Bundel - Raadsvergaderingen 2022-2026 van 21 mei 2025

Agenda bijlagen

Agenda raadsvergadering 21 mei 2025

1 Opening

2 Vaststellen agenda

2.a Ordevoorstel om het onderwerp "Z/23/458638 Eerherstel en gedenktekens eerste generatie Molukse KNIL-militairen" op de agenda naar voren te halen en als eerste bespreekstuk te behandelen

2.b Ordevoorstel van WijZZ om bespreekstuk "Z/25/491389 MGR-SDCG: jaarstukken 2024, begrotingswijziging 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029" als hamerstuk aan te merken

3 Benoemingen en ontheffingen

3.a Z/25/493621 Toelating van Erik Verkampen als lid van de raad
Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk

1256337 - Raadsvoorstel en -besluit Toelating van Erik Verkampen als lid van de raad

3.b Z/25/494120 Benoeming van Sabrine Driesen tot commissielid
Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk

1256160 - Raadsvoorstel en -besluit Benoeming van Sabrine Driesen tot commissielid

3.c Z/25/494122 Benoeming van Stijn Reintjes tot commissielid
Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk

1256155 - Raadsvoorstel en -besluit Benoeming van Stijn Reintjes tot commissielid

4 Mededelingen

4.a Mededelingen raadsleden vanuit hun vertegenwoordigende rol in diverse gemeenschappelijke doelen

4.b Mededelingen college

5 Mondelinge vragen aan het college
De fractie van het CDA heeft schriftelijke vragen ter mondelinge beantwoording ingediend over verkeersoverlast Veldhuizenseweg Babberich.

25-1025 250515 SVMBR CDA Verkeersoverlast Veldhuizenseweg Babberich

6 Hamerstukken

6.a Z/25/489651 BVO DRAN, meerjarenbegroting 2026-2029 inclusief gewijzigde begroting 2025
Portefeuillehouder: Stef Bijl

Raadsvoorstel- en besluit 1248923 - BVO DRAN, meerjarenbegroting 2026-2029 inclusief gewijzigde begroting 2025
Bijlage 1 1248881 - Kaderbrief 2026 BVO DRAN
Bijlage 2 1248884 - Aanbiedingsbrief Ontwerp MJPB 2026-2029 incl. gewijzigde begroting 2025
BIjlage 3 1248885 - Ontwerp MJPB 2026-2029 incl. gewijzigde begroting 2025
Bijlage 4 1249449 - Dashboard BVO DRAN Ontwerp Meerjarenbegroting 2026-2029 (incl. gewijzigde begroting 2025)

6.b Z/23/448925 Pilot 2e uur gratis parkeren
Portefeuillehouder: Toon Albers

Raadsvoorstel en -besluit - 1244209 Pilot 2e uur gratis parkeren
Bijlage 1. 1231535 - Raadsinformatiebrief Pilot 2e uur gratis parkeren
Bijlage 2. 1249761 - Evaluatie 2e uur gratis parkeren

6.c Z/25/491556 Inzet bestemmingsreserve woningbouw 2025-2027
Portefeuillehouder: Aad van Orden

Raadsvoorstel en -besluit 1250595 - Inzet bestemmingsreserve woningbouw 2025-2027

6.d Z/24/471838 Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028
Portefeuillehouder: Arthur Boone

Raadsvoorstel en -besluit 1248604 - Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028
Bijlage 1 1248596 - Aanbiedingsbrief colleges en raden RPW 2025-2028
Bijlage 2 1248589 - Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028
Bijlage 3 1248592 - Bijlagenrapport RPW 2025-2028
Bijlage 4 1248598 - Zienswijzennotitie RPW 2025-2028

6.e Z/25/490728 Jaarrekening 2024 en begroting 2026 ODRA
Portefeuillehouder: Bart Kagei

Raadsvoorstel en -besluit 1248922 - Jaarrekening 2024 en begroting 2026 ODRA
Bijlage 1. 1253357 - Jaarstukken ODRA 2024

Bijlage 2. 1253360 - Begroting ODRA 2026
Bijlage 3. 1248920 - Dashboard verbonden partijen ODRA
Bijlage 4. 1248928 - Brief met reactie op begroting ODRA 2026

6.f Z/25/491661 Zienswijze concept Jaarstukken 2024 en concept Begroting 2026-2029 Groene Metropoolregio
Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk

Raadsvoorstel en -besluit 1251449 - Zienswijze Jaarstukken 2024 en begroting 2026-2029 Groene Metropoolregio
Bijlage 1. 1251561 - Aanbiedingsbrief concept jaarstukken 2024 Groene Metropoolregio
Bijlage 2. 1251562 - Concept jaarstukken 2024 Groene Metropoolregio
Bijlage 3. 1251267 - Aanbiedingsbrief jaarstukken 2024 The Economic Board
Bijlage 4. 1251272 - Jaarstukken 2024 The Economic Board
Bijlage 5. 1251950 - Zienswijze op Jaarstukken 2024, Begroting 2026-2029 en deelname The Economic Board 2026-2030
Bijlage 6. 1251516 - Aanbiedingsbrief conceptbegroting 2026-2029 GMR
Bijlage 7. 1250795 - Begroting Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen 2026-2029 (concept)
Bijlage 8. 1250796 - Financiële en algemene uitgangspunten 2026 GMR
Bijlage 9. 1251283 - Aanbiedingsbrief Strategisch Plan 2026-2030 The Economic Board
Bijlage 10. 1251281 - Strategisch Plan 2026-2030 The Economic Board
Bijlage 11. 1253553 - Dashboard GMR 2025

6.g Z/25/492603 Ontwerpbegroting 2026 en jaarstukken 2024 VGGM
Portefeuillehouders: Lucien van Riswijk en Stef Bijl

Raadsvoorstel en -besluit 1252935 - VGGM: Ontwerpbegroting 2026 en jaarstukken 2024
Bijlage 1. 1252929 - Aanbiedingsbrief begroting 2026 VGGM
Bijlage 2. 1252931 - Jaarverslag 2024 VGGM
Bijlage 3. 1252932 - Ontwerpbegroting 2026 VGGM
Bijlage 4. 1252936 - Reactiebrief
Bijlage 5. 1253426 - Dashboard VGGM 2025

6.h Z/25/492212 Zienswijze SDL jaarstukken 2024 en Meerjarenbegroting 2026-2029
Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk

Raadsvoorstel en -besluit 1252546 - Zienswijze SDL meerjarenbegroting 2026-2029
Bijlage 1. 1252011 - Aanbiedingsbrief SDL
Bijlage 2. 1252014 - Jaarstukken 2024 SDL
Bijlage 3. 1252028 - Concept meerjarenbegroting SDL 2026-2029
Bijlage 4. 1252029 - Concept zienswijzebrief aan SDL
Bijlage 5. 1252030 - Dashboard SDL

6.i Z/25/491389 MGR-SDCG: jaarstukken 2024, begrotingswijziging 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029
Portefeuillehouder: Arthur Boone

Raadsvoorstel en -besluit 1250233 - Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland: jaarstukken 2024, begrotingswijziging 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029
Bijlage 1. 1250843 - Aanbiedingsbrief gewijzigde begroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029
Bijlage 2. 1250239 - Brief zienswijze raad
Bijlage 3. 1251331 - Jaarrekening MGR 2025
Bijlage 4. 1251335 - MGR Gewijzigde Begroting 2025 en MJB 2026-2029
Bijlage 5. 1251340 - Dashboard MGR

7 Bespreekpunten

7.a Z/23/458638 Eerherstel en gedenktekens eerste generatie Molukse KNIL-militairen
Portefeuillehouder: Toon Albers

Raadsvoorstel en -besluit 1251851 - Gedenktekens en eerherstel eerste generatie Molukse KNIL militairen
Bijlage 1. 1249472 - Tekening gedenkteken(s)

7.b Z/25/491804 1e voortgangsrapportage 2025
Portefeuillehouder: Arthur Boone

Raadsvoorstel en -besluit 1253174 1e Voortgangsrapportage 2025
Bijlage 1. 1e Voortgangsrapportage 2025
Behandeladvies 1e Voorgangsrapportage 2025

7.c Z/25/491190 Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025
Portefeuillehouder: Stef Bijl

Raadsvoorstel en -besluit 1250974 - Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025

Bijlage 1. 1250966 - Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025

Bijlage 2. 1250968 - Advies van de Participatieraad Zevenaar op de verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025

Bijlage 3. 1249758 - Brief met reactie op het advies van de Participatieraad Zevenaar

7.c.1 Amendement Lijst Van der Velden, WijZZ en CDA Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025
Door de fracties Lijst Van der Velden, WijZZ en CDA is een amendement Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 ingediend.

VERWORPEN Amendement LijstvdVelden, WijZZ en CDA Verordening jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025

7.c.2 Amendement PvdA Verordening jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025
Door de fractie van de PvdA is een amendement Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 ingediend.

AANVAARD Amendement PvdA Verordening jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025

8 Moties vreemd aan de orde van dag

8.a Motie vreemd D66 en Lokaal Belang Verbeteren afvalvoorzieningen rondom zitbanken in de centra van Zevenaar en de kernen
De fracties D66 en Lokaal Belang hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake het verbeteren van afvalvoorzieningen rondom zitbanken in de centra van Zevenaar en de kernen.

INGETROKKEN Motie D66 en Lokaal Belang Verbeteren afvalvoorzieningen rondom zitbanken in de centra van Zevenaar en de kernen

8.b Motie vreemd D66 en Lokaal Belang Bestuurlijke herindeling binnen de Liemers
De fracties van D66 en Lokaal Belang hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake bestuurlijke herindeling binnen de Liemers.

INGETROKKEN Motie D66 en Lokaal Belang Bestuurlijke herindeling binnen de Liemers

8.c Motie vreemd WijZZ, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar, CDA, VVD, D66, GroenLinks en Lokaal Belang Harde toezegging Provincie met betrekking tot oplossing Witte Kruis
De fracties WijZZ, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar, CDA, VVD, D66, GroenLinks en Lokaal Belang hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake Harde toezegging Provincie met betrekking tot oplossing Witte Kruis.

AANVAARD Motie WijZZ, LijstvdVelden, Sociaal Zevenaar, CDA, VVD, D66, GroenLinks en Lokaal Belang harde toezegging provincie mbt oplossing Witte Kruis

8.d Motie vreemd WijZZ, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar en CDA Vervolgonderzoek Zevenaar bestuurlijke herindeling binnen de Liemers
De fracties WijZZ, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar en CDA hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake vervolgonderzoek Zevenaar bestuurlijke herindeling binnen de Liemers.

INGETROKKEN Motie WijZZ LijstvdVelden SZ en CDA Vervolgonderzoek Zevenaar bestuurlijke herindeling binnen de Liemers

8.e Motie vreemd VVD, CDA en GroenLinks uitspreken van de intentie tot een gemeentelijke fusie
De fracties VVD, CDA en GroenLinks hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake het uitspreken van de intentie tot een gemeentelijke fusie.

Motie VVD, CDA en GroenLinks Uitspreken intentie tot gemeentelijke fusie

8.f Motie vreemd VVD, CDA, GroenLinks, D66, Lokaal Belang, Sociaal Zevenaar en WijZZ Uitspreken intentie tot gemeentelijke fusie
De fracties VVD, CDA, GroenLinks, D66, Lokaal Belang, Sociaal Zevenaar en WijZZ hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake het uitspreken van de intentie tot een gemeentelijke fusie.

AANVAARD Motie VVD, CDA, GroenLinks, D66, Lokaal Belang, Sociaal Zevenaar en WijZZ Uitspreken intentie tot gemeentelijke fusie

9 Vaststellen besluitenlijst van de vorige raadsvergadering
De raad wordt gevraagd de besluitenlijst van de raadsvergadering van 23 april jl. vast te stellen.

1254585 - Besluitenlijst raadsvergadering 23 april 2025 (concept)

10 Raadsinformatiebrieven (RIB) ter kennisname

11 Ingekomen stukken afdoen conform advies

Lijst van ingekomen stukken raad 21 mei 2025

12 Sluiting

Agenda raadsvergadering 21 mei 2025

Tijd	19:30 uur
Locatie	Raadzaal
Voorzitter	L.J.E.M. van Riswijk

1	**Opening**
2	**Vaststellen agenda**
3	**Benoemingen en ontheffingen**
3.a	**Z/25/493621 Toelating van Erik Verkampen als lid van de raad** Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld om: 1. toe te laten als lid van de raad van de gemeente Zevenaar: Erik Verkampen.
3.b	**Z/25/494120 Benoeming van Sabrine Driesen tot commissielid** Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld om: 1. te benoemen tot commissielid namens de fractie van Lokaal Belang: Sabrine Driesen.
3.c	**Z/25/494122 Benoeming van Stijn Reintjes tot commissielid** Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld om: 1. te benoemen tot commissielid namens de fractie van Lokaal Belang: Stijn Reintjes.
4	**Mededelingen** a. Mededelingen raadsleden vanuit hun vertegenwoordigende rol in diverse gemeenschappelijke doelen b. Mededelingen college

5	**Mondelinge vragen aan het college** De fractie van het CDA heeft schriftelijke vragen ter mondelinge beantwoording ingediend over verkeersoverlast Veldhuizenseweg Babberich.
6	**Hamerstukken**
6.a	**Z/25/489651 BVO DRAN, meerjarenbegroting 2026-2029 inclusief gewijzigde begroting 2025** Portefeuillehouder: Stef Bijl *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. kennis te nemen van het ontwerp meerjarenbegroting BVO DRAN 2026-2029, inclusief de gewijzigde begroting 2025; 2. geen zienswijze in te dienen op het ontwerp meerjarenbegroting BVO DRAN 2026-2029, inclusief de gewijzigde begroting 2025.
6.b	**Z/23/448925 Pilot 2e uur gratis parkeren** Portefeuillehouder: Toon Albers *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld de pilot 2e uur gratis parkeren vanaf 1 juni 2025 niet om te zetten naar een definitieve maatregel.
6.c	**Z/25/491556 Inzet bestemmingsreserve woningbouw 2025-2027** Portefeuillehouder: Aad van Orden *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 160.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor de woonwagens. 2. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 136.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor de verhuiscoach. 3. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 150.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor mobiliteit. 4. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 102.056,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor integraal gebiedsgericht werken. 5. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 75.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor vergunningverlening. 6. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 60.000,- uit de

	bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor het opstellen normenkader maatschappelijke voorzieningen. 7. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 50.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor het opstellen van een Volkshuisvestingsprogramma. 8. In te stemmen om het resterende bedrag van € 524.144,- terug te laten vloeien naar de Algemene Reserve.
6.d	**Z/24/471838 Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028** Portefeuillehouder: Arthur Boone *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld in te stemmen met het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028, met uitzondering van de schrapopgave van de onbenutte planologische ruimte voor perifere detailhandel (PDV) op Hengelder.
6.e	**Z/25/490728 Jaarrekening 2024 en begroting 2026 ODRA** Portefeuillehouder: Bart Kagei *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. kennis te nemen van de jaarrekening 2024; 2. in lijn met de Nota verbonden partijen Zevenaar 2019 een zienswijze in te dienen over de begroting 2026 van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) overeenkomstig de bij dit raadsvoorstel gevoegde concept reactie.
6.f	**Z/25/491661 Zienswijze concept Jaarstukken 2024 en concept Begroting 2026-2029 Groene Metropoolregio** Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. kennis te nemen van de concept Jaarstukken 2024 en concept Begroting 2026-2029 Groene Metropoolregio; 2. een zienswijze in te dienen op de concept Jaarstukken 2024 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen; 3. een zienswijze in te dienen op de concept Begroting 2026-2029 van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen; 4. de zienswijzen vast te stellen overeenkomstig de conceptbrief; 5. in te stemmen met continuering van een jaarlijkse bijdrage aan The Economic Board voor de periode 2026-2030 en hierover The Economic Board te informeren.

6.g	**Z/25/492603 Ontwerpbegroting 2026 en jaarstukken 2024 VGGM** Portefeuillehouders: Lucien van Riswijk en Stef Bijl *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2024 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; 2. In te stemmen met de resultaatbestemming van de jaarstukken VGGM 2024 waarmee € 1,5 miljoen wordt toegevoegd aan de algemene reserve en €2,5 miljoen terugvloeit naar de gemeenten; 3. In te stemmen met de gewijzigde VGGM begroting 2025 en de VGGM begroting 2026; 4. Het college te verzoeken om geen inhoudelijke zienswijze kenbaar te maken aan VGGM, conform de concept-reactiebrief.
6.h	**Z/25/492212 Zienswijze SDL jaarstukken 2024 en Meerjarenbegroting 2026-2029** Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2024 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers; 2. In te stemmen met de conceptbegroting 2026-2029 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers; 3. De zienswijze vast te stellen en het college te verzoeken deze aan te bieden aan de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers.
7	**Bespreekpunten**
7.a	**Z/25/491804 1e voortgangsrapportage 2025** Portefeuillehouder: Arthur Boone *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. De eerste voortgangsrapportage 2025 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp; 2. In te stemmen met 'stand van zaken" en "voorstel raad' zoals bij de resultaten met een oranje en rode status aangegeven; 3. Het nadelig saldo van deze rapportage ten laste te brengen van het begrotingsresultaat 2025;

	4. In te stemmen met een investeringsbudget van € 350.000 voor bodemsanering Lobith-Zuid.
7.b	**Z/25/491190 Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025** Portefeuillehouder: Stef Bijl *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 vast te stellen; 2. De verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023 in te trekken. <u>Amendement Lijst Van der Velden, WijZZ en CDA Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 (7.b.1)</u> Door de fracties Lijst Van der Velden, WijZZ en CDA is een amendement Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 ingediend. <u>Amendement PvdA Verordening jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 (7.b.2)</u> Door de fractie van de PvdA is een amendement Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 ingediend.
7.c	**Z/25/491389 MGR-SDCG: jaarstukken 2024, begrotingswijziging 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029** Portefeuillehouder: Arthur Boone *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. Kennis te nemen van de jaarrekening en het jaarverslag 2024 van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland; 2. Kennis te nemen van en in te stemmen met het indienen van de zienswijze op: a. de gewijzigde begroting 2025 b. het programmaplan 2026 c. de ontwerpmeerjarenbegroting 2026-2029 van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland.
7.d	**Z/23/458638 Eerherstel en gedenktekens eerste generatie Molukse KNIL-militairen** Portefeuillehouder: Toon Albers *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. Het leed te erkennen van de voormalige eerste generatie Molukse KNIL-militairen

	en hun echtgenotes bij hun ontvangst en opvang in Nederland. 2. Het college te verzoeken gebruik te maken van de bevoegdheid om een speciale status toe te kennen aan hun graven op de gemeentelijke begraafplaats Rosorum in Zevenaar, zoals bedoeld in artikel 28 van de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen. 3. Met ingang van 1 januari 2026 deze graven vrij te stellen van betaling van grafrechten tot 2060, door deze vrijstelling einde van dit jaar op te nemen in de wijziging 'verordening lijkbezorgingsrechten'. 4. Medewerking te verlenen aan het plaatsen van gedenktekens op de begraafplaatsen in Zevenaar waar eerste generatie KNIL-militairen begraven liggen; R.K. Begraafplaats, Protestantse begraafplaats en openbare begraafplaats Rosorum (bijlage 1). 5. Ten laste van de algemene reserve eenmalig een bedrag van € 19.761,00 bij te ramen en toe te voegen aan het budget Kunst & Cultuur voor de plaatsing van de gedenktekens. 6. De erkenning van het leed uit te laten spreken door de burgemeester van de gemeente Zevenaar tijdens een bijeenkomst met de Molukse gemeenschap in 2025.
8	**Moties vreemd aan de orde van dag** <u>a. Motie vreemd D66 en Lokaal Belang Verbeteren afvalvoorzieningen rondom zitbanken in de centra van Zevenaar en de kernen</u> De fracties D66 en Lokaal Belang hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake het verbeteren van afvalvoorzieningen rondom zitbanken in de centra van Zevenaar en de kernen. <u>b. Motie vreemd D66 en Lokaal Belang Bestuurlijke herindeling binnen de Liemers</u> De fracties van D66 en Lokaal Belang hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake bestuurlijke herindeling binnen de Liemers. <u>c. Motie vreemd WijZZ, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar en CDA Harde toezegging Provincie met betrekking tot oplossing Witte Kruis</u> De fracties WijZZ, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar en CDA hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake Harde toezegging Provincie met betrekking tot oplossing Witte Kruis. <u>d. Motie vreemd WijZZ, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar en CDA Vervolgonderzoek Zevenaar bestuurlijke herindeling binnen de Liemers</u> De fracties WijZZ, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar en CDA hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake vervolgonderzoek Zevenaar bestuurlijke herindeling binnen de Liemers.

	e. Motie vreemd VVD, CDA en GroenLinks uitspreken intentie tot gemeentelijke fusie De fracties VVD, CDA en GroenLinks hebben een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake het uitspreken van de intentie tot een gemeentelijke fusie.
9	**Vaststellen besluitenlijst van de vorige raadsvergadering** De raad wordt gevraagd de besluitenlijst van de raadsvergadering van 23 april jl. vast te stellen.
10	**Raadsinformatiebrieven (RIB) ter kennisname**
11	**Ingekomen stukken afdoen conform advies**
12	**Sluiting**

Zevenaar, 19 mei 2025.
De burgemeester van Zevenaar,
L.J.E.M. van Riswijk

Raadsvoorstel

onderwerp	Toelating van Erik Verkampen als lid van de raad
zaaknummer	Z/25/493621
documentnummer	INT/25/1256337
portefeuillehouder	Lucien van Riswijk
portefeuille	Bestuur en ondersteuning

1. Samenvatting

Raadslid Ben van Bindsbergen heeft op 24 april 2025 schriftelijk zijn ontslag als lid van de raad bij de voorzitter ingediend. Hierdoor is een opengevallen plaats ontstaan waarin moet worden voorzien.

De voorzitter van het centraal stembureau heeft, ter voorziening van de opengevallen plaats, de daarvoor in aanmerking komende kandidaat benoemd die in de volgorde het hoogst is geplaatst op de lijst waarop degene die moet worden opgevolgd, is gekozen. Van Rilana Draisma is door de voorzitter van het centraal stembureau een schriftelijke verklaring ontvangen dat zij niet voor benoeming in aanmerking wenst te komen. De voorzitter van het centraal stembureau heeft op 7 mei 2025 Erik Verkampen benoemd tot lid van de raad. Erik Verkampen heeft op 8 mei 2025 schriftelijk aan de raad laten weten de benoeming tot lid van de raad aan te nemen.

Voordat de raad een besluit neemt over de toelating van Erik Verkampen als lid van de raad, moet op grond van artikel V 4, eerste lid, van de Kieswet worden nagegaan of de benoemde aan de vereisten voor het lidmaatschap voldoet en geen met het lidmaatschap onverenigbare betrekking vervult. Een lid van de Commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven doet in de vergadering mondeling verslag van haar werkzaamheden.

2. Raadsvoorstel

De raad wordt voorgesteld om:

1. toe te laten als lid van de raad van de gemeente Zevenaar: Erik Verkampen.

3. Waarom naar de raad

Op grond van hoofdstuk V van de Kieswet besluit de raad over de toelating van een benoemde als lid van de raad.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Met de toelating van een raadslid beschikt de raad weer over het in artikel 8 van de Gemeentewet vastgestelde aantal van 27 raadsleden.

5. Argumenten

Op grond van artikel 8 van de Gemeentewet bestaat de raad van de gemeente Zevenaar uit 27 raadsleden. Met de benoeming van een raadslid wordt voorzien in de opengevallen plaats, welke na het ontslag van Ben van Bindsbergen is ontstaan. Met het besluit tot toelating wordt in de stemverhoudingen recht gedaan aan de democratische uitslag van de laatste verkiezingen.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Niet van toepassing.

7. Klimaat en duurzaamheid
Niet van toepassing.

8. Communicatie
Na besluitvorming ontvangt Erik Verkampen een kopie van het besluit.

9. Kosten, baten en dekking
Op grond van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers ontvangt een raadslid vanaf zijn beëdiging gedurende zijn lidmaatschap van de gemeenteraad een vergoeding en tegemoetkoming voor de werkzaamheden per maand.

10. Bijlagen
Niet van toepassing.

Voorzitter en griffier van de raad van de gemeente Zevenaar,

De griffier	De voorzitter
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Toelating van Erik Verkampen als lid van de raad
zaaknummer	Z/25/493621
documentnummer	INT/25/1256337

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van de voorzitter en griffier van de raad van de gemeente Zevenaar;

gelet op artikel V 4 en artikel V 12 van de Kieswet;

gehoord het verslag van de Commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven;

overwegende dat deze commissie de stukken heeft onderzocht en in orde bevonden;

besluit:

1. toe te laten als lid van de raad van de gemeente Zevenaar: Erik Verkampen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar, gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

Raadsvoorstel

onderwerp	Benoeming van Sabrine Driesen tot commissielid
zaaknummer	Z/25/494120
documentnummer	INT/25/1256160
portefeuillehouder	Lucien van Riswijk
portefeuille	Bestuur en ondersteuning

1. Samenvatting

De fractie van Lokaal Belang heeft Sabrine Driesen ter benoeming tot commissielid voorgedragen. De gemeenteraad neemt een besluit over de benoeming. De benoeming geldt voor de periode vanaf besluitvorming tot het einde van de raadsperiode 2022-2026, tenzij de fractie anders aangeeft.

2. Raadsvoorstel

De raad wordt voorgesteld om:

1. te benoemen tot commissielid namens de fractie van Lokaal Belang: Sabrine Driesen.

3. Waarom naar de raad

Op grond van artikel 4, vierde lid, van de Verordening op de raadscommissies gemeente Zevenaar 2018 besluit de raad over het benoemen van commissieleden die door een fractie zijn voorgedragen.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Het benoemen van Sabrine Driesen tot commissielid namens de fractie Lokaal Belang.

5. Argumenten

Met de benoeming van Sabrine Driesen tot commissielid wordt het voor haar mogelijk om namens de fractie van Lokaal Belang deel te nemen aan de vergaderingen van raadscommissies.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?

Niet van toepassing.

7. Klimaat en duurzaamheid

Niet van toepassing.

8. Communicatie

Na besluitvorming ontvangt Sabrine Driesen een kopie van het besluit.

9. Kosten, baten en dekking

Op grond van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers ontvangt een commissielid vanaf zijn beëdiging per bijgewoonde vergadering van de commissie ten laste van de gemeente een vergoeding die afhankelijk is van het aantal inwoners van de gemeente. Op deze vergoeding is de fiscale vrijwilligersregeling van toepassing zoals aangegeven in raadsbesluit INT/23/1154719 van 28 juni 2023.

10. Bijlagen
Niet van toepassing.

De voorzitter en griffier van de raad van de gemeente Zevenaar

De griffier	De burgemeester
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Benoeming van Sabrine Driesen tot commissielid
zaaknummer	Z/25/494120
documentnummer	INT/25/1256160

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van de voorzitter en de griffier van de raad van de gemeente Zevenaar;

gelet op artikel 4 van de Verordening op de raadscommissies gemeente Zevenaar 2018;

gehoord het verslag van de Commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven;

overwegende dat deze commissie de stukken heeft onderzocht en in orde bevonden;

besluit:

1. te benoemen tot commissielid namens de fractie van Lokaal Belang: Sabrine Driesen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

Raadsvoorstel

onderwerp	Benoeming van Stijn Reintjes tot commissielid
zaaknummer	Z/25/494122
documentnummer	INT/25/1256155
portefeuillehouder	Lucien van Riswijk
portefeuille	Bestuur en ondersteuning

1. Samenvatting
De fractie van Lokaal Belang heeft Stijn Reintjes ter benoeming tot commissielid voorgedragen. De gemeenteraad neemt een besluit over de benoeming. De benoeming geldt voor de periode vanaf besluitvorming tot het einde van de raadsperiode 2022-2026, tenzij de fractie anders aangeeft.

2. Raadsvoorstel
De raad wordt voorgesteld om:

1. te benoemen tot commissielid namens de fractie van Lokaal Belang: Stijn Reintjes.

3. Waarom naar de raad
Op grond van artikel 4, vierde lid, van de Verordening op de raadscommissies gemeente Zevenaar 2018 besluit de raad over het benoemen van commissieleden die door een fractie zijn voorgedragen.

4. Doelstelling en beoogd resultaat
Het benoemen van Stijn Reintjes tot commissielid namens de fractie Lokaal Belang.

5. Argumenten
Met de benoeming van Stijn Reintjes tot commissielid wordt het voor hem mogelijk om namens de fractie van Lokaal Belang deel te nemen aan de vergaderingen van raadscommissies.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Niet van toepassing.

7. Klimaat en duurzaamheid
Niet van toepassing.

8. Communicatie
Na besluitvorming ontvangt Stijn Reintjes een kopie van het besluit.

9. Kosten, baten en dekking
Op grond van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers ontvangt een commissielid vanaf zijn beëdiging per bijgewoonde vergadering van de commissie ten laste van de gemeente een vergoeding die afhankelijk is van het aantal inwoners van de gemeente. Op deze vergoeding is de fiscale vrijwilligersregeling van toepassing zoals aangegeven in raadsbesluit INT/23/1154719 van 28 juni 2023.

10. Bijlagen
Niet van toepassing.

De voorzitter en griffier van de raad van de gemeente Zevenaar

De griffier	De burgemeester
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Benoeming van Stijn Reintjes tot commissielid
zaaknummer	Z/25/494122
documentnummer	INT/25/1256155

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van de voorzitter en de griffier van de raad van de gemeente Zevenaar;

gelet op artikel 4 van de Verordening op de raadscommissies gemeente Zevenaar 2018;

gehoord het verslag van de Commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven;

overwegende dat deze commissie de stukken heeft onderzocht en in orde bevonden;

besluit:

1. te benoemen tot commissielid namens de fractie van Lokaal Belang: Stijn Reintjes.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

Vragen vanuit de raad aan het college:

A. Schriftelijke vragen als bedoeld in artikel 36 Reglement van Orde (beantwoording binnen 30 dagen)

B. Schriftelijke vragen ter mondelinge beantwoording in de raads- of commissievergadering

C. Technische vragen over onderwerpen geagendeerd voor een commissie- en/of raadsvergadering

D. Overige technische vragen (vragen die geen betrekking hebben op een voorliggend raadsvoorstel of onderwerp op de commissieagenda; beantwoording binnen 30 dagen)

Categorie: B (doorhalen wat niet van toepassing is)

Onderwerp: Verkeersoverlast Veldhuizenseweg Babberich

Naam en fractie: ……CDAZ….

Datum indienen: ……15 mei 2025….

Afdeling: …….

Contactpersoon: ……Willy van Dinther….

Inleiding/Aanleiding:
Sinds een aantal jaren zijn er door de gemeente maatregelen en acties genomen inzake de gevaarlijke verkeersproblematiek in en door de Veldhuizenseweg te Babberich.
Onder andere is er op de grens Duitsland/Nederland een landbouw sluis aangelegd, enkel bestemd voor landbouwverkeer voor bedrijven aan de Nederlandse en Duitse kant welke aan deze weg gevestigd zijn.
Van begin af aan worden in deze “doodlopende” weg alle regels en wetten aan de laars gelapt, vrachtwagens met o.m. steigerbouw, honden/paarden vervoer, culinair en Raffeisen , busjes alles heen en weer. Ook het aantal diehards wordt steeds meer, ze kennen deze sluip voor alle doeleinden route en komen dus vaker. Parkeren in de bermen schering en inslag, vuilnis dumpen. Met groot lawaai (toeterend) de zijkanten van de smalle weg totaal kapot rijdend. De landbouwsluis wordt kapot gereden, mensen aanspreken durft niemand meer , de overtreders hebben haast, raken geïrriteerd en bedreigen de bewoners.
Kort gezegd : dit is ontoelaatbaar en verboden.,

…

Vraag/Vragen:

1. Weet het College waar deze sluipweg ligt tussen Duisland/Nederland en hoe die verkeersveilig en veilig is gemaakt ?
2. Is het College bekend met deze steeds erger worden problematiek van overtredingen, bedreigingen, vernielingen, handel en anderszins ?
3. Heeft het college inzicht in het aantal gedane controles en bevindingen door Politie, Gemeente, Boa's of Douane ?
4. Worden er weleens door Politie, Gemeente, Boa's, Douane korte gesprekken gevoerd met aanwonenden van de Veldhuizenseweg ?
5. Mogen de aanwonenden nu eindelijk eens wonen en leven aan een weg die voorbestemd was om haar veilig-en verkeersveiligheid ?

Raadsvoorstel

onderwerp	BVO DRAN, meerjarenbegroting 2026-2029 inclusief gewijzigde begroting 2025
zaaknummer	Z/25/489651
documentnummer	INT/25/1248923
portefeuillehouder	Stef Bijl
portefeuille	Doelgroepenvervoer

1. Samenvatting

Het college informeert de gemeenteraad over het ontwerp meerjarenbegroting BVO DRAN 2026-2029, inclusief de gewijzigde begroting 2025. Hiermee wordt voldaan aan de regels van de Gemeenschappelijke Regeling BVO DRAN en handelt zij conform het gestelde in de nota Verbonden Partijen.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. kennis te nemen van het ontwerp meerjarenbegroting BVO DRAN 2026-2029, inclusief de gewijzigde begroting 2025;
2. geen zienswijze in te dienen op het ontwerp meerjarenbegroting BVO DRAN 2026-2029, inclusief de gewijzigde begroting 2025.

3. Waarom naar de raad

Op basis van de Wet gemeenschappelijke regeling kunt u op financiële stukken van de BVO DRAN reageren. De BVO DRAN (Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen) is opgericht voor de uitvoering van het doelgroepenvervoer.

Door kennis te nemen van het ontwerp Meerjarenbegroting 2026-2029 inclusief de gewijzigde begroting 2025 van de BVO DRAN handelt u conform het gestelde in de gemeentelijke nota Verbonden Partijen. U kunt invloed uitoefenen op deze begrotingen door een zienswijze in te dienen.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

De raad te informeren over de actuele begrotingen van de BVO DRAN en te vragen geen zienswijze in te dienen.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Kennis te nemen van de Kaderbrief 2026 en ontwerp Meerjarenbegroting 2026-2029 inclusief de gewijzigde begroting 2025

Het ontwerp meerjarenbegroting 2026-2029 en de gewijzigde begroting 2025 zijn opgesteld aan de hand van de kaderbrief 2026, zie bijlage 2. In deze brief staan de te verwachten ontwikkelingen en algemene financiële kaders voor de komende jaren. Op pagina 13 van de meerjarenbegroting (bijlage 3) staat welke afwijkingen gelden voor onze gemeente.

1.2 De BVO DRAN heeft haar financiën goed op orde, er is daarom geen zienswijze nodig
Volgens artikel 11 van de gemeenschappelijke regeling Vervoersorganisatie Regio Arnhem/Nijmegen kan u een zienswijze indienen op de begroting.

In het ontwerp meerjarenbegroting 2026-2029 en de gewijzigde begroting 2025 zijn alle recente ontwikkelingen opgenomen. Zo ook de uitgangspunten voor gemeente Zevenaar. Deze staan op pagina 13 van de meerjarenbegroting.

Uit de begrotingen blijkt dat de BVO DRAN, ondanks financiële uitdagingen, het doelgroepenvervoer goed uitvoert binnen de beschikbare budgetten. Ook is er, op basis het verbeterplan doelgroepenvervoer, een kostenreductie voor Zevenaar opgenomen.

Gelet op deze punten is het advies om geen zienswijze in te dienen.

Alternatieven
N.v.t.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Met de BVO DRAN wordt periodiek bestuurlijk en ambtelijk overleg gevoerd over de (financiële) ontwikkelingen binnen het doelgroepenvervoer. In dit kader verstrekt de BVO DRAN ook kwartaalrapportages. Op deze wijze worden zowel financiële als overige ontwikkelingen nauwlettend gevolgd.

7. Klimaat en duurzaamheid
In de aanbesteding zijn afspraken gemaakt over de verduurzaming van het doelgroepenvervoer. Het gaat hierbij om een gefaseerde aanpak. Er wordt toegewerkt naar emissie-vrij doelgroepenvervoer. In dit traject zijn ook de landelijke afspraken in het kader van Zero Emissie doelgroepenvervoer gevolgd. Hierdoor zijn voor de uitvoering van het doelgroepenvervoer steeds meer elektrische voertuigen ingezet. De verduurzaming van het doelgroepenvervoer wordt periodiek bestuurlijk en ambtelijk besproken.

8. Communicatie
Als u besluit geen zienswijze in te dienen, wordt de BVO DRAN daarover geïnformeerd. Verder wordt u geïnformeerd als er nieuwe ontwikkelingen zijn.

9. Kosten, baten en dekking
In de begrotingen van de BVO DRAN zijn alle ontwikkelingen en uitgangspunten voor gemeente Zevenaar verwerkt.
Hieronder ziet u een overzicht van de gevolgen voor de meerjarenbegroting van de gemeente.

	2025	2026	2027	2028	2029
Huidige begroting Zevenaar	1.559.251	1.722.423	1.952.429	2.115.917	2.263.454
Begroting BVO DRAN 2025-2029	1.518.445	1.617.726	1.904.755	2.075.399	2.263.454
Verschil	40.806 V	44.747 V	47.674 V	40.518 V	0

Voor 2029 is als uitgangspunt genomen de begroting van de BVO DRAN te volgen, omdat 2029 nog niet in onze meerjarenbegroting is opgenomen.

10. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	Z/25/489651/INK/25/1248881	Kaderbrief 2026
2.	Z/25/489651/INK/25/1248884	Aanbiedingsbrief ontwerp MJB 2026-2029
3.	Z/25/489651/INK/25/1248885	BVO DRAN ontwerp meerjarenbegroting 2026-2029 inclusief gewijzigde begroting 2025
4.	Z/25/489651/INT/25/1249449	Dashboard BVO DRAN ontwerp MJB 2026-2029

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	BVO DRAN, meerjarenbegroting 2026-2029 inclusief gewijzigde begroting 2025
zaaknummer	Z/25/489651
documentnummer	INT/25/1248923

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat ;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 35 van de Gemeentewet en artikel 11 van betreffende Gemeenschappelijke regeling.

besluit:

1. Geen zienswijze op het ontwerp meerjarenbegroting 2026-2029 en de gewijzigde begroting 2025 van de BVO DRAN in te dienen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
drs. L.F. Sluis	drs. L.J.E.M. van Riswijk

Kaderbrief 2026

Versie: 23 september 2024

regio arnhem nijmegen
VERVOERSORGANISATIE

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Algemene ontwikkelingen 4

3. Financiële uitgangspunten 7

1. Inleiding

In de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is in artikel 34b bepaald dat het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie voor 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de raden van de deelnemende gemeenten inzicht geeft in de algemene financiële en beleidsmatige kaders.

De Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen (BVO DRAN) is een intergemeentelijke samenwerking in de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie. De BVO DRAN is verantwoordelijk voor de uitvoering van het doelgroepenvervoer en is daarbij beleidsondersteunend.

De deelnemende gemeenten nemen zelf beleidsbeslissingen en zijn verantwoordelijk voor het stellen van de beleidsmatige kaders. Hierdoor wordt door het bestuur van de BVO DRAN een kaderbrief vastgesteld waarin enkel inzicht wordt gegeven in de te verwachten ontwikkelingen en algemene financiële kaders voor de komende jaren.

Met deze Kaderbrief 2026 geeft het bestuur (procesmatig) dit inzicht ter voorbereiding op de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2026-2029 en de gewijzigde begroting 2025 van de BVO DRAN. Dit stelt de deelnemende gemeenten in staat daarop in hun begrotingscyclus te kunnen anticiperen.

Door de vervoersorganisatie wordt een concept ontwerp MJPB 2026-2029 en gewijzigde begroting 2025 opgesteld. Dit concept van de ontwerpbegroting is gebaseerd op de algemene uitgangspunten uit de vastgestelde Kaderbrief 2026 en de door gemeenten aangegeven afwijkende uitgangspunten.

Om te komen tot tijdige vaststelling van de MJPB 2026-2029 wordt onderstaande planning gehanteerd. Binnen deze planning is rekening gehouden met de wettelijke termijn uit de Wgr (art. 35, lid 1). Volgens de wet zendt het bestuur de ontwerpbegroting minimaal twaalf weken voor vaststelling van de begroting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten. De BVO DRAN heeft in de planning met een ruimere periode rekening gehouden, er bevinden zich zeventien weken tussen toezending van de ontwerpbegroting en vaststelling van de begroting.

PROCESSTAP MJPB 2026-2029	DATUM
Behandeling voorbereidend ambtelijk overleg	6 februari 2025
Vaststelling ontwerp MJPB 2026-2029 door algemeen bestuur	27 februari 2025
Verzending ontwerp MJPB 2026-2029 aan gemeenten	28 februari 2025
Deadline indienen zienswijze door gemeenteraden	30 mei 2025
Oordeel over zienswijze door algemeen bestuur	6 juni 2025
Behandeling voorbereidend ambtelijk overleg	5 juni 2025
Vaststelling MJPB 2026-2029 door algemeen bestuur	26 juni 2025
Verzending MJPB 2026-2029 aan gemeenten en provincie	27 juni 2025

Hoofdstuk 2 behandelt de algemene ontwikkelingen die van invloed zijn op de (gewijzigde) begroting vanaf 2025. In hoofdstuk 3 worden de financiële uitgangspunten voor het opstellen van de MJPB 2026-2029 en de gewijzigde begroting 2025 per begrotingspost weergegeven.

2. Algemene ontwikkelingen

Ontwikkelingen zijn afhankelijk van de componenten prijs (P) per eenheid en hoeveelheid (Q).

De prijs (P) per perceel is contractueel vastgelegd en is daarmee een gegeven en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index). De NEA indexatie wordt in opdracht van het Sociaal Fonds Mobiliteit door een onafhankelijke partij jaarlijks bepaald op basis van de meest recente gemiddelde kostenontwikkelingen in de branche. (www.sfmobiliteit.nl/nea-index)

In de nieuwe ontwerpbegroting wordt de werkelijke NEA indexatie per 1 januari 2025 verwerkt. Voor de jaren vanaf 2026 en verder zal blijvend worden gerekend met een structurele jaarlijkse NEA indexatie van +3,0%.

Een deel van de huidige contracten met vervoerders zijn ingegaan op 1 augustus 2020. Na een initiële looptijd van 4 jaar, is een verlenging van 2 jaar overeengekomen. De huidige contractperiode met deze vervoerders eindigt op 31 juli 2026 en betreft de eerste verlengingsmogelijkheid. Bij verlenging van deze contracten kan maximaal drie maal een contractduur van 2 jaar worden overeengekomen. In het vraagafhankelijk vervoer heeft bij drie van de vier percelen een eerste verlenging van 2 jaar plaatsgevonden. In het routevervoer is dit bij zes van de negen percelen overeengekomen.

Het bij de verlenging overeengekomen tarief wordt verwerkt in de ontwerpbegroting. Dit tarief is nog steeds gebaseerd op het tarief uit de oorspronkelijke contracten uit 2020 voor vraagafhankelijk vervoer en routevervoer. De bij verlenging overeengekomen vergoeding voor de meerkosten van zero emissie gereden vervoer wordt binnen de afgesproken kaders expliciet in de ontwerpbegroting verwerkt.

Voor de overige percelen heeft in 2023 een aanbestedingsprocedure plaatsgevonden. Deze contracten met vervoerders zijn ingegaan op 1 augustus 2024 en hebben een initiële looptijd van 6 jaar, waardoor de huidige contractperiode eindigt op 31 juli 2030. Bij verlenging van deze contracten kan maximaal twee maal een contractduur van 2 jaar worden overeengekomen.

Het contractueel overeengekomen tarief wordt verwerkt in de ontwerpbegroting. In de tarieven volgend uit de contracten die zijn ingegaan op 1 augustus 2024 zijn, met uitzondering van de kosten voor zero emissie aangedreven rolstoelbussen, alle kosten voor de transitie naar volledig zero emissie gereden vervoer meegenomen.

Bij alle contracten binnen het vraagafhankelijk vervoer wordt vanaf de tweede helft van 2026 rekening gehouden met meerkosten zero emissie naar aanleiding van de infasering van zero emissie aangedreven rolstoelbussen. Op basis van huidige inzichten wordt rekening gehouden met een kostenstijging van circa +5%. De budgetten voor deze meerkosten worden expliciet in de ontwerpbegroting opgenomen. Bij het routevervoer leidt de infasering van de rolstoelbussen naar verwachting nauwelijks tot meerkosten. In de ontwerpbegroting worden hiervoor geen budgetten opgenomen.

Het contract met het callcenter is ingegaan op 1 augustus 2020. Na een initiële looptijd van 3 jaar, is een verlenging van 2 jaar overeengekomen. De huidige contractperiode met het callcenter eindigt op 31 juli 2025 en betreft de eerste verlengingsmogelijkheid. Uiterlijk 1 februari 2025 wordt een besluit genomen over de tweede verlengingsperiode van 2 jaren. Bij dit contract kan maximaal drie maal een verlenging van 2 jaar worden overeengekomen. Ook hier is de prijs (P) contractueel vastgelegd en enkel nog onderhevig aan jaarlijkse indexatie (CPI index).

Naar eerdere verwachting zou de financiering vanuit de Rijksoverheid van de kostenontwikkeling binnen het reguliere OV (motie Bikker) beperkt blijven tot 2024. Hiervan uitgaande is in de MJPB 2025-2028 rekening gehouden met een hogere indexatie (+13,82%) van de reizigersbijdrage per 1 januari 2025 door een inhaalslag van niet aan de reiziger doorbelaste kostenontwikkeling (+11,72%) uit 2024. Vanuit de provincie Gelderland is inmiddels gecommuniceerd dat de financiering vanuit de Rijksoverheid een structureel karakter heeft. De verwacht indexatie van de reizigersbijdrage vanaf 1 januari 2025 kan nu gebaseerd worden op de prognose van het Samenwerkingsverband van decentrale ov-autoriteiten (DOVA) en is +3,3%. De definitieve indexatie wordt eind november door de provincie bepaald.

De hoeveelheid (Q) is afhankelijk van het feitelijk gebruik. Analyses van dit gebruik laten vanaf de start van AVAN tot aan de start van de Coronacrisis over de gehele linie een toename zien. Aansluitend aan de Coronacrisis is er een herstel naar vervoersvolumes zonder zogenaamde Coronaeffecten; er is een nieuw nulpunt ontstaan.

Net als bij de vorige begrotingscyclus wordt daardoor als uitgangspunt voor de hoeveelheden vervoer in de nieuwe ontwerpbegroting gekeken naar recente periodes. Ter bepaling van de hoeveelheden vervoer wordt de periode september tot en met november van het voorgaand jaar gebruikt. Uit analyses gedurende 2024 is gebleken dat deze 3 maanden een goede indicatie zijn om als uitgangspunt te dienen voor de eerste 6 maanden van het nieuwe jaar.

Voor de jaarlijks verwachte toename van het routevervoer worden dezelfde algemene uitgangspunten gehanteerd als in de vorige meerjarige begrotingen van de BVO DRAN. Vanaf de 7^{e} maand van het nieuwe jaar wordt rekening gehouden met een verdere toename ten opzichte van het eerste half jaar van het gebruik van vervoer in het kader van jeugdwet (+15%), dagbesteding (+5%) en leerlingenvervoer (+5%). Deze percentages blijven reële inschattingen van de jaarlijkse vervoerstoename vanaf 2025.

Het algemeen uitgangspunt voor de jaarlijks verwachte toename van het vraagafhankelijk vervoer wordt naar beneden bijgesteld tot +5%, dit was voorheen +10%. Met name de prognoses uit het Wmo voorspelmodel van de VNG over het verwachte Wmo gebruik in onze regio geven aanleiding en onderbouwing om in de MJPB 2026-2029 uit te kunnen gaan van een jaarlijkse toename van +5% voor het vraagafhankelijk vervoer vanaf 2025. Nog steeds wordt vanaf de 7^{e} maand van het nieuwe jaar rekening gehouden met toename van het vraagafhenkelijk vervoer.

De kosten van de BVO DRAN bestaan uit twee componenten, namelijk circa 95% vervoerskosten (inclusief kosten voor het callcenter) en ongeveer 5% kosten voor de overhead. De overhead betreft de kosten voor de vervoersorganisatie, de uitvoerende organisatie binnen de gemeenschappelijke regeling. Binnen de begroting overhead is structureel een taakstelling van -3% opgenomen.

Met betrekking tot de vervoerskosten kunnen gemeenten op basis van haar eigen beleid en keuzes invloed uitoefenen op de omvang van de vervoerskosten, aangezien daarmee de inzet van vervoer (Wmo, dagbesteding, jeugdwet en/of leerlingenvervoer) beperkt kan worden. De afgelopen jaren zijn meerdere mogelijke beheersmaatregelen (o.a. het Knoppenplan (2018) en het “Syntheserapport Financiële toekomst Vraagafhankelijk WMO-vervoer Avan” (2020)) door de vervoersorganisatie met de gemeenten gedeeld.

Op verzoek van een gemeente kan worden afgeweken van de algemene uitgangspunten voor het opstellen van de meerjarige begroting vervoerskosten. Dit verzoek gaat gepaard met een (financiële) onderbouwing van het verwachte effect veroorzaakt door de gewenste (beleids)wijziging. Ter ondersteuning voor het opstellen van de onderbouwing kan de vervoersorganisatie desgevraagd haar deskundigheid inbrengen. In het verleden door gemeenten aangegeven afwijkende uitgangspunten voor de meerjarige toename van het vervoer blijven, voor zover nog relevant, gehandhaafd bij het opstellen van de ontwerpbegroting.

Voor de kosten callcenter wordt, door de directe afhankelijkheid met het vraagafhankelijk vervoer, de periode september tot en met november van het voorgaand jaar gebruikt als uitgangspunt voor het opstellen van de nieuwe meerjarige begroting. De jaarlijkse toename vraagafhankelijk vervoer (+5%) wordt ook gebruikt voor de meerjarige begroting kosten callcenter.

In 2024 komen de bestedingen BVO lasten naar verwachting iets lager uit dan de begroting. Ten behoeve van het opstellen van de MJPB 2026-2029 en de gewijzigde begroting 2025 wordt geanalyseerd welke effecten structureel van aard zijn. Op basis van deze analyse wordt de meerjarige begroting BVO lasten geactualiseerd.
Binnen de gewijzigde begroting BVO lasten 2025 wordt voor de indexatie een splitsing gemaakt tussen de personeelskosten en de overige budgetten. Indexatie van de personeelskosten vindt voor dat jaar plaats op basis van de meest actuele cao afspraken. Voor de overige budgetten in 2025 en de totale BVO lasten vanaf 2026 wordt geïndexeerd op basis van de CPI index.

3. Financiële uitgangspunten

3.1 Meerjarenprogrammabegroting 2026-2029

Voor het opstellen van de MJPB 2026-2029 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden per jaar de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van de reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de meerjarige bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaand schema worden de uitgangspunten benoemd.

	Begrotingspost	L/B	Prijs	Hoeveelheid
P1	Vervoer vraagafhankelijk (verlenging)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2024
P1	Budget zero emissie vraagafhankelijk (verlenging)	Lasten	Percentage meerkosten zero emissie gereden vervoer	Prognose aandeel zero emissie gereden vervoer
P1	Vervoer vraagafhankelijk (aanbesteding)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2024 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2024
P1	Callcenter vraagafhankelijk	Lasten	Tarief contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv CPI index)	Ervaringscijfers 2024
P1	Reizigersbijdragen vraagafhankelijk	Baten	Indexatie OV tarieven busvervoer BRENG	Ervaringscijfers 2024
P2	Vervoer routegebonden (verlenging)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2024
P2	Budget zero emissie routegebonden (verlenging)	Lasten	Percentage meerkosten zero emissie gereden vervoer	Prognose aandeel zero emissie gereden vervoer
P2	Vervoer routegebonden (aanbesteding)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2024 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2024
O1	Bedrijfsvoerings-organisatie	Lasten	Indexatie obv CPI index	Ervaringscijfers 2024

Tabel 1: uitgangspunten MJPB 2026-2029

3.2 Gewijzigde begroting 2025

Voor het opstellen van de gewijzigde begroting 2025 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van de reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaand schema worden de uitgangspunten benoemd.

	Begrotingspost	L/B	Prijs	Hoeveelheid
P1	Vervoer vraagafhankelijk (verlenging)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2024
P1	Budget zero emissie vraagafhankelijk (verlenging)	Lasten	Percentage meerkosten zero emissie gereden vervoer	Prognose aandeel zero emissie gereden vervoer
P1	Vervoer vraagafhankelijk (aanbesteding)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2024 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2024
P1	Callcenter vraagafhankelijk	Lasten	Tarief contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv CPI index)	Ervaringscijfers 2024
P1	Reizigersbijdragen vraagafhankelijk	Baten	Indexatie OV tarieven busvervoer BRENG	Ervaringscijfers 2024
P2	Vervoer routegebonden (verlenging)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2024
P2	Budget zero emissie routegebonden (verlenging)	Lasten	Percentage meerkosten zero emissie gereden vervoer	Prognose aandeel zero emissie gereden vervoer
P2	Vervoer routegebonden (aanbesteding)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2024 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2024
O1	Bedrijfsvoerings-organisatie	Lasten	Indexatie obv loonindexatie cao en CPI index	Ervaringscijfers 2024

Tabel 2: uitgangspunten gewijzigde begroting 2025

Aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten
in de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie
Doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen

Datum:	28 februari 2025
Onderwerp:	Ontwerpbegroting BVO DRAN

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand ontvangt u de Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting 2026-2029 (inclusief gewijzigde begroting 2025), zoals vastgesteld in de bestuursvergadering van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen (BVO DRAN) van 27 februari 2025.

De ontwerpbegroting is gebaseerd op de algemene uitgangspunten uit de Kaderbrief 2026 en de door gemeenten aangegeven afwijkende uitgangspunten. In afwijking op de algemene uitgangspunten uit de Kaderbrief 2026 is door het algemeen bestuur van de BVO DRAN op 27 februari 2025 besloten om in de ontwerpbegroting de structurele jaarlijkse NEA indexatie van de vervoerskosten te verhogen van +3,0% naar +4,3%. Een toelichting op dit besluit is opgenomen in de ontwerpbegroting (pagina 7, onderdeel “NEA indexatie”).

De periode voor het indienen van zienswijze(n) start op 28 februari 2025 en loopt tot en met 30 mei 2025. Vriendelijk verzoek om uw zienswijze(n) (ook) digitaal te versturen naar secretariaat@vervoersorganisatie.nl.

De begroting zal voor vaststelling worden geagendeerd in de bestuursvergadering van de gemeenschappelijke regeling BVO DRAN van 26 juni 2025.

Namens het bestuur van de BVO DRAN

M. van den Beucken
Secretaris BVO DRAN

Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem
www.vervoersorganisatie.nl
info@vervoersorganisatie.nl
026 3775204
KVK: 66191084
BTW: 856435065B01
IBAN: NL70 BNGH 0285 1694 91

Ontwerp MJPB 2026-2029 BVO DRAN

(inclusief gewijzigde begroting 2025)

Versie: 30 januari 2025

regio arnhem nijmegen VERVOERSORGANISATIE

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

1.1. Procedure begroting 5
1.2. Uitgangspunten MJPB 2026-2029 5
1.3. Uitgangspunten gewijzigde begroting 2025 9
1.4. Afwijkende uitgangspunten gemeenten 12

2. Beleidsbegroting 14

2.1. Programmaplan 14
2.1.1. Programma vraagafhankelijk vervoer 15
2.1.2. Programma routevervoer 16
2.1.3. Overzicht overhead 18
2.2. Paragrafen 18
2.2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 19
2.2.2. Financiering 21
2.2.3. Bedrijfsvoering 22

3. Financiële begroting 24

3.1. Overzicht baten en lasten 24
3.2. Toelichting baten en lasten 24
3.3. Reserves en voorzieningen 25

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld 27

Bijlage 2: Overzicht gemeentelijke bijdragen 28

Bijlage 3: Geprognosticeerde balans 30

1. Inleiding

Hierbij treft u de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2026-2029, inclusief de gewijzigde begroting 2025, van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN) aan.

Het Algemeen Bestuur heeft met vaststelling van de Kaderbrief 2026 de algemene financiële uitgangspunten voor de opbouw van de meerjarige begroting bepaald. De deelnemende gemeenten nemen zelf beleidsbeslissingen en zijn verantwoordelijk voor het stellen van de beleidsmatige kaders.

Voor het opstellen van de MJPB zijn door de BVO DRAN de algemene uitgangspunten gehanteerd, tenzij een deelnemende gemeente het verzoek heeft ingediend hiervan af te wijken of er op basis van nadere analyses door de BVO DRAN is gekozen voor een afwijkend algemeen uitgangspunt. In paragraaf 1.2 en 1.3 wordt ingegaan op de algemene financiële uitgangspunten van deze MJPB. Door gemeenten gewenste afwijkingen worden in paragraaf 1.4 toegelicht.

Besluit Begroting en Verantwoording
Bij het opstellen van een meerjarige begroting voor Gemeenschappelijke Regelingen (GR) dient te worden geconformeerd aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Dit zorgt voor de volgende opzet van de MJPB van de BVO DRAN.

In de basis bestaat de begroting uit 2 onderdelen (art. 7 lid 1 BBV):
- de beleidsbegroting (hoofdstuk 2)
- de financiële begroting (hoofdstuk 3)

De beleidsbegroting bestaat ook uit 2 onderdelen (art. 7 lid 2 BBV):
- het programmaplan (paragraaf 2.1)
- de paragrafen (paragraaf 2.2)

De financiële begroting bestaat uit 3 onderdelen (art. 7 lid 3 BBV):
- het overzicht baten en lasten (paragraaf 3.1)
- de financiële positie (paragraaf 3.2)
- de reserves en voorzieningen (paragraaf 3.3)

Taakvelden
Naast de indeling van de begroting naar programma's moet de begroting ook worden ingedeeld naar taakvelden. De voorgeschreven taakvelden zijn opgenomen in het Iv3 informatievoorschift Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast is in het BBV (art. 7 lid 3) voorgeschreven dat er een overzicht van lasten en baten per taakveld als bijlage in de begroting opgenomen moet worden (bijlage 1).

Beleidsindicatoren
De commissie BBV heeft aangegeven (vraag en antwoord BBV 2018.12.4) dat de opname van beleidsindicatoren in de begroting voor een GR op grond van het BBV verplicht is gesteld. Het ministerie van BZK heeft daarbij aangegeven dat een GR alleen die indicatoren hoeft op te nemen die behoren bij de taakvelden waarbinnen de GR haar activiteiten uitvoert. Beleidsindicatoren die buiten de taakvelden van de GR vallen, kunnen worden weggelaten. De BVO DRAN zijn geen door deelnemende gemeenten opgelegde beleidsindicatoren bekend.

Overhead
Op de programma's mogen alleen de direct toe te rekenen lasten worden verantwoord. Het is niet toegestaan om overheadkosten in een programma te verantwoorden. Overheadkosten moeten op aparte overzichten worden gepresenteerd. Dit heeft tot gevolg dat alle kosten van de BVO DRAN in de meerjarige begroting als "Overhead" moeten worden gelabeld. Het overzicht overhead is opgenomen in paragraaf 2.1.4 van deze begroting.

Ambtelijke voorbereiding
Samen met de financials en contactambtenaren van de deelnemende gemeenten is deze meerjaren begroting tot stand gekomen.

Btw routegebonden vervoer
De kosten die samenhangen met het vraagafhankelijk vervoer worden in de MJPB exclusief Btw verantwoord. De deelnemende gemeenten hebben volledig recht op aftrek voor de aan deze prestatie gerelateerde Btw. Kosten die samenhangen met het routevervoer worden daarentegen inclusief Btw verantwoord. Deze Btw is namelijk niet aftrekbaar en ook niet compensabel in het Btw-compensatiefonds. Hierdoor is de Btw-component in het routevervoer kostenverhogend voor de gemeenten.

'open einde' systematiek
De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een deelnemer meer of aangepast gebruik inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor betreffende deelnemer. Door periodiek inzicht te geven in het volume van het aantal ritten en de bijbehorende kosten worden de gevolgen van verwachtte toenames van ritten en/of kosten door de BVO DRAN gecommuniceerd met de gemeenten.

Binnen de bedragen in deze MJPB is zeer beperkt rekening gehouden met dergelijke onvoorziene wijzigingen in de kosten van vervoer of callcenter. De verantwoordelijkheid voor het vormen van een extra post onvoorzien volgend uit de risico's van een open einde systematiek, ligt daardoor bij de deelnemers. Deze extra post onvoorzien komt dan bovenop de in deze MJPB meerjarig begrote bijdragen van de deelnemers.

1.1. Procedure begroting

Voor de aanbieding en vaststelling van de MJPB 2026-2029 (inclusief de gewijzigde begroting 2025) gelden de volgende processtappen. Om te komen tot tijdige vaststelling van de MJPB 2026-2029 en rekening te houden met de wettelijke termijn uit de Wgr (art. 35, lid 1), wordt de volgende planning gehanteerd. In de planning is een ruimere zienswijzeperiode voor de gemeenteraden beschikbaar dan wettelijk voorgeschreven.

Processtap	Datum
1. Vaststelling ontwerp MJPB 2026-2029 door Algemeen Bestuur	27 februari 2025
2. Verzending ontwerp MJPB 2026-2029 aan gemeenten	28 februari 2025
3. Deadline indienen zienswijze door gemeenteraden	30 mei 2025
4. Oordeel over zienswijze door Algemeen Bestuur	6 juni 2025
5. Vaststelling MJPB 2026-2029 door Algemeen Bestuur	26 juni 2025
6. Verzending MJPB 2026-2029 aan gemeenten	27 juni 2025

1.2. Uitgangspunten MJPB 2026-2029

Voor het opstellen van de MJPB 2026-2029 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden per jaar de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van verwachte vervoersvolumes en reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de meerjarige bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaande opsomming worden de uitgangspunten benoemd.

Vervoer vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per declarabele kilometer per perceel, jaarlijks rekening houdend met een NEA indexatie van +4,3%
- Hoeveelheid declarabele kilometers in de periode september tot en met november 2024, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen vraagafhankelijk vervoer
- Een jaarlijkse toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar
- Voor de verlengde contracten tot medio 2026 een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 0% van de begroting bruto vraagafhankelijk vervoer, rekening houdend met het aandeel zero emissie gereden vervoer
- Vanaf medio 2026 voor alle contracten een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 5% van de begroting bruto vraagafhankelijk vervoer, rekening houdend met het aandeel zero emissie gereden vervoer

Callcenter vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen vaste component te verhogen met een tarief per declarabele rit, jaarlijks rekening houdend met een CPI indexatie van +3,5%
- Hoeveelheid declarabele ritten in de periode september tot en met november 2024, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen callcenter vraagafhankelijk vervoer
- Een jaarlijkse toename van de hoeveelheid declarabele ritten in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

Reizigersbijdrage vraagafhankelijk (baten)

- Gemiddeld werkelijk maandbedrag eigen bijdrage per deelnemer in de periode september tot en met november 2024
- Bedragen zijn inclusief Btw, jaarlijks rekening houdend met een OV indexatie van +3,0%
- Een jaarlijkse toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

Vervoer routegebonden (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen uur per perceel verhoogd met het starttarief per route, jaarlijks rekening houdend met een NEA indexatie van +4,3%
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september tot en met november 2024, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Een jaarlijkse toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +15% (jeugdwet) en +5% (leerlingenvervoer en dagbesteding) ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar
- Voor de verlengde contracten een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 15% van de begroting bruto routegebonden vervoer, rekening houdend met het aandeel zero emissie gereden vervoer

BVO (lasten)

- Structurele en incidentele BVO lasten uit de MJPB 2025-2028 geactualiseerd op basis van ervaringscijfers 2024, jaarlijks rekening houdend met een CPI indexatie van +4,0%
- Structurele BVO lasten jaarlijks rekening houdend met een taakstelling van -3%
- Verdeling naar gemeenten op basis van het aantal inwoners per 1-1-2024
- Verdeling naar vraagafhankelijk en routegebonden vervoer op basis van verhouding bruto vervoerskosten

Overige opmerkingen

Vervoersvolume

De hoeveelheid vervoer is afhankelijk van het feitelijk gebruik. Analyses van dit gebruik laten vanaf de start van Avan tot aan de start van de Coronacrisis over de gehele linie een toename zien. Aansluitend aan de Coronacrisis is er een herstel naar vervoersvolumes zonder zogenaamde Coronaeffecten; er is een nieuw nulpunt ontstaan.

Net als bij de vorige begrotingscyclus wordt daardoor als uitgangspunt voor de hoeveelheden vervoer in de nieuwe ontwerpbegroting gekeken naar recente periodes. Ter bepaling van de hoeveelheden vervoer wordt de periode september tot en met november van het voorgaand jaar gebruikt. Uit analyses gedurende 2024 is gebleken dat deze 3 maanden een goede indicatie zijn om als uitgangspunt te dienen voor de eerste 6 maanden van het nieuwe jaar.

Contracten vervoer (verlengingen)
In 2020 zijn met vervoerders contracten afgesloten met een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 4 jaar en verlengingsmogelijkheden van 3 x 2 jaar. Met een deel van de vervoerders zijn in 2023 eerste verlengingsovereenkomsten afgesloten voor de periode 2024-2026.

Met de vervoerders routevervoer is bij de verlenging een additionele vergoeding afgesproken voor de inzet van zero emissie voertuigen vanaf 1 augustus 2024. Voor de verwachte meerkosten van deze additionele vergoeding is in de MJPB structureel een budget meerkosten (15%) zero emissie opgenomen.

Voor het vraagafhankelijk vervoer is voor de eerste verlengingsperiode geen additionele vergoeding noodzakelijk gebleken. Voor de jaren na 2026 wordt, door de infasering van zero emissie aangedreven rolstoelbussen, wel rekening gehouden met een budget meerkosten (5%) voor zero emissie gereden vervoer. In het voorjaar van 2025 vinden met deze vervoerders weer gesprekken plaats voor de eventuele volgende contractverlenging voor de periode 2026-2028.

Contracten vervoer (aanbestedingen)
Voor de percelen waar geen contractverlenging is overeengekomen, heeft een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden. In februari 2024 zijn voor deze percelen met vervoerders contracten afgesloten met een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 6 jaar en verlengingsmogelijkheden van 2 x 2 jaar.

De zero emissie kosten zijn in deze contracten onderdeel van het tarief voor zover het de inzet van personenauto's en taxibusjes betreft. Infasering van zero emissie aangedreven rolstoelbussen vindt op een later moment plaats. Mede door de grote mate van onzekerheid over de omvang van de hiermee gepaard gaande meerkosten, is in de overeenkomsten afgesproken om een mogelijke additionele vergoeding op een later moment overeen te komen.

Voor de jaren na 2026 wordt in de MJPB hierdoor rekening gehouden met een budget meerkosten (5%) voor zero emissie gereden vraagafhankelijk vervoer volgend uit de aanbesteding. Voor het routevervoer worden op dit moment geen dergelijke meerkosten verwacht.

NEA indexatie
Op 1 augustus 2020 zijn de contracten met de huidige vervoerders ingegaan. Per 1 augustus 2024 zijn de nieuwe en verlengde contracten ingegaan. De prijs (P) per perceel is contractueel vastgelegd en is daarmee een gegeven en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index). De NEA indexatie wordt in opdracht van het Sociaal Fonds Mobiliteit jaarlijks door een onafhankelijke partij bepaald op basis van de meest recente gemiddelde kostenontwikkelingen in de branche.

Vanaf 2026 wordt in de begroting rekening gehouden met een structurele indexatie van +4,3%, in de Kaderbrief 2026 is +3,0% opgenomen. De nu gewijzigde structurele indexatie is gelijk aan de verwachte kostenontwikkeling voor 2025 uit de meest recente onafhankelijke rapportage kostenontwikkeling taxivervoer. Die informatie was bij vaststelling van de Kaderbrief 2026 nog niet bekend. De NEA indexatie is in 2025 (incidenteel) lager vastgesteld dan de +4,3% door een nacalculatie effect over 2024 van -2,8%. De NEA indexatie per 1 januari 2025 is daardoor +1,5%.

Callcenter
Voor de kosten callcenter wordt het feitelijk gebruik in 2024 (periode september t/m november) gebruikt als uitgangspunt voor het opstellen van de nieuwe meerjarige begroting. Door de directe afhankelijkheid met het vraagafhankelijk vervoer wordt de jaarlijkse toename vraagafhankelijk vervoer (+5%) ook gebruikt voor de meerjarige begroting kosten callcenter.

CPI indexatie
Het contract met het callcenter is ingegaan op 1 augustus 2020. Hierin is een looptijd van 9 jaar overeengekomen, opgedeeld in een initiële periode van 3 jaar en verlengingsmogelijkheden van 3 x 2 jaar. Met het callcenter is in 2022 een eerste verlengingsovereenkomst afgesloten voor de periode 2023-2025. In het voorjaar van 2025 vinden met het callcenter gesprekken plaats voor de eventuele volgende contractverlenging.

Ook in dit contract is de prijs (P) vastgelegd en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (CPI index). De CPI index wordt periodiek bepaald door het CBS. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2025 is vastgesteld op +3,5%. Vanaf 2026 wordt daardoor in de begroting rekening gehouden met een structurele indexatie van +3,5%.

Reizigersbijdrage (Btw effect)
De Wmo-reiziger betaalt een eigen bijdrage die als baten in de begroting vraagafhankelijk vervoer zijn opgenomen. Verrekening door de BVO DRAN van deze eigen bijdragen met vervoerders en deelnemers gebeurt inclusief Btw. In de MJPB zijn daardoor alle reizigersbedragen ook inclusief 9% Btw verantwoord.

Reizigersbijdrage (indexatie)
Jaarlijks worden de OV tarieven van het reguliere busvervoer vastgesteld. De indexatie van de eigen bijdrage binnen Avan volgt deze OV indexatie. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2025 is vastgesteld op +3,34%. Vanaf 2026 wordt in de begroting rekening gehouden met een structurele indexatie van +3,0%.

BVO lasten
Op basis van de ervaringscijfers uit 2024 is de begroting BVO lasten vanaf 2025 beoordeeld. Deze analyse heeft ervoor gezorgd dat het structurele deel van de begroting BVO lasten meerjarig enkel geactualiseerd is op basis van de verwachte prijsindexaties. Dit zorgt voor marginale begrotingswijzigingen. Binnen de begroting BVO lasten wordt structureel rekening gehouden met een taakstelling van -3%.

BVO lasten (indexatie)
De BVO lasten wordt jaarlijks geïndexeerd met de CPI index. Door het aanzienlijke deel aan personeelskosten binnen de begroting BVO lasten kan de Cao loonontwikkeling voor een aanpassing van de CPI index zorgen. De CPI index voor 2025 is bepaald op +4,0%. Vanaf 2026 wordt daardoor in de begroting rekening gehouden met een structurele indexatie van +4,0%.

1.3. Uitgangspunten gewijzigde begroting 2025

Voor het opstellen van de gewijzigde begroting 2025 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van verwachte vervoersvolumes en reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de meerjarige bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaande opsomming worden de uitgangspunten benoemd.

Vervoer vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per declarabele kilometer per perceel, rekening houdend met een NEA indexatie van +1,5%
- Hoeveelheid declarabele kilometers in de periode september tot en met november 2024, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen vraagafhankelijk vervoer
- Toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar van 2025
- Voor de verlengde contracten in 2025 een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 0% van de begroting bruto vraagafhankelijk vervoer, rekening houdend met een aandeel zero emissie gereden vervoer van 60%

Callcenter vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen vaste component te verhogen met een tarief per declarabele rit, rekening houdend met een CPI indexatie van +3,5%
- Hoeveelheid declarabele ritten in de periode september tot en met november 2024, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen callcenter vraagafhankelijk vervoer
- Toename van de hoeveelheid declarabele ritten in het tweede half jaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar van 2025

Reizigersbijdrage vraagafhankelijk (baten)

- Gemiddeld werkelijk maandbedrag eigen bijdrage per deelnemer in de periode september tot en met november 2024
- Bedragen zijn inclusief Btw, rekening houdend met OV indexatie van +3,34%
- Toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar van 2025

Vervoer routegebonden (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen uur per perceel verhoogd met het starttarief per route, rekening houdend met een NEA indexatie van +1,5%
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september tot en met november 2024, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar met +15% (jeugdwet) en +5% (leerlingenvervoer en dagbesteding) ten opzichte van het eerste half jaar van 2025
- Voor de verlengde contracten in 2025 een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 15% van de begroting bruto routegebonden vervoer, rekening houdend met het aandeel zero emissie gereden vervoer van 50%

BVO (lasten)

- Structurele en incidentele BVO lasten uit de primitieve begroting 2025 geactualiseerd op basis van ervaringscijfers 2024, rekening houdend met een CPI indexatie van +4,0% en een verwachte Cao loonontwikkeling van +5,0% in 2025
- Structurele BVO lasten rekening houdend met een taakstelling -3%
- Verdeling naar gemeenten op basis van het aantal inwoners per 1-1-2024
- Verdeling naar vraagafhankelijk en routegebonden vervoer op basis van verhouding bruto vervoerskosten

Overige opmerkingen

Vervoersvolume

De hoeveelheid vervoer is afhankelijk van het feitelijk gebruik. Analyses van dit gebruik laten vanaf de start van Avan tot aan de start van de Coronacrisis over de gehele linie een toename zien. Aansluitend aan de Coronacrisis is er een herstel naar vervoersvolumes zonder zogenaamde Coronaeffecten; er is een nieuw nulpunt ontstaan.

Net als bij de vorige begrotingscyclus wordt daardoor als uitgangspunt voor de hoeveelheden vervoer in de nieuwe ontwerpbegroting gekeken naar recente periodes. Ter bepaling van de hoeveelheden vervoer wordt de periode september tot en met november van het voorgaand jaar gebruikt. Uit analyses gedurende 2024 is gebleken dat deze 3 maanden een goede indicatie zijn om als uitgangspunt te dienen voor de eerste 6 maanden van het nieuwe jaar.

Contracten vervoer (verlengingen)

In 2020 zijn met vervoerders contracten afgesloten met een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 4 jaar en verlengingsmogelijkheden van 3 x 2 jaar. Met een deel van de vervoerders zijn in 2023 eerste verlengingsovereenkomsten afgesloten voor de periode 2024-2026.

Met de vervoerders routevervoer is bij de verlenging een additionele vergoeding afgesproken voor de inzet van zero emissie voertuigen vanaf 1 augustus 2024. Voor de verwachte meerkosten van deze additionele vergoeding is in de gewijzigde begroting 2025 een budget meerkosten zero emissie opgenomen.

Voor het vraagafhankelijk vervoer is voor de eerste verlengingsperiode geen additionele vergoeding noodzakelijk gebleken.

Contracten vervoer (aanbestedingen)

Voor de percelen waar geen contractverlenging is overeengekomen, heeft een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden. In februari 2024 zijn voor deze percelen met vervoerders contracten afgesloten met een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 6 jaar en verlengingsmogelijkheden van 2 x 2 jaar.

De zero emissie kosten zijn in deze contracten onderdeel van het tarief voor zover het de inzet van personenauto’s en taxibusjes betreft. Infasering van zero emissie aangedreven rolstoelbussen vindt op een later moment (na 2025) plaats. Dit geldt zowel voor het vraagafhankelijk vervoer en het routevervoer. In 2025 is voor deze contracten hierdoor geen noodzaak om rekening te houden met een budget meerkosten zero emissie.

NEA indexatie
Op 1 augustus 2020 zijn de contracten met de huidige vervoerders ingegaan. Per 1 augustus 2024 zijn de nieuwe en verlengde contracten ingegaan. De prijs (P) per perceel is contractueel vastgelegd en is daarmee een gegeven en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index). De NEA indexatie wordt in opdracht van het Sociaal Fonds Mobiliteit door een onafhankelijke partij jaarlijks bepaald op basis van de meest recente gemiddelde kostenontwikkelingen in de branche. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2025 is vastgesteld op +1,5%.

Callcenter
Voor de kosten callcenter wordt het feitelijk gebruik in 2024 (periode september t/m november) gebruikt als uitgangspunt voor het opstellen van de nieuwe meerjarige begroting. Door de directe afhankelijkheid met het vraagafhankelijk vervoer wordt de jaarlijkse toename vraagafhankelijk vervoer (+5%) ook gebruikt voor de meerjarige begroting kosten callcenter.

CPI indexatie
Het contract met het callcenter is ingegaan op 1 augustus 2020. Hierin is een looptijd van 9 jaar overeengekomen, opgedeeld in een initiële periode van 3 jaar en verlengingsmogelijkheden van 3 x 2 jaar. Met het callcenter is in 2022 een eerste verlengingsovereenkomst afgesloten voor de periode 2023-2025. In het voorjaar van 2025 vinden met het callcenter gesprekken plaats voor de eventuele volgende contractverlenging.

Ook in dit contract is de prijs (P) vastgelegd en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (CPI index). De CPI index wordt periodiek bepaald door het CBS. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2025 is vastgesteld op +3,5%.

Reizigersbijdrage (Btw effect)
De Wmo-reiziger betaalt een eigen bijdrage die als baten in de begroting vraagafhankelijk vervoer zijn opgenomen. Verrekening door de BVO DRAN van deze eigen bijdragen met vervoerders en deelnemers gebeurt inclusief Btw. In de MJPB zijn daardoor alle eigen bedragen ook inclusief 9% Btw verantwoord.

Reizigersbijdrage (indexatie)
Jaarlijks worden de OV tarieven van het reguliere busvervoer vastgesteld. De indexatie van de eigen bijdrage binnen Avan volgt deze OV indexatie. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2025 is vastgesteld op +3,34%.

BVO lasten
Op basis van de ervaringscijfers uit 2024 is de begroting BVO lasten vanaf 2025 beoordeeld. Deze analyse heeft ervoor gezorgd dat het structurele deel van de begroting BVO lasten in 2025 enkel geactualiseerd is op basis van de verwachte prijsindexaties. Dit zorgt voor een marginale begrotingswijziging. Binnen de begroting BVO lasten wordt structureel rekening gehouden met een taakstelling van -3%.

In 2025 wordt in totaal voor € 50.000 incidentele uitgaven voorzien voor advisering rondom nieuwe aanbestedingsprocedures en verdere doorontwikkeling van systeemgerichte contractbeheersing.

BVO lasten (indexatie)
De BVO lasten wordt jaarlijks geïndexeerd met de CPI index. Door het aanzienlijke deel aan personeelskosten binnen de begroting BVO lasten kan de Cao loonontwikkeling voor een aanpassing van de CPI index zorgen. De CPI index voor 2025 is bepaald op +4,0%. Voor de personeelskosten is in 2025 rekening gehouden met de verwachte loonontwikkeling (+5,0%) in de nieuwe cao per 1 april 2025.

1.4. Afwijkende uitgangspunten gemeenten

Op verzoek van een gemeente kan worden afgeweken van de algemene uitgangspunten voor het opstellen van de meerjarige begroting. Bij voorkeur gaat dit verzoek gepaard met een (financiële) onderbouwing ten behoeve van toekomstige analyses.

Ten behoeve van het opstellen van deze en eerdere MJPB zijn in de afgelopen jaren door meerdere gemeenten afwijkende uitgangspunten aangegeven. Alle afwijkende uitgangspunten die nog relevant zijn voor het opstellen van de MJPB 2026-2029 en gewijzigde begroting 2025 worden in deze paragraaf toegelicht.

Gemeente Berg en Dal
Door de gemeente is een analyse uitgevoerd op de specifieke ontwikkelingen binnen het doelgroepenvervoer voor de gemeente Berg en Dal. Hieruit is door de gemeente geconcludeerd dat de in de kaderbrief opgenomen jaarlijkse toename van meerdere vervoersoorten naar beneden bijgesteld kunnen worden.

De jaarlijkse toename in de MJPB kan voor het jeugdwet vervoer worden bijgesteld van +15% naar +5% en voor het leerlingenvervoer van +5% naar +2%.

Gemeente Beuningen
Op basis van een gemeentelijke analyse van het aantal deelnemers in het leerlingenvervoer van de gemeente Beuningen is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +5% een te hoge aanname is. Rekening houdend met demografische ontwikkelingen wordt door de gemeente gevraagd een jaarlijkse toename van +2% in de MJPB op te nemen.

Gemeente Heumen
Binnen de gemeente Heumen is lokaal vrijwilligersvervoer, het zgn. Buurtvervoer Heumen, beschikbaar. De verwachting is dat het gebruik van het Buurtvervoer blijft toenemen. De jaarlijkse toename van het vraagafhankelijk vervoer kan hierdoor meerjarig bijgesteld worden van +5% naar 0%.

Op basis van een gemeentelijke analyse van het routevervoer van de gemeente Heumen, is door de gemeente geconcludeerd dat de jaarlijkse toename in het routevervoer over de volle breedte naar beneden bijgesteld kan worden. De jaarlijkse toename routevervoer is in de MJPB op 0% bepaald.

Gemeente Lingewaard
Op basis van een gemeentelijke analyse van het doelgroepenvervoer heeft de gemeente Lingewaard gevraagd om voor meerdere vervoersoorten de uitgangspunten voor het bepalen van de begroting aan te passen.

Doordat de gemeente Lingewaard actief stuurt op de inzet van andere vormen van vervoer en de verwachting is dat het aantal deelnemers in het jeugdwet vervoer minder toename zal laten zien dan de in de kaderbrief opgenomen +15%, is gevraagd de structurele toename van het jeugdwet vervoer in de MJPB naar +3% te actualiseren.

In 2023 is binnen de gemeente Lingewaard onderzocht op welke wijze alternatief vervoer van kinderen binnen het leerlingenvervoer kan worden gestimuleerd. Daarnaast is het aantal deelnemers in het leerlingenvervoer binnen de gemeente Lingewaard de laatste jaren stabiel gebleven. Beide constateringen hebben ertoe geleid dat de gemeente heeft verzocht om de meerjarige toename van het leerlingenvervoer naar 0% bij te stellen. Op basis van de Kaderbrief 2026 was dit +5%.

Gemeente Nijmegen
Op basis van een gemeentelijke analyse van het aantal deelnemers in het leerlingenvervoer van de gemeente Nijmegen is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +5% een te hoge aanname is. Rekening houdend met demografische ontwikkelingen en wijzigend beleid is door de gemeente gevraagd een jaarlijkse toename van 0% in de MJPB op te nemen.

Gemeente Overbetuwe
Door beleidsontwikkelingen rondom het vervoer naar jeugdhulplocaties, wordt een lagere groei verwacht dan het algemeen uitgangspunt uit de kaderbrief voor het aantal deelnemers jeugdwet vervoer in de gemeente Overbetuwe. De gemeente Overbetuwe heeft daardoor aangegeven de jaarlijkse toename van het jeugdwet vervoer in de MJPB bij te stellen van +15% naar +5%.

Gemeente Rheden
Op basis van een gemeentelijke analyse van het doelgroepenvervoer van de gemeente Rheden is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +5% voor het vraagafhankelijk vervoer en +15% voor het jeugdwet vervoer te hoge aannames zijn. Voor het jeugdwet vervoer wordt gevraagd de jaarlijkse toename te verlagen naar +5%.

Door de inzet van alternatieve voorzieningen als de Plusbus en vervoer door vrijwilligers via het Meldpunt vrijwillige thuiszorg, wordt gevraagd om voor de jaarlijkse toename vraagafhankelijk vervoer rekening te houden met 0%.

Gemeente Zevenaar
De gemeente Zevenaar heeft in 2024 met het vaststellen van het verbeterplan doelgroepenvervoer, verbeteringen en maatregelen doorgevoerd die vanaf 2025 moeten leiden tot vermindering van de kosten van het doelgroepenvervoer. Dit plan is een uitwerking van het coalitieakkoord 2022-2026, waarin is opgenomen dat de gemeente stappen neemt om de kosten van het doelgroepenvervoer te verlagen.

Op basis van een gemeentelijke analyse is bepaald dat de beheersmaatregelen in 2025 leiden tot een structurele verlaging van de kosten vraagafhankelijk vervoer van € 33.000, leerlingenvervoer van € 45.000 en vervoer naar dagbesteding van € 15.000. Vanuit dezelfde analyse is geconcludeerd dat er een jaarlijkse toename in het leerlingenvervoer van +3% wordt verwacht. In de Kaderbrief 2026 is dat +5%.

2. Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit 2 onderdelen (art. 7 lid 2 BBV):

- het programmaplan
- de paragrafen

2.1. Programmaplan

Hierna wordt per programma aangegeven wat onze uitgangspunten zijn bij de uitvoering van onze taken.

Uit te voeren taken
Door de deelnemers is de sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer bij de BVO DRAN neergelegd.

Beleidskaders
Bij de uitvoering van de taken op het gebied van doelgroepenvervoer gelden, naast de wettelijke voorschiften, de beleids- en/of toetsingskaders die worden aangegeven door de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen
Het is van belang om tijdig in te spelen op veranderingen en voorspelbaar te blijven voor de deelnemende gemeenten. Het kan gaan om beleidsaanpassingen, maar ook om veranderende wet- en regelgeving voor gemeenten en gecontracteerde marktpartijen. Daarnaast is de instroom van nieuw vervoer een belangrijke factor die invloed heeft op de omvang van de werkzaamheden van de BVO DRAN.

Indeling en opzet programma's
De programma's zijn ingericht met de 3 W-vragen (art. 8 lid 3 BBV):

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

Onder "Wat willen we bereiken?" wordt bij het vervoer naast een algemene beschrijving over wat we willen bereiken ook ingegaan op specifieke prestatie indicatoren voor de uitvoering van Avan. Bij "Wat mag het kosten?" zijn naast de lasten ook de reizigersbijdragen en de bijdragen van de deelnemende gemeenten geraamd.

Het programmaplan bestaat uit de volgende programma's:

1. Vraagafhankelijk vervoer
2. Routevervoer

En het overzicht:

3. Overhead

De indeling van de programma's in de begroting beoogt de financiële inzichtelijkheid van het totale takenpakket zo goed mogelijk in beeld te brengen, te kunnen budgetteren en later in de jaarrekening over te kunnen verantwoorden.

2.1.1. Programma vraagafhankelijk vervoer

Wat willen we bereiken?

- Een kwalitatief goede uitvoering van het vraagafhankelijk vervoer met Avan door het callcenter en de vervoerders. De BVO DRAN monitort de kwaliteit van de dienstverlening aan de hand van kritische prestatie indicatoren (KPI's). In het Programma van Eisen (PvE) vraagafhankelijk vervoer en het PvE callcenter staat weergegeven welke KPI's zijn bepaald en naar welke normen wordt gestreefd.
- Gedurende de contractperiode met de vervoerders is de ambitie om uiterlijk 1 januari 2027 te komen tot een volledig emissieloos vraagafhankelijk vervoer binnen Avan. Een voorbehoud is gemaakt met betrekking tot het inzetten van zero emissie rolstoelbussen. Mede afhankelijk van de kostenontwikkeling en beschikbaarheid daarvan kan het AB van de BVO DRAN besluiten de infasering van zero emissie rolstoelbussen op te schorten.
- Een goede sturing en (financiële) beheersing van de uitvoering van het vraagafhankelijk vervoer met Avan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afspraken omtrent het vraagafhankelijk vervoer zijn vastgelegd in de contracten met het callcenter en de vervoerders. Met behulp van systeemgerichte contractbeheersing wordt naleving van de contracten en daarmee de kwaliteit en de financiële afhandeling van de uitvoering gemonitord en geborgd.
- De vervoerders en het callcenter hebben de contractuele verplichting om jaarlijks een audit uit te laten voeren op hun (financiële) processen en (financiële) systemen.
- Analyseren van de (realtime) rittenbakken, zowel kwalitatief als financieel. Het verzorgen van periodieke managementinformatie en andere uitvoeringsinformatie en op basis daarvan rapporteren en (bij)sturen op de uitvoering van Avan. Hierbij zijn de KPI's zoals beschreven in de PvE's het uitgangspunt voor de monitoring en controles.
- Voorafgaand aan ieder bestuurlijk overleg (5x per jaar) is er minimaal één voorbereidend ambtelijk overleg om de onderwerpen van het bestuurlijk overleg voor te bespreken. Aanvullend worden de financiële aspecten separaat besproken met de financials van de gemeenten.
- Structureel, voorafgaand aan het voorbereidend ambtelijk overleg, afstemming met gemeenten over vraagafhankelijk vervoer gerelateerde zaken.
- Structurele aanwezigheid bij het overleg Regionale Adviesraad doelgroepenvervoer om ervaringen van gebruikers mee te nemen in de (bij)sturing van de uitvoering van Avan.
- Goede communicatie over de uitvoering van het vervoer met betrokken partijen en gebruikers Avan.

Wat mag het kosten?

Programma 1: Vraagafhankelijk vervoer	Primitieve begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Vervoer	10.909.504	9.948.606	11.194.834	12.497.086	13.628.624	14.865.354
Callcenter	634.692	620.182	653.176	688.307	725.729	765.621
Totaal lasten	11.544.196	10.568.788	11.848.010	13.185.393	14.354.353	15.630.975
Baten						
Arnhem	2.831.054	2.553.192	2.897.683	3.255.690	3.565.172	3.904.286
Berg en Dal	386.220	367.168	416.502	467.766	511.956	560.372
Beuningen	193.280	164.652	186.468	209.134	228.684	250.099
Doesburg	65.990	71.655	80.853	90.378	98.688	107.783
Druten	352.661	350.084	397.610	446.927	489.364	535.871
Duiven	233.834	148.712	168.546	189.080	206.934	226.494
Heumen	136.098	154.260	166.592	173.390	181.103	189.155
Lingewaard	667.260	639.672	727.023	817.650	895.651	981.147
Montferland	542.974	532.891	604.844	679.559	744.064	814.750
Mook en Middelaar	100.324	89.337	101.300	113.666	124.332	136.019
Nijmegen	1.583.778	1.469.436	1.667.369	1.873.302	2.050.660	2.244.997
Overbetuwe	543.672	482.968	548.356	616.215	674.799	739.001
Renkum	656.754	624.866	708.526	795.451	870.778	953.302
Rheden	768.027	742.792	802.421	859.070	896.050	934.661
Rozendaal	8.557	7.354	7.733	8.125	8.503	8.904
Westervoort	115.814	84.097	95.093	106.474	116.368	127.201
Wijchen	319.789	297.186	337.542	379.428	415.393	454.808
Zevenaar	450.442	421.061	460.847	517.692	566.693	620.386
Reizigersbijdrage	1.587.668	1.367.405	1.472.702	1.586.396	1.709.161	1.841.739
Totaal baten	11.544.196	10.568.788	11.848.010	13.185.393	14.354.353	15.630.975
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.1.2. Programma routevervoer

Wat willen we bereiken?

- Een kwalitatief goede uitvoering van het routevervoer met Avan door de vervoerders. De BVO DRAN monitort de kwaliteit van de dienstverlening aan de hand van kritische prestatie indicatoren (KPI's). In het Programma van Eisen (PvE) routegebonden vervoer staat weergegeven welke KPI's zijn bepaald en naar welke normen wordt gestreefd.
- Gedurende de contractperiode met de vervoerders is de ambitie om uiterlijk 1 januari 2028 te komen tot een volledig emissieloos routevervoer binnen Avan. Een voorbehoud is gemaakt met betrekking tot het inzetten van zero emissie rolstoelbussen. Mede afhankelijk van de kostenontwikkeling en beschikbaarheid daarvan kan het AB van de BVO DRAN besluiten de infasering van zero emissie rolstoelbussen op te schorten.
- Een goede sturing en (financiële) beheersing van de uitvoering van het routevervoer met Avan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afspraken omtrent het routevervoer zijn vastgelegd in de contracten met de vervoerders. Met behulp van systeemgerichte contractbeheersing wordt naleving van de contracten en daarmee de kwaliteit en de financiële afhandeling van de uitvoering gemonitord en geborgd.
- De vervoerders hebben de contractuele verplichting om jaarlijks een audit uit te laten voeren op hun (financiële) processen en (financiële) systemen.
- Analyseren van de (realtime) rittenbakken, zowel kwalitatief als financieel. Het verzorgen van periodieke managementinformatie en andere uitvoeringsinformatie en op basis daarvan rapporteren en (bij)sturen op de uitvoering van Avan. Hierbij zijn de KPI's zoals beschreven in het PvE het uitgangspunt voor de monitoring en controles.
- Voorafgaand aan ieder bestuurlijk overleg (5x per jaar) is er minimaal één voorbereidend ambtelijk overleg om de onderwerpen van het bestuurlijk overleg voor te bespreken. Aanvullend worden de financiële aspecten separaat besproken met de financials van de gemeenten.
- Structureel, voorafgaand aan het voorbereidend ambtelijk overleg, afstemming met gemeenten over routevervoer gerelateerde zaken.
- Structurele aanwezigheid bij het overleg Regionale Adviesraad doelgroepenvervoer om ervaringen van gebruikers mee te nemen in de (bij)sturing van de uitvoering van Avan.
- Goede communicatie over de uitvoering van het vervoer met betrokken partijen en gebruikers Avan.

Wat mag het kosten?

Programma 2: Routevervoer	Primitieve begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Vervoer	15.689.373	14.214.445	15.565.915	17.470.979	19.056.360	20.812.856
Totaal lasten	15.689.373	14.214.445	15.565.915	17.470.979	19.056.360	20.812.856
Baten						
Arnhem	3.553.571	3.027.530	3.356.283	3.724.429	4.137.338	4.601.208
Berg en Dal	690.161	766.561	827.989	918.502	980.653	1.047.105
Beuningen	536.908	437.987	476.065	535.346	574.346	616.797
Doesburg	551.538	511.792	565.592	625.529	692.390	767.077
Druten	374.119	407.248	454.585	521.746	575.880	636.060
Duiven	462.363	412.904	463.541	539.300	596.591	660.527
Heumen	247.188	254.352	268.755	292.762	305.353	318.483
Lingewaard	1.472.074	1.263.051	1.346.761	1.488.845	1.563.418	1.642.126
Montferland	73.645	53.821	59.909	69.053	75.623	82.819
Mook en Middelaar	135.326	116.811	131.760	150.405	169.346	191.014
Nijmegen	1.783.201	1.763.212	1.890.792	2.085.871	2.220.691	2.370.311
Overbetuwe	1.808.707	1.723.997	1.918.771	2.211.939	2.422.406	2.652.898
Renkum	409.840	160.643	185.412	214.430	248.479	288.489
Rheden	1.243.400	1.140.051	1.248.526	1.367.324	1.497.425	1.639.905
Rozendaal	41.716	42.574	46.832	51.536	56.738	62.493
Westervoort	370.321	316.776	358.570	420.658	469.604	524.983
Wijchen	766.343	785.598	876.259	1.004.107	1.107.740	1.222.846
Zevenaar	1.168.953	1.029.538	1.089.513	1.249.197	1.362.342	1.487.715
Totaal baten	15.689.373	14.214.445	15.565.915	17.470.979	19.056.360	20.812.856
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.1.3. Overzicht overhead

Overzicht Overhead	Primitieve begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
BVO	1.153.685	1.216.595	1.208.016	1.255.431	1.305.342	1.355.278
Totaal lasten	1.153.685	1.216.595	1.208.016	1.255.431	1.305.342	1.355.278
Baten						
Arnhem	221.326	234.732	232.246	241.347	250.935	260.500
Berg en Dal	52.385	54.822	54.499	56.639	58.891	61.147
Beuningen	40.919	42.912	42.732	44.412	46.178	47.950
Doesburg	20.841	21.613	21.689	22.544	23.443	24.349
Druten	31.759	33.200	33.136	34.440	35.810	37.187
Duiven	38.799	40.391	40.240	41.822	43.485	45.155
Heumen	28.285	29.449	29.432	30.590	31.808	33.033
Lingewaard	67.680	70.941	70.423	73.188	76.097	79.008
Montferland	54.281	56.726	56.381	58.595	60.925	63.257
Mook en Middelaar	16.903	17.630	17.754	18.455	19.191	19.935
Nijmegen	242.983	261.165	258.361	268.483	279.150	289.789
Overbetuwe	69.606	73.125	72.582	75.431	78.430	81.428
Renkum	47.253	49.302	49.046	50.972	52.999	55.032
Rheden	62.948	65.967	65.510	68.082	70.790	73.497
Rozendaal	6.480	6.531	6.788	7.060	7.344	7.637
Westervoort	26.069	27.156	27.166	28.236	29.359	30.491
Wijchen	60.313	63.087	62.665	65.125	67.713	70.305
Zevenaar	64.856	67.847	67.367	70.010	72.794	75.578
Totaal baten	1.153.685	1.216.595	1.208.016	1.255.431	1.305.342	1.355.278
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.2. Paragrafen

In de begroting wordt in afzonderlijke paragrafen ingegaan op de beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten van de organisatie. In de BBV (art. 9 lid 2) staat aangegeven dat in de begroting ten minste de volgende paragrafen opgenomen moeten zijn, tenzij het desbetreffende aspect niet aan de orde is:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid

De paragrafen “lokale heffingen”, "onderhoud kapitaalgoederen", “verbonden partijen” en “grondbeleid” zijn niet op de BVO DRAN van toepassing. De overige paragrafen staan hieronder toegelicht.

2.2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de BVO DRAN in staat is tegenvallers op te vangen. Bij het opstellen van de begroting en de jaarrekening dienen de voorzienbare en kwantificeerbare risico's zo goed mogelijk in beeld gebracht te worden.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dient ten minste te worden opgenomen:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- een inventarisatie van de risico's
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en risico's
- financiële kengetallen

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Binnen de financiën van de BVO DRAN zijn een tweetal posten te duiden als weerstandscapaciteit: reserves en posten onvoorzien.

Ten aanzien van alle bestedingen door de BVO DRAN is de 'open einde' systematiek van toepassing. Dit houdt in dat bij een tekort een deelnemer bij moet betalen en bij een overschot geld terugkrijgt. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor betreffende deelnemer. De verantwoordelijkheid voor het vormen van een additionele post onvoorzien ligt daardoor bij de deelnemers. Omdat jaarlijks het resultaat wordt verrekend met de deelnemers, wordt er door de BVO DRAN ook geen reserve opgebouwd.

In de MJPB zijn geen reserves en geen expliciete posten onvoorzien opgenomen. Binnen het saldo van de BVO lasten ("Overhead") is een post onvoorzien opgenomen om niet begrote BVO gerelateerde kosten te kunnen dekken.

Inventarisatie van de risico's
Aanbesteding in het geval vervoerscontracten niet worden verlengd
Met vervoerders zijn in 2020 contracten afgesloten voor een initiële periode van 4 jaar en drie verlengingsopties van elk twee jaar. In 2023 is een deel van de contracten met 2 jaar verlengd. De huidige contractperiode eindigt daardoor op 31 juli 2026. Het lichten van verlengingsopties is een tweezijdig besluit dat tenminste één jaar voor expiratiedatum schriftelijk aan de andere partij kenbaar dient te worden gemaakt. Het is denkbaar dat partijen besluiten contracten niet te verlengen en dat daardoor delen van het vervoer dienen te worden aanbesteed.

Met de huidige en, naar verwachting aanhoudende, marktomstandigheden (krapte arbeidsmarkt, energieprijzen, brandstofprijzen, investering zero emissie voertuigen) is het niet ondenkbaar dat een aanbesteding in 2025 zal leiden tot hogere tarieven dan de huidige contractueel overeengekomen tarieven.

De huidige meerjarige begrotingen voor het vraagafhankelijk vervoer en routevervoer zijn deels gebaseerd op de afspraken uit de recent verlengde contracten, waarbij rekening is gehouden met additionele kosten voor de infasering van zero emissie. In het geval dat besloten dient te worden tot een nieuwe aanbesteding, is de verwachting dat er sprake zal zijn van meerkosten ten opzichte van de huidige meerjarige begrotingen vervoerskosten van betreffende gemeenten.

Aanbesteding in het geval contract callcenter niet wordt verlengd
Met het callcenter is in 2020 een contract afgesloten voor een initiële periode van 3 jaar en drie verlengingsopties van elk twee jaar. In 2022 is het contract met 2 jaar verlengd. Het lichten van een verlengingsoptie is een tweezijdig besluit dat tijdig en schriftelijk aan de andere partij kenbaar dient te worden gemaakt. Het is denkbaar dat partijen besluiten het contract niet te verlengen en dat daardoor het contract callcenter dient te worden aanbesteed.

Met de huidige en, naar verwachting aanhoudende, marktomstandigheden (krapte arbeidsmarkt, energieprijzen) is het niet ondenkbaar dat een aanbesteding in 2025 zal leiden tot een hoger tarief dan het huidige contractueel overeengekomen tarief.

De huidige meerjarige begrotingen voor het callcenter is gebaseerd op de afspraken uit het huidige verlengde contract. In het geval dat besloten dient te worden tot een nieuwe aanbesteding, is de verwachting dat er sprake zal zijn van meerkosten ten opzichte van de huidige meerjarige begrotingen callcenter van alle gemeenten.

Compensatie telefoniekosten via reizigersbijdrage
In het verleden zijn er door BVO DRAN aan reizigers onterecht kosten in rekening gebracht voor het bellen naar de klantenservice en de klachtenlijn. Door het Algemeen Bestuur is besloten om deze kosten als collectieve voorziening te compenseren en terug te laten vloeien naar de reizigers in de vorm van het verminderen van de reizigersbijdrage voor 2025.

Het totaal te compenseren bedrag en daarmee het verwachte effect op de reizigersbijdrage, is bepaald op circa € 15.000. Gezien de beperkte omvang van het financieel effect op de MJPB is ervoor gekozen om bij de bepaling van de begrote reizigersbijdrage in 2025 geen rekening te houden met deze aanpassing. Dit heeft voor dat begrotingsjaar een zeer beperkt negatief effect op de individuele gemeentelijke bijdrage. Vanaf 1 januari 2026 worden weer de reguliere tarieven reizigersbijdrage toegepast.

Infasering zero emissie rolstoelbussen
Alle huidige tarieven in het vraagafhankelijk vervoer en routevervoer zijn gebaseerd op vervoer met niet-zero emissie rolstoelbussen. De uitsluiting van deze voertuigen heeft naar verwachting een kostendrukkend effect op het (toekomstige) tarief doordat het risico en de onzekerheid hieromtrent bij de vervoerder wordt beperkt. De feitelijke effecten van infasering van zero emissie rolstoelbussen wordt verkregen op het moment dat daar bestuurlijke besluitvorming over plaatsvindt.

De infasering van zero emissie rolstoelbussen is onderdeel van de herzieningsclausule die is opgenomen in de huidige contracten. Naar verwachting heeft infasering van zero emissie rolstoelbussen op termijn nog steeds een kosten stijgend effect. Binnen de begroting vraagafhankelijk vervoer is vanaf medio 2026 rekening gehouden met 5% meerkosten voor de infasering. Voor het routevervoer worden op dit moment geen dergelijke meerkosten verwacht.

Clausule afwijkend vervoersvolume overeenkomsten vervoerders
Door invoering van beheersmaatregelen bestaat tijdens de contractperiode de mogelijkheid dat vervoervolumes schommelen. Binnen alle huidige contracten (verlenging en aanbesteding) routevervoer zijn afspraken gemaakt voor het geval dat vervoervolumes structureel en substantieel toe- of afnemen en dit leidt tot een onredelijke financiële situatie voor vervoerder of opdrachtgever. Beide partijen treden in dit geval tijdig in overleg. Binnen de alle huidige contracten (verlenging en aanbesteding) vraagafhankelijk vervoer is een fluctuerende vergoeding op basis van een kilometerstaffel overeengekomen. Bij deze vervoerssoort bestaat dit risico dan ook niet.

In het geval sprake is van een noodzakelijke tariefwijziging door substantiële toe- of afname van het vervoersvolume zal deze naar alle waarschijnlijkheid in alle gevallen passend zijn binnen de begroting van de BVO DRAN, rekening houdend met de algemene uitgangspunten uit de Kaderbrief 2026.

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en risico's
De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een ‘open einde’ systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een deelnemer meer of aangepast gebruik inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor betreffende deelnemer. Door periodiek inzicht te geven in het volume van het aantal ritten en de bijbehorende kosten worden de gevolgen van verwachtte toenames van ritten en/of kosten door de BVO DRAN gecommuniceerd met de gemeenten.

De gemeenten streven naar het versterken van de eigen kracht van de reiziger en een toename van het gebruik van algemene voorzieningen in combinatie met een afname van het doelgroepenvervoer. Bijvoorbeeld het gebruik van openbaar vervoer en vrijwilligers. Daarnaast sturen vervoerders bij het plannen op efficiency. Bijvoorbeeld het afstemmen van verschillende vervoersvormen en slim koppelen van deze vervoersstromen binnen de planning.

Financiële kengetallen
Doordat de BVO DRAN niet over eigen vermogen, vaste activa en vaste passiva beschikt, kan er geen netto schuldquote en solvabilteitsratio worden bepaald. Door de ‘open einde’ systematiek is de structurele exploitatieruimte gewaarborgd.

2.2.2. Financiering

Het financieringsvraagstuk van de BVO DRAN is van een beperkte omvang. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de meeste bedrijfsvoeringsonderdelen worden afgenomen van de gemeente Arnhem en de Connectie. Daarnaast bestaat het grootste deel van de begroting BVO lasten uit personeelskosten of daaraan gerelateerde kosten. De financieringsrisico's zullen om die reden slechts beperkt zijn.

Renterisicobeheer
Algemene uitgangspunten met betrekking tot het renterisicobeheer zijn:
- Geen overschrijding van de renterisiconorm conform de Wet Fido.
- Nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning.
- De rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie.

EMU saldo
Het EMU saldo wordt berekend op transactiebasis. Deze berekeningswijze is in grote mate vergelijkbaar met het kasstelsel zoals dat voor het Rijk van toepassing is. De BBV schrijft voor decentrale overheden echter een administratie op basis van het baten/lastenstelsel voor. Het EMU saldo wordt dan berekend door – afhankelijk van de kasmutatie – enkele posten erbij te tellen dan wel eraf te trekken en dan de individuele referentie-waarde (wet HOF) hier tegen af te zetten. Voor een BVO is geen referentiewaarde vastgesteld waardoor het berekenen van het EMU saldo geen toegevoegde waarde heeft.

Kasgeldlimiet
De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. Met het kasgeldlimiet is in de Wet Fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de organisatie haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. De huidige financiële positie geeft geen aanleiding om op de korte termijn maatregelen voor te stellen. De verantwoording over de kasgeldlimiet gebeurt in de jaarrekening.

Renterisiconorm
De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moeten worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. De huidige stand van de langlopende schulden geeft geen aanleiding om op de korte termijn maatregelen voor te stellen.

Schatkistbankieren
Naast gemeenten, provincies en waterschappen zijn ook rechtspersonen (openbare lichamen) die zijn ingesteld op basis van de wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr) verplicht tot deelname aan schatkistbankieren. Voor decentrale overheden betekent schatkistbankieren dat zij al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. De verantwoording van schatkistbankieren gebeurt in de jaarrekening.

Relatiebeheer
Het betalingsverkeer is belegd bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

2.2.3. Bedrijfsvoering

Waar staat de BVO DRAN voor?
De BVO DRAN is ingesteld voor de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is. Tenslotte wordt een optimale aansluiting van het vervoer op het openbaar vervoer netwerk voorzien.

Doelen en taken
De BVO DRAN heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden daardoor overgedragen aan de BVO DRAN.

Vervoersmodel
In de huidige contracten wordt voor het vraagafhankelijk vervoer gewerkt volgens een callcentermodel. Hierbij is de ritaanname belegd bij een callcenter en wordt de feitelijke planning en uitvoering verzorgd door de vervoerders. Binnen het routevervoer zijn de callcentertaken ook belegd bij de vervoerder zelf.

De periodieke vergoeding aan vervoerders vraagafhankelijk vervoer is gebaseerd op het aantal beladen kilometers, voor het routevervoer op het aantal beladen uren verhoogd met een starttarief en de vergoeding aan het callcenter op het aantal declarabele ritten.

Rapporteren
Aan de deelnemers wordt per programma gerapporteerd. Het is een overzicht van de geleverde prestaties. De rapportages (inclusief financiën) worden halfjaarlijks opgesteld.

Vennootschapsbelasting
Het kabinet heeft eind 2014 wetgeving vastgesteld, die erop is gericht dat overheidsbedrijven, die economische activiteiten uitoefenen, op dezelfde wijze als private bedrijven aan vennootschapsbelasting (Vpb) zullen worden onderworpen. Deze wetswijziging is per 1 januari 2016 in werking getreden. Aangezien de BVO DRAN geen winstoogmerk heeft en in de GR is bepaald dat positieve rekeningresultaten aan de deelnemers worden terugbetaald, hoeft de BVO DRAN geen rekening te houden met Vpb.

Rechtmatigheid
In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het bestuur aan in hoeverre verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met de vastgestelde kaders zoals de begroting, het controleprotocol accountantsdiensten en bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. De rechtmatigheidsverantwoording vindt plaats in de jaarrekening.

3. Financiële begroting

3.1. Overzicht baten en lasten

Onderstaand is de financiële meerjarenbegroting van de BVO DRAN weergegeven. Per onderdeel wordt in paragraaf 3.2 een toelichting gegeven.

	Primitieve begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten deelnemers (BVO, callcenter en vervoer)						
BVO						
Personeelskosten	872.493	882.884	916.518	953.393	992.793	1.032.218
Ondersteunende taken	73.584	73.574	76.158	78.793	78.793	81.422
Huisvesting	31.536	31.532	34.140	34.144	36.770	36.771
Accountant en fiscaal advies	23.652	23.649	23.635	23.638	26.264	26.265
Platform opdrachtgevers doelgroepenvervoer	13.140	26.276	28.887	28.891	31.517	31.518
Kantoorkosten, ICT	57.816	65.691	65.653	70.914	73.540	76.169
Consumenten, klachten	91.980	70.946	73.532	76.166	78.793	84.048
Onvoorzien	25.169	25.491	26.857	28.322	27.239	28.783
Taakstelling BVO	-35.684	-36.000	-37.363	-38.829	-40.368	-41.917
Incidentele kosten BVO	0	52.553	0	0	0	0
Callcenter						
Vraagafhankelijk WMO	634.692	620.182	653.176	688.307	725.729	765.621
Vervoer						
Vraagafhankelijk WMO	10.909.504	9.948.606	11.194.834	12.497.086	13.628.624	14.865.354
Routegebonden	15.689.373	14.214.445	15.565.915	17.470.979	19.056.360	20.812.856
Onvoorzien						
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Lasten	28.387.254	25.999.828	28.621.941	31.911.803	34.716.055	37.799.109
Baten deelnemers (BVO, callcenter en vervoer)						
BVO						
Vraagafhankelijk WMO en routegebonden	1.153.685	1.216.595	1.208.016	1.255.431	1.305.342	1.355.278
Callcenter						
Vraagafhankelijk WMO	634.692	620.182	653.176	688.307	725.729	765.621
Vervoer						
Vraagafhankelijk WMO	9.321.836	8.581.201	9.722.132	10.910.690	11.919.463	13.023.615
Routegebonden	15.689.373	14.214.445	15.565.915	17.470.979	19.056.360	20.812.856
Reizigersbijdrage						
Reizigersbijdrage WMO (regie en vervoer)	1.587.668	1.367.405	1.472.702	1.586.396	1.709.161	1.841.739
Onvoorzien						
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Baten	28.387.254	25.999.828	28.621.941	31.911.803	34.716.055	37.799.109
Onttrekking bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat	0	0	0	0	0	0

3.2. Toelichting baten en lasten

Lasten deelnemers

BVO

Personeelskosten

De personeelskosten zijn gebaseerd op de normbedragen behorend bij de functies binnen de beschikbare formatie. Daarnaast is binnen personeelskosten een bedrag voor de inhuur van derden opgenomen.

Ondersteunende taken
De kosten voor ondersteunende taken zijn gebaseerd op een dienstverleningsovereenkomst met de Connectie.
Huisvesting
De kosten voor huisvesting zijn gebaseerd op een huurovereenkomst met de gemeente Arnhem.
Accountant en fiscaal advies
Kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit voorgaande jaren en de aan de accountant verstrekte opdracht.
Vereniging voor Doelgroepenvervoer Nederland
Kosten zijn gebaseerd op de meerjarige begroting van de Vereniging voor Doelgroepenvervoer Nederland.
Kantoorkosten, ICT
Kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit voorgaande jaren en aangegane verplichtingen.
Consumenten, klachten
Kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit voorgaande jaren en aangegane verplichtingen.
Onvoorzien
De post onvoorzien bedraagt ongeveer 2,0% van de totale structurele BVO lasten.
Taakstelling
Het Algemeen Bestuur heeft besloten om vanaf 2024 een structurele taakstelling van -3% te leggen op het budget voor de BVO lasten.

Callcenter
Kosten zijn gebaseerd op contractueel overeengekomen tarieven en verwachte hoeveelheden vervoer.

Vervoer
Kosten zijn gebaseerd op contractueel overeengekomen tarieven en verwachte hoeveelheden vervoer.

Baten deelnemers

Algemeen
De baten zijn verdeeld over de onderdelen BVO, callcenter, vervoer en de reizigersbijdrage. De lasten worden na aftrek van de reizigersbijdragen volledig bekostigd door de gemeentelijke bijdragen.

3.3. Reserves en voorzieningen

Doordat jaarlijks het geraamde saldo van baten en lasten wordt verrekend met de deelnemers, worden er geen onttrekking of dotaties aan een bestemmingsreserve voorzien.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen van 27 februari 2025,

de secretaris, de voorzitter,

M. van den Beucken R.W.M. Engels

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht lasten en baten per taakveld			Primitieve begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Programmaplan	**Taakveld**							
P1 Vraagafhankelijk vervoer	Taakveld 6.6 - Vervoersdiensten (WMO)	Lasten	10.909.504	9.948.606	11.194.834	12.497.086	13.628.624	14.865.354
		Baten	10.909.504	9.948.606	11.194.834	12.497.086	13.628.624	14.865.354
	Taakveld 6.6 - Vervoersvoorzieningen (WMO)	Lasten	634.692	620.182	653.176	688.307	725.729	765.621
		Baten	634.692	620.182	653.176	688.307	725.729	765.621
	Totaal	Lasten	11.544.196	10.568.788	11.848.010	13.185.393	14.354.353	15.630.975
		Baten	11.544.196	10.568.788	11.848.010	13.185.393	14.354.353	15.630.975
		Saldo	0	0	0	0	0	0
P2 Routevervoer	Taakveld 4.3 - Leerlingenvervoer	Lasten	12.649.791	11.560.912	12.542.166	13.954.172	15.047.070	16.232.354
		Baten	12.649.791	11.560.912	12.542.166	13.954.172	15.047.070	16.232.354
	Taakveld 6.71c - Dagbesteding (WMO)	Lasten	1.460.195	1.151.837	1.259.583	1.413.553	1.548.055	1.695.351
		Baten	1.460.195	1.151.837	1.259.583	1.413.553	1.548.055	1.695.351
	Taakveld 6.72c - Jeugdhulp dagbesteding	Lasten	1.579.387	1.501.696	1.764.166	2.103.253	2.461.235	2.885.150
		Baten	1.579.387	1.501.696	1.764.166	2.103.253	2.461.235	2.885.150
	Totaal	Lasten	15.689.373	14.214.445	15.565.915	17.470.979	19.056.360	20.812.856
		Baten	15.689.373	14.214.445	15.565.915	17.470.979	19.056.360	20.812.856
		Saldo	0	0	0	0	0	0
Overzichten								
Overhead	Taakveld 0.4 - Overhead bedrijfsvoeringsorganisatie	Lasten	1.153.685	1.216.595	1.208.016	1.255.431	1.305.342	1.355.278
		Baten	1.153.685	1.216.595	1.208.016	1.255.431	1.305.342	1.355.278
		Saldo	0	0	0	0	0	0
		Saldo	0	0	0	0	0	0
Geraamd saldo van baten en lasten			0	0	0	0	0	0

Bijlage 2: Overzicht gemeentelijke bijdragen

In onderstaande overzichten is per deelnemer te zien wat de totaal begrote bijdragen zijn voor de jaren 2025 (gewijzigde begroting) en 2026 (primitieve begroting).

Bijdragen deelnemers gewijzigde begroting 2025	Programma 1 2025	Programma 2 2025	Overhead 2025	Totaal 2025
Lasten				
Vervoer	9.948.606	14.214.445	1.216.595	25.379.646
Callcenter vraagafhankelijk vervoer	620.182			620.182
Totaal lasten	10.568.788	14.214.445	1.216.595	25.999.828
Baten				
Arnhem	2.553.192	3.027.530	234.732	5.815.453
Berg en Dal	367.168	766.561	54.822	1.188.551
Beuningen	164.652	437.987	42.912	645.551
Doesburg	71.655	511.792	21.613	605.060
Druten	350.084	407.248	33.200	790.532
Duiven	148.712	412.904	40.391	602.007
Heumen	154.260	254.352	29.449	438.061
Lingewaard	639.672	1.263.051	70.941	1.973.663
Montferland	532.891	53.821	56.726	643.438
Mook en Middelaar	89.337	116.811	17.630	223.778
Nijmegen	1.469.436	1.763.212	261.165	3.493.813
Overbetuwe	482.968	1.723.997	73.125	2.280.090
Renkum	624.866	160.643	49.302	834.811
Rheden	742.792	1.140.051	65.967	1.948.810
Rozendaal	7.354	42.574	6.531	56.460
Westervoort	84.097	316.776	27.156	428.029
Wijchen	297.186	785.598	63.087	1.145.871
Zevenaar	421.061	1.029.538	67.847	1.518.445
Reizigersbijdrage	1.367.405			1.367.405
Totaal baten	10.568.788	14.214.445	1.216.595	25.999.828
Mutaties reserves				
Ontrekking bestemmingsreserve	0	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0

Bijdragen deelnemers begroting 2026		Programma 1 2026	Programma 2 2026	Overhead 2026	Totaal 2026
Lasten					
Vervoer		11.194.834	15.565.915	1.208.016	27.968.765
Callcenter vraagafhankelijk vervoer		653.176			653.176
Totaal lasten		11.848.010	15.565.915	1.208.016	28.621.941
Baten					
Arnhem		2.897.683	3.356.283	232.246	6.486.212
Berg en Dal		416.502	827.989	54.499	1.298.991
Beuningen		186.468	476.065	42.732	705.265
Doesburg		80.853	565.592	21.689	668.134
Druten		397.610	454.585	33.136	885.331
Duiven		168.546	463.541	40.240	672.327
Heumen		166.592	268.755	29.432	464.778
Lingewaard		727.023	1.346.761	70.423	2.144.208
Montferland		604.844	59.909	56.381	721.133
Mook en Middelaar		101.300	131.760	17.754	250.814
Nijmegen		1.667.369	1.890.792	258.361	3.816.523
Overbetuwe		548.356	1.918.771	72.582	2.539.709
Renkum		708.526	185.412	49.046	942.984
Rheden		802.421	1.248.526	65.510	2.116.458
Rozendaal		7.733	46.832	6.788	61.353
Westervoort		95.093	358.570	27.166	480.828
Wijchen		337.542	876.259	62.665	1.276.465
Zevenaar		460.847	1.089.513	67.367	1.617.726
Reizigersbijdrage		1.472.702			1.472.702
Totaal baten		11.848.010	15.565.915	1.208.016	28.621.941
Mutaties reserves					
Ontrekking bestemmingsreserve		0	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve		0	0	0	0
Saldo		0	0	0	0

Bijlage 3: Geprognosticeerde balans

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
ACTIVA							
Vaste activa							
Materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste activa	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vlottende activa							
Vorderingen met een looptijd < 1 jaar	9.478	10.250	11.250	12.250	13.250	14.250	15.250
Liquide middelen	251	250	250	250	250	250	250
Overlopende activa	962	500	500	500	500	500	500
Totaal vlottende activa	**10.691**	**11.000**	**12.000**	**13.000**	**14.000**	**15.000**	**16.000**
Totaal activa	**10.691**	**11.000**	**12.000**	**13.000**	**14.000**	**15.000**	**16.000**
PASSIVA							
Vaste passiva							
Eigen vermogen	0	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Schulden met een looptijd > 1 jaar	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste passiva	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vlottende passiva							
Schulden met een looptijd < 1 jaar	13	250	250	250	250	250	250
Nog te betalen bedragen	2.707	3.000	3.250	3.500	3.750	4.000	4.250
Vooruitgefactureerde bijdrage gemeenten	6.550	7.000	7.750	8.500	9.250	10.000	10.750
Overige schulden	1.421	750	750	750	750	750	750
Totaal vlottende passiva	**10.691**	**11.000**	**12.000**	**13.000**	**14.000**	**15.000**	**16.000**
Totaal passiva	**10.691**	**11.000**	**12.000**	**13.000**	**14.000**	**15.000**	**16.000**
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Dashboard verbonden partij

Naam: Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)

Samenwerkingsvorm: Gemeenschappelijke regeling	**Samenwerkingspartners:** Gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar en de provincie Gelderland.	**Aandeel Zevenaar:** In de begroting 2025 is rekening gehouden met een aandeel van 6,2 %
Aard van de samenwerking: In de vervoersorganisatie sturen en beheersen de gemeenten samen de uitvoering en ondersteunende processen voor dit aanvullend openbaar vervoer.	**Belangrijk voor wie:** • College • Gemeenteraad • Inwoners	**Bestuurlijke vertegenwoordiging:** • S. Bijl
Taken: • Het organiseren van bedrijfsvoering rondom Doelgroepenvervoer (route- en vraagafhankelijk vervoer in de regio Arnhem en Nijmegen.		**Risico's:** • Bestuurlijk • Financieel Er is geen weerstandscapaciteit aanwezig bij de BVO DRAN. Ten behoeve van het vervoer en de regie is de 'open einde' systematiek van toepassing waar bij een tekort de deelnemende gemeenten bij moeten betalen en bij een overschot geld terug krijgen. Het risico hiervoor ligt bij de deelnemende gemeenten.

Beoogd resultaat: • Zo efficiënt en effectief mogelijke doelgroepenvervoer organiseren. • Het monitoren van uitvoeren van doelgroepenvervoer door AVAN.				**Risicoprofiel:** • Hoog (op basis Nota verbonden partijen, vastgesteld januari 2020)
Begrote kosten en baten 2025 **Totalen zijn dikgedrukt vermeld per type vervoer en/of andere kosten.** Ontwerp meerjarenbegroting BVO DRAN 2026-2029 (inclusief gewijzigde begroting 2025): **Vraagafhankelijk vervoer € 421.061** **Routevervoer € 1.029.538** **Overhead € 67.847**		**Dekking gemeentebegroting 2025 Zevenaar (stand 1e voortgangsrapportage 2025):** **€ 1.518.445**		**Bijdrage per inwoner 2025:** *De totale kosten van de BVO DRAN zijn niet gebaseerd op een bijdrage per inwoner. Om een beeld te geven van de bijdrage per inwoner hebben wij deze bijdrage berekend. Deze bedraagt in de gewijzigde begroting 2025 € 34 per inwoner.*
Ontwikkelingen: De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Dat betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer beschikkingen afgeeft voor het doelgroepenvervoer of als er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor de gemeente. Met de maatregelen die zijn vastgesteld voor het doelgroepenvervoer wordt in dit jaar en in de volgende jaren gewerkt aan het terugdringen en beheersen van de kosten. Hiermee wordt gewerkt aan het terugdringen van het financieel risico.		**Eigen vermogen:** De BVO DRAN beschikt niet over (bestemmings-)reserves.		

Raadsvoorstel

onderwerp	Pilot 2e uur gratis parkeren
zaaknummer	Z/23/448925
documentnummer	INT/25/1244209
portefeuillehouder	T. Albers
portefeuille	Verkeer en vervoer

1. Samenvatting

Op 28 februari 2024 heeft de gemeenteraad kennis genomen van de Evaluatie parkeerbeleid 2023 (Z/23/448925) en ingestemd met een aantal beslispunten voor het wijzigen van het parkeerbeleid. Eén van deze beslispunten ging over het starten van een pilot om de verblijfsduur in het centrum te verlengen door het tweede uur gratis parkeren voor de duur van een één jaar in te voeren. Hierbij is tevens besloten dat de raad in november 2024 een besluit neemt over het wel of niet invoeren van het tweede uur gratis parkeren na afloop van de pilot. Door de korte evaluatieperiode en het ontbreken van voldoende representatieve data was het niet mogelijk om dit besluit al in november aan de raad voor te leggen. Daarom hebben wij de raad in een eerder verzonden RIB medegedeeld de besluitvorming uit te stellen naar het tweede kwartaal 2025. De pilot is nu afgerond. In bijgevoegd raadsvoorstel leggen wij de raad een besluit voor om de pilot voor het 2e uur gratis parkeren niet om te zetten naar een definitieve maatregel.

2. Raadsvoorstel

Wij adviseren u om:

1. De pilot 2e uur gratis parkeren vanaf 1 juni 2025 niet om te zetten naar een definitieve maatregel.

3. Waarom naar de raad

De tarieven van het betaald parkeren zijn vastgelegd in de verordening parkeerbelasting 2025. De raad is bevoegd de genoemde verordening aan te passen. Daarom is de raad bevoegd om het besluit te nemen over het invoeren van het 2e uur gratis parkeren.
In de verordening parkeerbelasting is reeds geregeld dat vanaf 1 juni 2025 weer betaald moet worden omdat het een pilot van 1 jaar betrof. Daardoor hoeft de raad niet nogmaals formeel te besluiten om het 2de uur vanaf 1 juni 2025 weer betaalbaar te stellen. Indien de raad besluit de pilot 2e uur gratis parkeren om te zetten in een definitieve maatregel, zal de verordening parkeerbelasting 2025 moeten worden aangepast.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

De reden voor het invoeren van de pilot 2e uur gratis parkeren was om te onderzoeken en te toetsen of deze maatregel tot langer/meer centrumbezoek leidt. Met dit raadsvoorstel geven wij inzicht in de resultaten van de Pilot en stellen wij de raad in staat een afgewogen besluit te nemen over het wel of niet permanent invoeren van het 2e uur gratis parkeren.

5. Argumenten en alternatieven

1.1 *Bijgevoegd rapport geeft inzicht in de effecten van de pilot 2e uur gratis parkeren*
Het rapport is opgesteld nadat alle data tijdens de pilot van de maanden augustus 2024 tot en met januari 2025 zijn vergeleken met de data van dezelfde maanden van voor de pilot. Alle transacties, inclusief verblijfsduur, zijn hierbij uitvoerig onderzocht. Hierbij zijn alle parkeertransacties binnen betaald parkeren bekeken, maar zijn ook de veelgebruikte grotere parkeerplaatsen nabij de winkels apart in beeld gebracht.

1.1 *De pilot heeft geen noemenswaardige effecten aangetoond in de extra verblijfsduur van de centrumbezoekers.*
Uit de cijfers van de evaluatie (augustus 2024 t/m januari 2025) kan duidelijk worden geconcludeerd dat de parkeerduur tijdens de pilotperiode weinig tot geen significante verschillen laat zien ten opzichte van de periode voor de pilot, waarbij het 2e uur betaald parkeren van toepassing was. Ditzelfde geldt voor het aantal transacties.

Op basis van de cijfers kan worden vastgesteld dat het tweede uur gratis parkeren jaarlijks +/- €40.000-€50.000 zou kosten.

Alternatieven
U kunt besluiten om de pilot voor het 2e uur gratis parkeren om te zetten naar een permanente maatregel. Dit betekent dat de verordening parkeerbelastingen moet worden aangepast. Daarnaast komen de kosten van €40.000-€50.000 van deze maatregel jaarlijks ten laste van de exploitatie.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?

Indien u instemt met ons voorstel is een evaluatie niet nodig.

7. Klimaat en duurzaamheid

n.v.t.

8. Communicatie

De inwoners en bezoekers informeren wij over uw besluit met een persbericht. Daarnaast worden de gemeentelijke kanalen (o.a. website, sociale media en gemeentepagina) ingezet om breder over uw besluit te communiceren. De ondernemers die hebben meegedacht, brengen wij persoonlijk op de hoogte.

9. Kosten, baten en dekking

Als het 2e uur gratis parkeren blijft kost dit de gemeente jaarlijks €40.000-€50.000.

10. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	ADV/24/1231535	Raadsinformatiebrief Pilot 2e uur gratis parkeren
2.	INT/25/1249761	Evaluatie 2e uur gratis parkeren

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Pilot 2e uur gratis parkeren
zaaknummer	Z/23/448925
documentnummer	INT/25/1244209

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat de pilot 2 uur gratis parkeren is uitgevoerd en dat deze pilot niet het gewenste effect heeft opgeleverd om het centrumbezoek te verruimen en de verblijfsduur van de centrumbezoekers te verlengen;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

besluit:

1 De pilot 2e uur gratis parkeren vanaf 1 juni 2025 niet om te zetten naar een definitieve maatregel.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025

De griffier	De burgemeester
drs. L.F. Sluis	drs. L.J.E.M. van Riswijk

RAADSINFORMATIEBRIEF

Aan de leden van de gemeenteraad

Datum	10 december 2024
Zaaknummer	Z/23/448925 /ADV/24/1231535
Onderwerp	Pilot 2e uur gratis parkeren
Portefeuillehouder	T. Albers

Aan de gemeenteraad,

Inleiding
Bij de evaluatie van het parkeerbeleid is gesproken met ondernemers uit het centrum. Tijdens deze gesprekken stelde een deel van de ondernemers voor om betaald parkeren anders in te richten, zodat bezoekers langer in het centrum blijven. Het is de gezamenlijke wens vanuit de gemeente en de ondernemers om de verblijfsduur te verlengen. Op basis van dit idee is in juni 2024 een proef gestart: bezoekers krijgen het tweede uur parkeren gratis. Hiermee wordt gekeken of dit helpt om bezoekers langer in het centrum van Zevenaar te houden.

Kernboodschap
In februari 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met een aantal beslispunten over het wijzigen van het parkeerbeleid. Eén van deze beslispunten ging over de pilot voor het tweede uur gratis parkeren voor de duur van een één jaar. In het beslispunt staat dat de raad in november 2024 een besluit neemt over het wel of niet invoeren van het tweede uur gratis parkeren na afloop van de pilot. Door de korte evaluatieperiode en het ontbreken van voldoende representatieve data is dit besluit nu nog niet mogelijk. We stellen daarom voor om de besluitvorming uit te stellen naar het tweede kwartaal van 2025.

Context
- ☐ Actueel maatschappelijk onderwerp/probleem
- ☐ Collegeprogramma
- ☐ Motie/amendement/toezegging
- ■ Anders, namelijk uitvoering evaluatie parkeerbeleid

Inhoudelijke boodschap
De pilot voor het tweede uur gratis parkeren is één maand later gestart, op 1 juni 2024 in plaats van 1 mei 2024. Om de raad een goed besluit te laten nemen over de voortzetting van het tweede uur gratis parkeren na de pilot, is een representatief beeld nodig van het effect van deze regeling. De periode van 1 juni tot november is te kort om de gemeenteraad voldoende betrouwbare informatie te geven voor een goed besluit. Om een duidelijk beeld te krijgen van de kosten, inkomsten en verblijfsduur, stellen we voor om de besluitvorming te verplaatsen naar mei 2025. Zo kan de raad, vóór het einde van de pilot op 1 juni 2025, beslissen of het tweede uur gratis parkeren blijvend wordt ingevoerd.

Communicatie en vervolgproces

Communicatie naar buiten
De inwoners worden via de gemeentelijke kanalen geïnformeerd over het uitstel van de besluitvorming. Ondernemers ontvangen deze informatie ook via hun gezamenlijke intranet, Chainels.

Vervolgproces
Na de evaluatie wordt de raad in mei 2025 via een raadsvoorstel geïnformeerd. Vervolgens neemt de raad een besluit of het tweede uur gratis parkeren blijft of stopt. De ondernemers die hebben meegedacht, worden op de hoogte gebracht van de uitkomst en het besluit.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Danielle Jansen
secretaris

Lucien van Riswijk
burgemeester

Evaluatie pilot 2e uur gratis Parkeren gemeente Zevenaar

Resultaten van het onderzoek naar het 2e uur gratis parkeren

We hebben onderzocht wat het effect is van het 2e uur gratis parkeren in gebieden waar je moet betalen om te parkeren. Dit onderzoek is gedaan met data van augustus 2023 tot en met januari 2025. We hebben gekeken naar gegevens van straatparkeren (PIN, contant en mobiel parkeren).

De gegevens van PIN en contant betalen komen uit de online systemen van de parkeermeters. De gegevens van mobiel parkeren komen van het Nationaal Parkeer Register (NPR) van de RDW. We hebben vooral gekeken naar hoe lang mensen parkeren en hoeveel parkeertransacties er zijn per tariefzone. Omdat we niet alle data van hele jaren hebben en het 2e uur gratis parkeren pas vanaf juni 2024 geldt, hebben we gemiddelden gebruikt.

Opmerking: *De data van het mobiel parkeren is niet verder dan augustus 2023 terug te raadplegen in verband met de hoeveelheid data op de server en de AVG.*

**in onderstaande rapportage worden de termen schil en buitenwijk gehanteerd als parkeergebieden. Onder de term schil vallen de parkeerplaatsen waar een kortparkeertarief geldt en men per uur kan betalen (kort parkeerzones). Deze parkeerplaatsen liggen in het centrum bij de nabijgelegen winkels.*
In de buitenwijken kan men ook tegen een gereduceerd tarief langer parkeren (de langparkeerzones), € 2,30 per 5 uur en € 4,30 voor een dagkaart.

Inhoud;

1. Onderzoek Parkeergedrag Pag. 2
2. Onderzoek Parkeergedrag en Parkeerduur 2023 versus Pilot 2024 Pag. 5
3. Onderzoek Opbrengstenderving veroorzaakt door het 2e uur gratis parkeren Pag. 10
4. Overige onderzoeken Pag. 11
5. Overige monitoring centrumbezoek/klantenstroom Pag. 12
6. Conclusie en aanbeveling Pag. 12

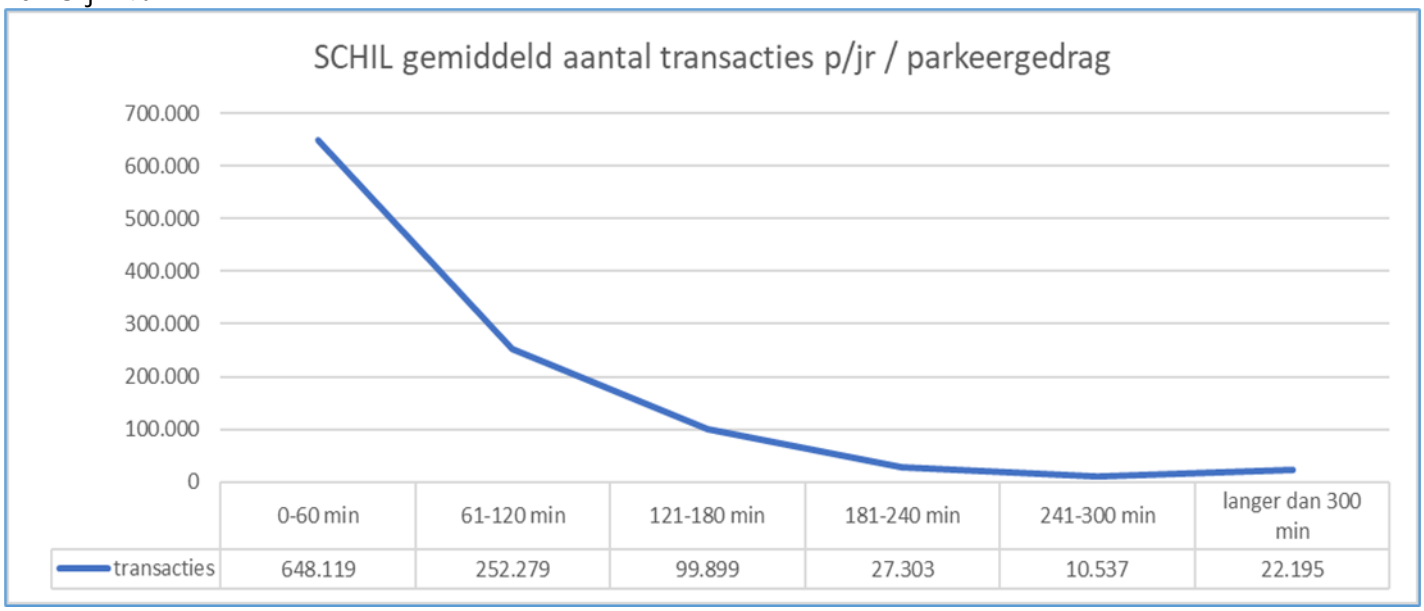
Evaluatie pilot 2e uur gratis Parkeren gemeente Zevenaar

1. Parkeergedrag

In dit hoofdstuk is het parkeergedrag weergegeven, dit is vooral gericht op de verblijfsduur.

Tariefzone Schil:

Onderstaande grafiek toont aan wat het parkeergedrag is van alle parkeerders, hoe lang zij parkeren. Het aantal parkeerders wat binnen een uur weer vertrekt is het hoogst (61,1%), het laagste aantal is tussen het 4e en 5e uur, namelijk 1%.

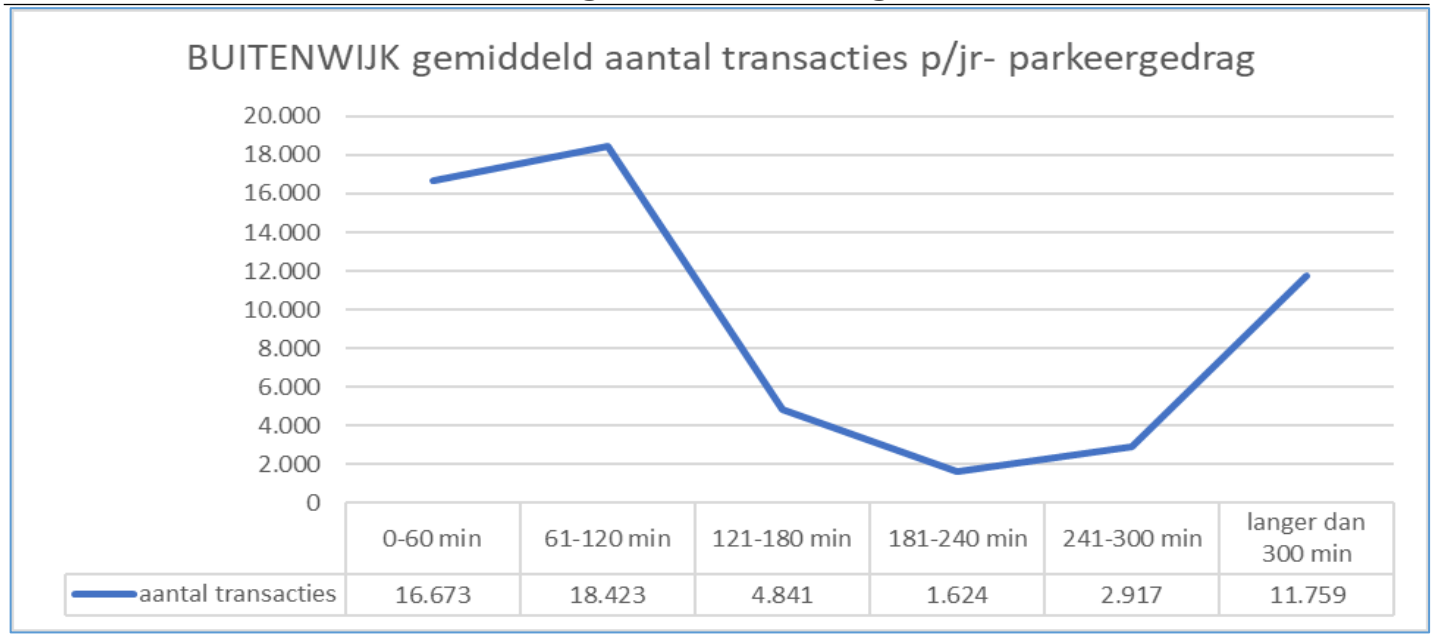
Omgerekend in percentages is dat het volgende:

- *Binnen het 1e uur is dat 61,1% met een gemiddelde parkeerduur van 0,43 uur per transactie.*
- *Binnen het 2e uur is dat 23,8% met een gemiddelde parkeerduur van 1,52 uur per transactie.*
- *Binnen het 3e uur is dat 9,4% met een gemiddelde parkeerduur van 2,45 uur per transactie.*
- *Binnen het 4e uur is dat 2,6% met een gemiddelde parkeerduur van 3,48 uur per transactie.*
- *Binnen het 5e uur is dat 1,0% met een gemiddelde parkeerduur van 5,15 uur per transactie.*
- *Langer dan 5 uur is dat 2,1% met een gemiddelde parkeerduur van 11,67 uur per transactie.*

Tariefzone Buitenwijk

Ook voor de Tariefzone Buitenwijk geldt dat het grootste aantal parkeerders binnen een uur weer vertrokken is. Echter, hier valt op dat er gemiddeld langer geparkeerd wordt. Met name de parkeerders die langer dan 5 uur staan is relatief groter. Dit heeft te maken met de mogelijkheid om hier een dagkaart aan te schaffen voor € 4,30.

Evaluatie pilot 2e uur gratis Parkeren gemeente Zevenaar

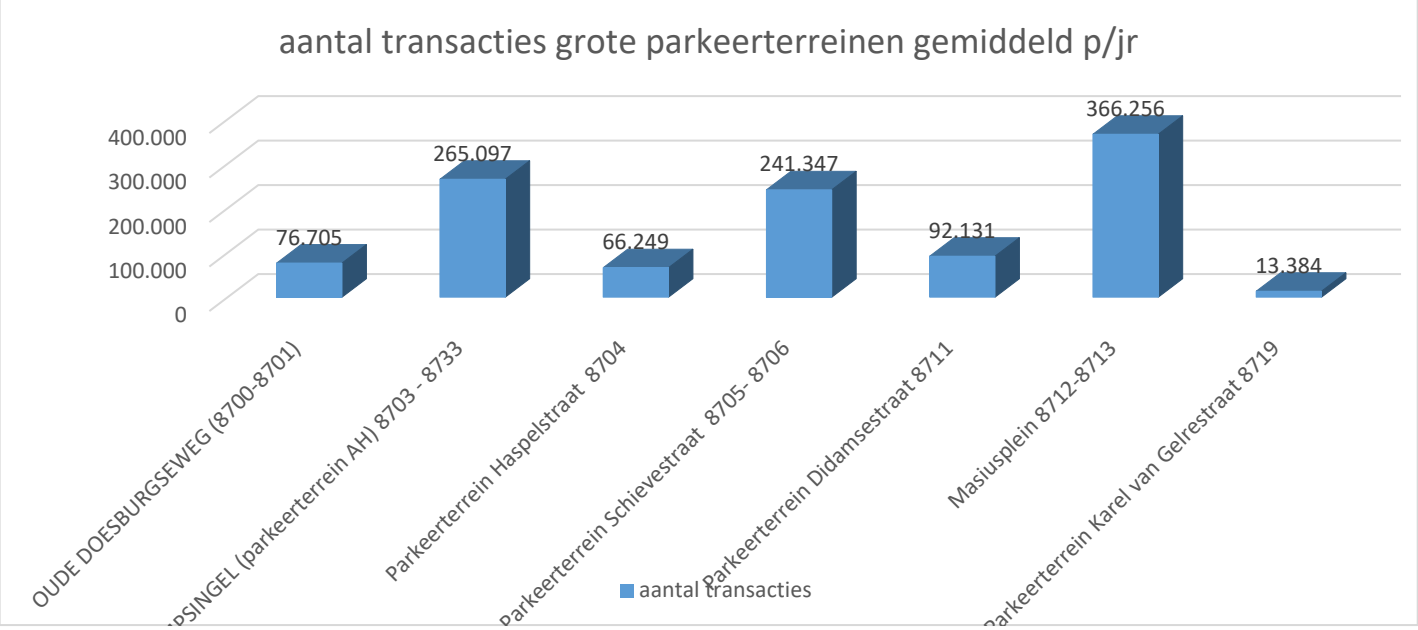
	0-60 min	61-120 min	121-180 min	181-240 min	241-300 min	langer dan 300 min
aantal transacties	16.673	18.423	4.841	1.624	2.917	11.759

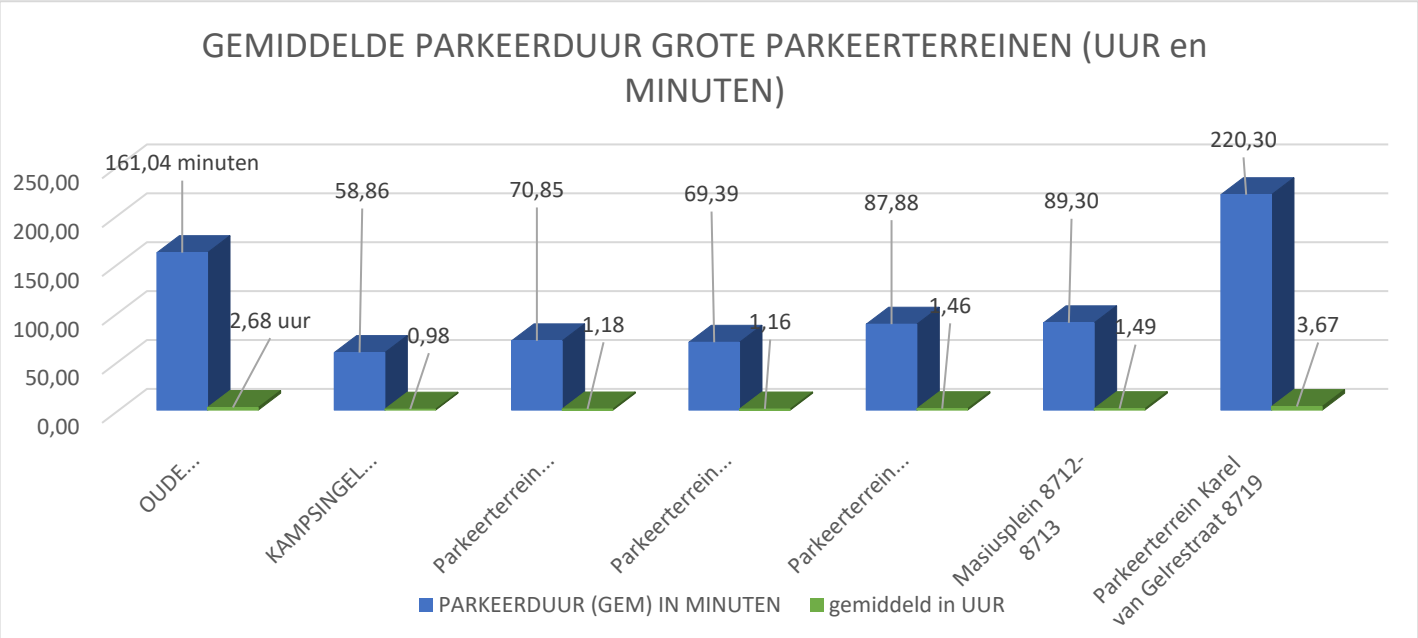
Omgerekend in percentages is dat het volgende:

- *Binnen het 1e uur is dat 48,0% met een gemiddelde parkeerduur van 0,43 uur per transactie.*
- *Binnen het 2e uur is dat 23,9% met een gemiddelde parkeerduur van 1,52 uur per transactie.*
- *Binnen het 3e uur is dat 7,4% met een gemiddelde parkeerduur van 2,54 uur per transactie.*
- *Binnen het 4e uur is dat 2,8% met een gemiddelde parkeerduur van 3,52 uur per transactie.*
- *Binnen het 5e uur is dat 3,0% met een gemiddelde parkeerduur van 4,71 uur per transactie.*
- *Langer dan 5 uur is dat 14,8% met een gemiddelde parkeerduur van 10,21 uur per transactie.*

Ook is gekeken wat het parkeergedrag op de grotere parkeerterreinen is (nabij winkels), hoe vaak en hoe lang parkeert men gemiddeld op een parkeerterrein:
Op het Masiusplein wordt het vaakst geparkeerd. Hier staat men gemiddeld 89 minuten (is 1,49 uur)
Een goede tweede is de Kampsingel. Op dit terrein wordt er gemiddeld minder dan 1 uur geparkeerd. Het minste aantal transacties is op de Karel van Gelrestraat. Wel staat men hier het langst geparkeerd, namelijk bijna 4 uur per transactie. Op dit terrein bestaat de mogelijkheid om lang te parkeren tegen gereduceerd tarief.

Evaluatie pilot 2e uur gratis Parkeren gemeente Zevenaar

Conclusie parkeergedrag

In de Schil-zone wordt het meest geparkeerd, in de Buitenwijk-zone liggen de aantallen lager.
Voor beide tariefzones geldt dat de meeste bezoekers weer binnen 1 uur vertrokken zijn. De bezoekers die tot en met het 2e uur blijven parkeren volgt hierop, echter parkeren zij gemiddeld 1½ uur. Wat opvalt is dat het percentage parkeerders in de Buitenwijk, die langer dan 5 uur parkeren met bijna 15% een redelijk aandeel hebben.
De parkeerterreinen worden goed benut. Met name het Masiusplein is een belangrijke parkeerplaats. Hier parkeert men gemiddeld ca. anderhalf uur. Op de Oude Doesburgseweg parkeert men gemiddeld een kleine 3 uur. Het kortst wordt op de Kampsingel geparkeerd met minder dan 1 uur.

2. Onderzoek Parkeergedrag en Parkeerduur 2023 versus Pilot 2024

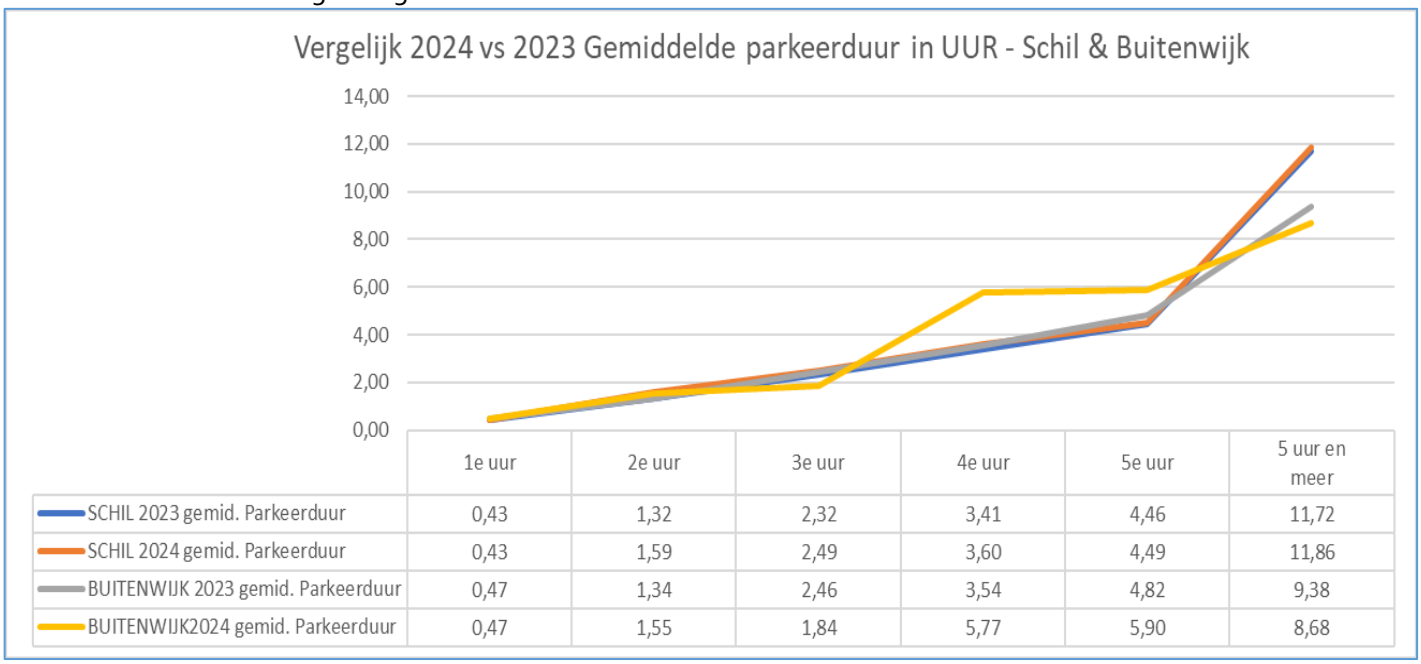
Voor dit onderzoek is alle data van augustus'23 tot en met januari'24 vergeleken met de periode augustus'24 tot en met januari'25. In dit hoofdstuk is onderzocht en weergegeven wat het verschil is tussen de periode van voor -en tijdens de pilot.

De volgende gemiddelde parkeerduur per tariefzone komt hieruit naar voren:

ZONE	PARKEERDUUR	1e uur	2e uur	3e uur	4e uur	5e uur	5 uur en meer
SCHIL 2023	gemid. Parkeerduur	**0,43**	**1,32**	**2,32**	**3,41**	**4,46**	**11,72**
SCHIL 2024	gemid. Parkeerduur	**0,43**	**1,59**	**2,49**	**3,60**	**4,49**	**11,86**
BUITENWIJK 2023	gemid. Parkeerduur	**0,47**	**1,34**	**2,46**	**3,54**	**4,82**	**9,38**
BUITENWIJK2024	gemid. Parkeerduur	**0,47**	**1,55**	**1,84**	**5,77**	**5,90**	**8,68**

Uit de cijfers kan worden geconcludeerd dat de parkeerduur tijdens de pilotperiode in 2024 (Tot en met januari'25) weinig tot geen significante verschillen laat zien ten opzichte van dezelfde periode waarin het 2e uur nog gewoon betaald parkeren van toepassing was. Met name in de zone Schil zit daar weinig verloop in het 1e uur. Het 2e uur parkeert men gemiddeld 0,27 uur langer in 2024. In de Buitenwijk is het verschil in het 1e en/of het 2e uur ook gering. De enige wijzigingen komen voor in de Buitenwijk vanaf het 3e uur, hier is te constateren dat met name het 4e en het 5e uur langer wordt geparkeerd maar heeft weinig of geen relatie tot het 2e uur gratis.

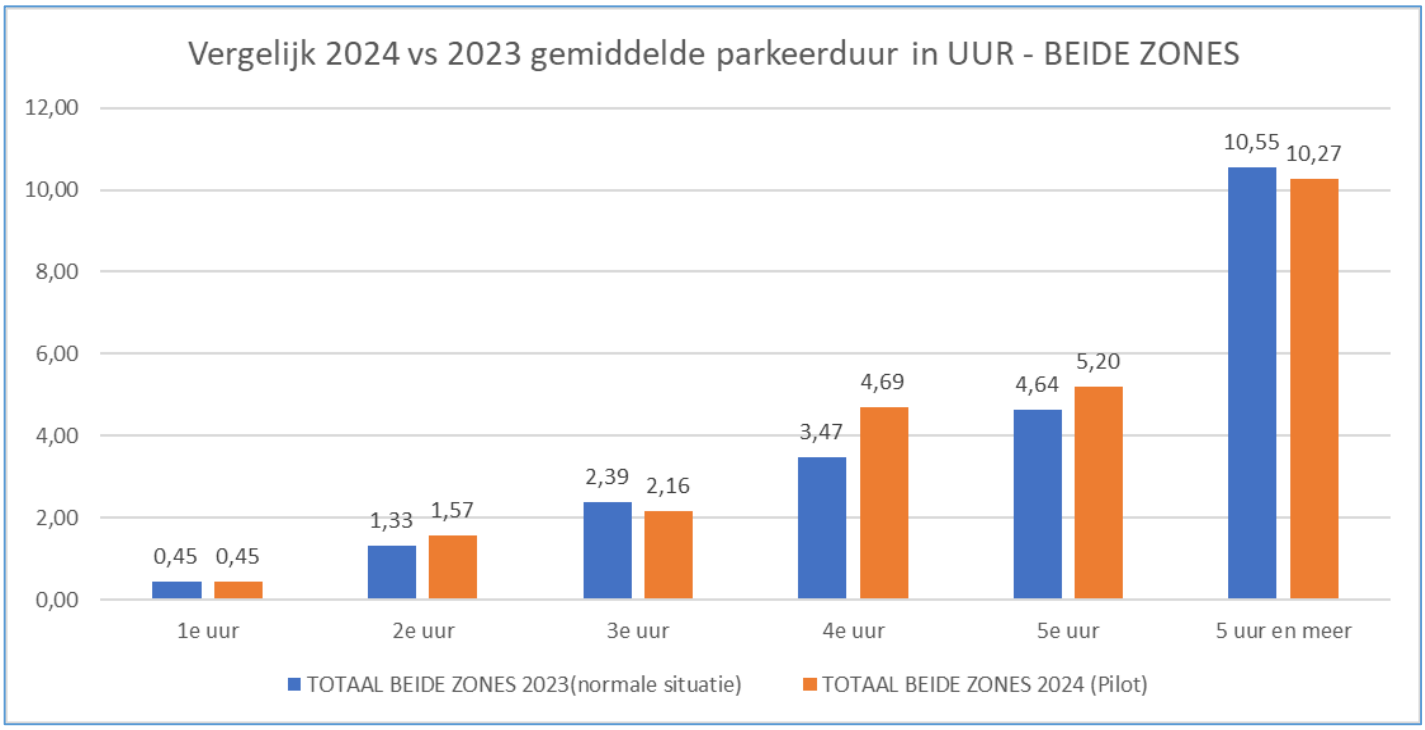
Dat vertaald zich in de volgende grafiek:

Evaluatie pilot 2e uur gratis Parkeren gemeente Zevenaar

Voor beide zones totaal ziet de gemiddelde parkeerduur er als volgt uit:

ZONE	PARKEERDUUR	1e uur	2e uur	3e uur	4e uur	5e uur	5 uur en meer
TOTAAL BEIDE ZONES	2023(normale situatie)	0,45	1,33	2,39	3,47	4,64	10,55
	2024 (Pilot)	0,45	1,57	2,16	4,69	5,20	10,27
	verschil	0,00	0,24	-0,23	1,21	0,56	-0,28

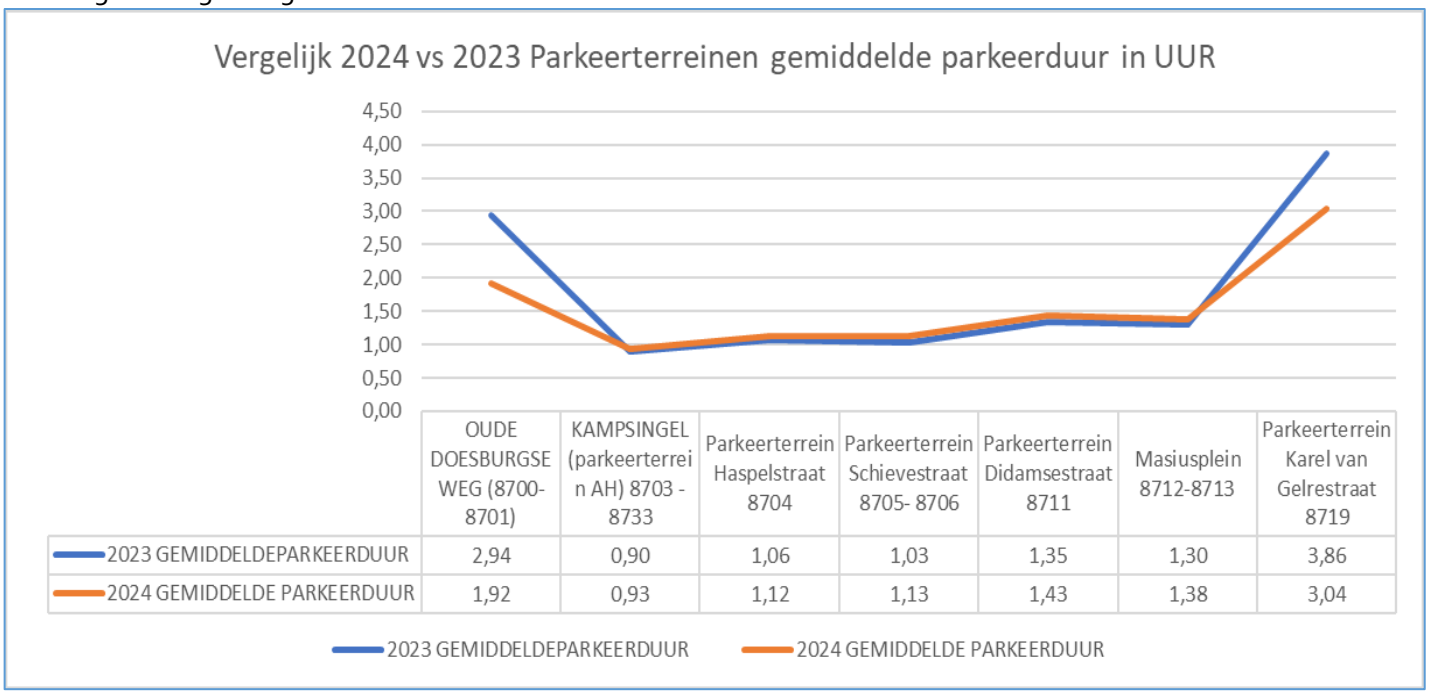
Parkeerduur grote parkeerterreinen

Er is in dit onderzoek dus ook specifiek gekeken wat de pilot met het parkeren op de grotere parkeerterreinen nabij de winkels heeft gedaan. Hier zit weinig of geen verschil in tussen voor en tijdens de pilot, behalve op de Oude Doesburgseweg, het 1e uur. Hier staat men sinds de pilotperiode zelfs korter. De rest blijft nagenoeg gelijk aan parkeerduur tijdens de periode voor de pilot.

Evaluatie pilot 2e uur gratis Parkeren gemeente Zevenaar

	OUDE DOESBURGSEWEG (8700-8701)	KAMPSINGEL (parkeerterrein AH) 8703 - 8733	Parkeerterrein Haspelstraat 8704	Parkeerterrein Schievestraat 8705- 8706	Parkeerterrein Didamsestraat 8711	Masiusplein 8712-8713	Parkeerterrein Karel van Gelrestraat 8719
2023 GEMIDDELDEPAR	2,94	0,90	1,06	1,03	1,35	1,30	3,86
2024 GEMIDDELDE PAI	1,92	0,93	1,12	1,13	1,43	1,38	3,04

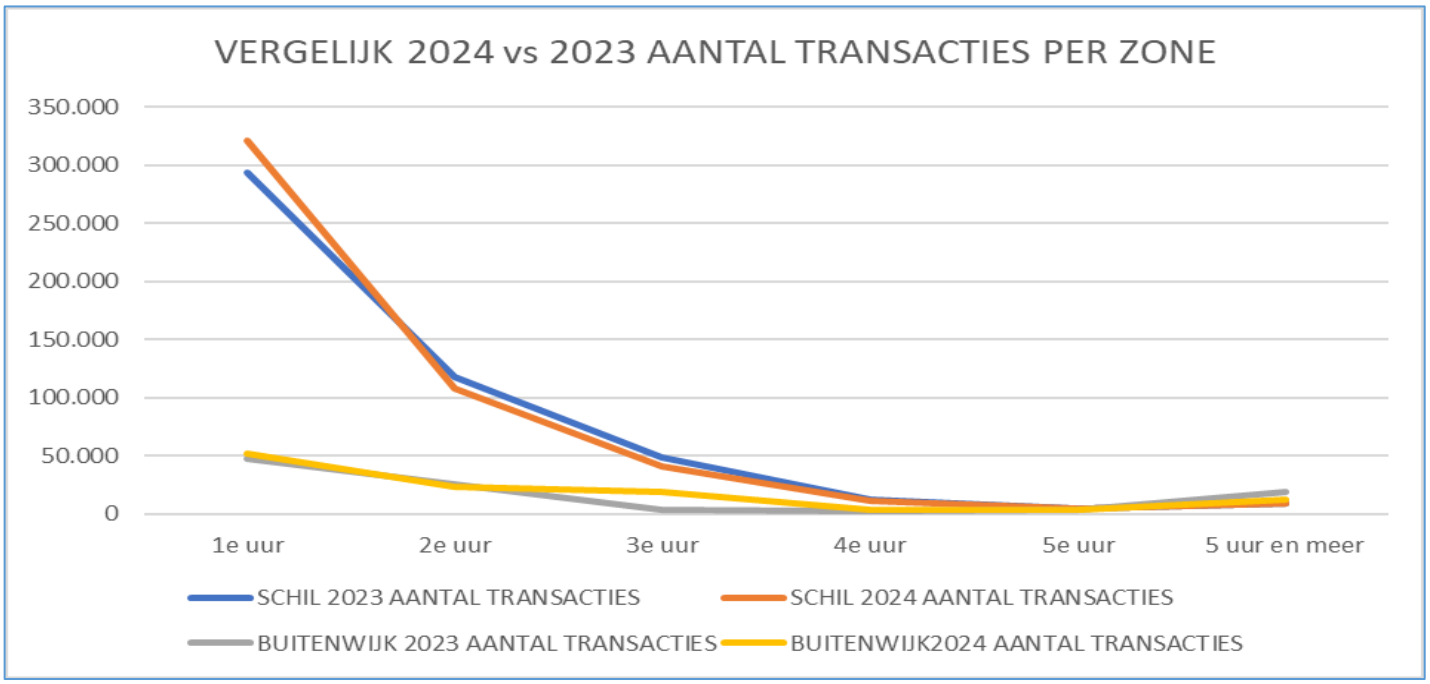
Hier volgt de volgende grafiek uit:

Het aantal parkeertransacties zijn deze ook geanalyseerd over de periode augustus 2023 t/m januari 2024 en vergeleken met de gegevens van augustus 2024 t/m januari 2025. Dat geeft het volgende beeld:

Evaluatie pilot 2e uur gratis Parkeren gemeente Zevenaar

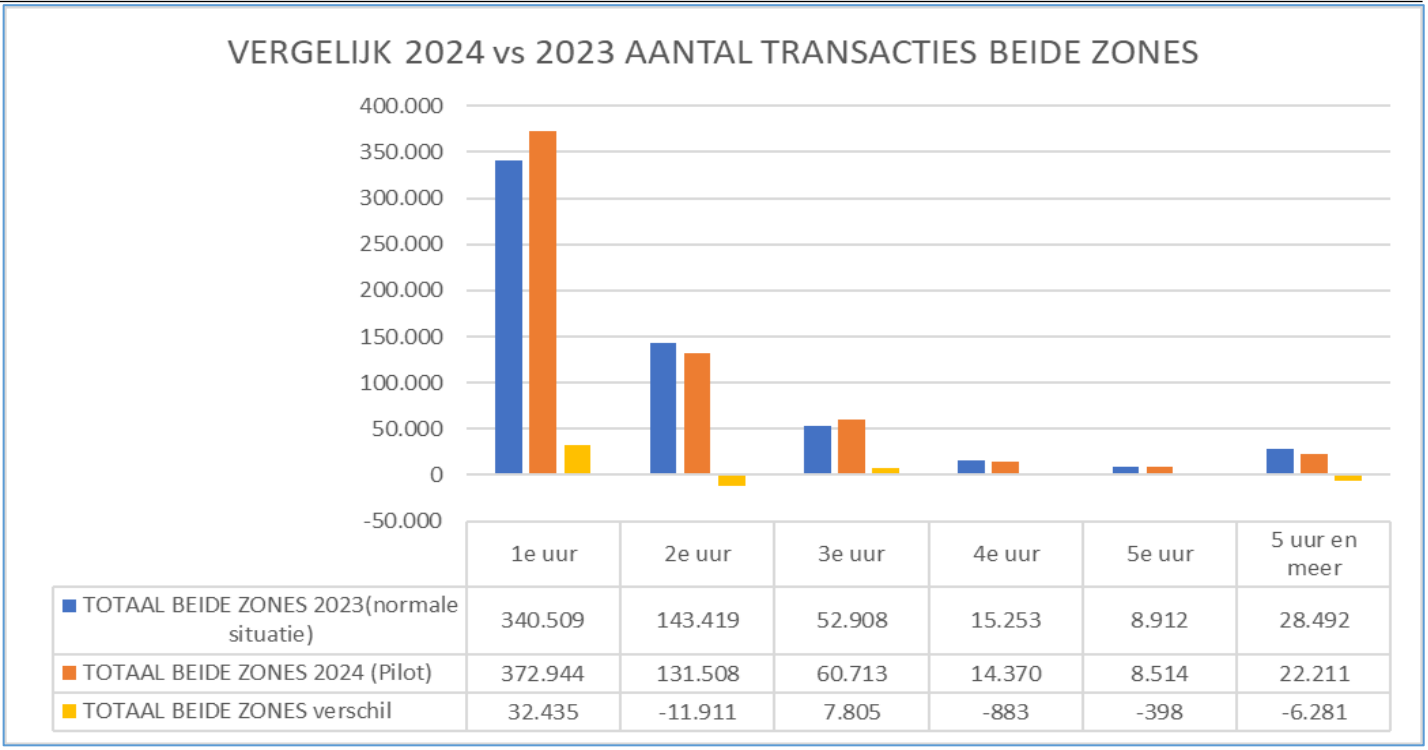
ZONE	AANTAL TRANSACTIES	1e uur	2e uur	3e uur	4e uur	5e uur	5 uur en meer
SCHIL 2023	AANTAL TRANSACTIES	293.230	117.466	48.930	12.798	4.957	9.739
SCHIL 2024	AANTAL TRANSACTIES	320.867	107.957	41.063	10.925	4.639	9.785
BUITENWIJK 2023	AANTAL TRANSACTIES	47.279	25.953	3.978	2.455	3.955	18.753
BUITENWIJK2024	AANTAL TRANSACTIES	52.077	23.551	19.650	3.445	3.875	12.426

Het aantal transacties in 2024 is in het 1e uur hoger dan de het 1e uur in 2023, maar het aantal transacties voor het tweede uur (gratis) ligt lager in 2024 in vergelijking met 2023. Beide zones bij elkaar geeft het volgende beeld:

ZONE	AANTAL TRANSACTIES	1e uur	2e uur	3e uur	4e uur	5e uur	5 uur en meer
TOTAAL BEIDE ZONES	2023(normale situatie)	340.509	143.419	52.908	15.253	8.912	28.492
	2024 (Pilot)	372.944	131.508	60.713	14.370	8.514	22.211
	verschil	32.435	-11.911	7.805	-883	-398	-6.281

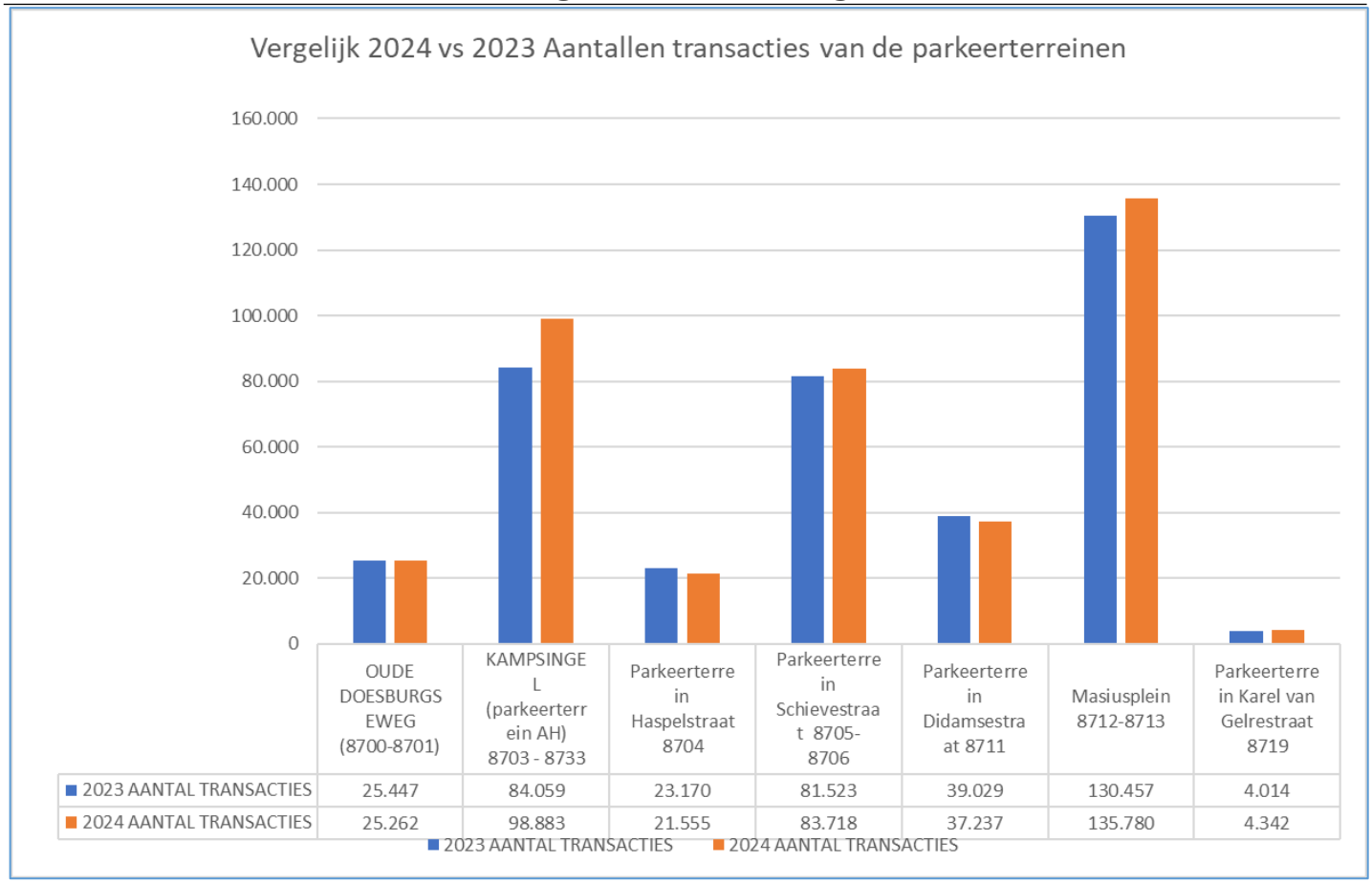
Evaluatie pilot 2e uur gratis Parkeren gemeente Zevenaar

	1e uur	2e uur	3e uur	4e uur	5e uur	5 uur en meer
TOTAAL BEIDE ZONES 2023(normale situatie)	340.509	143.419	52.908	15.253	8.912	28.492
TOTAAL BEIDE ZONES 2024 (Pilot)	372.944	131.508	60.713	14.370	8.514	22.211
TOTAAL BEIDE ZONES verschil	32.435	-11.911	7.805	-883	-398	-6.281

De grote parkeerterreinen laten het volgende zien als het gaat om aantallen transacties in 2023 en de pilotperiode 2024:

	OUDE DOESBURGSEWEG (8700-8701)	KAMPSINGEL (parkeerterrein AH) 8703 - 8733	Parkeerterrein Haspelstraat 8704	Parkeerterrein Schievestraat 8705- 8706	Parkeerterrein Didamsestraat 8711	Masiusplein 8712-8713	Parkeerterrein Karel van Gelrestraat 8719
2023 AANTAL TRANSACTIES	25.447	84.059	23.170	81.523	39.029	130.457	4.014
2024 AANTAL TRANSACTIES	25.262	98.883	21.555	83.718	37.237	135.780	4.342
verschil	-185	14.824	-1.615	2.195	-1.792	5.323	328

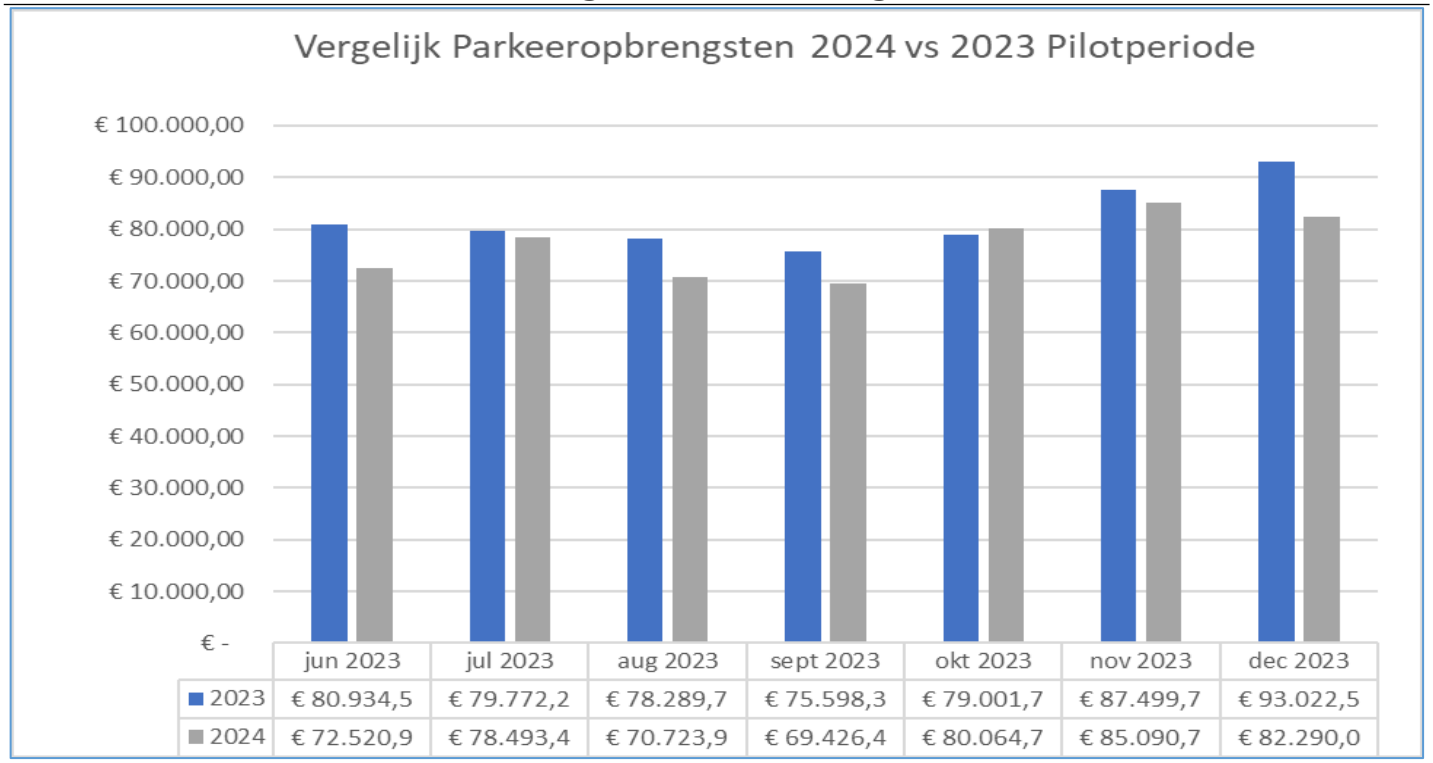

	OUDE DOESBURGSEWEG (8700-8701)	KAMPSINGEL (parkeerterrein AH) 8703 - 8733	Parkeerterrein Haspelstraat 8704	Parkeerterrein Schievestraat 8705-8706	Parkeerterrein Didamsestraat 8711	Masiusplein 8712-8713	Parkeerterrein Karel van Gelrestraat 8719
2023 AANTAL TRANSACTIES	25.447	84.059	23.170	81.523	39.029	130.457	4.014
2024 AANTAL TRANSACTIES	25.262	98.883	21.555	83.718	37.237	135.780	4.342

3. Opbrengstderving veroorzaak door het 2e uur gratis

Op basis van de data is onderzocht wat de pilot betekent qua inkomsten of inkomstenderving. Hierbij is gekeken naar de feitelijke opbrengsten van de parkeergelden vanaf juni 2023 tot en met januari 2025 en zijn de maanden vergeleken met die van het jaar ervoor. Hieruit komt naar voren dat de derving tot nu toe gemiddeld over een heel jaar tussen de €40.000,-/ € 45.000, - bedraagt. Opmerkzaam is dat het aantal transacties over deze maanden ca. 20.000 stuks minder is in 2024 dan in 2023. Als deze aantallen gelijk waren gebleven dan was de derving nog iets groter geweest.

Vergeleken met 2023 en 2024 ontstaat de volgende opbrengstenderving:

	jun 2023	jul 2023	aug 2023	sept 2023	okt 2023	nov 2023	dec 2023
2023	€ 80.934,5	€ 79.772,2	€ 78.289,7	€ 75.598,3	€ 79.001,7	€ 87.499,7	€ 93.022,5
2024	€ 72.520,9	€ 78.493,4	€ 70.723,9	€ 69.426,4	€ 80.064,7	€ 85.090,7	€ 82.290,0

4. Overige onderzoeken

Er zijn landelijk de afgelopen jaren meerdere onderzoeken geweest naar het effect wanneer betaald parkeren helemaal gratis, of een 1e of 2e uur gratis gemaakt wordt. Bijna alle conclusies komen op hetzelfde uit. Hieronder volgen een aantal gelijke onderzoeken als voorbeeld;

Erasmus Universiteit: Volgens Giuliano Mingardo, senior onderzoeker verbonden aan de facultaire BV RHV (Regionale economie, Haven- en Vervoerseconomie) van Erasmus School of Economics, bestaat het fenomeen gratis parkeren niet. 'Parkeren kost geld, zeker als het ondergronds gebeurt. Als de automobilist die niet betaalt, moet de burger het doen.' Hij wijst op tal van wetenschappelijke studies die benadrukken dat gratis of goedkoop parkeren niet leidt tot substantieel meer klanten of omzet. 'Parkeren is een dienst en moet als zodanig gezien worden.' Aldus Giuliano Mingardo. Zie: https://www.eur.nl/nieuws/gratis-parkeren-bestaat-niet.

CROW Kennisplatform: "Het afschaffen van betaald parkeren bij winkelgebieden kost dus gewoon geld. Bij grotere steden miljoenen euro's per jaar bij kleinere gemeenten enkele tonnen. Geld dat de gemeente nu uit andere middelen moet gaan verkrijgen. Bijvoorbeeld door besparingen op beleidsterreinen of verhoging van belastingtarieven aan burgers." Zie: https://www.crow.nl/blog/gratis-parkeren-bestaat-niet/ .

Gemeente Vlaardingen: De gemeente wilde kijken of het koopgedrag in het centrum zou stijgen doordat het goedkoper was om de auto langer te laten staan. Helaas blijkt dit niet het geval, dus is er besloten om het tweede uur gratis parkeren niet terug te laten keren. De beslissing is genomen door Stadshart Vlaardingen, Multi Vastgoed, garage-exploitant BKS en de gemeente. Het onderzoek wees uit dat auto's wel langer in de garages bleven staan, maar dat dit niet leidde tot meer omzet van de winkels of tot meer klantenbinding. Bovendien is er ook niet genoeg geld om het tweede uur gratis parkeren door te zetten.
Zie: https://indebuurt.nl/vlaardingen/nieuws/het-tweede-uur-gratis-parkeren-in-de-stad-komt-definitief-niet-terug~77058/ .

5. Overige monitoring centrumbezoek/klantenstroom

Er is ook nog op een andere manier data van klantenstroom onderzocht. Op basis van mobiele gegevens is naar de algemene klantenstroom gekeken en de gegevens vergeleken met een periode van voor –en tijdens de pilot. In het derde kwartaal van 2024 (start pilot) is er een daling te zien van 12% ten opzichte van dezelfde periode in 2023. In het vierde kwartaal 2024 is er stijging te zien van 6% t.o.v. 2023 en in januari 2025 is er weer een daling van 7% te zien vergeleken met januari 2024. Deze monitoring is dus gedaan op algemeen centrumbezoek en valt hier ook een groep onder die niet met de auto komt en heeft dus niet altijd relatie met het parkeren.

6. Conclusie en aanbeveling

Zowel in de tariefzone Schil als in tariefzone Buitenwijk zijn de meeste parkeerders weer binnen 1 uur vetrokken. Hierna neemt de gemiddelde parkeerduur vrij snel af. De parkeerders die 'profiteren' van het 2e uur gratis parkeren gemiddeld anderhalf uur. De parkeerterreinen, met name het Masiusplein worden goed benut. Echter is ook hier de gemiddelde parkeerduur anderhalf uur. Aan de Kampsingel wordt ook vaak geparkeerd, hier is de parkeerduur gemiddeld niet hoger dan 1 uur. Op de Oude Doesburgseweg is de parkeerduur hoger, namelijk bijna 3 uur gemiddeld.

De geschatte derving voor gemeente Zevenaar bedraagt op dit moment ca. € 40.000, -/ € 45.000, - op jaarbasis.

De gemiddelde parkeerduur in de onderzochte periodes augustus 2023 tot en met januari 2024 en de periode augustus 2024 tot en met januari 2025 laten weinig verschil zien. Het 1e en 2e uur blijft zowel in de Schilzone als in de Buitenwijkzone nagenoeg gelijk. Ook de parkeerterrein laten relatief weinig verloop zien.

Overige onderzoeken tonen aan dat instellen van gratis, of een 1e of 2e uur gratis of goedkoop parkeren niet leidt tot substantieel meer retailklanten of omzet.

De aanbeveling voor gemeente Zevenaar is om de proef met het 2e uur gratis parkeren niet verder te continueren en het 2e uur weer betaalbaar te stellen.

Raadsvoorstel

onderwerp	Inzet bestemmingsreserve woningbouw 2025-2027
zaaknummer	Z/25/491556
documentnummer	INT/25/1250595
portefeuillehouder	A. van Orden
portefeuille	Ruimtelijke Ordening

1. Samenvatting

Het is voor woningzoekenden lastig om een woning te vinden, ook in de gemeente Zevenaar. De gemeente zet zich al in om zo veel mogelijk woningen beschikbaar te krijgen voor mensen die een woning zoeken. Maar er is meer nodig. Daarom heeft u in november 2021 het Amendement Initiatief Woningbouw aangenomen. Met dit amendement heeft u het college de opdracht gegeven een plan woningbouw voor starters en doorstroming op te stellen om de woningbouwplannen aan te pakken. Het college is tot dit actiegerichte plan (Plan Woningbouw) gekomen en is vastgesteld door u.

Doel van het Plan Woningbouw is om aan de slag te gaan met de hoofddoelstelling van de ruimtelijke ordening uit het coalitieakkoord: *"Een eigen plek te hebben waar je je thuis en geborgen voelt is een van de belangrijkste basisvoorwaarden voor een stabiel en gelukkig leven. Lang niet voor alle inwoners is dit vanzelfsprekend. Daarom is bouwen en anders bouwen een van onze hoogste prioriteiten".*

In het Plan Woningbouw is dat op basis van vijf onderdelen met actiepunten uitgezet:

1. Zorg ervoor dat de woningbouw in de komende jaren op niveau blijft;
2. Versterk de communicatie en samenwerking met inwoners en woningmarkt partijen;
3. Help groepen die in de knel komen op korte termijn met een aantal gerichte acties;
4. Maak werk van meer maatwerk en vraaggerichte woningbouw;
5. Tijdig starten met het aanwijzen van nieuwe bouwlocaties voor de langere termijn.

Voor de uitvoering van het plan heeft u een bestemmingsreserve budget van € 3.000.000,- beschikbaar gesteld vanaf 2023. Het budget is voor een deel al uitgegeven of gereserveerd. Voor het resterende bedrag van € 1.257.200,- doen wij hierbij een voorstel voor de besteding.

Voorstel inzet bestemmingsreserve woningbouw 2025-2027

Woonwagens

Op basis van het Beleidskader gemeentelijk woonwagen- en standplaatsenbeleid is de gemeente verantwoordelijk voor de woonbehoefte van woonwagenbewoners. In 2023 zijn we gestart met het project om extra standplaatsen te realiseren. Voor de voortzetting van het project tot eind 2026 en de inhoudelijke begeleiding is een projectleider nodig. Omdat de specifieke kennis hiervoor niet binnen de organisatie beschikbaar is, vragen wij uw goedkeuring om € 80.000 in 2025 en € 80.000 in 2026 uit de woningbouwreserve in te zetten. De projectleider is verantwoordelijk voor het aansturen van ruimtelijke procedures en het opstellen van plannen voor locatiewijzigingen. Daarnaast is de projectleider verantwoordelijk voor, het enthousiasmeren van woningbouwcorporaties om huurwagens beschikbaar te stellen voor uitbreidingen.

Vervolg Verhuiscoach
We zijn op 1 januari 2025 gestart met de verhuiscoach. De verhuiscoach biedt, ondersteuning aan ouderen die op zoek zijn naar een passende woning. Hiermee stimuleren wij de doorstroom op de woningmarkt. Door de positieve ervaringen uit de regio tot nu toe (o.a. Nijmegen) is de insteek om de verhuiscoach voor meerdere jaren in te zetten. Dat willen wij samen blijven doen met de gemeente Duiven en Westervoort en de corporaties. Daarvoor vragen wij uw goedkeuring om een bedrag van € 68.000, - voor 2026 en € 68.000,- voor 2027 uit de woningbouwreserve in te zetten.

Mobiliteit
Mobiliteit, bereikbaarheid en parkeren is één van de belangrijkste randvoorwaarden voor het realiseren van de (grootschalige) woningbouwopgave. De vraag naar advies over verkeer en mobiliteit neemt toe. Dit geldt voor zowel grote als kleine bouwprojecten. Op dit moment hebben we als organisatie onvoldoende capaciteit om deze vraag op te vangen. Dit zet de voortgang van de woningbouwopgave onder druk. Om het gewenste tempo vast te houden, vragen wij uw goedkeuring om in 2025 en 2026 een bedrag van € 150.000,- uit de woningbouwreserve in te zetten. Hiermee kunnen we extra capaciteit inzetten voor verkeer- en mobiliteitsadvisering.

Integraal gebiedsgericht werken
In 2022 zijn we gestart met de voorbereiding van integraal gebiedsgericht werken in Babberich en De Methen. Eind 2024 is een projectmanager aangesteld om het project verder uit te werken. De projectleider wordt gefinancierd uit de reserve woningbouw en deels door woningbouwcorporatie Baston.
Het project moet bijdragen aan meer starterswoningen in Babberich, betere aansluiting op de woningbehoefte en gestimuleerde doorstroming. Na de eerste verkenning en het aanscherpen van de doelen en resultaten, blijkt extra inzet nodig. Alleen dan kunnen we de projectdoelstellingen behalen. Daarom vragen wij u goedkeuring om een bedrag van € 24.306,- voor 2025, €41.667 voor 2026 en € 36.083,- voor 2027 (totaal € 102.056,-) uit de woningbouwreserve in te zetten.

Vergunningverlening
Het verlenen van vergunningen is noodzakelijk voor de woningbouwopgave. Ondanks extra capaciteit merken we nog steeds de noodzaak om sneller vergunningen te verlenen om de woningbouwambities te halen. De tijdelijke extra inzet heeft geholpen om achterstanden weg te werken. Toch worden vergunningen en processen steeds ingewikkelder. Dit komt door strengere (milieu)regels, meer participatie en de invoering van de Omgevingswet. Voor de vertaling en borging van deze ontwikkeling hebben we ondersteuning nodig op het gebied van training, ontwikkeling en het implementeren van andere werkprocessen. Daarvoor vragen wij u goedkeuring om hiervoor een bedrag van € 75.000, - (2025 en 2026) uit de woningbouwreserve in te zetten.

Normenkader maatschappelijke voorzieningen.
De woningbouwopgave in de Omgevingsvisie Zevenaar 2040 richt zich op het toevoegen van 4.000-6.000 woningen, met een focus op de stedelijke zone en de regionale groeiambities. Woningbouw zorgt voor extra vraag naar maatschappelijke voorzieningen. Dat speelt nu al en blijft zo in de toekomst, Dit komt door trends zoals de krappe huizenmarkt, vergrijzing en meer aandacht voor preventie in de zorg. Om inzicht te krijgen in de benodigde voorzieningen voor bestaande wijken en nieuwbouw, willen we een normenkader voor maatschappelijke voorzieningen laten opstellen. Dit normenkader:

- Geeft inzicht in de impact van de inwonergroei op de behoefte aan maatschappelijke voorzieningen (in de voorfase van een gebiedsontwikkeling).

- Biedt houvast in gesprekken met (ontwikkelende) partijen binnen een gebiedsontwikkeling.
- Geeft inzicht in de benodigde ruimte en investeringen.
- Helpt bij het maken van integrale bestuurlijke keuzes.
- Draagt bij aan leefbare, toekomstbestendige buurten.

Het normenkader helpt bij het inschatten van de behoefte tot 2040 en de verwachte investeringen. Voor het opstellen van het normenkader, met externe ondersteuning, vragen wij u goedkeuring om een bedrag van € 60.000 (2025) uit de woningbouwreserve in te zetten.

Volkshuisvestingsprogramma

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Deze wet regelt hoe de ruimte gebruiken om te wonen, werken en ontspannen. De wet bundelt bestaande wetgeving en introduceert nieuwe regels voor de buitenruimte. Een belangrijke verplichting voor gemeenten is het opstellen van een volkshuisvestingsprogramma. Dit programma helpt ons bij het plannen van woningbouw. Het zorgt ervoor dat de woningbouwopgave niet alleen op korte termijn, maar ook op lange termijn succesvol en duurzaam wordt gerealiseerd. Het programma moet passen bij andere plannen, zoals zorg, duurzaamheid en de inrichting van de omgeving. Zo bouwen we aan een toekomstige woonomgeving. Het volkshuisvestingprogramma vormt de basis voor de lokaal te maken prestatieafspraken. Deze nieuwe manier van werken vraagt om aanpassingen. Denk aan het opnemen in de visie, overleg met betrokkenen en juridische toetsing. De woonzorgvisie uit 2024 is het startpunt, maar moet nog verder worden uitgewerkt en aangevuld. Voor het opstellen van het volkshuisvestingsprogramma vragen wij u goedkeuring om een bedrag van € 50.000 (2026) uit de woningbouwreserve in te zetten.

Resterende budget

Bij het beschikbaar stellen van het budget is aangeven dat eind 2026 het budget uitgeput is. Wij stellen voor dit aan naar te passen naar eind 2027. Het budget van € 3.000.000, - zal niet geheel worden ingezet. Wij stellen voor, ook gezien de financiële positie van de gemeente, dat het restant van € 524.144,- terugvloeit naar de algemene reserve.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 160.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor de woonwagens.
2. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 136.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor de verhuiscoach.
3. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 150.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor mobiliteit.
4. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 102.056,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor integraal gebiedsgericht werken.
5. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 75.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor vergunningverlening.
6. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 60.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor het opstellen normenkader maatschappelijke voorzieningen.
7. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 50.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor het opstellen van een Volkshuisvestingsprogramma.
8. In te stemmen om het resterende bedrag van € 524.144,- terug te laten vloeien naar de Algemene reserve.

3. Waarom naar de raad

U heeft op grond van artikel 189 van de Gemeentewet het budgetrecht. Dit betekent dat u bevoegd bent te besluiten over het bestemmingsreserve budget wat beschikbaar is gesteld.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Met het verder uitvoering geven aan het Plan woningbouw willen we naast het (eventueel versneld) realiseren van genoeg woningen ook zorgen dat er voldoende betaalbare woningen beschikbaar komen en woningen die gericht aansluiten op de specifieke woonwensen, voor o.a. een betere doorstroming op de woningmarkt. Evenals het realiseren van een continue bouwstroom van ongeveer 150-200 woningen per jaar. Waarvan ruim 2/3 binnen het betaalbare segment (NHG-Grens, prijspeil 2025 € 405.000,-) wordt gerealiseerd, waarvan 30 procent in het sociale huursegment.

Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 t/m 7.1 Met de inzet van deze gelden kunnen wij proactief werken aan de woningbouwplannen voor de komende jaren.

Door te investeren in de genoemde activiteiten en extra capaciteit, kunnen we beter inspelen op de grote woningbouwopgaven van de gemeente Zevenaar. Er staan veel woningbouwplannen in de planning, zowel op korte als lange termijn. Dit vraagt veel inzet van onze organisatie. Met extra capaciteit en uitvoering van projecten kunnen we deze opgaven waarmaken. Zonder deze inzet lukt het dat niet. We kijken daarbij niet allen naar de aantallen, maar ook naar de kwaliteit. We richten ons op projecten die bijdragen aan volkshuisvestelijke doelstellingen en de verbetering van de leefbaarheid in de wijken en dorpen.

1.2 t/m 7.2 De inzet van gelden past zowel binnen het plan woningbouw Zevenaar, de woonzorgvisie Zevenaar 2024-2028 als de ontwerp omgevingsvisie.

Op 19 oktober 2022 heeft de gemeenteraad het plan woningbouw vastgesteld. Dit is een actiegericht plan voor de huisvesting van o.a. starters en doorstroming. Met het plan heeft de gemeente meer regie gepakt en is aan de slag gegaan met een aantal gerichte acties, waaronder realisatie van woningen. Met de woonzorgvisie zijn de ambities en doelen vanuit het plan woningbouw verankerd in het woonbeleid van de gemeente. De ambities en doelen staan ook in de omgevingsvisie. In de visie beschrijven we hoe op lange termijn omgaan met de ruimte in Zevenaar. Denk aan onderwerpen zoals natuur, infrastructuur, woningbouw en duurzaamheid. We kijken daarbij naar het geheel, en houden rekening met de samenhang tussen verschillende functies en belangen.

1.3 t/m 7.3 Met de inzet van de gelden kunnen wij meerdere gerichte activiteiten uitvoeren.

Wij vragen budget aan voor onder andere de voortgang van de verhuiscoach om de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen, waardoor meer inwoners een geschikte woning kunnen krijgen. Daarnaast willen we gerichte acties uitvoeren om de woonwagenbewoners en belanghebbende op termijn te helpen. Hiermee geven we ook uitvoering aan het beleidskader gemeentelijk woonwagen- en standplaatsenbeleid. Naast het toevoegen van woningen is het ook van belang de leefbaarheid in de wijken en kernen te behouden. Met een gericht bouwprogramma kunnen wij daar een bijdrage aan leveren en met integraal gebiedsgericht werken kunnen wij de bewoners in de wijk in hun eigen kracht zetten.

8.1. Er momenteel niet meer geschikte initiatieven zijn die passen binnen de kaders van het plan woningbouw.

U heeft een plan vastgesteld met gerichte acties om de hoofddoelstellingen van de ruimtelijke ordening te realiseren. Een deel van de acties is al opgepakt,- en een deel is opgenomen in het voorstel. Het is niet

nodig om het volledige budget in te zetten voor de initiatieven. En er is ook geen extra capaciteitsruimte om nieuwe initiatieven op te pakken. In het voorstel wordt wel voorgesteld om sommige initiatieven door te laten lopen tot 2027, omdat het om projecten van twee of drie jaar gaat. We concluderen dat niet alle financiële middelen nodig zijn. Vanwege de financiële situatie van de gemeente, stellen wij dan ook voor het resterende budget terug te laten vloeien naar de algemene reserve.

8.2 Budgetrecht is aan de raad.
Het is conform artikel 189 van de Gemeentewet aan de raad om een besluit te nemen over het nog beschikbare bestemmingsreserve bedrag.

Alternatieven
U kunt ervoor kiezen het budget voor andere doeleinden binnen de doelstelling in te zetten, of het terug te laten vloeien naar de algemene reserve.

5. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Na uw goedkeuring kan het budget worden ingezet voor de activiteiten die zijn opgenomen in het voorstel. Daar gaan wij de komende jaren mee aan de gang, door opdrachten uit te zetten. Wij geven u jaarlijks een update via een raadsinformatiebrief.

6. **Klimaat en duurzaamheid**
Klimaat en duurzaamheid zijn belangrijke speerpunten binnen onze gemeente. Met dit voorstel heeft dat geen directe link.

7. Communicatie
Na instemming met het voorstel voor het inzetten van het budget, worden de betreffende collega's van de afdeling Ontwikkeling Fysieke Leefomgeving en Vestigingsklimaat en Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving op de hoogte gesteld. De activiteiten, dan wel uitwerkingen kunnen dan worden opgepakt.

8. Kosten, baten en dekking
In de begroting zijn gelden voor de inzet bestemmingsreserve woningbouw opgenomen. Tot nu toe is een budget van € 1.742.800,- ingezet dan wel gehonoreerd. In dit raadsvoorstel wordt een voorstel gedaan voor de inzet van gelden voor activiteiten van een totaalbedrag van € 733.056,-. Voor het restant (€ 524.144,-) wordt voorgesteld om dat terug te laten vloeien naar de algemene reserve.

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Inzet bestemmingsreserve woningbouw 2025-2027
zaaknummer	Z/25/491556
documentnummer	INT/25/1250595

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar;

gelet op artikel 189 van de Gemeente wet;

besluit:

1. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 160.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor de woonwagens.
2. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 136.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor de verhuiscoach.
3. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 150.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor mobiliteit.
4. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 102.056,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor integraal gebiedsgericht werken.
5. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 75.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor vergunningverlening.
6. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 60.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor het opstellen normenkader maatschappelijke voorzieningen.
7. In te stemmen met het beschikbaar stellen van € 50.000,- uit de bestemmingsreserve woningbouw en in te zetten voor het opstellen van een Volkshuisvestingsprogramma.
8. In te stemmen om het resterende bedrag van € 524.144,- terug te laten vloeien naar de Algemene reserve.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
drs. L.F. Sluis	drs. L.J.E.M. van Riswijk

Raadsvoorstel

onderwerp	Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028
zaaknummer	Z/24/471838
documentnummer	INT/25/1248604
portefeuillehouder	Arthur Boone
portefeuille	Economische zaken

1. Samenvatting

Met het Regionaal Programma Werklocatie (RPW) maken 16 gemeenten in de Groene Metropoolregio (GMR) elke vier jaar afspraken over de programmering van werklocaties (bedrijventerreinen, kantoren, detailhandel en campussen). In het nieuwe RPW 2025-2028 worden afspraken gemaakt over het optimaal benutten van bestaande locaties, maar het toont ook aan dat er behoefte is aan nieuwe locaties. Het nieuwe RPW ligt nu voor met het voorstel aan uw raad om te besluiten om hier mee in te stemmen.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. in te stemmen met het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028, met uitzondering van de schrapopgave van de onbenutte planologische ruimte voor perifere detailhandel (PDV) op Hengelder.

3. Waarom naar de raad

De GR (Gemeenschappelijke Regeling) Groene Metropoolregio heeft geen zelfstandige bevoegdheid. Over regionaal beleid moet door de afzonderlijke gemeenteraden worden besloten.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Met dit RPW 2025-2028 willen de gemeenten:

- voorzien in passende, toekomstbestendige werklocaties en zo bijdragen aan een sterke regionale economie;
- bestaande en nieuwe werklocaties op een duurzame manier optimaliseren en intensiveren;
- bestaande werklocaties in de GMR zo optimaal mogelijk benutten. Dit betekent streven naar het juiste bedrijf op de juiste plek;
- intensiever ruimtegebruik, waar mogelijk en passend.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Het RPW is een verplichting vanuit de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland.

Alle gemeenten binnen de GMR zijn daarom verplicht deel te nemen aan het RPW.

1.2 Marktontwikkelingen geven aanleiding voor de nieuwe RPW.

Brede welvaart, duurzaamheid en zorgvuldig ruimtegebruik

Met het oog op de brede welvaart en het behoud van het landschap in de regio, is het belang van ruimte voor economie en zorgvuldig ruimtegebruik verder toegenomen. Het is daarom belangrijk om de bestaande werklocaties in de GMR zo optimaal mogelijk te benutten. Dat betekent streven naar het juiste bedrijf op de juiste plek en intensiever ruimtegebruik, waar mogelijk. Waarbij in het vorige RPW vooral afspraken zijn gemaakt over nieuwe uitleg, gaat dit RPW ook expliciet in op bestaande locaties en de ruimte die we daar kunnen 'winnen'. Daarmee zorgen we er voor dat er minder ruimte nodig is voor nieuwe werklocaties. Om een bloeiende economie te behouden, blijft het echter ook nodig om nieuwe werklocaties te ontwikkelen.
De *totale* regionale behoefte aan bedrijventerreinen tot 2040 is zonder ingrijpen (beleidsarm) 370 ha. De behoefte aan *nieuwe* ontwikkellocaties tot 2040 met daarin de verschillende beleidskeuzes verwerkt is nog 145 ha. Met deze beleidskeuzes bedoelen we onder andere het beter benutten van bestaande terreinen. Kijkend naar de ontwikkelopgave van specifiek dit RPW (periode 2025-2028) gaat het om 45 ha aan *nieuwe* (regionale) ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen.

Als richtinggevend kader voor de keuzes gebruikt de GMR regionale meerwaarde als basisprincipe. De regionale meerwaarde bepaalt welke bedrijven wenselijk zijn om te faciliteren en welke niet. De principes van regionale meerwaarde zijn:

a. Ondersteuning van de regionale topsectoren Health, Hightech & Energy. Bedrijventerreinen vormen een fundament voor de ontwikkeling van innovatieve ecosystemen. Door bedrijventerreinen hierop in te richten, worden regionale talenten benut en economische groei gestimuleerd.
b. Faciliteren van circulaire economie. Dit vraagt om ruimte voor bedrijven met een milieubelastingsniveau hoger dan 3 (voorheen hogere milieucategorieën).
c. Balans tussen werkgelegenheid en leefklimaat. Bedrijventerreinen dragen bij aan een betere balans tussen wonen en werken in de regio. Werkgelegenheid dichter bij huis voorkomt extra reizen. Verstedelijking wordt gecombineerd met werkfuncties, zodat bedrijvigheid en leefkwaliteit hand in hand gaan. Hierbij zijn ook kwalitatieve aspecten van bedrijventerreinen en vastgoed van belang.
d. Slim en duurzaam ruimtegebruik. De GMR streeft naar een efficiënt en toekomstgericht gebruik van bedrijventerreinen. Door ruimte slim en duurzaam in te richten, wordt schaarse grond optimaal benut en blijft de regio aantrekkelijk voor bedrijven en inwoners.

Optimalisatie van het ruimtegebruik op bedrijventerreinen

Het RPW werkt het bestaande regionale beleid voor bedrijventerreinen, zoals het Verstedelijkingsakkoord en het Regioarrangement verder uit. Ze zetten nu verdere stappen voor zorgvuldig ruimtegebruik, ruimtelijke inpassing, kwaliteitsimpuls en het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen. Voorgesteld wordt daarbij de volgende vijf stappen te gebruiken:

1. Het behoud van de werklocatiefunctie en compensatie van ruimte bij transformatie naar een andere functie.
2. Extra m²'s toevoegen op bestaande bedrijventerreinen door het optoppen van gebouwen, 24-uurs-gebruik, gezamenlijk parkeren e.d.
3. Inzetten op herstructurering en intensivering van bestaande bedrijventerreinen met als doel optimalisatie van het ruimtegebruik en het juiste bedrijf op de juiste plek.

4. Combineren van werken met andere functies. Niet alle economische functies hoeven op formele werklocaties. Lichtere activiteiten kunnen soms gemengd worden met wonen of in (leegstaande) panden binnen de bebouwde kom (zoals winkelgebieden).
5. Zorgvuldige ontwikkeling en uitgifte van nieuwe bedrijventerreinen wanneer voorgaande stappen niet tot voldoende ruimte leidt. Hierbij wordt alvast gestart met planvorming van mogelijke nieuwe locaties, omdat dit veel tijd kost. Daarnaast is nu al duidelijk dat niet alle ruimtevraag binnen de stappen 1 t/m 4 past.

Voorzetting van het regionaal kantorenbeleid
Het regionaal kantorenbeleid uit het vorige RPW wordt in het RPW 2025-2028 voortgezet. Dit betekent dat nieuwe kantoren zich concentreren in de stationsgebieden Arnhem Centraal en Station Nijmegen/centrumgebied. Transformatie van bestaande kantoren in deze gebieden naar wonen is niet gewenst en de kantoorfunctie moet zoveel mogelijk behouden blijven. Op campussen is daarnaast ruimte voor kantoorhoudende bedrijven die de campus versterken. In overige kantoorgebieden is er geen sprake van uitbreiding. Hier wordt ingezet op kwalitatieve versterking (toekomstbestendige kantoorparken of transformatie naar een andere economische functie, bij langdurige leegstand (overige kantoorparken en bedrijventerreinen). Kleinschalige kantoren in de wijk (tot 500 m²) zijn wenselijk als dit past bij het lokale omgevingsbeleid en het de wijkeconomie versterkt.

Voortzetting van het regionaal detailhandelsbeleid
Het in eind 2023 uitgevoerde Koopstromenonderzoek Oost-Nederland laat zien dat het regionale beleid voor perifere, reguliere en grootschalige detailhandel kan worden voortgezet.

Toevoeging van het onderdeel campussen
Campussen zijn een magneet voor talent, ondernemerschap en investeerders. Dit zorgt voor innovatieve bedrijvigheid, waarmee campussen een motor zijn voor de regionale economische ontwikkeling. Vanwege het toenemende belang van de campussen voor de regionale economie, is in het RPW 2025-2028 een hoofdstuk campussen toegevoegd. De positie van de campussen moet verder versterkt worden in zowel economisch als ruimtelijk opzicht. Dat betekent dat in het RPW aandacht is voor het faciliteren van voldoende ruimte voor innovatieve bedrijvigheid in onze Health-, Hightech- & Energy-ecosystemen. Daarnaast is het nodig dat er op de bestaande campussen in de steden gezamenlijk met het Rijk en de provincie (meer) geïnvesteerd wordt.

1.3 Het is niet wenselijk om de dubbelbestemming PDV op Hengelder te schrappen.
Op bedrijventerrein Hengelder is op de meeste kavels naast het vestigen van een bedrijf, ook volumineuze detailhandel (zoals auto's, meubels, boten, caravans, grove bouwmaterialen, machines ten behoeve van bedrijven, landbouwwerktuigen en -machines) toegestaan. In het RPW is opgenomen om de niet benutte planologische ruimte voor perifere detailhandel t.b.v. wonen, doe-het-zelf en tuincentra te schrappen. Wij gaan in gesprek met de regio en de provincie om hierover bestuurlijke afspraken te maken. Wij adviseren u om op voorhand niet in te stemmen met deze schrapopgave. Net als bij het vorige RPW. De dubbelbestemming PDV blijft op bepaalde gedeelten van Hengelder nodig om de verschuiving van PDV-bedrijven vanaf Tatelaar mogelijk te maken. En de nieuwe economische entree van Zevenaar op Hengelder te verbeteren.

Alternatieven
Wij verwachten dat het RPW in de regio wordt vastgesteld. Het RPW is namelijk uitgewerkt met de uitgangspunten waarmee door de 16 gemeenten is ingestemd. De provincie borgt het RPW juridisch in haar Omgevingsverordening. Elk ruimtelijk initiatief wordt getoetst aan deze Omgevingsverordening.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
De GMR vraagt uiterlijk op 9 juni 2025 uw besluit kenbaar te maken. Op 12 juni biedt de GMR het RPW aan bij Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Gelderland. De provincie Gelderland wil vóór het zomerreces van 2025 de besluitvorming door GS afronden.

Het RPW wordt over 2 jaar gemonitord. Op basis hiervan kan het kader worden bijgesteld.

7. Klimaat en duurzaamheid
De GMR heeft de ambitie om in 2050 een circulaire topregio te zijn. Dit RPW helpt mee bij de transitie naar een circulaire economie. Op bedrijventerreinen zetten we in op het behouden en beter benutten van de planologische ruimte voor bedrijven met een hogere milieucategorie en we geven ruimte aan circulaire bedrijvigheid met een regionale meerwaarde.
Met het Regionaal Programma Werklocaties willen we een beter evenwicht in de markt voor werklocaties in de regio Arnhem Nijmegen, worden bestaande werklocaties beter benut en werken we aan het voorkomen van leegstand op en achteruitgang van bestaande werklocaties.
De Zone A12 De Liemers Oost is benoemd als circulair focusgebied.

8. Communicatie
Voor de communicatie rondom het vaststellen van het RPW wordt een mix van middelen ingezet om verschillende doelgroepen te informeren.

9. Kosten, baten en dekking
Het RPW is een verplichting vanuit de verordening van de provincie Gelderland. Alle gemeenten binnen de GMR zijn daarom verplicht deel te nemen aan het RPW en daar financieel aan bij te dragen. Het gaat daarbij om financiële afspraken voor 2025 tot en met 2028 (4 jaar). De kosten worden verdeeld over de 16 deelnemende gemeenten, naar rato van het aantal inwoners. De financiering maakt onderdeel uit van de inwonerbijdrage gebaseerd op de Regionale Agenda (productieve regio) en opgenomen in de Begroting van de GMR die aan de gemeenten wordt voorgelegd.
Uw raad heeft vorig jaar ingestemd met deelname aan de uitvoering van de Regionale Agenda. De kosten voor uitvoering van dit RPW zijn daarom opgenomen in de Meerjarenbegroting van de gemeente Zevenaar.

10. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INK/25/1248596	Aanbiedingsbrief colleges en raden RPW 2025-2028
2.	INK/25/1248589	Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028 definitief
3.	INK/25/1248592	Bijlagenrapport RPW 2025-20258
4.	INK/25/1248598	Zienswijzennotitie RPW 2025-2028

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028
zaaknummer	Z/24/471838
documentnummer	INT/25/1248604

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat

het van belang is om in regionaal verband afspraken te maken over (her)ontwikkeling van werklocaties, er een balans is in vraag en aanbod van werklocaties en om zorgvuldig om te gaan met de schaarse ruimte;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar AVD/25/1248599;

gelet op de Gemeentewet.

besluit:

1. In te stemmen met het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028, met uitzondering van de schrapopgave van de onbenutte planologische ruimte voor perifere detailhandel (PDV) op Hengelder.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op .

De griffier	De burgemeester
drs. L.F. Sluis	drs. L.J.E.M. van Riswijk

Aan de gemeenteraden en colleges van B&W
van de 16 deelnemende RPW gemeenten in de
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	3 april 2025
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2025-016
Contactpersoon	:	Jolanda van Rensch
Telefoonnummer	:	06-26302692

Onderwerp: aanbieden Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028

Geacht college, geachte raad,

Elke vier jaar maken de gemeenten in de Groene Metropoolregio (GMR) afspraken over de programmering van werklocaties. De Omgevingsverordening van de provincie Gelderland verplicht gemeentebesturen om in regioverband iedere vier jaar een Regionaal Programma Werklocaties (RPW) op te stellen. Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland stellen uiteindelijk het nieuwe RPW vast. De provincie neemt het RPW dan op in de provinciale verordening en toetst omgevingsplannen hieraan.

Verplicht karakter
Het RPW is onderdeel van de opgave De Productieve Regio van de GMR. Gezien het verplichte karakter vanuit de provinciale verordening nemen alle 16 gemeenten binnen de GMR deel aan het RPW ongeacht of u intekent voor de Productieve regio of niet.

Wij vragen u
Aan u wordt gevraagd in te stemmen met het nieuwe RPW 2025-2028. Naast het RPW ontvangt u van ons ook de Uitgangspuntennotitie RPW (door uw raad in 2024 reeds besproken) en een uitgebreid Bijlagenrapport. Deze laatste kunt u raadplegen wanneer verdieping en achtergrondinformatie nodig is. Hierin is ook een Zienswijzennotitie toegevoegd. In de Zienswijzennotitie ziet u de zienswijzen die eerder in dit proces bij uw raad is opgehaald als reactie op de Uitgangspuntennotitie en onze reactie daarop.

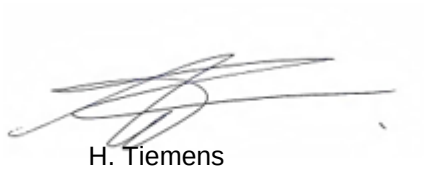
We vragen u vóór 9 juni 2025 te reageren per post en/of per email op helen.lintsen@gmr.nl.

Verdere procedure
Op 12 juni 2025 wordt het definitieve RPW aangeboden aan gedeputeerde Witjes, waarna de besluitvormingsprocedure bij de provincie wordt gestart.

Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met de opgavemanager Jolanda van Rensch (Jolanda.van.rensch@gmr.nl). Wanneer daar behoefte aan is kunnen wij vanuit de GMR een toelichting verzorgen tijdens de behandeling in commissie of raad.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Drs. H.M.F. Bruls
Voorzitter

H. Tiemens
secretaris

Bijlagen:
1. Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028
2. Bijlagenrapport Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028
3. Filmpje uitleg RPW (https://vimeo.com/956010595?share=copy)

in afschrift aan: regiocoördinatoren

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

REGIONAAL PROGRAMMA WERKLOCATIES 2025-2028

GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN

ELST, 3 MAART 2025

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding op het RPW 2025-2028	4
1.1	Wat is een RPW?	4
1.2	Waarom een RPW?	4
1.3	Geografische afbakening	4
1.4	Inhoudelijke afbakening RPW	5
1.5	Basis van de gemaakte afspraken	5
1.6	Wat is er nieuw in dit RPW?	6
2	De context van het RPW	8
2.1	Europees: Rapport Draghi	8
2.2	Landelijk: Programma Ruimte voor Economie	8
2.3	Provinciaal: Programma Ruimte voor Economie	9
2.4	Regionaal: Regionale meerwaarde als basis voor keuzes	9
2.5	Economie van de GMR in vogelvlucht	10
3	Bedrijventerreinen	12
3.1	Actuele stand van zaken:	12
3.2	Ontwikkelopgave RPW 2025-2028	12
3.3	Omgevingsfactoren en maatschappelijke opgaven	21
3.4	Spelregels bestaande bebouwing	29
3.5	Spelregels nieuwe ontwikkelruimte	30
3.6	Spelregels netcongestie	32
3.7	Bedrijventerreinen met bijzonder belang	33
4	Campussen	34
4.1	Wat is een campus?	34
4.2	Welke campussen zijn er in de GMR?	36
4.3	Aparte status campussen	37
4.4	Doelstellingen van het regionaal beleid voor campussen	37
4.5	Uitgangspunten Campussen	38
4.6	Spelregels Campussen	39
5	Kantoren	40
5.1	Actuele stand van zaken:	40
5.2	Doelstelling van het Regionale Kantorenbeleid	40
5.3	Ruimtevraag in dit RPW:	40
5.4	Aanbod kantoren tot 2030:	41
5.5	Vraag-aanbod confrontatie:	41
5.6	Spelregels kantoren	42
6	(Perifere)Detailhandel	43
6.1	Afbakening Detailhandel	43
6.2	Actuele stand van zaken:	43
6.3	Uitgangspunt detailhandel:	44
6.4	Spelregels Reguliere detailhandel	45
6.5	Concentratiegebieden (PDV en GDV)	46
6.6	Spelregels (PDV en GDV)	47
7	Uitvoering RPW	49
7.1	Regionale afstemming IOW	49
7.2	Monitoring	49
7.3	Vervolgstappen na vaststelling RPW	49
Afwegingskaders		50
A)	Stroomschema bestaande bedrijventerreinen	50
B)	Stroomschema Nieuwe ontwikkellocaties	50
C)	Stroomschema Kantoren	51
D)	Stroomschema Reguliere Detailhandel	51
E)	Stroomschema (PDV/GDV)	52
Voorstel Beoordelingskader nieuwe regionale bedrijventerreinen		53
Bijlagen		56

1. INLEIDING OP HET RPW 2025-2028

1.1 WAT IS EEN RPW?

Meer dan de helft van de banen binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) bevindt zich op werklocaties zoals bedrijventerreinen, campussen, kantoren en winkelgebieden. Deze werklocaties zijn een bron van economische activiteiten en zijn daarmee de drijvende kracht achter de regionale economie.

In het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) maken de gemeenten regionale programmeringsafspraken over werklocaties met als doel:

Regionaal te voorzien in een toekomstbestendige voorraad van ruimte voor werklocaties, en daarmee vanuit een ruimtelijk-economisch perspectief, bij te dragen aan een sterke en toekomstbestendige regionale economische structuur.

1.2 WAAROM EEN RPW?

Allereerst is het RPW wettelijk verankerd: de provincie Gelderland vraagt volgens de provinciale omgevingsverordening aan Gelderse gemeentebesturen om in regioverband iedere vier jaar een RPW op te stellen.

Ten tweede is het RPW van belang om op regionaal niveau voldoende ruimte te houden voor de economie en waar nodig te vergroten in afstemming met andere ruimtevragers. In de afgelopen jaren is namelijk de druk op de ruimte in Nederland sterk toegenomen door ruimteclaims van de verschillende maatschappelijke opgaven zoals de woningbouw, bereikbaarheid, energietransitie en natuur.

Ook in de GMR wordt ruimte voor werklocaties steeds schaarser. Deze schaarste is een risico aangezien het de regionale economie kan beperken in haar groei en de regio minder aantrekkelijk dreigt te maken voor bedrijven van groot tot klein en voor de inwoners van de GMR.

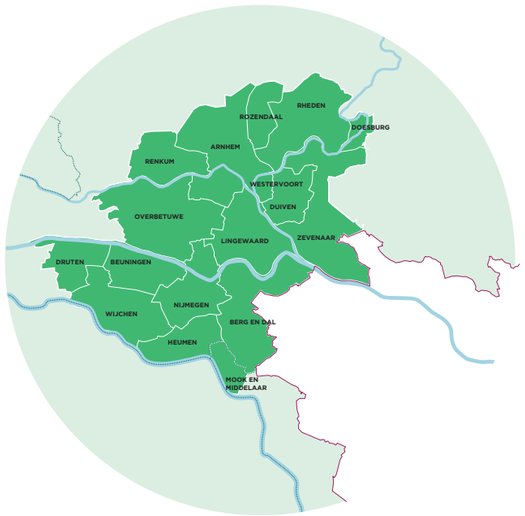
Met het RPW werken de betrokken gemeenten samen aan het toekomstbestendig maken van de regionale werklocaties. Dit betekent zorgen voor genoeg fysieke ruimte voor bedrijven, efficiënt ruimtegebruik van de beschikbare ruimte, rekening houden met het inpassen van duurzaamheidsmaatregelen (energie, biodiversiteit en klimaatadaptatie) en werken aan een goede bereikbaarheid van werklocaties.

1.3 GEOGRAFISCHE AFBAKENING

De GMR bestaat uit 17 gemeenten, waarvan er 16 gemeenten samenwerken binnen het RPW 2025-2028: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.

*De gemeente Montferland maakt vanaf 1 januari 2025 deel uit van de regio Achterhoek. De gemeente Mook en Middelaar is wel onderdeel van de GMR, maar maakt geen onderdeel uit van het RPW.

Figuur 1 Geografische afbakening Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2025)

1.4 INHOUDELIJKE AFBAKENING RPW

De afspraken binnen het RPW 2025-2028 gelden voor de komende vier jaar en worden halverwege eenmaal gemonitord. Deze afspraken kijken ook verder vooruit, naar de (middel)lange termijn. Het doel is namelijk om voldoende ruimte te bieden voor de economie, nu en in de toekomst.

Dit RPW wil niet alleen snel resultaat zien, maar ook zorgen dat de economie in de regio op een duurzame manier sterk en gezond blijft. Door de bestaande werklocaties te verbeteren en duurzamer te maken, leggen we een stevige basis voor blijvende (economische) groei en stabiliteit.
Het RPW vervult in het kort de volgende functies:

- **Regionale uitgangspunten:** het RPW bevat de vertaling en uitwerking van de gemeentelijke, regionale en provinciale doelstellingen op het gebied van werklocaties.
- **Afsprakenkader:** het RPW is het regionale afsprakenkader over de planning en programmering van werklocaties van de 16 gemeenten in de GMR.
- **Beleidskader:** het RPW vormt het beleidskader waarop vanuit de regio nieuwe ontwikkelingen worden geaccordeerd en adviezen worden gegeven aan de Gedeputeerde Staten (GS), voordat die aan GS worden voorgelegd ter besluitvorming.
- **Toetsingskader:** na de vaststelling van het RPW door de gemeenteraden en GS is het RPW voor de provincie Gelderland een toetsingskader voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
  Het RPW opereert binnen de kaders van de Omgevingsverordening Gelderland: de provinciale Omgevingsverordening biedt de juridische basis en de regels waaraan het RPW zich moet houden.

1.5 BASIS VAN DE GEMAAKTE AFSPRAKEN

Het RPW bouwt voort op eerdere studies en beleidskaders, de belangrijkste hiervan zijn:

Verstedelijkingsakkoord

In het Verstedelijkingsakkoord 'Meer landschap meer stad' zijn samen met de Regio Foodvalley, provincies Gelderland en Utrecht en drie waterschappen afspraken gemaakt met het Rijk om tot en met 2040 in beide regio's de leefomgeving, economie en bereikbaarheid te versterken. De bouw van 60.000 woningen tot 2040 vraagt om voldoende ruimte voor economie in onze regio voor de groeiende bevolking.

Economie van de Toekomst

Het in 2023 vastgestelde 'Koersdocument Economie van de Toekomst' geeft inzicht in de huidige economie en de lange termijnontwikkelingen van onze regio. Dit strategische document vormt een belangrijk kader voor de meerjarige keuzes op het gebied van economie. Welk economisch profiel draagt de GMR uit? Focus ligt daarbij op de kenniseconomie met de clusters Health, Hightech en Energy als belangrijkste innovatie topsectoren. Nieuwe logistieke ontwikkelingen zijn voornamelijk ondersteunend aan de topsectoren. Verder blijft aandacht voor het midden- en klein bedrijf (MKB) van belang. Binnen het MKB zit namelijk het grootste gedeelte van onze werkgelegenheid.

Regionale Agenda 2025-2028

In de regionale agenda staan per opgave de doelen en activiteiten van de GMR beschreven, gevolgd door een uitwerking van de speerpunten. De opgave Productieve regio heeft het doel om de volgende ambities met het RPW 2025-2028 te realiseren:

- Ondersteunen van meer herstructurering en verdichting van bestaande werklocaties;
- Behoud van werklocatiefuncties voor het midden- en kleinbedrijf (MKB);
- Verduurzaming van werklocaties: energietransitie, biodiversiteit, circulariteit en klimaatadaptie;
- Ruimte voor circulaire economie, watergebonden en hoge milieucategorie bedrijven;
- Ruimte voor de ontwikkeling van de campussen;

NOVEX Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

De Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX) Arnhem-Nijmegen-Foodvalley is een strategisch (visie)document waar 26 gemeenten, 3 water-

schappen, 2 provincies en het Rijk samenwerken aan de toekomst van de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley.

De NOVEX Arnhem-Nijmegen-Foodvalley richt zich op de termijn 2025-2040. In relatie tot werklocaties is de strategie binnen de NOVEX om nieuwe woningen en nieuwe werklocaties te plannen in de nabijheid van bestaande infrastructuur en openbaar vervoer (H)OV-knopen.

Door gebruik te maken van bestaande infrastructuur en openbaar vervoer, kunnen de kosten en de ecologische voetafdruk van nieuwe ontwikkelingen worden verminderd. Hierdoor wordt de regio niet alleen aantrekkelijker voor bewoners en bedrijven, maar wordt ook de leefbaarheid en duurzaamheid van het gebied verbeterd.

Regioarrangement
Eind 2023 is het regioarrangement vastgesteld, hierin geven provincie, GMR, de 18 regiogemeenten en de drie waterschappen hun gezamenlijke perspectief op hoe ze alle opgaven de komende 20 tot 30 jaar in samenhang gaan aanpakken. Voor economie was het onderzoeksrapport Economie van de Toekomst hiervoor de input. De volgende thema's komen daarbij aan bod:

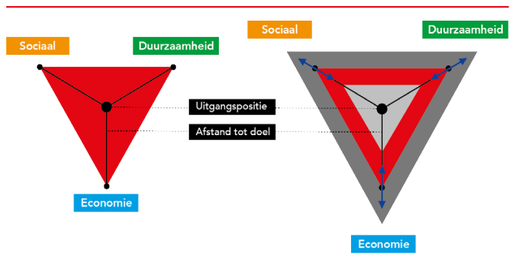
- **Herstructurering en verdichting:** Ruimtewinst behalen zowel op nieuw aan te leggen terreinen als herstructurering van bestaande bedrijventerreinen;
- **Circulariteit:** koesteren en behouden van bestaande hoge milieucategorie (hmc)-locaties (binnen de Omgevingswet: locaties met een hoge milieugebruiksniveau van 3 of hoger) en circulaire bedrijven;
- **Logistiek:** inzetten op de ontwikkeling van stadsdistributiehubs en logistiek is ondersteunend aan topsectoren;
- **Campussen en innovatiemilieus:** ruimte voor ontwikkeling is cruciaal op en rond de bestaande campussen en op innovatieve werklocaties in de regio.

1.6 WAT IS ER NIEUW IN DIT RPW?

In het RPW 2025-2028 maken wij als regio een flinke kwalitatieve slag ten opzichte van het vorige RPW, wat meer kwantitatief van aard was en waar het vooral ging over nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek. Nu is de focus, door de diverse maatschappelijke opgaven, om vanuit het perspectief van brede welvaart duurzamer om te gaan met de bestaande en nog nieuw te ontwikkelen werklocaties, waarbij ruimte wordt geboden voor de ontwikkeling van campussen en regionaal verankerde innovatieve bedrijven op de campussen in de GMR.

Zuiniger met wat er is en wat er nog komt
Om toekomstige uitbreidingen van werklocaties niet meer automatisch in uitleggebieden te laten plaatsvinden, hebben we het stappenplan 'Ruimte voor de economie' opgenomen in het RPW 2025-2028. Dit plan richt zich op het behoud en efficiënter gebruik van bestaande bedrijventerreinen om de behoefte aan nieuwe ontwikkellocaties te minimaliseren. Wij streven als GMR ernaar om de behoefte aan nieuwe ontwikkellocaties binnen het RPW 2025-2028 te beperken tot 45 hectare (zie hoofdstuk 3 bedrijventerreinen voor uitgebreide toelichting).

Figuur 2 Brede welvaart: afruilen in het hier en nu

* Door keuzes te maken, kunnen afruilen kleiner (groter) worden, wat zichtbaar wordt in de kleinere lichtgrijze (grotere donkergrijze) driehoek, waarbij de afstand tussen de uitgangspositie en de doelen kleiner (groter) worden.

Bron: Economische Monitor GMR 2024/25

Kijken met een brede blik op welvaart
Overkoepelend wordt er binnen het RPW 2025-2028 gewerkt vanuit het perspectief van de brede welvaart. Het concept brede welvaart komt voort uit het besef dat vooruitgang meer is dan enkel financiële economische groei. Brede welvaart gaat over welvaart, welzijn en welbevinden van mensen – oftewel, de kwaliteit van leven en wat mensen van waarde vinden. Het gaat daarbij niet alleen om de kwaliteit van leven in het 'hier en nu'; het gaat ook om de impact op de kwaliteit van leven buiten de grenzen van de eigen stad, regio of land ('elders'), en de gevolgen voor toekomstige generaties ('later').

Het brede welvaart denken zorgt ervoor dat met een integrale blik gekeken wordt naar hoe het gaat met de regio. Daarnaast kan brede welvaart gezien worden als een richtinggevend kader door op een integrale manier te bepalen aan welke strategische 'knoppen' je kan draaien ten behoeve van de regionale ontwikkeling.

Bijzondere aandacht voor campussen
Verder wordt er in het RPW 2025-2028 uitgebreider aandacht besteed aan de ontwikkelingen van campussen. Campussen zijn werklocaties waar kennis en innovatie samenkomen, voor de GMR specifiek activiteiten binnen de topsectoren Health, Hightech en Energy.
De vraag naar ruimte op campussen groeit, vooral door startups en Research & Developments-centra van innovatieve bedrijven. Daarom is het belangrijk om ruimte te reserveren voor deze regionaal verankerde bedrijven.

Daarnaast hebben succesvolle scale-ups *(startups die uit hun 'jasje' groeien)* vaak behoefte aan betaalbare werkruimte voor productie, wat meestal plaatsvindt op reguliere bedrijventerreinen. Om de groei van onze topsectoren te ondersteunen, is extra ruimte voor campussen nodig. Dit wordt meegenomen in het RPW 2025-2028.

2. DE CONTEXT VAN HET RPW

In dit hoofdstuk schetsen we de bredere context waarin het RPW 2025-2028 zich bevindt. We beschrijven de Europese, nationale, provinciale en regionale kaders die van invloed zijn op de ontwikkeling van werklocaties. Deze context is van belang om te begrijpen waarom we bepaalde keuzes maken en welke focus we de komende vier jaar hanteren.

2.1 EUROPEES: RAPPORT DRAGHI – CONCURRENTIEPOSITIE EU: RUIMTE MAKEN VOOR DE ECONOMIE

Op Europees niveau biedt het rapport van Draghi (2024) een diepgaand inzicht in de toekomst van het Europese concurrentievermogen. Het rapport van Mario Draghi analyseert de economische structuur van Europa en benadrukt de noodzaak van **langjarige** investeringen om het verdienvermogen te versterken. Europa kampt namelijk met hoge energiekosten, structurele tekorten op de arbeidsmarkt, een gebrek aan innovatie en afnemende geopolitieke veiligheid. Deze problemen zijn structureel en vereisen aanzienlijke investeringen om op te lossen.

Europa is sterk afhankelijk van andere mogendheden zoals de VS en China voor energie en technologie. Om de concurrentiepositie te verbeteren, adviseert Draghi:

1) **Innovatie en Vestigingsklimaat:** Verhoog de productiviteit door te investeren in innovatie en het verbeteren van het vestigingsklimaat om te voorkomen dat startups naar de VS verhuizen.
2) **Decarbonisatie en Circulaire Economie:** Stimuleer de overgang naar een koolstofarme en circulaire economie om de concurrentiekracht te behouden. Europa moet zijn leidende positie in schone technologieën zoals windenergie en waterstof verder ontwikkelen.
3) **Strategische Autonomie:** Verminder de afhankelijkheid van import door lokaal te produceren en te investeren in eigen capaciteit, vooral op het gebied van kritieke grondstoffen en technologieën.

De lessen voor ons RPW uit het verhaal van Draghi zijn dat er een belangrijke rol is weggelegd voor de regionale overheden in het vestigingsklimaat van bedrijven (niet alleen start-ups en scale-ups) en dat we toewerken naar een circulair eindpunt. We moeten juist nu industrieruimte behouden én ruimte vinden om uit te breiden. Niet alleen in dit RPW, maar ook daarna.

2.2 LANDELIJK: PROGRAMMA RUIMTE VOOR ECONOMIE

De kabinetsreactie op het rapport van Draghi benadrukt de noodzaak van langjarige investeringen om de concurrentiepositie van Europa te versterken. Het kabinet erkent de uitdagingen en ondersteunt grotendeels de aanbevelingen van Draghi, waaronder het dichten van de innovatiekloof, de overgang naar een circulaire economie en het streven naar strategische autonomie.

Het rapport van Draghi sluit nauw aan bij het Rijksprogramma Ruimte voor de Economie, dat zich richt op het behouden en optimaal benutten van ruimte voor economische activiteiten in Nederland. Het programma streeft naar de ontwikkeling en verduurzaming van bedrijventerreinen zonder dat het huidige percentage van 2,5% van het landoppervlak voor economische activiteiten afneemt.

Hierbij ligt de nadruk op innovatie, infrastructuurverbetering en de transitie naar een circulaire economie, wat bijdraagt aan een duurzamer gebruik van grondstoffen en strategische autonomie.

De lessen voor ons RPW uit het landelijke programma is dat er vooral voldoende ruimte voor economie beschikbaar zijn, met name voor de transitie naar de circulaire economie.

2.3 PROVINCIAAL: PROGRAMMA RUIMTE VOOR ECONOMIE

Het programma Ruimte voor Economie (2024) van de provincie Gelderland sluit sterk aan op het Rijksprogramma en de analyse van het rapport van Draghi.

Ook in de provincie Gelderland staat de productiviteit en het concurrentievermogen van de economie onder druk, met name in de industriële (hightech) sectoren zoals de halfgeleider (computerchip) industrie, de hoogtechnologische maakindustrie en bedrijven in het zogenaamde 6e cluster (bedrijven die relatief veel water en energie verbruiken, zoals de voedingsindustrie en papierindustrie).

Het provinciale programma Ruimte voor Economie richt zich op het versterken van de concurrentiepositie van ondernemers, het verbeteren van het vestigingsklimaat en het ontwikkelen van toekomstbestendige bedrijventerreinen. Hierbij ligt de nadruk op innovatie, verduurzaming en de transitie naar een circulaire economie. Door deze aanpak wordt niet alleen de milieubelasting verminderd, maar ontstaan er ook nieuwe economische kansen en banen.

Vanuit het provinciale programma wordt de Europese koers van Draghi en het landelijke programma herhaald: zorg ervoor dat in het RPW voldoende ruimte wordt gerealiseerd om de huidige en toekomstige bedrijven van de regio voldoende te kunnen faciliteren.

2.4 REGIONAAL: REGIONALE MEERWAARDE ALS BASIS VOOR KEUZES

Op regionaal niveau zijn de drie hoofdlijnen (investeren in een innovatief vestigingsklimaat, transitie naar de circulaire economie en verbeteren van de strategische autonomie door lokale productie) vertaald in ons koersdocument *Economie van de Toekomst*. Hierin staat “Wat voor economische regio de Groene Metropoolregio wil zijn in 2040”.
De uitkomst hiervan is dat wij werken aan een **toekomstbestendige regionale economie** door in te spelen op trends zoals de energietransitie, circulaire economie en de balans tussen wonen en werken. Het doel is om een duurzame economische groei te realiseren die bijdraagt aan de brede welvaart van de regio (voor nadere detaillering zie paragraaf 1.6).

Als richtinggevend kader voor al onze keuzes, hanteren wij binnen dit RPW regionale meerwaarde als basisprincipe. De gemeenten in de GMR ondersteunen het basisprincipe van regionale meerwaarde. De gemeenten en de GMR samen bepalen uiteindelijk welke bedrijven wenselijk zijn om te faciliteren en welke niet en hanteren hierbij het principe van regionale meerwaarde. Dit geldt voor alle fasen van het planvormingsproces (programmering, planvorming en gronduitgifte).
De regionale meerwaarde is gebaseerd op het koersdocument Economie van de Toekomst en heeft een concretiseringsslag gemaakt.

Bedrijventerreinen spelen een cruciale rol in het realiseren van de economische en maatschappelijke ambities van de GMR. De regio kiest voor een gerichte aanpak waarbij de beschikbare middelen, ruimte en talenten maximaal worden ingezet. Deze focus versterkt de regionale meerwaarde door bedrijventerreinen slim te koppelen aan economische groei, circulariteit en brede

welvaart. De principes van regionale meerwaarde die we toepassen binnen het RPW zijn:

1) Ondersteuning van regionale topsectoren
Bedrijventerreinen vormen een fundament voor de ontwikkeling van innovatieve ecosystemen, zoals campussen en innovatiedistricten, en bieden ruimte aan de maakindustrie en logistiek. Deze sectoren versterken elkaar: logistieke bedrijventerreinen ondersteunen de bevoorrading en distributie voor de topsectoren, terwijl de maakindustrie de ambitie van een circulaire topregio mogelijk maakt. Door bedrijventerreinen hierop in te richten, worden regionale talenten benut en economische groei gestimuleerd.

2) Faciliteren van circulaire economie
Een circulaire economie vraagt om ruimte voor bedrijven die materialen en producten hoogwaardig kunnen verwerken en hergebruiken. Kavels waar een milieubelastingsniveau van hoger dan 3 (voorheen hogere milieucategorieën) van toepassing is op bedrijventerreinen zijn essentieel om grondstoffenstromen te beheren en circulaire initiatieven te stimuleren. Dit zorgt voor duurzame economische groei en versterkt de positie van de regio als circulaire koploper.

3) Balans tussen werkgelegenheid en leefkwaliteit
Bedrijventerreinen dragen bij aan een betere balans tussen wonen en werken in de regio. Door werkgelegenheid dichter bij huis te creëren, wordt de uitgaande pendel teruggedrongen, wat de duurzaamheid van mobiliteit bevordert en mogelijkheden biedt voor mensen met lagere inkomens om nabij huis te werken. Tegelijkertijd wordt verstedelijking gecombineerd met werkfuncties, zodat bedrijvigheid en leefkwaliteit hand in hand gaan. Hierbij zijn ook kwalitatieve aspecten van bedrijventerreinen en vastgoed van belang, zoals landschappelijke inpassing, duurzaamheid, klimaat-adaptatie, waterberging en biodiversiteit.

4) Slim en duurzaam ruimtegebruik
De GMR streeft naar een efficiënt en toekomstgericht gebruik van bedrijventerreinen. Dit omvat herstructurering van bestaande terreinen, de bouw van meerlaagse bedrijfsruimtes, en het combineren van functies zoals wonen, werken en energiewinning. Door ruimte slim, efficiënt en duurzaam in te richten, wordt schaarse grond optimaal benut en blijft de regio aantrekkelijk voor zowel bedrijven als inwoners.

2.5 ECONOMIE VAN DE GMR IN VOGELVLUCHT

In het RPW 2025-2028 wordt gebruikgemaakt van de informatie uit de jaarlijkse Economische monitor 2024/25 van Moventem voor de GMR. De monitor geeft een beknopt beeld van economie in de GMR.

Economische groei: achterblijvend bij het nationaal gemiddelde
De economie van de regio vertoont een positieve ontwikkeling met een stijging van het bruto regionaal product (BRP). Toch blijft de groei achter bij het landelijke gemiddelde. Daartegenover staat een sterke werkgelegenheidsgroei, waarbij het aantal inwoners met een betaalde baan een nieuw record bereikte.

Arbeidsmarkt: kansen en tekorten
Hoewel de regio een recordaantal banen kent, blijft het vinden van geschikt personeel een grote uitdaging. Dit wordt versterkt door de vergrijzing. Bedrijven worden steeds meer gedwongen te investeren in arbeidsbesparende technologie en scholing om de productiviteit te verhogen. Toch blijft de regio sterk afhankelijk van werk dat mensenwerk vereiste, zoals in de zorg, onderwijs en detailhandel.

Werklocaties zijn de economische dragers
De GMR is een diensteneconomie, met 85% van de werkgelegenheid in deze sector. Binnen de regio zijn vier clusters van belang voor de economische ontwikkeling: Energie, Hightech, Health en Medisch. Bedrijventerreinen en kantoorlocaties spelen een sleutelrol. Ze beslaan een klein deel van de regio, maar genereren 56% van de banen en 72% van de toegevoegde waarde.

Samenwerking en toekomstperspectief
Om de uitdagingen van de toekomst aan te gaan, is samenwerking binnen de regio en met nationale partners essentieel. De focus moet liggen op investeringen in scholing, technologie en infrastructuur om de brede welvaart te vergroten.

Brede welvaart
De GMR scoort vanuit het brede welvaartsperspectief goed op duurzaamheid, met lage broeikasuitstoot, goede toegang tot openbaar vervoer en veel zonne-energie. Mensen voelen zich relatief veilig en hebben voorzieningen binnen handbereik. Economisch gezien zijn er de eerdergenoemde uitdagingen, maar scoort de regio wel weer goed op natuur en recreatie.

Deze bevindingen komen overeen met de Rabo-Research-studie ‘Eerst de bruggenhoofden, dan de brug. Brede welvaart en economie in Lifeport’ (najaar 2024). Deze studie toont aan dat de brede welvaart gemiddeld is in vergelijking met de rest van het land. De studie benadrukt de noodzaak om de economische potentie van Gelderland-Zuid beter te benutten en de brede welvaart te versterken, wat nog steeds actueel en urgent is.

Uitdagingen voor de (nabije) toekomst
Hoewel de GMR voor veel aspecten rond het landelijk gemiddelde scoort, staat de regio voor grote economische en maatschappelijke uitdagingen (zie paragraaf 3.3 voor een uitgebreidere toelichting):

- **Netcongestie:** De beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet belemmert de groei van bedrijven, nieuwe ontwikkelingen en de verduurzaming van werklocaties;
- **Arbeidsmarkt:** Een krappe arbeidsmarkt kan leiden tot een tekort aan gekwalificeerd personeel, wat de economische groei vertraagt.
- **Innovatie & maakindustrie:** Er zijn meer investeringen nodig in innovatie en de maakindustrie om concurrerend te blijven om de bestaande bedrijvigheid (hightech, energy, health, maakindustrie) te verstevigen en concurrerend te laten zijn met andere regio’s.

3 BEDRIJVENTERREINEN

3.1 ACTUELE STAND VAN ZAKEN: 172 HECTARE AANBOD

Binnen de GMR is een groot deel van de werkgelegenheid geconcentreerd op bedrijventerreinen. We spreken in het RPW over een bedrijventerrein als deze locatie staat geregistreerd in het Integraal Bedrijventerreinen Informatie Systeem (IBIS). De 16 betrokken gemeenten binnen de GMR beschikken samen over 120 bedrijventerreinen met een totale oppervlakte van ongeveer 3.200 hectare (hierna ha).

In totaal is er binnen de GMR een **totaal aanbod van 171 ha aan bedrijventerreinen** (peildatum 1 januari 2025), waarvan:

- **57 ha** hard aanbod (definitief onherroepelijke omgevingsplannen, juridisch bindend, bouw kan beginnen);
- **114 ha** aan zachte plannen (voorlopige plannen, nog niet definitief goedgekeurd, bouw kan nog niet beginnen) uit het RPW 2021-2024 die nog ontwikkeld moeten worden. De voorlopige status van deze plannen zijn:
- **Nijmegen De Grift (30 ha):** vastgesteld omgevingsplan.
- **Zevenaar 7 Poort II (37 ha):** Raad van State procedure, moment van realisatie nog ongewis.
- **Duiven Centerpoort Noord II (10 ha):** omgevingsplan ligt ter inzage.
- **Druten/Wijchen Bijsterhuizen (27 ha):** voor zomer 2025 omgevingsplan ter inzage.
- **Lingewaard Agropark (10ha)** omgevingsplan ligt ter inzage.

**Realisatie van bovenstaande plannen is mede afhankelijk van de (energie) aansluitmogelijkheden op de locatie.*

3.2 ONTWIKKELOPGAVE RPW 2025-2028

De bijlage ‘Onderbouwing bedrijventerreinen’ biedt een uitgebreide analyse van de ruimtebehoefte voor bedrijventerreinen in de GMR tot 2040. Voor deze analyse is, net als in het RPW 2021-2024, gekozen voor en gerekend met het EIB -midden scenario aan de hand van de provinciale behoefteraming. Dit scenario sluit goed aan bij de doelstellingen van de GMR voor zorgvuldig ruimtegebruik en wordt als realistisch en haalbaar beschouwd, gezien de beperkte beschikbare ruimte en de vele andere ruimteclaims in de regio.

Uit de analyse in de Onderbouwing bedrijventerreinen blijk dat er zonder beleidskeuzes een regionale behoefte is (tot 2024) van **370 hectare** bedrijventerreinen.

Vanwege diverse maatschappelijke opgaven en ruimteclaims van wonen, natuur en energie is er veel druk op de ruimte. In het licht van de beperkt beschikbare ruimte maakt het RPW 2025-2028 keuzes om niet alle ruimtebehoefte op nieuwe bedrijventerreinen te laten landen.

Deze keuzes worden visueel weergegeven als ‘draaiknoppen’ in het middelste vak van de figuur op pagina 13 (volgende pagina).

De ‘draai’ knoppen: niet faciliteren & intensivering op nieuwe ontwikkellocaties
Een deel van de ruimtevraag wordt niet gefaciliteerd:

- Dit betreft specifiek bovenregionale grootschalige logistiek. (19 ha).
- Verder kan er ruimtewinst worden behaald op nieuwe ontwikkelingen (56 ha) door de kavels en gebouwen optimaler en intensiever in te richten;

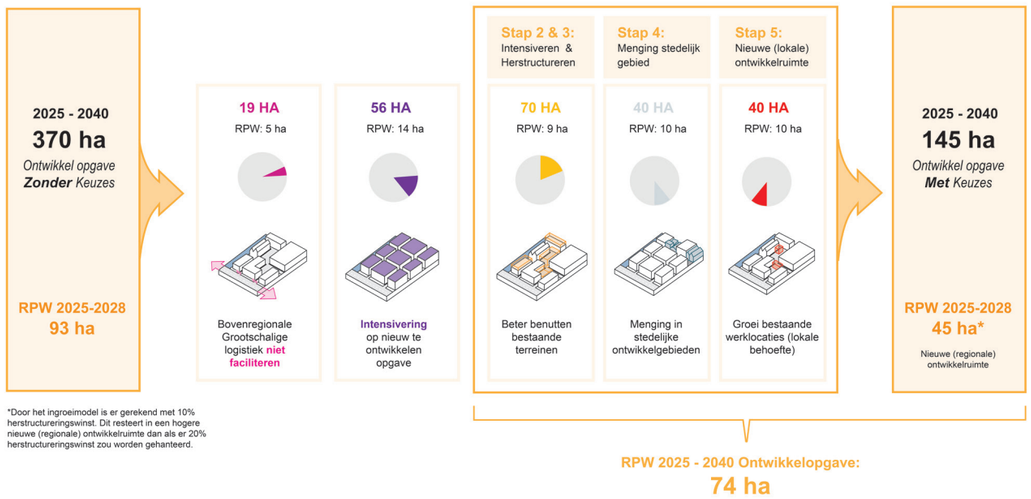
‘Draai’ knoppen: Ruimte voor Economie in vijf stappen

- De GMR heeft de ambitie om tegen 2040 20% van de ruimtevraag **(70 ha)** op te vangen door bestaande bedrijventerreinen te herstructureren (beter benutten). Voor het RPW 2025-2028 wordt een ingroeimodel gebruikt, waarbij 10% ruimtewinst door herstructureren wordt nagestreefd. Om de regionale doelstelling van 20% ruimtewinst door herstructurering te behalen, moet in de RPW’s tot en met 2040 gemiddeld 20 ha per RPW-periode worden gerealiseerd;
- De GMR zet in op beleid waarbij een gedeelte van de totale ruimtevraag **(40 ha)** van lichtere werkfuncties worden gefaciliteerd door deze bedrijvigheid te mengen in stedelijke ontwikkelgebieden (woningbouwplannen);
- We bieden als regio ruimte aan gemeenten om lokale **bedrijventerreinen** te ontwikkelen voor lokale ondernemers (kavels <0,5 ha met een totale omvang van ongeveer 5 ha per gemeente), zie ook Stap 5. Doordat deze terreinen een lokale aangelegenheid zijn vallen ze niet binnen de regionale ruimtebehoefte. De inschatting is dat de totale lokale ruimte behoefte ongeveer **40 ha** betreft.
- Voor de resterende ruimtebehoefte tot 2040 **(145 ha)** blijven nieuwe ontwikkellocaties nodig.

Omdat de periode tot en met 2040 is opgedeeld in 4 RPW-periodes, wordt de programmering in vier delen opgesplitst. Voor het RPW 2025-2028 betekent dat een ontwikkelopgave van **74 hectare**, bestaat uit 9 hectare herstructurering, 10 hectare menging in stedelijk gebied, 10 hectare aan nieuwe lokale bedrijventerreinen en 45 hectare aan nieuwe (regionale) ontwikkelruimte. Deze opgave kan alleen worden bereikt als alle beleidskeuzes (herstructurering, intensivering, niet faciliteren bepaalde ruimtebehoefte, lokale bedrijvigheid en functiemenging) worden gerealiseerd.

We richten ons als GMR op het realiseren van 74 hectare aan totale ontwikkelopgave voor de komende RPW-periode. Na de tweejaarlijkse monitoring bekijken we of de gestelde ambities haalbaar zijn. Hierbij gaat het zowel om gerealiseerde doelen als concrete intenties om deze doelen te behalen. Van belang is dat er duidelijkheid geboden kan worden of de doelen realistisch en haalbaar zijn.

We starten met de uitgifte van 45 hectare aan nieuwe regionale ontwikkelruimte. Als blijkt dat de gemaakte beleidskeuzes niet haalbaar zijn, kan na de monitoring (na twee jaar) worden besloten om het aandeel nieuwe regionale ontwikkeling aan te passen om uiteindelijk toch voldoende ruimte voor economische ontwikkelingen te waarborgen.

[1] Economisch Instituut voor de Bouw (2022) Actualisatie en regionalisering bedrijfstakramingen. In de bijlage

[2] Stec Groep (2023) Prognose werklocaties Gelderland.

RUIMTE VOOR DE ECONOMIE IN VIJF STAPPEN

In het RPW 2025-2028 bouwen we voort op het bestaande regionale beleid voor bedrijventerreinen. Vanwege maatschappelijke opgaven en de druk op de ruimte, zetten we extra stappen voor zorgvuldig ruimtegebruik, ruimtelijke inpassing en toekomst-bestendigheid van bedrijventerreinen.
Het RPW 2025-2028 richt zich op zuinig ruimtegebruik voor bedrijventerreinen in de GMR, omdat deze ruimte hard nodig is.

We hanteren vijf stappen om meer ruimte te bieden voor de economie in de GMR:

Stap 1: Behoud van bedrijventerreinen

Stap 2: Ruimtelijk beter benutten (Intensiveren)

Stap 3: Functioneel beter benutten (Herstructureren)

Stap 4: Combineren van werk met andere functies

Stap 5: Nieuwe ontwikkelruimte voor de resterende ruimtebehoefte

STAP 1: BEHOUD VAN BEDRIJVENTERRENEN

De eerste stap is het zoveel mogelijk behouden van bestaande bedrijventerreinen. In combinatie met de hoge vraag naar ruimte, met name voor woningbouw, is het verstandig om de locaties waar activiteiten een hoog milieubelastingsniveau van 3 of hoger (voorheen hogere milieucategorie - hmc locaties) zijn toegestaan, zo veel als mogelijk te behouden en te beschermen.
Als er een transformatie plaatsvindt van een bedrijventerrein naar een andere functie of het afwaarderen van de huidige milieubelastingsruimte moet er, door de betreffende gemeente, een **compensatieplan** opgesteld worden. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:

- De provinciale omgevingsverordening is de aanleiding om afspraken te maken over het behoud van de werklocatiefunctie (artikel 5.70, lid 1: Een omgevingsplan laat een uitbreiding of wijziging van een bestaande werklocatie of een nieuwe werklocatie alleen toe als die ontwikkeling past binnen het vastgestelde regionaal programma werklocaties.). Afwijkende plannen kunnen worden toegestaan als hier een goede onderbouwing- en regionale instemming over is.
- In het compensatieplan geven gemeenten aan hoe zij invulling geven aan het verdwijnen van de arbeidsplaatsen dan wel de afname van de vierkante meters terrein/ bruto-vloeroppervlakte (BVO) en milieubelastingsruimte. In de beoordeling van het compensatieplan kijkt de regio vanuit een **brede welvaartsperspectief** integraal naar al deze aspecten.
- In het compensatieplan staat dus een onderbouwing van het aantal vierkante meters terrein/ BVO bedrijfsruimte, arbeidsplaatsen en de milieubelastingsruimte in de huidige en toekomstige situatie. Het uitgangspunt is om het aantal m2 terrein/ BVO minimaal gelijk te houden. Gemeenten kunnen daar onderbouwd van afwijken, bijvoorbeeld vanwege efficiënter ruimtegebruik, ruimtegebruik per baan te verlagen, specifieke locatiekenmerken, etc.
- Compensatie wordt in eerste instantie binnen de eigen gemeente geregeld. Als dit niet mogelijk is, moeten er afspraken worden gemaakt met omliggende gemeenten, waarbij rekening moet worden gehouden met het voortzetten van bestaande bedrijfsactiviteiten (o.a. aansluiting heeft op het energienet).
- **Overgangsrecht:** De verplichting om bij een transformatie van een bedrijventerrein naar een andere functie of het afwaarderen van de huidige milieubelastingsruimte een compensatieplan op te stellen, is van toepassing op een omgevingsplan dat, of omgevingsvergunning die, na de datum van inwerkingtreding van het RPW 2025-2028 wordt vastgesteld. Tenzij het ontwerpbesluit vóór die datum ter inzage is gelegd en op dat ontwerp door of namens Gedeputeerde Staten geen zienswijze is ingediend (te allen tijde moet het plan bij het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW) gemeld worden).

Voor deze plannen die nog niet formeel zijn vastgesteld, maar wel bekend zijn in de regio (vervangingsvraag projecten), zoeken we een maatwerkoplossing. Dit zijn: Arnhem (Rijnpark), Beuningen (solitaire bedrijfslocatie), Druten (De Ruijterstraat), Heumen (Taaiendijk), en Lingewaard (Polseweg). Voor alle overige projecten is het overgangsrecht niet van toepassing.

STAP 2: RUIMTELIJK BETER BENUTTEN (INTENSIVEREN BESTAANDE VOORRAAD)

Extra ruimte toevoegen op eigen bedrijfskavel/ bedrijfsvastgoed (ruimtelijk beter benutten) kan bijvoorbeeld door onbebouwde ruimte op een terrein te benutten, aan te bouwen aan bestaande gebouwen en/of een extra verdieping op te bouwen (als dit technisch mogelijk is).

INTERMEZZO: BETER BENUTTEN IN HET KORT

Het ‘beter benutten van bedrijventerreinen’ wordt vaak gedefinieerd als het herstructureren van de bestaande bedrijventerreinen. **Herstructurering is een veelgebruikte verzamelnaam voor ingrepen die de veroudering van bedrijventerreinen tegengaan.** Herstructurering is niet hetzelfde als revitalisering. Revitalisering richt zich specifiek op het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte en infrastructuur.

Op zichzelf is herstructurering geen nieuw begrip, maar ook nu is er binnen het RPW 2025-2028 nog (ruimte)winst te behalen op bedrijventerreinen. Binnen dit RPW spreken wij over ‘beter benutten’ als het gaat om Ruimtelijk beter benutten (stap 2) en Functioneel beter benutten (stap 3).

In het RPW 2025-2028 bakenen wij dus het begrip ‘beter benutten’ van bedrijfskavels af als:

Het beter gebruiken van de beschikbare ruimte op een terrein door:

Ruimtelijk beter benutten:
Meer doen met dezelfde ruimte
Door fysieke ingrepen wordt intensiever gebruik gemaakt van de fysieke beschikbare/toegestane ruimte op het terrein in de breedte en hoogte.

Bijvoorbeeld: inbreiding onderbenutte delen, opslag efficiënter inrichten, herstructurering van leegstaande panden of gezamenlijke (parkeer) faciliteiten creëren

Functioneel beter benutten:
Het juiste bedrijf op de juiste plek
In te zetten op het zo maximaal gebruiken van de toegestane milieucategorie, op het terrein en de toegestane (watergebonden)functie.

Voor bedrijvigheid met een lage milieubelastingsniveau die niet per se op bedrijventerreinen hoeft te zitten, zoeken we naar zoveel ruimte op andere locaties door functiemenging (gemengde woon-/werkgebieden, winkelstraten of boven winkels). Door deze bedrijven te schuiven creëren

STAP 3: FUNCTIONEEL BETER BENUTTEN (HERSTRUCTUREREN)

Beter benut maatregelen van bedrijventerreinen zijn per definitie kostbaar, complex en tijdrovend. De investeringen zijn vaak niet (direct) terug te verdienen.

De maatschappelijke voordelen van het beter benutten van bestaande terreinen zijn onder andere:

- Minder verlies van het huidige natuurlijke landschap: Door bestaande bedrijventerreinen beter te benutten, wordt de noodzaak om nieuwe gebieden te ontwikkelen verminderd. Dit helpt om natuurlijke landschappen en groene ruimtes te behouden;
- De koppeling met maatschappelijke opgaven: Het beter benutten en extra aandacht voor bestaande terreinen biedt kansen om bedrijventerreinen aan te passen aan bredere maatschappelijke doelen zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie, energieopslag (batterijen) en veiligheid.

De basis voor beter benutten

Om aan de slag te kunnen gaan met beter benutten, moet eerst 'de basis' bij de betrokken gemeenten op orde te zijn om de optimale strategische, juridische en financiële kaders te bieden voor beter benut initiatieven. De beter benut activiteiten hebben meer impact als deze ondersteund worden door:

- Een flankerend en actueel gemeentelijk economisch beleid (o.a. gemeentelijke Economische visie en lokaal Omgevingsplan) dat ruimte biedt voor intensivering en herstructurering;
- Voldoende (ambtelijke) capaciteit voor economische zaken en accountmanagement van werklocaties. Zo zijn gemeenten beter op de hoogte wat er speelt op hun bedrijventerreinen en kan er sneller gehandeld worden op kansrijke initiatieven;
- Kennisdeling: gemeenten kunnen de bestaande (ambtelijke) kennis, kunde en ervaringen beter benutten door kennisdeling structureel te organiseren.

we ruimte voor bedrijven (bij voorkeur circulaire bedrijven met ≥ milieucategorie 3.2) die meer de toegestane (watergebonden) functie benutten.

Bijvoorbeeld: een kinderdagverblijf op een kavel waar eigenlijk zwaardere industrie is toegestaan of een autogarage op een watergebonden kavel die niet gebruik maakt van de kade.

Planologische instrumenten/aanbevelingen:
Prof. dr. Erwin van der Krabben heeft in opdracht van de GMR onderzoek gedaan naar de niet financiële mogelijkheden in relatie tot onrendabele top bij het beter benutten van bedrijventerreinen (zie hiervoor Bijlagenrapport). De belangrijkste (planologische) conclusies hieruit zijn:

1) **Intensiveren en functiewijzigingen:**
   Creëer grondwaarde door bestaande ruimte op bedrijventerreinen beter te benutten, bebouwingsdichtheden te verhogen en nieuwe functies toe te staan.
2) **Actief gemeentelijk grondbeleid; publieke ontwikkelingsmaatschappij:**
   Een publieke ontwikkelpartij koopt verouderd vastgoed op, sloopt het en geeft nieuwe bedrijfskavels uit.
3) **Maak strategisch gebruik van het voorkeursrecht**
   Gemeenten kunnen hun voorkeursrecht inzetten om private initiatieven die passen binnen herstructureringsplannen te faciliteren, vooral bij functiewijzigingen. Hierbij moeten gemeenten het kostenverhaal toepassen, zowel privaatrechtelijk via een overeenkomst als publiekrechtelijk afdwingbaar, om de kosten van publieke voorzieningen te verhalen op ontwikkelende eigenaren.
4) **Verbreden en verbeteren van de business case:**
   Een verbreding van de reguliere korte-termijn grondexploitatie (GREX) naar een grondexploitatie voor de lange termijn kan invloed hebben op investeringsbeslissingen met betrekking tot herstructurering en bijdragen aan een verbetering van het financieel resultaat.

- Financiële- en planologische instrumenten: Gemeenten kunnen de financiële instrumenten verkennen én planologische maatregelen treffen om beter benut initiatieven te stimuleren.

Financiële instrumenten:

- Op Europees-, nationaal- en provinciaal niveau verkent de GMR de mogelijkheden van diverse (financiële) fondsen;
- Via de provincie Gelderland zijn er financiële middelen beschikbaar gesteld voor het realiseren van fysieke collectieve maatregelen op bedrijventerreinen. Dit omvat onder andere de (circulaire) herstructurering van bedrijventerreinen, elektriciteit opslag en klimaatadaptatie.
- Het ministerie van Economische Zaken stelt binnen het Nationaal Programma Ruimte voor Economie geld beschikbaar voor provinciale pilots over het beter benutten (herstructureren) en verduurzamen van bedrijventerreinen.

De GMR helpt gemeenten met beter benutten waar het kan

Omdat beter benut maatregelen langdurige, dure en complexe trajecten zijn, zet de GMR zich binnen het RPW 2025-2028 in om gemeenten te helpen waar het kan.

- **Capaciteit:** De GMR zal kort nadat het RPW 2025-2028 is vastgesteld de behoeften van de zestien deelnemende gemeenten inventariseren. Vervolgens zet de GMR zich in om ondersteuning en advies te organiseren voor de gemeenten die behoefte hebben aan ondersteuning op het vlak van herstructurering en het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen.
- **Kennisdeling:** Daarnaast wordt er tijdens het RPW 2025-2028 een handreiking beter benutten ontwikkeld en aangeboden aan de betrokken gemeenten om verdere inzichten in mogelijke denkrichtingen en praktijkvoorbeelden te geven.

Randvoorwaarden voor het behalen van de regionale doelen beter benutten

Om de regionale ambitie van 20% ruimtewinst richting 2040 door beter benutten te realiseren, is het dus essentieel dat:

- De betrokken gemeenten een sterk intern fundament hebben in de vorm van actueel gemeentelijk economisch beleid en voldoende (ambtelijke) capaciteit, inclusief accountmanagement van bedrijventerreinen;
- Planologische- en financiële instrumenten worden ingezet; en
- Regionale ondersteuning op het gebied van beter benutten wordt georganiseerd.

Als er slechts deels of zelfs niet wordt voldaan aan deze randvoorwaarden, kan het behalen van het regionale doel van 20% ruimtewinst door beter benutten moeizamer gerealiseerd worden.

RESULTAAT RUIMTEWINST/ OPGAVE STAP 2 EN STAP 3:

9 ha

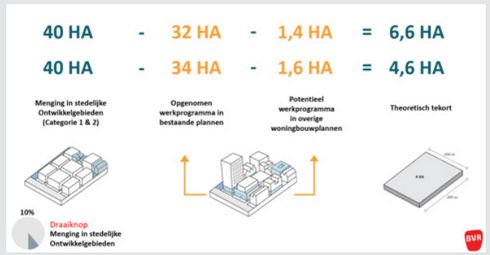
STAP 4: COMBINEREN VAN WERK MET ANDERE FUNCTIES

Door werklocaties met een relatief lage milieubelasting (lager dan 3, voorheen lager dan milieucategorie 3.1) met andere functies zoals wonen en winkels te mengen, bevorderen we de bestaande werkfunctie in steden en kleine kernen, bijvoorbeeld in leegstaande winkelpanden of bij nieuwe woningbouwlocaties.

Deze combinatie van functies vermindert de vraag naar ruimte. Vooral bedrijven met een lage milieubelasting, zoals sportscholen en kleine kantoren, kunnen hiervan profiteren. Bovendien verbetert deze functiemenging de leefbaarheid van de woonomgeving.

Vanuit de ruimtevraag is berekend welke deel hiervan **theoretisch** mengbaar is met andere stedelijke functies. Dit bleek 40 hectare te zijn.

BVR studie realistische functiemenging
BVR heeft voor de GMR onderzocht hoe haalbaar de theoretische menging van bedrijven in stedelijke ontwikkelgebieden (40 ha) is, waarbij ze de functiemenging binnen bestaande woon-werk ontwikkelplannen en aanvullend potentieel in overige woningbouwplannen hebben bekeken (zie hiervoor Bijlagenrapport). Hieruit volgde dat de theorie en praktijk aardig overeenkomen.

Het combineren van werkgerelateerde functies met andere functies is een integrale opgave waar niet alleen economie, maar ook bijvoorbeeld het woondomein belangrijk is om de regionale- én gemeentelijke ambitie van wonen-werken vorm te geven. Bij het toevoegen van wonen aan bedrijventerreinen moet bijvoorbeeld gewerkt worden aan een goed woon- en leefklimaat zoals goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Daarom moet functiemenging niet alleen in het RPW een plek krijgen, maar ook in andere (gemeentelijke) beleidsdocumenten (zoals woon- en/of omgevingsvisies). Zo kan op een integrale manier bij elke ruimtelijke ontwikkeling meer ruimte worden gereserveerd voor economische activiteiten.

Uit de studie van BVR blijkt dat het mengen van wonen en werken haalbaar is, maar dat het niet vanzelf gaat. Op dit moment zit er reeds in nieuwe woningbouwplannen een groot aandeel economische activiteiten opgenomen. Om te borgen dat dit programma ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd hebben de opgaven Groene Groei regio en Productieve regio afgesproken:

- De GMR kijkt mee bij gebiedsontwikkelingen met meer dan 1000 woningen of er ook een economisch programma wordt gerealiseerd en gaat hier het gesprek over aan met de betrokken gemeente. Het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW) heeft hierbij een adviserende rol.
- Voor nu hanteren we voor het gesprek hierover het model van de Utrechtse Barcode[3], waarbij er bij het toevoegen van nieuwe woningen ook ruimte voor voorzieningen en voor werken wordt gereserveerd.

Tevens wordt de oproep gedaan bij de provincie om woningbouwprogramma's te toetsen op functiemenging met werken.

RESULTAAT OPGAVE STAP 4:

10 ha

STAP 5: NIEUWE ONTWIKKELRUIMTE VOOR DE RESTERENDE RUIMTEBEHOEFTE

Ten slotte blijft het noodzakelijk om nieuwe ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen te creëren om aan de resterende vraag te voldoen. Als de voorgaande stappen 1 t/m 4 volledig worden uitgevoerd, bedraagt de regionale ruimtebehoefte 45 ha voor de periode 2025-2028. Als deze stappen niet worden gerealiseerd, zal de regionale ruimtebehoefte kunnen oplopen tot 74 ha in het RPW 2025-2028.

De nieuwe ontwikkelruimte zien we als regio vooral als nieuwe ruimte voor bedrijven **die al in de regio zijn gevestigd** en daarnaast om **schuifruimte** te creëren voor potentiële herstructurering van de bestaande voorraad.

Nieuwe ontwikkelruimte voor lokale bestaande bedrijventerreinen

Zoals ook in het RPW 2021-2024 van toepassing is, is er voor lokale terreinen (kavels < 0,5 ha) een aparte regeling. Elke gemeente krijgt de mogelijkheid om voor lokale ondernemers ruimte te bieden.

[3] Utrechtse Barcode (2021), gemeente Utrecht. Een voorbeeld van evenwichtige functiemenging en reservering voor economische activiteiten is de 'Utrechtse barcode'. Het model laat zien hoe op een innovatieve manier verschillende functies, zoals wonen, werken, groen en recreatie, gecombineerd kunnen worden bij integrale gebiedsontwikkelingen.

In het RPW 2025-2028 hanteren we een richtlijn van maximaal 5 hectare uitbreidingsruimte per gemeente voor de realisatie van kavels van maximaal 0,5 hectare.

Als er vanuit lokale inpasbaarheid, de grootte van de gemeente/lokale economie, of specifieke lokale vraag afgeweken wordt van deze maximering van 5 hectare, dan moet dit door een goede (ruimtelijke) onderbouwing aan het IOW voorgelegd worden. Ook voor lokale terreinen gelden de spelregels van het nieuwe RPW: inzetten op intensivering, herstructurering en aandacht voor ruimtelijke kwaliteit.

Nieuwe ontwikkelruimte voor regionale bedrijventerreinen

Voor de ontwikkellocaties voor regionale bedrijventerreinen hanteren we de volgende uitgangspunten:

- **Optimaal benutten** van de bestaande en nieuwe bedrijventerreinen, in de zin van ruimtelijk en functioneel de juiste bedrijven op de juiste plek. Zo kunnen nieuwe ontwikkellocaties als schuifruimte dienen voor bedrijvigheid die ruimte achterlaat voor met name circulaire en/of watergebonden bedrijvigheid;
- **Focus op de werkmilieus** die van regionale meerwaarde zijn voor de regio, in het bijzonder bedrijvigheid die een bijdrage levert aan de circulaire transitie en/of de topsectoren Health, Hightech en Energy. Deze focus helpt, volgens de Europese Dienstenrichtlijn, het stedelijk milieu te beschermen door ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen te voorkomen, aan te sluiten op de ruimtelijke vraag en leegstand te voorkomen, duurzaamheid te bevorderen en innovatie te stimuleren;
- **Fysiek aansluiten bij bestaande economische clusters** van bedrijventerreinen in de GMR. Dit is mede ingegeven om de bestaande economische clusters te versterken en om versnippering te voorkomen;
- Bereikbaarheid van de nieuwe ontwikkeling: Nieuwe ontwikkelingen zijn goed bereikbaar via de weg, het spoor en/of waterwegen.

Binnen het RPW 2025-2028 zijn er op basis van de op de voorgaande pagina beschreven uitgangspunten, onafhankelijk onderzoek en besprekingen een viertal zoekzones geïdentificeerd. Nieuwe ontwikkelingen van bedrijvigheid worden dus binnen deze zoekzones gezocht. In Tabel 1 zijn deze zoekzones getypeerd op basis van hun omvang (in ha), werkgelegenheid, hun huidige profiel en welke nieuwe ontwikkelingen passend zouden zijn binnen deze gebieden.

10 ha

RESULTAAT LOKALE BESTAANDE TERREINEN:

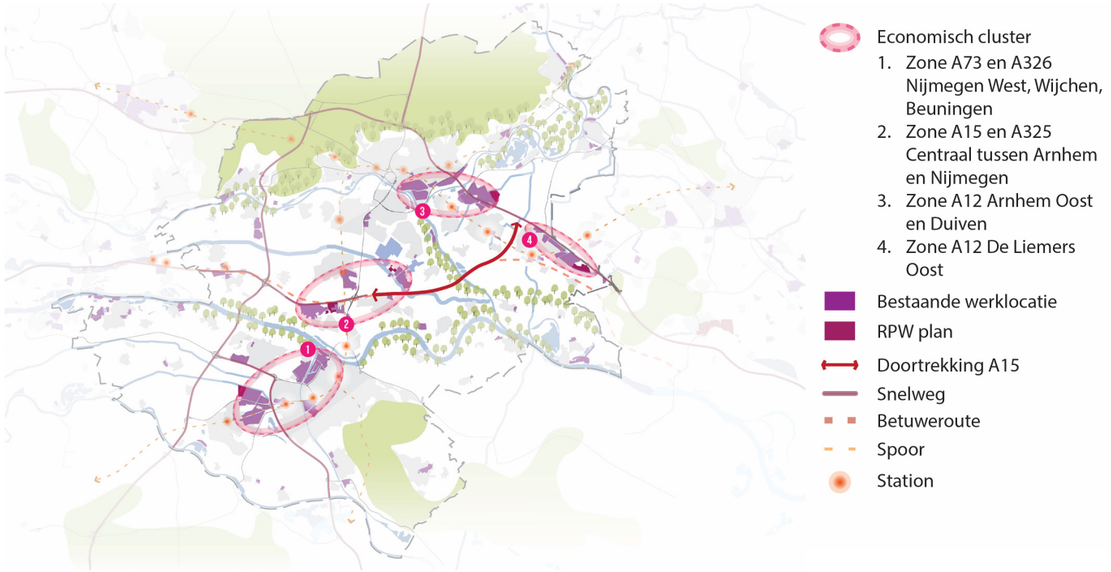
14 ha

RESULTAAT INTENSIVEREN NIEUWE TERREINEN:

Tabel 1 Zoekzones voor nieuwe ontwikkellocaties

Economisch cluster	Bruto hectare bedrijventerrein	Aantal Banen	Huidig profiel	Passende nieuwe ontwikkelingen
(1) Zone A73 en A326 Nijmegen West, Wijchen, Beuningen	817 ha	36.900	• Klassiek gemengd • Hmc/circulair • Logistiek	• Klassiek gemengd • Bedrijven in Health en High Tech die campuslocaties 'ontgroeien' • Bedrijven in de circulaire economie • Watergebonden bedrijven
(2) Zone A15 en A325 Centraal tussen Arnhem en Nijmegen	507 ha	11.200	• Klassiek gemengd • Logistiek • Agrosector (Next Garden/ Bergerden)	• Klassiek gemengd • Bedrijven in Health die campuslocaties 'ontgroeien' • Circulair • Stadsdistributie en logistiek
(3) Zone A12 Arnhem Oost en Duiven	665 ha	35.200	• Klassiek gemengd • Circulaire economie en Energy	• Klassiek gemengd • Bedrijven in Energy en High Tech die campuslocaties 'ontgroeien' • Bedrijven circulaire economie • Maakindustrie (speerpunt Liemers)
(4) Zone A12 De Liemers Oost	220 ha	6.200	• Klassiek gemengd • Logistiek	• Klassiek gemengd • Maakindustrie (speerpunt Liemers)

Figuur 3 Overzicht Zoekzones bestaande economische clusters

VERTALING NAAR WERKMILIEUS

De (regionale) ontwikkelopgave van **45 hectare aan nieuwe ontwikkellocaties** is als volgt te vertalen naar werkmilieus:

Werkmilieu	Ontwikkelopgave (incl. bandbreedte)	
Klassiek-gemengd		22,5 ha
Logistiek - Regulier - Grootschalig	 - Regulier = - Grootschalig=	 3 ha 7-14 ha*
(Maak)industrie		12,5 ha
Totale ontwikkelopgave		**45 – 52 ha***

**In verband met het hanteren van draaiknoppen om ruimtewinst te creëren ontstaat er een modelmatige discrepantie bij het werkmilieu grootschalige logistiek.*
Grootschalige logistiek (kavels groter dan 4 ha) is namelijk niet mengbaar in woon-werkgebieden en maakt geen onderdeel uit van de lokale opgave (kavels <0,5 ha). Hierdoor is er modelmatig teveel ruimtewinst ingeboekt dat in de praktijk niet realiseerbaar is. Dit leidt ertoe dat wij een bandbreedte voor grootschalige logistiek hanteren van minimaal 7 ha en maximaal 14 hectare voor de komende RPW-periode. Deze bandbreedte is mede ingegeven in het licht van recente ontwikkelingen van toenemende leegstand van bestaand grootschalig logistiek vastgoed.
Als gedurende het RPW 2025-2028 het bestaande aanbod van grootschalige logistiek vastgoed afneemt, dan is er additionele ruimtebehoefte noodzakelijk en dient de bovenkant van de bandbreedte van 14 ha voor grootschalige logistiek aangehouden te worden.
Als er na de tweejaarlijkse monitoring nog steeds aanzienlijke leegstand is van bestaand grootschalig logistiek vastgoed dan zal de onderkant van de bandbreedte van 7 hectare worden aangehouden.

3.3 OMGEVINGSFACTOREN EN MAATSCHAPPELIJKE OPGAVEN

Het RPW houdt rekening met omgevingsfactoren en ontwikkelingen binnen maatschappelijke opgaven die van invloed zijn voor bedrijventerreinen:

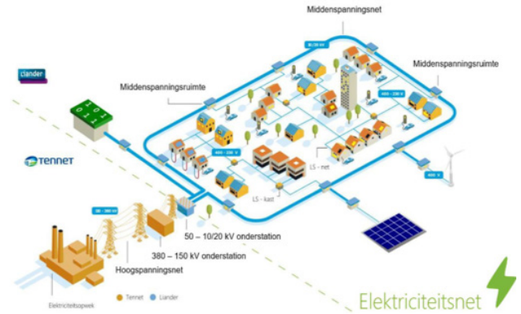
Netcongestie: Geen aansluitmogelijkheden binnen het RPW 2025-2028

Vanwege netcongestie is er tot minimaal 2029 geen mogelijkheid om bedrijven (nieuw) aan te laten sluiten op het elektriciteitsnet van bedrijventerreinen in de GMR. Nieuwe ontwikkeling van bedrijventerreinen kunnen alleen ontwikkeld worden als gemeenten in onze regio of private partijen een oplossing vinden voor het huidige energienetvraagstuk.

Als regio werken we met alle partners aan oplossingen voor netcongestie. Binnen het RPW 2025-2028 doen wij dit door de leidende principes uit het Provinciale Beleidskader Energiesystemen en het Actieplan Netcongestie Gelderland over te nemen. Daarnaast gaan we als regio, samen met de gemeenten, door met het planologisch mogelijk maken van nieuwe ruimte voor ondernemerschap op zowel bestaande als nieuwe bedrijventerreinen.

Hierin is het motto binnen het RPW 2025-2028: **Netneutraal tot 2029, na 2030 netbewust** De definitie vanuit Alliander voor netneutraal is *“Een bedrijf of collectief veroorzaakt geen extra netbelasting en wekt dus te allen tijde de elektriciteitsvraag gelijktijdig op of levert vanuit opslag. Andersom wordt ook lokale opwek te allen tijde lokaal direct verbruikt of opgeslagen.”*
Tot 2029 moet er gezocht worden naar innovatie oplossingen binnen de huidige netcapaciteit (netneutraal). Na 2030 is er gedeeltelijk meer ruimte voor grootverbruikers, maar moeten we blijvend bewust en efficiënt omgaan met de beschikbare netcapaciteit (netbewust).

De definitie voor netbewust is: *“De piekbelasting van het elektriciteitsnet wordt zoveel mogelijk beperkt en is zoveel mogelijk stuurbaar, zodat ingespeeld kan worden op de situatie op het landelijke en regionale elektriciteitsnet.”*

Uitgangspunten regionaal beleid energievoorziening
Binnen het RPW 2025-2028 willen we doorgaan met het planologisch mogelijk maken van nieuwe ruimte voor ondernemerschap op zowel bestaande als nieuwe bedrijventerreinen. Binnen de GMR zijn er al diverse acties en pilots met betrekking tot energie in gang gezet, bijvoorbeeld de ontwikkeling van Smart Energy Hub InnoFase (Duiven) en de verdeling van energie op Westerhout Zuid (Druten).

Samen met de betrokken overheden, netbeheerders en andere betrokken partijen zet de GMR alle huidige en toekomstige plannen en ontwikkelingen in een gebied op een rij. Vervolgens worden er in gezamenlijkheid keuzes gemaakt over de benodigde energie-infrastructuur (integraal programmeren), waarbij de volgende uitgangspunten centraal staan:

1) Maximaal inzetten op energiebesparing
Isoleren van bedrijfspanden en het optimaliseren van productieprocessen om zo veel als mogelijk energie te besparen op de korte en lange termijn.

2) Meer en slimmer combineren van aanbod, buffering en vraag op lokale schaal
Voortbordurend op het Actieplan Netcongestie Gelderland, is het uitgangspunt in de GMR om in te zetten op de ontwikkeling van (Smart) Energy Hubs op bedrijventerreinen en overeenkomsten met andere leveringszekerheid. Dit kan mogelijk uitkomst bieden aan de (middel)korte termijn netcongestieproblemen.

3) Streven naar een decentraal energiesysteem
Bij (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen tot

2029 zetten we in op ‘netneutraliteit’ en na 2030 op ‘netbewustheid’ met bijvoorbeeld een lokaal systeem waarbij energie lokaal wordt opgewekt, opgeslagen en gedistribueerd.

4) Energie wordt (mede-)sturend voor de locatiekeuze van werklocaties

100% leveringszekerheid van energie is in de toekomst niet gegarandeerd voor nieuwe energieafnemers. Daarom is het belangrijk om bij de locatie van nieuwe energie-intensieve industrieën rekening te houden met energieknooppunten en de nabijheid van de waterstofbackbone.

5) Kiezen voor de meest passende energiedrager

Dit is wenselijk met het oog op efficiënt en duurzaam energiegebruik. Waterstof is bijvoorbeeld niet geschikt voor lage-temperatuur verwarming van woningen of glastuinbouw, maar wel voor hoge-temperatuur verwarming zoals zware industrieën en grootschalig transport (vrachtwagens en schepen).

Circulariteit: Meer ruimte nodig voor de circulaire transitie

De GMR heeft de ambitie om in 2050 een **circulaire topregio** te zijn. Op dit moment is de regio volop bezig met de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. Dit betekent zowel ruimte toevoegen in de zin van nieuwe ruimte (kavels waarop ook opslag nodig is) en de mogelijkheden in de bestaande ruimte beter te benutten.

De GMR wil voorsorteren op een toekomst waarin materialen en grondstoffen steeds schaarser worden en ruimte bieden aan, bij voorkeur regionale, ondernemers om zich te ontwikkelen richting de circulaire economie.

In 2023 hebben BVR en Ecorys onderzoek gedaan in de GMR naar de (ruimtelijke) kansen van de circulaire economie op bedrijventerreinen met een hoge milieucategorie. De belangrijkste conclusies hieruit zijn:

- Het merendeel van de circulaire activiteiten vraagt om locaties met een hoge milieugebruiksruimte (voorheen hmc) waarbij er ook aandacht is voor opslag op het kavel; desondanks zal een gedeelte van de circulaire transitie plaatsvinden bij reguliere bedrijvigheid met een lager milieubelastingsniveau.
- De grondstoffentransitie vindt vooral plaats bij bestaande bedrijven in de GMR. Ongeveer 100 bedrijven zijn verantwoordelijk voor 50% van de materiaalstromen in de regio, met de bouwsector als grootste bijdrager.
- De volledige bouwsector – van winning en productie tot bouw en sloop – is in de regio vertegenwoordigd, wat de GMR in staat stelt een belangrijke bijdrage te leveren aan de circulaire transitie in de bouw en grond-, weg- en waterbouw (GWW) in Nederland en omliggende landen;
- Een aanzienlijk deel (26%, ongeveer 180 hectare) van alle hoge milieubelastingsruimte in de GMR wordt niet benut door bedrijven met een hoog milieubelastingsniveau.
- Voor de circulaire transitie is extra ruimte voor hoge milieubelastingsruimte nodig, omdat bestaande bedrijventerreinen vrijwel volledig in gebruik zijn.

Uit de analyse van BVR en Ecorys kwamen ook vier gebieden **(circulaire focusgebieden)** die allen beschikken over de juiste ruimtelijke randvoorwaarden voor verschillende typen circulaire activiteiten, zoals een goede bereikbaarheid over de weg en/of het water, en relatief veel onderbenutte hoge milieubelastingsruimte hebben.

Deze hoge milieubelastingsruimte locaties zijn essentieel voor de circulaire transitie doordat zij in de toekomst een belangrijke(re) rol kunnen spelen in de productie, verwerking, opslag en/of de doorvoer van circulaire materiaalstromen.

Verder hebben sommige van deze locaties nu al een bestaand cluster van circulaire bedrijvigheid. Net als voor nieuwe ontwikkellocaties bevinden de circulaire focusgebieden zich binnen de volgende bestaande economische clusters:

- Zone A73 en A326 Nijmegen West, Wijchen, Beuningen
- Zone A15 en A325 Centraal tussen Arnhem en Nijmegen
- Zone A12 Arnhem Oost en Duiven
- Zone A12 De Liemers Oost

Hoge milieubelastingsruimte: Beter benutten bestaande hoge milieubelastingsruimte

De kern van het advies van BVR en Ecorys is dat de transitie naar een circulaire economie een langdurig proces is dat vraagt om een duidelijke strategie met prioriteiten en samenwerking.

De GMR kiest er daarom voor om bestaande hoge milieubelastingsruimte locaties zo veel als mogelijk te behouden en beter te benutten voor circulaire activiteiten.

Planologisch is er veel potentiële hoge milieubelastingsruimte op de bestaande bedrijventerreinen. Voor het beter benutten van deze locaties zijn verplaatsingsacties nodig **(functioneel beter benutten/herstructurering)** om bedrijven met een lagere geur-, geluid en/of milieu-impact te verleiden naar een alternatieve locatie (schuifruimte) ten behoeve van bedrijvigheid die een hoge milieubelastingsruimte hebben.

In het kader van regionale meerwaarde focust de GMR zich specifiek op het ruimte bieden voor circulaire bedrijvigheid die een hoge milieubelastingsruimte nodig hebben:

- Binnen de topsectoren (Health, Hightech en Energy)
- De regionaal verankerde bouwsector;
- Bedrijven die bijdragen aan het efficiënt inzamelen, sorteren en verwerken van materiaalstromen.

Watergebonden locaties

Volgens de provinciale omgevingsverordening (artikel 5.71) moeten gemeenten bedrijfskavels die door een kade ontsloten zijn, in beginsel beschikbaar houden voor watergebonden bedrijvigheid.

De GMR heeft een uniek netwerk van (inter)nationale waterwegen die zich uitstekend lenen voor transport. Deze locaties zijn belangrijk voor de ontwikkeling van de circulaire economie en vragen om goede verbindingen met achterliggende bedrijventerreinen in de regio.

In de GMR is er op dit moment nauwelijks beschikbaar aanbod van watergebonden kavels op bedrijventerreinen tot 2040.

Behoud en waar mogelijk uitbreiding van bestaande watergebonden bedrijventerreinen is nodig voor duurzame logistiek en de circulaire transitie. In dat kader is het noodzakelijk om regionaal in te zetten op het allereerst ruimtelijk en functioneel beter benutten van de bestaande watergebonden ruimte – en indien mogelijk – nieuwe watergebonden ruimte te ontwikkelen.

De (voormalige) terreinen van steenfabrieken nemen een bijzondere positie in binnen de regionale waterverbonden werklocaties en de transitie naar een circulaire economie. In het volgende RPW zal hier bijzondere aandacht aan besteed worden.

Logistiek

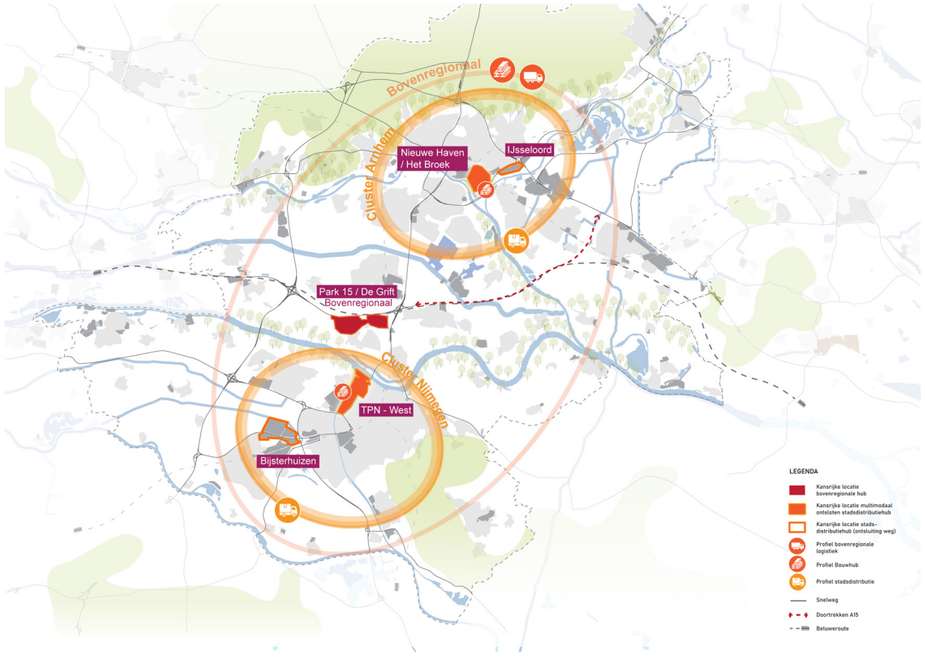
Logistiek is een belangrijk onderdeel van ons dagelijkse leven en cruciaal voor onze regionale economie. Logistiek is daarmee een noodzakelijke randvoorwaarde voor verdere groei van de regio. Denk alleen al aan de bevoorrading van winkels of bezorging van medicijnen. Logistiek is ook noodzakelijk bij de transitie naar een circulaire economie (retourstromen, kwaliteitscontroles en reparaties).
Ook de logistieke opgave moet deels door herstructurering en intensivering worden opgepakt. Dit geldt in het bijzonder voor stadsdistributie, waarbij ruimte gevonden moet worden in de buurt van de grotere steden.

Stadsdistributie

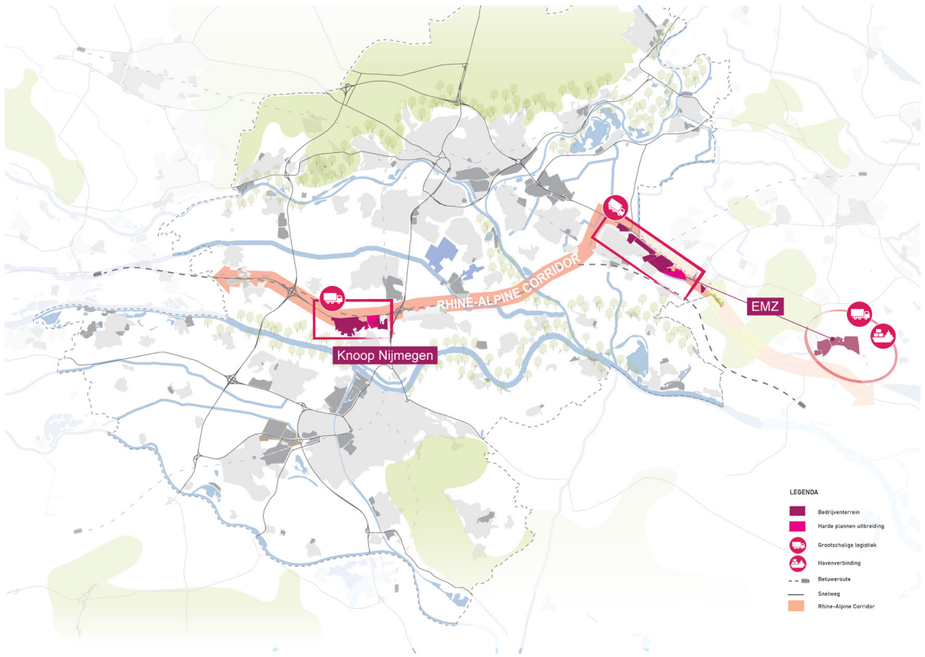
Stadsdistributie is een specifieke vorm van logistiek. We zien in toenemende mate het belang van strategische hubs dichtbij onze grote steden voor de bevoorrading in de vorm van pakketbezorging, hubs voor circulaire afvalstromen en recycling, maar ook in de vorm van value added services voor met name binnenstad-ondernemers. De verwachting hierbij is dat de invoer van Zero Emissie Zones de behoefte naar dergelijke hubs verder zal laten toenemen. Strategische hubs dichtbij steden zijn essentieel voor bevoorrading.

Onderstaand figuur laat zien waar de stadsdistributie mogelijk een plek kan krijgen op de bestaande bedrijventerreinen.

Figuur 6 Mogelijke locaties stadsdistributie

Figuur 7 Logistieke knooppunten in de GMR

Grootschalige logistiek
De groei van de grootschalige logistiek (veelal distributiecentra) leidt tot discussies over de 'verdozing' van het landschap.
"Het huidige vraaggericht ontwikkelen gaat gepaard met een gebrek aan regie en er is te weinig zicht op de impact die de (X)XL trend heeft op landschap, stad en infrastructuur. Rijk en regio zouden veel strengere eisen moeten stellen en nadenken over wat wel en niet gefaciliteerd wordt. Het moet minder, compacter, geconcentreerder en multifunctioneler" (concludeert het College van Rijksadviseurs al in zijn advies over (X)XL verdozing, okt 2019).
Hoewel grootschalige logistiek vaak negatief worden gezien, kunnen ze wel degelijk een waardevolle bijdrage leveren aan de (regionale) economie. In dit RPW 2025-2028 geven wij invulling aan de oproep van het College van Rijksadviseurs. Ongeveer een derde van het totale grootschalige logistieke vastgoed van Gelderland bevindt zich in de GMR.

Het Rijk en de provincies hebben daarnaast concrete afspraken gemaakt om meer grip te krijgen op grootschalige bedrijfsvestigingen. In de landelijke definitie over grootschalige bedrijfsvesting gaat het over kavels groter dan 5 hectare. Deze afspraken zijn vastgelegd in de gezamenlijke landelijke beleidslijn "Grip op grootschalige bedrijfsvestigingen (dec. 2023)". De kernpunten van deze afspraken zijn:
- *Clustering en Concentratie* (zorgvuldig ruimtegebruik en openheid landschap behouden);
- *Regionale Behoefteraming*;
- *Programmeringsafspraken* (Provincies maken concrete afspraken met gemeenten over de planning en ontwikkeling van bedrijventerreinen);
- *Ontwikkeling en Uitgifte* (principe van regionale meerwaarde en -binding);
- *Monitoring*.

In het RPW 2025-2028 geven we invulling aan deze afspraken door:

Clustering en concentratie
In de GMR onderscheiden we twee logistieke knooppunten waar grootschalige logistiek mag landen, in lijn met het provinciale Corridorbeleid.

De Gelderse Corridor ligt tussen de Rotterdamse haven en Noordrijn-Westfalen, aan de A15, de Betuweroute, de Waal en de Rijn. Deze knooppunten zijn:
- **Knoop Nijmegen** bestaat uit de bedrijventerreinen Park 15 (Overbetuwe) en De Grift (Nijmegen).
- **Knoop EMZ** bestaat uit Emmerich, Montferland en Zevenaar (vanuit GMR perspectief behoort alleen Zevenaar tot knoop EMZ). Het gaat in Zevenaar om bedrijventerrein 7Poort.

Regionale behoefteraming
De behoefteraming geeft inzicht in de ruimte voor diverse werkmilieus, waaronder logistiek. Logistiek kan vervolgens worden opgedeeld in grootschalige logistiek (waarbij in het RPW kavels groter dan 4 hectare zijn aangenomen) en reguliere logistiek.
Vanuit de vraagbehoefte heeft de GMR besloten om een deel van de grootschalige logistieke opgave niet te faciliteren, dit betreft 19 hectare (voor de periode tot 2040, ofwel 5 ha voor de komende RPW periode). Het gaat daarbij om bovenregionale/ 'footloose' grootschalige logistiek die niet ondersteunend is aan de topsectoren (en voor niet regionaal gevestigde grootschalige logistiek). Resteert is een vraagbehoefte van 60 hectare aan grootschalige logistiek tot 2040 (**7 tot 14 ha** voor periode 2025-2028).

Programmeringsafspraken
De logistieke opgave, die bijdraagt aan de topsectoren en wordt gefaciliteerd, moet dus deels door het ruimtelijk- en functioneel beter benutten van de bestaande ruimte worden ingevuld. Binnen het RPW 2025-2028 is er een ruimtebehoefte van **7 tot 14 hectare** aan regionaal gebonden en/ of topsectoren ondersteunende vorm van XXL-logistiek (zie de bijlage Onderbouwing Bedrijventerreinen voor een uitgebreide toelichting).

De GMR spreekt in het kader van de totale opgave liever over het faciliteren van grootschalige logistiek, waarbij een groter ruimtebeslag nodig is (ten opzichte van reguliere logistiek) in plaats van XXL-logistiek, in verband met de negatieve associatie die hiermee gemoeid is en het feit dat bovenregionale XXL Logistiek wordt uitgesloten

voor onze regio. In lijn met advies van het college van Rijksadviseurs moet deze opgave compacter, geconcentreerder en multifunctioneler. Het type grootschalige logistiek dat de GMR toestaat is:

- Een bestaande grootschalige logistieke ondernemer in de regio die wil uitbreiden, clusteren of doorgroeien;
- Een initiatief dat ondersteunend is aan de Topsectoren Health, Hightech of Energy.

Ontwikkeling en uitgifte

Het huidige aanbod voor grootschalige logistiek in de GMR bestaat uit (stand begin 2025):

Leegstand	Er zijn diverse leegstaande bedrijfshallen voor grootschalige logistiek binnen de twee logistieke knooppunten[4] Buiten beide logistieke knooppunten staan er ook grote bedrijfshallen leeg
Beschikbare bouwkavels voor grootschalige logistiek	Op Park 15 zijn 26 hectares aan bedrijfskavels nog niet bebouwd. Deze worden bebouwd wanneer er een huurder(s) is.
Nieuw te ontwikkelen bedrijfskavels (afspraken RPW 2020-2024)	• **Nijmegen – De Grift:** 15 hectare • **Zevenaar – 7Poort II:** 7 hectare Beide bovenstaande plannen moeten nog gerealiseerd worden en zijn daarmee als (toekomstig) aanbod te beschouwen.

Daarnaast is vanuit de participatie rondom het RPW met marktpartijen een vergelijkbaar beeld naar voren gekomen dat er redelijk veel (grootschalig) logistiek vastgoed beschikbaar is in de GMR. Hiermee wordt het beeld van de leegstand/ beschikbare bedrijfshallen bevestigd.

Geen ruimte voor uitbreiding van de twee logistieke knooppunten

De drie gemeenten binnen de GMR waar grootschalige logistiek een plek zou kunnen krijgen hebben aangegeven voor dit RPW geen mogelijkheden te zien. Als GMR zijn we wel bereid om het gesprek met de provincie aan te gaan om te kijken of er eventuele mogelijkheden zijn voor de lange(re) termijn. Wij verwachten daarbij wel dat een eerlijke verdeling van zoet en zuur onderdeel wordt van dat gesprek.

De boodschap van de drie gemeenten binnen de logistieke knooppunten voor dit RPW:

- **Nijmegen:** heeft na de Grift geen ruimte voor nieuwe werklocaties (Omgevingsvisie).
- **Overbetuwe:** geen wens voor verdere vergroting van de logistieke sector (zienswijze uitgangspuntennotitie RPW) en Park 15 is ingeklemd in landschapsparkachtige omgeving.
- **Zevenaar**: geen ambitie opgenomen om verder uit te breiden met XXL-logistiek (Omgevingsvisie).

In dit RPW onderschrijven we het uitgangspunt om grootschalige logistiek te faciliteren in of nabij de beide logistieke knooppunten (Knoop Nijmegen en Knoop EMZ), zodat er geen versnippering aan grootschalige logistieke vestigingen ontstaat. Op dit moment zien wij binnen de looptijd van dit RPW (2025-2028) geen fysieke ruimte waar grootschalige logistiek kan landen binnen de twee knooppunten.

In de omgevingsplannen van verschillende bestaande bedrijventerreinen is er in potentie ruimte voor grootschalige logistiek met het combineren/ samenvoegen van kavels. Gemeenten buiten de logistieke knooppunten moeten bij het aanpassen van de omgevingsplannen voor logistieke kavels nieuwe (her)ontwikkelingen beperken tot maximaal 4 hectare.

Monitoring

De GMR treedt na vaststelling van dit RPW 2025-2028 in overleg met de provincie Gelderland, de gemeenten van de GMR, Emmerich en andere Gelderse regio's (met name de regio Achterhoek) over de ruimtebehoefte voor grootschalige logistiek en maken daar, op basis van de inzichten van dat moment, zo nodig nieuwe afspraken over de periode na 2028.

[4] Funda in Business februari 2025

Mobiliteit

Impact nieuwe ontwikkelingen op regionale hoofwegennet

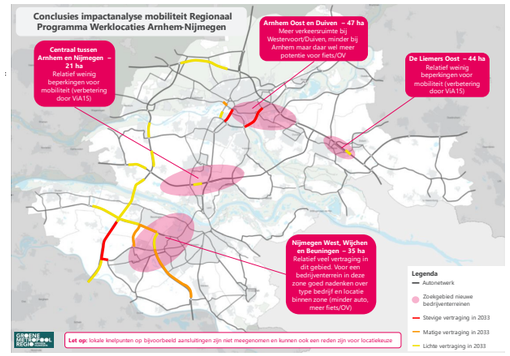
Het mobiliteitsonderzoek van Goudappel analyseerde de impact van de verwachte nieuwe ontwikkeling van bedrijventerreinen binnen de vier kansenzones op het regionale hoofdwegennet voor de periode 2030-2040 (waarbij het uitgangspunt van de analyse is dat de A15 is doorgetrokken en de A12 is verbreed). Lokale knelpunten (op bijvoorbeeld aansluitingen) zijn niet meegenomen.

Hierin zijn de belangrijkste conclusies:

1. **Groei van verkeer:**
   De ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen leidt lokaal tot een verkeersgroei van maximaal 5 à 6%.
2. **Modal split verschillen:**
   In de zone Liemers Oost wordt het meeste autogebruik verwacht, terwijl bedrijventerreinen dichter bij de steden Arnhem en Nijmegen een lager autoaandeel hebben door beter OV-aanbod en meer woningen binnen fietsafstand.
3. **Invloed op vertragingen:**
   Nieuwe bedrijventerreinen hebben weinig invloed op de algemene vertragingen op het hoofdwegennet. De meeste vertragingen worden verwacht rond de Zone A73 en A326 Nijmegen West, Wijchen, Beuningen. Hier moet goed worden nagedacht over het type bedrijf en locatie om gemotoriseerd verkeer te minimaliseren.
4. **Weinig beperkingen:**
   In de zones A15 en A325 Centraal tussen Arnhem en Nijmegen en A12 De Liemers Oost zijn er relatief weinig mobiliteitsbeperkingen op het hoofdwegennet door nieuwe werklocaties, mede door het project ViA15 dat ruimte biedt op het hoofdwegennet.

[5] Arbeidsmigranten in de Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (Decisio & Companen, 2024)

Figuur 8 Impact werklocaties op de mobiliteit

Huisvesting Arbeidsmigranten

In 2023 is onderzocht hoeveel arbeidsmigranten wonen en werken in de GMR.[5] De belangrijkste conclusie is dat arbeidsmigranten een steeds grotere en essentiële rol in de regionale economie hebben. In 2023 zijn in de GMR 17.800 arbeidsmigranten werkzaam, met name in handel, logistiek, industrie en zakelijke dienstverlening. Naar verwachting stijgt dit aantal in 2023 tot 29.500-33.500. Een regionale aanpak is nodig om van de nu al woonachtige ruim 11.000 arbeidsmigranten de huisvesting inzichtelijk te krijgen, dan wel te verbeteren. De opgave bestaat hoofdzakelijk uit short- en midstay (tot een verblijfsduur van 3 jaar).

Het onderzoek geeft de volgende oplossingsrichtingen:

- Er zijn grootschalige woningbouwlocaties nodig, als alternatief voor de huidige mogelijk incourante huisvesting;
- Duidelijk beleid en afspraken, zodat duidelijk is wat wel en niet is toegestaan en gemeenten handhavend op kunnen treden bij ongewenste situaties

Verplichting of vrijwillig

De primaire verantwoordelijkheid ligt bij de werkgever. Dit wordt op alle bestuurlijke niveaus benoemd en is ook opgenomen in het hoofdlijnenakkoord van het huidige kabinet. Daarnaast is het aan gemeenten om de markt te faciliteren. Volgens recent onderzoek van Buck Consultants International en Six Legal (zie bijlagenrapport)

mag je arbeidsmigranten om economische redenen niet weren (dat is discriminerend en vastgelegd in Europese wetgeving) en kun je werkgevers en initiatiefnemers tot niets verplichten. Wel kunnen gemeenten planologische en ruimtelijke instrumenten inzetten als sturingsinstrument. Verder kunnen gemeenten op een stimulerende wijze en in goede samenspraak met de markt komen tot adequate huisvesting.

Ambitie in het RPW voor de periode 2025-2028
Als regio willen wij gemeenten stimuleren om ruimte te creëren voor tijdelijk verblijf voor arbeidsmigranten die van belang zijn voor onze economie. Gezien de opgave gaan we voor de komende RPW periode uit van de volgende ambitie:

“Het faciliteren van marktinitiatieven voor 1.000 slaapplekken”[6] in (tijdelijke) grootschalige huisvestingsvoorzieningen voor shortstay arbeidsmigranten.

Hiervoor geldt dat het passend moet zijn bij de schaal en problematiek van de gemeente/regio. De voorzieningen moeten zorgen voor een duurzame humane en sociale huisvesting voor arbeidsmigranten passend bij de aanbevelingen van de commissie Roemer en niet leiden tot overlast voor de samenleving.

De realisatie van groepsgebouwen voor de huisvesting van arbeidsmigranten vindt bij voorkeur plaats in de nabijheid van de werklocaties en dagelijkse voorzieningen, maar gezien de opgave worden groepsgebouwen op (de randen van) werklocaties in dit RPW niet uitgesloten. Toegang tot voorzieningen is een belangrijk aandachtspunt bij de beoordeling van een initiatief.

Wat kunnen gemeenten doen?
Gemeenten kunnen planologische ruimte creëren voor deze voorzieningen. Bijvoorbeeld door het opstellen van beleidskaders/-regels en/of aanpassing van het omgevingsplan.

Rol van de GMR
De GMR gaat haar rol in dit dossier de komende periode verder uitwerken met een primaire verantwoordelijkheid voor werkgevers en een pro actieve houding en faciliterende rol van gemeenten. Kennisdelen op goede voorbeelden, pilots bedenken, goede verbinding tussen wonen werken zijn voorbeelden die in dat kader genoemd zijn. Verder kan de GMR gemeenten die deze ruimte willen geven hierin ondersteunen. Denk aan kennisdeling (ondersteuning door de VNG) of het bijeenbrengen van ervaringen van meerdere gemeenten.
Om te volgen in hoeverre de ambitie gerealiseerd wordt, meten we in de monitoring van het RPW de volgende zaken:

- Hoeveel gemeenten hebben hiervoor planologische ruimte gecreëerd;
- Welke marktinitiatieven van grootschalige voorzieningen zijn gerealiseerd of in ontwikkeling zijn;
- Hoeveel slaapplekken er zijn gecreëerd.

[6] In het Regionaal Afsprakenkader Huisvesting Aandachtsgroepen 2024 is voor short- en midstay een aantal van 576 eenheden per jaar becijferd

3.4 SPELREGELS bestaande bebouwing

Om de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen duurzaam en efficiënt te laten verlopen, zijn regionale programmeringsafspraken opgesteld. In lijn met de stappen in de paragraaf “Ruimte voor de economie in 5 stappen” willen wij binnen de GMR voorwaarden (‘spelregels’) opstellen voor het behoud en de ontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen.

1) Behoud bestaande werklocaties
Als regio staan we geen transformatie van bestaande bedrijventerreinen toe zonder compensatieplan. Daarnaast staan we geen afschaling van milieubelastingsruimte (voorheen milieucategorieën) op bestaande bedrijventerreinen toe.

Voor zowel transformatie als afschaling van milieucategorie dient er een compensatieplan te worden ingediend bij het IOW.

2) Beter benutten (Intensiveren en herstructureren bestaande voorraad) *20% ruimtewinst
A) Ruimtelijk beter benutten:
- De doelstelling van het RPW op langere termijn is om met beter benutten 20% ruimtewinst te behalen.
- Gedurende het RPW 2025-2028 starten we met een ingroeimodel van 10% ruimtewinst. Door middel van monitoring houden we de voortgang bij.

B) Functioneel beter benutten: Het juiste bedrijf op de juiste plek
Herstructurering vindt bij voorkeur plaats in alle gemeenten, in het bijzonder binnen de volgende focusgebieden voor circulaire (hmc)activiteiten:

(1) Zone A73 en A326 Nijmegen West, Wijchen, Beuningen
(2) Zone A15 en A325 Centraal tussen Arnhem en Nijmegen
(3) Zone A12 Arnhem Oost en Duiven
(4) Zone A12 De Liemers Oost

- We zetten bij bestaande bedrijventerreinen in op ‘het juiste bedrijf op de juiste plek en de potentie van verdichting op bestaande bedrijventerreinen’.

3) Circulair (hoge milieubelastingsruimte-locaties)
- Bestaande Hoge milieubelastingsruimte-locaties blijven behouden. In geval deze toch getransformeerd worden vragen wij als regio aan de gemeenten om een compensatieplan waarin onderbouwd wordt waarom er getransformeerd wordt en hoe de gemeente vervanging van de verdwenen hoge milieubelastingsruimte compenseert. Uitgangspunt is aantal m2 bvo minimaal gelijk te houden. Gemeenten mogen enkel met een goede onderbouwing hiervan afwijken.
- Binnen de circulaire focusgebieden wordt zo veel mogelijk ruimte gecreëerd voor circulaire bedrijvigheid én wordt de beschikbare hogere milieucategorie ruimte vrijgespeeld.
- Als bedrijven van een lager milieubelastingsniveau willen verhuizen en daarbij hoge milieugebruiksruimte achterlaten, krijgen deze bedrijven speciale aandacht en begeleiding van de gemeenten.

4) Inzetten op parkmanagement op bestaande bedrijventerreinen
- Op alle bestaande bedrijventerreinen zetten gemeenten zich actief in om parkmanagement te realiseren. Afhankelijk van de lokale situatie kan dit zowel op het niveau van een individueel bedrijventerrein zijn als een collectief van meerdere (kleinschaligere) bedrijventerreinen.

3.5 SPELREGELS nieuwe ontwikkelruimte

Ook voor nieuwe ontwikkelingen van regionale bedrijventerreinen geven wij als GMR een aantal kaders mee:

1) Het RPW gaat enkel over regionale ontwikkeling
- Het RPW heeft alleen betrekking op (in IBIS geregistreerde) bedrijventerreinen.
- Nieuwe ontwikkelinitiatieven < 0,5 ha zijn een lokale aangelegenheid.
- Nieuwe ontwikkelinitiatieven > 0,5 ha dienen te voldoen aan de RPW voorwaarden.
- Gemeenten hebben de mogelijkheid max. 5 ha per gemeente aan lokale bedrijventerreinen (kavels kleiner dan 0,5 ha) te ontwikkelen.

2) Ladder van Duurzame Verstedelijking
- Als regio vinden wij het volgen van de Ladder van Duurzame Verstedelijking belangrijk, ondanks de mogelijke aanpassing door de Wet versterking regie Volkshuisvesting (februari 2025).
- De Ladder van Duurzame Verstedelijking blijft het toetsingskader voor regionale (en lokale) ontwikkelingen. Per werkmilieu moet de ruimtevraag worden aangetoond en gekeken worden of deze binnen bestaand stedelijk gebied past.
- Ook moet (door de initiatiefnemer) aangetoond worden of bestaande bedrijventerreinen geschikt zijn voor herstructurering of transformatie.
- Als dit niet mogelijk is, komen nieuwe ontwikkelingen in aanmerking.

3) Nieuwe ontwikkelinitiatieven > 0.5 ha moeten aansluiten bij bestaande economische clusters
- Nieuwe ontwikkellocaties moeten aansluiten binnen bestaande economische clusters. Dit zijn:
  - Zone A73 en A326 Nijmegen West, Wijchen, Beuningen
  - Zone A15 en A325 Centraal tussen Arnhem en Nijmegen
  - Zone A12 Arnhem Oost en Duiven
  - Zone A12 De Liemers Oost

4) In het RPW 2025-2028 is de opgave minimaal 45 ha aan nieuwe terreinen*
- Noodzakelijk hieraan is dat aan de randvoorwaarden (o.a. herstructureren en intensiveren) wordt voldaan.
- In de regel is de inzet om tot 2028 de totale nieuwe regionaal ontwikkelde ruimte in de GMR niet groter zijn dan 45 hectare.
- Als de randvoorwaarden slechts gedeeltelijk of niet gerealiseerd kunnen worden, mag de totale nieuwe regionaal ontwikkelde ruimte, uitgaande van het EIB-midden scenario, in de GMR maximaal niet groter zijn dan 74 hectare.

5) Prioritering bij uitgifte nieuwe locaties

Bij uitgifte van nieuwe bedrijfskavels (voor zowel gemeentelijke als private kavels) wordt het sterk aanbevolen aan de betrokken gemeenten om de volgende elementen mee te nemen in de uitgifte voorwaarden:
- Pluspunten voor herstructurering- en schuifruimte (bijvoorbeeld een eigenaar-gebruiker die een herstructureringskavel inruilt voor nieuwe ontwikkellocatie).
- Pluspunten voor het opnemen van collectieve voorzieningen, zoals laadvoorzieningen en collectieve parkeervoorzieningen, in of nabij (nieuwe) bedrijventerreinen.

6) Minimale eisen nieuwe ontwikkelingen

Op nieuwe ontwikkellocaties zetten we in op het zo efficiënt mogelijk gebruiken van de functionele en de ruimtelijke mogelijkheden van de kavels. Voor aanvragen van nieuwe ontwikkellocaties door gemeenten aan het IOW, is er in de bijlage (Beoordelingskader nieuwe regionale bedrijventerreinen) een beoordelingsformat ontwikkeld. De minimale eisen die wij als GMR aan nieuwe ontwikkelplannen stellen zijn:

A) Bouwhoogte: Afhankelijke van de locatie wordt in omgevingsplannen voor nieuwe bedrijventerreinen niet alleen een maximale bouwhoogte opgenomen maar ook een minimale bouwhoogte. De gemeente beoordeelt wat lokaal mogelijk is, maar de nieuwe norm ligt – als hoger bouwen mogelijk is – altijd hoger dan wat nu lokaal gebruikelijk is (het RPW gaat uit van minimaal 2 bouwlagen).

B) Floor Space Index (FSI): Voor nieuwe ontwikkelingen wordt een minimale bebouwing van 70% van het bouwvlak voorgeschreven, in combinatie met een minimale Floor Space Index van 1,4*. Hiervan kan gemotiveerd worden afgeweken in het geval een ondernemer kan aantonen meer open ruimte nodig te hebben (bijvoorbeeld op- en overslagfunctie in de open lucht) en daarvoor geen reëel alternatief beschikbaar is of als het bouwvlak zodanig is dat het niet reëel is.
**FSI is de verhouding tussen de totale vloeroppervlakte van een gebouw en de grootte van het perceel. Het bepaalt de maximale bouwdichtheid. Bij een FSI van 1 is het hele terrein bebouwd met één bouwlaag, of de helft van het terrein met twee bouwlagen. Om de ruimte optimaal te benutten met minimaal 2 bouwlagen, hanteren we een minimale FSI van 1,4. Dit betekent dat 70% van de kaveloppervlakte bebouwd kan worden met twee bouwlagen.*

C) Milieubelastingsniveau (voorheen milieucategorie): Bij nieuwe ontwikkelingen is er een minimale milieubelastingsniveau van 3 (voorheen milieucategorie van 3.1) die bedrijvigheid met een hogere geluid-, geur- en/of milieu impact faciliteert op de begane grond. Er mag alleen van afgeweken worden als dit goed kan worden onderbouwd (bijvoorbeeld omvang bedrijfsgebouw of hoge frequentie van logistieke bewegingen). Ook op nieuwe bedrijventerreinen sturen we actief op het juiste bedrijf op de juiste plek. Lichte functies (met een lage milieuzonering), zoals kantoor-, retail- en/of sportfuncties die niet op bedrijventerreinen hoeven te zitten, worden geweerd van nieuwe bedrijventerreinen.

D) Dakbenutting: Bij nieuwe ontwikkelingen is het verplicht om het dak te gebruiken voor andere functies. Ondernemers zijn vrij om te kiezen voor (collectieve) zonnepanelen, vergroening, waterberging of (collectieve) parkeervoorzieningen.

E) Organisatiegraad: Op nieuwe bedrijventerreinen stellen we het opzetten van parkmanagement en het lidmaatschap van parkmanagement verplicht. Van het parkmanagement wordt in ieder geval verwacht dat het zich actief inzet voor het realiseren van samenwerking tussen ondernemers op een bedrijventerrein en daarbij een optimale samenwerking tussen bedrijven initieert en coördineert.

F) Omvang: Bij nieuwe ontwikkelingen is de minimale omvang 200 vierkante meter bvo per bedrijfsunit, waarvan de begane grond minimaal 100 vierkante meter bvo bedraagt. Dit metrage (minimaal 200 vierkante meter bvo) is een aannemelijke maat voor een bedrijfsunit die niet alleen als opslag wordt gebruikt, maar echt een bedrijfsmatige invulling kent.

G) Verkoop kavels alleen aan eindgebruikers: Verkoop van kavels vindt alleen plaats aan eindgebruikers die minimaal 70% van het project zelf nodig hebben of aan een ontwikkelaar/belegger als deze kan aantonen dat minimaal 70% is verhuurd aan één hoofdhuurder. In het laatste geval worden de gesprekken gevoerd met de door de ontwikkelaar aangedragen huurders. In dat geval worden de in deze afspraken beschreven criteria en voorwaarden toegepast op en besproken met deze gebruikers/huurders. We staan zonder toetsing projecten toe waarin maximaal 30% meer capaciteit wordt gerealiseerd dan wat de hoofdgebruiker (nog niet) nodig heeft. We gaan ervan uit dat ondernemers er alle baat bij hebben de resterende 30% te verhuren, waardoor de gewenste verdichting ontstaat.

H) Klimaatadaptieve gebouwde omgeving: Nieuwe ontwikkelingen moeten voldoen aan minimale kwalitatieve eisen voor Biodiversiteit en natuurinclusiviteit, Droogte, Bodemdaling, Hitte, Gevolgbeperking overstromingen en Wateroverlast. Dit omvat o.a. het integreren van groen/blauw-structuren om hittestress te verminderen, regenwater op te vangen, biodiversiteit te verhogen en de werkomgeving visueel aantrekkelijker te maken. Daarnaast moeten nieuwe bedrijventerreinen landschappelijk goed worden ingepast in de omgeving. Dit alles is maatwerk, maar gemeenten nemen de richtlijnen van de landelijke 'Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving' in acht bij het opstellen van bijvoorbeeld hun gemeentelijke beeldkwaliteitsplannen en uitgifteprotocollen.

I) Duurzaamheidseisen: Het realiseren van nieuwe bedrijventerreinen biedt kansen om concreet in te spelen op het behalen van duurzaamheidsambities. Alle nieuwbouw op bedrijventerreinen moet in ieder geval voldoen aan landelijke (duurzaamheids)normen (zoals regels vastgelegd in Bouwbesluit, Energieprestatie – BENG, MilieuPrestatie Gebouwen, EPBD III en Energieregistratie- en bewakingssysteem (EBS)). Daarnaast geldt de Duurzaamheidscertificering. BREEAM NL Nieuwbouw certificering (of vergelijkbaar) als minimumeis. Voor nieuwe gebiedsontwikkeling wordt dit afgedwongen met het omgevingsplan. Bij opstalontwikkeling (bouwplannen) wordt dit afgedwongen bij de levering van de grond met een koopovereenkomst en/of erfpachtcontract.

3.6 SPELREGELS netcongestie

De problematiek rondom netcongestie speelt zowel op bestaande als nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen. Daarom gelden de spelregels in relatie tot netcongestie voor beiden en worden deze regels hieronder apart weergegeven:

1) Integraal programmeren (Energieplanologie)
- Integraal programmeren is verankerd in (lokaal) beleid, waarbij energie(infrastructuur) mede-sturend is voor andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Een uitkomst kan bijvoorbeeld zijn dat een ontwikkeling niet mogelijk is of met een andere fasering moet plaatsvinden.

- Er vindt in gezamenlijkheid afstemming plaats met overheden, netbeheerders en andere betrokken partijen over alle plannen en ontwikkelingen binnen de regio, met als resultaat keuzes over de (benodigde) energie-infrastructuur.
- Hierbij moet nog nadere invulling worden gegeven wie/welke partij verantwoordelijk is voor de borging en welke stappen er nog moeten worden gezet om daadwerkelijk integraal te programmeren.

2) Netneutrale oplossingen
Tot 2029 zijn er geen (nieuwe) aansluitmogelijkheden voor nieuwe bedrijventerreinen, dus moet er gezocht worden naar netneutrale oplossingen:
- Bestaande bedrijventerreinen: Bij toevoeging van extra kavels aan een bestaand terrein kunnen bedrijven de netcapaciteit herverdelen of energieopslagsystemen inzetten om seizoensgebonden capaciteit te beheren.
- Nieuwe bedrijventerreinen: Uitgifte/reservering van nieuwe kavels is mogelijk, maar tot (minimaal) 2029 zullen deze kavels geen aansluiting hebben. Daarom zal op deze nieuwe terreinen nog meer moeten worden ingezet op technische innovaties.
  Gemeenten zijn vrij om te kiezen voor innovaties en kunnen projectontwikkelaars uitdagen om te komen met innovatieve oplossingen.

3) Reservering ruimte voor decentrale energievoorzieningen
- Op bestaande- en nieuwe bedrijventerreinen zal er ruimte gereserveerd moeten worden voor decentrale energievoorzieningen, tenzij het binnen de bestaande bebouwing kan.
- Voor de invulling van de ruimte voor decentrale energievoorzieningen zijn gemeenten en projectontwikkelaars vrij om hier invulling aan te geven met innovatieve oplossingen.

3.7 BEDRIJVENTERREINEN MET BIJZONDER BELANG

Op dit moment onderscheiden we een aantal terreinen die van bijzonder belang voor onze regio zijn. Dit bijzonder belang komt voort uit het combineren van diverse opgaven en hun thematische profilering die samen komen op deze locatie. Veranderingen op deze terreinen door bijvoorbeeld herontwikkeling en gemeentelijke gronduitgifte hebben altijd instemming van het IOW nodig om ervoor te zorgen dat het bijzondere belang beschermd wordt en ongewenste ontwikkelingen voorkomen worden. Binnen de bedrijventerreinen met bijzonder belang onderscheiden we de volgende opgaven:

- Herstructurering
- Circulair/ Hogere milieu categorie
- Energievoorziening
- Watergebonden terreinen
- Overig (Health of Food)

Het betreft de volgende terreinen:

Naam	Herstructurering	Circulair/ Hogere milieu categorie	Energievoorziening	Watergebonden terreinen	Overig (Health of Food)
De Aam (Overbetuwe)	X	X			X (Health)
InnoFase (Duiven)		X	X		
Clean Tech Park *Voorheen IPKW* (Arnhem)		X	X		
Het Broek (Arnhem)	X	X	X		
Nieuwe Haven (Arnhem)	X	X	X	X	
De Beemd (Rheden)	X				
TPN-West (Nijmegen/ Beuningen)	X	X	X	X	
NEXT Garden (Lingewaard)	X		X		X (Food)

Deze terreinen met bijzonder belang krijgen in de (tweejaarlijkse) rapportage extra aandacht om te volgen in hoeverre deze terreinen bijdragen aan het realiseren van de regionale ambities op bedrijventerreinen in het RPW 2025-2028.

4. CAMPUSSEN

De GMR ziet campussen als een belangrijke schakel binnen de regionale ontwikkeling. Campussen zijn namelijk een bron van (technologische) innovaties en kweekvijver voor (startende) bedrijven.

De campussen in de GMR blinken vooral uit door de synergie van:
- **Innovatieve bedrijven/organisaties** binnen de topsectoren Health, Hightech en Energy

Bijvoorbeeld ConnectR;
- **Campusorganisaties**

Bijvoorbeeld NovioTech Campus; en
- **Onderwijsinstellingen**

Bijvoorbeeld Radboudumc, HAN University of Applied Sciences, Hogeschool Van Hall Larenstein en ROC Rijn IJssel.

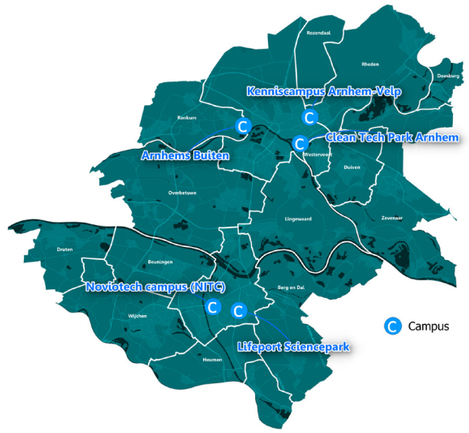
Om deze kracht als regio maximaal te benutten, is het zaak de positie van de campussen verder te versterken en ervoor te zorgen dat campussen integraal onderdeel worden van de regionale werklocatiestructuur. Dit betekent dat de campussen een natuurlijke vestigingslocatie worden voor spin-outs van de kennisinstellingen en innovatieve startups van buiten de regio. En daarnaast dat de werklocaties in de regio een natuurlijke vestigingslocatie worden voor start-ups en scale-ups van de campussen die doorgroeien en meer ruimte nodig hebben voor ontwikkeling en productie. Hiervoor is regionaal meer ruimte nodig voor innovatieve bedrijven die onderdeel zijn van de regionale topsectoren Health, High Tech en Energy. Op de campussen zelf, maar ook op werklocaties in de regio.

4.1 WAT IS EEN CAMPUS?

Een campus is volgens het ministerie van Economische Zaken een afgebakend gebied waar onderwijsinstellingen en/of innovatieve bedrijven samenkomen. Het is een plek waar bedrijven en instituten zich geografisch concentreren en waar samenwerking op het gebied van onderzoek en ontwikkeling (R&D) en open innovatie centraal staat.

Een campus is meer dan enkel een fysieke concentratie van gebouwen en mensen, maar een omgeving die specifiek is ontworpen om innovatie of kennisoverdracht actief te stimuleren.

Figuur 5 Overzicht Campussen in de GMR (2025)

Vanwege de regionale focus op de topsectoren Health, High Tech en Energy hanteren wij als GMR een brede afbakening van campussen. In deze verbrede afbakening maken wij onderscheid tussen twee typen campussen, waarbij een combinatie van beide typen ook mogelijk is.

Innovatie campus: Dit type campus richt zich voornamelijk op innovatie en technologische vooruitgang. Onderwijsinstellingen hoeven niet per se fysiek aanwezig te zijn met ruimtes op de campus, maar er moet wel een relatie zijn met een onderwijsinstelling, bijvoorbeeld via een lectoraat. De focus ligt op het stimuleren van nieuwe ideeën, onderzoek en ontwikkeling, vaak in samenwerking met bedrijven en onderzoeksinstituten.

Kennis campus: Dit type campus is vooral gericht op het opleiden van mensen en het bevorderen van kennis. Hier zijn vooral onderwijsinstellingen zoals universiteiten hogescholen, Regionale Opleidingscentra (ROC's) en innovatieve bedrijven aanwezig. De nadruk ligt op (academisch) onderwijs en onderzoek, met als hoofddoel studenten en onderzoekers te ondersteunen in hun leer- en ontwikkelingsproces.

4.2 WELKE CAMPUSSEN ZIJN ER IN DE GMR?

Op de volgende pagina is een overzicht gemaakt van de campussen die voldoen aan de GMR-criteria van een campus:
- Fysieke aanwezigheid van een onderwijsdrager of een directe relatie met een onderwijsinstelling;
- Samenwerking tussen meerdere bedrijven;
- Relatie met één of meerdere topsectoren (Health, High tech of Energy).

Onderstaand overzicht van campussen is niet in beton gegoten; als uit de monitoring blijkt dat er meer campuslocaties voldoen aan de regionale criteria en van regionaal belang worden beoordeeld, kunnen deze mogelijk tijdens dit RPW of in het volgende RPW worden opgenomen.

Campus	Type campus	Doelgroep	Top-sector	Beschrijving (en Ontwikkelstatus)
Noviotech campus (NTC)	(Industriële) **Innovatie campus**	• Startups, scale-ups; en • Grown-ups in de health en hightech		De Noviotech Campus (NTC) in Winkelsteeg is een hightech locatie die meer dan 70 bedrijven in Life Sciences, Health en Hightech huisvest, waaronder internationale marktleiders in de halfgeleidersector. De campus fungeert als een dynamische hub voor innovatie met wekelijkse bijeenkomsten en evenementen. Een uniek aspect is het **Chip Integration Technology Center (CITC)**, dat zich richt op de ontwikkeling van chipintegratie voor toekomstige toepassingen in de meerdere sectoren, in het bijzonder Health en Energy.
Lifeport Kennis & Innovatie Campus Nijmegen (Voorheen Campus Heijendaal)	**Kennis- en innovatie campus**	• Studenten, en medewerkers (onderzoekers en medici); • Ruimte voor startups en enkele scale-ups		Lifeport Kennis & Innovatie Campus Nijmegen is een dynamisch gebied waar onder andere de kennisinstellingen Radboud Universiteit, het Radboud UMC en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) zijn gevestigd en waar (bio)medische innovatieve bedrijvigheid zit. De ***Gebiedsvisie Campus Heijendaal*** is eind 2024 gereed. De gebiedsvisie geeft richting aan de verdere ontwikkeling van het gebied en biedt onder meer extra ruimte voor bedrijvigheid.
Clean Tech Park Arnhem (voorheen Industriepark Kleefse Waard)	(Industriële) **Innovatie campus**	• Startups, scale-ups; en • Grown-ups in de cleantech en energiesector		Het Clean Tech Park Arnhem is een bedrijventerrein dat zich richt op duurzame en innovatieve industrieën, met bedrijven zoals Allego en HyET. In samenwerking met het innovatieve platform ConnectR stimuleert Clean Tech Park Arnhem samenwerking en innovatie met een focus op duurzaamheid en circulaire economie. De campus maakt onderdeel uit van de Gebiedsvisie Het broek - IPKW - Nieuwe Haven dat in 2025 wordt opgesteld, waarbij versterken van de fysieke en economische relaties in het gebied centraal staat. Het **Connectr Energy Innovation Lab**, geopend in 2024, wordt verder

				ontwikkeld met gedeelde onderzoeksfaciliteiten, hybride leeromgevingen en proeftuinen.
Electricity Campus (Arnhems Buiten)	(Industriële) **Innovatie campus**	• Startups, scale-ups; en • Grown-ups in de energie- en milieutechnologie		De Electricity Campus (voorheen Arnhems Buiten) is een monumentaal bedrijventerrein dat bekend staat om zijn innovatieve bedrijven op het gebied van energie en milieutechnologie. Het terrein, voorheen bekend als het KEMA-terrein, wordt met ondersteuning Perspectief-fonds Gelderland ontwikkeld tot Electricity Campus; een hotspot voor bedrijven en talent met een focus op de energietransitie. ConnectR is ook actief op de Electricity Campus.
Kennis campus Arnhem - Velp	**Kennis campus**	• HBO- en MBO Studenten en onderzoekers; • Focus op maatschappelijk opgaven zoals energie-transitie, circulair bouwen en klimaat-adaptatie		De Kenniscampus Arnhem-Velp, met de HAN, Yuverta en Hogeschool Van Hall Larenstein, biedt diverse duurzaamheids-opleidingen en bevordert samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en het bedrijfsleven, bijvoorbeeld op het gebied van stage/werkplekken voor studenten. Begin 2024 is het Ambitiedocument Kenniscampus Regio Arnhem vastgelegd, gericht op shared-facilities, onderzoeksfaciliteiten en profilering van het middengebied tussen de onderwijs- en kennisinstellingen.

4.3 APARTE STATUS CAMPUSSEN

Campussen hebben net als in voorafgaande RPW's een bijzondere status binnen de GMR vanwege hun specifieke thematische profilering. Ze richten zich op hightech en zijn koplopers in duurzaamheid, energie en circulaire economie. Dit maakt ze uniek en belangrijk voor de regio.

Verder is de ruimtevraag voor deze campussen niet specifiek geraamd, omdat campusactiviteiten door velen werkmilieus heenlopen. Vanwege het beleidsmatige belang van campussen worden deze terreinen apart behandeld van andere bedrijventerreinen in de regio.

4.4 DOELSTELLINGEN VAN HET REGIONAAL BELEID VOOR CAMPUSSEN

Voor een duurzame economische ontwikkeling en het innovatieve vermogen van de regio is het van belang dat de positie van de campussen verder wordt versterkt in zowel economisch als ruimtelijk opzicht. Dat betekent dat er regionaal aandacht moet zijn voor het faciliteren van voldoende ruimte voor innovatieve bedrijvigheid in onze health, hightech en energy ecosystemen én dat er op de bestaande campussen in de steden gezamenlijk met het Rijk en de provincie (meer) geïnvesteerd moet worden in:

1. **Het vergroten van de beschikbare ruimte** voor bedrijvigheid én benodigde faciliteiten (zoals lab- en onderzoeksfaciliteiten);
2. **Het verbeteren van belangrijke ruimtelijke randvoorwaarden** (zoals de bereikbaarheid via het OV);
3. **Blijvend ondersteunen van het organiserende vermogen** dat gericht is op stimulering van innovatie en kennisdeling binnen het ecosysteem dat gericht is op ondernemerschapsbevordering (o.a. businesssupport en programma- en projectontwikkeling en community building).

De kwantitatieve en kwalitatieve behoefte op en rond de campussen vraagt om meer campus- en ecosysteem gerelateerde ruimte in de regio. Deze groei kan vanwege beperkte ruimte op de locaties niet alleen op de campussen zelf gefaciliteerd worden, maar vraagt ook ruimte op bestaande bedrijventerreinen en kantoorlocaties en op nieuwe ontwikkellocaties in de regio (gemeenten).

Deze paragraaf beschrijft een doelstelling die verder strekt dan het RPW, dat gaat over de ruimtelijke ontwikkeling van werklocaties. Doorontwikkeling van de campussen en het vergroten van de bijdragen van de campussen aan de regionale economie vraagt niet alleen om fysieke ruimte, maar ook om organiserend vermogen en sociaaleconomische programmering. De GMR zal hier geen leidende rol in spelen.

De regie voor het proces rondom het (fysiek) ontwikkelen van de campussen ligt vooral bij de gemeenten Arnhem en Nijmegen in samenwerking met The Economic Board en de provincie Gelderland.

4.5 UITGANGSPUNTEN CAMPUSSEN

Zoals beschreven zijn campussen belangrijk als één van de motoren van economische groei en de ontwikkeling van werkgelegenheid in de regio Arnhem-Nijmegen. In de komende jaren hanteren we vanuit het RPW de volgende uitgangspunten voor de ontwikkeling van deze werklocaties.

1. We sturen op het clusteren van innovatieve bedrijvigheid op de campussen, passend bij de profielen van de verschillende campuslocaties en in relatie met het onderwijs, het onderzoek en de zorg die hier plaatsvindt;
2. We willen bedrijven die de campussen ruimtelijk ontgroeien **behouden voor de regio**;
3. We zetten ons in om bedrijvigheid die niet (meer) past binnen het specifieke economische profiel, bijvoorbeeld te veel werknemers voor de locatie, van de campussen **elders in de regio op een passende werklocatie of bedrijventerrein te laten landen**;
4. We werken samen met de campussen aan **het versterken van het vestigingsklimaat in brede zin** zodat we als regio talent en bedrijvigheid voor de lange termijn aan onze campussen kunnen binden;
5. Gezien het regionale economische belang blijft de **uitzonderingspositie van de campussen behouden in het RPW.**

4.6 SPELREGELS Campussen

1) Gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen in de lead bij doorontwikkeling campussen
- Hierin werken zij nauw samen met de campusorganisaties, die in opdracht van de eigenaren en bedrijven in het gebied de werklocatie verder ontwikkelen, zowel fysiek als sociaaleconomisch.
- Daarnaast wordt, in samenwerking met The Economic Board, ingezet op de betrokkenheid van Provincie Gelderland, OostNL en het Rijk.

2) Jaarlijkse afstemming
- De gemeenten Arnhem en Nijmegen en de campusorganisaties komen minimaal één keer per jaar bij elkaar om te verkennen op welke thema's de campussen in de regio kunnen samenwerken. Als een thema is geïdentificeerd wordt er op pragmatische wijze invulling gegeven.

3) Behoud regionale 'ontgroeiers' van de campus
- Allereerst wordt er geïnventariseerd op campussen hoe groot de ruimtebehoefte is van bedrijven die de campus 'ontgroeien'.
- Vervolgens wordt er gekeken of ruimte beschikbaar is in de directe nabijheid van de campus (bij voorkeur in de eigen gemeente).
- Is die ruimte er niet, dan wordt er gekeken welke ruimte beschikbaar is op werklocaties in de regio, waarbij InnoFase in Duiven (Energy), het gebied rondom het station Elst en bedrijventerrein De Aam (Health) worden gezien als kansrijke gebieden voor de bedrijven binnen de desbetreffende topsectoren.

4) Regionale afstemming: informeren IOW
- Als de uitbreidingsplannen voor de campussen substantieel afwijken van de vastgestelde kaders (ontwikkel/gebiedsvisies), wordt het IOW hierover geïnformeerd.
- Wanneer er visie- of planvorming voor ontwikkeling van de campus wordt vastgesteld, wordt het IOW geïnformeerd.

5 KANTOREN

5.1 ACTUELE STAND VAN ZAKEN: KWALITATIEVE MISMATCH VRAAG EN AANBOD

Het regionaal beleid voor kantoorlocaties richt zich vooral op de gemeenten Arnhem en Nijmegen. Beide gemeenten hebben in de afgelopen RPW-periode (2021-2024) gemeentelijk kantorenbeleid vastgesteld. De uitgangspunten en vraagramingen die hieraan ten grondslag liggen zijn in lijn met het huidige RPW. Het RPW 2025-2028 ondersteunt het bestaand kantorenbeleid van Arnhem en Nijmegen.

In algemene zin zijn er een aantal belangrijke trends te herkennen in de Nederlandse kantorenmarkt.
- Allereerst ervaart de vraag naar kantoren een stagnatie door de verschuiving naar **hybride werken**. Werknemers werken overwegend meer thuis. Desondanks blijven de dinsdag en de donderdag populaire werkdagen, en zoeken bedrijven steeds meer naar flexibele kantooroplossingen;
- Ook het **aanbod neemt verder af** door de onttrekking van verouderde gebouwen, wat resulteert in toenemende schaarste;
- Daarnaast speelt **duurzaamheid** een cruciale rol, met de nationale verplichting van minimaal energielabel C voor kantoren sinds begin 2023.

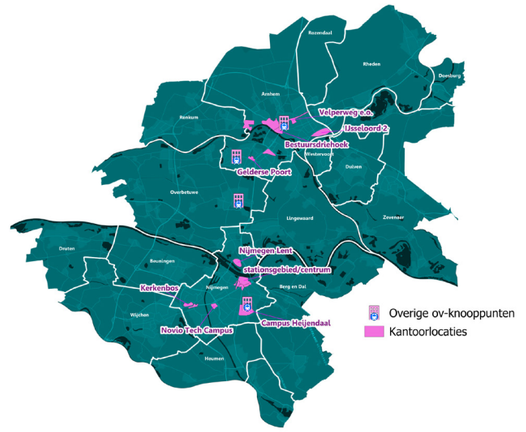
Deze algemene trends zijn ook van toepassing voor de kantorenmarkt in Arnhem en Nijmegen:
- In Arnhem is er een groeiende vraag naar hoogwaardige kantoorruimten, terwijl het aanbod aanzienlijk is gedaald. Dit leidt tot concurrentie om goede locaties met een focus op duurzaamheid door aangescherpte wet- en regelgeving en stijgende energielasten;
- In Nijmegen is de markt na een periode van stagnatie sinds de coronapandemie, weer bezig met een opmars. Volgens het onderzoek van Cushman & Wakefiled (2025) komt dit door de vraag naar moderne kantoren die voldoen aan de nieuwste duurzaamheidsnormen en die geschikt zijn voor hybride werken.

5.2 DOELSTELLING VAN HET REGIONALE KANTORENBELEID

De doelstelling van het regionaal beleid voor kantoorlocaties binnen de GMR is: streven naar kwalitatief evenwicht van vraag en aanbod in de regio en het versterken van toekomstbestendige locaties, zodat er voldoende ruimte is voor werkgelegenheid in kantoren op de daarvoor geschikte locaties.
De gemeenten Arnhem en Nijmegen zijn regionaal aangewezen als de locaties voor (nieuwe) kantoorontwikkelingen.

In het najaar van 2023 is voor kantoren een prognose opgesteld van de ruimtebehoefte op kantoorlocaties in de regio's in de provincie Gelderland, waaronder de GMR. Die prognoses vormen de kwantitatieve basis voor de spelregels in dit RPW (zie bijlage Kantoren voor de uitgebreide toelichting en cijfers).

Figuur 4.1 Overzicht kantoorlocaties binnen de GMR (2024)

5.3 RUIMTEVRAAG IN DIT RPW: 101.000 M² TOT 195.800 M²

Voor de berekeningen van de ruimtebehoefte naar kantoren tot 2030 is er gebruikt gemaakt van EIB-scenario's. Deze ruimtebehoefte bestaat uit de autonome uitbreidingsvraag en de vervangingsvraag. Hierbij is rekening gehouden met het EIB-hoog en EIB-plus scenario.

In vierkante meters laat de nieuwe vraagraming voor kantoren een uitbreidingsbehoefte zien van 130.000 tot 260.000 m2. Deze behoefte wordt vooral veroorzaakt door een relatief hoge vervangingsvraag, de vraag die ontstaat doordat kantoorgebouwen worden achter gelaten door de technische of economische veroudering van de kantoorgebouwen.

Tabel 4.1 Totale ruimtevraag naar kantoren 2023-2030 en RPW 2025-2028

	Totale ruimtevraag EIB Hoog		Totale ruimtevraag EIB-Plus	
	EIB Hoog 2023-2030	***EIB Hoog RPW 2025-2028**	EIB - Plus 2023-2030	***EIB-Plus RPW 2025-2028**
Arnhem	56.000 m²	42.000 m²	124.000 m²	93.000 m²
Nijmegen	40.000 m²	30.000 m²	90.000 m²	67..600 m²
Overige gemeenten GMR	36.000 m²	29.000 m²	46.800 m²	35.200 m²
Totaal	132.000 m²	101.000 m²	260.000 m²	195.800 m²

*Dit is de ruimtevraag 2023-2030 minus de ruimtebehoefte voor de jaren 2023 en 2024

5.4 AANBOD KANTOREN TOT 2030: BEPERKT AANBOD IN NIJMEGEN EN INCOURANT VASTGOED IN ARNHEM

Het totaal hard planaanbod in Arnhem en Nijmegen bedraagt 130.900 m². Relatief het meeste van dit harde planaanbod bevindt zich in de gemeente Arnhem (103.900 m²). Ongeveer de helft van dit planaanbod, namelijk 55.100 m², betreft incourante kantoorruimte.

In de gemeente Nijmegen is het beschikbare planaanbod voor kantoren relatief beperkt met 19.000 m². Tot slot zijn er in de GMR nog onbebouwde percelen die bestemd zijn voor kantoren, met een totale oppervlakte van ongeveer 17.000 m².

Daarnaast zijn er nog plannen die nog niet officieel zijn goedgekeurd, het zachte planaanbod: in Arnhem gaat het om ongeveer 35.000 m² en in Nijmegen om 1.400 m².

5.5 VRAAG-AANBOD CONFRONTATIE: VOLDOENDE PLANAANBOD; VOORAL EEN KWALITEITSOPGAVE

De vraag naar kantoren in Arnhem en Nijmegen wordt vooral beïnvloed door de hoge vervangingsvraag. Er ligt een aanzienlijke ontwikkelopgave in de regio, met Nijmegen als speerpunt. Hier is een tekort aan kantoorruimte die niet aansluit bij de vraag. Ook Arnhem staat voor de uitdaging van incourante voorraad, waar kwaliteitsverbetering of transformatie noodzakelijk is. De gemeente kan dit echter niet alleen oplossen met het huidige zachte planaanbod; er moeten ook nieuwe ontwikkelplannen komen.

De mismatch in de regio benadrukt de noodzaak voor gerichte acties om de kantorenmarkt in beide steden te revitaliseren.

Tabel 4.2 Planaanbod voor Arnhem en Nijmegen (peildata 2021 en 2023)

	Courant	Incourant	Onbebouwd	Zacht plan-aanbod
Arnhem (2023)	57.800 m²	55.100 m²	8.000 m²	*33..500 – 37.000 m²
Nijmegen (2023)	1.000 m²	0 m²	9.000 m²	1.400 m²
Totaal	58.800 m²	55.100 m²	17.000 m²	**34.900 – 38.400 m²**
Totaal Hard Plan-aanbod	**130.900 m²**			

*Peildatum 2021

5.6 SPELREGELS kantoren

In het RPW 2025-2028 geven we minder kaders mee dan in voorgaande RPW's ten aanzien van kantoren. Het is aan de gemeenten zelf om binnen de kaders van dit RPW te acteren en – indien van toepassing – initiatieven te voorzien van de benodigde onderbouwing. Ook hiervoor geldt dat de Ladder van duurzame verstedelijking moet worden doorlopen om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken.

1) Het regionale kantoorbeleid is in lijn met het kantorenbeleid van de gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen
- Dezelfde regels en uitganspunten uit dit gemeentelijk beleid zijn van toepassing op regionaal niveau.
- Dit is inclusief de inzet op kwalitatieve versterking van bestaande kantoren(parken).

2) Nieuwe kantoorontwikkelingen nabij OV-knooppunten
- Nieuwe ontwikkelingen van kantoren concentreren zich in de stationsgebieden Arnhem Centraal en station Nijmegen/Centrumgebied.
- Hierbij zijn de overige ov-knooppunten stations Arnhem Zuid, Arnhem Velperpoort, station Elst, Heijendaal en Nijmegen Lent toegewezen als mogelijke overlooplocaties.
- Dit is inclusief het behoud van 5.000 m² ontwikkelruimte bij de stations Elst & Nijmegen Lent uit het vorige RPW.

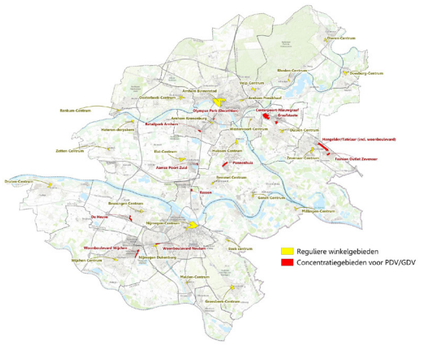
3) Ruimte voor kantoren op campussen
- Op campussen wordt ruimte geboden aan kantoorhoudende (startende) bedrijven die de campus versterken.

4) Geen nieuwe (solitaire) kantoren bedrijventerreinen, mits
- Op bedrijventerreinen is in principe geen nieuwe (solitaire) kantoorontwikkeling toegestaan.
- Uitzonderingen zijn solitaire kantoren die een campus versterken of kunnen dienen als schuifruimte voor het beter benutten (herstructureren) van de kavel.

5) Kleinschalige kantoorontwikkeling in de wijk
- Kleinschalige kantoorontwikkeling in de wijk (t.b.v. werken in de wijk) is/wordt ruimtelijk en planologisch toegestaan tot maximaal 500 m².
- Verder moet het initiatief passen in het gemeentelijke omgevingsbeleid en de wijkeconomie versterken.

6. PERIFERE DETAILHANDEL

Figuur 6 Overzicht reguliere winkelgebieden en concentratiegebieden voor PDV/GDV 2025

Het RPW 2025-2028 richt zich qua detailhandel op (boven)regionale opgaven, zijnde Perifere Detailhandels Vestiging (PDV) en Grootschalige Detailhandels Vestiging (GDV).

In het RPW 2025-2028 zijn er geen wijzigingen ten opzichte van het huidige RPW als het gaat om (perifere) detailhandel. Het doel is om een zo compleet mogelijk voorzieningenpakket voor de regio te bieden, gericht op versterking van bestaande concentraties en het voorkomen van versnippering.

6.1 AFBAKENING DETAILHANDEL

Detailhandel omvat bedrijven die fysieke goederen voor persoonlijk gebruik aan consumenten verkopen, en niet voor zakelijke doeleinden. Dit wordt vaak aangeduid als winkels. De regionale structuur van detailhandel bestaat uit

- Reguliere detailhandel;
- Perifere detailhandel (PDV) en grootschalige detailhandel (GDV).

Reguliere detailhandel verwijst naar winkels die zich in de bebouwde kom bevinden, met duidelijke grenzen vastgelegd in lokale omgevingsplannen. Deze gebieden zijn specifiek aangewezen voor detailhandel, zoals beschreven in de relevante paragrafen van het lokale beleid.

Perifere detailhandelsvestigingen (PDV) en **Grootschalige detailhandelsvestigingen** (GDV) zijn detailhandel bedrijven die vanwege volume of veiligheid buiten reguliere winkelgebieden zijn gevestigd.

Voor PDV-winkels is de branchering bepalend; tot de PDV-winkels worden gerekend detailhandel in:
- Wonen;
- Detailhandel in doe-het-zelf; en
- Tuincentra.

De PDV-winkels mogen zich, tenzij anders beschreven in lokale voorschriften, ongeacht hun omvang vestigen op een van de regionaal aangewezen PDV/GDV locaties.

GDV-winkels zijn winkels die ten minste 1.500 m^2 bvo groot zijn in andere branches dan de PDV-branches. Grootschalige detailhandel heeft oppervlakte als criterium en mogen alleen in bepaalde concentratiegebieden zich vestigen (zie bijlage Detailhandelsbeleid). Tot de GDV-winkels worden gerekend detailhandel in:
- Sport;
- Detailhandel in elektro; en
- Detailhandel in hobby, spel en media.

Bron: Locatus (2024), bewerking Ecorys

6.2 ACTUELE STAND VAN ZAKEN: EEN VERANDERENDE MARKT DOOR DE IMPACT VAN WERELDWIJDE ONTWIKKELINGEN

De coronaperiode heeft de detailhandel markt in de GMR, net als wereldwijd, flink beïnvloed. Beperkingen door de pandemie hadden een grote impact op openingstijden en omzetten van winkels. Dagelijkse detailhandel, zoals supermarkten, profiteerde van de lockdowns, terwijl niet-dagelijkse detailhandel, zoals kledingwinkels, te maken kreeg met dalende omzetten en stijgende schulden. Ondanks deze uitdagingen bleef de markt stabiel dankzij overheidssteun, waardoor het aantal faillissementen laag bleef en het leegstandspercentage gelijk aan het landelijke gemiddelde.

Veel branches binnen de detailhandel markt staan nog steeds onder druk. Volgens het Koopstromenonderzoek Oost-Nederland (2023) kampen veel branches met dalende volumeverkopen en corona-gerelateerde schulden. Consumenten gaven de afgelopen twee jaar minder uit door hoge inflatie en laag consumentenvertrouwen. Opvallend is dat de daling van volumeverkopen sterker is voor bouwmarkten, woonwinkels en webwinkels, die eerder profiteerden tijdens de coronaperiode.

Marktontwikkelingen: internetretail, schaalvergroting supermarkten en branche-vervaging

Deze ontwikkelingen komen bovenop de al langer lopende markttrends binnen de detailhandel sector, zoals de doorgroei van internetretail, de schaalvergroting van supermarkten en de branchevervaging in de detailhandel:

- De groei van internetretail vermindert de omzetpotentie voor fysieke winkels. Veel winkels spelen hierop in door ook online te verkopen. Daarnaast komt het steeds meer voor dat webshops fysieke winkels openen. De verwachting is dat de omzet van internetretail de komende jaren blijft groeien, maar het effect zal verschillen per branche.
  De komende vijf tot tien jaar moet in de GMR door de groei van internetretail rekening worden gehouden met een nieuwe uitval van het aantal fysieke winkels.
- In de supermarktbranche is er een trend naar grotere winkels van 1.700-2.000 m^2, met investeringen in zowel kleine stadswinkels als megasupermarkten (> 2.500 m^2). De regio heeft voldoende uitbreidingscapaciteit voor nieuwe megasupermarkten, maar het is belangrijk om per geval te beoordelen of deze uitbreiding de kwaliteit van de dagelijkse detailhandel verbetert.
- Branchevervaging houdt in dat winkels hun aanbod verbreden met nevenactiviteiten, zoals shop-in-the-shop concepten en het schenken van alcohol. Dit vraagt om specifieke beleidsmaatregelen, zoals gemeentelijk drank- en horecabeleid, om deze ontwikkelingen in goede banen te leiden.

6.3 UITGANGSPUNT DETAILHANDEL: GEEN GROTE AANPASSINGEN AAN DE BESTAANDE REGELS

In het RPW 2025-2028 worden er zoals eerder aangestipt geen aanpassingen aangebracht aan de bestaande regels over (perifere) detailhandel. De inzichten uit het Koopstromenonderzoek Oost-Nederland (2023) hebben niet geleid tot grote wijzigingen ten opzichte van het RPW 2021-2024.

Uitgangspunt blijft dat perifere ontwikkelingen niet mogen concurreren met reguliere detailhandel. Uitgangspunt is dat detailhandelsontwikkelingen in de centra een plek dienen te krijgen als ze ruimtelijk (qua volume en veiligheid) inpasbaar zijn.

Daarbij neemt de GMR géén rol in lokale voorzieningen/aangelegenheden; het initiatief hiertoe ligt bij de betrokken gemeenten. Ook het beschermen van de vitaliteit van binnensteden, dorpen en wijkcentra is een gemeentelijke aangelegenheid, dus geen onderdeel van het RPW.

6.4 SPELREGELS Reguliere detailhandel

1) Geografische begrenzing
- Elk regulier winkelgebied wordt geografisch begrensd tot het gebied waarin de ter plaatse geldende ruimtelijke voorschriften detailhandel toestaan.

2) Initiatieven voor regionale afstemming aandragen
- Initiatieven kunnen voor regionale afstemming zowel door gemeenten als door andere partijen worden voorgedragen.

3) Geen regionale afstemming nodig
- Voor nieuwe detailhandelsinitiatieven kleiner dan 1.500 m² bvo in de reguliere winkelgebieden is geen regionale afstemming nodig.

4) Melding IOW
- Voor nieuwe detailhandelsinitiatieven groter dan 1.500 m² bvo in de (boven)regionaal verzorgende reguliere winkelgebieden volstaat een melding aan het IOW.

5) Regionale afstemming nodig

Voor nieuwe detailhandelsinitiatieven groter dan 1.500 m² bvo in de reguliere winkelgebieden is alleen regionale afstemming noodzakelijk bij.
- een initiatief in de niet-dagelijkse detailhandel in de lokaal verzorgende reguliere winkelgebieden.
- een initiatief in de dagelijkse detailhandel buiten de reguliere winkelgebieden.

6.5 CONCENTRATIEGEBIEDEN Perifere- en grootschalige detailhandel (PDV en GDV)

In het RPW 2017-2021 zijn de PDV/GDV-locaties met een regionaal belang aangewezen. Dit zijn de concentratiegebieden voor PDV/GDV (in de bijlage Detailhandel). De begrenzingen van de concentratiegebieden zijn vastgelegd in de lokale omgevingsplannen. Nieuwe PDV/GDV-vestigingen groter dan 1.500 m² moeten zich in een van deze concentratiegebieden vestigen.

In de regio zijn er verschillende locaties met diverse verzorgingsfuncties en toegestane detailhandelsvormen. **Centerpoort-Nieuwgraaf/ Graafstaete** in Duiven heeft een bovenregionale verzorgingsfunctie, waar zowel perifere detailhandel (PDV) als grootschalige detailhandel (GDV) zijn toegestaan. **Fashion Outlet Center** in Zevenaar biedt ook een bovenregionale verzorgingsfunctie, maar valt niet onder PDV of GDV. Hier is alleen een factory outlet center toegestaan.

In **Arnhem** bevinden zich twee locaties met een regionale verzorgingsfunctie: **Retailpark Arnhem** en **Olympus Park**, waar beide PDV en GDV zijn toegestaan.
De Heuve in Beuningen en **'t Pannenhuis Huissen** in Lingewaard hebben eveneens een regionale verzorgingsfunctie, maar hier is alleen PDV toegestaan.

Verder zijn er in **Nijmegen** de locaties **Novium** en **Ressen**, beide met een regionale verzorgingsfunctie en waar alleen PDV is toegestaan.
Intratuin Elst in Overbetuwe en Woondrome in Wijchen hebben ook een regionale verzorgingsfunctie met alleen PDV toegestaan. Tot slot is er **Hengelder/Tatelaar** in Zevenaar, met een regionale verzorgingsfunctie en alleen PDV toegestaan.

Locatie	Gemeente	Verzorgingsfunctie	PDV toegelaten	GDV toegelaten
Centerpoort-Nieuwgraaf/ Graafstaete	Duiven	Bovenregionaal	Ja Ja	Ja Nee
Fashion Outlet Center	Zevenaar	Bovenregionaal	-	-
Retailpark Arnhem	Arnhem	Regionaal	Ja	Ja
Olympus Park (Decathlon)	Arnhem	Regionaal	Ja	Ja
De Heuve	Beuningen	Regionaal	Ja	Nee
't Pannenhuis Huissen	Lingewaard	Regionaal	Ja	Nee
Novium	Nijmegen	Regionaal	Ja	Nee
Ressen (Hornbach)	Nijmegen	Regionaal	Ja	Nee
Intratuin Elst	Overbetuwe	Regionaal	Ja	Nee
Woondrome	Wijchen	Regionaal	Ja	Nee
Hengelder/Tatelaar	Zevenaar	Regionaal	Ja	Nee

6.6 SPELREGELS Perifere- en grootschalige detailhandel (PDV en GDV)

1) Bestaande regionale afspraken harde en zachte plancapaciteit PDV/GDV blijven gehandhaafd

De bestaande afspraken uit het RPW 2017-2021 en het RPW 2021-2024 over harde en zachte plancapaciteit in de GMR worden in het nieuwe RPW gehandhaafd:
- **Afspraak 1** - De gemeenten hebben besloten om geen van de zachte plannen voor perifere detailhandel te benutten, tenzij er sprake is van lokaal niet-bediende marktruimte. Het is evenmin mogelijk om nieuwe zachte plannen te ontwikkelen.
- **Afspraak 2** - Er wordt geen gebruik gemaakt van afwijkingsmogelijkheden in gemeentelijke ruimtelijke voorschriften. Dit geldt voor het gehele omgevingsplan.
- **Afspraak 3** - De gemeenten met een schrapopgave ten aanzien van de harde plancapaciteit voor PDV-locaties (Beuningen, Druten en Zevenaar) hebben hierover nadere afspraken gemaakt met de regio en de provincie over door partijen gedragen en economische acceptabele oplossingen. Wanneer in de toekomst blijkt dat er toch nog verborgen harde plancapaciteit is binnen een gemeente, dan zal deze gemeente zich – volgens de afspraken met provincie Gelderland - inspannen om deze ruimte zo spoedig mogelijk uit de markt te nemen en de planologische maatregelen nemen die daarvoor nodig zijn.

2) Concentratiegebieden voor PDV en PDV/GDV
- De regio heeft PDV/GDV-locaties met een regionaal belang aangewezen. Dit zijn de concentratiegebieden voor PDV/GDV (zie paragraaf 6.5). De begrenzing van de concentratiegebieden is vastgelegd in lokale omgevingsplannen.

3) Regels uitbreiding van PDV/GDV-locaties
- Op Centerpoort-Nieuwgraaf/Graafstaete in Duiven is nog de mogelijkheid om – binnen de vastgestelde grenzen en branchering van het gebied (zie bijlage Detailhandel) – het aantal vierkante meters detailhandel uit te breiden.
- Daarnaast is in het bestemmingsplan Elst Aamsepoort Zuid (de locatie Intratuin) een afwijkingsmogelijkheid opgenomen, waarmee het aantal m² met nog maximaal 2.000 m² uitgebreid kan worden. Deze mogelijkheid blijft bestaan.
- In de andere concentratiegebieden is vestiging van nieuwe detailhandel alleen toegestaan:

- **indien dit ruimtelijk mogelijk is**, zonder verlegging van de grenzen van de PDV- of PDV-GDV-locatie; en
- indien de vestiging ruimtelijk gezien **niet inpasbaar is in de reguliere winkelgebieden** van de regio; en
- indien vestiging **bijdraagt aan het voorzieningenniveau** van de gemeente en/of de regio; en
- indien er **geen zwaarwegende argumenten** zijn in te brengen die als in strijd met een **goede ruimtelijke ordening** kunnen worden gezien, in het bijzonder volume of veiligheid.

4) Regels voor nieuwe PDV/GDV-vestigingen binnen bestaande PDV/GDV locaties

- **Nieuwe PDV-vestigingen >1.500 m²** mogen zich alleen vestigen in een concentratie voor PDV of een regionaal concentratiegebied voor PDV/GDV; daarbuiten en buiten de reguliere winkelgebieden mag geen PDV >1.500 m² zich meer vestigen.
- **Nieuwe GDV-vestigingen** mogen zich alleen vestigen in een van de regionale concentratiegebieden voor PDV/GDV.
- Voor de vestiging van GDV op perifere locaties (buiten concentratiegebieden) geldt volgens de provinciale verordening een 'nee, tenzij'-beleid. **Voor toelating van GDV op deze locaties is regionale afstemming een vereiste**.
- Buiten de concentratiegebieden worden dus geen nieuwe PDV/GDV-vestigingen > 1.500 m² bvo meer toegestaan, **tenzij hier om onderbouwde redenen en na regionale afstemming van afgeweken wordt**. Dit geldt dus ook voor de overige PDV/GDV-locaties met winkels > 1.500 m².
- **Vestiging van PDV met een omvang van < 1.500 m² blijft mogelijk binnen het RPW**. Besluitvorming hierover is een lokale aangelegenheid en vindt daarom op lokaal niveau plaats.

5) Lokale en solitaire PDV

- **Nieuwe initiatieven:** Gemeenten wegen zelf af of zij nieuwvestiging van lokaalverzorgende PDV (dit zijn winkels met minder dan 1.500 m² bvo) toestaan. Dit geldt voor zowel solitair gevestigde winkels als om clusters van winkels, zolang de oppervlakte per winkel kleiner is dan 1.500 m² bvo perifere detailhandel.
- **Uitbreiding van een bestaande winkel**: Regionale afstemming is vereist op het moment dat een bestaande perifere detailhandelsvestiging buiten de concentratiegebieden groter wordt dan 1.500 m² bvo. Dit geldt ook voor verplaatsingen, waarbij de som van de winkeloppervlakte van het nieuwe pand en het vrijkomende pand hoger is dan 1.500 m².
- In het geval van **bedrijfsbeëindiging** van solitair gevestigde detailhandelsvestigingen, wordt het gebruik 'bevroren'. Dit betekent dat de bestaande vestiging en het bestaande gebruik worden gehandhaafd, maar dat er geen vierkante meters detailhandel meer kunnen worden toegevoegd.
- Het continueren van de bestaande winkel blijft daarmee toegestaan, zolang de branchering en de omvang in m² bvo hetzelfde blijft.
- Als er op een dergelijke locatie sprake is van langdurige leegstand, dan gaat de gemeente (op een natuurlijk moment, zoals een voorgenomen wijziging van het omgevingsplan) over op het wegnemen van de detailhandelsbestemming.

7. UITVOERING RPW

7.1 REGIONALE AFSTEMMING IOW

Regionale afstemming over nieuwe initiatieven vindt plaats door een ambtelijke werkgroep, die een vertegenwoordiging vormt van de regio. Het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW) heeft gedurende twee RPW-periodes haar nut bewezen. Het is wenselijk om het IOW in een vergelijkbare vorm te laten voortbestaan. Dit is nadrukkelijk ook een wens van de provincie. Dat wil zeggen, een ambtelijke werkgroep om de advisering in het kader van het RPW ook in de toekomst te continueren. Het is belangrijk dat een vertegenwoordiging van gemeenten in de regio zitting heeft in de werkgroep. Dat wil zeggen dat deelregio Noord, Midden en Zuid evenredig vertegenwoordigd zijn.

Voorstel is om, met het oog op de continuïteit, het huidig IOW tot 1 juli 2025 te laten voortbestaan. Na 1 juli 2025 (na vaststelling van het nieuwe RPW) wordt bekeken of het IOW in de huidige samenstelling blijft voortbestaan of dat een andere samenstelling nodig is, gericht op de uitvoering van het RPW 2025-2028.
Het ambtelijk overleg binnen het IOW brengt advies uit aan de verantwoordelijke bestuurders van het Bestuurlijk Platform Productieve Regio (BPPR) over ingediende nieuwe ontwikkelingen in de regio op het gebied van werklocaties. De behandeling van het initiatief door bestuurders van het BPPR is voor GS van de provincie Gelderland van belang bij de beoordeling van nieuwe ruimtelijke plannen.

7.2 MONITORING

In het RPW maken we regionale afspraken over de kwaliteit en kwantiteit van werklocaties. De kwaliteit beoordelen we voorafgaand aan de realisatie van een ontwikkeling. Plannen worden door gemeenten of initiatiefnemer via het IOW ingediend ter goedkeuring door het (BPPR). Het IOW toetst het plan aan de gestelde richtlijnen in dit RPW en adviseert aan het BPPR.

De monitoring vindt tweejaarlijks plaats (en dient in het voorjaar van 2027 gereed te zijn), tenzij vaker noodzakelijk wordt geacht als gevolg van onvoorziene economische ontwikkelingen. De uitkomsten hiervan worden tweejaarlijks aan bestuurders van het BPPR voorgelegd met een ambtelijk advies over de te volgen koers.
De monitoringsgegevens kunnen aanleiding zijn om het RPW op onderdelen te wijzigen. De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten kunnen daarover samen met Gedeputeerde Staten besluiten nemen, tenzij de wijzigingen fundamenteel afwijken van het door de gemeenteraden vastgestelde RPW; dan moet dit ook door de gemeenteraden worden vastgesteld.

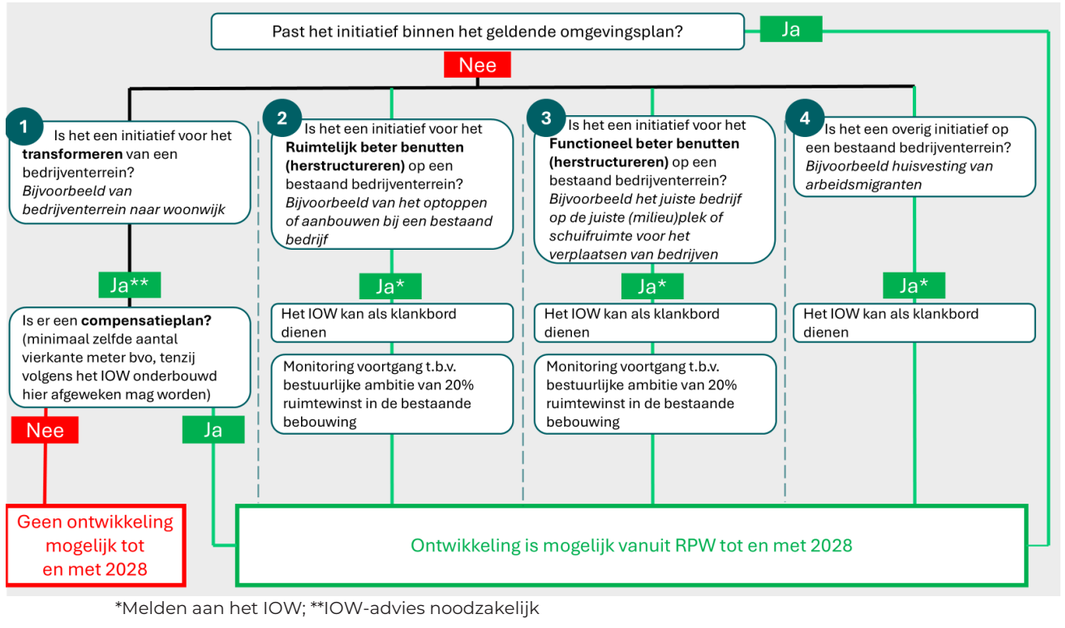
7.3 VERVOLGSTAPPEN NA VASTSTELLING RPW

Na vaststelling van het RPW 2025-2028 zullen nog een aantal zaken verder worden uitgewerkt, waaronder:

- Inventarisatie capaciteitsbehoefte gemeenten (Q2 2025)
- Uitgifte + proces tranchering nieuwe ontwikkelruimte (Q2 2025)
- Voorstel gemeentelijke uitgiftevoorwaarden (met regionale basis) (Q3 2025)
- Handleiding herstructurering (Q3 2025)
- Proces 'Juiste bedrijf op juiste plek' (Q3 2025)
- Ondersteuning RPW op het vlak van herstructurering (Q3 2025)
- Strategie voor Circulariteit/HMC opstellen (Q3 2025)
- Strategie voor Watergebonden bedrijvigheid (Q4 2025)

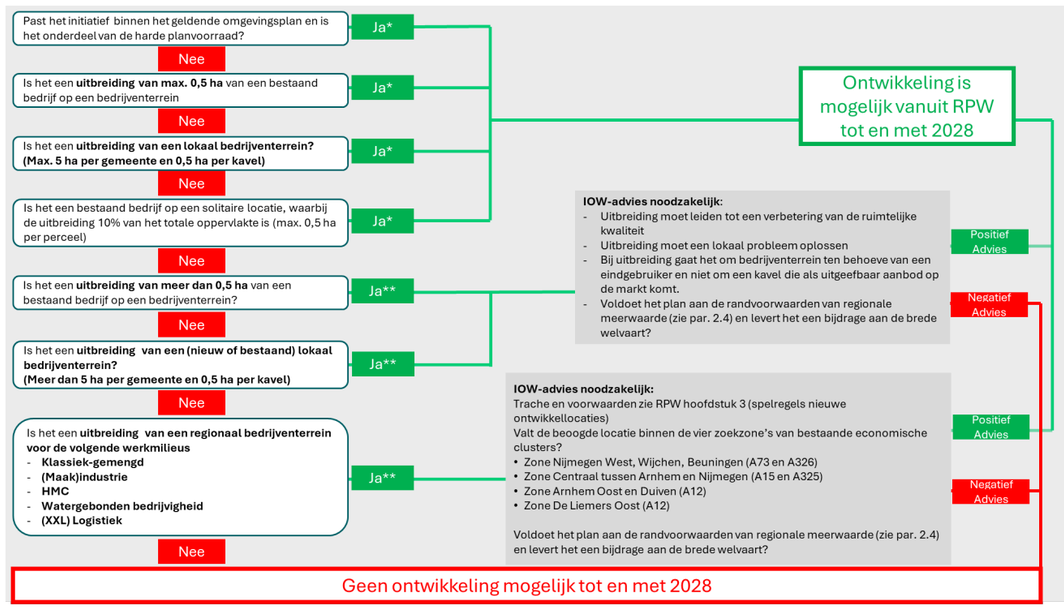
AFWEGINGSKADERS

A) Stroomschema bestaande bedrijventerreinen

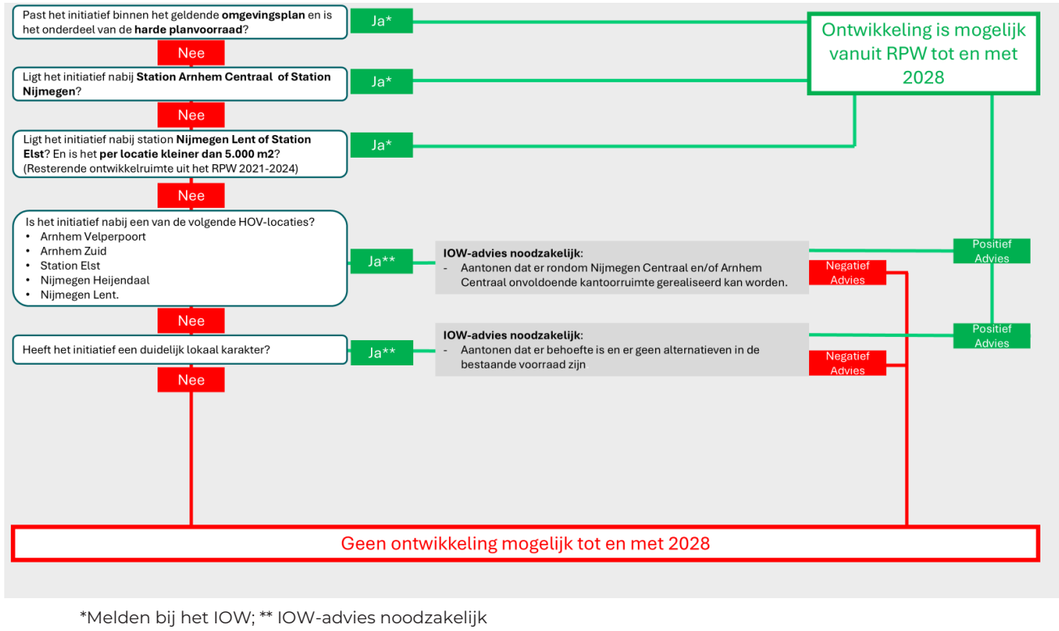

*Melden aan het IOW; **IOW-advies noodzakelijk

B) Stroomschema Nieuwe ontwikkellocaties

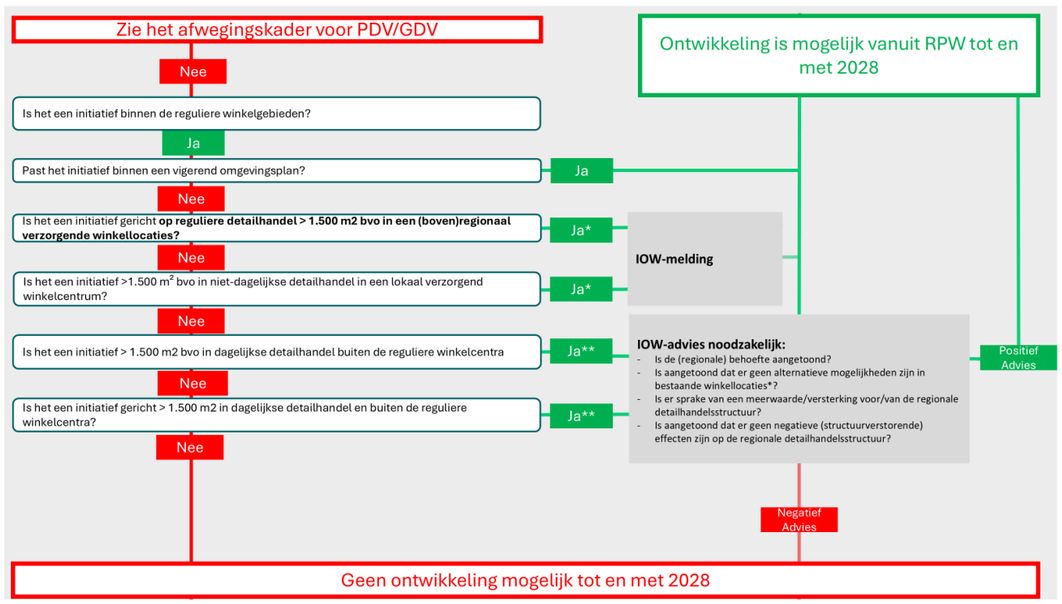

C) Stroomschema Kantoren

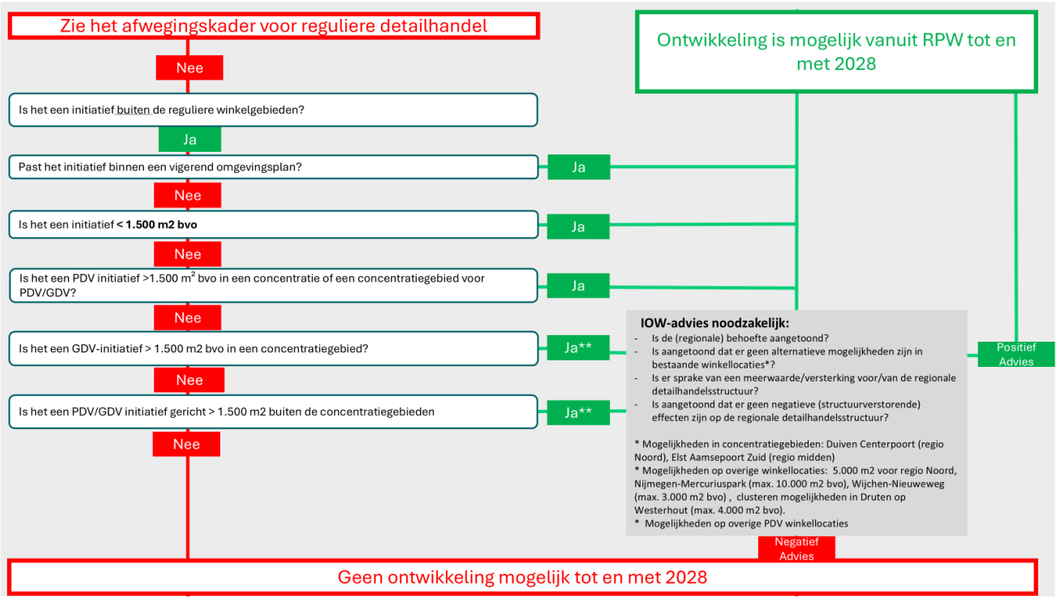

*Melden bij het IOW; ** IOW-advies noodzakelijk

D) Stroomschema Reguliere Detailhandel

E) Stroomschema Perifere- en Grootschalige Detailhandel (PDV/GDV)

VOORSTEL BEOORDELINGSKADER NIEUWE REGIONALE BEDRIJVENTERREINEN

Invulling ontwikkelruimte RPW 2025-2028

In het RPW 2025-2028 is vastgelegd dat invulling gegeven wordt aan de ontwikkelruimte, voor de (regionale) bedrijventerreinen voor de periode 2025-2028. Hiervoor is 45 hectare (voor de periode 2025-2028) beschikbaar.

De toegekende ruimte is verdeeld over de volgende werkmilieus

Werkmilieu	Ontwikkelopgave (incl. bandbreedte)
Klassiek-gemengd	22,5 ha
Logistiek - Regulier - Grootschalig	 - Regulier = 3 ha - Grootschalig= 7-14 ha*
(Maak)industrie	12,5 ha
Totale ontwikkelopgave	**45 – 52 ha***

Proces beoordeling

Nader te bepalen

Beoordelingskader nieuwe regionale bedrijventerreinen

Onderwerp	Beoordeling
Ruimtebehoefte	
1) Voorziet het plan in een onderbouwde ruimtebehoefte?	
2) Zijn er meerdere plannen die aanspraak maken op de ruimtebehoefte?	
3) Kan de ruimtebehoefte in bestaand stedelijk gebied (aanbod, leegstand, herstructurering) gehuisvest worden?	
Intensief ruimtegebruik	
1) Zorgt het plan ervoor dat er minimaal 2 bouwlagen zijn?	
2) Is de FSI van de kavel in de nieuwe situatie minimaal 1,4?	
Duurzaamheid en kwaliteit	
1) Zijn klimaatadaptatie en de energietransitie onderdeel van het plan?	
2) Wordt certificering met een duurzaamheidscertificaat, zoals BREEAM Nieuwbouw en renovatie Excellent of vergelijkbare certificering, toegepast?	
3) Past het plan de duurzaamheidsdoelstellingen m.b.t. energie, zoals vastgesteld in het RPW, toe?	

Onderwerp	Beoordeling
i. Het benutten van daken voor zonnepanelen	
ii. Gasloos bouwen (tenzij noodzakelijk voor het productieproces)	
iii. Uitwisseling van restwarmte en elektriciteit binnen het terrein en directe omgeving	
iv. Het reserveren van ruimte voor bijvoorbeeld (elektrische) oplaadpunten, waterstof tanken, batterij/voorzieningen t.b.v. opslaan elektriciteit	
4) Past het plan de duurzaamheidsdoelstellingen m.b.t. klimaatadaptatie en circulariteit, zoals vastgesteld in het RPW, toe?	
v. Risicoanalyse stikstofdepositie	
vi. Het opstellen van een materialenpaspoort voor gebouwen	
vii. Uitwisseling van grondstoffen binnen het terrein en directe omgeving	
viii. Normen voor waterberging	
ix. Natuurinclusief en/of circulair bouwen	
x. Vergroenen van de openbare ruimte	
Organisatiegraad	
1) Voorziet het plan in parkmanagement of een andere vorm van organisatiegraad? (Verplicht)	
Bereikbaarheid	
1) Sluit het plan aan op bestaande infrastructuur (zowel fysiek als digitaal)?	
2) Is het plan multimodaal ontsloten?	
3) Is de locatie bereikbaar voor personeel?	
Financiële haalbaarheid	
1) Is een financiële haalbaarheidsstudie onderdeel van het ingediende plan?	
2) Geeft de onderbouwing inzicht in de fasering?	
3) Is het plan haalbaar volgens de bijgaande onderbouwing?	
Regionale meerwaarde	
1) Zijn de werkzaamheden ondersteunend aan de topsectoren Health, Hightech en/of Energy?	
2) Voorziet het plan in werkgelegenheid die past bij het regionale arbeidsaanbod?	
3) Is het plan aantrekkelijk voor MKB in de regio?	
4) Is het bedrijf regionaal verankerd? Is het een uitbreiding/verhuizing van een bedrijf dat al geruime tijd in de GMR gevestigd is?	
5) Levert het bedrijf een bijdrage aan de circulaire economie en/of vervult het een belangrijke positie in de logistieke keten?	

Onderwerp	Beoordeling
Huisvesting arbeidsmigranten en voorzieningen	
1) Voldoet het plan aan de inspanningsverplichting voor het verzorgen van huisvesting aan arbeidsmigranten van goede kwaliteit?	
2) Is er in het plan/in de nabijheid ruimte voor de benodigde voorzieningen, zoals een clean energy hub (truckparking, laadpunt voor duurzame brandstof, eet- en slaapgelegenheid, etc.)?	
Energie	
1) Sluit het plan aan op een bestaande (energie)netwerkaansluitingen?	
2) Is de netbeheerder op de hoogte van de uitbreidingsplannen?	
3) Is er inzichtelijk wat de gevolgen zijn van het plan voor de netwerkcapaciteit?	
4) Zijn andere (lokale, off-the-grid) oplossingen onderdeel van het plan?	
Ruimtelijke inpassing	
1) Heeft er een integrale ruimtelijke afweging van het plan plaatsgevonden, waarbij aantasting van het landschap in het plan zo veel als mogelijk wordt beperkt?	
2) Past het plan binnen de provinciale kaders (en is dit afgestemd met de provincie)?	
Europese Dienstenrichtlijn	
1) Discriminatie: Wordt er gegarandeerd dat er geen discriminerende eisen worden gesteld aan dienstverleners op basis van nationaliteit of woonplaats?	
2) Noodzaak: Is de noodzaak van de voorgestelde maatregelen kwalitatief onderbouwd? Wordt (kwalitatief) aangetoond dat de maatregelen essentieel zijn voor het bereiken van de beoogde doelen?	
3) Evenredigheid: Wordt aangetoond dat de maatregelen evenredig zijn? Zijn de maatregelen geschikt en noodzakelijk om de doelstellingen van het RPW 2025-2028 te bereiken zonder onnodige beperkingen op te leggen?	

BIJLAGEN

Overzicht bijlagen die aanvullend worden geleverd bij het RPW 2025-2028:
- Onderbouwing Bedrijventerreinen, Ecorys
- Onderbouwing Kantoren, Ecorys
- Onderbouwing Detailhandel, Ecorys
- Onderzoek circulariteit, BVR en Ecorys
- Onderzoek Nieuwe ontwikkellocaties, BVR
- Onderzoek Wonen en werken combineren, BVR
- Onderzoek Strategisch grondbeleid voor herstructurering bedrijventerreinen, prof. E. van der Krabben
- Onderzoek Huisvesting Arbeidsmigranten, Buck Consultants – Six legal

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@groenemetropoolregio.nl
www.groenemetropoolregio.nl

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

BIJLAGENRAPPORT

REGIONAAL PROGRAMMA WERKLOCATIES 2025-2028

Onderbouwing Bedrijventerreinen -Ecorys- pg. 3

Onderbouwing Kantoren - Ecorys - pg. 11

Onderbouwing detailhandel - Ecorys - pg. 30

Onderzoek circulariteit, BVR en Ecorys pg. 65

Onderzoek Nieuwe ontwikkellocaties, BVR pg. 154

Onderzoek Wonen en werken combineren, BVR pg. 187

Onderzoek Strategisch grondbeleid voor herstructurering bedrijventerreinen, prof vd Krabben pg. 212

Onderzoek Huisvesting Arbeidsmigranten, Buck Consultants – Six legal pg. 262

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Onderbouwing Bedrijventerreinen

-Ecorys-

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Ruimtebehoefte bedrijventerreinen t.b.v. RPW 2025 t/m 2028

De notitie beschrijf de resultaten van de analyse van de ruimtebehoefte op bedrijventerreinen in de GMR in de periode 2023 t/m 2030 met een doorkijk naar 2040. Vanwege de ruimtelijke opgave in de GMR en de noodzaak van zorgvuldig ruimtegebruik is het van belang nu al rekening te houden met de behoefte na 2030.

De notitie is als volgt opgebouwd:

1. De huidige situatie: vraag, aanbod en ontwikkelruimte in het RPW 2021-2024.
2. De behoefteraming bedrijventerreinen provincie Gelderland voor de periode 2023-2030 en 2031-2040 volgens EIB-scenario laag en hoog, inclusief berekend middenscenario.
3. Vervangingsvraag als gevolg van transformatie

Vraag, aanbod en ontwikkelruimte in het RPW 2021-2024

In het RPW 2021-2024 is de ontwikkelruimte voor de gehele periode 2021 t/m 2030 beoordeeld en toebedeeld in twee tranches. Dit betekent dat, mits deze plannen allemaal ontwikkeld worden, er in voldoende ruimte voorzien wordt om de uitbreidingsvraag tot en met 2030 te laten landen.

Toelichting: In het RPW 2021-2024 werd geconstateerd dat er in de periode tot en met 2030 behoefte is aan 121,5 hectare extra ruimte op bedrijventerreinen (Tabel 1). De raming van de uitbreidingsvraag is gebaseerd op een berekend middenscenario en bedraagt in totaal 271 hectare, oftewel 27 hectare per jaar. Hieraan is en wordt invulling gegeven door de plannen die in de 1e en 2e tranche van de ontwikkelruimte in het RPW zijn beoordeeld te ontwikkelen. Dit betekent dat, mits deze plannen allemaal ontwikkeld worden, er in voldoende ruimte voorzien wordt om de uitbreidingsvraag tot en met 2030 te laten landen.

Tabel 1 Vraag, aanbod en ontwikkelruimte in het RPW 2021-2024.

Werkmilieu	Ruimtebehoefte 2021-2030	Uitgeefbaar aanbod	Ontwikkelruimte
Klassiek – gemengd[1]	96 ha	60 ha	36 ha
Logistiek[2]	115,5 ha	55 ha	60,5 ha
Waarvan regulier	*46,5 ha*	*28 ha*	*18,5 ha*
Waarvan XXL	*69 ha*	*27 ha*	*42 ha*
(Maak)industrie	42 ha	27 ha	15 ha
Agrifood	16 ha	0 ha	16 ha
Hoogwaardig/kantoren	2 ha	8 ha	-6 ha
Totaal	**271 ha**	**150 ha**	**121,5 ha**

Bron: RPW 2021-2024, tabel 4.1.

Destijds werd echter nog geen regionale vervangingsvraag verwacht als gevolg van transformatie en is evenmin expliciet rekening gehouden met de ruimtevraag voor

[1] Betreft ruimtevraag van zowel lokale als regionale bedrijvigheid.

[2] Ruimtebehoefte vanuit bovenregionale distributiecentra en/of *witte raven* maakt geen onderdeel uit van de vraag-aanbodconfrontatie. De ontwikkelruimte kan in de praktijk dus groter zijn. Het ontbreken van regionale binding moet daarvoor wel aangetoond worden volgens de spelregels die zijn vastgelegd in de randvoorwaarden voor XXL-logistiek.

klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie. Anderzijds zijn ook de regionale ambities ten aanzien van het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen en intensiever ruimtegebruik aangescherpt. Het effect hiervan komt in de volgende paragrafen aan bod.

Behoefteraming bedrijventerreinen GMR 2023 t/m 2040

Behoefteraming bedrijventerreinen provincie Gelderland 2023

In het najaar van 2023 heeft provincie Gelderland de geactualiseerde provinciale behoefteraming voor bedrijventerreinen vastgesteld[3]. Hierin is gerekend met de prognoses voor werkgelegenheidsontwikkeling en ontwikkeling van de toegevoegde waarde, die in 2022 is opgesteld door het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB)[4]. EIB rekent met een behoedzaam en een gunstig ontwikkelscenario, die in de provinciale behoefteraming EIB laag en EIB hoog worden genoemd. Het resultaat van de behoefteraming is de uitbreidingsvraag van bedrijven op bedrijventerreinen in de GMR. Dit is dus exclusief vervangingsvraag als gevolg van transformatie en schuifruimte om herstructurering mogelijk te maken.

Tabel 2 toont de uitbreidingsvraag op bedrijventerreinen voor de periode 2023-2030 en de periode 2031-2040. Ter duiding wordt tussen haakjes de gemiddelde jaarlijkse uitbreidingsvraag weergegeven.

Tabel 2 Uitbreidingsvraag op bedrijventerreinen in de GMR 2023 t/m 2040.

	EIB laag	EIB hoog
2023-2030	132 ha (16,5 ha per jaar)	243 ha (30,5 ha per jaar)
2031-2040	48 ha (5 ha per jaar)	317 ha (31,5 ha per jaar)
Totaal 2023 t/m 2040	**180 ha (10 ha per jaar)**	**560 ha (31 ha per jaar)**

Bron: Behoefteraming werklocaties Gelderland, Stec Groep (2023).

Let op: ten tijde van deze prognose was gemeente Montferland nog onderdeel van de GMR. Per 1-1-2025 sluit de gemeente Montferland zich aan bij het RPW van de regio Achterhoek. Om het effect hiervan in te schatten, is in de provinciale behoefteraming de uitbreidingsvraag op bedrijventerreinen in de gemeente Montferland inzichtelijk gemaakt. De uitbreidingsvraag in bovenstaande tabel is daarop aangepast. De tabel toont dus de uitbreidingsvraag in de GMR exclusief gemeente Montferland.

Middenscenario en doorvertaling naar regionale werkmilieus

Omdat de behoefteraming volgens EIB laag en hoog resulteert in een aanzienlijke bandbreedte, is ook nu door Ecorys een middenscenario (EIB midden) berekend. Voor dit scenario is tevens een doorvertaling gemaakt naar de uitbreidingsvraag per werkmilieu, voor zowel de periode 2023-2030 als 2031-2040.

Tabel 3 Uitbreidingsvraag op bedrijventerreinen in de GMR 2023 t/m 2040 scenario midden.

Periode	EIB midden
2023-2030	169 ha (21 ha per jaar)
2031-2040	269 ha (27 ha per jaar)
Totaal 2023 t/m 2040	**438 ha (24 ha per jaar)**

[3] Stec Groep (2023) Prognose werklocaties Gelderland.
[4] Economisch Instituut voor de Bouw (2022) Actualisatie en regionalisering bedrijfstakramingen.

Tabel 4 Uitbreidingsvraag scenario midden per werkmilieu.

Werkmilieu	2023-2030	2031-2040	Totaal 2023-2040
Klassiek-gemengd	63 ha	100 ha	163 ha
Logistiek	59 ha	94 ha	152 ha
Waarvan regulier	*18 ha*	*29 ha*	*47 ha*
Waarvan XXL	*41 ha*	*65 ha*	*105 ha*
Maakindustrie	45 ha	73 ha	118 ha
Agrifood	2 ha	3 ha	5 ha
Totaal	**169 ha**	**269 ha**	**438 ha**

Vervangingsvraag als gevolg van transformatie

In het RPW 2021-2024 werd nog geen regionale vervangingsvraag verwacht als gevolg van transformatie van bedrijventerrein. Intussen is, vanwege de regionale woningbouwopgave, wel duidelijk dat er wel degelijk sprake is van vervangingsvraag met regionale consequenties. Deze vervangingsvraag moet in het RPW 2025-2028 dus opgenomen worden in de programmering. In de periode t/m 2040 bedraagt de vervangingsvraag naar verwachting in totaal 105 hectare.

Een rondvraag bij de gemeenten heeft de volgende informatie opgeleverd over de te verwachten vervangingsvraag als gevolg van transformatie van bedrijventerreinen (zie ook Tabel 5):

- In de periode t/m 2030 wordt 47 hectare vervangingsvraag verwacht. Daarvan is 22,5 hectare klassiek-gemengd en 24,5 hectare maakindustrie. De 31 hectare vervangingsvraag als gevolg van woningbouw op Rijnpark in Arnhem is voorlopig 50/50 verdeeld over beide werkmilieus.
- Voor de periode 2031 t/m 2040 staat nog eens 57 hectare klassiek-gemengd werkmilieu op de nominatie voor transformatie. Dat maakt het totaal aan vervangingsvraag t/m 2040 minimaal 104 hectare
- Daarnaast wordt door gemeenten aangegeven dat er over nog eens 47 hectare bedrijventerrein wordt gesproken over transformatie, maar dat is nog niet concreet genoeg om als vervangingsvraag op te nemen.
- De gebiedsontwikkeling van Winkelsteeg in Nijmegen is geen onderdeel van de hierboven benoemde transformatieplannen, omdat niet bekend is wat de exacte vervangingsvraag is. De reden hiervoor is dat Winkelsteeg een gemengde woon-werklocaties wordt en er dus wel ruimte voor werken behouden blijft.

Tabel 5 Vervangingsvraag.

Gemeente	Bedrijventerrein	Vervangingsvraag 2024-2030	Vervangingsvraag 2031-2040
Arnhem	Rijnpark	33,0 ha	6,5 ha*
Beuningen	solitaire bedrijfslocatie	1,5 ha	-
Beuningen	solitaire bedrijfslocaties	-	5,5 ha
Druten	De Ruijterstraat	2,5 ha	-
Heumen	Taaiendijk	9,0 ha	-
Lingewaard	Polseweg	3,0 ha	-
Nijmegen	Winkelsteeg	-	-
Zevenaar	Mercurion	-	13,0 ha
Zevenaar	Tatelaar	-	10,0 ha
Zevenaar	Zuidspoor	-	22,0 ha
Totaal		**49,0 ha**	**57,0 ha**

*In de herontwikkeling van het gebied wordt een deel gecompenseerd met ruimte voor werken. Dit is reeds in deze cijfers verrekend.

Tabel 6 Uitbreidingsvraag per werkmilieu 2023-2040, incl. concrete vervangingsvraag.

Werkmilieu	EIB midden
Klassiek-gemengd	163 + 79,5 = 242,5 ha
Logistiek	152 ha
Waarvan regulier	*47 ha*
Waarvan XXL	*105 ha*
Maakindustrie	118 + 24,5 = 142,5
Agrifood	5 ha
Totaal	**542 ha**

Tabel 7 Overzicht hard planaanbod (peildatum aanbod: 1-1-2025).

Gemeente	Bedrijventerrein	Werkmilieu	Totaal uitgeefbaar (ha)
Arnhem	IJsseloord II	Klassiek - gemengd	1,57
Arnhem	Industriepark Kleefse Waard	(Maak)industrieel	5,27
Arnhem	Merwedeterrein	Klassiek - gemengd	1,89
Arnhem	Nieuwe Haven	(Maak)industrieel	0,48
Arnhem	Rijnpark	Klassiek - gemengd	0,99
Druten	Industrie terrein Westerhout	Klassiek - gemengd	0,29
Druten	Klepperheide	Klassiek - gemengd	0,43
Druten	Westerhout Zuid	Klassiek - gemengd	1,41
Duiven	De Nieuweling	Klassiek - gemengd	1,34
Duiven	Innofase Uitbreiding	Bijzondere werklocatie	5,24
Lingewaard	Houtakker 2	Klassiek - gemengd	0,30
Nijmegen	Oost-Kanaalhaven	(Maak)industrieel	4,28
Nijmegen	Winkelsteeg Compaq	Klassiek - gemengd	0,28
Nijmegen	Winkelsteeg NXP	Bijzondere werklocatie	7,66
Overbetuwe	De Aam	Klassiek - gemengd	3,61
Overbetuwe	Merm	Klassiek - gemengd	0,60
Overbetuwe	Merm Oost	(Maak)industrieel	2,38
Overbetuwe	Park15	Logistiek	3,67
Overbetuwe	Stationsomgeving Zetten-Andelst	Klassiek - gemengd	0,02
Rheden	Dieren Oost	Klassiek - gemengd	1,39
Rheden	Kanaal II - uitbreiding	(Maak)industrieel	4,08
Westervoort	Het Ambacht	Klassiek - gemengd	1,02
Zevenaar	7Poort	Logistiek	8,76
Zevenaar	Hengelder	Klassiek - gemengd	0,02
Zevenaar	Technopark Mercurion	Klassiek - gemengd	0,32
Totaal			**57,31 ha**

Vraag-aanbodconfrontatie EIB midden 2023-2040

Conform het RPW 2021-2024 stellen we voor ook in het RPW 2025-2028 het middenscenario als uitgangspunt te hanteren voor de regionale programmering van bedrijventerreinen. De ruimtebehoefte (uitbreidingsvraag + vervangingsvraag) t/m 2040 is in tabel 8 afgezet tegen het planaanbod (hard en zacht) op peildatum 1 januari 2024. Het resultaat is de ontwikkelopgave voor de periode 2031 t/m 2040, waar in het RPW 2025-2028 de voorbereidingen voor getroffen moeten worden.

Tabel 8 Vraag-aanbodconfrontatie EIB midden 2023 t/m 2040 (peildatum aanbod: 1-1-2025).

Werkmilieu	Ruimtebehoefte EIB midden 2023 t/m 2040	Aanbod hard (incl. opties)	Aanbod zacht	Balans
Klassiek-gemengd	242,5 ha	15,5 ha	39 ha	-188 ha
Logistiek	152 ha	12,5 ha	40 ha	-99,5 ha
Waarvan regulier	*47 ha*	*12,5 ha*	*14 ha*	-20,5 ha
Waarvan grootschalig	*105 ha*	*0 ha*	*26 ha*	-79 ha
Maakindustrie	142,5 ha	16,5 ha	23,0 ha	-103 ha
Agrifood	5 ha	0 ha	13,0 ha	+ 8 ha
Bijzondere werklocatie[5]	-	13 ha		
Totaal		**57.5 ha**	**115 ha**	
	542 ha	**172.5 ha**		-369.5 ha

Uitsplitsing uitbreidingsvraag XXL-logistiek 2023 t/m 2040

		Uitbreidingsvraag EIB midden 2023 t/m 2040
Totale vraag Logistiek		152 ha
Waarvan regulier		*47 ha*
Waarvan XXL		*105 ha*
75% van de vraag van XXL-logistiek is regionaal gebonden (Stec, 2023)	75% faciliteren van 105 ha	79 hectare
Er resteert 25% niet-regionaal gebonden vraag	25% resterende vraag	26 hectare
Daarvan is 28% gerelateerd aan regionale topsectoren	28% van de resterende vraag faciliteren	7 hectare
Regionaal gebonden en gerelateerd aan regionale topsectoren faciliteren		**86 hectare**
Niet faciliteren (niet-regionaal gebonden en niet gerelateerd aan de regionale topsectoren		19 hectare

[5] Er is 13 hectare aanbod op bedrijventerreinen die een status aparte toegewezen hebben gekregen (bijzondere werklocaties) vanwege het toekomstgerichte thema waarop deze gericht zijn (hightech en health, energie en circulaire economie) en waarvoor geen ruimtevraag geraamd is. Het aanbod ligt volledig op Innofase.

Uit bovenstaande tabel blijkt allereerst dat 75% van de vraag naar XXL-logistiek (79 hectare) regionaal gebonden is en daarmee gefaciliteerd wordt. Vervolgens wordt van de resterende 25% (26 hectare) gekeken in hoeverre deze gerelateerd is aan de regionale topsectoren. Van de niet-regionaal gebonden logistiek wordt alleen de vraag die gerelateerd is aan de regionale topsectoren wordt gefaciliteerd.

In het vraagramingsmodel is per sbi-code aangegeven of deze sbi-code tot een van de regionale topsectoren (dit zijn de regionale topsectoren Health, Hightech en Energy én Food). Gezamenlijk zijn deze topsectoren goed voor 28% van de logistiek in de regio. Dat betekent dat 72% van de logistiek niet gerelateerd is aan de regionale topsectoren. Van de 26 hectare niet-regionaal gebonden logistieke vraag is 28% (7 hectare) gerelateerd aan de regionale topsectoren en wordt daarmee gefaciliteerd. Het resterende deel van 72% (19 hectare) is niet gerelateerd aan de regionale topsectoren en wordt daarom niet gefaciliteerd.

Tabel 8 Vraag-aanbodconfrontatie EIB midden 2023 t/m 2040 inclusief niet faciliteren (peildatum aanbod: 1-1-2025).

Werkmilieu	Ruimtebehoefte EIB midden 2023 t/m 2040	Aanbod hard (incl.opties)	Aanbod zacht	Balans
Klassiek-gemengd	242,5 ha	15,5 ha	39 ha	-188 ha
Logistiek	133 ha	12,5 ha	40 ha	-80,5 ha
Waarvan regulier	*47 ha*	*12,5 ha*	*14 ha*	-20,5 ha
Waarvan grootschalig	*86 ha*	*0 ha*	*26 ha*	-60 ha
Maakindustrie	142,5 ha	16,5 ha	23,0 ha	-103 ha
Agrifood	5 ha	0 ha	13,0 ha	+ 8 ha
Bijzondere werklocatie[6]	-	13 ha		
Totaal		**57.5 ha**	**115 ha**	
	523 ha	**172.5 ha**		-350.5

Vertaling naar werkmilieus binnen het RPW 2025-2028

Werkmilieu	**Ontwikkelopgave (incl. bandbreedte)**
Klassiek-gemengd	22,5 ha
Logistiek - Regulier - Grootschalig	 - Regulier = 3 ha - Grootschalig= 7-14 ha*
(Maak)industrie	12,5 ha
Totale ontwikkelopgave	**45 – 52 ha***

**In verband met het hanteren van draaiknoppen om ruimtewinst te creëren ontstaat er een modelmatige discrepantie bij het werkmilieu grootschalige logistiek.*
Grootschalige logistiek (kavels groter dan 4 ha) is namelijk niet mengbaar in woon-werkgebieden en maakt geen onderdeel uit van de lokale opgave (kavels <0,5 ha). Hierdoor is er modelmatig teveel ruimtewinst ingeboekt dat in de praktijk niet realiseerbaar is. Dit leidt ertoe dat wij een bandbreedte voor grootschalige logistiek hanteren van minimaal 7 ha en maximaal 14 hectare voor de komende

[6] Er is 13 hectare aanbod op bedrijventerreinen die een status aparte toegewezen hebben gekregen (bijzondere werklocaties) vanwege het toekomstgerichte thema waarop deze gericht zijn (hightech en health, energie en circulaire economie) en waarvoor geen ruimtevraag geraamd is. Het aanbod ligt volledig op Innofase.

RPW periode. Deze bandbreedte is mede ingegeven in het licht van recente ontwikkelingen van toenemende leegstand van bestaand grootschalig logistiek vastgoed.

Overall advies

Er is op dit moment onvoldoende hard planaanbod om de ruimtevraag tot en met 2030 en 2040 te kunnen voorzien. Daarom is het volgende nodig:

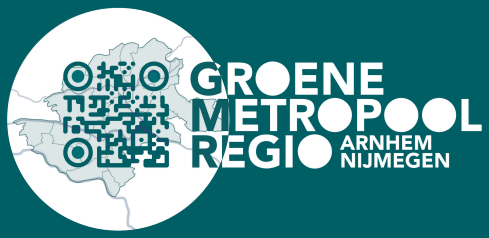
1. Volop aan de slag met ontwikkelen 1e en 2e tranche;
2. Sturen op optimalisatie en intensiever gebruik van bestaande en nieuwe bedrijventerreinen;
3. Extra ruimte nodig voor compensatie bij transformatie;
4. Extra schuifruimte nodig voor herstructurering;
5. Nieuwe ontwikkelingen voor de periode 2031-2040 voorbereiden.

Daarbij horen ook de volgende maatregelen:

- Behoud van bestaande bedrijventerreinen en in het bijzonder hmc-ruimte en watergebonden locaties. Transformatie volgens het ‘nee, tenzij’-principe.
- Gerichte herstructurering vraagt om focus en prioritering van locatie en type ruimtevrager;
- Betrek regionale partners (bedrijven/investeerders/provincie/Rijk) bij de schuifpuzzel, zorg voor regie met voldoende ambtelijke organisatiecapaciteit en ga gezamenlijk en stap-voor-stap aan de slag.
- Tegelijkertijd is er behoefte aan nieuwe (schuif)ruimte. Mogelijk kunnen de opbrengsten van nieuwe uitgifte bijdragen aan herstructurering op andere plekken.

Onderbouwing Kantoren

-Ecorys-

ECORYS

Answering tomorrow's challenges today

RPW Arnhem-Nijmegen 2025-2028 hoofdstuk kantorenbeleid

GMR Arnhem-Nijmegen & provincie Gelderland

Rotterdam, 21 juni 2024

RPW Arnhem-Nijmegen 2025-2028 hoofdstuk kantorenbeleid

GMR Arnhem-Nijmegen & provincie Gelderland

Rotterdam, 21 juni 2024

Inhoudsopgave

1 Regionale beleidsdoelstellingen kantoorlocaties....4
1.1 Definities....4
1.2 Doelstelling van het regionaal beleid voor kantoorlocaties....5

2 Regionaal beleid voor kantoorlocaties....7
2.1 Uitgangspunten voor het regionaal beleid voor kantoorlocaties....7
2.2 Spelregels van het regionaal beleid voor kantoorlocaties....7
2.3 Toelichting regionaal beleid voor kantoorlocaties....8

Bijlage I – Methodiek vraag en aanbod....11
2.3.1 Onderbouwing scenario's....11
2.3.2 Grondslag voor kantorenbeleid Arnhem en Nijmegen....11
2.4 Prognose ruimtevraag kantoren....12
2.4.1 Uitbreidingsvraag....12
2.4.2 Vervangingsvraag....14
2.5 Aanbod kantoren Arnhem & Nijmegen....16

1 Regionale beleidsdoelstellingen kantoorlocaties

1.1 Definities

De gemeenten Arnhem en Nijmegen zijn regionaal aangewezen als regionale kantorenconcentraties. De kantoorlocaties in de GMR zijn weergegeven in Figuur 1.1. de kantoorlocaties zijn onderverdeeld in een aantal locatietypen, oftewel kantoormilieus:

- Centraal stationsgebieden – Dit is het gebied rondom station Arnhem Centraal en station Nijmegen/Centrum. Tot het stationsgebied behoren de locaties die zich binnen 12 minuten (ca. 1 kilometer) loopafstand van het betreffende station bevinden. Omdat de centraal stationsgebieden het meest gewild zijn onder kantoorgebruikers en de ruimte er schaars is, zijn enkele andere ov-knooppunten aangewezen als overlooplocaties van de centraal stationsgebieden. Dit zijn stations Arnhem Zuid, Arnhem Velperpoort, Elst, Heijendaal en Nijmegen Lent.
- Kantoorparken – Dit zijn de formele werklocaties met een (grotendeels) monofunctionele kantoorbestemming. Daarbij is het onderscheid tussen toekomstbestendige kantoorparken en overige kantoorparken van belang. Het regionaal beleid richt zich op versterking van de eerste categorie, terwijl van de tweede categorie herontwikkeling naar een andere (economische) functie wordt gestimuleerd.
- Kantoren op bedrijventerreinen – dit zijn onafhankelijke kantoren (dus niet behorend bij een bedrijf) op een bedrijventerrein. Het regionaal beleid staat in principe geen nieuwe solitaire kantoorontwikkelingen meer toe op bedrijventerreinen.

- Daarnaast vestigen kantoorgebruikers zich ook op:
  - Campussen – de voorwaarde hierbij is dat de kantoren de campus versterken. De spelregels voor campussen zijn in een afzonderlijk hoofdstuk beschreven.
  - Informele werklocaties – zoals het overig centrumgebied (buiten de 12 minuten loopafstand van het centraal station) en kleinschalige kantoren op bepaalde plekken in de wijk.
    - Ten aanzien van kantoren in het overig centrum maken de gemeente Arnhem en de gemeente Nijmegen specifieke regels.
    - Ten aanzien van kantoren in de wijk wordt in dit RPW afgesproken dat kantoren tot 500 m² kunnen worden toegestaan, mits dit past binnen het lokale omgevingsplan.

1.2 Doelstelling van het regionaal beleid voor kantoorlocaties

De doelstelling van het regionaal beleid voor kantoorlocaties is: streven naar kwalitatief evenwicht van vraag en aanbod in de regio en het versterken van toekomstbestendige locaties, zodat er voldoende ruimte is voor werkgelegenheid in kantoren op de daarvoor geschikte locaties. De gemeenten Arnhem en Nijmegen zijn regionaal aangewezen als de locaties voor (nieuwe) kantoorontwikkelingen.

Het regionale kantorenbeleid in de GMR richt zich daarom voornamelijk op de gemeente Arnhem en Nijmegen. Beide gemeenten hebben gedurende de looptijd van het RPW 2021-2024 kantorenbeleid vastgesteld voor de periode tot en met 2030[1]. In het najaar van 2023 is voor kantoren een prognose opgesteld van de ruimtebehoefte op kantoorlocaties in de regio's in de provincie Gelderland, waaronder de GMR. Die prognoses vormen de kwantitatieve basis voor de spelregels in dit RPW. In de bijlagen is de toelichting te vinden.

[1] Het Nijmeegse kantorenbeleid is in samenwerking met Stec Groep vastgelegd en heeft de titel 'Waar een wil is, is een weg'. Het beleid is gebaseerd op een behoefteraming met looptijd 2023-2032 en een doorkijk naar de periode 2033-2042. Het Arnhems kantorenbeleid is in samenwerking met Ecorys vastgelegd in de Kantorennota Arnhem 2022-2030. Dit kantorenbeleid is opgesteld op basis van het RPW 2021-2024

Figuur 1.1 Kantoorlocaties in de GMR.

2 Regionaal beleid voor kantoorlocaties

2.1 Uitgangspunten van het regionaal beleid voor kantoorlocaties

Het regionaal beleid voor kantoorlocaties richt zich vooral op de gemeenten Arnhem en Nijmegen. Beide gemeenten hebben in de afgelopen RPW-periode (2021-2024) gemeentelijk kantorenbeleid vastgesteld. De uitgangspunten en vraagramingen die hieraan ten grondslag liggen zijn in lijn met het huidige RPW. Het nieuwe RPW (2025-2028) ondersteunt het bestaand kantorenbeleid van Arnhem en Nijmegen.

De provinciale behoefteraming voor kantoren acht het EIB-hoog scenario als meest realistisch uitgangspunt voor de kantorenraming in de GMR. In het kantorenbeleid van Nijmegen wordt bovendien geadviseerd om de bandbreedte tussen EIB-hoog en de EIB-plusvariant van het basisscenario (EIB-hoog en EIB-plus) als uitgangspunt voor de kantorenraming te nemen. Dit advies wordt in dit RPW ook op de kantorenmarkt in Arnhem toegepast. Dit betekent dat het basisscenario met de varianten EIB-hoog en EIB-plus ten grondslag ligt aan de regionale programmering voor kantoren. De verwachte ruimtevraag bedraagt 132.000 m² tot 260.000 m² in de periode 2023-2030. Dit is 16.500 m² tot 32.500 m² per jaar. Daar staat een aanbod tegenover van in totaal 130.000 m². In bijlage I wordt de methodiek voor vraag en aanbod nader toegelicht.

In dit RPW worden minder kwantitatieve kaders meegegeven dan in voorgaande RPW's. Het is aan de gemeenten zelf om binnen de kaders van dit RPW te acteren en – indien van toepassing – initiatieven te voorzien van de benodigde onderbouwing. Ook hiervoor geldt dat de Ladder van duurzame verstedelijking moet worden doorlopen om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. Voor initiatieven die niet binnen de in paragraaf 2.2 genoemde kaders passen, is afstemming in het IOW vereist.

2.2 Spelregels van het regionaal beleid voor kantoorlocaties

Het huidig regionaal kantorenbeleid in het RPW 2021 t/m 2024 kan voortgezet worden in het toekomstige RPW 2025 t/m 2028. Concreet betekent dit het volgende:

- De uitgangspunten en vraagraming die ten grondslag liggen aan het kantorenbeleid van gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen zijn in lijn met het regionaal kantorenbeleid dat in dit RPW is vastgelegd;
- Nieuwe ontwikkelingen van kantoren concentreren zich in de stationsgebieden Arnhem Centraal en station Nijmegen/Centrum. Hierbij zijn de overige ov-knooppunten stations Arnhem Zuid, Arnhem Velperpoort, Station Elst, Heijendaal en Nijmegen Lent toegewezen als mogelijke overlooplocaties[2]. Op de overige ov-knooppunten station Elst en Nijmegen Lent is reeds ieder 5.000 m² ontwikkelruimte voor kantoren in de regionale programmering opgenomen. Dit blijft gestand.;

[2] Op de overige ov-knooppunten Station Elst en Nijmegen Lent is reeds ieder 5.000 m² ontwikkelruimte voor kantoren in de regionale programmering opgenomen. Dit blijft gestand.

- Op campussen ruimte wordt geboden aan kantoorhoudende bedrijven die de campus versterken. De spelregels ten aanzien van campussen zijn in dit RPW in een apart hoofdstuk Campussen opgenomen.
- Toekomstbestendige kantoorparken worden kwalitatief versterkt en op de overige kantoorparken wordt transformatie naar een passende (economische) functie gestimuleerd. Er is dus in principe geen sprake van uitbreiding van het aantal vierkante meters op kantoorparken.
- Er worden in principe geen nieuwe solitaire kantoorontwikkelingen toegelaten op bedrijventerreinen. Uitzondering hierop zijn kantoren die campuslocaties versterken. Bovendien wordt het aangemoedigd om langdurig leegstaande kantoren te benutten voor bedrijvigheid (herontwikkeling van kantoorruimte naar bedrijfsruimte).
- Kantoren in de wijk (t.b.v. werken in de wijk) worden ruimtelijk en planologisch gefaciliteerd tot een omvang van maximaal 500 m² en op voorwaarde dat dit passend is in het gemeentelijk omgevingsbeleid en het initiatief de wijkeconomie versterkt.

2.3 Toelichting regionaal beleid voor kantoorlocaties

Kijkend naar de verschillende typen kantoorlocaties, blijkt dat het aanbod niet in alle gevallen op de juiste plek ligt. Oftewel, niet elke kantoorlocatie past kwalitatief bij het regionaal kantorenbeleid en de wensen van kantoorgebruikers. De kantoorgebieden zijn ingedeeld in kantoormilieus:

- Stationsgebieden Arnhem Centraal en station Nijmegen/Centrum[3]
- Overig centrum[4]
- Kantoorpark/ overig ov-knooppunt
- Kantoren op een bedrijventerrein
- (Solitaire) kantoren in woonmilieu
- Innovatie/campusmilieu

Stationsgebied/centrummilieu

Het grootste deel van de kantoorhoudende bedrijvigheid wenst zich te vestigen in het gebied rondom Arnhem Centraal en station Nijmegen/Centrum. Zowel Arnhem als Nijmegen concluderen in hun kantorenbeleid dat er behoefte is om nieuw aanbod te ontwikkelen in het centraal stationsgebied. Beide gemeenten streven er in hun beleid naar om in deze gebieden zoveel mogelijk kansen voor nieuwe kantoren te benutten en om terughoudend te zijn met de transformatie van bestaande kantoorruimte naar wonen. Voor beide gemeenten betekent dat specifiek:

- Gemeente Nijmegen wijst het Stationsgebied en het Centrum aan als de kantorenlocatie van de toekomst met ruimte voor diverse kleinschalige kantoorgebruikers tot 1.000 m² vvo (verhuurbaar vloeroppervlak) in een gemengd stedelijk gebied met een totale oppervlakte van 9.500 m² tot 16.500 m² vvo.
- Gemeente Arnhem heeft in het stationsgebied vijf deelgebieden aangewezen, waarin tot 27.500 m² nieuwe kantoorruimte mogelijk is. Ook zijn in het Arnhems kantorenbeleid richtlijnen opgenomen ten aanzien van transformatie van kantoorruimte in dit gebied. Binnen de directe omgeving van het stationsgebied (circa 500 meter loopafstand vanaf het station) wordt door de gemeente niet meegewerkt aan transformatie van bestaande

[3] Binnen een straal van 12 minuten loopafstand vanaf Arnhem Centraal en Station Nijmegen
[4] De delen van de stadscentra van Arnhem en Nijmegen die niet binnen het stationsgebied vallen.

kantoorruimte. In de zone daar net buiten (500 tot 1.000 meter vanaf het station) wordt een ‘nee, tenzij’ beleid toegepast.

Indien de centraal stationsgebieden onvoldoende ontwikkelruimte kunnen bieden om aan de vraag te voldoen is overloop naar andere ov-knooppunten mogelijk. Deze potentiële overlooplocaties zijn stations Arnhem Zuid, Arnhem Velperpoort, Station Elst, Heijendaal en Nijmegen Lent[5] [6]. Deze locaties behoren tot het kantoormilieu overig ov-knooppunt.

Campus- en innovatiemilieus

Campus- en innovatiemilieus hebben een bijzondere positie in het werklocatiebeleid. Campussen zijn bij uitstek locaties waar verschillende functies, zoals kantoor, bedrijfsruimte, onderwijs en innovatie samenkomen. Kantoorontwikkelingen ter versterking van een campus en gericht op de doelgroep van een campus (de regionale topsectoren) worden daarom toegejuicht.

Gemeente Nijmegen geeft in haar beleid aan dat zij binnen dit milieu de meeste vraag naar kantoorruimte verwacht. Het is daarom van belang dat in de ontwikkelplannen voor campus Heijendaal en NovioTech Campus voldoende ruimte voor kantoren wordt geborgd. Ook Arnhem ziet de belangrijke waarde van campussen waarbij veel verschillende functies samenkomen. Zij geven in hun kantoorbeleid aan ontwikkelingen van kantoorruimte die campussen IPKW, Arnhems Buiten en kenniscampus Arnhem-Velp versterken, te ondersteunen.

Het hoofdstuk Campussen gaat nader in op de programmering van en regionale afspraken over campus- en innovatiemilieus.

Kantoorpark/overig ov-knooppunt

In het RPW 2021-2024 is afgesproken de concentratie van kantoorvolumes in de regio te richten op de meest toekomstbestendige kantorenparken. Dit zijn Arnhems Buiten, Gelderse Poort en Velperweg in Arnhem en Brabantse Poort en Heijendaal in Nijmegen. Daarentegen heeft gemeente Arnhem kantoorpark Kronenburg e.o. de status als formele kantoorlocatie ontnomen. Ontwikkelaars worden hier uitgenodigd om leegstaande kantoren te transformeren, waarbij wel kleinschalige ruimte voor werkgelegenheid blijft.

Daarnaast worden naar gelang de behoefte kantoorontwikkelingen mogelijk gemaakt op overige ov-knooppunten. Dit zijn de stations Arnhem Zuid, Arnhem Velperpoort, Elst, Heijendaal en Nijmegen Lent.

Bedrijventerreinen

De vraag naar kantoorruimte op bedrijventerreinen neemt af en de schaarste aan bedrijfsruimte is groot. Er worden daarom in principe geen nieuwe onafhankelijke kantoorontwikkelingen op bedrijventerreinen toegelaten. Bedrijventerreinen die tevens campuslocatie zijn, vormen hierop de uitzondering. Dit geldt alleen mits de kantoren de campus versterken. Zie daarvoor de afspraken in het hoofdstuk campussen.

---

5 Ten aanzien van de voorgenomen kantoorontwikkeling in Nijmegen Lent met een oppervlakte van 5.000m² wordt opgemerkt dat hier vooral behoefte is aan een multi-tenantgebouw, waarin ruimte geboden wordt aan kleinschalige kantoorgebruikers.

6 Bron: Ecorys, december 2020. *Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem-Nijmegen: Periode 2021 t/m 2024.*

Bovendien wordt regionaal afgesproken dat gemeenten bij langdurige leegstand van kantoorruimte op bedrijventerreinen herontwikkeling naar een andere economische functie stimuleren.

(Solitaire) kantoren in woonmilieu

Conform de trend naar meer gemengde woon-werkgebieden is ook het inpassen van kantoorruimte in de wijk passend. In dat kader worden kleinschalige initiatieven (<500 m²) buiten de formele kantoorlocaties toegelaten. Voorwaarden daarbij zijn dat dit overeenkomt met het gemeentelijk omgevingsbeleid en het initiatief de wijkeconomie versterkt.

Het is daarom belangrijk om bij nieuwe woningbouwontwikkelingen en/of grootschalige transformaties van woonlocaties ruimte te reserveren voor kleinschalige ruimte voor werken (kantoor- en bedrijfsruimte) op centrale plekken in de wijk.

Bijlage I – Methodiek vraag en aanbod

2.3.1 *Onderbouwing scenario's*

In 2023 heeft provincie Gelderland door Stec Groep een prognose op laten stellen voor de ruimtebehoefte op kantoorlocaties[7]. In deze behoefteraming zijn drie scenario's toegepast om een inschatting te maken van de verwachte uitbreidingsvraag op de kantorenmarkt. Deze scenario's zijn gebaseerd op onderzoek dat Stec Groep eerder heeft uitgevoerd voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken naar de invloed van COVID-19 op de kantorenmarkt. Hieronder is een omschrijving gegeven van de scenario's. Voor verdere toelichting verwijzen wij naar het rapport over de behoefteraming werklocaties Gelderland.

Scenario-omschrijvingen

"1. Business as usual: de kantorenmarkt herstelt zich naar het 'oude normaal'. Bedrijven blijven evenveel meters per werkzame persoon (de kantoorquotiënt) hanteren. Dit scenario sluit aan bij de uitgangspunten van EIB/BCI (2019).

2. Basisscenario: In het basisscenario houden we rekening met een daling van de kantoorquotiënt. We gaan uit van een daling naar 90% in 2030 ten opzichte van 2015. Dit is een iets snellere daling dan het uitgangspunt van het PBL in 2017 (95% in 2030 ten opzichte van 2015), vanwege de versnelde transitie naar thuiswerken tijdens COVID-19.

3. COVID-19 als katalysator: De COVID-19-pandemie heeft in dit scenario echt gewerkt als katalysator van hybride werken en bedrijven gaan deze transitie versneld inzetten. We gaan hierbij uit van een daling van de kantoorquotiënt naar 80% in 2030 ten opzichte van 2015."[8]

Voor elk van de scenario's is op regionaal niveau een bandbreedte gegeven aan de hand van een hoog en een laag scenario (EIB-hoog en EIB-laag). Deze EIB-varianten geven verschillende gradaties van bevolkingsgroei en economische groei aan. Volgens de provinciale prognose is het basisscenario EIB hoog het meest realistisch voor de GMR.

2.3.2 *Grondslag voor kantorenbeleid Arnhem en Nijmegen*

De gemeenten Arnhem en Nijmegen hebben gedurende de RPW-periode 2021-2024 kantorenbeleid opgesteld dat in lijn is met het regionaal beleid:

- Gemeente Arnhem heeft haar kantorenbeleid in 2023 vastgesteld op basis van het huidige RPW 2021-2024. Hieraan liggen twee WLO-scenario's ten grondslag: scenario Laag en scenario Hoog. Deze scenario's zijn afkomstig van de Toekomstverkenning Welvaart en Leefomgeving (WLO) van het CPB en het PBL, gepubliceerd in 2015. Zij geven de volgende omschrijving van de twee scenario's: "het Hoge scenario combineert een relatief sterke economische groei van 2 procent per jaar met een relatief sterke bevolkingsaanwas, in scenario Laag gaat een gematigde economische groei van 1 procent

[7] Stec Groep, oktober 2023. Prognose werklocaties Gelderland: Prognose ruimtevraag bedrijventerreinen, kantoren en informele werklocaties provincie Gelderland.

[8] Stec Groep, oktober 2023. *Prognose werklocaties Gelderland: Prognose ruimtevraag bedrijventerreinen, kantoren en informele werklocaties provincie Gelderland.* Pagina 33.

per jaar samen met een beperkte demografische ontwikkeling”[9]. Hierbij is het WLO-scenario Hoog vergelijkbaar met het basisscenario EIB-hoog dat voor de GMR als meest realistisch is aangegeven.

- Het kantorenbeleid van Nijmegen is in 2023 vastgesteld en hanteert dezelfde scenario’s als de provinciale behoefteraming. Vanwege de regionale dynamiek met Arnhem en Nijmegen als kantorenconcentraties, is daar een EIB-plusvariant aan toegevoegd. Deze variant houdt rekening met de relatief hogere verhouding van het aantal banen per woning in Nijmegen, in vergelijking met de regio, in combinatie met een woningbouwopgave van 13.070 woningen in Nijmegen dat volgt uit de Woondeal 2.0 tot 2030. Deze combinatie leidt tot de verwachting dat de werkgelegenheid in Nijmegen harder stijgt dan waar het hoge EIB-scenario voor de regio vanuit gaat. Gemeente Nijmegen acht daarom dat de bandbreedte tussen EIB-hoog en -plusvariant het meest realistisch is voor de gemeente binnen het basisscenario[10].

2.4 Prognose ruimtevraag kantoren

De kwantitatieve prognose van de ruimtevraag in de GMR voor de periode 2023 t/m 2030 wordt bepaald aan de hand van de autonome uitbreidingsvraag en de vervangingsvraag. Deze worden in de volgende paragrafen toegelicht.

2.4.1 Uitbreidingsvraag

Toelichting berekeningswijze

Om de kwantitatieve raming van de uitbreidingsvraag te stroomlijnen met de eerdergenoemde kantoren ramingen is ervoor gekozen om zowel het EIB-hoog als EIB-plus scenario toe te passen op de uitbreidingsvraag van kantoorhoudende bedrijvigheid in Arnhem en Nijmegen. De wijze waarop deze zijn berekend wordt hieronder beschreven.

[9] CPB/PBL (2015). Toekomstverkenning Welvaart en Leefomgeving. Nederland in 2030 en 2050: twee referentiescenario’s, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving/Centraal Planbureau. P.12

[10] Stec Groep, juni 2023. *Waar een wil is, is een weg: Visie op en onderzoek naar de kantorenmarkt in Nijmegen.*

Wijze van berekenen uitbreidingsvraag basisscenario EIB-Hoog

Hierbij is een vertaling uitgevoerd van de ruimtevraag prognose van Stec Groep voor de GMR in de periode 2023 t/m 2030 in het EIB-hoog scenario naar de gemeenten. Voor dit scenario wordt dezelfde verdeelsleutel gehanteerd als in het RPW 2021-2024:

30% van de vraag landt in Nijmegen
42% van de vraag landt in Arnhem
28% van de vraag landt in overige gemeenten in de GMR

In dit scenario is er geen sprake van uitbreidingsvraag in de GMR en zelfs van lichte krimp. Omdat dit slechts om gemiddeld 1.500 m² per jaar gaat, gaan we hier uit van een neutrale ontwikkeling (0 m²).De ruimtevraag omvat daarom in dit scenario alleen de vervangingsvraag. Hiervoor zijn een aantal mogelijke verklaringen:
1. Kantoren hebben in vergelijking met bedrijventerrein een lage vloerquotiënt. Hierdoor leidt een toename van het aantal arbeidsplaatsen, in vergelijking met bedrijventerreinen tot een relatief lage toename in ruimtevraag voor kantoren.
2. Ontwikkeling op het gebied van werkgedrag, zoals thuiswerken, leiden ertoe dat bedrijven die groeien niet per definitie meer ruimte vragen.

Wijze van berekenen uitbreidingsvraag basisscenario EIB-Plusvariant

De uitbreidingsvraag voor dit scenario is berekend op basis van de behoefteraming in het kantorenbeleid van Nijmegen waarbij de uitbreidingsvraag voor het EIB-plus scenario 3.190 m² per jaar bedraagt.[11]

Omdat de veronderstellingen van EIB-plus alleen van toepassing zijn op steden, is de verdeelsleutel van het huidige RPW aangepast zodat 90% van de uitbreidingsvraag naar Nijmegen en Arnhem gaat. Dit leidt tot de volgende aangepaste verdeelsleutel:

37,5% van de vraag landt in Nijmegen
52,5% van de vraag landt in Arnhem
10% van de vraag landt in overige gemeenten in de GMR

Van het EIB-plus scenario is bekend dat dit resulteert in een jaarlijkse uitbreidingsvraag van 3.190 m² in Nijmegen (in totaal 31.900 m² over de tienjaarsperiode 2022 tot 2032). Vanuit dat gegeven is de uitbreidingsvraag in Arnhem en de overige gemeenten in de GMR berekend op basis van bovenstaande verdeelsleutel.

Prognose uitbreidingsvraag

Tabel 1 geeft de berekende jaarlijkse en totale uitbreidingsvraag weer voor de GMR voor de periode 2023 t/m 2030 bij de twee meest realistische scenario's.

[11] Stec Groep, juni 2023. *Waar een wil is, is een weg: Visie op en onderzoek naar de kantorenmarkt in Nijmegen.* Pagina 31.

Tabel 1 Uitbreidingsvraag per jaar en totaal 2023-2030

	Uitbreidingsvraag			
	EIB-Hoog per jaar	EIB-Plus per jaar	EIB-Hoog totaal 2023-2030	EIB-Plus totaal 2023-2030
Arnhem	0 m²	4.500 m²	0 m²	36.000 m²
Nijmegen	0 m²	3.200 m²	0 m²	25.600 m²
Overige gemeenten GMR	0 m²	850 m²	0 m²	6.800 m²
Totaal	**0 m²**	**8.500 m²**	**0 m²**	**68.000 m²**

De totale uitbreidingsvraag voor de GMR, aan de hand van de bandbreedte van de twee scenario's, bevindt zich naar verwachting tussen de 0 m² en 68.000 m² voor de periode 2023 t/m 2030. We voorzien dat deze vraag grotendeels terechtkomt in de centraal stationsgebieden en op campus-/innovatiemilieus.

De verschillen met de uitbreidingsvraag in de Kantorenvisie van de gemeente Nijmegen benoemd

Onderstaande tabel toont de verwachte uitbreidingsvraag in het Basisscenario uit de Kantorenvisie van gemeente Nijmegen[12]. Deze tabel is bijgevoegd om te voorkomen dat er verwarring ontstaat met de uitbreidingsvraag die gemeente Nijmegen hanteert in haar kantorenbeleid. Er zijn twee verklaringen voor het verschil in cijfers:

1. De uitbreidingsvraag, waar het RPW op gebaseerd is, gaat over de periode 2023 t/m 2030. Gemeente Nijmegen hanteert in haar kantorenbeleid de periode 2022-2032.
2. In scenario EIB-Hoog verwacht gemeente Nijmegen een totale afname met 4.600 m². Dit is jaarlijkse 460 m² in Nijmegen en 1.500 m² over de gehele regio. Omdat het een dermate kleine afname betreft, die door een incidentele ruimtevrager teniet gedaan kan worden, gaat het RPW uit van een neutrale ontwikkeling (0 m²) in scenario EIB-hoog.

Figuur 0.1 Behoefteraming EIB-Hoog en EIB-Plus gemeente Nijmegen.

Tabel 9: Uitbreidingsvraag (incl. 5% frictie), basisscenario omkaderd

	Business as usual		Basisscenario		COVID-19 als katalysator	
Periode	EIB Hoog	Plusvariant	EIB Hoog	Plusvariant	EIB Hoog	Plusvariant
2022-2032	27.300	66.450	-4.600	31.900	-37.700	-4.000
2032-2042	29.000	70.550	-4.550	29.100	-34.500	-8.300
Totaal 2022-2042	**56.300**	**136.950**	**-9.150**	**60.950**	**-72.200**	**-12.300**

Bron: Stec Groep, 2023. Afgerond op honderdtallen. Let op, dit is een saldo benadering.

2.4.2 *Vervangingsvraag*

Het tweede onderdeel van de ruimtevraag is de vervangingsvraag. Dit is de vraag die ontstaat doordat kantoorgebruikers verhuizen als gevolg van, bijvoorbeeld, technische of economische veroudering van kantoorgebouwen.

Toelichting berekeningswijze

Om een prognose van de vervangingsvraag te geven voor de GMR wordt een percentage genomen van de totale kantoorvoorraad van de regio Arnhem-Nijmegen, zoals vermeld in de

[12] Stec Groep (2024) Waar een wil is, is een weg

provinciale behoefteraming van Stec Groep in 2023. De regionale kantorenvoorraad bedraagt circa 1.918.000 m² en het gehanteerde vervangingspercentage betreft, conform het regionaal en gemeentelijk kantorenbeleid, 1% tot 1.5%[13]. Vanwege de druk op de kantorenmarkt op de centraal stationsgebieden in Arnhem en Nijmegen verwachten we vanaf deze locaties geen grootschalige verhuisbeweging naar andere kantoormilieus. In lijn met het RPW 2021-2024 hebben we er daarom voor gekozen om de voorraad in de centraal stationsgebieden niet mee te nemen in de berekening van de vervangingsvraag. Dit gaat om 235.000 m² in Arnhem[14] en 64.000 m² in Nijmegen (Centrum, Station Oost en Station West)[15] . De rekenvoorraad voor de vervangingsvraag bedraagt daarmee 1.619.000 m². Dit wil niet zeggen dat er incidenteel geen vervangingsvraag ontstaat wanneer er in deze gebieden een kantoorpand wordt getransformeerd. Die vervangingsvraag wordt in principe echter binnen het gebied zelf gecompenseerd. Er vindt geen structurele beweging plaats naar een ander kantoormilieu.

De verdeling van de totale vervangingsvraag voor de gehele regio naar Arnhem, Nijmegen en de overige gemeente wordt berekend aan de hand van dezelfde geografische verdeling als in respectievelijk EIB-Hoog en EIB-Plus (zie paragraaf 2.4.1 Toelichting berekeningswijze).

De provinciale behoefteraming benoemt bij de inschatting van de vervangingsvraag een belangrijke kanttekening die als uitgangspunt overgenomen kan worden (zie onderstaand kader).

Benaderingswijze vervangingsvraag in provinciale behoefteraming

“Als we rekenen met een vervangingsvraag van 1% dan zou jaarlijks circa 19.000 m² in de regio vervangen moeten worden. Gelet op de historische gemiddelde **jaarlijkse opname** (die zich rond de **30.000 m²** beweegt) leidt dat mogelijk tot een onderschatting van de daadwerkelijke vervangingsvraag. We adviseren u niet om nu al met de totale vervangingsvraag van acht jaren te rekenen. In de praktijk zien we de opnamecijfers namelijk sterk fluctueren of een groot deel van de opnames is te herleiden tot verlengingen. Als u voor de hele periode met de totale vervangingsvraag rekent bestaat alsnog het risico op een overschatting van de vraag. Zet daarom vooral in op een kwalitatieve aanpak en op een goede monitoring van wat er daadwerkelijk uit de markt wordt genomen en vervangen moet worden door modern, nieuw kantorenvastgoed op toekomstbestendige locaties.

Belangrijk bij het bereiken van de juiste marktspanning is ook hoe om te gaan met eventuele vervangingsvraag. Per regio hebben we een inschatting gegeven van hoe groot de vervangingsvraag kan zijn. We adviseren u om alleen met vervangingsvraag te rekenen als tenminste net zoveel meters worden onttrokken uit de voorraad. Anders is het risico zeer groot dat de vervangingsvraag een overschatting is van de daadwerkelijke vraag naar nieuwe

[13] Stec Groep, oktober 2023. *Prognose werklocaties Gelderland: Prognose ruimtevraag bedrijventerreinen, kantoren en informele werklocaties provincie Gelderland.* Pagina 55.
[14] Ecorys, november 2022. *Kantorennota Arnhem 2022-2030*
[15] Bron: Stec Groep, juni 2023. *Waar een wil is, is een weg: Visie op en onderzoek naar de kantorenmarkt in Nijmegen*

kantoormeters. Dat laten prognoses uit het verleden zien waarin met een (groot aandeel) vervangingsvraag wordt gerekend."[16]

Prognose vervangingsvraag

De rekenvoorraad voor de vervangingsvraag bedraagt 1.619.000 m². We rekenen met een vervangingspercentage van 1% tot 1,5% per jaar en hanteren daarbij de dezelfde geografische verdeling als in respectievelijk EIB-Hoog en EIB-Plus (zie paragraaf 2.4.1 Toelichting berekeningswijze)[17]. Hieruit resulteert de vervangingsvraag in Tabel 2.

Tabel 2 Vervangingsvraag per jaar en totaal 2023-2030.

	Vervangingsvraag			
	1% per jaar	1,5% per jaar	Totaal 2023-2030 (1%)	Totaal 2023-2030 (1,5%)
Arnhem	7.000 m²	11.000 m²	56.000 m²	88.000 m²
Nijmegen	5.000 m²	8.000 m²	40.000 m²	64.000 m²
Overige gemeenten GMR	4.500 m²	5.000 m²	36.000 m²	40.000 m²
Totaal	**16.500 m²**	**24.000 m²**	**132.000 m²**	**192.000 m²**

Totale ruimtevraag naar kantoren 2023 t/m 2030

Tabel 3 toont de berekende jaarlijkse en totale ruimtevraag, dus uitbreidingsvraag (Tabel 1) en vervangingsvraag (Tabel 2), voor de GMR voor de periode 2023 t/m 2030 volgens scenario EIB-Hoog en EIB-Plus.

Tabel 3 Totale ruimtevraag naar kantoren per jaar en totaal 2023-2030.

	Totale ruimtevraag			
	EIB-Hoog per jaar	EIB-plus per jaar	EIB-Hoog totaal 2023-2030	EIB-Plus totaal 2023-2030
Arnhem	7.000 m²	15.500 m²	56.000 m²	124.000 m²
Nijmegen	5.000 m²	11.200 m²	40.000 m²	90.000 m²
Overige gemeenten GMR	4.500 m²	5.800 m²	36.000 m²	46.800 m²
Totaal	**16.500 m²**	**32.500 m²**	**132.000 m²**	**260.000 m²**

2.5 Aanbod kantoren Arnhem & Nijmegen

Tabel 4 hieronder geeft het totale planaanbod op kantoorlocaties in Arnhem en Nijmegen weer. Het totaal hard planaanbod, afgerond op honderdtallen, in Arnhem en Nijmegen bedraagt 130.900 m². Daarnaast is er nog 34.900 – 38.400 m² zacht planaanbod.

[16] Stec Groep, oktober 2023. *Prognose werklocaties Gelderland: Prognose ruimtevraag bedrijventerreinen, kantoren en informele werklocaties provincie Gelderland.* Pagina 95.

[17] Op de vervangingsvraag bij 1% is de 42-30-28-verdeling toegepast. De 52,5-37,5-10-verdeling is toegepast op het verschil in vervangingsvraag bij 1,5% ten opzichte van 1%.

Tabel 4 Planaanbod voor Arnhem en Nijmegen (peildatum zomer 2023 en 2021)

	Courant (m²)	Incourant (m²)	Onbebouwd (m²)	Zacht planaanbod (m²)
Nijmegen[18] (juni 2023)	1.000*	0	9.000	1.400*
Arnhem[19] (bebouwd aanbod: juli 2023, onbebouwd en zacht aanbod: juli 2021)	57.800	55.100	8.000**	33.500-37.000
Totaal	58.800	55.100	17.000	34.900 - 38.400
	Totaal hard aanbod: 130.900 m²			

*Inclusief n.b. bij courant aanbod afkomstig van onbenut op gemengde bestemmingen en n.b. bij zacht planaanbod van het V&D pand. **Inclusief derde toren stationsgebied Arnhem Centraal, genaamd ART (Podium26/K3 K7) (8.000 m²).

Voor verdere toelichting op de inventarisatie van het aanbod verwijzen wij naar het kantorenbeleid van Arnhem en Nijmegen. Hieronder wordt een korte opsomming gegeven van een aantal aandachtspunten:

- Kantoorruimte op campussen is niet meegenomen in het kantorenaanbod, omdat deze ruimte aan bod komt in een apart hoofdstuk over campussen[20].
- Verborgen leegstand en zachte plancapaciteit op nog onbebouwde kavels valt niet onder aanbod.
- Zowel Arnhem en Nijmegen heeft in haar beleid opgenomen om incourante kantoren te transformeren naar een andere (economische) functie.

[18] Bron: Stec Groep, juni 2023. *Waar een wil is, is een weg: Visie op en onderzoek naar de kantorenmarkt in Nijmegen*

[19] Bron bebouwd aanbod: inventarisatie gemeente Arnhem juli 2023 / Bron onbebouwd aanbod en zacht aanbod: Ecorys, november 2022. *Kantorennota Arnhem 2022-2030*

[20] Dit betreft de Novio Tech Campus en Campus Heijendaal in Nijmegen

ECORYS

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com

K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl

Onderbouwing Detailhandel

-Ecorys-

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

ECORYS

Answering tomorrow's challenges today

RPW Arnhem-Nijmegen 2025-2028 hoofdstuk detailhandelsbeleid

Rotterdam, 5 februari 2025

RPW Arnhem-Nijmegen 2025-2028 hoofdstuk detailhandelsbeleid

GMR Arnhem-Nijmegen & provincie Gelderland

Rotterdam, 5 februari 2025

Project: KRO/NZ1005417rap2025-2028

Inhoudsopgave

1 Regionale beleidsdoelstellingen detailhandel 4
1.1 Definities....4
1.2 Doelstellingen van het regionaal detailhandelsbeleid....5
1.3 Randvoorwaarden goed functionerend regionaal detailhandelsaanbod....5

2 Regionaal beleid voor perifere en grootschalige detailhandel 7
2.1 Uitgangspunten voor het regionaal beleid voor PDV en GDV....7
2.2 Spelregels van het regionaal beleid voor PDV en GDV....7
2.3 Afspraken over harde en zachte plancapaciteit....10
2.4 Toelichting regionaal beleid voor perifere en grootschalige detailhandel....11

3 Regionaal beleid voor reguliere detailhandel 15
3.1 Spelregels van het regionaal beleid voor reguliere winkelgebieden....15
3.2 Classificatie van de reguliere winkelgebieden....17

4 Spelregels voor overige vormen van detailhandel 19

Bijlage I - Perifeer toegelaten branches....20

Bijlage II - Concentratielocaties voor PDV- en PDV/GDV-locaties en overige locaties met meer dan 1.500 m² PDV 24

Bijlage III – Regionale structuur reguliere winkelgebieden....26

Bijlage IV - Spelregels overige detailhandel....29

Bijlage V - Gronden in concentratiegebied Duiven waar detailhandel is toegestaan....33

1 Regionale beleidsdoelstellingen detailhandel

1.1 Definities

Detailhandel

Onder detailhandel vallen bedrijven die fysieke goederen voor persoonlijk gebruik aan de consument leveren – dus niet voor bedrijfsmatig gebruik. In de spreektaal gaat het om winkels.[1] De regionale structuur voor detailhandel bestaat uit reguliere detailhandel en perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen.

Reguliere detailhandel

Onder reguliere detailhandel wordt verstaan de detailhandel die in winkelgebieden in de bebouwde kom is gevestigd. De begrenzing van elk regulier winkelgebied, waarbinnen detailhandel is toegestaan, is vastgelegd in het lokale omgevingsplan. De afspraken ten aanzien van reguliere detailhandel zijn te vinden in paragraaf 3 van dit hoofdstuk.

Perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen (PDV/GDV)

Er zijn twee redenen om detailhandel buiten de reguliere winkelgebieden te vestigen: volume of veiligheid. Op alle perifere winkellocaties (d.w.z. winkellocaties buiten de reguliere winkelgebieden) is detailhandel in de PDV-branches (en op sommige van deze locaties ook in de GDV-branches) alleen toegestaan indien die ruimtelijk niet inpasbaar is in de reguliere detailhandel. PDV en GDV worden als volgt gedefinieerd:

- Voor perifere detailhandelsvestigingen (PDV) is de branchering bepalend. Het hoofdassortiment van deze winkels richt zich vooral op wonen en bouwmaterialen. Winkels in de PDV-branches (zie: bijlage I) mogen zich, ongeacht hun omvang – tenzij hier in de lokale ruimtelijke voorschriften richtlijnen voor worden meegegeven – op een van de regionaal daarvoor aangewezen PDV-locaties en PDV/GDV-locaties vestigen.
- Grootschalige detailhandelsvestigingen (GDV) zijn ten minste 1.500 m² bvo groot en worden enkel in bepaalde concentratiegebieden toegestaan (zie: bijlage II). Tot de GDV-branches wordt gerekend: detailhandel in sport; detailhandel in hobby, spel & media en detailhandel in elektro (zie: bijlage I). Winkels kleiner dan 1.500 m² in deze branches moeten zich in reguliere winkelgebieden vestigen.

In bijlage I worden aangegeven welke branches tot de PDV-branches en de GDV-branches worden gerekend. Daarbij wordt, voor de volledigheid, ook de branches opgesomd in de detailhandel in ABC-goederen (auto's, boten, caravans en motorbrandstoffen).

De afspraken ten aanzien van PDV/GDV zijn te vinden in deel 2 van dit hoofdstuk.

1 Branche-informatie voor detailhandel - Kenniscentrum InfoMil

1.2 Doelstellingen van het regionaal detailhandelsbeleid

Het regionaal detailhandelsbeleid heeft de volgende doelstellingen.

- Het in stand houden en versterken van een evenwichtige en duurzame regionale detailhandelsstructuur met een zo compleet mogelijk voorzieningenpakket voor de consument én perspectief voor ondernemers/marktpartijen, zodat zij kunnen en willen investeren in vernieuwing.
- Beschermen van de vitaliteit van de reguliere winkelgebieden, te weten: binnensteden, dorpscentra, stadsdeelcentra, wijkwinkelcentra en buurtwinkelcentra. Focus op versterking van bestaande reguliere winkelgebieden en het voorkomen van versnippering van het winkelaanbod. Perifere detailhandel mag niet concurreren met de reguliere detailhandel.
- Detailhandelsontwikkelingen in de reguliere winkelgebieden moeten een plek kunnen krijgen als deze ruimtelijk (qua volume en veiligheid) inpasbaar zijn. Overaanbod van detailhandel, met leegstand tot gevolg, moet worden voorkomen en/of teruggedrongen. Daarvoor moeten indien nodig lokaal adequate keuzes gemaakt worden met betrekking tot afbouw, clustering en transformaties (naar wonen of een andere bedrijfsmatige functie).

In feite gaat het erom dat de (groeiende) regiobevolking voorzien wordt van een zo compleet en gevarieerd mogelijk pakket aan winkels en aanverwante publieksgerichte voorzieningen die passen bij het beoogde verzorgingsniveau. Detailhandel wordt zo veel mogelijk geclusterd op goed bereikbare locaties en in voor de consument herkenbare centra, die ieder een eigen taak en functie hebben binnen de gehele detailhandelsstructuur.

1.3 Randvoorwaarden goed functionerend regionaal detailhandelsaanbod

Om dit te bereiken, moeten de randvoorwaarden voor een goed functioneren van dergelijk aanbod geschapen worden. Het gaat daarbij om:

- een goede bereikbaarheid en voldoende en goede parkeermogelijkheden;
- passende combinaties met andere winkels en voorzieningen, die aansluiten bij de doelgroep;
- het zorgen voor aantrekkelijke verblijfsmilieus met een bijzonder karakter;
- inspelen op de vragen die de ontwikkelingen rondom internetretail aan ons stelt.

Het bovenstaande past in het streven om zodanige omstandigheden voor de detailhandel te creëren, dat een rendabele exploitatie van de ondernemingen mogelijk wordt gemaakt en perspectief voor de langere termijn wordt geboden.

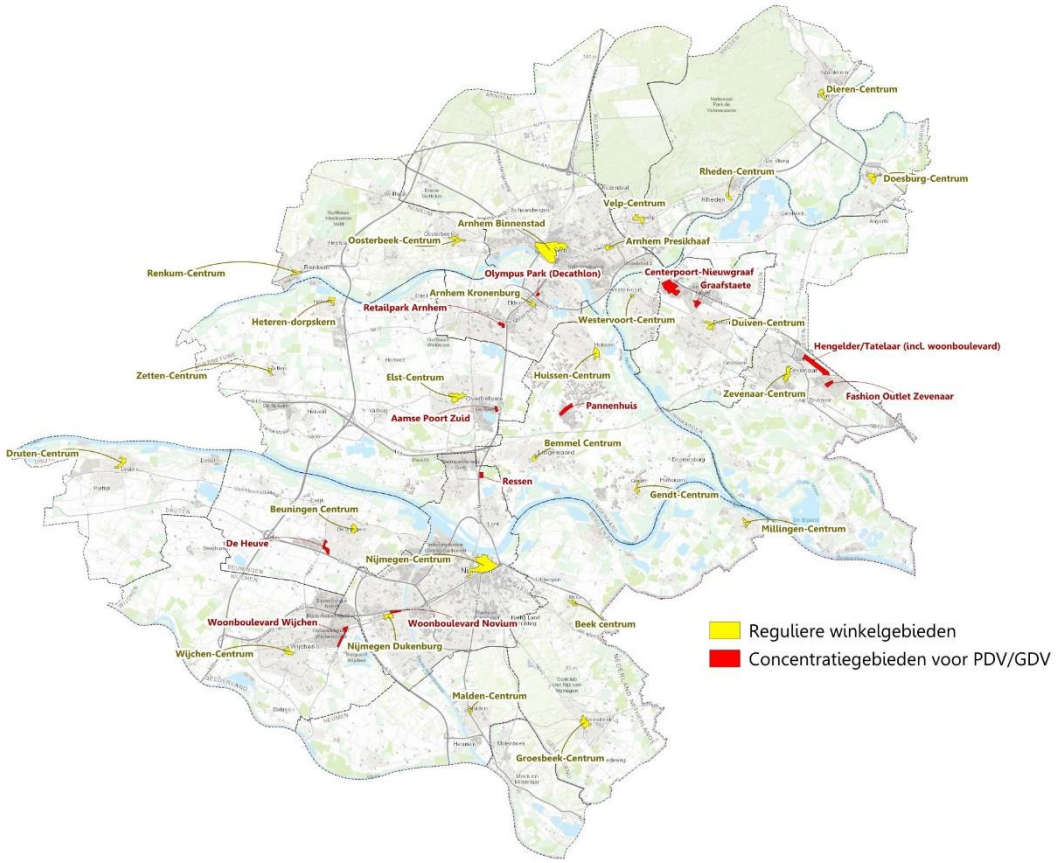
Welke winkelgebieden behoren tot de regionale detailhandelsstructuur?

De bovenstaande beleidsdoelstellingen gelden voor zowel de reguliere detailhandel als voor de perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen. Figuur 1.1 toont alle reguliere winkelgebieden en alle concentratiegebieden voor PDV en voor PDV/GDV die samen tot de regionale detailhandelsstructuur worden gerekend.

De wijkwinkelcentra en buurtwinkelcentra worden niet op deze kaart aangegeven. Deze winkelgebieden worden gezien als reguliere winkelgebieden van lokaal verzorgende aard.

Hoofdstuk 2 gaat in op het regionale beleid voor perifere en grootschalige detailhandel. Hoofdstuk 3 gaat in op het regionaal beleid voor reguliere detailhandel. Hoofdstuk 4 verwijst naar de regionale spelregels voor specifieke vormen van detailhandel.

Figuur 1.1 Reguliere winkelgebieden en concentratielocaties voor PDV/GDV

Bron: Locatus (2024), bewerking Ecorys

2 Regionaal beleid voor perifere en grootschalige detailhandel

2.1 Uitgangspunten voor het regionaal beleid voor PDV en GDV

In deze paragraaf wordt het regionaal beleid voor perifere en grootschalige detailhandel toegelicht. Het onderscheid tussen perifere detailhandelsvestigingen (PDV) en grootschalige detailhandelsvestigingen (GDV) is omschreven in deel 1.1 van dit hoofdstuk.

Enkele marktontwikkelingen en specifieke vormen van detailhandel beïnvloeden de detailhandelsmarkt. Om die reden zijn voor vier bijzondere aspecten van de detailhandelssector en de dynamiek daarbinnen spelregels opgesteld. Dit zijn:

- regionaal beleid voor de doorgroei van internetretail;
- regionaal beleid voor de schaalvergroting van supermarkten;
- regionaal beleid voor de branchevervaging in de detailhandel;
- regionaal beleid voor specifieke vormen van detailhandel.

De spelregels voor deze aspecten zijn terug te vinden in Bijlage IV.

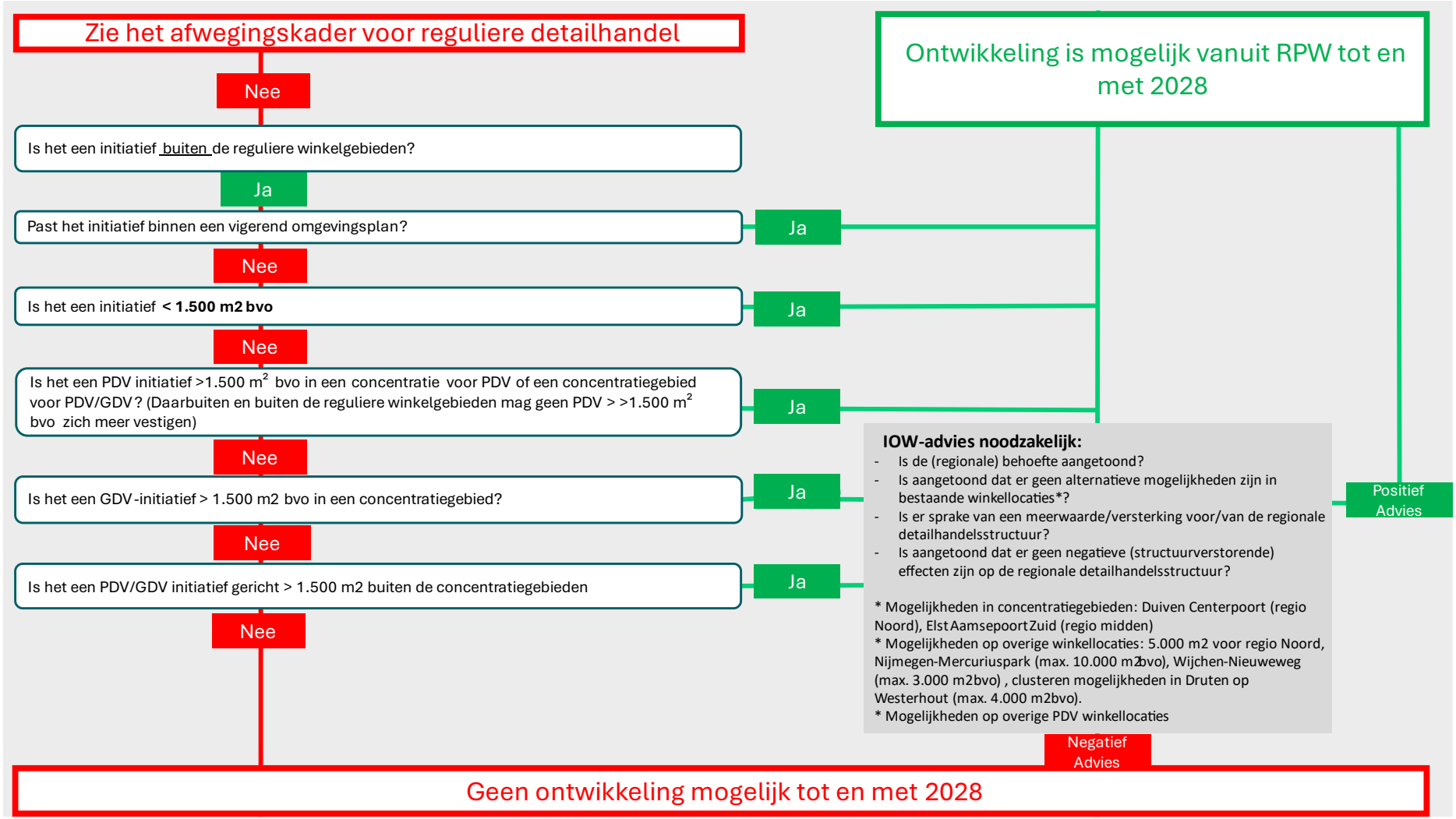
- In Bijlage I worden perifeer toegelaten branches opgesomd.
- Onderscheid tussen lokaal en (boven)regionaal verzorgende PDV/GDV-locaties. De afspraken in dit RPW maken onderscheid tussen PDV/GDV met een oppervlakte kleiner dan 1.500 m² bvo (lokaal verzorgend) en een oppervlakte groter dan 1.500 m² bvo ((boven)regionaal verzorgend). In dit RPW zijn regels vastgelegd voor vestigingen groter dan 1.500 m² bvo. Gemeenten maken zelf de afweging over het toestaan van detailhandelsvestigingen kleiner dan 1.500 m².
- Onderscheid tussen de regionale concentratiegebieden voor perifere en grootschalige detailhandel (vanaf nu: de concentratiegebieden), overige winkelgebieden met winkels groter dan 1.500 m² bvo en solitaire detailhandelsvestigingen met meer dan 1.500 m² bvo. Zie daarvoor Bijlage II.

2.2 Spelregels van het regionaal beleid voor PDV en GDV

2.2.1 Regionale afstemming

Onderstaand schema geeft weer in hoeverre regionale afstemming over initiatieven op PDV/GDV-locaties noodzakelijk is. Dit stroomschema kan later eventueel worden aangepast.

Figuur 2.1 Stroomschema afwegingskader PDV/GDV

2.2.2 *Bestaande PDV/GDV-locaties*

- De regio heeft PDV/GDV-locaties met een regionaal belang aangewezen. Dit zijn de concentratiegebieden voor PDV/GDV (zie Tabel 2.1)[2]. De begrenzing van de concentratiegebieden is vastgelegd in lokale omgevingsplannen.
- In bijlage II is een lijst opgenomen van overige PDV/GDV-locaties met winkels groter dan 1.500 m².
  - Nieuwe PDV-vestigingen >1.500 m² moeten zich vestigen in een van de regionale concentratiegebieden voor PDV en voor PDV/GDV.
  - Nieuwe GDV-vestigingen moeten zich vestigen in een van de regionale concentratiegebieden voor PDV/GDV.
  - In Tabel 2.1 wordt aangegeven of in de concentratiegebieden GDV wordt toegelaten. Voor de vestiging van GDV op perifere locaties geldt volgens de provinciale verordening een 'nee, tenzij'-beleid. Voor toelating van GDV op deze locaties is regionale afstemming een vereiste.
  - Buiten de concentratiegebieden worden dus geen nieuwe PDV/GDV-vestigingen > 1.500 m² bvo meer toegestaan, tenzij hier om onderbouwde redenen en na regionale afstemming van afgeweken wordt. Dit geldt dus ook voor de overige PDV/GDV-locaties met winkels > 1.500 m².
  - Vestiging van PDV met een omvang van < 1.500 m² blijft mogelijk binnen het RPW. Besluitvorming hierover is een lokale aangelegenheid en vindt daarom op lokaal niveau plaats.

Tabel 2.1 Concentratiegebieden voor PDV en PDV/GDV in de Groene Metropoolregio

Locatie	Gemeente	Verzorgingsfunctie	PDV toegelaten	GDV toegelaten
Centerpoort-Nieuwgraaf/ Graafstaete	Duiven	Bovenregionaal	Ja Ja	Ja Nee
Fashion Outlet Center*	Zevenaar	Bovenregionaal	-	-
Retailpark Arnhem	Arnhem	Regionaal	Ja	Ja
Olympus Park (Decathlon)	Arnhem	Regionaal	Ja	Ja
De Heuve	Beuningen	Regionaal	Ja	Nee
't Pannenhuis Huissen	Lingewaard	Regionaal	Ja	Nee
Novium	Nijmegen	Regionaal	Ja	Nee
Ressen (Hornbach)	Nijmegen	Regionaal	Ja	Nee
Intratuin Elst	Overbetuwe	Regionaal	Ja	Nee
Woondrome	Wijchen	Regionaal	Ja	Nee
Hengelder/Tatelaar	Zevenaar	Regionaal	Ja	Nee

Bron: RPW 2017-2021.

*Fashion Outlet Center (Zevenaar) heeft een status aparte en valt niet onder PDV of GDV. Er is alleen een factory outlet center toegestaan.

2.2.3 *Uitbreiding van PDV/GDV-locaties*

- Op Centerpoort-Nieuwgraaf/Graafstaete in Duiven is nog de mogelijkheid om – binnen de vastgestelde grenzen en branchering van het gebied (zie Bijlage V) – het aantal vierkante meters detailhandel uit te breiden.

2 Bron: RPW 2017-2021.

- Daarnaast is in het bestemmingsplan Elst Aamsepoort Zuid (de locatie Intratuin) een afwijkingsmogelijkheid opgenomen, waarmee het aantal m² met nog maximaal 2.000 m² uitgebreid kan worden. Deze mogelijkheid blijft bestaan.
- In de andere concentratiegebieden is vestiging van nieuwe detailhandel alleen toegestaan:
  - indien dit ruimtelijk mogelijk is, zonder verlegging van de grenzen van de PDV- of PDV-GDV-locatie; en
  - indien de vestiging ruimtelijk gezien niet inpasbaar is in de reguliere winkelgebieden van de regio; en
  - indien vestiging bijdraagt aan het voorzieningenniveau van de gemeente en/of de regio; en
  - indien er geen zwaarwegende argumenten zijn in te brengen die als in strijd met een goede ruimtelijke ordening kunnen worden gezien, in het bijzonder volume of veiligheid.

2.2.4 Lokale en solitaire PDV

- Nieuwe initiatieven: Gemeenten wegen zelf af of zij nieuwvestiging van lokaalverzorgende PDV (dit zijn winkels met minder dan 1.500 m² bvo) toestaan. Dit geldt voor zowel solitair gevestigde winkels als om clusters van winkels, zolang de oppervlakte per winkel kleiner is dan 1.500 m² bvo perifere detailhandel.
- Uitbreiding van een bestaande winkel: Regionale afstemming is vereist op het moment dat een bestaande perifere detailhandelsvestiging buiten de concentratiegebieden groter wordt dan 1.500 m² bvo. Dit geldt ook voor verplaatsingen, waarbij de som van de winkel-oppervlakte van het nieuwe pand en het vrijkomende pand hoger is dan 1.500 m².
- In het geval van bedrijfsbeëindiging van solitair gevestigde detailhandelsvestigingen, wordt het gebruik ‘bevroren’. Dit betekent dat de bestaande vestiging en het bestaande gebruik worden gehandhaafd, maar dat er geen vierkante meters detailhandel meer kunnen worden toegevoegd.
  - Het continueren van de bestaande winkel blijft daarmee toegestaan, zolang de branchering en de omvang in m² bvo hetzelfde blijft.
  - Indien er op een dergelijke locatie sprake is van langdurige leegstand, dan gaat de gemeente (op een natuurlijk moment, zoals een voorgenomen wijziging van het omgevingsplan) over op het wegnemen van de detailhandelsbestemming.

2.3 Afspraken over harde en zachte plancapaciteit

De afspraken in onderdeel 2.2 hebben betrekking op bestaande en nieuwe PDV- en GDV-vestigingen op perifere locaties. Om ruimtevraag en beschikbare ruimte voor perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen in balans te brengen, moeten ook afspraken gemaakt worden over harde en zachte plancapaciteit voor PDV/GDV.
De bestaande afspraken uit het RPW 2017-2021 en het RPW 2021-2024 over harde en zachte plancapaciteit in de GMR worden in het nieuwe RPW gehandhaafd.

- Afspraak 1 - De gemeenten hebben besloten om geen van de zachte plannen voor perifere detailhandel te benutten, tenzij er sprake is van lokaal niet-bediende marktruimte. Het is evenmin mogelijk om nieuwe zachte plannen te ontwikkelen.
- Afspraak 2 - Er wordt geen gebruik gemaakt van afwijkingsmogelijkheden in gemeentelijke ruimtelijke voorschriften. Dit geldt voor het gehele omgevingsplan.
- Afspraak 3 - De gemeenten met een schrapopgave ten aanzien van de harde plancapaciteit voor PDV-locaties (Beuningen, Druten en Zevenaar) hebben hierover

nadere afspraken gemaakt met de regio en de provincie over door partijen gedragen en economische acceptabele oplossingen. Wanneer in de toekomst blijkt dat er toch nog verborgen harde plancapaciteit is binnen een gemeente, dan zal deze gemeente zich – conform de afspraken met provincie Gelderland - inspannen om deze ruimte zo spoedig mogelijk uit de markt te nemen en de planologische maatregelen nemen die daarvoor nodig zijn.

2.4 Toelichting regionaal beleid voor perifere en grootschalige detailhandel

2.4.1 De regionale detailhandelsmarkt

Tabel 2.2 laat de onderlinge verhouding van de concentratiegebieden zien in termen van aanbod: de aanwezige hoeveelheid detailhandel. Fashion Outlet Center Zevenaar is nog niet in gebruik. De leegstand is relatief groot in Beuningen, omdat het tuincentrum is gesloten. Deze kaart laat de dominantie van de PDV/GDV-locatie in Duiven duidelijk zien.

De verdeling van de cirkels toont de verhouding tussen PDV-branches en GDV-branches in de diverse concentratiegebieden. De aanwezigheid van de PDV- en GDV-branches is in de meeste gevallen in overeenstemming met het regionaal beleid (zie: Bijlage I). (Nieuwe) detailhandel in overige branches is regionaal en provinciaal niet toegestaan. De detailhandel in overige branches is overigens relatief beperkt aanwezig in de concentratiegebieden.

Tabel 2.2 Omzetverhouding en -herkomst concentratiegebieden PDV/GDV regio Arnhem-Nijmegen.

Gemeente	PDV/GDV-locatie	% uit gemeente	% overig GMR	% overig NL	% Duits-land	Omzet t.o.v. concentratie-locatie Duiven
Arnhem	Retailpark Arnhem	59%	23%	18%	0%	10%
Arnhem	Olympus Park (Decathlon)	nb	nb	nb	nb	nb
Beuningen	De Heuve	58%	33%	9%	0%	5%
Duiven	Centerpoort-Nieuwgraaf/Graafstaete	8%	56%	33%	4%	100%
Lingewaard	Huissen 't Pannenhuis	53%	39%	8%	0%	10%
Nijmegen	Novium	53%	31%	16%	0%	11%
Nijmegen	Ressen (Hornbach)	nb	nb	nb	nb	nb
Overbetuwe	Aamsepoort-Zuid (Intratuin)	45%	45%	10%	0%	11%
Wijchen	Woonboulevard Wijchen	36%	50%	14%	0%	6%
Zevenaar	Hengelder/Tatelaar	38%	43%	17%	2%	7%
Zevenaar	Factory Outlet Center	nb	nb	nb	bv	nb

Bron: Koopstromenonderzoek Oost-Nederland (2024), bewerking Ecorys

Tabel 2.2 is opgesteld met behulp van de data van het koopstromenonderzoek Oost-Nederland 2023. Bij dit koopstromenonderzoek is de omzet gemeten van de bestedingen van de inwoners van Oost-Nederland. Bij het onderzoek is per winkelgebied op basis van GPS-data gemeten welk deel van de bezoekers van buiten Oost-Nederland komt, bijvoorbeeld uit

Duitsland. Voor de gebieden waar meer dan 2% van de bezoekers van buiten het gebied komt is de omzet zoals berekend bij het koopstromenonderzoek proportioneel verhoogd. Omdat geen gegevens mogen worden verstrekt over individuele winkels, ontbreken Olympus Park (Decathlon) en Ressen (Hornbach).

De tweede kolom van Tabel 2.2 laat de omzetverhouding zien tussen de concentratie-gebieden, uitgedrukt in verhouding tot de omzet van het concentratiegebied in Duiven. De cijfers in de kolom bevestigen de dominantie van het concentratiegebied in Duiven. Hoe lager het percentage in de derde kolom is, hoe sterker de bovenlokale verzorgingsfunctie van elk concentratiegebied is. Deze cijfers geven aanleiding om Retailpark Elden niet (langer) als bovenregionaal verzorgend concentratiegebied te zien, zoals in het vorige RPW is besloten.

2.4.2 De uitbreidingscapaciteit voor concentratiegebieden is benut, behalve in Duiven

In het vorige RPW is met behulp van regionaal koopstromenonderzoek de marktruimte berekend voor extra detailhandel in de concentratiegebieden voor PDV en PDV/GDV. In tien van de elf concentratiegebieden is (inmiddels) geen marktruimte voor extra detailhandel meer beschikbaar. Alleen in het concentratiegebied Centerpoort-Nieuwgraaf/Graafstaete in Duiven kan nog uitbreiding van het aantal vierkante meters detailhandel plaatsvinden, maar alleen in de gebieden die in de plaatselijke ruimtelijke voorschriften hiervoor zijn afgebakend. Het KSO 2023 geeft geen aanleiding om dit te herzien.

In tegenstelling tot voorgaande RPW's gelden voor de uitbreiding van Centerpoort-Nieuwgraaf/Graafstaete geen restricties qua vierkante meters meer. Uitbreiding moet plaatsvinden binnen de huidige gebiedsgrenzen en branchering. Bijlage V geeft aan op welke gronden detailhandel toegelaten is. Daarbij moet in het omgevingsplan van gemeente Duiven worden voldaan aan de volgende voorwaarden: de winkels moeten voorzien in een bovenregionale behoefte;

- ten minste 5.000 m² wvo per winkel;
- uitsluitend in de branches wonen/in-en-om-het-huis (bijlage I);
- toepassing van de spelregels voor nevenassortimenten (bijlage IV); en
- geen verstorende werking voor de detailhandelsstructuur van omliggende gemeenten.

2.4.3 Faciliteren van kwaliteitsverbetering in andere concentratiegebieden

In de andere concentratiegebieden voor PDV/GDV ligt de focus op kwaliteitsbehoud en -versterking van het bestaande[3]. Hier is het wenselijk kwaliteitsbehoud en -versterking (vernieuwing, verplaatsing, uitbreiding van bepaalde winkels) mogelijk te maken door herstructurering, her-invulling en herontwikkeling. Nieuwe detailhandel kan hier gevestigd worden onder de voorwaarde:

- dat dit ruimtelijk mogelijk is, zonder uitbreiding van het aantal vierkante meters; en
- dat de vestiging ruimtelijk gezien **niet** inpasbaar is in de reguliere winkelgebieden van de regio; en
- dat vestiging bijdraagt aan het voorzieningenniveau van de gemeente en/of de regio; en
- dat er geen zwaarwegende argumenten zijn in te brengen die als in strijd met een goede ruimtelijke ordening kunnen worden gezien, in het bijzonder volume of veiligheid.

Bij verplaatsing van perifere winkels wordt bekeken wat publiek- en/of privaatrechtelijk is vastgelegd over de detailhandelsbestemming van het pand dat na de verplaatsing vrij komt. Dit vraagt om een zorgvuldige onderbouwing. Zo moet de verandering worden getoetst aan de

3 Kwaliteitsbehoud en -versterking is ook een opgave op de locaties waar nog wel uitbreiding mag plaatsvinden.

ladder voor duurzame verstedelijking en moet de verplaatsing/uitbreiding bedrijfseconomisch nodig zijn.

2.4.4 Toegestane detailhandel voor Zevenaar Spoorallee (Fashion Outlet Center)

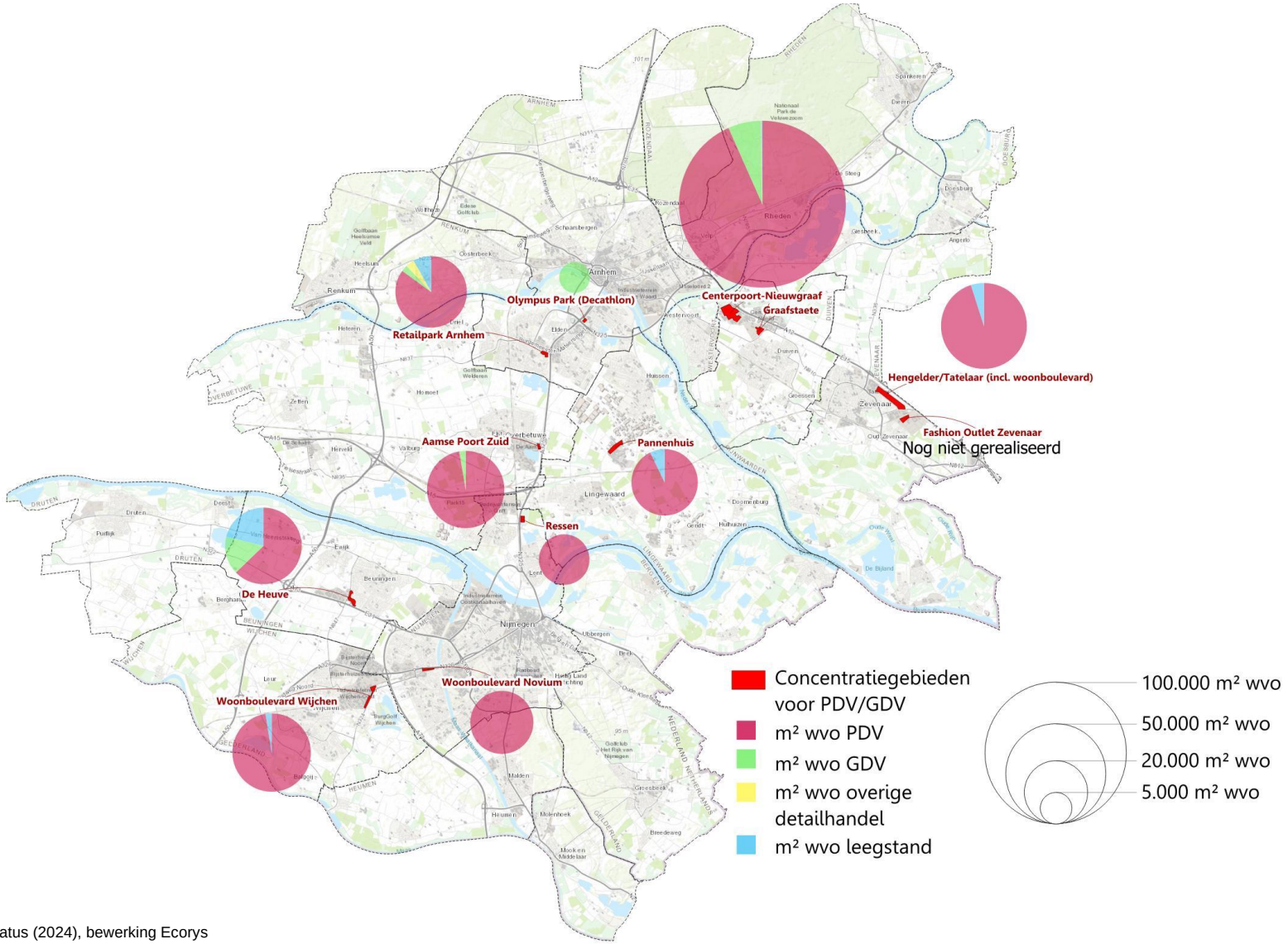
Op de locatie Spoorallee Zevenaar wordt een thematisch winkelcentrum gerealiseerd. Het Fashion Outlet Center heeft in het vorige RPW een status aparte gekregen, die in dit RPW gehandhaafd blijft. Het bestemmingsplan laat maximaal 12.000 m² wvo aan detailhandel in kleding, sport en luxe toe in de benoemde branches.[4] De bouw van het FOC is nog niet gestart. Voor eventuele uitbreiding voorbij het bovenstaande maximum is regionale en gemeentelijke besluitvorming nodig.

2.4.5 Verkenning ontwikkeling PDV/GDV-cluster in Arnhem (Rijnpark)

De gemeente Arnhem verkent in 2025 of er op het huidige bedrijventerrein Rijnpark, als onderdeel van de gebiedsontwikkeling, een (klein) PDV/GDV-cluster gerealiseerd kan worden voor de bestaande PDV/GDV winkels die nu al gevestigd zijn op Rijnpark en Het Broek.

4 https://fashionoutletzevenaar.nl/nl

Figuur 2.2 Concentratiegebieden voor PDV/GDV

Bron: Locatus (2024), bewerking Ecorys

3 Regionaal beleid voor reguliere detailhandel

3.1 Spelregels van het regionaal beleid voor reguliere winkelgebieden

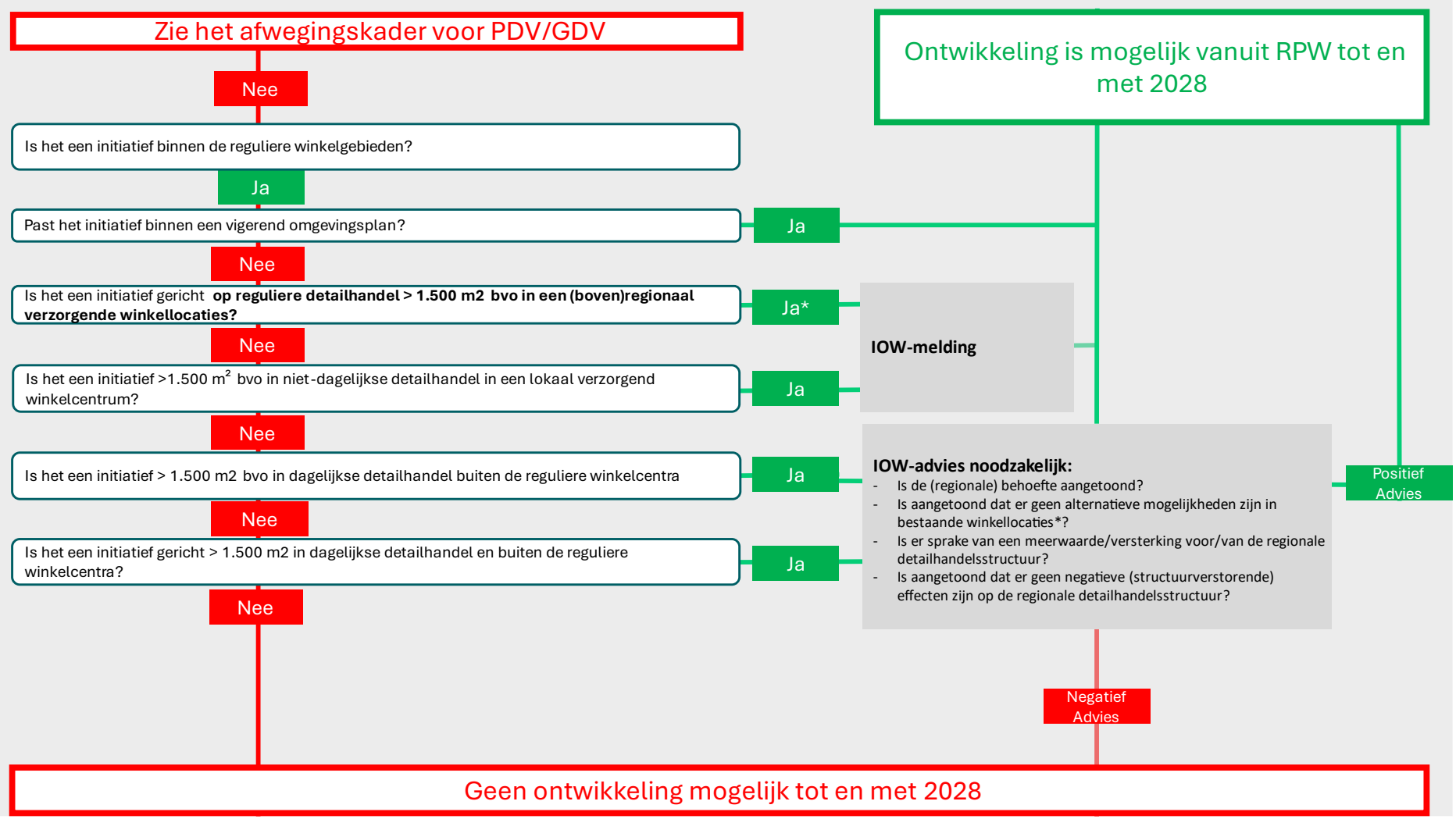
- Elk regulier winkelgebied wordt geografisch begrensd tot het gebied waarin de ter plaatse geldende ruimtelijke voorschriften detailhandel toestaan.
- Voor nieuwe detailhandelsinitiatieven kleiner dan 1.500 m² bvo in de reguliere winkelgebieden is geen regionale afstemming nodig.
- Voor nieuwe detailhandelsinitiatieven groter dan 1.500 m² bvo is alleen regionale afstemming noodzakelijk bij:
  - een initiatief in de niet-dagelijkse detailhandel in de lokaal verzorgende reguliere winkelgebieden.
  - een initiatief in de dagelijkse detailhandel buiten de reguliere winkelgebieden.
- Voor nieuwe detailhandelsinitiatieven groter dan 1.500 m² bvo in de (boven)regionaal verzorgende reguliere winkelgebieden volstaat een melding aan het IOW.
- Initiatieven kunnen voor regionale afstemming zowel door gemeenten als door andere partijen worden voorgedragen.
- In leegstaande winkelpanden in de reguliere winkelgebieden kunnen bedrijfsmatige activiteiten anders dan winkels worden toegestaan, mits dit niet in strijd is met het vigerende omgevingsplan. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan het verlichten van de schaarste aan ruimte voor werken.

Het schema op de volgende pagina geeft weer in hoeverre regionale afstemming over initiatieven in reguliere winkelgebieden noodzakelijk is. De paragrafen daarna geven meer inzicht in de regionale structuur voor reguliere detailhandel.

Het volgende stroomschema kan later worden aangescherpt.

Zoals eerder gezegd, zijn de wijkwinkelcentra en buurtwinkelcentra niet opgenomen in de regionale detailhandelsstructuur. Ze zijn immers overwegend lokaal verzorgend. Indien de toevoeging van detailhandel in de buurt- en wijkwinkelcentra de 1.500 m^2 bvo overschrijdt, gelden desondanks bovenstaande spelregels.

Figuur 3.1 Stroomschema afwegingskader reguliere detailhandel

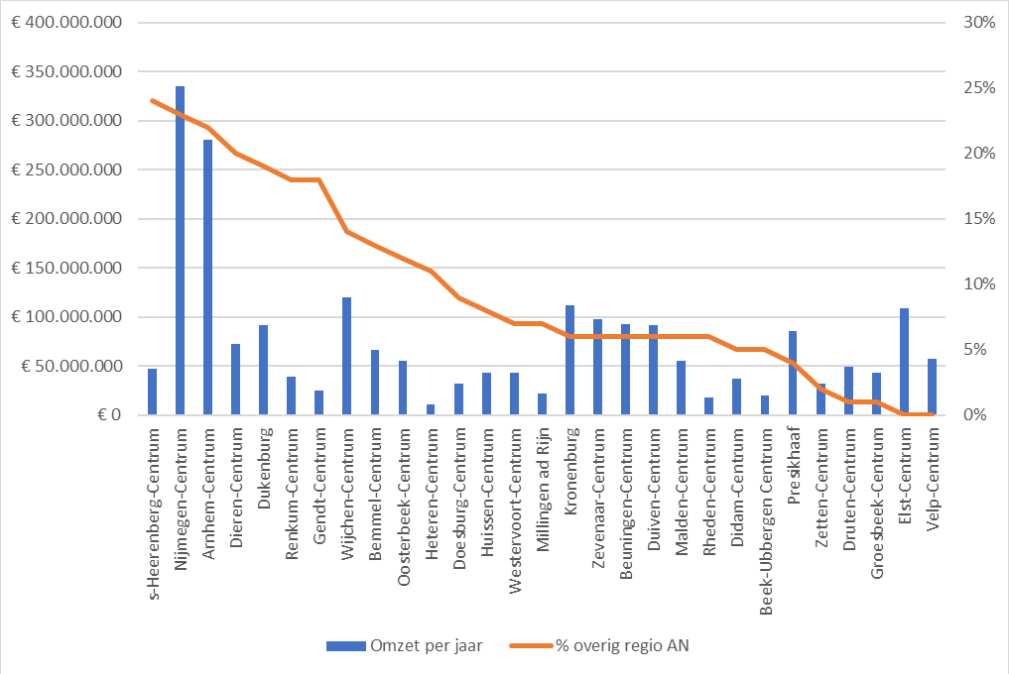
3.2 Classificatie van de reguliere winkelgebieden

De regionale hoofstructuur van reguliere winkelgebieden blijft onveranderd ten opzichte van het RPW 2021-2024. Tot de regionale hoofdstructuur voor reguliere detailhandel worden de volgende winkelgebieden gerekend [5]:

- de bovenregionaal verzorgende kernwinkelgebieden van Arnhem en Nijmegen,
- de regionaal verzorgende centra, te weten de hoofdwinkelcentra van Elst, Wijchen en Zevenaar en de grote stadsdeelcentra Kronenburg en Dukenburg; en
- de lokaal verzorgende dorps-, wijk- en buurtcentra, alsmede stadsdeelcentrum Presikhaaf.

Figuur 3.2 toont de jaarlijkse omzet van de winkelgebieden (de blauwe staven) en het deel van de omzet dat uit de andere gemeenten in de GMR afkomstig is (de oranje lijn). Dat wil zeggen: de omzet die niet uit de eigen gemeente komt, niet uit de rest van Nederland en niet uit Duitsland. In bijlage III zijn alle componenten van de geografische omzetherkomst van elk regulier winkelgebied aangegeven. Overigens bestaat er geen directe relatie tussen beide elementen, zoals uit de grafiek op te maken valt.

Figuur 3.2 Totale omzet en omzetaandeel overig regio Arnhem-Nijmegen.

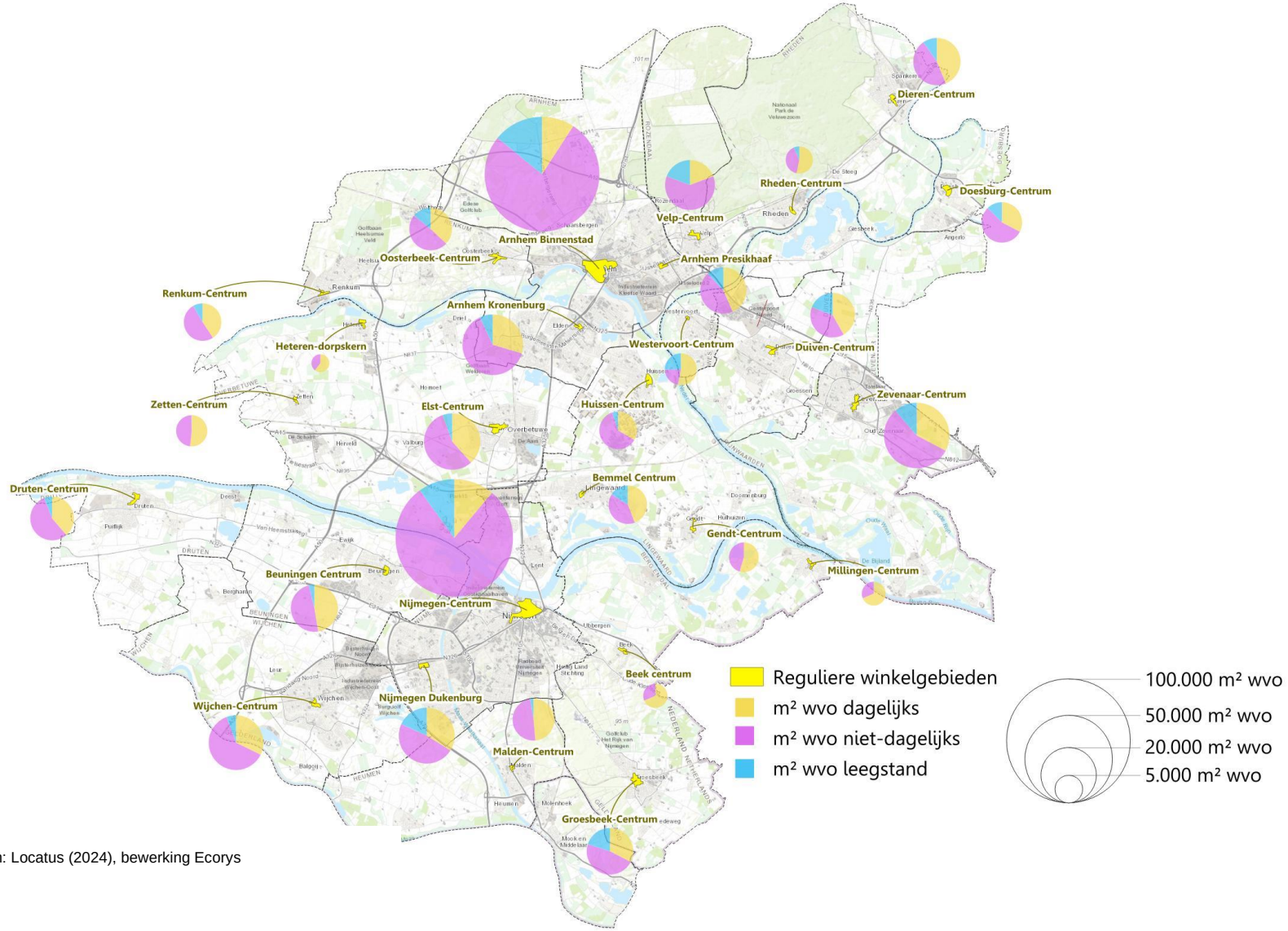

Bron: Locatus (2024), bewerking Ecorys

Figuur 3.3 op de volgende pagina toont de onderverdeling van de regulier regionale detailhandelsstructuur in winkelcentra met een bovenregionaal verzorgingsgebied, hoofdwinkelcentra met een bovenlokale verzorgingsfunctie en lokaal verzorgende dorpscentra. De wijk- en buurtwinkelcentra staan niet op de kaart, omdat deze overwegend van lokaal verzorgende aard zijn en mede daarom ook niet zijn opgenomen in de studie van Ruimtevolk (2022) over het regionale voorzieningennetwerk van de regio.

5 Dit stemt overeen met de ordening die door Ruimtevolk is aangebracht in het rapport 'Toekomstbeeld voorzieningenniveau Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2022).

Figuur 3.3 Reguliere detailhandelsgebieden in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Bron: Locatus (2024), bewerking Ecorys

4 Spelregels voor overige vormen van detailhandel

Enkele marktontwikkelingen en specifieke vormen van detailhandel beïnvloeden de detailhandelsmarkt. Om die reden zijn voor vier bijzondere aspecten van de detailhandelssector en de dynamiek daarbinnen spelregels opgesteld. Dit zijn:

- regionaal beleid voor de doorgroei van internetretail;
- regionaal beleid voor de schaalvergroting van supermarkten;
- regionaal beleid voor de branchevervaging in de detailhandel;
- regionaal beleid voor specifieke vormen van detailhandel.

De spelregels voor deze aspecten zijn terug te vinden in Bijlage IV.

Bijlage I - Perifeer toegelaten branches

Relevante definities

- Perifere locatie: een locatie met winkels buiten de reguliere winkelgebieden
- ABC-goederen: de handel in auto's, auto-onderdelen, boten en caravans en naar aard en omvang daarmee gelijk te stellen detailhandel in de ABC-goederen
- Perifere DetailhandelsVestigingen (PDV): winkels in hieronder opgesomde PDV-branches voornamelijk op het gebied van wonen en bouwmaterialen die buiten de reguliere winkelgebieden worden gevestigd ongeacht hun omvang, tenzij voor de omvang in de lokale ruimtelijke voorschriften richtlijnen worden meegegeven
- PDV-locatie: een beleidsmatig aangewezen locatie buiten de reguliere winkelcentra waar winkels in de PDV-branches worden toegelaten
- Grootschalige DetailhandelsVestigingen (GDV): grootschalige detailhandel heeft oppervlakte als criterium. Onder GDV vallen winkels die ten minste 1.500 m² bvo groot zijn en tot de GDV-branches wordt gerekend die hieronder worden opgesomd
- PDV-/GDV-locatie: een winkellocatie buiten de reguliere winkelcentra, waar winkels in de PDV-branches en winkels groter dan 1.500 m² bvo in de GDV-branches worden toegelaten.

Hoofdassortimenten moeten vallen in volumineuze detailhandel

De hoofdactiviteit van de detailhandel op de PDV- en PDV/GDV-locaties moet vallen onder de volgende omschrijving van volumineuze detailhandel: "*detailhandel die vanwege de omvang van de gevoerde artikelen een groot oppervlak nodig heeft voor de uitstalling zoals verkoop van auto`s, boten, caravans, tuininrichting artikelen, grove bouwmaterialen, keukens, meubels en woninginrichting en sanitair.*"[6]

Daarom geldt dat de hoofdactiviteit van de winkels betrekking moet hebben op de verkoop van auto's, boten en caravans en van motoren en van motorbrandstoffen (ABC-goederen) of op ten minste een van de andere PDV-branches en GDV-branches. In de volgende paragrafen wordt aangegeven welke branches perifeer worden toegestaan.

Branches voor ABC-goederen (auto's, boten, caravans)

Tot de branches voor de ABC-goederen worden de volgende branches gerekend. De hoofdbranches en branches zijn overgenomen van Locatus (2023). Detailhandel in ABC-goederen is toegestaan op bedrijventerreinen waar het vigerende omgevingsplan (en/of bestemmingsplan) dit toelaat.

Hoofdbranche 45.2-3-Automotive

- 45.203.020-Autosloperij;
- 45.203.045-Carparts;
- 45.203.126-Caravans/Aanhangers;
- 45.203.128-Boten;
- 45.203.242-Autodealer;
- 45.203.243-Autoruiten;

6 https://begrippenomgevingswet.nl/resultaat/detailhandel%20in%20volumineuze%20goederen

- 45.203.269-Autoschade;
- 45.203.270-Garagebedrijf;
- 45.203.365-Motorfietsen.

Hoofdbranche 45.205-Brandstoffen
- 45.205.528-Tankstation;
- 45.205.535-Brandstoffen.

In het RPW 2021-2024 en in het voorbereidende bouwstenenrapport PDV/GDV werden de ABC-branches niet opgesomd. Op verzoek van diverse gemeenten is dat nu wel gedaan.

PDV-branches

Onderstaande branches zijn toegestaan op de PDV-locaties, tenzij doorgestreept. De hoofdbranches en branches zijn overgenomen van Locatus (2023). In het RPW 2021-2024 werden de PDV-branches niet opgesomd, maar wel in een van de voorbereidende analyses, namelijk in het bouwstenenrapport PDV/GDV. Omdat Locatus tussentijds wijzigingen heeft doorgevoerd in haar brancheringsindeling, zijn sommige branches verschoven naar andere branchegroepen.

Hoofdbranche 37.130-Plant & Dier
- 37.130.027-Aquariums;
- 37.130.087-Bloem/Plant;
- 37.130.147-Dibevo;
- 37.130.555-Tuinartikelen;
- 37.130.558-Tuincentrum;
- 37.130.559-Tuinmeubelen.

Hoofdbranche 37.160-Auto & Fiets
- 37.160.039-Automaterialen;
- 37.160.177-Fietsen;
- 37.160.178-Scooters & Brommers.

Hoofdbranche 37.170-Doe-het-zelf
- 37.170.096-Bouwmarkt;
- 37.170.099-Bouwmateriaal;
- 37.170.102-Deur/Kozijn;
- 37.170.108-Breedpakket;
- 37.170.249-IJzerwaren & Gereedschap;
- 37.170.576-Verf/Behang.

Hoofdbranche 37.180-Wonen
- 37.180.054-Babywoonwinkel;
- 37.180.066-Slaapkamers/Bedden;
- 37.180.291-Keukens;
- 37.180.348-Meubelen;
- 37.180.350-Woonwarenhuis;
- 37.180.440-Keukens/Badkamers;
- 37.180.447-Badkamers;

- 37.180.579-Verlichting;
- 37.180.630-Parket/Laminaat;
- 37.180.635-Tegels;
- 37.180.645-Woninginrichting;
- 37.180.648-Woningtextiel;
- 37.180.651-Woondecoratie;
- 37.180.663-Zonwering.

Hoofdbranche 38.200-Detailhandel Overig

- 38.200.003-Tweedehands Diversen;
- 38.200.225-Paramedisch/Orthopedisch (alleen voor medische hulpmiddelen);
- 38.200.910-Haarden/Kachels;
- 38.200.920-Natuursteen;
- 38.200.9030-Uitvaart;

In het bouwstenenrapport PDV/GDV t.b.v. het RPW 2021-2025 werden geen branches opgenomen die vallen onder de hoofdbranche 38.200 Detailhandel Overig. Volgens een arrest van de Raad van State zijn kringloopwinkels met algemeen assortiment (tweede hands diversen) in principe toelaatbaar op perifere locaties. Dit geldt niet voor specifieke vormen van tweede hands detailhandel. Ook detailhandel in medische hulpmiddelen wordt om de groen Metropoolregio in veel gemeenten op perifere locaties toegelaten, net zo als detailhandel in haarden/kachels, in natuursteen en in het uitvaartwezen.

GDV-branches

Op de PDV/GDV-locaties zijn (naast de ABC-goederen en de PDV-branches) de hieronder opgesomde branches toegestaan. De hoofdbranches en branches zijn weer overgenomen van Locatus (2023).

Hoofdbranche 35.120-Media

- 35.120.090-Boekhandel;
- 35.120.129-Beeld/Geluid;
- 35.120.180-Software/Games;
- 35.120.276-Kantoorartikelen;
- 35.120.750-Boek & Kantoor.

Hoofdbranche 35.110-Hobby

- 35.110.165-Electronica;
- 35.110.189-Foto/Film;
- 35.110.227-Handvaardigheid;
- 35.110.228-Wol/Handwerk;
- 35.110.366-Munten/Postzegels;
- 35.110.367-Verzamelen;
- 35.110.372-Muziekinstrumenten;
- 35.110.375-Naaimachines;
- 35.110.510-Stoffen.

Hoofdbranche 37.150-Bruin- & Witgoed

- 37.150.117-Radio & TV;

- 37.150.130-Computers;
- 37.150.231-Huishoudelijke onderdelen;
- 37.150.537-Telecom;
- 37.150.639-Witgoed;
- 37.150.642-Electro.

Hoofdbranche 35.100-Sport & Spel

- 35.100.125-Buitensport;
- 35.100.444-Ruitersport;
- 35.100.486-Speelgoed;
- 35.100.487-Modelbouw;
- 35.100.492-Sportzaak;
- 35.100.591-Hengelsport;
- 35.100.627-Watersport;
- 35.100.950-Sportspeciaalzaak.

Bijlage II - Concentratielocaties voor PDV- en PDV/GDV-locaties en overige locaties met meer dan 1.500 m^2 PDV

Concentratielocaties voor PDV en PDV/GDV

#	Gemeente	Locatie
1.	Arnhem	Retailpark Arnhem
2.	Arnhem	Olympus Park (Decathlon)
3.	Beuningen	De Heuve
4.	Duiven	Centerpoort-Nieuwgraaf/ Graafstaete
5.	Lingewaard	't Pannenhuis Huissen
6.	Nijmegen	Novium
7.	Nijmegen	Ressen (Hornbach)
8.	Overbetuwe	Aamsepoort Zuid (Intratuin)
9.	Wijchen	Woonboulevard Wijchen
10.	Zevenaar	Fashion Outlet Center
11.	Zevenaar	Hengelder/Tatelaar

Overige PDV-locaties met meer dan 1.500 m^2

#	Gemeente	Overige PDV/GDV-locatie met >1.500 m²
1.	Arnhem	Winkelcentrum Amsterdamse Hoek
2.	Arnhem	Plattenburg
3.	Arnhem	Presikhaaf III (IJsseloord I)
4.	Arnhem	Rijkerswoerd-West
5.	Arnhem	Het Broek
6.	Arnhem	Rijnpark
7.	Arnhem	IJsseloord 2
8.	Arnhem	De Overmaat
9.	Arnhem	Elsweide
10.	Berg en Dal	Bedrijventerrein I/II
11.	Beuningen	Bull tuincentrum
12.	Druten	Westerhout
13.	Druten	Westerhout-Zuid
14.	Duiven	Bedrijventerrein Seingraaf
15.	Heumen	Malden-Rijksweg
16.	Heumen	Broekkant
17.	Heumen	Sluisweg/-poort
18.	Lingewaard	Bedrijventerrein Gendt
19.	Lingewaard	Bedrijventerrein Houtakker
20.	Nijmegen	Mercuriuspark

#	Gemeente	Overige PDV/GDV-locatie met >1.500 m²
21.	Nijmegen	Winkelsteeg-Goffert
22.	Nijmegen	Rietgraaf
23.	Nijmegen	Brabantse Poort, van Rosenburgweg
24.	Overbetuwe	Valburg-Hoogsestraat
25.	Overbetuwe	Poort van Midden-Gelderland (Noord+Zuid)
26.	Overbetuwe	De Aam
27.	Overbetuwe	Zetten-Wageningsestraat
29.	Renkum	Schaapsdrift
30.	Rheden	Dieren-Kanaalzone
31.	Westervoort	Het Ambacht
32.	Wijchen	Niftrik
33.	Wijchen	Bedrijventerrein Zesweg
34.	Wijchen	Bedrijventerrein Nieuwenweg
35.	Zevenaar	Ooij-Pannerdenseweg

Solitaire perifere winkels, groter dan 1.500 m²

Naast de concentratielocaties voor PDV en PDV/GDV en de overige PDV/GDV-locaties met meer dan 1.500 m² bvo, zijn er op verschillende plekken buiten de reguliere winkelgebieden solitaire winkels gevestigd met een omvang van meer dan 1.500 m² bvo. Hiervoor gelden de spelregels, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.

Bijlage III – Regionale structuur reguliere winkelgebieden

Verzorgingsfunctie	Reguliere winkelgebieden
Bovenregionaal verzorgend	• stadscentra Arnhem en Nijmegen
Regionaal verzorgend	• hoofdwinkelcentra Elst, Wijchen en Zevenaar; • stadsdeelcentra Kronenburg en Dukenburg
Lokaal verzorgend *Robuuste, complete centrumgebieden, die primair verzorgend zijn voor de inwoners van de eigen gemeente*	• centrumgebieden Beek, Bemmel, Beuningen, Dieren, Doesburg, Duiven, Druten, Gendt, Groesbeek, Heteren, Huissen, Malden, Millingen, Oosterbeek, Renkum, Rheden, Velp, Westervoort, en Zetten; • winkelcentrum Presikhaaf
Lokaal verzorgend *Streven naar behoud van een basisniveau aan detailhandels- en maatschappelijke voorzieningen*	• centrumgebied Millingen aan de Rijn • detailhandel in Tolkamer/Lobith en Giesbeek/Lathum

De bovenstaande indeling van reguliere winkelgebieden is opgesteld door Ruimtevolk (2022) in haar Toekomstbeeld voorzieningenniveau, in opdracht van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, als overkoepelende analyse van de winkelvoorzieningen in de regio. Ook hier ontbreken weer de wijk- en buurtwinkelcentra.

In onderstaande tabel wordt per regulier *winkelgebied* dat deel uitmaakt van de regionale detailhandelsstructuur aangegeven hoe de totale omzet van de detailhandel zich verhoudt tot die van het reguliere winkelgebied met de hoogste omzet, namelijk Nijmegen-Centrum. Deze binnenstad is ook in aanbod (m² detailhandel) het grootste reguliere winkelgebied in de regio. In de 2de tot en met 5de kolom is de procentuele herkomst van de omzet aangegeven: welk deel van de omzet komt uit de eigen gemeente; welk deel uit de andere gemeenten van de Groene Metropoolregio; welk deel uit de rest van Nederland en welk deel uit Duitsland? Aan de hand van de enquêtes is omzet gemeten van de bestedingen van de inwoners van Oost-Nederland. Voor gebieden waar meer dan 2% van de bezoekers van buiten de regio komt is de omzet van het koopstromenonderzoek proportioneel verhoogd.

Omzetverhouding en -herkomst reguliere winkelgebieden regio Arnhem-Nijmegen (zonder wijk- en buurt-winkelcentra)

Regulier winkelgebied	Omzet i.v.t. Nijmegen-Centrum	% uit gemeente	% overig regio AN	% overig Nederland	% uit Duitsland
Nijmegen-Centrum	1,00	61%	24%	10%	5%
Arnhem-Centrum	0,84	51%	23%	25%	2%
Wijchen-Centrum	0,36	83%	6%	9%	1%
Kronenburg	0,33	72%	22%	6%	2%
Elst-Centrum	0,33	73%	18%	8%	1%
Zevenaar-Centrum	0,29	81%	11%	6%	2%

Regulier winkelgebied	Omzet i.v.t. Nijmegen-Centrum	% uit gemeente	% overig regio AN	% overig Nederland	% uit Duitsland
Beuningen-Centrum	0,28	91%	6%	2%	1%
Duiven-Centrum	0,27	79%	19%	2%	0%
Dukenburg	0,27	86%	8%	5%	1%
Presikhaaf	0,26	81%	14%	4%	1%
Dieren-Centrum	0,22	82%	7%	11%	0%
Bemmel-Centrum	0,20	85%	13%	2%	0%
Malden-Centrum	0,17	70%	20%	8%	2%
Oosterbeek-Centrum	0,17	80%	9%	10%	1%
Velp-Centrum	0,17	72%	18%	9%	1%
Druten-Centrum	0,15	81%	4%	15%	1%
Groesbeek-Centrum	0,13	79%	6%	7%	8%
Huissen-Centrum	0,13	87%	6%	6%	1%
Westervoort-Centrum	0,13	82%	5%	12%	1%
Renkum-Centrum	0,12	92%	5%	3%	0%
Doesburg-Centrum	0,10	74%	6%	18%	2%
Zetten-Centrum	0,10	91%	7%	2%	0%
Millingen aan de Rijn	0,07	92%	0%	0%	8%
Gendt-Centrum	0,07	100%	0%	0%	0%
Beek-Ubbergen Centrum	0,06	93%	6%	1%	0%
Rheden-Centrum	0,05	96%	2%	2%	0%
Heteren-Centrum	0,03	96%	1%	3%	0%

Bron: Koopstromenonderzoek Oost-Nederland (2024), bewerking Ecorys

In onderstaande tabel wordt de hoeveelheid m^2 winkelvloeroppervlakte (totaal, dagelijks, niet-dagelijks, leegstand) aangegeven, per regulier winkelgebied.

M^2 winkelvloeroppervlakte reguliere winkelgebieden regio Arnhem-Nijmegen (zonder wijk- en buurt-winkelcentra)

Gemeente	Regulier winkelgebied	M^2 wvo	M^2 wvo dagelijks	M^2 wvo niet-dagelijks	M^2 wvo leegstand
Nijmegen	Nijmegen-Centrum	90.083	9.986	71.113	8.984
Arnhem	Arnhem-Centrum	85.982	7.886	65.970	12.126
Zevenaar	Zevenaar-Centrum	28.012	9.164	15.682	3.166
Arnhem	Kronenburg	24.061	7.126	15.269	1.666
Overbetuwe	Elst-Centrum	20.772	7.984	11.657	1.131
Nijmegen	Dukenburg	20.426	6.922	9.778	3.726
Wijchen	Wijchen-Centrum	19.540	6.305	12.133	1.102
Arnhem	Presikhaaf	13.966	6.079	6.221	1.666
Rheden	Velp-Centrum	16.251	3.131	9.989	3.131
Rheden	Dieren-Centrum	14.604	6.401	6.785	1.418
Beuningen	Beuningen-Centrum	14.495	6.880	7.076	539

Gemeente	Regulier winkelgebied	M² wvo	M² wvo dagelijks	M² wvo niet-dagelijks	M² wvo leegstand
Berg en Dal	Groesbeek-Centrum	14.202	4.629	6.724	2.849
Duiven	Duiven-Centrum	13.012	5.442	5.084	2.486
Druten	Druten-Centrum	12.492	4.840	6.919	733
Renkum	Oosterbeek-Centrum	11.921	4.418	5.813	1.690
Heumen	Malden-Centrum	11.482	5.579	5.605	298
Doesburg	Doesburg-Centrum	10.678	3.481	5.872	1.325
Lingewaard	Bemmel-Centrum	9.677	4.271	3.866	1.540
Lingewaard	Huissen-Centrum	9.287	3.112	5.691	484
Renkum	Renkum-Centrum	9.198	3.746	4.684	768
Westervoort	Westervoort-Centrum	6.654	3.533	1.430	1.691
Overbetuwe	Zetten-Centrum	6.364	3.288	3.061	15
Lingewaard	Gendt-Centrum	5.785	3.156	2.629	-
Rheden	Rheden-Centrum	4.862	2.589	1.948	325
Berg en Dal	Beek-Ubbergen Centrum	3.863	2.648	1.215	-
Berg en Dal	Millingen aan de Rijn Centrum	3.753	2.575	1.178	-
Overbetuwe	Heteren-Centrum	2.108	1.274	834	-
Zevenaar	Tolkamer/Lobith	3.946	2.944	1.002	-
Zevenaar	Giesbeek/Lathum	2.304	389	1.915	-

Bron: Locatus (2024), bewerking Ecorys

Bijlage IV - Spelregels overige detailhandel

Deze bijlage behandelt het regionaal beleid voor vier bijzondere aspecten van de detailhandelssector en de dynamiek daarbinnen.

Regionaal beleid voor de doorgroei van internetretail

Door de toenemende verkoop via internet neemt de omzetpotentie voor fysieke winkels af. Veel winkels spelen hierop in door zelf ook via internet te verkopen. Daarnaast komt het voor dat webshops fysieke winkels openen. De omzet van internetretail zal naar verwachting blijven groeien in de komende jaren. Omdat niet alle producten zich even goed lenen voor online verkoop, verschilt het effect van internetretail op de omzetpotentie voor fysieke detailhandel sterk per branche. De komende vijf tot tien jaren moet in de regio Arnhem-Nijmegen rekening gehouden worden met een nieuwe uitval van het aantal winkels.

In zoverre gemeenten in enige mate controle kunnen en willen uitoefenen op de uitval van winkels (en uitgaande van de lokale omzetmogelijkheden) kan er bijvoorbeeld naar worden gestreefd om het aantal winkels in de branches die het nu al moeilijk hebben in de gemeente te saneren via geleidelijke weg en de leegkomende panden anders in te vullen, bijvoorbeeld als kantoorruimte, woning of in de detailhandelsbranches met een positieve groeiverwachting.

Daarnaast is specifiek beleid gewenst voor het planologisch mogelijk maken van de benutting van bedrijfsruimte ten behoeve van internetretail.

Spelregels ten aanzien van internetretail

De spelregels voor reguliere detailhandel (paragraaf 3.1) zijn ook voor internetretail de leidraad. Meer specifiek worden met betrekking tot internetretail worden *drie* vormen onderscheiden:

- internetretail waarbij goederen worden getoond aan de consument (detailhandel);
- internetretail met een afhaallocatie voor de consument, zonder tonen van goederen;
- Internetretail zonder consumenten ter plaatse.

Voor de eerste twee vormen van internetretail gelden onderstaande specifieke afspraken. Initiatieven van meer dan 1.500 m² bvo worden voor regionale afstemming voorgelegd aan het IOW.

Daarnaast gelden de volgende afspraken uit het RPW *2021*-2024:

1. Internetretail waarbij goederen worden getoond aan de consument (detailhandel)

- Internetretail waarbij goederen worden getoond aan de consument moet worden gevestigd binnen de reguliere winkelgebieden.
- Internetretail waarbij goederen worden getoond aan de consument wordt buiten de reguliere detailhandelsgebieden in principe niet toegestaan.
- Voor vestiging van internetretail met een oppervlakte van meer dan 1.500 m² buiten de reguliere detailhandelsgebieden wordt verwezen naar het tweede deel van dit hoofdstuk over perifere en grootschalige detailhandel..

2. Internetretail met een afhaallocatie voor de consument, zonder tonen van goederen

- Er zijn geen ruimtelijke bezwaren voor afhaalpunten op bedrijventerreinen, hierop zijn de spelregels voor PDV/GDV van toepassing (paragraaf 2.2).
- Als het afhaalpunt wordt gecombineerd met een ruimte waarin goederen worden getoond aan consumenten, gelden de regels onder 1.
- Indien de afhaalfunctie nevenactiviteit is, gelden de spelregels voor detailhandel als nevenactiviteit.

3. Internetretail zonder consument ter plaatse

Het gaat hier om het online kopen van goederen (waarbij de goederen zijn opgeslagen in een bedrijfsruimte, kantoor of woning in de regio) die direct bij de consument worden afgeleverd. Voor sommige vormen van deze internetretail kan de bedrijfsruimte als een (klein) distributie-centrum functioneren. Voor deze internetretail gelden de regels in de gemeentelijke ruimtelijke voorschriften, bijvoorbeeld voor de uitoefening van aan huis verbonden beroep of bedrijf en voor de vestiging van bedrijven op bedrijventerreinen, volgens het omgevingsplan.

Regionaal beleid voor de schaalvergroting van supermarkten

In de Nederlandse supermarktbranche is de trend naar winkels van 1.700-2.000 m² bvo dominant. Daarnaast investeert de branche in twee specifieke marktsegmenten: in stadswinkels in de binnensteden (ongeveer 250 m² wvo) en in megasupermarkten (> 2.500 m² wvo).

De uitbreidingscapaciteit voor de supermarkten in de regio is in principe voldoende om in de komende tien jaren één of meer nieuwe megasupermarkten te accommoderen c.q. om de vergroting van één of meer supermarkten tot megaformaat mogelijk te gaan maken. Het is echter niet mogelijk om precies aan te geven welk deel van de winkelvloeroppervlakte van de supermarktbranche zou moeten worden ingevuld met megasupermarkten (> 2.500 m² wvo) om te zorgen voor een zo optimaal mogelijke bezetting van de supermarktbranche in de regio in totaliteit.

Het is niet zonder meer zo dat de kwaliteit van de dagelijkse detailhandel met een verdere versterking van het marktsegment van de megasupermarkten vanzelfsprekend stijgt. Het is zelfs denkbaar dat het een averechts effect heeft, doordat de bestedingen in een megasupermarkt ten koste gaan van bestedingen elders. Het is daarom belangrijk per geval een afweging te maken aan de hand van de spelregels in dit RPW.

Spelregels ten aanzien van de schaalvergroting van supermarkten

- Solitaire vestiging van nieuwe supermarkten of uitbreidingen van supermarkten buiten de reguliere winkelgebieden en in de PDV- en PDV/GDV-locaties wordt niet toegestaan;
- Als er overwogen wordt om een nieuwe megasupermarkt in de regio te openen of om een bestaande supermarkt te laten doorgroeien tot megaformaat, dient zo'n initiatief te worden getoetst aan de spelregels die zijn beschreven in de delen 2 en 3 van dit hoofdstuk.

Regionaal beleid voor de branchevervaging in de detailhandel

Branchevervaging betekent dat een detailhandelsbedrijf gaat verbreden door goederen te gaan verkopen en diensten te gaan leveren die niet tot de hoofdactiviteit worden gerekend, oftewel: er worden nevenactiviteiten toegevoegd. Een specifieke vorm van branchevervaging

is een shop-in-the-shop, waarbij een onderdeel van een winkel dat zodanig is afgescheiden van de rest van de winkel dat dit zelfstandig kan worden bezocht. Soms worden kleine delen van een winkelpand verhuurd aan een concessionaris of in consignatie gegeven, om bepaalde collecties te verkopen. Daarnaast is het schenken van alcohol een belangrijk vraagstuk bij branchevervaging. Hiervoor volstaat het gemeentelijke drank- en horecabeleid.

Spelregels ten aanzien van branchevervaging

- Om te voorkomen dat nevenactiviteiten zo omvangrijk worden dat het tot een onaanvaardbaar leegstandrisico elders leidt, zijn op regionaal niveau de volgende vastgelegd om de risico's van branchevervaging voor de reguliere detailhandel zo klein mogelijk te maken.
- De bruto-vloeroppervlakte voor nevenactiviteit moet ondergeschikt blijven aan dat van de hoofdactiviteit, waarbij een maximum van 20% van het bvo voor alle nevenactiviteiten samen gebruikelijk is, eventueel beperkt tot een maximum aan 100 m² winkelvloer-oppervlakte.
- Shops-in-the-shops zijn toegestaan voor zover er geen strijdigheid ontstaat (qua omvang en branchering) met het geldende beleid en het geldende bestemmingsplan.

Regionaal beleid voor specifieke vormen van detailhandel

De volgende specifieke vormen van detailhandel worden onderscheiden:

- verkoop aan huis;
- detailhandel als nevenactiviteit;
- detailhandel bij trafficlocaties;
- detailhandel in het buitengebied;
- vliegende winkels en rommelmarkten.

In de meeste gevallen bepaalt de gemeente of dergelijke initiatieven toegestaan zijn. De regionale afspraken ten aanzien de specifieke vormen van detailhandel geven de gemeenten een richting of een maximum waarop de besluitvorming over deze initiatieven wordt gebaseerd. Hiervoor is geen melding aan het IOW noodzakelijk. Als initiatieven hiervan afwijken is regionale afstemming wel vereist.

Spelregels ten aanzien van specifieke vormen van detailhandel

- Detailhandel in de vorm van verkoop van goederen *vanuit een woning* is ongewenst, tenzij er aantoonbaar geen sprake is van verstoring van de voorzieningenstructuur. Dit kan verband met een bedrijfsmatige activiteit bij een woning in het kader van de regelingen aan thuisgebonden beroepen/bedrijvigheid, bijvoorbeeld als internetretail.
- Bij detailhandel als *nevenactiviteit* naast een hoofdactiviteit (zoals agrarisch, productie of assemblage) mag de verkoopruimte van de detailhandel maximaal 10% van de totale vloeroppervlakte zijn tot een maximaal van 100 m² wvo. en moet de detailhandel verwant zijn aan de hoofdactiviteit. Ondergeschikte detailhandel bij groothandel is niet toegestaan.
- Voor detailhandel op *trafficlocaties*[7] toetst de gemeente de wenselijkheid. Als het om meer dan 1.500 m² bvo gaat, zijn de volgende spelregels van toepassing.
  - Detailhandel in en direct aansluitend op trafficlocaties dient hoofdzakelijk gericht te zijn op de klanten/reizigers en werknemers en toeristisch-recreatieve bezoekers. Deze detailhandel mag niet concurreren met de reguliere detailhandel, in bestaande of

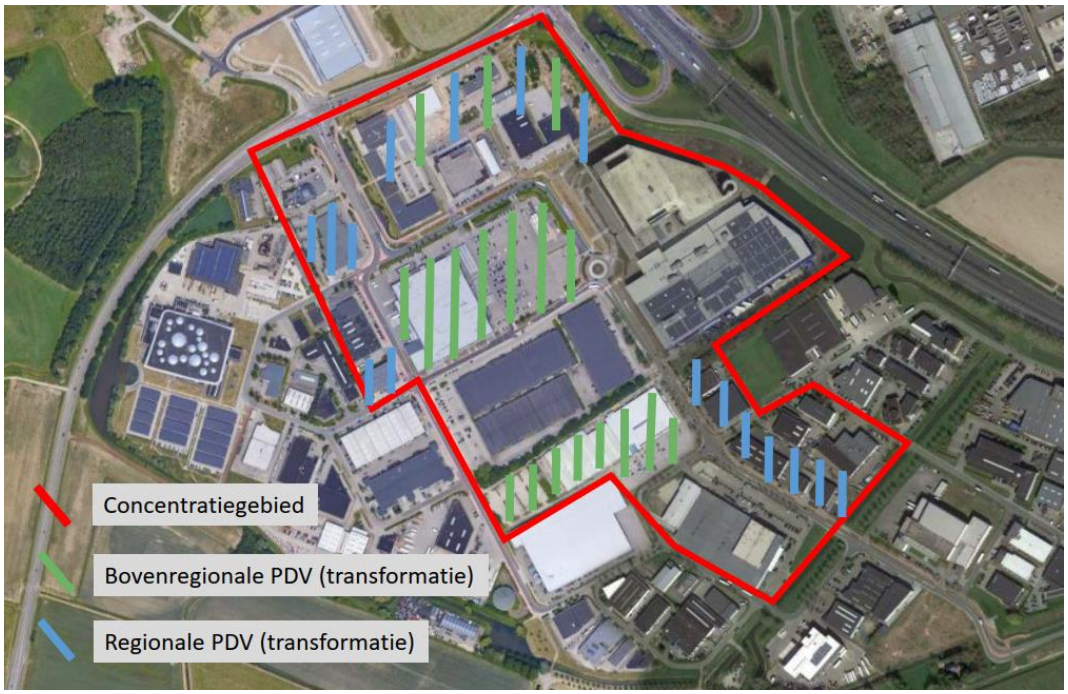
7 Locaties waar veel potentiële consumenten voor hun dagelijkse bezigheden samenkomen, zoals luchthavens, treinstations, ziekenhuizen en universiteiten

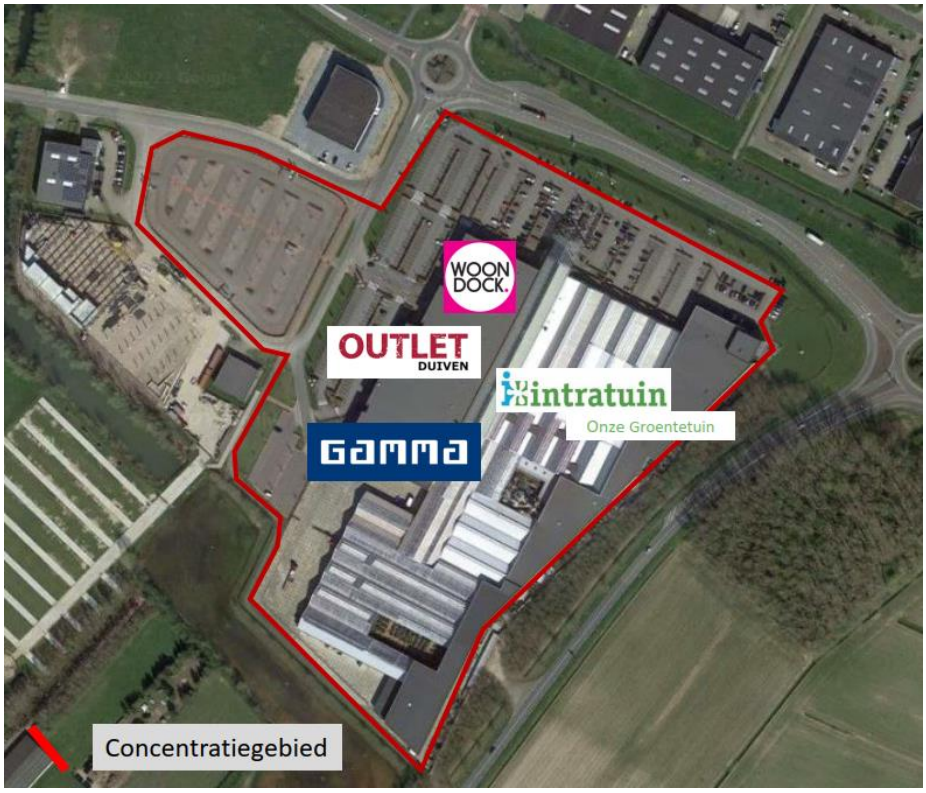
beoogde winkelcentra. In specifieke gevallen kan de detailhandel van de traffic-locatie ook een functie vervullen voor andere consumentengroepen, bijvoorbeeld voor omwonenden.
  - De detailhandelsoppervlakte dient ondergeschikt te zijn aan de totale oppervlakte (zie: spelregels voor detailhandel als nevenactiviteit).
  - Ter voorkoming van een versnippering van detailhandel wordt geen detailhandel toegestaan bij trafficlocaties op bedrijventerreinen. Hiervan kan worden afgeweken als de detailhandel gericht is op de bedrijven en hun medewerkers en mag maximaal 250 m² bvo omvatten, met units van maximaal 100 m² bvo.
  - Voor verkooppunten van motorbrandstoffen (zoals tankstations en laadstations) geldt een maximale omvang van 100 m² bvo. Er kan voor verkooppunten van motorbrandstoffen langs de snelwegen gemotiveerd afgeweken worden van deze richtlijn tot maximaal 150 m² bvo.
- *Detailhandel in het buitengebied*, ondersteunend aan agrarische bestemming mag geen verstorend effect hebben op de regionale structuur van reguliere detailhandel. Voorwaarde is verder dat er zoveel mogelijk eigen producten verkocht worden, aangevuld met lokale streekproducten. De detailhandel blijft in oppervlakte ondergeschikt aan de reguliere agrarische activiteiten, tot een maximum van 100 m² wvo.
- *Vliegende winkels*[8] en *rommelmarkten*: initiatieven worden lokaal getoetst op basis van de gemeentelijke ruimtelijke voorschriften.

8 Een vliegende winkel is een winkel die op een tijdelijke locatie producten tegen spotprijzen verkoopt.

Bijlage V - Gronden in concentratiegebied Duiven waar detailhandel is toegestaan

Op de onderstaande figuren is aangegeven op welke gronden in het concentratiegebied Nieuwgraaf en Centerpoort/Graafstaete detailhandel mag worden gevestigd.

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com

K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl

Onderzoek circulariteit

-BVR en Ecorys-

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

GROENE METROPOOLREGIO, CIRCULAIRE TOPREGIO

RUIMTEBEHOEFTE VAN CIRCULAIRE ACTIVITEITEN OP HMC-BEDRIJVENTERREINEN IN DE GMR

APRIL 2024

ECORYS

BVR

“EEN CIRCULAIRE TOPREGIO BETEKENT HET REGIONAAL SLUITEN VAN JE GROOTSTE KETENS, HET GOED VERKENNEN EN BENUTTEN VAN JE REGIONALE RESTSTROMEN, HET BIJDRAGEN AAN INNOVATIEVE CIRCULAIRE BEDRIJVIGHEID, HET HELPEN VAN GEVESTIGDE PRESTIGIEUZE BEDRIJVEN EN GROTE MATERIAALVERBRUIKERS OM TE VERDUURZAMEN.”

DIT RAPPORT ONDERZOEKT DE RUIMTELIJKE EFFECTEN VAN DE TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE OP BEDRIJVENTERREINEN IN DE GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN (GMR). DAARBIJ WORDT SPECIFIEK ONDERZOEK GEDAAN NAAR DE RUIMTELIJKE EFFECTEN OP BEDRIJVENTERREINEN MET EEN HOGERE MILIEUCATEGORIE (4.1 EN HOGER) (HMC). DE BEVINDINGEN, CONCLUSIES EN ADVIEZEN IN DIT RAPPORT VORMEN INPUT VOOR HET NIEUWE WERKLOCATIEBELEID VAN DE GMR DAT IN HET REGIONAAL PROGRAMMA WERKLOCATIES (RPW) WORDT VASTGELEGD.

INHOUDSOPGAVE

MANAGEMENT SAMENVATTING 04

1. INLEIDING

1.1 GROENE METROPOOLREGIO, CIRCULAIRE TOPREGIO 08
1.2 VRAAGSTELLING 09
1.3 AANPAK 10
1.4 LEESWIJZER 10

2. DEFINITIES EN METHODOLOGIE

2.1 THERMINOLOGIE IN CIRCULAIRE ECONOMIE 11
2.2 DATA-ANALYSE 16

3. HUIDIGE RUIMTELIJK-ECONOMISCHE KENMERKEN VAN DE GROENE METROPOOLREGIO

3.1 HUIDIGE (CIRCULAIRE) BEDRIJVIGHEID IN DE GMR 22
3.2 HET SLUITEN VAN MATERIAAL- EN PRODUCTKETENS IN DE GMR 28
3.3 DE ROL VOOR TOPSECTOREN ENERGY, HIGHTECH EN HEALTH 34
3.4 CONCLUSIE 36

4. DE HUIDGE BEZETTING VAN HMC-LOCATIES IN DE GMR

4.1 INLEIDING 38
4.2 BEZETTING VAN BESTAANDE HMC-LOCATIES 38
4.3 CIRCULAIRE FOCUSGEBIEDEN 42
4.4 CONCLUSIES EN AANDACHTSPUNTEN 52

5. RUIMTEBEHOEFTE CIRCULAIRE ACTIVITEITEN OP HMC-LOCATIE

5.1 INLEIDING 54
5.2 RUIMTEBEHOEFTE VAN CIRCULAIRE (HMC-)ACTIVITEITEN IN DE GMR 54
5.3 CONCLUSIES EN AANDACHTSPUNTEN 63

6. ADVIES

6.0 ADVIES 72

BIJLAGEN

BIJLAGE A: DE RUIMTELIJKE IMPACT VAN TOEKOMSTSCENARIO'S VOOR DE CIRCULAIRE ECONOMIE

BIJLAGE B: OVERZICHT BETROKKEN BELANGHEBBENDE

LITERATUURLIJST

MANAGEMENT SAMENVATTING

Wat is de toekomstige ruimtebehoefte van circulaire activiteiten op hoge milieucategorie (hmc)-locaties in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR)? Dat is de centrale vraag die in dit rapport wordt beantwoord. Daarbij gaat het om de periode tot en met 2030 en 2040, wanneer de transitie (nog) in volle gang is. De vraag wordt beantwoord aan de hand van drie deelvragen:

Heden

Welke circulaire activiteiten zijn al in de GMR gevestigd? En wat zijn hun ruimtelijk-economische kenmerken? Deze vraag wordt beantwoord door inzicht te geven in welke circulaire initiatieven al in de regio gevestigd zijn en door een analyse waaruit blijkt welke bedrijven verantwoordelijk zijn voor de grootste materiaalstromen in de regio en daarmee in potentie sturend zijn bij de overstap van het gebruik van primaire grondstoffen naar circulair materiaalgebruik. Dit wordt gekoppeld aan enkele belangrijke waardeketens in de GMR en de drie regionale topsectoren.

Heden

In hoeverre is er sprake van optimale bezetting op de bestaande hmc-locaties (milieucategorie 4.1 en hoger)? En welke ruimtelijke kansen of belemmeringen levert dit op? Deze vraag wordt beantwoord middels een vergelijking tussen de bestemming van bedrijventerreinen en de functie die er op dit moment gevestigd is. Daarmee geeft het onderzoek inzicht in de vraag in hoeverre een hmc-bestemming in de praktijk ook ingevuld wordt door een bedrijf dat gebruik maakt van die bestemming. Dat laatste is wenselijk in het kader van zorgvuldig ruimtegebruik.

Toekomst

Wat is de toekomstige ruimtebehoefte van circulaire hmc-activiteiten in de GMR? En welke strategische keuzemogelijkheden horen daarbij? De eerste twee vragen nemen de huidige situatie onder de loep. Daaruit volgen economische kansen (vraag 1) en ruimtelijk-planologische kansen (vraag 2). Beide komen samen in vraag 3, waarmee antwoord gegeven wordt op de vraag welke ruimtelijke kenmerken de toekomstige ruimtebehoefte van circulaire activiteiten in de GMR heeft en in hoeverre die ruimtevraag op bestaande bedrijventerreinen kan landen en of nieuwe (hmc-)ruimte ontwikkeld moet worden.

DE GRONDSTOFFENTRANSITIE VINDT VOORAL PLAATS BIJ BESTAANDE BEDRIJVEN IN DE REGIO

Hoofdstuk 2 omvat een analyse van reeds bestaande circulaire activiteiten in de GMR en de rol die verschillende soorten bedrijvigheid kan spelen in de transitie naar een circulaire economie. Daarnaast wordt van een aantal belangrijke regionale waardeketens (bouw- en sloopketen, voedsel, kunststof, textiel en batterijen, accu's en zonnepanelen) een analyse gemaakt van de mate waarin verschillende ketenstappen aanwezig zijn in de GMR en worden de kansen benoemd die de circulaire transitie biedt voor de regionale topsectoren.

Hieruit volgen twee beleidsmatige lijnen voor de GMR om op te focussen: start bij de sturende bedrijven en benut de combinatie van kansrijke, omvangrijke waardeketens en de aanwezige kennis en kunde in de regionale topsectoren. Dit zijn nu de omvangrijkste stromen in volume (kton), maar ook de milieu-impact is hiervoor een belangrijke graadmeter.

Een relatief klein aantal van ongeveer 90 bedrijven is goed voor 50% van de materiaalstromen in de GMR. Deze bedrijven behoren tot verschillende sectoren, waarvan de bouwsector de de grootste is. Door samen met deze bedrijven te koersen op de circulaire transitie kan met een relatief klein aantal stakeholders een grote impact gemaakt worden.

Het feit dat de volledige bouwsector – van winning en productie tot bouw en sloop – in de regio vertegenwoordigd is, maakt dat de GMR een belangrijk bijdragen kan leveren aan de circulaire transitie in de bouw en grond-, weg- en waterbouw (GWW) in Nederland en omliggende landen. Voor de andere waardeketens die in dit onderzoek geanalyseerd zijn is het logischer om de inzameling, het sorteren en schoonmaken op regionaal niveau te doen en het vervolgtransport naar een grootschalige verwerkingslocatie waar stromen vanuit verschillende gebieden samenkomen goed te regelen.

De aanwezige kennis en kunde binnen de regionale topsectoren biedt, net als de bouwketen, kansen om op bovenregionale en internationale schaal een sleutelrol te vervullen in innovaties ten behoeve van de circulaire transitie. Dit betreft Energy, Hightech en Health, waarbij voor Energy en Health een specifiek gebied aangewezen wordt, terwijl Hightech de noodzakelijke verbindende en overkoepelende factor is om tot innovatie te komen.

EEN AANZIENLIJK DEEL VAN DE HMC-LOCATIES WORDT NIET DOOR HMC-BEDRIJVEN BENUT

De toets op het optimaal gebruik van hmc-bestemming op bedrijventerreinen in de GMR laat allereerst zien dat er een aanzienlijke omvang aan hmc-locaties is in de GMR. De analyse laat tevens zien dat er geen vrije hmc-bestemmingen beschikbaar zijn. Een groot gedeelte van de hmc-bestemmingen wordt echter niet door hmc-bedrijven gebruikt. Hier ligt, kortom, in potentie ruimte om door middel van herstructurering circulaire hmc-bedrijven te vestigen.

De potentiële hmc-ruimte concentreert zich binnen de GMR in vier circulaire focusgebieden, te weten TPN-West-Bijsterhuizen, Knooppunt Nijmegen-Middengebied, Circulair Knooppunt IPKW-Innofase en Knooppunt EMZ. Daarnaast zijn ook de betoncentrales en steenfabrieken aan de grote rivieren kansrijke hmc-locaties voor met name circulaire bouw.

In de GMR is in totaal 850 tot 900 hectare bedrijventerrein met een hmc-bestemming, waarvan 675 hectare binnen de vier circulaire focusgebieden ligt. Binnen die gebied is naar schatting 74% ook daadwerkelijk in gebruik bij een hmc-bedrijf. Dat betekent dat er in potentie nog zo'n 180 hectare hmc-ruimte op bestaande bedrijventerreinen niet door hmc-bedrijven benut wordt. Van deze locaties moet onderzocht worden op welke manier deze hmc-ruimte wel kan worden benut. We voorzien hiervoor een aantal stappen:

1. Beter benutten van bestaande hmc-locaties ten behoeve van circulaire activiteiten;

2. Verduurzamen en/of ombouwen van hmc-activiteiten buiten de reguliere bedrijventerreinen met hmc-bestemming;

3. Nieuwe (schuif)ruimte agenderen voor ofwel bedrijven die niet op een hmc-locatie hoeven te zitten ofwel uitbreiding van een hmc-locatie (indien niet voldoende ruimte op bestaande bedrijventerreinen gevonden kan worden).

Het is een forse opgave die niet op iedere locatie even urgent is en het is daarom zaak om een prioritering te maken. De bevindingen uit dit onderzoek helpen daarbij. De focus ligt op de korte en middellange termijn vooral op de haven- en industriegebieden en betoncentrales en steenfabrieken langs de grote rivieren. De logistieke ruimte en bijbehorende infrastructuur in de regio zijn eveneens nodig om circulaire materiaalstromen in goede banen te leiden. Ombouwen van de logistieke ruimte komt mogelijk pas op de langere termijn aan de orde, wanneer blijkt in hoeverre de circulaire economie leidt tot reshoring en regionalisering van de economie of juist behoud of toename van mondiale goederen- en grondstoffenstromen. In het eerste geval komt de logistieke ruimte in aanmerking voor herontwikkeling naar ruimte voor maakindustrie. In het tweede geval is de logistieke ruimte broodnodig. In hoofdstuk 2 wordt toegelicht op welke manier en op basis van welke data en aannames deze analyse is uitgevoerd.

RUIMTELIJKE KWALITEITEN GROENE METROPOOLREGIO

De ligging op de corridor tussen Randstad en het Rijn-Ruhrgebied heeft altijd gezorgd voor een goede basis voor diverse economische activiteiten. De ligging aan de Europese hoofdtransportassen (A12, A15, A73, Betuweroute, Waal en Rijn) biedt kansen op het gebied van hoogwaardige logistiek en maakindustrie. Voor de toekomst is echter wel meer capaciteit op het bestaande infrastructuurnetwerk nodig.

Wat de GMR uniek maakt, zijn de rivieren (klei en zand), de havens en de daarbij horende watergebonden bedrijvigheid zoals steen- en papierfabrieken. Door de ligging en geschiedenis van het gebied worden van oudsher specifieke (basis)producten voor de bouw geproduceerd. Waar de regio verder om bekend staat is hoogwaardig voedsel, van fruitteelt tot veeteelt en van productie tot de verwerking van voedingsproducten. De kennisclusters in en rond de steden, de universiteiten in Nijmegen (en Wageningen) en (hoge)scholen in Arnhem in combinatie met de innovatieve bedrijven in de regio zijn belangrijke aanjagers voor innovatie, productiviteit en duurzaamheid.

TOEKOMSTIGE RUIMTEBEHOEFTE (2030 EN 2040) CIRCULAIRE ACTIVITEITEN OP HMC-LOCATIES

Veruit het grootste gedeelte van de circulaire transitie vindt plaats bij bedrijven die op dit moment al in de GMR gevestigd zijn. De belangrijkste boodschap van dit hoofdstuk is dan ook dat er hmc-ruimte nodig is voor circulaire activiteiten, maar dat er in theorie geen nieuwe hmc-locaties ontwikkeld hoeven te worden. Er is in principe voldoende hmc-ruimte op bestaande bedrijventerreinen om de ruimtebehoefte van circulaire activiteiten te faciliteren.

Omdat deze bestaande bedrijventerrein vrijwel volledig in gebruik zijn, is er echter wel behoefte aan herontwikkeling om het gebruik van de aanwezige milieuruimte te optimaliseren. Dat betekent allereerst dat er behoefte is aan een duidelijke strategie, op basis waarvan een prioritering gemaakt kan worden voor deze herontwikkelingsopgave. Herontwikkeling is immers een langdurig en kostbaar proces, waarbij ook de belangen van de gevestigde bedrijven meespelen. Het is een opgave die stap voor stap, kavel voor kavel aangepakt moet worden. Het betekent eveneens dat er schuifruimte nodig is om lichtere economische activiteiten die nu op de hmc-locaties gevestigd zijn te kunnen verplaatsen.

Om handvatten te bieden voor zo'n strategie wordt in hoofdstuk 4 een onderverdeling gemaakt van drie typen circulaire ruimtevraag:

1. Circulaire kennis- en innovatieclusters voor de topsectoren Energy en Health, beide in combinatie met Hightech. Voor Energy is Circulair Knooppunt IPKW- Innofase de logische vestigingslocatie. Voor health is behoefte aan een nieuw te ontwikkelen broedplaats. Indicatief is er behoefte aan circa 20 ha voor een circulair kennis- en innovatiecluster, waarvan 5 hectare hmc. Focus gebied TPN West-Bijsterhuizen is hiervoor de meest kansrijke locatie.

2. Voor de inzameling en opslag van regionale materiaalstromen is ca. 10 hectare nodig, verspreid over twee locaties. Hier worden materialen verzameld, gesorteerd, schoongemaakt en klaargemaakt voor verder transport. Een multimodale bereikbaarheid is essentieel.

3. Productie- en verwerkingslocaties: grootschalige recycling vindt vanwege de benodigde massa voor de meeste waardeketens in samenwerking met andere regio's plaats. Binnen de GMR is een grootschalige productie- en verwerkingslocatie voor de bouw het meest kansrijk. Circulaire hubs voor (de productie van) circulaire bouwmaterialen maken gebruik van bestaande locaties van betoncentrales en steenfabrieken. Voor de productie van modulaire woningen is daarnaast ca. 6 hectare ruimte nodig, verspreid over twee locaties in de regio, nabij woningbouwlocaties.

SUCCESVOL NAAR EEN CIRCULAIRE TOPREGIO

De transitie naar een circulaire economie is een langdurig traject. De komende jaren ontstaan door wet- en regelgeving en veranderende marktvraag steeds meer kansen om waardeketens te sluiten. De ambitie van de GMR om een circulaire topregio te worden, vraagt een strategie met duidelijke prioriteiten en focus en samenwerking met regionale partners in het bedrijfsleven, onderwijs, bij de overheid en bewoners. In ruimtelijke zin vraagt het om een duidelijke boodschap dat de bestaande hmc-locaties behouden én versterkt worden ten behoeve van circulaire (hmc-) activiteiten.

Het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen ten behoeve van deze activiteiten is daarin een belangrijke stap. Herontwikkeling van bedrijventerreinen is evenwel een langdurig en kostbaar proces en vergt daarom een plan van aanpak met een duidelijke prioritering, gebiedsafbakening, doelgroep en samenwerking met de juiste partners. Daarbij zijn de bouw, de regionale topsectoren en het inzamelen, sorteren en afhandelen van regionale materiaalstromen logische speerpunten. De circulaire focusgebieden kennen ieder hun eigen karakter en zijn daarmee geschikt of geschikt te maken voor verschillende typen circulaire bedrijvigheid.

1. INLEIDING

1.1 GROENE METROPOOLREGIO, CIRCULAIRE TOPREGIO

In de visie Regio Arnhem-Nijmegen Groene metropoolregio uit 2020 wordt gesteld dat de regio Arnhem-Nijmegen met bijna 800.000 inwoners en een regionaal product van € 27 miljard een sterke stedelijke regio is waarin 18 gemeenten samenwerken[1]. In economische kracht kan het de vijfde regio van Nederland zijn, maar dan moeten een aantal opgaven gezamenlijk worden aangepakt vanuit de eigen identiteit en kracht[2].

Het rivierenlandschap van Bovenrijn, IJssel, Nederrijn en Waal, tussen de stuwwallen van de Veluwe en het Rijk van Nijmegen vormt dé identiteitsdrager van de regio. Het park Lingezegen is met het natuurgebied Gelderse Poort als groot, groen recreatiegebied tussen de groeikernen een uiting van de balans tussen groei en leefkwaliteit in de regio.

De ligging op de corridor tussen Randstad en het Rijn-Ruhrgebied heeft altijd gezorgd voor een goede basis voor diverse economische activiteiten. De ligging aan de Europese hoofdtransportassen (A12, A15, A73, Betuweroute, Waal en Rijn) biedt kansen op het gebied van hoogwaardige logistiek en maakindustrie. Voor de toekomst is uitbreiding van het bestaande infrastructuurnetwerk nodig.

Wat echt uniek is aan de GMR, zijn de rivieren (klei en zand), de havens en de daarbij horende watergebonden bedrijvigheid zoals steen- en papierfabrieken. Dat zit echt in het DNA van deze regio. Door de ligging en geschiedenis van het gebied worden van oudsher specifieke (basis) producten voor de bouw geproduceerd. Waar de regio verder om bekend staat, is hoogwaardig voedsel, van fruitteelt tot veeteelt en van productie tot de verwerking van voedingsproducten.
De kennisclusters in en rond de steden, de universiteiten in Nijmegen (en Wageningen) en de innovatieve bedrijven en scholen in Arnhem zijn belangrijke aanjagers voor innovatie, productiviteit en duurzaamheid.

GMR wil een groene metropool zijn en een circulaire topregio. In de regionale agenda 2023-2025 wordt dit verder uitgewerkt:

- We positioneren ons als dé groene metropoolregio van Nederland
- We profileren ons als dé (inter)nationale circulaire topregio 2050
- We werken samen aan dé ontspannen groeiregio in balans

[1] Regio Arnhem-Nijmegen Groene metropoolregio: Onze gezamenlijke visie op de regio Arnhem-Nijmegen (2020)
[2] BCI (2023) Economie van de toekomst. https://www.groenemetropoolregio.nl/projecten/economie-van-de-toekomst

1.2 VRAAGSTELLING

Dit onderzoek is opgebouwd rondom drie onderzoeksvragen. Op basis van een analyse van de huidige situatie ten aanzien van circulaire activiteiten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) enerzijds en de bezetting van hoge milieucategorie (hmc)-locaties in de regio anderzijds, tracht het rapport antwoord te geven op de vraag wat de toekomstige ruimtebehoefte is van circulaire activiteiten op hmc-locaties en welke strategische beleidskeuzemogelijkheden daarbij horen.

1

Vraag 1 - Nu:

Welke circulaire activiteiten zijn al in de GMR gevestigd?

En wat zijn hun ruimtelijk-economische kenmerken?

2

Vraag 2 - Nu:

In hoeverre is er sprake van optimale bezetting op de bestaande HMC-locaties (milieucategorie 4.1 en hoger)?

En welke ruimtelijke kansen/ belemmeringen levert dit op?

3

Vraag 3 - Toekomst:

Wat is de toekomstige ruimtebehoefte van circulaire HMC-activiteiten in de GMR?

En welke strategische keuzemogelijkheden horen daarbij?

1.3 AANPAK

Het onderzoek is ingericht rondom data-analyse, interviews met belanghebbenden vanuit het bedrijfsleven, onderwijs en overheid, en een regionale spiegelsessie.

In het kort bestaat de aanpak uit onderstaande stappen. Een uitgebreide toelichting is opgenomen in hoofdstuk 2:

1. Data-analyse om de huidige stand van zaken ten aanzien van circulaire bedrijvigheid in de GMR in kaart te brengen. Het resultaat biedt inzicht in:
   a. Huidige circulaire initiatieven (o.b.v. de kaart van de Economic Board)
   a. Inzicht in de regionale materiaalstromen, waarmee we kunnen aanduiden bij welke bedrijven het zwaartepunt in de circulaire transitie komt te liggen.
2. Data-analyse om de bezetting van bestaande bedrijventerreinen met hmc-bestemming inzichtelijker te maken. Hierbij worden de bestemmingsplannen en huidige functie met elkaar vergeleken.
3. Interviews met regionale belanghebbenden vanuit het bedrijfsleven, onderwijs en overheid, een spiegelsessie om de eerste resultaten te toetsen en voor discussie over de ruimtelijke effecten, ruimtelijke vertaling naar de kaart en een validatieronde bij regionale belanghebbenden ter toetsing van het conceptrapport. In de bijlage wordt een overzicht gegeven van de belanghebbenden die bij dit onderzoek zijn betrokken.

1.4 LEESWIJZER

> **Hoofdstuk 2** focust op de methodologie van de data-analyse en geeft voor de navolgbaarheid van het rapport toelichting op een aantal termen die in de circulaire economie worden toegepast;

> **Hoofdstuk 3** richt zich op beantwoording van de eerste deelvraag over huidige circulaire activiteiten in de regio en materiaalstromen;

> **Hoofdstuk 4** weergeeft de bezetting van bestaande hmc-locaties centraal en worden circulaire focusgebieden en interessante individuele bedrijfslocaties aan het water aangewezen;

> **Hoofdstuk 5** geeft inzicht in de bouwstenen die nodig zijn om van de Groene Metropoolregio een circulaire topregio te maken en welke strategische beleidskeuzes hierbij kunnen horen.

> **Hoofdstuk 6** vertaalt de bevindingen naar een advies voor de Groene Metropoolregio;

2. DEFINITIES EN METHODOLOGIE

2.1 TERMINOLOGIE IN CIRCULAIRE ECONOMIE

Om de huidige stand van zaken op het gebied van circulariteit inzichtelijk te maken is het van belang dat iedereen dezelfde definities hanteert. In ons onderzoek gebruiken wij termen, zoals circulaire kernstrategieën, ketens en schakels en categorieën bedrijvigheid, die enige toelichting behoeven. Deze staan hieronder uitgelegd.

CIRCULAIRE KERNSTRATEGIEËN

In een circulaire economie worden traditionele lineaire ketens getransformeerd naar circulaire ketens. De circulaire ketens zijn gericht op het minimaliseren van reststromen, het maximaliseren van hergebruik van materialen en het verlengen van de levensduur van producten. Dit kan door ketens lokaal te sluiten of te zorgen voor minder materiaalgebruik of levensduurverlenging en hergebruik van materialen door een hogere ambitie binnen de R-ladder te verwezenlijken. In literatuur wordt hiervoor vaak gerefereerd naar de vier kernstrategieën in de circulaire transitie: narrow the loop, slow the loop, close the loop en substitution. Deze zijn geprioriteerd op basis van de R-ladder (zie Figuur 2.1): hoe hoger op de R-ladder (R1, R2 versus R6) hoe groter de positieve impact op de circulaire doelstellingen. De mate van toepasbaarheid van de strategieën verschilt echter per keten, materiaal of product.

Figuur 2.1 R-ladder. Bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2020)

1. **Verkorten van de waardeketens (narrow the loop) -** In eerste plaats wordt kritisch gekeken naar het doel dat een product of materiaal dient en wordt beoordeeld of hiermee wel echt de beste oplossing wordt geboden. Hierbij wordt gekeken naar systeemoplossingen waarbij de noodzaak voor het gebruik van het materiaal of product mogelijk komt te vervallen. Deze strategie gebruikt minder grondstoffen door van producten af te zien (refuse), producten te delen (rethink) of ze efficiënter te fabriceren (reduce). Dit kan bijvoorbeeld door meer in natuurlijke oplossingen te denken (nature based solutions), het afzien van gebruik van producten of het intensiever gebruiken van producten.

2. **Vertraag de doorstroom van waardeketens (slow the loop) -** Vervolgens wordt gekeken hoe de levensduur van producten en constructies zo lang mogelijk verlengd kan worden. Deze strategie vermindert grondstoffengebruik door langer en intensiever gebruik te maken van producten en onderdelen door hergebruik (re-use), reparatie (repair), herfabricage (remanufacture) en renoveren (refurbish). Dit vertraagt de vraag naar nieuwe producten en materialen. Dit kan bijvoorbeeld door te kiezen voor demontabele ontwerpen met gestandaardiseerde componenten die geschikt zijn voor reparatie. In deze strategieën is ruimte nodig voor het opslaan, schoonmaken en verwerken van gescheiden reststromen.

3. **Sluiten van de waardeketens (close the loop) -** Zodra materialen en producten op het einde van hun levensduur zijn wordt er gekeken naar het sluiten van kringlopen. Dit kan in eerste instantie door de basismaterialen uit een product her te gebruiken (recycle), zodat er minder afval wordt verbrand en/of gestort en minder grondstoffen nodig zijn. Indien verbranding onvermijdelijk is, dient de energie die hierbij vrijkomt in ieder geval teruggewonnen te worden (reclaim). Dit is de meest laagwaardige toepassing omdat er

na verbranding niks meer met de materialen gedaan kan worden en de materialen dus niet kunnen worden teruggebracht in de kringloop.

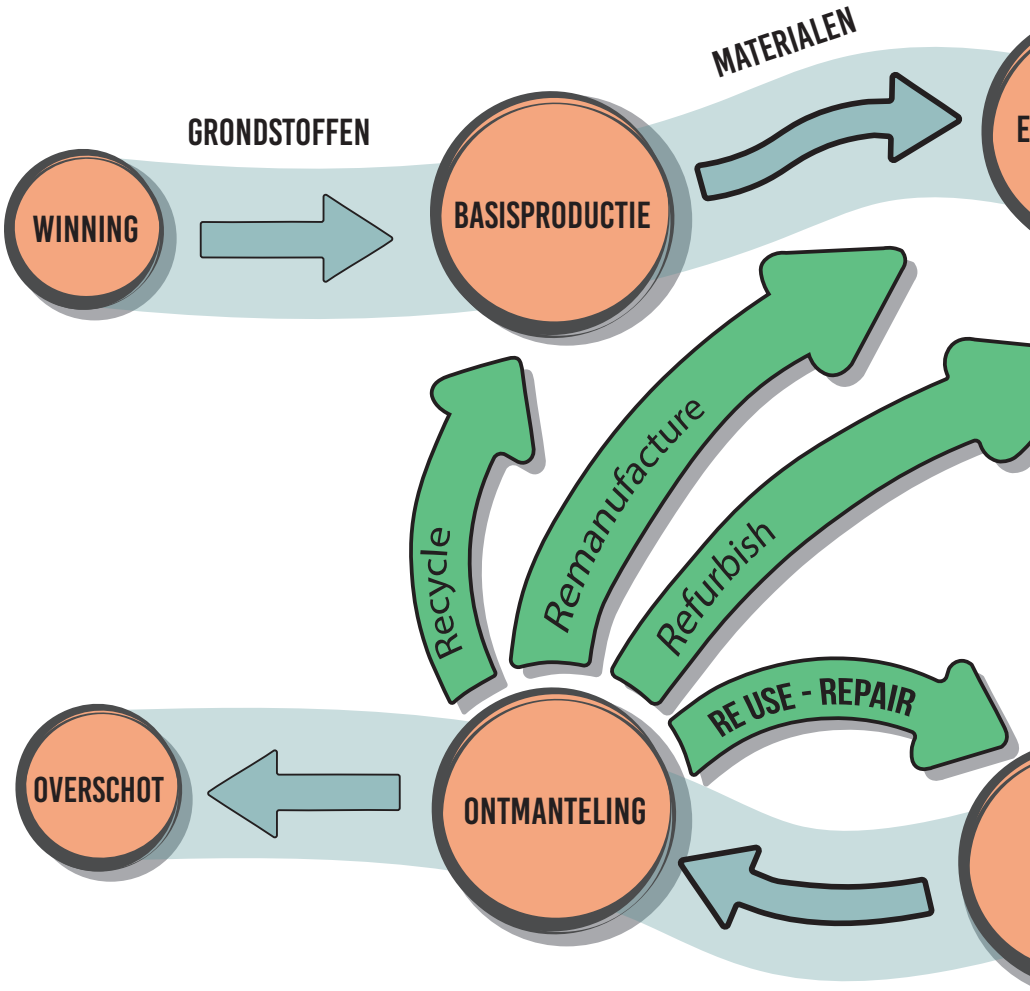
4. **Substitutie van materialen in de waardeketens –** Deze strategie vervangt eindige (lineaire/fossiele) primaire grondstoffen voor hernieuwbare, biobased alternatieven met minder milieu-impact. Het toevoegen van biobased-, gerecyclede of secundaire materialen kan op meerdere schakels in de waardeketen, zoals bij het vervaardigen van basismaterialen, producten of hergebruik van producten. De toepassingen zijn afhankelijk van het type keten, zoals kunststoffen, papier of textiel. Dit reduceert de hoeveelheid primaire, abiotische grondstoffengebruik.

VAN LINEAIRE NAAR CIRCULAIRE KETENS

Het circulair maken van een waardeketen heeft twee voorname effecten:

1. ervoor zorgen dat er zo min mogelijk primaire materialen aan de keten worden toegevoegd door bijvoorbeeld circulair ontwerpen, en
2. ervoor zorgen dat zo min mogelijk materiaal de keten verlaat via verbranding en/of storten door materialen zo lang mogelijk (hoogwaardig) te hergebruiken.

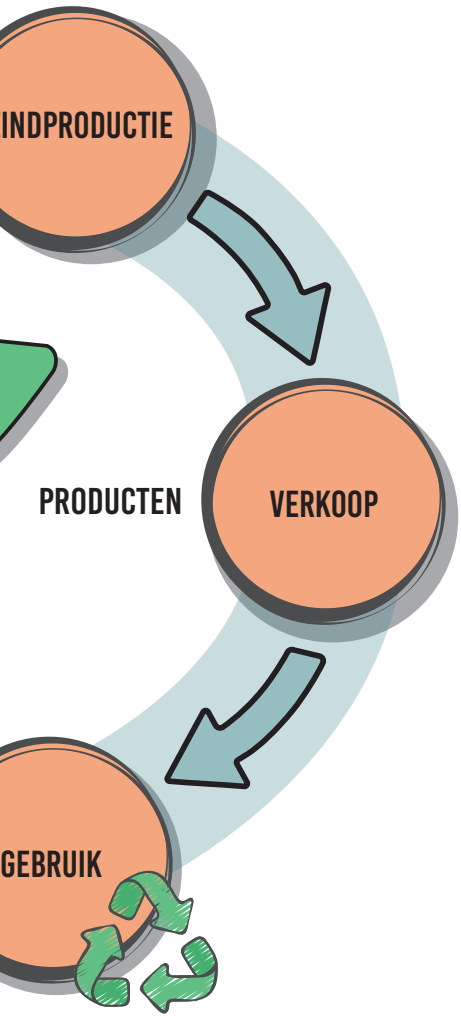
De meeste impact op de circulaire economie wordt gemaakt door het aanpakken van de materiaal- of productieketens waar de grootste hoeveelheden materiaal (in tonnen) doorheen stromen of de

Figuur 2.2 Globale weergave van een (lineaire) waardeketen die circulair wordt gemaakt (groen)

waardeketens met de grootste milieu-impact. De verschillende ketens zijn sterk internationaal georiënteerd en de schakels zijn verdeeld over verschillende regio's in Nederland, Europese landen of mondiaal. Welke circulaire kernstrategie het best toepasbaar is, verschilt per type keten, zoals kunststoffen, textiel en/of papier. Dit is afhankelijkheid van ruimtelijke inrichting van de ketens, de ruimtelijke kansen in een regio en/of de volwassenheid van technologische ontwikkelingen en innovaties binnen de keten.

Vrijwel iedere (lineaire) keten heeft dezelfde opbouw, deze is weergeven in Figuur 2.2. Materiaal- of productketens bestaan grofweg uit zes schakels – van grondstofwinning tot afvalstroom – welke verdeeld over Nederland, Europa of de wereld plaatsvinden. De totstandkoming van een product is afhankelijk van grondstoffen (natural resources), welke worden omgezet naar materialen, halffabricaten, elementen en uiteindelijk producten. Een logistiek systeem van toeleveranciers, opslag en retailers maakt het mogelijk dat de materialen door de keten kunnen 'stromen' en uiteindelijk als eindproducten bij de gebruikers (consumenten, private partijen, overheden) terecht komen. Na gebruik worden producten weggegooid. In een lineaire economie betekent dit dat deze gestort of verbrand worden. Hieronder zijn de aanwezige schakels in een keten weergeven:

1. **Winning van primaire grondstoffen**, zoals zand, klei of zeldzame metalen;
2. **Vervaardiging van basismaterialen,** bijvoorbeeld kunststofkorrels of biomassa waar vervolgens producten van gemaakt kunnen worden;
3. **Vervaardiging van producten** uit een verzameling basismaterialen, zoals telefoons, spijkerbroeken of bouwmaterialen;
4. **Verkoop van producten** aan de gebruikers van de producten. Dit kan een consument zijn, maar ook bedrijven of een aannemer voor de bouw van nieuwe woningen;
5. **Gebruikersfase,** waarin de producten worden gebruikt tot het einde van hun levensduur of totdat een consument een nieuw product aanschaft;
6. **Ontmanteling en overschot** van producten. Producten die hergebruikt, gerepareerd of gerecycled kunnen worden komen terug in de keten. De overige producten of het overschot in de keten wordt momenteel nog vaak verbrand of begraven.

In een circulaire economie worden de ketens door middel van de vier kernstrategieën (paragraaf Analyse bedrijvigheid en grondstoffen) zo circulair mogelijk gemaakt. De schakels binnen de georganiseerde ketens zullen zich moeten aanpassen op circulaire principes. De volgende activiteiten zijn nieuwe schakels in een circulair economisch systeem en vragen om ruimte:

- De circulaire economie is in ontwikkeling. Er is ruimte nodig voor broedplaatsen en R&D-campussen die zich focussen op de ontwikkeling van de benodigde innovaties. Deze locaties bieden faciliteiten voor circulair productontwerp, kennisuitwisseling, experimenteerruimte voor innovaties om de circulaire economie technisch en economisch mogelijk te maken.
- Voor het zo regionaal mogelijk sluiten van kringlopen is logistieke ruimte nodig en ruimte voor op- en overslag. Dit zijn plekken zoals opslagdepots en hubs waar secundaire producten en materialen worden verzameld, geordend, schoongemaakt en verwerkt ten behoeve van vervoer naar industriële plekken waar het verwerken tot recyclaten en het maken van nieuwe producten plaatsvindt.
- Industriële locaties voor de verwerking en recycling van reststromen uit de materiaalketens welke gebruikt worden voor de productie van nieuwe materialen, elementen en producten.
- Aan het einde van de levensduur is er (oogst)ruimte nodig om producten en/of de gebouwde omgeving te ontmantelen zodat deze gereed gemaakt kunnen worden voor hergebruik of recycling.
- Om een circulair ecosysteem te ontwikkelen is er ruimte nodig voor de logistiek die de schakels samenbrengt. Dit vraagt om een grotere belasting van het spoor-, vaarwegen- en wegennetwerk.

Een deel van deze activiteiten dient plaats te vinden op een plek met een hoge milieucategorie (hmc). Onder andere doordat materialen stinken, gevaarlijk zijn of doordat de werkzaamheden herrie, stof, stank of onveilige situaties met zich meebrengen. Zie hiervoor paragraaf Analyse: Bedrijvigheid op hmc-locaties en hoofdstuk 4.

VIER ROLLEN VAN BEDRIJVEN IN DE TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

Door te kijken naar huidige bedrijfsactiviteiten enerzijds en omvang van materiaalstromen anderzijds komt een indeling van bedrijven in vier categorieën tot stand. In deze methodiek bekijken wij de ‘potentiële’ rol van bedrijven vanuit het perspectief waarin de materiaal-of productketen centraal staat. Oftewel, de ketenbenadering.

Om een keten circulair te laten functioneren hoeven namelijk niet alle bedrijven hun werkzaamheden (ingrijpend) aan te passen. Voor het ene bedrijf vraagt de circulaire transitie een (veel) grotere aanpassing dan voor andere: **Sturende bedrijven** hebben de potentie om een leidende rol in te nemen in de circulaire transitie en vragen de grootste hoeveelheid nieuwe ruimte, ook op hmc-locaties. **Faciliterende bedrijven** zijn ondersteunend in de circulaire transitie doordat zij reeds circulaire activiteiten uitvoeren (reparatie, hergebruik, afvalverwerkers). Voor **volgende bedrijven** vraagt de transitie voornamelijk een verandering van bedrijfsvoering, zoals inkoop van secundaire of biobased materialen, en weinig (permanent) extra ruimtegebruik voor hun productieprocessen. **Lineaire bedrijvigheid** komt grotendeels te vervallen in een circulaire economie, waardoor de ruimte van deze bedrijven mogelijk op den duur vrijkomt voor circulaire activiteiten. De rolverdeling geeft houvast om de focus van de ruimtelijke beleidsstrategie te bepalen.

- **Sturende bedrijven:** deze bedrijven zijn op dit moment nog niet (allemaal) circulair, maar kunnen vanwege hun omvang en de omvang van hun materiaalstromen in grote mate bijdragen aan de circulaire transitie door de materiaalstromen en -gebruik van hun bedrijf circulair te maken. Hiermee kunnen zij mogelijk een sturende rol vervullen in de omslag naar een circulaire economie. Deze categorie bestaat uit een klein aantal bedrijven (de top 100) dat een groot aandeel heeft (50%) in de

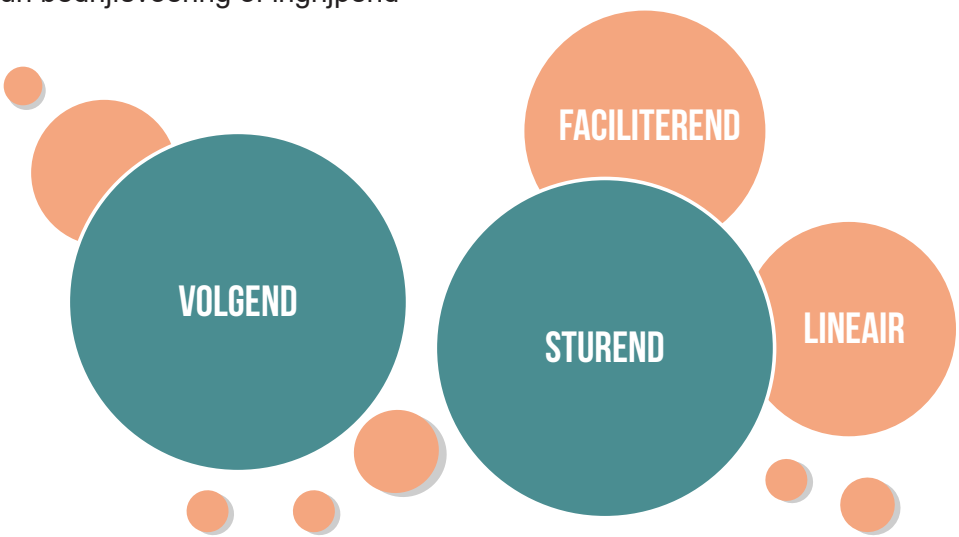
regionale materiaalstromen. Deze noemen we daarom de sturende bedrijven. Hiertoe kunnen ook de grootschalige faciliterende bedrijven (bijv. afvalverwerkers) en lineaire bedrijven (bijv. grootschalige zandwinning) behoren. Voor deze bedrijven loont het om in detail te bepalen welke faciliteiten zij nodig hebben, zoals ruimtebehoefte in hmc-locaties, om de transitie naar circulaire bedrijvigheid te maken.

- **Faciliterende bedrijven:** dit zijn bedrijven die op dit moment één of meer van de strategieën op de R-ladder toepassen in hun bedrijfsvoering, zoals recycling, reparatie en inzameling of sortering. Deze bedrijven zijn essentieel in de transitie naar een circulaire economie. De groep varieert in omvang van kleine tot grote bedrijven.

- **Lineaire activiteiten:** dit zijn bedrijven die vanwege de aard van hun activiteiten – de winning van eindige primaire grondstoffen uit het natuurlijke systeem van bodem en water – in principe niet in een circulaire economie passen. Het winnen of verwerken van materialen uit eindige (natuurlijke) bronnen, zoals mineralen, metalen, olie of cement, is hun corebusiness. Aangezien het tegenovergestelde van een circulaire economie een lineaire economie is, worden deze bedrijven lineair genoemd. In een circulaire economie is de input van primaire grondstoffen zo veel mogelijk gereduceerd. Dit betekent dat deze bedrijven hun bedrijfsvoering of ingrijpend gaan veranderen of dat een deel van deze vestigingslocaties op den duur vrijkomt voor andere activiteiten. Deze groep bevat zowel grote als kleine bedrijven.

- **Volgende bedrijven:** deze bedrijven zijn voor hun stap naar circulaire bedrijfsvoering afhankelijk van de materialen die zij als input gebruiken voor hun productieproces. Wanneer de keten waarin een dergelijk bedrijf zich bevindt circulair wordt onder invloed van de sturende bedrijven kunnen volgende bedrijven eenvoudig overgaan op een bedrijfsvoering met circulair materiaalgebruik. Ze vervullen daardoor een volgende rol in de circulaire economie. Tot deze categorie behoren bijvoorbeeld de meubelmakers, zakelijke dienstverlening of consumentendiensten. Op het moment dat circulaire materialen op grote schaal aangeboden worden, is het voor de volgende bedrijven relatief eenvoudig om over te stappen naar circulaire bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering verandert namelijk niet of nauwelijks door deze transitie naar circulaire materialen. Als gevolg hiervan ondervinden volgende bedrijven qua ruimtegebruik nagenoeg geen verandering als gevolg van de transitie.

Het is zodoende mogelijk dat een bedrijf dat oorspronkelijk in een faciliterende of lineaire categorie valt vanwege de omvang of de omvang van haar grondstoffenverbruik binnen de sturende categorie valt (Figuur 2.3).

Figuur 2.3 Vier rollen in de circulaire transitie en hun mogelijke overlap.

2.2 DATA-ANALYSE

Ecorys heeft in de afgelopen jaren meerdere onderzoeken mogen uitvoeren naar de ruimtelijke impact – zowel kwalitatief als kwantitatief – van de circulaire economie in specifieke regio's, waaronder de Provincie Zuid-Holland, het Noordzeekanaalgebied (NZKG) en nu de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR). Hierin hebben wij geleerd dat het voor een succesvolle transitie belangrijk is om bij het faciliteren van circulaire functies in de regio rekening te houden met regionale ecosystemen, kennisinstellingen, bestaande bedrijvigheid, ruimtelijke kwaliteiten en randvoorwaarden (o.a. bereikbaarheid, logistiek) en de kansen voor samenwerking met omliggende regio's en het Rijk. Op basis hiervan kan GMR strategische keuzes maken voor de toekomst van de regio: op welke waardeketens en sectoren ligt de focus? En welke ruimtelijke kansen liggen er op korte en lange termijn in de regio?

In het NZKG hebben we een methode ontwikkeld om potentiële impact van de huidige bedrijvigheid en circulaire activiteiten op de circulaire transitie in een regio inzichtelijk te maken. In deze methode verdelen wij de bedrijven in vier categorieën (faciliterend, sturend, volgend en lineair). Deze zijn reeds toegelicht in paragraaf Vier rollen van bedrijven in de transitie naar een circulaire economie. We doen dit op basis van hun specifieke werkzaamheden van het bedrijf, welke schakel zij vervullen in de keten (o.a. winning, vervaardiging basismaterialen of producten, verkoop), de impact van het totale materiaalgebruik in de regio en de mate waarop een circulaire transitie impact heeft op de bedrijfsvoering. De kracht van deze methodiek zit in het bekijken van bedrijven vanuit een perspectief waarin de waarde-of productketen centraal staat. Hieronder wordt uitgelegd welke rol (openbare) data en data-analyse speelt in onze methode.

ANALYSE BEDRIJVIGHEID EN GRONDSTOFFENSTROMEN

Kennis van de (grote) grondstoffenstromen in de regio (in en uit), waar de stromen samenkomen en in hoeverre bedrijven in de regio al gebruik maken van secundaire (hergebruikte) grondstoffen geeft inzicht in de potentie van het gebied. Dit geeft inzicht in belangrijke locaties voor de circulaire transitie, de potentie van grondstoffengebruik in de regio en welke activiteiten en bedrijven sturend, faciliterend en volgend zijn in de circulaire transitie. De resultaten zijn weergegeven in hoofdstuk 3.

De ruimtelijk-economische karakteristieken van bedrijven binnen de GMR zijn onderzocht door middel van een data-analyse. De basis van deze analyse is een overzicht van alle bedrijvigheid in de GMR (op bedrijfsniveau) uit de Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE) van provincie Gelderland. Deze gegevens zijn aangevuld met LISA-data om inzicht te krijgen in het huidige ruimtegebruik, de werkgelegenheid en de toegevoegde waarde.

Voor inzichten omtrent materiaalgebruik is er gebruik gemaakt van de materiaalmonitor van het Werkprogramma Monitoring en Sturing Circulaire Economie van het CBS . Deze monitor bevat per soort bedrijvigheid kengetallen over het gemiddelde materiaalgebruik (per soort materiaal). De drie genoemde databronnen samengevoegd zijn gebruikt om per bedrijf een inschatting van het materiaalgebruik (in- en output) te bepalen. Hiermee worden het type en de trends van de grondstofstromen in de regio geïdentificeerd. Het gebruik van deze data geeft betrouwbare inzichten op regionaal niveau, maar kent beperkingen op individueel bedrijfsniveau:

- **Gebruik van kengetallen:** de kengetallen uit de Materiaalmonitor[3] stellen ons in staat om per sector een inschatting van het materiaalgebruik te maken. Bij het gebruik van kengetallen is het echter mogelijk dat het inschatte materiaalgebruik afwijkt van de werkelijkheid. Kengetallen zijn immers per definitie gemiddelde waardes per

[3] CBS (2023) Materiaalmonitor 2014, 2016, 2018 en 2020. https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2023/04/materiaalmonitor-2014-2016-2018-en-2020

economische activiteit. Het materiaalgebruik van individuele bedrijven zal met deze methodiek in meer of mindere mate van de werkelijkheid afwijken. Om deze reden worden statistieken niet op dit detailniveau gerapporteerd.

- **Gebruik van KvK-register:** voor de materiaalstromenanalyse zijn we afhankelijk van de manier waarop bedrijven bij de KvK zijn geregistreerd. De SBI-code[4] waaronder een bedrijf bij de KvK geregistreerd staat, is bepalend voor de inschatting van het materiaalverbruik. Wij zijn in de materiaalstromenanalyse binnen dit onderzoek niet in staat om per bedrijf in hoger detail dan de SBI-classificering een inschatting te maken van de werkzaamheden en het materiaalverbruik.

- **Het inzicht:** de resultaten uit de materiaalstromenanalyse gebruiken wij om inzicht in de ordegrootte van materiaalstromen uit bepaalde sectoren of gebieden te krijgen, waarmee ingeschat kan worden welke sectoren en bedrijven en belangrijk aandeel hebben in de regionale materiaalstromen. De resultaten zijn dus niet bedoeld om exacte materiaalstromen op individueel bedrijfsniveau te bepalen. Naast het volume van de materiaalstromen is ook de milieu-impact van een waardeketen een belangrijke graadmeter om te bepalen welke keten bijzondere aandacht verdient in de transitie naar een circulaire economie. De milieu-impact is in dit onderzoek niet direct onderzocht, maar enkel indirect door te kijken naar het volume.

[4] De Standaard Bedrijfsindeling (SBI) code wordt gebruikt om de activiteiten van ondernemingen te classificeren. (Kamer van Koophandel, https://www.kvk.nl/over-het-handelsregister/overzicht-standaard-bedrijfsindeling-sbi-codes-voor-activiteiten/)

ANALYSE: BEDRIJVIGHEID OP HMC-LOCATIES

De bepaling van het ruimtegebruik op hmc-locaties is tot stand gekomen met een combinatie van data- en GIS-analyse. Hiervoor zijn meerdere stappen doorlopen. De resultaten zijn beschreven in hoofdstuk 4.

Stap 1 – Bestemmingsplannen met hmc in kaart brengen

Het in kaart brengen van alle bedrijventerreinen met een (gedeeltelijke) hmc-bestemming. Veel bedrijventerreinen zijn inwaarts gezoneerd of op een andere manier verdeeld tussen percelen met en percelen zonder hmc-bestemming. Van alle bedrijventerreinen met een gedeeltelijke hmc-bestemming, hebben we het bestemmingsplan op de kaart geplot met GIS.

Stap 2 – Categorisering hmc en niet-hmc

Het categoriseren van alle vestigingen op bedrijventerreinen in de regio in hmc en niet-hmc hebben we gedaan op basis van de combinatie van vestigingsdata (SBI-codes)[5] en de Staat van bedrijfsactiviteiten op bedrijventerreinen[6].

Dit is niet eenvoudig, omdat de categorisering van veel bedrijfsactiviteiten als wel of geen hmc van verschillende factoren afhankelijk is. Voorbeelden van zulke factoren zijn de omvang van het bedrijf in vierkante meters of het gewicht of volume van de geproduceerde goederen in respectievelijk tonnen of liters. Om dit te ondervangen, maken wij gebruik van de resultaten uit de ruimtelijk-economische analyse (hoofdstuk 3). Indien dit niet voldoende inzicht geeft, maken wij een inschatting op basis van de omvang van de vestiging en het aantal werknemers.

Stap 3 – Confrontatie tussen vestiging (stap 1) en hmc-bestemming (stap 2)

De resultaten van stap 1 en 2 zijn door middel van GIS over elkaar heen gelegd en vergeleken. De GIS-analyse geeft een indicatie van de mate waarin een hmc-bestemming benut wordt door hmc-activiteiten. Een belangrijke disclaimer bij dit inzicht is dat deze analyse wordt gedaan op basis van de registratie van bedrijfsvestigingen op een bepaalde locatie (kavel) en de functie (SBI-code) waaronder deze bedrijven zijn geregistreerd. Op het moment dat op een bedrijfsperceel geen

[5] PWE Gelderland (11 augustus 2022) [6] VNG - Bedrijven en milieuzonering

2

Categorisering HMC en niet-HMC

Categoriseren van alle vestigingen op bedrijventerreinen in de regio in HMC en niet-HMC. Dit hebben we gedaan op basis van de combinatie van vestigingsdata en de Staat van bedrijfsactiviteiten op bedrijventerreinen (milieucategorieën).

3

Vergelijken van locaties HMC-vestigingen en HMC-locaties

De resultaten van stap 1 en 2 zijn door middel van GIS over elkaar heen gelegd. De GIS-analyse geeft een indicatie van de mate waarin HMC-bestemming waarschijnlijk benut wordt door HMC-activiteiten. Het woord 'waarschijnlijk' is belangrijk, daar de analyse volledig berust op data-analyse en mogelijkerwijs niet volledig strookt met de realiteit. Dit komt doordat de milieucategorie van sommige bedrijfsactiviteiten (sbi-codes) deels afhangt van een aantal factoren die binnen de scope van dit onderzoek niet meetbaar zijn, doordat bijvoorbeeld microdata nodig is.

4

In kaart brengen van sturende bedrijvigheid

In kaart brengen van alle grootschalige verbruikers en/ of verwerkers van grondstoffen (sturende activiteiten) in de GMR. De locaties van deze bedrijven worden meegenomen in de GIS-analyse.

5

Identificeren van kansrijke locaties voor circulaire HMC-activiteiten

Uit de vier analysestappen komen kansrijke locaties naar voren die in potentie ruimte kunnen bieden aan verscheidene circulaire (HMC-)activiteiten of op een andere manier een belangrijke rol vervullen in het streven dé circulaire topregio te zijn in 2050.

aparte vestiging geregistreerd is, maar een loods wel gebruikt wordt, wordt dit perceel door de analyse geregistreerd als 'niet door hmc benut'. Daarnaast hangt de milieucategorie van sommige bedrijfsactiviteiten (SBI-codes) deels af van een aantal factoren die binnen de scope van dit onderzoek niet meetbaar zijn, doordat bijvoorbeeld microdata nodig is. Daarnaast hebben wij voor deze analyse geen inzicht kunnen verkrijgen in de mate waarin de milieuruimte of geluidsruimte op hmc-locaties vergund is. Dit laatste is medebepalend in de mate waarin er nog hmc-activiteiten kunnen worden toegevoegd op een hmc-locatie. Het resultaat op kavelniveau biedt zodoende een indicatie en geen volledig inzicht.

De resultaten (kaartbeelden) zijn met verschillende gemeentes gedeeld ter validatie. Vanuit enkele gemeentes is teruggekomen dat een deel van deze data een te gunstig beeld laat zien. Niet iedere gemeente had de capaciteit om hier op korte termijn op te reageren. Uit de reacties blijkt dat een deel van de kavels data niet accuraat is en onterecht aangeeft dat op een bepaald perceel geen hmc-bedrijf gevestigd is. Daarnaast spelen er ook lokale omstandigheden waardoor bedrijven zonder hmc-activiteiten wel op hun huidige locatie moeten blijven. Bijvoorbeeld doordat alternatieve locaties onwenselijk of niet beschikbaar zijn. Om die redenen hebben wij een correctie toegepast op de analyse. Zo nemen wij allereerst alleen de kavels mee waarvan wij data beschikbaar hebben. Ten tweede rekenen wij met een grove foutmarge van 50%. Dit betekent dat als er uit de data-analyse volgt dat er in potentie 50 hectare onbenutte hmc-ruimte is, wij slechts uitgaan van 25 ha. Dit om er zeker van te zijn dan we niet een te gunstig beeld hebben van het onbenutte potentieel. Daarmee geeft de analyse op bedrijventerreinenniveau een goed beeld van kansrijke bedrijventerreinen en gebieden waar naar verwachting planologische hmc-ruimte aanwezig is. De analyse biedt daarmee inzicht in welke gebieden interessant zijn voor nader onderzoek naar de mogelijkheden voor circulaire hmc-activiteiten.

Het is belangrijk om in gedachten te houden dat deze locaties niet vrij beschikbaar zijn, maar gebruikt worden door bedrijven met een lagere milieucategorie. Het betekent enkel dat deze bedrijven in theorie ook op een locatie met een lagere milieucategorie kunnen huisvesten, waardoor deze ruimte in potentie vrij zou komen voor hmc-activiteiten. Om dit mogelijk te maken zullen bestaande bedrijven moeten verplaatsen. Dit kan door middel van het intensiveren van bedrijventerreinen of het bieden van alternatieve locaties. Dit is echter een langdurig en juridisch proces. Zie voor meer informatie het advies in hoofdstuk 4.

Stap 4 – Interessante activiteiten en locaties op en buiten bedrijventerreinen in kaart brengen

Het in kaart brengen van alle grootschalige verbruikers en/of verwerkers van grondstoffen (sturende activiteiten) in de GMR. Dit zijn ofwel locaties waar grootschalige verduurzaming nodig is ofwel locaties die kansrijk zijn voor ombouw naar circulaire activiteiten. Hiervoor gebruiken wij de resultaten uit de ruimtelijk-economische analyse uit hoofdstuk 3.

Stap 5 – Identificeren van kansrijke gebieden en locaties voor circulaire hmc-activiteiten

Uit de vier analysestappen komen interessante gebieden – de circulaire focusgebieden – en locaties naar voren die ruimte kunnen bieden aan verscheidene circulaire (hmc-) activiteiten of op een andere manier een belangrijke rol vervullen in het streven dé circulaire topregio te zijn in 2050.

Daarbij is het essentieel om in een volgende verdiepingsslag specifiek de bedrijventerreinen binnen deze focusgebieden te onderzoeken om te zien of de gegevens kloppen en om te kijken welke kavels er eventueel op korte en lange termijn vrijkomen voor circulaire activiteiten. Om hier inzicht in te verkrijgen is per kansrijk gebied een diepgaandere analyse en validatie op bedrijventerreinniveau nodig in samenwerking met onder andere de omgevingsdiensten en gemeentes. Gezien de gelimiteerde tijd voor dit onderzoek was dit binnen dit onderzoek niet mogelijk.

3. HUIDIGE RUIMTELIJK-ECONOMISCHE KENMERKEN VAN DE GMR

Belangrijke randvoorwaarden voor een succesvolle transitie naar een circulaire topregio zijn de huidige bedrijvigheid, expertise en kennis binnen de Groene Metropoolregio, haar positie binnen regionale en landelijke netwerken en de ruimtelijke kwaliteiten. Dit vraagt nauwe samenwerking met de bestaande bedrijven, overheden en kennisinstellingen. Dit hoofdstuk focust zich op de huidige bedrijvigheid, de grootste materiaalstromen, de circulaire initiatieven en innovatiekracht die op dit moment al aanwezig zijn in de Groene Metropoolregio om zo antwoord te geven op de volgende vraag:

Welke (circulaire) activiteiten zijn er al gevestigd in de GMR? Wat zijn hun ruimtelijk-economische kenmerken? Hoe zijn de materiaalstromen verdeeld? En op welke waardeketens en/of topsectoren kan de regio zich het beste focussen voor de transitie naar een circulaire topregio?

Dit hoofdstuk presenteert de resultaten uit onze analyse en is opgedeeld in vier delen:

1. De huidige (circulaire) bedrijvigheid. Hier identificeren wij bedrijven en activiteiten die vanwege de omvang en/of soort van de materiaalstroom een bepalende rol kunnen spelen in de mate waarin en het tempo waarop de regio circulair wordt. Dit heeft geleid tot een onderverdeling van de bedrijven in de vier categorieën: sturend, faciliterend, lineair en volgend. De methodologie van de data-analyse is beschreven in hoofdstuk 2.
2. Een selectie van de huidige ketens waar voor de regio een rol weggelegd is in de stappen die gezet moeten worden in de circulaire transitie. Dit zijn de volgende ketens: kunststoffen, bouw- en sloopafval, textiel, voedsel en biomassa, zonnepanelen en accu's en batterijen. Andere ketens, zoals de metaal- en papier keten komen hier niet expliciet aanbod, omdat deze ketens al voor een belangrijk deel circulair georganiseerd zijn[7].
3. De regionale topsectoren Health, Hightech en Energy.
4. Reeds in de regio gevestigde circulaire initiatieven en aan bovenstaande onderdelen gerelateerde kennisinstellingen.

Door deze vier onderdelen te koppelen ontstaat een beeld van hoe de regio zich kan ontwikkelen richting circulaire ketens en topsectoren.

[7] Zie bijvoorbeeld Ecorys (2022) Herhuisvesting papier- en metaalrecyling Utrecht (PRU/MRU).

3.1 HUIDIGE (CIRCULAIRE) BEDRIJVIGHEID IN DE GMR

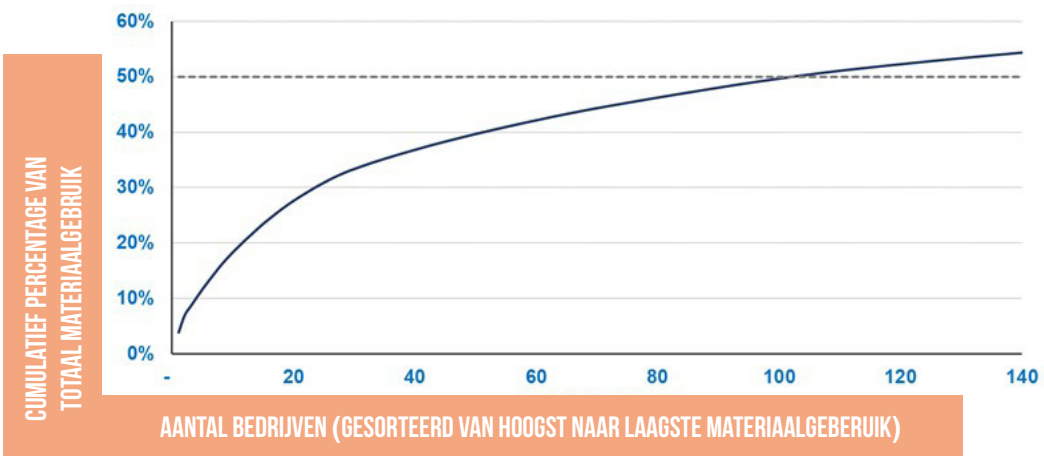
Tabel 3.1 geeft een overzicht van de verdeling van de huidige bedrijvigheid in de regio over de vier rollen in de circulaire transitie. Hierin is ook gedefinieerd hoeveel werkgelegenheid en economische waarde de bedrijven toevoegen aan de regio, hoeveel ruimte zij op dit moment gebruiken (in ha.) en hoeveel materiaal (in kton) er door deze bedrijven stromen. In onderstaande paragrafen staat in meer detail het type bedrijvigheid per categorie beschreven.

CATEGORIE BEDRIJVIGHEID	AANTAL BEDRIJVEN	WERKGELEGENHEID (AANTAL WERKNEMERS)	TOEGEVOEGDE WAARDE (M€)	RUIMTEGEBRUIK (HA)	MATERIAAL GEBRUIK (KTON)
Faciliterend	4.800 1.500 (30%)	36.900 25.500 (69%)	2.200 1.400 (65%)	400 350 (90%)	500 300 (60%)
Sturend	100 73 (73%)	30.900 14.000 (45%)	4.250 2.300 (55%)	350 250 (70%)	9.700 7.100 (75%)
Volgend	75.600 5.800 (10%)	345.300 83.300 (24%)	22.700 7.800 (35%)	4.600 1.800 (40%)	9.200 3.700 (40%)
Lineair	30 10 (35%)	100 50 (50%)	10 5 (50%)	<10 <5	<150 <100
Totaal	80.500 7.400 (10%)	413.200 122.900 (30%)	29.100 11.500 (30%)	5.350 2.380 (45%)	19.600 11.200 (60%)

Tabel 3.1 Beschrijvende statistieken - huidige bedrijvigheid binnen de GMR, in totaal (zwart) en op bedrijventerreinen (blauw)

STURENDE BEDRIJVEN

Binnen de GMR zijn er honderd bedrijven gezamenlijk verantwoordelijk voor 50% van het totale materiaalgebruik (in kton) in de hele regio (Figuur 3.1). Deze groep bedrijven is aangewezen als ‘sturend’. De groep bestaat uit een aantal grootverbruikers uit verschillende sectoren en grote faciliterende en lineaire bedrijven. De precieze onderverdeling van de groep is te zien in Tabel 3.2 en hun vestigingspatroon is weergeven in Figuur 3.2.

Figuur 3.2, Concentratie van materiaalgebruik bij de top 100 grootste materiaalverbruikers

De groep sturende bedrijven omvat bedrijven uit meerdere waardeketens. Enkele voorbeelden van sturende bedrijven per waardeketen zijn, met indien van toepassing tussen haakjes het bedrijventerrein:

- **Grote afvalverwerkers/-inzamelaars** en milieubedrijven: o.a. AVR (Innofase), ARN (Weurt) en Dar (Oost-Kanaalhaven).
- **Bouw en GWW**: ASCEM (Haveland), K3Delta (De Schalm), Excluton (Drutense Waarden), Wienerberger, Vandersanden, Caprice, Rodruza
- **Kunststof**: Teijin Aramid, Berry Promens (Hengelder)
- **Technologie**: NXP-semiconductors (Noviotech Campus, Winkelsteeg)
- **Voedselketen**: Kraft Heinz (De Aam), Compaxo Vlees (Hengelder); Novidon (Oost-Kanaalhaven)
- **Overig**: IJzergieterij Doesburg (Gieterij-eiland), AstraZeneca (West Kanaaldijk)

Wat opvalt is dat een groot gedeelte van de sturende bedrijven in de GMR buiten de reguliere bedrijventerreinen gevestigd zijn, vaak op een locatie aan de grote rivieren water. Dit zijn zo goed als allemaal bedrijven die produceren voor de bouw- en GWW-keten: de steenfabrieken, betoncentrales en zandwinningslocaties[8]. In Renkum zit daarnaast papierrecycling Parenco. Andere sturende bedrijven behoren tot de zorgsector, voedingsmiddelenindustrie, (petro) chemie en kunststoffen en groenverwerkers.

Vanuit de ketenbenadering volgt hieruit dat deze relatief kleine groep van grote materiaalgebruikers een grote impact hebben op het materiaalgebruik in de rest van de keten. Oftewel, ze kunnen het materiaalgebruik in de keten sturen, waarna andere bedrijven in de keten volgen (zie paragraaf Volgende bedrijven voor toelichting over de volgende bedrijven binnen de GMR).

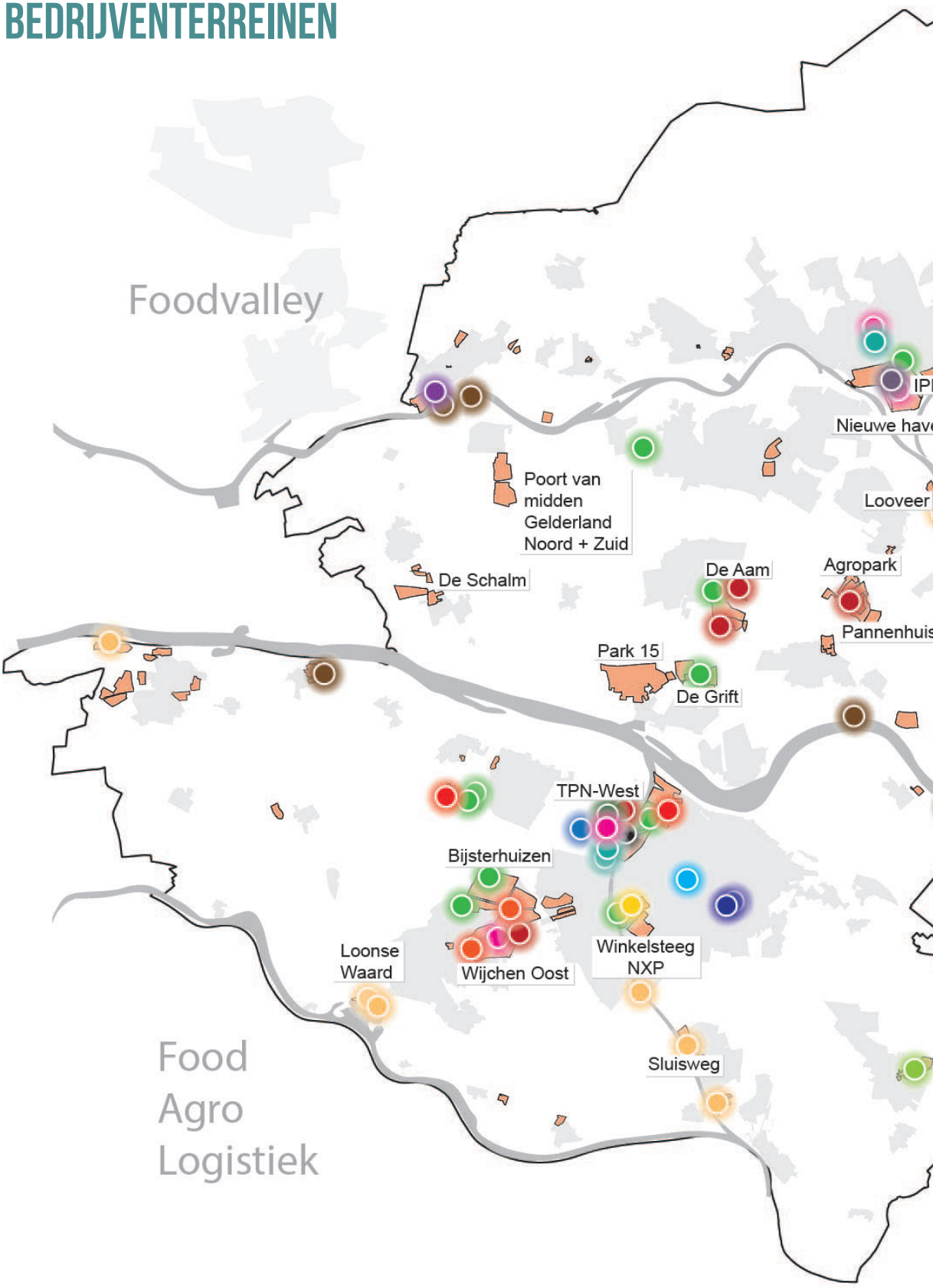
CATEGORIE BEDRIJVIGHEID	AANTAL BEDRIJVEN	WERKGELEGENHEID (AANTAL WERKNEMERS)	TOEGEVOEGDE WAARDE (M€)	RUIMTEGEBRUIK (HA)	MATERIAAL GEBRUIK (KTON)
Grote faciliterende partijen	7 6	1.100 1.000	100 100	50 50	600 500
Grote lineaire partijen	18 14	1.100 1.000	150 100	100 50	2.000 1.600
Grootverbruikers	75 53	28.700 12.000	4.000 2.100	200 150	7.100 5.000
Totaal “Sturend”	100 73	30.900 14.000	4.250 2.300	350 250	9.700 7.100

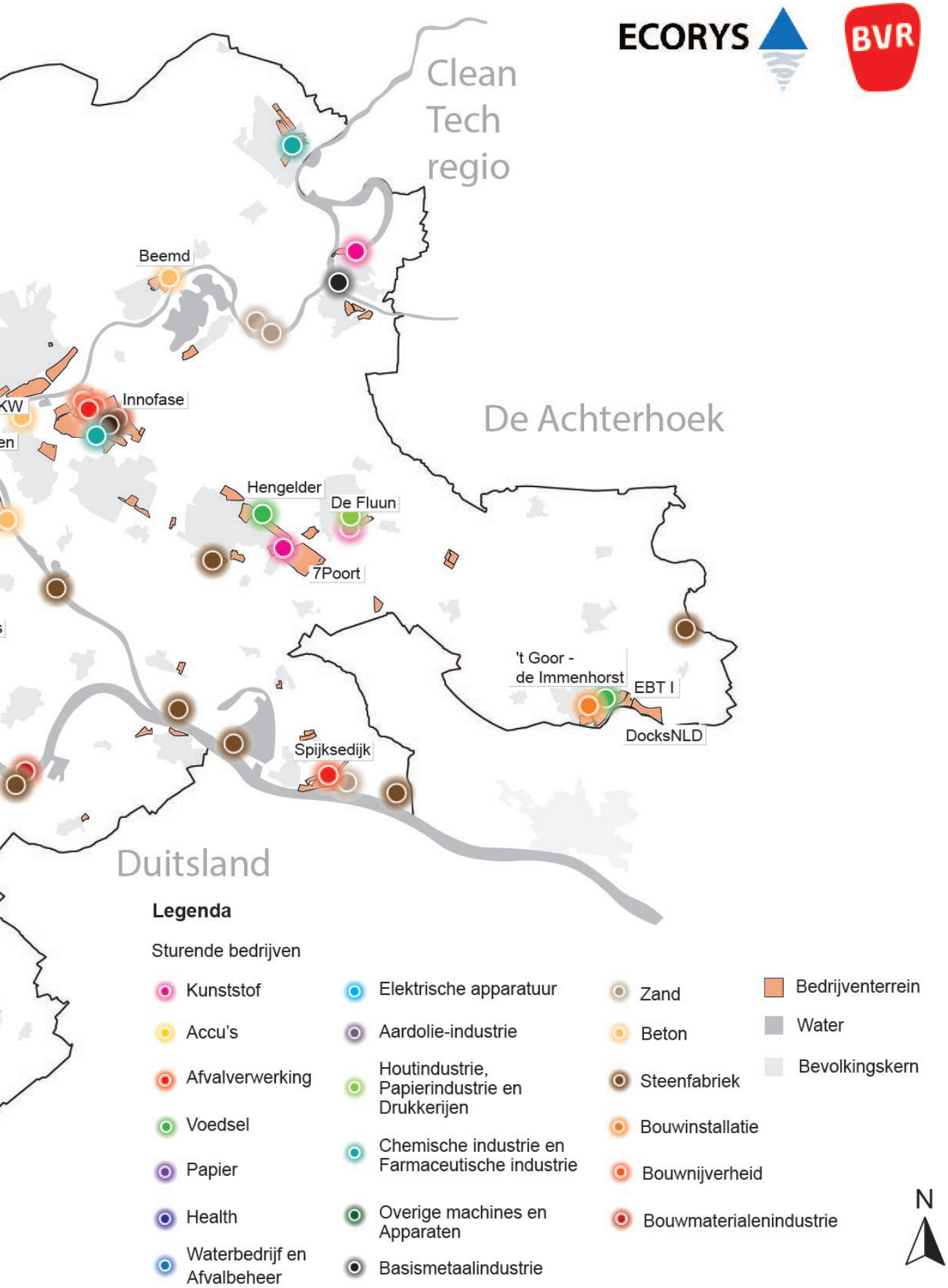
Tabel 3.2 Onderverdeling bedrijven binnen de “Sturende” categorie, in totaal (zwart) en op bedrijventerreinen (blauw)

[8] Zandwinningsgebieden zijn geen HMC-locaties en daarom niet interessant voor ombouw ten behoeve van circulaire HMC-activiteiten. Zandwinning ten behoeve van natuurontwikkeling en/of klimaatadaptatie is op zichzelf wel interessant, omdat zand dan een restproduct is dat gebruikt kan worden in de woningbouw en industrie.

Figuur 3.2

LOCATIE VAN STURENDE BEDRIJVEN OP EN BUITEN BEDRIJVENTERREINEN

Clean
Tech
regio
Beemd
Innofase
De Achterhoek
Hengelder
De Fluun
7Poort
't Goor -
de Immenhorst
EBT I
DocksNLD
Spijksedijk
Duitsland
Legenda
Sturende bedrijven
Kunststof
Accu's
Afvalverwerking
Voedsel
Papier
Health
Waterbedrijf en
Afvalbeheer
Elektrische apparatuur
Aardolie-industrie
Houtindustrie,
Papierindustrie en
Drukkerijen
Chemische industrie en
Farmaceutische industrie
Overige machines en
Apparaten
Basismetaalindustrie
Zand
Beton
Steenfabriek
Bouwinstallatie
Bouwnijverheid
Bouwmaterialenindustrie
Bedrijventerrein
Water
Bevolkingskern
N

FACILITERENDE BEDRIJVEN

Deze bedrijven hebben reeds een actieve rol in de circulaire economie. Het uitvoeren en faciliteren van R-strategieën behoort tot de kern van de bedrijfsvoering. Deze bedrijvigheid is veelal te vinden aan het einde van huidige waardeketens, zoals afvalverwerkings-, afvalinzamelings- en milieubedrijven. Ook reparateurs en verhuurbedrijven (product-as-a-service) en circulaire initiatieven die bijdragen aan innovatie en kennisontwikkeling op het gebied van ketensluiting behoren tot deze categorie. De faciliterende bedrijven spelen een belangrijke rol in de regionale circulaire transitie. Het is daarvoor van belang om deze categorie bedrijven bij het beleid en de uitvoering ervan te betrekken en zo veel mogelijk te faciliteren in hun ruimtebehoefte.

De faciliterende bedrijven zijn verdeeld over verschillende locaties. De bedrijven met het grootste materiaalgebruik bevinden zich hoofdzakelijk op bedrijventerreinen, zoals recyclers en logistiek. Een andere groep bedrijven, die zich richt op activiteiten zoals reparaties, tweedehandshandel en verhuuractiviteiten, is buiten de bedrijventerreinen gevestigd. De bedrijven die gebruik maken van de hoge milieucategorie (hmc) locaties zijn:

- Gespecialiseerde recyclers: Wellman recycling (Spijksedijk), 4PET recycling (Innofase) of Interchem (Schoenaker)
- Logistieke partijen: Koole terminals, Afvaltransporteur Swartjes Transport (beide in haven Nijmegen)
- Circulaire initiatieven: startups en scale-ups, zoals op IPKW.

Op het gebied van faciliterende activiteiten zijn er in 2023 Green Deals van start gegaan voor TPN-West, IJsseloord 1, de Green Business Club Gelderse Poort en de Nieuwe Haven. Deze Green Deals omvatten onder andere circulaire initiatieven die beogen inzicht te verkrijgen in en plannen te maken om materiaal- en energiestromen circulaire te maken, de hoeveelheid afval te reduceren en pilots in het kader van circulaire economie te ondersteunen.

LINEAIRE ACTIVITEITEN

De GMR bevat een beperkt aantal bedrijven waarvan de huidige bedrijfsvoering onlosmakelijk gekoppeld is aan de winning of bewerking van uitsluitend primaire grondstoffen, zoals klei, zand, grind en steen. Een deel van deze grondstoffen hebben zelfs gedeeltelijk een hernieuwbaar karakter, bijvoorbeeld door de natuurlijke sedimentatie van klei en zand langs de rivieren. Andere grondstoffen worden gewonnen in bouw- of natuurprojecten. Enkele grote bedrijven binnen de lineaire categorie zijn[9]:

- Steenfabrieken: Wienerberger, Vandersanden, Caprice, Rodruza
- Zandwinning: K3Delta (diverse plekken in de regio, waaronder bedrijventerrein De Schalm en bij Arnhem), Niba
- Natuursteenbewerking: Grillo Natuursteen (Pannenhuis 1), Den Hollandsche (De Aam)
- Betoncentrales: zie kaart bij hoofdstuk 3.4

Veel van deze bedrijven kunnen op hun huidige locatie de circulaire transitie maken. Het hoeft dus niet te betekenen dat deze bedrijven gedurende de circulaire transitie overbodig worden. Het betekent wel dat deze bedrijven hun activiteiten en daarmee mogelijk hun ruimtegebruik drastisch moeten veranderen in een circulaire economie. Naar verwachting komt een deel van de vestigingslocaties van deze bedrijven tijdens de circulaire transitie op den duur vrij doordat ze niet mee kunnen in de transitie. Het is mogelijk om hier andere circulaire activiteiten te ontplooien. Dit noemen we potentiële **transitieruimte**.

Voor deze bedrijven zien we de volgende beleidslijnen:

1. Afbouwen van de locaties die in een circulaire economie geen economische functie meer hebben en beleidsmatige afweging over de toekomstige functie van de achterblijvende locatie.
2. Ombouwen en verduurzamen van de locaties en bedrijfsvoering van kansrijke sectoren.

[9] Sommige lineaire bedrijven zijn door hun omvang ook als 'Sturend' aangemerkt

VOLGENDE BEDRIJVEN

Dit zijn bedrijven waarvan de bedrijfsvoering niet merkbaar hoeft te veranderen door de circulaire transitie. Het bedrijf kan door circulaire materialen in te kopen vrijwel hetzelfde product maken of dezelfde dienst bieden als in de huidige economie. Een voorbeeld: een meubelmaker die door een omslag naar de inkoop van circulaire materialen, bijv. gerecycled kunststof, kan opereren zonder de gehele bedrijfsvoering te veranderen. Voor de ruime meerderheid van volgende bedrijven zal de overstap niet of nauwelijks een impact hebben op de productieprocessen en ruimtegebruik. Een deel van de bedrijven heeft mogelijk ruimte nodig voor (tijdelijke) opslag van materialen. Hiervoor gebruiken zij vaak hun eigen terrein en wordt in hoge uitzondering gebruik gemaakt van externe locaties. In de transitiefase is het goed mogelijk dat bedrijven tijdelijk een ‘‘lineaire’’ en circulaire productielijn naast elkaar gebruiken. Bijvoorbeeld wanneer de bedrijven enerzijds werken voor de overheid, die reeds circulair inkoopt, en anderzijds voor bedrijven/consumenten die nog niet circulair inkopen. Het faciliteren van twee productielijnen vraagt om meer ruimte. Hiervoor geldt dat bedrijven dit in eerste instantie binnen hun huidige locatie willen oplossen. Indien dit niet mogelijk is, zullen zij ruimte creëren door bedrijfsonderdelen op een andere locatie te vestigen of uit te besteden (bijvoorbeeld de logistiek). Dit kan (tijdelijk) om meer ruimte vragen, maar dat is per bedrijf(stak) verschillend.

Bedrijven in de categorie **volgend** hebben gezamenlijk het grootste aandeel in de werkgelegenheid, toegevoegde waarde en het ruimtegebruik in de regio. Deze categorie omvat bijna 95% van alle bedrijven in de GMR. Ongeveer 84% van alle werknemers in de regio werkt bij een **volgend** bedrijf en 82% van het totale ruimtegebruik behoort toe aan deze categorie. Stuk voor stuk zijn deze bedrijven geen grote materiaalgebruikers, maar als één groep zijn ze verantwoordelijk voor bijna de helft van het totale materiaalgebruik in de regio. Binnen de volgende categorie zijn zakelijke dienstverleners, detailhandel, horeca en kleinere zorgverleners het talrijkst. Ook bevat de groep een groot aantal kleinere voedselverwerkers en bouwbedrijven. Gezien de grootte en de omvang van het materiaalgebruik is het belangrijk dat deze groep de overstap naar een circulaire bedrijfsvoering maakt.

Om circulariteit te bereiken binnen deze categorie is het van belang dat vraag en aanbod van secundaire of biobased materialen in de hele keten in balans is. De beschikbaarheid van circulaire basismaterialen en producten tegen een juiste prijs is bepalend voor de snelheid en het succes van de transitie. Deze groep bedrijven volgt naar verwachting de algemene trend die de faciliterende en sturende bedrijven in gang zetten. De lokale overheid kan hierin de rol aannemen van launching costumer voor faciliterende en sturende partijen. Daarnaast kan de lokale overheid door middel van gedragsverandering bij consumenten en regelgeving deze grote groep in beweging krijgen.

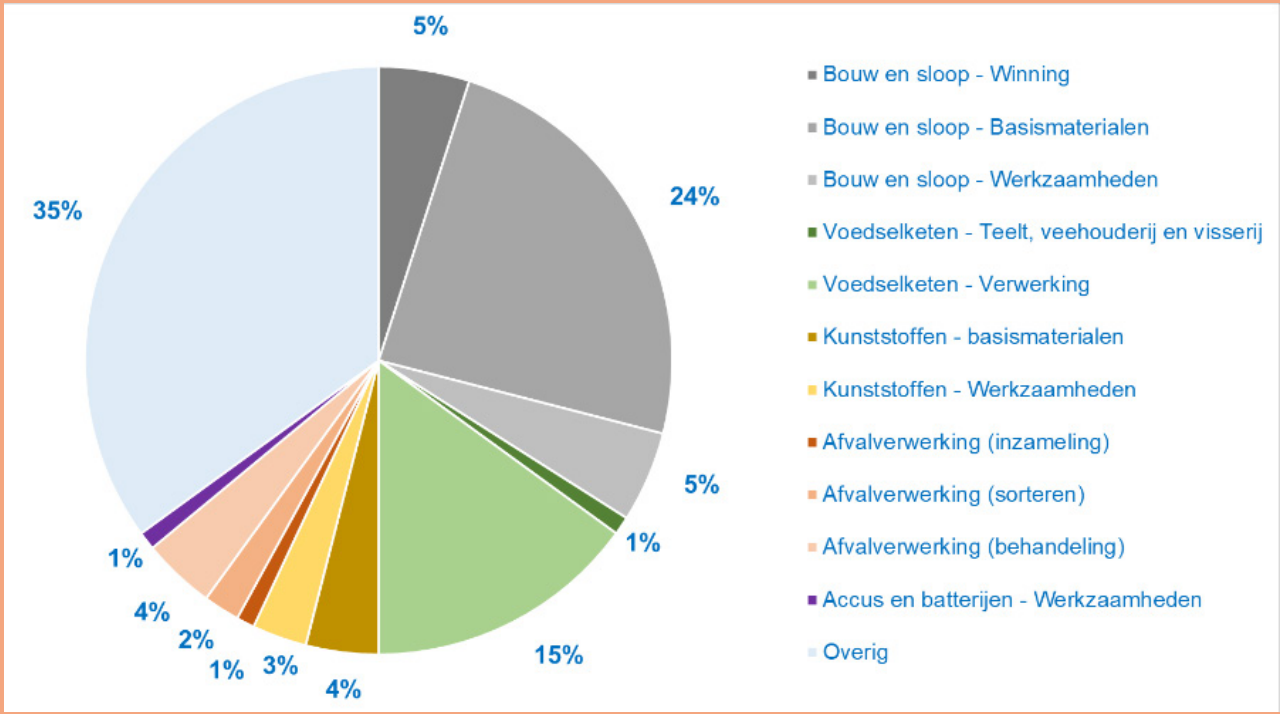
3.2 HET SLUITEN VAN WAARDEKETENS IN DE GMR

In de opgave Circulaire Regio van GMR heeft de regio het circulair maken van zes ketens als één van hun speerpunten van de aanpak benoemd, te weten: bouw- en sloopafval, accu's en batterijen, zonnepanelen, kunststoffen, textiel en de voedselketen. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat voor het sluiten van deze ketens een aanjagende rol gevraagd wordt vanuit de overheid. Zodoende is het bijdragen aan het circulair maken van deze ketens opgenomen in de Regionale Agenda van de Circulaire Regio. Andere ketens, zoals papier en metaal, zijn al voor een heel groot gedeelte circulair ingericht en maken gebruik van bestaande netwerken, circulaire hubs en recyclinglocaties[10].

Hieronder gaan wij in op de kenmerken van deze ketens in de regio, welke ketenstappen er aanwezig zijn en signaleren wij de circulaire initiatieven en ontwikkelingen die er gaande zijn binnen de GMR en daarbuiten. Op basis hiervan is het mogelijk om te beoordelen welke ketens het meest kansrijk zijn voor GMR en in welke ketens de GMR een belangrijke rol speelt als schakel in de (bovenregionale) keten en welke nieuwe schakels binnen de regio voor deze ketens gewenst zijn om nog meer circulair te kunnen worden.

VERDELING STURENDE BEDRIJVEN OVER DE ZES WAARDEKETENS

De groep sturende bedrijven in de GMR is verantwoordelijk voor 50% van de grondstof- en materiaalstromen in de regio. In Figuur 3.3 staat de verdeling van deze materialen over de verschillende ketens weergeven. Een derde van het gewicht aan materialen gaat rond in de bouw- en sloopketen, een zesde in de voedselketen, 7% in de kunststoffenketen en 1% in accu's en batterijen. Een derde van de bedrijven bevindt zich in de categorie 'overig'. Dit zijn de ketens die buiten deze zes ketens vallen.

Figuur 3.3 Verdeling 100 sturende bedrijven over de verschillende waardeketens.

[10] Bron: Ecorys 2022, PRU/MRU.

BOUW- EN SLOOPKETEN

In de regio stroomt de grootste hoeveelheid materialen, qua massa, door de bouw- en sloopketen. Daarbij zijn in de regio alle schakels in de keten aanwezig, zoals winning van grondstoffen (klei en zand), het produceren van bouwmaterialen, het toepassen van de materialen in de woningbouw en GWW-sector en de inzameling en recycling van deze producten.

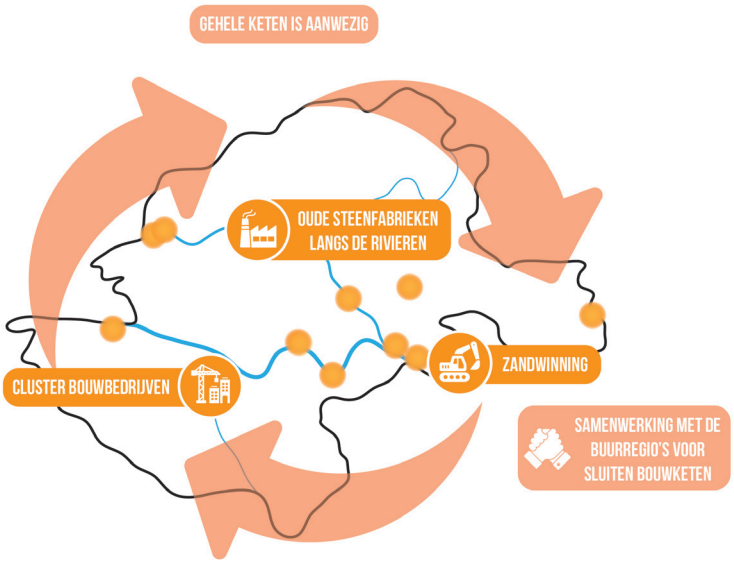
Het gebied is getekend door de aanwezigheid van de grote rivieren, de Waal, de Rijn en de Maas, en is daardoor ook kenmerkend in Nederland. Door de aanwezigheid van klei langs de rivieren steenfabrieken ontstaan, waar de gewonnen klei wordt gebruikt voor de productie van straatbakstenen, gevelbakstenen en dakpannen. Later zijn hier de beton- en asfaltcentrales bijgekomen. Deze bedrijven vallen momenteel onder de lineaire en sturende categorie en zijn gevestigd op hmc-locaties. Het grootste gedeelte van de bedrijven en materiaalstromen (circa 90%) bevindt zich echter in de vervaardiging van basismaterialen voor de bouw en de bouwwerkzaamheden zelf. Deze bedrijven zijn essentieel voor de regio en zullen dit, zolang de bouwsector zich blijft ontwikkelen, ook blijven. Binnen de GMR wordt dit nog extra onderstreept door de grote woningbouwopgave (60.000 woningen) waar de regio voor staat.

Het is belangrijk een kanttekening te zetten bij de steenfabrieken. Zij maken namelijk gebruik van een hernieuwbare grondstof, doordat de kleireserves door het natuurlijke proces van sedimentatie langs de rivieren steeds weer wordt aangevuld. Door minder klei te winnen dan wordt afgezet, de milieubelasting te minimaliseren en de geproduceerde stenen aan het einde van hun levensduur her te gebruiken hebben deze bedrijven nog steeds een rol in de circulaire economie.

In de GMR bevinden zich al verschillende circulaire initiatieven die een rol kunnen spelen in het circulair maken van de bouwketen. Denk hierbij aan Groene Waarden, Putman, De Hamer Beton, AVR, Mineralz, ECO+ Bouw, Insus isolatiemateriaal. Ook de Radboud Universiteit, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en Van Hall Larenstein ontwikkelen kennis op het gebied van circulaire bouw. Zowel op het gebied van ontwerp(toepassingen) van secundaire of biobased materialen en hergebruik ontwikkelen deze instituten zich steeds beter en hebben ze onderling een sterk netwerk. In de regio is dit ook uitgemond in het initiatief voor kenniscentrum VIA-T dat zich richt op duurzaam en circulair bouwen en ontwerp en expertise aan elkaar koppelt.

Om de circulaire transitie te versnellen, zijn er verschillende mogelijkheden voor zowel woning- en utiliteitsbouw als voor de GWW-sector:

1. het verder ontwikkelen van circulair en modulair ontwerpen en bouwen, en
2. het toepassen van hernieuwbare en biobased materialen – producten die gedeeltelijk van biogrondstoffen, waaronder olifantengras en hout, worden gemaakt – en
3. hoogwaardiger hergebruik van vrijkomende producten en materialen uit ontmanteling van bestaande gebouwen en objecten. Geoogste materialen krijgen dan een langere levensduur door hergebruik, reparatie of herbestemming van deze materialen.

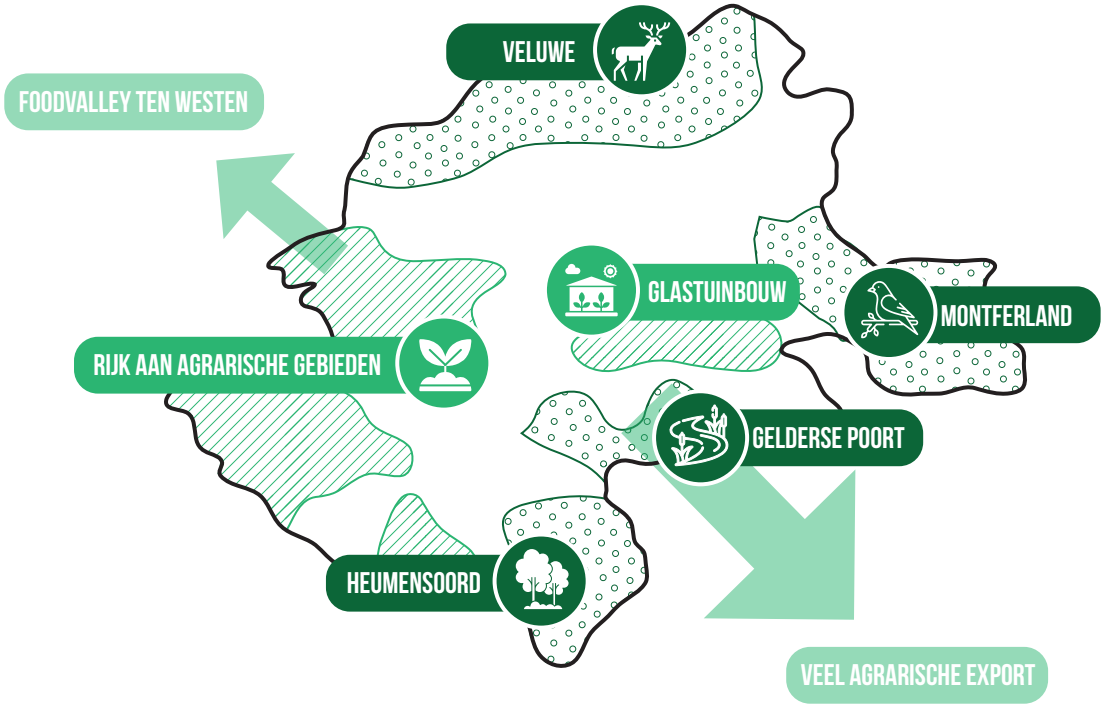

VOEDSELKETEN

Qua hoeveelheid materialen (gewicht) is dit de op een na grootste keten in de regio. Het grootste gedeelte van deze bedrijven is echter niet op bedrijventerreinen (<10%) gevestigd, maar in het buitengebied met een agrarische bestemming. In de GMR vindt een veelheid aan activiteiten plaats in de teelt van landbouwgewassen, glastuinbouw en veeteelt, waaronder kippen en groot vee. Deze bedrijven gebruiken circa een derde van de totale hoeveelheid materialen. De overige materialen worden toegepast in de verwerkingsindustrie, zoals groente- en fruitproducten of slachterijen. Een van de grootste individuele materiaalverbruikers is een verwerker van zetmeel voor de voedingsmiddelen en diervoedingsindustrie.

Hoewel de exacte getallen niet uit onze database te halen zijn, is bekend dat het grootste deel van deze producten bestemd is voor export uit de regio en naar het buitenland. Opvallend is dat één van de grotere materiaalsoorten in de keten verpakkingsmaterialen van kunststoffen (plastics) betreft, voor het conserveren en vervoeren van voedselproducten.

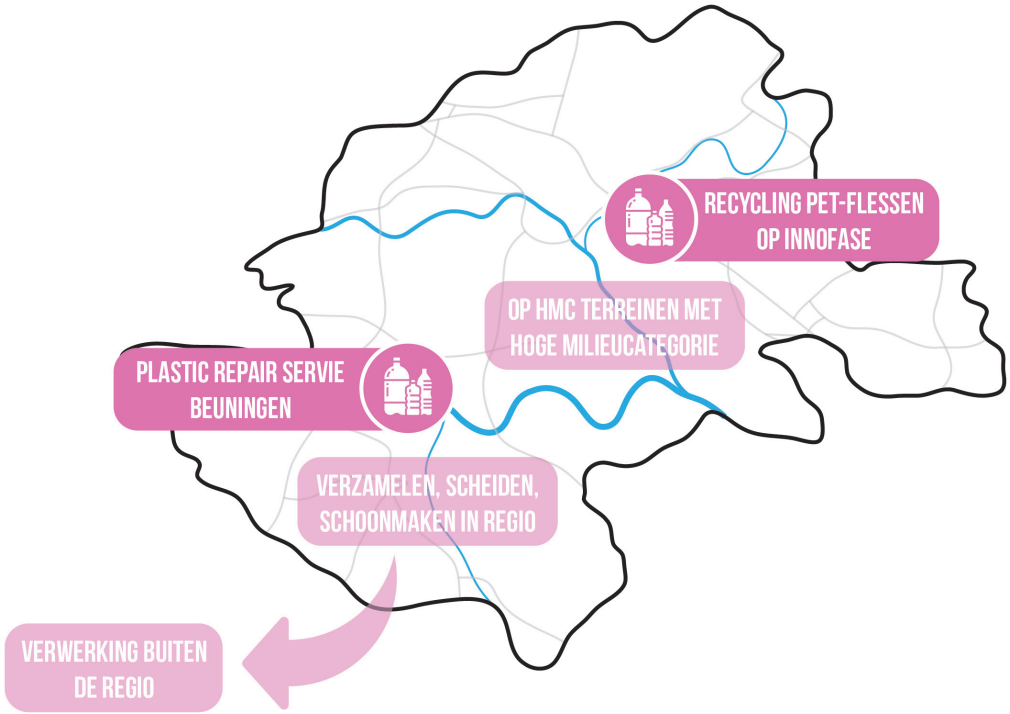
De circulaire ambitie heeft in deze keten grote raakvlakken met de landbouwtransitie. Zo moeten agrarische bedrijven zo snel mogelijk om naar biologische en kringlooplandbouw. Dit geeft ook kansen voor landbouwbedrijven in de regio om hun bedrijf of verdienmodel anders in te richten, bijvoorbeeld door hun landbouw- of veegronden (deels) te transformeren naar het verbouwen van teelten voor biobased materialen voor bijvoorbeeld de bouw of textielketen. Hierin is het goed om samenhang te zoeken met andere agrarische regio's in Nederland, zoals Foodvalley als naburige kennisregio op dit thema en landbouwgebieden als het Groene Hart of de Achterhoek, om te onderzoeken welke teelten het beste bij de verschillende regio's passen. Als deze transitie op grote schaal gebeurt, heeft dit uiteraard wel impact op de hoeveelheid voedselproducten die in de regio's worden gemaakt en geëxporteerd.

KUNSTSTOFFENKETEN

Kunststoffen worden in veel verschillende sectoren gebruikt, van verpakkingen tot speelgoed tot de auto-industrie. De kunststofketen in de GMR is voor bijna 80% gericht op de vervaardiging van basismaterialen voor kunststofproducten. Deze procesindustrie bevindt zich voor een groot deel op bedrijventerreinen (75%) en vraagt in veel gevallen om terreinen met een hoge milieucategorie. Er zijn al enkele circulaire initiatieven in de regio aanwezig, zoals 4Pet Recycling (Innofase), dat zich focust op recycling van PET-flessen en PET-voedseltrays. Zij leveren ook basismaterialen (rPET-korrels) voor het vervaardigen van circulaire verpakkingsmateriaal voor de voedselketen. Daarnaast zijn er ook initiatieven zoals Plastic Repair Service in Beuningen, die zich focust op reparatie en recycling van kunststoffen of het jonge bedrijf Plantics dat producten maakt uit biokunststoffen.

In andere regio's zijn reeds bedrijven gevestigd die zich focussen op recycling van kunststoffen, zoals Xycle in de Haven van Rotterdam[11]. De Groene Metropoolregio kan een belangrijke schakel in de keten zijn door kunststoffen te verzamelen, te scheiden en schoon te maken, zodat deze vervolgens verwerkt kunnen worden op een grootschalige recyclinglocatie buiten de regio. Hierin dient onderscheid gemaakt te worden tussen huishoudelijk plastic afval, dat momenteel in de regio Nijmegen al voor 80-90% gescheiden wordt ingezameld, en bedrijfsmatige kunststoffen.

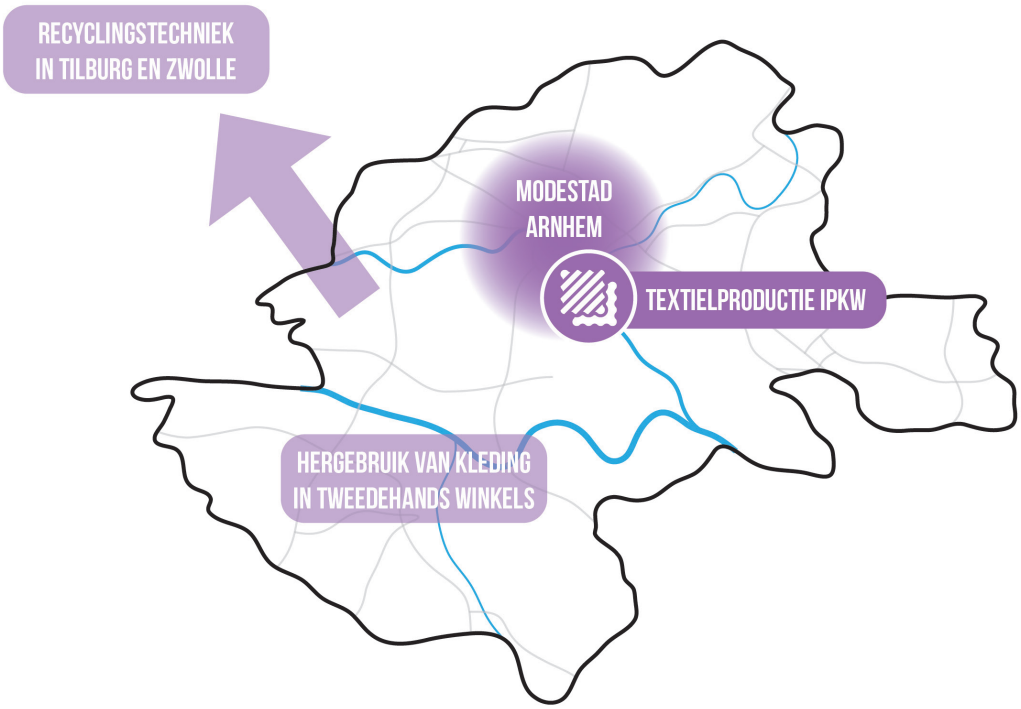
[11] Port of Rotterdam (2022) Xycle start eind 2022 met bouw eerste installatie voor plastic recycling.

TEXTIELKETEN

De textielsector vertegenwoordigt een grote hoeveelheid bedrijven waarin de meesten actief zijn in de verkoop van kleding. Meer dan de helft van het materiaalgebruik is geconcentreerd rondom één bedrijf: Freudenberg Performance Materials. Dit bedrijf produceert textiel voor verschillende sectoren, zoals de auto-industrie, bouwsector en de gezondheidszorg.

Er is al een netwerk voor hergebruik van kleding aanwezig in de regio. Een deel van het 'nog draagbare' textiel wordt ingezameld en als tweedehands kleding verkocht in lokale kringloopzaken. Zo heeft de kringlooporganisatie 'Het Goed' ook een samenwerking opgezet met Zeeman voor hergebruikt van tweedehandskleding. Hierin is ook onderscheid te maken tussen huishoudelijk en bedrijfsmatig textiel. Verschillende milieubedrijven, waaronder de Dar, zamelen in de regio reeds textiel in, dat opnieuw gedragen of gerecycled wordt.

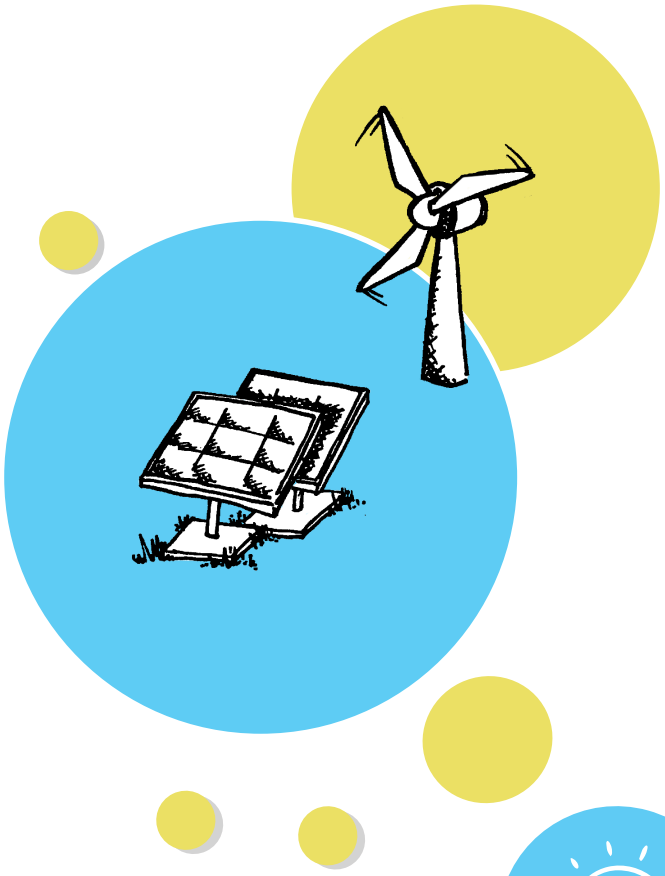
Een groot deel van het afgedankte textiel wordt echter (nog) niet goed ingezameld of gesorteerd en belandt momenteel in het restafval. In enkele gevallen wordt dit gebruikt voor laagwaardig hergebruik, zoals het versnijden tot poetslappen, maar het grootste gedeelte wordt verbrand. Hetzelfde geldt in eerdere stappen in deze keten voor overschotten van productie of bijvoorbeeld retourkleding. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat het nu nog niet mogelijk is om textiel op hoogwaardige wijze te recyclen. De doorontwikkeling van de techniek vindt binnen Nederland in onder andere Tilburg en regio Twente plaats[12]. Wel zijn er al samenwerkingen met bedrijven in de regio opgezet. Daarnaast heeft de regio met de modeacademie ArtEZ in Arnhem wel innovatieve, creatieve kennis en expertise in huis op het gebied van (circulair) mode ontwerp.

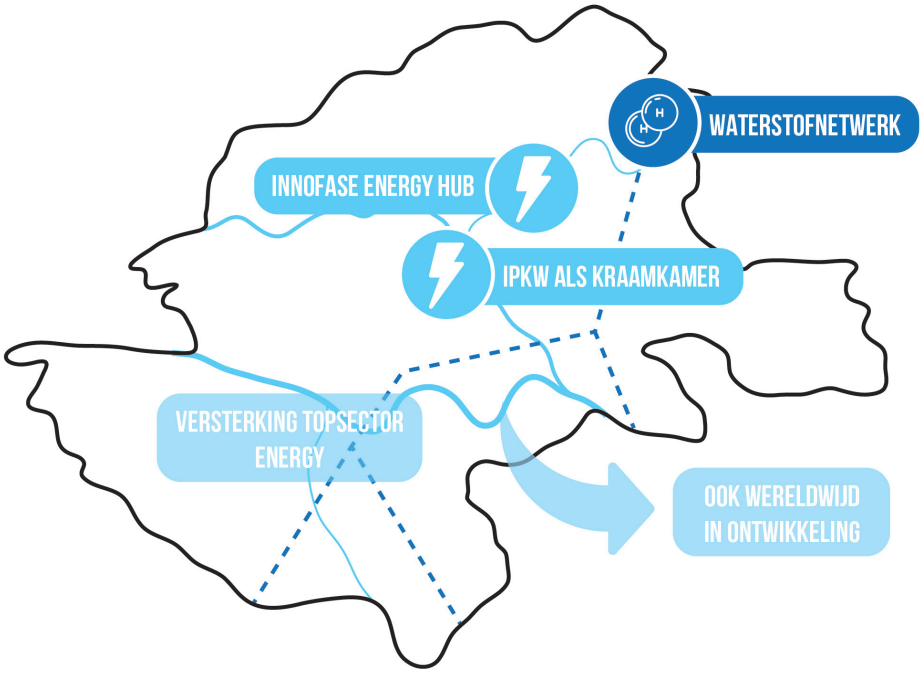
[12] Afval circulair: Dutch Circular Textile Valley voor een circulaire economie

BATTERIJEN EN ACCU'S EN ZONNEPANELEN

De ketens voor batterijen en accu's en zonnepanelen spelen op dit moment in termen van circulaire materiaalstromen nog nauwelijks een rol van betekenis. Dit geldt niet alleen voor de GMR, maar wereldwijd, doordat de technieken voor hergebruik en recycling nog volop in ontwikkeling zijn. In samenspraak met de Radboud Universiteit onderzoekt Road2Work@Dar de mogelijkheden voor hergebruik van zonnepanelen op de bedrijventerreinen rondom de stad. Daarbij zetten meerdere milieubedrijven zich reeds in voor de inzameling van huishoudelijke elektronica-afval op locaties rondom Arnhem en Nijmegen.

Voor beide ketens zijn activiteiten in innovatie-, kennis- en productontwikkeling nodig. Dit past binnen het bedrijfsprofiel van bedrijventerrein IPKW en versterkt daarbij de topsector Energy van de regio. De regio kan zodoende dienen als kraamkamer van slimme oplossingen binnen de ketens van batterijen, accu's en zonnepanelen en circulaire energiestromen. Om een duidelijke focus aan te brengen is samenwerking met omliggende regio's en het Rijk essentieel.

3.3 DE ROL VOOR TOPSECTOREN ENERGY, HIGHTECH EN HEALTH

In de Groene Metropoolregio is de ambitie uitgesproken om te zorgen voor een evenwichtige arbeidsmarkt en doorontwikkeling van de regionale topsectoren Energy, Hightech & Health. Deze sectoren zijn overkoepelend: door elke sector stromen meerdere materiaal en productieketens. Hieronder is in het kort beschreven wat er nu al aanwezig is binnen deze sectoren en welke kansen hier liggen voor de circulaire transitie:

ENERGY

Er zijn in de GMR twee locaties die koploper zijn op het snijvlak tussen circulaire economie en energietransitie. Dit zijn IPKW en Innofase. Het beste voorbeeld op het gebied van circulair energieverbruik is het bedrijventerrein Innofase. Dit bedrijventerrein is een uniek circulair ecosysteem waarbij reststromen uit afval, afvalwater en energie (warmte, stroom) zo veel mogelijk lokaal (onderling tussen bedrijven) worden gebruikt, een zogeheten Energy Hub.

In de regio liggen meerdere kansen om op bedrijven- en bedrijventerreinniveau een symbiose te verwezenlijken, waarin wordt gezocht naar een balans tussen de energievraag en overschot tussen terreinen en hun directe omgeving. Zo is bedrijventerrein TPN-West bezig met het opzetten van een Energy Hub en loopt er in Nijmegen een onderzoeksproject naar een Smart Energy Grid die de energievraag in de regio wil koppelen aan de energievoorziening van ARN. Daarbij zijn alle grote industriële bedrijven (intern) bezig met hun strategie voor de energietransitie. Het ene bedrijf is verder gevorderd dan het andere. De belemmeringen in de transitie komen voornamelijk doordat nog niet voor alle bedrijfsprocessen de techniek beschikbaar is om deze te elektrificeren evenals het algemene probleem

[13] Gasunie (2024) Waterstofnetwerk Nederland. https://www.gasunie.nl/projecten/waterstofnetwerk-nederland

van netcongestie. De regio kan een voorbeeld nemen aan Innofase, maar de toepasbaarheid is altijd afhankelijk van het type energiereststromen op het bedrijventerrein, de energiebehoefte van de verschillende gevestigde bedrijven en de bereidheid van de aanwezige bedrijven om samen te werken aan het gezamenlijke circulaire doel. Het ontwikkelen van een energiehub vraagt dus maatwerk, inzicht in de verschillende belangen en een intensieve samenwerking tussen de bedrijven.

De bedrijven op IPKW (energie- en milieutechnologie) kunnen hierin een belangrijke rol is spelen. IPKW is op landelijk niveau een voorbeeld met hun kraamkamerinitiatieven in het kader van de energietransitie en circulaire systemen, zowel aan de kant van opwekking, opslag alsook de distributie. Hun innovatieve karakter en aandacht voor ruimte voor circulaire initiatieven kan goed benut worden binnen de circulaire transitie in de regio. Grootverbruikers en industrieën hebben er baat bij om deze ontwikkelingen te gebruiken in de verduurzaming van hun bedrijven. Ieder bedrijf vraagt om maatwerk en een combinatie tussen energie uit wind, zon, waterstof en andere innovaties is essentieel om bedrijfsspecifieke energievraagstukken op te lossen. Het beoogde tracé van het Waterstofnetwerk Nederland (de waterstofbackbone) loopt door de GMR[13]. Voor de regio is het interessant om te onderzoeken of dit kansen biedt voor de energietransitie van bedrijventerreinen en industrieën binnen de GMR.

Naar het voorbeeld van Innofase is het grotendeels mogelijk om de energietransitie op bestaande bedrijventerreinen ruimtelijk in te passen. Afhankelijk van de bedrijfsspecifieke of bedrijventerreinspecifieke oplossingen is er echter ook ruimte nodig voor o.a. opwekken van duurzame energie (zon, wind), lokale energieopslag en waterstoftanks.

HEALTH

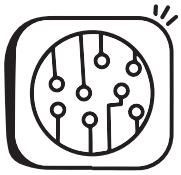

Met erkende ziekenhuizen in Arnhem en Nijmegen en het aanbod van zorgonderwijs is er een sterke zorgsector aanwezig in de regio. De zorgsector in heel Nederland is momenteel verantwoordelijk voor 7% van de CO2-uitstoot[14]. De grootste milieu-impact wordt veroorzaakt door de chemische producten en geneesmiddelen. Veel van deze producten, zoals persoonlijke beschermingsmiddelen, (wond) verzorgingsmiddelen of medicijnverpakkingen, zijn gemaakt van primaire grondstoffen en worden slechts één keer gebruikt waardoor ziekenhuizen dagelijks een enorme hoeveelheid afval produceren. De zorginstellingen zijn wel bezig met het vormen van circulair beleid, maar zijn ook afhankelijk van het aanbod aan circulaire materialen aan de inkoopzijde en de technische haalbaarheid van hergebruik en recycling aan de afvalzijde.

Een veelbelovend initiatief in de Groene Metropoolregio is de innovatieve luierfabriek van ARN, waar luiers en incontinentiemateriaal worden gerecycled. Op dit moment verwerken zij slechts een klein percentage van de totale reststroom van luiers. Hier liggen kansen voor ARN of andere partijen om de productie te verhogen – op dit moment kunnen ze niet alle reststromen verwerken – of zich ook te richten op hergebruik- of recycling van andere producten. De Groene Metropoolregio is binnen Nederland de enige locatie waar deze kennis en technieken aanwezig zijn en ook op Europees niveau worden de ontwikkelingen naar verluid nauw gevolgd. Dit is een kans voor de regio om zich mee te profileren.

[14] RIVM (2022) 'Het effect van de Nederlandse zorg op het milieu. Methode voor milieuvoetafdruk en voorbeelden voor een goede zorgomgeving'

HIGHTECH

Hightech is voor beide andere topsectoren en verschillende waardeketens in de GMR het verbindende element. De hightech sector is bepalend in het elektrificeren van bestaande en het ontwikkelen van nieuwe productie- en recyclingprocessen. Denk daarbij aan de innovaties op IPKW en NovioTech Campus en de aanwezigheid van NXP als belangrijke schakel in de chipindustrie.

Voor grote producerende hightechbedrijven geldt dat de grondstoffen (bijvoorbeeld voor semi-conductors) geen grote volumes en massa hebben, maar dat vooral de hulpgrondstoffen (zoals energie, proceswater en chemicaliën) grote impact hebben. Focus op verduurzamen en het circulair maken van het productieproces (en bijbehorende hulpgrondstoffen) heeft daarom prioriteit bij grootschalige hightech bedrijvigheid zoals NXP. Het lokaal opwekken van energie of het gebruiken van een duurzame energiebron en het lokaal realiseren van een kringloop waarin waterstromen en chemicaliën (vaker) hergebruikt kunnen worden, bieden hier de grootste impact voor het milieu. Hiervoor is ruimte nodig voor chemische opslagplaatsen of opslag in de buurt van het huidige bedrijventerrein.

3.4 CONCLUSIES

Uit de analyse volgen twee lijnen waarop de regio zich kan focussen: 1) Faciliteer als regio het circulair maken van sturende bedrijven die een aanzienlijk deel van de materiaalstromen vertegenwoordigen; en 2) Combineer kansrijke, omvangrijke materiaal en productieketens (paragraaf Omvangrijke ketens en belangrijkste schakels) met aanwezige kennis en kunde (triple helix) in de regionale topsectoren (paragraaf Energy, health en Hightech).

OMVANGRIJKE KETENS EN BELANGRIJKSTE SCHAKELS

Potentiële sleutelrol in de bouwketen:
De volledige bouwketen – van winning tot sloop en hergebruik – is aanwezig in en rondom de GMR (en omliggende regio's zoals de Achterhoek). De aanwezige kennis, expertise en organisatie in de keten biedt kansen om als regio een sleutelrol te spelen bij de transitie naar circulair bouwen in Nederland (en omliggende landen). Interessante partijen voor verdiepende gesprekken over beleid en de uitvoering daarvan zijn o.a. Brick Valley en KNB Keramiek (steenfabrieken), branchekoepel Cascade (zand en grind), Groene Waarden, betoncentrales, VIA-T, HAN, Radboud Universiteit Nijmegen, Van Hall Larenstein, brancheverenigingen voor landbouwsector.

Regionale waardeketens:
voor ketens met materialen die weliswaar veel gebruikt worden in de regio, maar waarvoor veel massa nodig is om te kunnen recyclen (zoals textiel, kunststoffen en andere materialen uit bedrijfs- en consumentenafval), is een andere strategie passend. Het is in dit geval logisch om de stromen per regio te verzamelen, schoonmaken en scheiden, en deze vervolgens te bundelen en klaar te maken voor transport naar grootschalige verwerkingslocaties elders. Hier moeten afval- en reststroomverwerking en bijbehorende infrastructuur binnen de regio wel op ingericht worden. De regio Arnhem kan nog een rol innemen in het verder circulair maken van de textielketen door meer in te zetten op circulair textielontwerp. Interessante regio's en bedrijven partijen voor verdiepende gesprekken

over beleid en de uitvoering daarvan zijn o.a. Food Valley (voedselketen), Haven van Rotterdam (kunststoffen), Tilburg en Twente (recycling textiel), Freudenberg Performance Materials, 4PET-recycling en Plastic Repair Service.

ENERGY, HEALTH EN HIGHTECH

Vanuit de drie topsectoren Energy, Hightech en Health is binnen de Triple Helix veel kennis en slagkracht aanwezig om de circulaire transitie verder vorm te geven:

- **Energy:** het faciliteren van het energieneutraal maken van bestaande bedrijven en creëren van een energie-infrastructuur met lokale energiehubs en schone energie uit zonnepanelen en wind. Bestaande broedplaatsen IPKW en Innofase kunnen verder versterkt worden met extra focus op innovatieve cleantech en circulaire bedrijvigheid (startups, scale-ups en eerste productielijnen), bijvoorbeeld op het gebied van productie en recycling van zonnepanelen, accu's en batterijen. Interessante bedrijven en instellingen partijen voor verdiepende gesprekken over beleid en de uitvoering daarvan zijn o.a. Innofase, TPN-West en IPKW.

- **Health:** grotere inzet en focus op recycling en hergebruik van reststromen uit de zorgsector, specifiek incontinentiemateriaal. Op dit vlak kan de GMR een leidende rol innemen in Nederland als circulaire verwerkingsplek van de zorgsector, voortbouwend op de recycling van incontinentiemateriaal. Interessante bedrijven partijen voor verdiepende gesprekken over beleid en de uitvoering daarvan zijn o.a. ARN, Radboud UMC, zorginstellingen

- **Hightech:** Circulaire innovaties en technieken uit deze sector zijn een belangrijk element in het circulair maken van de andere topsectoren en de verschillende ketens. De regio is een broedplaats voor innovatieve kennis- en productontwikkeling die in andere sectoren en regio's door bestaande en nieuwe bedrijven toegepast kunnen worden. De GMR kan hier een duidelijke koploper rol in spelen. Interessante bedrijven en instellingen partijen voor verdiepende gesprekken over beleid en de uitvoering daarvan zijn o.a. NXP, IPKW, NovioTech Campus

4. DE HUIDIGE BEZETTING VAN HMC-LOCATIES IN DE GMR

4.1 INLEIDING

Ondanks het feit dat nog veel onduidelijk is over de exacte verschijningsvorm van de circulaire economie, is wel duidelijk dat het in alle mogelijke scenario's ruimte nodig is op hmc-locaties (zie ook Bijlage A – De ruimtelijke impact van toekomstscenario's voor de circulaire economie). Het is ook bekend dat veel hmc-ruimte op bedrijventerreinen niet volledig wordt benut door bedrijven met een hoge milieucategorie. Om hoeveel ruimte dit precies gaat is echter nog onduidelijk. In dit hoofdstuk wordt geanalyseerd hoeveel hmc-ruimte er is op bestaande bedrijventerreinen in de GMR en in hoeverre die ruimte ook door hmc-bedrijven gebruikt wordt. Hieruit volgt inzicht in op welke locaties de hmc-ruimte in potentie beter benut kan worden. Daarmee geeft dit hoofdstuk antwoord op de vraag:

In hoeverre is er sprake van optimale bezetting op de bestaande hmc-locaties (milieucategorie 4.1 en hoger)? En welke ruimtelijke kansen/ belemmeringen levert dit op voor circulaire activiteiten?

Op basis van beschikbare vestigingsdata van bedrijven en bestemmingsplannen bieden wij een eerste inzicht in de bezetting van hmc-locaties. Hieruit volgen ook 'onderbenutte HMC-locaties'. Dit zijn locaties waar een hmc-bedrijf is toegestaan, maar waar volgens onze GIS-analyse waarschijnlijk bedrijven met een lagere milieucategorie gevestigd zijn. De aanpak van deze analyse beschrijven we in onderstaand kader.

De analyse resulteert in vier circulaire focusgebieden met een concentratie van planologische hmc-ruimte die in potentie ingezet kan worden voor circulaire hmc-bedrijvigheid. Ieder gebied heeft zijn eigen kenmerken en de ruimtelijke uitwerking van de status als circulair focusgebied is daarom voor ieder gebied verschillend. Daarnaast brengen we met deze analyse kansrijke hmc-locaties buiten bedrijventerreinen in kaart. Dit zijn locaties waar nu lineaire activiteiten gevestigd zijn en waarbij de activiteiten dan significant anders (en duurzamer) moeten worden gemaakt of dat er nieuwe (circulaire) activiteiten gaan plaatsvinden. De onderzoeksmethodiek is toegelicht in hoofdstuk 2. De volgende paragrafen beschrijven de resultaten.

4.2 BEZETTING VAN BESTAANDE HMC-LOCATIES

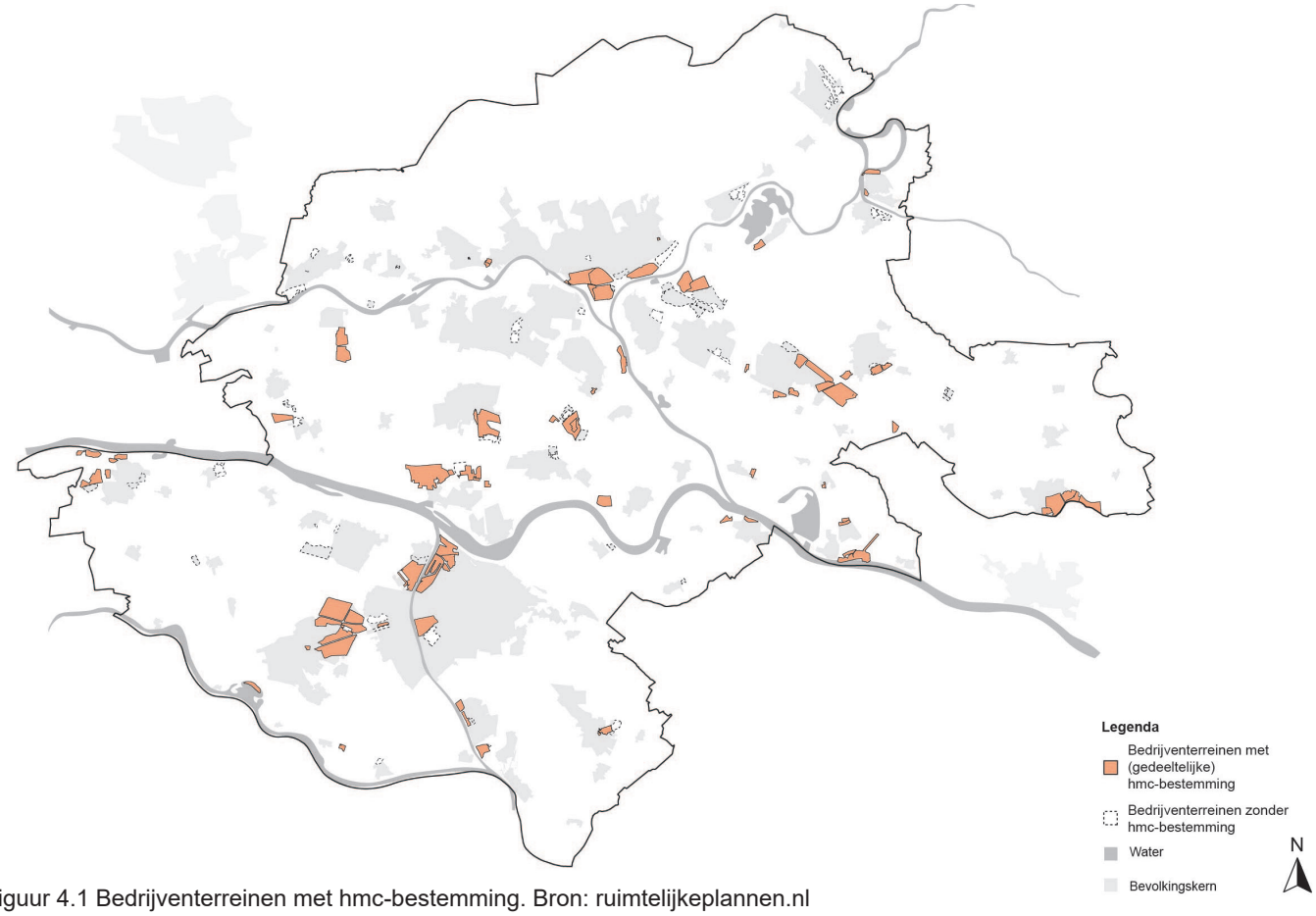
BESTEMMINGSPLANNEN MET RUIMTE VOOR HMC-ACTIVITEITEN

De kaart in Figuur 4.1 toont alle bedrijventerreinen in de GMR waarvan het bestemmingsplan ruimte biedt aan hmc-activiteiten. Hieruit valt op te maken dat de bedrijventerreinen met hmc-bestemming langs twee assen zijn gesitueerd: de A12-zone tussen de Westervoortsedijk in Arnhem en de Duitse grens, en de as vanaf Bijsterhuizen, via TPN West en het middengebied naar de Westervoortsedijk in Arnhem. Daarnaast zijn er veel solitaire bedrijfslocaties met hmc-bestemming langs de grote rivieren. In Tabel 4.1 zijn de hmc-bestemmingen uitgesplitst naar milieucategorie. In totaal is er in de GMR 850 tot 900 hectare hmc-bestemming, waarvan het merendeel maximaal milieucategorie 4.2 betreft. In de tabel zijn tevens de bedrijventerreinen met milieucategorie 5.1 en hoger benoemd, inclusief de omvang die met deze milieucategorie bestemd is.

HET GEBRUIK VAN BESTAANDE HMC-LOCATIES

Kortgezegd onderzoeken we in deze paragraaf in hoeverre de hmc-bestemming op bedrijventerreinen ook daadwerkelijk door een hmc-bedrijf wordt ingevuld. De werkwijze is uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 2. Uit de analyse blijkt dat ongeveer een kwart van de hmc-bestemmingen niet door een hmc-bedrijf wordt gebruikt. Dit kan een aanwijzing zijn dat deze hmc-ruimte planologisch beter benut kan worden door circulaire hmc-activiteiten en geeft aanleiding voor een diepgaandere analyse van de locaties die uit de analyse in dit hoofdstuk als kansrijk naar voren komen.

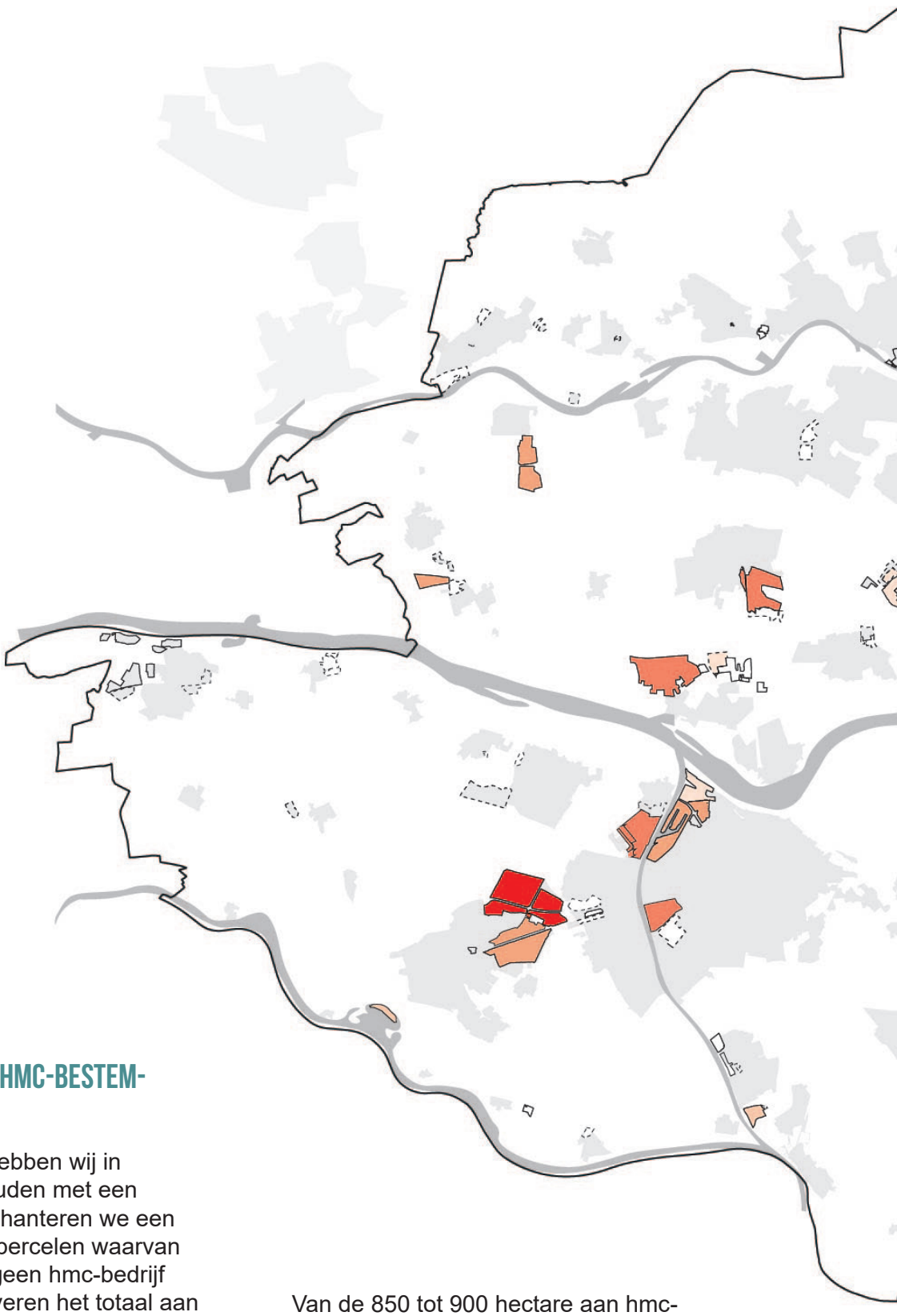
BEDRIJVENTERREINEN MET HMC-BESTEMMING

Figuur 4.1 Bedrijventerreinen met hmc-bestemming. Bron: ruimtelijkeplannen.nl

MAX. TOEGESTANE MILIEUCATEGORIE	OMVANG BEKEND BESTEMMINGSPLAN-GEBIED	%	TERREINEN MET MILIEUCATEGORIE > 5
T/m 4.1	115	13%	Geen
T/m 4.2	670	76%	Geen
T/m 5.1	22	3%	- Looveer = 3.5 ha - DocksNLD = 9.5 ha - Innofase = 9 ha
T/m 5.2	72	8%	- Innofase = 7 ha - Looveer = 3 ha - West Kanaalhaven = 15 ha - Oost Kanaalhaven = 27.5 ha - Loonse Waard = 14 ha - Spijkse Dijk = 6.5 ha
Totaal	**880 hectare**		

Tabel 4.1 Omvang hmc-ruimte in bestemmingsplannen

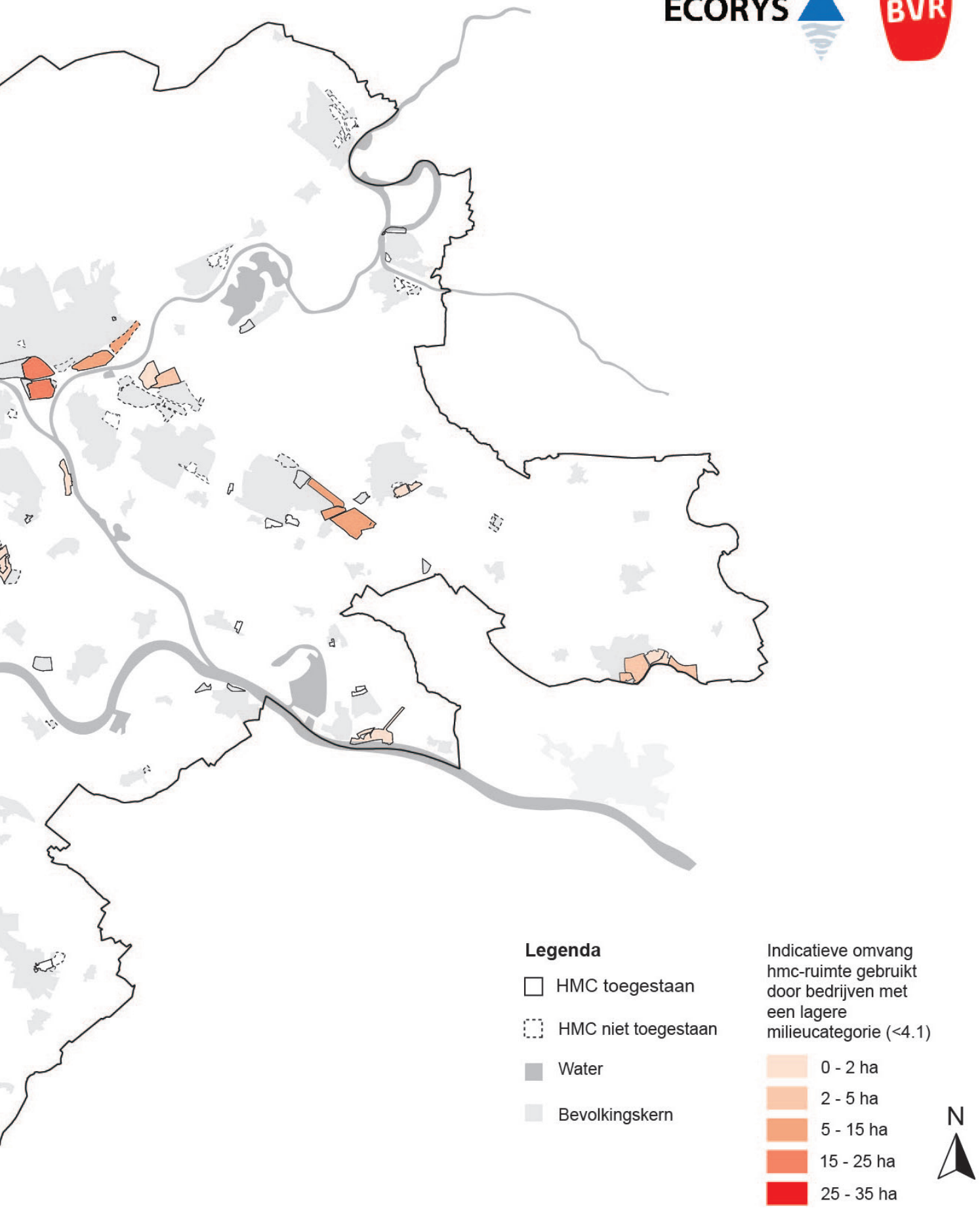

Figuur 4.2

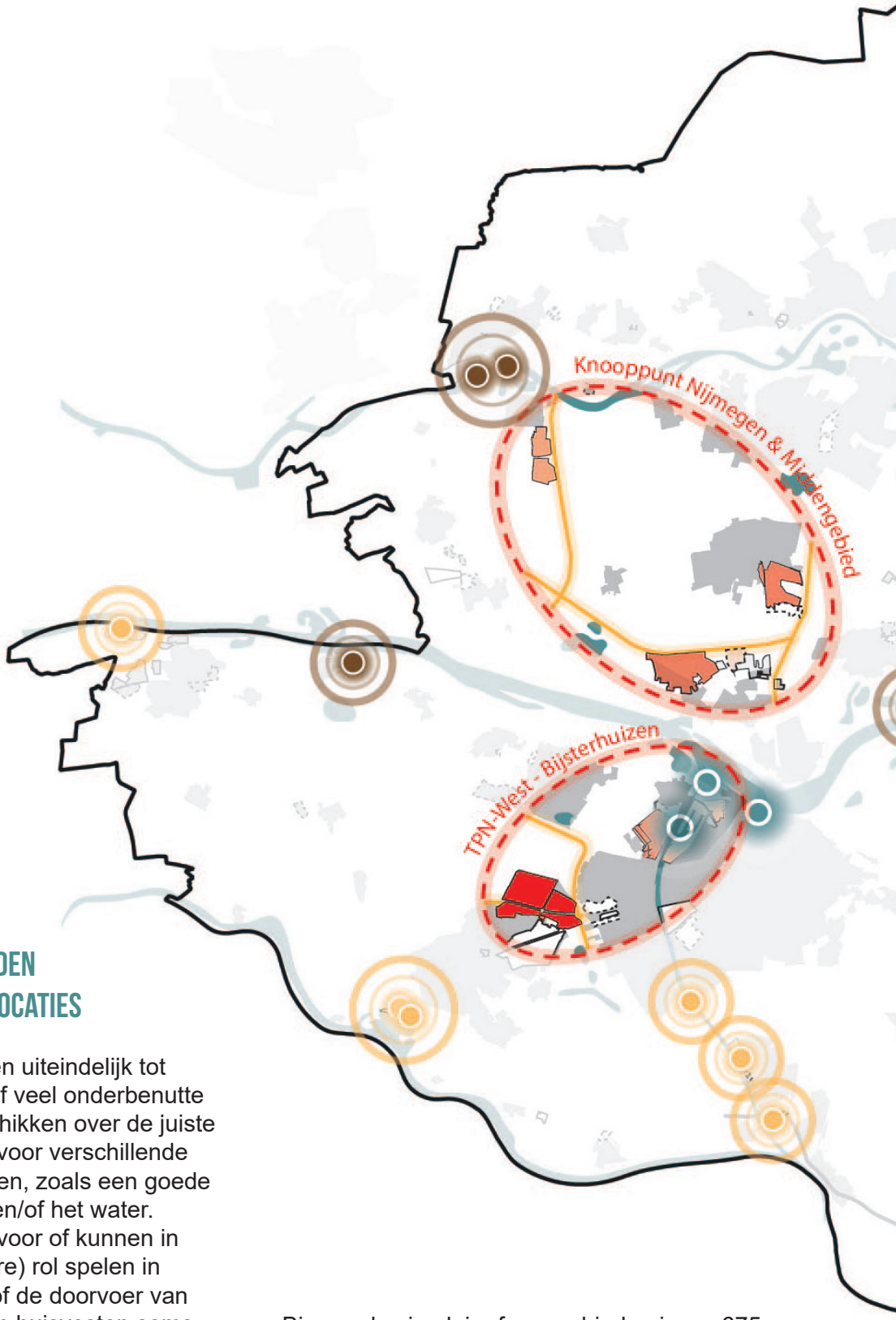
INZICHT IN HET GEBRUIK VAN HMC-BESTEMMINGEN IN DE GMR

Vanwege databeperkingen hebben wij in deze analyse rekening gehouden met een onzekerheidsmarge. Daarbij hanteren we een foutmarge van 50% voor de percelen waarvan uit de analyse blijkt dat hier geen hmc-bedrijf gevestigd is. Oftewel we halveren het totaal aan potentieel beter te benutten hmc-ruimte. Dit om er zeker van te zijn dan we niet een te gunstig beeld schetsen. De diepgaandere analyse dient om hier meer zekerheid in aan te brengen. In hoofdstuk 2 worden de databeperkingen nader toegelicht.

Van de 850 tot 900 hectare aan hmc-bestemming is ongeveer 25% niet in gebruik door een hmc-activiteit. Dit betekent een totaal van ca. 225 hectare die in potentie beter benut kan worden door circulaire hmc-activiteiten. Zie bovendien Figuur 4.2 hierboven.

Legenda
HMC toegestaan
HMC niet toegestaan
Water
Bevolkingskern
Indicatieve omvang hmc-ruimte gebruikt door bedrijven met een lagere milieucategorie (<4.1)
0 - 2 ha
2 - 5 ha
5 - 15 ha
15 - 25 ha
25 - 35 ha
N

4.3 CIRCULAIRE FOCUSGEBIEDEN

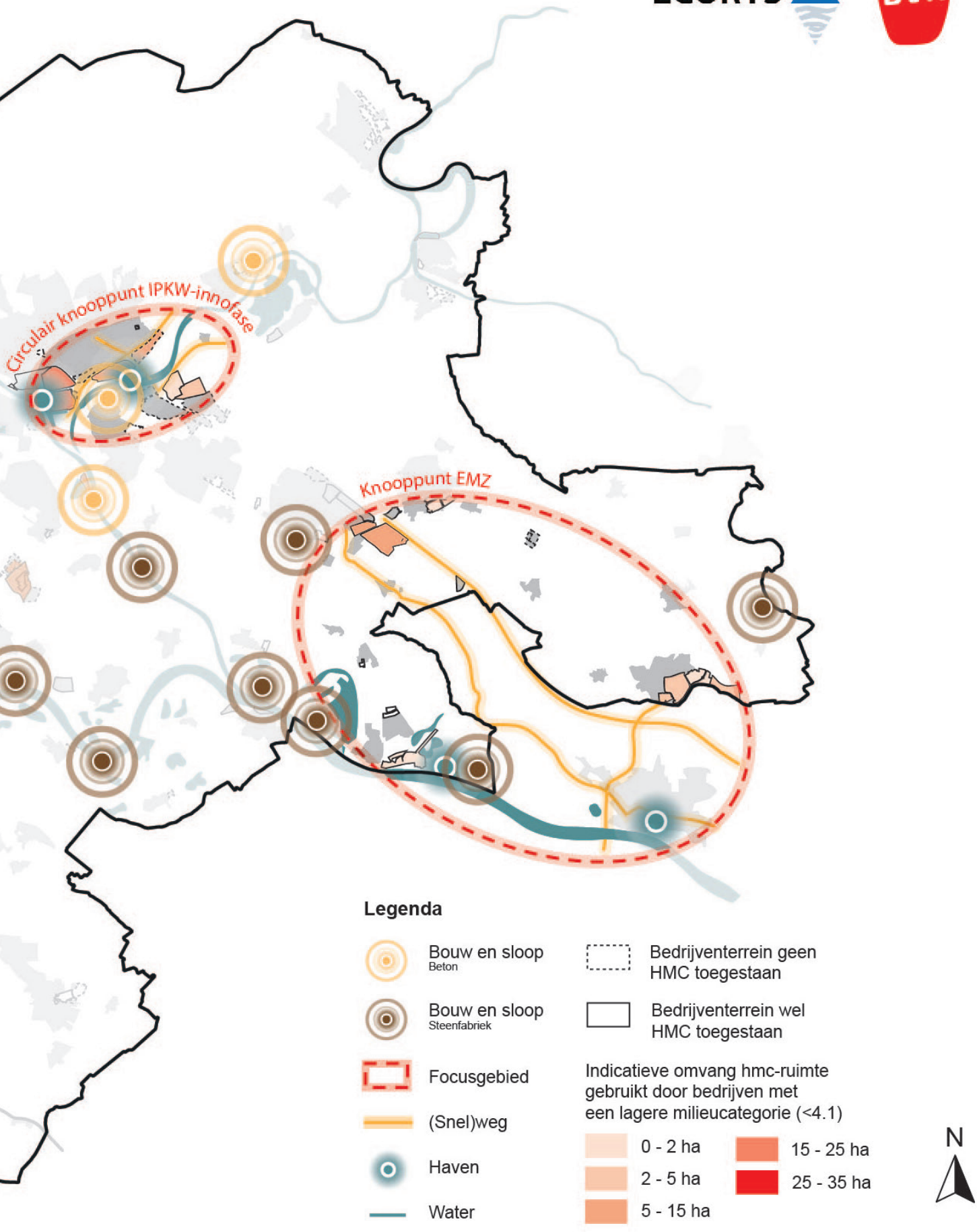

Figuur 4.3

VIER CIRCULAIRE FOCUSGEBIEDEN EN ANDERE KANSRIJKE HMC-LOCATIES

De voorgaande stappen leiden uiteindelijk tot vier gebieden die allen relatief veel onderbenutte hmc-locaties kennen en beschikken over de juiste ruimtelijke randvoorwaarden voor verschillende typen circulaire hmc-activiteiten, zoals een goede bereikbaarheid over de weg en/of het water. Deze locaties zijn essentieel voor of kunnen in de toekomst een belangrijke(re) rol spelen in de productie, verwerking en/of de doorvoer van circulaire materiaalstromen en huisvesten soms al (een cluster van) circulaire bedrijvigheid. Deze gebieden noemen we de circulaire focusgebieden (zie Figuur 4.3) Op de figuur zijn ook de betoncentrales en steenfabrieken weergegeven als kansrijke locaties van sturende bedrijven buiten de bedrijventerreinen.

Binnen de circulaire focusgebieden is ca. 675 hectare hmc-bestemmingsplanruimte. Hiervan is volgens onze analyse zo'n 180 hectare niet in gebruik door een hmc-activiteit. Na de conclusie van dit hoofdstuk worden per focusgebied de ruimtelijke kenmerken en kansen voor circulaire activiteiten weergegeven.

Circulair knooppunt IPKW-innofase
Knooppunt EMZ
Legenda
Bouw en sloop
Beton
Bouw en sloop
Steenfabriek
Focusgebied
(Snel)weg
Haven
Water
Bedrijventerrein geen HMC toegestaan
Bedrijventerrein wel HMC toegestaan
Indicatieve omvang hmc-ruimte gebruikt door bedrijven met een lagere milieucategorie (<4.1)
0 - 2 ha
2 - 5 ha
5 - 15 ha
15 - 25 ha
25 - 35 ha
N

4.4 CONCLUSIES EN AANDACHTSPUNTEN

GEEN VRIJ AANBOD HMC, MAAR PLANOLOGISCH GEZIEN VOLDOENDE RUIMTE VOOR HMC-ACTIVITEITEN

Er is op dit moment geen vrije hmc-ruimte beschikbaar op bedrijventerreinein in de GMR. De analyse wijst uit dat er in de praktijk relatief veel hmc-locaties gebruikt worden door niet-hmc-bedrijven. Er is dus wel planologische hmc-ruimte op bedrijventerreinen die strategisch ingezet kan worden om op de langere termijn ruimte te kunnen bieden aan circulaire hmc-activiteiten.

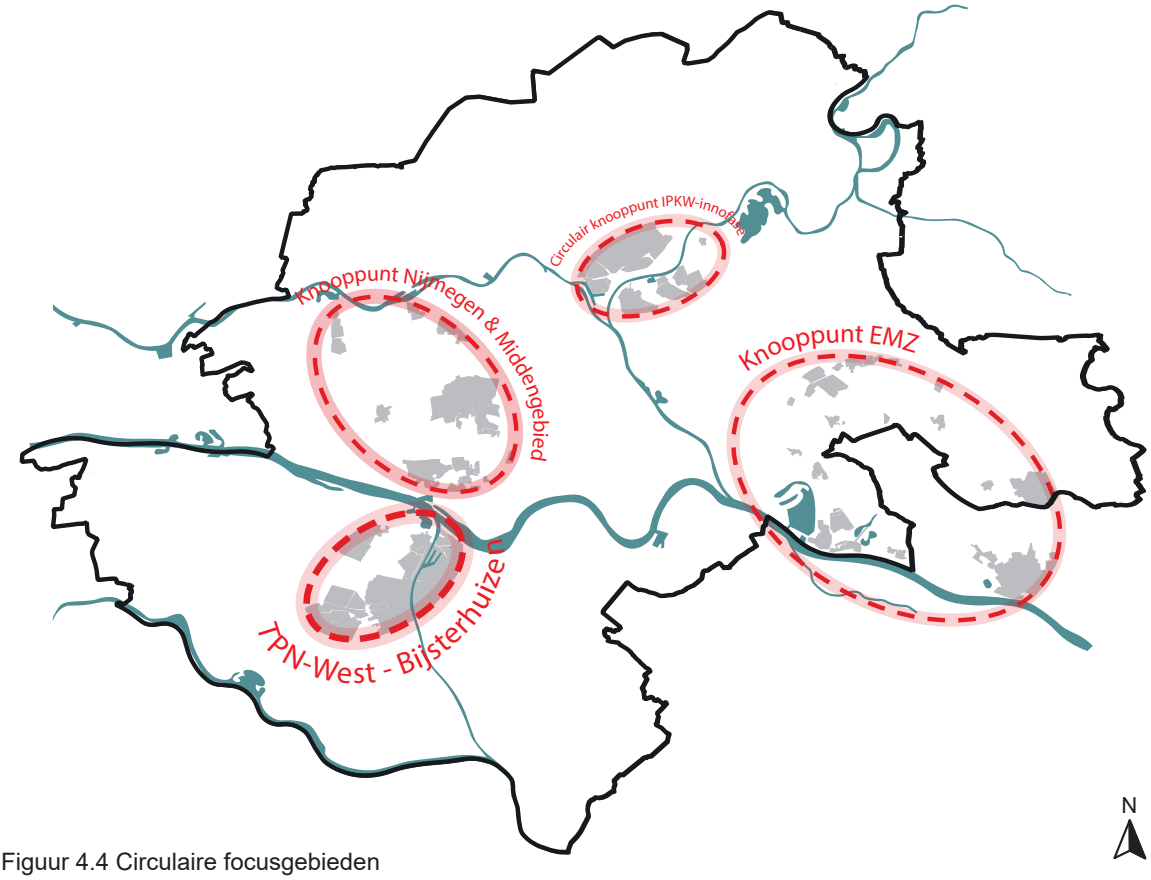
De kansrijke locaties op bedrijventerreinen zijn onder te verdelen in vier gebieden met relatief veel onbenutte hmc-ruimte, gecentreerd rondom een havengebied of logistiek knooppunt over de weg. Havens en logistieke knooppunten zijn cruciaal zijn voor de doorvoer van circulaire goederenstromen.

Deze vier gebieden noemen we circulaire focusgebieden:

1. TPN West-Bijsterhuizen
2. Circulair knooppunt IKPW-Innofase
3. Knooppunt Nijmegen & Middengebied
4. Knooppunt EMZ

De hierop volgende pagina's geven meer inzicht in de vier circulaire focusgebieden.

Op de bedrijventerreinen in deze vier circulaire focusgebieden is in totaal circa 675 hectare bestemd voor hoge milieucategorieën. Daarvan wordt ongeveer 180 hectare (25%) niet gebruikt door hmc-bedrijven. Daarmee is er op de bestaande bedrijventerreinen planologisch gezien voldoende ruimte voor circulaire hmc-activiteiten.

Figuur 4.4 Circulaire focusgebieden

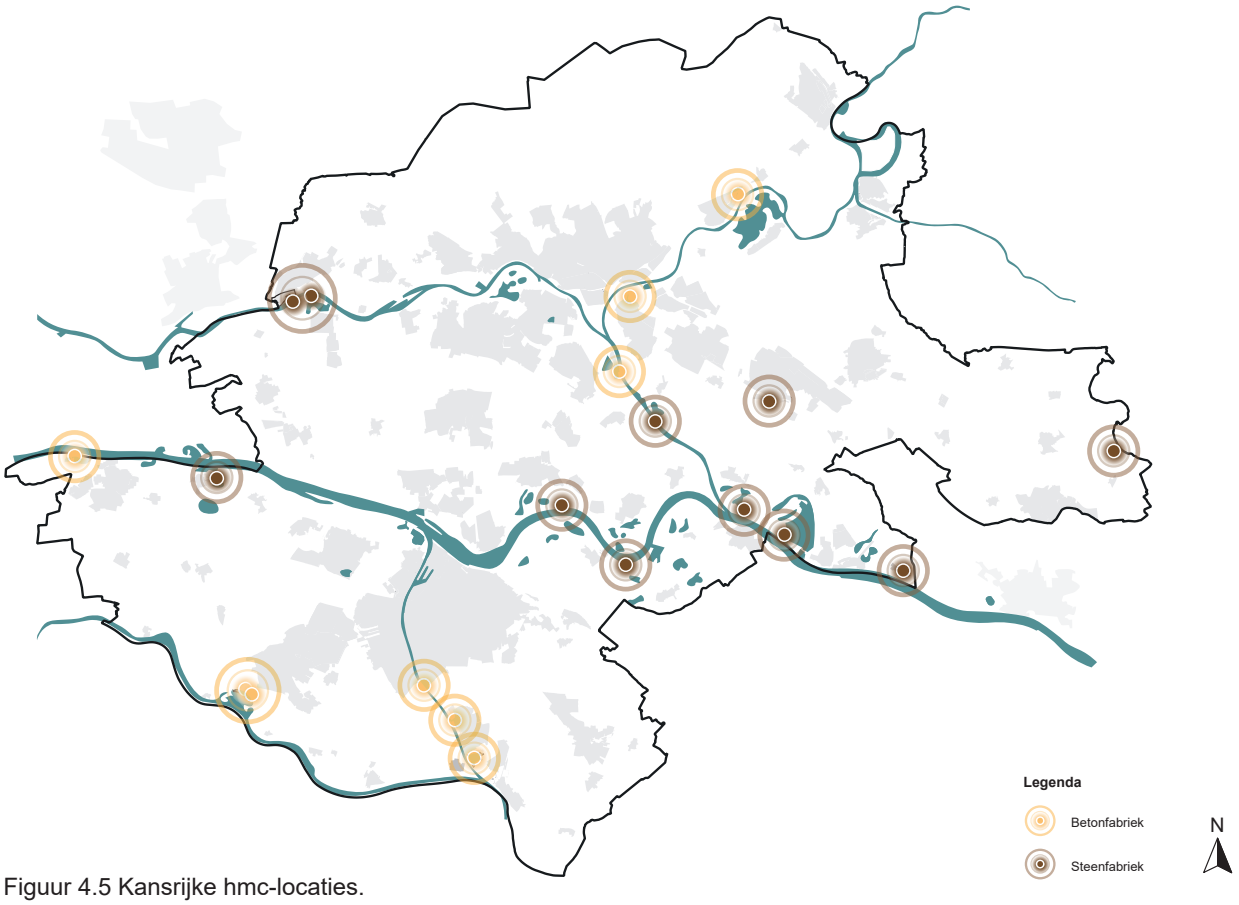
BETER BENUTTEN IS NIET OVERAL NOODZAKELIJK EN VRAAGT OM MAATWERK

Dit resulteert in drie mogelijkheden om ervoor te zorgen dat de bestaande hmc-locaties in de GMR optimaal benut worden voor de transitie naar een circulaire economie:

1. Beter benutten en/of intensiveren van bestaande hmc-locaties ten behoeve van circulaire activiteiten;
2. Nieuwe (schuif)ruimte agenderen voor bedrijven die niet op een hmc-locatie hoeven te zitten en uitbreiding van een hmc-locatie.
3. Verduurzamen en/of ombouwen van hmc-activiteiten op solitaire hmc-locaties;

Voor beter benutten is schuifruimte nodig, wat niet voor ieder type bedrijvigheid voorhanden is. Met name voor de logistieke bedrijvigheid in knooppunten Nijmegen en EMZ, over het algemeen grote en goed ontsloten kavels, is herstructurering geen noodzaak. De rol voor logistieke bedrijven is hier met name weggelegd in het organiseren van ketensamenwerking en vervoeren van circulaire goederenstromen.

Ook voor de overige locaties vraagt herstructurering om maatwerk. In algemene zin is dit een proces van de lange adem en kostbaar. Voor leegstaande percelen, bedrijven met een vertrekwens of bedrijven waar (meer) schuifruimte beschikbaar voor is, is dit proces eenvoudiger en realistischer. Hierbij moet gezocht worden in de bedrijven in lagere milieucategorieën milieucategorie 1 en 2 of bedrijven uit werkmilieus waar vrij aanbod voor beschikbaar is/komt. Verdiepende analyse, zoals inzicht in de plannen van de bestaande ondernemers en de schuifruimte die benodigd is, is een ander belangrijk instrument dat op de agenda moeten worden gezet bij het maken van een goed herstructureringsplan.

Figuur 4.5 Kansrijke hmc-locaties.

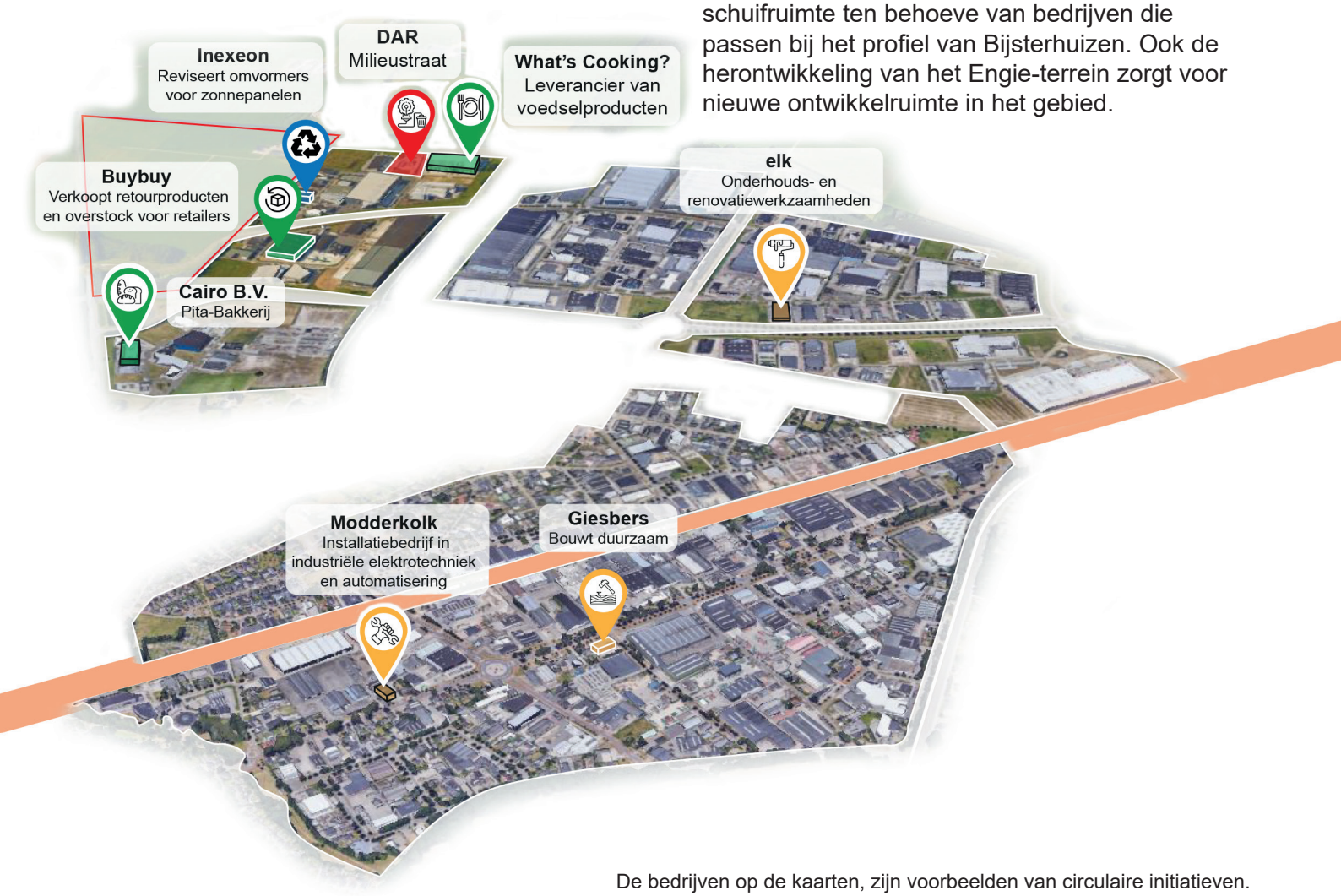
CIRCULAIR FOCUSGEBIED 1: TPN-WEST - BIJSTERHUIZEN

Kenmerken van het gebied:

- Op grote schaal planologische hmc-ruimte aanwezig
- Watergebonden
- Ligging op vervoersknooppunt van meerdere assen en modaliteiten
- Ligging nabij de stad
- Met de uitbreiding van Bijsterhuizen en herontwikkeling van het ENGIE-terrein komt nieuwe ontwikkelruimte beschikbaar.
- Nabij Natura 2000 van rivier en stuwwal Rijk van Nijmegen
- Ligt op de exportroute naar achterland Europa

Door de ligging en koppeling met de kennisclusters in Nijmegen is deze locatie uitermate geschikt voor ontwikkelingen rondom de sector ‘Health’ en de bouwketen. Met name TPN-West is kansrijk om een belangrijke rol te spelen als vestigingslocatie voor onder andere circulaire activiteiten. Ook voor andere ruimtevragers, zoals energievoorziening, is TPN-West interessant. Tevens dient er rekening gehouden te worden met de leefbaarheid in en rondom het gebied. Er ligt, kortom een forse opgave om het gebied zo optimaal mogelijk te benutten, waarbij invulling door circulaire (hmc-)activiteiten kansrijk is.

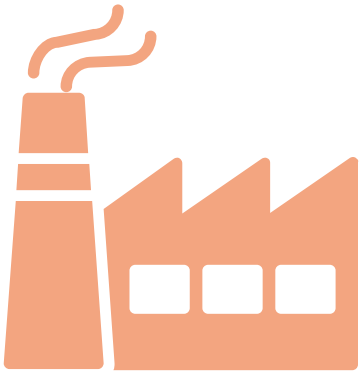
Om optimalisatie mogelijk te maken, is schuifruimte nodig. De uitbreiding van Bijsterhuizen kan hier mogelijk een rol in spelen, zowel als uitbreidingsruimte voor circulaire bedrijven, logistieke circulaire hubs als voor schuifruimte ten behoeve van bedrijven die passen bij het profiel van Bijsterhuizen. Ook de herontwikkeling van het Engie-terrein zorgt voor nieuwe ontwikkelruimte in het gebied.

De bedrijven op de kaarten, zijn voorbeelden van circulaire initiatieven.

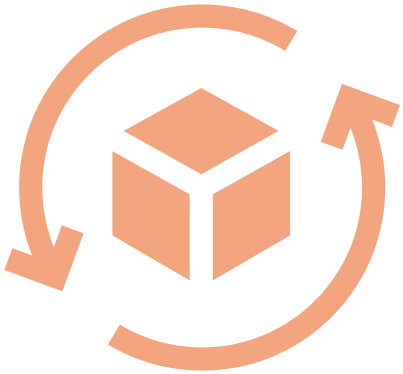

Totale omvang HMC-bestemming: circa 200 ha, waarvan circa 60 hectare niet gebruikt wordt door hmc-bedrijven. Let op: er is nauwelijks hmc-ruimte vrij beschikbaar. Deze ruimte wordt over het algemeen gebruikt door bedrijven die geen gebruik maken van de hmc-bestemming.

200 HA

Totale omvang HMC-Bestemming

60 HA

Indicatieve omvang van milieuruimte in gebruik door bedrijven met een lagere milieucategorie (<4.1)

CIRCULAIR FOCUSGEBIED 2: KNOOPPUNT NIJMEGEN - MIDDENGEBIED

Kenmerken van het gebied:

- Logistieke hotspot: grootschalige (XXL-) logistiek met enkele klassiek-gemengde bedrijventerreinen;
- Bestemmingsplannen bieden ruimte voor hmc-activiteiten;
- De uitbreidingen van de Grift en Agropark zorgen voor nieuwe ontwikkelruimte
- De beoogde doortrekking van de A15 zorgt voor een verbetering van de regionale bereikbaarheid en doorstroming.
- Park Lingezegen waarborgt de noodzakelijk groene ruimte in het Middengebied.

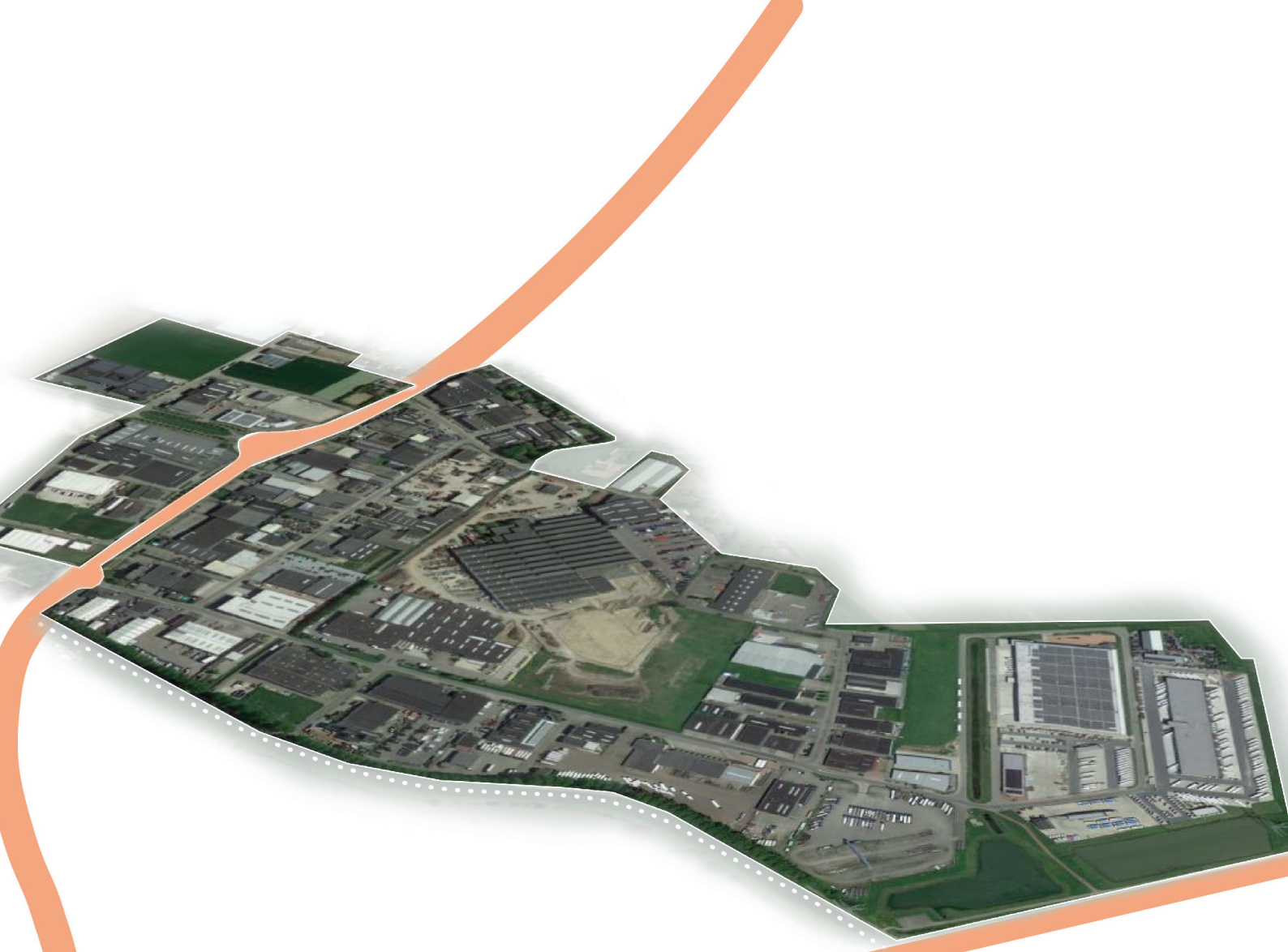
In het Middengebied is in grote mate logistieke ruimte aanwezig op bedrijventerreinen met een (gedeeltelijke) hmc-bestemming. De profilering van het gebied als logistieke hotspot is een bewuste keuze en past bij de kenmerken van het gebied.

De logistieke ruimte kan worden benut voor retourlogistiek en verwerking van materiaalstromen voor transport naar grootschalige recyclinghubs elders. Alleen in een scenario waarin de focus meer op regionale ketensluiting komt te liggen, is ombouw van logistieke ruimte naar maak- en recyclingruimte in dit gebied logisch gezien de grootschalige aanwezigheid van hmc-bestemmingen. Er is daarom geen directe noodzaak om voor te sorteren op grootschalige ombouw van logistiek naar hmc-activiteiten in dit gebied.

Totale omvang hmc-bestemming: circa 170 ha, waarvan ongeveer 50 hectare niet gebruikt wordt door hmc-bedrijven. Let op: er is nauwelijks hmc-ruimte vrij beschikbaar. Deze ruimte wordt over het algemeen gebruikt door bedrijven die geen gebruik maken van de hmc-bestemming.

De bedrijven op de kaarten, zijn voorbeelden van circulaire initiatieven.

met
regio

170 HA

Totale omvang HMC-Bestemming

50 HA

Indicatieve omvang van milieuruimte in gebruik door bedrijven met een lagere milieucategorie (<4.1)

CIRCULAIR FOCUSGEBIED 3: CIRCULAIR KNOOPPUNT IPKW-INNOFASE

Kenmerken van het gebied:

- Op grote schaal ruimte voor hmc-activiteiten
- IPKW en Innofase zijn circulaire koplopers
- Ligging aan belangrijke transportas (Pleijroute, A12)
- Watergebonden locaties aan de zuidelijke IJsseloever
- Herontwikkeling haven van Arnhem
- Centrale ligging in het stedelijk gebied
- Nabijheid van kennis en kunde
- Nabij Natura2000-gebieden

Dit gebied is in wezen al een circulair knooppunt met koplopers Innofase en IPKW (tech, energie en gerelateerde circulaire initiatieven). De omliggende bedrijventerreinen Het Broek en De Beemd en werklocatie IJsseloord 2 hebben bovendien veel niet-benutte hmc-bestemmingen. Ook wordt de werklocatie de Nieuwe Haven in Arnhem herontwikkeld naar een watergebonden bedrijventerrein. In het geval van herontwikkeling van Het Broek en De Beemd is intensivering en schuifruimte nodig. Innofase is daarnaast de meest kansrijke locatie voor uitbreiding van bedrijventerrein met HMC-ruimte in de regio.

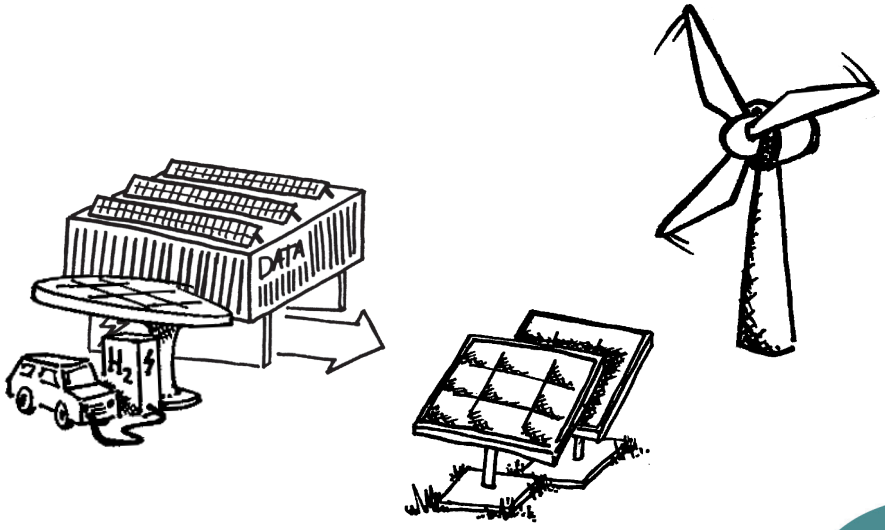
De kantoren op IJsseloord 2 bieden bij langdurige leegstand kansen om omgebouwd te worden naar een circulaire hub.

Aan de zuidoever van de IJssel zijn bovendien meerdere watergebonden bedrijven gevestigd: een betoncentrale en recycling hub. Aan de oostzijde van de brug, nabij Innofase, liggen bovendien de restanten van een oude haven.

Dit alles biedt kansen om in dit deel van de GMR te werken aan (door)ontwikkeling van een hmc-cluster door te ontwikkelen en dat te koppelen aan een herstructurerings- en schuifopgave met als doel het ruimtegebruik op de bedrijventerreinen te optimaliseren.

Totale omvang HMC-bestemming: circa 225 ha, waarvan ongeveer 60 hectare niet gebruikt wordt door hmc-bedrijven. Let op: er is nauwelijks hmc-ruimte vrij beschikbaar. Deze ruimte wordt over het algemeen gebruikt door bedrijven die geen gebruik maken van de hmc-bestemming.

De bedrijven op de kaarten, zijn voorbeelden van circulaire initiatieven.

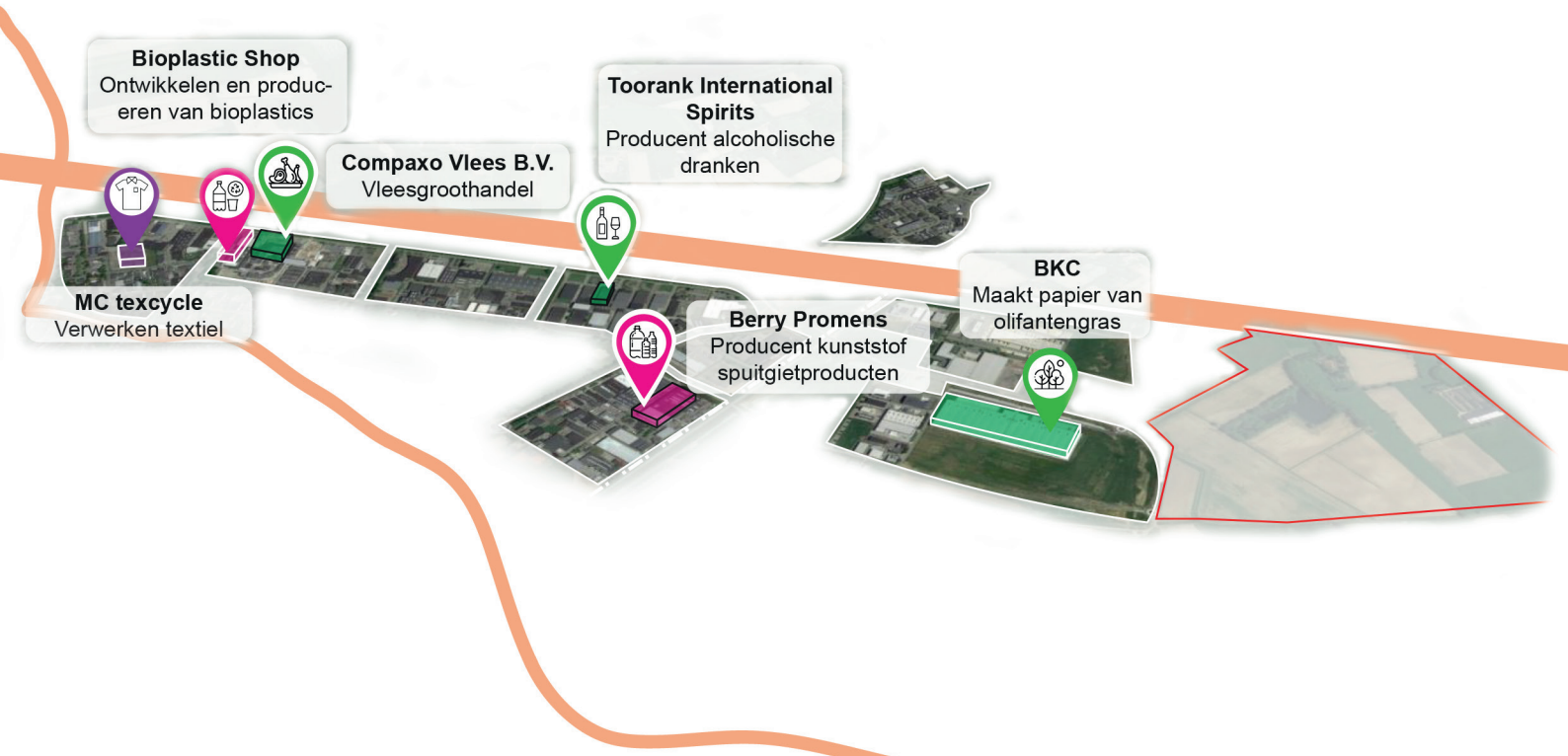

225 HA

Totale omvang HMC-Bestemming

60 HA

Indicatieve omvang van milieuruimte in gebruik door bedrijven met een lagere milieucategorie (<4.1)

CIRCULAIR FOCUSGEBIED 4: KNOOPPUNT EMZ

Kenmerken van het gebied

- Grensoverschrijdend logistiek knooppunt Emmerich-Montferland-Zevenaar.
- In de toekomst versterking van het logistiek knooppunt dankzij de beoogde doortrekking van de A15 en verbreding van de A12.
- Verbindingszone GMR-Achterhoek-Duitsland
- De haven en spoorverbinding in Emmerich zorgen voor multimodale ontsluiting
- Hmc-ruimte op de bedrijventerreinen voor XXL-logistiek en Spijkse Dijk
- Nabij Natura2000-gebieden en andere ecologische verbindingszones.

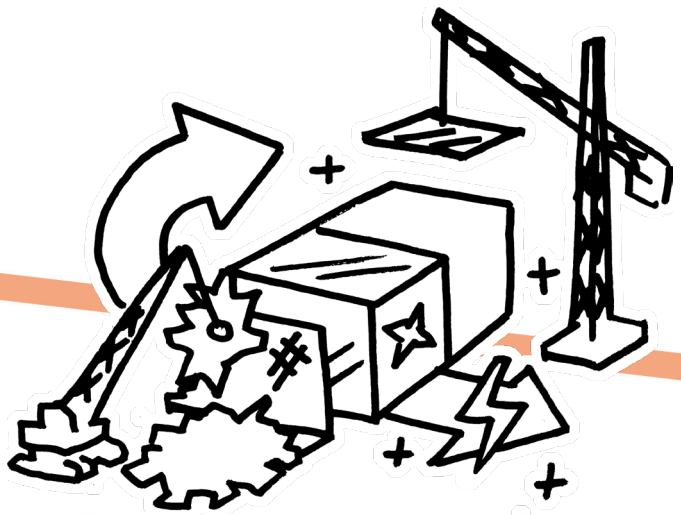
In het knooppunt EMZ is in grote mate logistieke ruimte aanwezig op bedrijventerreinen met een (gedeeltelijke) HMC-bestemming. De profilering van het gebied als logistieke hotspot is een bewuste keuze en past bij de kenmerken van het gebied.

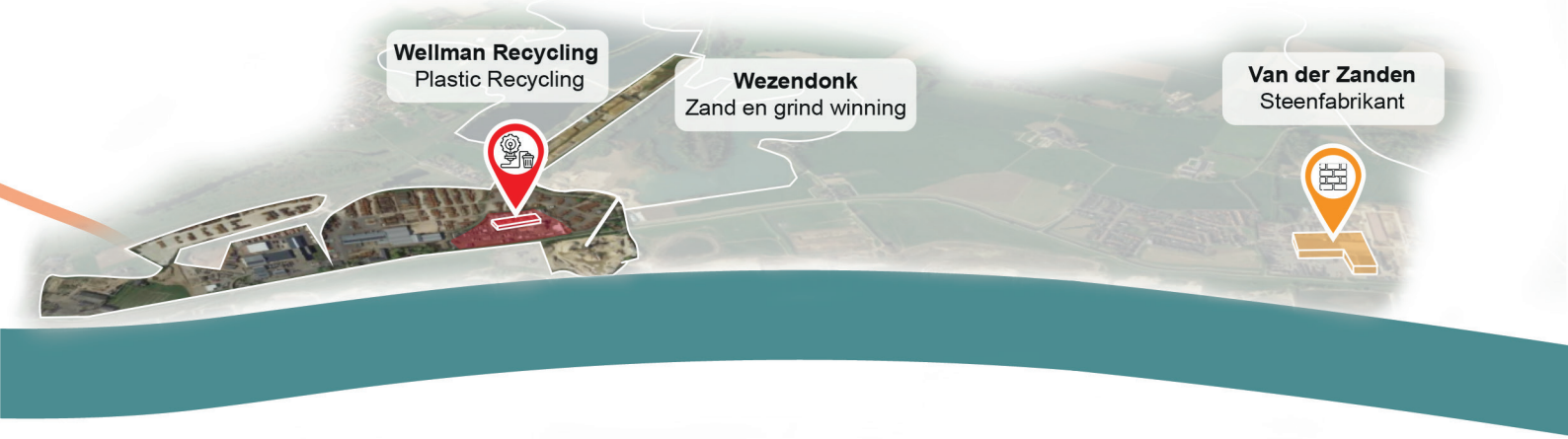
De logistieke ruimte kan worden benut voor retourlogistiek en verwerking van materiaalstromen voor transport naar grootschalige recyclinghubs elders. Alleen in een scenario waarin de focus meer op regionale ketensluiting komt te liggen, is ombouw van logistieke ruimte naar maak- en recyclingruimte in dit gebied logisch gezien de grootschalige aanwezigheid van hmc-bestemmingen. Er is daarom geen directe noodzaak om voor te sorteren op grootschalige ombouw van logistiek naar hmc-activiteiten in dit gebied.

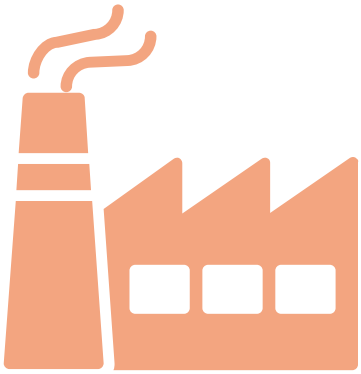
Met Spijkse Dijk is reeds een grootschalige materialenhub aanwezig binnen Knooppunt EMZ. Dit is een potentieel interessante locatie om meer ruimte te bieden aan circulaire hmc-bedrijvigheid. Spijkse Dijk is misschien perifeer gelegen binnen de GMR, maar ligt centraal in knooppunt EMZ en nabij Emmerich en is daarmee uitstekend bereikbaar via het water.

Totale omvang hmc-bestemming: ca. 70 ha, waarvan ongeveer 15 hectare niet gebruikt wordt door hmc-bedrijven. Let op: er is nauwelijks hmc-ruimte vrij beschikbaar. Deze ruimte wordt over het algemeen gebruikt door bedrijven die geen gebruik maken van de hmc-bestemming.

De bedrijven op de kaarten, zijn voorbeelden van circulaire initiatieven.

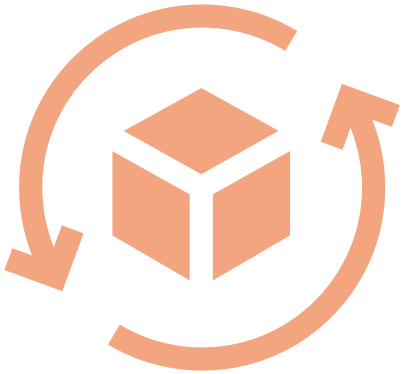

70 HA

Totale omvang HMC-Bestemming

15 HA

Indicatieve omvang van milieuruimte in gebruik door bedrijven met een lagere milieucategorie (<4.1)

5. RUIMTEBEHOEFTE VAN CIRCULAIRE ACTIVITEITEN OP HMC-LOCATIES

5.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk schijnt geeft een antwoord op de vraag wat de toekomstige ruimtebehoefte is van circulaire activiteiten op hmc-locaties in de GMR. Het inzicht in de ruimtebehoefte komt tot stand op basis van de bevinding in de voorgaande hoofdstukken ten aanzien van de regionale waardeketens en topsectoren en de kansen op bestaande hmc-locaties. De centrale vraag in dit hoofdstuk luidt:

Wat is de toekomstige ruimtebehoefte van circulaire hmc-activiteiten in de GMR? En welke strategische keuzemogelijkheden horen daarbij?

Om inzicht te bieden in de ruimtebehoefte onderscheiden we drie typen circulaire werklocaties, met ieder hun eigen specifieke kenmerken, die nodig zijn in de stappen naar een circulaire economie. Uiteindelijk is het de doelstelling dat in 2050 alle bedrijven (zoveel mogelijk) circulair werken en de gehele economie circulair is ingericht. Er is dan dus geen sprake meer van een specifieke circulaire vraag. In dit hoofdstuk duiden we tevens de strategische keuzemogelijkheden ten aanzien van het ruimtelijk beleid.

5.2 DRIE SOORTEN CIRCULAIRE BEDRIJFSLOCATIES

Niet alle circulaire bedrijvigheid heeft dezelfde ruimtebehoefte en ruimtelijke kwaliteitseisen. Zo bevinden repaircafés zich idealiter dichtbij bewoners op een toegankelijke plek in stedelijk gebied, bijvoorbeeld in de buurt van een OV-knooppunt, bevinden materialendepots zich aan de rand van de stad met snelle toegang tot ontsluitingswegen en vindt procesindustrie (recycling of verwerking) plaats op, bij voorkeur watergebonden, hmc-terreinen. We onderscheiden in de GMR drie soorten kansrijke circulaire bedrijfslocaties, waaraan ruimte geboden kan worden:

1. Broedplaatsen voor innovatieve circulaire activiteiten, zoals living labs of campussen voor verdere ontwikkeling van techniek;
2. Circulaire hubs, zoals materiaaldepots en op- en overslaglocaties;
3. Industriële productie en verwerkingslocaties.

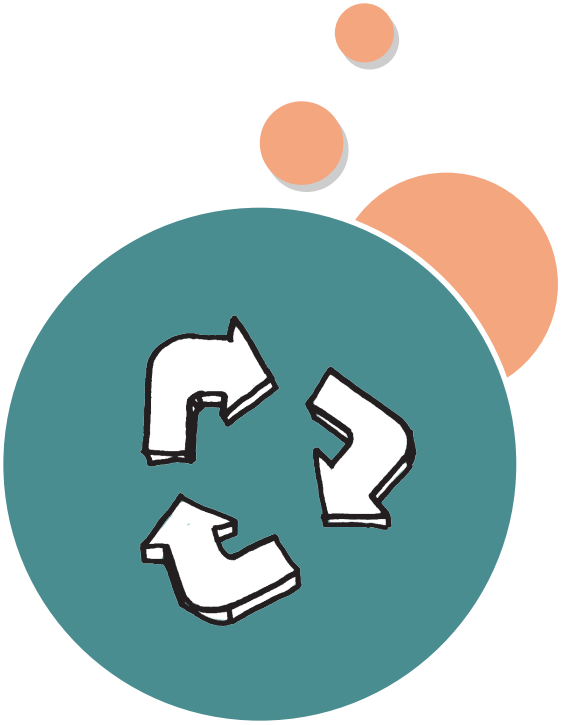
Elk van deze bedrijvigheid kenmerkt zich in een verwachte ruimtebehoefte (in ha.), ruimtelijke kwaliteitseisen en de noodzaak voor vestiging op een hmc-locatie. Het clusteren van de verschillende activiteiten rondom één locatie bevordert de innovatiekracht en de samenwerking binnen de ketens en sectoren. In de volgende paragrafen zijn de kenmerken per circulaire activiteit en de kansen voor de GMR beschreven.

CIRCULAIR KENNIS- EN INNOVATIECLUSTER

Vanuit de regionale topsectoren en kennis- en onderwijsinstellingen zijn er in de regio kansen voor innovatie en ontwikkeling op het gebied van hergebruik en recycling in onder andere de zorgsector, circulair ontwerp textiel/ kleding, biobased bouwmaterialen, circulair en modulair bouwen en opslag en recycling van zonnepanelen, batterijen en accu's. Om deze sectoren en ketens te ondersteunen in de circulaire transitie is er samenwerking nodig tussen onderwijsinstellingen en uitvoerende bedrijven. Ervaring leert dat versnelling in de circulaire transitie verder toeneemt als onderwijsinstellingen en bedrijven samenwerken en hun kennis bundelen. De beste plekken hiervoor zijn broedplaatsen voor innovatie, waar onderwijs, vooruitstrevende bedrijven, startups, scale-ups en fieldlabs samen komen. Nabijheid van en goede bereikbaarheid voor de arbeidsmarkt (hoger- en praktisch opgeleid) is een prioriteit.

De GMR huisvest met IPKW een toonbeeld van zo'n broedplaats. IPKW richt zich op cleantech met focus op de energiesector en verduurzaming in bredere zin[15]. Binnen dat brede kader biedt IPKW bovendien al ruimte aan verschillende circulaire initiatieven in andere waardeketens. Het voorbeeld van IPKW toont aan dat er een lange termijnvisie en -strategie nodig is om een locatie succesvol te ontwikkelen tot broedplaats. Het is bovendien noodzakelijk dat er voldoende (milieu)ruimte geboden wordt en dat er vanuit de filosofie van het gebied sprake is van doorstroming op het moment dat initiatieven de scale-upfase ontstijgen. Bij voorkeur is de locatie goed bereikbaar en weten bedrijvigheid, overheid en onderwijs (de triple-helix) er elkaar te vinden.

Niet alle bedrijvigheid binnen een broedplaats heeft een hoge milieucategorie nodig, maar aanwezigheid van een hmc-bestemming is wel wenselijk. Er is voldoende hmc-ruimte nodig voor bedrijven die (op kleine schaal) experimenteren met technische innovaties, bijvoorbeeld op het gebied van proces of maakindustrie. Binnen een broedplaats kan daardoor rekening worden gehouden met een zonering. De benodigde omvang van zo'n gebied is afhankelijk van meerdere factoren, zoals de wijze waarop een broedplaats geïnitieerd wordt: form scratch of vanuit een aantal bestaande bedrijven, en op welke manier bedrijven hier samenwerken. Voor een startende locatie is naar schatting 15 tot 20 ha[16] voldoende, waarvan 25% hmc. Afhankelijk van de ontwikkelingen en strategie van de regio kan deze ruimtebehoefte echter groter worden.

[15] IPKW – over ons. https://www.ipkw.nl/ontdek-ipkw/over-ons/
[16] Dit is een inschatting op basis van verscheidene voorbeelden van innovatieclusters met verschillende schaalgroottes in onder meer de Achterhoek, regio Eindhoven en Twente.

SPECIFIEKE (RUIMTE)BEHOEFTE IN DE GMR

Energy: Met IPKW bestaat al een locatie waar startups en scale-ups in de cleantech en energiesector zich kunnen vestigen. Voor IPKW voorzien we daarom voortzetting van de rol als kennis- en innovatiecluster in de energiesector. Hierin is innovatie ten aanzien van (de recycling van) zonnepanelen, batterijen en accu's een logische invulling.

Health: Vanuit het DNA van de regio volgt logischerwijs dat Health-gerelateerde partijen in de regio hun rol in de circulaire transitie op zich nemen. Op de verschillende campussen in Nijmegen zijn al initiatieven gevestigd. Circulair focusgebied TPN-West-Bijsterhuizen biedt kansen om de positie van de regio in deze topsector te versterken. Dit kan door samen met regionale partijen in het Health-cluster en gevestigde bedrijven, zoals ARN, de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een circulair kennis- en innovatiecluster rondom het thema Health te verkennen. De GMR onderscheidt zich specifiek op recycling en hergebruik van reststromen en gebruikte materialen van de zorgsector door ARN. Op dit vlak kan de GMR een leidende rol innemen in Nederland als circulaire verwerkingsplek van de zorgsector. De ruimte voor deze activiteiten moet zoveel mogelijk binnen de bestaande grenzen van de bedrijventerreinen gevonden worden.

Naar voorbeeld van IPKW vraagt dit om een marktpartij, een consortium van partijen en/of publiek-private samenwerking met een lange termijnvisie en -strategie op de gebiedsontwikkeling, en voldoende (milieu)ruimte en flexibiliteit om doorstroming te stimuleren. Indicatief is er behoefte aan circa 20 ha voor een circulair kennis- en innovatiecluster, waarvan 5 hectare hmc. Focus gebied TPN West-Bijsterhuizen is hiervoor de meest kansrijke locatie. Het is belangrijk dat daarbij rekening gehouden wordt met de beleidskaders die gemeente Nijmegen voor dit gebied opstelt en dat in het gebied gevestigde bedrijven voorlopig in het gebied kunnen blijven zitten.

Hightech: Kennis en technieken uit deze sector is het verbindende element in het circulair maken van de andere topsectoren en de ketens. De regio is een broedplaats voor innovatieve (product) ontwikkeling en kennisontwikkeling die in andere sectoren, bestaande bedrijven of regio's verder toegepast kunnen worden. Het zwaartepunt van Hightech ligt weliswaar op Noviotech Campus in Nijmegen, maar zien we in de eerste plaats als de noodzakelijke verbindende en overkoepelende factor om op regionaal niveau tot innovatie te komen. Voor deze topsector geldt bij uitstek dat de benodigde ruimte zoveel mogelijk op en nabij het terrein van bestaande hightechbedrijven of op de uitbreiding van reguliere bedrijventerreinen moet worden gevonden.

Voedsel: Voor innovaties in de voedsel- en biomassaketen is samenwerking met Food Valley onontbeerlijk. Dit wordt op verschillende plekken in de regio al opgepakt. Hier voorzien wij geen extra ruimtebehoefte op hmc-locaties.

Textiel: Modeacademie ArtEZ in Arnhem kan een rol spelen in de verduurzaming van de textielketen. Deze rol ligt voor ArtEZ in de ontwerpfase. Dat betekent dat er geen grootschalige experimenteerruimte nodig is.

Bouwketen VIA-T is het regionale centrum voor duurzaamheid, innovatie en vakmanschap in de bouw. Mogelijk kan VIA-T een coördinerende rol spelen in de circulaire transitie en verduurzaming in algemene zin van de volledige bouwsector in de regio. Dit vergt geen additionele ruimte op hmc-locaties.

Voor de andere waardeketens die in dit rapport aan bod komen, voorzien we geen specifieke regionale rol in het vormen van een circulair kennis- en innovatiecluster.

CIRCULAIR KENNIS- EN INNOVATIECLUSTER

CIRCULAIRE HUBS

De circulaire economie vraagt het beheren en optimaliseren van materiaal-, producten en grondstoffenstromen. Voor het inzamelen, sorteren en classificeren, schoonmaken en distribueren van deze stromen zijn logistieke knooppunten nodig in de regio, zogeheten circulaire hubs. Op deze locaties worden materialen en/of producten gereed gemaakt voor recycling en verwerking of voor reparatie en hergebruik.

De ruimtebehoefte, noodzaak voor hmc en kwaliteitseisen zijn afhankelijk van het type materiaal, de schaal van de operatie, de benodigde infrastructuur en de soorten activiteiten die plaatsvinden. De opslag van gevaarlijke stoffen (chemicaliën of waterstof) vraagt bijvoorbeeld om hmc-ruimte terwijl opslag van niet-gevaarlijke stoffen (o.a. elektra, textiel) in lagere milieucategorieën mag plaatsvinden. Daarnaast vragen grotere materialen (o.a. bouw) of een grotere schaalgrootte van opslag en inzameling ook om meer ruimte. Daarbij dient ook rekening gehouden te worden met de hoeveelheid geluid die een dergelijke opslaglocatie produceert. Harde geluiden, van onder andere staal, kunnen enkel plaatsvinden op hmc-locaties met een grotere afstand tot woningbouw.

De locaties zijn bij voorkeur multimodaal ontsloten via weg, spoor en water om de transportstromen van materialen en producten zo veel mogelijk te optimaliseren. Watergebonden kavels, met bij voorkeur een openbare kade, zijn extra in trek om grootschalig transport naar (recycling) locaties elders in Nederland, zoals de Haven van Rotterdam, Twente of Tilburg, of Duitsland mogelijk te maken. Hoe de circulaire hubs zich ontwikkelen is afhankelijk van de focus en ambities in de regio en gemeentes, de beschikbare ruimte en de specifieke behoeftes van betrokken stakeholders en bedrijven. In de regio zijn aanknopingspunten aanwezig voor onderstaande hubs.

SPECIFIEKE (RUIMTE)BEHOEFTE IN DE GMR

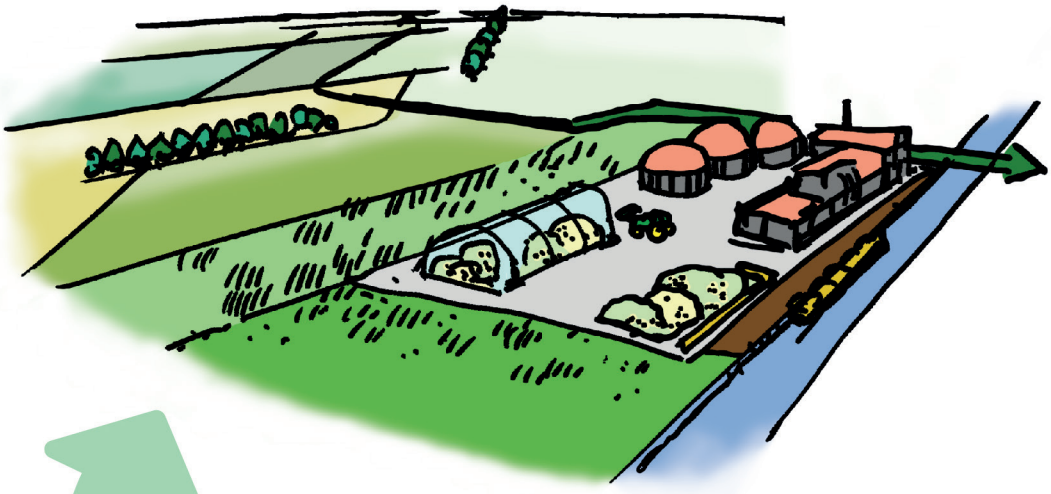
Niet gevaarlijke stoffen: in zowel het Rijk van Nijmegen als het gebied rondom Arnhem en de Liemers is circa 5 hectare[18] nodig voor verwerking van niet-gevaarlijke stoffen door de regionale milieubedrijven voor de op- en overslag van niet-gevaarlijke stoffen. In totaal ca. 10 hectare netto in de gehele regio. Om zo efficiënt mogelijk de grootste afvalstromen van het stedelijk gebied te beheren is het tactisch om deze locaties rondom Arnhem en Nijmegen te centreren. De materialen worden hier eerst verzameld en gesorteerd, alvorens zij gebundeld vervoerd worden naar grootschalige verwerkingslocaties elders in het land of de regio.

Op deze locaties kan een combinatie van consumenten- en bedrijfsafval (o.a. textiel, elektra, kunststoffen en bouwmaterialen) tijdelijk opgeslagen en beheerd worden. Afhankelijk van welke materialen en werkzaamheden, waaronder lichte verwerkings-, schoonmaak en/of reparatieactiviteiten, de regio wil faciliteren dienen deze locaties gedeeltelijk een hoge milieucategorie te hebben. Om flexibiliteit in de inrichting te bieden wordt ervan uitgegaan dat circa 20% van de totale oppervlakte van de hub geschikt moet zijn voor hmc-activiteiten.

De afvalinzamelaars en milieubedrijven vestigen zich bij voorkeur op één of twee centrale locaties in de regio, dichtbij ontsluitingswegen/water/spoor en bij voorkeur aan de rand van stedelijk gebied. Dit zorgt voor efficiënte logistiek van materialen tussen de stad en de regio en heeft daarnaast positief effect op sociale werkgelegenheid in stedelijk gebied. De locatieselectie en focus dienen in samenspraak lokale afvalinzamelaars en milieubedrijven, waaronder PreZero, Dar en Renewi, producenten en andere stakeholders ontwikkelt te worden. Zo zijn er reeds een aantal gesprekken geweest tussen Dar en ArtEZ in Arnhem voor een regionaal sorteercentrum voor textiel.

Er zijn reeds materialenhubs in de regio aanwezig. Op deze locaties ligt de nadruk op opslag en distributie, en niet op het bevorderen van circulaire strategieën. De locaties die momenteel op

[18] In de interviews (o.a. Dar) is naar voren gekomen dat er op korte termijn een aanvullende ruimtebehoefte is van minimaal 5 hectare voor de inzameling en sortering van niet-gevaarlijke stoffen, waaronder elektronica, kunststoffen en/of meubels.

MATERIALEN OPSLAG (TEXTIEL/KUNSTSTOFFEN/BOUW),
SORTEREN EN KLAARMAKEN VOOR TRANSPORT

bedrijventerreinen en individuele bedrijfslocaties liggen zijn interessant voor de ombouw naar een circulaire hub. Door hiervoor de tactische knooppunten, waar verschillende transportstromen samen komen, in de regio te gebruiken kan retourlogistiek en distributie van en naar bedrijven en consumenten geoptimaliseerd worden.

Ook de bekende milieustraat, waar in ieder gemeente aan ingezetenen de gelegenheid wordt geboden om afval naartoe te brengen, is een circulaire hub. In een circulaire economie, waarin veel meer materialen hergebruikt worden, neemt een milieustraat meer ruimte in. Om dit inpasbaar te maken kan een regionale aanpak opgezet worden, waarbij milieustraten zich in bepaalde materialengroepen specialiseren. Op die manier hoeven niet in ieder gemeente dezelfde materialen ingezameld te worden en wordt het totale ruimtebeslag van circulaire hubs ingeperkt.

Slim ruimtegebruik en intensiveren van bestaande bedrijventerreinen kan op relatief korte termijn een oplossing bieden voor deze activiteiten.

Gevaarlijke stoffen: Opslag van gevaarlijke stoffen is in de GMR veelal gerelateerd aan specifieke bedrijven. Het circulair maken van bedrijfsprocessen met gevaarlijke stoffen, zoals chemicaliën, vraagt om de opslag van deze stoffen op hmc-locaties. Bij voorkeur vindt dit zoveel mogelijk op het terrein zelf of zo dicht mogelijk in de buurt plaats op goed ontsloten hmc-locatie. Echter is de ruimtebehoefte afhankelijk van de individuele bedrijfssituatie en is dit vanwege de omgeving niet altijd mogelijk. Verdiepende gesprekken met deze bedrijven, zoals NXP en andere bedrijven die gevaarlijke stoffen gebruiken in hun productieproces, zullen dit moeten uitwijzen. De focus zal moeten liggen op behoud van hmc-ruimte ten behoeve van de bestaande bedrijven of het bieden van vervangende ruimte indien deze ruimte wordt getransformeerd naar bijvoorbeeld woningbouw. De focus ligt dus niet zozeer op het creëren van ‘nieuwe’ locaties voor nieuwe bedrijven die gevaarlijke stoffen moeten opslaan.

PRODUCTIE- EN VERWERKINGSLOCATIES

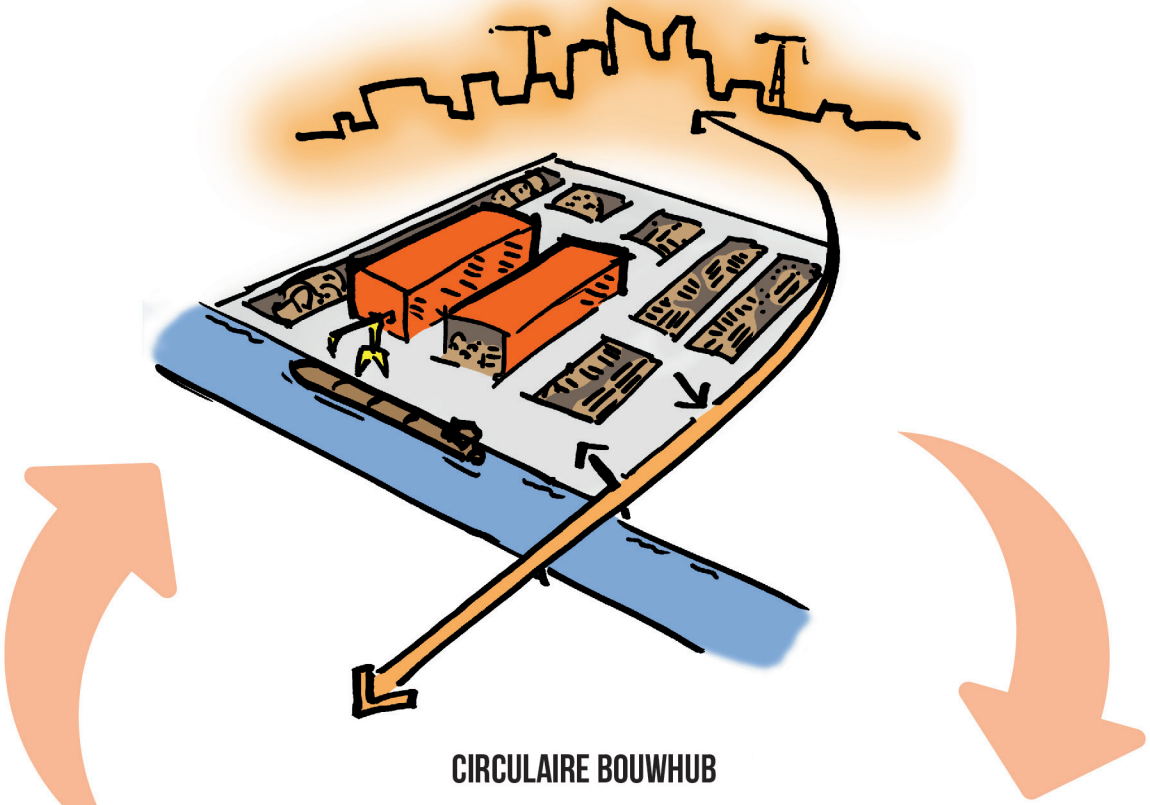
In de regio zijn een aantal industriële activiteiten benoemd die passen bij de kennis en kunde van de regio en kansrijk zijn voor de circulaire transitie. Deze activiteiten hebben een hoge milieucategorie nodig.

Specifieke (ruimte)behoefte in de GMR

- **Bouw:** de bouwketen vraagt om locaties waar innovatie, opslag en recycling, en productie plaatsvinden. We voorzien op verschillende plekken in de regio behoefte aan bouwhubs voor grondstoffen, materialen en bouwelementen. Het is logisch hiervoor de bestaande locaties van bedrijven in de bouwketen te benutten. Dit betekent ofwel verduurzamen en circulair maken van de huidige bedrijven ofwel de locatie ombouwen ten behoeve van andere circulaire bouwactiviteiten. Recycling van beton kan bijvoorbeeld plaatsvinden op terreinen van bestaande betoncentrales in de regio. Indien de ruimte op betoncentrales of andere watergebonden hmc-locaties vrijkomt dan kan deze bijvoorbeeld benut worden voor de verwerking van bouwpuin tot een bruikbare stroom van gerecycled keramisch materiaal (chamotte) dat in te zetten is voor de baksteenfabrieken ligt meer voor de hand[19].

  Watergebonden herontwikkelingslocaties en anderszins vrijkomende ruimte op watergebonden kavels in of nabij het stedelijk gebied zijn interessante locaties voor een (tijdelijke) bouwhub. Voor de productie van modulaire woningen is ca. 3 hectare hmc-ruimte voor een fabriek die 4000 modulaire woningen per jaar produceert. Dit is voldoende om tot en met 2040 in de volledige productie van 60.000 woningen te voorzien. Voor modulaire woningen is een combinatie van houtbouw, biobased materialen en traditionele materialen zoals bakstenen nodig. Er zijn een of twee bouwhubs nodig, afhankelijk van de locatie van de hub en het aantal modulair te produceren woningen. In overleg met marktpartijen moet de nadere locatie(s) en invulling van een modulaire woningbouwfabriek bepaald worden.

[19] Bron: Interview met KNB Keramiek.

CIRCULAIRE BOUWHUB

> **Ruimte voor energievoorziening:** Verduurzaming van de industriële energievoorziening vraagt ruimte. Door de elektrificatie van de energievoorziening is de druk op het elektriciteitsnet hoog, waardoor behoefte is aan slimme energiehubs om de pieken op het net op te vangen. De verwachting is echter dat dat alleen niet voldoende is. Bovendien maakt TenneT in februari 2024 bekend dat slimme energiehubs in de GMR voorlopig nog niet op grote schaal uitgerold kunnen worden[20]. Daardoor is er ook behoefte aan andere energiedragers, zoals waterstof.

  Slimme energiehubs zijn grotendeels digitale systemen, die ervoor zorgen dat de energievoorziening en het -verbruik van bedrijven op een bedrijventerreinen slim op elkaar afgestemd wordt. Om dat mogelijk te maken is een vorm van opslag van energie noodzakelijk. De ruimte die daarvoor nodig is, is vaak op het eigen terrein van het bedrijf in te passen. Voor de productie van waterstof middels een electrolyzer zijn per locatie waarschijnlijk meerdere hectares nodig. Dit is in het kader van dit onderzoek niet verder onderzocht. Innofase en het ENGIE-terrein zijn hiervoor interessante locaties, maar ook solitaire watergebonden hmc-locaties komen vanwege hun relatief geïsoleerde ligging mogelijk in aanmerking.

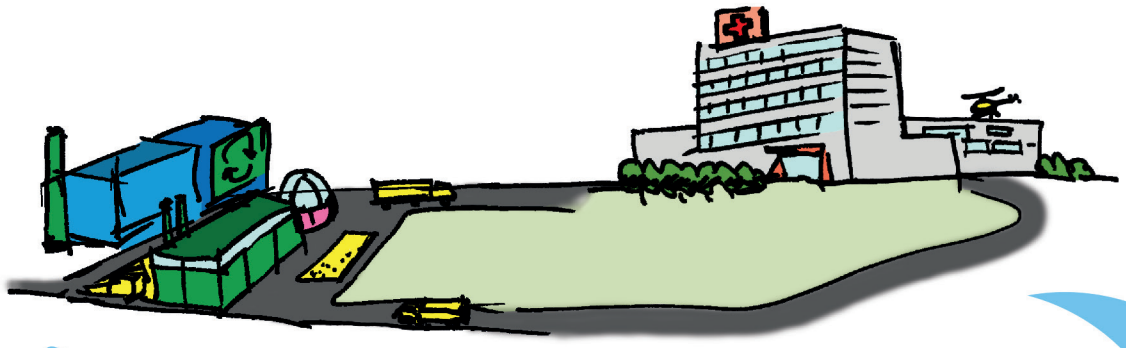
> **Recycling in de zorgsector:** Met de recycling van incontinentiemateriaal door ARN is de regio een voorloper. Dit is een kansrijke afgeleide van het Health-cluster, waar de regio zich (inter)nationaal mee kan profileren. Voorwaarde is dat de locatie van ARN of de directe omgeving hiervoor voldoende fysieke ruimte en milieuruimte biedt. Dit dient echter in overleg met ARN nader bepaald te worden.

De GMR levert voor veel ketens te weinig massa om met enkel regionale stromen een rendabele grootschalige verwerkingslocatie te realiseren. Er is meer massa nodig, waardoor andere plekken in Nederland of omliggende landen logischer zijn om grootschalig te recyclen en de keten ‘te sluiten’. Voor de GMR betekent dit geenszins dat er geen recycling binnen deze ketens kan plaatsvinden of dat er in de regio geen ruimte voor geboden moet worden. Er is alleen geen noodzaak om omvangrijke gebieden te reserveren voor recycling op grote schaal. De GMR kan zelf met name in de bouwketen de bovenregionale verwerkingsrol vervullen.

[20] Solar Magazine (2 februari 2024) Tennet: energiehubs voorlopig maatwerk in Flevopolder, Gelderland en Utrecht.

5.3 CONCLUSIES EN AANDACHTSPUNTEN

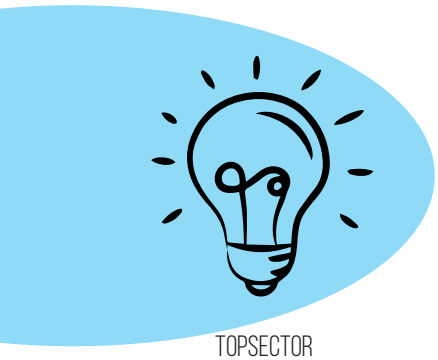
De ambitie en kracht van de Groene Metropoolregio bepalen welke circulaire activiteiten nodig zijn voor die transitie naar een circulaire topregio. In Tabel 5.1 zijn deze grootste circulaire impactmakers voor de drie typen circulaire werklocaties uit paragraaf 5.2 beschreven. De tabel geeft richting aan de manier waarop strategische beleidskeuzes bijdragen aan de ambitie om een circulaire topregio te worden en, bovendien, de manier waarop de GMR een zo groot mogelijk bijdrage kan leveren aan de algehele circulaire transitie. Vervolgens is het aan de regio om strategische beleidskeuzes te maken om deze circulaire activiteiten wel of niet te faciliteren en hiervoor beleid op te stellen en uit te voeren.

CIRCULAIRE VERWERKING
ZORG-RESTSTROMEN

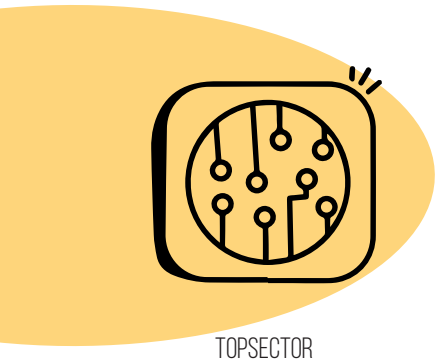
Tabel 5.1 De strategische keuze vertaald naar schakels per keten: Waar de GMR de grootste bijdrage kan leveren aan de circualire transitie en vice versa

TOPSECTOR
ENERGY

INNOVATIE
Faciliteren: Innovatie en ontwikkeling t.b.v. batterij-opslag, zonne-energie en recycling, hergebruik en optimalisatie van accu's, batterijen en zonnepanelen
Ruimtebehoefte: Past binnen de filosofie van IPKW. Ook in TPN-West-Bijsterhuizen zijn initiatieven o.l.v. Dar.

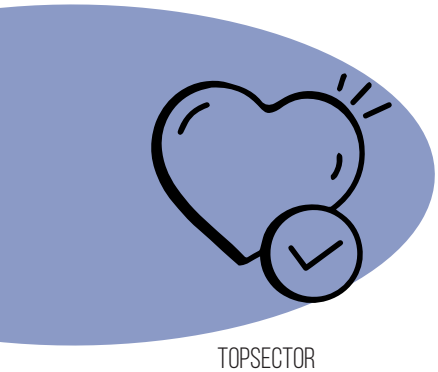
HUBS
Faciliteren: Opslag van energie (waterstof, batterijen en/of zonnepanelen)
Ruimtebehoefte: Inpassen op hmc-terreinen
Kansrijk focusgebied: ENGIE-terrein en Innofase indien de regio inzet op grootschalige opslag van waterstof.

TOPSECTOR
HIGHTECH

INNOVATIE
Faciliteren: Innovaties en startups binnen verschillende sectoren en waardeketens
Ruimtebehoefte: Geen aanvullende ruimtebehoefte
Kansrijk focusgebied: Overkoepelend over de regio

INDUSTRIE
Faciliteren: Verduurzaming van bestaande hightechindustrie
Ruimtebehoefte: Inpassen op bestaande hmc-terreinen nabij industrie. De omvang is afhankelijk van de individuele bedrijfssituatie.

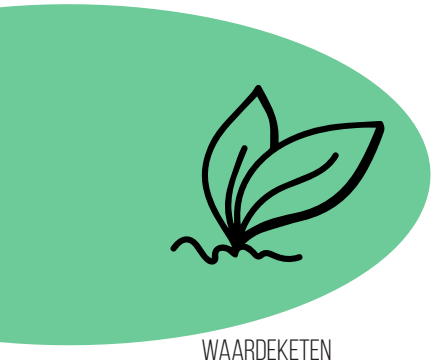

TOPSECTOR
HEALTH

INNOVATIE
Faciliteren: Innovaties en ontwikkeling t.b.v. inzameling en recycling reststromen uit de zorg
Ruimtebehoefte: 20 ha., waarvan 20% hmc
Kansrijk focusgebied: TPN West & Bijsterhuizen

HUBS
Faciliteren: Opslag en sortering van reststromen uit de zorgsector.
Ruimtebehoefte: Combineren met campus/fieldlab.
Kansrijk focusgebied: TPN West & Bijsterhuizen (verwerking i.c.m. logistiek)

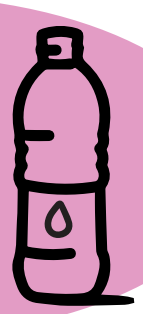
INDUSTRIE
Faciliteren: Verder ontwikkelen van (grootschalige) recycling reststromen uit de zorg
Ruimtebehoefte: : Volledig hmc-locatie. De omvang is afhankelijk van de productiecapaciteit. Bij voorkeur op bestaande locaties.
Kansrijk focusgebied: Op of rondom bedrijfslocatie van ARN

WAARDEKETEN
VOEDSEL

INNOVATIE
Faciliteren: Ontwikkeling en ketensamenwerking met agrarische sector en nabijgelegen regio's en campussen, zoals Food Valley
Ruimtebehoefte: Geen additionele ruimtebehoefte in GMR.

HUBS
Faciliteren: Transitie van landbouwgrond naar verbouwteelt voor biobased producten.
Ruimtebehoefte: Op bestaande agrarische terreinen. Geen additionele ruimte op bedrijventerreinen. In samenspraak met omliggende regio's wat GMR oppakt.

WAARDEKETEN
KUNSTSTOFFEN

HUBS
Faciliteren: Inzamelen, schoonmaken, scheiden en op transport naar grootschalige recycling elders in Nederland
Ruimtebehoefte: Bestaande locaties benutten en waar mogelijk uitbreiden.
Kansrijk focusgebied: TPN-West-Bijsterhuizen en Circulair Knooppunt IPKW-Innofase.

INDUSTRIE
Faciliteren: Samenwerking met omliggende regio's, zoals haven van Rotterdam voor aanleveren materialen
Ruimtebehoefte: Geen ruimte nodig voor nieuwe grootschalige verwerkingslocaties in GMR

INNOVATIE
Faciliteren: Opleidingsmogelijkheden voor circulair textielontwerp.
Ruimtebehoefte: Geen additionele ruimte nodig in GMR
Kansrijk focusgebied: Rondom onderwijsinstelling ArtEZ in Arnhem

WAARDEKETEN
TEXTIEL

HUBS
Faciliteren: Hub voor verzamelen en sorteren van textiel voor verwerking
Ruimtebehoefte: Een textielsorteercentrum, geen hmc-nodig.
Kansrijk focusgebied: Knooppunt Nijmegen & Middengebied en Knooppunt EMZ.

INDUSTRIE
Faciliteren: Samenwerking met omliggende regio's, zoals Twente en Tilburg voor aanleveren materialen
Ruimtebehoefte: Geen ruimte nodig voor nieuwe grootschalige verwerkingslocaties in GMR

INNOVATIE
Faciliteren: Innovaties en ontwikkeling t.b.v. biobased en modulair bouwen.
Ruimtebehoefte: Gedeeltelijk hmc is wenselijk, bij voorkeur op bestaande hmc-locaties.
Kansrijk focusgebied: TPN-West-Bijsterhuizen

WAARDEKETEN
BOUW- EN SLOOPAFVAL

HUBS
Faciliteren: Opslag en eventueel bewerking van secundaire bouwmaterialen
Ruimtebehoefte: Gedeeltelijk hmc, bij voorkeur op bestaande hmc-locaties
Kansrijk focusgebied: Op terrein van bestaande steenfabrieken of betoncentrales, mits deze vrijkomen. Daarbij is ook de beschikbaar komende ontwikkelruimte op het ENGIE-terrein interessant

INDUSTRIE
Faciliteren:
> Productie van biobased materialen en producten uit secundair materiaal
> Productielocatie (1 of 2) voor ontwikkeling modulaire woningen (3 tot 6 ha hmc)
> Verduurzaming steenfabrieken
> Betonrecycling

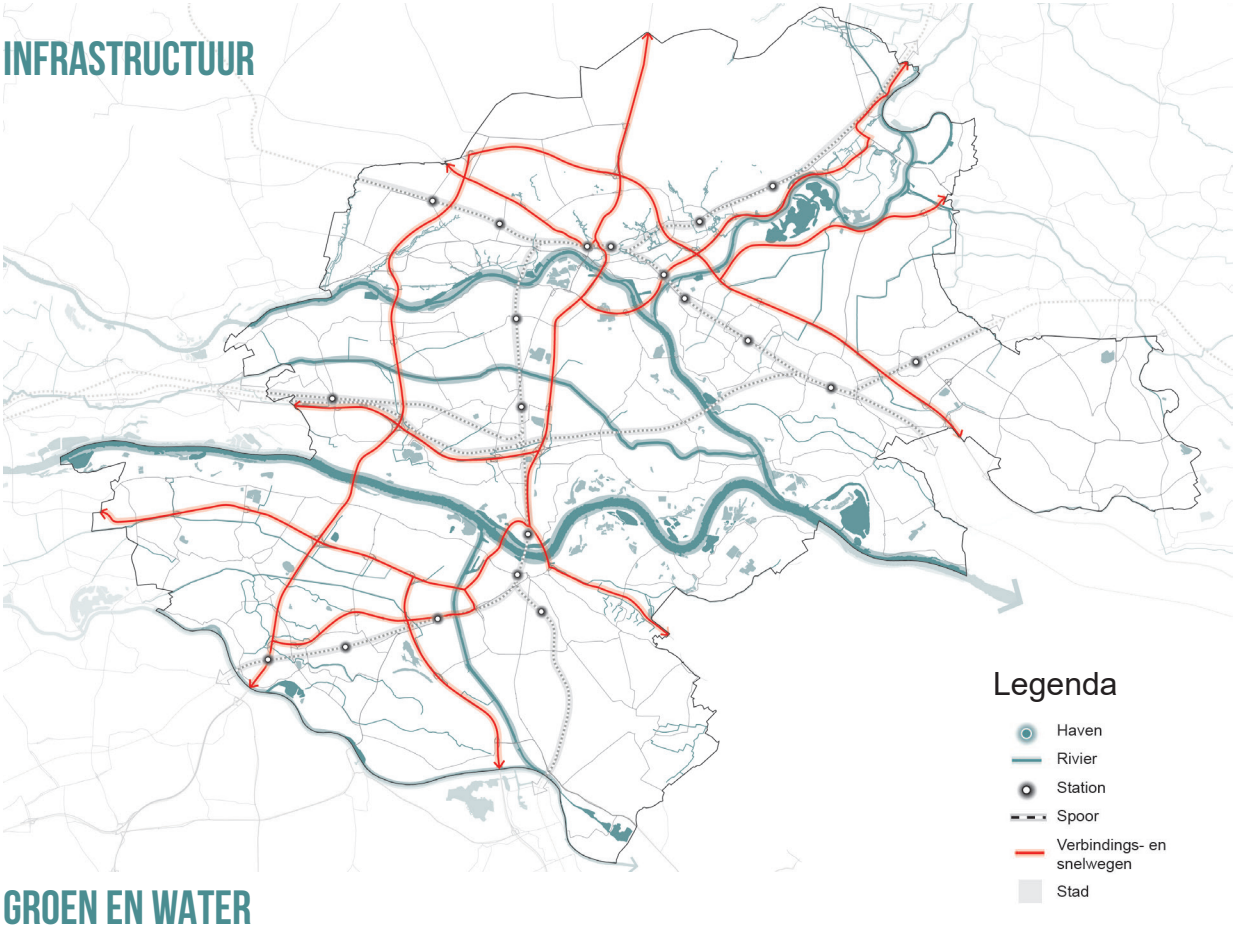
Ruimtebehoefte: Bij voorkeur op bestaande of – indien van toepassing – vrijkomende hmc-locaties
Kansrijk focusgebied: Bestaande ruimte op solitaire hmc-locaties. Bouwhub nabij woningbouwlocaties.

RUIMTELIJKE KANSENKAART VOOR CIRCULAIRE BEDRIJVIGHEID IN DE GMR

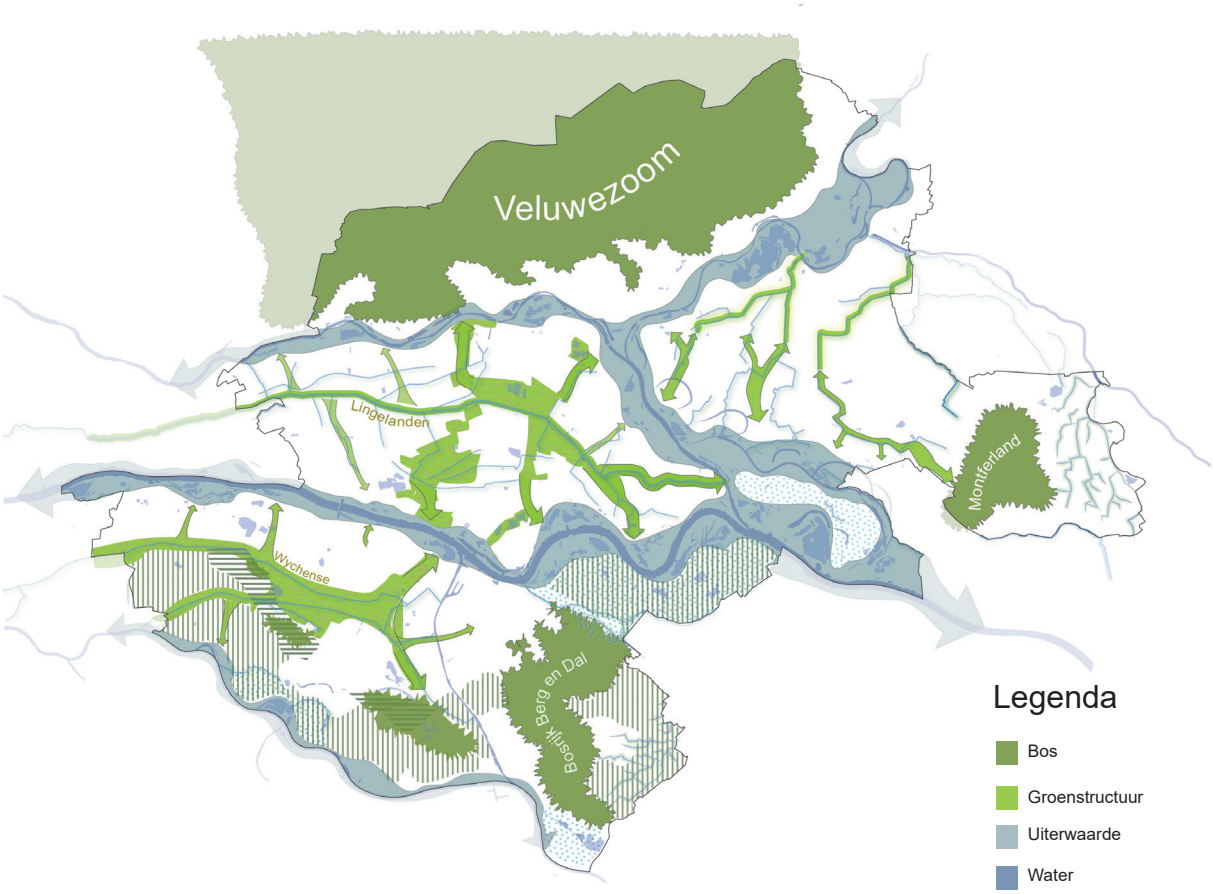
Tabel 5.1 laat zien dat voor de drie topsectoren en belangrijkste materiaalketens in de GMR verschillende ruimtelijke schakels nodig zijn. De benodigde ruimte hiervoor is in te delen naar plekken voor innovaties en kennisontwikkeling, plekken voor circulaire logistiek en hubs en plekken voor circulaire verwerking en maakindustrie.

Door als regio het accent te leggen op de drie topsectoren Health, Hightech en Energy en de bouwketen komt een mogelijk toekomstbeeld naar voren met bepaalde soorten circulaire bedrijvigheid die kansrijk zijn. Het ruimtelijke beeld daarvan is vertaald in de Kansenkaart ‘ruimte en circulaire bedrijvigheid in de GMR’.

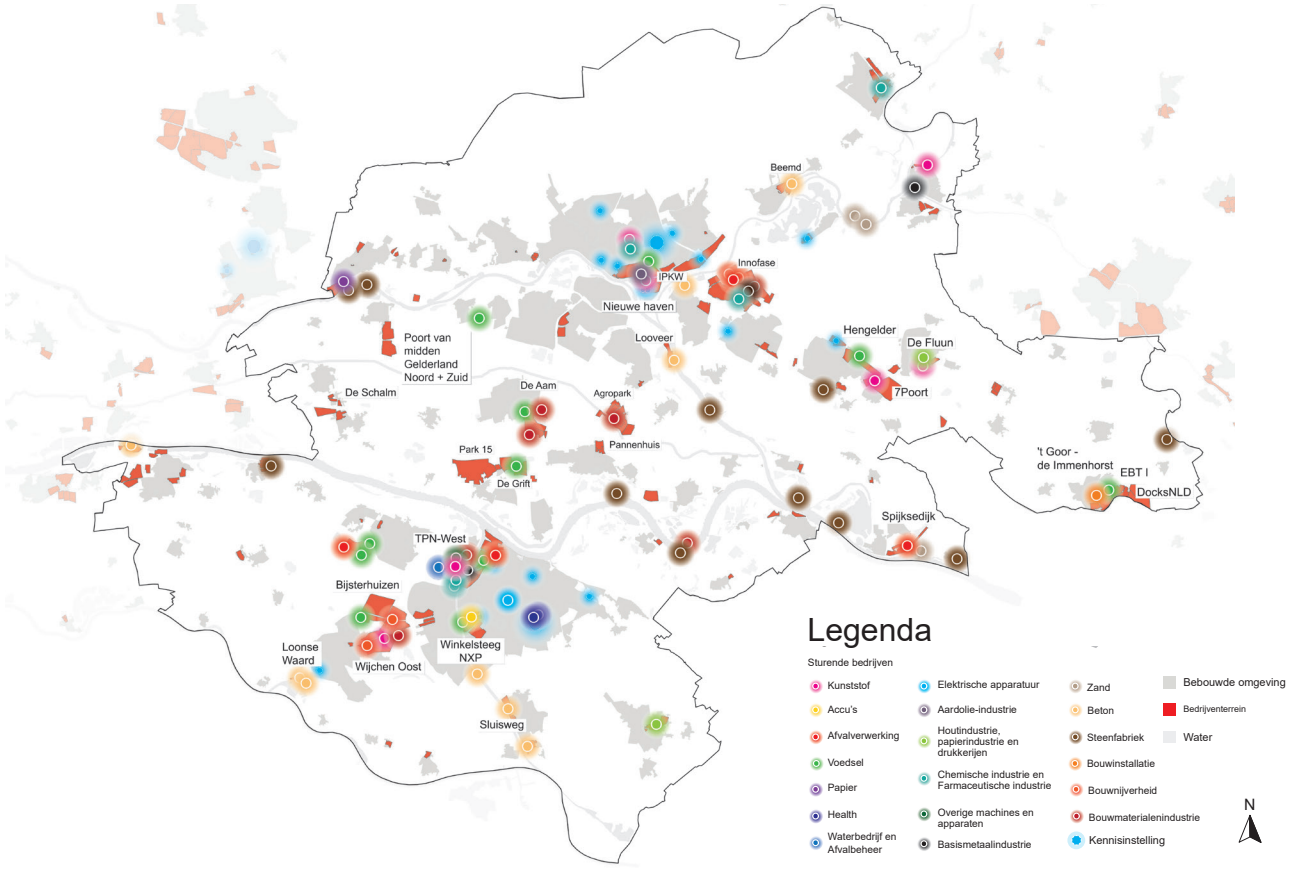
INFRASTRUCTUUR

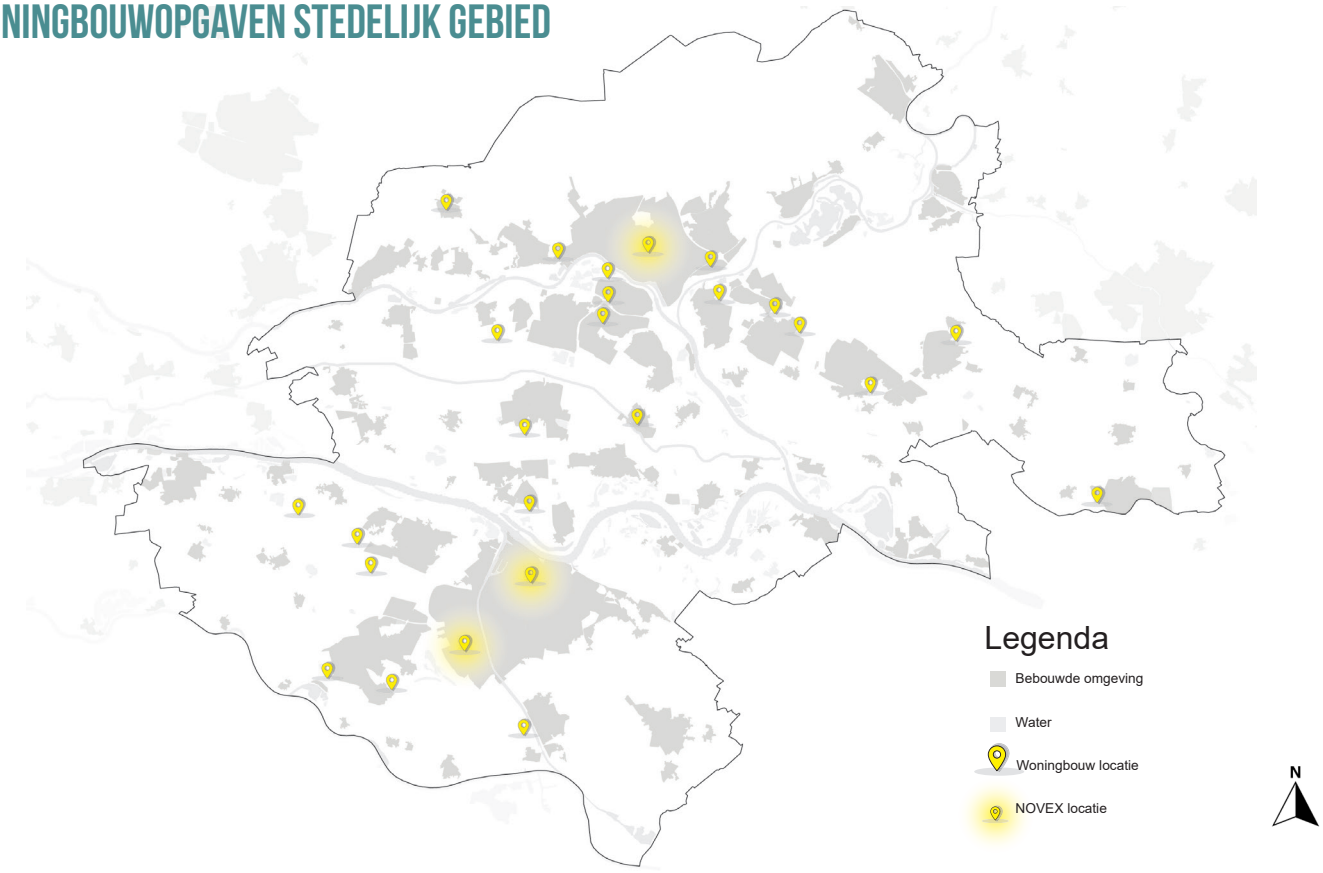
GROEN EN WATER

KENNISCLUSTERS EN STURENDE BEDRIJVEN

WONINGBOUWOPGAVEN STEDELIJK GEBIED

Deze ruimtelijke kansenkaart is als volgt opgebouwd:

- Een kaartlaag met de aanwezige infrastructuren van weg, water, spoor en energie: bereikbaarheid als een belangrijke conditie voor (circulaire) bedrijvigheid.
- Een kaartlaag met de water- en groengebieden van landbouw en natuur binnen de GMR: een kenmerk van de regio en potentiële oogstgebieden voor groene reststromen (bouw) en zoetwaterbeschikbaarheid (rivieren, stuwwallen).
- Een kaartlaag met de aanwezige kennisclusters, initiatieven en bedrijventerreinen waaronder de hmc-locaties (ook die buiten de bedrijventerreinen waar het gaat om zandwinning en betoncentrales) en de daarop reeds gevestigde sturende bedrijven: een kans om impact te maken op de grootste materiaalstromen en aan te sluiten op bestaande innovatiegebieden.
- Een kaartlaag met de aanwezige stedelijke gebieden waar bouwopgaven liggen: potentiële bouw en sloopgebieden als onderdeel van de bouwketen.

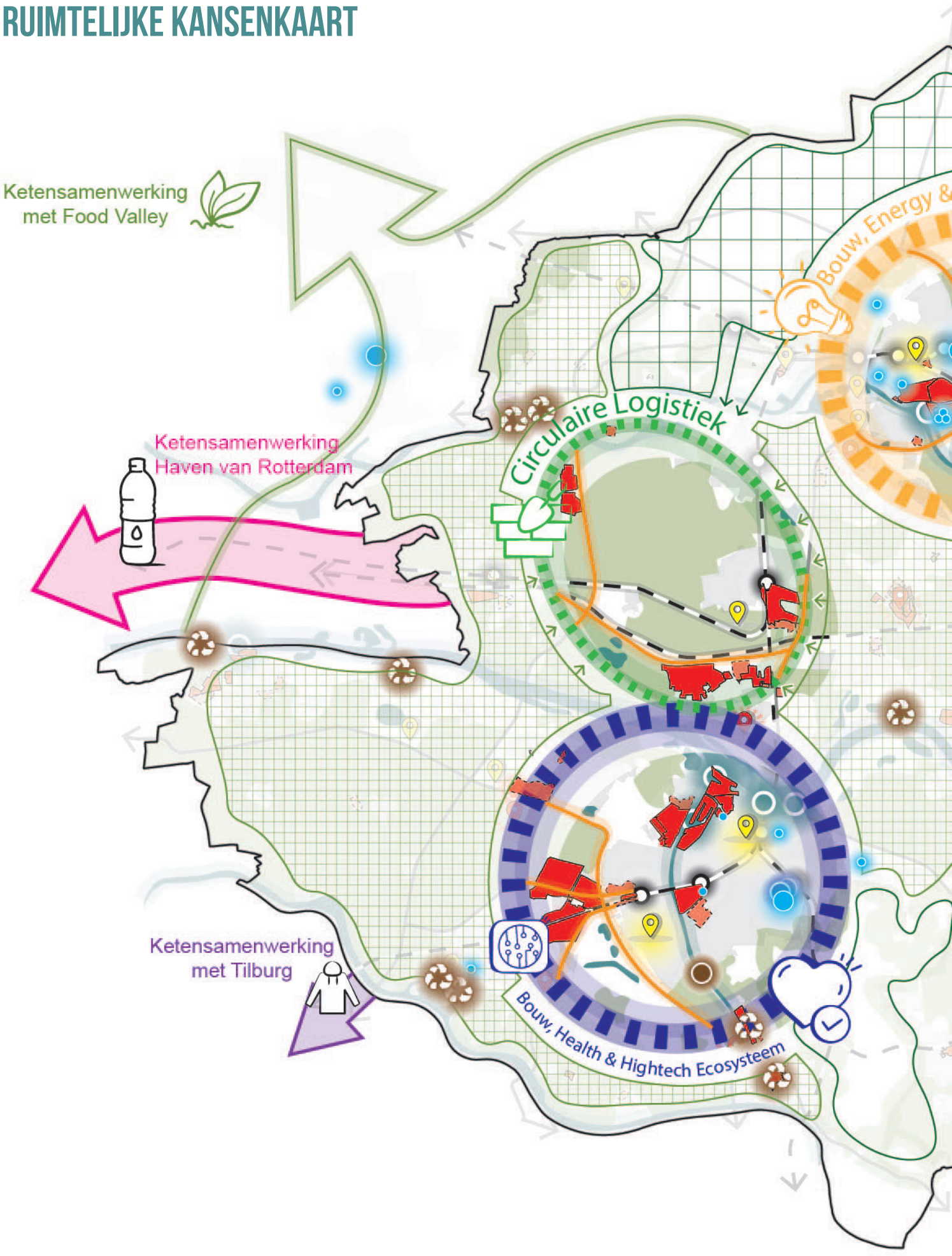
In de optelsom van deze lagen ontstaat de kansenkaart met daarin een aantal kansrijke circulaire ‘bedrijvenecosystemen’ die geworteld zijn in de regionale economie, nabij goed bereikbare hmc-terreinen liggen met daarin potentiële ruimte.

Een circulair bedrijvenecosysteem is een samenhangende groep van diverse bedrijven binnen diverse sectoren die in elkaars nabijheid liggen en gebruik maken van elkaars reststromen en bijvoorbeeld ook kennis en faciliteiten.

- Bedrijvenecosysteem Arnhem – Energy en High Tech, bouwhub
- Bedrijvenecosysteem Nijmegen – Health en High Tech, bouwhub
- Bedrijvenecosysteem middengebied (circulaire en agro-) logistiek en hubs
- Bedrijvenecosysteem Zevenaar-Emmerich – circulaire logistiek en materialenhubs

In deze bedrijvenecosystemen liggen kansen om circulaire ruimtelijke schakels te ontwikkelen. Een meer precieze ruimtelijke locatiekeuze ervan vergt verder regionaal onderzoek en verdiepende gesprekken met de gevestigde bedrijven.

RUIMTELIJKE KANSENKAART

Ketensamenwerking
met Twente
Hightech Ecosysteem
De Achterhoek
Circulaire Logistiek & Materialenhubs
Legenda
Rivier
Haven
Spoor
Station
Woningbouw locatie
NOVEX locatie
Kennisinstelling
Productie en recycling van circulaire bouwmaterialen
Potientie teelt en reststromen landbouw
Potientie reststromen bosbouw
Bedrijven Ecosysteem
Ketensamenwerking
HMC toegestaan
HMC niet toegestaan
N

6. ADVIES

WAT HET BETEKENT OM EEN CIRCULAIRE TOPREGIO TE WORDEN

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft zichzelf als doel gesteld om een circulaire topregio te worden. Om die ambitie waar te maken is het van belang inzicht te hebben in wat de grondstoffentransitie vraagt van bedrijven in de regio en welke impact dit heeft op de ruimtebehoefte op bedrijventerreinen. Dat inzicht wordt in dit rapport geboden. Een eerste belangrijke conclusie is dat het grootste gedeelte van de circulaire transitie vindt plaats bij de huidige, bestaande bedrijven in de regio. Een belangrijke randvoorwaarde voor een succesvolle transitie naar een circulaire topregio is dan ook om gebruik te maken van de expertise en kennis die al aanwezig zijn binnen de Groene Metropoolregio en van de ligging van de regio binnen regionale en landelijke netwerken.

Een duidelijke definitie van een circulaire topregio is ook van belang. In dit onderzoek is de volgende definitie tot stand gekomen van wat het inhoudt om een circulaire topregio te zijn:

Een circulaire topregio zet zich in om[21]:

- de grootste ketens in de regio zo veel als mogelijk regionaal te sluiten of zoveel mogelijk bij te dragen aan ketensluiting op een hoger schaalniveau;
- de regionale reststromen goed te verkennen en waar mogelijk te benutten,
- bij te dragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor innovatieve circulaire bedrijvigheid; en
- de gevestigde bedrijven en grote materiaalverbruikers in de regio te helpen verduurzamen.

Een belangrijk aandachtspunt in het regionaal ruimtelijk beleid is ervoor zorgen dat de bestaande hmc-ruimte en watergebonden kavels op bedrijventerreinen in de regio behouden blijven en zoveel mogelijk (beter) benut wordt voor circulaire bedrijven en bedrijfsprocessen. Dit vraagt om structureel beleid, langdurige bestuurlijke betrokkenheid, voldoende ambtelijke capaciteit, investeringsbereidheid en bovenal samenwerking met regionale partners.

[21] Deze definitie is tijdens de spiegelsessie met regionale belanghebbenden tot stand gekomen. Zie bijlage B voor de presentielijst.

BENUT REGIONALE KENNIS EN KUNDE EN BETREK HET BEDRIJFSLEVEN BIJ HET RUIMTELIJK BELEID

Dit onderzoek toont aan dat de grootste impact bereikt wordt door te focussen op de sturende bedrijven en regionale topsectoren. Het is daarnaast logisch om de unieke geografische ligging van de regio als knooppunt in het Noordwest-Europese water- en vervoersysteem te benutten. Het is, kortom, belangrijk om de kwaliteiten van de regio te koesteren in de transitie naar een circulaire economie. Belangrijke vragen hierbij zijn:

- In welke ketens is ketensluiting op regionaal niveau haalbaar en noodzakelijk? En voor welke ketens is meer massa nodig en is het daarom logischer om grootschalige verwerking elders in Nederland, Europa of op de wereld te laten plaatsvinden?
- In welke ketens kan de GMR een sleutelpositie innemen?

Vanuit die optiek liggen de grootste kansen voor de GMR om een bovenregionale sleutelrol te vervullen in de circulaire transitie op verdere doorontwikkeling van de regionale topsectoren Energy, Health en Hightech en in de bouwketen. In de andere ketens is het vooral zaak ervoor te zorgen dat de inzameling, verwerking en (indien nodig) het vervolgtransport naar grootschalige verwerkings- en recyclinglocaties goed geregeld is. Om dit mogelijk te maken is er, naast de uitbreidings- en/of transitieruimte voor bestaande bedrijven, ruimte nodig op drie soorten circulaire bedrijfslocaties:

- Broedplaatsen voor innovatie en ontwikkeling binnen de sector of keten.
- Circulaire hubs voor het sorteren, schoonmaken en tijdelijk opslaan van materialen.
- Industriële locaties voor grootschalige recycling of verwerking van materialen en producten.

Dat er hmc-ruimte nodig is voor verschillende schakels is duidelijk, maar het tempo waarmee en het moment waarop de slag gemaakt kan worden is per keten, sector en locatie verschillend. Daarom is goed contact nodig met de industrie over de veranderingen in de regio om ervoor te zorgen dat de transitie – die naar verwachting niet voor alle sectoren gelijktijdig en ook binnen de sectoren niet geruisloos van lineair en circulair verloopt – in goede banen geleid wordt. Communicatie hierover met het bedrijfsleven in de regio is essentieel. Wij adviseren daarom om een regionale circulaire strategie te ontwikkelen die gebruik maakt van de regionale kracht en in de regio aanwezige kennis en kunde en te zorgen voor aansluiting met het ruimtelijk beleid:

1. Aan de slag met sturende bedrijven voor een grote impact op de regionale grondstoffentransitie;
2. Een sleutelpositie innemen in de circulaire bouwketen en innovatie voor de regionale topsectoren
3. Het juiste schaalniveau bepalen en bovenregionale samenwerking om regionale reststromen te verwerken
4. Zorgen voor ruimtelijk beleid dat aansluit bij een regionale circulaire strategie
5. Regionale samenwerking opzetten en bevorderen op bedrijventerreinen, binnen sectoren en met omliggende regio's

1. AAN DE SLAG MET STURENDE BEDRIJVEN

De sturende bedrijven in de regio zijn verantwoordelijk voor 50% van het materiaalgebruik in de regio. Samenwerking met deze bedrijven kan een grote impact maken op het circulair maken van de regio. Wij adviseren zodoende om zo snel mogelijk met deze bedrijven in gesprek te gaan en te onderzoeken waar de (ruimte)behoefte bij deze bedrijven ligt om bij te dragen aan de circulaire transitie en op welke wijze de regio hen hierin kan ondersteunen.

Dit betekent dat de regionale focus komt te liggen op het verduurzamen en circulair maken van het productieproces van bedrijven die al in de regio gevestigd zijn, waarbij de grootste impact gemaakt kan worden in samenwerking met de grote materiaalgebruikers in de regio. Omdat de sturende bedrijven tot verschillende sectoren en waardeketens behoren, is de wijze waarop en de ruimtebehoefte die daarmee gepaard gaat niet voor alle sturende bedrijven hetzelfde. Wat wel duidelijk is, is dat de verduurzamingsslag zoveel als mogelijk op en rond locatie van de bedrijven zelf, op de bestaande bedrijventerreinen en specifiek bestaande hmc-locaties moet plaatsvinden.

Naast het volume van de materiaalstromen is ook de milieu-impact van een waardeketen een belangrijke graadmeter om te bepalen welke keten bijzondere aandacht verdient in de transitie naar een circulaire economie. De milieu-impact is in dit onderzoek niet direct onderzocht, maar enkel indirect door te kijken naar het volume.

2. EEN SLEUTELPOSITIE INNEMEN DE CIRCULAIRE BOUWKETEN EN INNOVATIE VOOR DE REGIONALE TOPSECTOREN

Sleutelpositie in de circulaire bouwketen

Het feit dat de volledige bouwsector – van winning en productie tot bouw en sloop – in de regio vertegenwoordigd is, maakt dat de GMR een belangrijk bijdragen kan leveren aan de circulaire transitie in de bouw en grond-, weg- en waterbouw (GWW) in Nederland en omliggende landen.

De sector is ‘volwassen’ genoeg om verder in te ontwikkelen. Er zijn verschillende kansen te benutten door op korte termijn in te zetten op de ontwikkeling van een innovatiecluster voor circulair en biobased bouwen (in samenwerking met VIA-T), het realiseren van verschillende bouwhubs in de regio, productie van circulaire bouwmaterialen en het opzetten van een fabriek voor modulair bouwen. De meest kansrijke locaties hiervoor zijn de goed bereikbare, bestaande locaties (betoncentrales en steenfabrieken) aan de grote rivieren. Bij voorkeur zijn dit ook locaties die nabij woningbouwlocaties liggen.

Wij adviseren om met de gehele sector in gesprek te gaan en te zoeken naar samenwerkingen om deze keten door te ontwikkelen. Hierbij kan ook de koppeling gelegd worden met de transitie in de landbouwsector en het landelijk gebied. Bijvoorbeeld door landbouwgrond in te zetten voor de teelt van biobased materialen. Daarbij moet wel worden aangetekend dat het onwaarschijnlijk is dat de regio hierin zelfvoorzienend kan worden, want biobased-bouwbedrijven kopen hun materialen over de hele wereld in.

Innovatieclusters voor regionale topsectoren

In de GMR is veel kennis en kunde aanwezig in de regionale topsectoren Health, Hightech en Energy. Dit zijn ook de sectoren waarbinnen de GMR een sleutelpositie kan innemen (of al inneemt, denk aan IPKW) als kraamkamer voor circulaire innovaties, waarmee op nationale, Europese en zelfs mondiale schaal een bijdrage geleverd kan worden aan het verminderen van het gebruik van primaire grondstoffen binnen deze ketens. Voor grootschalige recycling- en/of productielocatie is in de GMR beperkt ruimte, waardoor de GMR zich

het best richt op start ups en scale-ups binnen de sector.

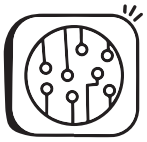
Voor innovatieve broedplaatsen is een (gedeeltelijke) hmc-bestemming van sterke toegevoegde waarde, zodat er voldoende (milieu) ruimte is om te experimenteren. De topsectoren Energy en Health kennen een duidelijk brandpunt in respectievelijk Arnhem en Nijmegen. Het zwaartepunt van Hightech ligt weliswaar op Noviotech Campus in Nijmegen, maar zien we in de eerste plaats als de noodzakelijke verbindende en overkoepelende factor om op regionaal niveau tot innovatie te komen.

Energy -
Innovaties binnen de topsector Energy vinden op dit moment vooral al plaats in het Circulair Knooppunt IPKW-Innofase. Samen met de andere bedrijventerreinen binnen dit circulaire focusgebied zijn dit de meest voor de hand liggende locaties voor verdere innovaties op het snijvlak van energie en circulaire economie.

Health -
In tegenstelling tot de topsector Energy is er nog geen specifiek aangewezen of afgebakende innovatiecluster voor de topsector Health. Circulair focusgebied TPN-West-Bijsterhuizen leent zich het best om een innovatiecluster voor de topsector Health te realiseren. De aanwezigheid van het Radboud UMC en verwante functie op campus Heijendaal en de nu al in het gebied aanwezige circulaire initiatieven in de zorgsector (zoals recycling van incontinentiemateriaal bij ARN) en andere sectoren (bijvoorbeeld recycling van EPS en metaal) maakt dit gebied kansrijk voor circulaire bedrijvigheid en in het bijzonder innovaties op het gebied van circulaire zorg. De opschaling van de recycling van incontinentiemateriaal is hiervan een voorbeeld met potentie, omdat de regio zich hiermee van de rest van Nederland en Europa onderscheidt.

Hightech -
Hightech zien we als verbindende sector over al deze ketens en sectoren heen, die zich zodoende verspreid over de innovatieclusters en andere bedrijventerreinen in de regio vestigt. Specifiek aandachtspunt zijn de grootschalige hightechbedrijven die in de regio gevestigd zijn. Zij hebben vaak specifieke wensen en behoeften om de circulaire transitie te kunnen maken. De specifieke ruimtebehoefte die dit met zich meebrengt en wat ervoor nodig is om deze te faciliteren, kan enkel uit gesprekken met de betreffende bedrijven opgehaald worden.

3. HET JUISTE SCHAALNIVEAU BEPALEN EN BOVENREGIONALE SAMENWERKING OM REGIONALE RESTSTROMEN TE VERWERKEN

Ketens als de voedsel-, textiel- en kunststoffenketen zijn in GMR, net als in veel andere regio's weliswaar groot, maar hebben onvoldoende omvang om enkel op het niveau van de GMR te sluiten. Dit wordt bevestigd door voorbeelden van waardeketens die al verder zijn in de circulaire transitie, zoals papier en metaal. Materialen in beide ketens worden regionaal ingezameld en op een centrale locatie klaargemaakt voor transport naar een grootschalige recyclinglocatie met een bovenregionaal verzorgingsgebied.

De GMR levert voor veel ketens te weinig massa om met grootschalige recycling (met hoge milieucategorie) op regionaal niveau de keten te sluiten. Er is meer massa nodig, waardoor andere plekken in Nederland of omliggende landen logischer zijn om grootschalig te recyclen en de keten 'te sluiten'. Voor de GMR betekent dit geenszins dat er geen recycling binnen deze ketens kan plaatsvinden of dat er in de regio geen ruimte voor geboden moet worden. Er is alleen geen noodzaak om omvangrijke gebieden te reserveren voor recycling op grote schaal. Voorts betekent dit dat inzameling, schoonmaken en sorteren op circulaire hubs goed geregeld moet worden, evenals de verbindingen met gebieden waar grootschalige recycling plaatsvindt.

Door een effectieve inrichting van het inzamelingsproces kan de regio dus een wezenlijke bijdragen leveren aan het circulair maken van deze ketens. Bovenregionale samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven is daarbij noodzakelijk om ervoor te zorgen dat initiatieven in de waardeketens elkaar complementeren. Ten aanzien van de waardeketens waarop in dit onderzoek verdieping heeft plaatsgevonden zien we daartoe de volgende mogelijkheden:

- Voedsel: De nabijgelegen Food Valley zet sterk in op circulaire voedselindustrie. Binnen de GMR zijn eveneens verschillende initiatieven, waarvan sommige in samenwerking met de universiteit van Wageningen. Door op het vlak van circulaire voedselindustrie samen te werken met Food Valley wordt een grotere impact bereikt voor het hoogwaardig hergebruiken en verwerken van de reststromen uit de voedselketen, zowel door kennisontwikkeling als door verwerkende industrie en productie.
- Textiel: onder andere de regio Twente en de regio rondom Tilburg zijn druk bezig met de ontwikkelingen rondom thermische en chemische recycling van textiel. Er is dus niet direct noodzaak om dit ook in de GMR te doen. De GMR kan een bijdrage leveren door:
  - modeacademie ArtEZ in Arnhem in te zetten voor kennisontwikkeling en innovaties op het gebied van circulair ontwerp van textiel. Hiermee richt de regio zich op een fundamenteel andere activiteit (in termen van de R-ladder: Redesign, Refuse), waarbij het gaat om de activiteit circulair productontwerp.
  - Het inzamelingsproces te faciliteren, zodat verdere verwerking kan plaatsvinden op daarin gespecialiseerde locaties, zoals Tilburg en Twente. Hiervoor is ruimte nodig op een van de circulaire hubs.
- Kunststoffen: De grootschalige verwerking van kunststoffen lijkt zich te gaan centreren in de grote industriële clusters in ons land, zoals de havengebieden van Amsterdam en Rotterdam. Ook voor kunststoffen geldt dus dat de grootste bijdrage geleverd kan worden door het inzamelingsproces te organiseren.

Met advies ten aanzien van de waardeketens wordt geenszins gesuggereerd dat er in de GMR geen plaats is voor (uitbreiding van) recyclingbedrijven die zich op deze ketens richten. De ruimtebehoefte van deze bedrijven kan op reguliere (hmc-)bedrijventerreinen landen. De boodschap is dat er geen noodzaak is om in de GMR omvangrijke gebieden te reserveren voor recycling op grote schaal.

4. ZORGEN VOOR RUIMTELIJK BELEID DAT AANSLUIT BIJ EEN REGIONALE CIRCULAIRE STRATEGIE

Behoud en beter benutten van hmc-locaties en watergebonden kavels is noodzakelijk om de circulaire transitie mogelijk te maken

Hoewel nog niet exact vaststaat op welke manier de circulaire economie tot ontwikkeling komt, moge het duidelijk zijn dat er ruimte op bedrijventerreinen nodig is voor circulaire bedrijfsprocessen. Circulaire bedrijvigheid komt voor in allerlei soorten en maten, zoals innovatieve startups en scale-ups, op- en overslag locaties van materialen en grootschalige verwerking en recycling. Voor veel (maar niet alle) circulaire activiteiten is voldoende milieuruimte in de vorm van een hoge milieucategorie wenselijk of zelfs noodzakelijk. Multimodale, bij voorkeur watergebonden hmc-locaties zijn daarbij extra belangrijk voor het faciliteren van de circulaire economie, vanwege de noodzaak om grote en zware materiaal- of productstromen op duurzame wijze over water te transporteren.

Het ontwikkelen van nieuwe hmc-locaties is een gecompliceerd en tijdrovend proces. Zorgvuldig ruimtegebruik is bovenal noodzakelijk om voldoende ruimte te kunnen bieden aan de regionale circulaire economie en andere ruimteclaims. Vanuit dat integrale perspectief is het essentieel om bestaande hmc-locaties te koesteren en te versterken. Niet zuinig omgaan met deze locaties belemmert de circulaire transitie in de regio. Het is daarom essentieel om een duidelijke regionale visie en strategie op te stellen voor het behoud van deze locaties. Daar hoort een langdurige inzet op het beter benutten en intensiveren van (hmc-)bedrijventerreinen bij, zodat de beschikbare fysieke ruimte en milieuruimte op bestaande bedrijventerreinen zoveel mogelijk benut wordt en zodat de bedrijven die aan het water zitten daar ook daadwerkelijk gebruik van maken. Dit is niet eenvoudig. Daarom is duidelijk en structureel beleid nodig en voldoende uitvoeringscapaciteit om de opgave samen met regionale partners op te kunnen pakken.

Het gaat echter niet alleen om hmc-locaties. Ook transformatie van bedrijventerreinen in en aan de rand van de stad vraagt om een zorgvuldige afweging. Dit zijn namelijk juist de plekken die je nodig hebt voor de wat lichtere circulaire activiteiten, die gericht zijn op de bewoners en kleinere bedrijven in de stad, zoals materialenhubs, reparatiebedrijven en partijen die products-as-a-service aanbieden. De GMR is bovendien een logistiek knooppunt in het Noordwest-Europese water- en vervoerssysteem en kenmerkt zich door de sterk in de regio aanwezige sectoren. Om gebruik te kunnen blijven maken van deze unieke eigenschappen is en blijft transport van materiaalstromen en producten is essentieel. Dit vraagt om correct gebruik van de logistieke ruimte in de regio met de juiste verbindingen. Wat de juiste logistieke verbindingen zijn, is in deze studie niet onderzocht. We adviseren dit samen met regionale partijen verder uit te werken. Een van de kansen is het Waterstofnetwerk Nederland dat door de regio te liggen: bij Zevenaar de grens over naar Duitsland en door de regio naar Limburg. Dit biedt kansen: houd het tracé daarom in het achterhoofd bij afwegingen over toekomstige ontwikkelingen van bedrijven en bedrijventerreinen. Bijkomend voordeel is dat het tracé grotendeels aansluit op de circulaire focusgebieden.

Maak een plan voor de kansrijke hmc-locaties

De toets op het optimaal gebruik van hmc-bestemming op bedrijventerreinen in de GMR laat allereerst zien dat er een aanzienlijke omvang aan hmc-locaties is in de GMR. De analyse laat tevens zien dat er geen vrije hmc-bestemmingen beschikbaar zijn, maar dat tegelijkertijd een deel van de hmc-bestemmingen gebruikt wordt door bedrijven met een lagere milieucategorie (lager dan milieucategorie 4.1). Het advies luidt daarom om te verkennen waar de mogelijkheden liggen en te overwegen om actiever grondbeleid te gaan voeren met als doel zorgvuldig ruimtegebruik en optimalisatie van het ruimtegebruik op bedrijventerreinen.

In theorie is er in de GMR voldoende hmc-ruimte om de vraag van circulaire bedrijven en bedrijfsprocessen te kunnen faciliteren. Optimalisatie van de bezetting van hmc-locaties is echter geen eenvoudige opgave en vraagt om een gedegen en breed gedragen plan voor deze locaties en de bedrijven die daar gevestigd zijn. Dit onderzoek biedt inzicht in de kansen en belemmeringen op bestaande hmc-locaties. Als resultaat daarvan zijn de vier circulaire focusgebieden en de hmc-locaties buiten de bedrijventerreinen geïdentificeerd als kansrijke gebieden. Om daadwerkelijk te kunnen starten met het beter benutten van bestaande hmc-locaties moeten nog verschillende vragen beantwoord worden:

- Focus bepalen: voor welk type bedrijvigheid gaan we aan de slag en welke locaties krijgen daarom prioriteit?
- Wat zijn de belangen en toekomstplannen van de bedrijven in deze gebieden? En doen er zich op kavelniveau (op korte tot middellange termijn) kansen voor, bijvoorbeeld strijdig gebruik of bedrijven die stoppen, willen verplaatsen of op zoek zijn naar een uitbreidings-locatie?
- Is er nu of in de toekomst schuifruimte beschikbaar om deze bedrijven een alternatieve locatie te kunnen bieden? En op welke manier kunnen we door slim ruimtegebruik het totale ruimtebeslag verminderen?

Het is een opgave die stap voor stap en kavel voor kavel aangepakt moet worden, ondersteund door strategisch ruimtelijk beleid. Dat begint bij uitgifte van beschikbare of vrijkomende gronden. Strategisch uitgiftebeleid kan bijvoorbeeld bijdragen aan het vormen van slimme circulaire clusters door geïnteresseerde partijen bijvoorbeeld te vragen om gezamenlijk met ketenpartners in te schrijven. Andere maatregelen zijn het beter benutten van de beschikbare ruimte voor economische activiteiten en intensivering van het ruimtegebruik door meerlaags grondgebruik door sectoren waarvoor dat mogelijk is, zoals logistiek en lichtere activiteiten, te stimuleren en faciliteren. Aan de andere uiterste zijde van het spectrum van mogelijke maatregelen staat het verplaatsen of uitkopen (door overheid of marktpartij) van bedrijven om bepaalde strategische locaties gericht vrij te spelen. We adviseren de regio daarom te verkennen wat de mogelijkheden zijn om de bestaande ruimte op bedrijventerreinen optimaler te benutten, zodat een beperktere uitbreiding van hmc-terreinen nodig is. Nieuwe ontwikkelingen met een lagere milieucategorie zijn eenvoudiger te realiseren dan een nieuwe hmc-locatie. De locaties met een lagere milieucategorie kunnen dan ingezet worden als vervangende locatie voor lichtere bedrijvigheid.

De circulaire transitie duurt op zijn minst nog tot 2050 en daarom is het belangrijk om het ruimtelijk beleid op te lijnen met een regionale circulaire strategie. Het is zaak ervoor te zorgen dat de juiste ruimte op het juiste moment beschikbaar komt. Om die reden is er behoefte aan een strategie, bijbehorende prioritering en planning met onderscheid naar locaties die op korte termijn vrij kunnen komen (binnen 1-5 jaar), middellange termijn (5-15 jaar) en lange termijn (15-25 jaar) en een plan B: (tijdelijke) alternatieve oplossingen of locaties om de circulaire transitie te faciliteren. Omdat de circulaire transitie grotendeels plaatsvindt bij bestaande bedrijven in de regio, is het belangrijk dat het regionaal bedrijfsleven en andere regionale partners vroeg betrokken worden bij de plannen.

Mogelijke ontwikkelrichting per circulair focusgebied

- Knooppunt EMZ en Knooppunt Nijmegen & Middengebied: Hier is geen directe actie nodig ten aanzien van de bestaande hmc-locaties. Voorlopig raden we aan de aanwezige logistieke ruimte zo optimaal mogelijk te benutten om de circulaire transitie te faciliteren. Dat betekent retourlogistiek een plek geven, ruimtegebruik intensiveren, meervoudig ruimtegebruik (beter) toepassen, bij nieuwe uitgifte sturen op optimale bezetting en blijven monitoren op welke manier de circulaire transitie zich ontwikkelt. Mocht op termijn blijken dat de marktfocus verandert van mondiaal naar meer regionaal en er daardoor minder logistieke maar meer maakruimte nodig is, dan zijn dit de locaties waar voldoende ruimte vrijkomt om maakindustrie te vestigen.

- TPN-West-Bijsterhuizen: Deze strategische locaties vragen om langjarige inzet op het optimaliseren van het ruimtegebruik en de milieuruimte op de bedrijventerreinen, zodat deze locaties zoveel mogelijk bijdragen aan een toekomstbestendige lokale en regionale economie en waarbij rekening gehouden wordt met alle belangen. Door de ligging en koppeling met de kennisclusters in Nijmegen (o.a. Health) is deze locatie uitermate geschikt voor ontwikkelingen rondom de sector ‘Health’ en de circulaire bouwketen. Met name op TPN West zien we kansen voor optimalisatie en intensivering van het ruimtegebruik, waaronder hmc- en watergebonden locaties, waarbij per perceel of vlek een integrale afweging moet plaatsvinden wat ‘optimaal’ is.

  Het ENGIE-terrein is een herontwikkelingslocatie die voor veel potentiële ruimtevragers aantrekkelijk is. Kansrijke ontwikkelingen op het ENGIE-terrein zijn watergebonden bedrijvigheid, een circulaire grondstoffenhub, een (tijdelijk) bouwhub en energievoorziening.

  Om herontwikkeling op de ene locatie mogelijk te maken is schuifruimte nodig op een andere locatie. De uitbreiding van Bijsterhuizen is een van de mogelijke locaties die hier een rol in kan spelen, zowel als uitbreidingsruimte voor circulaire bedrijven, logistieke circulaire hubs als voor schuifruimte ten behoeve van bedrijven die passen bij het profiel van Bijsterhuizen. Ook andere lokale en regionale bedrijventerreinen waar nog ruimte beschikbaar is of gecreëerd kan worden kunnen een rol spelen in het tot stand brengen van een schuifoperatie met als doel optimalisatie van het ruimtegebruik in de regio.

- IPKW/Innofase: Dit gebied is in wezen al een circulair knooppunt met koplopers Innofase en IPKW (cleantech, energie en gerelateerde circulaire initiatieven). De omliggende bedrijventerreinen Het Broek en De Beemd en IJsseloord 2 hebben bovendien aanzienlijke planologische hmc-ruimte die niet altijd door hmc-bedrijven wordt gebruikt. De Nieuwe Haven in Arnhem wordt herontwikkeld naar een watergebonden bedrijventerrein.

  Indien besloten zou worden tot herontwikkeling van Het Broek en/of De Beemd is ofwel intensivering ofwel schuifruimte nodig. Innofase is in de GMR de meest kansrijke locatie voor uitbreiding van bedrijventerrein met hmc-ruimte. De kantoren op IJsseloord 2 bieden bij langdurige leegstand kansen om omgebouwd te worden naar een circulaire hub. Aan de zuidoever van de IJssel zijn bovendien meerdere watergebonden bedrijven gevestigd. Dit zijn een betoncentrale en recycling hub. Aan de oostzijde van de brug, nabij Innofase, liggen de restanten van een oude haven.

  In dit gebied liggen, kortom, volop kansen voor verdere doorontwikkeling als toonaangevend circulair knooppunt.

> Solitaire hmc-locaties: de hmc-locaties die verspreid over de regio met name aan de grote rivieren liggen zijn kansrijke locaties om bij te dragen aan de sleutelpositie van de GMR in de circulaire bouwketen. Dit is mogelijk door verduurzaming van de huidige, daar gevestigde bedrijven of door deze locaties te benutten voor andere circulaire bouwactiviteiten die een hogere milieucategorie vragen.

Regionale samenwerking opzetten en bevorderen op bedrijventerreinen, binnen sectoren en met omliggende regio's

Voor alle branches, sectoren en locaties in het advies geldt dat de GMR niet op zichzelf staat. Er moet worden samengewerkt met regionale en bovenregionale partners. Dat zijn partners binnen de overheid, zoals omgevingsdiensten, buurregio's, de provincie en het Rijk, maar ook de bedrijven, brancheorganisaties en andere netwerken die de regiogrenzen overstijgen. Op het niveau van het bedrijventerrein is de aanwezigheid van organiserend vermogen een voorwaarde om potentiële ketenpartners aan elkaar te koppelen en zo circulaire activiteiten te stimuleren

De GMR hoeft en kan dit niet allemaal zelf doen, maar doet er goed aan samen te werken met de regionale en bovenregionale netwerken die er al zijn. Dit rapport en het advies dat daaruit volgt, geeft een mooie aanleiding om communicatie richting deze stakeholders op te zetten.

BIJLAGEN

BIJLAGE A – DE RUIMTELIJKE IMPACT VAN TOEKOMSTSCENARIO'S VOOR DE CIRCULAIRE ECONOMIE

BIJLAGE B – OVERZICHT BETROKKEN BELANGHEBBENDEN

LITERATUURLIJST

A- DE RUIMTELIJKE IMPACT VAN TOEKOMST-SCENARIO'S VOOR DE CIRCULAIRE ECONOMIE

Hoewel dit onderzoek geen scenariostudie betreft en dit rapport reeds de positionering van de GMR in het schaalniveau van ketensluiting beschrijft, achten we het toch van belang aandacht te besteden aan het instrument scenariostudie als bril om door naar het vraagstuk van de circulaire transitie te kijken. Daarvoor gebruiken we de vier scenario's die PBL in haar Ruimtelijke Verkenning 2023 voor de ruimtelijke inrichting van Nederland in 2050 heeft uitgewerkt als richtlijn . De denkwijze vanuit verschillende scenario's heeft Ecorys zelf toegepast in het Noordzeekanaalgebied en heeft eveneens bijgedragen aan de totstandkoming van het advies in dit rapport.

In ieder van de vier PBL-scenario's verschilt de balans tussen lokale ruimte voor verzameling en reparatie van goederen en bovenregionale en nationale ruimte voor recycling van grondstoffen. De scenario's wijzen allen uit dat de transitie naar een circulaire economie belangrijke ruimtelijke consequenties heeft voor industrie-, haven- en bedrijventerreinen en de inrichting van steden. Daarmee is het ruimtelijk economisch beleid medebepalend voor de mogelijkheden (en snelheid) van de transitie en over hoe een duurzame en circulaire economie eruit gaat zien.

Het is uitdrukkelijk niet het doel om voor een bepaald scenario of bepaalde toekomst te kiezen, daarvoor zijn te veel externe factoren van invloed. Denken in scenario's helpt ons om rekening te houden met die verschillende mogelijke ontwikkelinrichtingen en daarmee om ruimtelijke beleidsopties af te wegen. Op basis daarvan kunnen we ruimtelijke kaders en doelen stellen om bepaalde ontwikkelingen te stimuleren of juist te voorkomen.

Tabel 1
Vier toekomstbeelden met een verschillende mix van strategieën

	Mondiaal Ondernemend	Snelle Wereld	Groen Land	Regionaal Geworteld
Minder consumptie van materiële goederen	--	+	++	+
Hergebruik, reparatie en revisie	-	0/+	++	+
Recycling	++	+	+	+
Substitutie door hernieuwbare grondstoffen	++	++	++	0/-
Verduurzaming van productieprocessen	++	++	+	0
Verlaging schaalniveau van kringlopen en activiteiten	--	-	0	++
Afbouw fossiele en lineaire activiteiten	++	++	++	++

Toelichting inzet: ++ veel inzet; -- weinig inzet

Tabel 0.1 Vier toekomstbeelden met een verschillende mix van strategieën.

In de vier scenario's van PBL wordt op hoofdlijnen onderscheid gemaakt tussen ontwikkelrichtingen waarbij het regionale schaalniveau of het mondiale schaalniveau leidend is. Tegelijkertijd onderscheiden we ontwikkelrichtingen waar de manier waarop de circulaire transitie plaatsvindt, gebaseerd is op enerzijds recycling en reparatie (lager op de R-ladder) anderzijds op minder consumeren en bezitten, en slimmer en duurzamer productontwerp (hoger op de R-ladder). PBL voegt daar nog enkele factoren aan toe, waarmee de vier scenario's vanuit circulair perspectief gevuld worden, zoals weergegeven in Tabel 0.1. Dit betreft de specifieke inzichten die PBL per scenario meegeeft over de circulaire economie.

Voor een uitgebreide toelichting op de scenario's verwijzen we naar het hoofdrapport van PBL .

De interpretatie die PBL vanuit circulair perspectief geeft bij de vier scenario's is in onderstaand overzicht toegepast op de GMR. De inzichten hieruit leiden tot mogelijke beleidskeuzes die zijn gebruikt bij de totstandkoming van het advies in dit rapport. Een voorbeeld hiervan is de logistieke ruimte: In een mondiaal scenario is de logistieke ruimte hard nodig om alle materiaalstromen te kunnen afhandelen, terwijl het in een regionaal scenario juist kansen biedt om de logistieke ruimte deels om te bouwen naar maakruimte met eventuele hmc-activiteiten.

Figuur 4 Interpretatie van de vier toekomstbeelden voor de GMR

Groen Land

- Minder bezit en consumptie, natuur en landschap staan centraal, de ruimtebehoefte op bedrijventerreinen neemt af
- Stadshubs - kleinschalige hubs op ov-knooppunten, waar ruimte is voor deeleconomie en reparatie en revisie van goederen
- Beleid is met name gericht op afbouwen van ruimte op bedrijventerreinen

Mondiaal Ondernemen

- Groene groei - algeheel sterke groei van de ruimtevraag op bedrijventerreinen, verduurzaming van bestaande industrieen energievoorziening
- Logistiekeruimte - meer e-commerce, op- en overslag en transport van materialen groeit sterk, internationale ketens
- Maakruimte - grote bouwhubs en recyclinghubs, maar niet noodzakelijkerwijs in de GMR
- Beleid is met name gericht op verduurzaming van de economie en industrie en strategische positionering binnen de verschillende ketens

Regionaal Geworteld

- Het lokale en regionale schaalniveau heeft de voorkeur, de lokale gemeenschap is belangrijk
- Er is minder sprake van verduurzaming van de economie, ketens worden zoveel mogelijk regionaal gesloten
- De ruimtebehoefte op bedrijventerreinen neemt toe en verandert van aard. Logistiek wordt minder belangrijk en het belang van regionale maakindustrie (familiebedrijven) neemt toe
- Beeld is vooral regionaal en richt zich op het faciliteren van de veranderende ruimtebehoefte (ombouwen)

Digitale Wereld

- Consument is meer gericht op beleving dan op bezit, product-as-a-service floreert
- De ruimtebehoefte op bedrijventerreinen blijft op het huidige niveau
- Maakruimte - gericht op reparatie en revisie van producten die als dienst worden aangeboden (product-as-a-service), hubs veranderen regelmatig van karakter door hoge innovatie-dynamiek
- Er is beperkte beleidsmatige invloed van de overheid

B- OVERZICHT BETROKKEN BELANGHEBBENDEN

Interviews

- 1stroom
- Groene Waarden
- Brancheorganisatie voor de keramische industrie (KNB)
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW)
- Campus Nijmegen
- NXP
- AVR
- Dar

Spiegelsessie

- Provincie Gelderland
- Gemeente Arnhem
- Gemeente Nijmegen
- HAN University of Applied Sciences
- Groene Waarden
- AVR
- VIA-T
- VPRC

Validatieronde

- Provincie Gelderland
- Gemeente Arnhem
- Gemeente Nijmegen
- HAN University of Applied Sciences
- Groene Waarden
- Brancheorganisatie voor de keramische industrie (KNB)
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW)
- AVR
- VIA-T
- NXP
- Dar
- ODRA

Spiegelsessie met belanghebbende

LITERATUURLIJST

Afval circulair: Dutch Circular Textile Valley voor een circulaire economie
BCI (2023) Economie van de toekomst. https://www.groenemetropoolregio.nl/projecten/economie-van-de-toekomst

CBS (2023) Materiaalmonitor 2014, 2016, 2018 en 2020. https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2023/04/materiaalmonitor-2014-2016-2018-en-2020

Ecorys (2022) Herhuisvesting papier- en metaalrecyling Utrecht (PRU/MRU).

Ecorys (2023) Stappenplan voor inzicht in de ruimtebehoefte van circulaire economie: Noordzeekanaalgebied. https://www.ecorys.com/nl/case-studies/roadmap-for-understanding-the-space-needs-of-circular-economy-north-sea-canal-area/

Figuur R-ladder: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2020) R-ladder – Strategieën van circulariteit. https://www.rvo.nl/onderwerpen/r-ladder

Gasunie (2024) Waterstofnetwerk Nederland.

Kamer van Koophandel (2021) Overzicht standaard bedrijfsindeling (SBI-codes) voor activiteiten. https://www.kvk.nl/over-het-handelsregister/overzicht-standaard-bedrijfsindeling-sbi-codes-voor-activiteiten/

PBL (2023) Ruimte voor circulaire economie: Verkenning van de ruimtelijke voorwaarden voor een circulaire economie. https://www.pbl.nl/publicaties/ruimte-voor-circulaire-economie

PBL (2023) Vier scenario's voor de inrichting van Nederland in 2050. https://www.pbl.nl/publicaties/vier-scenarios-voor-de-inrichting-van-nederland-in-2050

Port of Rotterdam (2022) Xycle start eind 2022 met bouw eerste installatie voor plastic recycling. https://www.portofrotterdam.com/nl/nieuws-en-persberichten/xycle-start-eind-2022-met-bouw-eerste-installatie-voor-plastic-recycling

PWE Gelderland (11 augustus 2022)

Regio Arnhem-Nijmegen Groene metropoolregio: Onze gezamenlijke visie op de regio Arnhem-Nijmegen (2020)

RIVM (2022) 'Het effect van de Nederlandse zorg op het milieu. Methode voor milieuvoetafdruk en voorbeelden voor een goede zorgomgeving'

Solar Magazine (2 februari 2024) Tennet: energiehubs voorlopig maatwerk in Flevopolder, Gelderland en Utrecht.

VNG - Bedrijven en milieuzonering

“DE TOEKOMST IS CIRCULAIR”

COLOFON
Groene metropoolregio, circulaire topregio

Deze rapportage is door Ecorys en BVR Adviseurs opgesteld in opdracht van de Groene Metropoolregio. Aan dit onderzoeksrapport kunnen geen rechten worden ontleend

Rotterdam, April 2024

Onderzoek Nieuwe ontwikkellocaties

-BVR-

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Ruimtevraag Regionaal programma werklocaties

September 2024

Vertrekpunt – Opgave werklocaties

Quickscan
Ontwerpend onderzoek

Potentiële locaties voor restopgave werklocaties

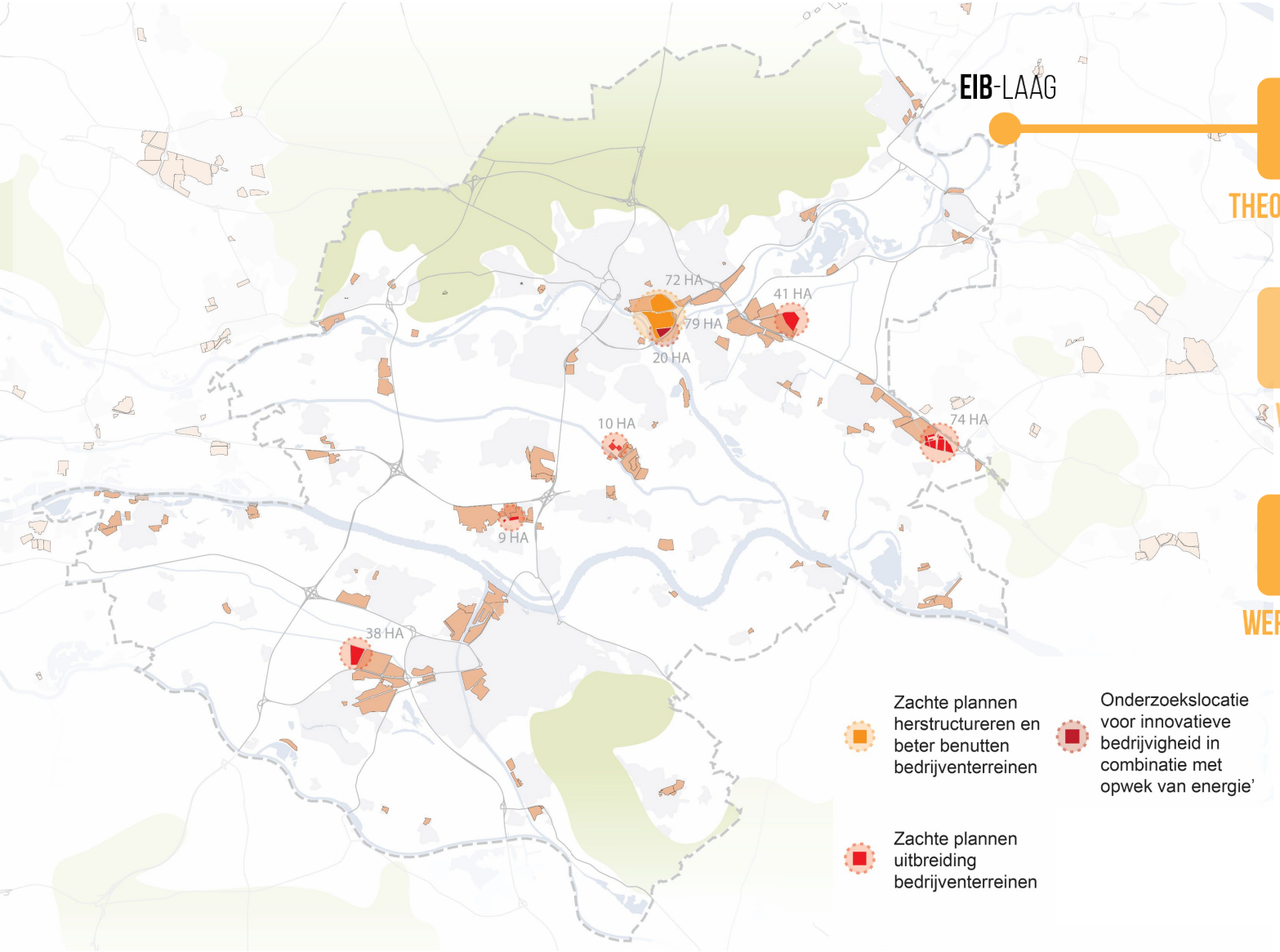

Bron: Technische Bijlage RPW
Uitgangspuntennotitie

Plannen

Hard en zacht

Bron: Technische Bijlage RPW
Uitgangspuntennotitie

EIB-LAAG — EIB-MIDDEN — EIB-HOOG

438 HA
THEORETISCHE RUIMTEVRAAG

\+

105 HA
VERVANGINGSVRAAG

=

543 HA
WERKELIJKE RUIMTEVRAAG

–

172 HA
AANBOD (HARD & ZACHT)

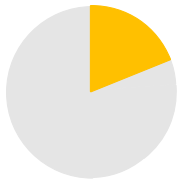
=

371 HA
RUIMTEBEHOEFTE 2040

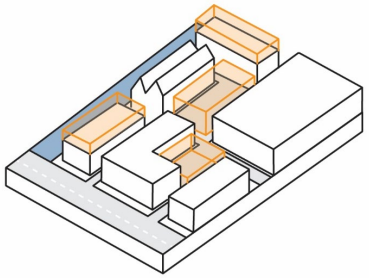
Draaiknoppen

70 HA

20%

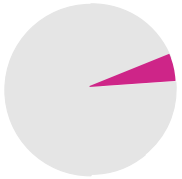

Beter benutten bestaande terreinen

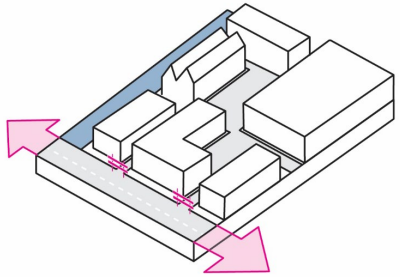

19 HA

5%

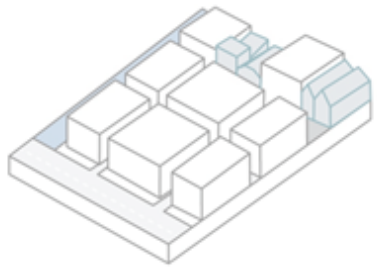
Niet meer faciliteren

40 HA

10%

Menging in stedelijke Ontwikkel gebieden

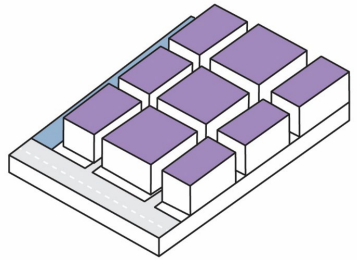

56 HA

15%

Intensiveren op nieuwe terreinen

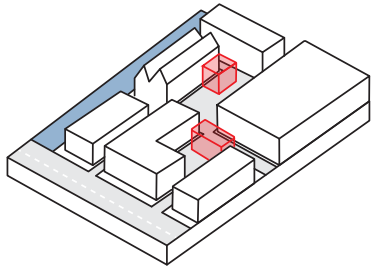

40 HA

10%

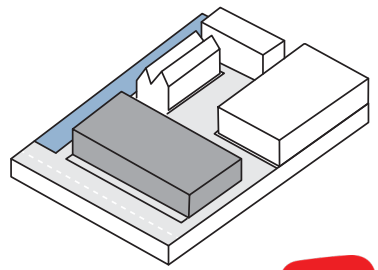
Groei bestaande werklocaties (lokale behoefte)

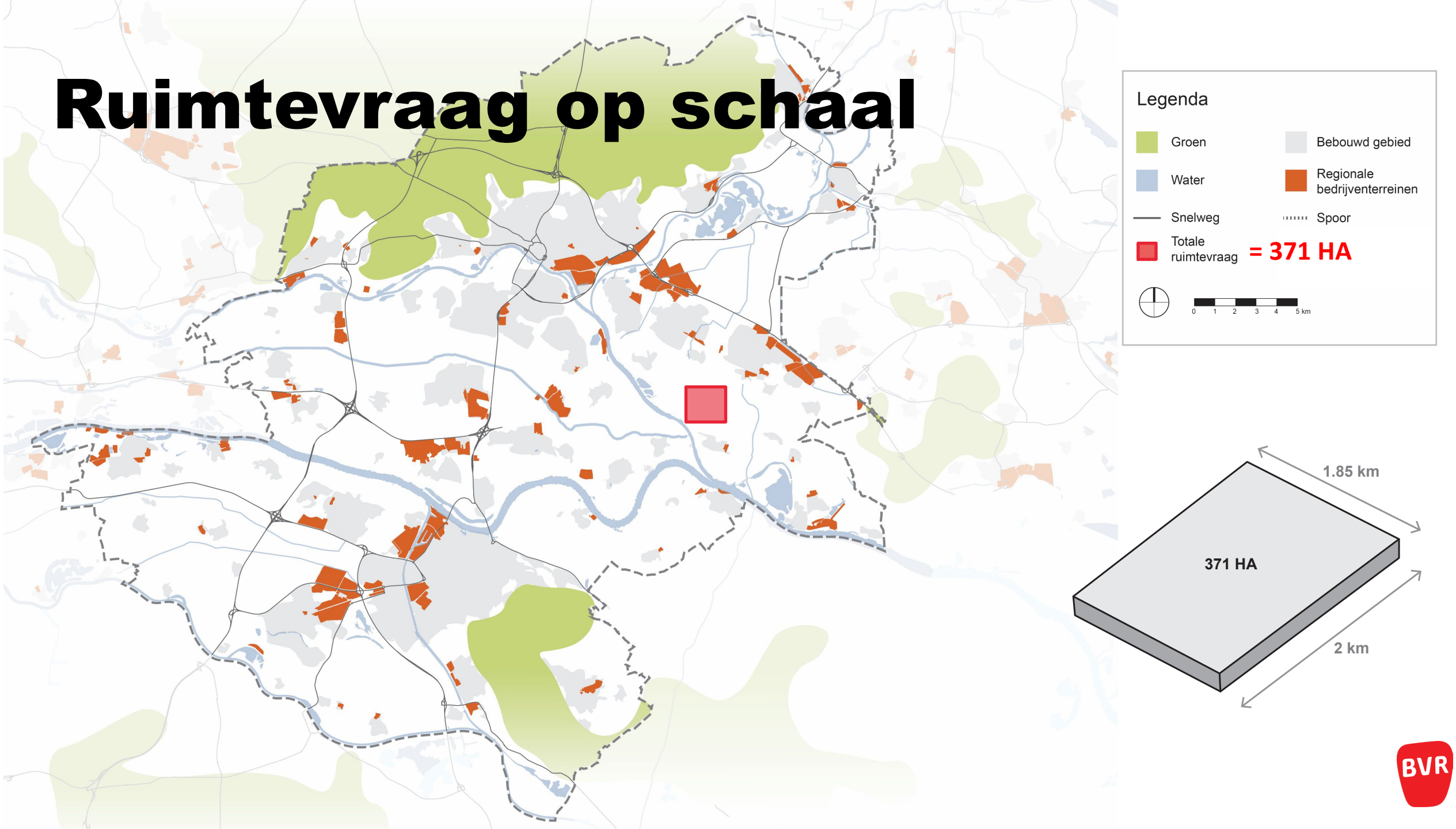
Opgave

?

(Boven) regionale uitbreiding

Ruimtevraag op schaal

Herstructureren

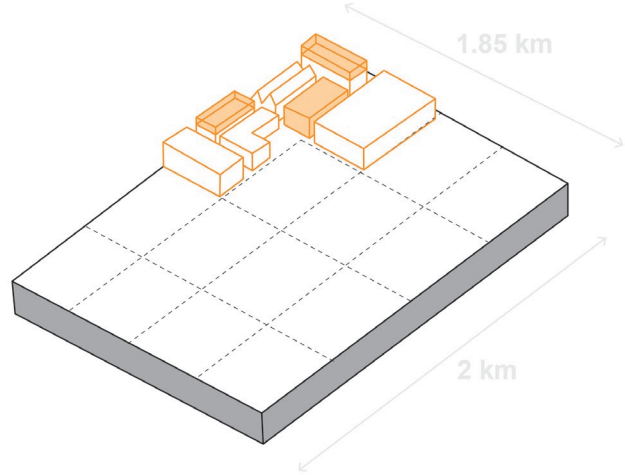
Bijvoorbeeld:

Alle terreinen

Herstructureren / beter benutten bestaande bedrijventerreinen

20% opgave

70 hectare

Niet meer faciliteren

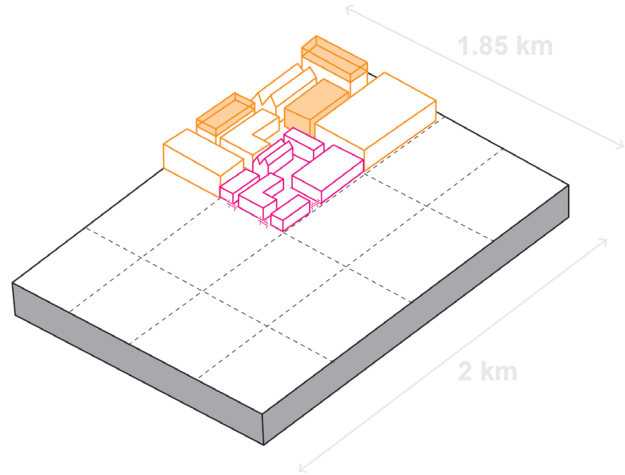
Bijvoorbeeld:

XXL Logistiek

Niet meer faciliteren in de GMR. Dit past niet bij ons profiel.

5% opgave

19 hectare

Functiemenging

Stedelijke ontwikkeling

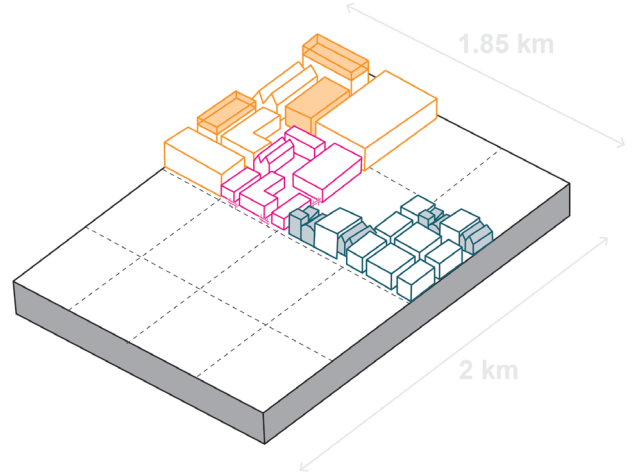
Bijvoorbeeld:

Arnhem-Nijmegen stedelijke inbreidingslocaties

Functiemening werkprogramma en woningbouwontwikkeling

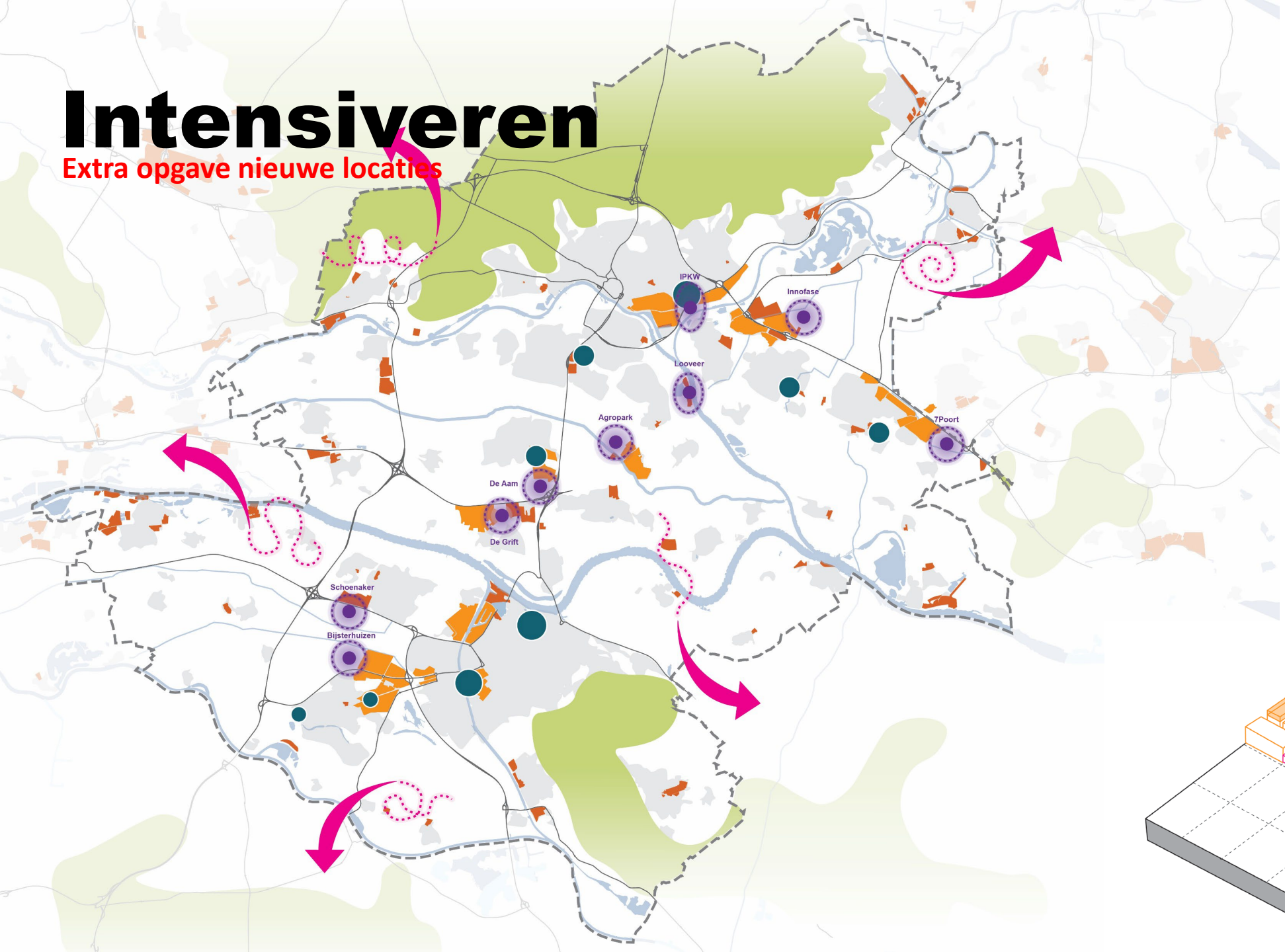
10% opgave

40 hectare

Intensiveren

Extra opgave nieuwe locaties

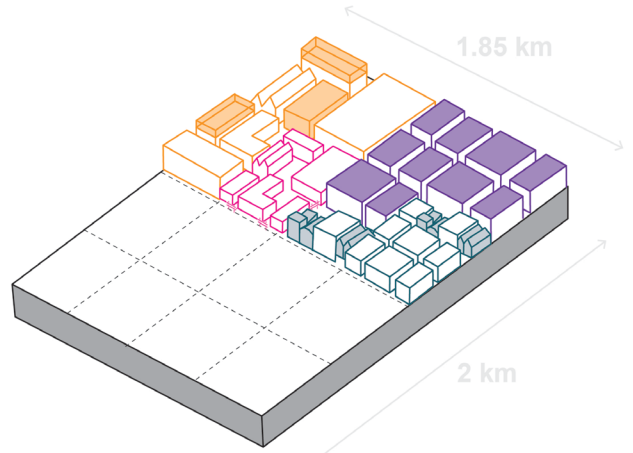
Bijvoorbeeld:

- De Grift
- 7Poort
- Bijsterhuizen

Intensiveren op nieuwe locaties. Extra efficiënt/stapeling

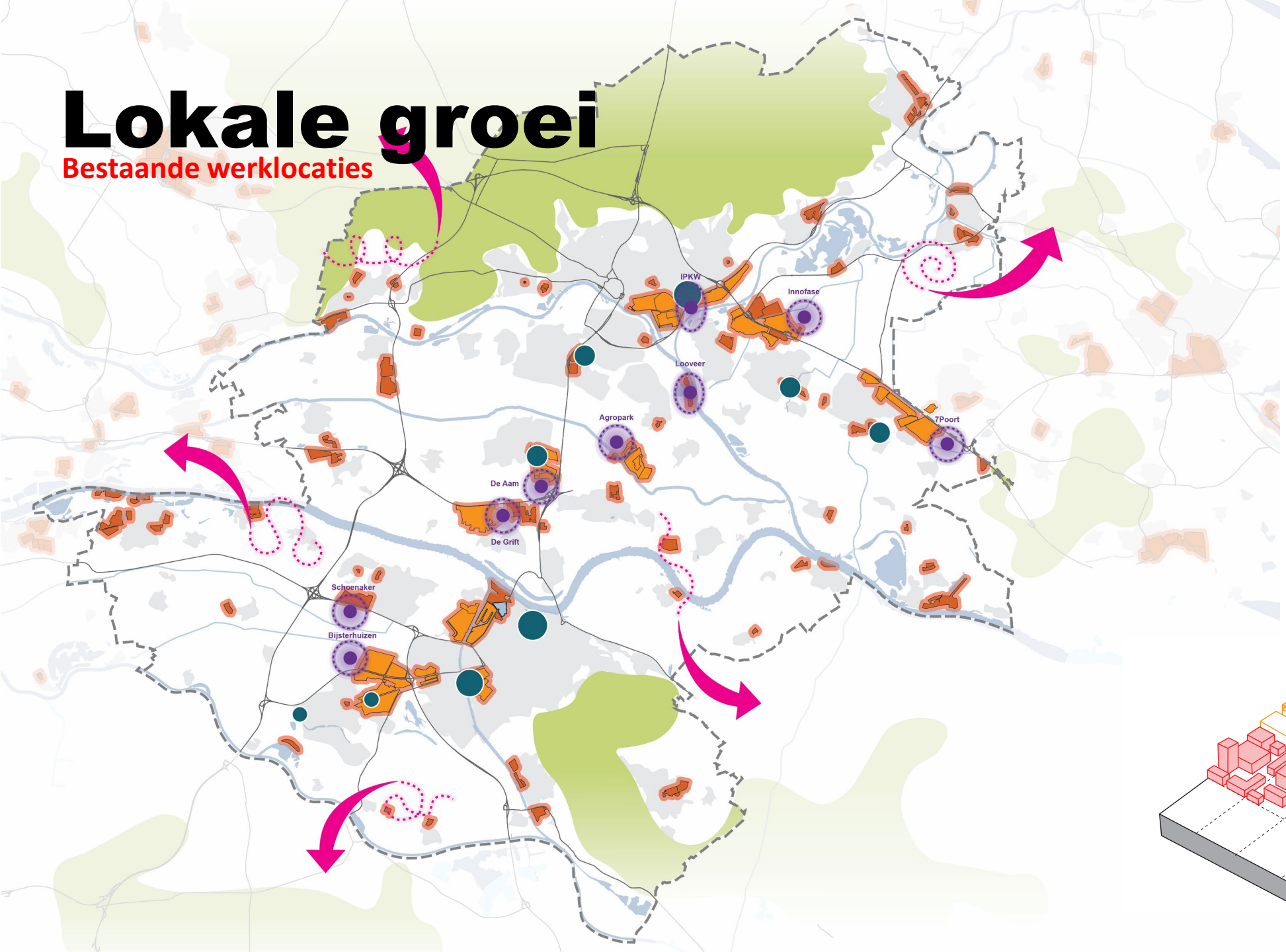
15% opgave

56 hectare

Lokale groei

Bestaande werklocaties

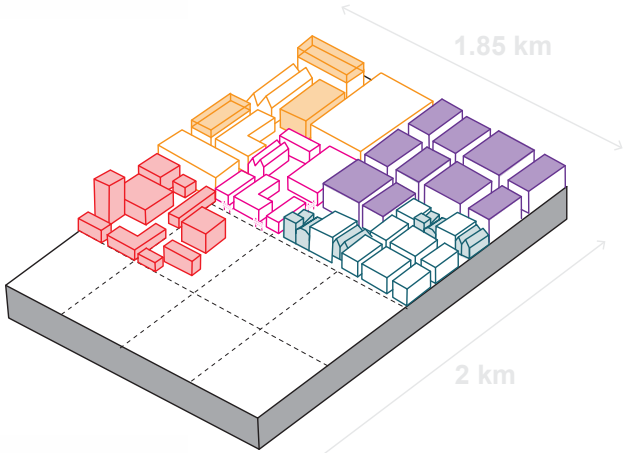
Bijvoorbeeld:

Alle gemeentes

Groei bestaande werklocaties (lokale behoefte)

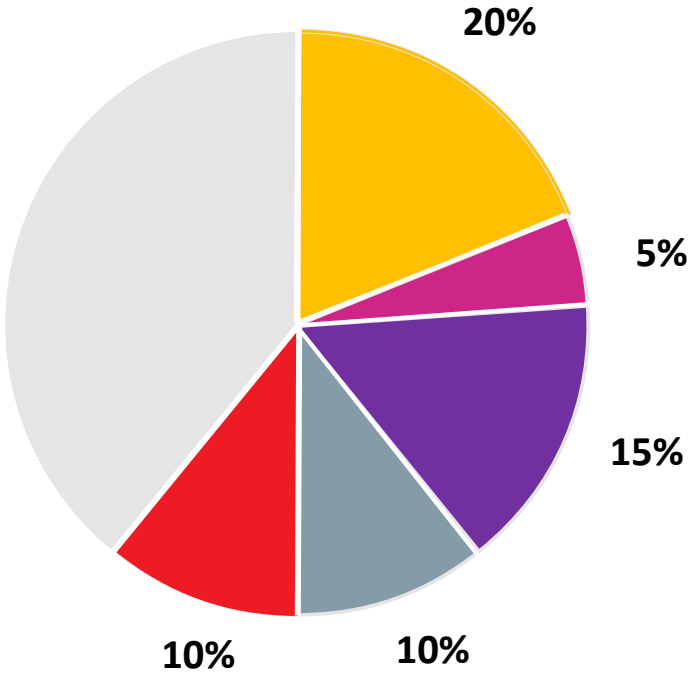
10% opgave

40 hectare

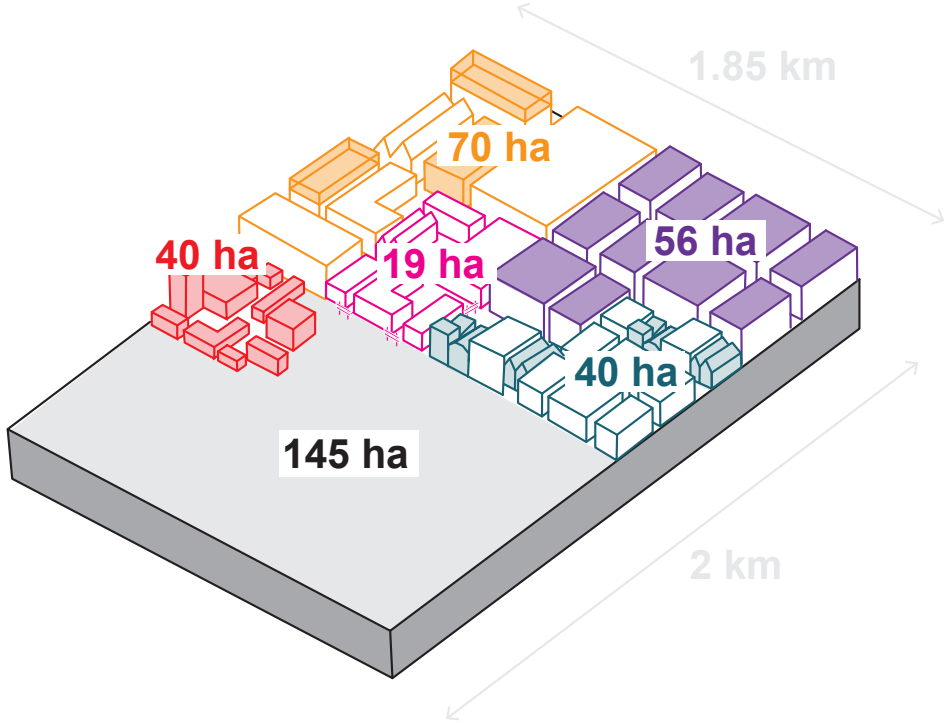

Zoekopgave 2040

50% van de opgave theoretisch opgelost op bestaande of geplande terreinen in de regio.

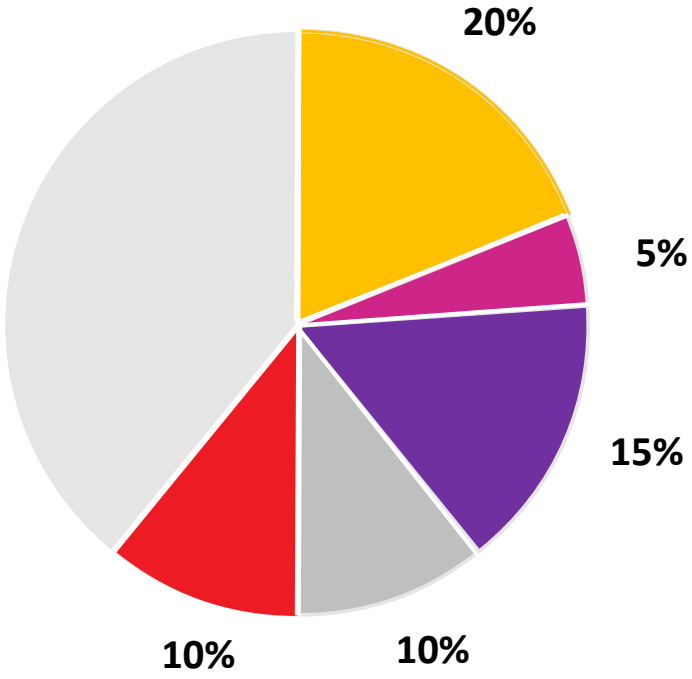
60% dekking

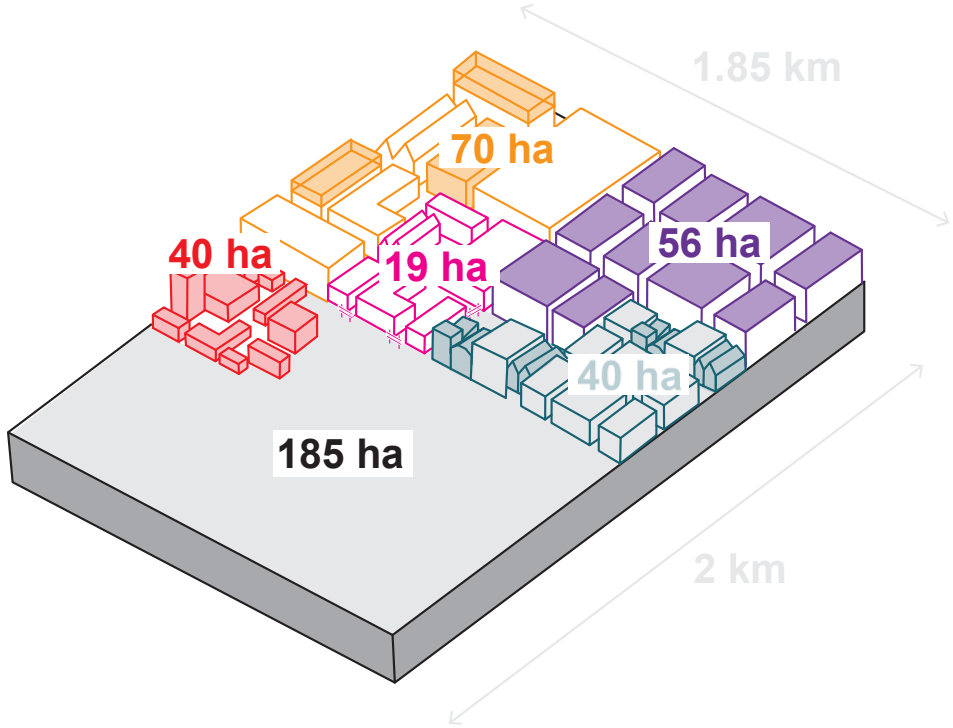
(Boven)regionale Zoekopgave

Zoekopgave 2040

Wat als binnenstedelijk mixen niet lukt?

50% dekking

(Boven)regionale Zoekopgave

Op zoek naar ruimte voor werk

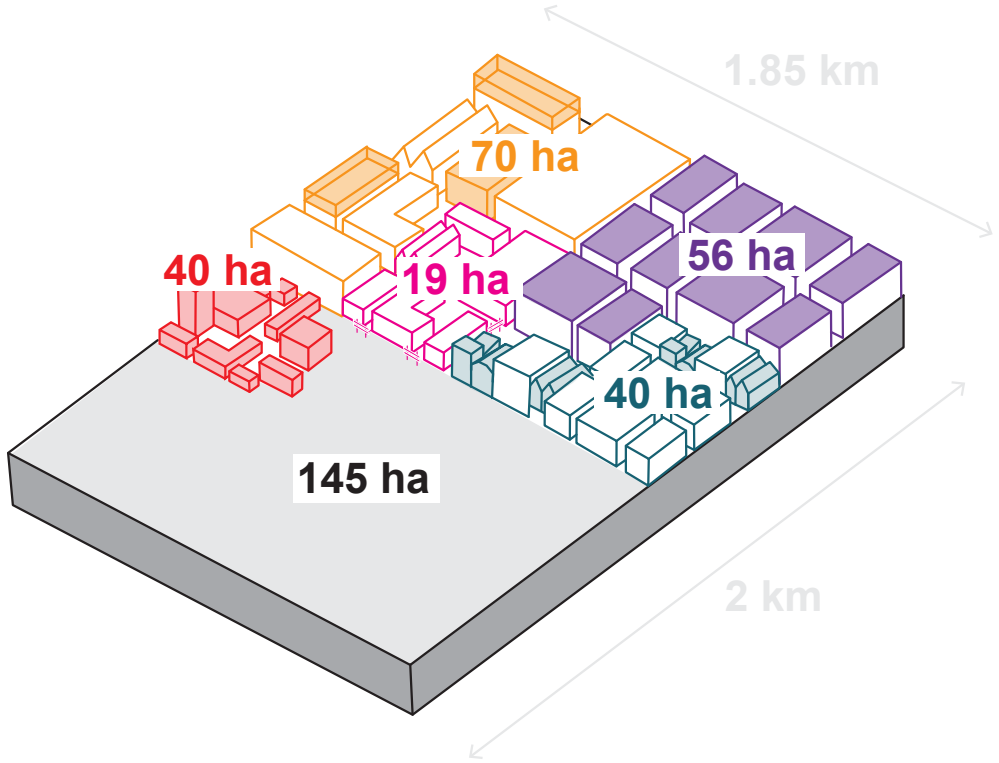
Door vier brillen

Potentie

> De best verbonden plekken
> Nabijheid – potentiële werknemers, kennis/onderwijs
> Functiecombinaties – transities
> Economische kracht GMR – opgave sectoren

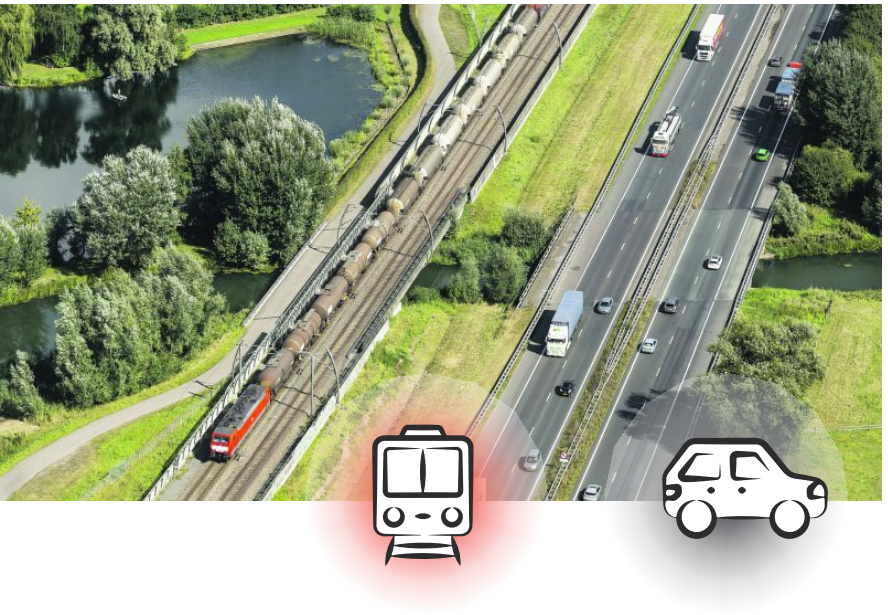
Maar ook

> Restricties – waar mag er niet ontwikkeld worden

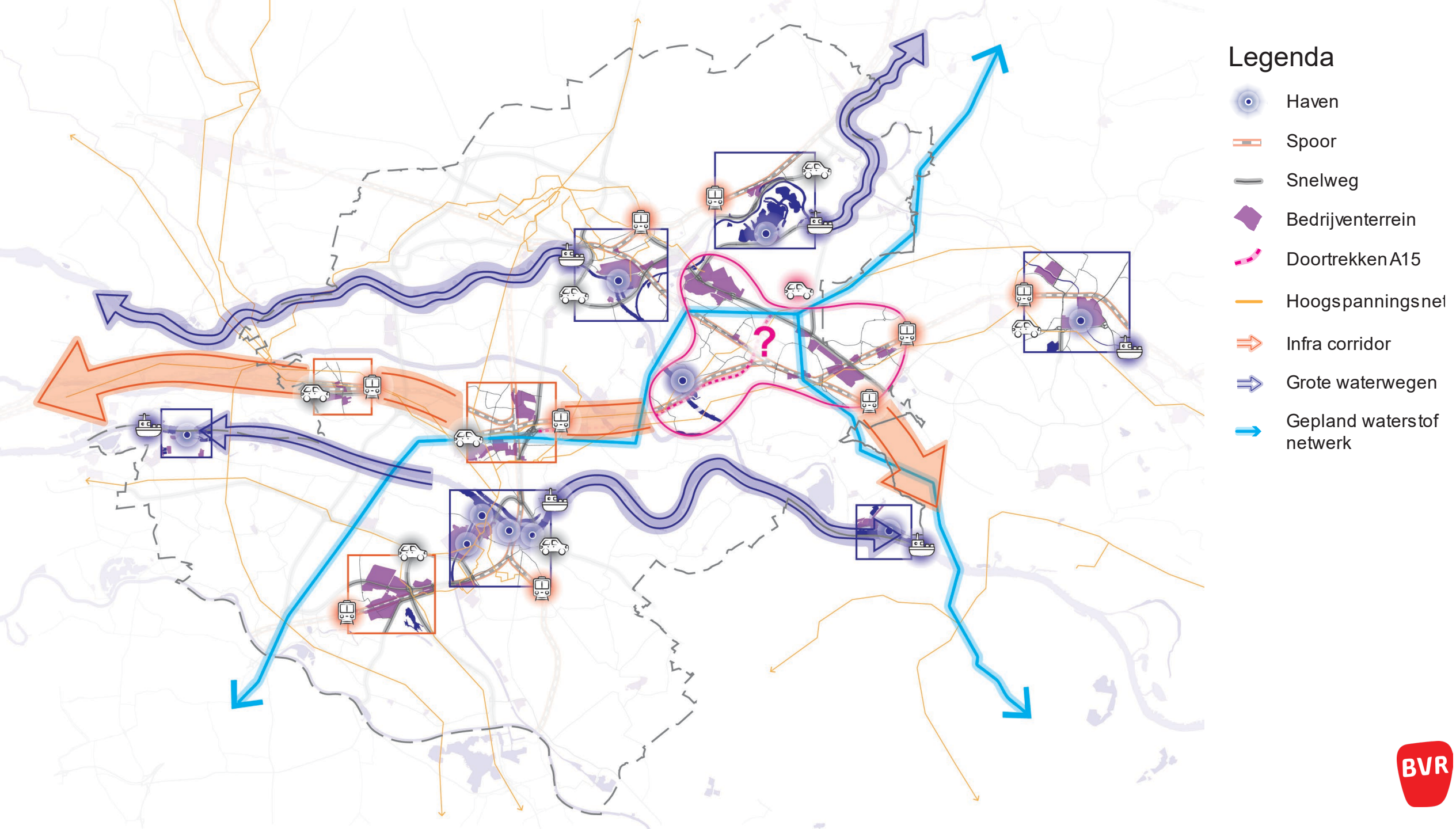
50% van de opgave theoretisch opgelost op bestaande of geplande terreinen in de regio.

Bereikbaar

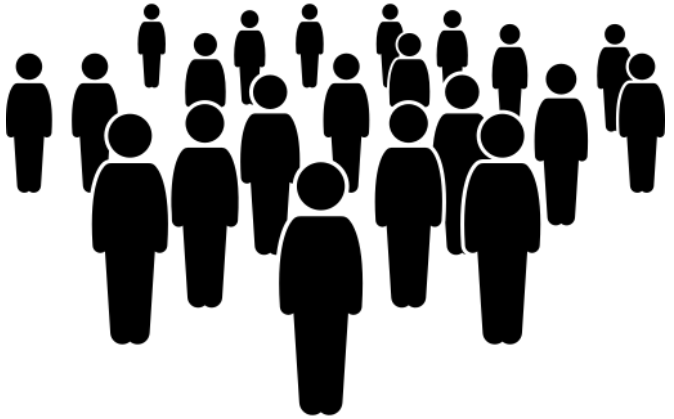

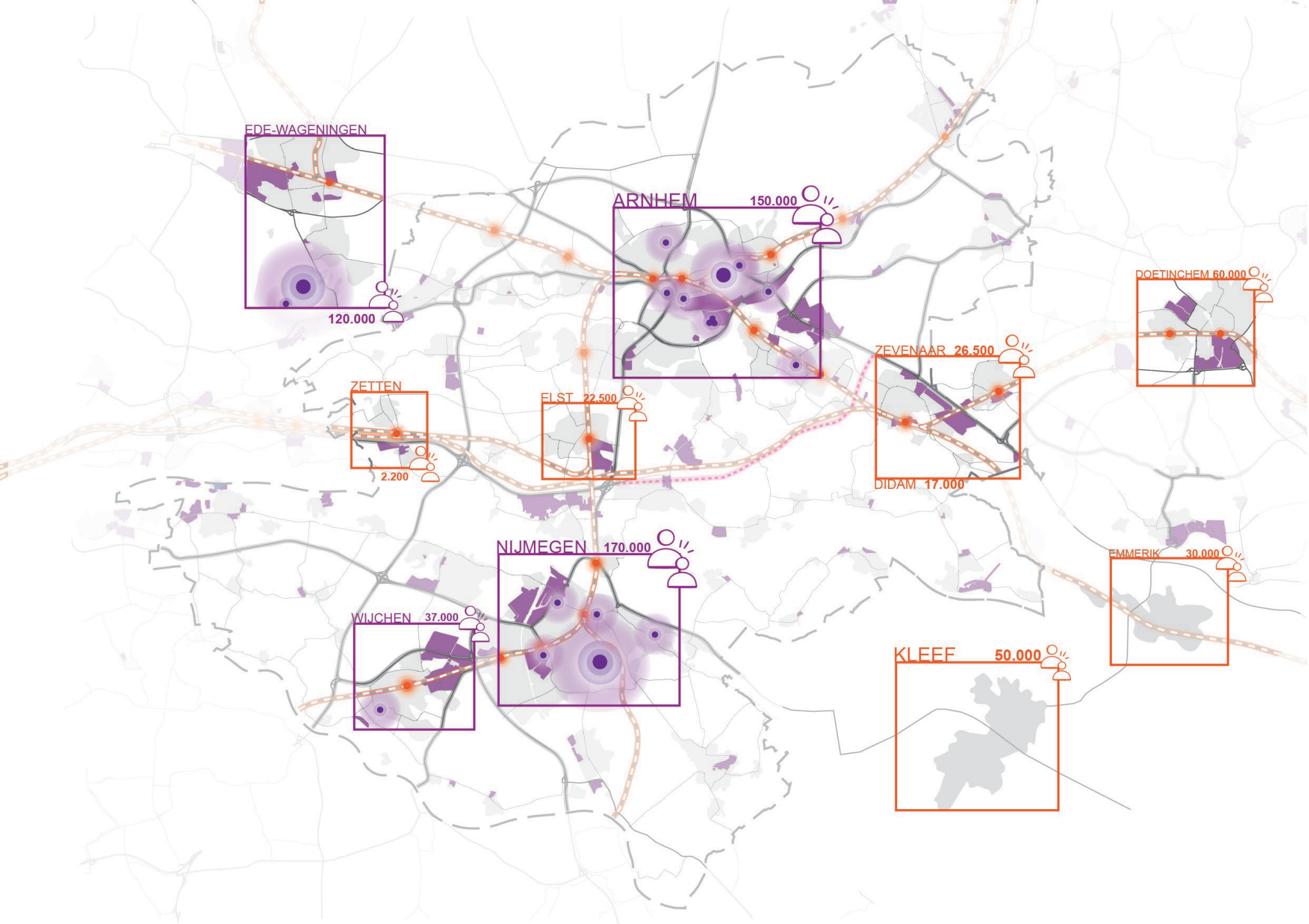

Legenda
Haven
Spoor
Snelweg
Bedrijventerrein
Doortrekken A15
Hoogspanningsnet
Infra corridor
Grote waterwegen
Gepland waterstof netwerk
?

Nabijheid

- Onderwijsinstellingen
- Arbeidspotentieel

Legenda

- Station
- Spoor
- Snelweg
- Bedrijventerrein
- Educatie
- Aantal inwoners

Functiecombinaties

Beter benutten, nieuwe perspectieven, multifunctioneel

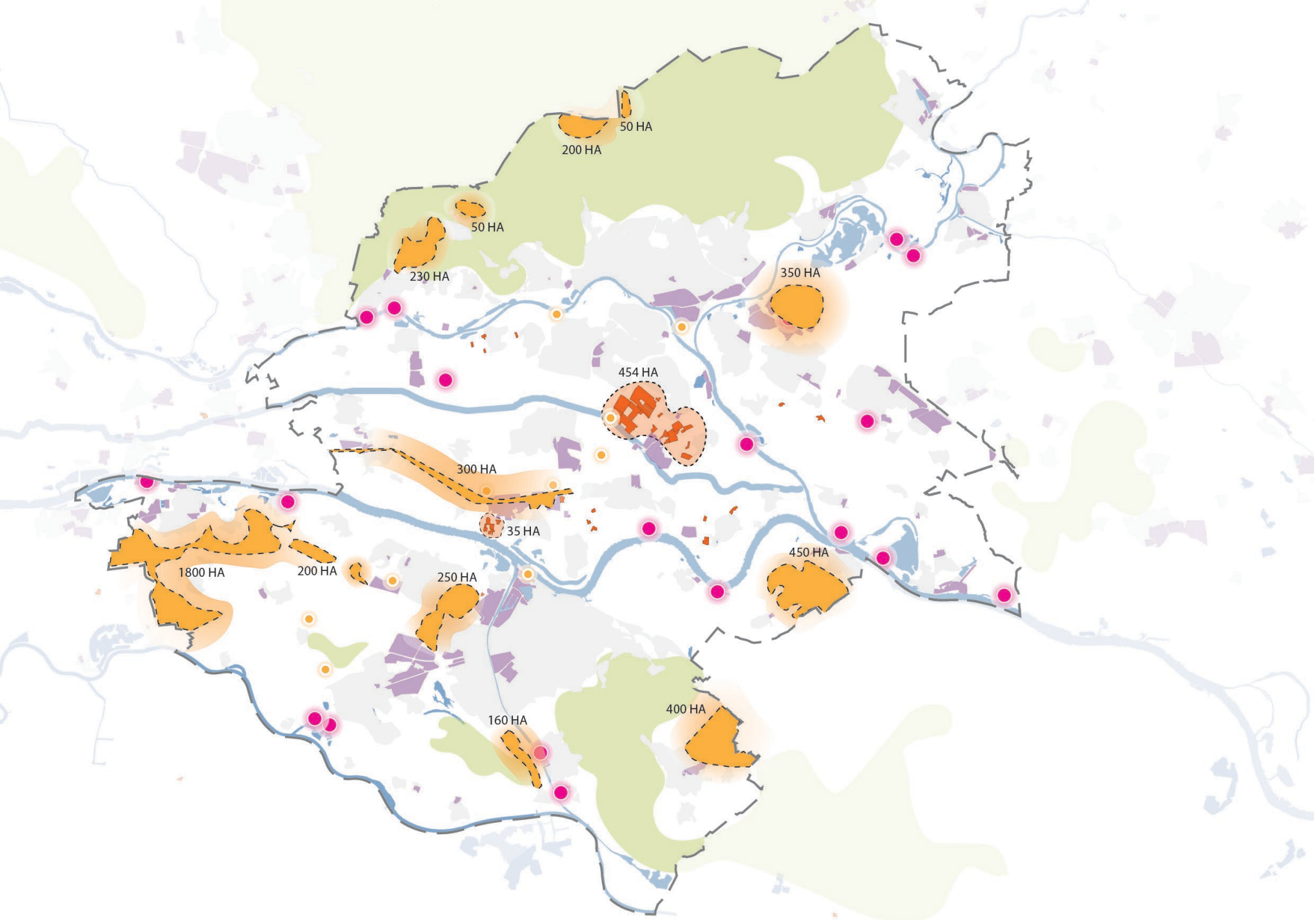

50 HA
200 HA
50 HA
230 HA
350 HA
454 HA
300 HA
35 HA
1800 HA
200 HA
250 HA
450 HA
400 HA
160 HA
Legenda
Tuindersbedrijven
Zoekgebied zonnepanelen
Steen / zand / beton fabrieken
BVR

Opgave verdeeld naar sectoren

Klassiek gemengd

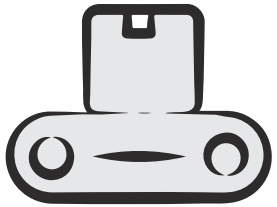
83 ha

Agrifood

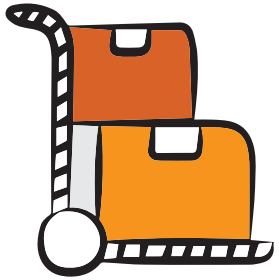
2 ha

Maakindustrie

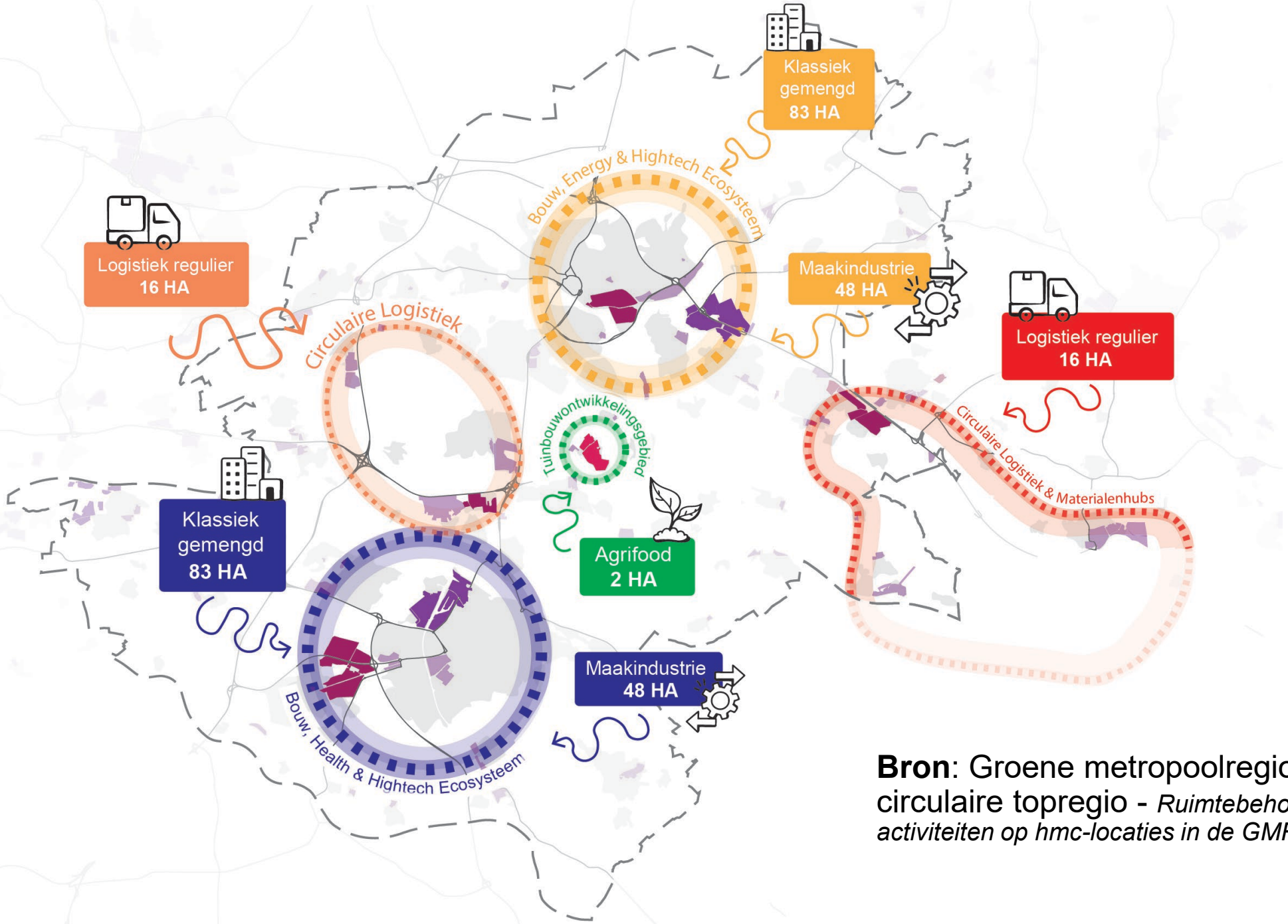
48 ha

Logistiek regulier

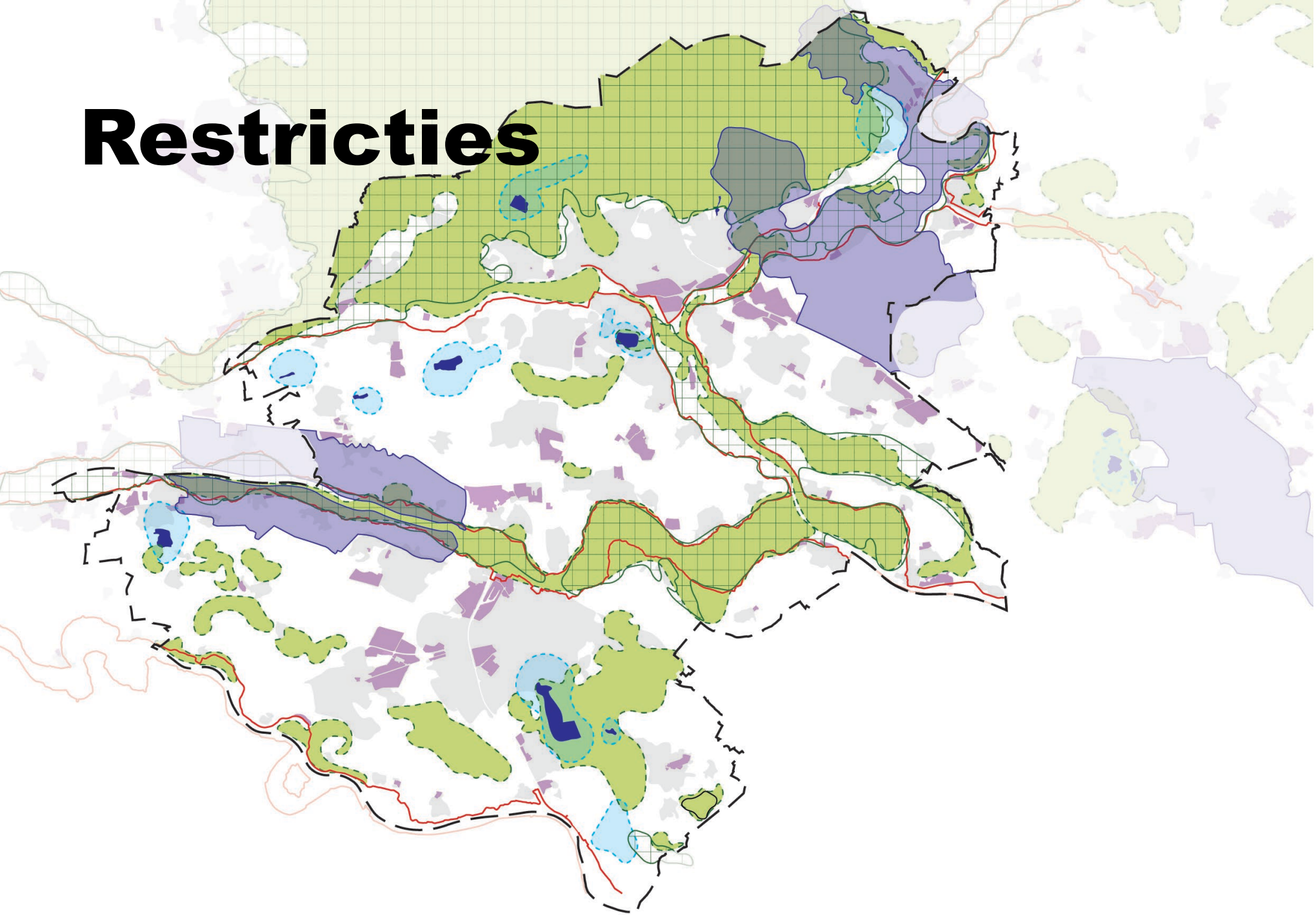
16 ha

Bron: Advies benutten ontwikkelruimte RPW Arnhem-Nijmegen (*Ecorys*)

Bron: Groene metropoolregio, circulaire topregio - *Ruimtebehoefte van circulaire activiteiten op hmc-locaties in de GMR* (*Ecorys & BVR*)

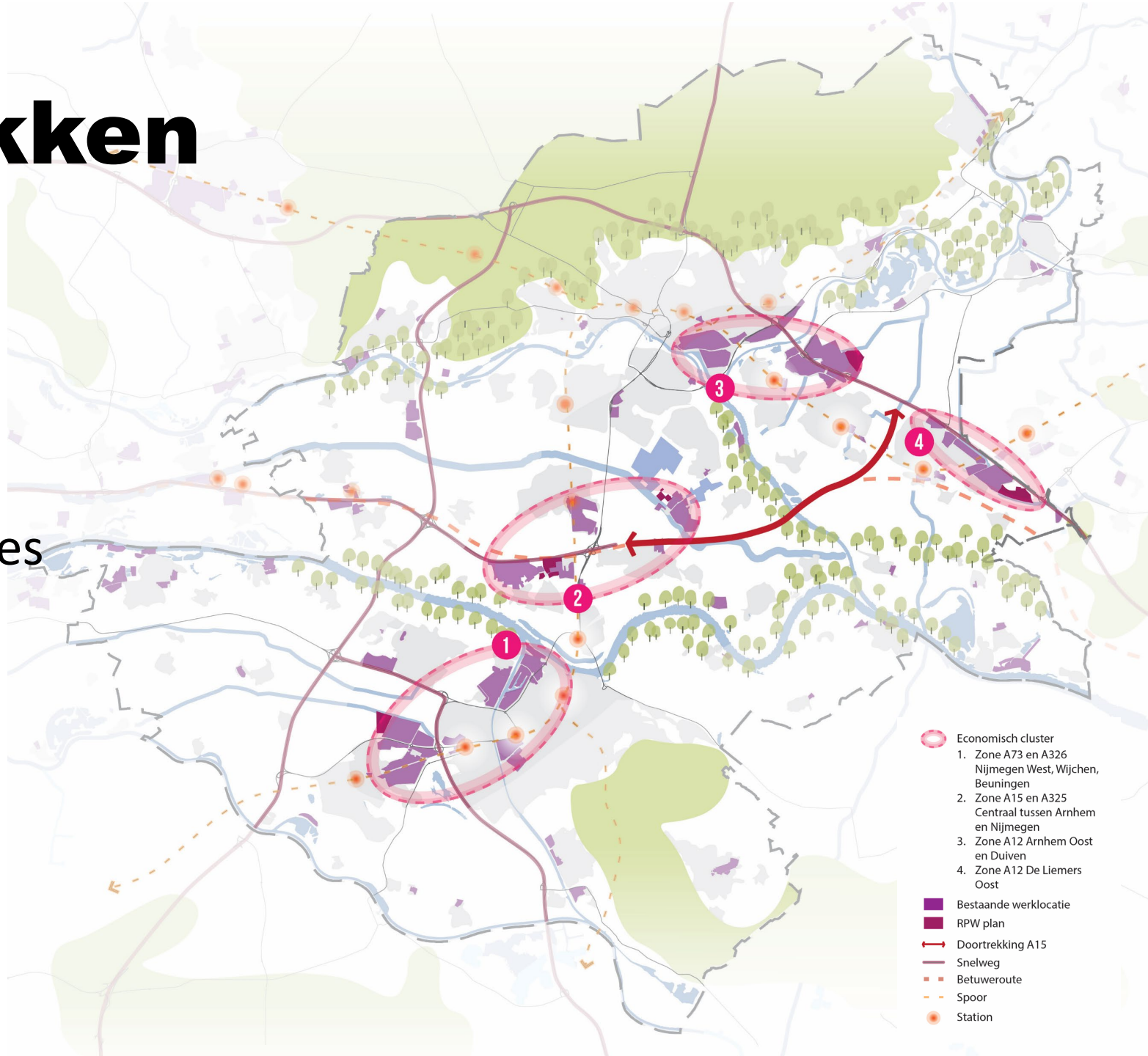
Restricties

Kansrijke plekken

Afweging locaties

- Clustering bestaande werklocaties
- Goede bereikbaarheid (transport)
- Arbeidspotentieel & OV
- Kansrijke functiecombinaties andere opgaven
- Indeling naar sectoren
- Natuur (waar niet ontwikkelen)
- Bodem en water

Zone A73 en A326

- Versterken bestaand economisch cluster
- Goed bereikbaar, afritten A73 en A326. Kades en Haven TPN nabij
- Meerdere treinstations nabij (15 min fietsen)
- Noviotech Campus om de hoek
- Potentie functiecombinatie zoekgebied voor zonnevelden
- Niet in Natura2000, GNN, waterwingebied

Economisch cluster

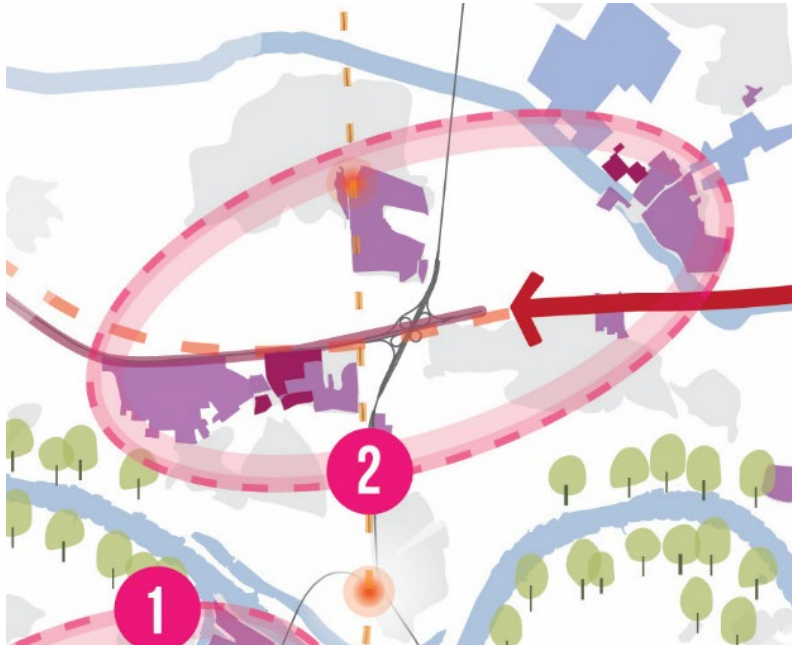
Passende nieuwe ontwikkelingen

- Klassiek gemengd (lokaal en regionaal MKB
- Bedrijven speerpunt health en hightech (waar geen ruimte voor is op de campussen maar wel willen behouden voor de regio)
- Logistiek

Zone A15 en A325

- Versterken bestaand economisch cluster
- Goed bereikbaar, afritten A15 en A325.
- Treinstation nabij (15 min fietsen)
- Potentie functiecombinatie zoekgebied voor zonnevelden
- Potentie transformatie glastuinbouw gebied (stoppers)
- Potentie aanhaking gepland landelijk waterstof netwerk
- Niet in Natura2000, GNN, waterwingebied

Economisch cluster

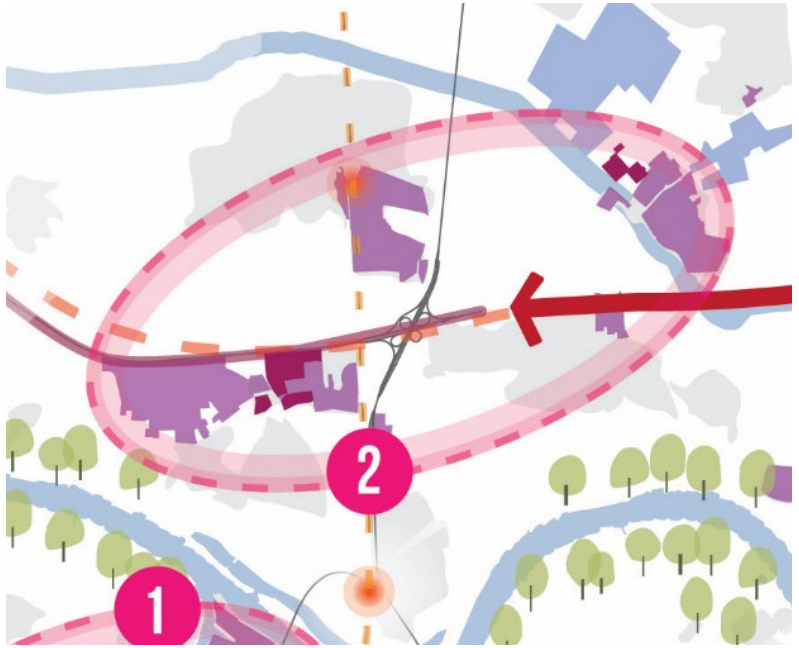
Passende nieuwe ontwikkelingen

- Klassiek gemengd (MKB)
- Bedrijven speerpunt health (waar geen ruimte voor is op de campussen maar wel willen behouden voor de regio)
- Staddistributie (logistiek), kijk hierbij ook nog naar bestaande beschikbare ruimte op De Grift en Park15

Agropark / glastuinbouwgebied

- Versterken bestaand economisch cluster
- Potentie om gebied te herstructureren i.p.v. uitbreiding
- Potentie transformatie glastuinbouw gebied (stoppers)
- Potentie verbeterde bereikbaarheid bij doortrekking A15
  - Daarna goed bereikbaar, afrit A15
- Niet in Natura2000, GNN, waterwingebied

Economisch cluster

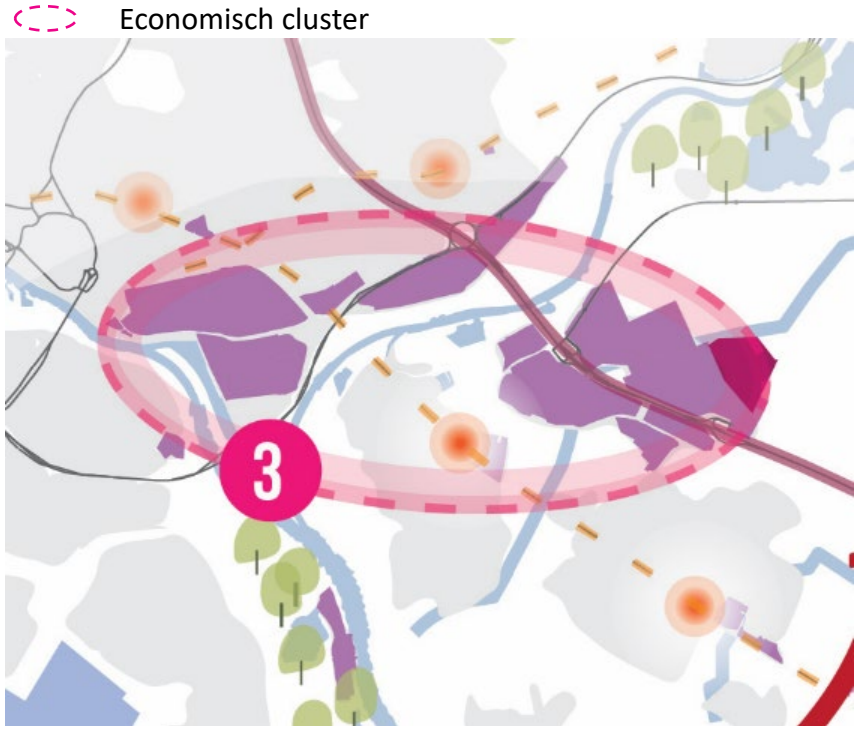

Passende nieuwe ontwikkelingen

- Agrosector

Zone A12 Duiven

- Versterken bestaand economisch cluster
- Verbreding A12, dan verbeterde bereikbaarheid afritten A12
- Potentie verbeterde bereikbaarheid bij doortrekking A15
- Potentie functiecombinatie zoekgebied voor zonnevelden
- Treinstations redelijk nabij (15-20 min fietsen)
- Potentie aanhaking gepland landelijk waterstof netwerk
- Niet in Natura2000, GNN, waterwingebied

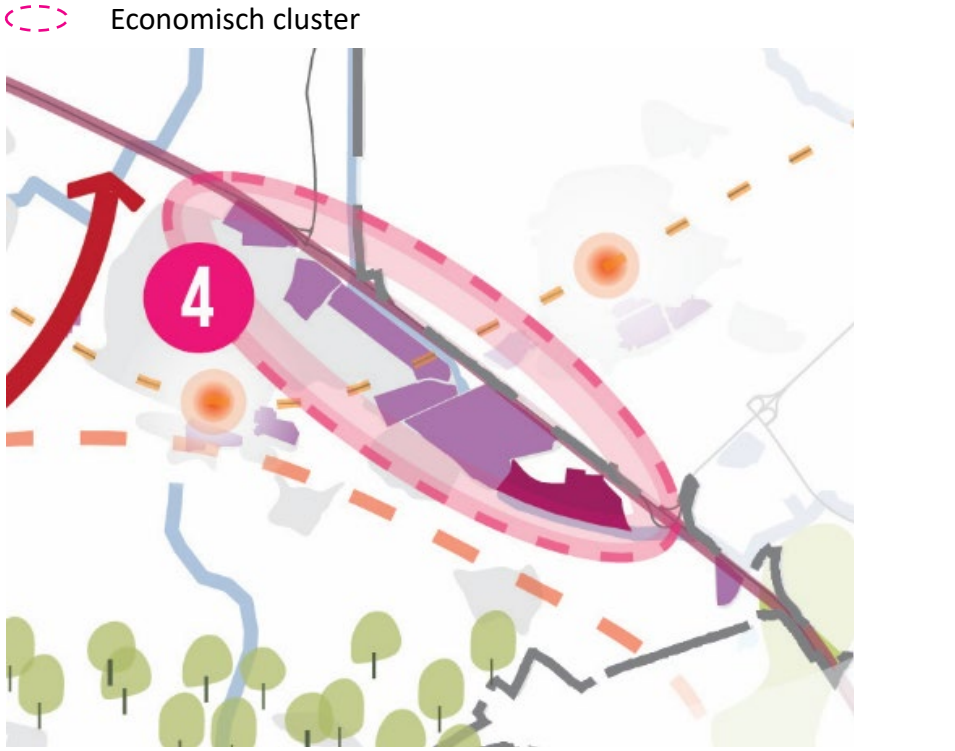

Passende nieuwe ontwikkelingen

- Bedrijven speerpunt Energy en hightech (waar geen ruimte voor is op de campussen maar wel willen behouden voor de regio
- Bedrijven circulaire economie
- Klassiek gemengd (maakindustrie speerpunt Liemers)

Zone A12 De Liemers Oost

- Versterken bestaand economisch cluster
- Potentie verbeterde bereikbaarheid bij doortrekking A15 en verbreding A12
- Goed bereikbaar, afritten A12
- Treinstations nabij (15 min fietsen)
- Potentie aanhaking gepland landelijk waterstof netwerk
- Niet in Natura2000, GNN, waterwingebied

Passende nieuwe ontwikkelingen

- Logistiek
- Klassiek gemengd (maakindustrie passend bij speerpunt Liemers)

Overzicht potentiële zoekruimte

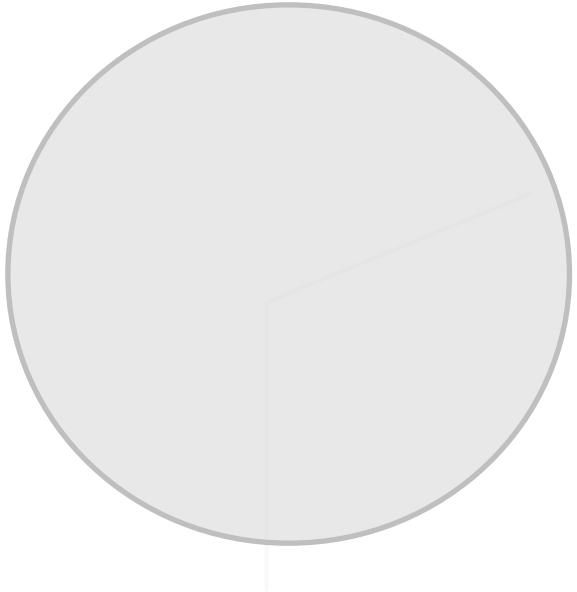
- **Totaal circa 1.000 HA** potentieel zoekgebied voor werklocaties
- Per zoekgebied ongeveer 100-300 HA

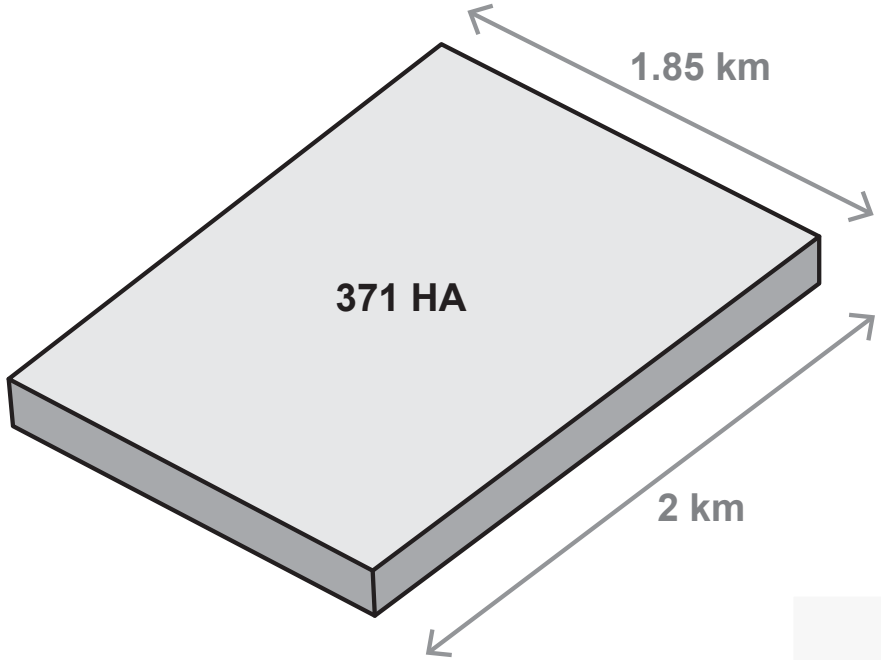
Legenda

- Economisch cluster
  1. Zone A73 en A326 Nijmegen West, Wijchen, Beuningen
  2. Zone A15 en A325 Centraal tussen Arnhem en Nijmegen
  3. Zone A12 Arnhem Oost en Duiven
  4. Zone A12 De Liemers Oost
- Bestaande werklocatie
- RPW plan
- Doortrekking A15
- Snelweg
- Betuweroute
- Spoor
- Station

Zoekopgave - Worst case

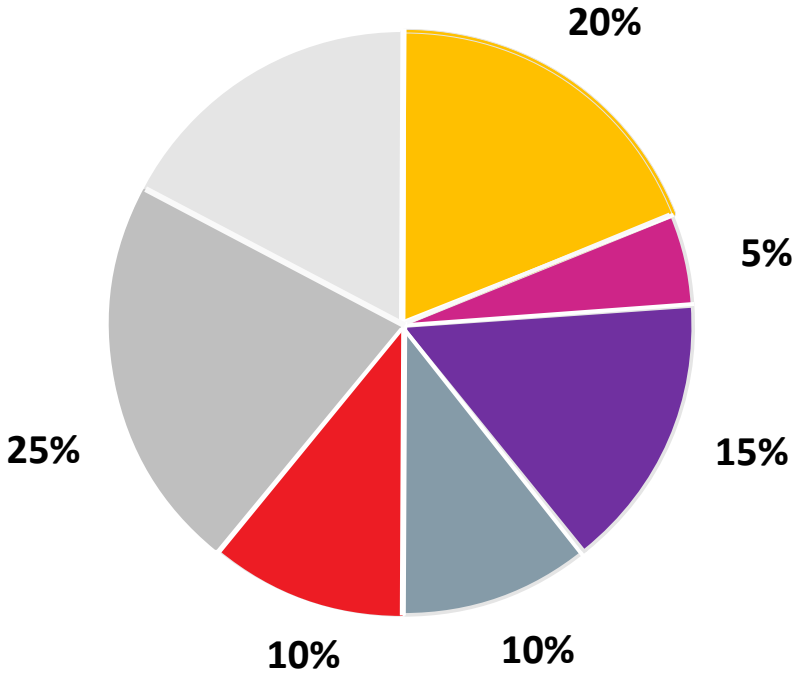
0% dekking

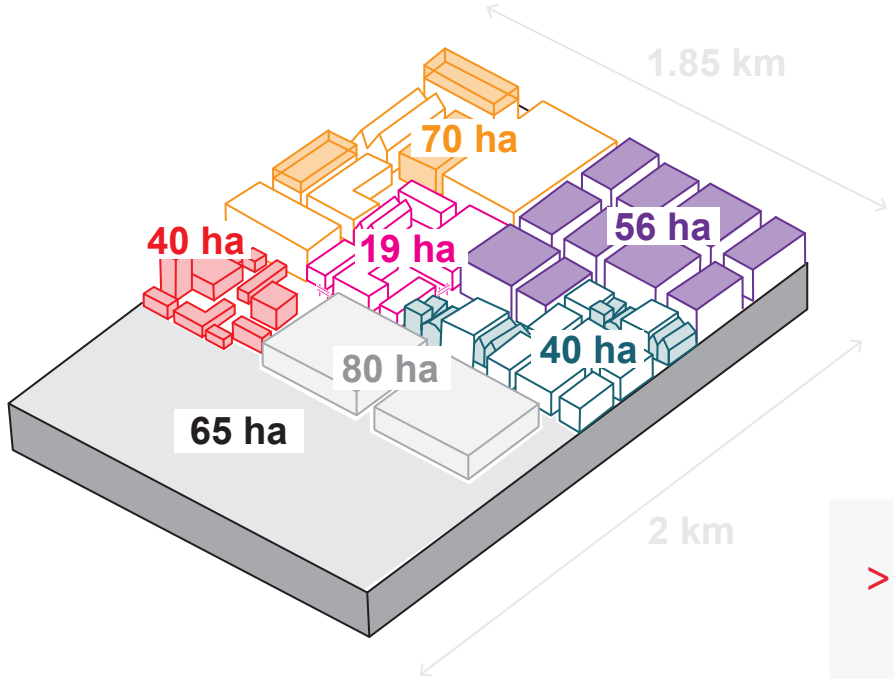
(Boven)regionale Zoekopgave

> Niks gaat door
> **Restopgave = 371 HA**

Zoekopgave - Best case

75% dekking

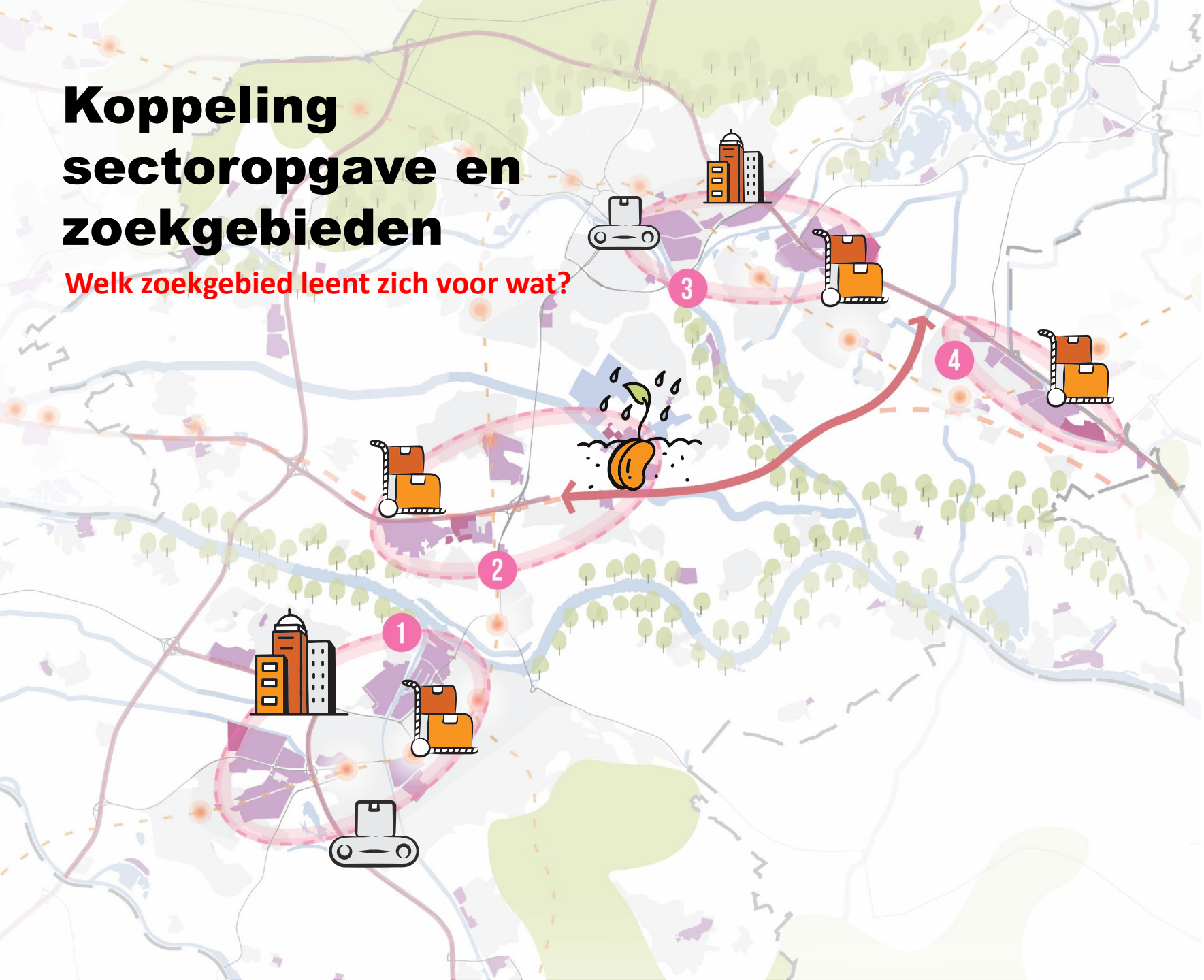

(Boven)regionale Zoekopgave

- Alles lukt, inclusief tekentafel-plannen
- **Restopgave = 65 HA**

Koppeling sectoropgave en zoekgebieden

Welk zoekgebied leent zich voor wat?

Logistiek regulier

16 ha

Maakindustrie

48 ha

Agrifood

2 ha

Klassiek gemengd

83 ha

Onderzoek Wonen en werken combineren

-BVR-

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

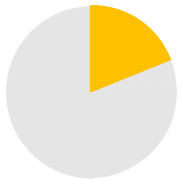
GMR Wonen en Werken

28 februari 2025

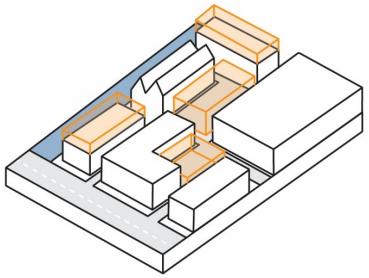
Draaiknoppen

70 HA

20%

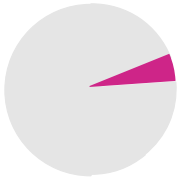

Beter benutten bestaande terreinen

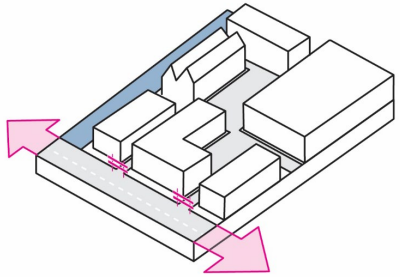

19 HA

5%

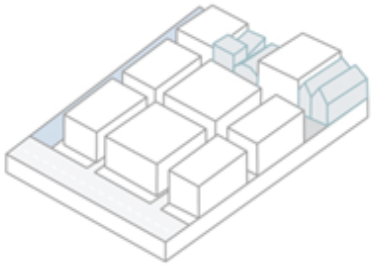
Niet meer faciliteren

40 HA

10%

Menging in stedelijke Ontwikkel gebieden

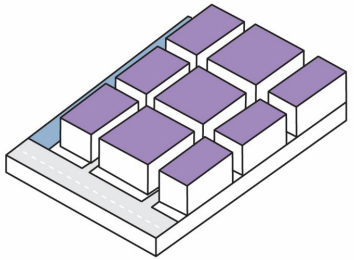

56 HA

15%

Intensiveren op nieuwe terreinen

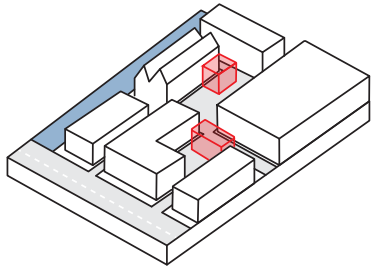

40 HA

10%

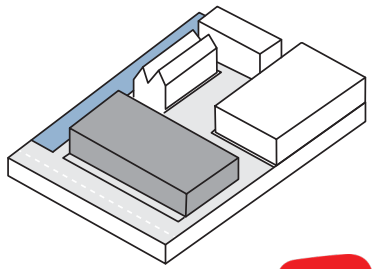
Groei bestaande werklocaties (lokale behoefte)

Opgave

?

(Boven) regionale uitbreiding

Nieuwbouwplannen

Selectie van nieuwbouwplannen gebaseerd op monitor GMR (december 2024)

Legenda

Holtkamp- Het hof
1. Woningen: 24
Milieu: Buiten centrum
Type: Eengezinswoningen en appartementen

De Plakse Weide
2. Woningen: 300
Milieu: Landelijk wonen
Type: -

De Ploen
3. Woningen: 130
Milieu: Centrum dorps
Type: -

Biezenkampen
4. Woningen: 110
Milieu: Landelijk wonen
Type: Flexwoningen

IJseldistrict
5. Woningen: 786
Milieu: Centrum dorps
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Westervoort noord
6. Woningen: 590
Milieu: Centrum dorps
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Driegaarden
7. Woningen: Deel I 114
Milieu: Centrum dorps
Type: Woningen + meer dan woningen

Midachtsensingel
8. Woningen: 40 tot 50
Milieu: Buiten centrum
Type: Appartementen

Merwedeterrein
9. Woningen: 148
Milieu: Buiten centrum
Type: Appartementen

Rijnpark
10. Woningen: 7000
Milieu: Buiten centrum
Bedrijvigheid: 80.000 m2 aan commerciële en maatschappelijke voorzieningen
Type: Verschillende type woningen

Coberco- en havenmeester-kwartier
11. Woningen: 105
Milieu: Buiten centrum
Type: Appartementen en grondgebonden woningen

Vredenburg Kronenburg
12. Woningen: Netto 1250
Milieu: Groen stedelijk
Type: Transformatie kantoren naar woningen

De HES
13. Woningen: Netto 612
Milieu: Groen stedelijk
Type: Appartementen en eengezinswoningen

De Schuytgraaf
14. Woningen: Netto 588
Milieu: Centrum dorps
Type: Eengezinswoningen en functiemix wonen en werken

De Pas
15. Woningen: 40
Milieu: Centrum dorps
Type: Woonvorm voor een deel onbekend, appartementen en eengezinswoningen

Vossenpelt
16. Woningen: 561
Milieu: Groen stedelijk
Type: Geen bedrijvigheid, alleen wonen

Zuiderveld
17. Woningen: 1.000
Milieu: Groen stedelijk
Bedrijvigheid: 4.500 m2 brede school
Type: Onbekend

Nijmegen noord
18. Woningen: -
Milieu: Groen stedelijk
Type: Onbekend

De Hoge Bongard
19. Woningen: 250
Milieu: Groen stedelijk
Bedrijvigheid: Onderzoek haalbaarheid commerciele plint op kade
Type: Onbekend

Hof van Holland
20. Woningen: 1050
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: 28.600 m2
Type: Functies gemixt met wonen

Winkelsteeg
21. Woningen: 3.402 + 500 tijdelijke woningen
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: 136.000 m2
Type: -

De Linde
22. Woningen: 22
Milieu: Centrum dorps
Type: Eengezinswoningen

Beuningen
23. Woningen: 64
Milieu: Centrum dorps
Type: -

Ewijk zuid/west
24. Woningen: 100
Milieu: Centrum dorps
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Winssen-Zuid
25. Woningen: 400
Milieu: Landelijk wonen
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Deest
26. Woningen: 355
Milieu: Landelijk wonen
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Druten
27. Woningen: 160
Milieu: Centrum dorps
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Heumen
28. Woningen: 735
Milieu: Groen stedelijk
Type: Een-gezinswoningen

Zwanenveld
29. Woningen: 960
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: 700 m2
Type: Gemengd woongebied, ook met werklocatie en campus

Huurlingsedam
30. Woningen:1100
Milieu: Groen stedelijk
Type: -

Wijchen-West
31. Woningen:1300
Milieu: Landelijk wonen
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Binnenstad - V&D pand
32. Woningen:180
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: In plint
Type: Appartementen

Binnenstad - Molenpoort
33. Woningen:425
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: supermarkt 1700 m2, detailhandel 2.000 m2, flexruimten 90 m2 en horeca 670 m2 (totaal: 4.500)
Type: Onbekend

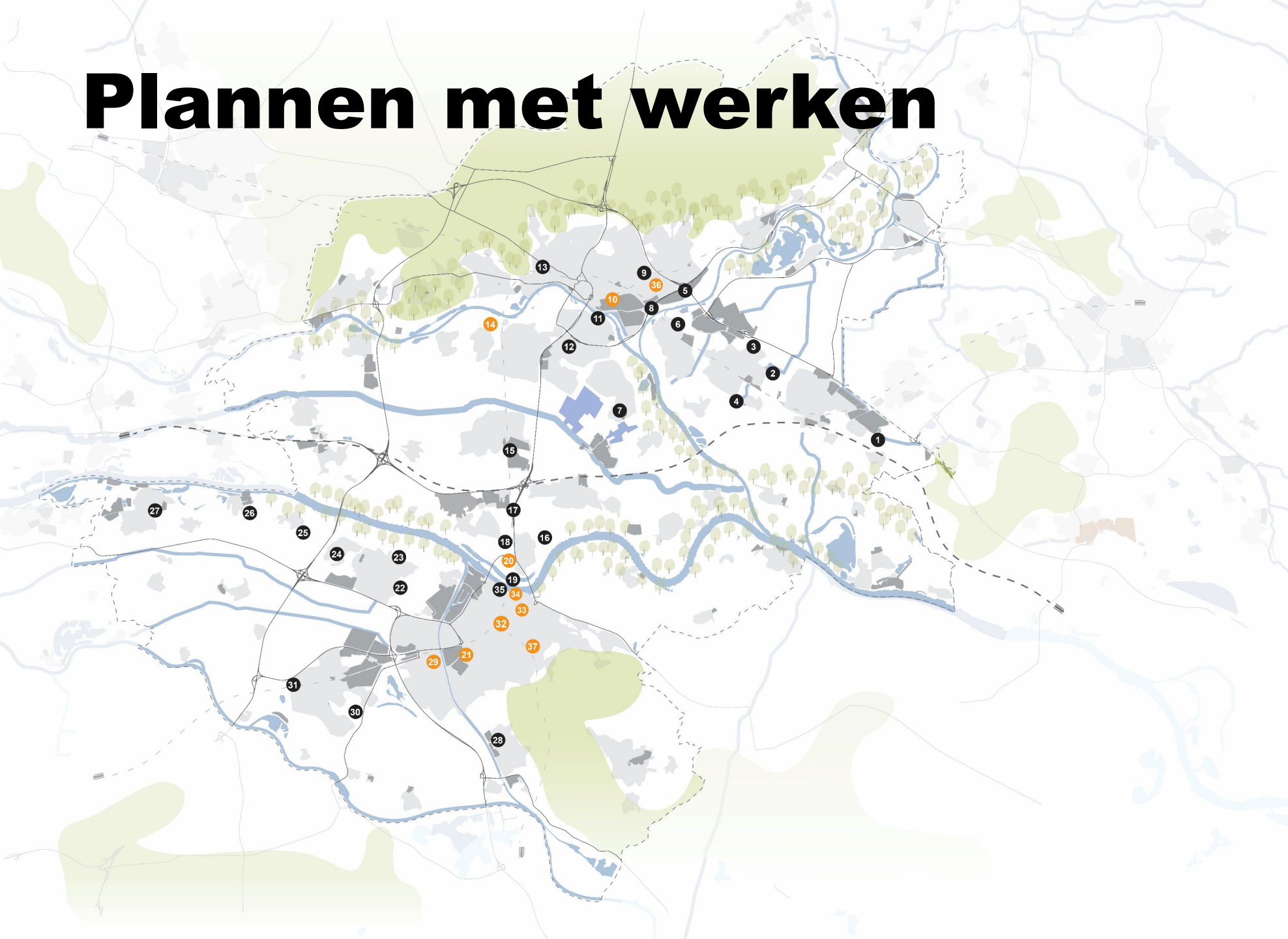
Stationsgebied
34. Woningen: 1.580
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: -niet woningbouw 24.800 m2
Type: Appartementen

Waalfront
35. Woningen: 200
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: Nader te bepalen
Type: Appartementen

Schaapsdrift
36. Woningen: 450
Milieu: Buiten centrum
Bedrijvigheid: 5.000 m2 niet woonprogramma
Type: Appartementen

Campus Heijendaal
37. Woningen: 500-1500
Milieu: Buiten centrum
Bedrijvigheid: 10.000 - 30.000m2
Type: Studentenhuisvesting

Plannen met werken

Legenda

Holtkamp- Het hof
1 Woningen: 24
Milieu: Buiten centrum
Type: Eengezinswoningen en appartementen

De Plakse Weide
2 Woningen: 300
Milieu: Landelijk wonen
Type: -

De Ploen
3 Woningen: 130
Milieu: Centrum dorps
Type: -

Biezenkampen
4 Woningen: 110
Milieu: Landelijk wonen
Type: Flexwoningen

IJseldistrict
5 Woningen: 786
Milieu: Centrum dorps
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Westervoort noord
6 Woningen: 590
Milieu: Centrum dorps
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Driegaarden
7 Woningen: Deel I 114
Milieu: Centrum dorps
Type: Woningen + meer dan woningen

Midachtsensingel
8 Woningen: 40 tot 50
Milieu: Buiten centrum
Type: Appartementen

Merwedeterrein
9 Woningen: 148
Milieu: Buiten centrum
Type: Appartementen

Rijnpark
10 Woningen: 7000
Milieu: Buiten centrum
Bedrijvigheid: 80.000 m2 aan commerciele en maatschappelijke voorzieningen
Type: Verschillende type woningen

Coberco- en havenmeester-kwartier
11 Woningen: 105
Milieu: Buiten centrum
Type: Appartementen en grondgebonden woningen

Vredenburg Kronenburg
12 Woningen: Netto 1250
Milieu: Groen stedelijk
Type: Transformatie kantoren naar woningen

De HES
13 Woningen: Netto 612
Milieu: Groen stedelijk
Type: Appartementen en eengezinswoningen

De Schuytgraaf
14 Woningen: Netto 588
Milieu: Centrum dorps
Type: Eengezinswoningen en functiemix wonen en werken

De Pas
15 Woningen: 40
Milieu: Centrum dorps
Type: Woonvorm voor een deel onbekend, appartementen en eengezinswoningen

Vossenpelt
16 Woningen: 561
Milieu: Groen stedelijk
Type: Geen bedrijvigheid, alleen wonen

Zuiderveld
17 Woningen: 1.000
Milieu: Groen stedelijk
Bedrijvigheid: 4.500 m2 brede school
Type: Onbekend

Nijmegen noord
18 Woningen: -
Milieu: Groen stedelijk
Type: Onbekend

De Hoge Bongard
19 Woningen: 250
Milieu: Groen stedelijk
Bedrijvigheid: Onderzoek haalbaarheid commerciele plint op kade
Type: Onbekend

Hof van Holland
20 Woningen: 1050
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: 28.600 m2
Type: Functies gemixt met wonen

Winkelsteeg
21 Woningen: 3.402 + 500 tijdelijke woningen
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: 136.000 m2
Type: -

De Linde
22 Woningen: 22
Milieu: Centrum dorps
Type: Eengezinswoningen

Beuningen
23 Woningen: 64
Milieu: Centrum dorps
Type: -

Ewijk zuid/west
24 Woningen: 100
Milieu: Centrum dorps
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Winssen-Zuid
25 Woningen: 400
Milieu: Landelijk wonen
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Deest
26 Woningen: 355
Milieu: Landelijk wonen
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Druten
27 Woningen: 160
Milieu: Centrum dorps
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Heumen
28 Woningen: 735
Milieu: Groen stedelijk
Type: Eengezinswoningen

Zwanenveld
29 Woningen: 960
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: 700 m2
Type: Gemengd woongebied, ook met werklocatie en campus

Huurlingsedam
30 Woningen:1100
Milieu: Groen stedelijk
Type: -

Wijchen-West
31 Woningen:1300
Milieu: Landelijk wonen
Type: Appartementen en eengezinswoningen

Binnenstad - V&D pand
32 Woningen:180
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: In plint
Type: Appartementen

Binnenstad - Molenpoort
33 Woningen:425
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: supermarkt 1700 m2, detailhandel 2.000 m2, flexruimten 90 m2 en horeca 670 m2 (totaal: 4.500)
Type: Onbekend

Stationsgebied
34 Woningen: 1.580
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: -niet woningbouw
Type: Appartementen

Waalfront
35 Woningen: 200
Milieu: Centrum stedelijk
Bedrijvigheid: Nader te bepalen
Type: Appartementen

Schaapsdrift
36 Woningen: 450
Milieu: Buiten centrum
Bedrijvigheid: 5.000 m2 niet woonprogramma
Type: Appartementen

Campus Heijendaal
37 Woningen: 500-1500
Milieu: Buiten centrum
Bedrijvigheid: 10.000 - 30.000m2
Type: Studentenhuisvesting

BVR

Oppervlakte totaal

10 Rijnpark
80.000 m²

14 De Schuytgraaf
? m²

20 Hof van Holland
28.600 m²

21 Winkelsteeg
136.000 m²

29 Zwanenveld
700 m²

32 V&D pand
? m²

33 Molenpoort
4.500 m²

34 Stationsgebied
24.800 m²

36 Schaapsdrift
5.000 m²

37 Campus Heijendaal
10.000 - 30.000 m²

289.600 m²

309.600 m²

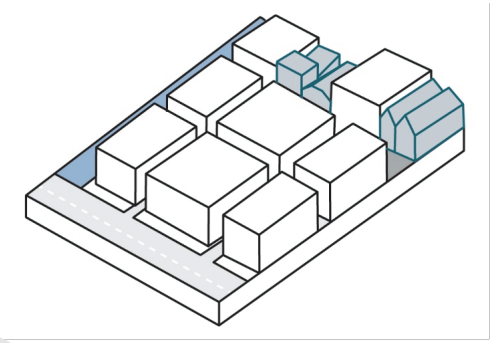
---

29 - 31 HA

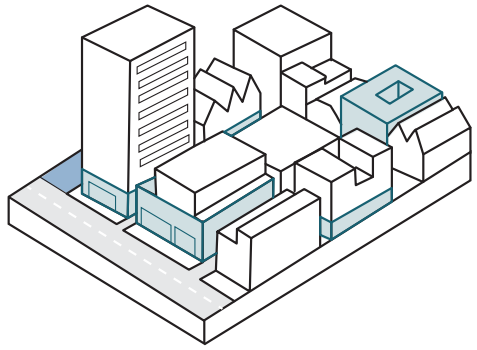
Stand van zaken

40 HA	-	**29 HA**	=	**11 HA**
40 HA	-	**31 HA**	=	**9 HA**

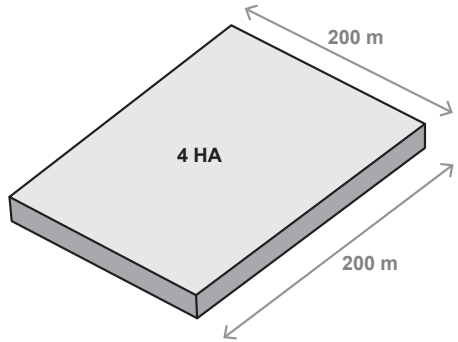
Menging in stedelijke Ontwikkelgebieden (Categorie 1 & 2)

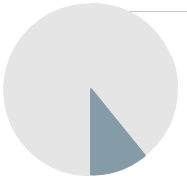
Opgenomen werkprogramma in bestaande plannen

Theoretisch 'tekort' in de plannen, en dus uitbreidingsvraag

10%

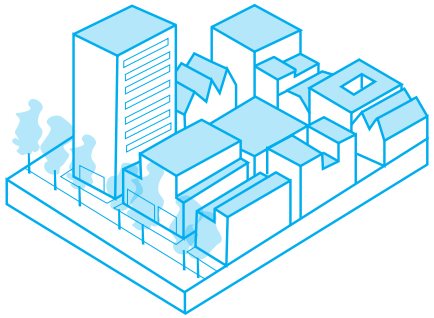

Draaiknop
Menging in stedelijke Ontwikkelgebieden

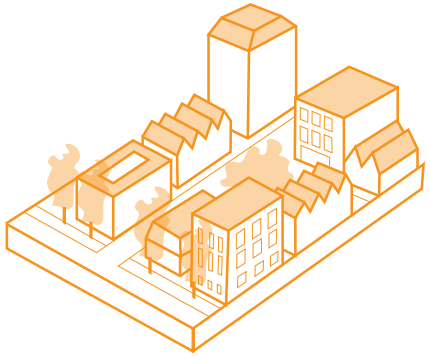
Bij welke ontwikkelingen zit potentieel nog extra ruimte voor werkprogramma?

Typologieën

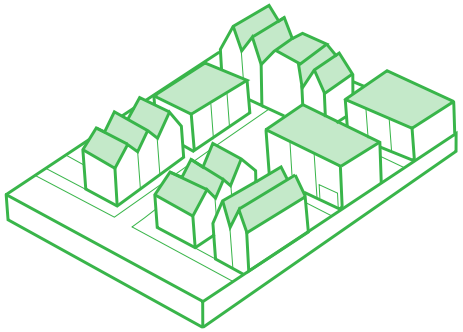
Centrum stedelijk

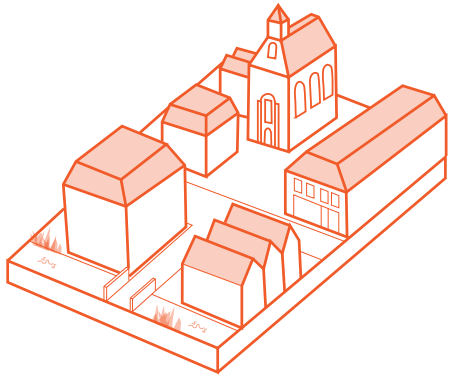
Buiten centrum

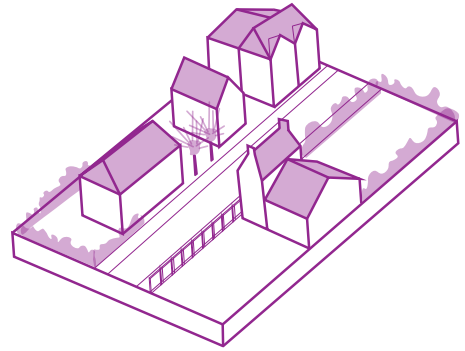
Groen stedelijk

Centrum dorps

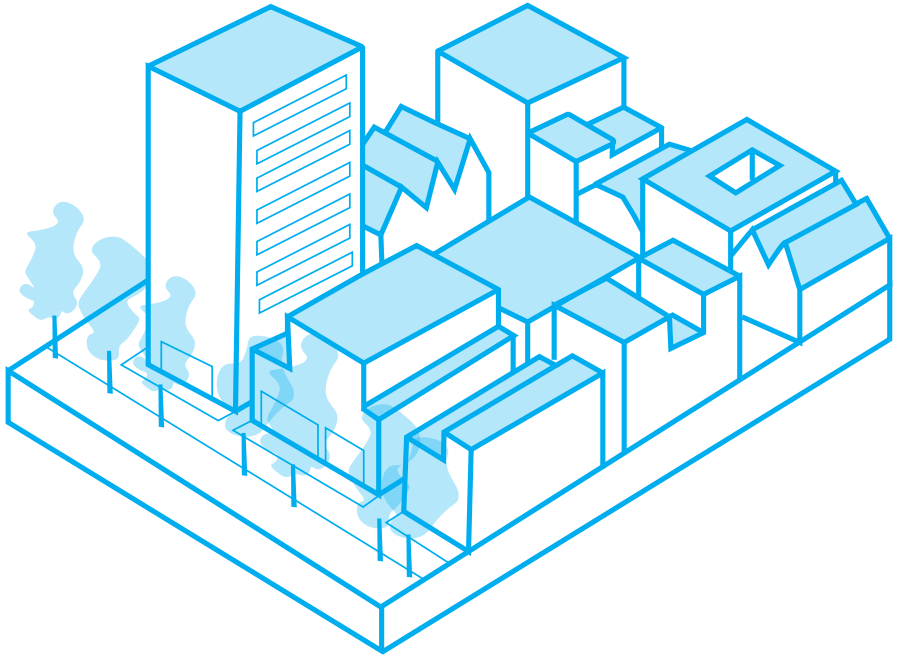

Landelijk wonen

*Indelen en afbakenen – Ruimtelijke typologieën in het beleid (Ruimtelijk planbureau, 2006)

Centrum stedelijk

Metropolitaan wonen*

70% wonen

15% werken

15% voorzieningen

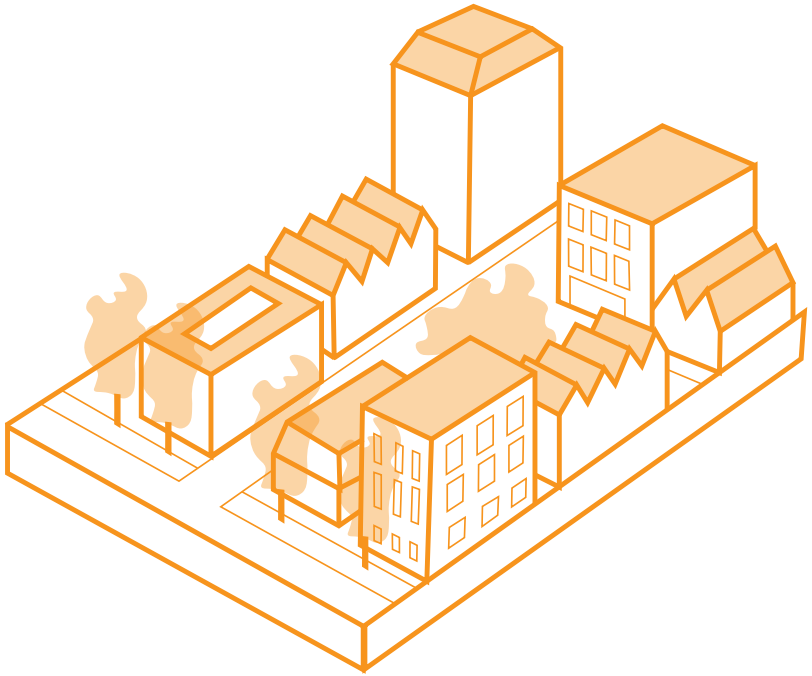
Foto: https://www.gelderlander.nl/nijmegen

Woonmilieutypologie (VROM 2004)

Historische binnensteden, city/nieuwe centra, centra van nieuwe steden
Essentie: centrale ligging, relatief hoge woondichtheid, **functiemenging**

*Guiding principles Metro Mix (2019)

Buiten centrum

Gemengd stedelijk milieu*

60% wonen

30% werken

10% voorzieningen

*Guiding principles Metro Mix (2019)

Foto: https://www.modekwartier.nl/item/route/

Woonmilieutypologie (VROM 2004)

Rond het centrum gelegen compact **monofunctioneel woonmilieu**. Vooroorlogse etalagewoningen, vooroorlogse grondgebonden woningen, vooroorlogse herenhuizen, vooroorlogse tuindorpen, naoorlogse etagewoningen, naoorlogse grondgebonden woningen

Essentie: **de stadswijk**

Groen stedelijk

Foto: Google maps

Groen stedelijk milieu

100% wonen

0% werken

0% voorzieningen

*Aanname BVR op basis van Guiding principles Metro Mix (2019)

Woonmilieutypologie (VROM 2004)

Monofunctioneel woonmilieu dat ruim en groen van opzet is in grotere gemeenten. De uitbreiding aan de stad, groeikernen en actuele uitleg vallen hieronder
Essentie: Huis met tuin

Centrum dorps

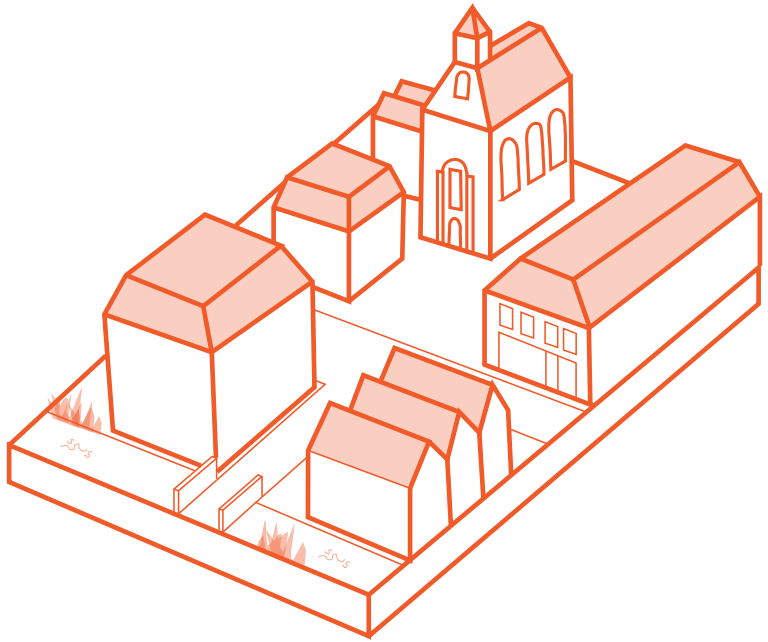

Foto: https://indebuurt.nl/zoetermeer/nieuws

Centrum dorps milieu*

85% wonen

5% werken

10% voorzieningen

Woonmilieutypologie (VROM 2004)

Historische kernen, nieuwe kernen

Essentie: ***Multifunctionele centra*** *in kleinere kernen*

*Aanname BVR op basis van Guiding principles Metro Mix (2019)

Landelijk wonen

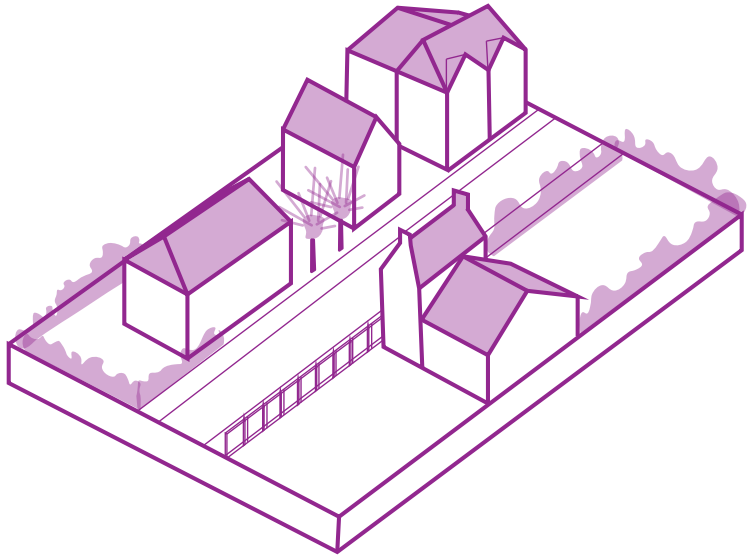

Foto: Google maps

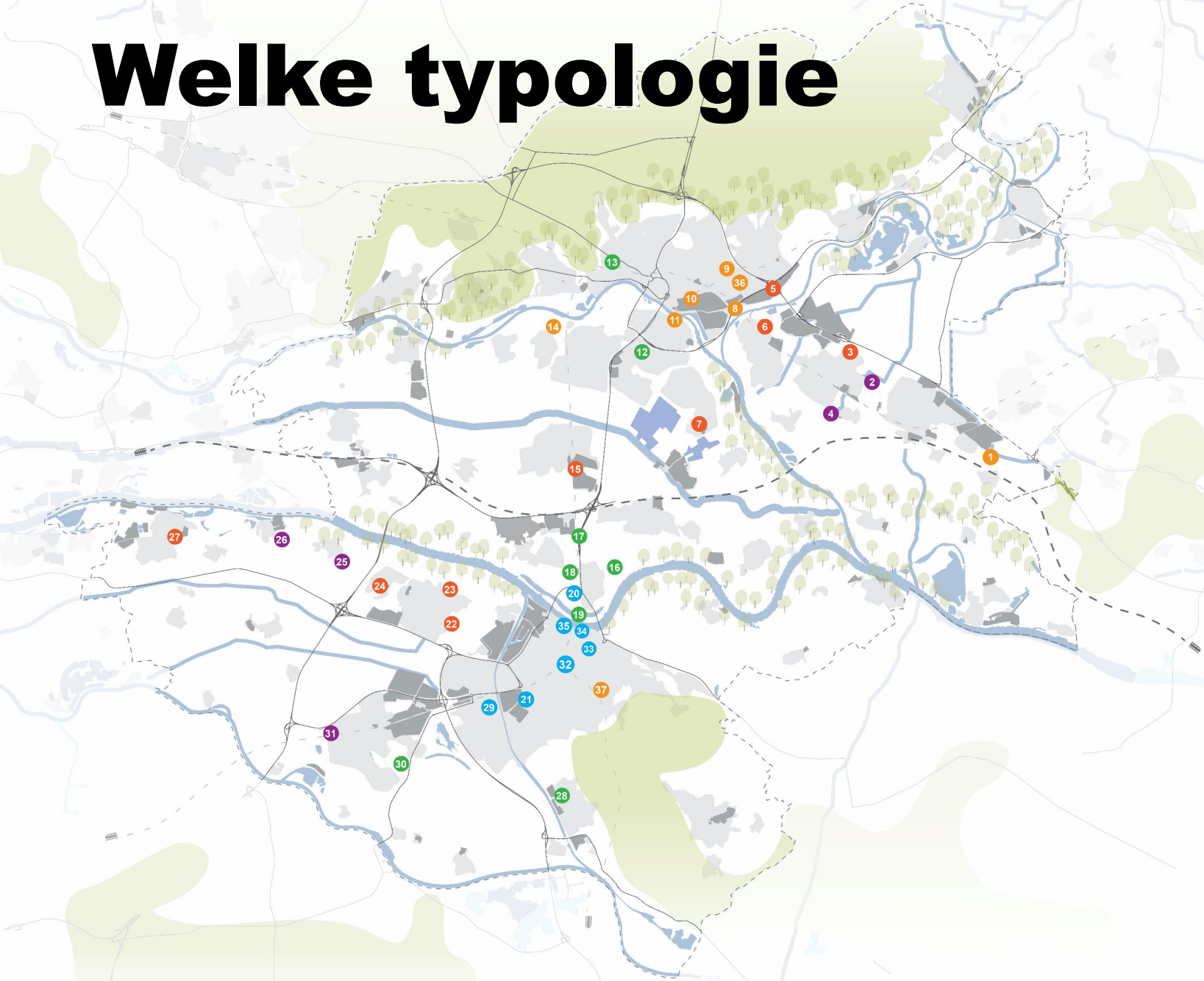
Landelijk milieu
100% wonen
0% werken
0% voorzieningen

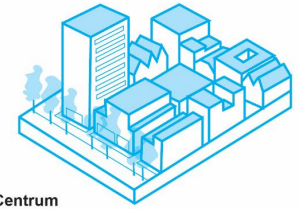
Woonmilieutypologie (VROM 2004)

Lage bebouwingsdichtheid in een overwegend groen gebied met weinig voorzieningen.
Villawijken, wonen in het landschap, landgoederen
Essentie: Villa verde

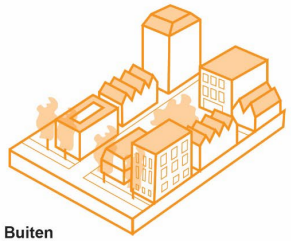
*Aanname BVR op basis van Guiding principles Metro Mix (2019)

Welke typologie

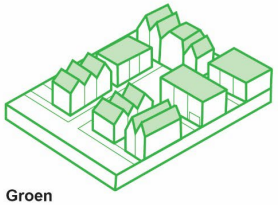

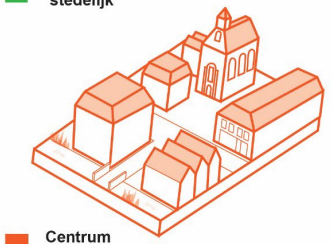
Centrum stedelijk

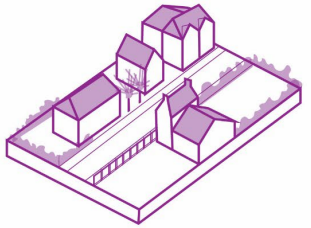
Buiten centrum

Groen stedelijk

Centrum Dorps

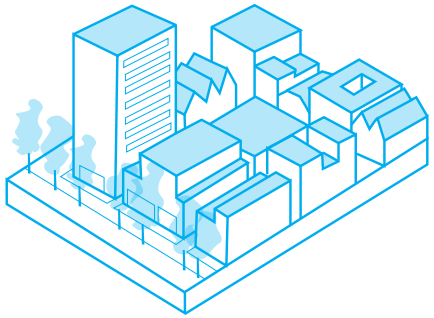

Landelijk wonen

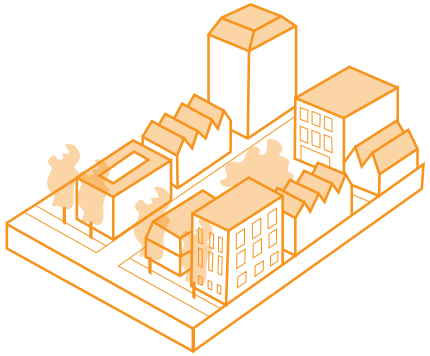
BVR

Functiemix

Centrum stedelijk

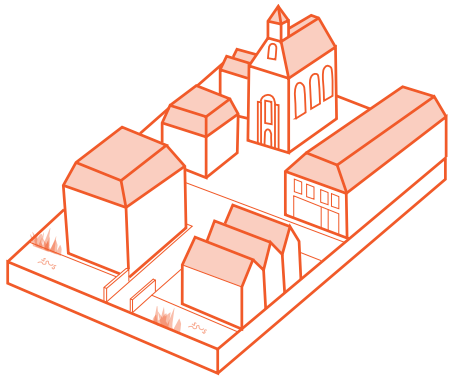

Buiten centrum

Groen stedelijk

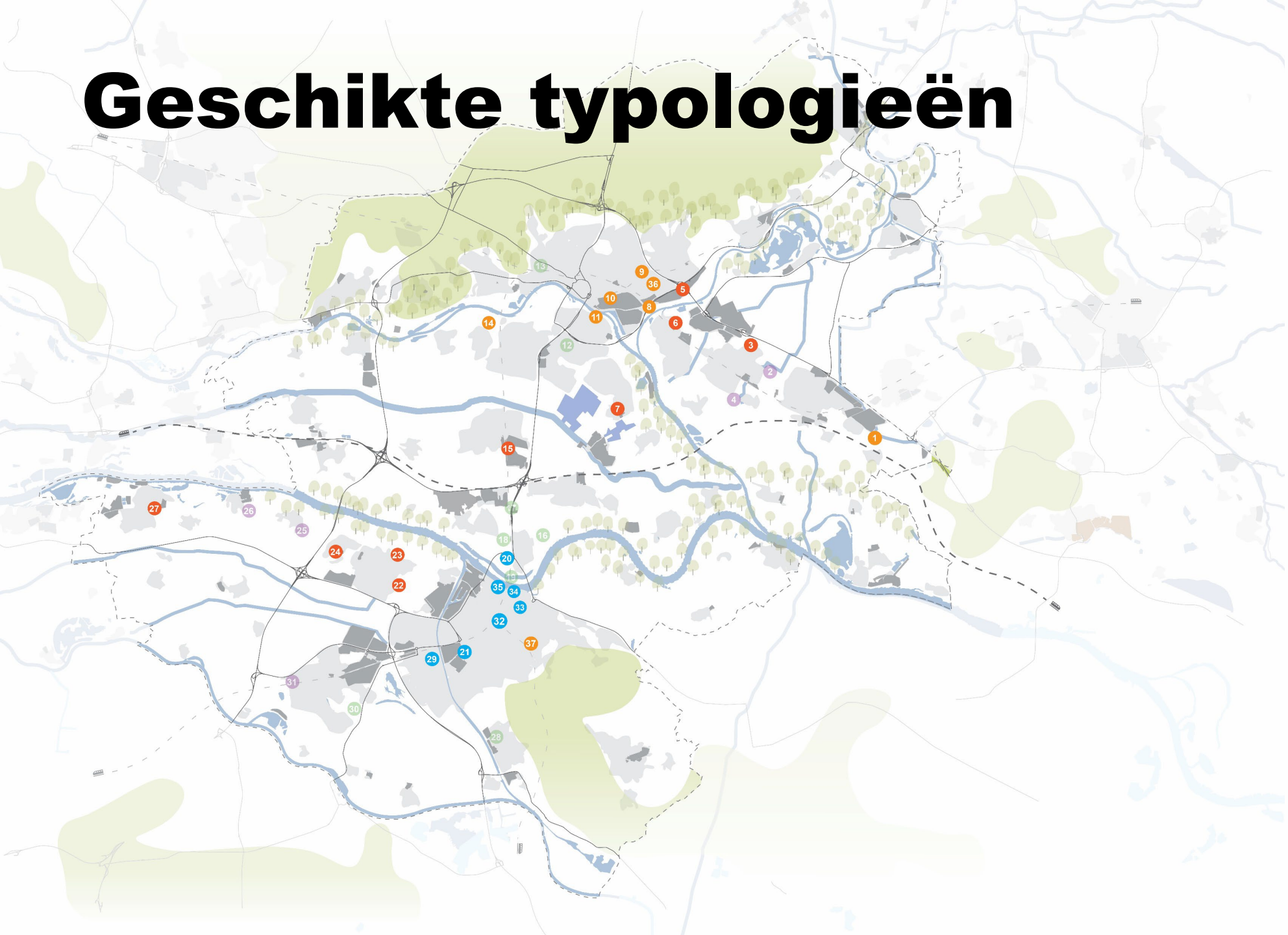
Centrum dorps

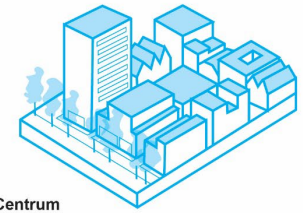

Landelijk wonen

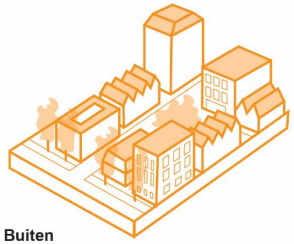
*Indelen en afbakenen – Ruimtelijke typologieën in het beleid (Ruimtelijk planbureau, 2006)

Geschikte typologieën

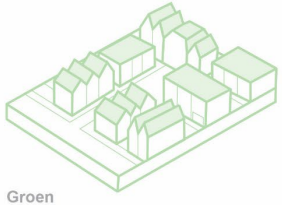

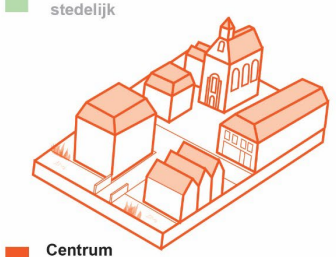
Centrum stedelijk

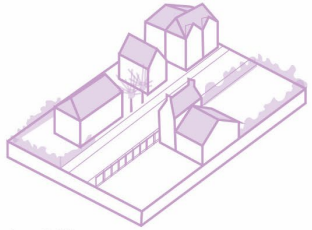
Buiten centrum

Groen stedelijk

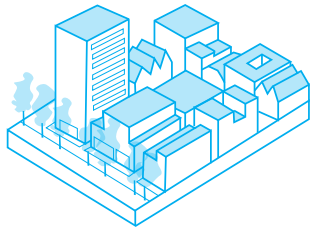
Centrum Dorps

Landelijk wonen

Berekening

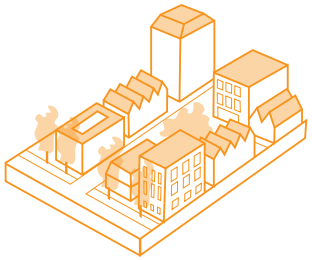
Aanname m²

Metropolitaan wonen

70% wonen
15% werken
15% voorzieningen

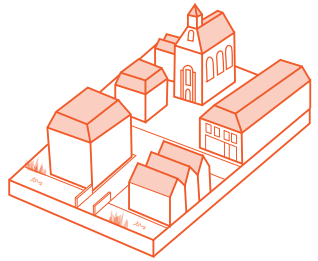
8 m² per werkplek

Gemengd stedelijk milieu

60% wonen
30% werken
10% voorzieningen

16 – 20 m² per werkplek

Dorps centrum milieu

85% wonen
5% werken
10% voorzieningen

12 m² per werkplek

Centrum stedelijk

Woningbouwlocatie:

Werken 20 21 29 33 34

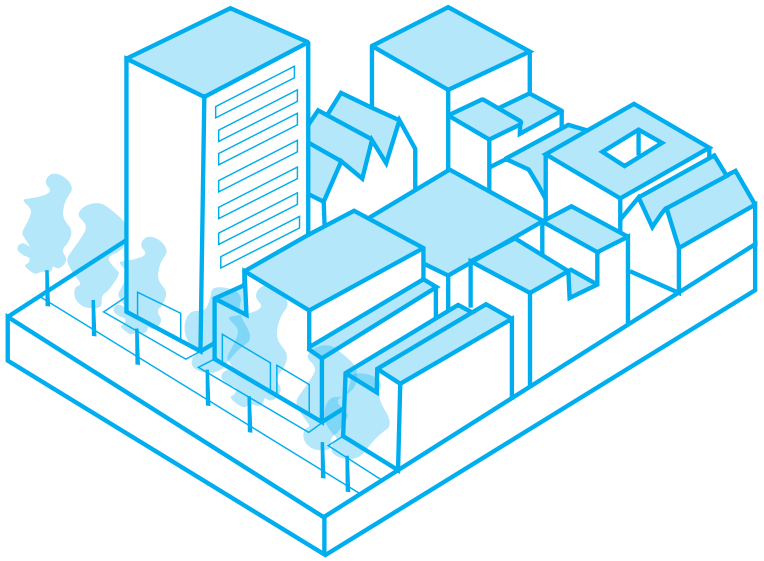
Geen werken 32 35

19,5 HA
werkprogramma

380 woningen

Metropolitaan wonen
70% wonen
15% werken
15% voorzieningen

8 m^2 per werkplek

160 x 8m^2 =**1.300 m^2**

Buiten centrum

Woningbouwlocatie:

Werken 1 8 10 36 37

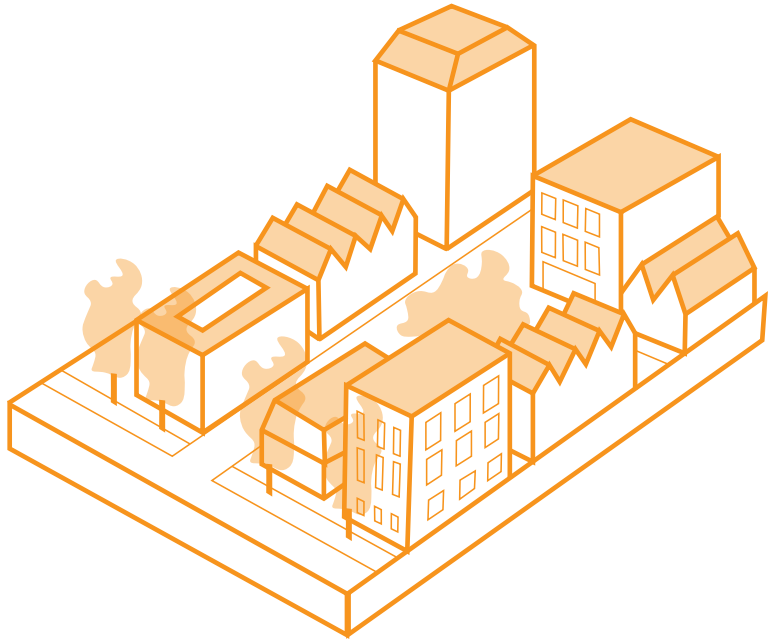
Geen werken 9 11 14

9,5 HA
werkprogramma

840 woningen

Gemengd stedelijk milieu
60% wonen
30% werken
10% voorzieningen

16 – 20 m² per werkplek

560 x 16 m² = **9.000 m²**

560 x 20 m² = **11.200 m²**

Centrum dorps

Woningbouwlocatie:

Werken

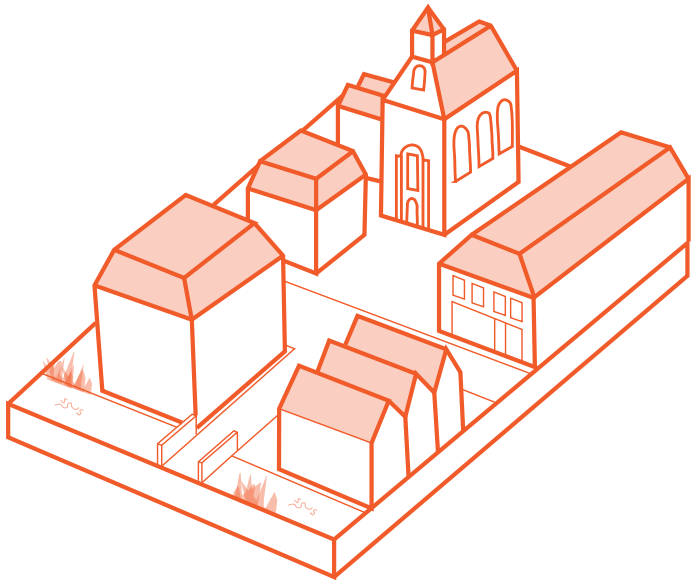
Geen werken 3 5 6 7 15 22 23 24 27

0 HA
werkprogramma

1900 woningen

Dorps centrum milieu
85% wonen
5% werken
10% voorzieningen

12 m^2 per werkplek

330 x 12m^2 = **4.000 m^2**

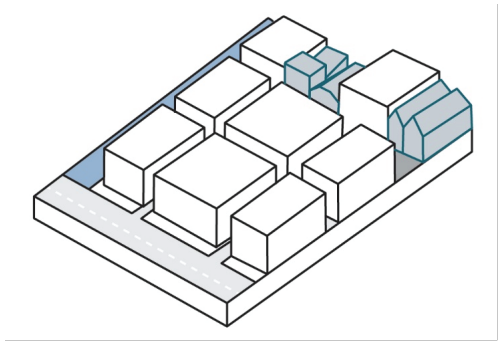
40 HA	-	29 HA	-	1,4 HA	=	9,6 HA
40 HA	-	31 HA	-	1,6 HA	=	7,4 HA

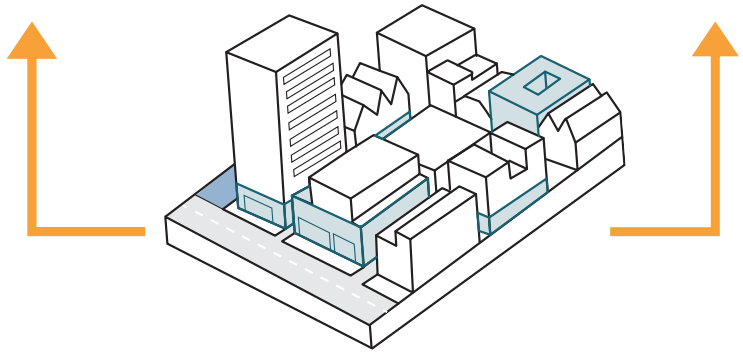
Menging in stedelijke Ontwikkelgebieden (Categorie 1 & 2)

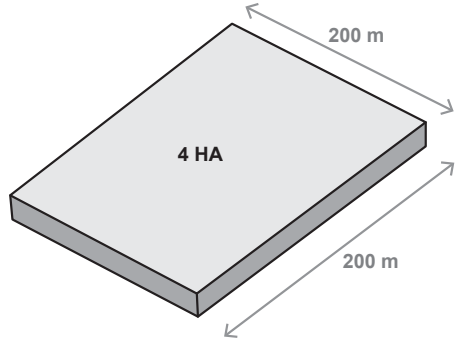
Opgenomen werkprogramma in bestaande plannen

Potentieel werkprogramma in overige woningbouwplannen

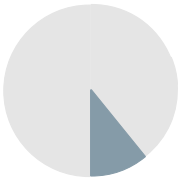
Theoretisch tekort

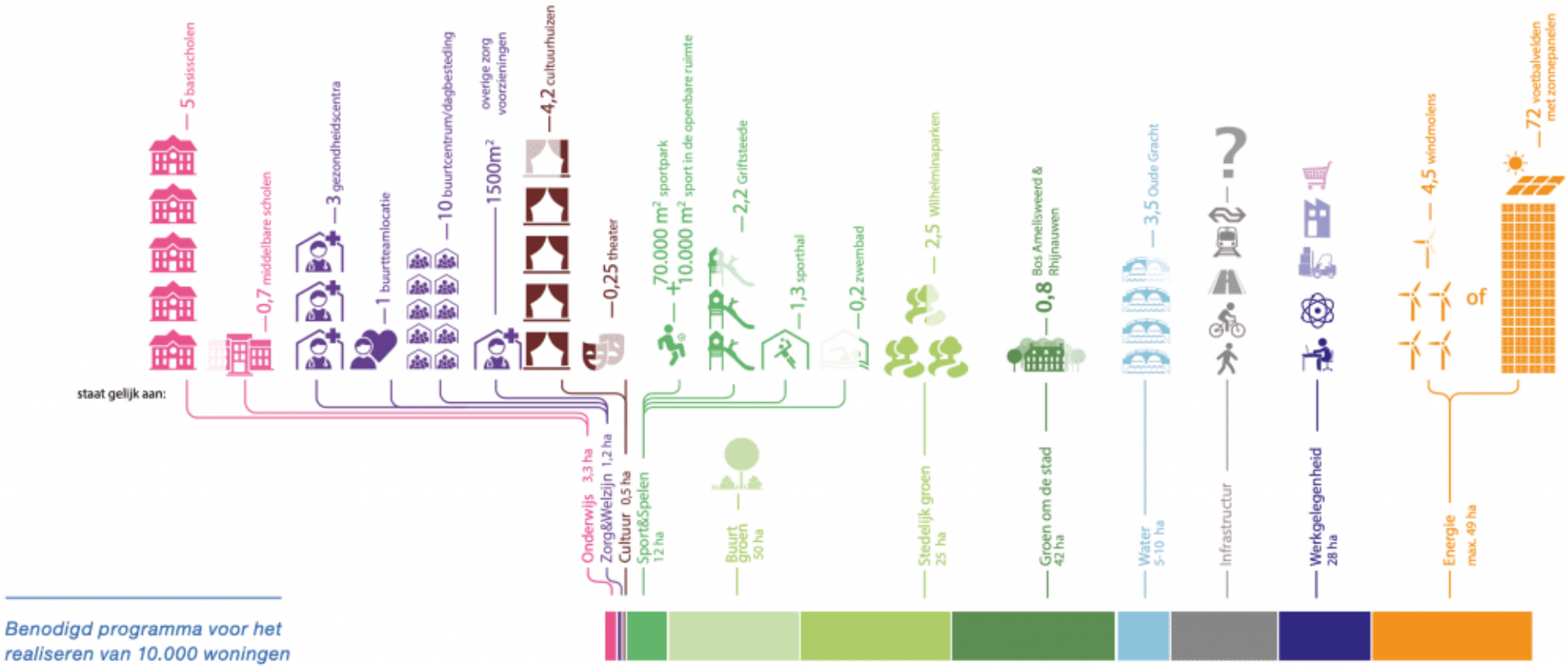
10%

Draaiknop

Menging in stedelijke Ontwikkelgebieden

Utrechtse barcode

Bron: https://www.duic.nl/algemeen/de-utrechtse-barcode-een-formule-die-de-stad-leefbaar-moet-houden/

Delft komt met actieprogramma voor meer ruimte voor bedrijven

Wonen & Vastgoed

19 maart 2024 om 14:42 *Leestijd ca. 2 minuten* Team Stadszaken.nl

ECONOMIE

Biotech Campus Delft. Foto: Milos Ruzicka / iStock.com

Tien procent van de nieuwe bouwprogramma's moet gekoppeld zijn aan werk, bestaande bedrijfsruimte mag niet worden ingezet voor andere doeleinden en leegstaand vastgoed moet zorgen voor meer tijdelijke en betaalbare bedrijfsruimten. Dat zijn drie maatregelen waarmee Delft werkgelegenheid een impuls wil geven. De stad wil zich nog nadrukkelijker profileren als innovatiestad.

'Ten minste **10 procent** van de nieuwe bouwprogramma's in de woningbouw- en gebiedsontwikkelingen moet gekoppeld zijn aan economische activiteiten'.

Disclaimers

- Hoe zorg je dat de bedrijven die er nu zitten genoeg geprikkeld worden om te verhuizen naar een nieuwbouwlocatie? –
  - Contracten (wat als je nog een contract hebt lopen voor 3 jaar)
  - Huurprijzen (waarschijnlijk is de nieuwbouwlocatie veel duurder)
  - Klantenbestand – je wilt je huidige klanten niet verliezen doordat je te ver van ze af zit
  - Huidige werknemers & reisafstand – je wilt je werknemers behouden
  - Waarom zou je verhuizen? Whats in it for you?

- De m^2 werk opgenomen in de nieuwbouwplannen gaan voor een groot deel om voorzieningen, waarschijnlijk is dit niet altijd een match met de bedrijven die nu op een bedrijventerrein zitten (match categorie 1&2)
- Deze analyse houdt geen rekening met het aantal verdwenen m2's bedrijventerrein die verdwijnen ten koste van woningbouw, omdat dit niet binnen de scope van het onderzoek viel.

Onderzoek Strategisch grondbeleid en herstructurering bedrijven

-prof. E. van der Krabben-

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Strategisch grondbeleid voor herstructurering bedrijventerreinen

Verbeteren van business case met inzet van grondbeleid en investeringsstrategieën

Onderzoek in opdracht van Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen

Prof. dr. Erwin van der Krabben

januari 2025

Colofon

Strategisch grondbeleid voor herstructurering bedrijventerreinen

Verbeteren van business case met inzet van grondbeleid en investeringsstrategieën

Opdrachtgever

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen

Auteur

Erwin van der Krabben

Erwin van der Krabben is hoogleraar Gebiedsontwikkeling aan de Radboud Universiteit en werkt daarnaast als zelfstandig adviseur. Dit rapport is door hem geschreven in de rol van zelfstandig adviseur.

Contact

erwin.vanderkrabben@ziggo.nl

Begeleidingscommissie

De uitvoering van het onderzoek is begeleid door een begeleidingscommissie vanuit de Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen, bestaande uit Jolanda van Rensch, opgavemanager productieve regio, en Michel van Hek, speerpuntcoördinator toekomstige werklocaties. De auteur bedankt hen voor hun commentaar op eerdere versies van het rapport. De auteur draagt als enige verantwoordelijkheid voor de inhoud van het rapport.

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding:

Van der Krabben, E. (2025) *Strategisch grondbeleid voor herstructurering bedrijventerreinen; verbeteren van business case met inzet van grondbeleid en investeringsstrategieën***.** Elst, in opdracht van Groene Metropool Regio.

Inhoudsopgave

1. Aanleiding en vraagstelling 5

2. Veroudering en herstructurering van bedrijventerreinen 7

2.1 Veroudering van bedrijventerreinen 7

2.2 Overheidsbetrokkenheid bij de herstructurering van bedrijventerreinen 8

2.3 Succesvolle herstructureringsaanpakken? 10

3. Grondbeleid: instrumentarium, voorstellen voor modernisering en beleidsopties 11

3.1 Huidige grondbeleidsinstrumentarium gemeenten 11

3.2 Modernisering van het grondbeleid 12

3.3 Beleidsopties 13

4. Conclusies en handelingsperspectief gemeenten 15

4.1 Wat is nu mogelijk en wat kan er mogelijk in de toekomst 15

4.2 Handelingsperspectief gemeenten 16

4.3 Conclusies en lobby richting het Rijk 19

Bijlage: Beleidsopties 21

A. Strategische inzet bestaande instrumentarium grondbeleid 21

B. Inzet nieuw instrumentarium grondbeleid (op basis van voorstellen Rijk) 36

C. Inzet nieuw instrumentarium grondbeleid (op basis van voorstellen van derden) 41

Referenties 48

1. Aanleiding en vraagstelling

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) werkt aan een nieuw Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2025-2028. Gezien de beperkte uitbreidingscapaciteit op nieuwe werklocaties wil GMR de (vrijkomende) ruimte op bestaande werklocaties daarbij zo goed mogelijk benutten. Hiertoe wordt, naast revitalisering van bestaande werklocaties, ook ingezet op herstructurering van (delen van) bestaande werklocaties. Herstructurering is erop gericht om verouderde, niet meer marktconforme bedrijfspanden en bedrijfskavels te verwerven en te slopen (dan wel grondig de kwaliteit van het bestaande pand te verbeteren) en vervolgens de vrijgekomen ruimte via marktconforme bedrijfskavels weer uit te geven. Herstructurering kan worden opgepakt door een gemeente, een private partij en in publiek-private samenwerking. Private partijen kunnen de huidige eigenaren van bedrijfsgebouwen zijn, maar ook projectontwikkelaars die 'van buiten komen' en een ontwikkelpotentie zien en/of beleggers. Ook kunnen publieke ontwikkelingsmaatschappijen, zoals de Ontwikkelings- en herstructureringsmaatschappij Gelderland (OHG), een belangrijke rol spelen in dit proces.

Veel herstructureringsprojecten worden bemoeilijkt door een onrendabele top in de business case en de risico's die ermee gepaard gaan ("de kosten gaan voor de baat uit"). Bovendien treden er vaak vertragingen op. Ter onderbouwing van het nieuwe RPW wil GMR **een verkenning van de mogelijkheden die er zijn om de business case voor herstructureringsprojecten via de inzet van grondbeleid te verbeteren en om herstructureringsprocessen te versnellen**. De notitie dient in te gaan op de achtergronden en oorzaken van de onrendabele toppen in herstructureringsprojecten en van vertragingen in die projecten, problemen met inefficiënt ruimtegebruik op bedrijventerreinen, suboptimaal gebruik van bestaande bedrijfsgebouwen en versnipperd eigendom, de rol die gemeenten kunnen spelen in de herstructurering van bedrijventerreinen en de risico's waar dat mee gepaard gaat en welke beleidsopties er voor gemeenten zijn om in te grijpen. Met betrekking tot die beleidsopties is inzicht gewenst in het strategisch gebruik van het bestaande grondbeleidsinstrumentarium en in mogelijke aanpassingen in dat instrumentarium, mede in relatie tot de voorstellen die het Rijk heeft gedaan in het kader van de modernisering van het grondbeleid.[1] [2] Op basis van de besproken beleidsopties schets ik tenslotte een handelingsperspectief voor gemeenten in GMR, met adviezen hoe het grondbeleid in te zetten voor herstructurering van bedrijventerreinen.

Opbouw notitie

In deze notitie bespreek ik in hoofdstuk twee allereerst de 'aard van het probleem'. Wat zijn de oorzaken van veroudering van bedrijventerreinen, welke strategieën er zijn voor herstructurering en wat de oorzaken zijn van de onrendabele top in herstructureringsprojecten? In hoofdstuk drie ga ik in op het huidige grondbeleidsinstrumentarium van gemeenten en op de voorstellen die recentelijk door het Rijk en anderen zijn gedaan voor een modernisering van het grondbeleid (voor zover die voorstellen relevant zijn voor de herstructurering van bedrijventerreinen). Dit leidt tot een aantal beleidsopties voor gemeenten om grondbeleid in te zetten voor herstructurering. Tenslotte schets ik in hoofdstuk 4 een handelingsperspectief voor gemeenten, hoe strategische inzet van grondbeleid kan helpen om herstructurering te versnellen en rendabeler te maken.

De beleidsopties zijn nader uitgewerkt in een uitgebreide bijlage bij deze notitie.

[1] Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2023) Kamerbrief Modernisering van het grondbeleid. Den Haag, 19 juni 2023.
[2] IBO Woningbouw en grond (2024) Op grond kun je bouwen. Den Haag, 21 juni 2024.

2. Veroudering en herstructurering van bedrijventerreinen

Voor een doelmatig beleid gericht op het voorkomen van veroudering en de herstructurering van verouderde bedrijventerreinen is het nuttig om inzicht te hebben in de oorzaken van veroudering, eigendomsverhoudingen en ontwikkelmodellen, en de rol van overheden in herstructurering.

2.1 Veroudering van bedrijventerreinen

Het is moeilijk betrouwbare en vergelijkbare cijfers te verkrijgen over de mate waarin bedrijventerreinen verouderd zijn en de redenen waarom een bedrijventerrein veroudert. In tegenstelling tot wat men misschien zou verwachten, lijkt veroudering sneller plaats te vinden op bedrijventerreinen in regio's met dynamische vastgoedmarkten. Duidelijkheid omtrent de grote verscheidenheid aan definities van het woord 'verouderd' kan verkregen worden door te kijken naar de grote verscheidenheid aan redenen om een bedrijventerrein (al dan niet verontreinigd) te willen herstructureren.

- De ligging van het terrein in het stedelijk gebied kan zodanig zijn dat het beter getransformeerd kan worden voor andere functies (bijvoorbeeld kantoren, woningbouw, winkels).
- De bedrijven die het terrein gebruiken ondervinden mogelijk hinder van een inefficiënte indeling of infrastructuur. Ook kunnen bestaande terreinen onvoldoende geschikt zijn voor maatregelen gericht op warmte- en/of energietransitie.
- Sommige bedrijven op het terrein veroorzaken wellicht verontreiniging die invloed heeft op de bedrijfsvoering van de andere bedrijven.
- Bedrijven die willen transformeren naar een circulaire bedrijfsvoering hebben daarvoor onvoldoende mogelijkheden (bijvoorbeeld omdat het omgevingsplan voor terrein geen hoge milieuhinder-categorieën toestaat).
- Ruimte op Hoge Milieu Categorie-locaties wordt ingenomen door bedrijven met activiteiten in een lage milieucategorie.
- De combinatie van bedrijven op het terrein is mogelijk niet geschikt voor de locatie (bijvoorbeeld zware industrie naast een woonwijk).
- De gebouwen en het materieel op het terrein kunnen aan vernieuwing toe zijn en hoewel de bedrijven dit willen doen, is het voor hen te moeilijk om het proces te coördineren.
- Het terrein is mogelijk onveilig geworden en een plaats waar criminele activiteiten plaatsvinden.

Ook het (ruime) aanbod van ruimte voor bedrijvigheid op nieuwe bedrijventerreinen - in dezelfde gemeente of regionaal – kan onbedoeld bijdragen aan veroudering op bestaande bedrijventerreinen. Indien bedrijven een betere vestigingslocatie zien op een ander bedrijventerrein en besluiten te verhuizen, blijft een leeg bedrijfspand achter. Dat pand wordt dan verhuurd of verkocht, of blijft soms een tijd leegstaan. Verkoop of verhuur leidt echter zelden tot grootschalige investeringen in vernieuwing van het pand; vaker is er sprake van suboptimaal gebruik van bedrijfspanden voor bijvoorbeeld opslag.

Modellen voor ontwikkeling en exploitatie van bedrijventerreinen

De mate waarin veroudering op bedrijventerreinen plaatsvindt hangt samen met de ontwikkeling en exploitatie van bedrijventerreinen. In tabel 2.1 is een overzicht opgenomen van de manieren waarop bedrijventerreinen ontwikkeld worden. Welk type gekozen wordt hangt af van de wensen van de vragende partij, de wensen van de aanbieder, de prijzen ten tijde van de ontwikkeling en de wettelijke mogelijkheden. In Nederland worden de meeste bedrijventerreinen op basis van type B ontwikkeld,

soms in combinatie met type C en D. Nederlandse gemeenten voeren nog steeds een actief grondbeleid bij de ontwikkeling van grond op bedrijventerreinen. Een actief grondbeleid impliceert dat gemeenten (landbouw-)grond aankopen en bouwrijp maken, de nodige infrastructuur aanleggen en de grond herverkavelen tot bouwkavels, voordat deze doorverkocht wordt aan geïnteresseerde partijen. Gemeenten nemen de bijbehorende risico's op zich en strijken de winsten op, indien daar sprake van is. Deze strategie is geïnstitutionaliseerd in gemeentelijke grondbedrijven

De wettelijke mogelijkheden kunnen belangrijk zijn voor de keuze tussen kopen of huren. Als het bedrijf weinig zekerheid heeft over de duur van een huurcontract, loopt het het risico dat het huurcontract beëindigd wordt voordat het gebouw, de machines en de installaties zijn afgeschreven. Bedrijven zullen dan eerder geneigd zijn om te kopen dan te huren (types B, C, E). Deze voorkeur zal nog sterker zijn als de grondprijzen laag liggen, zoals in Nederland het geval is. Een andere optie voor eindgebruikers is de mogelijkheid om voor een langere termijn te leasen en de resterende leaseperiode aan een ander bedrijf door te verkopen, mocht het bedrijf eerder willen verhuizen (types D, F). In zulke gevallen zullen (institutionele) beleggers grond en gebouwen voor bedrijvigheid een aantrekkelijke investering vinden. Als de wet leasen op lange termijn niet erkent (zoals in Nederland het geval is), zullen eindgebruikers waarvoor dit een aantrekkelijke optie zou zijn geweest overgaan tot koop, waardoor de markt voor huurpanden, en daarmee de kansen voor commerciële beleggers in dit soort panden, wordt verkleind.

Figuur 2.1 Modellen voor ontwikkeling en exploitatie van bedrijventerreinen

Activiteit	Grond-exploitatie	Bouwen van het pand	Eindgebruiker koopt of huurt	Gebouw-exploitatie	Onderhoud en beheer van gemeenschap-pelijke ruimtes
Type A	De eindgebruiker doet alles: het gaat hier niet om een bedrijventerrein met meerdere eindgebruikers				
Type B	Grondexploitant	Eindgebruiker	Eindgebruiker heeft opdracht gegeven om te bouwen	Eindgebruiker	Grondexploitant of vereniging van eigenaren
Type C	Grondexploitant	Ontwikkelaar	Eindgebruiker koopt	Eindgebruiker	Grondexploitant of vereniging van eigenaren
Type D	Grondexploitant	Ontwikkelaar	Eindgebruiker huurt	Belegger/ver-huurder	Grondexploitant of de belegger/ verhuurder
Type E	Grondexploitant ontwikkelt ook het gebouw		Eindgebruiker koopt	Eindgebruiker	Grondexploitant of vereniging van eigenaren
Type F	Grondexploitant ontwikkelt ook het gebouw		Eindgebruiker huurt	Belegger/ver-huurder	Belegger/ver-huurder

Bron: Louw et al. (2009)

2.2 Overheidsbetrokkenheid bij de herstructurering van bedrijventerreinen

Overheden zijn vaak als grondexploitant betrokken bij de ontwikkeling en het beheer van bedrijventerreinen. Op die manier kunnen ze sturen op het aanbod van bedrijventerreinen, zowel in kwantitatieve (voldoende hectares voor geraamde behoefte) als kwalitatieve zin (voldoende diversiteit in aanbod voor geraamde behoefte). Een andere reden is dat voor ontwikkelaars het verdienmodel

achter de ontwikkeling van een bedrijventerrein niet aantrekkelijk genoeg is. Maar er is nog een andere veelvoorkomende reden voor overheidsbetrokkenheid in de markt voor grond en gebouwen op bedrijventerreinen. Na verloop van tijd zullen vrijwel alle bedrijventerreinen worden geconfronteerd met veroudering waardoor investeringen nodig zijn om de kwaliteit van het terrein te verbeteren of om het terrein te herontwikkelen. Zonder overheidsingrijpen vinden deze investeringen niet plaats (of in mindere mate). Er zijn drie redenen te geven waarom de eigenaars van bedrijfspanden zelf niet investeren in het verbeteren van hun gebouwen en het bedrijventerrein. Ten eerste vindt een deel van de veroudering plaats in de openbare ruimte van een bedrijventerrein (verouderde wegen; onvoldoende openbare parkeergelegenheid, verouderd energie- of warmtenetwerk). Deze ruimtes zijn meestal in eigendom van een publieke instantie, dus is het de taak van deze instantie om deze ruimtes te verbeteren. De andere twee redenen hebben te maken met ongeprijsde externaliteiten, zowel negatieve als positieve. Het verval van individuele bedrijfspanden op het terrein kan een negatief effect hebben op aangrenzende gebieden. De bedrijven zelf hoeven echter geen problemen te hebben met het verval van hun gebouwen, als dit geen invloed heeft op hun bedrijfsvoering. De negatieve invloed op de omliggende gebieden is dan een ongeprijsde negatieve externaliteit; de eigenaars nemen dit effect niet mee in het besluit om hun gebouwen al dan niet te verbeteren. In dit soort gevallen kan een publieke instantie besluiten om verbeteringen aan de gebouwen te subsidiëren, om zo de negatieve effecten op de omliggende gebieden te verminderen. Een mogelijke andere reden waarom individuele eigenaars ervoor zouden kunnen kiezen om niet te investeren in de verbetering van hun gebouwen zijn ongeprijsde positieve externaliteiten. Dit heeft te maken met het gefragmenteerde eigenaarschap op veel bedrijventerreinen. Stel dat een individuele eigenaar overweegt te investeren in het verbeteren van zijn terrein en gebouw, omdat de huidige fysieke staat hem belemmert in de bedrijfsvoering. Als hij dit doet kunnen er zich ongeprijsde positieve externaliteiten voordoen: zijn buren halen voordeel uit zijn investeringen, omdat de algehele kwaliteit van de omgeving hiermee verbetert (de waarde van hun gebouwen zal omhooggaan) en zij hoeven voor dit voordeel niet te betalen. Het kan zo zijn dat de balans tussen de totale kosten en de totale voordelen (inclusief de ongeprijsde positieve externaliteiten) positief is, terwijl de balans voor de eigenaar zelf (exclusief de ongeprijsde positieve externaliteiten) negatief is. In dit soort situaties zal de eigenaar besluiten om niet te investeren.

Beter benutten, scheefwerken en schuifruimte

In veel gemeenten zien we dat er steeds meer vraag is naar Hoge Milieu Categorie (HMC)-locaties, terwijl het aanbod vooral beschikbaar is op bedrijventerreinen tot en met milieucategorie 2. Bovendien is er vaak sprake van “scheef werken”: bedrijven met activiteiten in een lage milieucategorie zijn bijvoorbeeld gevestigd op locaties waar hogere milieucategorieën zijn toegestaan of bedrijven zijn gevestigd op watergebonden kavels, maar maken geen gebruik van transport over water.[3]

De transitie naar een circulaire samenleving heeft bovendien grote consequenties voor de ruimte. De transitie stokt als er geen ruimte komt voor nieuwe circulaire bedrijven en schuifruimte voor het verplaatsen van functies ontbreekt. Verplaatsen van functies is onder meer noodzakelijk om circulaire ‘ruimtelijke schakels’ te kunnen realiseren.[4] Vanwege de hinder van (een deel van de) circulaire processen is die verplaatsing vaak noodzakelijk naar “zware industrieterreinen” met een hoge milieucategorie (HMC-activiteiten) en multimodale transportmogelijkheden (bereikbaar via water, spoor en weg). Circulaire economische groei vraagt daarnaast zeker de eerste tijd vermoedelijk extra ruimte om naast de bestaande lineaire economie ontwikkeld te worden. Lineaire activiteiten die worden afgebouwd, bestaan nog voor een lange periode en overlappen deels met de opbouw van nieuwe circulaire activiteiten. Deze overgangsfase vraagt op nieuwe, maar bij voorkeur op bestaande

[3] Dit is ook in GMR het geval. Op HMC-locaties is veel planologische ruimte onbenut.
[4] In GMR is in dit verband een aantal circulaire concentratiegebieden geïndentificeerd.

locaties ook om ‘schuifruimte’ voor sanering en verbouwing van installaties of gebouwen, verplaatsing van bedrijven en aanleg van infrastructuurnetwerken.

Zowel de wens om ‘scheefwerken’ te reduceren als om ‘schuifruimte’ aan te bieden op bestaande bedrijventerreinen vormt naar de toekomst waarschijnlijk vaker aanleiding om in te zetten op herstructurering van bedrijventerreinen. Mede door het beperkte aanbod van nieuwe bedrijventerreinen in veel gemeenten past dit in een strategie om ruimte op bestaande terreinen beter te benutten.

2.3 Succesvolle herstructureringsaanpakken?

Er kunnen allerlei maatschappelijk gewenste aanleidingen zijn voor herstructurering van bedrijventerreinen, maar dit leidt vaak nog niet tot een rendabele business case. In veel gevallen zal er sprake zijn van een onrendabele top in de investeringsstrategie. Naast het beschikbaar stellen van subsidies zie ik een vijftal (met elkaar samenhangende) mogelijkheden om de financiële haalbaarheid van herstructurering te verbeteren:

- *Intensiveren en functiewijzigingen: creëren van extra verdiencapaciteit;*
- *Actief gemeentelijk grondbeleid; publieke ontwikkelingsmaatschappij;*
- *Faciliteren privaat intitiatief: regie voeren én grondwaarde benutten voor maatschappelijke doeleinden;*
- *Samenwerking gemeente, ondernemers en gebouweigenaren in een gebiedsgerichte aanpak, ondersteund door een gebiedsfonds;*
- *Verbreden en verbeteren van de business case via het ontschotten van de grondexploitatie en de beheerexploitatie en het beprijzen van maatschappelijke opbrengsten.*

Deze voorstellen, inclusief de ondersteuning door grondbeleid, worden in hoofdstuk 4 nader uitgewerkt.

3. Grondbeleid: instrumentarium, voorstellen voor modernisering en beleidsopties

Grondbeleid heeft tot doel om: 1) tijdig over het eigendom van grond te beschikken opdat een geplande gebiedsontwikkeling kan worden gerealiseerd, 2) kosten van publieke voorzieningen die noodzakelijk zijn voor de gebiedsontwikkeling te verhalen op de ontwikkelende eigenaar van de grond, en 3) baten af te romen die het gevolg zijn van bestemmingswijzigingen van de grond dan wel van publieke investeringen die de grond in waarde doen toenemen. Dit alles binnen de kaders van het eigendomsrecht en omgevingsrecht. Daarbij is grondbeleid geen doel op zich, maar staat het ten dienste aan ruimtelijke, volkshuisvestelijke en economische doelen. Voor de toepassing van grondbeleid maakt het daarbij in wezen niet uit welk ruimtelijk, volkshuisvestelijk of economisch doel wordt nagestreefd.

3.1 Huidige grondbeleidsinstrumentarium gemeenten

Gemeenten beschikken over een uitgebreid grondbeleidsinstrumentarium, zowel ter ondersteuning van een actief gemeentelijk grondbeleid als een faciliterend gemeentelijk grondbeleid.

Het instrumentarium ten behoeve van de uitvoering van actief grondbeleid bestaat uit:

- Actieve gemeentelijke bouwgrondproductie, op basis van minnelijke verwerving;
- Bouwclaimmodel: grondverwerving in ruil voor bouwclaims;
- Publiek-private samenwerkingen / deelnemingen (joint venture; grondexploitatiemaatschappij);
- Wet voorkeursrecht gemeenten;
- Onteigening;
- Uitgifte van gronden in erfpacht;
- Inzet van revolverend (publiek) investerings-/gebiedsfonds[5].

Het instrumentarium ten behoeve van de uitvoering van faciliterend grondbeleid bestaat uit:

- Kostenverhaal op basis van anterieure overeenkomst (vrijwillig overeengekomen);
- Publiekrechtelijk kostenverhaal op basis van omgevingsplan (afdwingbaar, op basis van wettelijk voorgeschreven kostensoorten en regels over doorberekening van kosten);
- Kostenverhaal zonder tijdvak (nieuw in Omgevingswet; in geval van organische gebiedsontwikkeling; kostenverhaal wordt pas in latere fase, wanneer alle kosten bekend zijn, afgerekend);
- Financiële bijdrage aan ontwikkeling van een gebied via overeenkomst;
- Publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen aan ontwikkeling van een gebied;
- Stedelijke kavelruil;
- Baatbelasting[6].

[5] Formeel valt dit instrument niet onder het grondbeleid, omdat het een investeringsinstrument is. Maar het kan wel ondersteunend zijn aan actief grondbeleid.

[6] Onder de huidige wet- en regelgeving niet uitvoerbaar; aanpassing van regelgeving voor baatbelasting onderwerp van onderzoek (zie verderop).

3.2 Modernisering van het grondbeleid

V*oorstellen van het Rijk*

In 2023 stuurde de toenmalige minister voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Hugo de Jonge een brief naar de Tweede Kamer met voorstellen voor de modernisering van het grondbeleid.[7] In de kamerbrief wordt gesteld dat aanpassingen in het grondbeleid gewenst zijn, met het oog op de versnelling van woningbouw en de verbetering van de financiële haalbaarheid van de uitvoering van gebiedsontwikkelingen.[8] In de kamerbrief worden voorstellen gedaan voor aanpassingen in het grondbeleid, langs drie sporen. In spoor 1 schetst de kamerbrief voorstellen tot maatregelen die op korte termijn kunnen worden ingezet om de beschikbaarheid van grond te verhogen en gebiedsontwikkeling te versnellen binnen het bestaande wettelijk kader. Het tweede en derde spoor richten zich meer op de lange termijn en het probleem dat gebiedsontwikkeling vaak te duur is. Spoor 2 is erop gericht dat publieke kosten zoveel mogelijk ten laste kunnen worden gebracht van grondeigenaren en baathebbers. Daarnaast staat het vergroten van de voorzienbaarheid van het kostenverhaal. In spoor 3 worden richtingen geschetst voor het mogelijk fundamenteel anders inrichten van het grondbeleid, zodat waardeveranderingen van de grond zoveel mogelijk ten goede komen aan collectieve doelen.

Voorgestelde acties, maatregelen en verkenningen in spoor 1 zijn gericht op: a) bundelen van kennis en capaciteit; b) financiële arrangementen waarmee actieve gemeentelijke bouwgrondproductie wordt ondersteund; c) vaker en eerder inzetten van voorkeursrecht; d) pro-actief starten van onteigeningsprocedures; e) verlengen van de termijn waarvoor woningcorporaties grondposities mogen aanhouden; en f) ontwikkelen van een investeringsvehikel op rijksniveau (bijvoorbeeld een Rijks ontwikkelbedrijf).

In spoor 2 worden maatregelen voorgesteld gericht op: a) het verbeteren en transparanter maken van het kostenverhaal (verkenning vaste, vooraf vastgestelde bijdragen, model nota bovenwijkse voorzieningen); en b) nieuwe afspraken over taxaties bij gebiedsontwikkelingen met betrekking tot het vaststellen van de inbrengwaarde en het verkennen van een andere basis voor de inbrengwaarde.

In spoor 3 wordt verkend: a) verbeteren van het instrument baatbelasting; b) invoering van een planbatenheffing.

De maatregelen in spoor 1 kunnen binnen het huidige wettelijke kader worden ingezet. De maatregelen in spoor 2 vergen mogelijk aanpassingen in de huidige regelgeving, maar leiden vermoedelijk niet tot een fundamentele discussie. De maatregelen in spoor 3 tenslotte vragen om een fundamentele discussie over de vraag aan wie de waarde van de grond toekomt.[9]

Daarnaast bood minister De Jonge in juni 2024 het verslag aan van het interdepartementale beleidsonderzoek Woningbouw en Grond, waarin oplossingsrichtingen zijn geschetst, onder meer via aanpassingen in het grondbeleid, die kunnen bijdragen aan versnelling van woningbouw en

[7] Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2023) Kamerbrief Modernisering van het grondbeleid. Den Haag, 19 juni 2023.
[8] De voorstellen voor modernisering van het grondbeleid hebben vooral betrekking op de aanpak van problemen met betrekking tot woningbouw, maar kunnen ook relevant zijn voor de aanpak van de herstructurering van bedrijventerreinen.
[9] De uitwerking van deze voorstellen is nog gaande. Zie de laatste voortgangsrapportage (december 2024) van minister Mona Keijzer: Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (2024) 2e Voortgangsrapportage Modernisering van het grondbeleid. Den Haag, 20 december 2024.

verbetering van de financiële haalbaarheid.[10] De voorstellen van de IBO-werkgroep komen voor wat betreft de modernisering van het grondbeleid grotendeels overeen met de voorstellen in de Kamerbrief Modernisering van het grondbeleid.

Met het oog op de inzet van grondbeleid voor de herstructurering van bedrijventerreinen zijn de volgende **beleidsopties** mogelijk relevant:[11]

- Verbreding gebruiksmogelijkheden voorkeursrecht;
- Inzet Rijksgrondfaciliteit;
- Inzet planbatenheffing;
- Verbeterd instrument baatbelasting.

Gemeenten kunnen op dit moment geen gebruikmaken van deze instrumenten en maatregelen en het is nog ongewis of dat in de toekomst wel zo is. Gezien de inzet van het Rijk op deze instrumenten is het niettemin relevant om te onderzoeken hoe deze nieuwe instrumenten kunnen bijdragen aan de aanpak van de herstructurering van bedrijventerreinen.

Voorstellen door derden

Buiten het Rijk om zijn er nog andere voorstellen gedaan voor modernisering van het grondbeleid. Voor deze verkenning zijn enkele van die voorstellen relevant. Concreet gaat het om voorstellen tot het beter met elkaar verbinden van geldstromen met betrekking tot bouwgrondproductie (GREX), investeringen in de openbare ruimte en kosten van het beheer van de openbare ruimte (het ontschotten van de grondexploitatie en andere geldstromen binnen de gemeente, met name gericht op de beheeropgave), voorstellen voor CO2- en stikstofbeprijzing in de gebouwde omgeving (monetariseren van maatschappelijke baten), voorstellen om het kapitaalbeslag in gebouwontwikkeling te reduceren, via een erfpachtconstructie (recht van erfpacht gevestigd ten behoeve van een gevelleverancier of de leverancier van andere bouwmaterialen) en voorstellen voor de inzet van (tijdelijke) erfpacht op bestaande gebouwen, met als doel om het kapitaalbeslag in (bestaande) gebouwen te verminderen en investeringsruimte te creëren voor de verduurzaming van bedrijfsgebouwen (*Bodemwende*).

Met het oog op de inzet van grondbeleid voor de herstructurering van bedrijventerreinen zijn de volgende **beleidsopties** relevant (of kunnen dat in de toekomst mogelijk worden):

- Ontschotten grondexploitatie en beheerexploitatie;
- Sturen op CO2-reductie;
- Instrumenteel gebruik van het recht van erfpacht in het kader van circulair bouwen;
- *Bodemwende* (of vergelijkbaar erfpachtinstrument).

3.3 Beleidsopties

In de bijlage bij deze notitie worden de werking en de effecten van de volgende beleidsopties uitvoerig beschreven:

[10] IBO Woningbouw en grond (2024) Op grond kun je bouwen. Den Haag, 21 juni 2024.
[11] De voorstellen in het kader van de modernisering van het grondbeleid zijn primair gedaan om woningbouw te versnellen en beter betaalbaar te maken. Voor herstructurering van bedrijventerreinen kunnen de maatregelen wellicht ook relevant zijn, maar dat vereist nog wel lobbywerk (zie verderop in hoofdstuk 4).

Strategische inzet bestaande instrumentarium grondbeleid

Beleidsoptie 1: Actieve gemeentelijke bouwgrondproductie;
Beleidsoptie 2: Gebruik voorkeursrecht
Beleidsoptie 3: (Tijdelijke) uitgifte grond in (publieksvriendelijke) erfpacht;
Beleidsoptie 4: Voorspelbaar en uitgebreider kostenverhaal;
Beleidsoptie 5: Financiële bijdrage aan ontwikkeling van een gebied;
Beleidsoptie 6: Publiek-private samenwerking op basis van Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij (GEM);
Beleidsoptie 7: Inzet gebiedsfonds, in combinatie met publieke (her)ontwikkelingsmaatschappij;
Beleidsoptie 8: Inzet stedelijke kavelruil;

Inzet nieuw instrumentarium grondbeleid (voorstellen van het Rijk voor modernisering grondbeleid)

Beleidsoptie 9: Inzet Rijksgrondfaciliteit;
Beleidsoptie 10: Inzet planbatenheffing;
Beleidsoptie 11: Verbeterd instrument baatbelasting;

Inzet nieuw instrumentarium grondbeleid (voorstellen van derden)

Beleidsoptie 12: Ontschotten grondexploitatie en beheerexploitatie;
Beleidsoptie 13: Sturen op CO2-reductie;
Beleidsoptie 14: Instrumenteel gebruik van het recht van erfpacht in het kader van circulair bouwen;
Beleidsoptie 15: *Bodemwende* (of vergelijkbaar erfpachtinstrument).

4. Conclusies en handelingsperspectief gemeenten

Gemeenten hebben in het kader van hun grondbeleid een ruime instrumentenkoffer voor handen voor het realiseren van ruimtelijke opgaven. Die instrumenten kunnen gemeenten inzetten om tijdig over het eigendom van de grond te beschikken ten behoeve van een geplande ontwikkeling, om kosten van publieke voorzieningen op ontwikkelende eigenaren te verhalen en – zij het in beperkte mate – om baten af te romen die het gevolg zijn van functiewijzigingen. Het Rijk heeft recent voorstellen gedaan om het grondbeleid te moderniseren, opdat grond sneller beschikbaar komt, kosten beter kunnen worden verhaald en een groter deel van de baten kunnen worden afgeroomd ten behoeve van collectieve doelen. In het laatste geval gaat het niet om meer overheidsbemoeienis, maar om het herverdelen van de waardestijging van grond. Maatschappelijke en politieke discussies over beter gebruik van het bestaande grondbeleid en eventuele aanpassingen in het beleid zijn vooral gericht op de woningbouwmarkt, maar zijn ook relevant – of zouden dat meer dan nu het geval is moeten zijn - voor andere gebiedsopgaven, waaronder de herstructurering van bedrijventerreinen.

In dit hoofdstuk bespreek ik eerst in het algemeen hoe het huidige grondbeleid effectiever kan worden ingezet ten behoeve van herstructurering en hoe voorstellen voor modernisering van het grondbeleid zouden kunnen bijdragen aan een verbetering van de business case (paragraaf 4.1). Vervolgens vul ik paragraaf 4.2 de mogelijke rol van het grondbeleid specifiek in voor vier met elkaar samenhangende herstructureringsaanpakken. In paragraaf 4.3 sluit ik vervolgens af met adviezen voor vervolgstappen.

4.1 Wat is nu mogelijk en wat kan er mogelijk in de toekomst

Grenzen aan effectiviteit huidige instrumentarium grondbeleid

Met het huidige grondbeleid kunnen verschillende typen gebiedsopgaven vaak effectief worden aangepakt. Maar er zijn ook grenzen aan de effectiviteit, zeker in herstructurerings- en transformatieprojecten. In de eerste plaats is er in deze projecten vaak sprake van (het risico op) een onrendabele top, onder meer omdat de verwervingskosten vaak hoog zijn, zeker als bijvoorbeeld bedrijfspanden nog in gebruik zijn, en omdat de sloop van verouderde gebouwen tot extra kosten leidt. In dit geval kan actief grondbeleid met bijbehorende instrumentarium weliswaar ingezet worden om eigendommen te verwerven, maar zijn de opbrengsten van de verkoop van vrijgekomen bouwkavels onvoldoende om deze kosten te dekken. In de tweede plaats beschikken gemeenten weliswaar over goede instrumenten voor privaatrechtelijk en publiekrechtelijk kostenverhaal, maar wordt het kostenverhaal begrensd door de zogenaamde *macro-aftopping*: het kostenverhaal mag niet leiden tot een verliesgevende ontwikkeling voor de ontwikkelaar. Indien er sprake is van een onrendabele top, dan is kostenverhaal dus niet mogelijk. In de derde plaats zal er zeker in herstructureringsprojecten vaak sprake zijn van situaties dat bestaande eigenaren in het gebied, die niet actief deelnemen aan de herstructurering, toch baat hebben van de investeringen in het kader van de herstructurering (*free riders*). Met het huidige grondbeleid kunnen die baten niet afgeroomd worden en benut worden voor de bekostiging van collectieve doelen.[12]

Beter gebruikmaken van bestaande instrumentarium

Toch zijn er wel mogelijkheden voor gemeenten om ten behoeve van herstructureringsprojecten beter gebruik te maken van hun bestaande grondbeleidsinstrumenten. Daarbij kan met name gedacht

[12] Buiten het grondbeleid om is het wel mogelijk om via een BIZ collectieve investeringen op een bedrijventerreinen te bekostigen, maar dat gaat in het algemeen over relatief kleine bijdragen, waarmee de vaak omvangrijke kosten van herstructurering niet kunnen worden bekostigd.

worden aan het vaker inzetten van actief grondbeleid **(beleidsoptie 1)**, mogelijk in samenwerking met een publieke ontwikkelingsmaatschappij (OHG), waarbij gemeenten ook voorkeursrecht kunnen inzetten, mits er sprake is van een functiewijziging **(beleidsoptie 2)**.[13] Indien een gemeente niet zelf actief grondbeleid voert, kan zij het voorkeursrecht ook inzetten om een publieke ontwikkelingsmaatschappij beter in positie te brengen om eigendommen te verwerven.
Ook is het mogelijk om aan ontwikkelende eigenaren op nieuwe bedrijventerreinen een financiële bijdrage te vragen voor herstructurering van bestaande bedrijventerreinen (verbinden ontwikkeling nieuwe bedrijventerreinen met herstructurering bestaande terreinen) **(beleidsoptie 5)**. Dat kan privaatrechtelijk via een overeenkomst, maar kan vermoedelijk ook publiekrechtelijk en afdwingbaar. Ook de mogelijkheid om een gebiedsfonds in te richten **(beleidsoptie 7)**, waarmee samenwerking tussen ondernemers, gebouweigenaren en een gemeente nader financieel kan worden onderbouwd, kan nader verkend worden. Om meer grip te houden op toekomstige grondwaardestijgingen kunnen gemeenten overwegen om nieuw vrijgekomen bouwkavels in erfpacht uit te geven **(beleidsoptie 3).**

Modernisering van het grondbeleid

Met het bestaande instrumentarium kunnen gemeenten nu aan de slag met herstructurering (zie hieronder), maar de voorstellen die er zijn voor modernisering van het grondbeleid bieden in de toekomst mogelijk meer slagkracht. Voor het voeren van een actief grondbeleid voor herstructurering is verruiming van het voorkeursrecht mogelijk gewenst **(beleidsoptie 2)**. Onderdeel van de plannen van het Rijk is de oprichting van een Rijksgrondfaciliteit **(beleidsoptie 9; op dit moment niet mogelijk)**. Op dit moment lijkt het erop dat deze faciliteit – zo die er komt – alleen gericht is op de ondersteuning van actief gemeentelijk grondbeleid voor woningbouw. Uitbreiding naar herstructureringsprojecten lijkt op dit moment niet aan de orde, maar zou wel zinvol kunnen zijn.

Om een groter deel van de waardestijging van de grond ten goede te laten komen aan collectieve doelen in het kader van de herstructurering van bedrijventerreinen is met name de mogelijke introductie van de planbatenheffing relevant **(beleidsoptie 10; op dit moment niet mogelijk)**. Mogelijkheden om in herstructureringsprojecten te intensiveren of functies te wijzigen zijn van invloed op de meerwaarde van de planbatenheffing als extra inkomstenbron. Ook de inzet van een verbeterd instrument voor de baatbelasting **(beleidsoptie 11; op dit moment niet mogelijk)** zou in de toekomst misschien kunnen bijdragen aan een verbetering van de business case.

Tenslotte kan verbreding van de business case, onder meer door het ontschotten van exploitaties en investeringsstromen, met als inzet een verschuiving van de huidige korte-termijn grondexploitatie (GREX) naar een **grondexploitatie voor de lange termijn (beleidsopties 12 tot en met 15)**, mogelijk bijdragen aan een verbetering van de financiële haalbaarheid van herstructureringsprojecten (zie hieronder, par. 4.2).

4.2 Handelingsperspectief gemeenten

Specifiek kan grondbeleid ingezet worden in vijf, met elkaar samenhangende, ‘herstructurerings-aanpakken’:

1. Intensiveren en functiewijzigingen

[13] Mijn indruk is dat gemeenten op te herstructureren bedrijventerreinen niet vaak gebruikmaken van het voorkeursrecht (omdat er geen sprake is van een functiewijziging), maar het is wel degelijk mogelijk, bijvoorbeeld indien er sprake is van een wijziging in milieuzonering.

Om grondwaarde te kunnen afromen voor bekostiging van maatschappelijke doelen moet je eerst waarde creëren. Door efficiënter en beter benutten van de bestaande ruimte op bedrijventerreinen (bijvoorbeeld door gezamenlijke parkeerfaciliteiten, parkeerhubs, verkaveling), het verhogen van bebouwings-dichtheden, het toestaan of juist verbieden van bepaalde milieuhindercategorieën of het toestaan van nieuwe functies (op delen van het bedrijventerreinen) kan door herstructurering extra 'verdiencapaciteit' worden gecreëerd. Dit kan eraan bijdragen dat de onrendabele top van een herstructureringsproject kleiner wordt.

Het mogelijk maken van intensiveren en/of transformeren van (delen van) een bedrijventerrein vraagt met name om planologische aanpassingen (wijziging omgevingsplan). Een gemeente kan dit ondersteunen met een actief grondbeleid, al dan niet in samenwerking met ondernemers, gebouweigenaren en/of projectontwikkelaars (zie hieronder, respectievelijk onder 2 en 3).

Indien de wijziging van het omgevingsplan voor deelprojecten op het te herstructureren bedrijventerrein leidt tot een positieve waardesprong, waarbij er dus geen sprake meer is van een onrendabele top, zou bij invoering van de planbatenheffing **(beleidsoptie 10; op dit moment niet mogelijk)** voor een gemeente de mogelijkheid bestaan een heffing te leggen op (een deel van) de waardesprong, indien tot ontwikkeling wordt overgegaan. Indien er een baat te behalen valt in herstructurering, kunnen de inkomsten uit de planbatenheffing aangewend worden voor subsidiëring van onrendabele deelprojecten.

2. Actief gemeentelijk grondbeleid; publieke ontwikkelingsmaatschappij

Cruciaal voor herstructurering, gericht op intensiveren en transformeren, is dat er een publieke partij is die gericht verouderd bedrijfsvastgoed verwerft, met als doel om na sloop nieuwe bedrijfskavels te kunnen uitgeven. Gemeenten kunnen dit zelf doen via een actief grondbeleid, maar gezien de complexiteit en de risico's ligt veel meer voor de hand om dit te laten uitvoeren door een publeke ontwikkelingsmaatschappij, met expertise, financiële slagkracht en voldoende toezicht. Ook is een ontwikkelingsmaatschappij beter geëquipeerd om in investeringsprojecten samen te werken met private partijen (eindgebruikers, projectontwikkelaars, beleggers). Gemeenten kunnen het werk van de ontwikkelingsmaatschappij ondersteunen met inzet van voorkeursrecht (en eventueel onteigening).

Indien een gemeente zelf actief verouderd bedrijfsvastgoed wil verwerven – al dan niet via de inzet van een publieke ontwikkelingsmaatschappij - dan maakt zij gebruik van **beleidsoptie 1**. In het geval van een functiewijziging (bijvoorbeeld aanpassingen van toegestane milieuhindercategorieën) is het mogelijk voorkeursrecht toe te passen **(beleidsoptie 2)**. Verruiming van het voorkeursrecht kan een gemeente betere mogelijkheden geven om ruimte op bedrijventerreinen beter te benutten **(uitbreiding beleidsoptie 2; op dit moment niet mogelijk)**. Ondersteuning door een Rijksgrondfaciliteit zou de risico's voor een gemeente van een actief grondbeleid kunnen verkleinen **(beleidsoptie 9; op dit moment niet mogelijk)**. Aanvullende financiering voor de kosten van de herstructureringsopgave kan mogelijk worden gegenereerd via financiële bijdragen – via overeenkomst, dan wel publiekrechtelijk afdwingbaar - opgelegd aan ontwikkelende eigenaren op nieuwe bedrijventerreinen, waarbij sprake dient te zijn van functionele samenhang **(beleidsoptie 5).**

Indien een publieke ontwikkelingsmaatschappij participeert in de verwerving van verouderd bedrijfsvastgoed en er sprake is van een functiewijziging kan een gemeente dit faciliteren met inzet van het voorkeursrecht **(beleidsoptie 2)**.

3. *Faciliteren privaat intitiatief: regie voeren én grondwaarde benutten voor maatschappelijke doeleinden*

Als alternatief kan een gemeente overwegen private initiatieven die passen binnen de herstructureringsplannen te faciliteren. In het geval dat een gemeente een 'passend' privaat initiatief wil faciliteren en er sprake is van een functiewijziging, dan kan zij hiervoor eveneens haar voorkeursrecht inzetten. Daarnaast is een gemeente in dit geval verplicht om privaatrechtelijk kostenverhaal (via een overeenkomst) of publiekrechtelijk afdwingbaar kostenverhaal toe te passen, opgelegd aan ontwikkelende eigenaren **(beleidsoptie 4)**. Met het kostenverhaal kan een gemeente (een deel van) de kosten van de aanleg van noodzakelijke publieke voorzieningen (in het kader van de herstructurering) verhalen.

Het is goed voorstelbaar dat, in het geval er sprake is van herstructurering van delen van het gebied, mogelijk in combinatie met het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte, gebouweigenaren die niet direct betrokken zijn bij de herstructurering daar toch baat van hebben (waarde bedrijfsvastgoed neemt toe). Indien het Rijk in de toekomst zou beslissen tot een verbeterde werking van de baatbelasting, zou inzet van het instrument overwogen kunnen worden,. De inkomsten uit de baatbelasting kunnen worden aangewend voor bekostiging van investeringen in publieke voorzieningen **(beleidsoptie 11; op dit moment niet mogelijk).**

Tenslotte bestaat in theorie de mogelijkheid, in de situatie dat zowel een gemeente actief grondbeleid voert en ontwikkelaars eveneens verouderd bedrijfsvastgoed hebben verworven (met als doel dit te herontwikkelen), dat de gemeente en de ontwikkelaars een publiek-private samenwerking aangaan (GEM) **(beleidsoptie 6)**. In de praktijk wordt hier in het geval van de herstructurering van bedrijventerreinen tot nu toe voor zover bekend niet voor gekozen, vermoedelijk omdat er onvoldoende voordeel valt te behalen voor betrokken partijen.

4. *Samenwerking gemeente, ondernemers en gebouweigenaren*

Ongeveer 20% van de bedrijventerreinen in GMR is georganiseerd. **Ondernemers en gebouweigenaren op een bedrijventerrein kunnen gezamenlijk initiatieven ontwikkelen voor een betere benutting van de ruimte op bedrijventerreinen, waarbij een gemeente deze initiatieven kan ondersteunen en faciliteren**.

Voor herstructurering gericht op verwerving van panden, sloop en de ontwikkeling van nieuwe bedrijfskavels lijkt zo'n collectieve aanpak niet geschikt, simpelweg omdat de ondernemers en gebouweigenaren geen ontwikkelaars zijn. Indien het voor collectieve initiatieven echter niet noodzakelijk is om particuliere eigendommen te verwerven, maar er wel sprake is van substantiële investeringen in de aanleg van collectieve voorzieningen (zoals parkeer- en groenvoorzieningen, een warmtenet, investeringen ten behoeve van energietransitie) kan overwogen worden om een gebiedsfonds op te richten **(beleidsoptie 7)**. Gebiedsfondsen kunnen gevuld worden met kostenverhaalsbijdragen **(beleidsoptie 4)**, exploitatiebijdragen van ondernemers (bijvoorbeeld via een BIZ), subsidies en bijdragen door (provinciale) ontwikkelingsfondsen, financiële bijdragen van ontwikkelaars op nieuwe bedrijventerreinen **(beleidsoptie 5)** en inkomsten uit verbeterde baatbelasting **(beleidsoptie 10; op dit moment niet mogelijk)**.

Het is ook denkbaar dat ondernemers en gebouweigenaren in een gebied onderling kansen zien voor herinrichting van delen van een bedrijventerrein. In dat geval zal er vermoedelijk sprake zijn van verwervingen en/of kavelruil. Soms is het wellicht mogelijk om "investeringstreintjes" op te zetten, waarbij eigenaar A zijn pand verkoopt aan eigenaar B en eigenaar B zijn pand vervolgens weer doorverkoopt aan eigenaar C, enzovoorts. Zo ontstaat er een collectief belang voor meerdere

eigenaren. Een gemeente (of een publieke ontwikkelingsmaatschappij) kan in een dergelijk geval overwegen om deze initiatieven te ondersteunen door verouderde panden tijdelijk in eigendom te houden, met als doel om de locatie door te verkopen aan een 'gewenste' nieuwe eigenaar, eventueel gebruikmakend van haar voorkeursrecht **(beleidsoptie 2)**. Inzet van het instrument stedelijke kavelruil **(beleidsoptie 8)** kan in het laatste geval eveneens worden overwogen.

5. Verbreden en verbeteren van de business case

Een verbreding van de reguliere korte-termijn grondexploitatie (GREX) naar een grondexploitatie voor de lange termijn kan invloed hebben op investeringsbeslissingen met betrekking tot herstructurering en bijdragen aan een verbetering van het financieel resultaat. Het ontschotten van de grondexploitatie en de beheerexploitatie gaat uit van de integratie van verschillende geldstromen die samenhangen met investeringen in grondontwikkeling en investeringen in en de exploitatie van beheer en onderhoud **(beleidsoptie 12)**. Ook collectieve investeringen in warmte- en energietransitie kunnen onderdeel zijn van een grondexploitatie voor de lange termijn. De integratie van die geldstromen geeft voor gemeenten beter inzicht in de totale kosten en opbrengsten (inclusief maatschappelijke opbrengsten, zoals bijvoorbeeld CO2- en stikstofbeprijzing) en kan leiden tot een verbeterd financieel resultaat (ten opzichte van een GREX), omdat lange-termijn kosten en opbrengsten, inclusief maatschappelijke baten, onderdeel worden van de business case.

In een strategie gericht op het verbreden en verbreden van de business case kan met grondbeleid gestuurd worden via de inzet van (publieksvriendelijke) erfpacht **(beleidsoptie 3)**, sturen op CO2-reductie **(beleidsoptie 13)**, het instrumenteel gebruik van het recht van erfpacht in het kader van circulair bouwen **(beleidsoptie 14**) en het instrument *Bodemwende* (of een vergelijkbaar erfpachtinstrument) **(beleidsoptie 15; op dit moment niet mogelijk)**. Een verbeterde baatbelasting kan eveneens tot doel hebben om toekomstige baten te integreren in een grondexploitatie voor de lange termijn **(beleidsoptie 11; op dit moment niet mogelijk).**

4.3 Conclusies en lobby richting het Rijk

Grondbeleid is **niet de spreekwoordelijke kip met de gouden eieren**. Er liggen geen onvermoede winsten verborgen in de grond. Maatregelen gericht op het beter benutten van grondwaardestijgingen voor maatschappelijke opgaven in gebiedsontwikkeling werken alleen als er sprake is van een positieve waardesprong. Wél is het mogelijk om de opbrengsten uit de **waardeontwikkeling van grond anders** te **verdelen**, tussen oorspronkelijke eigenaren, de bouwketen en (toekomstige) maatschappelijke opgaven. Ontschotten van grond- en beheerexploitaties en investeringen, (beprijzen van) meervoudige waardecreatie, verbeterd kostenverhaal en nieuwe instrumenten voor baatafroming kunnen daar in de toekomst mogelijk een rol in spelen.

Wat kunt u nu doen?

Als regio wilt u nu aan de slag met de herstructurering van bedrijventerreinen. Op basis van het huidige grondbeleid raad ik u aan daar als volgt op in te zetten:

- ***Eerst grondwaarde creëren, om daarna een deel van de grondwaardestijging af te romen.*** Zet in op functiewijzigingen, intensiveren en beter benutten. Door verwerving van verouderde bedrijfspanden creëert u waarde via de uitgifte van nieuwe kavels.

- ***Actief grondbeleid is de beste manier om regie te voeren en grondwaardestijging te benutten. Maar doe dat samen met een publieke ontwikkelingsmaatschappij.*** Ervaringen in andere regio's

leren dat met inzet van publieke ontwikkelingsmaatschappijen de beste resultaten worden behaald.

- ***Maak strategisch gebruik van het voorkeursrecht.*** Voor een effectieve inzet van een ontwikkelingsmaatschappij kan het voorkeursrecht een belangrijk hulpmiddel zijn om direct in te spelen op mogelijkheden die zich in de markt voordoen om panden te verwerven. Daarmee voorkom je ook dat bedrijfspanden in verkeerde handen terechtkomen.

- ***Verbind 'nieuw' met 'oud'***. Optimale benutting van ruimte op nieuwe bedrijventerreinen én op bestaande terreinen bereikt u door 'nieuw' met 'oud' financieel te verbinden. U kunt daarvoor gebruikmaken van het nieuw in de Omgevingswet opgenomen instrument ***'Financiële bijdragen voor ruimtelijke ontwikkeling'***. Dit instrument is juist ook gericht op het financieel met elkaar verbinden van gebiedsopgaven waarbij sprake is van functionele samenhang. Indien u dat wenst kunt u een dergelijke verevening ook regionaal inrichten via een bestuurlijke overeenkomst tussen de betrokken gemeenten.

Ga zelf aan de slag: rekenen en tekenen

Om meer grip te krijgen op de business cases in herstructureringsprojecten en op de impact van de inzet van de in dit rapport besproken beleidsopties is het verstandig om **in scenario's door te rekenen wat de hierboven beschreven 'herstructureringsaanpakken' zouden kunnen opleveren** in concrete gebiedsopgaven, met inzet van beleidsopties. Dat geldt voor de inzet van bestaande instrumenten uit het grondbeleid, maar ook voor de beleidsopties die zijn voorgesteld in het kader van de modernisering van het grondbeleid.

Lobby verbreding instrumentarium

Voorstellen voor de modernisering van het grondbeleid zijn nu bijna uitsluitend gericht op woningbouwopgaven. Dat is een gemiste kans. Concreet gaat het hierbij om:

- Verruiming van het voorkeursrecht;
- Introductie van de planbatenheffing;
- Verbeterd instrument baatbelasting;
- Instelling van een Rijksgrondfaciliteit;
- *Bodemwende* (of een vergelijkbaar erfpachtinstrument);
- Het werken met een grondexploitatie voor de lange termijn.

De eerste vier voorstellen zijn op dit moment onderwerp van onderzoek door het Rijk. Minister Mona Keijzer heeft recent in de Voortgangsbrief Modernisering Grondbeleid aankondigingen gedaan hoe en waneer zij hiermee aan de slag gaat. Overweeg een lobby richting het Rijk om ook andere complexe gebiedsopgaven zoals de herstructurering van bedrijventerreinen te verbinden aan de besluitvorming over de modernisering van het grondbeleid.

Bijlage: Beleidsopties

A. Strategische inzet bestaande instrumentarium grondbeleid

Beleidsoptie 1: Actieve gemeentelijke bouwgrondproductie

Hoe werkt het?

Met een actieve gemeentelijke bouwgrondproductie kunnen gemeenten, bij vroegtijdige verwerving, van de grond, mogelijk een groter deel van de waardestijging van de grond als gevolg van de beoogde functiewijziging benutten voor de bekostiging van collectieve doelen. Tevens kunnen gemeenten meer regie voeren op de uitvoering van gebiedsontwikkelingen, doordat zij bij kaveluitgifte aanvullende voorwaarden kunnen stellen aan de uitvoering van het project.

Mede als gevolg van de uitwerking die de financieel-economische crisis van 2008 had op de grondposities van gemeenten ten behoeve van gebiedsontwikkelingen zijn gemeenten sindsdien terughoudend geworden in het voeren van een actieve gemeentelijke bouwgrondproductie. Dit blijkt ook uit het feit dat in de afgelopen jaren de omvang van de gemeentelijke grondexploitaties fors is teruggelopen.[14] Op dit moment voeren veel gemeenten een situationeel grondbeleid: indien verwerving van grond gewenst en financieel haalbaar is wordt gekozen voor actieve gemeentelijke bouwgrondproductie; indien dit niet het geval is wordt gekozen voor een faciliterend grondbeleid. Met name voor kleinere en middelgrote gemeenten geldt dat het voeren van een gemeentelijke grondexploitatie voor gebiedsontwikkelingen risicovol is. Bovendien ontbreekt soms de kennis en capaciteit hiervoor. Het Rijk overweegt de oprichting van een Rijksgrondfaciliteit, die financiële ondersteuning kan bieden aan gemeenten voor grondverwerving **(beleidsoptie 9)**.

(Juridische) status

Gemeenten kunnen nu al een actieve gemeentelijke bouwgrondproductie voeren. Daarvoor kunnen zij onder meer gebruikmaken van de mogelijkheden tot onteigening, op basis van de Onteigeningswet, en de mogelijkheden om een voorkeursrecht te vestigen in een gebied, op basis van de Omgevingswet **(beleidsoptie 2)**.

Effecten

Actieve verwerving van verouderde bedrijfspanden, met als doel sloop en nieuwe uitgifte van één of meer bouwkavels, kan bijdragen aan de versnelling van de herstructureringsplannen. Het maakt gemeenten minder afhankelijk van de investeringsbereidheid van private partijen en kan (maatschappelijk ongewenste) strategische aankopen door derden helpen voorkomen. Naarmate vroegtijdiger in het herstructureringsproject eigendommen kunnen worden verworven, is de kans groter op behoud van (een deel van) de waardesprong voor de financiering van collectieve doelen in de gebiedsontwikkeling. Het directe gevolg daarvan is dat een kleiner deel van de waardesprong naar oorspronkelijke eigenaren gaat dan wel naar derden die gronden verwerven voor speculatieve doeleinden.

Actieve gemeentelijke bouwgrondproductie stelt gemeenten daarnaast in staat om via aanbestedingstrajecten marktselectie toe te passen en aanvullende voorwaarden te stellen aan bouwprojecten.

[14] Deloitte (2021); Integraal Overzicht Financiën Gemeenten (2023).

Actief grondbeleid is risicovol. Een gemeente maakt met actief grondbeleid kosten van grondverwerving en bouw- en woonrijp maken, terwijl de opbrengsten uit grondverkoop onzeker zijn en pas later gerealiseerd kunnen worden.

Als eigenaar van de grond kan een gemeente ertoe besluiten om de grond (tijdelijk) in erfpacht uit te geven, met als doel om grip te houden op de toekomstige waardeontwikkeling van de grond **(beleidsoptie 3)**.

Beleidsoptie 2: Gebruik voorkeursrecht

Hoe werkt het?

Met het vestigen van een voorkeursrecht op grond van de Omgevingswet krijgt de overheid het eerste recht van koop op een onroerende zaak. Hiermee voorkomt de overheid dat bij geplande ontwikkelingen de grondprijzen worden opgedreven. Of dat particulieren of organisaties grondposities innemen die de ontwikkeling van gebieden belemmeren.[15]

Terwijl er nog niet zo lang geleden stemmen opgingen dat het voorkeursrecht wel zou kunnen worden afgeschaft, lijkt de animo van gemeenten om een voorkeursrecht te vestigen ten behoeve van een gewenste ontwikkeling op daarvoor benodigde percelen recentelijk weer sterk te zijn toegenomen. Het voorkeursrecht is niet meer of minder dan een eerste recht van koop voor de gemeente: als de eigenaar van het perceel wil overgaan tot verkoop, zal hij het perceel eerst te koop aan moeten bieden aan de gemeente.

(Juridische) status[16]

Op grond van de Omgevingswet kunnen de gemeenteraad, de provinciale staten en de minister van BZK op door hen aan te wijzen onroerende zaken een voorkeursrecht vestigen. Wil de eigenaar of rechthebbende op een beperkt recht de onroerende zaak of het recht verkopen? Dan moet hij zijn recht eerst aanbieden aan de overheid die het voorkeursrecht heeft gevestigd. Ziet de overheid af van de aankoop dan kan de eigenaar of rechthebbende de onroerende zaak of zijn beperkte recht vrij verkopen. Als de overheid wel op het aanbod ingaat, treden partijen in onderhandeling. Als die onderhandeling niet tot overeenstemming leidt, kan een uitgebreide prijsvaststellingsprocedure bij de rechtbank volgen. Daarbij is een marktconforme bepaling van de prijs het uitgangspunt. Een voorkeursrecht dwingt de eigenaar of rechthebbende dus niet tot verkoop. Het voorkeursrecht is een bestaand instrument. Het was voorheen geregeld in de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg). De regeling is met enkele inhoudelijke wijzigingen overgenomen in de Omgevingswet.

Effecten

Het voorkeursrecht kan alleen worden gevestigd op een onroerende zaak die een nieuwe functie krijgt die niet-agrarisch is of als de grond is aangewezen als ‘moderniseringslocatie’ (stadsvernieuwing). Het voorkeursrecht wordt meestal gevestigd met het oog op gebiedsontwikkeling. Het voorkeursrecht wordt ingezet wanneer de overheid onroerende zaken wil aankopen. Met het voorkeursrecht kan de gemeente de regie behouden over de gebiedsontwikkeling. Het voorkeursrecht voorkomt toetreding van nieuwe eigenaren en versnippering. Het helpt ook tegen grondspeculatie en daarmee tegen het opdrijven van de grondprijzen.

Het ministerie van VRO onderzoekt momenteel, als onderdeel van de modernisering van het grondbeleid, of aanpassingen in het voorkeursrecht gewenst zijn. Het gaat hier om twee zaken. In de eerste plaats geven gemeenten aan dat de termijnen voor het voorkeursrecht, zoals die in de Omgevingswet overgenomen zijn vanuit de toenmalige Wet voorkeursrecht gemeenten te krap lijken te zijn. Onderzocht wordt momenteel in hoeverre de noodzaak bestaat om de wettelijke termijnen te veranderen.

In de tweede plaats wordt door VRO onderzocht of het gewenst is om het voorkeursrecht te verruimen. Daarbij gaat het om verruiming voor een gelijkblijvende functie, bijvoorbeeld voor het

[15] Bron: Informatiepunt Leefomgeving
[16] Bron: Handreiking grondeigendom omgevingswet

behoud van vakantieparken of voor de transformatie van intensieve landbouw naar extensieve landbouw. Het voorkeursrecht kan op dit moment niet worden ingezet voor agrarische doeleinden. Met betrekking tot vakantieparken wordt gesteld dat het instrument voorkeursrecht, zonder dat er sprake is van een functiewijziging, zou kunnen helpen om grip te krijgen op vastgoedtransacties van parken of objecten waarbij van tevoren duidelijk is dat zij op termijn, maatschappelijk gezien, tot negatieve effecten gaan leiden (zoals uitponding, illegaal gebruik en ondermijning).

Op dit moment kunnen gemeenten het voorkeursrecht bij herstructurering alleen inzetten als er sprake is van een functiewijziging, zoals bijvoorbeeld een wijziging in toegestane milieuhinder-categorieën of een functiewijziging. De door het Rijk momenteel onderzochte mogelijke verruiming van het voorkeursrecht, zonder dat sprake is van functiewijziging, lijkt ook relevant voor de herstructurering van bedrijventerreinen. Indien een gemeente een actieve rol wil spelen in de herstructurering van bedrijventerreinen is het in het kader van 'beter benutten' mogelijk gewenst dat kan worden voorkomen dat verouderde bedrijfspanden worden opgekocht en vervolgens suboptimaal wordt gebruikt voor bijvoorbeeld opslag van goederen. Met een voorkeursrecht zou een gemeente het verouderde bedrijfspand kunnen verwerven, met het doel het pand te slopen en de vrijgekomen bouwkavels opnieuw in de markt te zetten voor – vanuit een economisch perspectief – meer gewenste functies.

Beleidsoptie 3: (Tijdelijke) uitgifte grond in (publieksvriendelijke) erfpacht

Hoe werkt het?

Er kunnen verschillende redenen voor gemeenten zijn om te kiezen voor erfpacht als instrument voor gronduitgifte. Voor gemeenten biedt erfpacht enerzijds een mogelijkheid om bijvoorbeeld verduurzamingsambities versneld te realiseren, vanuit de gedachte dat de inzet van "publieksvriendelijke" erfpacht financieringsruimte schept voor particuliere eigenaren en projectontwikkelaars. Aan een publieksvriendelijke erfpacht kan de voorwaarde worden verbonden dat investeringen plaatsvinden met betrekking tot verduurzaming. Daarnaast vormt erfpacht ook een mogelijkheid voor gemeenten om baat af te romen en voor het sturen van gemeentelijke ontwikkeling. Na een aantal jaren is met de canon de residuele grondwaarde – de opbrengst die zou worden gerealiseerd bij verkoop van bouwgrond - 'terugverdiend' en eigent de gemeente zich een deel van de grondwaardestijging die daarna volgt toe (Buitelaar en Meijer, 2022).[17]

De inzet van (tijdelijke) publieksvriendelijke erfpacht, als instrument om financieringsruimte te scheppen voor particuliere eigenaren en projectontwikkelaars voor extra investeringen in duurzame en circulaire vastgoedontwikkeling, is gebaseerd op de gedachte dat de uitgifte van grond in erfpacht de eindgebruiker of een ontwikkelaar helpt in zijn financieringsbehoefte: alleen de kosten voor de bouw van de opstallen moeten worden gefinancierd, niet de verwerving van de eigendom van de grond. De erfpacht wordt 'publieksvriendelijk' gemaakt door deze eeuwigdurend uit geven; daardoor wordt het risico opgeheven voor de erfpachter dat hij bij een erfpachtherziening na bijvoorbeeld 50 jaar ineens een veel hogere canon moet betalen (Deloitte, 2013). Ook kan de mogelijkheid worden geboden om de grond alsnog te kopen.[18]

Het voordeel voor de erfpachter is dus dat hij de grondwaarde niet hoeft te financieren en dus ook niet hoeft af te lossen zoals een hypotheek. De canonrente is fiscaal aftrekbaar en veelal ongeveer gelijk aan de hypotheekrente. Indien een gemeente in staat is een goedkopere lening af te sluiten voor de aanschaf van de grond dan een particulier, zou het voordeel kunnen worden doorgegeven aan de erfpachter via een lagere canon. Argument daarvoor zou kunnen zijn dat de gemeente hiermee versneld haar duurzaamheidsdoelen kan bereiken. Een alternatief zou kunnen zijn om een opslag op de canon te hanteren, waarmee deze gelijk wordt gesteld aan de kosten van de hypotheekrente voor de erfpachter, terwijl de gemeente de inkomsten uit de opslag inzet voor verduurzaming van de gebiedsontwikkeling.

(Juridische) status

Erfpacht is een privaatrechtelijk instrument, beschreven in het Burgerlijk Wetboek (boek 5, titel 7). Het belangrijkste kenmerk van het recht van erfpacht is dat het – in beginsel – de beperkt gerechtigde het recht geeft om de onroerende zaak te gebruiken als was hij zelf de eigenaar (art. 5.85 jo. 89 BW). In de regel zal voor dit genot een vergoeding betaald worden, de canon (Ploeger en De Wolff, 2014). De canon kan worden aangepast bij een wijziging van het gebruik of na een vooraf bepaalde tijd. Iedere grondeigenaar kan het instrument inzetten, zo ook een gemeentebestuur.

Effecten

Afhankelijk van de canonvoorwaarden verbetert de betaalbaarheid voor de eigenaar van het pand.

[17] De gemeente Amsterdam realiseerde tussen 2007 en 2020 jaarlijks tussen 206 en 430 miljoen euro aan erfpachtopbrengsten. In 2019 ging het om 4,5% van de inkomsten van de gemeente (Het Parool, 2 juni 2021).
[18] Deloitte (2013) noemt ook nog andere mogelijkheden om erfpacht 'publieksvriendelijker' te maken, zoals het vaststellen van de nieuwe erfpachtcanon bij verkoop van het pand, in plaats van bij afloop van het tijdvak.

Om de grond in eigendom te houden moet de gemeente geld lenen op de kapitaalmarkt. Hierdoor krijgt de gemeente een hogere schuldpositie.

Bij erfpacht heeft de pandeigenaar gebruiksrecht van grond. De gemeente is eigenaar van de grond ('bloot eigendom'). Overwogen kan worden om de erfpachter na een bepaalde tijd de mogelijkheid te bieden het bloot eigendom van het perceel te verwerven.

Vaak wordt het argument genoemd dat gemeenten geen erfpachtexpertise in huis hebben, met als gevolg dat er voor een gemeente hoge operationele kosten gemoeid zijn met het opzetten van een erfpachtbedrijf en het beheren van in erfpacht uitgegeven grond. Deloitte (2013) suggereert om dit probleem te verkleinen door grotere gemeenten met een bestaand erfpachtbedrijf en expertise in huis kleinere gemeenten via een Dienstverleningsovereenkomst te helpen. Daardoor ontstaat meer kostendekking voor het (bestaande) erfpachtbedrijf en minder risico voor de gemeente die aan de slag wil met erfpacht.

In de laatste jaren is er veel kritiek geuit op de erfpachtsystemen die nu nog voornamelijk worden gehanteerd in de grote steden in de Randstad (Ploeger en De Wolff, 2014).[19] Particuliere erfpachters ervaren de erfpachtvoorwaarden vaak als onvoldoende transparant en worden soms geconfronteerd met onverwachte forse stijgingen van de canon. Bovendien blijkt ook uit onderzoek dat het veronderstelde prijsdrukkende effect van erfpacht beperkt is. Bij de aankoop van woningen in Amsterdam verdisconteren kopers bijvoorbeeld gemiddeld slechts 40% van de netto contante waarde van toekomstige erfpachtlasten in het aankoopbedrag (Francke en Van der Schans, 2019).[20]

[19] Ploeger, H. en H. de Wolff (2014) Stedelijke erfpacht: fatale crisis of gouden toekomst? *Vastgoedrecht* 2014-6: pp. 181-188.

[20] Francke, M. en M. van der Schans (2019) 'Kopers in Amsterdam houden beperkt rekening met erfpachtbetalingen', in *ESB*.

Beleidsoptie 4: Voorspelbaar en uitgebreider kostenverhaal

Hoe werkt het?

Kostenverhaal is verplicht in het geval van een ruimtelijk toegelaten bouwactiviteit. Het kostenverhaal is geregeld in de Omgevingswet en kan privaatrechtelijk of publiekrechtelijk worden vastgesteld. Het privaatrechtelijke kostenverhaal heeft de voorkeur boven het publiekrechtelijke kostenverhaal. Bij privaatrechtelijk kostenverhaal sluiten het bevoegd gezag en de initiatiefnemer van de bouwactiviteit een overeenkomst, voordat het bevoegd gezag besluit tot wijziging van de functie van de grond. Voordeel daarvan is de ruime mate van contractsvrijheid. In de overeenkomst kunnen afspraken op maat worden gemaakt.
Is het niet mogelijk om een overeenkomst af te sluiten, dan past het bevoegd gezag de regeling van het publiekrechtelijke kostenverhaal toe. Bij publiekrechtelijk kostenverhaal neemt het bevoegd gezag regels over het kostenverhaal op in een omgevingsplan, een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit of een projectbesluit.

Op dit moment is het merendeel van de gebiedsontwikkelingen (woningbouwprojecten) gebaseerd op een integraal (master)plan met een beoogde einddatum, waarbij één partij (gemeente of ontwikkelende eigenaar) of een consortium van enkele partijen (gemeente en/of enkele ontwikkelende eigenaren) als investeerder en eindverantwoordelijke optreedt in de gebiedsontwikkeling. In geval van publiekrechtelijk kostenverhaal wordt gewerkt met *kostenverhaal met tijdvak*. Op kleinere schaal is er echter ook sprake van organische gebiedsontwikkelingen, waarbij meerdere ontwikkelende eigenaren (marktpartijen en soms ook de gemeente) een eigen plan realiseren binnen een grotere gebiedsontwikkeling, zonder einddatum.[21] Met het oog op het kostenverhaal in organische gebiedsontwikkelingen is in de Omgevingswet een nieuwe methode voor publiekrechtelijk kostenverhaal opgenomen. Dit heet *kostenverhaal zonder tijdvak*. Kostenverhaal zonder tijdvak maakt het mogelijk dat de berekening van het kostenverhaal pas later in het proces van gebiedsontwikkeling plaatsvindt, op basis van een *kostenverhaalsbeschikking.*

In het kader van de modernisering van het grondbeleid heeft het rijk enkele suggesties gedaan om het kostenverhaal te verbeteren. Een belangrijk aandachtspunt is de gebrekkige transparantie in de (omvang van) het kostenverhaal. Onderzoek van de Stec Groep en Radboud Universiteit laat zien dat er sprake is van een grote diversiteit in de omvang van het kostenverhaal. Op basis van een enquête onder een deel van de Nederlandse gemeenten kan worden afgeleid dat de variatie groot is. Zo'n 60% van de gemeenten zegt gemiddeld tussen € 0 en € 5.000 per nieuwbouwwoning te verhalen. Overige gemeenten melden kostenverhaal tussen € 5.000 en € 20.000 per nieuwbouwwoning.[22] Over de omvang van het kostenverhaal in niet-woningbouwprojecten zijn geen cijfers bekend. Het gebrek aan transparantie kan ertoe leiden dat marktpartijen een relatief hoge prijs betalen voor de verwerving van gronden, omdat zij ten onrechte uitgaan van relatief beperkt kostenverhaal. Het gevolg kan zijn dat, door de hoge verwervingskosten en méér kostenverhaal, toekomstige gebiedsontwikkelingen op die locaties financieel onhaalbaar worden. Om die reden zoekt het Rijk naar aanpassingen in het kostenverhaalproces om de uitkomsten daarvan voorspelbaarder te maken.

Het huidige kostenverhaal wordt begrensd door een kostensoortenlijst, op basis van artikel 8.15 van het Omgevingsbesluit, bijlage IV. Hoewel deze lijst limitatief is, stelt het weinig tot geen beperkingen

[21] 'Organische gebiedsontwikkeling' ontstond min of meer als reactie op de financiële en vastgoedcrisis van 2008-2010, nadat veel geplande integrale gebiedsontwikkelingen waar gemeenten en marktpartijen reeds gronden hadden verworven tot stilstand kwamen. Op die locaties kwamen vervolgens 'organisch' toch initiatieven tot stand van individuele ontwikkelende eigenaren. Daarbij was het vaak alsnog gewenst dat publieke investeringen in de openbare ruimte plaatsvonden om de ontwikkelingen te faciliteren.
[22] Stec Groep en Radboud Universiteit (2024) *Kostenverhaal in anterieure overeenkomsten woningbouw*.

als het gaat om de kwalitatieve invulling, inrichting of materialisering met een lange levensduur. De kosten moeten samenhangen met de ontwikkeling; de beheerkosten openbare ruimte, anders dan tijdens de ontwikkeling, mogen niet worden opgenomen (Hoornstra e.a., 2024). Hoornstra e.a. stellen dat het huidige wettelijke kostenverhaal 'breder' kan worden toegepast dan gemeenten nu vaak doen en dat zij een deel van hun investeringen in de openbare ruimte en infrastructuur kunnen verhalen op private plannen, zolang er maar sprake van is dat de private plannen profijt hebben.
De ruimte heeft te maken met wat onder 'profijt' wordt verstaan, aldus Hoornstra e.a. De Omgevingswet stelt dat de (toekomstige) gebruikers van de nieuwbouw gebruik kunnen maken van deze openbare ruimte en infrastructuur, of dat deze openbare ruimte en infrastructuur op een andere manier een positief uitstralingseffect heeft op de nieuwbouw. Het kan gaan om de investeringen die direct gerelateerd zijn aan een specifieke grondexploitatie, maar ook om investeringen elders in de stad. Deze kosten kunnen, maar hoeven niet per se causaal gerelateerd te zijn aan de nieuwbouw, zolang ze wel profijtelijk zijn voor de nieuwbouw. Het is zelfs mogelijk om extra aanlegkosten, die gemaakt moeten worden om in de toekomst lagere beheerkosten te krijgen, te verhalen op de profiterende nieuwbouwplannen (Hoornstra e.a., 2024, p. 19).

Nog een stap verder zou zijn om de grondexploitatie 'op te rekken' tot een gebiedsexploitatie, waarin niet alleen de baten en lasten uit de ontwikkelfase zijn opgenomen, maar ook de baten en lasten uit de beheerfase **(beleidsoptie 12)**.

(Juridische) status

In verband met de voorstellen die het Rijk momenteel onderzoekt in het kader van de modernisering van het grondbeleid zijn er, voor zover bekend, vooralsnog geen plannen voor aanpassingen van de bestaande regelgeving.

Voor het breed toepassen van het wettelijk kostenverhaal zijn geen aanpassingen in de huidige wet- en regelgeving noodzakelijk.

Effecten

Het voorspelbaar maken van het kostenverhaal voor marktpartijen heeft mogelijk een prijsdempend effect op de verwervingsprijzen van grond. In theorie kan het echter ook een prijsverhogend effect hebben, indien de omvang van het 'voorspelbare' kostenverhaal lager uitvalt dan waar marktpartijen eerder rekening mee hebben gehouden.

Het breed toepassen van het wettelijk kostenverhaal biedt meer ruimte voor het verhalen van kosten die verband houden met het ontwikkelen van de openbare ruimte. Het kostenverhaal is echter wel gemaximaliseerd door de financiële ruimte die wordt geboden in de business case van de ontwikkelaar (macro-aftopping). De bestaande schotten tussen grond- en beheerexploitatie blijven ongewijzigd.

Bijdrage aan financiering duurzame gebiedsontwikkeling

Specifiek ten aanzien van het kostenverhaal van kosten die samenhangen met de aanleg van collectieve warmtenetten wijst Karens (2024) op beperkingen aan het kostenverhaal.[23] Enkel specifieke kosten die samenhangen met aangewezen bouw- en gebruiksactiviteiten komen voor kostenverhaal in aanmerking. Het is van belang dat de kosten die de aanleg van netwerken voor gas, elektriciteit en warmte in het kader van nieuwbouw met zich mee brengt op grond van Bijlage IV bij

[23] Karens, J.J. (2024) *Verduurzamingsverplichtingen in het omgevingsplan; Juridische begrenzing van gemeentelijke sturing op de energietransitie in de gebouwde omgeving.* Stichting Instituut voor Bouwrecht: Bouwrecht Monografieën.

artikel 8.15 van het Aanvullingsbesluit grondeigendom onder A8 voor kostenverhaal in aanmerking komen. Kosten van de aanleg van warmtenetten zijn expliciet als kostenverhaalsplichtige soort toegevoegd (Karens, p. 161-162). Een belangrijke beperking op de mogelijkheden voor kostenverhaal is echter gelegen, aldus Karens, in de voorwaarde dat de kosten alleen te verhalen zijn voor zover de aanleg daarvan niet in de verbruikerstarieven is verwerkt. Concreet betekent dat de aanleg en het onderhoud van warmtenetten in beginsel door bekostiging door verbruikerstarieven die de aangeslotene betaalt moet worden gefinancierd. Mede afhankelijk van de ontwikkeling van de tariefstructuur van het Wetsvoorstel collectieve warmtevoorziening kan er dan slechts sprake zijn van kostenverhaal als een deel van de kosten niet via de verbruikerstarieven kan worden gefinancierd.

Gezien de beperkte financiële ruimte in huidige gebiedsontwikkelingen voor kostenverhaal zijn de mogelijkheden voor het breed toepassen van het wettelijk kostenverhaal mogelijk beperkt. Omdat het kostenverhaal grotendeels wordt vastgelegd in niet-openbare anterieure overeenkomsten is echter niet bekend hoeveel financiële ruimte er is voor uitbreiding van het kostenverhaal.

Beleidsoptie 5: Financiële bijdrage aan ontwikkeling van een gebied

Hoe werkt het?

Het Aanvullingsspoor grondeigendom in de Omgevingswet biedt gemeenten als onderdeel van het kostenverhaal de mogelijkheid om een *financiële bijdrage voor aangewezen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen* te vragen van ontwikkelende grondeigenaren. Het heeft de voorkeur om de financiële bijdrage privaatrechtelijk via overeenkomst vast te stellen. De Regeling publiekrechtelijke afdwingbare financiële bijdragen vormt daar een aanvulling op. Voor het inpassen van nieuwe activiteiten in de fysieke leefomgeving moeten soms op een andere plaats voorzieningen worden aangelegd, bijvoorbeeld groenvoorzieningen of een waterberging. De initiatiefnemer realiseert bij voorkeur deze voorzieningen zelf. Soms is dat voor de initiatiefnemer niet mogelijk. Dan kan het bestuursorgaan met de initiatiefnemer afspreken om een bijdrage te betalen voor de financiering van de voorziening. Het gaat om activiteiten die op basis van het omgevingsplan nog niet mogelijk zijn.

Gemeenten kunnen financiële bijdragen vragen voor ontwikkelingen als kwalitatieve verbeteringen van landschap, natuur, water of de stikstofbalans, de aanleg of aanpassingen van infrastructuur en daartoe benodigde voorzieningen, de realisatie van sociale woningbouw buiten het plangebied en het slopen van opstallen in geval van bijvoorbeeld een krimpopgave. In de praktijk wordt verwacht dat gemeenten eerst op vrijwillige basis over financiële bijdragen contracteren, op basis van een anterieure overeenkomst met een initiatiefnemer (meestal een projectontwikkelaar). Indien het niet mogelijk blijkt om vrijwillig te contracteren kan een financiële bijdrage voor deze ontwikkelingen worden afgedwongen via het omgevingsplan, voor zover tussen die activiteiten en de ontwikkeling een functionele samenhang bestaat en de ontwikkeling onder de bij dit besluit aangewezen categorieën van ontwikkelingen valt.

In het Omgevingsbesluit worden de categorieën ontwikkelingen benoemd waarvoor financiële bijdragen kunnen worden verhaald. Het gaat onder meer om maatregelen gericht op stedelijke herstructurering. Voor de herstructurering kan een programma worden gemaakt. Voor de motivering van de financiële bijdrage kan naar dit programma worden verwezen. Vermoedelijk valt de herstructurering van bedrijventerreinen ook onder deze categorie. Met de financiële bijdragen kan een fonds worden gevormd waarmee publieke investeringen in verduurzaming van bestaande wijken of gebieden worden bekostigd.

(Juridische) status[24]

Op basis van een financiële bijdrage via overeenkomst kan voor meer activiteiten een bijdrage worden gevraagd, dan op basis van een publiekrechtelijke financiële bijdrage. Via een overeenkomst zijn weinig beperkingen aan de activiteiten waarvoor een financiële bijdrage wordt gevraagd. De ontwikkelingen waarover een overeenkomst wordt gesloten, moeten zijn vastgelegd in een omgevingsvisie of in een programma.

In het geval van een publiekrechtelijke afdwingbare financiële bijdrage zijn in de Omgevingswet wél beperkingen vastgelegd. In de eerste plaats moet er sprake zijn van functionele samenhang tussen de activiteit en ontwikkeling voor het verbeterend van de fysieke leefomgeving. De functionele samenhang kan het hebben van dezelfde functie zijn. Bijvoorbeeld bij de aanleg van een bedrijventerrein een bijdrage voor het opknappen van een bestaand bedrijventerrein. De functionele samenhang moet blijken uit de toelichting bij het omgevingsplan. Een onderbouwing in een omgevingsvisie of programma kan hierbij als basis dienen. In de tweede plaats mag geen bijdrage worden gevraagd als de ontwikkeling voor verbetering van de fysieke leefomgeving al wordt betaald

[24] Bron: Informatiepunt Leefomgeving

uit andere opbrengsten, zoals subsidies. En in de derde plaats mag de gemeente geen verplichte financiële bijdrage opleggen voor een ontwikkeling als die deels al via kostenverhaal kan worden verhaald.

Effecten

Gemeenten kunnen met de opbrengsten uit een financiële bijdrage voor ruimtelijke ontwikkelingen via overeenkomst (extra) middelen genereren om de herstructurering van bedrijventerreinen te financieren. Ook kan dit publiekrechtelijk afdwingbaar plaatsvinden, mits er sprake is van functionele samenhang.

Een financiële bijdrage kan ook worden gevraagd voor verduurzamingsdoeleinden, zoals de aanleg van een warmtenet, maar dan alleen op basis van een privaatrechtelijke overeenkomst. Karens (2024, p. 170) stelt dat 'ten aanzien van privaatrechtelijke overeengekomen financiële bijdragen, waarbij de realisatie van grootschalige energieproductie-installaties gepaard kan gaan met een financiële bijdrage ten behoeve van andere doelstellingen van gemeentelijk klimaat- en energiebeleid, zoals de isolatie van panden of de realisatie van hernieuwbare warmtevoorziening'.

Publiekrechtelijk is een financiële bijdrage voor dergelijke voorzieningen volgens Karens echter niet mogelijk omdat hoogstwaarschijnlijk niet kan worden voldaan aan het vereiste van functionele samenhang. Een financiële bijdrage wordt opgelegd aan de initiatiefnemer van bijvoorbeeld een nieuwbouwlocatie, maar het is niet goed denkbaar dat de aanleg van een warmtenet of de isolatie van woningen buiten het kostenverhaalsgebied voordeel oplevert voor de nieuwbouwlocatie. Op grond hiervan concludeert Karens dat een privaatrechtelijke overeenkomst over een financiële bijdrage aan bijvoorbeeld een warmtenet of isolatie weliswaar mogelijk lijkt, maar dat gezien de schaduwwerking die uitgaat van de regelgeving omtrent de publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdrage het nog maar de vraag is of de initiatiefnemer zomaar zal instemmen met een dergelijke financiële bijdrage.

De keuze om financiële bijdragen via overeenkomst te vragen voor herstructurering of verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen "concurreert" tenslotte mogelijk met financiële bijdragen voor andere beleidsdoelen van een gemeente, zoals bijvoorbeeld de aanleg van recreatieve voorzieningen, de aanleg van natuur of infrastructurele maatregelen, ervan uitgaande dat de ruimte om dit type kosten te verhalen gelimiteerd is in veel gebiedsontwikkelingen. De prioritering van die activiteiten is een zaak voor de gemeente.

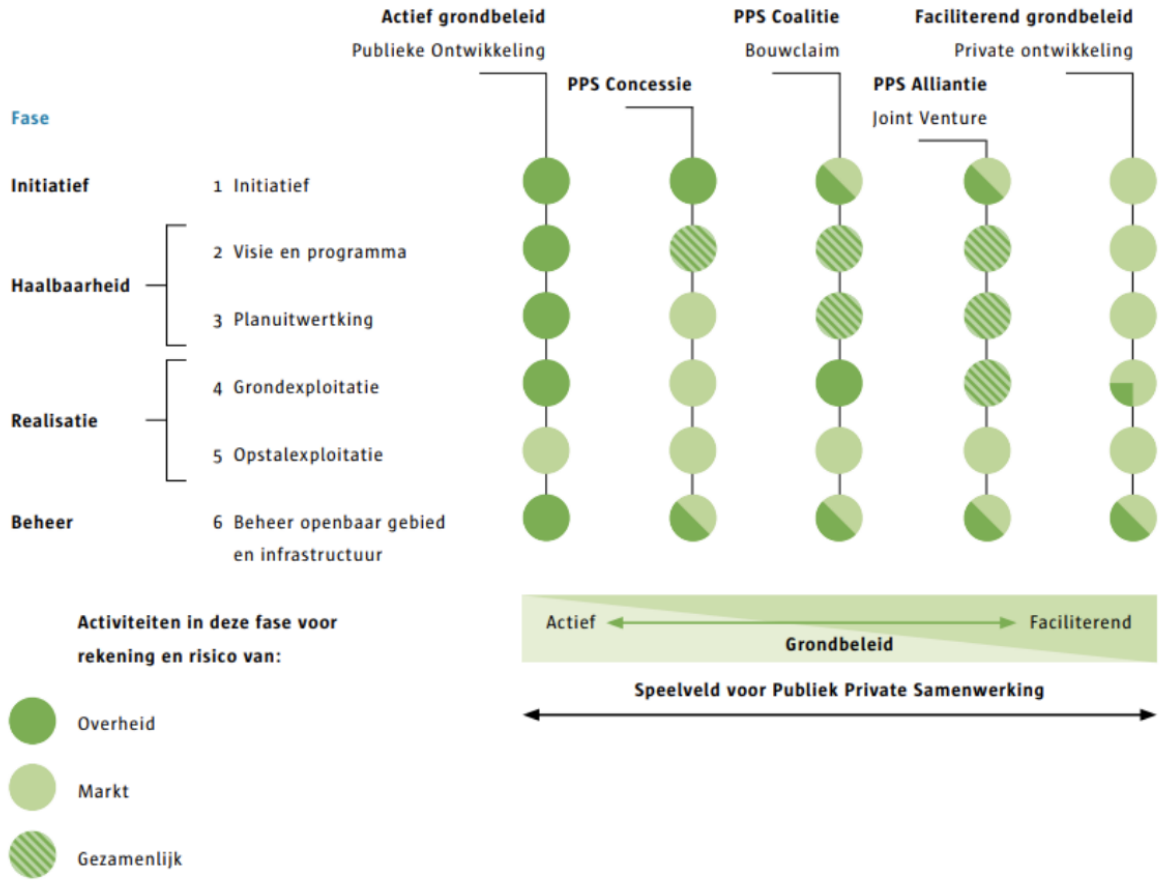
Beleidsoptie 6: Publiek-private samenwerking op basis van Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij (GEM)

Hoe werkt het?

In het verleden, vooral met betrekking tot de ontwikkeling van de VINEX-wijken, hebben gemeenten en marktpartijen veel samengewerkt in gebiedsontwikkelingen in publiek-private samenwerkingen op basis van een Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij (GEM). Ten tijde van de ontwikkeling van de VINEX-locaties was de oprichting van een GEM vaak een reactie op het feit dat verschillende marktpartijen, naast de gemeente zelf, grondposities hadden verworven op VINEX-locaties. Met het oog op enerzijds een eerlijke verdeling van winst en risico's van de grondexploitatie en anderzijds een herverdeling van grondposities om de gewenste integrale ruimtelijke ontwikkeling van het plan te kunnen realiseren werd overgegaan tot de oprichting van een GEM, waarin de gemeente en ontwikkelende grondeigenaren ieder hun grondposities inbrachten en gezamenlijk participeren in de grondexploitatie.

In de praktijk zijn er vele variaties van samenwerking mogelijk binnen gebiedsontwikkeling. De kaders worden onder andere bepaald door het grondbeleid van de overheid, de verschillende fasen van gebiedsontwikkeling waarin wordt samengewerkt en de risicoverdeling (fig. 4.1). De GEM is vormgegeven op basis van een joint venture model.

Figuur 4.1 Verschillende vormen van publiek-private samenwerking in gebiedsontwikkeling

Bron: Deloitte – Publieke-private samenwerking bij gebiedsontwikkeling: sneller, beter en goedkoper

De partijen die participeren in de GEM brengen eigen vermogen in de GEM. De inbreng kan bestaan uit grond en ook de reeds gemaakte plankosten kunnen verrekend worden. Naast eigen vermogen

trekt de GEM ook vreemd vermogen aan. Met een garantstelling door de overheid kan vaak een aanmerkelijk lager rentepercentage worden overeengekomen ten aanzien van de bancaire lening.[25]

Na de financiële en vastgoedcrisis van 2008-2010, waarin gemeenten en marktpartijen soms grote verliezen leden op hun participaties in GEM-constructies, zijn zowel gemeenten als marktpartijen huiverig geworden met nieuwe participaties in GEM-constructies.

(Juridische) status

De GEM is een vorm van publiek-private samenwerking, gebaseerd op een joint-venture model. In dit model participeren marktpartijen en overheden (gemeenten) in de regel als aandeelhouder in een gezamenlijke juridische entiteit – een GEM – welke specifiek is opgericht om de beoogde gebiedsontwikkeling te realiseren.

Effecten

Met de wens van gemeenten om weer vaker een actief grondbeleid te willen voeren (**beleidsoptie 1**), de toegenomen nadruk op grootschalige, complexe woningbouwprojecten én het gegeven dat op veel ontwikkellocaties marktpartijen al grondposities hebben verworven, kunnen GEM-constructies opnieuw aantrekkelijk zijn als samenwerkingsvorm in woningbouwprojecten. Indien het Rijk zou besluiten te participeren in gebiedsontwikkelingen via een Rijksgrondfaciliteit, dan zou een GEM-constructie ook mogelijkheden kunnen bieden voor de vormgeving van de samenwerking met gemeenten (en marktpartijen) **(beleidsoptie 9**).

Voor zover bekend wordt bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen nauwelijks gebruikgemaakt van vormen van publiek-private samenwerking. Projectontwikkelaars zijn in de meeste gevallen niet geïnteresseerd in de ontwikkeling van bedrijventerreinen.

[25] Finance Ideas (2024) *Rijksondersteuning gebiedsontwikkeling.* In opdracht van: Landelijke Versnellingstafel Woningbouw.

Beleidsoptie 7: Inzet gebiedsfonds, in combinatie met publieke ontwikkelingsmaatschappij[26]

Hoe werkt het?

Veel gemeenten kiezen in gebiedsontwikkelingen voor de oprichting van *gebiedsfondsen* (of fondsen met een soortgelijke naam. Met gebiedsfondsen wordt de bouw of aanleg van publieke voorzieningen in een gebied gefinancierd. Het gebiedsfonds is geen wettelijke term en kent geen wettelijke regeling. Een dergelijk fonds kan worden gevuld door (een combinatie van):

- *Gemeentelijke gelden*, alle bijdragen op basis van kostenverhaal: 'inkomsten' uit financiële bijdragen voor bovenwijkse voorzieningen en/of bovenplanse vereveningen en/of ruimtelijke ontwikkelingen worden daarmee in één fonds gebundeld. Aanvullend kunnen gebiedsfondsen ook nog gevoed worden door een deel van de inkomsten uit 'gemeentelijke grondexploitaties', dus vanuit de positieve resultaten van grondverkoop door de gemeente;
- *Subsidies*: provincies en anderen stellen soms subsidies beschikbaar voor een gemeentelijk gebiedsfonds;
- *Leningen*: (provinciale) ontwikkelingsmaatschappijen of andere partijen kunnen bijdragen aan (lokale) gebiedsfondsen. Dat zijn in essentie leningen.

Het gebiedsfonds kan door de gemeente worden gebruikt voor gebiedsinvesteringen, zoals in infrastructuur en ruimtelijke kwaliteit, maar ook in investeringen gericht op bijvoorbeeld klimaatadaptatie en duurzaamheid. Private partijen die actief zijn in het gebied waar het fonds betrekking op heeft en daar vastgoed ontwikkelen en transformeren, betalen een exploitatie- of gebiedsbijdrage. De exploitatiebijdrage komt in het gebiedsfonds. Het fonds wordt zo weer gevuld, waarna het geld opnieuw gebruikt kan worden, voor andere publieke voorzieningen in het gebied. Daarmee krijgt het fonds een revolverend karakter.

(Juridische) status

Het gebiedsfonds is geen wettelijke term en kent geen wettelijke regeling.

Effecten

Uit het gebiedsfonds kunnen de initiële investeringen in de bouw of aanleg van publieke voorzieningen in een gebied gefinancierd worden, die noodzakelijk zijn om vastgoedontwikkelingen door ontwikkelende eigenaren mogelijk te maken. Het fonds kan vervolgens opnieuw gevuld worden op basis van exploitatie- of gebiedsbijdragen door de ontwikkelende eigenaren. Dit kan bijdragen aan een versnelling van de gebiedsontwikkeling. Voor de gemeente, als beheerder van het gebiedsfonds, kunnen risico's verbonden zijn aan deze constructie, omdat het tijdstip waarop de gebiedsbijdragen worden 'afgerekend' en de omvang van de gebiedsbijdragen lang onzeker kan blijven.

[26] Bronnen: Heurkens, E., Hobma, F., Verheul W.J. & Daamen, T. (2020) *Financiering van gebiedstransformatie; strategieën voor het toepassen van verschillende financieringsvormen bij binnenstedelijke gebiedsontwikkeling.* Platform31 / TU Delft; Hobma, F. (2020) *Gemeentelijke strategieën voor private bijdragen aan publieke voorzieningen.* Gebiedsontwikkeling.nu.

Beleidsoptie 8: Inzet stedelijke kavelruil[27]

Hoe werkt het?

Stedelijke kavelruil is bedoeld om eigenaren in staat te stellen op eigen kracht een ruilplan van onroerende zaken op te stellen en uit te voeren. Met dit instrument kunnen partijen een groot aantal koop- of ruilovereenkomsten en transacties in één overeenkomst opnemen. Dat maakt het gemakkelijker en minder kostbaar om de onroerende zaken te ruilen. De doelstellingen van de regeling voor kavelruil zijn:

- Eigenaren waar mogelijk in staat stellen om hun woon-, werk- en leefomgeving zelf in te richten;
- Ruil van grond en gebouwen vergemakkelijken en versnellen;
- Overheden ruimere mogelijkheden te bieden om een faciliterend grondbeleid te voeren.

(Juridische) status

Stedelijke kavelruil is een vrijwillige overeenkomst tussen eigenaren over de ruil van onroerende zaken. Kavelruil in de zin van de Omgevingswet is een vorm van gebiedsinrichting waarbij minimaal drie partijen onroerende zaken ruilen. Stedelijke kavelruil wordt toegepast door de eigenaren van de onroerende zaken. Er bestond al een regeling voor kavelruil in het landelijk gebied. Die is gehandhaafd in de Omgevingswet. De Omgevingswet maakt kavelruil nu ook mogelijk in het stedelijk gebied.

Kavelruil is een bijzondere meerpartijenovereenkomst waarbij ten minste drie partijen hun toebehorende onroerende zaken inbrengen. De wet brengt dit tot uitdrukking door de formulering dat drie of meer eigenaren zich verbinden aan bepaalde, hun toebehorende onroerende zaken samen te voegen. De dan gegeven massa verkavelen zij op een bepaalde wijze onder elkaar bij notariële kavelruilakte.

Effecten

De afgelopen jaren is gebleken dat er behoefte is aan stedelijke kavelruil. Die behoefte speelt bijvoorbeeld op bedrijventerreinen, waar sommige bedrijven grond nodig hebben om uit te breiden, terwijl andere al heel lang grond ongebruikt laten en niet tot uitbreiding overgaan. Die behoefte speelt ook bij leegstand van winkels en kantoren, wanneer eigenaren in onderling overleg de eigendomssituatie zullen moeten aanpassen om weer aaneengesloten winkel- of kantoorgebieden te creëren.

Kavelruil heeft met name een toegevoegde waarde bij projecten waarbij partijen hun plannen zoveel mogelijk zelfstandig willen uitvoeren. Dat zijn vaak wat kleinschaligere projecten met een kortere looptijd. Het voordeel van de kavelruilovereenkomst is dat deze het risico verkleint dat bouw- of herontwikkelingsplannen niet door kunnen gaan doordat een van de partijen de afspraken niet nakomt.

Een belangrijk element in de wet is de kavelruilovereenkomst waarin een nieuwe verdeling van de betrokken onroerende zaken wordt vastgelegd. Deelname aan de ruil en de daarvoor te sluiten overeenkomst vindt plaats op basis van vrijwilligheid. Dit geldt niet alleen voor de eigenaren, maar ook voor degenen die zakelijke rechten op grond en gebouwen hebben.

[27] Overgenomen uit: Handreiking grondeigendom omgevingswet

B. Inzet nieuw instrumentarium grondbeleid (op basis van voorstellen Rijk)

Beleidsoptie 9: Inzet Rijksgrondfaciliteit

Hoe werkt het?

Om actieve gemeentelijke bouwgrondproductie te stimuleren gaat het kabinet gaat aan de slag met de uitwerking en vormgeving van een Rijksgrondfaciliteit Woningbouw, die gemeenten kan ondersteunen bij de woningbouwopgave en het voeren van actief grondbeleid (het als gemeente zelf verwerven van grond, aanleggen wegen en verkopen van bouwkavels aan marktpartijen).[28] Onder bepaalde voorwaarden kan de Rijksgrondfaciliteit 50% van de investering in grondposities financieren, waarbij na herbestemming en na evenredige aftrek van gemaakte transactiekosten 50% van de verkoopopbrengsten (van bouwgrond) weer worden afgedragen aan het Rijk. Het Rijk deelt dus voor 50% in het verlies of de winst op die verkoop (IBO Woningbouw en grond, 2024).

De samenwerking tussen het Rijk, de gemeente (en eventueel marktpartijen) kan worden vormgegeven via een GEM **(beleidsoptie 6)**. Finance Ideas (2024) ziet daarbij twee hoofdvormen:

- Het Rijk participeert niet rechtstreeks in de betreffende GEM, maar verleent financiële steun via de gemeente. Dit kan via een landelijke grondbank die de grondpositie of grondverwerving van de gemeente tijdelijk overneemt en weer teruglevert aan de gemeente als dat nodig is. Ook is het denkbaar dat het Rijk de grondaankoop van de gemeente financiert voor bijvoorbeeld 50%.

- Het Rijk participeert wel rechtstreeks in een GEM en is daarmee medeaandeelhouder in de vennootschap. Als aandeelhouder levert het Rijk risicodragend eigen vermogen aan de GEM.

(Juridische) status

Niet aan de orde.

Effecten

Door medefinanciering en -risicodragerschap van het Rijk zal de bereidheid van gemeenten om (meer) actieve gemeentelijke bouwgrondproductie in te zetten naar verwachting toenemen.
De verwachting is bovendien dat met het vaker inzetten van actieve gemeentelijke bouwgrondproductie, ondersteund door een Rijksgrondfaciliteit, de uitvoering van woningbouwprojecten kan worden versneld.

Voor zover bekend wil het Rijk zich met de Rijksgrondfaciliteit uitsluitend richten op woningbouwprojecten. Onderzocht zou kunnen worden of de Rijksgrondfaciliteit ook ingezet kan worden bij de financiering van andere typen gebiedsontwikkelingen, zoals de herstructurering van bedrijventerreinen.

[28] Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (2024) 2e Voortgangsrapportage Modernisering van het grondbeleid. Den Haag, 20 december 2024.

Beleidsoptie 10: Planbatenheffing[29]

Hoe werkt het?

Een planbatenheffing is een eenmalige heffing op basis van de waardestijging van grond als gevolg van een functiewijziging in het omgevingsplan. Met een planbatenheffing kunnen waardestijgingen als gevolg van functiewijzigingen (deels) publiek worden gemaakt. De grondslag voor een planbatenheffing is het surplus: de residuele waarde (herontwikkelingswaarde) van de ruwe bouwgrond minus de gebruikswaarde van de grond in de functie vóór functiewijziging. De residuele waarde wordt bepaald als de verkoopwaarde van de te bouwen opstallen, na aftrek van alle kosten inclusief winstmarge (bouwkosten, kosten bouwrijp maken, kosten publieke voorzieningen) behalve de kosten van de aankoop van grond. Wanneer geen (positief) surplus aanwezig is, is de grondslag nihil en wordt niets geheven.

Een planbatenheffing is aanvullend op het (verplichte) kostenverhaal van gemeenten. De heffing wordt geïnd bij de eigenaar van de grond. De hoogte van de planbaten wordt per te ontwikkelen gebied in het omgevingsplan vastgesteld. Het meest wenselijke moment om de heffing te innen is ten tijde van de start van de bouwactiviteiten. Dit betekent dus dat er enkel wordt geheven als de grond daadwerkelijk tot ontwikkeling komt. Het is niet wenselijk dat de heffing het volledige surplus wegbelast, omdat het voor grondeigenaren dan financieel niet meer aantrekkelijk is om de grond te verkopen of te ontwikkelen.

(Juridische) status

Op dit moment bestaat voor toepassing van de planbatenheffing door gemeenten geen juridische basis. In het regeerakkoord van het kabinet Schoof is opgenomen dat een gemaximeerde planbatenheffing of een vergelijkbaar systeem zal worden ingevoerd. Het is nog niet bekend wanneer de planbatenheffing daadwerkelijk wordt ingevoerd en hoe de heffing zal worden vormgegeven. Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening Mona Keijzer kondigt voor het tweede kwartaal van 2025 een uitwerkingsvoorstel aan voor het instrument.

Na invoering is een (ruime) overgangsregeling nodig. Huidige grondeigenaren hebben de heffing niet kunnen voorzien bij aankoop van de grond en er dus ook geen rekening mee gehouden.

Effecten

De planbatenheffing heeft alleen betrekking op de waardestijging van de grond als gevolg van een functiewijziging. Verder moet er sprake zijn van een bouwplan. De inkomsten van de heffing komen binnen bij gemeenten waar functiewijzigingen tot een surplus leiden. Dit zal met name het geval zijn bij woningbouw op uitleglocaties c.q. in bestaand stedelijk gebied waar sprake is van een lage huidige gebruikswaarde. Bij woningbouw in bestaand stedelijk gebied op grond met een relatief hoge huidige gebruikswaarde (bijvoorbeeld in het geval van bedrijfsvastgoed dat nog in gebruik is) is het surplus vermoedelijk kleiner c.q. nihil. Vanwege de benodigde overgangsregeling zal het naar verwachting enkele jaren duren voordat een planbatenheffing tot substantiële inkomsten leidt.

De planbatenheffing laat eventuele toekomstige waardestijgingen van de grond als gevolg van de duurzaamheidsinvesteringen (of andere ontwikkelingen waardoor de grondwaarde stijgt, zoals de aanleg van infrastructuur), na oplevering van het woningbouwproject, onbelast.

[29] Bronnen: IBO Woningbouw en grond (2024) Op grond kun je bouwen; Coelo en ESBL (2024) Mogelijkheden voor invoering van een planbatenheffing en een grondbelasting ter bevordering van de woningbouw.

Een planbatenheffing heeft een effect op de verwervingsprijs van de grond. Deze wordt lager, omdat het feit dat er uiteindelijk een heffing moet worden betaald effect heeft op de prijs die de koper bereid is te betalen. Dit verbetert de haalbaarheid van gebiedsontwikkelingen, aangezien een groter deel van de waardesprong van de grond kan worden aangewend voor de realisatie van het plan.

Strategisch vroegtijdig aankopen van grond is minder lucratief, omdat een deel van de waardestijging met de heffing moet worden afgedragen. Dit ontmoedigt speculatie met grond.

Een planbatenheffing geeft gemeenten een prikkel om locaties aan te wijzen en daarbij te kiezen voor plannen met meer waardestijging van de grond. De discussie over invoering van de planbatenheffing is op dit moment primair gericht op woningbouwlocaties, omdat daar potentieel de grootste waardesprongen plaatsvinden. Het is de vraag in hoeverre de planbatenheffing effectief kan worden ingezet bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen of de herstructurering van bestaande, verouderde bedrijventerreinen, omdat zich vermoedelijk bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen slechts een beperkte waardesprong zal voordoen, terwijl bij herstructurering eerder sprake zal zijn van een negatieve waardesprong.

Beleidsoptie 11: Verbeterd instrument baatbelasting[30]

Hoe werkt het?

Baatbelasting is een gemeentelijke belasting die is bedoeld om de kosten van door of met medewerking van de gemeente getroffen voorzieningen van openbaar nut te verhalen op eigenaren die daarvan profijt ondervinden. Baatbelasting richt zich op zittende eigenaren waarop het reguliere kostenverhaal op basis van de Omgevingswet of een eventuele planbatenheffing niet van toepassing is, omdat er geen sprake is van een planwijziging of vergunningplicht. De kostenverhaalsmogelijkheden voor gemeenten voor bijvoorbeeld de aanleg van grootschalige, nieuwe infrastructuur worden hiermee vergroot.

Op grond van artikel 222 Gemeentewet kan een gemeente de gemaakte kosten voor een bepaalde voorziening verhalen op vastgoedeigenaren die baat hebben bij die voorziening. Onder het huidige recht moet een baatbelasting gaan om een voorziening van openbaar nut die zich in de publieke ruimte bevindt, bijvoorbeeld rioleringswerken, openbaar groen of parkeervoorzieningen. De baatbelasting betreft een kostenverhaalsinstrument, waarbij maximaal 100% van de kosten van de voorzieningen kunnen worden verhaald. Onderhoudskosten mogen niet worden verhaald. De baatbelasting is een objectieve en zakelijke heffing. De heffing rust op het object en niet op het subject. De kosten van de voorzieningen moeten voordat met het treffen van de voorzieningen wordt begonnen worden geraamd. De heffing wordt ineens geheven, maar er moet in de verordening een regeling worden opgenomen dat de belastingplichtige op verzoek de aanslag kan laten omzetten in een jaarlijkse aanslag gedurende maximaal 30 jaren (ESBL, 2019)

Voor de inzet van baatbelasting in relatie tot de financiering van investeringen in verduurzaming dient onderscheid gemaakt te worden tussen investeringen in voorzieningen van openbaar nut in de publieke ruimte (i.c. een warmtenet) en gebouwgebonden investeringen in verduurzaming. Het Erasmus Studiecentrum voor Belasting van Lokale overheden (ESBL, 2019) heeft eerder onderzocht of de aanleg van een warmtenet voldoet aan de wettelijke eisen om er baatbelasting voor te kunnen heffen. Aan de eigenaren van de gebate onroerende zaken kan op basis van een bekostigingsbesluit na aanleg van de voorziening een baatbelasting worden opgelegd. De baatbelasting kent een speciale regeling voor gespreide betaling over maximaal 30 jaar. ESBL beoordeelt de inzet van baatbelasting voor dit doel juridisch haalbaar.

Met betrekking tot de gebouwgebonden financiering van de verduurzaming van woningen in particulier bezit heeft de toenmalige minister van binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties in 2019 een standpunt uitgebracht aan de Tweede Kamer over de vraag of de baatbelasting als instrument voor dit doel ingezet zou kunnen worden.[31] In dit standpunt komt de minister tot de conclusie dat de inzet van baatbelasting voor dit doel niet mogelijk is, omdat een baatbelasting moet gaan om een voorziening van openbaar nut die zich in de publieke ruimte bevindt. Vermoedelijk heeft dit standpunt ook betrekking op bedrijfspanden in particulier bezit.

Gezien deze bevindingen wordt hieronder uitsluitend ingegaan op de inzet van baatbelasting voor de aanleg van een warmtenet.

(Juridische) status

[30] Bron: ESBL (2019) Fiscale bekostiging warmtenet Drechtsteden. Rotterdam: Erasmus Studiecentrum voor Belastingen van Lokale overheden.
[31] Minister van BZK (2019) Integrale visie op de woningmarkt. Tweede Kamer, 17 december 2019, nr. 585.

Baatbelasting kan alleen geheven worden van eigenaren van en beperkt gerechtigden tot onroerende zaken in een bepaald gedeelte van de gemeente dat profijt heeft van de getroffen voorziening en vergt een gemeentelijke belastingverordening. Het heffen van baatbelasting is lastig en administratief ingewikkeld vanwege de systematiek van het heffen en de mogelijkheden tot bezwaar. Mede als gevolg van uitspraken van de Hoge Raad is de baatbelasting in onbruik geraakt en wordt het instrument zelden toegepast.

Op dit moment worden door het ministerie van VRO de mogelijkheden om de baatbelasting te revitaliseren onderzocht, zodat het instrument makkelijker toepasbaar wordt. Een onderzoeksrichting is bijvoorbeeld het verschuiven van de belasting zoals opgenomen in de Gemeentewet naar een heffing in de Omgevingswet en daarmee de baatbelasting beter aan te laten sluiten bij het grondbeleidsinstrumentarium.[32]

Effecten

Specifiek met betrekking tot de aanleg van een warmtenet stelt ESBL dat deze in theorie aan alle wettelijke eisen voldoet om er baatbelasting voor de kunnen heffen. Het is een fysieke voorziening en geen papieren maatregel, het levert baat op voor een af te bakenen groep onroerende zaken en er is geen sprake van onderhoud. Ook zijn in de jurisprudentie voorbeelden te vinden van vergelijkbare voorzieningen waarvoor een baatbelasting geheven mocht worden, zoals de aanleg van riolering en de aanleg van een gasnet.

De aansluiting van een woning of bedrijfspand op het warmtenet is een activiteit die los gezien kan worden van de aanleg van het warmtenet. Hiervoor zou een aparte retributie geheven kunnen worden door de gemeente (indien de gemeente deze aansluiting tot stand laat brengen), of een aansluitbijdrage door het warmtebedrijf (indien het warmtenet deze dienst verleent).

ESBL concludeert verder dat de wet als eis stelt dat de voorziening door of met medewerking van het gemeentebestuur tot stand wordt gebracht en dat het een voorziening van openbaar nut is. Deze eisen houden niet in dat de gemeente ook eigenaar is of wordt van de voorziening. Minimaal vereist is dat de gemeente haar medewerking verleent.

Voorwaarde voor de heffing van de baatbelasting is dat de gemeente het bekostigingsbesluit (om de baatbelasting te heffen) neemt voordat met de aanleg wordt begonnen. In dit bekostigingsbesluit moeten de gebate onroerende zaken worden aangewezen, moeten de kosten van de aanleg worden geraamd en moet worden besloten welk bedrag maximaal zal worden verhaald middels de baatbelasting.

Een groot struikelblok voor de invoering van een baatbelasting vormen echter de mogelijke bezwaren die tegen de baatbelasting in haar huidige vorm worden gemaakt en de verstrekkende gevolgen daarvan. Stel dat de gemeente bijvoorbeeld verzuimt baatbelasting in rekening te brengen bij iemand die wel baat heeft bij het warmtenet, en een andere belastingplichtige maakt daar bezwaar tegen. Indien een rechter mee zou gaan in de geuite bezwaren, dan vervalt de hele grondslag voor de baatbelasting voor het gehele gebied.

[32] Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (2024) 2e Voortgangsrapportage Modernisering van het grondbeleid. Den Haag, 20 december 2024.

C. Inzet nieuw instrumentarium grondbeleid (op basis van voorstellen van derden)

Beleidsoptie 12: Ontschotten grondexploitatie en beheerexploitatie[33]

Hoe werkt het?

In gebiedsontwikkelingen spelen drie investeringsbeslissingen een rol. In de eerste plaats een beslissing over de investering in de productie van grond. Dat betreft de verwervingskosten van de grond en de kosten van woon- en bouwrijp maken. De opbrengsten van deze investering komen uit de verkoop van bouwkavels. Deze investering wordt vastgelegd in de gemeentelijke grondexploitatie (GREX). Gemeenten zijn voor het opstellen van een GREX aan regels gebonden opgesteld door de Commissie Besluitvorming begroting en verantwoording (Commissie BBV). De termijn voor een GREX bedraagt meestal zo'n tien jaar.
In de tweede plaats een beslissing over investeringsprojecten die de GREX overstijgen, zoals de aanleg van grootschalige infrastructuur, aanleg van groen- en blauw, en de aanleg van energie- en warmtesystemen. Meestal kan een deel van deze investeringen worden toegerekend aan de GREX; een ander deel moet worden gedekt uit subsidies en/of ruimte op de gemeentelijke begroting. De looptijd van deze investeringen bedraagt vaak 50 jaar of langer.
In de derde plaats een beslissing over de kosten en opbrengsten van het beheer en onderhoud van deze investeringsprojecten. Deze kosten en opbrengsten worden bekostigd vanuit verschillende bronnen, zoals uitkeringen van het Rijk (o.a. het gemeentefonds) en provincie, inkomsten uit heffingen (de OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing), de parkeergelden en de resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties. De looptijd wordt bepaald door de levensduur van de investeringen.

Behalve dat de drie soorten investeringen op een andere manier bekostigd worden hebben ze ook een andere organisatie. Grondontwikkeling (de GREX) valt onder (stedelijke) ontwikkeling. Investeringsprojecten vallen soms onder ontwikkeling, als de investeringen nodig zijn voor ontwikkeling, en soms onder beheer en onderhoud bij vervanging van bestaande openbare ruimte.

Zowel Boelman en Van der Zaan als Hoornstra e.a. stellen dat een integratie van deze investeringen in één financiële afweging - **een grondexploitatie voor de lange termijn** - tot betere investeringsbeslissingen kunnen leiden, waarin bijvoorbeeld beter rekening wordt gehouden met klimaatverandering en klimaatadaptatie. Daarvoor zijn drie aanpassingen in de financiering van gebiedsontwikkelingen noodzakelijk, stellen Boelman en Van der Zaan:

1. Verleng de termijn van de GREX, van gemiddeld 10 jaar van de huidige GREX naar 10 + 50 jaar (plus) voor grondproductie én beheer en onderhoud;
2. Beschouw alle kosten en opbrengsten gedurende de hele fase;
3. Overweeg of de discontovoet voor de lange termijn dezelfde moet zijn als de discontovoet voor de fase van grondontwikkeling.[34]

---

[33] Bronnen: Boelman, A. en Van der Zaan, T. (2024) *Een klimaatbestendige grondexploitatie, dit zijn de bouwstenen.* Gebiedsontwikkeling.nu, 25 maart 2024; Hoornstra, A., Boeker, B., Mertens, G en Muñoz Gielen, D. (2024) *Doorbraak noodzakelijk in de schotten tussen vastgoed- en gebiedsontwikkeling en openbare ruimte; essay over de bekostiging van investeringen en beheerkosten in de openbare ruimte bij de transformatie van het stedelijk gebied.* In opdracht van City Deal Openbare Ruimte.

[34] In gebiedsontwikkelingen gaan de kosten meestal voor de baat uit. Een hoge discontovoet zorgt ervoor dat de baten van een investering op lange termijn contant gemaakt veel minder waard zijn. Dat zou betekenen dat de korte-termijn kosten en opbrengsten van de GREX relatief zwaar wegen in de totale business case van een gebiedsontwikkeling, terwijl de lange-termijn baten van een investering nauwelijks een rol spelen in een investeringsbeslissing.

Voor een grondexploitatie voor de lange termijn kunnen als extra dekking voor maatregelen in de vastgoed- gebiedsexploitaties verbindingen worden gelegd met diverse gemeentelijke heffingen (Hoornstra e.a.). Zo zou het goed zijn als bij de gemeentelijke GREX andere dekkingsbronnen (uit gemeentelijke heffingen) structureel mogen worden opgenomen. Daarvoor moeten soms beperkende regels worden aangepast. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan inkomsten uit een baatbelasting (**beleidsoptie 11**).

(Juridische) status

Gemeenten zijn aan investeringsregels gebonden met betrekking tot de GREX en investeringsprojecten. Voor een integratie van de drie soorten investeringen in één grondexploitatie voor de lange termijn zijn aanpassingen in die investeringsregels noodzakelijk.

Effecten

Door bijvoorbeeld investeringen vanwege klimaat te integreren in een grondexploitatie voor de lange termijn kunnen de effecten van investeringen in de vroege fase van een gebiedsontwikkeling worden afgewogen tegen het maatschappelijk rendement in latere fases.

In de beschouwing van kosten en opbrengsten gedurende de hele fase van gebiedsontwikkeling en beheer en onderhoud kunnen ook kosten en opbrengsten van circulaire gebiedsontwikkeling en circulair bouwen worden meegenomen. Denk aan CO2- en stikstofbeprijzing (**beleidsoptie 13)** en de financiële restwaarde van circulair bouwen. Maar ook andere 'ongeprijsde' maatschappelijke kosten en baten, zoals leefbaarheid en gezondheid, werkgelegenheid en economische groei en bereikbaarheid spelen een rol.

Het opstellen van een MKBA kan helpen om alle kosten en baten van een project af te wegen, maar het abstractieniveau van MKBA's is vaak (te) hoog voor investeringsbeslissingen. Voor investeringsbeslissingen is het van belang te focussen op kasstromen en de budgetten waar deze kasstromen uitkomen en in terugvloeien. Dat betekent dat ook maatschappelijke kosten en baten moeten worden beoordeeld op hun effect op kasstromen. Een grondexploitatie voor de lange termijn, gecombineerd met het ontschotten van grondexploitatie, investeringen en beheer en onderhoud biedt in potentie een beter inzicht voor investeringsbeslissingen.

Een grondexploitatie voor de lange termijn draagt bij aan een integrale afweging van kosten op korte termijn en (maatschappelijke) baten op lange termijn. Dit zorgt mogelijk voor een andere afweging tussen een 'traditionele' investering in een gebiedsontwikkeling (waarbij de kosten en opbrengsten op korte termijn dominant zijn) en een duurzame, circulaire gebiedsontwikkeling (waarbij de kosten op korte termijn, maar de baten op lange termijn dominant(er) zijn).

Beleidsoptie 13: Sturen op CO2-reductie

Hoe werkt het?

De verduurzamingsopgave in de gebouwde omgeving gaat verder dan alleen het reduceren van CO2 in de gebruiksfase. Ook het bouwproces en het materiaalgebruik veroorzaken CO2-uitstoot. Onder meer door de *Dutch Green Building Council* zijn voorstellen gedaan voor het beprijzen van de materiaalgebonden uitstoot van woningbouw (Dutch Green Building Council: CO2-budgetbenadering). Enkele overheden hanteren inmiddels een methodiek voor CO2-beprijzing, aan de hand waarvan in aanbestedingstrajecten (de reductie c.q. vermijding van) CO2-uitstoot als maatschappelijke kosten en baten wordt meegewogen.

De provincie Utrecht, de gemeente Utrecht en de gemeente Amsterdam hanteren sinds kort intern CO2-prijzen – respectievelijk € 875 per ton CO2-eq. emissies door provincie Utrecht en gemeente Utrecht en € 475 per ton CO2-eq. emissies door gemeente Amsterdam - bij de keuze van bepaalde investeringsprojecten. De CO2-beprijzing is daarmee onderdeel van een interne maatschappelijke kosten-baten analyse. De interne CO2-beprijzing speelt nog geen rol in het inkoopbeleid en aanbestedingen van de betreffende overheden.

De gemeente Utrecht is een pilot begonnen met een subsidiepotje waaruit kosten van extra maatregelen bovenop reguliere bouw of verbouw kunnen worden gesubsidieerd die leiden tot lagere CO2-uitstoot. De hoogte van de subsidie wordt bepaald door de omvang van de lagere emissies, op basis van de vastgestelde prijs van € 875 per ton CO2-eq. emissies.

Sturen op CO2-reductie is formeel geen onderdeel deel van het gemeentelijk grondbeleid, maar het beprijzen van CO2-emissies en het “meenemen” van die kosten in besluitvorming over gebieds- en vastgoedontwikkelingen past wel in de pleidooien – zoals genoemd bij **beleidsoptie 12** – voor het herformuleren en verbreden van de ‘grondexploitatie’.

(Juridische) status

Overheden kunnen in aanbestedingstrajecten onder voorwaarden sturen op circulaire woningbouw. Zowel nationaal als Europees zijn er veel ontwikkelingen in wet- en regelgeving en wordt door aanscherping van bestaande wetgeving en introductie van nieuwe wetgeving steeds sterker gestuurd op duurzaamheid in de bouwsector.[35] Copper8 e.a. (2023) wijzen op de volgende ontwikkelingen op nationaal niveau[36]:

1. **Aanscherping MPG-prestatie**, waarbij de huidige grenswaarden van de MPG worden aangescherpt voor zowel de woning- als utiliteitsbouw;
2. **Introductie CO2-eis,** waarbij een eis wordt geïntroduceerd rondom de maximale CO2-uitstoot voor de productie en bouw van een woning- of utiliteitsgebouw;
3. **Stimulering biobased bouwen**, waar de nadruk ligt op onder meer het opzetten van ketens voor vezelgewassen in Nederland;
4. **Verbetering Milieuprestatiestelsel,** om te kunnen komen tot betere sturing op de milieuprestatie van gebouwen tijdens zowel ontwerp als realisatie.

[35] Copper8, Metabolic, NIBE en Alba Concepts (2023) *Woningbouw binnen planetaire grenzen; materiaalvraag, CO2-uitstoot & milieu-impact van de Nederlandse woningbouw.* In opdracht van: TKI Bouw & Techniek, gemeente Amersfoort, gemeente Amsterdam, gemeente Leiden, provincie Friesland en provincie Zuid-Holland.
[36] Ministerie van BZK (2022) *Beleidsagenda normeren en stimuleren circulair bouwen.* Kamerbrief, 23 december 2022.

Op Europees niveau spelen de volgende ontwikkelingen in wet- en regelgeving (Copper8 e.a., 2023):

1. **Uitbreiding Europees emissiehandelssysteem** (EU ETS) met nieuwe sectoren (o.a. de gebruiksfase van gebouwen) en het introduceren van een grensheffing voor CO2-intensieve materialen;
2. **Uitbreiding Level(s)-raamwerk** voor duurzaamheid in de gebouwde omgeving;
3. **Introductie rapportageverplichtingen** op duurzaamheid (o.a. CSRD), waarbij bedrijven reductiedoelstellingen moeten formuleren voor hun eigen operatie en waardeketen en hierover moeten rapporteren. Voor investeerders geldt tevens dat zij te maken krijgen met de Europese Taxonomie, die bepaalt wanneer investeringen 'duurzaam' zijn.

Effecten

Met het Programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving (PVGO) stuurt de overheid op het terugdringen van de CO2-uitstoot in de bouw en de gebruiksfase van woningen en andere gebouwen, onder andere op basis van de BENG-norm en de MPG-prestatie regelgeving. Sturing op CO2-beprijzing en een CO2-budgetbenadering maakt nu nog geen onderdeel uit van dit beleid. Het is onbekend in welke mate CO2-beprijzing in combinatie met een CO2-budgetbenadering bij kan bijdragen aan een versnelling van de verduurzaming van de gebouwde omgeving

Sturen op CO2-reductie kan in potentie grote effecten hebben op het proces van gebiedsontwikkeling en vastgoedontwikkeling. De effectiviteit van de maatregel hangt af van ontwikkelingen in Europese en nationale wet- en regelgeving omtrent CO2-beprijzing en de ontwikkelingen in de markt van de prijs per ton CO2-uitstoot. Daarnaast is het de vraag of er in de toekomst een verbreding van de grondexploitatie gaat plaatsvinden, waarbij maatschappelijke kosten nadrukkelijker worden meegewogen.

Beleidsoptie 14: Instrumenteel gebruik van het recht van erfpacht in het kader van circulair bouwen[37]

Hoe werkt het?

In het kader van circulair bouwen zijn voorstellen gedaan om een recht van erfpacht te vestigen ten behoeve van een gevelleverancier (of andere bouwmaterialen), waarbij het genot van de erfpachter beperkt is tot dat van de gevel. Dit biedt de mogelijkheid voor de gevelleverancier om de grondstoffen/onderdelen waaruit een gevel is opgebouwd te kunnen hergebruiken. Achterliggende gedachte is dat op dit moment bij de ontwikkeling van gebouwen nog lang niet altijd wordt gekozen voor de hoogste kwaliteit. De leverancier is beter in staat om de waarde van het hergebruik van die materialen in te schatten dan de opdrachtgever van de bouw van de woning en maakt om die reden een andere keuze ten aanzien van het gebruik van bouwmaterialen. Dit kan bijdragen aan (het versnellen van) de circulaire bouwopgave.

(Juridische) status

Indien het doel is om bestanddelen van een gebouw te verzelfstandigen is het zowel mogelijk om dit te doen middels het vestigen van een opstalrecht als het vestigen van een erfpachtrecht. Van der Plank & De Jong stellen dat er onduidelijkheden zijn of bij het vestigen van een opstalrecht op bestanddelen van een gebouw in voldoende mate sprake is van een zekere mate van zelfstandigheid c.q. individualiseerbaarheid. Om die reden pleiten zij voor het vestigen van een erfpachtrecht op bestanddelen van een gebouw, met het doel om circulair bouwen te stimuleren. De regeling omtrent erfpacht maakt het mogelijk middels een recht van erfpacht het genot te verschaffen van een bestanddeel van een gebouw (bijvoorbeeld de gevel). In het geval er sprake is van een duidelijke demarcatie tussen het bestanddeel waarop het erfpacht is gevestigd en het gebouw zijn er geen onoverkomelijke bezwaren tegen een dergelijk erfpachtrecht.

Effecten

Met de mogelijkheid om een recht van erfpacht te vestigen op bestanddelen van een gebouw zullen leveranciers van circulaire bouwmaterialen mogelijk bereid zijn om deze materialen in erfpacht te leveren aan de opdrachtgever / toekomstige eigenaar van het gebouw. Dit kan eraan bijdragen dat de kosten van circulair bouwen omlaaggaan, indien de totale kosten van het leasen van het betreffende bestanddeel lager uitvallen dan de kosten van het volledig in eigendom hebben van het betreffende bestanddeel, omdat de leverancier als verpachter rekening houdt met de restwaarde. Het is de vraag in hoeverre leveranciers van circulaire bouwmaterialen bereid zijn een dergelijke constructie aan te bieden. Een voorwaarde is dat de leveranciers van bouwmaterialen sterker betrokken worden in het proces van gebieds- en woningbouwontwikkeling.

Op dit moment zijn de kosten van circulair bouwen nog hoger dan de kosten van lineair bouwen. Met deze constructie ontstaat mogelijk een *level playing field*, maar het is onbekend in hoeverre leveranciers van bouwmaterialen bereid zijn dit soort constructies aan te bieden. Het is voorstelbaar dat in het geval van conceptueel en fabrieksmatig bouwen de mogelijkheden voor een dergelijke constructie toenemen en aantrekkelijker worden.

[37] Bronnen: Van der Plank, P.J. & De Jong, D. (2019) Instrumenteel gebruik van het recht van erfpacht in het kader van circulair bouwen. *WPNR*, 2019 (77224), pp. 64-70;

Beleidsoptie 15: Bodemwende (of vergelijkbaar erfpachtinstrument)

Hoe werkt het?

Recent zijn verschillende initiatieven ontwikkeld, waarbij (tijdelijke) erfpacht wordt ingezet voor bestaande koopwoningen met als doel de betaalbaarheid te verbeteren (Duokoop) c.q. de kosten van verduurzaming van de woning te financieren (Bodemwende).

Met het instrument Duokoop zoekt de koper op de vrije markt naar een koopwoning, waarna Duokoop de grond koopt en een erfpachtcanon in rekening brengt. Deze wordt vastgelegd voor 15 jaar. Er wordt een jaarlijkse indexering toegepast op basis van de CPI. De grond kan te allen tijde worden aangeschaft door eigenaar-bewoner voor een marktconforme waarde, of bij waardedaling voor de oorspronkelijke taxatie. Bij verkoop van de woning kan de grond eveneens worden aangeschaft dan wel met erfpacht worden doorverkocht (Rigo, 2023).[38]

Met het instrument Bodemwende wordt (een deel van) het eigendom van de grond onder een bestaande woning door de eigenaar-bewoner verkocht aan de gemeente, met een terugkoopgarantie voor de eigenaar van de woning. De gemeente verwerft daarmee het bloot eigendom van de grond en verstrekt een gebruiksrecht aan de eigenaar van de opstal, op basis van een erfpachtconstructie. Voorwaarde voor de aankoop van (een deel van) de grond door de gemeente is dat de opbrengst door de eigenaar van de woning wordt gebruikt voor verduurzaming van de woning. Het verkochte blote eigendom van de grond is niet groter dan de omvang van de kosten van verduurzaming voor de bewoner.

In het oorspronkelijke voorstel voor Bodemwende dat enkele jaren geleden werd ontwikkeld is het uitgangspunt dat de gemeente het verkregen bloot eigendom direct na verkrijging doorlevert aan een voor dit doel opgerichte duurzame stichting, waar ook de gemeente een rol in heeft. Deze stichting zou worden gefinancierd door BNG Bank en mogelijk in een later stadium door pensioenfondsen. Doordat de canonverplichtingen van de bewoner aan de stichting worden verpand heeft de transactie geen gemeentelijke middelen nodig. De schuldpositie van de gemeente blijft onaangeroerd.

(Juridische) status

Bodemwende beïnvloedt de lopende bancaire hypotheekverstrekking door veranderingen in het onderpand (exclusief een deel van het blote eigendom van de grond). Het initiatief werd bij introductie in 2019 niet ondersteund door banken, aangezien particulieren op deze manier een deel van hun hypotheek konden overzetten naar een lagere rente, waarbij ze een eventuele boete voor omsluiten konden omzeilen.[39] Daarnaast is er een probleem dat de overdrachtsbelasting die bij de transactie van de grond zou moeten worden voldaan op fiscale obstakels stuit.

Platform31 meldde in 2021 dat in een nieuwe opzet van Bodemwende de erfpachtconstructie is aangepast. Huiseigenaren geven niet hun grond, maar de energiegerelateerde installaties (meterkast, cv-installatie, leiding, enz.) van de woning in erfpacht aan de gemeente. Deze wordt (tijdelijk) eigenaar van de installatie en investeert in de vernieuwing ervan.

[38] Duokoop vermeldt op haar website dat de constructie momenteel alleen wordt aangeboden voor nieuwbouwwoningen die specifiek met Duokoop worden aangeboden. Er is geen nadere informatie beschikbaar.
[39] Platform31 (2021) Verduurzamen met een smalle beurs; een selectie van arrangementen voor woningeigenaren.

Effecten

Bewoners blijven juridisch eigenaar van de opstal en verkrijgen een gebruiksrecht over dat deel van de grond waarvan het blote eigendom is overgedragen aan de gemeente. In de overeenkomst worden afspraken gemaakt over de canon, de maximale duur van de overeenkomst en de mogelijkheid van terugkoop van het blote eigendom van de grond. De met de opbrengst van de grond gerealiseerde investeringen in de woning (in het geval van Bodemwende) en de waardeverandering als gevolg van de investering komt volledig toe aan de bewoner.
In het geval van Duokoop verbetert de netto inkomenspositie van de woningeigenaar / hypotheek-houder, waardoor starters meer kansen krijgen op de woningmarkt.

In het geval van Bodemwende neemt de woningwaarde naar verwachting toe door de investering in de verduurzaming van de woning. Daarnaast verbetert de netto inkomenspositie van de woning-eigenaar / hypotheekhouder.

Bodemwende biedt in potentie de mogelijkheid voor gebouweigenaren om de investeringsruimte die ontstaat door de verkoop van de grond in te zetten voor verduurzaming van de woning. Daarmee zou een krachtig middel beschikbaar kunnen komen om de verduurzaming van woningen in de bestaande voorraad te versnellen.

Alhoewel het in de discussie over Bodemwende primair gaat om de inzet van het instrument ten behoeve van de verduurzaming van woningen, zou Bodemwende in principe ook ingezet kunnen worden voor de verduurzaming van bedrijfspanden. Het is de vraag of gebrek aan investeringsruimte voor eigenaren van bedrijfspanden in dezelfde mate speelt in investeringsbeslissingen over verduurzaming.

Referenties

Boelman, A. en Van der Zaan, T. (2024) *Een klimaatbestendige grondexploitatie, dit zijn de bouwstenen.* Gebiedsontwikkeling.nu, 25 maart 2024.

Buitelaar, E. en Meijer, R. (2022) *Grondwaarden en de betaalbaarheid van woningen; Naar een andere behandeling van grond en opstal?* Utrecht: Universiteit Utrecht.

Coelo en ESBL (2024) Mogelijkheden voor invoering van een planbatenheffing en een grondbelasting ter bevordering van de woningbouw.

Copper8, Metabolic, NIBE en Alba Concepts (2023) *Woningbouw binnen planetaire grenzen; materiaalvraag, CO2-uitstoot & milieu-impact van de Nederlandse woningbouw.* In opdracht van: TKI Bouw & Techniek, gemeente Amersfoort, gemeente Amsterdam, gemeente Leiden, provincie Friesland en provincie Zuid-Holland.

Deloitte (2021); Integraal Overzicht Financiën Gemeenten (2023).

ESBL (2019) Fiscale bekostiging warmtenet Drechtsteden. Rotterdam: Erasmus Studiecentrum voor Belastingen van Lokale overheden.

Finance Ideas (2024) *Rijksondersteuning gebiedsontwikkeling.* In opdracht van: Landelijke Versnellingstafel Woningbouw.

Heurkens, E., Hobma, F., Verheul W.J. & Daamen, T. (2020) *Financiering van gebiedstransformatie; strategieën voor het toepassen van verschillende financieringsvormen bij binnenstedelijke gebiedsontwikkeling.* Platform31 / TU Delft

Hobma, F. (2020) *Gemeentelijke strategieën voor private bijdragen aan publieke voorzieningen.* Gebiedsontwikkeling.nu.

Hoornstra, A., Boeker, B., Mertens, G en Muñoz Gielen, D. (2024) *Doorbraak noodzakelijk in de schotten tussen vastgoed- en gebiedsontwikkeling en openbare ruimte; essay over de bekostiging van investeringen en beheerkosten in de openbare ruimte bij de transformatie van het stedelijk gebied.* In opdracht van City Deal Openbare Ruimte.

IBO Woningbouw en grond (2024) Op grond kun je bouwen. Den Haag, 21 juni 2024.

Karens, J.J. (2024) *Verduurzamingsverplichtingen in het omgevingsplan; juridische begrenzing van gemeentelijke sturing op de energietransitie in de gebouwde omgeving* (Proefschrift). Stichting Instituut voor Bouwrecht: Bouwrecht Monografieën.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2023) Kamerbrief Modernisering van het grondbeleid. Den Haag, 19 juni 2023.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2024) Voortgangsrapportage Modernisering van het grondbeleid. Den Haag, 3 april 2024.

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (2024) 2e Voortgangsrapportage Modernisering van het grondbeleid. Den Haag, 20 december 2024.

Plank, P.J. van der & De Jong, D. (2019) Instrumenteel gebruik van het recht van erfpacht in het kader van circulair bouwen. *WPNR*, 2019 (77224), pp. 64-70;

Ploeger, H. en H. de Wolff (2014) Stedelijke erfpacht: fatale crisis of gouden toekomst? *Vastgoedrecht* 2014-6: pp. 181-188.

Platform31 (2021) Verduurzamen met een smalle beurs; een selectie van arrangementen voor woningeigenaren.

Stec Groep en Radboud Universiteit (2024) *Kostenverhaal in anterieure overeenkomsten woningbouw*.

Onderzoek Huisvesting arbeidsmigranten

-Buck Consultants - Six Legal-

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Arbeidsmigranten als onderdeel van de arbeidsmarkt

Er zijn op dit moment een kleine miljoen arbeidsmigranten in Nederland waarvan circa 20.000 in de Groene Metropoolregio. Een verdere groei wordt verwacht. De arbeidsmigranten zijn hard nodig in een economie waar sprake is van een frictiewerkloosheid, dat wil zeggen dat de werkloosheid op een kritisch (laag) punt is beland. Een adequate en gepaste huisvesting organiseren en de vraag of dat kan worden opgenomen in het RPW vormde een belangrijk aandachtspunt en mede aanleiding tot dit onderzoek, dat is uitgevoerd door Buck Consultants International uit Nijmegen in samenwerking met Six Advocaten uit Amsterdam.

Het rapport is als volgt opgebouwd:

1 Inleiding
2 Arbeidsimmigranten in logistiek, bouw, tuinbouw en horeca
3 Arbeidsimmigratie vanuit het perspectief van bedrijven / werkgevers
4 Voorbeelden van huisvestingsoplossingen in Nederland
5 Het juridisch kader rond arbeidsmigranten in Nederland
6 Mogelijkheden voor regulering via RPW

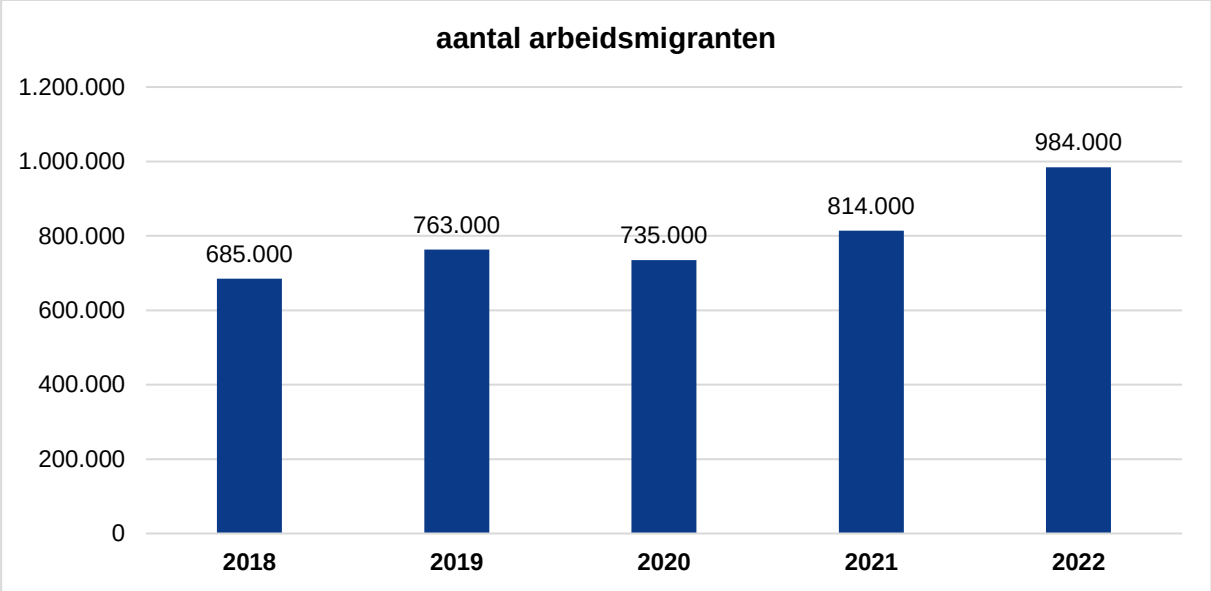
1 Inleiding

Nationaal perspectief

Arbeidsmigranten spelen een significante rol in de Nederlandse arbeidsmarkt. Volgens de CBS-polis 2022 waren er in 2022 ongeveer 985.000 personen als arbeidsmigrant werkzaam in Nederland. Voorspellingen op basis van het doortrekken van de huidige trends laten zien dat dit aantal door zou kunnen groeien naar 1,2 miljoen in 2030.

Het gebrek aan registratie van arbeidsmigranten maakt het complex om tot exacte getallen te komen en ook om gericht beleid te voeren. De gebrekkige registratie wordt met name gedreven door het vrije verkeer van personen. Van overheidswege wordt hier de laatste twee jaren wel aan gewerkt door bijvoorbeeld te pogen de gegevens van mensen die korter dan 4 maanden in Nederland verblijven vast te leggen, maar onduidelijk is nog steeds hoeveel personen ‘onder de radar’ blijven omdat de arbeidsmigrant zelf uiteindelijk verantwoordelijk blijft voor correcte inschrijving in Nederland.

Groei arbeidsmigranten in Nederland 2018 – 2022

Bron: CBS polis 2022, bewerkt KBA Nijmegen

Enerzijds kan dit grote aantal arbeidsmigranten als positief voor de economie worden beschouwd; in een arbeidsmarkt met een gemiddelde werkloosheid van ongeveer 3,5% (met nog lagere percentages in hotspot regio's en specifieke sectoren) komen deze aantallen goed van pas voor bedrijven die constant naar personeel zoeken. Ook bij het creëren van de nodige flexibiliteit, denk aan bijvoorbeeld seizoensarbeid, kunnen arbeidsmigranten een positieve bijdrage leveren.

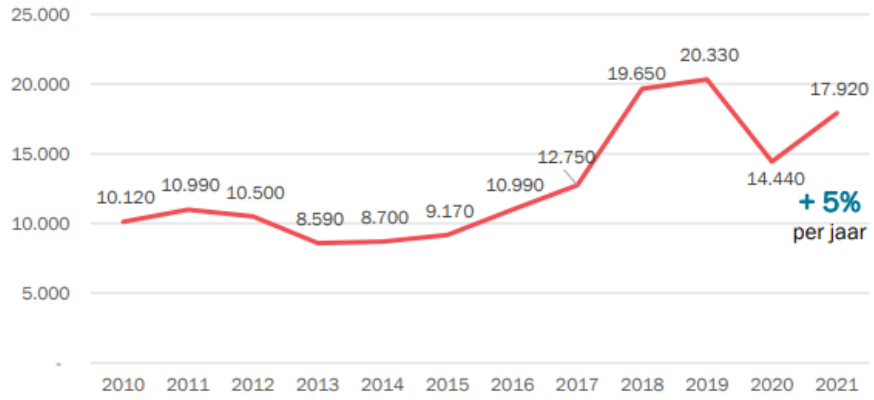
Anderzijds worden ook de nodige uitdagingen en problemen veelvuldig genoemd in onderzoeken, publicaties en debatten over arbeidsmigratie. Een prominent issue hierbij is het gebrek aan adequate huisvesting en de daarmee gepaard gaande problematiek.

In termen van bijdrage aan de economie heeft SEO becijferd dat arbeidsmigranten 3% bijdragen aan het BBP van Nederland. Dat is minder dan hun aandeel in de totale werkgelegenheid, omdat arbeidsmigranten gemiddeld lager gekwalificeerde arbeid uitvoeren. In de toekomstscenario's geeft SEO aan dat dit aandeel kan groeien, afhankelijk van het scenario naar 3,5% tot 4,7% in 2030.

Regionaal perspectief

Het rapport van Companen Decisio (februari 2024) laat zien dat er in de Groene Metropoolregio (GMR) ruim 17.000 arbeidsmigranten werkzaam waren in 2021.

Ontwikkeling arbeidsmigranten in Groene Metropoolregio 2010-2021

Bron: Decisio (2023), op basis van CBS Microdata

[2]Bron: eerdere onderzoeken naar huisvesting arbeidsmigranten Decisio en Companen

Uit hetzelfde rapport blijkt dat tweederde van de arbeidsmigranten in de regio uit Polen en Roemenië afkomstig zijn. Ruim zestig procent is man en veertig procent vrouw. Zestig procent van de arbeidsmigranten in de regio is werkzaam via een uitzendbureau en dan met name in de sectoren logistiek, vleesverwerking en bouw.

Vasthouden:

Er zijn op dit moment een kleine miljoen arbeidsmigranten in Nederland en een kleine 20.000 in de Groene Metropoolregio. Een verdere groei wordt verwacht. De arbeidsmigranten zijn hard nodig in een economie waar sprake is van een frictiewerkloosheid, dat wil zeggen dat de werkloosheid op een kritisch (laag) punt is beland. De huisvesting van de arbeidsmigranten vormt een belangrijk punt van aandacht.

2 Arbeidsimmigranten in verschillende sectoren

Nationaal perspectief

Meer dan de helft van de in Nederland werkende arbeidsmigranten werkt via de uitzendsector (CBS). Veel daarvan werken al meer dan 5 jaar in Nederland. Volgens CBS data uit 2022 zijn de vier sectoren met de grootste aantallen arbeidsmigranten die direct in dienst zijn:

- Landbouw (ongeveer 50.000 arbeidsmigranten)
- Groothandel (ongeveer 65.000 arbeidsmigranten)
- Horeca (ongeveer 67.000 arbeidsmigranten)
- Zakelijke dienstverlening (ongeveer 51.000 arbeidsmigranten)

Een andere sector die opvalt is de ICT sector met ongeveer 41.000 arbeidsmigranten.

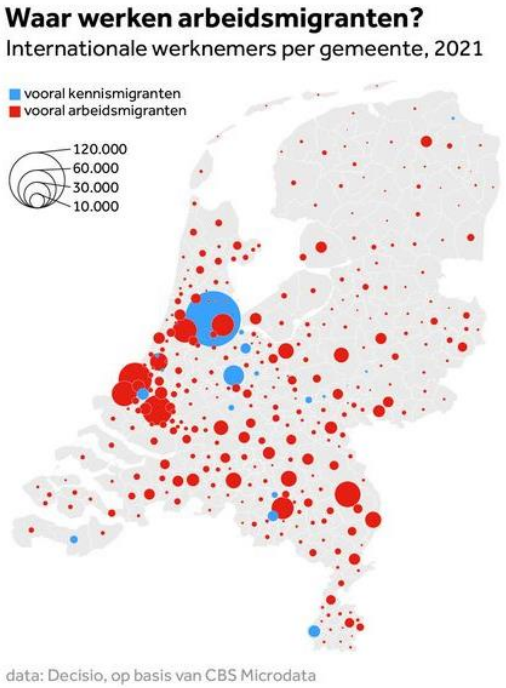
Logistiek
Opvallend is ook dat de sector logistiek 'slechts' ongeveer 20.000 arbeidsmigranten direct in dienst heeft. Hierbij dient volgens ons wel opgemerkt te worden dat in de praktijk een groot deel van de activiteiten in de sector groothandel ook als logistieke werkzaamheden aangemerkt kan worden. Het getal voor logistiek specifiek is dus wellicht een onderschatting van de werkelijke situatie. Daarnaast wordt ook in de logistiek veel via de uitzendsector gewerkt.

Bouw
In de sector bouwnijverheid werken volgens de CBS-cijfers zo'n 16.000 arbeidsmigranten in directe dienst. De rest werkt via de uitzendsector.

Tuinbouw
De tuinbouw is in de CBS-cijfers onderdeel van de landbouwsector. Er werkt een significant aantal arbeidsmigranten in de tuinbouw, vaak ook als flexibele inzet in de piekperioden.

Horeca
Ook in de horeca werkt een relatief groot aantal arbeidsmigranten in directe dienst (ongeveer 76.000). Daarnaast wordt ook hier veel via de uitzendsector gewerkt.

Op basis van het kaartje is duidelijk dat arbeidsmigranten vooral in de stedelijke en industriële gebieden in Nederland werken. Vooral de Randstad en Utrecht, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg hebben veel arbeidsmigranten.

Een veel genoemde sector in het kader van arbeidsmigranten is ook de vleesverwerkende industrie. Onderzoek van SEO (2022) laat zien dat er in die sector ongeveer 14.000 arbeidsmigranten werkzaam waren in 2022. Dat is ongeveer 37% van de totale werkgelegenheid in deze sector. In de witvleesslachterijen is het aandeel arbeidsmigranten zelfs ruim boven de 50% volgens het SEO rapport.

Regionaal perspectief

Het rapport van Companen Decisio (februari 2024) laat zien dat het merendeel van de arbeidsmigranten in de Groene Metropoolregio werkt in de sectoren handel en logistiek, industrie en zakelijke dienstverlening.

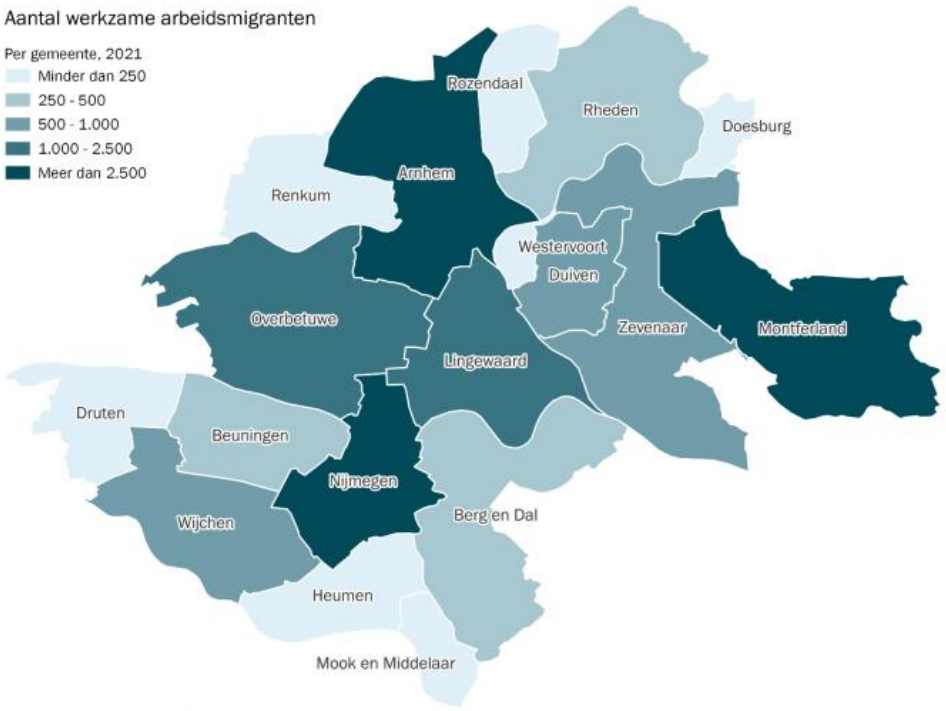
Indicatieve aantallen arbeidsmigranten per sector in Groene Metropoolregio 2010-2021

Sector	Indicatieve inzet arbeidsmigranten
Handel en logistiek	6.000-7.400
Industrie	2.600-3.200
Zakelijke dienstverlening	1.900-2.400
Landbouw, bosbouw en visserij	1.400-1.800
Horeca	1.400-1.700
Gezondheids- en welzijnszorg	800-1.000
Publieke dienstverlening	700-900
Bouwnijverheid	700-900
Cultuur, sport en recreatie	200-300

Bron: PWE-Gelderland (2022), Decisio (2023) en Companen (2023)

Het aantal werkzame arbeidsmigranten per gemeente verschilt binnen de Groene Metropoolregio zoals uit onderstaande kaart blijkt (bron: onderzoek Companen Decisio, februari 2024). Iedere gemeente krijgt in meer of mindere mate te maken met dit onderwerp.

Aantal werkzame arbeidsmigranten per gemeente in Groene Metropoolregio 2010-2021

Bron: Companen (2023) en Decisio (2023)

Vasthouden:

Meer dan de helft van de in Nederland werkende arbeidsmigranten werkt via de uitzendsector (CBS). Veel daarvan werken al meer dan 5 jaar in Nederland. Volgens CBS data uit 2022 zijn de vier sectoren met de grootste aantallen arbeidsmigranten die direct in dienst zijn:

- Landbouw (ongeveer 50.000 arbeidsmigranten)
- Groothandel (ongeveer 65.000 arbeidsmigranten)
- Horeca (ongeveer 67.000 arbeidsmigranten)
- Zakelijke dienstverlening (ongeveer 51.000 arbeidsmigranten)
- Een andere sector die opvalt is de ICT sector met ongeveer 41.000 arbeidsmigranten.
- In de logistiek werken ca 20.000 arbeidsmigranten

Het rapport van Companen Decisio (februari 2024) laat zien dat het merendeel van de arbeidsmigranten in de Groene Metropoolregio werkt in de sectoren handel en logistiek, industrie en zakelijke dienstverlening. Ze werken voornamelijk in de grotere steden en op de grote logistieke bedrijventerreinen (verklaring waarom Montferland zo hoog scoort). Het gaat alle gemeenten aan in de GMR regio.

3 Arbeidsimmigratie vanuit het perspectief van bedrijven / werkgevers

Vanuit het bedrijfsleven wordt het belang van arbeidsmigranten veelvuldig aangegeven. Dit geldt voor de sectoren waar veelal de groep die als ‘arbeidsmigranten’ wordt aangeduid werkt (logistiek, tuinbouw, groothandel, etc.) maar zeker ook voor de ICT / Tech sector waar hoger opgeleide krachten uit het buitenland werken. Deze laatste groep wordt vaak als ‘kenniswerkers’ (expats) aangeduid. In dit document ligt de focus op de arbeidsmigranten en niet op de kenniswerkers.

Bedrijven als BOL.com, Action maar ook logistieke dienstverleners geven aan dat er in hun distributiecentra veel arbeidsmigranten werken en dat die nodig zijn om deze operaties draaiende te houden omdat er anders niet voldoende mensen beschikbaar zijn in de arbeidsmarkt.

Eén van de strategieën van bedrijven, in de logistiek maar ook in productie, landbouw, etc., om in te spelen op de druk op de beschikbaarheid van arbeid is automatisering en robotisering van activiteiten. Hierdoor worden mensen vervangen door machines/robots en dus zouden er per saldo minder arbeidskrachten nodig zijn. Dit zou ook een dempend effect kunnen hebben op de behoefte aan arbeidsmigranten in dit soort processen.

In de praktijk zien wij dat dit beeld genuanceerder is. Ten eerste is het niet voor ieder bedrijf mogelijk om significant te automatiseren / robotiseren. Redenen hiervoor zijn onder andere de hoge investeringen die hiervoor nodig zijn en ook het feit dat niet alle processen zich lenen voor automatisering. Een logistiek dienstverlener die in een distributiecentrum voor veel verschillende klanten producten opslaat, verpakt en verstuurd heeft te maken met veel verschillende typen producten, omvang van pakketten, snelheden, etc. en dan is automatisering een stuk moeilijker dan wanneer het gaat om een volledig gestandaardiseerd proces zonder uitzonderingen.

Buck Consultants International deed een aantal jaren geleden onderzoek naar de impact van automatisering / robotisering op de behoefte aan arbeidskrachten in de logistiek sector in Nederland. De conclusie daarvan was dat er in de bestaande operaties waarin gerobotiseerd wordt wel degelijk een afname van de arbeidsbehoefte zou zijn, maar dat er in absolute zin waarschijnlijk alleen maar meer arbeidskrachten nodig zouden zijn in de komende jaren door vestiging van nieuwe distributiecentra en groei van andere bestaande operaties waarin niet geautomatiseerd/gerobotiseerd wordt. Kortom: robotisering lost niet het gehele probleem op de arbeidsmarkt op.

In de huidige praktijk ziet Buck Consultants International ook het belang van arbeidsmigranten voor bedrijven. In de projecten die we doen voor bedrijven die een nieuw distributiecentrum in Nederland willen vestigen speelt de factor beschikbaarheid van arbeid natuurlijk een belangrijk rol. Echter, op de meeste locaties waar bedrijven naar kijken als mogelijke locatie, is de druk op de arbeidsmarkt ongeveer hetzelfde. We zien dan ook dat bedrijven in hun selectieproces ook al gesprekken voeren met wervingsbureaus, overheden en andere organisaties over de mogelijkheden om arbeidsmigranten in te zetten in de toekomstige operatie. In een recent project viel de keuze op Venlo, ondanks het feit dat de

beschikbaarheid van ‘lokale arbeid’ zwaar onder druk staat. Dit bedrijf was echter overtuigd geraakt van het feit dat men met inzet van arbeidsmigranten (in combinatie met Nederlandse werknemers) een succesvolle nieuwe vestiging kon opzetten in Venlo, wat ook vanuit logistiek perspectief de optimale locatie voor dit bedrijf was.

De inzet van arbeidsmigranten is niet alleen belangrijk voor de logistieke sector. Een voorbeeld is het bedirjf Gardeners Pride, gevestigd in Friesland. Dit bedrijf verwerkt en verpakt verse groenten voor supermarkten als Albert Heijn. Van de 250 medewerkers is het merendeel arbeidsmigrant. Ook bedrijven als Van Oers (groenteverwerking), FrieslandCampina, Van Delft Biscuits en Nedcon (productie magazijninrichting) zetten arbeidsmigranten in in hun productieprocessen.

Opinie Polarisatie

Nederland kan niet zonder arbeidsmigranten, stop hen tot zondebokken te maken

Achtergrond

Niet alleen de techsector, heel Nederland kan volgens Randstad niet zonder arbeidsmigranten en kenniswerkers

Adviesraad Migratie: ‘Meer arbeidsmigratie kan tot grotere problemen leiden’

Gebrek aan deugdelijke huisvesting is meest urgente probleem voor arbeidsmigranten

De inzet van arbeidsmigranten ligt, ondanks het belang voor de betreffende bedrijven, gevoelig, onder andere vanwege de huisvestingsproblematiek.

Vasthouden:

De inzet van arbeidsmigranten wordt door het bedrijfsleven als belangrijke asset gezien in vestigingsplaatskeuzes. Natuurlijk vindt er soms banenverlies plaats door automatisering maar dit is niet specifiek op arbeidsmigranten gericht en treft alle lagen van de samenleving. Op dit punt vormen arbeidsmigranten geen uitzondering.

4 Voorbeelden van huisvestingsoplossingen in Nederland

Arbeidsmigranten hebben dus een rol in de Nederlandse economie en zijn voor veel bedrijven een broodnodige 'pool' van arbeidskrachten. Echter, dat het grote aantal arbeidsmigranten ook problemen met zich meebrengt is evident. Het gaat dan met name over problemen op het gebied van huisvesting. Door het Aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten, onder leiding van Emile Roemer, zijn vijftig adviezen gepresenteerd om de woon- en werkomstandigheden van arbeidsmigranten te verbeteren.

In deze paragraaf geven we een aantal voorbeelden van oplossingen voor de huisvesting van arbeidsmigranten weer. Dit als startpunt en inspiratie voor verdere discussie gedurende dit project. Deze voorbeelden komen deels voort uit de publicatie "We merken er niets van" van het Expertisecentrum Flexwonen.

We maken een onderscheid tussen:

a) Ontwikkeling van compleet nieuwe huisvesting
b) Herbestemming van bestaande gebouwen

a) Voorbeelden van compleet nieuwe huisvesting

Voorbeelden van de compleet nieuwe huisvesting die gerealiseerd is voor huisvesting van migrantenwerkers zijn bijvooorbeeld de **Flex Campus Hapert** en **Kafra Tower** in Venray.

De ***Flex Campus Hapert*** is gerealiseerd in de gemeente Bladel, tussen het Kempisch Bedrijven Park en de bebouwde kom van Bladel. Er is een gebouw neergezet met daarin 120 studio's voor de huisvesting van 240 arbeidsmigranten. De bewoners werken via Metaal Flex bij bedrijven in de regio. Op de campus zijn verschillende voorzieningen gerealiseerd zoals een winkel, sportfaciliteiten en parkeerplaatsen. Ook zijn gezamenlijke faciliteiten als wasmachines en internetverbindingen gerealiseerd.

Bij de totstandkoming van de Flex Campus zijn de omwonenden/bewoners van Bladel nauw betrokken.

Er wordt aangegeven dat door de realisatie van deze specifieke woningen voor migrantenwerkers er nu ook woningen voor starters en mensen met een krappe beurs in de regio gerealiseerd kunnen worden.

De ***Kafra Tower*** in Venray is gerealiseerd door Kafra Housing. Kafra is gespecialiseerd in de huisvesting van arbeidsmigranten. De Kafra Tower staat op bedrijventerrein Keizersveld in Venray en biedt huisvesting voor 92 arbeidsmigranten.

De toren bestaat uit zestien appartementen met elk ruimte voor vier bewoners. De bewoners worden op de locatie gefaciliteerd/begeleid door 'Welfare Officers' die ook de contacten met de omgeving onderhouden. De focus ligt op huurovereenkomsten met een korte duur.

b) Voorbeeld van herbestemming van een bestaand gebouw

Een voorbeeld van huisvesting van arbeidsmigranten in een bestaand gebouw dat heringericht is, is de huisvesting in een voormalig Rabobankkantoor in Zevenaar.

Dit kantoor stond op het bedrijventerrein Mercurion. Huisvesting Arbeidsmigranten Group (HAG) heeft deze faciliteit geopend in 2021.

Het voormalige Rabobankkantoor is volledig verbouwd en bestaat nu uit 83 twee-persoonskamers en 16 eenpersoonskamers. Het biedt dus plaats aan 182 bewoners. Op hetzelfde terrein staat ook een huisvestingslocatie van uitzendorganisatie Cervo, dat ook nog plaats biedt aan 64 personen. Ook huur ligt de focus op huurovereenkomsten van een korte duur. Er is 24/7 begeleiding aanwezig op de locatie.

Naast deze voorbeelden zijn er andere best practices te noemen, zoals bijvoorbeeld specifieke individuele bedrijven die huisvesting realiseren voor hun eigen arbeidsmigranten en die huisvesting, waar relevant en mogelijk, ook ter beschikking stellen voor arbeidsmigranten die bij andere bedrijven in de regio werken. Een voorbeeld hiervan is “Stay at Cox” in de gemeente Horst aan de Maas, een initiatief van Cox Aardbeien.

Huisvesting van arbeidsmigranten is op veel locaties een prominente factor geworden in de planning van nieuwe grootschalige logistieke en andere vestigingen. Een voorbeeld hiervan is de vestiging van een nieuwe locatie van DSV, de grote logistieke dienstverlener, in Venlo. Het al eerder genoemde Kafra heeft ook in de regio Venlo huisvesting voor arbeidsmigranten gerealiseerd, zoals onderstaand voorbeeld op Trade Port Noord in Sevenum (logistiek.nl):

Vasthouden:

Er zijn tal van voorbeelden waarbij overheden en bedrijfsleven op zoek gaan naar huisvestingsopties voor arbeidsmigranten. Dat is goed om notie van te nemen. Belangrijk hierbij is de vraag in hoeverre dit ‘afdwingbaar’ is en of sturend kan worden vormgegeven en hoe partijen (overheden, bedrijven ontwikkelaars) hierin samen op ene meer stimulerende wijze kunnen acteren.

5 Het juridisch kader rond arbeidsmigranten in Nederland

5.1 Mogelijkheden voor regulering van arbeidsmigranten: het speelveld

Zoals blijkt uit onder meer het rapport “Arbeidsmigranten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen van 20 februari 2024, is 75% van de arbeidsmigranten afkomstig uit Polen en Roemenië. Dit zijn EU-landen.

Voordat gekeken wordt op welke manier de komst van arbeidsmigranten en de huisvesting van arbeidsmigranten omgevingsrechtelijk geregeld kan worden, is het van belang het Europeesrechtelijke rechtskader te schetsen, althans het vrije verkeer van werknemers dat in artikel 45 VWEU en de (mede) daarop gebaseerde ‘*Richtlijn betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden 2004/38/EG’* (hierna Richtlijn 2994/38/EG) is vastgelegd.

Artikel 45 VWEU bepaalt dat het verkeer van werknemers binnen de EU vrij is, wat betekent dat geen sprak mag zijn van discriminatie op grond van de nationaliteit voor werknemers uit andere EU landen, voor wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en overige arbeidsvoorwaarden. Het houdt het recht in om:

- in te gaan op een feitelijk aanbod tot tewerkstelling;
- zich vrij te verplaatsen binnen de lidstaten;
- in een de lidstaten te verblijven om daar te werken overeenkomstig het in die lidstaat geldende recht;
- op het grondgebied van een lidstaat verblijf te houden na er een betrekking te hebben vervuld.

Discriminerende beperkingen van dit recht mogen op grond van artikel 45, lid 3VWEU uitsluitend worden genomen uit hoofde van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid.

Vasthouden

Discriminerende beperkingen mogen op uitsluitend worden genomen indien openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid in het geding zijn.
Met discriminerende beperkingen wordt hier bedoeld dat andere regels gelden voor buitenlandse werknemers dan voor Nederlandse werknemers. Het gaat dan bovendien om regels die direct of indirect beperkender zijn voor de buitenlandse werknemers dan Nederlandse werknemers. Dit kan dan ook bijvoorbeeld een regel zijn die een vergunningplicht instelt voor buitenlandse werknemers maar niet voor Nederlandse werknemers.

Daarnaast is in de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna ook: HvJ EU of het Hof) nog de uitzondering van “dwingende reden van algemeen belang” ontwikkeld voor niet discriminerende beperkingen[1].

Vasthouden

Met niet discriminerende beperkingen wordt bedoeld dat de regels gelden voor zowel Nederlandse werknemers als buitenlande werknemers. Het gaat dan bovendien om regels die direct of indirect beperkender zijn voor de buitenlandse en Nederlandse werknemers. Dit kan dan ook bijvoorbeeld een regel zijn die een vergunningplicht instelt voor buitenlandse en Nederlandse werknemers.

Uit artikel 27 en 28 van Richtlijn 2004/38/ EG alsmede uit jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HV JEU), blijkt het volgende.

Discriminerende beperkingen

Discriminerende beperkingen zijn uitsluitend toegestaan wanneer dat noodzakelijk is vanuit het oogpunt van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid. Hieronder wordt toegelicht wanneer dat het geval is.

Verder geldt dat de maatregelen geschikt moeten zijn om het nagestreefde doel te bereiken, niet verder mogen gaan dan noodzakelijk is om het nagestreefde doel te bereiken en niet zijn zijn vastgesteld op een gebied dat op het niveau van de EU is geharmoniseerd

a) Uitzondering openbare orde

Beperkingen vanwege openbare orde mogen niet voor economische doeleinden worden aangevoerd[2].

Een maatregel die wordt genomen omwille van de openbare orde mag uitsluitend gebaseerd te zijn op het gedrag van de betrokkene. Dat gedrag van de betrokkene moet een actuele, werkelijke en voldoende ernstige bedreiging voor een fundamenteel belang van de samenleving vormen[3].

Wanneer de nationale autoriteiten hebben vastgesteld dat het persoonlijke gedrag van de betrokkene een bedreiging vormt die voldoende ernstig is om een beperkende maatregel te rechtvaardigen, moeten zij met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel beslissen of de betrokkene de toegang tot het land kan worden ontzegd of het land kan worden uitgezet om redenen van openbare orde.[4]

[1] HvJ 11 maart 2004, C-496/01, r.o. 38 en 39
[2] artikel 27, lid 1, Richtlijn 2004/38/EG
[3] C-304/14; C-30/77
[4] C-331/16 en C-366/16

Motiveringen die los staan van het individuele gedrag van de betrokkene of die verband houden met algemene preventieve redenen mogen niet worden aangevoerd[5].

b) Openbare veiligheid

Beperkingen omwille van de openbare veiligheid mogen niet voor economische doeleinden worden aangevoerd[6].

Een beperking vanwege de openbare veiligheid is slechts gerechtvaardigd wanneer het persoonlijke gedrag van een persoon een actuele, werkelijke en voldoende ernstige bedreiging vormt die de interne veiligheid van de lidstaat in kwestie aantast.[7]

De openbare veiligheid kan in gevaar worden gebracht door de aantasting van het functioneren van de instellingen en essentiële openbare diensten. Daarnaast kan de openbare veiligheid in gevaar worden gebracht wanneer het overleven van de bevolking, het risico van een ernstige verstoring van de externe betrekkingen, het risico van een ernstige verstoring van de vreedzame co-existentie of de aantasting van de militaire belangen een rol spelen.[8]

Wanneer de nationale autoriteiten hebben vastgesteld dat het persoonlijke gedrag van de betrokkene een bedreiging vormt die voldoende ernstig is om een beperkende maatregel te rechtvaardigen, moeten zij met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel beslissen of de betrokkene de toegang tot het land kan worden ontzegd of het land kan worden uitgezet om redenen van openbare veiligheid.[9]

c) Volksgezondheid

Artikel 29, lid 1 van richtlijn 2004/38/EG bepaalt dat beperkingen vanwege de volksgezondheid alleen zijn toegestaan bij potentiële epidemische ziekten zoals gedefinieerd door de Wereldgezondheidsorganisatie, andere infectieziekten of besmettelijke parasitaire ziekten. Een voorwaarde om deze uitzonderingsgrond te kunnen inroepen is dat het gastland ook beschermende regelingen treft tegenover de eigen onderdanen. Dit houdt in dat ook voor eigen burgers zekere beperkingen moeten gelden ter bescherming van de volksgezondheid (o.a. quarantaine, thuisisolatie).

[5] artikel 27, lid 3, richtlijn 2004/38/EG
[6] artikel 27, lid 1, Richtlijn 2004/38/EG
[7] HvJ EU 12 februari 2016, -601/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:84
[8] HvJ EU 12 februari 2016, -601/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:84, HvJ EU C-145/09
[9] C-331/16 en C-366/16

Vasthouden: discriminerende maatregelen

Met niet discriminerende beperkingen wordt bedoeld dat de regels gelden voor zowel Nederlandse werknemers als buitenlande werknemers. Het gaat dan bovendien om regels die direct of indirect beperkender zijn voor de buitenlandse en Nederlandse werknemers. Dit kan dan ook bijvoorbeeld een regel zijn die een vergunningplicht instelt voor buitenlandse en Nederlandse werknemers.

Discriminerende beperkingen zijn uitsluitend toegestaan wanneer dat noodzakelijk is vanuit het oog-punt van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid.

Met discriminerende beperkingen wordt hier bedoeld dat andere regels gelden voor buitenlandse werknemers dan voor Nederlandse werknemers. Het gaat dan bovendien om regels die direct of indirect beperkender zijn voor de buitenlandse werknemers dan Nederlandse werknemers. Dit kan dan ook bijvoorbeeld een regel zijn die een vergunningplicht instelt voor buitenlandse werknemers maar niet voor Nederlandse werknemers.

Een discriminerende beperking mag alleen opgelegd wordt als een werknemer vanwege zijn persoonlijke gedrag een ernstige bedreiging vormt voor de openbare orde en veiligheid of wanner sprake is van een algemene noodzakelijke beperking van de volksgezondheid, zoals bijvoorbeeld quarantaine vanwege Corona destijds.

Verder gelden de volgende vereisten:

1. Economische doelstellingen kunnen geen dwingende redenen van algemeen belang vormen die een beperking op het vrij verkeer kunnen rechtvaardigen
2. De maatregelen moeten geschikt zijn om het nagestreefde doel te bereiken (proportionaliteit)
3. De maatregelen mogen niet verder gaan dan noodzakelijk is om het nagestreefde doel te bereiken (evenredigheid)
4. De maatregelen moeten zijn vastgesteld op een gebied dat op het niveau van de EU niet is geharmoniseerd

Duidelijk wordt dat een urgentie vanuit ruimtelijke ordening, economie en/of milieu (duurzaamheidseisen), waaronder gebrek van ruimte en/of gebrek aan woonruimte geen redenen zijn op grond waarvan discriminerende beperkingen mogen worden opgenomen.

Dit betekent dat bijvoorbeeld een bepaling waarin staat dat werkgevers allereerst gebruik moeten maken van een regionale pool aan arbeidskrachten voordat arbeidsmigranten worden ingezet, met als achtergrond een economische en/of ruimtelijke reden niet is toegestaan. Gelet op de criteria die gelden voor de beperkingen op het gebied van openbare orde, veiligheid en volksgezondheid is een dergelijke bepaling overigens evenmin op die gronden toegestaan.

Niet discriminerende beperkingen

Het Hof van Justitie EU heeft geoordeeld dat daarnaast beperkende maatregelen mogen worden genomen indien zij voldoen aan de volgende eisen:

1 De maatregelen moeten niet discriminerend zijn (dus gelden voor zowel Nederlandse en buitenlandse werknemers)[10]
2 De maatregelen moeten kwalificeren als een dwingende rede van algemeen belang[11]
3 Economische doelstellingen kunnen geen dwingende redenen van algemeen belang vormen die een beperking op het vrij verkeer kunnen rechtvaardigen[12]
4 De maatregelen moeten geschikt zijn om het nagestreefde doel te bereiken (proportionaliteit)[13]
5 De maatregelen mogen niet verder gaan dan noodzakelijk is om het nagestreefde doel te bereiken (het evenredigheid)[14]
6 De maatregelen moeten zijn vastgesteld op een gebied dat op het niveau van de EU niet is geharmoniseerd[15]

Als dwingende reden van algemeen belang heeft het Hof onder meer aanvaard:

- ✓ ruimtelijke ordening
- ✓ milieu
- ✓ duurzaamheid en
- ✓ sociale huisvesting en volkshuisvestingbeleid.

Voorbeelden

Om te laten zien wat wel en niet mag bij het opleggen van niet discriminerende beperkingen vanwege ruimtelijke ordening, sociale huisvesting en milieu, geef ik hieronder een aantal voorbeelden van uitspraken van het Hof van Justitie EU

In deze uitspraken gaat het soms ook beperking van het recht op vrij verkeer van kapitaal of personen. Het afwegingskader is echter op dit punt gelijk aan het afwegingskader bij het vrij verkeer van werknemers.

Voorbeelden jurisprudentie

Het HVJ EU oordeelde bijvoorbeeld dat het verplicht stellen van een voorafgaande vergunning (in dit geval in het kader van vrij verkeer van kapitaal) aanvaardbaar is indien dit noodzakelijk is wegens doelstellingen op het gebied van de ruimtelijke ordening, zoals de handhaving in het algemeen belang van een permanente bevolking en van de toeristische sector onafhankelijke economische activiteiten in bepaalde regio's, en indien deze niet

[10] HvJ 30 november 1995, ZAAK C-55/94
[11] HvJ 30 november 1995, ZAAK C-55/94
[12] C-96/08, punt 48; C-400/08, punt 74).
[13] HvJ 30 november 1995, ZAAK C-55/94
[14] HvJ 30 november 1995, ZAAK C-55/94, HvJ 11 maart 2004, C-496/01
[15] C-577/10, punt 44

discriminerend wordt toegepast en indien met andere minder ingrijpende procedures niet hetzelfde resultaat kan worden bereikt.[16]

In een ander arrest werd bevestigd dat beperkingen ter bestrijding van speculatie op de grondmarkt of de handhaving van een permanente bewoning van het platteland met het oog op de ruimtelijke ordening als dwingende redenen van algemeen belang wordt aanvaard. Geoordeeld werd dat daarom de vereisten in verband met het volkshuisvestingsbeleid van een lidstaat en van de financiering van dit beleid eveneens dwingende redenen van algemeen belang kunnen vormen en dus beperkingen kunnen rechtvaardigen. Zeker indien een aantal specifieke kenmerken van de aan de orde zijn, zoals een structureel woningtekort en een bijzonder hoge bevolkingsdichtheid.[17]

Echter, in deze uitspraak werd ook geoordeeld dat de verplichting voor een toegelaten instelling om een procedure van voorafgaande toestemming te volgen om een woningbouwproject te kunnen realiseren, in dit geval niet proportioneel en evenwichtig was.

Het Hof oordeelde:

> *" In dit verband zij eraan herinnerd dat een regeling van voorafgaande toestemming in bepaalde gevallen weliswaar noodzakelijk voor en evenredig met de beoogde doelstellingen kan zijn wanneer deze niet kunnen worden bereikt met minder beperkende maatregelen, met name door een passend aangiftesysteem (..)*
>
> *Dit kan precies het geval zijn bij een volkshuisvestingsbeleid waarmee doelstellingen zoals die van de Woningwet en het BBSH worden nagestreefd. Voorafgaande controle door de bevoegde overheid kan immers een geschiktere maatregel zijn om te garanderen dat de middelen van de toegelaten instellingen worden gebruikt om bij voorrang aan de woningnood in Nederland van bepaalde bevolkingsgroepen tegemoet te komen, terwijl bij een regeling van controle achteraf het gevaar bestaat dat te laat wordt ingegrepen, met name wanneer reeds aanzienlijke uitgaven zijn gedaan die moeilijk terug te vorderen zijn.*
> *(…)*
> *Wil een dergelijke regeling (…) gerechtvaardigd zijn ofschoon zij een afwijking van een fundamentele vrijheid vormt, dan moet deze regeling gebaseerd zijn op objectieve criteria, die niet-discriminerend en vooraf kenbaar zijn*
> *(…)*
>
> *Met name uit het antwoord van de Nederlandse regering op de door het Hof gestelde schriftelijke vragen blijkt dat volgens deze nationale bepalingen de verlening van voorafgaande toestemming door de bevoegde minister afhankelijk is van één enkele voorwaarde, namelijk dat het geplande project in het belang van de volkshuisvesting in Nederland wordt uitgevoerd zoals is vereist door artikel 49, lid 1, BBSH. Met betrekking tot de vraag of aan deze voorwaarde is voldaan, blijkt bovendien dat deze controle geval per geval wordt uitgeoefend, zonder dat wordt gerefereerd aan een bestuursrechtelijke tekst of enig ander specifiek en objectief criterium wordt*

[16] HvJ EU 1 juni 1999, C-302/97 r.o. 40, zie ook HvJ EU 25 januari 2007, C-370-05, r.o. 27, 28
[17] HvJ EU 1 oktober 2009, Zaak C-567/07, r.o. 29, 30

gehanteerd die de betrokken instellingen toelaten vooraf te weten onder welke voorwaarden hun verzoek om toestemming wordt toegewezen, en de rechterlijke instanties, die eventueel uitspraak moeten doen op een beroep tegen een weigering van toestemming, toelaten hun rechterlijk toezicht ten volle uit te oefenen.

Bijgevolg kan niet worden aangenomen dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde regeling van voorafgaande administratieve toestemming, onder voorbehoud van toetsing door de verwijzende rechter van deze elementen aan de criteria die zijn geformuleerd in de in punt 35 van het onderhavige arrest genoemde rechtspraak, gebaseerd is op voorwaarden die een grens kunnen stellen aan de wijze van uitoefening van de beoordelingsbevoegdheid van de nationale autoriteiten en die dus een afwijking van het vrije verkeer van kapitaal kunnen rechtvaardigen." [18]

In een arrest uit 2009 heeft het Hof geoordeeld dat een ernstige aantasting van het financiële evenwicht van een sociaal beleid eveneens een dwingende reden van algemeen belang kan vormen, waardoor een belemmering van het vrije verkeer gerechtvaardigd kan zijn.[19]

In een arrest van 24 maart 2011[20] bevestigde het Hof nogmaals dat een nationale regeling een inbreuk kan vormen op het vrije verkeer, ook als de regeling zonder discriminatie op grond van nationaliteit van toepassing is. Het Hof oordeelde:

"Onder het begrip „beperking" vallen de door een lidstaat genomen maatregelen die, hoewel zij zonder onderscheid toepasselijk zijn, de toegang tot de markt ongunstig beïnvloeden .Daaronder valt met name een nationale regeling die de oprichting van een onderneming van een andere lidstaat afhankelijk stelt van de afgifte van een voorafgaande vergunning, want een dergelijke regeling kan de uitoefening van de vrijheid van vestiging door deze onderneming belemmeren. Het Hof oordeelt verder dat beperkingen van de vrijheid van vestiging die zonder discriminatie op grond van nationaliteit van toepassing zijn, hun rechtvaardiging vinden in dwingende redenen van algemeen belang, op voorwaarde dat zij geschikt zijn om de verwezenlijking van het nagestreefde doel te waarborgen en niet verder gaan dan noodzakelijk is om dat doel te bereiken

Tot die door het Hof erkende dwingende redenen behoren onder meer milieubescherming, ruimtelijke ordening en consumentenbescherming. Zuiver economische doelstellingen kunnen daarentegen geen dwingende reden van algemeen belang.

De lidstaat die zich ter rechtvaardiging van een beperking van een vrijheid van verkeer op een dwingende reden van algemeen belang beroept, dient weliswaar het bewijs te leveren dat zijn regeling passend en noodzakelijk is om de nagestreefde rechtmatige doelstelling te bereiken, maar dat deze bewijslast kan niet zo zwaar zijn dat deze lidstaat positief moet aantonen dat met geen enkele andere voorstelbare maatregel die doelstelling onder dezelfde omstandigheden kan worden verwezenlijkt.

[18] HvJ EU 1 oktober 2009, Zaak C-567/07, r.o. 29, 30
[19] HvJ EU 1 oktober 2009, Zaak C-567/07, r.o. 31
[20] HvJ 24 maart 2011, C-400/08 r.o 58 t/m

Het Hof oordeelt in dit geval dat beperkingen met betrekking tot de ligging en omvang van grote winkelbedrijven in beginsel wel geschikt zijn ter bereiking van de aangevoerde doelstellingen van ruimtelijke ordening en milieubescherming."

In dit geval had de betreffende regeling een dermate grote invloed op de mogelijkheid om grote winkelbedrijven te openen in de regio, dat om die reden ter rechtvaardiging van een afwijking van het beginsel van de vrijheid van vestiging een analyse gemaakt had moeten worden van de geschiktheid en evenredigheid van de beperkende maatregel. Verder had de maatregel met nauwkeurige gegevens gestaafd moeten worden. Nu dat niet was gebeurd was de beperking alsnog niet gerechtvaardigd.

Het Hof oordeelde in een arrest uit 2013 dat een regeling waarin werd bepaald dat eisen over het sociale huisvestingsbeleid, zoals dat een koper of huurder over een voldoende band met de betrokken gemeente dient te beschikken, als dwingende reden van algemeen belang kan worden beschouwd indien hierdoor tegemoet wordt komen aan de woonbehoeften van de minst kapitaalkrachtigen. Dit deel van de plaatselijke bevolking wordt namelijk uit de vastgoedmarkt geprijsd door de intrede van financieel sterkere personen uit andere gemeenten, die de hoge prijzen van de gronden en constructies in de doelgemeenten kunnen betalen.

Echter, in dit geval werd geoordeeld dat de betreffende maatregel niet noodzakelijk en geschikt is voor de verwezenlijking van aangevoerde doel. Er werd dus niet voldaan aan de eis van proportionaliteit en evenredigheid. De reden hiervoor dat ook maatregelen konden worden genomen waarmee hetzelfde doel zou kunnen worden bereikt, die niet of minder beperkend waren. Zo zouden bijvoorbeeld tegemoetkomingen of andere types subsidies die specifiek voor de minst kapitaalkrachtige personen zijn bedoeld ingevoerd kunnen worden, zodat in het bijzonder personen die kunnen aantonen dat zij een laag inkomen hebben, in staat worden gesteld in de doelgemeenten onroerende goederen te kopen of te huren.[21]

Advies Afdeling advisering van de Raad van State

In een recent advies van de Afdeling advisering van de Raad van State van 1 juli 2020[22] staat opgemerkt:

" Vanuit het Unierecht bezien, zijn maatregelen het meest kansrijk wanneer die niet aanknopen bij de vorm waarin arbeidsmigratie plaatsvindt, maar bij de concrete misstanden die zich voordoen, met name met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, (volks-)gezondheid of huisvesting, en het (gemeentelijk en nationaal) toezicht daarop, respectievelijk de handhaving daarvan. Maatregelen op deze terreinen zijn ook uit oogpunt van effectiviteit te overwegen. De Afdeling verwijst hiervoor naar het advies van het Aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten.

(…)

[21] HvJ EU 8 mei 2013, C-197/11 en C-203/11 , r.o. 49-60
[22] Kamerstukken II 2020/21, 35359, nr. 23

“ Uitzonderingen op het vrije verkeer worden gerechtvaardigd vanwege dwingende redenen van algemeen belang, voor zover het gaat om maatregelen die voor iedere persoon of onderneming op het grondgebied van een lidstaat gelden. Als dergelijke redenen zijn in de rechtspraak onder meer erkend de sociale bescherming van werknemers en van zelfstandigen, het vermijden van verstoringen van de arbeidsmarkt, het bestrijden van sociale dumping, de bestrijding van fraude, met name sociale fraude en het voorkomen van misbruik, en de bestrijding van zwartwerk. Voor beide typen rechtvaardigingsgronden geldt het vereiste van evenredigheid. Nationale maatregelen dienen geschikt te zijn om het gestelde doel te waarborgen en niet verder te gaan dan noodzakelijk ter bereiking van dat doel.”

Vasthouden
Voorbeelden van beperkingen die niet zijn toegestaan uit het advies van de Raad van State (gebaseerd op jurisprudentie HVJ EU)

- Maatregelen die de aantallen arbeidsmigranten uit andere lidstaten en de duur van deze arbeid beperken zijn niet toegestaan, omdat deze strijd opleveren met het verbod op discriminatie naar nationaliteit.

- Het verplicht stellen van tewerkstellingsvergunningen voor werknemers uit andere lidstaten is evenmin toegestaan. Daarmee wordt het vrij verkeer van werknemers en diensten aanzienlijk aangetast.

- Bij detachering van werknemers mogen verplichtingen zoals het opstellen, het bijhouden en het bewaren van sociale en arbeidsdocumenten, waaronder een arbeidsreglement, een speciaal personeelsregister en een individuele rekening voor elke ter beschikking gestelde werknemer, niet worden gerechtvaardigd om sociale bescherming aan werknemers te bieden. Dergelijke verplichtingen brengen extra administratieve en economische kosten en lasten met zich, waardoor ondernemingen uit het oogpunt van de mededinging niet op gelijke voet staan met de in Nederland gevestigde werkgevers. Het vrije dienstenverkeer wordt door dergelijke bijkomende verplichtingen (te veel) belemmerd. Als de onderneming die de werknemers ter beschikking stelt arbeids- en sociale documenten kan overleggen die hij bijhoudt in de lidstaat van vestiging en die toereikend zijn om de sociale bescherming van werknemers te verzekeren, zijn de genoemde bijkomende documenten niet meer proportioneel te noemen. Een evenredige maatregel om de sociale bescherming van werknemers te verzekeren kan volgens het Hof wel bestaan uit het verzoeken om inlichtingen aan de ondernemingen over deze documenten.

- Een verplichte tewerkstellingsvergunning en een verplichte periode van voorafgaande tewerkstelling waarin werknemers uit derde landen ter beschikking worden gesteld door een werkgever die in een andere lidstaat is gevestigd en aldaar al een tewerkstellingsvergunning heeft geregeld, zijn ook niet toegestaan. Dergelijke maatregelen brengen volgens het Hof van Justitie formaliteiten en vertragingen met zich die het vrije verkeer van diensten kunnen ontmoedigen. Wel is er, mede gelet op het gegeven dat op dit gebied niet is voorzien in harmonisatie op Unieniveau, wel ruimte voor het aannemen van een inlichtingenplicht voor de dienstverrichter om zich vooraf bij de Nederlandse autoriteiten te melden om te bevestigen dat aan alle voorschriften met betrekking tot de werknemers is voldaan in de lidstaat van vestiging van de dienstverrichter

Conclusie niet discriminerende beperkingen

Met een niet discriminerende beperking wordt bedoeld een regel die direct of indirect beperkend is voor het vrije verkeer van werknemers, en die geldt voor zowel Nederlandse werknemers als buitenlande werknemers. Dit kan dan ook bijvoorbeeld een regel zijn die een vergunningplicht instelt voor buitenlandse en Nederlandse werknemers.

Voor een niet discriminerende maatregel gelden de volgende vereisten

2 De maatregelen moeten kwalificeren als een dwingende reden van algemeen belang
3 Economische doelstellingen kunnen geen dwingende redenen van algemeen belang vormen die een beperking op het vrij verkeer kunnen rechtvaardigen
4 De maatregelen moeten geschikt zijn om het nagestreefde doel te bereiken (proportionaliteit)
5 De maatregelen mogen niet verder gaan dan noodzakelijk is om het nagestreefde doel te bereiken (evenredigheid)
6 De maatregelen moeten zijn vastgesteld op een gebied dat op het niveau van de EU niet is geharmoniseerd

Als dwingende reden van algemeen belang heeft het Hof onder meer aanvaard:

- ruimtelijke ordening
- milieu
- duurzaamheid
- sociale huisvesting en volkshuisvestingbeleid
- het financiële evenwicht van een sociaal beleid
- de consumentenbescherming
- de sociale bescherming van werknemers
- het vermijden van verstoringen van de arbeidsmarkt
- het bestrijden van sociale dumping,
- de bestrijding van fraude, met name sociale
- het voorkomen van misbruik,
- de bestrijding van zwartwerk

Voor zowel discriminere geldt het vereiste van proportionaliteit en evenredigheid. Nationale maatregelen dienen geschikt te zijn om het gestelde doel te waarborgen en niet verder te gaan dan noodzakelijk ter bereiking van dat doel Te zien is dat streng getoetst wordt op deze criteria.

6 Mogelijkheden voor (omgevingsrechtelijke) regulering via het RPW " Wat mag wel, wat mag niet?"

Zoals uit het voorgaande blijkt, mogen geen discriminatoire beperkingen worden opgelegd omwille ruimtelijke ordening en/of milieu (duurzaamheidseisen), en volkshuisvesting. Daarnaast mag een discriminatoire beperking niet worden opgelegd omwille van economische redenen.

Dit betekent dat bijvoorbeeld een bepaling waarin staat dat werkgevers allereerst gebruik moeten maken van een regionale pool aan arbeidskrachten voordat arbeidsmigranten worden ingezet, met als achtergrond een economische en/of ruimtelijke reden niet is toegestaan.

Ook is niet toegestaan een bepaling omwille van ruimtelijke/ huisvestingsreden dat werkgevers uitsluitend arbeidsmigranten mogen inzetten wanneer zij huisvesting regelen. Immers dit is een discriminatoire maatregel (want geldt alleen voor buitenlandse werknemers)

Vasthouden
Wat kan / mag dan wel

Op nationaal niveau worden regels over arbeidsrecht, huur- en verhuur, het tegengaan van fraude e.d. gesteld. Er is dus (tenzij de regels zelf daarvoor ruimte bieden) op zichzelf geen ruimte voor provincies en gemeenten om hierover regels te stellen. De bestaande regels hebben overigens alle tot doel om de positie van arbeidsmigranten te verbeteren en zijn dan ook niet beperkend (althans hebben geen beperkend doel).

Denk bijvoorbeeld aan de Wet goed verhuurderschap die in juli 2023 in werking is getreden en in januari van dit jaar is gewijzigd en waarin gemeenten de mogelijkheid wordt geboden bepaalde regels te stellen om goed verhuurderschap te bevorderen, de Regeling huisvesting aandachtsgroepen 2023 die ook betrekking had op arbeidsmigranten, een wijziging van de Wet basisregistratie personen om tijdelijke verblijfadressen van arbeidsmigranten in de Basisregistratie Personen (BRP) vast te kunnen leggen, arbeidswetgeving en de handhaving daarvan door de Nederlandse Arbeidsinspectie.

Wanneer wordt gekeken op welk niveau provincies, regio's en gemeenten zelf regels mogen stellen, dan geldt dat zij met name regels mogen stellen over aspecten die te maken hebben met ruimtelijke ordening, natuur en milieu en huisvestingsaspecten. Deze regels moeten dan gelden voor iedereen en niet alleen voor arbeidsmigranten.

Via de instrumenten: provinciale omgevingsverordening, provinciale- en gemeentelijke omgevingsvisies en het omgevingsplan kunnen regels worden gesteld over het realiseren van nieuwe woonruimte. Via het RPW kan worden gestuurd dat bepaalde regels worden opgenomen in deze instrumenten.

Niet discriminatoire beperkingen, dat wil zeggen een beperking die voor iedereen geldt en niet slechts voor arbeidsmigranten/ buitenlandse werknemers, mogen wel worden opgelegd vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening, milieu, volkshuisvesting, sociale bescherming van werknemers, het vermijden van verstoringen van de arbeidsmarkt, het bestrijden van sociale dumping en fraude, het voorkomen van misbruik, en de bestrijding van zwartwerk. Economische redenen mogen ook hier niet de reden zijn van de maatregelen.

Hoewel de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in meerdere uitspraken heeft geoordeeld dat bepalingen in een bestemmingsplan (thans omgevingsplan) is toegestaan om ruimte te bieden aan bedrijven, juist vanwege een regionale gebondenheid *"vanwege de werkgelegenheidsstructuur of de nabijheid van klanten",* vanwege het belang van ruimtelijke ordening en milieu[23], zal dit niet zover mogen gaan dat daarmee het gebruik maken van arbeidsmigranten door zo'n bedrijf ook zou mogen worden tegengegaan.

[23] ABRvS 28 juni 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1724. Zie r.o. 18.6 waarin de Afdeling oordeelt " (…) dat de raad (…) rekening mag houden met het feit dat dit bedrijf plaatsgebonden is vanwege de binding met landbouw.
Zie ook ABRvS 10 juni 2009, AB 2009, 252, r.o. 2.; Eisen inclusief onderliggende overwegingen met betrekking tot ligging of omvang van het ruimtebeslag van een bepaalde vorm van grondgebruik voldoen volgens jurisprudentie aan dit criterium als zij in het bestemmingsplan worden opgenomen in verband met ruimtelijke effecten van

Wat wel kan is regelgeving waarin ruimte wordt geboden voor het realiseren van geschikte woonruimte op bedrijventerreinen (niet beperkend maar stimulerend) of juist regelgeving waarin wordt bepaald dat het bieden van woonruimte op bedrijventerreinen niet mogelijk is. Dit laatste is weliswaar een niet discriminatoire beperking (mits het voor iedereen geldt) maar deze kan omwille van het gebrek aan ruimte en het voorkomen van een onleefbare situatie ook in het licht van het vrij verkeer van werknemers worden verdedigd.

Een ander voorbeeld dat in voornoemde instrumenten kan worden opgenomen, is dat er een voorkeursvolgorde is om eerst woonruimte te realiseren in leegstaande panden door transformatie voordat nieuw wordt bijgebouwd.

In het RPW of in regionale woonafspraken kunnen verder afspraken worden gemaakt over de hoeveelheid te realiseren woonruimte per gemeente, zodat de woonruimte evenredig verdeeld kan worden. Je kunt dit vastleggen in het RPW en ook in de woondeal. Dit gaat niet over gewoon wonen alleen maar over het huisvesten van werknemers. Dus in het RPW zou je bijvoorbeeld kunnen zeggen: voor werknemers (alle) moet in ieder geval regionaal zoveel woonruimte zijn/gerealiseerd worden

Een ander voorbeeld is regelgeving in omgevingsplannen en/of huisvestingsverordeningen waarbij op bepaalde locaties kamerverhuur wordt verboden en/of bewoning door groepen mensen die niet een gezamenlijk huishouden vormen, met als achtergrond het tegengaan van onleefbare woonsituaties. In het RPW of in woonafspraken kan hiervoor de basis worden gelegd zodat gemeenten dit ook daadwerkelijk opnemen in het omgevingsplan. Deze regel zit meer in woonafspraken maar in RWP zou je het kunnen koppelen aan het wonen op bedrijventerreinen, of bijvooorbeeld het wonen op bedrijventerreinen verbieden

In het omgevingsplan kan verder een gebruiksoppervlaktenorm voor woningen worden opgenomen. Op dit moment geldt via de Bruidsschat al van rechtswege een gebruiksoppervlakte norm in het omgevingsplan. Zo bepaalt artikel 22.16 van de Bruidsschat in het kader van het tegengaan van overbewoning van woonruimte het volgende:

1 Met het oog op het beschermen van de gezondheid van de bewoners:
   a) wordt een woning niet bewoond door meer dan een persoon per 12 m^2 gebruiksoppervlakte; en
   b) wordt een woonwagen niet bewoond door meer dan een persoon per 6 m^2 gebruiksoppervlakte.
2 Het eerste lid is niet van toepassing op woonruimte waarin door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers opvang aan asielzoekers wordt geboden.

Tegelijkertijd kan strikt handhavingsbeleid worden opgesteld, met als doel het wonen in onleefbare omstandigheden tegen te gaan.

---

de betreffende activiteit en het gaat om bescherming van het leefmilieu, de leefbaarheid (waaronder voorkomen van leegstand of voorkomen van te grote verkeersaantrekkende werking. Zie ook ABRvS 19 december 2018, ECLI:NL:RVS:2018:4173; ABRvS 18 februari 2015, ECLI:RVS:2015:430.

Dit zijn een paar voorbeelden van regels die al dan niet gesteld kunnen worden in de hiervoor genoemde instrumenten.

Kortom, het reguleren van de woonsituatie van arbeidsmigranten kan heel goed via het omgevingsrecht, mits de regulering geldt voor iedereen in Nederland.

Vasthouden
Wat kan wel: voorbeelden

1
Wat wel kan is regelgeving waarin ruimte wordt geboden voor het realiseren van geschikte woonruimte op bedrijventerreinen (niet beperkend maar stimulerend) of juist regelgeving waarin wordt bepaald dat het bieden van woonruimte op bedrijventerreinen niet mogelijk is. Dit laatste is weliswaar een niet discriminatoire beperking (mits het voor iedereen geldt) maar deze kan omwille van het gebrek aan ruimte en het voorkomen van een onleefbare situatie ook in het licht van het vrij verkeer van werknemers worden verdedigd.

2
Een ander voorbeeld dat in voornoemde instrumenten kan worden opgenomen, is dat er een voorkeursvolgorde is om eerst woonruimte te realiseren in leegstaande panden door transformatie voordat nieuw wordt bijgebouwd.

3
In het RPW kunnen verder afspraken worden gemaakt over de hoeveelheid te realiseren woonruimte per gemeente, zodat de woonruimte evenredig verdeeld kan worden.

4
Een ander voorbeeld is regelgeving in omgevingsplannen en/of huisvestingsverordeningen waarbij op bepaalde locaties kamerverhuur wordt verboden en/of bewoning door groepen mensen die niet een gezamenlijk huishouden vormen, met als achtergrond het tegengaan van onleefbare woonsituaties.

5
In het omgevingsplan kan verder een gebruiksoppervlaktenorm voor woningen worden opgenomen.

6
Tegelijkertijd kan strikt handhavingsbeleid worden opgesteld, met als doel het wonen in onleefbare omstandigheden tegen te gaan.

20241223

Gemeente	*Zienswijze*	*Reactie*
Arnhem	Complimenten Onderschrijven focus en koers	Dank
	Hoogte van de ambitie van herstructurering. U merkt terecht op dat herstructurering een complex en tijdrovend proces is. Met dit gegeven in het achterhoofd is de discussie gevoerd over de hoogte van de ambitie om ruimtevraag in te vullen middels herstructurering van bestaande bedrijventerreinen. We proefden bij veel gemeenten terughoudendheid om de ambities te hoog te stellen. Op p. 10 van de technische bijlage is te lezen dat we uitgaan van een ingroeimodel; we rekenen erop dat 10% van de ruimtevraag middels herstructurering wordt ingevuld en we monitoren tussentijds of 20% realistisch is. Wat ons betreft leggen we de lat direct hoger. Eenvoudig zal het niet zijn, maar de schaarste aan ruimte vraagt echt om een omslag in denken en doen. De transformatie van het bedrijventerrein Rijnpark naar een woonwerkgebied kan daarbij als voorbeeld dienen, daarin gaan we uit van een forse verdichting van het deel dat bedrijventerrein blijft.	Er is draagvlak voor het groeimodel uit de Uitgangspuntennotitie (van 10% naar 20%). Dit is een compromis tussen gemeenten met hogere ambities en gemeenten met lagere ambities. Dit uitgangspunt blijft daarom onaangepast. Gemeenten kunnen zelf natuurlijk wel een hogere ambitie ambiëren.
	Middelen voor herstructurering. Als we met elkaar erkennen dat herstructurering complex en tijdrovend is maar we hierin wél een forse ambitie hebben, dan betekent het dat we er alles aan moeten doen om voldoende middelen te hebben om herstructurering van de grond te krijgen. Wat ons betreft is een opslag op de grondprijs van nieuwe bedrijventerreinen voor een herstructureringsfonds een goede optie. We roepen de GMR op om bij provincie en Rijk te lobbyen voor een herstructureringsfonds en voor een grotere rol van de Ontwikkelings- en Herstructureringsmaatschappij Gelderland (OHG), vergelijkbaar met de rol van de Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU). We willen samen	Ook wij vinden het belangrijk om alle financiële (maar ook niet financiële) mogelijkheden te verkennen. OHG kijkt hier op dit moment ook naar, en we zijn hierover in gesprek met OHG en provincie. Het gaat daarbij om een deel van de gelden die vrijvallen vanwege het niet doorgaan van de Railterminal Gelderland en om de gelden die de provincie beschikbaar stelt voor herstructurering bedrijventerreinen (9 miljoen). Daarnaast lobbyen we bij de provincie om de Rijkspilot Beter Benutten in de regio te laten landen. Het gaat daarbij om 2,5 miljoen per pilot, elke provincie krijgt er één. We hebben

	met StAB aan de slag gaan met herstructurering van bedrijventerrein Het Broek, maar dan moeten daar wel voldoende middelen voor beschikbaar zijn.	ook al uitgevraagd bij onze gemeenten wie hiervoor in aanmerking wil komen, weke gemeenten met herstructureringsprojecten aan de slag willen. Daarop hebben 3 gemeenten gereageerd. Voor deze pilot wordt in ieder geval cofinanciering van gemeente/markt gevraagd. Wat de exacte eisen zijn weten we nog niet, daar werkt de provincie momenteel aan.
	<u>Aandacht voor campussen.</u> We zijn blij dat de campussen een nieuw onderdeel vormen van het komende RPW. Hoewel de campussen in Arnhem en Nijmegen zijn gelegen, profiteert de hele regio van de bijdrage van de campussen aan het onderzoeks- en ondernemersklimaat. Het is om die reden terecht dat de campussen als aparte werklocaties worden gezien in het nieuwe RPW. Campusontwikkeling, ook in de verbinding met andere werklocaties en daar gevestigde bedrijvigheid, verdient extra aandacht.	Wij vinden ook dat campussen extra aandacht verdienen, vandaar dat dit als nieuw onderdeel binnen het RPW is toegevoegd. Campussen zijn een bron van (technologische) innovaties en een kweekvijver voor startende bedrijven. Onder het hoofdstuk Campussen hebben we dit verder uitgewerkt.
	<u>Minder uitbreidingsruimte voor logistiek.</u> Logistiek is een belangrijke randvoorwaarde om de economie te kunnen laten draaien. We vinden het goed dat we, onder andere vanwege de schaarste aan ruimte, kritisch bekijken welke vormen van logistiek nodig zijn voor de regionale economie en welke vormen onvoldoende bijdragen aan de brede welvaart. We steunen de lijn in de uitgangspuntennotitie dat de grootschalige logistiek gerelateerd moet zijn aan de speersectoren Health, Hightech en Energy. Hierdoor faciliteren we als regio een deel van de ruimtevraag naar XXL-logistiek niet, namelijk 19 ha. Wij stellen voor om in de uitwerking van het RPW: - een maximale kavelomvang op te nemen voor XXL-logistiek, zodat de grootschaligste logistiek niet wordt gefaciliteerd of	Het voorstel om een maximale kavelomvang op te nemen voor XXL logistiek nemen we niet op in het RPW. Het is aan gemeenten zelf om te kijken wat voor de gemeente een passend bedrijf en/of een passende kavel is. Waar we wel op inzetten is het intensiever benutten van de kavels waarbij te denken valt aan gecombineerde voorzieningen, zoveel mogelijk gecombineerd ruimtegebruik, clusteren van logistiek etc. Afspraken maken over de voorwaarden voor nieuwe (logistieke) bedrijventerreinen blijft een

	partijen bij een grotere ruimtevraag gedwongen worden de kavel intensiever te gebruiken; - (opnieuw) afspraken te maken over de voorwaarden voor nieuwe of te herstructureren logistieke bedrijventerreinen, zoals landschappelijke inpassing en huisvesting van arbeidsmigranten.	belangrijk onderdeel en komt ook terug in het nieuwe RPW.
	<u>Huisvesting van arbeidsmigranten.</u> Uit regionale onderzoeken blijkt dat het aantal slaapplekken achterblijft bij het aantal arbeidsmigranten dat werkzaam is in de regio. Arbeidsmigranten leveren een belangrijke bijdrage aan de regionale economie. Deze doelgroep verdient goede huisvesting. Wij stellen voor dat huisvesting van arbeidsmigranten een toetsingscriterium wordt bij de beoordeling van plannen voor nieuwe bedrijventerreinen, omdat op basis van het profiel van het terrein vooraf een goede inschatting gemaakt kan worden in hoeverre te vestigen bedrijven werken met arbeidsmigranten. Het voorbeeld uit Montferland verdient navolging, waarbij de huisvesting van arbeidsmigranten integraal onderdeel uitmaakte van het uitbreidingsplan van een bedrijventerrein.	De primaire verantwoordelijkheid voor huisvesting arbeidsmigranten ligt bij de werkgever. Deze verantwoordelijkheid wordt op alle bestuurlijke niveaus benoemd en is ook opgenomen in het hoofdlijnenakkoord van het huidige kabinet. De markt moet dit faciliteren. Volgens het onderzoek van Buck consultants/ Six legal (bijgevoegd in Bijlagenrapport) mag je arbeidsmigranten om economische redenen niet weren. Verplichtende afspraken maken kan dus niet. Wel kunnen gemeenten planologische en ruimtelijke instrumenten inzetten als sturingsinstrument. Als regio willen wij gemeenten stimuleren om hiervoor ruimte te creëren. De GMR gaat haar rol in dit dossier de komende periode verder uitwerken. Kennisdelen op goede voorbeelden, pilots bedenken, goed verbinden wonen werken zijn voorbeelden die in dat kader genoemd zijn. Verder kan de GMR kan de gemeenten die deze ruimte willen geven hierin ondersteunen. Om te volgen in hoeverre de ambitie gerealiseerd wordt, monitoren we o.a. hoeveel slaapplekken er zijn gecreëerd.

Berg en Dal	In het voortraject hebben wij ingebracht dat wat ons betreft niet meer moet worden ingezet op logistiek, en al helemaal niet op XXL-logistiek. De nadelen hiervan zijn immers evident: veel mobiliteit, verdozing van het landschap en het is veelal werk dat door arbeidsmigranten wordt gedaan, die voor zowel huisvesting als werk afhankelijk zijn van hun werkgever. Dat vinden wij ongewenst. Dit is onderwerp van gesprek geweest. Iedere gemeente heeft zijn eigen belangen dus dan zijn compromissen nodig. Uiteindelijk heeft dit tot de tekst geleid die er nu ligt: ⍰ We beperken de ontwikkelruimte voor XXL-logistiek, omdat we XXL-logistiek als faciliterend aan de regionale economie beschouwen (pag. 6 Uitgangspunten RPW). ⍰ Nieuwe XXL-logistiek laten we alleen toe als zij nodig zijn ter ondersteuning aan onze topsectoren (Health, Hightech en Energy) en voor bestaande logistieke bedrijven in de regio om door te groeien. Ook de logistieke opgave moet deels door herstructurering en intensivering worden opgepakt (pag. 8 Uitgangspunten RPW). ⍰ Binnen het nieuwe RPW gaan we verdere afspraken maken over de huisvesting van arbeidsmigranten. Voor XXL-logistiek is in het huidige RPW al vastgelegd dat werkgevers allereerst kijken naar de regionale pool van arbeidskrachten. Worden toch arbeidsmigranten ingezet? Dan moet de eindgebruiker/werkgever zorgen voor kwalitatief goede huisvesting (pag. 7 en 8 Uitgangspunten RPW).	Wij herkennen deze zorg en hebben zorgvuldig naar de afspraken rondom logistiek gekeken, dit ook in afstemming met de provincie. De teksten die door u genoemd worden zijn nog steeds actueel. Daarnaast zijn er in dit RPW kwalitatieve aspecten opgenomen waar initiatieven aan worden getoetst zoals landschappelijke inpassing, vergroening, klimaatadaptatie, waterberging en gezondheid. Verder zijn er afspraken gemaakt voor huisvesting arbeidsmigranten. (zie Arnhem).
Beuningen	Onderschrijven de basis voor het RPW	Dank
	Hanteer een bandbreedte bij de te verwachten ruimtebehoefte tot 2040. De berekende ruimtebehoefte voor bedrijventerreinen in de GMR tot 2040 laat een grote bandbreedte zien: tussen 200 en 640 ha. Als uitgangspunt voor het RPW wordt op basis van een aantal	Er is in de definitieve versie van het RPW gekozen om met een minimale ruimtevraag voor regionale ontwikkelingen te werken van 45 ha. Hierbij is de ruimtebehoefte gebaseerd op de methodische berekening zoals uitgevoerd door

	keuzes uitgegaan van een behoefte van 295 ha. Hierbij is geen bandbreedte gehanteerd. Dit suggereert dat ruimtelijk-economische ontwikkelingen en de uitkomst van beleidskeuzes tot 2040 nauwkeurig te voorspellen zijn. Wij stellen voor om uit te gaan van een bandbreedte en deze in de komende jaren op basis van monitoring bij te stellen. De ruimtevraag zal fluctueren door meer/minder transformaties of meer/minder successen bij herstructurering en intensivering.	bureau Ecorys (zie bijlagenrapport). Hierbij is ook aangesloten bij dezelfde werkwijze zoals gehanteerd in eerdere RPW's van de GMR. Middels monitoring houden we de actuele situatie ten aanzien van uitgifte en behoefte nauwgezet in de gaten. Indien draaiknoppen met ruimtewinst onvoldoende ruimte bieden kan er opgeschaald worden tot maximaal 74 ha aan ontwikkelruimte
	Neem de vervangingsvraag uitdrukkelijker mee als uitgangspunt. In de GMR (waaronder in gemeente Beuningen) zijn bedrijven gevestigd op solitaire locaties. In diverse situaties is er de wens of noodzaak voor een verplaatsing. Vanwege groei/doorontwikkeling van bedrijven, knelpunten of overlast op de huidige locatie, of een gewenste transformatie van een locatie. Gezien de aard en schaal van bedrijven is een verplaatsing naar een bedrijventerrein dan meestal noodzakelijk. Wij vinden het relevant om de ruimtebehoefte die volgt uit de zogenoemde vervangingsvraag nadrukkelijker op te nemen in het RPW en de komende jaren te monitoren.	De vervangingsvraag is expliciet meegenomen in de uitbreidingsbehoefte. Middels monitoring houden we vinger aan de pols welke vervangingsplannen er zijn.
	In stappenplan “Ruimte voor Economie’ duidelijker onderscheid maken tussen de stappen. De 5 stappen voor Ruimte voor Economie geven een duidelijke aanzet voor zorgvuldiger ruimtegebruik en het toekomstbestendiger maken van bedrijventerrein. In de omschrijving van stap 2 (extra vierkante meters door hoger te bouwen en aan te bouwen) zien wij een overlap met stap 3 (intensivering en herstructurering). Wij stellen voor om in de omschrijving de verschillen te verduidelijken, of beide stappen samen te voegen.	Wij herkennen dit en in de uiteindelijke teksten hebben we dit onderscheid verduidelijkt.
	Ontwikkeling van de circulaire economie. In aanvulling op het stappenplan stelt u dat de transitie van lineaire naar circulaire economie voornamelijk plaatsvindt bij	Dank

	bestaande bedrijven in de regio, waarvoor fysieke ruimte nodig is op locaties met hogere milieu categorieën. Wij onderschrijven dit uitgangspunt.	
	Concreter en steviger inzetten op zorgvuldig ruimtegebruik. Op diverse plekken op bedrijventerreinen wordt ruimte zorgvuldiger gebruikt. Tegelijkertijd zien wij het belang en de urgentie dat er nog veel moet gebeuren. Het Omgevingsplan geeft gemeenten een planologisch instrument. Maar die zijn onvoldoende om in te grijpen in de markt voor bedrijfsruimten en intensiever ruimtegebruik af te dwingen. Wij roepen op om in het nieuwe RPW concreter te maken met welke inzet en door wie met name op de punten 2 t/m 4 meer stappen gezet kunnen worden.	De sturingsmogelijkheden voor gemeenten op het beter benutten van ruimte op bedrijventerreinen is in dit RPW verder uitgewerkt (zie onder Stap 3 in het RPW). Om aan de slag te kunnen gaan met beter benutten, dient eerst 'de basis' bij de betrokken gemeenten op orde te zijn om de optimale strategische-, juridische- en financiële kaders te bieden voor beter benut initiatieven. De beter benut activiteiten zullen meer impact hebben als deze ondersteund worden door flankerend en actueel gemeentelijk economisch beleid, voldoende (ambtelijke) capaciteit voor economische zaken en accountmanagement van werklocaties, kennisdeling en financiële- en planologische instrumenten. Voor mogelijke financiele instrumenten bij provincie, Rijk en Brussel is met name de GMR aan zet maar ook gemeenten kunnen de financiële instrumenten verkennen. Prof. dr. Erwin van der Krabben heeft onderzoek gedaan naar de (planologische) instrumenten in relatie tot de onrendabele top bij het beter benutten van bedrijventerreinen (zie Stap 3 in het RPW).
	Uitbreiding lokale bedrijventerrein belangrijk. Het behoud van de mogelijkheid van gemeenten om lokale bedrijventerreinen uit te breiden (met maximaal 5 ha) vinden wij positief. Hiermee blijft het mogelijk om lokale bedrijven ruimte te blijven bieden. Wij stellen u daarbij voor om in het nieuwe RPW	We kiezen er bewust voor om een maximum op te nemen, maar lokaal maatwerk is altijd mogelijk in afstemming met het IOW.

	ook de mogelijkheid te bieden voor realisatie van kavels groter dan 0,5 ha. Hiermee wordt meer lokaal maatwerk bij bedrijfsverplaatsingen mogelijk.	
	Voor PDV-ontwikkelingen passend binnen vigerend omgevingsplan is geen afstemming nodig. Het uitgangspunt in de paragraaf '(Perifere) Detailhandel' is niet duidelijk genoeg omschreven. Er wordt vermeld dat additionele ontwikkelruimte alleen mogelijk is in de gemeente Duiven en door middel van herstructurering/intensivering. Wij nemen aan dat ontwikkelingen (waaronder herstructurering /intensiveren) die passen binnen de plancapaciteit van het huidige omgevingsplan een lokale aangelegenheid is en blijft. Wij stellen voor om dit toe te voegen aan dit uitgangspunt.	De passage is bewust zo geformuleerd. We streven naar een gerichte clustering van PDV. Wij zien een uitbreiding van PDV alleen in het concentratiegebied Duiven.
Druten	De gemeenteraad van Druten laat bij deze weten in te kunnen stemmen met de uitgangspuntennotitie. Bij uitwerking van het RPW blijven wij toetsen aan onze lokale economische visie en ons aangenomen beleid rondom de werklocaties.	Dank
Heumen	De kanttekening die we maken is dat de gemeente Heumen al vele jaren in samenspel met Rijk, provincie en regio werkt aan de transformatie van bedrijventerrein Taaiendijk, dat geheel wordt gebruikt door een betonbedrijf. Een dergelijk bedrijf met zwaar transport in de kern van Malden is niet wenselijk en daarbij is dit ook nog de enige mogelijke woningbouwlocatie van enige omvang in Malden. Dit heeft eind 2023 geleid tot een overeenkomst tussen de gemeente en het betonbedrijf om het terrein groot 9 ha te verwerven. Het betonbedrijf is niet op zoek naar een andere locatie in de regio. Op Taaiendijk gaat de gemeente ruim 600 woningen bouwen voor de regionale opgave. Aangezien de bestemming nog niet is gewijzigd zullen de voorwaarden voor	Een belangrijk uitgangspunt in het nieuwe RPW is dat er economische ruimte voor de regio geborgd blijft (met bijbehorende werkgelegenheid). Daarom gaat dit RPW uit van compensatieplannen die gemeente moeten indienen bij transformatie naar andere functies. Voor plannen die in het vorige RPW al in de vervangingsvraag zijn meegenomen geldt een het overgangsrecht zoals omschreven in het RPW; "Voor deze plannen die nog niet formeel zijn vastgesteld, maar wel bekend zijn in de regio (de zogenaamde vervangingsvraagprojecten, waarbij er in de ruimtevraag rekening is

	transformatie hierop van toepassing zijn. Dit maakt dat de spelregels tijdens de rit zijn gewijzigd.	gehouden met deze projecten), vergt een maatwerkoplossing. Dit noemen we projecten waarop het overgangsrecht van toepassing is. Dit zijn: Arnhem (Rijnpark), Beuningen (solitaire bedrijfslocatie), Druten (De Ruijterstraat), Heumen (Taaiendijk), en Lingewaard (Polseweg). Voor alle overige projecten is het overgangsrecht niet van toepassing.”
	Heumen heeft geen plannen om nieuw bedrijventerrein te realiseren. De huidige lokale bedrijventerreinen liggen ingeklemd tussen natuur, landgoederen en woningen. Uitbreiding is daar geen optie. Dit is zo ook opgenomen in de omgevingsvisie van de gemeente. De ruimte voor grootschalige nieuwe ontwikkelingen in de gemeente is erg beperkt, aangezien de gemeente veel stedelijk uitloopgebied heeft met grote natuurgebieden en ecologische	Dank voor de informatie
	Als lokaal geen oplossing voorhanden is om te voldoen aan de voorwaarden voor transformatie, de regio samen met de betreffende gemeente de regie pakt om ervoor te zorgen dat het totale areaal bedrijventerrein in stand blijft in de regio.	De regie om te zoeken naar compensatie/met een compensatieplan te komen ligt bij de gemeente zelf. Uitgangspunt is behoud van het areaal werklocaties maar er wordt ook gekeken naar behoud van arbeidsplaatsen. Op basis van beide aspecten vindt er een afweging plaats. Als er lokaal voor transformatie wordt gekozen is het aan de gemeente zelf om met een compensatieplan te komen. Mocht dat binnen de eigen gemeente niet lukken dan gaat de gemeente het gesprek aan met andere regiogemeenten. Het uiteindelijke plan bespreken we op de regionale tafel.
Liemers: Duiven,	Onderschrijven aandacht voor meer kwalitatieve aspecten werklocaties. Met Uitgangspuntennotitie zijn we op de goede weg.	Dank

Westervoort, Zevenaar, Doesburg		
	Vragen aandacht voor goede compensatieplannen (waar moeten deze aan voldoen?) en juiste regionale afstemming bij verplaatsing van ondernemingen als gevold van transformatie. De terreinen die nog beschikbaar zijn in de regio mogen niet een onsamenhangende verzamelplaats worden van bedrijven die moeten verplaatsen in verband met transformatie naar bijvoorbeeld wonen.	In dit RPW maken we afspraken over compensatie bij transformatie. Daarbij gaan we in op de voorwaarden waaraan het compensatieplan aan moet voldoen. Dat zijn echter spelregels maar niet om een concrete ruimtelijke vertaling. Het voorstel waar de gemeente mee komt wordt besproken aan de regionale tafel.
	Bij herstructurering en intensivering gaan we in het RPW uit van ruimtewinst. Hoe gaan we dit in de regio monitoren en wie voert dit uit?	Monitoren van de herstructurering is inderdaad belangrijk. Elke twee jaar vindt er een monitoring plaats van het RPW, dat hebben we bij de vorige RPW's ook gedaan. Na de monitoring bepalen we of de gestelde ambities haalbaar zijn. Hierbij gaat het zowel om gerealiseerde doelen als concrete intenties om deze doelen te behalen. Van belang is dat er duidelijkheid geboden kan worden of de doelen realistisch en haalbaar zijn. De monitoring is een standaard onderdeel van het RPW proces en zal in opdracht van de GMR/Productieve regio uitgevoerd worden.
	Het herstructureren van bedrijventerreinen kost veel geld. Naast een herstructureringsfonds moeten meer middelen worden ingezet om dergelijke trajecten mogelijk te maken. Naast een faciliterende rol van de overheid heeft de markt ook een belangrijke taak hierin. Neem de verantwoordelijkheden, bevoegdheden, taken, rollen en financieringsmogelijkheden op in het RPW.	Herstructurering is zeker een complexe en kostbare zaak. Onder de uitwerking van stap 3 (Functioneel beter benutten) gaan we in op de financiële mogelijkheden en ook op de planologische mogelijkheden. Met name de lobby voor financiële bijdragen is een taak van de GMR, daar zetten wij actief op in. De planologische instrumenten liggen bij de gemeenten. In het vervolg zetten wij in op

		verdere kennisdeling op dit vlak en onderzoeken ook wat gemeenten hiervoor nodig hebben. Dit is niet opgenomen in dit RPW maar zien wij als een vervolgstap.
	In het kader van het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen en het zoeken naar pilots in de regio draagt gemeente Duiven, in samenspraak met de eigenaar, bedrijventerrein Helhoek aan als herstructureringslocatie.	Er is een uitvraag gedaan bij gemeenten om pilots op te halen. De inbreng van Duiven (Helhoek) is ontvangen.
	In het RPW streven we naar het juiste bedrijf op de juiste plaats. Zo wordt gesproken over een minimale milieucategorie op een bedrijventerrein. Pas in de uitwerking op met het stellen van een te strikte milieucategorisering op werklocaties. Sommige bedrijven binnen milieucategorie 1 en 2 passen prima in een woonomgeving, maar andere juist niet (bijvoorbeeld in verband met een verkeersaantrekkende werking). Deze bedrijven zijn daarmee aangewezen op een bedrijventerrein. Wij vragen u geen keiharde grens te stellen, maar een richtinggevende lijn op te nemen.	Wij hebben wel minimale eisen opgenomen in dit RPW. Bij nieuwe ontwikkelingen is er een minimale milieubelastingsniveau van 3 (voorheen milieucategorie van 3.1). Hier kan onderbouwd van worden afgeweken als dit goed onderbouwd is (bijvoorbeeld omvang bedrijfsgebouw, situering nabij woonwijk of hoge frequentie van logistieke bewegingen).
	Nieuwe XXL logistiek is alleen toegestaan ter ondersteuning van de topsectoren Health, Hightech en Energy, of voor logistieke dienstverleners uit de regio om door te groeien. De vraag hierbij is in hoeverre de grens van de GMR hierbij van toepassing is? Een gemeente kan weliswaar in een andere regio liggen, maar wel aan een GMR-gemeente grenzen.	Wij kijken hierbij naar het volledige bovenregionale knooppunt. Voor het knooppunt Emmerich/Montferland/Zevenaar ligt inderdaad deels buiten GMR/landsgrens.
	Zevenaar is in het huidige RPW niet akkoord gegaan met de schrapopgave ten aanzien van de onbenutte planologische ruimte voor perifere detailhandel op bedrijventerrein Hengelder. Zevenaar heeft zowel met de provincie als met u gecommuniceerd dat zij hierover nadere afspraken maken als er duidelijkheid is over de doortrekking van de A15, de verbreding van de A12 en de komst van de op/afrit Hengelder. Dit standpunt is in de tussentijd niet veranderd.	Wij zijn ook verheugd over het feit dat er duidelijkheid is over de doortrekking van de A15, de verbreding van de A12 en de op/afrit bij Hengelder. De schrapopgave uit het huidige RPW blijft een verplichting voor de gemeente Zevenaar. Dit is in formele zin een aangelegenheid tussen gemeente en provincie. De GMR denkt graag mee in de praktische uitwerking van de plannen

Lingewaard	Complimenten, Uitgangspuntennotitie is in goed overleg tot stand gekomen. Biedt voldoende basis om tot een nieuw RPW te komen.	Dank
	De uitgangspunten zijn algemeen van aard. Wij pleiten ervoor om het concept regionale programma werklocaties voor te leggen aan de raden voor formele inbreng (zienswijzen) vanuit gemeenten en daarna pas vast te stellen. Voor het draagvlak is deze extra stap noodzakelijk.	In de tijdsspanne tot de zomer 2025 paste het niet om een extra zienswijzeprocedure in te passen. Op 24 februari is er wel een informatief webinar georganiseerd voor raadsleden waar 15 raadsleden aan hebben deelgenomen. Wij zijn echter graag bereid om aan extra informatievoorziening te doen tijdens commissie- of raadsbesprekingen over het RPW.
	Randvoorwaarden moeten verder uitgewerkt worden. Meerdere randvoorwaarden moeten nog verder uitgewerkt worden. Wij zijn benieuwd hoe het programma gezondheid, brede welvaart en Hogere Milieu Categorie (HMC) bedrijvigheid aan elkaar verbindt.	De randvoorwaarden zijn uitgewerkt en de brede welvaart en regionale meerwaarde zijn expliciet benoemd. Ruimte voor HMC zien wij als een belangrijke voorwaarde voor de transitie naar een circulaire economie. Werken aan een circulaire economie is werken aan een gezonde regio.
	Status rapportage "Groene Metropoolregio, circulaire topregio" onduidelijk. Op de agenda van het bestuurlijk platform van de circulaire en productieve regio heeft de rapportage "Groene Metropoolregio, circulaire topregio" (februari 2024) gestaan van Ecorys en BVR. Zijn de adviezen uit deze rapportage uitgangspunten voor het nieuwe RPW? En wat is de status van deze rapportage?	Het rapport is vastgesteld door de GMR en is daarmee definitief. De conclusies en aanbevelingen van het rapport hebben als input gediend voor het RPW voor verdere stappen en uitwerking, met name op het vlak van herstructurering.
	Herstructurering en inzet planologische instrumenten. De geschetste aanpak van herstructurering is sterk gericht op fondsen en andere financiële instrumenten. Naar onze mening zijn er ook andere aanvullende instrumenten. Deze aanvullende instrumenten missen wij in de uitgangspunten. Zo kunnen	Wij herkennen dit, ook andere aanvullende instrumenten zijn bij herstructurering van belang. Daarbij gaat het met name om planologische instrumenten die gemeenten kunnen inzetten bij herstructurering. Door

	planologische instrumenten ingezet worden om randvoorwaarden aan ruimtelijke ontwikkelingen te verbinden.	Professor van der Krabben is hier onderzoek naar gedaan in opdracht van de GMR. De uitkomsten hiervan zijn in het RPW verwerkt.
	Pleidooi voor maatwerk voor uitbreiding bedrijfskavels op lokale bedrijventerreinen. Elke gemeente krijgt de mogelijkheid om lokale ondernemers ruimte te bieden op lokale bedrijventerreinen met een maximum van 5 hectare per gemeente. Wij zien liever maatwerk per gemeente/bedrijf waar wenselijk.	We kiezen er bewust voor om een maximum op te nemen. Maatwerk is echter altijd mogelijk in afstemming met het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW).
	Bedrijventerreinen met een bijzonder belang NEXTgarden benoemd/Looveer toevoegen De Groene Metropool Regio (GMR) kent volgens u een aantal bedrijventerreinen waar verschillende ruimtelijke en economische opgaven samenkomen. Aan deze bedrijventerreinen wordt een bijzonder belang toegekend (paragraaf 3.5). In paragraaf 3.7 van de technisch bijlage noemt u terecht NEXT Garden. Wij adviseren u om het Looveer als terrein van belang te benoemen in het kader van de circulaire opgave en ligging aan vaarwater.	De locatie Looveer komt niet uit het onderzoek van de bureaus BVR / Ecorys als terrein met een bijzonder circulair belang naar voren. Wij baseren ons hierbij op onafhankelijk onderzoek. Het niet opnemen van Looveer, betekent niet dat er geen plannen gemaakt kunnen worden. Met name de watergebonden ligging kan interessant zijn voor diverse (her)ontwikkel mogelijkheden. Next Garden is wel opgenomen aan de terreinen met bijzonder belang.
	Geen uitbreiding Grootschalige Detailhandelsvestiging/Perifere Detailhandels Vestiging locatie Ressen. Op de kaart van blz. 16 (technische bijlage) is de locatie Ressen aangegeven als een GDV/PDV locatie. Wij gaan ervan uit, dat deze locatie niet verder wordt uitgebreid en de locatie beperkt blijft tot 1 solitaire vestiging van de Hornbach (bouwmarkt/tuincentrum) alsmede een tankstation en een restaurant. Hierover zijn in het huidige Regionale Programma Werklocaties afspraken gemaakt.	Dat klopt, er is hier geen nieuwe uitbreidingsruimte meer.
Nijmegen	Op hoofdlijnen kunnen wij ons vinden in de uitgangspunten voor het nieuwe RPW 2025-2028. Het RPW schenkt aandacht aan belangrijke opgaven als herstructurering, intensivering, vergroening, klimaatadaptatie,	Dank

	biodiversiteit, netcongestie etc. De uitgangspunten sluiten aan bij de beleidsuitgangspunten van het Nijmeegse werklocatiebeleid. Het regionale beleid voor kantoren en (perifere) detailhandel wordt gecontinueerd. We zijn blij met de regionale aandacht voor de campussen in het nieuwe RPW.	
	Naast herstructurering en intensivering vinden we dat er ook ruimte nodig is voor nieuwe ontwikkelingen in de regio Na bedrijventerrein de Grift heeft Nijmegen geen uitleglocaties meer en daar ook geen ruimte voor. We zijn in de toekomst afhankelijker van herstructurering om ruimte te creëren op de Nijmeegse werklocaties en van nieuw aanbod van werklocaties in regiogemeenten. We zien dit als een gezamenlijke opgave met de regio. We vinden het positief dat de GMR constateert dat alleen herstructurering en intensivering het ruimteprobleem niet oplost en ook ruimte mogelijk maakt voor nieuwe ontwikkelingen. We willen ruimte kunnen bieden voor groei van het lokale (en regionale) MKB en nieuwe bedrijven. Ook hebben we (schuif-) ruimte nodig voor onze ambities voor doorontwikkeling van de campussen en circulaire economie.	Wij constateren ook het met het doorlopen van de stappen 1 tot en met 4 niet aan alle ruimtebehoefte kan worden voorzien en dat er daarnaast ook nieuwe ontwikkelruimte nodig is (45 hectare). De nieuwe ontwikkelruimte zien we als regio vooral als doorgroeilocatie voor bedrijven die al in de regio zijn gevestigd en daarnaast om schuifruimte te creëren voor potentiële herstructurering van de bestaande voorraad. Het gaat daarbij om nieuwe ontwikkelruimte voor lokale bestaande bedrijventerreinen en nieuwe ontwikkelruimte voor regionale bedrijventerreinen.
	Wij ondersteunen de doelstelling om ruimtewinst te behalen op bestaande terreinen door herstructurering. We ondersteunen ook de ambitie om zoveel mogelijk te intensiveren op nieuwe en bestaande terreinen, zodat zo min mogelijk nieuwe uitleg noodzakelijk is. Monitoring is belangrijk. We merken wel op dat de slagingskans van deze ambities samenhangt met de inzet van verschillende instrumenten: op het gebied van financiering (herstructureringsfonds/ vereveningsfonds etc.), planologisch-juridische instrumentarium, medewerking marktpartijen en beschikbaarheid van schuifruimte voor uitplaatsingen. Het onderzoek dat de provincie Gelderland uitvoert naar de intensivering op bestaande bedrijventerreinen in Gelderland (waar bedrijventerrein TPN-West als pilot aan mee doet) geeft	Wij onderschrijven een goede monitoring op de diverse onderdelen. Monitoring van het gehele RPW en specifiek gericht op herstructurering en intensivering wordt expliciet beschreven in het nieuwe RPW.

	meer inzicht in de haalbaarheid, instrumenten en financiële middelen die nodig zijn om tot haalbare businesscases te komen. We vinden het belangrijk om herstructurering en intensivering goed te monitoren en te evalueren om indien nodig bij te kunnen sturen. lmmers de praktijk is weerbarstig, herstructurering is een ingewikkeld en kostbaar proces en een zaak van lange adem. We zien een goede monitoring van zowel herstructurering, als intensivering graag terugkomen in het definitieve RPW.	
	We ondersteunen het streven om bestaande werklocaties te behouden. Het gaat naar onze mening vooral bij transformatieplannen om (het behoud en) de compensatie van economische functies en niet om het 1 op 1 compenseren van vierkante meters. We vinden het belangrijk dat er oog blijft voor de specifieke lokale situatie van een gemeente zodat maatwerk mogelijk is. Het alleen toestaan van transformatie naar wonen als er compensatie van de verloren vierkante meters bedrijventerrein plaatsvindt vinden we ver gaan. Temeer omdat Nijmegen weinig ruimte heeft voor compensatie en daarmee afhankelijk is van de regio. We zien dat er in de uitgangspuntennotitie geen sprake meer is van een compensatieplicht maar dat een gemeente die een terrein wil transformeren gevraagd wordt om zelf een plan te maken waarin aangegeven wordt hoe er getransformeerd en hoe er- indien nodig- gecompenseerd kan worden.	De regie om te zoeken naar compensatie/met een compensatieplan te komen ligt bij de gemeente zelf. Uitgangspunt is behoud van het areaal werklocaties maar er wordt ook gekeken naar behoud van arbeidsplaatsen. Op basis van beide aspecten vindt er een afweging plaats. Als er lokaal voor transformatie wordt gekozen is het aan de gemeente zelf om met een compensatieplan te komen. Mocht dat binnen de eigen gemeente niet lukken dan gaat de gemeente het gesprek aan met andere regiogemeenten. Het uiteindelijke plan bespreken we op de regionale tafel.
	We verzoeken om een aantal tekstuele wijzigingen in de notitie aan te brengen Uitgangspuntennotitie, pagina 7/8 H.3.4 Wat is er nog meer van belang? Verzoek om een tekstpassage op te nemen over huisvesting arbeidsmigranten: "in het RPW wordt aandacht geschonken aan de huisvesting van arbeidsmigranten".	Huisvesting van arbeidsmigranten is nader uitgewerkt in het RPW Campussen (en welke campussen dit betreft) worden in het hoofdstuk campus expliciet beschreven

	Uitgangspuntennotitie, pagina 9, H 4. Kantoorlocaties,4• bu/lit (Technische bijlage, pagina15, H.4.2 Uitgangspunten kantoren, 2e bu/lit): Verzoek om in de tekst over Campussen, "de Novio Tech Campus Nijmegen expliciet te noemen". Technische bijlage, pagina 26, bij/age 3, 4• bu/lit: Verzoek om de tekst over de Winkelsteeg als volgt aan te passen: " ... Winkelsteeg wordt een gemengde woon-werklocatie en de werkfunctie groeit op dit terrein met 3.000 arbeidsplaatsen". Uitgangspuntennotitie, pagina 8 H.3.4 Wat is er nog meer van belang? Verzoek om de tekstpassage van bulletpoint 6 aan te vullen met het 'behoud en bevordering van biodiversiteit' als integraal uit te maken deel van nieuwe en te herstructureren terreinen."	Biodiversiteit is onderdeel van de kwalitatieve eisen die aan nieuwe ontwikkelingen gesteld.
	Participatie • De gemeenteraad van Nijmegen constateert dat het besluitvormingsproces random de RPW onvoldoende de mogelijke participatie benoemt. En vraagt de GMR te zorgen voor een zorgvuldig participatieproces met diverse stakeholders en hiervoor ook voldoende tijd in te ruimen en voegt dit toe als punt 5 of ander logisch volgnummer in de zienswijzebrief. • De gemeenteraad van Nijmegen constateert dat dit niet op zichzelf staat, maar geldt voor alle kaderstellende documenten die de GMR voorbereidt voor besluitvorming van de raden. • De gemeenteraad van Nijmegen graag zou zien dat de GMR in dit en andere vergelijkbare gevallen de participatie SMART belicht, al dan niet afgestemd met de afzonderlijke colleges van B&W of bestuurlijke overlegtafels met een duidelijke en transparante rolverdeling tussen de GMR en de afzonderlijke colleges van B&W.	Ten behoeve van dit RPW traject is een uitgebreid participatietraject doorlopen. Deze heeft plaatsgevonden nadat de reacties van gemeenten (middels de zienswijzen) binnen waren. We hebben gesproken met de voorzitters van ondernemersverenigingen, parkmanagers, VNO-NCW, The Economic Board, makelaars, ontwikkelaars en beleggers.

	• De gemeenteraad van Nijmegen graag zou zien dat er hoe dan ook voldoende tijd wordt gereserveerd in het besluit voor het feitelijk kunnen vormgeven van een zorgvuldige participatie binnen de gemeenten.	
Overbetuwe	Wij kunnen ons vinden in de algemene uitgangspunten maar vinden dat deze nog onvoldoende zijn uitgewerkt om de consequenties scherp te hebben. Daarom de volgende wensen en bedenkingen:	Dank
	<u>Mogelijkheden voor een zienswijze op het definitieve RPW</u> De uitgangspunten zijn algemeen zoals eerder benoemd. De uitwerking van de uitgangspunten zal meer impact hebben die nu nog niet inzichtelijke is. Impact met mogelijk grote(re) consequenties voor gemeenten. Wij pleiten daarom om het concept definitief RPW voor te leggen aan de raden voor formele inbreng vanuit gemeenten. Liever een RPW met veel draagvlak (en passend bij de opgaven van gemeenten) vanuit de verschillende gemeenten dan een RPW onder tijdsdruk waar raden beperkt invloed op hebben gehad.	Bij de start van het RPW is de Regioagendacommissie geïnformeerd over het RPW middels een presentatie. Na de zomer van 2024 heeft er een zienswijzenprocedure plaatsgevonden op de Uitgangspuntennotitie. Op 24 februari 2025 is er een webinar rondom het RPW georganiseerd voor raadsleden. Het huidige RPW is op 1 januari 2025 verlopen en we hebben van de provincie tot de zomer gekregen om tot besluitvorming te komen. In de tijdsspanne tot de zomer 2025 paste het niet om een extra zienswijzeprocedure in te passen. Wij zijn echter graag bereid om aan extra informatievoorziening aan de raad te doen waar nodig tijdens het besluitvormingsproces bij gemeenten.
	<u>Inzet planologische instrumenten bij herstructurering</u> De aanpak voor herstructurering is sterk gericht op fondsen of andere financiële instrumenten. In het traject van het RPW is bestuurlijk en ambtelijk door gemeente Overbetuwe diverse keren aangegeven dat er ook aanvullende instrumenten zijn. Deze andere instrumenten missen wij in de uitgangspunten. Met planologische instrumenten kan de overheid randvoorwaarden aan de markt meegeven. De meeste herstructurering zal toch	Wij herkennen dit, ook andere aanvullende instrumenten zijn bij herstructurering van belang. Wij hebben daarom Prof. dr. Erwin van der Krabben gevraagd onderzoek te doen naar de (planologische) instrumenten in relatie tot de onrendabele top bij het beter benutten van bedrijventerreinen (zie Stap 3 in het RPW). Het

	door de markt opgepakt worden vanwege schaarse ruimte voor bedrijven. Wij zouden graag zien dat er collectief vanuit de GMR en/of provincie gestuurd wordt op planologische voorwaarden voor herstructurering van bedrijventerreinen. Enkele voorbeelden hiervan zijn: - Geen grootschalige ontwikkelingen op bestaande bedrijventerreinen: In de bestemmingsplannen/omgevingsplan op bedrijventerreinen ervoor zorgen dat er geen kavels kunnen worden opgekocht met als doel voor grootschalige (logistieke) ontwikkelingen, bijvoorbeeld groter dan 3 hectare. - Geen kleinschalige ontwikkelingen: In de bestemmingsplannen/omgevingsplan bij herstructurering/nieuwsbouw van bestaande bedrijfskavels is er geen ruimte voor bedrijfshallen/units/garages/opslagboxen kleiner dan een bepaald m2 per unit (bijvoorbeeld 200 m2). Deze randvoorwaarden zorgen dat er voor MKB bedrijven van 10-250 werkzame personen meer kansen zijn op de bedrijfsruimtemarkt. Juist deze groep bedrijven zijn de banenmotor van de economie.	gaat hier expliciet om meer dan alleen de financiële instrumenten.
	<u>Kansen Health, Hightech en Energy</u> In het Koersdocument economie van de toekomst is dit het eerste leidende principe: *"Economisch beleid concentreert zich op de topsectoren Health, Hightech en Energy. De input voor de campussen en de spinoff binnen het ecosysteem is beperkt opgeschreven."* De slotzin van de uitgangspuntennotitie luidt: "*De behoeften op en rond de campussen vragen om meer campus gerelateerde ruimte. Deze groei vraagt ook om ruimte in de omliggende (regio) gemeenten op bestaande bedrijventerreinen en nieuwe ontwikkellocaties. "*	Wij vinden ook dat campussen extra aandacht verdienen, vandaar dat dit als nieuw onderdeel binnen het RPW is toegevoegd. Campussen zijn een bron van (technologische) innovaties en een kweekvijver voor startende bedrijven. Onder het hoofdstuk Campussen hebben we dit verder uitgewerkt. Dank voor uw aanbod om aan de sluiten bij de regionale visies en ambities op het gebied om

	Wij zien graag beter terug hoe de bedrijven worden behouden die de campussen ontgroeien, wat de waarde van deze bedrijvigheid is en hoeveel ruimte hier beschikbaar moet komen (kwalitatief en kwantitatief). Dit ontbreekt nu in de uitgangspuntennotitie. Wij zien de bedrijventerreinen in Overbetuwe als een strategische plek in de GMR voor bedrijven passend bij de speerpunten. Als lokale overheid hebben wij zelf niet de capaciteit, kennis en middelen in huis om hiervoor een strategie op te stellen. Wij sluiten daarom graag aan bij de regionale visies en ambities op het gebied om Health, Hightech en Energy bedrijvigheid te behouden in de GMR. In paragraaf 3.7 Bedrijventerreinen met bijzonder belang (zie Technische bijlage RPW Uitgangspuntennotitie) worden een aantal terreinen die van bijzonder belang voor onze regio zijn benoemd. Wij vinden dat dit nu onvoldoende is onderbouwd en geen goede afspiegeling is van de GMR en de economische speerpunten. Bedrijventerrein de Aam is vanwege de kansen voor een cluster van health bedrijvigheid een passende aanvulling op de lijst van bedrijventerreinen met bijzonder belang.	Health, Hightech en Energy bedrijvigheid te behouden in de GMR. Wij zullen hier in het vervolgtraject op terugkomen. De Aam is toegevoegd als bedrijventerrein van bijzonder belang.
	<u>Geen uitbreiding logistiek ik Overbetuwe</u> In de uitgangspuntennotitie staat het volgende over logistiek: "….Logistiek is een noodzakelijke randvoorwaarde voor verdere groei van de regio. Denk alleen al aan de bevoorrading van winkels of bezorging van medicijnen….". De logistieke sector is de afgelopen jaren sterk gegroeid in Overbetuwe en de GMR. Deze sterke groei zorgt voor mobiliteitsopgaven en arbeidsmigranten waar geen huisvesting voor is. Vanuit Overbetuwe is er geen wens voor verdere vergroting van de logistieke sector. Kijk naar de bestaande voorraad in de logistieke knooppunten (incl. plannen voor de Grift in Nijmegen)	In de uitwerking van het onderwerp logistiek is hier nadrukkelijk aandacht aan gegeven, mede naar aanleiding van diverse bestuurlijke overleggen tussen de gemeenten van de logistieke knooppunten.

	om hier kansen voor onder andere stadslogistiek een plek te geven. Daarnaast zijn datacentra absoluut ongewenst.	
	<u>Ruimte voor lokale bedrijfskavels</u> Elke gemeente krijgt de mogelijkheid om lokale ondernemers ruimte te bieden op lokale terreinen met een maximum van totaal 5 hectare per gemeente. Dit is voor Overbetuwe een uitbreiding van 1% van de bestaande bedrijventerreinen. De 5 hectare moet geen absoluut getal zijn maar er moet ook gekeken worden naar de grootte van de lokale economie.	We kiezen er bewust voor om een maximum op te nemen. Maatwerk is echter altijd mogelijk in afstemming met het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW). Hierbij is ook een toevoeging gedaan dat dit bezien wordt in relatie tot de omvang van de gemeente/ economie.
Renkum	Wij vinden het een sterke verbetering dat in de uitgangspuntennotitie de kwalitatieve aspecten een grotere rol hebben gekregen ten opzichte van voorgaande RPW's waar veel meer op kwantiteit was ingestoken. We hebben met z'n allen de opgave om zorgvuldig om te gaan met de ruimte. De woningbouwopgave binnen de GMR vraagt o.a. ook om een toename van werklocaties: we willen tenslotte voldoende werkgelegenheid en voorzieningen kunnen bieden aan onze inwoners binnen de regio. De beperkte ruimte moet echter verdeeld worden over vele functies en het ongebreideld uitbreiden van bedrijventerreinen is allang niet meer van toepassing. Het behouden van bestaande werklocaties, verdichting op bestaande bedrijventerreinen, herstructurering en revitaliseren vinden we belangrijke punten in deze uitgangspuntennotitie.	Dank.
	Wij vinden dat uitbreiding van bedrijven wel passend moet blijven bij de schaal van de regio en het aanbod aan arbeidskrachten in de nabije omgeving. Hierdoor beperken we de vraag naar huisvesting van arbeidsmigranten, een toename van verkeersbewegingen, milieuverontreiniging, gezondheidsrisico's, etc.	Wij onderschrijven dat brede welvaart een belangrijk criterium is bij hoe om te gaan met ruimte voor werklocaties. Onder paragraaf 2.4. gaan we ook in op de regionale meerwaarde als basis voor de keuzes in het RPW. Aan de hand van de regionale meerwaarde bepalen we welke bedrijven wenselijk zijn om te faciliteren en

		welke niet. De principes van regionale meerwaarde die we toepassen binnen het RPW zijn: 1) Ondersteuning van regionale topsectoren 2) Faciliteren van circulaire economie 3) Balans tussen werkgelegenheid en leefkwaliteit 4) Slim en duurzaam ruimtegebruik Het is ook juist de regionale meerwaarde waarom wij zetten in op herstructurering en intensivering, op het beperken van de reisafstand, het beter benutten van werklocaties, randvoorwaarden ten behoeve van een fijne leefomgeving, circulaire economie, duurzame energievoorziening etc.
	Het uitgangspunt dat de GMR niet alle XXL-logistiek faciliteert, onderschrijven we. Maar ook voor de nieuwe vestiging van XXL-logistiek die ondersteunend is aan de topsectoren, verwachten we een goede afweging, vanuit de basis van 'brede welvaart'.	Zie hierboven, brede welvaart is voor alle nieuwe bedrijven van belang, dus brede welvaart is ook bij nieuwe vestiging van XXL logistiek ondersteunend aan de topsectoren een belangrijke afweging.
	Bij de uitwerking van de aanpak op herstructurering en intensivering van bedrijventerreinen, zien we naast de financiële middelen ook planologische instrumenten als een randvoorwaarde.	Wij herkennen dit, ook andere aanvullende instrumenten zijn bij herstructurering van belang. Wij hebben daarom Prof. dr. Erwin van der Krabben gevraagd onderzoek te doen naar de (planologische) instrumenten in relatie tot de onrendabele top bij het beter benutten van bedrijventerreinen (zie Stap 3 in het RPW). Het gaat hier expliciet om meer dan alleen de financiële instrumenten.
Rheden	Waardeert de inspanningen	Dank

	De gemeenteraad verzoekt de GMR om het bevorderen van de brede welvaart nadrukkelijker te verankeren in de uitgangspuntennotitie Regionaal Programma 2025-2028 als afwegings- en toetsingskader. De voorgestelde uitgangspunten met betrekking tot bedrijventerreinen beperken op dit moment de mogelijkheden voor gemeenten om op een proactieve en integrale wijze aan de slag te gaan met gebiedsverbeteringen. Wij zijn van mening dat brede welvaart een fundamenteel uitgangspunt zou moeten zijn bij de ontwikkeling en herontwikkeling van bedrijventerreinen. Het creëren van een duurzame en sociaal-economisch verantwoorde omgeving, waarin zowel economische als andere maatschappelijke belangen hand in hand gaan, vereist een bredere benadering dan nu wordt voorgesteld.	Wij onderschrijven dat brede welvaart een belangrijk criterium is bij hoe om te gaan met ruimte voor werklocaties. Onder paragraaf 2.4. gaan we ook in op de regionale meerwaarde als basis voor de keuzes in het RPW. Aan de hand van de regionale meerwaarde bepalen we welke bedrijven wenselijk zijn om te faciliteren en welke niet. De principes van regionale meerwaarde die we toepassen binnen het RPW zijn: 1) Ondersteuning van regionale topsectoren 2) Faciliteren van circulaire economie 3) Balans tussen werkgelegenheid en leefkwaliteit 4) Slim en duurzaam ruimtegebruik Het is ook juist de regionale meerwaarde waarom wij zetten in op herstructurering en intensivering, op het beperken van de reisafstand, het beter benutten van werklocaties, randvoorwaarden ten behoeve van een fijne leefomgeving, circulaire economie, duurzame energievoorziening etc.
	Een ander punt van zorg betreft de compensatieplicht bij transformaties van bedrijventerreinen. De gemeenteraad acht het onrealistisch en beperkend om deze plicht te handhaven. De praktijk wijst uit dat het voldoen aan de compensatie-eisen vaak een belemmering vormt voor transformatieprojecten, vooral wanneer deze gericht zijn op het bevorderen van brede welvaart. Wij verzoeken de GMR daarom om deze compensatieplicht te laten vervallen en ruimte te bieden voor transformaties die gericht zijn op milieuverbetering, leefbaarheid en sociaal-	In de uitgangspuntennotitie omschrijven wij geen compensatieplicht maar een inspanningsverplichting om een compensatieplan in te dienen bij de regio als de gemeente een transformatie ambieert. Zo borgen we dat iedere gemeente autonomie heeft maar wel binnen de regionale afspraken. De regie om te zoeken naar compensatie/met een compensatieplan te komen ligt bij de gemeente zelf. Uitgangspunt is behoud van het

	economische vooruitgang, zonder de last van compensatie-eisen. In het verlengde hiervan constateert de gemeenteraad dat de conceptnotitie te weinig ruimte biedt voor autonomie van de individuele gemeenten. In het licht van brede welvaart is het cruciaal dat gemeenten de mogelijkheid hebben om in bijzondere omstandigheden beslissingen te nemen die passen bij lokale context en behoeften. Wij verzoeken de GMR dan ook om de autonomie van gemeenten te vergroten, zodat zij in staat zijn om in bijzondere omstandigheden en in lijn met de bredere welvaartsdoelstellingen bedrijventerreinen te transformeren.	areaal werklocaties maar er wordt ook gekeken naar behoud van arbeidsplaatsen. Op basis van beide aspecten vindt er een afweging plaats. Als er lokaal voor transformatie wordt gekozen is het aan de gemeente zelf om met een compensatieplan te komen. Mocht dat binnen de eigen gemeente niet lukken dan gaat de gemeente het gesprek aan met andere regiogemeenten. Het uiteindelijke plan bespreken we op de regionale tafel.
	De gemeenteraad mist een heldere uitwerking van de "slimme" clustering van economische functies, zoals industrie. Wij achten het van belang dat z.s.m. een strategische benadering komt waarin duidelijk wordt welke functies zich lenen voor clustering en waar deze het beste kunnen worden gepositioneerd binnen de regio. Hoewel de noodzaak van voldoende bedrijventerreinen wordt erkend, pleit de gemeenteraad ervoor om te werken vanuit het principe "het juiste bedrijf op de juiste plek". Het behoud van bedrijventerreinen voor hogere milieu categorie bedrijven moet geen doel op zich zijn, dient altijd integraal bekeken worden. Dit uitgangspunt zou nader geconcretiseerd moeten worden om te waarborgen dat bedrijventerreinen optimaal bijdragen aan de brede welvaart.	In het RPW schrijven wij bewust geen clustering van bedrijven voor en welke bedrijven waar moeten komen. Die keuzes liggen bij de gemeenten zelf, daarmee behouden gemeenten autonomie. Wij scheppen wel randvoorwaarden voor het creëren van nieuwe ontwikkelruimte. Daarbij bieden we de mogelijkheid om werkmilieus naar behoefte te kunnen faciliteren.
	Ten aanzien van werkgelegenheid is de gemeenteraad van mening dat de notitie te veel gericht is op het behoud van bestaande situaties. Bij transformaties van bedrijventerreinen, waarbij werken en wonen worden vermengd, kan juist sprake zijn van meer of andere vormen van werkgelegenheid die de regio ten goede komen. Wij verzoeken de GMR om hier meer aandacht aan te besteden. De gemeenteraad wenst meer lokale ruimte te	Het mengen van wonen en werken is inderdaad een essentieel onderdeel en biedt voor bepaalde bedrijven mogelijkheden om niet op werklocaties te landen. Juist daarom zetten wij in op functiecombinaties, bijvoorbeeld in woonwijken of in binnensteden. Dat zijn

	zien voor de vestiging van kleine kantoren op bedrijventerreinen. Dit zou lokale ondernemingen en start-ups de kans geven om zich te vestigen en bij te dragen aan de dynamiek en diversiteit van de bedrijventerreinen in onze regio.	plekken waar bepaalde lokale bedrijven en startups een fysieke plek kunnen krijgen.
Rozendaal	Complimenten, positieve zienswijze.	Dank
	Ondanks dat de uitgangspuntennotitie RPW Rozendaal in directe zin niet raakt zien wij het belang in van dit document voor de regio en de provincie en indirect ook wel ook omdat veel van de bewoners van Rozendaal werken op de verschillende werklocaties in de regio. Daarnaast is de druk op de ruimte groot, woningen, de energietransitie en de omslag naar een circulaire economie vragen ook ruimte. Dat neemt echter niet weg dat er ook voldoende ruimte moet blijven voor economische activiteiten.	-
Wijchen	Stemt in met uitgangspuntennotitie	Dank
	Gemeenteraad heeft in een motie op 30 november 2023 opgeroepen om de mogelijkheid te onderzoeken om lokale bedrijven te verplaatsen naar de beoogde uitbreiding van Bijsterhuizen om zo ruimte te maken voor woningbouw (mogelijke transformatie lokaal bedrijventerrein). Het college geeft momenteel uitvoering aan deze motie door het uitvoeren van een ruimtelijke verkenning naar de mogelijkheden voor woningbouw, werklocaties en groene uitloopgebieden. Dit in lijn met de strategie van de GMR om de juiste dingen op de juiste plek te doen. Dit staat met name beschreven in paragraaf 3.2 (pagina 6) van de uitgangspuntennotitie. De verkenning is nog gaande maar er lijkt geen strijdigheid met de uitgangspuntennotitie.	Wij hebben (recent) begrepen van uw college dat de noodzaak om lokale bedrijven te verplaatsen naar de beoogde uitbreiding van Bijsterhuizen niet meer actueel is.
Inbreng Stakeholders		

Ondernemers-verenigingen	Aandacht voor behoud milieu categorieën op bedrijventerreinen	Stap 1 behoud werklocaties aangepast om ook behoud milieu categorieën onderdeel van compensatie te laten zijn
	Ondersteuning van de lijn om in te zetten op herstructurering en minder op nieuwbouw	
	Om gezamenlijke parkeervoorzieningen te realiseren (en andere vormen van parkeren – zoals Transferium) moeten ook parkeernormen losgelaten worden	Dit vraagt om maatwerk vanuit regio en gemeenten
	Goed parkmanagement (met ledenstructuur) is noodzakelijk	Is nu opgenomen als verplichting bij nieuwe ontwikkelingen
Parkmanagers	Ruimte voor hmc bedrijvigheid – goede bereikbaarheid locaties	Bereikbaarheid is van groot belang bij de (her)ontwikkeling van terreinen
	Let op bij stap 2 ruimtewinst door middel van optoppen met auteursrechten van architecten	Goed om hiervan op de hoogte te zijn bij verdere planuitwerkingen
	Stapelen van functies (goederen omhoog brengen) is kostbaar	Herkenbaar. Indien gronden schaars zijn, is dit de enige oplossing, gronden zelf worden ook duurder
	Betaalbare bedrijfshuisvesting is van groot belang	Is een uitdaging (landelijk) met alle wensen/ eisen waaraan voldaan moet worden om toch voldoende betaalbare bedrijfshuisvesting te kunnen realiseren
	Handhaving gemeenten van groot belang (zowel bij nieuwe ontwikkelingen), maar vooral op bestaande bedrijventerreinen	Belangrijk punt die meegenomen wordt in communicatie richting gemeenten
Marktpartijen; makelaars, ontwikkelaars, beleggers	Twijfel of er onvoldoende ruimtewinst te behalen valt met stap 2 (optoppen gebouwen) ivm technische mogelijkheden gebouwen en planologische beperkingen gemeenten	Signaal is duidelijk. Casuïstiek zal per gebouw apart bekeken moeten worden Het gaat niet alleen om optoppen, ook om aanbouwen of benutten onbebouwde ruimte. Gemeenten zullen in hun omgevingsplan voldoende ruimte voor uitbreiding mogelijk moeten maken.
	Aandacht voor leegstand bij (grootschalige) logistiek. Vrees voor nieuwe varkenscyclus bij vastgoedontwikkelingen.	In het onderdeel grootschalige logistiek wordt aandacht besteed aan de huidige leegstand en

		daarom ook extra aandacht voor de 2-jaarlijkse monitoring
The Economic Board (TEB)		
	De rol van de campussen in deze regio is van groot belang, fijn dat deze een plek krijgen in het RPW. De campussen krijgen echter andere namen, gerelateerd aan LIfeport. Gebruik de juiste namen.	Naamgeving is aangepast.
	De ambitie is hoog, hoe gaat de regio daarmee om?	We gaan uit van een 5 stappenplan, 5 knoppen om aan de draaien: Stap 1: Behoud van bedrijventerreinen Stap 2: Ruimtelijk beter benutten (Intensiveren) Stap 3: Functioneel beter benutten (Herstructureren) Stap 4: Combineren van werk met andere functies Stap 5: Nieuwe ontwikkelruimte voor de resterende ruimtebehoefte
	Hoe wordt omgegaan met de tranchering nieuwe ontwikkellocaties?	Er is ruimte voor 45 hectare nieuwe ontwikkelingen. We hebben afgesproken dat we gemeenten de ruimte geven om op die 45 hectare in te tekenen en dus niet in tranches te werken. Hoe dat proces er precies uit gaat zien werken we in het vervolgproces verder uit.
	Wie gaat er over de bedrijven op de campussen? Dat is niet helemaal duidelijk.	Als GMR gaan we alleen over de fysieke ruimte en het faciliteren van die behoefte. Daarover maken we afspraken in het RPW. Voor een duurzame economische ontwikkeling en het innovatieve vermogen van de regio is het van belang dat de positie van de campussen verder wordt versterkt in zowel economisch als

		ruimtelijk opzicht. Dat betekent dat er regionaal aandacht moet zijn voor het faciliteren van voldoende ruimte voor innovatieve bedrijven. Dat is waarover afspraken worden gemaakt in het RPW; in de fysieke ruimtebehoefte voorzien. Daarnaast is het van belang dat de ruimtelijke randvoorwaarden verbeterd worden (zoals de bereikbaarheid via het OV). Doorontwikkeling van de campussen en het vergroten van de bijdragen van de campussen aan de regionale economie vraagt niet alleen om fysieke ruimte, maar ook om organiserend vermogen en sociaaleconomische programmering. De GMR zal hier geen leidende rol in spelen.
	Hoe ligt de relatie met gezondheid, groen, wonen? Die kan beter worden uitgewerkt.	Een gezonde leefomgeving is ook ons uitgangspunt, daar staan we als GMR ook voor. Dit is een belangrijk uitgangspunt hoe om te gaan met ruimte voor werklocaties. Onder paragraaf 2.4. gaan we daarom in op de regionale meerwaarde als basis voor de keuzes in het RPW. Aan de hand van de regionale meerwaarde bepalen we welke bedrijven wenselijk zijn om te faciliteren en welke niet. De principes van regionale meerwaarde die we toepassen binnen het RPW zijn: 1) Ondersteuning van regionale topsectoren 2) Faciliteren van circulaire economie 3) Balans tussen werkgelegenheid en leefkwaliteit 4) Slim en duurzaam ruimtegebruik

		Het is ook juist de regionale meerwaarde waarom wij zetten in op herstructurering en intensivering, op het beperken van de reisafstand, het beter benutten van werklocaties, randvoorwaarden ten behoeve van een fijne leefomgeving, circulaire economie, duurzame energievoorziening etc.
	Vergeet ook het belang van shared facilities op bedrijventerreinen niet, het is van belang ook daar rekening mee te houden.	Dat is aan gemeenten om in de planuitwerking rekening te houden met een goede stedenbouwkundige structuur/ opzet.
	Netcongestie is een belangrijke drempel voor ontwikkeling. Kijk ook goed naar wat kan waar wel.	In paragraaf 3.3 wordt nadrukkelijk beschreven wat wel/ niet kan, gebaseerd op een gezamenlijke tekst die met Liander is geformuleerd.
	Belang om verschillende typen werkgelegenheid te hebben voor alle groepen in de samenleving.	Er is in paragraaf 3.2 aangegeven voor welke werkmilieus

Raadsvoorstel

onderwerp	Jaarrekening 2024 en begroting 2026 ODRA
zaaknummer	Z/25/490728
documentnummer	INT/25/1248922
portefeuillehouder	B. Kagei
portefeuille	Milieu

1. Samenvatting

Vanuit de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) zijn de jaarrekening 2024 en de begroting 2026 toegestuurd. Aan de deelnemende gemeenten wordt gevraagd om, indien gewenst, een zienswijze in te dienen over de begroting 2026.

Jaarrekening 2024

In het jaar 2024 heeft de ODRA voor de gemeente Zevenaar in totaal 105% van de begroting 2024 uitgevoerd. Doordat er in 2024 meer handhaving heeft plaatsgevonden en de ODRA extra advieswerkzaamheden heeft uitgevoerd bij ruimtelijke projecten en ingediende omgevingsvergunningen, zijn begrote programma-onderdelen overschreden voor de gemeente Zevenaar, wat ook zichtbaar is geworden in meer legesopbrengsten over 2024. De accountant heeft over de jaarrekening 2024 een goedkeurende verklaring op inhoud en rechtmatigheid verstrekt.

Organisatiebreed heeft de ODRA het boekjaar 2024 met een positief saldo van € 67.300 afgesloten.
Het positieve resultaat is mede ontstaan door lagere personeelskosten en een hogere rente.
De ODRA had over het jaar 2024 een sluitende begroting gepresenteerd.
In de Gemeenschappelijke Regeling ODRA is een bepaling over een minimale ratio van 0,8 % voor de weerstandscapaciteit opgenomen om te voldoen aan de door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat gestelde robuustheidscriteria voor alle Omgevingsdiensten.
Het positieve saldo wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor bovenwettelijk verlof waardoor de ratio van de weerstandscapaciteit 0,84% wordt.

Begroting 2026

De ODRA presenteert een sluitende begroting 2026. De totale bijdrage van de gemeente Zevenaar in de begroting ODRA 2026 bedraagt € 927.600. In de begroting is rekening gehouden met € 205.200 aanvullende werkzaamheden die bekostigd worden door middel van de bij deze aanvullende opdrachten behorende financiering. Het gaat hierbij onder andere om projecten als ondermijning, externe veiligheid, specialistische bodem-/bouwtaken voor het team VTH en specifieke milieuadvisering voor het team OFLV.
De basistaken die de ODRA overeenkomstig de gemeenschappelijke regeling (GR) voor de gemeente Zevenaar uitvoert op het gebied van vergunningverlening en toezicht & handhaving Milieu, zijn gebaseerd op de landelijke handhavingsstrategie en bedragen in de begroting 2026 € 722.400.
Het uurtarief wordt met €3,- verhoogd tot € 107,- om structurele effecten van de gemeentelijke cao en de inflatie op te vangen.

De meerjarenbegroting van de ODRA laat zien dat de kosten verder gaan stijgen door een verwachte loonontwikkeling en de volumeomvang.

In de begroting 2026 ODRA zijn bestemmingsreserves opgenomen. Overeenkomstig de Nota verbonden partijen Zevenaar 2019 dient geen verdere reservevorming plaats te vinden bij een gemeenschappelijke regeling.
Tegen het in stand houden van deze bestemmingsreserves in de begroting 2026 ODRA wordt een zienswijze ingediend.

2. Raadsvoorstel
Wij stellen u voor:
1. kennis te nemen van de jaarrekening 2024
2. in lijn met de Nota verbonden partijen Zevenaar 2019 een zienswijze in te dienen over de begroting 2026 van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) overeenkomstig de bij dit raadsvoorstel gevoegde conceptreactie.

3. Waarom naar de raad
Volgens artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 28, zesde lid van de gemeenschappelijke regeling kunnen de raden van de deelnemende gemeenten bij het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst hun zienswijze over de begroting naar voren brengen.

4. Doelstelling en beoogd resultaat
Wij willen u in de gelegenheid stellen om uw zienswijze te geven over de begroting om invloed te houden op de taken, te behalen doelstellingen van de ODRA en om uitvoering te geven aan de Nota verbonden partijen Zevenaar 2019.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten
1.1 De begroting ODRA 2026 is sluitend en door verhoging van het uurtarief stijgen de kosten
Om structurele effecten van cao-afspraken en inflatie op te vangen stijgt het uurtarief en stijgen de kosten in de begroting 2026 voor de uitvoering van de basistaken van de ODRA.

1.2 Het vormen en in stand houden van bestemmingsreserves is niet wenselijk
Overeenkomstig de Nota verbonden partijen Zevenaar 2019 dient geen verdere reservevorming plaats te vinden bij een gemeenschappelijke regeling en dienen positieve jaarresultaten terug te vloeien naar de deelnemende gemeenten.

Alternatieven
N.v.t.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Door middel van een brief maken wij kenbaar dat er een zienswijze over de begroting ODRA 2026 wordt ingediend. De ODRA zal de zienwijze meenemen in het definitief vaststellen van de begroting 2026 en de raad hierover informeren. Evaluatie is niet van toepassing.

7. Klimaat en duurzaamheid
N.v.t.

8. Communicatie

Overeenkomstig artikel 28, vijfde lid van Gemeenschappelijke Regeling ODRA is openbaar kennis gegeven van de terinzagelegging van de begroting ODRA 2026.

9. Kosten, baten en dekking

Voor de wettelijke basistaken ontstaat een verhoging van € 22.100 als gevolg van de stijging van het uurtarief. De GR-bijdrage aan de begroting ODRA 2026 stijgt daardoor naar € 722.400.

De aanvullende werkzaamheden in de begroting ODRA worden bekostigd uit andere budgetten. De GR-bijdrage stijgt in 2026 naar € 205.200. Een verhoging van € 16.300.

De totale bijdrage aan de begroting ODRA 2026 wordt verhoogd naar € 927.600.

De totale kostenstijging verwerken wij in de kadernota 2026 van de gemeente Zevenaar.

10. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INK/25/1253357	Jaarstukken ODRA 2024
2.	INK/25/1253360	Begroting ODRA 2026
3.	INT/25/1248920	Dashboard verbonden partijen ODRA
4.	UIT/25/1248928	Brief met reactie op begroting ODRA 2026

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Raadsvoorstel en -besluit jaarrekening 2024 en begroting 2026 ODRA
zaaknummer	Z/25/490728
documentnummer	INT/25/1248922

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat de raad op grond van de Gemeenschappelijke regeling ODRA een zienswijze mag indienen op de begroting van de ODRA;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar

Gelet op artikel 35 Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 1 en 28 leden 1, 5 en 6 van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA;

besluit:

1. kennis te nemen van de jaarrekening 2024;
2. in lijn met de Nota verbonden partijen Zevenaar 2019 een zienswijze in te dienen over de begroting 2026 van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA).

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
drs. L.F. Sluis	drs. L.J.E.M. van Riswijk

JAAR-VERSLAG 2024

OMGEVINGSDIENST **REGIO ARNHEM**

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Katern

INHOUDSOPGAVE

KATERN 1

04 Voorwoord Jaarverslag 2024

06 A: Onze prestaties op een rij

09 B. Omgevingsvergunningen

011 C. Naleefgedrag verbeteren (toezicht en handhaving)

014 D. Adviseurs geluid, trillingen en emissies

017 E. Focus op projecten en innovatie

022 F. We werken samen in Gelderland

024 G. Werken aan goede dienstverlening en doelmatige bedrijfsvoering

028 H. Sociaal jaarverslag

KATERN 2

034 I: Inleiding, grondslagen en uitgangspunten

036 J. Baten en lasten; programma-indeling, product – en klantgroepen

042 K. Staat van baten en lasten - categoriale indeling

045 L. Balans per 31 december 2024

054 M. Financiële weerbaarheid en risico's

057 N. Rechtmatigheidsverklaring dagelijks bestuur

058 O. Ondertekening

BIJLAGEN

060 1: Specificatie per partner

062 2: Specificatie producten

063 3: Specificatie diensten

064 4: Specificaties productie/ bestedingen gezamenlijke diensten en projecten

065 4: Organogram ODRA

066 Controleverklaring accountant

COLOFON

Het jaarverslag 2024 van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) is een weerslag van onze collectieve prestaties en is geschreven door teamleiders, management, staf en communicatie (eindredactie).

De foto's zijn van Karin Veenendaal (www.karinveenendaal.nl) en StudioBont (www.studio-bont.nl) heeft het jaarverslag vormgegeven.

We verspreiden ons jaarverslag naar onze partners, raadsleden en staten-leden en publiceren dit verslag op www.odregioarnhem.nl
Voor reacties of vragen communicatie@odra.nl

EEN BEWOGEN JAAR

In het voorjaar van 2021 presenteerde de commissie Van Aartsen haar bevindingen over het stelsel van vergunningen, toezicht en handhaving (VTH). De Algemene Rekenkamer deed met een scherpe analyse over het gebruik van data en informatie door omgevingsdiensten, ook een duit in het zakje. Beide rapporten openbaren wat beter kan in onze wereld. Het zijn wake up calls die ons hebben aangespoord werk te maken van verbetering en versterking van het stelsel. Niet dat ik het met alle constateringen eens was, maar ik heb de rapporten wel omarmd.

Maar de twee rapporten zijn als de eerste zwaluw die nog geen zomer brengt. Wat ik wil zeggen, de analyse is één, maar aanpakken en doorpakken is twee. We kunnen stellen dat het milieu weer de politieke aandacht heeft die het verdient. De staatssecretaris van I&W heeft de Kamer begrepen en stelde het Interbestuurlijk Programma versterking VTH in. En dat programma, waarin gemeenten, provincies, waterschappen, Rijk, ILT, Rijkswaterstaat en omgevingsdiensten hebben samengewerkt aan de opdracht van de politiek, is in september 2024 afgerond. Goede voorstellen, inspirerende vergezichten en concrete projecten. We weten nu wat ons te doen staat.

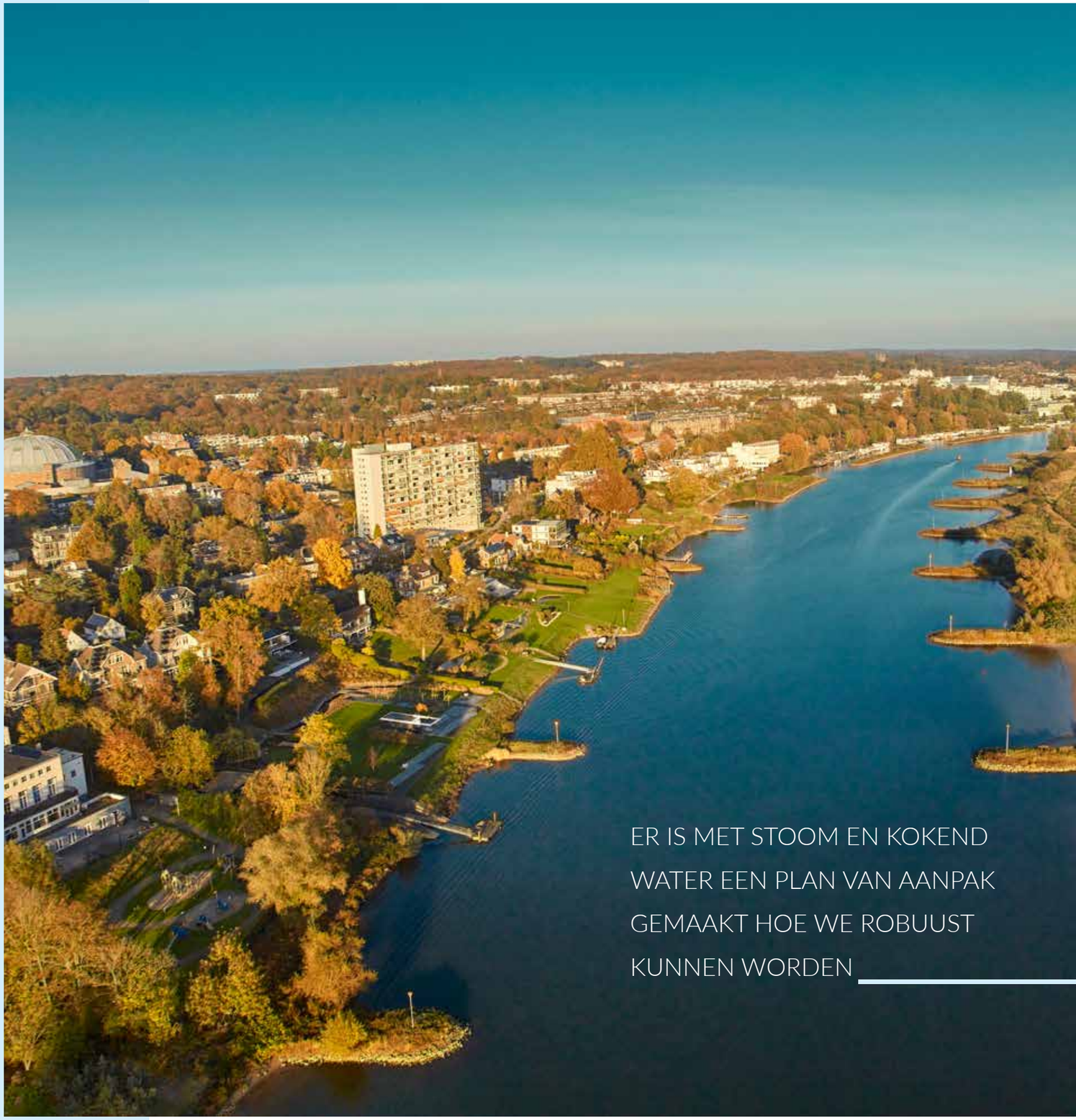

En dat hebben we binnen ODRA gemerkt. Er is met stoom en kokend water een plan van aanpak gemaakt hoe we robuust kunnen worden. Eind 2024 kregen we de score ‘groen’ van het ministerie van I&W. Dat wil zeggen dat ODRA voldoet aan de 11 criteria en robuust is. We voldoen ook aan nagenoeg alle 43 kwaliteitscriteria voor onze mensen in het veld. Met dank aan de landelijke campagne ‘Omdat je staat voor je leefomgeving’ lukt het ons om vacatures snel en met goed opgeleide mensen in te vullen. We hebben de begroting en bedrijfsvoering op orde en bijna het laagste uurtarief in Gelderland. We hebben het Meerjarenprogramma afgerond.

Maar dat alles is geen reden om de duimen achter de bretels te steken en te denken dat we klaar zijn voor de toekomst. In 2024 zijn in opdracht van beide besturen de eerste verkenningen uitgevoerd over een samenwerking met Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN). De verkenning heeft veel inzicht gegeven in hoe beide diensten ervoor staan. In 2024 zijn op verschillende momenten en in verschillende samenstellingen gesprekken gevoerd over de samenwerking. Die gesprekken lopen nog door.

Ondertussen moeten we niet verwaarlozen waar we voor staan. Wat ons alledaagse werk is: dat is voorkomen van milieuschade. We hebben een belangrijke rol in bevorderen van een schone, (bouw)veilige en gezonde leefomgeving. Uiteindelijk is dat waar wij van zijn. Het VTH-stelsel als zodanig, krijgt soms te veel aandacht. Natuurlijk moeten we de processen organiseren en ook het stelsel goed inrichten. Maar onze core business is niet vergaderen, maar zorg hebben voor de omwonenden van een fabriek, inwoners van de stad, medewerkers op een bedrijventerrein, kinderen spelend in de zandbak in hun wijk. Ze hebben allemaal recht op een schone, veilige en gezonde leefomgeving. Het was in alle opzichten een bewogen jaar!

Ruben Vlaander
Directeur Omgevingsdienst Regio Arnhem

ONZE PRESTATIES OP EEN RIJ

1. ONZE DOELEN EN RESULTATEN: HET PLANNING & CONTROL PROCES

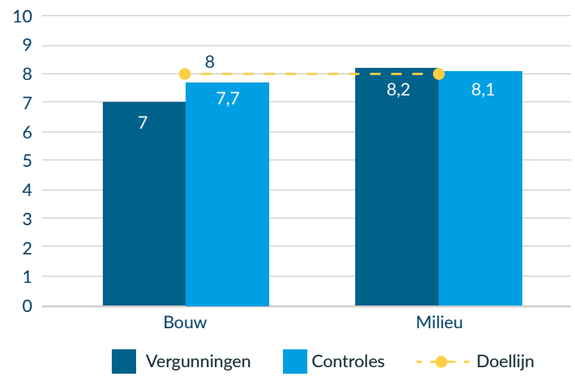
Met dit jaarverslag doen wij verslag over onze prestaties in 2024. We laten zien waar het goed ging, maar melden ook waar we de doelen niet gehaald hebben en wat op die punten onze ambities waren voor 2024. Ons jaarverslag is het sluitstuk van de Planning en Control-cyclus (P&C). De start van de cyclus 2024 was in het najaar 2022. Het Algemeen Bestuur heeft toen de kadernota voor de begroting 2024 vastgesteld. In juli 2023 is de begroting 2024 vastgesteld. Deze hebben we samen met onze partners geconcretiseerd in werkprogramma's voor 2024. De werkprogramma's bevatten het aantal te leveren producten en diensten voor het reguliere VTH-werk.

2. TEVREDENHEID VAN ONZE AANVRAGERS, INDIENERS, ONDERNEMERS EN BEWONERS.

ODRA verleent vergunningen, houdt toezicht en handhaaft. De wijze waarop het contact met bewoners en ondernemers verloopt, meten we doorlopend; de resultaten vormen een belangrijke maatstaf voor kwaliteit van de publieke dienstverlening door ODRA.

De uitkomsten van deze tevredenheidsmetingen zijn in onderstaande grafiek samengevat:

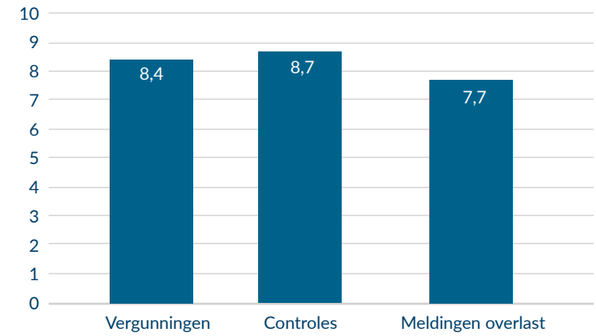
Tabel 1: Tevredenheid Publieke Dienstverlening

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is er een nieuw systeem voor het indienen van aanvragen en meldingen gelanceerd, het Omgevingsloket. Het Omgevingsloket is onderdeel van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Daarnaast zijn er de Omgevingsplannen en de Omgevingsvisies ter vervanging van de bestemmingsplannen. Hierdoor was er een periode van onduidelijkheid over welke regels gelden voor bedrijven en inwoners. Dit zagen we terug in de tevredenheid over onze dienstverlening. We zien dat indieners van meldingen en aanvragers van vergunningen met name ontevreden zijn over het systeem achter het Omgevingsloket.

Als we kijken naar de stelling "Ik ben vriendelijk behandeld" dan scoren we aanzienlijk hoger en hier blijven wij, ten opzichte van voorgaande jaren, op verbeteren.

Tabel 2: 'Ik ben vriendelijk behandeld"

Financieel resultaat

De gemeenten en provincie waarvoor ODRA de taken uitvoert, zijn naast opdrachtgever ook eigenaar (financier) van ODRA. We streven ernaar om het financieel resultaat in balans te hebben met de prestaties (prijs-kwaliteit). Dit is waar gemeenteraden en Provinciale Staten mede naar kijken. ODRA heeft afgelopen jaren de kosten steeds beperkt weten te houden, ondanks de hoge inflatie en een CAO met aanzienlijke loonstijgingen. ODRA is er trots op dat we een omgevingsdienst zijn met één van de laagste tarieven in Nederland. Vanwege echter het gegeven dat het leeuwendeel van de kosten van ODRA uit personeel bestaat en ODRA vrijwel uitsluitend wettelijke taken uitvoert, zijn grote besparingen niet mogelijk. Ook komende jaren zullen wij echter continu blijven sturen op niet alleen een effectieve maar ook efficiënte uitvoering.
Het uiteindelijke resultaat over 2024 is € 67.300 positief.
De jaarrekening laat een exploitatie zien van € 26,1 miljoen, 300K lager dan de begroting.

3. SAMENVATTING VTH-RESULTATEN

Het kwantitatieve doel om tenminste 98% van de afgesproken werkpakketten te realiseren, is ook in 2024 weer gehaald. Nu zeggen aantallen niet zo veel, het gaat in de werkzaamheden van ODRA toch vooral om de impact (meerwaarde) van onze inspanningen op de leefomgevingskwaliteit. En die kwaliteit staat onder druk. Dit concluderen we vooral uit het over de hele linie blijvend stijgen van het aantal klachten van burgers over allerlei vormen van overlast (vooral geluid en geur/lucht). Met onze inzet pogen we de ervaren aantasting van de leefomgevingskwaliteit te verminderen. Dat lukt vaak, maar niet altijd. Onder andere omdat we de klacht niet altijd kunnen oplossen.

Middels milieu- en bouwvergunningen en afhandeling van milieumeldingen, hebben we initiatiefnemers ruimte voor ontwikkeling gegeven en tegelijkertijd de belasting op de leefomgevingskwaliteit zo goed mogelijk geborgd (een vergunning is immers in feite een toestemming om te mogen belasten). Door middel van gericht en zorgvuldig uitgevoerd toezicht (milieucontroles, bodemcontroles en bouwcontroles), zien we er bovendien op toe dat de belasting van de omgeving ook beperkt blijft tot hetgeen is toegestaan (vergund). Daar waar we constateren dat dit niet gebeurt, treden we handhavend op. Dat leidt tot het opleggen van dwangsommen en het zo nodig innen hiervan. Daarnaast dragen we steeds meer bij aan het adviseren van onze eigenaren bij ruimtelijke ontwikkelingen. Daarmee proberen we samen problemen na realisatie van de ontwikkelingen te voorkomen.

4. SAMENVATTING ORGANISATORISCHE DOELEN

De vraag naar regulering wordt groter en dat betekent dat ook ODRA groeit. In 2024 is een extra team milieutoezicht van start gegaan. Ook investeren we in het aantrekken van vaste medewerkers, hetgeen kostenbesparend werkt. Daarnaast hebben we in 2024 de voorbereidingen getroffen voor de overgang naar een nieuw financieel systeem dat op 1 januari 2025 actief moet zijn. Dit systeem sluit beter aan op het werk dat we doen en maakt sturing op de resultaten makkelijker. Ook is de ontwikkelbaarheid van deze applicatie beter door onszelf in te vullen en wordt het breed door Omgevingsdiensten gebruikt. Dit alles maakt dit systeem toekomstbestendig.

Daarnaast is in 2024 geïnvesteerd in de kwaliteit van data en het beter inzichtelijk maken van deze data door middel van informatie over vergunning gerelateerde activiteiten in de regio Arnhem. Dankzij een zogeheten geo-viewer kunnen nu niet alleen medewerkers maar ook andere geïnteresseerden een goed beeld krijgen van wat er in de omgeving aan activiteiten plaatsvindt. Dit wordt de komende jaren verder ingevuld.

3

OMGEVINGSVERGUNNINGEN

Omgevingsdienst Regio Arnhem

1. OMGEVINGSVERGUNNINGEN (BOUW)

In 2024 is, samen met de Omgevingswet, de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) van kracht geworden. Vooralsnog is WKB alleen voor de gevolgklasse 1 in werking getreden. Het verbouw-gedeelte is voor de komende jaren uitgesteld en bij de overheid gebleven. De eerste vergunningen zijn afgegeven, bouwmeldingen zijn ontvangen en het toezicht wordt door de externe kwaliteits-borger uitgevoerd. Aanvankelijk kwamen de (grotere) bouwplannen (m.n. woningbouw) niet op gang. De verwachte aantal bouwplannen met bijbehorende uren zijn dan ook niet gerealiseerd in 2024

Voor de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Renkum en Doesburg hebben we in 2024 de resterende aanvragen omgevingsvergunnin-gen voor de activiteit Bouwen en voor de overige Wabo-activiteiten afgehandeld en zijn we gestart met het werken onder de Omgevings-wet. Aanvragen worden getoetst aan de diverse geldende wet- en regelgeving en de besluiten worden (grotendeels) binnen de wettelijke termijnen genomen. Daarnaast hebben we meldingen voor sloop-werkzaamheden en brandveilig gebruik gebouwen afgehandeld en de eerste technische meldingen die gelden voor het bouwen onder de wet Kwaliteitsborging. Ook hebben we adviezen verstrekt over construc-ties, stikstof, de welstandstoets, monumentenzorg en natuur inclusief bouwen. Een mooi voorbeeld van een project dat dankzij de kennis en expertise van onze mensen tot stand is gekomen is de transformatie van de Walburgiskerk in Arnhem naar hotel en horeca. Het behoud van de monumentale waarden, gecombineerd met de huidige eisen voor wat betreft energiebesparing en natuurinclusief bouwen was een stevige uitdaging. Met een uiteindelijk mooi resultaat.

Om ons werk goed te kunnen doen, zoeken we altijd afstemming met de inhoudelijk deskundigen en betreffende afdelingen van de gemeenten over planologische afwijkingen, landschappelijke waarden, mobiliteit en erfgoed.

We hebben voor Renkum, Lingewaard en provincie Gelderland de bouw gerelateerde bezwaar- en beroepsprocedures afgehandeld. Daarbij hanteren we de geldende kwaliteitsstandaarden en beschikken we binnen de wettelijke termijnen.
We ondersteunen inwoners en ondernemers professioneel en effectief bij de voorbereiding van (bouw)planontwikkeling. Dit houdt in dat we inwoners begeleiden in de procedures en het stappenplan en bij de beoordeling letten we op juistheid en volledigheid.

2. OMGEVINGSVERGUNNINGEN (MILIEU)

Wij behandelen voor alle partners de aanvragen voor een milieuver-gunning en de milieumeldingen. Dit is een basistaak in het kader van de Omgevingswet We beoordelen op juistheid en volledigheid en zorgen dat de aanvragers binnen de wettelijke termijnen een antwoord krijgen. We streven naar een zo integraal mogelijk antwoord door intern met specialisten af te stemmen en door aansluiting te zoeken bij de inhou-delijke deskundigen van de partners. In 2024 is het aantal aanvragen wat achtergebleven ten opzichte van de verwachting. We schrijven dit toe aan de onbekendheid bij ondernemers met de Omgevingswet en daardoor een wat afwachtende houding. We signaleerden ook dat adviseurs van bedrijven onvoldoende kundig zijn met de nieuwe regel-geving en procedures, wat onder andere leidde tot foutieve aanvragen in het DSO. Een resultaat over 2024 dat we graag vermelden is dat er Omgevingswet vergunningtrajecten zijn gestart waarbij de energie-transitie een grote rol is gaan spelen. Zoals energie opslagsystemen, waterstof en windmolens.

3. KWANTITATIEVE RESULTATEN VERGUNNINGEN

In 2024 hebben we de begrote productie niet gerealiseerd. Het negatieve verschil begroting ten opzichte van de realisatie is 15%.

Programma vergunningen milieu	Beoogd resultaat	Real. 2023	Begroot 2024	Real. 2024	Verschil tov 2023	
Productie	Aantal producten	649	765	705	-15%	0%
	Aantal diensten (in uren)	8.893	8.485	7.827	-8%	-12%
Gemiddeld kengetal producten		7,4	8,0	6,4		
Financiële realisatie						
	• kosten (x €1.000)	1.691	1.880	1.629	-13%	-4%
	• baten (x €1.000)	1.527	1.899	1.535	-19%	1%
	Saldo	-164	19	-94		

Programma vergunningen bouw	Beoogd resultaat	Real. 2023	Begroot 2024	Real. 2024	Verschil tov 2023	
Productie	Aantal producten	3.845	3.852	3.512	-9%	-9%
	Aantal diensten (in uren)	8.692	8.248	10.810	31%	24%
Gemiddeld kengetal producten		7,4	6,0	6,0		
Financiële realisatie						
	• kosten (x €1.000)	3.573	3.380	3.820	13%	7%
	• baten (x €1.000)	3.350	3.414	2.965	-13%	-11%
	Saldo	-223	34	-855		

NALEEFGEDRAG VERBETEREN (TOEZICHT EN HANDHAVING)

Voor al onze partners voeren we het milieutoezicht bij bedrijven uit, houden we toezicht op grondverzet / bodemsaneringen en asbest-saneringen en behandelen we overlastmeldingen van omwonenden. Daarnaast voeren we voor vier gemeentelijke partners ook het bouwtoezicht uit. Toezicht en handhaving zijn in onze ogen cruciale schakels in de reguleringsketen: preventief toezicht op (bedrijfsmatige) activiteiten verkleint immers de kans op ongevallen, incidenten of zelfs rampen. Wij zetten ons in om het naleefgedrag van bedrijven te verbeteren. We toetsen de wettelijke voorschriften, zijn oplossings-gericht en bij een overtreding volgen we de sanctiestrategie. Het gaat ons om een gezonde en veilige leefomgeving te bieden aan omwonenden en werknemers.

1. BOUWTOEZICHT

Voor Arnhem, Doesburg, Lingewaard en Renkum voeren we het toezicht uit op bouwprojecten, monumenten, (asbest)sloop, verbou-wingen en bestaande bouw. Tevens behandelen we bouwgerelateerde overlastmeldingen. De eerste bouwplannen zijn in uitvoering die onder de WKB vallen en daar wordt geen technisch toezicht gehouden, dit is bij de markt ondergebracht.

2. MILIEU TOEZICHT

Het aantal geprogrammeerde, preventieve controles voor 2024 is niet volledig gerealiseerd. Dit heeft ook gevolgen voor de hercontroles die daarom ook niet volledig zijn gerealiseerd Oorzaak is dat los van de extra tijd in verband met de implementatie van de Omgevingswet, het kengetal ontoereikend is. Omdat klachten wel opgevolgd moeten worden zijn andere werkzaamheden blijven liggen, veroorzaakt door het ontbreken van budget voor extra capaciteit.

Bij de gemeentelijk complexe bedrijven zijn we ook actiever onze meetdienst gaan inzetten voor luchtmetingen, bijvoorbeeld bij de steenfabrieken en asfaltcentrales. De resultaten hiervan geven een nog beter inzicht in de milieubelasting en waar wij op moeten inzetten bij toezicht. In 2024 zijn we ook begonnen met het vergroten van de kennis op het gebied van de indirecte lozingen. De doelstellingen uit de Europese Kaderrichtlijn water (KRW) worden niet gehaald en daar ligt ook voor gemeenten en provincie een taak. Een groepje van toezicht-houders en een vergunningverlener is geschoold in het onderwerp en helpen mee om bij de ODRA de uitvoering op vlieghoogte te brengen.

LHSO als referentie voor controles

De Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO) is voor onze gemeenten en provincie het beleidskader waar en hoe hand-having in te zetten. De LHSO verbindt het gedrag van de overtreder aan de impact van de overtreding. 'Ruimte geven waar dat kan, maar direct doorpakken als het nodig is', is de leidraad. Als overheid is gelijke monniken gelijke kappen vertrekpunt voor toezicht en handhaving. Dat wil zeggen dat de gelijke interpretatie van de LHS en samen-werking belangrijk zijn. We geven daar aandacht aan door periodiek casuïstiek te bespreken en toezichthouders te ondersteunen door bijzondere opsporingsambtenaren (boa's). Afgelopen jaar hebben we een toename gezien in de inzet van boa's voor strafrecht, zowel voor milieu-, bodem- en bouwtoezicht. Dit is toe te schrijven aan het feit dat bij ODRA de toepassing van de LHSO steeds beter gebeurt. Er zit wel een zorg in zowel de aantallen zaken die het Openbaar Ministerie kan oppakken gezien capaciteitsproblemen en daarmee samenhangend ook de snelheid van strafrechtelijke afhandeling verderop in de keten, het lik-op-stuk gevoel verdwijnt hierdoor bij overtreders. We zijn hierover in gesprek met het Openbaar Ministerie. Dit is overigens een landelijk probleem.

Piket: Ruim 151 keer in actie

Onze piketdienst is 24/7 het hele jaar beschikbaar om direct actie te ondernemen bij situaties van acute overlast en calamiteiten. In 2024 is ons piketteam weer veelvuldig opgeroepen en zijn we voor 139 milieu- en 12 keer voor bouw- en bodemcalamiteiten op pad geweest. De belangrijkste calamiteiten in 2024 waarbij de piketdienst in actie moest komen zijn geweest: Drugsdumpingen (9x) in de omgeving en geurhinder (61x)

Bodemtoezicht

In 2024 is er op bodemgebied het nodige veranderd door de invoering van de Omgevingswet. Zo zijn gemeenten nu bevoegd gezag voor bodem. Concreet betekent dit dat de ODRA nu voor de eigen gemeen-ten ook voor bodemsanering aan de slag is geweest, naast nog lopende bodemzaken voor de provincie. Voor alle saneringen is in principe de gemeente bevoegd gezag. De ODRA is daarmee afhankelijk van wat er via DSO namens de gemeente binnenkomt.

Het project "Warme Overdracht" gesteund door provinciale subsidie heeft bijgedragen aan het vormgeven van de rol van de gemeenten. We voorzagen een daling in het aantal meldingen voor de milieubelastende activiteiten omdat men nog moest wennen aan het meldingenregime via het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Dit is ook bewaarheid. Deels is dit ondervangen door zogenaamde vrije veldcontroles: letterlijk met de ogen goed open het veld in op zoek naar graafwerkzaamheden. In 2025 gaan we er van uit dat men weet hoe te melden. Blijvende aandacht heeft de toepassing van secundaire bouwstoffen en door ons toezicht is op een aantal locaties onwenselijke toepassing voorkomen. We hebben regionaal, provinciaal en landelijk bemoeienis betreffende de toepassing van secundaire bouwstoffen. Onze praktijkervaringen leveren een belangrijke bijdrage in de van rijkswege ingezette herijking van het beleid rondom die bouwstoffen. Eveneens heeft het werken met Geografische Informatie systemen binnen toezicht op bodem een belangrijke rol gekregen. We nemen deel in diverse overleggen regio-naal en provinciaal. In samenwerking met Arnhem is er een kaart ont-wikkeld die in onze regio in beeld brengt waar secundaire bouwstoffen zijn toegepast. Waar vorig jaar nog de bouwcollegae zijn betrokken bij onze taak heeft dit zeker vruchten afgeworpen en vindt heen en weer signalering plaats van relevante zaken voor beide disciplines. Eind 2024 is iom support in gang gezet hoe we efficiënter onze meldingen kunnen gaan afhandelen m.b.v. automatisering. Met Arnhem is er gesproken over de vele ontwikkelingen i.r.t het geschikt maken voor woningbouw van bedrijventerreinen. Hier moet meer nauw worden samengewerkt, liefst al in de planfase.

3. KWANTITATIEVE RESULTATEN TOEZICHT & HANDHAVING

In 2024 hebben we de begrote productie als totaal ruim gerealiseerd.
Het aantal vervolgcontroles is ook gestegen ten opzichte van vorig jaar.

Programma toezicht & hh. milieu	Beoogd resultaat	Real. 2023	Begroot 2024	Real. 2024	Verschil tov 2023	
Productie	Aantal producten	6.991	2.841	2.337	-18%	-67%
	Aantal diensten (in uren)	53.426	57.428	66.206	15%	24%
Gemiddeld kengetal producten		5,9	9,8			
Financiële realisatie						
	• kosten (x €1.000)	8.458	8.762	8.696	-1%	3%
	• baten (x €1.000)	9.318	8.635	9.155	6%	-2%
	Saldo	860	-127	459		

Programma toezicht & hh. bouw	Beoogd resultaat	Real. 2023	Begroot 2024	Real. 2024	Verschil tov 2023	
Productie	Aantal producten	1.761	1.593	1.626	2%	-8%
	Aantal diensten (in uren)	6.470	7.186	7.360	2%	14%
Gemiddeld kengetal producten		5,9	9,8			
Financiële realisatie						
	• kosten (x €1.000)	2.737	2.711	2.587	-5%	-5%
	• baten (x €1.000)	2.132	2.672	2.479	-7%	16%
	Saldo	-605	-39	-107		

ADVISEURS GELUID, TRILLINGEN EN EMISSIES

ODRA beschikt over de expertise om partners en andere opdrachtgevers gericht en gedegen te adviseren over geluid, trillingen, licht, emissies, luchtkwaliteit, bodem, energie, circulariteit en externe veiligheid. We geven omgevingsadviezen en dat doen we veelal op basis van concrete vragen (vraag-gestuurd en maatwerk) van onze partners. We adviseren ook op projectbasis, zoals emissiemetingen bij bedrijven met een zware milieubelasting.

1. METEN EN ADVIES

Met Het Schone Lucht Akkoord (SLA), het scherper vergunnen en een groeiende lijst van stoffen in de categorie Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) blijven resultaten van metingen een belangrijke informatiebron. Meten is weten en dat geldt zeker wanneer de kwaliteit van de leefomgeving in het geding is.
Als geaccrediteerde inspectiedienst zijn onze experts betrokken als adviseur bij vergunningverlening, toezicht en handhaving en leveren zij input voor uitvoeringsbeleid. Zij werken voor ODRA-teams en de omgevingsdiensten in Gelderland. Ook zijn het afgelopen jaar metingen verricht voor de Omgevingsdienst in Overijssel en de Omgevingsdienst Drenthe, naast andere omgevingsdiensten ook voor o.a. gemeente Nijmegen. In 2024 is onze accreditatie verlengd met nul afwijkingen.

Er wordt steeds meer gebruik gemaakt van de expertise van onze meetdienst. Provincie Gelderland is onze belangrijkste opdrachtgever voor meten bij complexe bedrijven. Naast metingen bij bedrijven waar de Provincie het bevoegd gezag is (in 2024: 34 metingen en 75 adviezen) zijn er veel adviezen verstrekt aan toezichthouders en hebben de luchtexperts de nodige ondersteuning gegeven in rechtszaken rondom aandachtsbedrijven. Naast metingen aan schoorstenen voeren onze deskundigen luchtkwaliteitsmetingen uit langs wegen, zoals op 2 plekken langs de Pleijroute. In opdracht van de provincie Gelderland is gestart met de bouw van twee mobiele meetstations. Deze worden in 2025 voor een half jaar op twee locaties in Gelderland geplaatst. De luchtkwaliteit kan via een app door burgers gevolgd worden. De provincie Gelderland bepaalt de locaties.

In totaal 55 metingen, 129 adviezen en 30 lichthindermetingen. Daarnaast op diverse locaties drone gevlogen. Landelijk waren we naast de gebruikelijke deelname aan 2 normcommissies (geur en emissiemetingen), het platform kwaliteit luchtmetingen (PKL) en het Kago (kennis alliantie geur overheden), ZZS werkgroep Gelderland/Overijssel en diverse werkgroepen op het gebied van luchtkwaliteit betrokken of aanjager van:

- Invulling gegeven en consensus gegeven aan het voorstel nationaal beoordelingskader geur. De landelijke werkgroep start begin 2025.
- Tweede ODNL advies document asfaltcentrales (waarbij wij uiteindelijk het document hebben opgesteld);
- Herziening van de NPR 8117 (binnen de accreditatie omgaan met afwijkingen), ligt ter inzage;
- Opstellen van uit ons van de NTA 5675 (aanvullende eisen uit de ISO 17025 voor inspectie-instellingen), ligt ter inzage;
- En hebben we voor ODNL een cursus ‘praktijktraining emissiemetingen’ gegeven.

2. JURIDISCHE DIENSTEN

Voor de reguliere werkzaamheden van onze partners geven we juridisch advies en verzorgen we de juridische handhaving in de vorm van het behandelen van handhavingsverzoeken, handhavingsbesluiten, bezwaar en beroep en WOO-verzoeken. Om de kwaliteit op een nog hoger peil te brengen hebben wij het afgelopen jaar gewerkt aan een betere afstemming, verbetering van de werkprocessen en frequenter contact

en kortere communicatielijnen met onze partners. De feedback van onze partners is waardevol voor ons en leidt tot verbetering van ons werk. Er is flink geïnvesteerd in de kennis van de Omgevingswet en alle juridische aspecten hiervan.

3. MINDER VERKEERSLAWAAI

In 2024 hebben we de uitvoering van het geluidsaneringsproject Apeldoornseweg in Arnhem afgerond. Met rijkssubsidie van Bureau Sanering Verkeerslawaai (BSV) zijn maatregelen getroffen om geluidniveaus van wegverkeer te verminderen. Er zijn geluid reducerende wegdekken aangelegd en geluidwerende voorzieningen aan gevels aangebracht. Voor diverse partners is subsidie aangevraagd (en verleend) om meer saneringsprojecten te kunnen uitvoeren. Verder is geadviseerd bij nieuwbouwprojecten en transformaties om de geluidhinder van wegverkeer in nieuwe situaties zo veel mogelijk te voorkomen

1. Externe veiligheid

ODRA adviseert over externe veiligheid voor RO-ontwikkelingen, waarbij het gaat over risico's voor mensen en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen. Verder worden verplichte risicovolle activiteiten geregistreerd en informeren wij onze partners over ontwikkelingen op gebied van externe veiligheid. Met de invoering van de Omgevingswet zijn er enkele beleidswijzigingen doorgevoerd die betrekking hebben op de externe veiligheidswetgeving. Daarnaast zorgt de ontwikkeling van de leefomgeving, zoals de energietransitie, voor uitbreiding van de verscheidenheid aan risicovolle activiteiten. Na de komst van het Register Externe Veiligheidsrisico's (REV) in 2023 en de migratie van alle oude gegevens naar het REV, stond 2024 in het teken van het aanvullen van de REV-data met de diverse activiteiten die door de wetgeving zijn toegevoegd. Ook een wijziging in de rekenmethodiek van het gifwolkaandachtsgebied zorgden voor een wijziging in deze data. Deze werkzaamheden stonden voor 2024 en 2025 gepland, maar is voor het grootste deel in 2024 doorgevoerd.

2. KWANTITATIEVE RESULTATEN PROGRAMMA ADVIES

De realisatie ten opzichte van de begroting is 97%.

Programma advies milieu	Beoogd resultaat	Real. 2023	Begroot 2024	Real. 2024	Verschil tov 2023	
Productie	Aantal producten	0	0	0	-	-
	Aantal diensten (in uren)	21.618	23.522	23.450	0%	8%
Gemiddeld kengetal producten		nvt		nvt		
Financiële realisatie						
	• kosten (x €1.000)	3.030	2.252	2.481	10%	-18%
	• baten (x €1.000)	2.531	2.329	2.519	8%	0%
	Saldo	-499	77	38		

Programma advies bouw	Beoogd resultaat	Real. 2023	Begroot 2024	Real. 2024	Verschil tov 2023	
Productie	Aantal producten	0	0	0	-	-
	Aantal diensten (in uren)	2.085	2.505	1.671	-33%	-20%
Gemiddeld kengetal producten		nvt		nvt		
Financiële realisatie						
	• kosten (x €1.000)	200	668	620	-7%	210%
	• baten (x €1.000)	198	691	413	-40%	109%
	Saldo	-2	23	-207		

FOCUS OP PROJECTEN EN INNOVATIE

Projecten en projectmatig werken krijgt, naast de reguliere werkprogramma's, steeds meer gewicht binnen ODRA. Het team Programma's, Projecten en Innovatie (PPI) speelt in die ontwikkeling een belangrijke rol. Met ingang van 2024 hebben we een vaste teamleider op dit team die vooral aan de slag is gegaan met het ontwikkelen van het team en de inbedding van het team in de organisatie, zowel in financiële als in personele zin. De belangrijkste programma's en projecten en hun resultaten zijn hierna samengevat:

1.WARME OVERDRACHT BODEM

Door de provincie Gelderland is in 2023 subsidie beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de bodemtaken onder de Omgevingswet. Alle gemeenten hebben deze subsidie aangevraagd en ontvangen. Het budget hebben we voor een deel in 2024 ingezet. Vanuit het projectplan dat vanuit het regionale vakberaad Bodem is vormgegeven zijn dit jaar o.a. de volgende resultaten behaald. Processen rondom de nieuwe bodemtaken zijn bijgesteld en verduidelijkt. Teksten op websites zijn geactualiseerd en aangevuld met een tabel en meldingsvereisten. Verder zijn gemeenten met ondersteuning van Odra begonnen met het opnemen van bodemregels in het Omgevingsplan. Als laatste is er een start gemaakt met een risicoanalyse naar (voormalige) stortplaatsen.

2. THESEUS EN ONDERMIJNING

Ook in 2024 is weer met succes het programma Theseus uitgevoerd. Het programma richt zich op het opsporen van ondermijnende activiteiten op bedrijventerreinen. Dit doen wij voor heel Gelderland in nauwe samenwerking met onder andere gemeenten, douane en politie.

Inmiddels heeft het projectteam 23 Gelderse gemeenten ondersteuning gegeven in de aanpak van ondermijning op bedrijventerreinen. Er zijn bedrijventerreinen gecontroleerd en meer dan 2600 constateringen gedaan. Vanuit het team zijn ook een aantal trainingen gegeven aan toezichthouders/boa's van gemeenten en heeft het team een grote bijdrage geleverd aan een 5-tal bijeenkomsten in het land. Het project stopt op 1 april 2025.

Verder hebben wij in 2024 regionaal bijgedragen in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Zo zijn door de informatieanalist signalen van ondermijnende criminaliteit uitgewerkt en gedeeld met onze (regio) partners. Daarnaast hebben toezichthouders van ODRA-ondersteuning gegeven bij het uitvoeren van controles.

Ook is er een 2024 een crime-week georganiseerd. Collega's van ODRA hebben een bewustwordingsbijeenkomst bij kunnen wonen, kennis kunnen nemen van internetcriminaliteit en is de door de week heen de mogelijkheid geweest om meer kennis / bewust te worden van witwassen.

3. CIRCULAIRE ECONOMIE

Binnen ODRA zetten wij ons actief in voor het stimuleren van de circulaire economie. Dit jaar hebben we ons gericht op verschillende initiatieven die bijdragen aan de circulaire economie en bereiden we ons verder voor op de toekomst, met een ambitieuze agenda voor 2025.

Een van de behaalde resultaten is ons onderzoek naar de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) bedrijven. Hoewel we hebben geconcludeerd dat deze bedrijven grotendeels niet binnen onze primaire doelgroep vallen, heeft dit onderzoek ons waardevolle inzichten opgeleverd voor toekomstige strategieën.

Daarnaast hebben we onze samenwerking met ODRN versterkt, waarbij we samen verschillende vergunningen en ontwikkelingen hebben besproken. Deze samenwerking wordt in 2025 voortgezet en mogelijk uitgebreid met een ketenonderzoek.

Ook de samenwerking met KNB-Keramiek heeft bijgedragen aan onze zichtbaarheid binnen de sector. We zetten ons in om deze samen met de provincie nieuw leven in te blazen. Onze betrokkenheid bij de baksteen- en keramische industrie heeft ervoor gezorgd dat bedrijven ons eenvoudiger kunnen vinden en met ons in gesprek gaan over circulaire strategieën.

Daarnaast hebben we meerdere proefnemingen gedaan met circulaire alternatieven voor klei vergund, die succesvol zijn gebleken.
Ook zijn we actief betrokken bij het thema 'einde afval'. ODRA beschikt over expertise die vergunningverleners en toezichthouders ondersteunt bij het beoordelen van mogelijk circulaire initiatieven. In 2024 hebben we deze expertise ook ingezet om op landelijk niveau – als één van de resultaten van het IBP-VTH – te komen tot een kennisplatform afval of grondstof. Dit platform, dat in 2025 echt gaat draaien, maakt dat kennis over circulaire initiatieven samen komt op één plek en ook gaat leiden tot het uniform adviseren over dergelijke initiatieven.

Een belangrijke mijlpaal dit jaar was de ontwikkeling van ons strategische meerjarenplan. We hebben met andere omgevingsdiensten, partners en overheidsinstanties in kaart gebracht wat de behoeften en mogelijkheden zijn. Dit heeft geresulteerd in een helder jaarplan voor 2025, waarin prioriteiten zijn vastgesteld en concrete actiepunten zijn geformuleerd. In 2024 hebben we 14 circulaire initiatieven gerealiseerd, waarbij bij enkele de circulaire voorschriften zijn toegepast. Hoewel ons initiële doel op 20 initiatieven lag, zien we dit als een sterke basis voor verdere groei.

4. PROGRAMMA ENERGIE

In 2024 is door ODRA volop invulling gegeven aan de opgave met betrekking tot energiebesparing. Het energieteam is verstrekt met 4 nieuwe toezichthouders en waar in voorgaande jaren sprake was van een jaarplan/projectplan is in 2024 een Programmaplan Energie voor de jaren 2025 t/m 2028 opgesteld met daarin vier hoofdlijnen.

EML-controles

In 2024 zijn de doelstellingen behaald; de controles zijn volgens voornemen uitgevoerd. Tot en met 2024 was de subsidieregeling 'Gemeentelijk toezicht op energiebesparing 2021 – 2024' van de Provincie Gelderland van kracht. Een belangrijke voorwaarde was om ten minste 50% van de informatieplichtige energieverbruikers in onze regio te bezoeken. Op basis van de meeste recente cijfers van het CBS kunnen we aangeven dat 80% is bezocht; 30 % meer dan de vereiste.

SPUK THE

De SPUK THE loopt t/m 2026 en beslaat verschillende onderdelen zoals toezichthoudende activiteiten, kennisvergroting en overheadkosten. In 2024 hebben wij op de jaarbegroting van bijna 5 ton, 15% meer gerealiseerd. Deze overschrijding wordt de resterende looptijd (2025 en 2026) van de SPUK THE gecompenseerd. De SPUK THE wordt gefinancierd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

Provincie (toezicht energie provinciale bedrijven)

In 2024 is de projectmatige aanpak provinciale bedrijven verder uitgevoerd en zijn de resterende provinciale bedrijven gecontroleerd op de verplichtingen m.b.t. energie. Bij een aanzienlijk deel van de bedrijven zijn één of meerdere energieovertredingen geconstateerd. Ook is in 2024 een deel van de provinciale bedrijven gecontroleerd op de verplichtingen in het kader van de Onderzoeksplicht. 2025 staat in het teken van uitvoering hercontroles en controle op verdere onderzoeksplicht.

In 2024 heeft een rekenkameronderzoek naar energiebesparing bij de provincie Gelderland plaatsgevonden. ODRA heeft een relevant aandeel gehad in het aanleveren van de benodigde informatie. De uitkomsten van dit onderzoek worden in 2025 definitief gerapporteerd.

Toezicht Label C Kantoren

De werkzaamheden in het kader van projectmatige aanpak toezicht Label C Kantoren zijn in 2024 afgerond. Hier zijn vrijwel geen overtredingen geconstateerd. Vervolgstappen naar aanleiding van de projectmatige aanpak toezicht Label C worden van af 2025 door het reguliere toezicht uitgevoerd.

Platform overleg Energie

In 2024 is een start gemaakt met het Platformoverleg energie en zijn er drie bijeenkomsten geweest. In dit overleg zijn de lange termijn ontwikkelingen op het gebied van energie besproken waar onze partners en wij mee te maken krijgen zoals gevolgen van netcongestie en energieopslag. In het platform worden ervaringen en kennis uitgewisseld.

GOED – start diepduik

Het Gelders Overleg Energie Deskundigen (GOED) is een overleg tussen energiedeskundigen van alle Gelderse Omgevingsdiensten en wordt door ODRA voorgezeten. Onder leiding van het ministerie van Klimaat en Groene Groei is in 2024 verdiepingsslag gemaakt. Deze "diepduik" heeft als doel een aantal zaken met betrekking tot het GOED verder te professionaliseren, bijvoorbeeld m.b.t. communicatie met stakeholders zoals partners. In 2025 zullen wij de aanbevelingen uit het plan van aanpak dat n.a.v. de diepduik is opgesteld verdere invulling gaan geven.

5. SPUK UITVOERING IBP

In 2024 hebben we als ODRA een aantal projecten uitgevoerd waarvoor we vanuit het Rijk zogeheten SPUK-subsidie hebben ontvangen. Dit zijn:

Datakwaliteit: Het project "Data Kwaliteit" heeft als doel het verbeteren van de betrouwbaarheid en consistentie van dataregistraties binnen de organisatie.

Bereikte resultaten

In november 2023 is een werkgroep opgericht. De eerste activiteiten richtten zich op het opschonen van het zaaksysteem. Zo zijn bij meer dan 5.000 inrichtingen ontbrekende datavelden aangevuld
Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met medewerkers van diverse teams om wensen en knelpunten op het gebied van datakwaliteit in kaart te brengen. Hieruit zijn de volgende criteria naar voren gekomen:

- Accuraatheid: Het streven is dat gegevens 100% correct zijn. Praktisch is dit lastig haalbaar, maar fouten zoals verkeerde adresgegevens of spelfouten worden proactief aangepakt.
- Volledigheid: Gegevens dienen volledig ingevuld te zijn, bijvoorbeeld inclusief volledige postcodes.

Tijdens de gesprekken bleek dat onduidelijkheid bestaat over wat en hoe data ingevuld moet worden. Dit komt deels door verouderde werkinstructies. Ook hebben teams behoefte om aanvullende zaken te registreren.

Om structureel verbeteringen te realiseren, is samen met Abeltalent gestart met het opstellen van eenvoudige en verbeterde werkinstructies. In oktober 2024 is de eerste versie van deze instructies opgeleverd en gedeeld met de adviseur Kwaliteit, Processen & Organisatie.

Verstevigen regionale beleidsadviesrol

In 2024 is het project *Verstevigen regionale beleidsadviesrol* uitgevoerd om gemeenten te ondersteunen bij beleidsafwegingen op milieuthema's in het omgevingsplan. Door regionale samenwerking zijn de uitvoering en het beleid beter verbonden, en zijn kosten bespaard. Extra opgeleverde producten omvatten: de *Handreiking Bruidsschat en Omgevingsplan, Bouwsteen Regionaal Energiebeleid, en Bouwsteen Circulaire Economie.* Dit project draagt bij aan uniforme beleidsontwikkeling, versterking van milieutaken en kennisdeling. De integratie van bouwstenen in pilots zoals Arnhem helpt gemeenten praktisch toepasbaar beleid te ontwikkelen, wat de uitvoeringskwaliteit en toezicht in de regio versterkt.

Opleiden dronepiloten en opzetten droneorganisatie

In 2024 is de *Centrale Drone-Beheersorganisatie ODNL* opgezet om toezicht en handhaving te verbeteren. Drones verhogen de efficiëntie, maken moeilijk bereikbare locaties toegankelijk en versterken de veiligheid. Dit project draagt bij aan kennisdeling en schaalvoordelen binnen omgevingsdiensten. Een gezamenlijke vliegvergunning is gerealiseerd en operationele rollen zijn verdeeld over regionale diensten. De inzet van drones ondersteunt informatievoorziening en bestrijdt ondermijning. Dankzij de SPUK-IBP-subsidie zijn de benodigde uren gefinancierd, waardoor meer omgevingsdiensten kunnen deelnemen. De droneorganisatie draagt bij aan een uniforme en innovatieve handhavingsaanpak, wat de kwaliteit en effectiviteit van VTH-taken verhoogt.

Sturen op outcome

In 2024 is de methodiek *Sturen op Outcome* toegepast om de effectiviteit van VTH-taken inzichtelijk te maken. Het project richtte zich op Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en Energiebesparing. Door outcome-indicatoren te ontwikkelen, wordt beter gestuurd op maatschappelijke impact zoals schonere lucht en energiebesparing. De aanpak verbindt strategische beleidsdoelen met operationele uitvoering en stimuleert kennisdeling tussen omgevingsdiensten. De methode draagt bij aan effectiever toezicht en rijkere verantwoording die gaat bijdragen aan de regionale beleidsdoelstellingen. Landelijke en regionale aanbevelingen bevorderen verdere implementatie. Dit project versterkt de sturing op maatschappelijke resultaten en draagt bij aan een betere leefomgeving.

Visitatie

In 2024 heeft de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) de visitatie-commissie ontvangen als onderdeel van de landelijke kwaliteits-verbetering van omgevingsdiensten. De visitatie evalueerde de effectiviteit van VTH-taken en formuleerde aanbevelingen voor verbetering. ODRA heeft de visitatie-uren gefinancierd via de SPUK-regeling. De commissie erkende sterke punten zoals bevlogen mede-werkers en bestuurlijke betrokkenheid, maar deed ook aanbevelingen over procesverbeteringen en outcome-gerichte sturing. Dit traject draagt bij aan continue professionalisering en versterking van de omgevings-dienst, met als doel een robuuste en effectieve uitvoering van milieutoezicht en -handhaving.

6. WERKEN MET DIGITALE KAARTEN (GIS)

Het kunnen gebruiken van geografische informatie (GIS) is een must voor ODRA. In 2023 is gestart met het project kaartviewer en in 2024 is het project afgerond. Twee medewerkers zijn opgeleid om zelf informa-tie op de kaart te laten zien. Zo zijn diverse databronnen nu zichtbaar gemaakt op 1 kaart, is er een bodemkaart gemaakt die gedeeld kan worden met externe en is er een koppeling met ons eigen zaaksysteem. Door informatie toegankelijker te maken voor gebruikers is men minder zoektijd kwijt. In 2024 is ook een start gemaakt met het beheer van het GIS-systeem. Het door ontwikkelen van GIS is essentieel. Omdat meerdere Omgevingsdiensten in Nederland gebruik maken van dezelfde leverancier zal in 2025 ook meer de samenwerking worden gezocht met deze partijen.

7. ADVISEURS BELEID EN UITVOERING

In navolging van de resultaten van het IBP-VTH, hebben de adviseurs uitvoeringsbeleid in 2024 initiatief genomen om de regionale afstem-ming op diverse milieuthema's te verbeteren. Zo richtten de adviseurs platforms op met vertegenwoordigers van alle ODRA-partners (veelal RO-ers) op de volgende thema's: geluid, bodem, geur/licht/lucht, externe veiligheid, bodem, energie, circulaire economie en omgevingsplan. In 2024 faciliteerden de platforms actief gemeenten bij de te maken keuzes op deze onderwerpen in de omgevingsplannen. Het doel van de plat-forms is het harmoniseren van het beleid(skeuzes) in de regio en het ver-sterken van de uitvoerbaarheid. Een concreet voorbeeld is de afspraak om tot een gezamenlijk geluidsbeleid op te gaan stellen. Ter ondersteu-ning hiervan zijn bij een aantal aspecten bouwstenen opgesteld. Deze dienen als een advies aan gemeenten over het opstellen van regels die landen in het omgevingsplan. De adviseurs uitvoeringsbeleid zijn hierin de penvoerder in samenwerking met specialisten van de ODRA.

8. MEERJARENPROGRAMMA 2025-2028

Voor het eerst heeft ODRA samen met haar partners een meerjaren-programma opgezet. Daarmee kan de publieke waarde van ODRA inzichtelijk worden gestuurd en de wordt de adviserende rol van ODRA concreet. Het programma is bestuurlijk vastgesteld door alle partners in 2024 en gaat in 2025 van start. De implementatie van het meerjaren-programma vraagt om een verdieping in het monitoren en het sluiten van de beleidscyclus met de partners in 2025. Ook is er in het meer-jarenprogramma ruimte voor bijsturing als de opgaven van gemeenten en provincie dit vragen, en tegelijk het robuuster maken van de rol van de Omgevingsdienst (vanuit de basistaken) in een meerjarig perspectief.

9. PROGRAMMA COMPLEXE HANDHAVING (PCH)

De ODRA voert voor de provincie Gelderland het Programma Complexe Handhaving uit. Het programma richt zich op toezicht en handhaving van de regels die gelden voor de zgn. complexe bedrijven. Dit is een specifieke groep van ca. 175 bedrijven, waarvoor de provincie bevoegd is voor de uitvoering van de VTH-taken. Dat kunnen zowel afvalbedrijven zijn (bijv. stortplaatsen of afvalverbrandingsinstallaties) als industriële bedrijven (bijv. ijzergieterijen of papierfabrieken).

Met ingang van 2024 is de samenwerkingsconstructie met andere Gelderse omgevingsdiensten beëindigd. De provincie heeft besloten deze taak volledig bij de ODRA te bundelen. De aansturing van het programma is daardoor efficiënter en effectiever geworden. We hebben in 2024 gezien dat dit vruchten afwerpt.

In 2024 was het (leren) werken met de nieuwe systematiek van de Omgevingswet en bijbehorende uitvoeringsbesluiten (bijv. het Be-sluit activiteiten leefomgeving) een belangrijk speerpunt. We hebben hierdoor gemiddeld per controle meer voorbereidingstijd nodig gehad. Als gevolg van het inwerkingtreden van de Omgevingswet, is een aantal bedrijven overgedragen van provincie naar gemeenten en vice versa. Op 1 januari zijn we gestart met een kleiner bedrijvenbestand, dan waarmee we 2023 afsloten. In de loop van 2024 is het aantal provinciale bedrijven weer enigszins toegenomen.

In 2024 zijn de branche- en toezichtplannen voor de complexe bedrijven geactualiseerd en deels samengevoegd. We werken nu met 7 branche-plannen in plaats van 12. In een driejaarlijkse cyclus worden de complexe bedrijven volledig gecontroleerd, waarbij per jaar de aspecten zijn aangegeven die bijzondere aandacht krijgen. Sommige bedrijven zijn niet eenduidig in te delen in een brancheplan. Dit komt omdat daar sprake is van meerdere milieubelastende activiteiten (de zgn. gecombineerde bedrijven). Voor die bedrijven (10) is een toezichtplan op maat gemaakt. In 2024 moesten 147 complexe bedrijven rapporteren over de emissies naar lucht, water en bodem en afval in een integraal E-PRTR-verslag (PRTR = Pollutant Release and Transfer Register). Deze verplichting staat in een Europese verordening. Alle 147 verplichte beoordelingen zijn voor 1 september door onze toezichthouders afgerond.

Verder is in 2024 het datagedreven werken bij met name afvalbedrijven doorontwikkeld. Met behulp van een door onze dataspecialisten ont-wikkelde tool kunnen veel data worden ontsloten, zodat een goed beeld ontstaat van in- en uitgaande afvalstromen.

Vanuit het programma PCH wordt samengewerkt met de Omgevings-dienst Regio Nijmegen (ODRN) en de afdeling VTH van de provincie (natuurvergunningverlening). De ODRN verzorgt de vergunningverlening voor de complexe bedrijven. PCH heeft er belang bij dat vergunning-procedures zo snel mogelijk worden afgewikkeld en dat de vergunningen handhaafbaar en actueel zijn. Dit om knelpunten in het toezicht en de handhaving te voorkomen (bijv. ongewenste gedoogsituaties).

10. PROGRAMMA AANDACHTSBEDRIJVEN (PAB)

Het Programma Aandachtsbedrijven richt zich op de complexe provinciale bedrijven waar op VTH-gebied sprake is van een meervou-dige problematiek. Bij een aandachtsbedrijf kan bijvoorbeeld sprake zijn van een slecht naleefgedrag, hinder in de omgeving, een verouderde vergunning, langlopende vergunningprocedures, aandacht in de media of in de politiek. Het programma Aandachtbedrijven heeft op strategisch en bestuurlijk niveau twee hoofddoelen:

- Aandachtbedrijven terug in het reguliere spoor;
- Geen voorkombare problematiek en geen bestuurlijke zorgen.

Er wordt gewerkt met een projectmatige aanpak. Ieder aandachtbedrijf heeft een eigen projectleider, die samen met het projectteam interven-ties ontwikkelt om het bedrijf zo snel mogelijk weer in het reguliere VTH-spoor te krijgen. Een projectteam bestaat uit deelnemers die vanuit de verschillende VTH-disciplines bij het bedrijf betrokken zijn. Per 31 december 2024 waren er negentien bedrijven met de status "aandachts-bedrijf". Deze bedrijven zijn verdeeld over zes projectleiders.

Het vroegtijdig signaleren van potentiële aandachtsbedrijven is belang-rijk. Dit doen we via de methodiek van "Bedrijf in Beeld". Vier keer per jaar nemen we samen met de ODRN gericht een deel van het bedrijven-bestand onder de loep. Waar nodig wordt een zgn. light scan uitgevoerd. In 2024 zijn 32 bedrijven beoordeeld. Er is bij 18 bedrijven een light scan uitgevoerd. In 2 gevallen is als vervolgactie een volledige omgevingsscan gedaan, op basis waarvan het bedrijf als aandachtsbedrijf is aangewezen. In 5 gevallen is ervoor gekozen een projectleider als procesregisseur aan een bedrijf te koppelen. Doel is verdere escalatie te voorkomen. Per 31 december 2024 is er sprake van 11 regiebedrijven.

PCH en PAB zijn nu nog in de jaarstukken als afzonderlijke programma's opgenomen met een eigen kostenplaats. We streven ernaar beide programma's op afzienbare termijn samen te voegen om de aansturing en de uitvoering van de P&C-cyclus verder te stroomlijnen.

11. PROGRAMMA GEMEENTELIJKE COMPLEXE HANDHAVING (GCH)

In Gelderland identificeren wij 186 bedrijven die een relatief grote impact kunnen hebben op de leefomgeving en onder gemeentelijk bevoegd gezag vallen. Dit noemen wij de gemeentelijk complexe bedrijven. Sinds 1 januari 2024 werken de Gelderse Omgevingsdiensten samen in een structureel programma om deze groep bedrijven op een uniforme en hoogwaardige manier van toezicht te voorzien. Het programmamanagement, belegd bij de ODRA, organiseert kennis-bijeenkomsten, ontwikkelt werkwijzen, maakt de werkprogramma's, uniformeert het meten van luchtemissies en investeert in samenwerking tussen de verschillende toezichthouders.

Programma projecten	Beoogd resultaat	Real. 2023	Begroot 2024	Real. 2024	Verschil tov 2023	
Productie	Aantal producten	0	0	0	-	-
	Aantal diensten (in uren)	44.316	50.342	46.656	-7%	5%
Gemiddeld kengetal producten		nvt		nvt		
Financiële realisatie						
	• kosten (x €1.000)	4.542	6.306	5.951	-6%	31%
	• baten (x €1.000)	5.382	6.534	6.873	-24%	-7%
	Saldo	835	228	923		

WE WERKEN SAMEN IN GELDERLAND

In Gelderland kennen we zes omgevingsdiensten die samenwerken waar dat nuttig en nodig is. Deze afspraken gaan door het leven als ‘de stelseltaken’. Wij nemen de stelseltaak handhaving en toezicht provinciale complexe bedrijven voor onze rekening (programma’s PCH en PAB). Daarnaast voeren we als gezamenlijke dienst het Diepgaand administratief toezicht (DAT) en het specialisme Landelijk meldpunt afval (LMA) uit. Specifiek hebben we een afvalspecialist, data- en een informatiespecialist die zowel onze eigen toezichthouders alsook de collegae van andere diensten behulpzaam zijn (dmv het geven van cursussen en het opwerken van toezicht signalen etc)

De taken van de andere omgevingsdiensten zijn te verdelen in de taken op het VTH-gebied, en taken die in de overheadsfeer liggen. Ten behoeve van het primaire proces zijn dat:

- ODR voor ketentoezicht;
- ODRN heeft als taak de vergunningen voor de complexe bedrijven in Gelderland te verzorgen. ODV verzorgt het portaal; (website en communicatie)
- ODA; gezamenlijk beleid op HRM en coördinatie richting SGO
- ODdV; Coördinatie in algemene zin van het Gelders stelsel.

In 2024 zijn de gesprekken gestart over de toekomst van het stelsel, eea bezien in het licht van de eis om te komen tot individueel robuuste omgevingsdiensten in heel Nederland.

WERKEN AAN GOEDE DIENSTVERLENING EN DOELMATIGE BEDRIJFSVOERING

1. GOEDE DIENSTVERLENING

In 2024 heeft de Rekenkamer Arnhem een onderzoeksrapport uitgebracht over de dienstverlening van Arnhem aan haar burgers en ondernemers door het eigen contactcentrum en door ODRA. Uit dit rapport is een aantal aanbevelingen naar voren gekomen, die ODRA ter harte heeft genomen.

Eén aanbeveling gaat over de telefonische bereikbaarheid van ODRA. In onze huidige samenleving, waarin inwoner tevredenheid en responsiviteit centraal staan, is telefonische bereikbaarheid een cruciale pijler. Om hier een verbeterd inzicht in te verkrijgen, heeft ODRA in 2024 Key Performance Indicators geïmplementeerd in haar telefoniepakket. Deze KPI's bieden een meetbare- en effectieve manier om inzicht te krijgen in o.a. het aantal telefoongesprekken, wachttijden en de lengte van gesprekken, waardoor ODRA gerichte acties kan nemen. De eerste resultaten hiervan verwachten wij in Q1 2025 te kunnen duiden. In het jaarverslag 2025 kunnen deze KPI's en resultaten worden weergegeven.

De tweede aanbeveling gaat over een live bezoekmogelijkheid aan ODRA. Kostentechnisch is het niet haalbaar om een live receptie/balie in te richten voor ontvangst van inwoners. Als alternatief heeft ODRA bij één van haar bouwpartners medewerkers ingezet die in het stadskantoor aanwezig zijn voor vragen van inwoners.
Begin 2025 zal ODRA samen met de afdeling Ruimtelijke Juridische Zaken van Arnhem starten met een baliefunctie.

De derde aanbeveling handelt over de snelheid en empathie van de reactie van ODRA op brieven, contactformulieren en e-mails. In 2024 heeft ODRA de tekst van haar contactformulieren aangepast en deze persoonlijker opgesteld. Ook ontvangt de verzender van het contactformulier automatisch een ontvangstbevestiging met daarin een termijn wanneer men antwoord kan verwachten.

Naast bovenstaande verbeteringen in de dienstverlening, zijn in 2024 voorbereidingen getroffen om een teamleider Dienstverlening aan te stellen. In 2025 zal door dit nieuwe team Dienstverlening gewerkt worden aan het uitwerken van de visie van ODRA op dienstverlening: *In het directe contact met inwoners en ondernemers behandelen wij hen, zoals wij zelf ook behandeld zouden willen worden. Burgers en ondernemers beleven de interactie met onze medewerkers als vriendelijk, behulpzaam, geïnteresseerd en vakkundig. Door duidelijke en zichtbare servicenormen over onze dienstverlening, samengevat ineen online kwaliteitshandvest, weet de inwoner/ondernemer wat zij kan verwachten. De dienstverlening is afgestemd op een inclusieve samenleving. We sluiten niemand uit, de digitale externe informatievoorziening is helder, begrijpelijk en toegankelijk voor iedereen, ook voor mensen met een specifieke beperking (denk aan laaggeletterdheid, digitaal-vaardigheid etc.).*

Doelen in 2025:
Het verbeteren van de infrastructuur van het contact met inwoners/ondernemers;
Leren van de ervaringen van inwoners/ondernemers met ODRA;
Verbeteren van kennis en vaardigheden van medewerkers met 1e-lijns contact met inwoners/ondernemers

2. DOELMATIGE BEDRIJFSVOERING

Huisvesting en facilitair

In 2024 is de Risico-inventarisatie en evaluatie geactualiseerd. Hieruit zijn diverse acties voortgekomen die we in 2025 in een plan van aanpak oppakken. Veel aandacht is daarbij voor de fysieke en sociale veiligheid van onze medewerkers, gezondheid en vitaliteit. In 2024 is de BHV organisatie versterkt en geprofessionaliseerd. Aansluitend op ons doel om duurzame mobiliteit te stimuleren is er in 2024 doorgepakt op de leaseregeling voor e-bikes voor medewerkers, het gebruik van openbaar vervoer al dan niet in combinatie met de fiets i.p.v. de auto. In de parkeergarage is een fietsenstalling gerealiseerd met oplaadpunten voor de e-bikes. Tenslotte is het wagenpark uitgebreid met twee hybride dienstauto's en zijn twee bedrijfsbussen vervangen door elektrische varianten. Al langer richten we ons met andere gebruikers van Stadskantoor en Airborne op het creëren van duurzame oplaadmogelijkheden voor elektrische auto's. Vanwege de netcongestie is dit een blijvende uitdaging omdat het net niet kan worden uitgebreid. Dit vraagt om slimme en uitwisselbare oplaadfaciliteiten. In de initiatiefgroep bestuurskwartier Slim Schoon Onderweg zoeken we samen met andere nabije publieke organisaties naar mogelijkheden om de binnenstad beter bereikbaar te maken door gebruik te maken van mobiliteitshubs. Hier verwachten we in 2025 een pilot mee te kunnen gaan uitvoeren. Tenslotte zijn we sinds het najaar van 2024 in gesprek met de Provincie op zoek naar nieuwe huisvesting voor de Meetdienst. Om dit team te kunnen doorontwikkelen is grotere huisvesting noodzakelijk. We verwachten hier in 2025 concrete stappen in te kunnen zetten.

Huisvesting & facilitair x € 1.000	Act. begroting 2024	Real. 2024	Real. 2023
Huur- en afschrijvingen	361	328	306
Facilitaire-/servicekosten	337	373	346
	697	702	652
Kengetallen			
• huur en afschrijvingen	1.574	1.416	1.382
• facilitaire kosten per fte	1.467	1.611	1.564
• huurkosten per m²	121	119	109
• aantal fte's (incl. extern)	229	232	221
• aantal m²	2.023	2.023	2.023
HV en fac per werkplek	5.764	5.798	5.389

Een maatstaf voor de effectiviteit van de huisvesting is de verhouding tussen het aantal medewerkers en het aantal werkplekken (rijksnorm 0,7). In ons werkplekconcept, welke uitgaat van werken op locatie (bij bedrijven, partners klant), thuiswerken en ontmoeten op kantoor, hebben we een inrichting kunnen realiseren op een flexfactor van 0,6 werkplek per fte. Door de groei van ODRA staat deze inmiddels wel onder druk.

We vergelijken ons met de landelijke benchmark 'overheidstarieven'. Onze huisvestingskosten en kosten per werkplek (€ 5.800) liggen ruim onder de gemiddelden.

ICT transitie

In 2024 is ingezet op het beter leren werken met O365. Dit heeft geleid tot diverse trainingen, vernieuwde samenwerkingsprocessen en werkafspraken teneinde data en informatie op de juiste plek en volgens standaarden vast te leggen. De GIS applicatie is verder ontwikkeld en krijgt inmiddels een stevige plek in het ICT landschap. Ook is geëxperimenteerd met robot proces automatisering in de vorm van een adviesrobot. Medio 2024 is gestart met de implementatie van een nieuw bedrijfsvoeringssysteem (AFAS), dit zal per 1 januari 2025 de livegang hebben. Rapportages voor sturing en informatieverstrekking worden

doorontwikkeld met als basis Power BI; dit levert ons wendbaarheid en effectiviteitsverbetering. Deze rapportages worden in het voorjaar van 2025 in gebruik genomen. Door het uitvoeren van twee Europese aanbestedingen in 2024 voor het bedrijfsvoeringssysteem en voor de Microsoft licenties is bijgedragen aan rechtmatige inkoop en besparing op jaarlijkse kosten.

ICT	Act. begroting 2024	Real. 2024	Real. 2023
Kosten ICT (x €1000)	900	806	897
• ICT kosten per fte	3.924	3.480	4.051
• ICT kosten per werkplek	7.438	6.664	7.410

In de benchmark komen we onder het gemiddelde uit. We zien dat de kosten voor ICT zijn gedaald.

3. PLANNING EN CONTROL CYCLUS

Interne sturing

Sturing van de organisatie vindt onder meer plaats aan de hand van een uitgebreid maandelijks dashboard. Het MT-dashboard is gebaseerd op de balanced scorecard-methodiek (BSC) en qua detaillering op teamniveau. Voor de team- en projectleiding zijn met ons bedrijfsinformatiesysteem (SAC) specifieke dashboards beschikbaar met tijdsbesteding en zaakrealisatie per team, per partner.

Output – en outcome sturing

Sinds 2020 werken we met een systeem van beheerste outputfinanciering voor de partners en OD's. In deze methodiek wordt een mix gehanteerd van levering van diensten (gerealiseerd uren x tarief), gerealiseerde producten (aantal x productprijs) en een fixed price voor gezamenlijke diensten. Voor de provinciale programma's en derden geldt enkel de levering van diensten (uren x tarief).

Het is een complex systeem gebleken, dat veel administratie met zich meebrengt, maar bovenal de financiële risico's voor ODRA en haar partners vergroot. De consequentie daarvan is dat er grotere buffers nodig zijn om die risico's op te vangen. Zie katern 2, hoofdstuk 'weerstandsvermogen en risico's. Het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH (IBP VTH) heeft onder meer een onderzoek opgeleverd met aanbevelingen voor een andere financieringssystematiek. In 2025 zal worden bezien wat de eigenaren van ODRA hiermee willen.
Ook heeft het IBP een aanpak opgeleverd om te komen tot meer sturen op publieke waarde in plaats van op aantallen. Deze aanpak sluit goed aan bij de initiatieven die ODRA op dit gebied al in gang heeft gezet onder de noemer; 'Rijker verantwoorden'. In het eerder genoemde meerjarenprogramma (mjp) dat Op 1 januari 2025 in werking treedt, hebben we dan ook een monitoringaanpak gekoppeld die gemeenten en provincie meer inzicht moeten gaan geven in de publieke waarde van ODRA. In 2025 rollen we dit verder uit.

Verordeningen

De kaders van ons handelen op financieel gebied is vastgelegd in een aantal verordeningen. Deze zijn aanvullend op de Gemeenschappelijke Regeling, de BBV en de Wet op jaarrekening. Mede door de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording verschuiven verantwoordelijkheden en is de rol van de controlerend account gewijzigd.

BBV-richtlijnen (Besluit begroting verantwoording)

In het BBV is een aantal, voor het jaarverslag verplichte onderdelen benoemd, waarover een toelichting moet worden opgenomen. Dit betreft:

- Verbonden partijen, ODRA kent geen verbonden partijen;
- Lidmaatschappen, ODRA is lid van de werkgeversvereniging WSGO en lid van ODNL;
- Grondbeleid, ODRA heeft geen grond in bezit of pacht, dit hoort niet bij het takenpakket;
- Vennootschapsbelasting, ODRA is vrijgesteld van deze belasting na afspraak met Belastingdienst;
- Lokale heffingen, ODRA heft geen leges en heeft geen andere inkomsten uit hoofde van vergunningverlening dan wel handhaving. ODRA levert wel informatie aan partners ter berekening van de leges.

AVG / WPG / privacy / BIO-richtlijn

In het afgelopen jaar is er 1 datalek gemeld bij de Functioneel Gegevensbeschermer van ODRA. Dit datalek was niet van dusdanige aard dat deze gemeld moest worden bij de Autoriteit Persoonsgegevens.
Sinds 2023 maakt ODRA gebruik van anonimiseringssoftware om documenten te anonimiseren. In 2025 wordt gekeken naar een mogelijke uitbreiding van deze software.
Daarnaast zijn we in 2024 de gesprekken gestart met de deelnemers over de verhoudingen tussen de deelnemers en ODRA in het kader van de AVG. Deze gesprekken en het omschrijven en vastleggen van de rollen en verantwoordelijkheden krijgt een vervolg in 2025.

Begin 2024 zijn de resultaten van de hercontrole ten behoeve van de Wet Politie Gegevens (WPG) ontvangen. Hieruit blijk dat we in de praktijk grotendeels voldoen, er is nog verbetering mogelijk op het gebied van processen en protocollen. In 2025 hebben we tot doel volledig te voldoen aan de WPG. Eind 2025 zullen we dit middels een externe audit nagaan.

In de praktijk is de extra beveiliging vooral merkbaar bij het verwerken van documenten en e-mailverkeer. Ook bij de tweetraps authenticatie en extra verificatiestappen bij opnieuw inloggen is de extra beveiliging merkbaar. De extra beveiliging gaat wel ten koste van de efficiëntie, door meer handelingen en versleutelingen.

Wet open overheid (Woo)

Op basis van de Woo worden verzoeken tot informatie gedaan. In de meeste gevallen zijn het onze opdrachtgevers zelf die de openbaarmaking van de documenten verzorgen. ODRA levert de stukken aan en deze worden door de partner geanonimiseerd. In een aantal gevallen wikkelt ODRA de Woo-verzoeken af. De stukken worden door ODRA geanonimiseerd en vervolgens openbaar gemaakt.
We hebben 44 Woo-verzoeken afgehandeld in 2024.

Onze verslaggevingsrichtlijnen schrijven voor dat we jaarlijks in de begroting aandacht moeten besteden aan beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo en in de jaarlijkse verantwoording verslag moet doen van de uitvoering van de Woo in relatie tot die beleidsvoornemens. We kunnen hier nog niet aan voldoen. We weten nog niet wanneer we verplicht worden met het actief openbaar maken van informatie. Dat gedeelte van de wet is nog niet inwerking getreden. De ontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd.
In 2023 is een anonimiseringstool geïmplementeerd, dit maakt het anonimiseren van documenten minder tijdrovend.

Wet elektronische publicaties (Wep) - informatiewetten

Op 1 juli 2023 is de Wep van kracht geworden. We voeren voor een aantal partners de taak digitale terinzagelegging van voorgenomen besluiten uit.
Er is nog een aantal andere informatie wetten, waar we ons op aan het voorbereiden zijn om daar aan te gaan voldoen. Te noemen zijn de wet duurzaam en maatschappelijk ondernemen, wet modernisering bestuurlijk verkeer en de wet digitale overheid.

Governance en organisatie

De Eerste Kamer heeft op 14 december 2021 ingestemd met een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (hierna Wgr) en enig andere wetten met betrekking tot de gemeenschappelijke regelingen. Deze wijziging is op 1 juli 2022 in werking getreden. Deze wijziging beoogt een versterking van de democratische legitimatie van de gemeenschappelijke regelingen met betrekking tot de kaderstellende- en controlerende verantwoordelijkheden van raden en Staten.

ODRA heeft in 2023 samen met een juridische afvaardiging van gemeenten en Provincie Gelderland de juridische vertaalslag gemaakt van de voorkeuren van de Gemeenteraden en Provinciale Staten naar de bepalingen in de regeling. Bij deze vertaalslag is goed gekeken hoe de voorkeuren verwerkt konden worden in de regeling met inachtneming van de wet. Bij deze vertaalslag hoort ook de afweging of al dan niet in de behoefte wordt voorzien of dat het wenselijk is om bepalingen in de regeling op te nemen. Het uiteindelijke doel van de nieuwe regeling is om deze toekomstbestendig en flexibel op te maken. Voor de borging van het uiteindelijk doel is de nieuwe tekst getoetst door een erkend adviesbureau op het gebied van gemeenschappelijke regelingen.
Het vaststellen van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling gebeurt in twee rondes. In de eerste ronde krijgen de raden en staten de gelegenheid om hun zienswijze te geven. In de tweede ronde worden de raden en staten gevraagd om toestemming voor het wijzigen van de regeling. In 2024 is de gehele wijziging van de Wgr geïmplementeerd.

Bestuur en partners (ao)

Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit aangewezen leden van iedere deelnemer. Leden van het Dagelijks Bestuur (DB) worden benoemd door het AB. Het AB en het DB hebben dezelfde voorzitter.
Het AB is de eigenaar van de GR ODRA en neemt besluiten op basis van de stemverhouding die is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling. De belangrijkste bevoegdheden zijn het vaststellen van begroting en jaarrekening. Het DB is bevoegd en verantwoordelijk voor bedrijfsvoering en operationele besluitvorming.

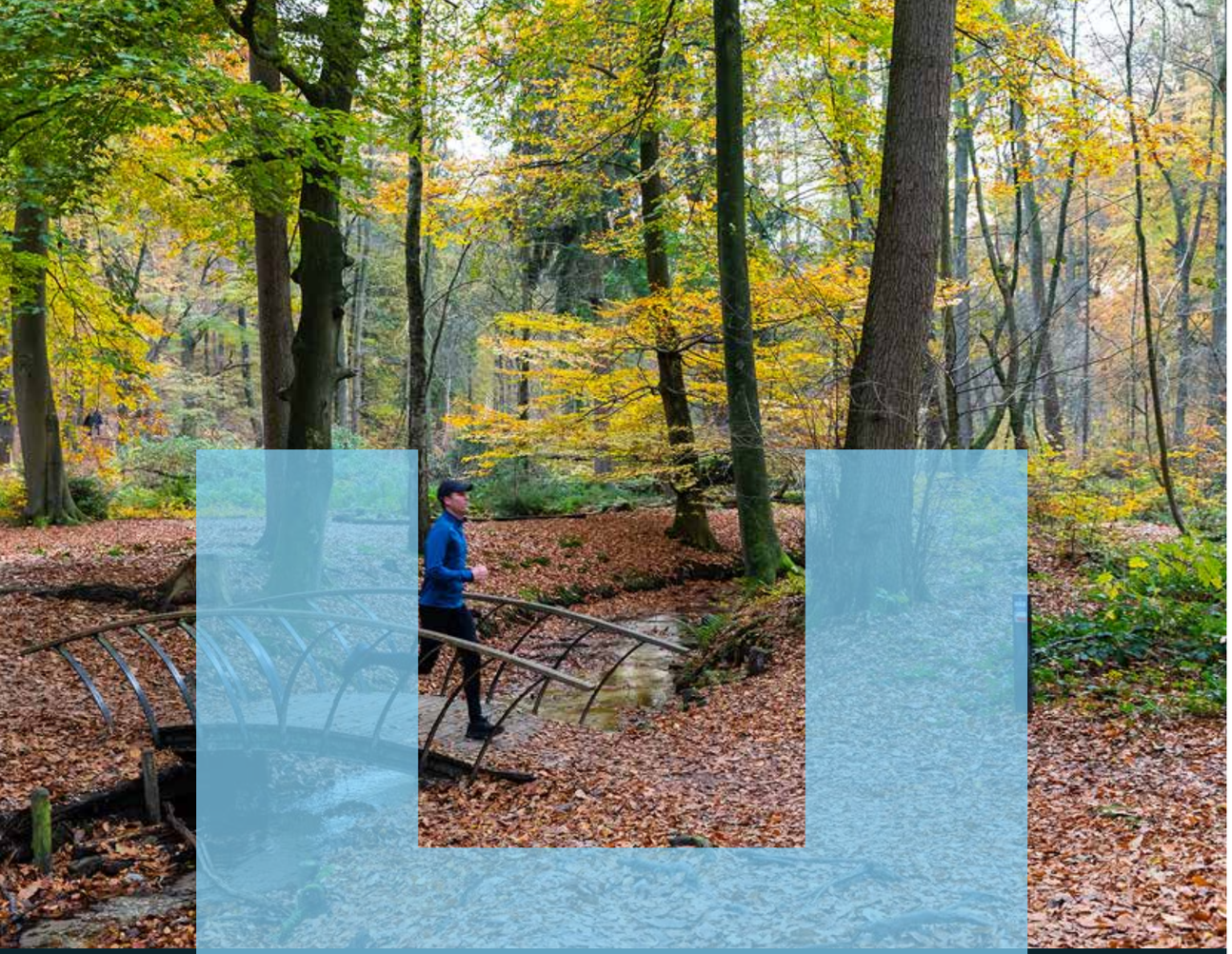
Het AB, DB of de voorzitter kan gevraagd en ongevraagd alle informatie aan de gemeenteraden en Provinciale Staten geven die nodig is voor een juiste beoordeling van het door het bestuur te voeren en gevoerde beleid. Wij hebben geen audit comité. De toezichtrol ligt bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
Voorafgaand aan de vergaderingen van het AB vindt er een ambtelijk opdrachtgeversoverleg plaats, te weten het Ambtelijk Overleg (AO).
Elke gemeente en de provincie Gelderland hebben een medewerker afgevaardigd (regisseur) die deelneemt aan het AO. In deze vergaderingen worden de vergaderingen voor het AB voorbereid met de regisseurs, zodat zij eigen bestuurders goed kunnen adviseren over de oordeelsvormende- en besluitvormende agendapunten van de AB-vergaderingen.

In 2024 is het AB zes keer fysiek bij elkaar geweest en één keer digitaal. Het DB komt zo vaak als nodig bijeen. In 2024 was dat vier keer fysiek, en drie keer schriftelijk.

Er is bij een deelnemer een wisseling geweest in het Dagelijks- Algemeen Bestuur. In katern 2 (onderdeel WNT) is een overzicht opgenomen van alle bestuursleden en de wisseling in 2024.

Managementteam & mandaten

Aan het hoofd van de interne organisatie staat de directeur. Hij is bevoegd voor het nemen van operationele besluiten en deelt deze verantwoordelijkheid met twee managers, uitvoering en bedrijfsvoering. Zij hebben individueel mandaat voor aangaan van verplichtingen tot € 100.000, en gezamenlijk in MT verband een mandaat tot aan de Europese aanbestedingsgrens. Daarboven ligt het mandaat bij het Dagelijks Bestuur (DB).
Teamleiding heeft een ondermandaat voor het aangaan van verplichting voor inhuur van externe medewerkers van € 100.000, en voor materiele budgetten tot € 5.000.

SOCIAAL JAARVERSLAG

1. SOCIAAL BELEID

Het jaar 2024 heeft voor ODRA in het teken gestaan van professionalisering en borging van kwaliteit. Dat loopt uiteen van schonen van gegevens in diverse systemen, tot optimalisering van processen en ontwikkeling van methodiek voor begeleiding van (nieuwe) medewerkers (van inwerken tot carrièreperspectieven). Deze methodiek is per januari 2024 geïmplementeerd; het doel is dat medewerkers de tools aangereikt krijgen om de regie te nemen over hun eigen loopbaan binnen onze organisatie. Leidinggevenden zijn verantwoordelijk voor het begeleiden hiervan en zij vullen aan daar waar nodig.

Het opleiden van onze medewerkers en de VTH-kwaliteitscriteria speelde ook in 2024 een belangrijke rol. Hierbij richten wij ons steeds meer op de competenties die nodig zijn om een functie goed te kunnen bekleden. Eind 2024 zijn de competenties in een nieuwe versie 3.0 van de kwaliteitscriteria toegevoegd aan de bestaande kennisgebieden. Het is een continu proces van aanpassen aan de dynamiek op de arbeidsmarkt en de vraag van de partners, ondernemers en burgersnaar expertises en kwaliteitsverbetering. Aan dit thema en de bekendheid van ODRA hebben wij het afgelopen jaar veel aandacht besteed. Vanuit de corporate story, de inzet van ODNL en de samenwerking tussen de afdelingen communicatie en HR, is er een plan van aanpak gerealiseerd. Samen met een heldere weergave van ons DNA, vormde dit plan de basis om mee naar buiten te treden. Vanaf werving & selectie tot aan het aansluiten bij banenmarkten op scholen tot aan en het deelnemen in nieuwe HR gerelateerde netwerken. Ook in 2025 zullen wij hierin blijven investeren.

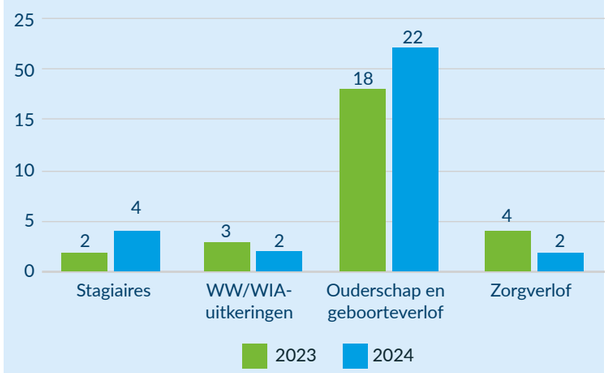
In 2024 hebben wij opnieuw deelgenomen aan een netwerk van diverse organisaties die zich richten op het thema inclusie en diversiteit. De bedoeling is om in 2025 verder te onderzoeken wat de huidige status is binnen ODRA en hoe wij hier nog meer vorm aan gaan geven in de vorm van stimulerend beleid. Ook is een scriptie van een HR student gericht op dit thema bij ODRA uitgevoerd. We nemen de aanbevelingen uit dit onderzoek mee. Samen met de diverse partijen werken wij naar een inclusieve werkomgeving toe. Het binden en boeien van onze medewerkers is een daarbij doorlopend thema wat ook dit jaar op de agenda heeft gestaan.

2. BEDRIJFSGEZONDHEID

Ook in 2024 is er veel aandacht geweest voor de vitaliteit en gezondheid van onze medewerkers. Vanuit de professionaliseringsslagen van de strategie gericht op verzuimbegeleiding naar een preventieve aanpak, hebben wij ons verzuimcijfer positief kunnen beïnvloeden. De samenwerking tussen de leidinggevenden, de medewerkers en HR ligt hieraan ten grondslag en is continue onder aandacht. Dit naast de inzet van specialistische diensten, de bedrijfsadviseur en de bedrijfsarts, welke zich hebben gericht op een voorspoedig herstel. Hierdoor is er een aanzienlijke daling gerealiseerd m.b.t. extra lang en lang verzuim.

Een andere maatregel welke een positieve bijdrage heeft geleverd aan de duurzame inzetbaarheid en mobiliteit is, de leasefietsregeling. Deze is vanaf najaar 2023 voor de medewerkers gerealiseerd en inmiddels zijn er ruim 40 medewerkers die hier gebruik van maken.

Tabel 8 en 9: Sociale inzetbaarheid 2023 t/m 2024

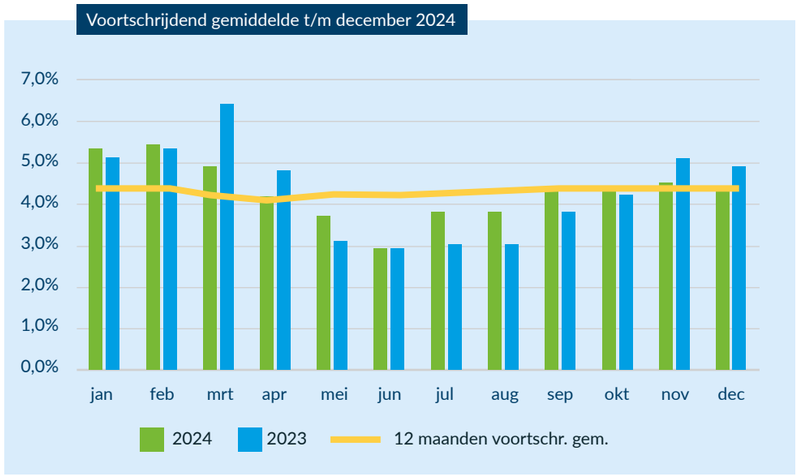

In 2024 is de risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) geactualiseerd en zijn er trainingen georganiseerd gericht op omgang met agressie en geweld. Acties uit de RI&E richten zich op externe en interne veiligheid, gezondheid en vitaliteit De acties die hieruit zijn voortgekomen worden in een plan van aanpak in 2025 uitgevoerd.

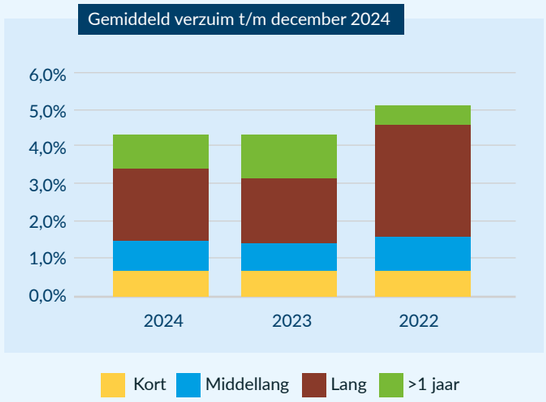
Verzuim

Bij ODRA is het gemiddelde ziekteverzuimpercentage over alle teams in 2024 4,3%. Van de 4,3% zien we dat het grootste deel voortkomt uit verzuim dat langer duurt dan 42 dagen, hoewel extra lang en langverzuim in totaal gedaald is t.o.v. 2023. De oorzaken van het verzuim zijn grotendeels te wijten aan fysieke klachten waarvan twee medewerkers nog last ervaren van long COVID. De combinatie tussen privé en werkbelasting is ook dit jaar aan de orde geweest, dit is met behulp van passende oplossingen gereduceerd.

Voortschrijdend gemiddelde t/m december 2024

De gemiddelde verzuimcijfers bij de overheidsorganisaties, van de afgelopen twee jaar waren 6% (in 2023) en 6,1% (in 2022). Alleen ziekmeldingen die (deels) binnen de contractperiode van de organisatie vallen tellen mee. Bepaalde verzuimoorzaken, bijv. ziekte t.g.v. zwangerschap of bevalling, orgaandonatie e.d. tellen niet mee. Zwangerschapsverlof telt eveneens niet mee.

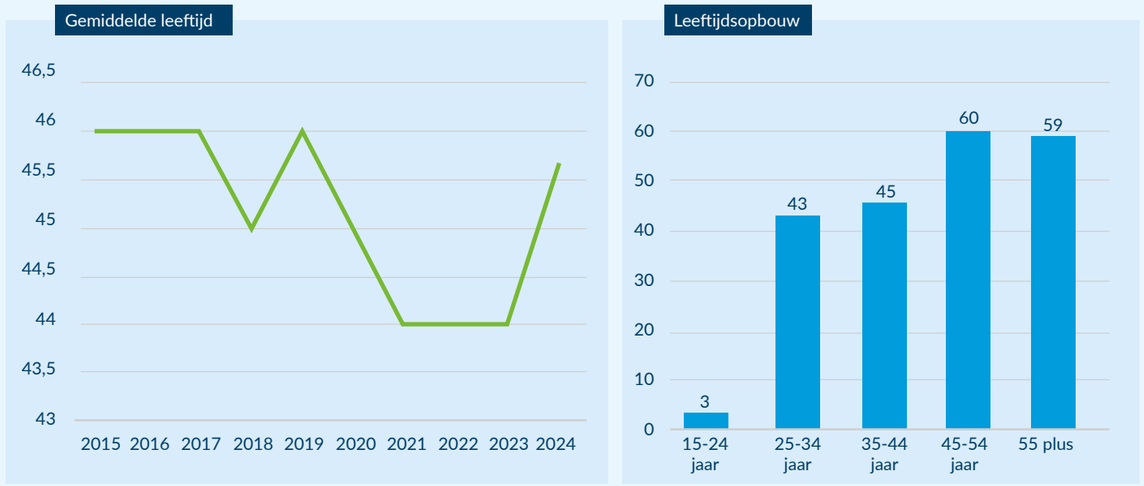
Inclusie

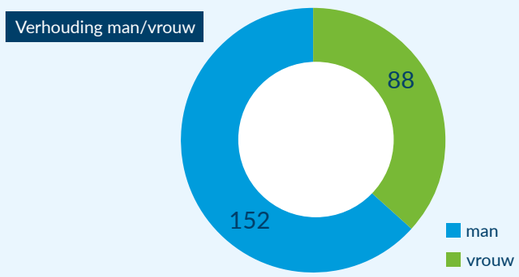
Bij ODRA doet iedereen mee. De maatschappij is onze klant én inspiratiebron. Zo benaderen wij ook de arbeidsmarkt en de kanalen die wij hiervoor inzetten. Met als doel een personeelsbestand te vormen dat een afspiegeling van de samenleving is. Daarbij hechten wij waarde aan een prettige en open werksfeer voor onze medewerkers.
We zijn trots op onze 128 mannen (63,4%) en 74 vrouwen (36,6%)! In totaal 202 collega's, die een bijdrage leveren aan een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving.

Het aantal vrouwen dat bij ODRA werkt is licht toegenomen. De gemiddelde leeftijd binnen ODRA blijft sinds drie jaar gelijk. De meeste mannen zijn in de leeftijd van 30-55 jaar en ouder. Vrouwelijke collega's zijn in de leeftijd van 25 tot 34 jaar en in de leeftijd van 45 tot 54 jaar gelijk in aantal. Binnen de teams van Handhaving en Advies zijn vooral mannen werkzaam, hoewel hier steeds meer vrouwen bij komen. Vrouwen werken vooral binnen bedrijfsvoering en staf.

3. ARBEIDSMARKT

De bekendheid van ODRA in combinatie met de krapte op de arbeidsmarkt speelt ook een rol als het om de invulling van de vacatures gaat. Met name met betrekking tot de specialistische functies wordt het vinden van senior medewerkers steeds lastiger. Er wordt een beroep gedaan op onze creativiteit, intensivering van social media campagnes en het zoeken van verbindingen t.b.v. werving en selectie. Wij hebben gewerkt aan de uitbreiding van de werving en selectiebureaus, we zijn bij drie nieuwe HR-netwerken aangesloten en we hebben

deelgenomen aan diverse banenmarkten. Met onze corporate story en het weergeven van ons ODRA DNA, konden wij helder naar buiten treden. In samenwerking met ODNL is ook een bijdrage geleverd aan arbeidsmarktcommunicatie d.m.v. een campagne. Deze strategie zetten wij voort in 2025. Verder zijn de eerste stappen gezet ten behoeve van een strategisch personeelsbeleid, door in kaart te brengen wie er met pensioen gaan in de aankomende 5 tot 10 jaar. Dit jaar zijn er een aantal collega's met pensioen gegaan, hier hebben wij goed op geanticipeerd m.b.v. doorstroom en een tijdige werving en selectieprocedure. In 2025 bouwen wij hierop door. Tenslotte is eind 2024 aangekondigd dat de Belastingdienst zal gaan handhaven op de Wet DBA, hierdoor zagen we direct toename in kwalitatieve respons op onze vacatures.

In- door – en uitstroom

Groeien in een dynamische omgeving, dat blijkt onder meer uit het feit dat 34 nieuwe collega's zijn aangenomen in 2024. Er zijn er 16 collega's uitgestroomd. Het verloop is circa 8%.
Dit jaar hebben wij 27 medewerkers blij kunnen maken met een doorstroom naar een nieuwe uitdagende functie of niveau van werkzaamheden). Dit geeft energie en ontwikkelperspectief voor alle betrokkenen en dit heeft een bijdrage geleverd aan het behouden van onze medewerkers, zoals de onderstaande cijfers en de grafiek ook aangeven. Om de continuïteit van onze organisatie en medewerkers te borgen ontkwamen wij er niet aan om dit jaar met inhuurkrachten te werken, ons doel is wel dit binnen de gestelde verhouding tot vast personeel te houden.

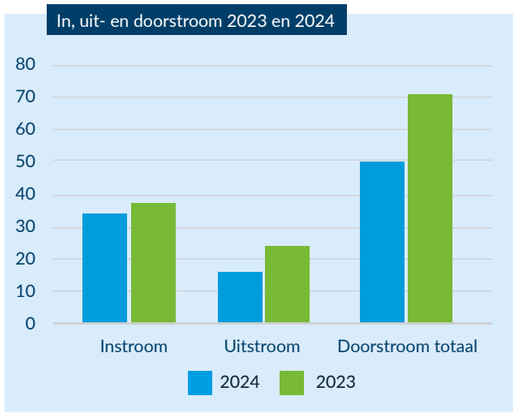
1. VTH-KWALITEIT

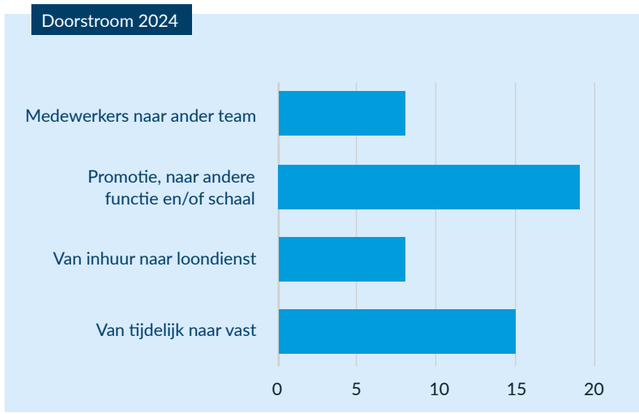
De samenleving verwacht van ons professionele kwaliteit in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Om onze taken goed uit te kunnen voeren, is het noodzakelijk dat de kwaliteit van onze organisatie op orde is. De VTH-kwaliteitscriteria dragen hieraan bij en borgen de kwaliteit van de dienstverlening.

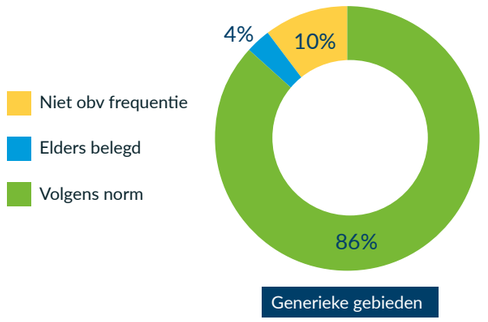
Het gemeten beeld is als volgt:

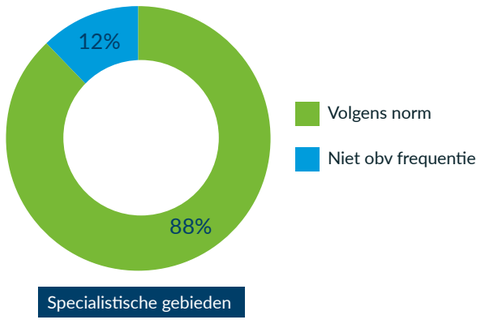
- Er zijn 12 generieke deskundigheidsgebieden. 1 onderdeel, forensisch ketentoezicht, van een deskundigheidsgebied, ketentoezicht, hebben we middels een bovenregionale samenwerkingsafspraak belegd bij een andere Omgevingsdienst. We voldoen voor 86% aan de kritieke massa voorwaarden voor generieke deskundigheidsgebieden.
- Daar waar we niet voldoen is dit te wijten aan de frequentie waarmee de taken zich aandienen in ons werk. Daarnaast zijn er een aantal deskundigheidsgebieden niet van toepassing op onze werkzaamheden.
- Er is een toename in voldoen aan de gestelde kritieke massa met 9,55% in vergelijking met 2023.
- Er zijn 15 specialistische deskundigheidsgebieden, deze bestaan uit 34 onderdelen. Van deze 34 onderdelen zijn er 8 niet op onze werkzaamheden van toepassing. Van de 26 onderdelen die overblijven voldoen we aan 23 van deze onderdelen. De onderdelen waar we niet aan voldoen, risicospecialist, risicospecialist+ en groen en ecologie (WABO), zijn te wijten aan de frequentie waarmee de taken zich aandienen in onze werkzaamheden.

De jaarrekening van ODRA is opgenomen in katern 2.

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

JAAR-VERSLAG 2024

OMGEVINGSDIENST **REGIO ARNHEM**

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Katern

INLEIDING, GRONDSLAGEN EN UITGANGSPUNTEN

1. INLEIDING

Ons financieel en sociaal jaarverslag bestaat uit twee katernen. In katern 1 hebben we de focus op de inhoudelijk behaalde resultaten conform afgesproken programma- en taakveldindeling van het Gelders Stelsel.

In dit katern 2 van het jaarverslag verantwoorden we ons over de financiën 2024. Dit doen we aan de hand van de grondslagen en uitgangspunten, die zijn bepaald door de richtlijnen uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Daarnaast hebben we met de zeven omgevingsdiensten in Gelderland en onze partners (gemeenten en provincie) afspraken gemaakt over de programma- en taakveldindeling en de detaillering van onze verantwoording. We spreken over de programma's Vergunningen, Toezicht/Handhaving, Advies en Projecten. Verder is een indeling gemaakt op de taakvelden Milieu/algemeen en Bouw. Dit sluit aan bij de indeling die vanuit de robuustheidseisen wordt gebruikt, respectievelijk 'basis- en milieu gerelateerde taken' en 'plus-taken'. Een derde indeling is de verantwoording op categoriaal exploitatie-niveau (kostensoorten). Deze worden aangevuld met alle vereiste cijfers en toelichtingen op onze balanspositie en alle door de BBV voorgeschreven overzichten.

2. GRONDSLAGEN EN UITGANGSPUNTEN VOOR DE JAARREKENING

Wettelijk kader en bestuurlijke afspraken

- BBV: Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.
- Financiële verordeningen Omgevingsdienst Regio Arnhem (actualisatie is vastgesteld in dec. 2023).
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).
- De systematiek van 'Beheerste outputfinanciering'; diensten en producten worden afgerekend tegen vooraf vastgestelde prijzen (vastgelegd in de PDC 22/23) en werkelijke aantallen. Deze methodiek geldt voor alle opdrachten van klanten, met uitzondering van de provinciale programma's en opdrachten van derden. Deze worden geheel op uren x tarief afgerekend.

Toerekening en berekeningswijzen

- *Baten en lasten* worden toegerekend aan het jaar waarop de dienst en/of product betrekking heeft:
  - Baten betreffen de in rekening gebrachte bedragen aan alle klanten. Dat doen we op basis van de afgesproken tarieven voor de producten en diensten in de PDC. Alleen voor de (SPUK) projecten zijn afwijkende diensten geformuleerd, met afgesproken (afwijkende) tarieven.
  - Voor nog niet afgeronde producten (onderhanden werk) wordt op basis van verstreken doorlooptijd in relatie tot de gemiddelde doorlooptijd per product, een percentage berekend. Dat percentage x het tarief van betreffende product is de waarde die is opgenomen, onder aftrek van de stand van voorgaand jaar.
  - Lasten zijn de personeelskosten (eigen medewerkers en inhuur), huisvesting, facilitair, bovenregionale kosten, advieskosten en materiële kosten voor projecten.
  - Bijzondere lasten zijn correcties uit voorgaande jaren en dotaties aan voorzieningen die niet waren voorzien in de begroting.

- *Directe kosten en overhead* onderscheiden we in:
  - Directe kosten; dit zijn de personeelskosten en kosten die volledig gerelateerd kunnen worden aan het primaire proces. Deze kosten worden toegerekend aan de programma's en taakvelden op basis van de verhouding van de tijdsbesteding door medewerkers.
  - Overheadkosten (indirect); dit zijn de loonkosten van medewerkers bedrijfsvoering, staf en management, teamleiding, huisvesting, ICT en facilitair voor zover deze niet worden gemaakt voor projecten en specifieke opdrachten en activiteiten in het primaire proces.
- *Voorzieningen* worden berekend op basis van het financiële risico, toekomstige kosten voor zover deze tijdens het opstellen van de jaarrekening (februari 2025) konden worden vastgesteld.
- *Exploitatieresultaat* is het verschil van baten, lasten en dotatie/onttrekking aan voorzieningen. Het exploitatieresultaat wordt na afsluiten van het boekjaar gemuteerd op de Algemene reserve en Bestemmingsreserves, tenzij anders wordt besloten door het Algemeen Bestuur.
- *Algemene reserve* Het maximum van het totaal aan (bestemmings) reserves wordt bepaald door de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit moet minimaal 0,8 % zijn. De weerstandscapaciteit is de ratio tussen de optelsom van de reserves en de post onvoorzien in de begroting, gedeeld door het totaal aan operationele gekwantificeerde risico's voor de reguliere bedrijfsvoering. Het Algemeen Bestuur kan besluiten tot instellen van Bestemmingsreserves. Mocht na verrekenen van het exploitatieresultaat 2024 met de Algemene Reserve en/of bestemmingsreserves nog een saldo resteren, dan kan dit, op basis van de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling, via de sleutel 'stemverhouding' worden afgerekend.
- *Continuïteit ODRA*, er zijn geen meerjarige toezeggingen van klanten aan ODRA over de meerjarige begroting. Elk jaar wordt op basis van de geaccordeerde begroting een werkprogramma afgesproken. De bijdragen zijn voor een deel van structurele aard, ODRA voert de wettelijke taken voor milieuvergunningen en toezicht uit.

3. POSITIEF RESULTAAT

We hebben boekjaar 2024 met een positief exploitatieresultaat van € 67.300 (na fondsmutaties, maar vóór bestemming) afgesloten. De accountant heeft bij haar controle een aantal bevindingen gedaan die in totaliteit onder de foutengrens blijven, deze zijn derhalve niet meer verwerkt in deze jaarrekening.

BATEN EN LASTEN; PROGRAMMA-INDELING, PRODUCT– EN KLANTGROEPEN

1. INDELING VAN DE VERANTWOORDING

In het bijgevoegde overzicht van baten en lasten hanteren we een indeling in taakvelden en programma's.
Kosten en baten gefinancierd uit bestemmings- en balansfondsen hebben we niet gecategoriseerd op programmaniveau. Deze zijn opgenomen en toegelicht in de categoriale exploitatierekening.

We hanteren naast de dimensies programma's en taakvelden, ook een indeling in klantgroepen en productgroepen. We gebruiken klantgroepen en productgroepen om het systeem van beheerste outputfinanciering te laten werken.

Klanten

We hebben enkel publiekrechtelijke organisaties als klant. We maken in de staat van baten en lasten onderscheid tussen vier klantengroepen:

- Partners – dat zijn 10 gemeenten in de regio Arnhem en de provincie Gelderland voor reguliere taken.
- Provincie - voor de provinciale programma's PCH (toezicht op complexe bedrijven) en PAB (aandachtsbedrijven).
- Omgevingsdiensten in Gelderland.
- Derden - alle overige klanten, zoals andere gemeenten niet zijnde onze partners, omgevingsdiensten buiten Gelderland en Omgevingsdienst NL, brancheorganisaties en verschillende ministeries. Deze laatste geven subsidie voor projecten die via de SiSa verantwoording lopen.

Productgroepen

In ons financieringssysteem hanteren we een viertal productgroepen, gebaseerd op de volgende methodiek:

- Producten - worden in rekening gebracht op basis van vaste productprijs x aantal geleverde producten.
- Diensten - op basis van een uniform uurtarief (€ 99,- per uur).
- Gezamenlijke diensten - op basis van fixed price voor het gehele pakket aan diensten.
- Materiele kosten - worden 1 op 1 doorbelast op basis van nacalculatie werkelijke kosten.

Producten- en dienstencatalogus

Wij werken met een producten- en diensten catalogus (PDC) waarin elk van de circa 80 producten en diensten zijn beschreven op inhoud, kwaliteitsniveau en prijs. We hebben elke dienst en product gekoppeld aan een taakveld en een programma. De realisatie van de baten komt geheel vanuit deze koppeling voort. De realisatie van de programma/taakveld-kosten baseren we op de verhouding van de tijdsbesteding op de producten x gemiddeld tarief.

Voor partners, omgevingsdiensten en de provincie voor de provinciale programma's geldt dat we vooraf een werkpakket afspreken. Werk voor overige klanten, de projecten en alle opdrachten van partners die niet zijn opgenomen in het basiswerkpakket, worden beschouwd als 'aanvullend werk' en daarmee een extra dimensie in de monitoring en beheersing van ons werk.

Het systeem van outputfinanciering is door de indeling in product -en klantgroepen administratief complexer geworden dan we bij aanvang aannamen. Ook de aanvullende opdrachten, met soms afwijkende tarieven en diensten leidt tot aanvullende complexiteit. Doel is om dit te gaan beperken door zoveel mogelijk opdrachten in het werkpakket op te nemen.

2. INITIËLE BEGROTING EN BEGROTINGSWIJZIGING

Op 13 april 2023 heeft het Algemeen Bestuur (AB) de initiële begroting 2024 besproken en op 6 september 2023, met inachtneming van de zienswijzen van Gemeenteraden en Provinciale Staten, vastgesteld.

In het voorjaar 2024 zijn we gestart met actualiseren van de begroting 2024. Er wordt gekozen voor een actualisatie omdat de begroting beleidsarm is en er geen ongedekte effecten voor de partners zijn. Daar waar de werkpakketten qua omvang zijn gegroeid, is afgestemd c.q. is er dekking voor. De belangrijkste redenen voor de actualisatie zijn de toegenomen orderportefeuille, met nam projecten vanuit het Rijk (SPUK) en Provincie. Dit leidt tot een groei van het aantal medewerkers en dus de personeelskosten. Daarnaast zijn de kosten geactualiseerd op de inflatie en de CAO-2024.

De totale omvang van de initiële begroting 2024 was € 24,1 miljoen. De geactualiseerde begroting gaat uit van € 26,5 miljoen. De stijging komt voor € 0,7 miljoen door groei van de werkpakketten en € 1,7 miljoen door uitvoering van de extra aanvullende opdrachten en projecten.

3. VERSCHILLEN BEGROTING EN REALISATIE PER PROGRAMMA

In de tabel van baten en lasten (per programma en taakveld) is te zien dat het saldo van kosten en baten bij het programma vergunningverlening relatief groot is. We zien bij vergunningverlening dat door de implementatie van de omgevingswet de bestede uren hoger liggen dan onze kengetallen. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat de processen nieuw zijn. Voor 2024 hebben we geen analyse van de kengetallen gemaakt, de ervaring met de nieuwe processen van de omgevingswet is nog te kort om een zinvolle analyse te maken. In 2025 willen we een nadere analyse van onze kengetallen maken, we kunnen daarbij dan de ervaringen van de andere werkwijze van de omgevingswet betrekken en deze zo nodig verwerken in onze kengetallen.
Het verschil bij Toezicht en Handhaving is te verklaren vanuit een grote toename van klachten. Bewoners zijn mondiger geworden. Samen met de partners gaan we kijken hoe we dit kunnen verminderen.

Tabel 1: Staat van baten en lasten per programma

Staat van baten en lasten Programma's x € 1.000	Actuele bg 2024 plustaken (bouw)	basis + milieu	totaal	verschil real-bg	Realisatie 2024 bouw	milieu	totaal	% real	Realisatie 2023 bouw	milieu	kosten	totaal
Vergunningen *(+ % v/d kosten)*			20%					17%				20%
• directe kosten	3.380	1.880	5.260	-189	2.829	1.207	4.036		3.573	1.691	3.890	
• toegerekende overhead*	*niet specifiek begroot				990	422	1.413				1.374	
• baten partners / prov. progr.	3.414	1.899	5.313	-906	2.872	1.535		4.407	3.221	1.527		4.748
• baten overige klantgroepen*	*niet specifiek begroot				93			93	129	0		129
Saldo vergunningen	34	19	53	-718	-855	-94	-5.449	4.500	-223	-164	-5.264	4.877
Verschil real. met begroting					Saldo vergunningen			-949	Saldo vergunningen			-387
Toezicht en handhaving *(+ % v/d omzet)*			43%					44%				46%
• directe kosten	2.711	8.762	11.473	191	1.916	6.441	8.357		2.737	8.458	8.273	
• toegerekende overhead					671	2.255	2.926				2.922	
• baten partners / prov. progr.	2.672	8.635	11.307	271	2.479	9.099		11.578	2.132	9.081		11.212
• baten OD's en derden	*niet specifiek begroot					56		56		238		238
Saldo handhaving	-39	-127	-167	80	-107	459	-11.282	11.634	-368	623	-11.195	11.450
Verschil real. met begroting					Saldo toez. & handh.			352	Saldo toez. & handh.			255
Advies *(+ % v/d omzet)*			11%					11%				11%
• directe kosten	668	2.252	2.920	-181	459	1.838	2.297		200	3.030	2.387	
• toegerekende overhead					161	643	804				843	
• baten partners	691	2.329	3.020	-260	413	2.346		2.760	198	2.499		2.697
• baten OD's en derden	*niet specifiek begroot					173		173		31		31
Saldo advies	23	77	99	-79	-207	38	-3.101	2.933	-2	-499	-3.230	2.729
Verschil real. met begroting			-2.821		Saldo advies			-169	Saldo advies			-501
Stelseltaken *(+ % v/d omzet)*			0%					0%				
• directe kosten		494	494	157		176	176			336	120	
• toegerekende overhead						161	161				216	
• baten partners			0	0	0	0		0				
• baten OD's en PCH								0				
Saldo stelseltaken	0	-494	-494	-157	0	-337	-337	0	0	-336	-336	0
Verschil real. met begroting			-988		Saldo stelseltaken			-337	Saldo stelseltaken			-336
Projecten *(+ % v/d kosten)*			25%					19%				
• directe kosten		6.306	6.306	356		4.408	4.408			4.542	3.485	
• toegerekende overhead						1.543	1.543				1.057	
• baten partners		6.534	6.534	-1.687	0	4.958		4.958		5.382		3.970
• baten OD's en derden						1.916		1.916				1.412
Saldo algemeen	0	228	228	-2.043	0	923	-5.951	6.873	0	840	-4.542	5.382
Verschil real. met begroting			-6.078		Saldo projecten			923	Saldo projecten			840
Kosten gefinancieerd uit balans												
Baten ontrokken uit balans		163	163			72		72		126		126
Rente baten en overig	117		117			176		176		147		148
Totaal	117	163	280	130,9	0	248	0	248	0	273	0	274
• kosten	6.760	19.694	26.455		7.027	19.094		26.121	25.568			
• baten	6.895	19.560	26.455		5.858	20.330		26.188		24.712		
Saldo	-134	134	0	-266,5	-1.169	1.236	0	67,3	-24.568	24.712	0	0
Resultaat na bestemming reserveontrekking												144

Toelichting tabel 1 (realisatie per programma)

We hebben € 267.000 minder baten gerealiseerd dan begroot. Per programma zijn de verschillen tussen de begroting, respectievelijk kosten/baten als volgt te verklaren: (voor exacte aantallen zie bijlage 2)

- Vergunningen: Saldo programma minus € 0,95 miljoen;
  - De baten zijn lager dan begroot. Er zijn meer meldingen dan geraamd en minder vergunningen, zowel milieu als bouw. Het lagere aantal vergunningen houdt verband met de stagnatie in de bouw en de inwerkingtreding van de omgevingswet. We zien dat de trend van stijgend aantal meldingen van de afgelopen jaren zich doorzet.
  - Bij de producten geldt dat er vooral goedkopere producten zijn geleverd dan begroot; 200 meer meldingen met kengetal 1; er waren 354 omgevingsvergunningen minder (kengetal 23). Dit drukt de omzet.
- Toezicht en handhaving: Saldo programma € 0,35 miljoen;
  - De baten zijn € 0,25 miljoen hoger dan begroot. Er zijn meer diensten geleverd (10.000 uur). Dit heeft te maken met het feit dat met ingang van 2024 de klachten vallen onder diensten en worden afgerekend per uur. Het aantal producten is lager dan begroot, met name de milieucontroles blijven achter.
- Advies: Saldo programma minus € 0,17 miljoen;
  - De baten zijn lager dan begroot. Er zijn minder diensten geleverd (1.000 uur). Het betreft vooral adviesrapporten leefomgeving en saneringsevaluaties.
  - De toegerekende (personeel) kosten vallen iets hoger uit.
- Projecten: Saldo programma projecten € 0,92 miljoen;
  - Projecten; de baten zijn hoger dan begroot, de kosten liggen lager doordat de inzet van uren op een aantal onderdelen achterblijft. In totaal wordt ruim 4.000 uur minder besteed dan geraamd.

- Stelseltaken; hier worden alleen kosten op gerealiseerd. Inhoudelijk is dit toegelicht in katern 1.
- Balans en saldo;
  - Vanuit de bestemmingsfondsen zijn middelen vrijgevallen voor innovatie, mba-omzetting en dekking voor afschrijvingen van apparatuur en voertuigen meetdienst.
  - Saldo 2024 is vóór bestemming. In 2023 is het saldo weergegeven dat na bestemming is toegevoegd aan de algemene reserve.

Tabel 2: Realisatie per productgroep

Kerntabel x € 1.000	Initiële begroting 2024 €	%	Actualisatie 2024 aantal producten	gem. tarief	omzet	%	Realisatie 2024 aantal (prod/uren)	tarief	omzet	% begroting
Omzet										
Producten	8.702	48%	9.051	€ 879	7.953	30%	8.180	783	6.406	81%
Diensten	12.877	41%		€ 99	15.614	59%	163.980	99	16.208	104%
Gezamenlijke diensten	2.172	7%			2.171	8%			2.310	106%
Doorbelaste baten	332	0%			436	2%			931	214%
Balans		3%			163	1%			333	0%
Overige inkomsten					117					285%
Totaal baten	24.083	100%			26.455	100%			26.188	99%
Kengetallen en fte's	kosten			fte's	kosten			fte's	kosten	
• uitvoering	18.028			188	19.455	73,5%		186	19.274	73,8%
• overhead	6.054	75%		42	6.999	26,5%		45	6.847	26,2%
Totaal lasten	24.083	25%		229	26.455			232	26.121	
									67,3	
Saldo										
Gemid. kengetal p/prod.				8,9 uur			7,91 uur			
Benodigde cap. (uren)	€0	Saldo		258.788 uur begroot			262.474 uur gerealiseerd			101%

Toelichting tabel 2: realisatie per productgroep

Verschillen tussen realisatie en actuele begroting:

- We hebben minder producten geleverd dan in de actuele begroting was aangenomen. Dit heeft onder meer te maken met de overgang van meldingen naar diensten en het achterblijven van de milieucontroles en de vergunningen.
- We hebben minder omzet gerealiseerd in de groep Producten. De lagere productie van de duurdere producten, vergunningen en controles milieu, heeft grote invloed op de omzet. Het gemiddeld gerealiseerd tarief per product is € 99 lager uitgekomen.

4. OVERHEAD SPECIFICATIE

De totale overhead is uitgekomen op afgerond € 6,85 miljoen. In tabel 3 is de opbouw hiervan weergegeven. De totale overhead (exclusief voorziening) bedraagt 26,2 % (begroot is 26,5%). Ten opzichte van 2023 is de overhead vrijwel gelijk gebleven, ten opzichte van de begroting is de overhead licht gedaald. Het absolute bedrag aan overheadkosten is ten opzichte van 2023 toegenomen, maar is lager dan begroot in 2024. Stijging ten opzichte van 2023 wordt vooral veroorzaakt door indexering. In 2024 vallen de stelsel en advieskosten lager uit dan begroot.

Tabel 3: Specificatie overhead

Overhead specificatie (indirecte kosten) x € 1.000	Actuele begroting 2024 Overhead	Direct	Totaal	Realisatie 2024 Overhead	Direct	Totaal	Overhead 2023
Personele overhead	4.395	18.768	23.162	4.887	17.853	22.740	4.256
	19,0%	81,0%		21,5%	78,5%		17%
Materiële overhead							
• huisvesting & facilitair	827		827	824		824	747
• ict	900		900	806		806	897
• stelselkosten	361	133	494	161	176	337	216
• advieskosten	350		350	178	255	433	269
• onvoorzien en overig	167		167	-9		-9	26
• projecten	0	554	554		990	990	-
• dotatie							2
Subtotaal mat. overhead	2.605	687	3.292	1.960	1.421	3.381	2.156
Totaal	6.999	19.455		6.847	19.274	26.121	6.412
• saldo						67,3	
% van de totale kosten	26,5%			26,2%			26,1%

5. FINANCIERING EN DEKKING

Tabel 4: Overzicht van dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen x € 1.000	Actuele begroting 2024 baten	lasten	saldo	Realisatie 2024 baten	lasten	saldo	Realisatie 2023 baten	lasten	saldo
Exploitatie	26.338	26.455	-117	26.012	26.108	-97	24.439	24.551	-112
Overzicht van dekkingsmiddelen									
• lokale heffingen									
• algemene uitkeringen									
• dividend									
• saldo financiëringsfunctie	117	0	117	176	12	164	273	17	256
• reserves (voor resultaat bestemming)						67,3			144,3
Saldo	26.455	26.455	0	26.188	26.121	0	24.712	24.568	0

Toelichting op tabel 4: overzicht dekkingsmiddelen

We kennen vier financieringsstromen die gerekend worden tot de exploitatie: baten van partners, baten uit provinciale programma's, baten van de omgevingsdiensten in Gelderland en baten van derden. Het saldo financieringsmiddelen bestaat uit vrijval uit reserves en voorzieningen en rente. Over het saldo in de schatkist is € 121.000 rente ontvangen. De vrijval uit de balans betrof afgerond € 55.000. We hebben in 2022 een lening bij de Bank Nederlandse Gemeenten BNG afgesloten voor de financiering van onze herhuisvesting in de Airborne Tower. De aflossing – en rentetermijn was in 2024 € 12.400. We hebben geen beleggingen uitstaan en dus geen dividend uitgekeerd. We innen geen lokale heffingen en ontvangen geen uitkeringen uit algemene fondsen.

Tabel 5: Overzicht financiering uit reserves

Mutaties reserves x € 1.000	Actuele begroting 2024 toev.	onttr.	saldo	Realisatie 2024 toev.	onttr.	saldo	Realisatie 2023 toev.	onttr.	saldo
Algemene reserve			644	144		644	30		500
BR provincietaken		92	0		13	79			92
BR bur. mil. metingen		71	50		42	80		70	122
BR omzetting mba's			0			0		11	0
BR innovatie			0			0		46	0
BR opleidingen omgevingswet			0			0			0
Resultaat			0			0	0		0
• onverdeeld resultaat 2024			0	67,3		67,3	144		144
Saldo	0	163	694	211	54	871	174	126	858

Toelichting op tabel 5: financieringen uit reserves

Het resultaat van 2023 is volledig toegevoegd aan de algemene reserve. Hiermee wordt ons eigen vermogen versterkt en stijgt de weerstandsratio. Dit is tevens een versterking van onze robuustheid.

Tabel 6: Overzicht incidentele kosten en baten

Incidentele baten en lasten x € 1.000	Actuele begroting 2024 baten	lasten	saldo	Realisatie 2024 baten	lasten	saldo	Realisatie 2023 baten	lasten	saldo
• Opdrachten derden*		*		566	433	133	235	237	-2
• Projecten, subsidies, aanvullend werk				907	905	2	884	1.106	-222
	0	0	0	1.473	1.338	135	1.119	1.343	-224

** De kosten van derden zijn niet berekend in de begroting; in de realisatie zijn de kosten toegekend obv verhouding tijdsbesteding.*

Toelichting op tabel 6: incidentele kosten en baten

De afspraken die we met onze partners hebben gemaakt over de basistaken zijn structurele taken. Dit zijn wettelijk verplichte taken om onder te brengen bij een omgevingsdienst. Daarnaast leggen partners (overig) milieu-gerelateerde taken en bouwtaken bij ons neer. Voor de meeste taken geldt dat deze structureel zijn ingebracht; ze zijn onderdeel van de werkpakketten/ afspraken in de DVO's. Naast deze taken die in tabel 2 zijn verwerkt, leggen partners en derden aanvullende opdrachten bij ons neer. Deze incidentele kosten en baten staan in tabel 6. Dit zijn opdrachten die vaak in de vorm van een project worden uitgevoerd.

Onze partners hebben de verantwoordelijkheid om de benodigde capaciteit en kwaliteit die wij moeten aanwenden in stand te houden, dan wel verantwoord af te bouwen bij majeure verandering van taken. Om ODRA en haar partners te vrijwaren van financiële risico's bij terugtrekken van structurele, niet wettelijke taken zijn in de nieuwe GR (1 juli 2024) bepalingen opgenomen voor vergoeding van frictiekosten.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN - CATEGORIALE INDELING

1. BATEN

In de voorgaande hoofdstukken hebben we de baten gepresenteerd op programma of taakveld en per productgroep. In tabel 7 is de verdeling over de klantgroepen weergegeven.
De omvang van onze begroting is € 26,5 miljoen.

Tabel 7: Staat van baten

Staat van baten en lasten (categoriaal) x € 1.000	Actuele begroting 2024	Real. 2024	% tov bg	real. 2023
Baten dienstverlening				
Provinciale programma's	5.440	5.588	108%	5.088
Partners werkprogramma	18.724	17.703	95%	16.880
Omgevingsdiensten	779	730	94%	490
Derden en projecten	434	534	123%	235
Projectgelden en subsidie	797	454	57%	884
Baten dienstverlening	26.174	25.009	96%	23.577
Doorbelaste materiële kosten	0	931		846
Overige inkomsten	163	72	44%	16
Rente baten	117	176	151%	147
Vrijval balans	0	0		126
Totaal baten	26.455	26.188	99%	24.712

Toelichting op tabel 7: staat van baten

Ten opzichte van de begroting is de omzet 99%. Op detailniveau zijn er verschillen;

- Voor de provinciale programma's 'complexe handhaving en aandachts-bedrijven' zijn iets meer diensten verricht. (Inhoudelijk is dit in katern 1 toegelicht).
- Bij partners is de omzet lager dan begroot. De post derden en overig is hoger dan begroot. Belangrijkste reden is de groei in aantal aanvullende opdrachten dat gedurende 2024 bij ons is neergelegd.
- In de begroting was € 1,25 miljoen begroot voor projecten; hierin waren stelposten opgenomen die middels aanvullende opdrachten bij partners en prov. programma's zijn verantwoord in de realisatie.
- Doorbelaste materiële kosten: hogere realisatie doordat we een groter aandeel externe expertise hebben ingehuurd, respectievelijk projecten zijn opgestart.
- De overige inkomsten betreft rente. Na enkele jaren van een 0-situatie wordt sinds oktober 2022 weer rente uitgekeerd door de BNG en schatkist op onze openstaande tegoeden. We hebben de rente voor 2024 conservatief geraamd en realiseren hier een plus.

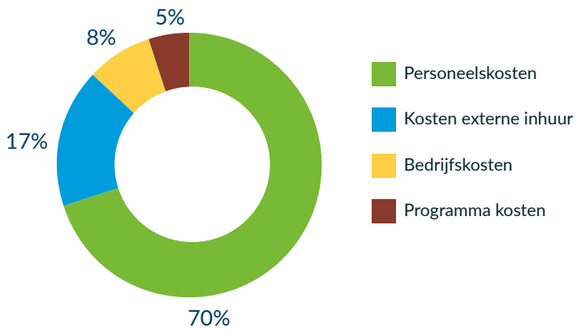
Tabel 8: Staat van lasten

	Actuele begroting 2024	Real. 2024	% tov begroting	Real. 2023
Personele kosten				
• Loonkosten mdw. ODRA	17.160	17.249	101%	15.403
• Kosten externe inhuur	4.647	4.541	98%	4.776
Loonkosten intern & extern	21.807	21.790	100%	20.179
• Opleidingen	529	380	72%	240
• Alg. personeelskosten	776	886	114%	723
• Voormalig personeel/uitkeringen	100	-316	-316%	240
• Harmonisatie bijdrage	-50	0	0%	-52
Personeelskosten	23.162	22.740	98%	21.329
Bedrijfskosten				
Huisvesting en mobiliteit	827	824	100%	747
ICT-kosten	900	806	90%	897
Advieskosten + acc. + comm.	350	433	124%	309
Bedrijfskosten	2.077	2.063	99%	1.953
Programma kosten				
Bovenregionale kosten	494	337	101%	336
Overige kosten/onvoorzien	167	-9	-5%	26
Progr. kosten (kst. ODRA)		-	0%	-
Progr. kst. (door te belasten)	554	990	192%	907
Programma kosten	1.215	1.318	108%	1.269
Totaal kosten	26.455	26.121	99%	24.551
Saldo voor mutaties fondsen	0	67		161
Af vooruit ontvangen voorschotten				
Verlof dotatie				17
Saldo na dotatie	0	67		144

Realisatie & begrotingsindicatoren

Onze begroting 2024 is opgebouwd vanuit een aantal uitgangspunten en kengetallen. Hieronder zijn deze weergegeven qua begroting en realisatie in 2024.

Kostenverdeling 2024

De personeelskosten plus kosten inhuur zijn samen 87,5% van de kosten. Huisvesting en ICT totaal 8%, de bedrijfs- en overige kosten 4,5%.
De loon – en personeelskosten, huisvesting en ICT zijn de vaste kosten van ODRA. Totaal 78%. Deze zijn weinig beïnvloedbaar.

Tabel 9: Formatie bezetting/loonkosten en personele kengetallen

Formatie bezetting en personele kengetallen	Actuele begroting 2024 intern	tot. ext.	totaal		Realisatie 2024 intern	tot. ext.	totaal		Realisatie 2023 intern	tot. ext.	totaal	
Formatie bezetting												
• lijn afdelingen	153,3	34,3	187,6	82%	158,7	27,6	186,3	80%	147,2	31,7	178,9	81%
• bedrijfsv./staf/man.	37,3	4,5	41,8+	18%	38,2	7,2	45,4	20%	36,3	6,1	42,4	19%
Reguliere capaciteit	190,5	38,8	229,3		197,0	34,7	231,7		183,5	37,8	221,3	
Verhouding in fte's	83%	17%			85%	15%			83%	17%		
Loonkosten												
• loonkosten (intern)	€ 17.160	€ 0	€ 17.160	79%	€ 17.249	€ 0	€ 17.249	79%	€ 15.403	€ 0	€ 15.403	76%
• inhuur capaciteit	€ 0	€ 4.647	€ 4.647	21%		€ 3.425	€ 3.425	16%		€ 4.034	€ 4.034	20%
• inhuur ondersteuning	€ 0	€ 0	€ 0	0%		€ 1.116	€ 1.116	5%		€ 741	€ 741	4%
											€ 20.178	
Kosten capaciteit	€ 17.160	€ 4.647	€ 21.807		€ 17.249	€ 4.541	€ 21.790		€ 15.403	€ 4.775		
verhouding	79%	21%			79%	21%			76%	24%		
Gemiddelde kosten/fte (in €)	€ 90.067	€ 119.729	€ 95.088		€ 87.566	€ 130.701	€ 94.083		€ 83.917	€ 126.459	€ 91.176	
-per uur	€ 64,33	€ 74,83	€ 95,09		€ 62,55	€ 81,69	€ 94,03		€ 61,08	€ 79,04	€ 63,58	

Toelichting tabel 9: loonkosten externen en personele kengetallen

Loonkosten:

- De formatie is begroot op 229 fte. De begroting voor de loonsom is gebaseerd op de functieschaal en de gemiddelde periodiek van de werknemers in die schaal. Dit houdt in dat veelal het maximum van de schaal is gehanteerd qua periodieken. Er was € 17 miljoen begroot.
- De gemiddelde loonsom is begroot op € 90.067 per fte. De realisatie is € 2.501 per fte lager uitgekomen. Dit heeft te maken met de feitelijke periodieken van nieuwe medewerkers; die starten vaak lager in een schaal. Er is circa € 0,1 miljoen meer aan salarissen en sociale premies uitgegeven. Dit heeft te maken met het feit dat de bezetting hoger was dan begroot.

Externe inhuur

- De externe inhuur in fte is ten opzichte van de begroting iets lager uitgekomen, begroot was 17%, realisatie 15%.
- De kosten voor inhuur per fte liggen hoger dan geraamd, dit komt door de gestegen tarieven. De totale kosten liggen ondanks hogere tarieven € 0,1 miljoen lager dan geraamd maar voor minder fte.
- De kosten van interne capaciteit en externe capaciteit zijn samen vrijwel conform de begroting.

Overhead en productiviteit

- Personele overhead was begroot op 19 % en is uitgekomen op 21,5%. (Zie tabel 3) De extra inzet van circa 3 fte was nodig voor implementatie nieuw bedrijfsvoeringsysteem.
- De totale overhead inclusief materiele overhead (zie tabel 3) is begroot op 26,5% van de omzet. We zijn uitgekomen op 26,2%. Voor de lange termijn is ons doel om de overhead naar 25% te brengen.
- Productiviteit; Deze was initieel begroot op 1374 uur per fte; Door de nieuwe CAO hebben alle medewerkers extra bovenwettelijke verlofdagen toegekend gekregen. Dit verlaagt de norm voor de productiviteit structureel naar 1.330 uur per fte.
- In 2024 is de productiviteit uitgekomen op 79% (bij de uitvoering). Omgerekend 1.437 uur per fte. Deze hogere productiviteit is te verklaren door onder meer een toename van het verlofsaldo. De extra toegekende bovenwettelijke verlof uren zijn voor een klein deel opgenomen. Daarnaast is er een relatief laag verzuim geweest in 2024, nl 4,4% (begroot met de norm 5%) en qua opleidingen (bij de lijnafdelingen) is ook minder besteed, nl 47 uur gemiddeld per fte (incl. omgevingswet). De norm is 64 uur.

Opleidingen en overige personeelskosten; totale kosten € 1.266.000

- Overige personeelskosten is genormeerd op 4% loonsom. De begroting 2024 ging uit 3,6%. De realisatie is 4,0%. Het merendeel van de kosten betreft reiskosten; zowel woonwerk als zakelijk. Een andere grote (en toenemende post) zijn de vergoedingen voor de zgn. 'buiten-dag-venster'-uren; waarbij toezichthouders 's avonds, 's nachts, en in de weekenden diensten verrichten. De overige personeels-gerelateerde kosten zijn voor werving en selectie, arbo, verzuimbegeleiding en werkkleding.
- Onder de werkkostenregeling zijn vergoedingen en kosten opgenomen voor collectieve personeelsuitjes en bijeenkomsten, lunches enz. Cf de CAO wordt ook jaarlijks een vergoeding uitgekeerd voor ziektekosten. De vrije WKR ruime voor ODRA is berekend op € 0,25 miljoen. De besteding van € 0,13 miljoen blijft daar ruim onder.
- Opleidingen zijn genormeerd op 3% van de loonsom. De realisatie is 2,2%.

Uitkeringen en kosten voormalige medewerkers.
Totaal kosten € 188.000

- Er heeft een onttrekking plaatsgevonden aan de personeelsvoorziening voor een voormalige medewerker waarvoor wij kosten betalen.
- Onder de post uitkeringen vallen de UWV-vergoedingen voor medewerkers met zwangerschapsverlof.
- Harmonisatiebijdragen; dit zijn vergoedingen van toelagen die worden gegeven aan medewerkers die bij de oprichting van ODRA in 2013 zijn overgekomen van de partners. De vergoeding is lager dan begroot, omdat de voorziening die hiervoor is gevormd is geïndexeerd voor hogere cao-lonen.

4. WET NORMERING TOPINKOMENS (WNT)

De WNT is van toepassing op Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA). Het voor ODRA toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000 op fulltime basis. Naast de in tabel 10 vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Ons Algemeen en Dagelijks Bestuur bestaat uit wethouders en Gedeputeerde namens onze partners. Bestuurders krijgen geen vergoeding voor hun bestuurstaak. De kosten voor onze bestuursleden worden door de desbetreffende partner vergoed In 2024 is de vertegenwoordiger van Westervoort afgetreden, deze is in eerste

Tabel 10 en 11: Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling.

-jaar	2024
Bedragen x € 1	**Dhr. R. Vlaander**
Functie gegevens	**Directeur**
Aanvang en einde functievervuiling in 2024	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Omvang dienstverband (deeltijdfactor in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris	Nee
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 140.886
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.935
Subtotaal	**€ 163.820**
Individueel toepasselijke bezoldingsmaximum	€ 233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Totale bezoldiging 2024	**€ 163.820**
Het bedrag en de reden: overschrijding wel/niet is toegestaan	€ 0
Toelichting op onverschuldigde betaling	n.v.t.
Gegevens 2023	
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01-01 t/m 31-12
Omvang dienstverband (deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 173.406
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.112
Subtotaal	**€ 192.519**
Individueel toepasselijke bezoldingsmaximum	€ 223.000

Naam topfunctionaris (met bezoldiging <€ 1.900 per jaar)	Functie	Partner	Periode
Dhr. J. Maouche	Voorzitter (DB & AB)	Renkum	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Dhr. M. van de Wel	Bestuurslid (DB & AB)	Arnhem	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Dhr. J. Schrijner	Bestuurslid (AB)	Duiven	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Dhr. M.J.A. van den Bos	Bestuurslid (AB)	Lingewaard	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Dhr. D. Vreugdenhill	Bestuurslid (DB & AB)	Prov. Gelderland	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Mw B. van Veldhuizen-van Oort	Bestuurslid (AB)	Doesburg	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Dhr R. van Dam	Bestuurslid (DB & AB)	Overbetuwe	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Dhr. P.L.P.S. Hofman	Bestuurslid (AB)	Rheden	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Dhr. S. Warmerdam	Bestuurslid (AB)	Rozendaal	01-01-2024 t/m 31-12-2024
* Dhr. J.H.J. Sluiter	Bestuurslid (DB & AB)	Westervoort	01-01-2024 t/m 31-03-2024
Dhr. J. Derksen	Tijdelijke vervanger dhr. J.H.J. Sluiter	Westervoort	01-04-2024 t/m 31-05-2024
Mw. L. Kaper	Bestuurslid (DB & AB)	Westervoort	01-06-2024 t/m 31-12-2024
Dhr. B.M. Kagei	Bestuurslid (AB)	Zevenaar	01-01-2024 t/m 31-12-2024

** In 2024 afgetreden*

instantie tijdelijk vervangen en inmiddels definitief.
De directeur van ODRA is de enige bestuurder vallend onder de WNT. Ruben Vlaander is in oktober 2019 aangesteld als directeur. Het inkomen en de vergoedingen in 2024 zijn samen onder de norm van de WNT gebleven.

5. KOSTEN HUISVESTING (+FACILITAIR), MOBILITEIT EN ICT KOSTEN; TOTAAL KOSTEN € 1.630.000

Tabel 12: Huisvesting en facilitair

Huisvesting & facilitair x € 1.000	Actuele bg 2024	Real. 2024	Real. 2023
Huur Airborn Tower	245	240	220
Service kosten Airborn Tower	165	109	98
Afschrijvingen inrichting en meubilair	116	88	86
Facilitaire kosten Airborne Tower	170	251	226
Overige huurkosten (extern)	2	13	22
Parkeren/fietsen/wagenpark	130	122	95
Totaal	827	824	747
Kengetallen			
• huurkosten en afschrijvingen	1.574	1.416	1.382
• facilitaire kosten per fte	1.467	1.611	1.564
• huurkosten per m²	121	119	109
• aantal fte's (incl. extern)	229	232	221
• aantal m²	2.023	2.023	2.023
HV en fac. per werkplek	5.764	5.798	5.386

Toelichting tabel 12: huisvesting en facilitair

- In de begroting én realisatie geldt dat we 121 werkplekken (0,6 flexfactor) hebben met gelijkblijvend gehuurd oppervlakte (2.100 m²). De vier etages die we huren (met een 20-jarig huurcontract) zijn volledig duurzaam ingericht met automatische LED, warmteregeling en refurbished meubilair. De huur- en servicekosten komen lager uit dan begroot, de facilitaire kosten komen hoger uit dan begroot.
- De huisvestings- facilitaire en mobiliteitskosten zijn als geheel binnen de begroting gebleven. Qua mobiliteit: we zijn bezig met het verduurzamen van de mobiliteit door het wagenpark te elektrificeren en door het beschikbaar stellen van lease fietsen.

ICT-kosten

Toelichting op tabel 13: ICT

Qua ICT wordt volledig 'mobiel en plaats onafhankelijk' gewerkt; geheel via wifi, alles in de Cloud, en met office 365/Teams als tool. De totale kosten zijn lager dan begroot.

Tabel 13: ICT kengetallen

ICT	Actuele bg 2024	Real. 2024	Real. 2023
Licenties (ODRA)	575	539	580
Software afschrijving	35	35	42
Netwerk (wifi/cloud)*	187	114	158
Werkplekkosten ict/afschrijvingen	103	118	116
Totaal ICT	900	806	897
Kengetallen			
• ICT kosten per fte	3.924	3.480	3.941
• ICT kosten per werkplek	7.438	6.664	7.410

Adviseurs en onderzoek; kosten € 433.000 (zie tabel 8)

Naast de inhuur van capaciteit voor het primaire proces maken we gebruik van adviseurs voor specialistische taken en onderzoeken. In 2024 waren de grote posten:

- Aanbesteding en implementatie nieuw bedrijfsvoeringsysteem (€ 150.000)
- Onderzoeken behoeve van samenwerking in het stelsel van omgevingsdiensten (€ 25.000).

6. SPECIFICATIE PROGRAMMA'S EN PROJECT-KOSTEN; TOTAAL € 1.318.000 (ZIE TABEL 8)

Tabel 14: Bovenregionale kosten (stelselkosten)

Stelseltaken x €1.000	Actuele bg 2024	Real. 2024
I-Go	25	62
• Data lab	50	
Kennis en portaal	110	89
Ketenhandhaving	100	121
Kwaliteit en coördinatie	34	7
Personeel en organisatie	20	14
BSBm	20	6
Complexe vergunningen gemeentelijk	25	
Contributie OD-NL	50	34
Overig	60	5
Totaal (kosten OD's)	494	337

Toelichting op tabel 14: stelseltaken

In tabel 14 zijn de kosten opgenomen van taken die gezamenlijk in het Gelders stelsel worden gedaan. Totaal is er bijna € 160.000 minder uitgegeven dan begroot.

BALANS PER 31 DECEMBER 2024

Onze jaarrekening 2024 is opgesteld met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening Omgevingsdienst Regio Arnhem. Deze verordening is eind 2023 vernieuwd en vastgesteld door het Algemeen Bestuur. We lichten de grondslagen die daar mede in zijn opgenomen hierna verder toe.

1. GRONDSLAGEN BALANS

Vaste activa

- Immateriële vaste activa - zijn bij ODRA niet aanwezig.
- Materiële vaste activa - de materiële vaste activa met economisch nut zijn geactiveerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de ontvangen bijdragen, die hierop betrekking hebben. Duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat in aanmerking genomen. Deze worden lineair afgeschreven op basis van de economische levensduur. De investeringen in de inrichting van de ICT-systemen behoren tot de (im)materiële activa.
- Financiële vaste activa – zijn bij ODRA niet aanwezig.

Vlottende activa

- Voorraden – zijn niet van toepassing bij ODRA.
- Uitzettingen met renteloopti jd korter dan een jaar - hieronder vallen in principe het onderhanden werk. De waardering is op basis van de gerealiseerde doorlooptijd van het product in relatie tot de gemiddelde doorlooptijd van het betreffende product. Onderhanden werk is gefactureerd aan de klanten, verrekend met het saldo van voorgaand jaar, en komt dus nu niet voor op de balans van 2024.
- Liquide middelen - betreft de BNG rekening - worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De rekening ‘Rijksschatkist’ is opgenomen onder de “uitzettingen korter dan een jaar”.

Vaste passiva

- Eigen Vermogen - betreft de Algemene Reserve, de Bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten (resultaat).

Voorzieningen

ODRA kent vier voorzieningen;

- Harmonisatie-voorziening - deze is gevormd bij de oprichting van ODRA in 2013 ter dekking van toekomstige kosten van werknemers die door ODRA van de betreffende gemeenten en provincie zijn overgenomen.
- Voorzieningen voor kosten van voormalige medewerkers; hier worden alle toekomstige kosten opgenomen van medewerkers waar nog uitkeringen of vergoedingen voor betaald moeten worden.
- Voorzieningen voor bovenwettelijk verlof. Vanuit de Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is bepaald dat het deel dat wordt gespaard door medewerkers moet worden opgenomen in de voorziening.
Bij ODRA wordt het spaardeel niet apart geregistreerd. Voor de voorziening wordt uitgegaan van het aantal niet opgenomen bovenwettelijke verlofuren (x betaald uurloon plus sociale lasten). In 2023 hebben wij bepaalt op basis van het saldo toen, dat het risico voor de ODRA maximaal € 500.000 is. Wij zien dat in 2024 het verlofsaldo is gestegen. Ondanks dit gestegen saldo zijn wij van mening dat een voorziening van € 500.000 voldoende is om het risico af te dekken. Daarmee handelen wij in strijd met het BBV. Volgens het BBV dient een voorziening te worden getroffen voor al het verlof dat als spaarverlof kan worden aangemerkt. Op basis van de regelgeving moeten wij een voorziening treffen voor alle uren die wij kunnen aanmerken als spaarverlof. Als wij deze lijn volgen, dan blijven wij van mening dat niet al het verlof als spaarverlof kan worden aangemerkt. Als we kijken naar de jaren 2021 en 2022 dan zien we dat een beperkt saldo overblijft, in 2023 en 2024 stijgt het aantal toegekende bovenwettelijke verlofuren en we zien dan dat er meer uren overblijven. Tegelijk zien we dat in 2024 het percentage van uren dat overblijft weer dalen. Op basis van het meerjaren beeld zien we dat ongeveer 15% wordt gespaard. Als we dit als standaard percentage beschouwen dan beschouwen we alles wat daar boven ligt als niet spaarverlof. We komen daarmee op 3092 niet spaarverlof. We moeten dan een voorziening treffen voor 14.713 uur, dat is afgerond € 620.000. Dit betekent een storting van € 120.000 in de voorziening.
Wij doen deze storting op dit moment niet. Wij blijven van mening dat een voorziening van € 500.000 voldoende is om het risico af te dekken. Wij stellen voor om het resultaat van 2024 te reserveren voor een eventuele storting in de voorziening eind 2025. Wij verwachten namelijk dat het verlofsaldo niet verder zal stijgen en zullen eind 2025 opnieuw bezien wat de noodzakelijke omvang van de voorziening moet zijn.

Vlottende Passiva

- Passiva met renteloopti jd korter dan een jaar - zoals de vooruit ontvangen betalingen en hebben betrekking op programma’s en projecten die in het boekjaar nog niet volledig zijn afgerond. Deze zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde na aftrek van de gemaakte kosten. De overige schulden en de overlopende passiva, deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.
- Langlopende lening - afgesloten met de BNG ter dekking van de investering in de huisvesting in 2022. Rente en aflossing staan vast voor 15 jaar.

2. BALANS

Tabel 15: Vaste en vlottende activa

Activa x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2023
Vaste activa		
• materiële vaste activa	980	1.155
• financiële vaste activa		
Vlottende activa		
• voorraden/ohw		
• liquide middelen	139	846
• uitzettingen met rentetypische looptijd <1 jaar	6.101	5.705
Vooruitbetaalde bedragen	205	250
Totale activa	7.425	7.956

Passiva x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2023
Eigen vermogen		
• algemene reserve	644	500
• bestemmingsreserves	159	213
• **onverdeeld geraliseerd resultaat**	**67**	**144**
Voorzieningen	905	1.056
Schulden >1 jaar	500	542
Totaal vaste passiva	2.275	2.455
Vlottende passiva		
• netto vlottende schulden	821	809
• vooruitontvangen subsidies	740	790
• overige schulden	3.429	3.775
• overlopende passiva	160	127
Totaal vlottende passiva	5.515	5.501
Totale passiva	7.425	7.956

3: ACTIVA

Tabel 16: Materiële vaste activa

(Im)Materiële vaste activa x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2024	Investe -ringen	Desinveste-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2023
Investeringen in openbare ruimte met economisch nut						
Apparatuur en vervoermiddelen kantoor	5			2		7
Voertuigen meetdienst	5			3		8
Apparatuur meetdienst	82	14		39		107
Infrastuctuur kantoor	400	9		33		424
Meubilair	272	9		54		317
ICT-apparatuur	195	69		111		237
Immateriële activa (software)	21			35		56

Toelichting tabel 16; materiële vaste activa

De materiele activa zijn in 2024 als volgt gemuteerd;

- Apparatuur ten behoeve van bedrijfsvoering en kantoor; Investeringen worden in 5 jaar afgeschreven.
- Voertuigen meetdienst; De bussen worden in 10 jaar afgeschreven. Het beleid is om over te gaan op elektrische voertuigen en lease.
- Apparatuur voor meetdienst; afschrijving is 5 tot 10 jaar afhankelijk van het type apparatuur.
- Huisvesting infrastructuur kantoor. De kosten van de verbouwing en inrichting uit 2022 wordt in 15 jaar afgeschreven. Parallel aan de lening die hiervoor is afgesloten.
- Meubilair; Afschrijving in 10 jaar.
- ICT-apparatuur, laptops en audiovisuele schermen worden in 4 jaar afgeschreven, telefoons in 2 jaar. De investering betreft mobiele apparatuur voor uitbreiding van de bezetting.
- Software investeringen; Betreft de investeringen in SAP en Open Wave en worden in 5 jaar afgeschreven.

Tabel 17: Uitzettingen korter dan een jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < jaar x € 1.000	Stand 31-12-2024	Stand 31-12-2023
Uitzettingen in ‘s Rijks schatkist looptijd <1 jaar	3.815	2.284
Vorderingen op openbare lichamen	2.210	3.420
BTW		-
Overige vorderingen (incl. BTW) OHW*	281	250
Totaal uitzettingen	6.307	5.955

** Ohw ‘22; is € 47.106 in mindering gebracht op de facturen aan partners.*

Toelichting tabel 17: uitzettingen korten dan 1 jaar

In tabel 17 hebben we een onderscheid gemaakt tussen de ‘uitzettingen korter dan een jaar’ en de vorderingen. De uitzettingen betreffen de middelen die zijn ondergebracht in de Rijksschatkist. Er is een saldo van € 3,81 miljoen beschikbaar op 31 december 2024.
De overige vorderingen betreffen vooruitbetaalde bedragen aan leveranciers, met name licentiekosten waarvoor vooruitbetaling veelal in de leveringsvoorwaarden is opgenomen.

De producten die we aan de partner leveren, worden afgerekend met een vaste productprijs nadat ze zijn afgerond. Producten die nog niet zijn afgerond worden als onderhanden werk gewaardeerd (zie grondslagen). Met de partners is afgesproken dat de waarde niet op de balans wordt opgenomen, maar wordt gefactureerd (met verdiscontering van de waarde uit 2023). De waarden zijn afgerond € 649.000 eind 2024 minus € 623.000 eind 2023.

Tabel 18: Liquide middelen

Liquide middelen x € 1.000	Stand 31-12-2024	Stand 31-12-2023
BNG betaalrekening	139	846
Liquide middelen	139	846

Toelichting tabel 18; liquide middelen

We maken gebruik van twee bankrekeningen - BNG en een rekening-courant bij het Rijk (schatkistbankieren SKB). Voor de liquiditeitspositie wordt alleen de BNG-rekening weergegeven. De schatkist is opgenomen bij de ‘uitzettingen’.
Het systeem van bevoorschotting dat we hebben afgesproken met de partners zorgt ervoor dat er voldoende werkkapitaal aanwezig is, en renteopbrengsten heeft gegeven. In het geval van grote uitgaven (bijvoorbeeld bij btw en premiebetalingen) kunnen we eventueel gebruik maken van een lopend krediet bij de BNG van € 1,0 miljoen.

Tabel 19: Benutting drempelbedrag

Berekening		2024 1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
(1)	Afgesproken Drempelbedrag*	1.750	1.750	1.750	1.750
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.083	741	599	672
(1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	667	1.009	1.151	1.078
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0
(1) Berekening drempelbedrag					
(4a)	Begrotingstotaal 2023	26.455			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan €500 miljoen	26.455			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de €500 miljoen te boven gaat	0			
(4d)	Drempelbedrag ODRA (richtlijn)	1.750 (1.000)	1.750 (1.000)	1.750 (1.000)	1.750 (1.000)
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
(5a)	Som van per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	98.539	67.476	55.124	61.859
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
a)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.083	741	599	672

*4d = (4b) *0,02 + (4c) *0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dan de € 500 miljoen te boven gaat.*

Toelichting tabel 19; drempelbedrag kasgeld

Standaard is een drempelbedrag van €1,0 miljoen. We hebben echter een specifieke afspraak (d.d. 25-9-2013) met het Ministerie van Financiën. Daarin is vastgelegd dat de limiet € 1,75 miljoen is om het werkkapitaal ruimer te hebben.

4. PASSIVA

Reserves

Het resultaat van 2023 (€ 144.000) is toegevoegd aan de algemene reserve.
In 2024 zijn de bestemmingsreserves als volgt gemuteerd:

Tabel 20: Reserves

Reserves x € 1.000	Saldo 31-12-2024	Resultaat bestemming	Toevoegingen	Rente-toerekening	Onttrekkingen 2024	Saldo 31-12-2023
Algemene reserve	644	144				500
BR Provincietaken	79				13	92
BR Bureau milieumetingen	80				42	121
BR Innovatie	-					-
BR Opleidingen Omg wet	-					-
BR omzetting mba's	--					-
Resultaat 2023	0	-144				144
Onverdeeld resultaat 2024	67		67			
Reserves	871	-	67		54	858
				-		

- BR Bureau milieumetingen; Hieruit worden de afschrijfkosten van de apparatuur en voertuigen van de meetdienst bekostigd.
- BR Provincietaken; hieruit zijn kosten voor onderzoek naar doorontwikkeling meetdienst onttrokken.

Batig saldo

Wij stellen voor om het positieve resultaat van € 67.300 te reserveren in een bestemmingsreserve bovenwettelijk verlof, om hiermee in 2025 indien noodzakelijk onze voorziening bovenwettelijk verlof te kunnen aanvullen.

Tabel 21: Voorzieningen en langlopende schuld

Voorzieningen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Toevoegingen	Aanwendingen	Saldo 31-12-2024
Harmonisatietoelage Prov. Gelderland	404		89	315
Verlof sparen/Bovenmatig verlof	500			500
Personele kosten	152		62	90
Frictie	pm			
Voorzieningen	1.056	0	151	905
Langlopende schuld BNG	542		42	500

Toelichting op tabel 21; voorzieningen

De voorzieningen voor toekomstige verplichtingen zijn in 2024 met € 151.000 afgenomen;

- Voorziening 'harmonisatietoelagen': is bij de oprichting van ODRA ingesteld om garantie toelagen die overgekomen medewerkers ontvangen, tot hun uitdiensttreding te dekken. Er is een onttrekking geweest. Er is nog € 315.000 nodig lopend tot 2041.
- Voorziening 'personele kosten'; zie toelichting bij de exploitatie. De toekomstige kosten van voormalige medewerkers zijn opgenomen.
- Voorziening 'bovenmatig verlof': Zie toelichting bij grondslagen balans.

Langlopende schulden

- Bij de BNG is een lening afgesloten voor de financiering van de infrastructuur in het kantoor. Ingangsdatum was 1 juli 2022; looptijd 15 jaar lineair. In 2024 heeft aflossing plaatsgevonden van € 41.700. De rente is verantwoord in de exploitatie.
- Het deel voor 2025 is opgenomen bij de kortlopende schulden.

Vlottende passiva (met looptijd korter dan jaar)

Tabel 22: Vooruit ontvangen bedragen

Vooruitontvangen betalingen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Toevoegingen	Aanwendingen	Saldo 31-12-2024
Warme overdracht bodem	123		42	81
Inrichting klachtensysteem	4		4	0
Grip op Grond		36		36
Stortlocaties		6		6
Mobiele meetstations		37		37
Subsidies bodemtaken	25			25
SPUK subsidie energie	414	448	572	291
SPUK subsidie IBP	351		335	16
Meetdienst ODRA		408		408
Vooruitontvangen betalingen	917	936	953	900

Toelichting op tabel 22; Vooruit ontvangen bedragen

Eind 2022 zijn voorschotbedragen op de toegekende subsidies binnengekomen voor SPUK-projecten die begin 2023 zijn gestart. Eind 2023 zijn de voorschotten voor 2024 binnengekomen.
Qua besteding/aanwending; deze zijn verantwoord bij de baten van derden (projecten).
Daarnaast zijn er nog drie projecten waarvoor al middelen zijn binnengekomen (via voorschotfacturering) en in 2024 zijn besteed;

- Subsidies voor bodemtaken; Het restant budget 2024 wordt in 2025 aangewend als projectbudget voor Warme overdracht Bodemtaken.
- Voor de warme overdracht bodem zijn middelen door de Provincie beschikbaar gesteld aan de gemeenten. Uit deze subsidie worden mede de kosten van ODRA bekostigd. Voor 2024 zijn de bestedingen conform plan uitgevoerd.
- De inrichting van het meldpunt is overgedragen van de provincie naar de OD's. Gezamenlijk is hiervoor een nieuw systeem ingericht. De eindafrekening heeft in 2024 plaatsgevonden, alle middelen zijn aangewend.

De verantwoording van de SPUK-subsidies loopt via de Sisa-richtlijnen en maken onderdeel uit van de jaarrekening (inhoudelijk zijn de projecten in katern 1 toegelicht).

Tabel 23: SPUK verantwoordingstabellen

Beschikkings-nummer	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
SPUK-IBP	Ontvangen gelden	Besteding ten laste van Rijksmiddelen in 2024	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen	Naam actviteit	Besteding per activiteit	Cumulatieve besteding per activist
IenW E93 IENW/BSK-2022/ 298276	€ 524.590	€ 335.234,00	€ 508.450,00	Regeling specifieke uitkering inter-bestuurlijk programma VTH	€ -	€ -

Indicator		Indicator	Indicator 01	Indicator 02	Indicator 03	Indicator 04	Indicator 05
SPUK-energie	Specifieke uitkering	Ontvangen gelden (voorschot)	Besteding ten laste van Rijks-middelen	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijks-middelen	Voldaan aan artkel 6, tweede lid van de regeling (ja/nee)	Voldaan aan artkel 6, zesde lid van de regeling (ja/nee)	Eindverantwoor-ding (ja/nee)
EZK F21 THE-22-03351958	Eenmalig specifieke uitkering ten behoeve van extra onder-steuning voor toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht	€ 1.208.038	Aard controle R Indicator F21/01 € 571.577,00	Aard controle n.v.t. Indicator F21/02 € 917.523,00	Aard controle R Indicator F21/03 Nee	Aard controle D2 Indicator F21/04 Ja	Aard controle R Indicator F21/05 Nee

- SPUK-IBP: kwaliteitsprogramma vanuit de OD NL en Ministerie van I&W, voortvloeiend uit de aanbevelingen van de Commissie van Aartsen. Het ontvangen bedrag zijn de voorschotten van 2023 en 2024. De looptijd van het project is verlengd tot eind 2024. In 2024 is ruim € 335.000 besteed
- SPUK-THE (energie): Toezicht en handhaving op energiebesparingsplicht. De ontvangen middelen zijn de voorschotten van 2023 en 2024. Het project loopt door tot 2026; er is een beschikking afgegeven voor een totaalbedrag van € 1.565.897. In 2024 is ruim € 571.000 besteed.

Tabel 24: Schulden korter dan 1 jaar

Schulden < jaar x €1.000	Stand 31-12-2024	Stand 31-12-2023
Te betalen lonen, loonbelasting	1.131	1.038
Premies IP/OP/NP/FPU	233	208
Crediteuren	942	1.304
Crediteuren privaat	1	3
Te betalen BTW	1.053	1.082
Te betalen netto lonen	57	61
Divers	11	79
Overige schulden	3.429	3.775

Tabel 25: Netto vlottende schulden

Vlottende schulden (nog te betalen) x €1.000	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2023
Facturen leveranciers	392	511
CAO nabetalingen		
Afrekeningen met klanten	381	250
Rente en aflossing lening	48	48
Overlopende passiva	821	809

Toelichting op tabel 24 en 25; schulden en overlopende passiva

Onze schuldenpositie is aan het einde van het boekjaar altijd relatief groot. Leveranciersfacturen en afdracht belastingen en premies worden toegerekend aan het boekjaar, maar betaald in de eerste maand van het nieuwe jaar.

- Voor de BTW- afdracht geldt dat het opgenomen bedrag in de tabel de verschuldigde belasting is over het vierde kwartaal 2024, gesaldeerd met de voorbelasting.
- Onder de post 'crediteuren privaat' zijn verschuldigde bedragen aan de personeelsvereniging en nog te betalen vergoedingen aan private personen opgenomen.
- De afrekeningen met de klanten betreffen een aantal (nog op te stellen) creditnota's.

5. NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Tabel 26: Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Overzicht niet uit de balans blijkende verplichtingen en langdurige contracten x € 1.000		Looptijd in maanden vanaf 01-01-2025	Looptijd eindigt	Contractw. 2025	Contractwaarde x € 1.000 tot einde looptijd
Leasecontracten vervoersmiddelen					
• Wassink	Peugeot	56	30-08-2029	7	31
• BK Mobility	Peugeot e-Bus	14	01-03-2026	8	9
	Lease	variabel	variabel	58	108
ICT licenties en beheer					
• T2en	Licenties SAP	3		31	8
• REM automatisering	Licenties Open Wave	12		54	54
	MS licenties	29	30-05-2027	180	435
• telefoon / wifi	Wilroff Rijtsema	18		26	39
• software	Data mask	30		8	20
Huisvesting en facilitair					
• Eusebius B5	Huurcontract	205		388	6.624
• Ten Brinke	Beplanting	30		83	206
Primaire proces					
• Stantec	Milieu controles	3		38	9
• Geonovation	GIS/GEO applicatie	29		20	49
				900	7.594

Toelichting op tabel 26; niet uit de balans blijkende verplichtingen

In de tabel zijn alle verplichtingen opgenomen waarvoor in 2024 of eerdere jaren meerjarige contracten zijn afgesloten. Een deel van de contracten wordt in 2024 opnieuw afgesloten, wederom meerjarig, een aantal via een Europese Aanbesteding.
In de tabel zijn de contracten die in 2024 zijn afgesloten, maar een looptijd hebben van minder dan een jaar, niet opgenomen, evenals de afspraken met leveranciers met een korte (< 1 jaar) opzegtermijn. Deze kosten worden uit de begroting 2024 gedekt, en vormen geen risico op frictie of afkoop bij tussentijdse verandering van de organisatie.

Diverse verplichtingen

- Opgebouwd IKB is niet gekapitaliseerd. Dit is geen verplichting in het BBV vanuit de aanname dat deze jaarlijks gelijk zijn. Wij rekenen de opgebouwde IKB aan het eind van het jaar af;
- Reguliere verlofsaldi hoeven volgens de BBV niet gekapitaliseerd te worden. Er wordt uitgegaan van gelijke opnamen in de jaren. De (nieuwe) verplichting om bovenwettelijk verlof wel als voorziening op te nemen is verwerkt in de balans tot maximaal € 500.000. Een volledige opname van het bovenwettelijke verlof dat als spaarverlof kan worden aangemerkt leidt tot een verplichting van € 620.000. Zie toelichting bij grondslagen balans.
- Alle medewerkers in vaste dienst hebben een trekkingsrecht van maximaal €1.000 voor vijf jaar ter besteding aan een Arbo-geschikte thuiswerkplek. De feitelijk afgeroepen vergoeding is in de exploitatie opgenomen bij de algemene personeelskosten. De reservering staat (gesaldeerd) op de balans en bedraagt € 16.800
- Afspraken rond het generatiepact zijn niet gewaardeerd in de jaarrekening

Gebeurtenissen met gevolgen voor 2025 en later

- Er zijn toezeggingen vanuit respectievelijk het ministerie van I en W en het RVO dat in de verantwoording de tarieven kunnen worden gebruikt die standaard zijn voor de betreffende OD's. In de verantwoording van de SPUK-middelen zijn wij uitgegaan van de tarieven in de initiële begroting en de daarop gebaseerde beschikking. Indien de tarieven van de bijgestelde begroting wordt gehanteerd, leidt dat tot een hogere omzet in de betreffende jaren.
- De eerste fase van ons contract met de leveranciers van onze bedrijfsvoeringsystemen (SAP/Nmbrs) loopt af per 20 maart 2024. Vooruitlopend hierop heeft een evaluatie plaatsgevonden op de functionaliteit en technisch functioneren van deze systemen. Op basis van een opgestelde businesscase heeft het bestuur op 8 februari 2024 besloten om een Europese Aanbesteding op te starten voor vernieuwing van de bedrijfssystemen. Operationeel per 1 januari 2025.
- Verder zijn geen andere relevante gebeurtenissen na balansdatum.

FINANCIËLE WEERBAARHEID EN RISICO'S

Wij brengen ons bestuur aan de hand van een dashboard periodiek op de hoogte van de stand van zaken in onze bedrijfsvoering. We staan dan stil bij de operationele risico's, financiën en ons weerstandsvermogen. De financiële positie ultimo 2024 geeft geen directe aanleiding om in 2025 maatregelen voor te stellen aan ons bestuur.

1. FINANCIËLE POSITIE; WEERSTANDSVERMOGEN

In de tabellen wordt de financiële positie verder geduid:

- *Weerstandsvermogen* - Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate wij in staat zijn financiële tegenvallers in de toekomst op te vangen. In de Gemeenschappelijke Regeling (GR) is bepaald welke vermogensbestanddelen wij kunnen aanhouden. Deze bestaan uit een algemene reserve en bestemmingsreserves.
  De algemene reserve staat op € 644.000, dit is na storting van het batig saldo 2023. Conform de nieuwe GR die op 1 juli 2024 van kracht is geworden, nemen we voor de omvang van de Algemene Reserve de weerstandsratio als uitgangspunt. De norm vanuit het IBP is 0,8. Met de toevoeging van het resultaat van 2023 aan de Algemene Reserve komt de weerstandsratio op 0,76. Als het batig saldo van 2024 wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve komt de ratio op 0,84.
  Daarnaast kunnen we bestemmingsreserves aanhouden voor kosten die we in de toekomst verwachten. Inhoud en omvang bepaalt het Algemeen Bestuur.

Tabel 27: Weerstandsvermogen en weerstandsratio

Weerstandsvermogen x € 1.000	Stand 2024	Na resultaat bestemming	% omzet
Algemene Reserve	644	711	2,5%
• resultaat boekjaar			
• te bestemmen door bestuur	67	-	0,3%
Bestemmingsreserves			
• BR provincietaken	79		
• BR Bureau milieumetingen	80		
• innovatie			
• opleidingen omgevingswet			
Totaal bestemming reserves	159		0,6%
Totaal	870	711	
Totale baten (omzet)	26.188		
• percentage omzet ex. resultaat	3,3%		

Weerstands-ratio	2024	Toev. Batig saldo
Totaal risico's x € 1.000	1.000	
Post onvoorzien in de begroting	131	
Algemene reserves	644	67
	77,5%	84%

2. RISICOBEOORDELING

In deze paragraaf geven we een beeld van de risico's die waren geïdentificeerd in de begroting 2024, en welke zich hebben voorgedaan. We hebben (als ze tegelijkertijd voordoen) de inschatting gemaakt van circa € 1,0 miljoen aan risico's voor de bedrijfsvoering.

We hebben de risico's verdeeld in vijf categorieën:

1. Exploitatiesaldo

Een saldo in de exploitatie kan ontstaan door het niet realiseren van begrote inkomsten, tegenvallende kosten of kosten voor onvoorziene gebeurtenissen. Nieuw in deze categorie is ook de structurele krappe arbeidsmarkt, waardoor niet aan verplichtingen jegens klanten kan worden voldaan en er omzetmarge wordt misgelopen.

Ontwikkeling in 2024

We zien dat in 2024 de exploitatie zich ontwikkelt conform voorgaande jaren, in de eerste maanden blijft de omzet wat achter, om vervolgens aan het eind van het jaar ongeveer conform verwachting uit te komen. Eind 2023 zijn maatregelen genomen om het tijdig schrijven van de uren en het tijdig en juist afronden van zaken in onze systemen te verbeteren. We zien dat dit in 2024 het gewenste effect heeft.
Daarnaast hebben we in 2024 maandelijks gemonitord op tijdschrijven en afsluiten van zaken.
De bezetting van personeel was in 2024 beter dan in 2023, we zien de inzet van externen verminderen. Bij bedrijfsvoering blijft het vullen van vacatures lastig, we zien daar nog een vrij hoge inzet van externen.

2. Taakuitvoering
We kunnen aansprakelijk worden gesteld voor fouten in de taakuitvoering en bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld als gedelegeerde bevoegdheden onduidelijk zijn en niet helder zijn vastgelegd. Dit betreft vooral een bestuurlijk- en imagoprobleem. We zijn verzekerd voor schadeclaims tot een bedrag van maximaal twee keer €2,5 miljoen per jaar. Met een eigen risico.
In 2024 zijn er geen substantiële claims binnen gekomen waarvoor de verzekering is ingezet.

3. Frictiekosten
Ondanks de groei van afgelopen jaren, de krappe arbeidsmarkt en organisatorische turbulentie, is in 2024 weinig frictie ontstaan met financiële consequenties. Er zijn geen partners die taken weer terug in eigen beheer hebben genomen.
De frictie van personeel dat geen fit meer heeft met ODRA is beperkt gebleven.

4. Niet voldoen aan wet- en regelgeving
Compliance aan algemene wet- en regelgeving, zoals belastingwetten, privacy, Europese -en nationale verordeningen is een algemeen risico. Met name voor de rechtmatigheidsverklaring. We zijn vanaf boekjaar 2023 verplicht om een eigen 'in control-statement' af te geven, waaruit deze rechtmatigheid blijkt. Deze is in de jaarrekening opgenomen.
In 2024 is geconstateerd dat er geen financiële risico's hieruit voortkomen die effect hebben gehad op de exploitatie of begroting 2025. Omdat bijvoorbeeld geen wijzigingen zijn doorgevoerd in de belastingplicht (omgevingsdiensten zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting).

5. Liquiditeit
Ons werkkapitaal wordt gevormd door vermogen, beschikbare voorzieningen en voorschotten die partners betalen voor onze dienstverlening. Bij uitblijven van betalingen van de voorschotten lopen wij een risico dat we salarissen, loonheffing, premies, BTW en crediteuren te laat betalen. We hebben aan het eind van elk kwartaal een saldo van minimaal twee miljoen euro nodig. We dekken een groot deel van de liquiditeitsbehoefte uit de voorschotten van onze partners, en zijn daarbij afhankelijk van hun betalingsdiscipline. Die was in 2024 goed.

3. FINANCIËLE KENGETALLEN

Tabel 28: Financiële kengetallen

Kengetallen	Stand 31-12-2024	Stand 31-12-2023
Netto schuldquote	3,0%	3,0%
Netto schuldquote gecorr. voor verstrekte leningen	4,9%	0,0%
Solvbiliteitsrisico	8,3%	6,3%
Structurele exploitatieruimte	pm	pm
Liquiditeit	123,5%	119,1%
Grondexploitatie	nvt	nvt
Belastingcapaciteit	nvt	nvt

Toelichting op tabel 28; financiële kengetallen
Met bovenstaande kengetallen geven we inzicht in de structurele evenwichtigheid en duurzaamheid van onze begroting.
- De netto schuld quotes geven inzicht in het niveau van onze schuldenlast ten opzichte van de baten middelen. In de toelichting op de balans zijn de schulden en eigen vermogen gespecificeerd. De schuldquote is gelijk aan 2023. Feitelijk financieren we de lopende verplichtingen met eigen middelen.
- De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Het betreft het eigen vermogen versus het balanstotaal. Het percentage is gestegen naar 8,3% als gevolg van de stijging van onze algemene reserve.
- Voor de beoordeling van het structurele- en reële evenwicht van de begroting maken wij het onderscheid tussen structurele- en incidentele lasten. We hebben geen toezeggingen op een meerjarige omzet, ondanks het aanwezig zijn van wettelijke verplichte basis-milieutaken.
- Grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn bij ons niet van toepassing.

4. FINANCIERING, TREASURY, BANKIEREN

Ons Treasurystatuut is in december 2023 geactualiseerd, te samen met de financiële verordeningen.
Hieronder een toelichting op de kasstromen en het renterisico beheer.
- Externe financieringen: In 2022 zijn we een lening aangegaan ter dekking van de investeringen in de huisvesting. Dit gaat om een 15-jarige lening van € 625.000. De afschrijving van de investeringen loopt hiermee gelijk. De investeringen in ICT worden gefinancierd uit onze liquiditeit. Dit gezien de relatief korte looptijd.
- Investeringen in apparatuur meetdienst; Deze worden de komende jaren nog gedekt met het bestemmingsfonds.
- We zijn sinds eind 2013 verplicht deel te nemen aan schatkistbankieren - alle banktegoeden boven drempelwaarde van € 1,75 miljoen, die wij met het Ministerie van Financiën hebben afgesproken, worden verplicht gestort op een rekening-courant bij het Ministerie. De overige liquiditeit is onze rekening-courant tegoeden en die hebben we ondergebracht bij de BNG. In de financieringsovereenkomst (juni 2020) met de BNG is een kredietlimiet afgesproken van maximaal één miljoen euro. Sinds oktober 2022 wordt er (weer) rente vergoed over de tegoeden.
- Kasgeldlimiet Fido - in de wet Financiering decentrale overheden (Fido) is een kasgeldlimiet gesteld aan het maximumbedrag waarop wij onze financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd minder dan 1 jaar) mogen financieren. Voor ons is de norm 8,2% van het begrotingstotaal. Wij komen hier niet boven.

RECHTMATIGHEIDSVERKLARING DAGELIJKS BESTUUR

VERANTWOORDELIJKHEID DAGELIJKS BESTUUR OMGEVINGSDIENST REGIO ARNHEM (ODRA)

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het Dagelijks Bestuur ODRA toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het Algemeen Bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen van de ODRA en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het Algemeen Bestuur in december 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het Algemeen Bestuur bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 260.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding

Het Dagelijks Bestuur stelt vast dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

ONDERTEKENING

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Omgevingsdienst Regio Arnhem van 17 april 2025.

De voorzitter,
Joa Maouche

De secretaris,
Ruben Vlaander

Omgevingsdienst Regio Arnhem

BIJLAGEN

Bijlage 1: Specificatie per partner

Actuele begroting 2024 per klant (groep)						In euros x € 1.000		Begroot		Realisatie 2024 per klant (groep)							In euro's x € 1.000	
Baten per klant x € 1.000	**Producten aantal x tarief**	**Diensten uren x tarief**	**Totaal gezamelijke diensten**	**Overige baten**	**Actuele begroting 2024**	**Aandeel Bouw**	**Aandeel milieu & algemeen**	**Aantal producten**	**Aantal diensten**	**Aantal Producten**	**Aantal diensten**	**Producten aantallen x tarief**	**Diensten uren x tarief**	**Totaal gezamelijke diensten**	**Overige baten**	**Totaal**	**Aandeel bouw**	**Aandeel mil.& alg.**
Arnhem	3.571	2.497	751		6.819	3.768	3.051	3.684	25.395	3.689	31.286	2.818	3.097	776	38	6.729	3.024	3.705
Doesburg	371	173	89		634	397	237	382	1.621	371	2.182	327	216	92	8	643	361	281
Duiven	236	170	71		477	21	457	273	1.590	227	1.834	195	182	75	28	480	46	435
Lingewaard	1.312	1.600	272		3.185	1.334	1.851	1.508	15.990	1.205	15.285	1.023	1.513	276	19	2.832	1.034	1.799
Overbetuwe	594	551	175		1.321	150	1.170	845	5.429	711	5.393	453	534	190	11	1.188	135	1.053
Provincie regulier	333	1.395	156	265	2.149	265	1.884	367	15.227	343	10.545	392	1.044	156	543	2.135	543	1.592
Provincie Bodemtaken		700			700	248	453		7.075		5.510	-	545	-	-	545	-	545
Provincie Complexe Handhaving		4.066		23	4.088	74	4.014		41.067		45.553	-	4.510	-	11	4.521	69	4.452
Provincie Aandachtsbedrijven		1.342		10	1.352	10	1.342		13.640		10.887	-	1.078	-	69	1.146	69	1.078
Renkum	834	596	190		1.619	865	755	961	5.921	764	7.203	626	713	198	8	1.546	697	849
Rheden	292	312	140		744	85	659	647	3.001	535	2.848	272	282	148	8	710	63	647
Rozendaal	8	29	22		59	7	52	11	187	12	97	12	10	23	12	56	17	39
Westervoort	48	60	50		158	9	149	52	480	36	570	32	56	53	8	149	13	136
Zevenaar	344	387	128	1	859	58	801	382	3.721	287	4.854	255	481	135	23	893	66	827
Subtotaal Partners	**7.944**	**13.877**	**2.044**	**299**	**24.164**	**7.289**	**16.876**	**9.112**	**140.338**	**8.180**	**144.045**	**6.406**	**14.260**	**2.123**	**785**	**23.574**	**6.136**	**17.438**
% van de omzet	33%	57%	8%	1%								27%	60%	9%	1%			
Subtaal OD's	**9**	**645**	**119**	**5**	**778**		**778**	**12**	**7.748**		**4.730**		**468**	**178**	**26**	**672**	**119**	**553**
Subtotaal derden		335	8	91	434		434		4.232		4.353		448	8	110	566		566
Subtotaal overige baten				289	289		289		7.640		9.092				248	248		289
Totaal klanten	**7.953**	**€ 15.612**	**€ 2.171**	**725**	**26.462**	**7.330**	**19.132**	**9.124**	**159.958**	**8.180**	**162.219**	**6.406**	**16.034**	**2.309**	**1.219**	**25.967**	**6.225**	**19.753**
% van de omzet	30%	59%	8%	3%								25%	62%	9%	5%			

Bijlage 2: Specificatie producten

			Actuele begroting 2024				Realisatie 2024			Realisatie 2023	
Productnaam	Taakveld	Kengetal	Tarief act. bg. 2024	Aantallen	Baten x € 1.000 ad € 99 p/uur	% verdeling	Realisatie aantallen	Omzet 2024	%	Aantallen prod.	Omzet
Programma 1. Vergunningverlening											
Aanpassen omgevingsvergunning mba	Milieu	13	€ 1.287	8	€ 10	0%	4	€ 5	0%	5	€ 6
Intrekkingsbesluit BRIKS	Bouw	4	€ 396	40	€ 16	0%	46	€ 18	1%	28	€ 11
Maatwerk milieu	Milieu	14	€ 1.386	61	€ 85	1%	43	€ 60	1%	50	€ 67
Meldingen beh. Besluit bouw en leefomg.	Bouw	1	€ 99	1.574	€ 156	17%	1.759	€ 174	22%	1.688	€ 160
Meldingen mba	Milieu	10	€ 990	470	€ 465	5%	476	€ 471	6%	393	€ 373
Omgevingsverg. BRIKS cat 1 / Wkb	Bouw	9	€ 891	1.784	€ 1.590	20%	1.576	€ 1.404	19%	1.765	€ 1.509
Omgevingsverg. BRIKS cat 2 / gevolgklasse 2	Bouw	23	€ 2.277	454	€ 1.034	5%	131	€ 298	2%	364	€ 795
Omgevingsverg. milieubelastende activiteiten	Milieu	22	€ 2.178	51	€ 111	1%	24	€ 52	0%	25	€ 52
Vergunning vuurwerkontbrandingen	Milieu	11	€ 1.089	175	€ 191	2%	158	€ 172	2%	176	€ 184
Totaal (+ gemiddelden)		**8,0**		**4.617**	**€ 3.657**	51%	**4.217**	**€ 2.655**	52%	**4.494**	**€ 3.157**
aandeel bouw				3.852	2.795		3.512	1.895		3.845	2.475
aandeel milieu & algemeen				765	862		705	760		649	682
Programma 2. Toezicht en Handhaving											
Controle alcoholwet	Bouw	5	€ 495	40	€ 20	0%	71	€ 35	1%	46	€ 22
Controle activiteiten in of op de bodem	Milieu		€ 0	0		0%			0%	24	
Controle asbest/sloop	Bouw	9	€ 891	296	€ 264	3%	295	€ 263	4%	249	€ 213
Controle BRIKS/gevolgklasse 2 Bbl	Bouw	23	€ 2.277	235	€ 535	3%	197	€ 449	2%	164	€ 358
Controle BRIKS/gevolgklasse 3 Bbl	Bouw	48	€ 4.752	89	€ 423	1%	41	€ 195	1%	51	€ 233
Controle BRIKS categorie 1	Bouw	8	€ 792	933	€ 739	10%	1.022	€ 809	12%	1.251	€ 951
Handhavingscontrole	Milieu	10	€ 990	108	€ 107	1%	217	€ 215	3%	287	€ 273
Hercontrole milieu	Milieu	6	€ 594	641	€ 381	7%	417	€ 248	5%	529	€ 302
Klachtbehandeling	Algemeen		€ 0			0%			0%		
Preventieve controle mba	Milieu	9	€ 891	1.646	€ 1.467	18%	1.274	€ 1.135	16%	1.642	€ 1.404
Projectcontrole - ENE	Milieu	11	€ 1.089	130	€ 142	1%	124	€ 135	2%	118	€ 123
Projectcontrole - WNB	Milieu		€ 0			0%	102	€ 121	1%	121	€ 103
Rapportageverplichting overig	Milieu	4	€ 396	196	€ 78	2%	120	€ 48	1%	185	€ 70
Toezicht vuurwerkevenementen	Milieu	12	€ 1.188	120	€ 143	1%	83	€ 99	1%	94	€ 107
Totaal (+ gemiddelden)		**9,8**		**4.434**	**€ 4.297**	49%	**3.963**	**€ 3.751**	48%	**4.761**	**€ 4.159**
aandeel bouw				1.593	1.980		1.626	1.751		1.761	1.777
aandeel milieu & algemeen				2.841	2.316		2.337	2.000		3.000	2.382
Totaal producten		**8,9**	**€ 879**	**9.051**	**€ 7.953**		8.180	€ 6.406	100%	9.255	€ 7.316
aandeel bouw				6.693	€ 4.775	60%	5.849	€ 3.646		6.845	€ 4.857
aandeel milieu & algemeen				2.358	€ 3.178	40%	2.331	€ 2.760		2.410	€ 2.459

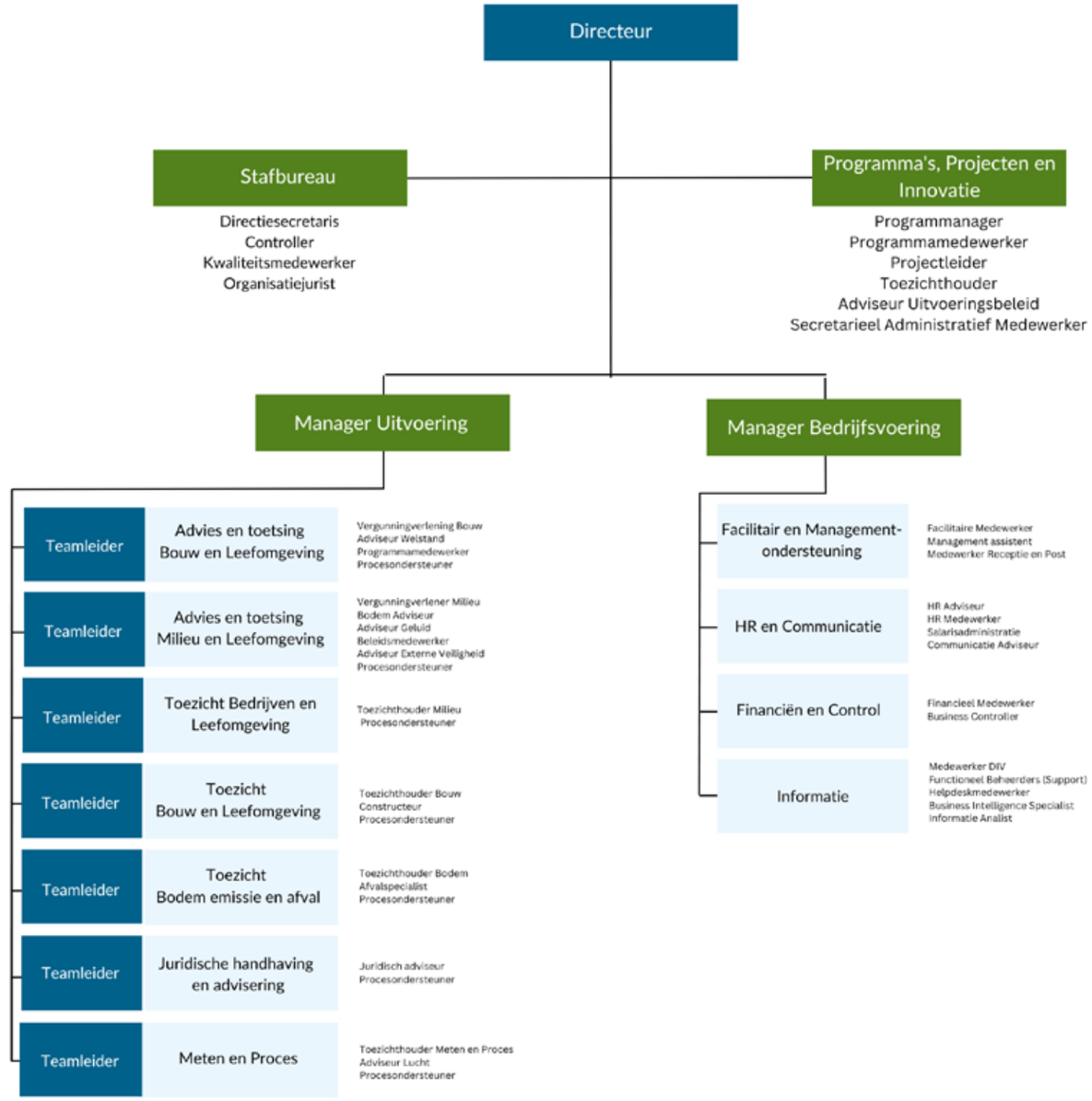
Bijlage 3: Specificatie diensten

					Realisatie			
Omschrijving dienst	Taakveld	Aantal uren act. begr. 2024	Baten 2024 per dienst x 1.000	%	Aantal uren 2024	Baten 2024 per dienst x € 1.000	%	Aantal uren realisatie 2023
Programma 1. Vergunningen								
Advies omgevingskwaliteit	Bouw	1.879	€ 186	1%	2.953	€ 292	2%	2.936
Advies omgevingsverg. en meldingen	Milieu	612	€ 61	0%	657	€ 65	0%	594
Begeleiden initiatief BRIKS	Bouw	3.107	€ 308	2%	5.048	€ 500	3%	4.317
Begeleiden initiatief milieu	Milieu	1.0,35	€ 102	1%	1.240	€ 123	1%	695
Beoordelingen Bbl	Bouw	1.992	€ 197	1%	1.964	€ 194	1%	1.439
Juridische expertise vergunningen	Algemeen	4.062	€ 402	3%	4.160	€ 412	3%	5.404
Omgevingsvergunning mba	Milieu	2.776	€ 275	2%	1.771	€ 175	1%	2.200
Omgevingsverg. BRIKS cat 3	Bouw	1.270	€ 126	1%	846	€ 84	1%	
Subtotaal		**16.733**	**€ 1.657**	11%	**18.637**	**€ 1.845**	11%	**17.585**
aandeel bouw		8.248	817	49%	10.810	€ 1.070	58%	8.692
aandeel milieu & algemeen		8.485	€ 840	51%	7.827	€ 775	42%	8.893
Programma 2. Toezicht en Handhaving								
Bestuursdwang uitvoeren	Algemeen	252	€ 25	0%	0	€ 0	0%	9
Contr. activiteiten in of op de bodem	Milieu	672	€ 67	0%	1.687	€ 167	1%	
Controle bestaande bouw en RO	Bouw	4.774	€ 473	3%	7.180	€ 711	4%	6.470
Controle bodemsanering	Milieu	4.627	€ 458	3%	3.713	€ 368	2%	4.823
Controle complex bedrijf	Milieu	10.062	€ 996	6%	14.374	€ 1.423	9%	11.271
Controle gevolgklasse 1/ Wkb	Bouw	2.412	€ 239	2%	180	€ 18	0%	
Controle graven in de bodem onder de IW	Milieu	4.800	€ 475	3%	5.012	€ 496	3%	4.600
Handhavingsbesluit nemen	Algemeen	10.392	€ 1.029	7%	14.373	€ 1.423	9%	13.476
Handhavingscontrole - PCH	Algemeen	500	€ 50	0%	490	€ 48	0%	710
Hercontrole milieu - PCH	Algemeen	1.612	€ 160	1%	1.060	€ 105	1%	1.184
Inning	Milieu	8	€ 1	0%	0	€ 0	0%	
Invorderingsbesluit	Milieu	29	€ 3	0%	190	€ 19	0%	
Juridische expertise handhaving	Milieu	5.282	€ 523	3%	3.951	€ 391	2%	5.626
Keten- en data gedreven toezicht - PCH	Milieu	795	€ 79	1%	1.205	€ 119	1%	1.153
Klachtbehandeling	Algemeen	5.638	€ 558	4%	11.286	€ 1.117	7%	1.147
Preventieve controle mba - PCH	Milieu	1.400	€ 139	1%	1.124	€ 111	1%	4.013
Projectcontrole	Milieu	5.869	€ 581	4%	2.519	€ 249	2%	587
Rapportageverplichting EPRTR	Milieu	1.230	€ 122	1%	1.204	€ 119	1%	1.217
Rapportageverplichting ovexrig - PCR	Milieu	1.452	€ 144	1%	2.188	€ 217	1%	1.518
Rapportagebehandeling bedrijfsmelding		1.208	€ 120	1%	483	€ 48	0%	558
Strafrecht - PCH		1.350	€ 134	1%	1.085	€ 107	1%	1.104
Transportcontrole			€ 25	0%	265	€ 26	0%	
Algemeen		250		0%			0%	430
Subtotaal		**64.614**	**€ 6.397**	41%	**73.566**	**€ 7.283**	45%	**59.896**
aandeel bouw		7.186	711	11%	7.360	€ 729	10%	6.470
aandeel milieu & algemeen		57.428	€ 5.685	89%	66.206	€ 6.554	90%	53.426
Programma 3. Advies	Milieu	12.611	€ 1.248	8%	12.069	€ 1.195	7%	11.352
Adviesrapport leefomgeving	Algemeen	679	€ 67	0%	826	€ 82	1%	410
Adviesrapport Woo-verzoeken	Bouw	2.505	€ 248	2%	1.671	€ 165	1%	2.085
Beoordeling saneringsevaluatie	Milieu	8.533	€ 845	5%	8.806	€ 872	5%	7.964
Meetadviesrapport leefomgeving	Milieu	1.699	€ 168	1%	1.749	€ 173	1%	1.892
Meetadviesrapport luchtkwaliteitn	Algemeen			0%			0%	
Algemeen		**26.027**	**€ 2.577**	17%	**25.121**	**€ 2.487**	15%	**23.703**
Subtotaal		2.505	€ 248	10%	1.671	€ 165	7%	2.085
aandeel bouw		23.522	€ 2.329	90%	23.450	€ 2.322	93%	21.618
aandeel milieu & algemeen								
Programma 5. Algemeen en Projecten	Algemeen	3.698	€ 366	2%	3.333	€ 330	2%	3.024
Beleids- en bestuursondersteuning	Algemeen	2.635	€ 261	2%	5.189	€ 531	3%	3.765
Detachering	Milieu	370	€ 37	0%	108	€ 11	0%	234
Faciliteren part. traject	Algemeen	15.350	€ 1.520	10%	11.721	€ 1.160	7%	12.496
Meewerken aan programma	Algemeen	8.822	€ 873	6%	1.729	€ 171	1%	1.416
Partnerspecifieke werkafspraken	Algemeen	19.467	€ 1.927	12%	13.127	€ 1.300	8%	14.663
Programma- en projectmanagement	Algemeen	0	€ 0	0%	11.448	€ 1.090	7%	8.718
Algemeen		**50.342**	**€ 4.984**	32%	**46.656**	**€ 4.953**	28%	**44.316**
Subtotaal		**50.342**	**€ 4.984**	100%	**46.656**	**€ 4.953**	28%	**44.316**
Subtotaal		50.342	€ 4.984	100%	46.656	€ 4.953	100%	44.316
aandeel milieu & algemeen								
		157.716	**€ 15.614**		**163.980**	**€ 16.208**	1	**145.500**
Totaal in uren		17.939	€ 1.776	11%	19.840	€ 1.964	12%	17.247
aandeel bouw		139.777	€ 13.838	89%	144.139	€ 14.244	88%	128.253
aandeel milieu & algemeen								

Bijlage 4: Specificaties productie/ bestedingen gezamenlijke diensten en projecten

Projecten en gezamelijke diensten x €1.000		Actuele bg 2024	Bestede uren € 99,00	Realisatie materieel	Doorbelasting klanten	Overige bekostiging	Saldo bijdragen/-kosten	Toelichting
Piketdienst	Alle partners	115,9	108,0	19,6	115,9		-11,7	
Strafrecht	Alle partners	247,5	191,3		247,5		56,2	
Data- en ketengedreven services	Alle partners	708,2	730,5	52,5	692,2		-90,8	
Klantadvisering	Alle partners	29,8	13,5		29,8		16,3	Milieu
Klantadvisering	Bouw partners	413,3	625,0		413,3		-211,7	Bouw
Gez. dienst voor alg. deel van de projecten	Gem. partners	24,7	2,2		24,7		22,4	GUOV
Advies uitvoeringsbeleid	Gem. partners	203,4	172,9		203,4		30,6	
Subtotaal reguliere gez. diensten		**1.742,9**	**1.843,4**	**72,1**	**1.726,9**	**0,0**	**-188,6**	
Programma Duurzaamheid:	Gem. partners	148,4	203,5		148,4	59,4	4,3	
	Gem. partners	49,7	**57,1**		49,7		**-7,4**	
Programma omgevingswet:	Alle partners	138,6	168,5	0,3	138,6	78,2	48,0	
Gezamenlijke dienst innovatiebudget	Alle partners	107,6	87,0	42,0	107,6		-21,3	
Subtotaal gez. programma's & projecten		444,3	516,1	42,3	**444,3**	**137,6**	**23,5**	
Totaal gezamenlijke diensten		**2.187,2**	**2.359,5**	**114,4**	**2.171,2**	**137,6**	**-165,1**	

ORGANOGRAM

Pascalweg 2
6662 NX Elst
0481-463534

elst@jonglaan.nl
www.jonglaan.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2024 van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2024 en van het vermogen van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem op 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:
1. het overzicht van baten en lasten over 2024;
2. de balans per 31 december 2024;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het algemeen bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2024;
4. de sisa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 14 december 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst de Vallei zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 260.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2024. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, sisa- of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie
De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten
Ingevolge artikel 217 lid 3 (b) Provinciewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de sisa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2024 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling informatieverstrekking sisa.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling informatieverstrekking sisa. In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 217 lid 3 (b) Provinciewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2024, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering sisa-verantwoordingsinformatie 2024 in bijlage 2 van de Regeling informatieverstrekking sisa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. Onze controle bestond onder andere uit:
- het identificeren en inschatten van de risico’s dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fraude of fouten niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico’s bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en

De Jong & Laan Controle B.V., gevestigd te Vroomshoop, KvK 06054458. Op al onze diensten en werkzaamheden zijn onze algemene voorwaarden van toepassing. Deze algemene voorwaarden zijn gedeponeerd bij de KvK onder nr. 08153431, zijn in te zien op www.jonglaan.nl, en worden op verzoek kosteloos toegezonden.

geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en algemeen bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV en de bepalingen van en krachtens de WNT. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader opgesteld door het algemeen bestuur en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fraude of fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 14 december 2023, het Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:
- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Elst, 7 april 2025
De Jong & Laan Controle B.V.

Origineel getekend door N.C. van der Wolf MSc RA
(externe) accountant

deJong&Laan

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

BEGRO-TING 2026

OMGEVINGSDIENST **REGIO ARNHEM**

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

INHOUDSOPGAVE

04 **Voorwoord: 2026: Robuust, verkiezingen en ravijn**

06 **Inleiding**

08 **Hoofdstuk 1**

013 **Hoofdstuk 2**

016 **Hoofdstuk 3**

020 **Hoofdstuk 4**

022 **Hoofdstuk 5**

025 **Hoofdstuk 6**

BIJLAGEN

028 Bijlage 1. Overzicht producten

029 Bijlage 2. Overzicht diensten

030 Bijlage 3. Overzicht bijdragen klanten

VOORWOORD

2026: ROBUUST, VERKIEZINGEN EN RAVIJN

Bij dezen de Begroting voor het jaar 2026 van Omgevingsdienst Regio Arnhem. Op het moment van schrijven, weet ik nog niet welke knopen de besturen van de Gelderse omgevingsdiensten hebben doorgehakt. Knopen, die na het verschijnen van het advies van de commissie Van Aartsen en het daaropvolgende Interbestuurlijk programma Versterking VTH (IBP-VTH), vragen om de goede keuzes.

Het gaat immers over de toekomst van de omgevingsdiensten en hoe we als Gelderse omgevingsdiensten het meest efficiënt en effectief kunnen zorgen voor de leefomgeving? En hoe we de kwaliteit van onze professionals kunnen verbeteren en met de omgevingsdiensten samen kunnen werken aan standaardisering en uniformering in data en informatievoorziening? Grote vragen die ook in 2026 in de aansturing van onze organisatie en onze bedrijfsvoering raken.

Zoals gezegd is de aanleiding de opdracht vanuit het Rijk om robuust te worden, kwalitatief en financieel. Aan de elf gestelde criteria voldoen we als ODRA. We zijn robuust en dat vindt u terug in deze Begroting. Maar van achterover leunen is geen sprake. We staan voor een stevige uitdaging om de volgende stappen te zetten. Daar zullen we onze partners intensief bij betrekken.

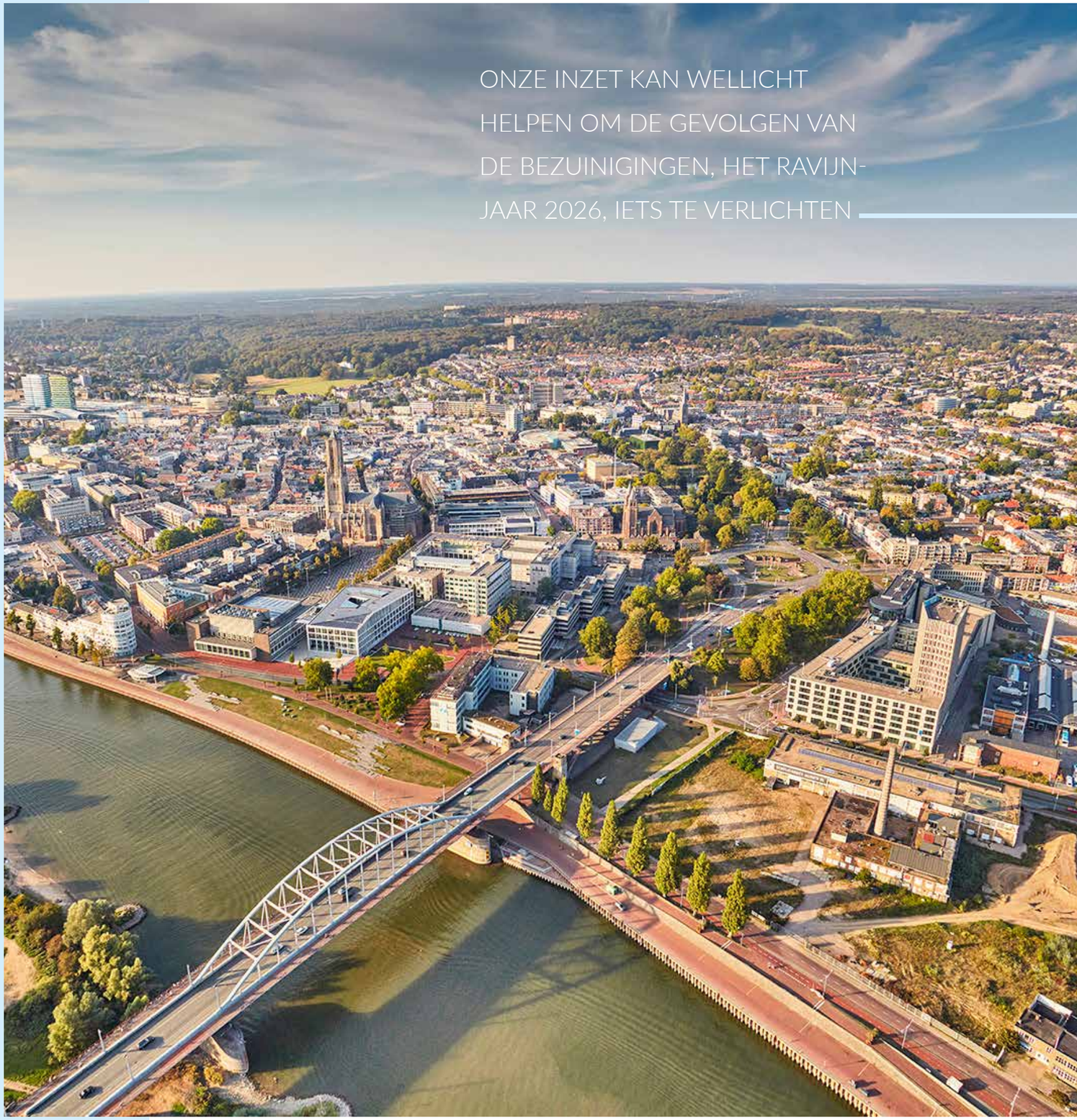
2026 is voor de tien gemeenten waar wij voor werken, een dubbel bijzonder jaar. In maart gemeenteraadsverkiezingen en vanaf 1 januari moeten de colleges de bezuinigen op het gemeentefonds verwerkt hebben in een sluitende begroting. Ga er maar aanstaan.

De nieuwe raadsleden en wethouders beginnen onder een ander gesternte, met minder financiële ruimte en grotere opgaves. We zullen de raadsleden en colleges in 2026 snel bijpraten over de ontwikkelingen in het domein milieu en bouw en onze rol, vergunningen, toezicht en handhaving. We zullen de nieuwe colleges en gemeenteraden het Meerjarenplan van ODRA toelichten en aanbieden om mee te denken over strategieën en oplossingen voor de maatschappelijke uitdagingen waar gemeenten en de provincie voor staan.

Onze inzet kan wellicht helpen om de gevolgen van de bezuinigingen, het Ravijnjaar 2026, iets te verlichten. We kijken er hoe dan ook naar uit met de huidige en nieuwe colleges samen te werken aan een veilige, schone en gezonde leefomgeving. Ons meedenken begint niet op 1 januari, dat is met de presentatie van deze Begroting begonnen.

Ik kijk uit naar continuering van de prettige samenwerking met onze partners.

Ruben Vlaander

INLEIDING

In december 2024 is de kadernotitie 2026 door het Algemeen Bestuur vastgesteld. De kadernotitie 2026 vormt het uitgangspunt voor deze begroting 2026 en meerjarenraming 2026-2029 samen met de concept werkplannen voor 2026. De werkplannen 2026 zijn met de partners opgesteld in februari 2025 en gebaseerd/geëxtrapoleerd op de werkplannen 2025.

De begroting 2026 is beleidsarm, het Meerjarenprogramma 2025-2028 vormt net als in 2025 de basis voor de begroting 2026. Bij de toelichtingen op de tabellen worden de uitgangspunten toegelicht waarop de begroting 2026 is gebaseerd. Die bestaan uit de kaders en normen die door het Algemeen Bestuur zijn vastgesteld en gebaseerd op de geldende CAO, verplichtingen, indexeringen en trendontwikkelingen vanuit de realisatie(s) van afgelopen jaar 2024.

UITGANGSPUNTEN VOOR DE BEGROTING 2026

1.1 PDC - 2025/2026

In april 2024 heeft het bestuur de PDC voor 2025 vastgesteld Deze PDC hanteren we ook voor de begroting 2026.

1.2 TAAKVELDEN EN PROGRAMMA'S

Binnen het Gelders Stelsel is de afspraak gemaakt dat onze werkzaamheden worden gecategoriseerd in programma's en taakvelden. We werken tot nu toe binnen ODRA met drie taakvelden (milieu, bouw en algemeen) en vijf programma's (vergunningverlening, toezicht en handhaving, advies, stelseltaken, projecten). Ons systeem van 'beheerste outputfinanciering' blijft in 2026 overeind. We zien 2025 als jaar om ons te herbezinnen op de financierings- en verantwoordingsmethodiek.

1.3 FINANCIERINGSSTRUCTUUR

Sinds 2018 werken we vanuit de afspraken over 'beheerste output-financiering'. Deze methodiek houdt in dat we werken met een mix van financieringen. Per productcategorie geldt een ander regime:

- Provinciale programma's worden afgerekend op basis van nacalculatie van de gewerkte uren.
- De werkprogramma's voor partners en collega OD's in Gelderland: afgenomen 'producten' worden afgerekend met een vaste prijs, de 'diensten' met nacalculatie op uren en de gezamenlijke diensten met een vaste prijs voor het geheel.
- De diensten aan derden is geheel op nacalculatie basis van de bestede uren.
- Materiele kosten (out of pocket) worden veelal 1 op 1 doorbelast zonder toeslag.

In onderstaande tabel 1 met de kerncijfers van de productie is het kader vanuit de productcategorieën (PDC) weergegeven.

De cijfers in de raming 2026 zijn bepaald door extrapolatie van de diensten in de werkpakketten 2025 (vastgesteld op 1 november 2024), met inachtneming van eerder geformuleerde trends in het MJP 2025-2028. Het aandeel diensten neemt door veranderingen in de PDC 2025 toe naar 61%. De overhead komt uit op 26,8 % van de omzet. Dit is iets hoger dan in 2025, dat komt doordat bij huisvesting wordt rekening gehouden met de huur van een extra verdieping.

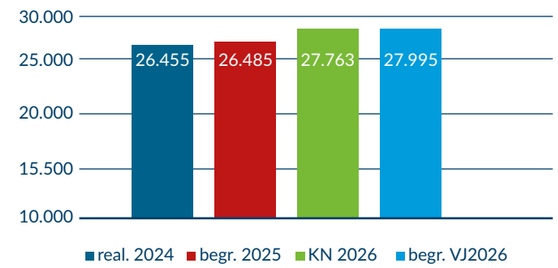
We verwachten voor 2028 een omzet van afgerond € 28 miljoen. De stijging ten opzichte van de begroting 2025 wordt enerzijds veroorzaakt door een indexatie en anderzijds door een toename in het aantal diensten bij zowel Bouw als Milieu.

1.4 BENCHMARK: TARIEF OPBOUW EN ANDERE UITGANGSPUNTEN

Wij vergelijken ons tarief onder meer met "de handleiding overheids-tarieven", met name waar het gaat over het tarief, de overhead en over het aantal productieve uren per fte. De handleiding overheidstarieven geeft een gemiddelde tariefsopbouw weer, welke gebaseerd is op een breed scala van overheidsdiensten. In de opbouw wordt onderscheid gemaakt tussen gemiddelde kosten voor overhead en personeelskosten (direct = lonen; indirect = bijkomende kosten). We zien bij ons vooral een verschil in de kosten voor huisvesting en kantoorautomatisering. Bij de personeelskosten hebben we ons tarief vergeleken met de loonkosten in de gemiddelde schaal voor onze organisatie. We zien dat ons tarief gelijk is aan het landelijke beeld van overheidsorganisaties.

Voor deze Voorjaarsbegroting 2026 is ook gekeken naar de tarieven van andere omgevingsdiensten. De tarieven voor 2026 zijn nog niet bekend. We maken daarom een vergelijking met de tarieven 2025. De tarieven variëren tussen € 90,- voor omgevingsdienst RUD Utrecht, tot € 135, voor omgevingsdienst RUD Noord Limburg. Hierbij moet worden aangetekend dat een aantal diensten een apart tarief gebruiken voor aanvullende diensten. Met een tarief van € 104,- staat de ODRA op de 4e plaats. Er is een groot aantal omgevingsdiensten dat tarieven hanteert boven de € 115,- per uur. Daarbij moet (zoals in elke benchmark) worden aangetekend dat omstandigheden (bv huisvesting, type werk) kunnen verschillen.

Tabel 2: Omzetontwikkeling vanaf 2024

Tabel 1: Kerncijfers productie

Begroting 2026 op hoofdlijnen x € 1.000	Realisatie 2024 Aantallen	in €		Begroting 2025 Aantallen	in €		KN 2026 Aantallen	In €		Capaciteit Aantallen	(uren)	Begr. VJ 2026 in €	
Baten													
Producten (obv aantallen)		6.406	24,5%	9.186	8.331	31,5%	9.186	8.136	29,3%	9.021	74.216	7.941	28,4%
Diensten (obv uren)	8.180	16.208	61,9%		15.602	59,0%		16.545	59,6%		158.923	17.005	60,7%
Gezamenlijke diensten	163.980	2.310	8,8%		2.199	8,3%		2.604	9,4%		22.219	2.498	8,9%
Materiële kosten		931	3,6%		333	1,3%		355	1,3%			355	1,3%
Rentebaten		176		pm				120				0	
Vrijval balansposten		157		pm				3				196	
Totaal baten		26.188			26.465			27.763			255.358	27.995	
Lasten	aantal fte			aantal fte	x € 1.000	73,7%	aantal fte	x € 1.000	73,7%	aantal fte		x € 1.000	73,2%
Lasten programma's	186,3	19.274	73,8%	181,2	19.501	26,3%	182,7	20.463	26,3%	183,7		20.483	26,8%
Lasten overhead	45,4	6.841	26,2%	39,1	6.964		42,0	7.298		42,0		7.511	
Totaal lasten	231,7	26.121		220,4	26.465		224,7	27.762		225,7		27.994	
Gem. kengetal producten	8,2			8,9			8,3			8,2			
Tarief per uur	95,00			€ 104,00	tov 2024	5,1%	€ 107,00	tov 2025	2,9%	€ 107,00	tov 2025	2,9%	2,9%
Saldo		67			0			1				1	

Voor 2025 begroten wij een tarief van € 104,-. Voor 2026 verwachten we een stijging met 2,9% ten opzichte van 2025, naar afgerond € 107,-. Voor 2026 wordt door het CPB (mev) een index van 3,8% (bovenop 2025) gehanteerd voor de lonen. Voor materieel geldt gemiddeld 2,7% per jaar.

Tabel 3: Tarief opbouw in relatie tot benchmark

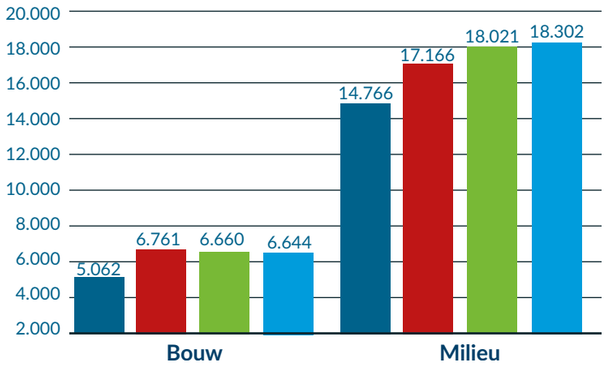
Tariefopbouw in €	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Benchmark
Personeelskosten direct	€ 73	€ 76	€ 78	€ 71
Personeelskosten indirect	€ 16	€ 17	€ 19	€ 23
Materieel				
• huisvesting & facilitair	€ 4	€ 3	€ 4	€ 9
• ict	€ 3	€ 4	€ 3	€ 5
• overige kosten	€ 3	€ 4	€ 3	€ 5
Overhead	€ 10	€ 11	€ 10	€ 19
Beleidsruimte*				-€ 6
Totaal	€ 99	€ 104	€ 107	€ 107
• stijging tov voorgaand jaar		5,10%	2,9%	
Aantal productieve uren	1.400	1.358	1.355	1.355

1.5 TRENDS PER TAAKVELD EN PROGRAMMA EN AANTALLEN PRODUCTEN & DIENSTEN

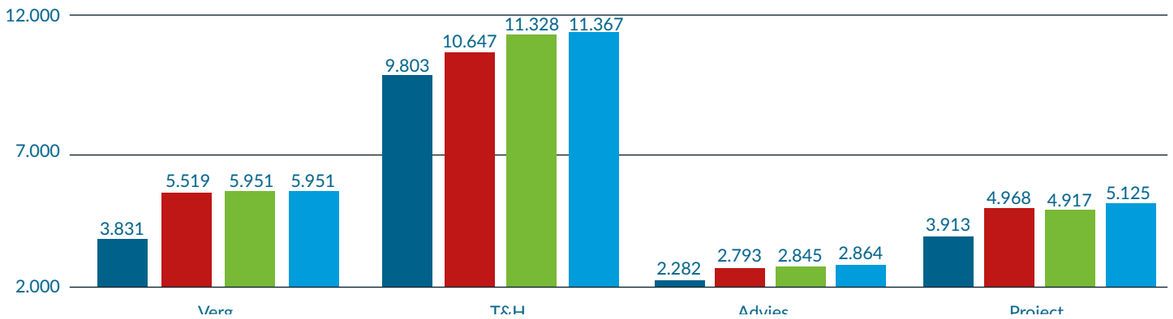
In de tabellen 4 en 5 is de omzetontwikkeling van de afzonderlijke taakvelden en programma's weergegeven. Bij de programma's zijn de stelseltaken niet opgenomen. In de grafieken is de omzet (x € 1.000) van respectievelijk 2024, begroting 2025 en kadernota 2026 aangegeven.

- De omzet in 2026 is vergelijkbaar met 2025, we zien een lichte stijging bij milieu. Ten opzichte van de realisatie 2024 stijgt de omzet uit de bouw met € 1,6 miljoen (31%) en bij milieu met € 3,5 miljoen (24%). Dit is toe te schrijven aan het prijseffect en een toename van de diensten bij zowel milieu als bouw. Zie ook tabel 4 en bijlage 1.
- In 2024 zijn veel projecten uitgevoerd. We verwachten dat deze trend zich doorzet. In de begroting 2026 is een stelpost opgenomen voor mogelijke projecten van derden. Ten opzichte van de realisatie van de afgelopen jaren is een conservatieve raming opgenomen. Er is vooral rekening gehouden met projecten die al lopen en waarvan we weten dat die zullen doorlopen en projecten waarover verregaande gesprekken lopen.

Tabel 4: Omzet per taakveld

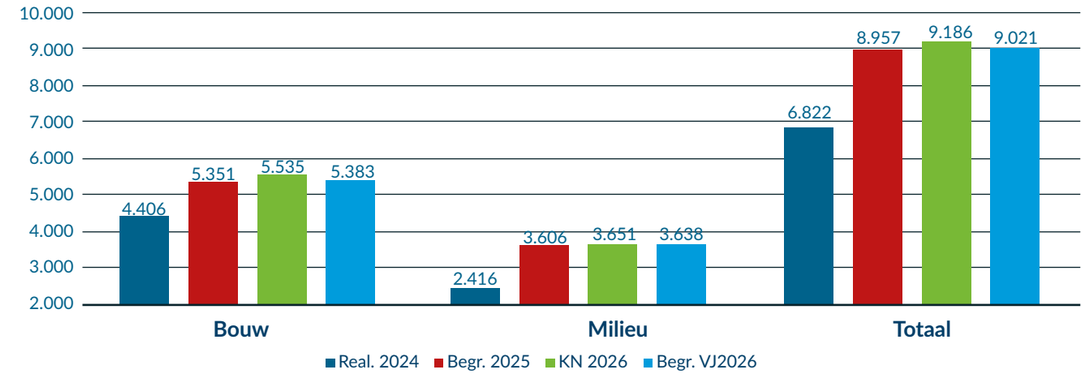

Tabel 5: Omzet per programma

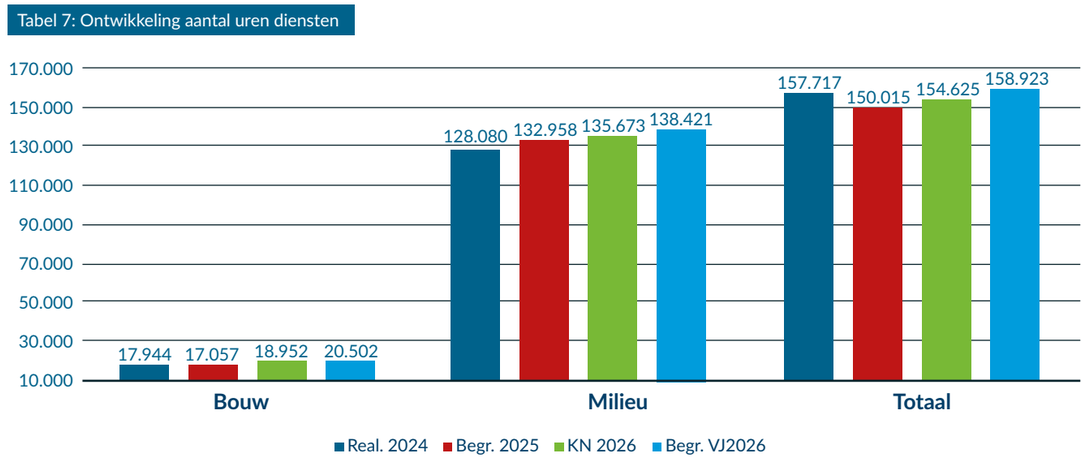

In tabel 6 en 7 wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de aantallen producten en diensten.
In onze huidige producten- en dienstcatalogus (PDC) wordt onderscheid gemaakt tussen diensten (worden op uur-basis afgerekend), producten (via vaste prijs per product) en gezamenlijke diensten; fixed price via een verdeelsleutel.

Tabel 6: Ontwikkeling aantal producten

Tabel 7: Ontwikkeling aantal uren diensten

1.6 PROJECTEN EN PROGRAMMA'S EN GEZAMENLIJKE DIENSTEN

In de begroting 2024 – 2025 is een aantal projecten opgenomen binnen de gezamenlijke diensten. Dit betreffen innovatieprojecten. Daarnaast beschikt ODRA over een vrij innovatiebudget. Dit vrij innovatiebudget maakt deel uit van de stelpost projecten. In deze voorjaarsbegroting 2026 bundelen we deze beide posten tot één innovatiebudget voor 2026 en de jaren daarna.

In het kader van de 'robuustheid' wordt een innovatie budget van > 1% van de omzet aangehouden. Voor 2026 ramen we op basis van de projecten in tabel 8 en de projecten in de stelpost 2,2%.

In tabel 8 is een aantal projecten genoemd dat mogelijk in 2026 kan worden opgestart met een indicatie van de omvang. Op de indexering van de tarieven na, is dit budgetneutraal. Het innovatiebudget is nog niet volledig aan projecten toegewezen. Daarom wordt niet het volledige budget voor innovatie zichtbaar in tabel 8. Onder de staf is een stelpost opgenomen, die wordt niet weergegeven in deze tabel. In de stelpost zitten projecten die voortvloeien uit het MJP 2025 – 2028, maar waarover nog geen volledige overeenstemming is bereikt. In de stelpost zijn ook projecten opgenomen die vorig jaar in de innovatieagenda zaten en dit jaar nog doorlopen, zoals verminderen Nox en fijnstof. De provincie is nog niet akkoord met de invulling van dit project, daarom is het nu opgenomen in de stelpost.

Tabel 8: Innovatie agenda onderdeel gezamenlijke diensten

Innovatie/projecten-agenda x € 1.000	Real. 2024	Begroting 2025	Kadernota 2026	Begroting VJ2026
Programma Omgevingswet	251			
Energie	173	120		
Ontwikkelen effectieve aanpak kleinverbruikers			100	100
Stimuleren circulaire economie	81	150	150	
Verminderen Nox en fijnstof		100	250	
Tegengaan ZZS		30		
Robotisering intakeproces		50		
Verminderen geluidhinder door bedrijfsact.			80	80
Bodemenergiesystemen			30	30
Nader te bepalen / vrij budget innovatie	81	-50		
Totaal	586	400	610	210
Percentage omzet	2,2%	1,5%	2,2%	0,8%
Omzet	26.338	26.465	27.763	27.995

Toelichting tabel innovatie agenda

- Ontwikkelen effectieve aanpak kleinverbruikers: Samen met gemeenten werken we aan een aanpak om bedrijven en kantoren te helpen hun fossiele energieverbruik terug te dringen. Dit is geen doorlopend proces, maar een specifieke taak waarbij we energiecontroles breder inzetten om concrete resultaten te boeken.
- Verminderen geluidhinder door bedrijfsactiviteiten: Samen met partners ontwikkelen we maatregelen om geluidshinder door bedrijfsactiviteiten en ook evenementen te beperken. Denk aan een gerichte aanpak voor stadsvervoerders en organisatoren van evenementen.
- Bodemenergiesystemen: Om grondwaterbeschermingsgebieden beter te beschermen, ontwikkelen we samen met partners een richtlijn voor het verantwoord gebruik van bodemenergiesystemen. Dit helpt ons om deze systemen duurzamer en efficiënter te benutten.
- Het project stimuleren circulaire economie is overgegaan naar een reguliere gezamenlijke dienst, advies afval of grondstof, zie hieronder tabel 9.

Tabel 9: Overzicht gezamenlijke diensten

Gezamenlijke diensten x € 1.000	Thema	Realisatie 2024	Begroting 2025	KN 2026	Begroting VJ 2026	Toelichting
Piketdienst		116	117	121	125	Alle partners
Strafrecht		248	260	260	268	Alle partners
Advies afval of grondstof		0	0	0	101	Alle partners
Data- en ketengedreven services		692	731	724	737	Alle partners
Klantadvisering	milieu	30	42	31	32	Alle partners
Klantadvisering	bouw	413	434	434	591	Bouw partners
Gezamenlijke dienst: alg. deel projecten (Guov)		25			0	Gem. partners
Advies uitvoeringsbeleid		203	429	424	435	Gem. partners
Stelpost besparingen			-194	0	0	Gem. partners
Subtotaal reguliere gezamenlijke diensten		1.727	1.800	1.994	2.288	
Programma Duurzaamheid:	energie	148				Gem. partners
	circulariteit	50				Gem. partners
Programma Omgevingswet:	omgevingswet	139				Alle partners
Gezamenlijk deel innovatiebudget		108	400	610	210	Alle partners
Subtotaal gezamenlijke programma's en projecten		444	400	610	210	
Totaal gezamenlijke diensten		2.171	2.200	2.604	2.498	

De gezamenlijke diensten worden met een vaste prijs opgenomen in de werkprogramma's. Dat geschiedt op basis van de vastgestelde verdeelsleutel, bestaande uit 40% stemverhouding en 60% inwoneraantal. Voor 2025 is deze verdeelsleutel herijkt; vanwege de groei in de bijdrage van Doesburg, Overbetuwe en de Provincie is de verhouding aangepast. De gezamenlijke diensten worden ondergebracht in de betreffende programma's conform tabel 9.

Toelichting tabel 9: gezamenlijke diensten

- De stijging van het budget is voornamelijk een prijseffect.
- Advies afval of grondstof: Dit was het oorspronkelijke project 'Stimuleren circulaire economie' uit het innovatiebudget en valt vanaf 2026 onder de reguliere gezamenlijke diensten.

2 UITWERKING FINANCIEEL BELEID EN KADERSTELLING

In het meerjarenplan is in hoofdstuk 7 het meerjarig financieel beleid (op hoofdlijnen) beschreven. Voor de begroting 2026 is concreet het volgende van belang:

2.1 OUTPUTFINANCIERING: HYBRIDE VORM - PROVINCIALE PROGRAMMA'S

Wij hanteren voor onze VTH-taken met ingang van 2026 een nieuwe risicobenadering (methodiek). Dit betekent dat we minder sturen op output. Daarnaast heeft de Commissie van Aartsen geconcludeerd dat outputfinanciering niet de juiste benadering is voor omgevingsdiensten, en dat er andere financieringsmodellen nodig zijn die meer rekening houden met de complexiteit en de impact van hun werkzaamheden. De Commissie heeft benadrukt dat de kwaliteit van dienstverlening en de impact op de samenleving en het milieu voorop moet staan. Output-financiering kan leiden tot een eenzijdige focus op kwantitatieve output in plaats van op de effectiviteit en relevantie van de diensten die worden geleverd.

Dit sluit aan op de grotere focus van de stakeholders op inzet van onze kennis en op onze maatschappelijke bijdragen in plaats van op onze (aantallen) producten. Met het MJP is al een start gemaakt om te komen tot een beter zicht op de publieke waarde van ODRA in relatie tot de maatschappelijke opgaven. We willen 2026 benutten om deze systematiek van het MJP te evalueren en waar nodig te actualiseren of te herijken in combinatie met een verdere doorontwikkeling van de huidige indicatoren voor outcome, input en output: Rijker verantwoorden.

2.2 BESPARINGSDOELSTELLINGEN

In december 2023 hebben de partners gevraagd om scenario's uit te werken voor eventuele besparingen in de begroting, met als achtergrond de verontrustende scenario's voor de gemeenten in kader van de herstructurering van het gemeentefonds in 2026.

Voor de begroting 2026 hebben wij gekeken of de systematiek van risicogericht werken voor onze VTH-taken kan leiden tot een besparing. De eerste conclusies daar zijn dat dit voor 2026 nog niet het geval is. Verder geldt dat veel van de kosten vaste kosten zijn (huisvesting, ICT), en het merendeel van personeelskosten is gebaseerd op de CAO). De laatste mogelijkheid die dan overblijft is het leveren van minder producten en diensten.

2.3 ORGANISATIEONTWIKKELING, DOELMATIG EN EFFICIËNT WERKEN

We werken continu aan onze doelmatigheid. Dit doen we onder meer door ons traject 'rijker verantwoorden/outcome gericht werken' waarbij we het te berekenen effect vooropstellen. Dat zijn vertrekpunten voor onze procesinrichting, die we zo efficiënt mogelijk inrichten.
Daarnaast zijn er in 2026 een aantal organisatorische ontwikkelingen van belang, die gevolgen hebben voor de budgetten.

- Voldoen aan informatie-wetten: er is veel nieuwe wetgeving waaraan we moeten voldoen. De AVG en informatiebeveiliging, de wet elektronisch publiceren (Web), de Wet digitale toegankelijkheid (Wdt) en de Wet open overheid (Woo, totaal 23 wetten). Deze wetten hebben impact op hoe wij onze informatie opslaan en aanbieden. Om dit verder te ontwikkelen en implementeren is specifieke kennis nodig. Dit leidt tot een hoger adviesbudget.
- Vanaf 2024 is het verplicht dat we onze CO_2-emissie meten en rapporteren. Via een nulmeting in 2024 en ons beleid ten aanzien van duurzaamheid hopen we onze CO_2-emmissie verder te realiseren. Dit beleid van duurzaamheid brengt de nodige investeringen met zich mee.
- Met het oog op toekomstbestendigheid en robuustheid in de uitvoering van alle taken richten wij ons op de versterking van onze dienst. Daartoe is in 2023 een verkenning voor de samenwerking met ODRN uitgevoerd. Eind 2024 hebben de besturen van beide diensten (ODRA en ODRN) het besluit genomen om een mogelijke fusie nader te onderzoeken.

2.3.1 Kwalitatief hoogwaardig personeel

Van alle kosten vormen de personeelskosten het grootste aandeel in de exploitatie, circa 80%. ODRA voert een beleid om continu op vier aspecten de balans te vinden tussen kwaliteit en kosten:

- Strategisch personeelsbeleid: We kennen relatief veel medewerkers die bij de oprichting vanuit de partners zijn overgekomen, met een hogere dan gemiddelde leeftijd, veelal salariëring in de eindschalen en diverse garantietoelagen. De natuurlijke uitstroom (pensioen) is op gang gekomen. Daarnaast zien we dat het verloop, door een dynamische arbeidsmarkt, is toegenomen, circa 8% in 2024. We zien dat het moeilijker is in deze arbeidsmarkt personeel vast te houden.
- Het werk dat moet worden uitgevoerd, wordt complexer. Het aantrekken en behouden van kwalitatief hoogwaardig personeel zal door de krapte op de arbeidsmarkt in toenemende mate een uitdaging zijn. Om te voorkomen dat medewerkers hun heil elders zoeken en vervanging er niet is, behalve door steeds kostbaar wordende inhuur, wordt er gekeken naar het functiehuis.
- We trekken veel jonge medewerkers aan en leiden ze zelf op. Dit zijn over het algemeen wat langere trajecten, met meer inwerkkosten, maar dit leidt uiteindelijk tot een stabielere en toekomst bestendige organisatie.
- Het aandeel van de flexibele schil (externe inhuur) is op dit moment circa 20% van de totale loonkosten. Wij streven naar een flexibele schil van maximaal 15% van de loonkosten. Belangrijke succesfactor voor dit beleid zijn de afspraken die ODRA maakt met haar partners over de structurele werkpakketten en de kwaliteit van de prognoses rond het meerjarige werkaanbod. Met bovenstaande condities zijn we beter in staat om in te zetten op het werven en behouden van vast personeel in plaats van inhuur.

2.3.2. Dienstverleningsconcept

We vinden het belangrijk dat er goed zicht is op de uitvoering van onze dienstverlening aan inwoners en ondernemers in de regio. Daartoe werken we sinds 2023 met werkplannen voor verbetering van de dienstverlening, vanuit de visie dat we inwoners en ondernemers behandelen, zoals wij zelf behandeld willen worden: vriendelijk, behulpzaam, geïnteresseerd en vakkundig. We werken aan begrijpelijke digitale externe informatievoorziening, toegankelijk voor iedereen, ook voor mensen met een beperking. In de begroting is dit vertaald in de budgetten voor bedrijfsvoering, onder meer bij post – en telefonie, receptie, informatievoorziening & archief en facilitair.

2.3.3. Duurzame Huisvesting, Facilitair en ICT

Sinds najaar 2022 zijn we gehuisvest in de Airborne Tower, deze huisvesting voldoet aan de eisen van duurzame huisvesting. Bij onze huisvesting lopen we tegen de grens aan, met name op de drukke dagen in de week. We onderzoeken of uitbreiding binnen de Airborne Tower mogelijk is. In de kosten voor 2026 is rekening gehouden met gebruik van een extra verdieping.

Voor de huisvesting van de meetdienst, wordt in 2024/ 2025 een oplossing gezocht. De huidige locatie van de werkplaats (aan de Markt in Arnhem) is te klein voor de verwachte groei. Om dit te realiseren is een extra adviesbudget nodig. Daarnaast gaan de huisvestingskosten stijgen vanwege het feit dat de huisvestingskosten op de huidige locatie niet marktconform zijn.

Op facilitair gebied hebben we een mobiliteitsbeleid geformuleerd, waarbij we de omslag naar minder CO_2 uitstoot voor ogen hebben. We stimuleren dat door ons wagenpark te elektrificeren, en door gebruik te maken van e-fietsen (leaseregeling), ook voor woon-werk verkeer.

2.3.4. Planning en control & informatiesystemen

Efficiëntie bereiken we ook in de informatievoorziening aan onze klanten (partners, derden en subsidiegevers). We zijn bezig om de processen verder te stroomlijnen, mede aan de hand van de richtlijnen om een eigen 'in control statement' te kunnen afgeven, dat sinds 2023 verplicht is. Begin 2024 zijn we gestart met een nieuwe aanbesteding voor een integraal bedrijfsvoerings-systeem. Vanuit een opgestelde businesscase bleek dat een nieuw systeem budgetneutraal qua exploitatie kan worden gerealiseerd. Doorgaan met de huidige configuratie leidt tot hogere structurele lasten. Het nieuwe systeem (AFAS) is per 1 januari 2025 in gebruik genomen.

2.4 SAMENWERKING MET DE REGIO

We werken niet alleen samen met partners in de veiligheidsketen (brandweer, politie, GGD, waterschappen en openbaar ministerie en gemeenten), maar ook met de andere vijf omgevingsdiensten in Gelderland. Het is samenwerken in het primaire proces (complexe handhaving en -vergunningen, ketensamenwerking, enz.) en op het gebied van ICT (IGO – Data gedreven werken) en bedrijfsvoering (HR, AVG en communicatie/ portaal). De taken zijn onderling verdeeld.

De komende jaren wordt samenwerking landelijk van groter belang. De aanleiding hiervoor is het IBP (Interbestuurlijk programma) met focuspunten op de 'robuustheid' van omgevingsdiensten en VTH-kwaliteit. De kosten voor de komende jaren zullen gaan verschuiven van bijdragen aan het Gelders Stelsel, naar contributie en bijdragen voor de kennisontwikkeling via Omgevingsdienst-NL.

2.5. KADERSTELLING EN NORMERING

In december 2024 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met de kaderstelling voor de begroting 2026. De tariefstelling is reeds in paragraaf 1.4 toegelicht. Voor 2026 hanteren we een tarief van € 107 per uur. De kaderstelling bevatte nog een aantal andere normen, die worden hieronder weergegeven.

2.5.1 Normering personeelsbudgetten

Personele overhead: De huidige interne bezetting (eind 2024) op bedrijfsvoering/staf/management bedraagt 38 fte. Dit is 20% van de interne bezetting. Binnen bedrijfsvoering en staf worden de volgende activiteiten uitgevoerd secretariaat, communicatie, ICT-beheer en datakwaliteit, post-telefoon-intake, planning en control en HR. Door de groei van de organisatie is er een uitbreiding van teamleiding opgenomen in de begroting.

Secundaire arbeidsvoorwaarden: De algemene personeelskosten waren jarenlang genormeerd op 4,0% van de loonsom. Vanaf 2024 is het verhoogd naar 4,4%; dit is nodig in verband met de nieuwe CAO met veel extra secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals een thuiswerkvergoeding.

Het reguliere opleidingen budget: Op basis van de richtlijnen uit het IBP is het opleidingsbudget verhoogd naar 3% van de loonsom. Naast eigen opleidingen gaan we hier de bijdrage aan Omgevingsdienst-NL voor de 'academie' uit bekostigen.

2.5.2 Doelstelling overhead

Ons langjarig doel is om op 25% overhead uit te komen, deze ligt nu op 26,8%. In absolute zin groeit in 2026 de overhead met € 300.000. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de prijscompensatie en anderzijds door extra budget voor huisvesting vanwege de groei van de ODRA en versterking van de bedrijfsvoering vanwege de noodzaak tot robuustheid. Het aantal fte's in de bedrijfsvoering is de afgelopen jaren meegegroeid met de omzet. Daarnaast zijn er medewerkers bij gekomen die verband houden met de verzelfstandiging op ICT, huisvesting, post/archief en teamleiding. In 2026 stijgt de personele overhead licht naar 17,5% van de totale capaciteit.

2.5.3 Doelstelling externe inhuur

In de CAO is voor overheden de inspanningsverplichting opgenomen om het aandeel externe inhuur te reduceren. Vanuit de "robuustheids-criteria" geldt een percentage van 80% medewerkers in vaste dienst. We streven naar 18% inhuur in fte's en 15% loonkosten. De daling in fte's zal gering zijn vanwege de gespannen arbeidsmarkt. De daling in loonsom bereiken we door meer eigen personeel in te zetten, met name bij de provinciale programma's.

2.5.4. Kaderstelling productiviteit(productiviteitsnorm)

Zoals aangegeven in paragraaf 1.4 (benchmark overheidstarieven) daalt onze gemiddelde productiviteit per medewerker naar 1.355 uur. In de CAO zijn de (bovenwettelijke) verlof faciliteiten voor medewerkers toegenomen.

Productiviteit wordt daarnaast bepaald door 'verzuim', opleiding en het opnemen van oude verlofrechten. Voor die laatste categorie is een voorziening gevormd (zie balans) om risico's voor de realisatie van afgesproken werk via inhuur te kunnen realiseren. Daarnaast sturen we nadrukkelijk op verzuim en op het op peil houden van kennis en vaardigheden.

3

BEGROTING 2026

In de tabellen 10 en 11 is de begroting vanuit twee invalshoeken weergegeven. Het taaktype (voorheen taakveld)/programma begroting en de verdeling naar kostensoorten (categoriale begroting). De taakveld/programmabegroting is de resultante van de verwachte werkprogramma's 2026, ingebracht door de partners. De categoriale begroting wordt gespecificeerd met toelichtingen per kostencategorie.

3.1 BATEN 2025

Tabel 10: Exploitatieoverzicht 2025 baten per klantgroep - taakveld en programma

Baten x € 1.000	Realisatie 2024		Begroting 2025		KN 2026		Begroting VJ2026		Specificatie taaktype 2026 Basistaak	Plustaak milieu	Plustaak niet-milieu
Partners	17.703		17.762		18.418		18.326		8.975	2.403	7.003
Provinciale programma's	5.588		5.562		6.016		6.016		3.501	2.459	56
Ongevingsdiensten	730		601		66		697		349	348	
Derden	534		2.120		2.066		2.284		218	2.066	
Overig baten	1.633		421		476		476		12	408	
Overig					123		196				196
Baten	26.188		26.465		27.763		27.995		13.056	7.684	7.255
- verhouding									47%	27%	26%
1. Vergunningverlening	4.500	17%	5.524	21%	5.591	20%	5.591	20%	1.616	382	3.592
2. Toezicht en Handhaving	11.634	44%	11.329	43%	12.009	43%	12.059	43%	8.599	859	2.602
3. Advies	2.933	11%	3.258	12%	3.310	12%	3.706	13%	2.841		865
4. Stelseltaken											
5. Algemeen en Projecten	6.873	26%	6.353	24%	6.729	24%	6.444	23%	12	6.444	
Overig	248				123		196				196
Baten	26.188	100%	26.465	100%	27.763	100%	27.995	100%	13.068	7.684	7.255
- verhouding									47%	27%	26%

De baten per programma worden bepaald door de PDC. Aan elke dienst of product is een programma en een taakveld gekoppeld. De kosten worden bepaald aan de hand van de verhouding tijdsbesteding op de producten en diensten. De bijdragen per klant zijn opgenomen in bijlage 4. Deze zijn gebaseerd op de conceptwerkprogramma's 2026 die in februari 2025 met de partners zijn doorgesproken.

3.2 LASTEN 2025

Tabel 11: Lasten; personeel en overige lasten

Begroting baten en lasten (categoriaal) x € 1.000	Realisatie 2024		Begroting 2025		KN 2026		Begroting VJ2026		% tov 2025
Baten	26.188		26.465		27.763		27.995		6%
Lasten									
Personeel loonkosten									
• Medewerkers ODRA	17.249	66%	18.485	70%	19.706	71%	19.748	71%	7%
• Inhuur externe capaciteit	4.541	17%	3.318	13%	3.570	13%	3.544	13%	7%
Personeel overige kosten									
• Opleidingen	380	1%	555	2%	591	2%	592	2%	7%
• Algemene personeelskosten	886	3%	813	3%	788	3%	790	3%	-3%
• Dotatie personeelsvoorzieningen	-316	-1%	100	0%	100	0%	100	0%	
• Harmonisatie/detacheringen			-50	0%	-50	0%	-50	0%	
Totaal personeel	22.740	87%	23.221	88%	24.705	89%	24.725	88%	6%
Huisvesting en facilitair	824	3%	841	3%	898	3%	1.055	4%	25%
ICT	806	3%	900	3%	795	3%	795	3%	-12%
Stelselkosten	337	1%	358	1%	440	2%	455	2%	27%
Advieskosten	433	2%	346	0%	312	1%	350	1%	1%
Oveirge kosten			126	0%	35	0%	35	0%	-72%
Risico's (onvoorzien)	-9	0%	0	0%	101	0%	104	0%	0%
Programmakosten	990	4%	673	3%	476	2%	476	2%	-29%
Totaal lasten	26.121	100%	26.465	100%	27.762	100%	27.994	100%	6%
Saldo voor mutatie fondsen	67		0		1		1		
Verlof dotatie									
Saldo ter bestemming	67		0		1		1		

3.2.1. Toelichting personeelskosten

In tabel 12 is de ontwikkeling van een aantal belangrijke kengetallen rond bezetting en loonkosten in kaart gebracht. In de begroting gaan we uit van de CAO 2024, die loopt tot 1 april 2025 en de loonindexeringen Mev-2025 (laatste versie aug. '24). Voor 2025 en 2026 is de loonindex respectievelijk 3,5 en 3,8%.

Tabel 12: Personele kengetallen

Formatie bezetting en personele kengetallen	Realisatie 2024				Begroting 2025				KN 2026				Begroting VJ2026			
	Intern	Extern	Totaal	% intern	Intern	Extern	Totaal	% intern	Intern	Extern	Totaal	% intern	Intern	Extern	Totaal	% intern
Formatie bezetting																
• Productief	158,7	27,6	186,3	80%	155,4	25,9	181,3	86%	156,4	26,3	182,7	86%	157,5	26,2	183,7	86%
• Niet productief	38,2	7,2	45,4		37,3	1,9	39,1		42,0	0,0	42,0		42,0	0,0	42,0	
Totaal bezetting en formatie	197,0	34,7	231,7		192,7	27,8	220,4		198,4	26,3	224,7		199,5	26,2	225,7	
Loonkosten x € 1.000	17.249	4.541	21.790		18.287	3.515	21.803		19.706	3.570	23.276		19.748	3.544	23.292	
Gemiddelde kosten /ftc (in €)	87.566	130.701	94.033		94.912	126.643	98.908		99.326	135.634	103.578		98.991	135.284	103.204	
% van de loonsom	79%	21%			84%	16%			85%	15%			85%	15%		
% stijging gemid loonkosten tov jaar eerder					5%	6%	4%		5%	7%	5%		4%	7%	4%	
Ten opzichte van realisatie 2024													219	-1.116	-567	
Bezettingsverschil in euro's													2.279	120	2.070	
Prijsverschil in euro's													2.499	-996	1.502	
Ten opzichte van begroting 2025													647	-197	520	
Bezettingsverschil in euro's													814	226	1.040	
Prijsverschil in euro's													1.460	29	1.489	
Ten opzichte van Kadernota 2026													0	0	0	
Bezettingsverschil in euro's													41	-25	16	
Prijsverschil in euro's													41	-25	16	

Toelichting tabel 12; personele kengetallen

• Salariskosten

In de initiële begroting 2025 gaan we uit van een gemiddelde salarislast van € 98.906, voor 2026 € 103.204. Hierin is de CAO van 2024 verwerkt. De CAO is voor 2025 nog niet vastgesteld, in verband met de looptijd van de huidige CAO tot 1 april 2025. De indexatie is op grond van de mev verwerkt.

• Inhuur

Ondanks de krappe arbeidsmarkt hebben we afgelopen jaren (2023 en 2024) de tariefstijgingen voor inhuur beperkt kunnen houden. Door een goede mix van 'junioren – senioren' blijven we min of meer stabiel. Natuurlijk rekenen detacheerders de gestegen kosten aan ons door. Vanuit de 'robuustheidscriteria' geldt een percentage van 80% medewerkers in vaste dienst. We ramen nu een externe bezetting van 14% bij de uitvoering (productieve fte's).

• Personele overhead

In paragraaf 2.5.2 normering overhead, hebben wij een toelichting gegeven bij de ontwikkelingen van de personele overhead.

3.3 OVERHEAD

Naast de personele overhead (medewerkers bedrijfsvoering, staf en leiding) hebben we de huisvesting, ICT en andere algemene kosten. Het totaal van de overhead (cf. BBV-definitie) gaat in 2026 uitkomen op 26,8%. Hiervan is 17% personeel, en 9% materieel.

3.3.1 Huisvesting en ICT en advieskosten

De financiële doelstellingen (besparingen) uit 2022 rond huisvesting en ICT zijn gehaald. De kosten voor huisvesting en ICT stijgen mee met de inflatie. Voor de kosten ICT verwachten we een geringere stijging dan de inflatie. Dit hangt samen met het traject (herinrichting ICT) en verbetering contractenbeheer en een besparing op licenties (AFAS en MSOffice) en telefonie.

Tabel 13: Overhead

Overhead specificatie (indirecte kosten) x € 1.000	Realisatie overhead 2024	Directe kosten real. '24	Totaal kosten real. '24	Overhead begroting 2025	Directe kosten bg. '25	Totaal kosten bg. '25	Begroting KN 2026	Directe kosten KN 2026	Totaal kosten KN 2026	Begroting overhead VJ2026	Directe kosten VJ2026	Totaal kosten VJ2026
Subtotaal personeel	4.395	18.768	23.162	4.291	18.929	23.221	4.858	19.848	24.705	4.858	19.867	24.725
Overige overhead												
• Huisvesting & facilitair	827		827	841		841	898		898	1.055		1.055
• ICT	900		900	900		900	795		795	795		795
• Advieskosten	350		350	3146		346	312		312	350		350
• Stelselkosten	361	133	494	240	118	358	300	140	440	315	140	455
• Onvoorzien en overig	167	554	721	346	453	799	136	476	612	139	476	615
Subtotaal overige overhead	2.605	687	3.292	2.673	572	3.244	2.441	616	3.056	2.654	616	3.269
Totaal	6.999	19.455	26.455	6.964	19.501	26.465	7.298	20.463	27.762	7.511	20.483	27.994
Totale kosten	26.121			26.465			27.762			27.994		
% van de totale kosten	26,5%	73,5%		26,3%	73,3%		26,3%	73,3%		26,8%	73,2%	

Gezien het aantal ontwikkelingen die op ODRA afkomt in het kader van wet- en regelgeving, en de ambities om te kunnen inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen, is (naast indexering) een budget benodigd van circa € 350.000, -.

3.3.2 Programmakosten en stelseltaken

In de stelseltaken zijn kosten opgenomen die de Gelderse omgevingsdiensten (en ODNL) bij ons in rekening brengen voor de taken die zij voor het hele stelsel uitvoeren. We zien dat de kosten voor het Gelders Stelsel dalen en de kosten voor ODNL gaat stijgen. Het voorstel is om voor de begroting 2026 de kosten gelijk te houden, namelijk afgerond € 0,4 miljoen.

3.3.3 Onvoorzien

In hoofdstuk 4 zijn de risico's beschreven die we voorzien in de komende jaren. Deze zijn divers en op sommige onderdelen omvangrijk. Vanwege de vele onzekere ontwikkelingen in de economie en wet- en regelgeving stelt ODRA voor om 0,5% van de omzet te reserveren als risico bedrag voor onvoorziene kosten. Daarmee wordt voldaan aan de robuustheidscriteria. Doordat onze omzet stijgt, stijgt de post onvoorzien.

3.4. SAMENVATTING BEGROTING 2026

ODRA presenteert een sluitende begroting voor 2026, met een omzet van € 28 miljoen.

Samengevat is het volgende proces gevolgd:

- In december 2024 zijn de uitgangspunten voor de begroting 2026 door middel van een kadernotitie 2026 vastgesteld in het Algemeen Bestuur. De begroting 2026 is gebaseerd op het meerjarenplan 2025 – 2028 dat we hebben opgesteld samen met de partners. In april 2024 heeft het Algemeen Bestuur een geactualiseerde versie van dit meerjarenplan vastgesteld.
- Begin 2025 zijn samen met de partners concept werkprogramma's 2026 opgesteld. Op basis hiervan is het te leveren aantal producten en diensten bepaald. De producten en diensten zijn gebaseerd op de PDC 2025. Aan de hand van de PDC is de programma en taakveld indeling van de begroting opgesteld.
- Voor de provinciale programma's en de diensten aan omgevingsdiensten en derden is een voorlopig kader bepaald en zijn stelposten opgenomen, voornamelijk gebaseerd op de cijfers van voorlopige realisatie van 2024.

Belangrijkste kengetallen:

- Het uurtarief voor 2026 wordt met € 3,- verhoogd van € 104,- in 2025 tot € 107,- in 2026. Dit om de structurele effecten van de komende CAO en de inflatie op te vangen.
- Het overhead percentage ligt op 26,8% ons meerjarig doel blijft om de overhead op 25% te brengen.
- Er wordt meer geïnvesteerd in kennis, competentie en vaardigheden. Het opleidingen budget is 3% van de loonsom, in lijn met de robuustheidscriteria.
- De omvang van de begroting voor 2026 is € 28 miljoen.

4

MEERJARENBEGROTING 2025-2028

4.1 STIJGENDE OMZET IN KOMENDE JAREN

Onze ambitie is om elk jaar ook de meerjarige ontwikkelingen te kwantificeren. Zowel op programmaniveau als op taakveldniveau. Dit is een uitdagende opgave omdat het op veel punten nog onduidelijk is qua beleid, zowel vanuit de regering, als wel vanuit onze partners. Ondanks dat, is in de tabel een eerste aanzet gegeven voor kwantificering per programma en per kostencategorie. Deze tabel is ten opzichte van de meerjarenbegroting in de kadernotitie 2026 niet geactualiseerd.

Wat in de meerjarige ontwikkeling het meest opvalt, is dat we voorzien dat het budget voor vergunningen licht zal dalen, terwijl dat voor toezicht en advies zal toenemen. De verklaring hiervoor is enerzijds dat we deze trend al langer zien: Er wordt meer vergunningsvrij en de roep om toezicht neemt toe, onder meer vanwege de samenleving die een gezonde en veilige leefomgeving eist en – mede daardoor – ook een toenemend aantal klachten.

Tabel 14: Meerjarige ontwikkeling

Baten per programma x € 1.000	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
1. Vergunningverlening	5.524	5.591	5.462	5.336	5.214
2. Toezicht en Handhaving	11.329	12.059	12.626	13.219	13.840
3. Advies	3.258	3.487	3.756	4.045	4.357
4. Stelseltaken					
5. Algemeen en projecten	6.353	6.662	7.175	7.728	8.323
Overige baten		196			
	26.465	27.995	29.019	30.328	31.733
% verandering	9,9%	5,8%	3,7%	4,5%	4,6%
Categoriaal meerjaren x € 1.000	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Raming 2027**	**Raming 2028**	**Raming 2029**
Baten					
• Partners	18.182	18.802	20.021	21.331	22.736
• Provinciale programma's	5.562	6.016	6.016	6.016	6.016
• OD's en derden	2.721	2.981	2.981	2.981	2.981
• Overige baten		196			
Totaal baten	26.465	27.995	29.019	30.328	31.733
Lasten x € 1.000	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Raming 2027**	**Raming 2028**	**Raming 2029**
Personeelskosten	23.221	24.760	25.393	26.260	27.188
• volume	7,2%	3,1%	1,0%	1,8%	1,9%
• prijspeil	3,0%	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
			2.869	2.947	3.026
Bedrijfsvoering	2.572	2.794	1.083	1.112	1.143
• huisvesting & facilitair	841	1.055	816	839	861
• ict	900	795	969	996	1.023
• overige kosten	830	944	489	502	515
Programmakosten	673	476			
Totaal lasten	26.465	28.030	28.75	29.708	30.729
Saldo	0	-35	267	620	1.004

GEPROGNOSTICEERDE BALANS EN FINANCIËLE POSITIE

5.1 VERWACHTE BALANSPOSITIE

De bijgevoegde balans is gebaseerd op de eindbalans 2024, in combinatie met voorgenomen investeringen, vastgestelde afschrijvingen in 2025 t.b.v. de huisvesting en ICT en de voorlopig gerealiseerde mutaties in reserves en voorzieningen in 2025.
Balansposten “vlottende activa en vlottende passiva” zijn moeilijk te prognosticeren, daardoor grotendeels stabiel in de prognose gehouden.

In het jaarverslag 2024 wordt de balans uitgebreid toegelicht. Aangezien dit jaarverslag gelijktijdig met deze begroting 2026 wordt besproken in het Algemeen Bestuur, laten we hier een uitgebreide toelichting achterwege.

Tabel 15: Geprognosticeerde balans

Activa x € 1.000	Realisatie 31-12-2024	Prognose 31-12-2025	Prognose 31-12-2026	Passiva x € 1.000	Realisatie 31-12-2024	Prognose 31-12-2025	Prognose 31-12-2026
Vaste activa				**Vaste passiva**			
• Immateriële vaste activa				• Algemene reserve	644	712	712
• Materiële vaste activa	979	986	1.008	• Te bestemmen batig saldo			
• Financiële vaste activa				• Bestemmingsreserves	159	159	159
				• Resultaat boekjaar	67		1
				• Voorzieningen	1.056	972	850
				• Schulden > 1 jaar	500	500	500
Vaste activa	979	986	1.008	**Vaste passiva**	2.427	2.343	2.222
Vlottende activa				**Vlottende passiva**			
• Liquide middelen	139	363	363	• Vlottende schulden < 1 jaar	1.186	1.186	1.186
• Uitzettingen met looptijd <1 jaar	6.466	6.460	6.474	• Vooruitontvangen subsidies	740	897	1.054
• Vooruiyt betaalde bedragen	205	205	205	• Overige schulden	3.429	3.429	3.429
• Onderhanden werk				• Overlopende passiva	160	160	160
Vlottende activa	6.811	7.028	7.042	**Vlottende passiva**	5.515	5.672	5.829
Totaal activa	7.790	8.014	8.050	**Totaal passiva**	7.941	8.015	8.051

Tabel 16: Materiële vaste activa

Reserves x € 1.000	Realisatie	Mutaties	Prognose	Mutaties	Prognose
Apparatuur en voertuigen	87	-42	45	-41,6	4
Infrastructuur kantoor	400	-32	368	79,4	447
Meubilair en kantooruitrusting (2 of 4 xxxx)	272	-52	219	-14,3	205
Kantoormeubilair	272	-52	219	-14,3	205
Overig					
ICT-apparatuur	200	-3	198	36,9	234
Immatriële activa (software)	21	135	155	-38,1	117
Totaal materiële vaste activa	979	7	986	44	1.008

Tabel 17: Reserves

Reserves x € 1.000	Realisatie 31-12-2024	Prognose 31-12-2025	Prognose 31-12-2026	Prognose 31-12-2027	Prognose 31-12-2028	Prognose 31-12-2029	*)
Algemene reserve	644	712	712	712	712	712	
BR provincietaken	80	80	80	80	80	80	
BR bureau milieumetingen	79	79	79	79	79	79	
Totaal reserve	803	871	871	891	926	978	

**) Onder voorbehoud van besluit partners over GR en bestuursbesluit*

Tabel 18: Voorzieningen

Voorzieningen x € 1.000	Realisatie 31-12-2024	Mutaties 2025	Prognose 31-12-2025	Mutaties 2026	Prognose 31-12-2026
Harmonisatie Provincie Gelderland	404	-36	368	-37	331
Verlofsparen	500		500		500
Personele kosten	152	-48	104	-14	90
Frictie				-70	-70
Totaal voorzieningen	1.056	-84	972	-121	850

5.2 FINANCIËLE WEERBAARHEID

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate we in staat zijn om tegenvallers op te vangen. In hoofdstuk 6 zijn de risico's beschreven die we nu voorzien. De geschatte omvang van die risico's is rond de € 0,9 miljoen.
Doordat de partners hebben besloten het batig saldo van 2023 toe te voegen aan de algemene reserve is de ratio naar 95% verbeterd. Daarbij wordt uitgegaan van het gegeven dat de post onvoorzien in de begroting wordt aangewend, zo niet dan valt deze (gedeeltelijk) vrij en verbetert de weerstandsratio in de begroting 2026.

Tabel 19: Weerstandsvermogen en financiële kengetallen

Weerstandsvermogen x € 1.000	Stand 31-12-2024	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2026
Algemene Reserve	644	712	712
Te bestemmen batig saldo			
Bestemmingsreserves	159	159	159
Resultaat boekjaar	67		1
Onvoorzien		127	140
Totaal weerstandsvermogen (ex. bestemmingsres.)	712	838	853
Totaal risico	900	900	900
Weerstandsratio	72%	72%	95%
Norm	80%	80%	80%

Kengetallen	Stand 31-12-2024	Prognose 2025	Prognose 2026
Netto schuldquote	-8,6%	-2,1%	-2,9%
Netto schuldquote (verstrekte leningen)	-8,6%	-2,1%	-2,9%
Solvabiliteit	11,8%	13,7%	10,9%
Structurele exploitatieruimte	0%		0%
Liquididteit (current ratio)	179,2%	132,9%	123,9%
Grondexploitatie	nvt	nvt	nvt
Belastingscapaciteit	nvt	nvt	nvt

De netto schuldquote geeft inzicht in de verhouding van het vrije vermogen (+ reserves minus vaste activa) ten opzichte van de omzet. Deze schuldquote verbetert de komende jaren.

De solvabiliteitsratio en liquiditeit geven inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan de financiële verplichtingen te voldoen. De saldi zijn relatief laag. Het systeem van bevoorschotting aan partners (en de tijdigheid van betalen) is hier debet aan.

Renterisico beheer en kasgeld limiet

De treasury functie binnen ODRA is gebaseerd op de wet Fido. ODRA stuurt op financiering voor de korte termijn en lange termijn. Zoals al aangegeven; de korte termijn financiering hangt sterk samen met het systeem van bevoorschotting aan de partners. Deze werkwijze kan nog meer worden verbeterd om grote afrekeningen van de werk-pakketten aan het eind van het jaar te voorkomen.

Met de kasgeldlimiet in de wet Fido is bepaald dat het maximumbedrag voor financiering met kortlopende middelen 8,2% van het begrotings-totaal is (€ 2,3 miljoen). We komen niet boven deze norm uit.

Voor de middelen die aangehouden mogen worden op de lopende rekening (BNG), alvorens deze worden overgeheveld naar de rijksschatkist, geldt in principe een limiet van € 1,0 miljoen.
We hebben aanvullend een afspraak dat de limiet € 1,75 miljoen is. Hierdoor zijn we beter in staat het betalingsverkeer vorm te geven, zonder saldi over te boeken.

Omgevingsdienst Regio Arnhem

RISICO' S VOOR DE BEGROTING 2026

In dit hoofdstuk geven we een beeld van de risico's die wij nu zien. We komen uit op risico's (als ze zich tegelijkertijd voordoen) van rond de € 0,9 miljoen. We staan regelmatig stil bij de operationele risico's. Dan bespreken we met het bestuur of en welke noodzakelijke, mitigerende maatregelen nodig zijn. Daarnaast liggen generieke risico's permanent op de loer. In de risico benadering van ODRA wordt een aantal categorieën onderscheiden. Hieronder worden ze voor 2026 geduid:

6.1 EXPLOITATIERISICO'S

Omzetrisico: Het meest reële risico is dat de werkpakketten (dus omzet) niet worden gehaald, terwijl de (vaste) kosten doorlopen. Dit treedt op als een deel van het vraag-gestuurde werk in de werkpakketten (bv. Vergunningaanvragen bouw, projecten die vertragen) niet wordt gerealiseerd. In de jaarrekening 2024 gaat het 1% minder omzet in de werk- en aanvullende programma's. Dit mitigeren we door een dynamische capaciteitsplanning te hanteren, waarmee we de werving en inhuur van medewerkers kunnen sturen. Met de huidige krappe arbeidsmarkt wordt die sturing wel steeds lastiger, het wordt moeilijker om personeel vast te houden.

Kostenrisico; er zijn twee belangrijke risico's voor 2025. De inflatie en wat dit betekent voor de CAO en overige kosten. Vooralsnog gaan we uit door de hoge inflatie en looncompensatie dat er een tariefsverhoging van € 3,- per uur nodig is t.o.v. 2025. De onzekerheidsmarges zijn echter enkele procenten.

Realisatie kengetallen; De processen zullen door de omgevingswet veranderen. We hebben nieuwe en veranderende activiteiten reeds verwerkt in de PDC voor 2025. Wat de exacte uitwerking doet voor de kengetallen en dus de exploitatie, is nog onduidelijk. Er is al zichtbaar dat op een aantal producten de kengetallen niet adequaat zijn, en moeten worden verhoogd.

6.2 RISICO'S VAN DE TAAKUITVOERING

Dit risico betreft de aansprakelijkheid voor fouten en nalatigheid in de uitvoering. Omdat burgers en ondernemers 'mondiger' worden en ook als zodanig acteren, wordt dit risico voor ons groter. Het risico is in principe via een verzekering afgedekt.

Daarnaast merken we dat de impact van ons hele handelen meer onder een vergrootglas komt te liggen. Steeds meer berichten in de media over de omgevingsdiensten, onderzoeken naar functioneren van het VTH-stelsel (I&W/ commissie Aartsen) en mogelijk toenemende WOO-verzoeken kunnen impact hebben op ons image en indirect op bedrijfsvoering. We kunnen anticiperen door scherp te blijven focussen op de kwaliteit van onze dienstverlening en het sturen op kosten.

6.3 FRICTIEKOSTEN

Frictiekosten ontstaan meestal als gevolg van grote veranderingen in de organisatie. Bijvoorbeeld als partners besluiten om de niet-wettelijke taken in eigen beheer op te pakken. Ook kunnen grote fricties ontstaan bij medewerkers die (niet meer) passen op het werk dat moet worden uitgevoerd. Voor 2026 verwachten we dat er geen noemenswaardige frictie zal optreden. Wel wordt er nog € 70.000 (0,25% van de omzet) gereserveerd voor personele frictie.

6.4 COMPLIANCE AAN WET- EN REGELGEVING

Vooral een risico dat effect heeft op ons imago van betrouwbare overheidsdienst en als we het 'te bont' maken, een afkeurende accountantsverklaring. Om compliant te blijven moeten in de bedrijfsvoering investeringen worden gedaan. De WOO (sinds 2022 van kracht) zal nog de nodige energie (en kosten) met zich meebrengen, evenals informatiebeveiliging en AVG. Dit is verwerkt in het budget voor advieskosten.

6.5 LIQUIDITEIT

Met de partners is afgesproken dat zij aan het begin van elk kwartaal een kwart van het werkprogramma als voorschot betalen. Zonder dit systeem kunnen wij niet aan onze betalingsverplichtingen voldoen. Ons weerstandsvermogen is dit jaar vastgesteld in de GR en daarmee is er aansluiting met de normstelling vanuit de robuustheidscriteria.
De grote investeringen in onze huisvesting in 2022 zijn qua liquiditeit voor een deel afgedekt met een lening bij de BNG. Toekomstige grote vervangingsinvesteringen, de eerste zijn te verwachten in IT-apparatuur in 2026, kunnen eveneens gefinancierd worden met een lening.

ONDERTEKENING

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Omgevingsdienst Regio Arnhem van 17 april 2025,

De voorzitter,
Joa Maouche

De secretaris,
Ruben Vlaander

Omgevingsdienst Regio Arnhem

BIJLAGEN

Bijlage 1: Overzicht producten

Omschrijving product	Taakveld	Kengetal 2026	Kostprijs 2026	Aantal producten Bg. VJ2026	Baten 2026 per product x 1.000	%	Aantal producten KN 2026	Aantal producten Bg. 2025	Aantal producten Real. 2024
Programma 1. Vergunningverlening									
Aanpassing omgevingsvergunning mba	Milieu	13	€ 1.352	8	€ 11	0%	8	8	4
Intrekkingsbesluit BRIKS	Bouw	4	€ 416	41	€ 18	1%	41	40	38
Maatwerk milieu	Milieu	14	€ 1.456	62	€ 93	1%	62	61	29
Meldingen beh. Besluit bouw en leefomg.	Bouw	1	€ 104	1.855	€ 198	40%	1.855	1.484	1.350
Meldingen mba	Milieu	10	€ 1.040	471	€ 504	10%	471	470	374
Omgevingsverg. BRIKS cat 1 / Wkb	Bouw	9	€ 936	1.684	€ 1.622	36%	1.724	1.784	1.340
Omgevingsverg. BRIKS cat 2 / gevolgklasse 2	Bouw	23	€ 2.392	311	€ 765	7%	361	454	105
Omgevingsverg. milieubelastende act.	Milieu	22	€ 2.288	48	€ 113	1%	50	51	18
Vergunning vuurwerkontbrandingen	Milieu	11	€ 1.144	175	€ 206	4%	175	175	158
Totaal (+ gemiddelden)		8,0	€ 758	4.655	€ 3.530	100%	4.747	4.527	3.416
		Aandeel bouw		3.891	2.603	84%	3.981	3.726	2.833
		aandeel milieu/alg		764	927	16%	766	765	583
Programma 2. Toezicht en Handhaving									
Controle Alcoholwet	Bouw	5	€ 520	60	€ 32	1%	35	40	71
Controle absest/sloop	Bouw	9	€ 936	273	€ 263	6%	273	296	242
Controle BRIKS / gevolgklasse 2 Bbl	Bouw	23	€ 2.392	258	€ 635	6%	233	235	197
Controle BRIKS / gevolgklasse 3 Bbl	Bouw	48	€ 4.992	34	€ 175	1%	34	85	41
Controle Briks categorie 1	Bouw	8	€ 832	867	€ 742	19%	979	933	1.022
Handhavingscontrole	Milieu	10	€ 1.040	143	€ 153	3%	204	108	178
Handhavingscontrole - Bouw	Bouw	10	€ 1.040	60	€ 64	1%			
Hercontrole milieu	Milieu	6	€ 624	573	€ 368	12%	583	641	333
Hercontrole milieu - ENE	Milieu	6	€ 624	23	€ 15	0%	23		
Preventieve controle mba	Milieu	9	€ 936	1.645	€ 1.584	35%	1.645	1.646	925
Projectcontrole - ENE	Milieu	11	€ 1.144	125	€ 147	3%	125	130	114
Projectcontrole - WNB	Milieu								102
Rapportageverplichting overig	Milieu	4	€ 416	185	€ 79	4%	185	196	98
Toezicht vuurwerkevenementen	Milieu	12	€ 1.248	120	€ 154	3%	120	120	83
Totaal (+ gemiddelden)		10,6	€ 1.010	4.366	€ 4.411	100%	4.439	4.430	3.406
		Aandeel bouw		1.492	1.847	34%	1.554	1.589	1.573
		aandeel milieu/alg		2.874	2.564	66%	2.885	2.841	1.833
Totaal producten		9,7	€ 880	9.021	€ 7.941		9.186	8.957	6.822
		Aandeel bouw		6.765	€ 4.450	56%	6.866	6.603	7.334
		aandeel milieu/alg		2.256	€ 3.491	44%	2.320	2.354	2.358

Bijlage 2: Overzicht diensten

Omschrijving dienst	Taakveld	Aantal uren Bg. VJ2026	Baten '26 per dienst x € 1.000	%	Aantal uren KN 2026	Aantal uren Bg. 2025	Aantal uren Real. 2024
Programma 1. Vergunningverlening							
• Advies omgevingskwaliteit	Bouw	2.886	€ 309	15%	2.886	1.906	2.752
• Advies omgevingsvergunningen en meldingen mba	Milieu	664	€ 71	3%	664	615	528
• Begeleiden initiatief BRIKS	Bouw	5.700	€ 610	30%	4.100	3.153	4.284
• Begeleiden initiatief	Milieu	1.022	€ 109	5%	1.022	1.043	917
• Beoordelinge Bbl	Bouw	1.643	€ 176	9%	1.643	1.997	1.741
• Juridische expertise vergunningen	Algemeen	3.956	€ 423	21%	3.956	4.074	4.150
• Omgevingsvergunning mba uitgebreid	Milieu	2.726	€ 292	14%	2.776	2.776	1.199
• Omgevingsvergunning BRKS cat 3/ gevolgklasse 3	Bouw	660	€ 71	3%	660	660	816
Subtotaal		19.257	€ 2.060	100%	17.707	16.223	16.385
aandeel bouw		10.889	787	57%	9.289	7.716	9.592
aandeel milieu/alg		8.368	6.169	43%	8.418	8.508	6.793
Programma 2. Toezicht en Handhaving							
• Bestuurdsdwang uitvoeren	Algemeen	124	€ 13	1%	124	254	
• Controle activitetien in of op de bodem	Milieu	804	€ 86	4%	700	672	1.218
• Controle bestaande bouw en RO	Bouw	5.551	€ 594	29%	5.551	4.424	6.513
• Controle bodemsanering	Milieu	4.783	€ 512	25%	4.983	4.073	3.515
• Controle complex bedrijf	Milieu	11.222	€ 1.201	58%	11.222	10.062	13.722
• Controle gevolgklasse 1 / WKB	Bouw	1.804	€ 193	9%	1.854	2.412	169
• Controle graven in de bodem onder de IW	Milieu	3.900	€ 417	20%	3.778	4.3773	3.979
• Handhavingscontrole nemen	Algemeen	12.403	€ 1.327	64%	12.403	10.476	13.722
• Handhavingscontrole - PCH	Milieu	500	€ 54	3%	500	500	490
• Hercontrole milieur - PCH	Milieu	1.300	€ 139	7%	1.300	1.300	1.060
• Inning	Algemeen	8	€ 1	0%	8	8	
• Invorderingsbesluit	Algemeen	29	€ 3	0%	29	29	190
• Juridische expertise handhaving	Algemeen	5.032	€ 538	26%	5.047	5.050	3.784
• Keten- en data gedreven toezicht - PCH	Milieu	800	€ 86	4%	800	795	1.205
• Klachtbehandeling	Milieu	7.075	€ 757	37%	6.496	5.998	8.797
• Klachtbehandeling bouw	Bouw	184	€ 20	1%			
• Preventieve controle mba - PCH	Milieu	1.750	€ 187	9%	1.750	1.400	1.124
• Projectcontrole	Milieu	2.105	€ 225	11%	2.190	1.848	2.517
• Rapportageverplichting EPRTR	Algemeen	1.252	€ 134	7%	1.252	1.230	1.156
• Rapportageverplichting overig - PCH	Milieu	1.600	€ 171	8%	1.600	1.424	2.188
• Rapportbeh. bedrijfsmel. en mel. ongewoon voorxxxx	Milieu	1.180	€ 126	6%	1.190	1.208	476
• Strafrecht - PCH	Milieu	1.350	€ 144	7%	1.350	1.350	1.085
• Transportcontrole	Milieu	250	€ 127	1%	250	250	65
Subtotaal		65.006	€ 6.956	100%	64.377	59.163	67.067
aandeel bouw		7.355	787	11%	7.405	6.836	6.682
aandeel milieu/alg		57.651	6.169	89%	56.972	52.327	60.385
Programma 3. Advies							
• Adviesrapport leefomgeving		12.173	€ 1.302	63%	12.294	12.902	10.240
• Afhandeling Woo-verzoeken		921	€ 99	5%	921	679	818
• Beoordeling saneringsevaluatie		2.258	€ 242	12%	2.258	2.505	1.671
• Meetadviesrapport leefomgeving		9.716	€ 1.040	50%	9.416	9.069	8.573
• Meetadviesrapport luchtkwaliteit langs wegen		1.699	€ 182	9%	1.699	1.699	1.749
Subtotaal		26.767	€ 2.864	100%	26.588	26.855	23.051
aandeel bouw		2.258	242	8%	2.258	2.505	1.671
aandeel milieu/alg		24.509	2.622	92%	24.330	24.350	21.381
Programma 5. Algemeen en Projecten							
• Beleids- en bestuursondersteuning		3.132	€ 335	7%	3.132	3.198	3.038
• Detachering		1.488	€ 159	3%	1.488	768	5.189
• Faciliteren participatietraject		370	€ 40	1%	370	370	108
• Meewerken aan programma of project		10.181	€ 1.089	21%	10.181	8.951	11.721
• Partnerspecifieke werkafspraken		507	€ 54	1%	507	2.010	1.274
• Programma- en projectmanagement		10.945	€ 1.171	23%	11.045	13.246	10.800
• Algemeen		21.271	€ 2.276	44%	19.231	19.231	7.391
Subtotaal		47.894	€ 5.125	100%	45.954	47.774	39.521
aandeel milieu/alg		47.894	€ 5.125	100%	45.954	47.774	39.521
Totaal uren		158.923	17.005		154.625	150.015	157.717
aandeel bouw		20.502	2.194	13%	18.952	17.057	17.944
aandeel milieu/alg		138.421	14.811	87%	135.673	132.958	128.080

Bijlage 3: Overzicht bijdragen klanten

								Gezamelijke diensten														
Baten per klant x € 1.000	Bouw-producten x tarief	Milieu-producten x tarief	Totaal producten x tarief	Bouw diensten x €107	Milieu diensten x €107	Algemeen diensten x €107	Totaal diensten x €107	Alle partners *)	Deel partners **)	Innovatie ***)	Totaal	Overige baten ****)		Begr. VJ2026	Aandeel bouw	Aandeel mil. & alg.	%	Aantal producten	Uren diensten	KN 2026	% tov VJ2026	Begroting 2025	Verschil bg 22 -> 21	Real. 2024	% tov 2025
Arnhem	2.608	979	3.587	1.078	889	1.065	3.031	320	524	60	904			7.522	4.210	3.312	30%	3.849	28.326	7.517	0%	7.182	5%	6.752	6%
Doesburg	267	68	335	98	91	28	217	47	47	9	102			654	412	242	3%	336	2.026	643	2%	612		667	-8%
Duiven	19	228	247	1	135	27	163	47	20	9	76			486	40	446	2%	321	1.521	512	-5%	473		482	-2%
Lingewaard	823	449	1.272	401	637	615	1.653	129	167	24	319			3.244	1.391	1.853	13%	1.370	15.447	3.190	2%	3.265		2,841	15%
Overbetuwe	97	534	631	33	338	118	488	115	51	21	188			1.307	181	1.126	5%	837	4.561	1.332	-3%	1,263		1,192	6%
Provincie regulier		360	360		210	225	435	146		27	174	300		1.268	300	968	5%	295	4.062	1.302	-4%	1,241		2,133	-40%
Provincie Bodemtaken				241	360		600							600	241	360	2%		5.610	626		673		545	23%
Provincie Complexe Handhaving				56	3.259	1.277	4.592					20		4.612	76	4.536	19%		42.914	4.612		4,156		4,521	-8%
Provincie Aandachtsbedrijven						1.369	1.369					35		1.404	35	1.369	6%		12.795	1.404		1,406		1,146	23%
Renkum	606	154	759	202	207	337	745	91	113	17	221			1.726	921	805	7%	861	6.967	1.733	0%	1,655		1,572	5%
Rheden	49	257	306	12	231	62	306	93	41	17	151			762	102	660	3%	557	2.857	782	-3%	745		711	5%
Rozendaal	3	6	9	1	5	1	8	14	7	3	23			40	11	29	0%	10	72	43	-7%	37		56	-35%
Westervoort	8	44	51	10	30	6	45	33	15	6	54			150	32	119	1%	102	444	151	0%	136		149	-9%
Zevenaar	34	350	383	18	320	52	390	95	42	18	154			928	93	834	4%	483	3.648	948	-2%	870		892	-2%
Partners algemeen					-0		-0							-0		-0	0%			-0					
Subtotaal partners	4.514	3.427	7.941	2.149	6.710	5.182	14.042	1.127	1.026	210	2.365	355		24.703	8.044	16.659	100%	9.021	131.250	24.795	0%	23.744		23.660	0%
OD Achterhoek				64	39		103	21			21	-0		124		124			960	117	5%	177	-34%	100	77%
OD De Vallei					39		39	21			21	-0		59		59			360	53	12%	52	2%	59	-11%
OD Nijmegen					114	163	278	21			21	-0		298		298			2.595	291	2%	132	121%	315	-58%
OD Veluwe					92	2	94	42			42			135		135			876	127	6%	166	-24%	128	30%
OD Rivierenland					60		60	21			21	-0		81		81			560	74	9%	73	1%	71	4%
OD Veluwe IJssel								-0			-0	-0		0		-0				2	-100%	1	158%	5	-87%
Subtotaal Omgevingsdiensten				64	343	165	573	125			125	0		697		697			5.351	665	5%	601	11%	677	-11%
Montferland								8			8			8						8		8		8	1%
Nijmegen																									
TMA																									
Staf					218	2.058	2.276							2.276					21.271	2.058	11%	2.111	-3%		
Overig					115		115							115					1.072	115				1.594	-100%
Subtotaal derden					333		2.391	8			8			2.399		2.399			22.343	2.181	10%	2.120	3%	1.602	32%
Subsidieverstrekkers																									
Subtotaal subsidieverstrekkers																									
Vrijval balans																				3					
Rentebaten														196						120					
Subtotaal overige baten																				123	59%				
Totaal klanten	4.514	3.427	7.941	2.213	7.386	5.348	17.005	1.262	1.026	210	2.498	355		196	8.044	196		9.021	158.943	27.763	1%	26.465	5%	25.940	2%
% van de omzet			28%				61%				9%	1%		27.995		19.755									

**) betreft data- en ketengedreven services, strafrecht, klantadvies milieu en piketdienst*
***) betreft klantadvies bouw en advies uitvoerigsbeleid*
****) betreft stimuleren circulaire economie, verminderen Nox en fijnstof, tegengaan ZZS, robotisering intakeproces en energie*
*****) betreft meetdienst provincie en out-of-pocketkosten PCH/PAB*

8,5 gemiddeld kengetal

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Dashboard verbonden partij

Naam: Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Samenwerkingsvorm: Gemeenschappelijke regeling	**Samenwerkingspartners:** Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar. Provincie Gelderland	**Aandeel Zevenaar:** 8 %
Aard van de samenwerking: De ODRA is samenwerkingsverband van de regio Arnhem op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.	**Belangrijk voor wie:** - College - Gemeenteraad	**Bestuurlijke vertegenwoordiging:** B. Kagei Het Algemeen Bestuur van de ODRA bestaat uit vertegenwoordigers van de 11 partners. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden. Eén lid vertegenwoordigt de gemeenten Westervoort, Duiven en Zevenaar.
Taken: Uitvoering geven aan wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor gemeenten uit de regio Arnhem. Ook is de ODRA voor de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor alle specialistische milieuvraagstukken.		**Risico's:** - bestuurlijk - financieel
Beoogd resultaat: De VTH-taken op het gebied van milieu uitvoeren door middel van een jaarlijks uitvoeringsprogramma.		**Risicoprofiel:** Laag Het werkgebied van het ODRA kent een beperkt aantal financiële en beleidsmatige ontwikkelingen.
Begrote kosten en baten 2024 Begrote kosten € 668.800,-- Geen baten begroot	**Dekking gemeentebegroting Zevenaar:** € 668.800,--	**Bijdrage per inwoner 2024:** € 14,80 per inwoner (bij 45.200 inwoners)
Begrote kosten en baten 2025 Begrote kosten € 700.300,-- Geen baten begroot	**Dekking kadernota Zevenaar:** € 700.300,--	**Bijdrage per inwoner 2025:** € 15,49 per inwoner (bij 45.200 inwoners)
Nieuw beleid: n.v.t.	**Kostenstijging/verlaging** -	

Rapportage

Gemeente Zevenaar

Inhoudsopgave

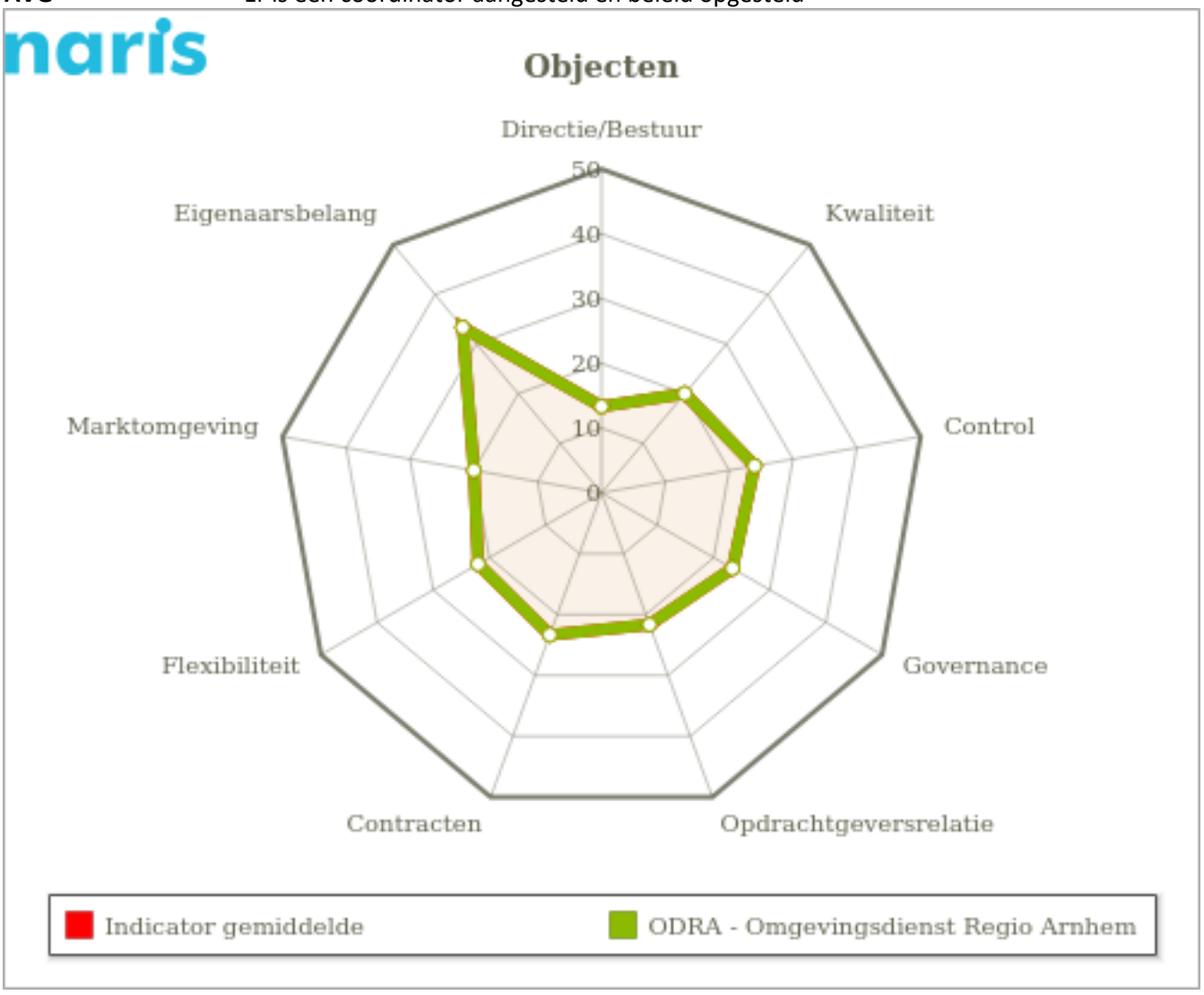
ObjectODRA - Omgevingsdienst Regio Arnhem 4

ObjectODRA - Omgevingsdienst Regio Arnhem

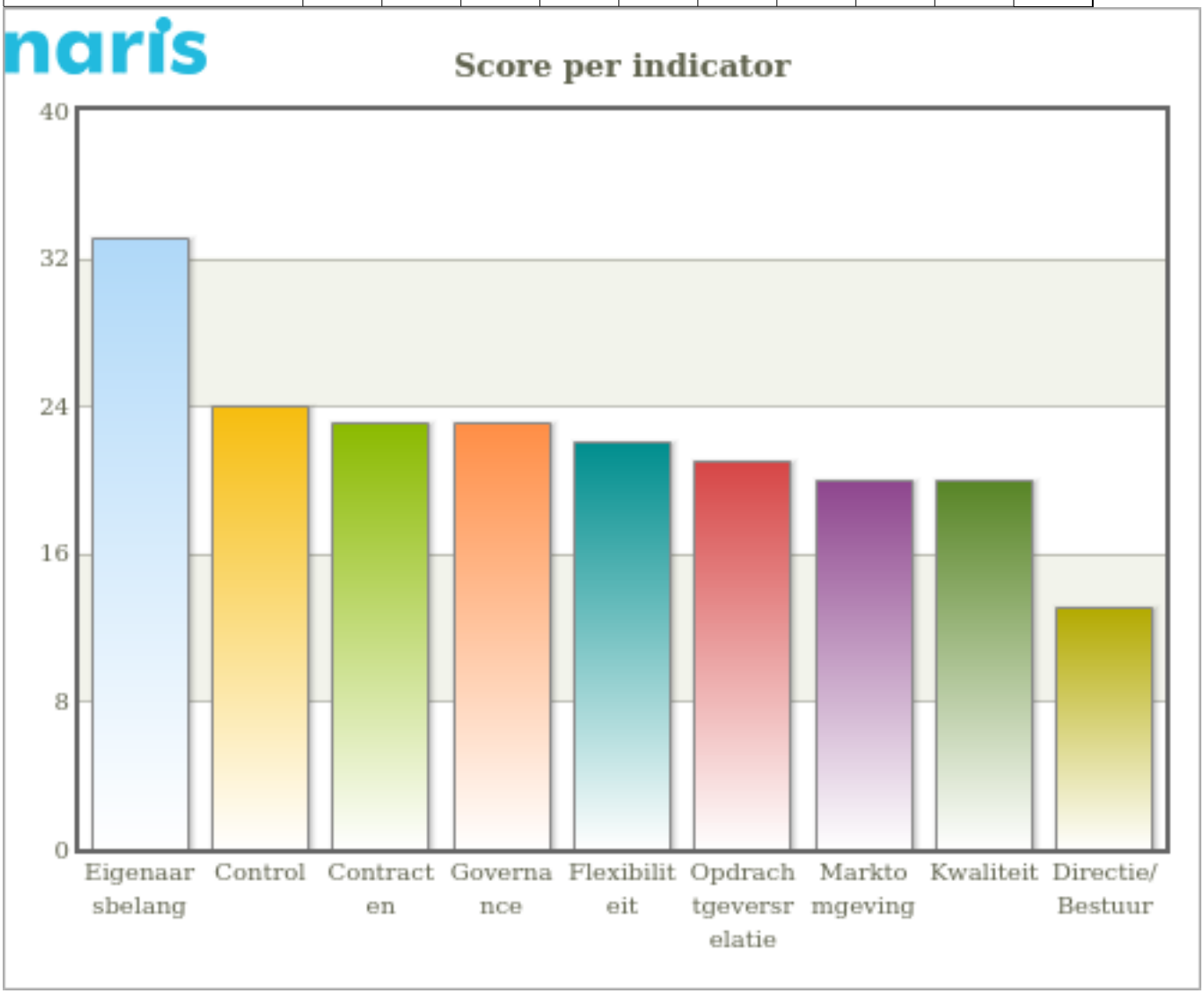
Adres	**Eusebiusbuitensingel 75**
Postcode	**6828 KZ**
Plaats	**Arnhem**
Rechtsvorm	**Gemeenschappelijke regeling**
Contactpersoon	**Bart Kagei**

Risicoscore
22,33

Financiële Ontwikkeling	Er is sprake van een stabiele financiële situatie.
Risico's	Het risicoprofiel is laag.
AVG	Er is een coördinator aangesteld en beleid opgesteld

Objecten	Directie/Bestuur	Eigenaarsbelang	Marktomgeving	Flexibiliteit	Contracten	Opdrachtgeversrelatie	Governance	Control	Kwaliteit	Risicoscore
ODRA - Omgevingsdienst Regio Arnhem	**13,33**	**33,33**	**20**	**22**	**23,33**	**21,67**	**23,33**	**24**	**20**	**22,33**
Vragenlijst gemiddelde	**13,33**	**33,33**	**20**	**22**	**23,33**	**21,67**	**23,33**	**24**	**20**	

Risicoprofiel

Via het Naris risicomodel worden verbonden partijen op een groot aantal indicatoren beoordeeld. Jaarlijks inventariseren wij de risico's van onze verbonden partijen met behulp van een gestandaardiseerde vragenlijst. De vragen hebben betrekking op de volgende indicatoren: directie/bestuur, eigenaarsbelang, marktomgeving, flexibiliteit, contracten, governance, control en kwaliteit. Per indicator kan een partij een score behalen tussen de 0 en 50.
Het gemiddelde van de scores leidt tot de totale risicoscore. Een verbonden partij met een score van minder dan 25 valt onder het laag risicoprofiel. Deze verbonden partijen hebben een laag financieel belang voor Zevenaar, en/of een adequate governancestructuur die de risico's mitigeert. Een totaalscore tussen de 25 en 30 duidt op een gemiddeld risicoprofiel. Scores boven de 30 vallen in het hoge risicoprofiel. Voor de verschillende risicoprofielen is in de Nota Verbonden partijen Zevenaar 2019 (vastgesteld 30 januari 2019) een bijbehorend toezichtarrangement bepaald.

Het risicoprofiel van de ODRA is laag. De indicatoren geven geen bijzondere risico's aan, die om actie vragen.

GEMEENTE ZEVENAAR

Omgevingsdienst Regio Arnhem
De heer R. Vlaander
Postbus 3066
6802 DB ARNHEM

Datum
Zaaknummer Z/25/490728/UIT/25/1248928
onderwerp Brief met reactie op begroting ODRA 2026
contactpersoon Oscar Peters

Geachte heer Vlaander,

Inleiding
We hebben uw begroting ODRA 2026 op 18 april 2025 ontvangen. Overeenkomstig de Wet gemeenschappelijke Regelingen, stelt u onze raad in de gelegenheid om een zienswijze in te dienen tegen deze begroting. Daarover gaat deze brief.

Raadsbesluit
Wij zijn verheugd over de presentatie van een sluitende begroting 2026.
Tegen het vormen en in stand houden van bestemmingsreserves in de begroting 2026 dienen wij een zienswijze in.

Overeenkomstig onze Nota verbonden partijen Zevenaar 2019 dienen geen verdere reservevormingen plaats te vinden bij een gemeenschappelijke regeling en dienen positieve jaarresultaten terug te vloeien naar de deelnemende gemeenten. Uw voorstel om het batige saldo van € 67.300 uit 2024 toe te voegen aan een bestemmingsreserve sluit hier niet op aan.

Vragen
Als u vragen heeft over de inhoud van deze brief dan kunt u hierover contact opnemen met Oscar Peters van de afdeling Vergunningen, Toezicht & Handhaving. Hij is bereikbaar op (0316) 595 240.

De gemeenteraad van Zevenaar,

de griffier | de burgemeester

L.F. Sluis | L.J.E.M. van Riswijk

Raadsvoorstel

onderwerp	Zienswijze concept Jaarstukken 2024 en concept begroting 2026-2029 Groene Metropoolregio
zaaknummer	Z/25/491661
documentnummer	INT/25/1251449
portefeuillehouder	L. van Riswijk
portefeuille	Regionale samenwerking

1. Samenvatting

Een gemeenschappelijke regeling zendt jaarlijks de algemene financiële en beleidsmatige kaders aan de raden van de deelnemende gemeenten. Dit is in overeenstemming met de bepalingen uit de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Op 2 april 2025 heeft de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GMR) de concept Jaarstukken 2024 en de concept Begroting 2026-2029 toegezonden. Met een zienswijze kan de gemeenteraad op deze stukken reageren.
Het college ziet redenen voor het indienen van een zienswijze en doet de gemeenteraad daarvoor een voorstel.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor:

1. kennis te nemen van de concept Jaarstukken 2024 en concept Begroting 2026-2029 Groene Metropoolregio;
2. een zienswijze in te dienen op de concept Jaarstukken 2024 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
3. een zienswijze in te dienen op de concept Begroting 2026-2029 van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
4. de zienswijzen vast te stellen overeenkomstig bijgevoegde conceptbrief;
5. in te stemmen met continuering van een jaarlijkse bijdrage aan The Economic Board voor de periode 2026-2030 en hierover The Economic Board te informeren.

3. Waarom naar de raad

Volgens de bepalingen van artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen heeft de gemeenteraad de mogelijkheid zienswijzen in te dienen tegen het jaarverslag, de jaarrekening en de ontwerpbegroting. Na de zienswijzeprocedure zullen de Jaarstukken 2024 worden vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van de GMR van 9 juli 2025. De Begroting 2026-2029 stelt het algemeen bestuur op 10 september 2025 vast.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Het algemeen bestuur van de GMR stelt na de zienswijze procedure de Jaarstukken 2025 en de Begroting 2026-2029 van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen vast.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

2.1 Indienen van zienswijzen is geregeld in de gemeenschappelijke regeling GMR.
De gemeenteraden van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten hebben volgens artikel 31, lid 3 van de Gemeenschappelijke regeling GMR het recht hun zienswijze te geven op de jaarstukken en op grond van artikel 30, lid 4 van de regeling ook op de begroting. Zij kunnen deze indienen bij het dagelijks bestuur. De GMR heeft per brief van 2 april 2025 met toezending van de concept Jaarstukken 2024 en de concept Begroting 2026-2029 om deze zienswijze gevraagd.

2.2 De behaalde resultaten passen in de ambitie van Zevenaar.
De Regionale agenda 2023-2024 vertaalt de ambities van de GMR in vijf opgaven: Circulaire regio, Productieve regio, Verbonden regio, Ontspannen regio en Groene Groeiregio. Alle opgaven dragen direct bij aan de versterking van onze gemeente en de regio. Wij stellen vast dat de GMR bij de vijf regionale opgaven goede resultaten heeft geboekt. Binnen de opgaven zijn onderzoeken en projecten uitgevoerd en resultaten behaald die van directe meerwaarde zijn voor onze gemeente en ons geen extra uitgaven hebben gekost. Hierover informeren wij u mondeling tijdens de commissie- en raadsvergadering en schriftelijk elk half jaar met een RIB.

2.3 De Groene Metropoolregio is bevoegd tot subsidiëring van The Economic Board.
De GMR is bevoegd tot subsidiëring van The Economic Board (TEB). Stichting The Economic Board heeft haar jaarverslag en jaarstukken over 2024 aangeboden aan het bestuur van de GMR. Deze zijn als bijlage bij dit raadsvoorstel gevoegd zodat uw raad kennis kan nemen van deze stukken. De bijdrage aan TEB is structureel opgenomen in de begroting van de GMR.

2.4 De jaarrekening geeft aanleiding voor het indienen van een zienswijze.
Het boekjaar 2024 is afgesloten met een positief resultaat van € 679.086. Dit resultaat (€ 244.429 vanuit het regiobureau en € 434.657 vanuit de vijf opgaven) is ontstaan doordat een klein deel van de geplande projecten niet volledig of goedkoper is uitgevoerd, dan wel dat externe middelen zijn ontvangen. In het jaarverslag is dit per opgave aangegeven. Een deel (€ 4.557) vloeit terug naar de algemene reserve, vanwege het vertrek van de gemeente Montferland. De GMR stelt voor, conform het bepaalde in de Gemeenschappelijke Regeling, het positieve resultaat terug te storten naar de gemeenten in de regio. Daarnaast stelt de GMR voor om een onbenut deel van de gevormde bestemmingsreserve (€ 31.911) terug te betalen. Hier kunnen wij mee instemmen. Wij willen de GMR er wel op wijzen het ons opvalt dat de verkregen subsidies niet goed te voorzien zijn, maar wel een grote invloed hebben op het resultaat. Wij begrijpen dat dit lastig te budgetteren is. Wij vragen de GMR hier wel scherp op te blijven.

3.1 De regionale opgaven zijn vertaald in conceptbegroting 2025 - 2028 GMR.
De begroting is de financiële vertaling van de regionale agenda. In de brief van februari (financiële en algemene uitgangspunten begroting 2026) heeft de GMR ons laten weten wat de uitgangspunten zijn die in de begroting verwerkt zijn. Hier kunnen wij mee instemmen. De bezuinigingsopgave van 7% is verwerkt en daarna is de indexering toegepast. De dekking voor RES (€ 0,48 per inwoner) kan ook in 2026 vanuit SPUK CDOKE gelden worden gefinancierd.

3.1 De bijdrageverstrekking aan The Economic Board verloopt via de begroting van de GMR.
Naast de gemeentelijke bijdrage voor de kosten van het regiobureau en de regionale opgaven betalen de gemeenten, die daaraan deelnemen, een bijdrage voor The Economic Board (TEB). De regio heeft op

grond van de gemeenschappelijk regeling de bevoegdheid namens de colleges The Economic Board te subsidiëren.

4.1 Met deze zienswijze informeren wij de GMR over ons standpunt.
Wij stellen voor de zienswijzen op de jaarrekening en begroting en het besluit over de continuering van de bijdrage aan The Economic Board te combineren in één brief. Als zienswijze op de jaarrekening willen we aangeven dat wij tevreden zijn met de toelichting en akkoord zijn met de teruggave aan de gemeenten. Daarnaast wijzen wij de GMR erop dat het lastig blijft om subsidies goed te kunnen begroten. Aangezien dit van grote invloed is op het resultaat vragen wij de GMR hier wel scherp op te blijven. Ten aanzien van de begroting geven we aan een vertaling van de speerpunten uit de Regionale Agenda te zien en tevreden te zijn met de bezuiniging die doorgevoerd is.

5.1 Deelname aan The Economic Board is van meerwaarde voor onze gemeente.
Tijdens de beeldvormende raadsbijeenkomst van 13 februari 2025 heeft TEB het Strategisch Plan 2026-2030 toegelicht. De meerwaarde van het regionaal samenwerken met ondernemers en kennisinstellingen in TEB is aan de hand van verschillende projecten toegelicht. De projecten die TEB coördineert hebben met name meerwaarde in regionaal verband uit te voeren. Voorbeelden zijn de uitvoering van de RegioDeal, uitvoering van de Human Capital Agenda (o.a. het behoud van talent voor technische beroepen in de regio), lobby voor het verkrijgen van middelen en toegang tot waterstof voor bijvoorbeeld de steenfabrieken in Brick Valley.

Alternatieven
U kunt ervoor kiezen om geen zienswijzen in te dienen op de jaarrekening en begroting.
Deelname aan The Economic Board is geen verplichting. U kunt ervoor kiezen om niet deel te nemen. Gezien de meerwaarde van The Economic Board voor de regio adviseren wij u om voor een periode van vijf jaar deel te nemen.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
De zienswijzen worden door de GMR beoordeeld en daar waar mogelijk meegenomen bij de definitieve vaststelling van de jaarstukken en begroting.

7. Klimaat en duurzaamheid
In de uitvoering van de voorgenomen activiteiten zijn verschillende projecten opgenomen, die bijdragen aan vergroting van de duurzaamheid en klimaatadaptatie. De GMR heeft een grote ambitie op het gebied van duurzaamheid. Het programma Circulaire Regio zorgt voor een flinke impuls aan de duurzaamheidsopgave voor de regio en voor Zevenaar.

8. Communicatie
Voor het jaarverslag en de jaarrekening wordt uiterlijk 30 mei 2025 een zienswijze verwacht. De zienswijze/consultatieronde voor de begroting loopt tot 27 juli 2025. Voor deze data delen wij onze reactie op de jaarstukken en de ontwerpbegroting. Wij stellen u voor de zienswijze op de jaarstukken en de begroting in één brief op te nemen.

9. Kosten, baten en dekking
De jaarrekening wordt afgesloten met een voordelig resultaat ter grootte van € 679.086. Volgens artikel 31 lid 8 van de gemeenschappelijke regeling vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeenten. Als gevolg van de uittreding van de gemeente Montferland is aan de algemene reserve € 4.557

onttrokken. Volgens artikel 31 lid 8 moet eerst de algemene reserve tot € 100.000 aangevuld worden. Resteert een terugbetaling van € 706.440 (incl. restant bestemmingsreserve van € 31.911). Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van ca. € 39.700.

Deelname aan de regionale samenwerking kost in 2026 (uitgedrukt in een bedrag per inwoner):

	2025		2026	
Programma regiobureau[1]		€ 2,77		€ 2,83
Programma opgaven				
Groene groeiregio	€ 1,18		€ 1,00	
Productieve regio	€ 0,92		€ 0,90	
Ontspannen regio	€ 0,92		€ 0,87	
Verbonden regio	€ 1,59		€ 1,52	
Circulaire regio	€ 1,63		€ 1,51	
subtotaal		€ 6,24		€ 5,80
Totaal		€ 9,01		€ 8,63

[1] excl. inwonerbijdrage The Economic Board

De totale bijdrage aan het regiobureau en de opgaven neemt ten opzichte van 2025 met € 0,38 af.
De bijdrage voor The Economic Board bedraagt in 2026 € 1,07. In 2025 bedroeg deze € 1,04. De bijdrage aan The Economic Board neemt met € 0,03 toe.

Voor de inflatiecorrectie (indexering) hanteert de GMR de systematiek van de begrotingsrichtlijnen uit de regio Nijmegen.
De bijdragen voor deelname aan de regionale opgaven, het regiobureau en The Economic Board verwerken wij in de Kadernota 2026.

10. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	1251561	Aanbiedingsbrief concept Jaarstukken 2024 Groene Metropoolregio
2.	1251562	Concept Jaarstukken 2024 Groene Metropoolregio
3.	1251267	Aanbiedingsbrief Jaarstukken 2024 The Economic Board
4.	1251272	Jaarstukken 2024 The Economic Board
5.	1251950	Zienswijze op Jaarstukken 2024, Begroting 2026-2029 en deelname The Economic Board 2026-2030
6.	1251516	Aanbiedingsbrief concept Begroting 2026-2029 GMR
7.	1250795	Begroting Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen 2026-2029 (concept)
8.	1250796	Financiële en algemene uitgangspunten 2026 GMR
9.	1251283	Aanbiedingsbrief Strategisch Plan 2026-2030 The Economic Board
10.	1251281	Strategisch Plan 2026-2030 The Economic Board
11.	1253553	Dashboard GMR 2025

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris
Danielle Jansen

De burgemeester
Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Zienswijze Jaarstukken 2024 en begroting 2026-2029 Groene Metropoolregio
zaaknummer	Z/25/491661
documentnummer	INT/25/1251449

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 30, lid 4 en artikel 31, lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling GMR;

besluit:

1. een zienswijze in te dienen op de concept Jaarstukken 2024 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
2. een zienswijze in te dienen op de concept Begroting 2026-2029 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
3. de zienswijzen vast te stellen overeenkomstig bijgevoegde conceptbrief;
4. in te stemmen met continuering van een jaarlijkse bijdrage per inwoner aan The Economic Board voor de periode 2026-2030 en hierover The Economic Board te informeren;

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
drs. L.F. Sluis	drs. L.J.E.M. van Riswijk

Aan de gemeenteraden en colleges van B&W
van de 18 gemeenten in de
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	2 april 2025
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2025-GMAB-015
Contactpersoon	:	Henk van den Berg
Telefoonnummer	:	06-46737374

Onderwerp: aanbieden jaarstukken 2024 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Geacht college, geachtee gemeenteraad,

Het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft op 2 april jongstleden kennisgenomen van de jaarstukken 2024 zoals door het dagelijks bestuur op 19 maart jl. in concept zijn vastgesteld. De jaarstukken bestaan uit:

- concept-jaarverslag – voor de inhoudelijke verantwoording van het regiobureau en de vijf opgaven;
- concept-jaarrekening – de verantwoording van financiële resultaten;
- Accountantsverklaring.

De Groene Metropoolregio is bevoegd tot subsidiering van The Economic Board. Om die reden bieden wij u ook het jaarverslag en jaarrekening 2024 van The Economic Board aan.

Resultaat 2024
Het jaar sluit met een positief resultaat van € 679.084,00. Aan het algemeen bestuur is voorgesteld het resultaat, in lijn van de bepaling in de Gemeenschappelijk Regeling (art. 31 lid 8), terug te laten vloeien naar de gemeenten. Een uitzondering hierop is de aanvulling van de voorgeschreven algemene reserve vanwege het vertrek van de gemeente Montferland. Dit is een bedrag van € 4.557,00 waarmee een bedrag van € 674.527,00 terugvloeit naar de gemeenten. In de jaarstukken hebben wij toegelicht wat de redenen zijn voor dit positieve resultaat op de inwonerbijdrage.

Ook hebben wij het algemeen bestuur voorgesteld om een niet benut van een eerder uit een rekening overschot gevormde bestemmingsreserve, groot € 31.911,00 terug te betalen aan de deelnemende gemeenten.

Proces

De jaarstukken bieden wij u hierbij aan. Wij nodigen de gemeenteraden uit een zienswijze in te dienen vóór 30 mei 2025 bij Henk van den Berg (henk.van.den.berg@gmr.nl) graag in cc aan carine.schuring@gmr.nl. Definitieve vaststelling van de jaarstukken is, gelet op de wettelijke bepalingen, gepland in de vergadering van het algemeen bestuur van 9 juli 2025.

Het regiobureau biedt aan een actieve rol te spelen bij de behandeling van de ontwerpjaarrekening 2024. U kunt hierover contact opnemen met Henk van den Berg.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Drs. H.M.F. Bruls	drs. H. Tiemens
Voorzitter	Secretaris

Bijlagen:
- jaarstukken 2024 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen inclusief accountantsverslag.
- jaarverslag en jaarrekening 2024 The Economic Board 2023 met aanbiedingsbrief

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

JAARSTUKKEN 2024

Flynth Audit B.V.
geheel document digitaal
gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
M.V.
2 apr. 2025
28-03-2025

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Jaarverslag 4

1.1 Inleiding 4
1.2 Programmaverantwoording regiobureau 4
1.3 Programmaverantwoording opgaven 9
1.4 Resultaat 2024 uitgelegd en samengevat 17
1.5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 18
1.6 Vennootschapsbelasting 18

2. Paragrafen 19

2.1 Risicobeheersing en weerstandsvermogen 19
2.2 Financiering 20
2.3 Bedrijfsvoering 21

3. Jaarrekening 24

3.1 Staat van baten en lasten 24
3.2 Toelichting op staat van baten en lasten 25
3.3 Rechtmatigheidsverantwoording 27
3.4 Incidentele en structurele baten en lasten 29
3.5 Analyse begrotingsrechtmatigheid 29
3.6 Balans per 31 december 2024 31
3.7 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 32
3.8 Toelichting op de posten van de balans 35
3.9 Niet in de balans opgenomen verplichtingen 39
3.10 Publicatie Wet normering topinkomens 40
3.11 IV3 taakvelden 43

BIJLAGEN 46

Bijlage 1 Algemene informatie regiobureau en inwoneraantallen 46
Bijlage 2 Bestuurlijke opgaveteams per 31-12-2024 47
Bijlage 3 Controleverklaring 48

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2024 aan van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR). De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De indeling van de jaarstukken volgt het programma van de opgaven (vijf integrale opgaven) en het programma van het regiobureau.

Resultaat 2024

Uit de staat van baten en lasten (paragraaf 3.1) blijkt een resultaat van € 244.427 voor 2024. Dit betreft het rekeningresultaat van het regiobureau. Daarnaast is een deel van de geplande projecten uit de regionale agenda 2023-2024 (nog) niet (volledig) uitgevoerd of zijn er extra financiële middelen verkregen. Dit heeft tot gevolg dat een deel van de ontvangen inwonerbijdrage niet is besteed. Bij het programma van de opgaven resteert een bedrag aan inwonerbijdrage van € 434.658. Zie hiervoor de specificatie in paragraaf 3.8 Toelichting op de posten van de balans (verloopoverzicht Inwonerbijdrage).

Bestemming resultaat 2024

Het overschot van de ontvangen inwonerbijdrage, dat deel dat niet is uitgegeven of in een verplichting is vastgelegd, bedraagt per 31 december 2024 € 679.084, zijnde het rekeningresultaat van het regiobureau (€ 244.427) en het saldo van de niet bestede inwonerbijdrage programma Opgaven (€ 434.657). Volgens artikel 31 lid 8 van de gemeenschappelijke regeling vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeenten, tenzij de vastgestelde algemene reserve van € 100.000 niet is bereikt. Ten gevolge van de uittreding van de gemeente Montferland is € 4.557 onttrokken aan de algemene reserve. Uit het overschot van de ontvangen inwonerbijdrage zal eerst de aanvulling van de algemene reserve bekostigd worden. Het dagelijks bestuur legt het algemene bestuur een voorstel voor over de inzet van het overschot inwonerbijdrage programma regiobureau en programma opgaven en het restant van bestemmingsreserve (€ 31.911).

Elst, 19 maart 2025
Dagelijks bestuur

1. Jaarverslag

1.1 Inleiding

Voor het jaar 2024 is de regionale agenda 2023-2024 leidend. Deze is door het algemeen bestuur op 6 juli 2022 vastgesteld. Deze begroting voldoet aan de BBV-richtlijnen en valt onder het repressief toezicht van Gedeputeerde Staten van Gelderland, mede namens Gedeputeerde Staten van Limburg. De vijf opgaven werkten in 2024 elk met een eigen begroting, waarvoor de benodigde middelen bij de gemeenten werden gecollecteerd of van samenwerkingspartners werden ontvangen. Het algemeen bestuur heeft in de vergadering van 27 november 2024 met een tweede begrotingswijziging de definitieve begroting vastgesteld.

1.2 Programmaverantwoording regiobureau

1.2.1 Algemeen

Het regiobureau verzorgt de ondersteuning van de bestuurlijke en ambtelijke gremia en faciliteert de vijf opgaven. Door de deelnemende gemeenten zijn via de inwonerbijdrage de middelen voor het regiobureau bijeengebracht. De inwonerbijdrage voor 2024 bedroeg € 2,71.
Het dagelijks en algemeen bestuur, de Netwerkdirectie en het (ambtelijk) regiocoördinatorenoverleg ontmoeten elkaar op wisselende plaatsen in de regio. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar en worden live uitgezonden. De vergaderstukken zijn op de website beschikbaar.

1.2.2 Informatie

Voor het slagen van een goede regionale samenwerking, is het belangrijk dat de gemeenschappelijke regeling dicht bij de gemeenten blijft. Naast ontmoetingen, is goede informatievoorziening van groot belang. Leidraad hiervoor is het Informatieprotocol. Het algemeen bestuur heeft deze in september 2021 vastgesteld. Nu de gemeenschappelijke regeling door herziening van de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) in 2024 is gewijzigd, kan de leidraad worden geactualiseerd. Dit is gepland in de eerste helft van 2025.

1.2.3 Profilering, positionering en lobby

Vanuit public affairs (PA) wordt nauw samengewerkt met de opgaveteams, team communicatie, de PA-adviseurs uit de regiogemeenten, The Economic Board en de provincie. Naast de rol die PA heeft gespeeld in het behalen van resultaten binnen de opgaven, zijn een aantal overkoepelende resultaten uit te lichten:

Rijk & Provincie

In navolging op de Provinciale Statenverkiezingen 2023 zijn in het eerste kwartaal van 2024 kennismakingsessies voor de (nieuwe) Gelderse Statenleden en het College van Gedeputeerde Staten met de GMR georganiseerd.
De regio ontving meerdere (hoog)ambtelijke delegaties namens het Rijk. Zo bracht de directie Regio en Ruimte van het ministerie van Economische Zaken (EZ) in februari een werkbezoek aan verschillende werklocaties in de regio. In april ging een team van het programma Mooi Nederland 'Op Pad met Vitruvius' langs veertien locaties in Gelderland. Zij bezochten o.a. Duiven, Arnhem en Nijmegen met respectievelijk aandacht voor Smart Energy Hubs, leefbaarheid en de herbruikbaarheid van materialen in de woningbouw. Het programma Mooi Nederland staat onder regie van het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO). Het stelt, aanvullend op het NOVEX programma, de belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde centraal bij het ordenen van de ruimte.
Ook was de regio regelmatig vertegenwoordigd in Den Haag. Om de zichtbaarheid van de regio daar te vergroten, vond in januari de eerste editie van het Groene Metropoolcafé plaats. Spreker Tim van Hattum (WUR) liet zijn licht schijnen op de regio in 2120. Over de voortgang en benodigde extra

investeringen in het kader van NOVEX Arnhem-Nijmegen-Foodvalley is in augustus, samen met provincie Gelderland en Regio Foodvalley, in Den Haag gesproken met een delegatie van de ministeries van VRO, IenW (Infrastructuur en Waterstaat), LVVN (Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur) en EZ.
De intensivering van de samenwerking van PA en lobby met de andere Gelderse regio's kreeg in 2024 verder vorm. Dit resulteerde onder meer in een gezamenlijke lobbyactie richting het bestuurlijke najaarsoverleg van MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport). In november was er een ontbijtsessie met Tweede Kamerleden en vertegenwoordigers van IenW, EZ en BZK (Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties). Hier vroegen alle Gelderse regio's aandacht voor de bereikbaarheid van Gelderland, als belangrijke voorwaarde voor het realiseren van de woondeals.
Ook de PA-samenwerking met de andere Nederlandse metropoolregio's (Amsterdam, Den Haag/Rotterdam, Utrecht en Eindhoven) is voortgezet. Daarbij neemt deze zogeheten 'M5' steeds meer positie in als gesprekspartner voor het Rijk.
Niet in de laatste plaats was de regio zichtbaar aanwezig op tal van nationale conferenties en congressen, waarvan deelname aan de Provada en Klimaattop Gebouwde Omgeving en de organisatie van het Mobility Congres slechts enkele voorbeelden zijn.

Europa

Op internationaal vlak profileerde de regio zich onder meer door deelname aan conferenties, zoals Procura+ (circulair inkopen en aanbesteden), EURESFO (klimaatadaptatie) en POLIS (mobiliteit). Een brede ambtelijke en bestuurlijke delegatie was in 2024 weer vertegenwoordigd op de European Week of Regions and Cities in Brussel.
Een concreet resultaat dat onder meer door het actieve lidmaatschap van het Europese netwerk ICLEI tot stand is gekomen, is de deelname aan het Europese programma 'Pathways2Resilience'. Dit stelt de regio in staat om de komende twee jaar met behulp van Europese financiering te werken aan het klimaatbestendig maken van de regio langs de lijnen van de toekomstvisie GMR 2120.

1.2.4 Ontmoeting

Het is inmiddels traditie geworden om het jaar te starten met het regiocongres. Deze keer waren we op 2 februari 2024 te gast bij Vasim Nijmegen. Het congres had als titel "50 tinten groen" en trok ruim 400 bezoekers. We constateren dat de belangstelling voor het regiocongres groeit en dat het jaarevenement een steeds breder publiek trekt.
Een vast onderdeel in de bestuurlijke jaaragenda zijn Regio Overleg(t) en Regio Ontmoet. Regio Overleg(t) zijn belangrijke ontmoetingsmomenten voor bestuurders en gemeentesecretarissen. Bestuurlijke platforms en de netwerkdirectie (van gemeentesecretarissen) komen dan samen. Regio Overleg(t) was in 2024 te gast in de gemeenten Duiven, Arnhem en Druten en vond plaats bij Van der Valk in Lent. Van deze dag maken we telkens een kort verslag.
Regio Ontmoet vond drie keer plaats en was gast van de colleges van de gemeenten Zevenaar, Mook en Middelaar en Renkum, elke keer op een inspirerende locatie. Deze ontmoetingen zijn gebruikt om, los van de agenda, thema's te verdiepen en verbreden.
De regiocoördinatoren kwamen in 2024 weer maandelijks bijeen (afwisselend fysiek en digitaal). De regiocoördinatoren bouwden inmiddels een stevig netwerk. En zij vormen een belangrijke schakel tussen de gemeenten en het regiobureau. Meer en meer ontwikkelen ze zich in hun eigen gemeente tot een belangrijke schakel tussen de opgaven en in de verbinding met het bestuur.

De regioagendacommissie (RAC) is een adviescommissie van het algemeen bestuur. Zij komen volgens een jaarlijks vastgesteld vergaderschema bijeen. Een lid van het dagelijks bestuur en de directie zijn altijd aanwezig. De RAC heeft in 2024 vijf keer plaatsgevonden. Onderdeel van het jaarprogramma zijn twee radenbijeenkomsten, die door het regiobureau worden georganiseerd. De bijeenkomst in het voorjaar was op 2 mei in de gemeente Duiven. Het thema was het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) en Innofase werd bezocht. De radenbijeenkomst in het najaar vond door gebrek aan belangstelling niet plaats.

Door het regiobureau is ook medewerking verleend aan radenbijeenkomst, georganiseerd door de griffierskring, in de regio Rijk van Nijmegen en in de regio Gelderland-Midden. Onderwerp van deze ontmoetingen met raadsleden waren m.n. de producten uit de P&C-cyclus.

Een bezoek van de directeur van de GMR aan de colleges van de deelnemende gemeenten is inmiddels een vast gebruik geworden. In 2024 is in samenspraak de keuze gemaakt om deze bezoeken gemiddeld eenmaal per jaar te organiseren. In aanvulling hierop geven medewerkers van het regiobureau graag gehoor aan uitnodigingen van colleges, collegeleden en gemeenteraden.

Naast het jaarlijkse regiocongres organiseren de opgaven ontmoetingen of is de regio mede gastheer. Zo vond het Circulaire jaarevent op 22 november 2024 voor de tweede keer plaats, was het Nationaal Verkeerskundig congres op 7 november 2024 in Arnhem en was de partnerbijeenkomst groen-blauw raamwerk op 1 november 2024 op het Arnhems Buiten.

1.2.5 Communicatie

De meeste activiteiten van communicatie zijn uitgevoerd binnen de opgaven. De in het oog springende activiteiten vanuit het regiobureau in 2024:

- Zowel website als mailadressen maakten halverwege het jaar een vrij vlotte overgang door van de extensie groenemetropoolregio.nl naar gmr.nl.
- Het verhaal van de regio, onze corporate story, staat opgenomen in de regionale agenda 2025-2028 en is tijdens Regio Ontmoet in november gepresenteerd aan de bestuurders en gemeentesecretarissen.
- De website is doorontwikkeld. Vooral de opgaven-pagina's hebben een grote gedaantewisseling ondergaan. Zowel qua opbouw, beeld als teksten zijn verbeteringen aangebracht.
  Er is tijd en energie gestoken in het verder zo digitaal toegankelijk mogelijk maken van de website. Dit toegankelijk maken doen we op basis van het "Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid". Onze website is in 2024, na een eigen toetsing, uitgebreider getoetst door een onafhankelijke organisatie. Hierna zijn aanpassingen gedaan en is een hercontrole uitgevoerd. De digitale toegankelijkheid is verbeterd. In 2024 is de status van toegankelijkheid 'C: de eerste maatregelen zijn genomen' verhoogd naar 'B: voldoet gedeeltelijk'.
- De collectie van rechtenvrije en kwalitatief hoogwaardig beeldmateriaal van de hele regio is aanzienlijk aangevuld.
- De kwartaalrapportages voorzien in een grote behoefte. Hierin staan de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen binnen de vijf opgaven en het regiobureau. Deze kwartaalberichten verschijnen aan het einde van de eerste maand van een nieuw kwartaal. De vier rapportages vormen daarmee de bouwstenen voor een beknopt en leesbaar jaarverslag.
- De nieuwsbrief is in totaal twaalf keer verschenen. Het aantal abonnees is in 2024 gegroeid van 750 naar bijna 1000.

Via de social mediakanalen houden wij geïnteresseerden op de hoogte van wat er speelt. In 2024 groeide het aantal volgers op LinkedIn nog iets meer dan het jaar ervoor. Met een groei van ruim 1000, passeerde het aantal volgers op de valreep van 2024 de grens van 5000.
Het aantal X-volgers was eind 2024 ruim 3000.

1.2.6 Wet- en regelgeving

Wet open overheid (Woo)

In 2024 zette de GMR stappen om verder inrichting te geven aan de Woo. Er is een procedure opgesteld voor het voldoen aan passieve openbaarmaking. Het aantal verzoeken dat de regio ontvangt is zeer beperkt. Een Woo-procedure of een zienswijzeprocedure die door andere overheden moet worden gevolgd, is zeer arbeidsintensief en legt een groot beslag op de beschikbare capaciteit. De inzet is en blijft om buiten de formele procedure om, de verzoeker de gewenste informatie te verstrekken. De Woo-verzoeken publiceren we op de website.

Sinds 1 november publiceren wij de eerste stukken in het kader van actieve openbaarmaking. Deze documenten zijn te vinden op onze website en in de Woo-index. Ook legden we contact met de Woo-coördinatoren van de gemeenten, zodat wij Woo-verzoeken van inwoners die organisatieoverstijgend zijn zo efficiënt mogelijk oppakken.

Wet DBA (Wet beoordeling arbeidsrelaties)

In het vierde kwartaal is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de effecten van de Wet DBA voor de inhuur van personeel door de GMR. Deze verkenning leidt tot nadere beoordeling, die in het eerste kwartaal van 2025 plaatsvindt.

1.2.7 Klachtenfunctionaris

In de gemeenschappelijke regeling (artikel 25) is een klachtenregeling opgenomen. De gemeentelijke Ombudsman voor het Rijk van Nijmegen ontving in 2024 geen klachten.

1.2.8 Diversiteit en inclusie

De GMR wil een inclusieve organisatie zijn, overeenkomstig met de ambities die zijn vastgelegd in het beleidsplan Diversiteit en Inclusie (2022).

1.2.9 Personeel

In 2024 kwamen er collega's in vaste dienst bij de GMR, bijvoorbeeld voor de uitvoering van programma's waarvoor langlopende subsidies zijn verkregen. Denk hierbij aan het programma Slim en Schoon Onderweg en voor ondersteuning van de Regio Deal. Mede door de toename van externe gelden, was het nodig om de administratieve organisatie en interne (financiële) beheersing van de GMR te versterken. Daarvoor is een controller aangetrokken.
Ter voorbereiding op de nieuwe regionale agenda heeft de netwerkdirectie zich afgelopen jaar gebogen over de benodigde personele capaciteit. Nu de regionale agenda meer richting uitvoering van beleid gaat, voorzien wij dat gemeenten uitvoeringscapaciteit nodig hebben voor de realisatie. Om gemeenten te faciliteren, is samen met de netwerkdirectie nagedacht hoe het regiobureau gemeenten kan helpen. Er is afgesproken dat de GMR, voor de Woondeal-middelen die de provincie ter beschikking stelde, personeel aantrekt dat voor gemeenten gaat werken. De werving startte in december. Ook is afgesproken dat de GMR personeel werft dat tegen een vooraf vastgesteld tarief door gemeenten kan worden ingehuurd. Samen met de netwerkdirectie wordt bepaald aan welke capaciteit de meeste behoefte bestaat bij gemeenten.

1.2.10 Ontwikkelingen bedrijfsvoering

In 2024 is de GMR aangesloten bij Govroam. Door deze aansluiting versterken wij de mogelijkheden voor tijd- en plaats-onafhankelijk werken, doordat onze medewerkers nu veilig gebruik maken van Govroam-diensten van andere overheidsorganisaties en vice versa.
Er is een start gemaakt met de aanbesteding van ICT-diensten. In 2025 eindigt het contract met de huidige leverancier. Het betreft een meervoudig onderhandse vraag. In het eerste kwartaal van 2025 verwachten we een beslissing te nemen op de leverancier van onze ICT-diensten.
Hoewel het bestaande huurcontract voor de kantoorruimte in Elst medio 2026 afloopt, is een start gemaakt met het opstellen van een Programma van Eisen voor de huisvesting van de regionale samenwerking.

1.2.11 Verantwoording regiobureau

Door de veranderde wetgeving rondom rechtmatigheid, is afgelopen jaar veel aandacht geschonken aan de verordeningen over de financiële organisatie. Uitgangspunt is dat de rechtmatigheid opgenomen wordt onder de paragraaf Bedrijfsvoering en daarmee afgegeven wordt door het dagelijks bestuur.
Afgelopen jaar zijn verordeningen vernieuwd en aangevuld. Het algemeen bestuur heeft deze verordeningen in de vergadering van september en november 2024 vastgesteld. De herziene

financiële verordening voor 2024 is in februari 2025 door het algemeen bestuur vastgesteld. De GMR heeft voor het vaststellen van de rechtmatigheid een opdracht verstrekt aan mijnVIC voor een gedegen onderzoek.
Na drie volledige boekjaren is het mogelijk om de verhouding tussen inwonerbijdrage en externe gelden inzichtelijk te maken. Daarbij gaan wij uit van de daadwerkelijke besteding van de middelen (restituties zijn verrekend).

bedrag x € 1.000	**2023**		**2024**	
Besteding inwonerbijdragen	5.250	*69%*	7.425	*71%*
Besteding andere middelen	2.644	*31%*	3.018	*29%*
	7.894		10.443	

Met de groei van het aantal subsidies en opdrachten, neemt ook de verantwoordingsdruk toe. Daardoor is de inzet van de administratieve dienstverlener en controller toegenomen. Tot op heden hanteren we geen verrekening voor overheadkosten. Voor het begrotingsjaar 2025 is een wijziging van deze systematiek doorgevoerd. Er wordt op basis van de ontvangen subsidies 5% als dekking van de overheadkosten verwerkt.
Begin 2023 werd duidelijk dat het Rijk met The Economic Board (TEB), provincie Gelderland en de GMR een Regio Deal ging sluiten ter waarde van 15 miljoen euro. Voor het opstellen van het convenant met het Rijk en het inrichten van de kassiersfunctie is ondersteuning gezocht bij een extern bureau dat ervaring had met het sluiten van een Regio Deal.
De kassiersfunctie was per 1 april 2024 operationeel bij de provincie Gelderland. De GMR heeft voor de looptijd van de Regio Deal een projectmanager aangetrokken. Deze houdt zich bezig met het opzetten van de structuur voor het begeleiden en beoordelen van subsidieaanvragen, de hele governance van de Regio Deal, het organiseren van bijeenkomsten en bestuurlijke overleggen. Deze projectmanager wordt mede door het Rijk uit Regio Deal middelen bekostigd. Inmiddels zijn bijna alle Regio Deal middelen belegd en wordt volop gewerkt aan de diverse programma's.

1.2.12 Verantwoording rekeningresultaat regiobureau

Voor 2024 bedraagt het voordelig rekeningresultaat van het regiobureau € 244.427 terwijl in de tussenrapportage rekening werd gehouden met een resultaat van € 75.548.
De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn:

1. De rentebaten bedragen voor 2024 € 154.970 en zijn daarmee fors hoger dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Het positief effect op de exploitatie bedraagt € 50.000.
2. Hoewel de uitgaven voor salarissen en sociale lasten beduidend lager zijn dan begroot is, hebben de uitgaven voor ingeleend personeel de begroting fors overschreden (€ 347.222). Dit wordt met name veroorzaakt door vervanging langdurig ziekteverzuim en extra inzet door de toekenning van de Regio Deal.
3. Door de groei van de GMR en veranderende wet- en regelgeving is een toename van de organisatiekosten waar te nemen. Voor 2024 is € 195.804 begroot. De werkelijke kosten bedragen € 319.516. Met name accountants- en administratiekosten en advieskosten zijn hoger dan begroot.
4. In 2023 is een voorziening verlofuren ad. € 25.000 opgenomen. Omdat het verlofsaldo van de GMR ultimo 2024 niet is te duiden als bovenmatig, is de volledige voorziening vrijgevallen ten gunste van het resultaat van het regiobureau.
5. De onttrekking van de bestemmingsreserve voor kosten van opleiding, communicatie en ondersteuning van het programma Regio Deal hebben een positief effect op het resultaat.

1.2.13 Wat heeft het regiobureau gekost?

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Lasten	2.882.419	248.529	3.130.948	2.892.605	-238.343
Baten	2.882.419	204.379	3.086.798	3.045.689	-41.109
Mutaties bestemmingsreserve	-	118.698	118.698	91.344	-27.354
Saldo	**-**	**74.548**	**74.548**	**244.427**	**169.879**

1.3 Programmaverantwoording opgaven

1.3.1 Algemeen

De GMR presenteert elk kwartaal een kwartaalrapportage waarin concreet wordt aangegeven wat in dat kwartaal is bereikt in de vijf opgaven. De programmaverantwoording geeft een beknopt verslag van de bereikte resultaten en er wordt een relatie gelegd met de beschikbare middelen van de opgave en haar speerpunten. De vier kwartaalrapportages vormen een inhoudelijke aanvulling op de volgende programmaverantwoording van de opgaven.

1.3.2 Verbonden regio

Van het beschikbare bedrag (€ 1,585 miljoen) is het gehele bedrag uitgeven of is een financiële verplichting aangegaan. Totaal op de inwonerbijdrage is een tekort van € 12.060. Voorstel is om verplichtingen 2024 af te schalen tot niveau van restant inwonerbijdrage 2023. Er is geen onderuitputting inwonerbijdrage 2024.

De processen/projecten uit de regionale agenda zijn grotendeels uitgevoerd of in gang gezet. De capaciteit binnen de opgave was conform planning. De detacheringscontracten bij de verschillende gemeenten zijn iets lager uitgevallen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. In 2024 is het regionaal mobiliteitsprogramma (RMP) uitgewerkt. We huurden hiervoor een externe adviseur in. Daarnaast is het programma doorgerekend op potentiële effecten CO2. Het RMP-proces ronden we begin 2025 af. We organiseerden in 2024 twee succesvolle congressen. In het voorjaar het Mobility Congres in Nijmegen en in het najaar het nationaal Verkeerskundecongres bij Burgers Zoo in Arnhem. In samenwerking met de provincie Gelderland en Gelderse regio's is een gezamenlijke propositie opgesteld die op 20 november 2024 aan de aanwezige Kamerleden is aangeboden. Deze propositie betreft een overkoepelend beeld van benodigde bereikbaarheidsinvesteringen in Gelderland. Voor de GMR zijn een aantal essentiële projecten opgenomen, waaronder het Veluwewaalpad en het fietspad Huissen-Arnhem en is aandacht gevraagd voor verschillende mobiliteitspakketten (A15, A50).

Speerpunten

We stelden een onderzoek in naar de zeven gelijkvloerse spoorkruisingen in Duiven en Zevenaar. In dit onderzoek is gekeken naar de spoorwegveiligheid, barrièrewerking in relatie tot de verstedelijking, leefbaarheid en bereikbaarheid. In 2024 is opdracht verleend om op 184 locaties fietstellingen te verrichten. Verder zijn er verschillende studies uitgevoerd, waaronder Hub Malden, een mobiliteitshub op de corridor Druten-Beuningen-Nijmegen, de koppelkansen tussen mobiliteitshubs en toeristische overstappunten, de doorfietsroute Doetinchem-Zevenaar, de bereikbaarheidsongelijkheid en de regionale bewonersbenadering.

Het bestuurlijk platform Verbonden regio maakt zich zorgen over de verkeersveiligheid in de regio. Het aantal verkeersslachtoffers is de afgelopen periode in elke gemeente in plaats van afgenomen juist toegenomen. Specifiek is aandacht gevraagd voor de top 10 knelpunten per gemeente en schoolroutes.

De provincie staat aan de vooravond van een nieuwe aanbesteding openbaar vervoer (OV) en heeft een ontwerp Programma van Eisen (PvE) eind 2024 naar de regio en de betrokken gemeenten gestuurd. Belangrijk voor de regio, omdat hiermee de kaders voor het toekomstig OV worden

beschreven. Gezien onze verstedelijkingsopgave en onze mobiliteitstransitie is groei van het OV noodzakelijk en essentieel. Het dagelijks bestuur van de GMR heeft op 21 augustus de zienswijze ontwerp PvE verwoord. We missen een duidelijke provinciale toekomstvisie en strategie om de belangrijke maatschappelijke uitdagingen in regio, zoals duurzaamheid en onze mobiliteitsopgave, op te pakken. Daarom hebben we zeven voorstellen gedaan, waaronder een ambitieus plan voor zero-emissie busvervoer en meer regionale samenwerking.

In het kader van logistiek is een tweetal pilots uitgevoerd (laadinfrastructuur Pannenhuis en een onderzoek uitgevoerd door de HAN naar bouwlogistiek). Tot 2030 worden in de GMR minimaal 33.000 woningen gebouwd. Voor deze bouwopgave is het transport van materiaal, materieel, personeel en afval van en naar bouwplaatsen essentieel. Dit leidt tot een groot aantal transportstromen met diverse soorten voertuigen die deels onvermijdelijk zijn. Enerzijds is het van belang dat deze (last mile) stromen efficiënt georganiseerd worden zodat bouwprojecten tijdig en zonder kostenoverschrijding afgerond kunnen worden. Anderzijds moet in het kader van het Klimaatakkoord en met het oog op leefbaarheidsdoelstellingen transport zo schoon mogelijk en met minimale overlast worden georganiseerd. Uit het onderzoek van de HAN komen verschillende aandachtspunten, randvoorwaarden en aanbevelingen. Bijvoorbeeld over circulaire bouwhubs. Met de resultaten gaan we in 2025 graag aan de slag om te kijken of circulaire bouwhubs een regionale meerwaarde bieden.

Subsidies

De begroting van het programma Slim & Schoon Onderweg (S&SO) 2024 is in de loop van 2024 vastgesteld door de gezamenlijke partners, inclusief het bijbehorende uitvoeringsplan. Vandaar dat de subsidie voor 2024 pas laat is aangevraagd en een deel van de beschikbare middelen niet in 2024 is uitgegeven (waaronder de werkgeversaanpak). In 2024 hebben we de Fietsstimulering (e-bike probeeractie en stimuleringsapp) Europees aanbesteed. De campagne om deelmobiliteit te stimuleren (“Ik ben een deelgenoot”) is ontwikkeld. Ook is er een uitgebreide toolbox voor de bewonersbenadering ontwikkeld. Per saldo resteert nog te besteden subsidiemiddelen 2024 € 1.193.814. Dit gaat met name over projecten binnen het programma S&SO die grotendeels conform subsidiebeschikking in 2024/2025 worden uitgevoerd (deze bijdragen gaan over de jaarschijven heen). De subsidie over 2024 wordt in de loop van 2025 vastgesteld. Inmiddels hebben we een subsidievaststellingsverzoek bij de provincie Gelderland ingediend voor de jaargangen 2022 en 2023.

Voor de formele opstart van de huidige GMR was er een mobiliteitsfonds opgericht, waarvoor Nijmegen de penvoerder was (destijds was er een ander regime, waarbij onderbesteding niet hoefde te worden teruggestort). Nu de GMR een eigen juridische entiteit is, is in de loop van 2022 het openstaande bedrag overgemaakt naar de GMR. Een deel van dit bedrag is besteed in 2022 en 2023, maar er blijft nog een bedrag van ongeveer € 400.000 over. In het bestuurlijk platform Verbonden regio op 6 maart is afgesproken om in het najaar van 2024/begin 2025 de mogelijkheden voor een mobiliteitsfonds te onderzoeken. Mocht uit de verdere uitwerking blijken dat de implementatie van een regionaal mobiliteitsfonds te complex is, dan wordt het resterende bedrag teruggestort naar de toen deelnemende gemeenten.

1.3.3 Productieve regio

Toekomstbestendige werklocaties

In 2024 is toegewerkt naar een Regionaal Programma Werklocaties (RPW). Het RPW is verankerd in de omgevingsverordening van de provincie. Minimaal één keer per 4 jaar moet een nieuw RPW worden vastgesteld. Voor de zomer van 2025 moet er een nieuw vastgestelde RPW liggen. In dit RPW zetten we grote stappen naar kwalitatieve verbetering en nemen we nieuwe actuele thema’s mee. Denk aan de ruimtebehoefte voor circulaire economie, de energietransitie, verdichting en herstructurering. Nieuwe complexe onderwerpen, waarvoor diverse onderzoeken zijn uitgevoerd. Met de provincie Gelderland is afgesproken dat zij de helft van de kosten van deze onderzoeken betalen, tot een maximum van € 168.000. Op het moment van afspraken maken met de provincie, was het

echter nog niet duidelijk hoeveel er precies nodig was aan onderzoeksgeld. Een deel van die onderzoeken zijn in 2023 al uitgevoerd. In 2024 is uiteindelijk nog € 58.000 aan diverse onderzoeken uitgegeven. De helft hiervan komt voor rekening van de provincie. Naast de onderzoeken zijn er ook andere kosten geweest, waaronder de inhuur van een speerpuntcoördinator. Van de totaal beschikbare middelen voor dit speerpunt is € 75.851 niet besteed. Dit bedrag vloeit terug naar de deelnemende gemeenten.

Human Capital

Voor de uitvoering van het Human Capital Akkoord (HCA) is een inwonerbijdrage van € 150.000 begroot. Omdat TEB de regie voert op de uitvoering van het HCA is dit bedrag als subsidie verstrekt aan TEB. Het HCA is 1 op 1 opgenomen als project in de Regio Deal. De bijdrage vanuit de GMR draagt daarom bij aan de totale financiering van het project. HCA wordt niet alleen gefinancierd door de GMR maar ook andere partijen financieren mee (bedrijven en provincie). De besteding van de inwonerbijdrage is onderdeel van de totale verantwoording van het Regio Dealproject dat in april 2025 plaatsvindt.
Voor 2023 was er een bijdrage van de provincie van € 100.000 die doorliep in 2024. Dat bedrag is door de provincie overgemaakt naar de GMR. Wij beheren deze gelden en de uitvoering ligt bij TEB. Van deze gelden is € 9.915 niet besteed. Dit bedrag staat los van de Regio Deal en hierover leggen we in maart 2025 verantwoording af aan de provincie.

Dienstverlening MKB

Begroot voor dit speerpunt was € 178.750. Voor dit speerpunt is echter een andere insteek gekozen dan voorheen. Bij alle betrokken (triple helix) partijen was vooral behoefte aan een verbindende rol tussen alle partijen vanuit GMR om te komen tot een structurele samenwerking met alle stakeholders. Vanuit die samenwerking zijn al diverse projecten gestart zoals een aanvraag voor RAAK subsidie voor onderzoek naar de (latente) vraag en behoefte van de mkb’er, het inventariseren van het huidige aanbod dienstverlening mkb, het verder ontwikkelen van een regiolink voor mkb’ers en aanhaken bij de landelijke actieagenda mkb-dienstverlening. Die rol is door de GMR dus al actief en met succes opgepakt, maar de kosten voor het mkb zijn daardoor aanzienlijk lager uitgevallen dan begroot. Het restant (€ 109.828) vloeit terug naar gemeenten.
Tot slot was er een overschrijding van € 17.746 op algemene kosten (personeelskosten en werkbezoeken).

Samengevat

Voor de Productieve regio is voor 2024 € 878.570 begroot inclusief een onttrekking van de bestemmingsreserve van € 35.000 en een begrotingswijziging van € 8.400 negatief door het niet deelnemen van gemeente Mook en Middelaar aan de opgave. Voor 2024 is uit de inwonerbijdrage een bedrag van € 835.170 ontvangen. Hiervan is € 214.943 niet besteed. Voor uitgaven in 2025 is € 37.095 gereserveerd. Dat betekent dat in totaal een bedrag van € 177.848 terugbetaald wordt aan de gemeenten.

1.3.4 Circulaire regio

Circulair bouwen en infra

Project Circulaire GWW
Dit project is gebaseerd op een uitvoeringsprogramma voor 2020-2025 en in 2024 vrijwel volgens (jaar)plan uitgevoerd. Het accent in dit programma ligt op het praktisch ondersteunen van gemeenten om projecten in de openbare ruimte circulair aan te besteden. Hiervoor worden kennistafels ontwikkeld, praktijkbijeenkomsten en workshops georganiseerd en gemeenten de mogelijkheid geboden gebruik te maken van de digitale grondstoffenbank Duspot.
Het eerste kwartaal was de projectleidersrol niet ingevuld, waardoor enkele activiteiten wat later op gang zijn gekomen en de bestedingen iets lager zijn uitgekomen dan begroot. De provinciale subsidie

(uit 2023) voor het ondersteunen van concrete GWW-projecten is daardoor nog niet helemaal uitgeput en is daarom verlengd tot medio 2025.
Het project Circulaire GWW is integraal onderdeel geworden van een Regio Deal project.

Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030
Ook het programma CCB is integraal onderdeel gemaakt van Regio Deal project Toekomstbestendig Bouwen. De meeste activiteiten/bouwstenen hebben in 2024 enige invulling gekregen. Zo zijn er een flink aantal werkbezoeken georganiseerd naar projecten en initiatieven, waarbij wordt ingezet op conceptueel, circulair bouwen. Maar deze invulling was wel minder dan beoogd, doordat de Regio Deal aanvraag en toekenning pas in het vierde kwartaal plaatsvond. De bestedingen zijn daardoor achtergebleven, waardoor met name de Regio Deal bijdragen van Rijk, provincie en marktpartijen nog (vrijwel) niet aangesproken zijn. *Regio Deal project Toekomstbestendig Bouwen*
In oktober 2024 is het projectvoorstel Toekomstbestendig Bouwen ingediend. Het hierboven genoemde project Circulaire GWW en het programma CCB zijn hierin geïntegreerd. De voorbereiding van deze aanvraag was zeer intensief. Vooral de inzet op het verkrijgen van draagvlak bij marktpartijen heeft veel ambtelijke inzet gevraagd, maar is wel effectief gebleken. De Rijksbijdrage van € 1,37 miljoen en een aanvullende bijdrage van € 120.000 van provincie Gelderland zijn in december 2024 officieel toegekend, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024. Bovendien is per eind 2024 ten minste € 1 miljoen aan bijdragen van marktpartijen gegarandeerd. Samen met cofinanciering van de GMR en de regiogemeenten is de totale begroting van € 4,7 miljoen gedekt voor de periode 2024 t/m 2027. Het organiseren van het projectconsortium heeft langer geduurd dan voorzien, waardoor het uitvoeren van de inhoudelijke activiteiten pas na december 2024 echt op stoom kwam.

Grondstoffen en ketens
We ondersteunen gemeenten bij het circulair inkopen van producten en diensten en zorgen voor uitwisseling van kennis en ervaringen. In 2024 is een intervisiegroep circulair inkopen gestart in de regio Arnhem en is besloten een soortelijke intervisie op te zetten voor het Rijk van Nijmegen.
We stimuleren ontwikkeling van productieketens/reststromen in de regio. De focus ligt op twee ketens per jaar. We werken aan het stimuleren van een regionaal circulair textielecosysteem. Daarin trekken we op met lokale partners en het Europese Engage4Bio project. We zijn daarnaast betrokken bij de verkenning hoe we een rol kunnen pakken in het opschalen van het circulaire verf-recyclingpilot. Het budget voor onderzoek naar circulair ontwikkelen van ketens is niet volledig benut. Hierdoor resteert een budget van bijna € 30.000 dat aan gemeenten zal worden geretourneerd.
Daarnaast is er inzet geweest op het voorbereiden en organiseren en leiden van praktijkbijeenkomsten. Het jaarevent ‘Op weg naar een circulaire topregio’ stond hierbij het meest centraal. Zo’n 200 bestuurders en medewerkers van gemeenten, collega-overheden, bedrijven en studenten namen deel aan het event. Naast een plenair gedeelte onder voorzitterschap van bestuurlijk opdrachtgever Tobias van Elferen organiseerden we 15 verschillende workshops met thema’s vanuit de vier speerpunten.
We werkten mee aan een workshop tijdens de Nationale Conferentie Circulaire Economie, die dit jaar in de Vasim in Nijmegen werd georganiseerd.
We hebben bijgedragen aan de totstandkoming van een Regio Deal project Circulaire topregio onder leiding van RvN@, waarbij in een triple helix verband wordt samengewerkt aan de versterking van de circulaire economie in onze regio.
Tot slot hebben we bijgedragen aan een rapportage die een inschatting geeft van de ruimtelijke effecten van de ontwikkeling van de circulaire economie in onze regio.
Er zijn bij dit speerpunt minder kosten (€ 64.747) gemaakt dan vooraf ingeschat. Het resterende deel gaat retour naar de gemeenten.

Water en klimaatadaptie

De ontwikkeling van projecten in de Regio Deal heeft extra aandacht gekregen en heeft geleid tot bijdragen voor enkele projecten die gaan leiden tot meer gedeelde kennis en ervaring over klimaatadaptatiemaatregelen:

- Lifeport Cool Lab: Koel netwerk Arnhem, Groene Corridor Nijmegen, Dorpspleinen in Heumen en Overbetuwe, Woonwijk in Westervoort en zorginstellingen in Arnhem.
- Soil Valley: Verdroging en piekbuien in een stuwwallengebied in Berg en Dal en laaggelegen gebied Duiven.

We maken deel uit van een internationaal consortium via het project 'Pathway Resilience'. Hiervoor is gezamenlijk met het Soil Valley consortium een subsidie van € 210.000 verworven voor de periode oktober 2024-maart 2026. Zo hebben we de basis gelegd om met kennisinstellingen en bedrijven in onze regio verdere toegang te hebben tot financiering van onderzoeksprojecten en een internationaal netwerk van partijen waarbij in onderzoeksprojecten kan worden samengewerkt.
Binnen het landelijke Groeifonds (derde tranche) loopt het programma Werklandschappen van de Toekomst, bedoeld om landelijke bedrijventerreinen te vergroenen. Een initiatief van een consortium onder leiding van het landelijke IVN. De provincie heeft zich sterk gemaakt voor een ambitieus pakket met een living lab en twee ambassadeursterreinen. De provincie heeft hiervoor Arnhem (IJsseloord) en Nijmegen (Novio Tech Campus NTC) benaderd. Eind 2024 is de aanvraag voor NTC gehonoreerd.

Transitie naar duurzame energie

In 2024 kende de Regionale Energiestrategie (RES) meerdere financieringsbronnen. Dit zorgde voor een solide basis om de regionale ambities op het gebied van energietransitie te realiseren. De belangrijkste bijdragen en bijbehorende bestedingen worden hieronder toegelicht:

- *Bijdragen vanuit het Rijk*
  - Decentrale uitkering ondersteuning RES. Deze bijdrage bedroeg € 510.387 (jaarbijdrage 2024).
  - Specifieke Uitkering Warmte: Een bedrag van € 565.000 is beschikbaar gesteld voor de periode 2024-2026.
  - Decentrale uitkering toekomstbestendig maken energiesysteem. In september 2024 werd een bedrag van € 370.500 toegekend, met een looptijd van 2024-2026.
- *Eenmalige subsidie van de provincie*
  De provincie verstrekte een eenmalige subsidie van € 90.000 om de GMR te ondersteunen in haar koplopersrol bij regionaal integraal programmeren. Deze subsidie heeft een looptijd van 2024-2025 en is benut voor het opstellen en uitvoeren van het Uitvoeringsplan Energiesysteem. Het resterende bedrag wordt in 2025 benut voor verdere ondersteuning van de uitvoering.
- *Inwonerbijdrage*
  Voor de uitvoering van taken in verband met de regionale energiestrategie (RES) is in 2024 een inwonerbijdrage van € 442.750 beschikbaar.

Het accent in 2024 lag op de realisatie van de herijking van de RES. Het bestuurlijk platform Circulaire regio heeft hiermee ingestemd en het rapport is in het laatste kwartaal aangeboden aan de diverse colleges. Daarnaast is het regionaal uitvoeringsplan Warmte voorbereid en bestuurlijk vastgesteld. Hierdoor is er met behulp van Rijksmiddelen (Specifieke Uitkering) een solide basis gelegd voor de aanpak van regionale warmteprojecten. Het betreft een meerjarige subsidie die in twee tranches beschikbaar is gesteld. En zoals hierboven vermeld is een uitvoeringsplan Energiesysteem opgesteld en is de uitvoering hiervan gestart. In samenwerking met Alliander is vraag en aanbod scherper in beeld gebracht en brengen we eventuele knelpunten op korte en lange termijn in beeld.
De decentrale uitkering toekomstbestendig maken energiesysteem werd pas in september 2024 ontvangen. Gedurende het jaar werd in overleg met de gemeenten onderzocht, hoe deze middelen

het beste konden worden ingezet. De uitkering wordt in 2025 besteed aan de invulling van drie nieuwe functies:

- Projectleider netbewust bouwen
- Projectleider energie-infrastructuur
- Projectleider netbewuste bedrijventerreinen

Met deze functies wordt gericht ondersteuning geboden aan gemeenten bij de uitvoering van het uitvoeringsplan energiesysteem.

- Dit jaar is voor de eerste keer de rapportage gemaakt van de *CO2-uitstoot* in de GMR, met behulp van een adviesbureau om de data te verkrijgen en te adviseren over de opzet van deze rapportage.
- Het *Regionaal Expertiseteam Energie (REE)* haalde dit jaar twee subsidies binnen. Dit levert een aanzienlijk bedrag op en zorgt daarmee voor een garantie dat het REE de komende jaren bedrijven kan blijven ondersteunen in energieadvies. Het gaat om onderstaande subsidies:
    - SPUK-subsidie die via de provincie Gelderland wordt uitgekeerd van € 420.000 (looptijd vier jaar)
    - Regio Deal middelen binnen het programma Toekomstbestendige bedrijventerreinen van € 240.800 (looptijd vier jaar)
- Het Europese CO2-beprijzingsproject *DeCarb Pro* heeft de Europese subsidie conform begroting besteed dit jaar. We hebben hier de projectleider voor ingehuurd. Hij heeft inhoudelijk aan het project gewerkt en deelgenomen aan de projectbijeenkomsten.
- De *gezamenlijke inkoop van groene energie* wordt gefinancierd uit de inwonerbijdrage. Hiermee wordt voorkomen dat gemeenten zelf eventueel projectleiderscapaciteit moeten inschakelen die gerichte expertise vraagt. De inzet van de regionale projectleider en extern adviseur Hellemans is conform begroting. Zij zorgen er samen voor dat de gemeenten een zo goed mogelijke prijs betalen voor elektriciteit en groen gas en verdere verduurzamingsprikkels krijgen.
- Daarnaast is er ondersteuning gegeven aan een samenwerkingsproject rondom geothermie en is geadviseerd hoe om te gaan met knelpunten rondom natuurwetgeving in relatie tot woningisolatie-aanpak binnen gemeenten.

Samengevat

De opgave Circulaire Regio beschikte in 2024 over een inwonersbijdrage ter grootte van afgerond € 1.300.000, bestaande uit de inwonersbijdrage 2024 € 1.177.566 en restant verplichtingen uit 2023 € 123.061. Van dit laatste bedrag is € 93.000 niet uitgegeven

1.3.5 Ontspannen regio

Bij Ontspannen regio zijn de activiteiten grotendeels conform regionale agenda en bijbehorende begroting uitgevoerd. De feestelijke opening van het wandelroutenetwerk vindt in maart plaats. Er is een ambitiedocument met plan van aanpak voor verhaallijnen en een vitaliteitsprogramma opgesteld. En er is een begin gemaakt met de uitvoering daarvan. Het groen-blauw raamwerk is uitgewerkt in een eerste concept van een uitvoeringsagenda en wordt verder uitgewerkt in de gebiedsprocessen. Alle actielijnen van het uitvoeringsplan van het Transformatievoorstel cultuur zijn in uitvoering en voorbereidingen voor een nieuw regioplan worden getroffen.

Wel heeft een aantal kleine verschuivingen in de begroting plaatsgevonden.
Qua inkomsten is de inwonerbijdrage lager dan ingeschat, omdat Mook en Middelaar en Montferland niet meededen met de opgave Ontspannen regio in 2024. Een bijdrage voor het wandelroutenetwerk is niet aangevraagd, omdat dit niet nodig was. De subsidie die eerder door de provincie is verstrekt aan de uitvoerder van dat project, TVAN, bleek voldoende om het netwerk aan te leggen. De provincie Gelderland heeft verder een bijdrage geleverd van € 12.500 voor het uitwerken van de gebiedsprocessen voor het groen-blauw raamwerk, vooruitlopend op het besluit van GS hierover. Omdat de opgavemanager van Ontspannen regio voor een deel van haar uren de rol van NOVEX

coördinator vervult, zijn de middelen die dat oplevert, toegevoegd aan de opgave Ontspannen regio. Hiermee is op maat vervangende capaciteit ingehuurd, die nodig was om de opgave te managen, onder andere voor het in gang zetten van de gebiedsprocessen voor het groen-blauw raamwerk.

Ook aan de uitgavenkant vonden er een aantal kleine verschuivingen tussen de speerpunten plaats. Bij de speerpunten groen-blauw raamwerk en cultuur waren de kosten hoger dan vooraf ingeschat. Deze hogere uitgaven konden binnen de opgave opgevangen worden, doordat het speerpunt bruisende binnensteden, krachtige kernen inmiddels niet meer als apart speerpunt wordt opgepakt (en daar dus ook geen kosten voor gemaakt zijn) en ook door lagere uitgaven/hogere inkomsten (o.a. vergoeding uren opgavemanager i.v.m. werkzaamheden NOVEX) bij de post algemeen.

Samengevat

Ontspannen regio heeft in 2024 in totaal € 647.753 inwonerbijdrage te besteden. Dit betreft inwonerbijdrage 2024 € 502.048 en gereserveerde inwonerbijdrage 2023 € 145.704. Hiervan is in 2024 € 649.611 uitgegeven en in verplichtingen vastgelegd, resp. € 532.184 en € 117.427. Dit betekent dat er een tekort op inwonerbijdrage van € 1.858 ontstaat. Dit tekort zal worden bekostigd uit de inwonerbijdrage 2025.

Het restant subsidie uit 2023 is volledig besteed. Voor Vitatiteitsprogramma en Verhaallijnen is in 2024 € 152.100 ontvangen. Hiervoor zijn nog geen verplichtingen aangemaakt, omdat deze pas eind 2024 beschikt zijn en beschikbaar zijn gekomen. Tevens heeft Ontspannen regio een bedrag van €101.303 van diverse gemeenten ontvangen ter financiering van het project 'Groene Mantel'. Dit bedrag is per ultimo 2024 volledig in verplichtingen vastgelegd.

1.3.6 Groene groeiregio

De begroting van de Groene groeiregio bestaat uit vier onderdelen. De onderdelen algemeen, verstedelijkingsopgave en ruimtelijke integratie opgaven zijn relatief klein en de inwonerbijdrage is bijna opgebruikt. Hieruit worden o.a. de coördinatie en uitvoering van de opgave gefinancierd en ook de speerpuntcoördinatoren, de financiering van de gebiedsprocessen en de GMR-bijdrage voor NOVEX.

In het bestedingsplan was de ontwikkeling van een ruimtelijk dashboard opgenomen. Dit is echter uitgevoerd door de provincie Gelderland, die inmiddels een dergelijk dashboard in concept klaar heeft. Hiervoor hebben wij geen kosten hoeven maken.

We hebben onderzoek gedaan (incl. rapport) samen met de Rijksadviseurs en HNS-adviseurs over Water en bodem sturend. We organiseerden een symposium over het onderdeel Meer landschap van onze NOVEX ambities. We deden onderzoek naar de randvoorwaarden benodigd bij woningbouw.

De gebiedsprocessen in de deelgebieden zijn verder gebracht en bestuurlijk vastgesteld en vormen de leidraad voor de verdere ontwikkeling van de betreffende deelgebieden.

We werkten intensief samen met de provincie Gelderland om de ambities uit ons regioarrangement en gebiedsprogramma’s te vertalen naar het Ruimtelijk Voorstel en Ruimtelijk Arrangement van Gelderland.

We organiseerden integrale tafels rondom o.a. RPW (werklocaties) en het RMP (mobiliteit).

Woningbouw

De post versnelling woningbouw wordt gefinancierd door twee inkomstenbronnen: inwonerbijdrage en subsidies van Rijk en provincie. Er is sprake van, naar verwachting, tijdelijke onderbesteding van de toegekende subsidiemiddelen van de Woondeal. In 2025 gaan we naar een structurele projectleiderspool in plaats van de Flexpool, die uitging van aanvragen van gemeenten. Met de structurele projectleiderspool Woondeal krijgen we meer structurele uitgaven. Ook was er meer begroot rondom inzet kwartiermaker uitvoeringsorganisatie dan de werkelijke uitgaven van o.a. door de inzet van kernteam Woondeal en opgavenmanager.

Dat zijn de redenen dat een bedrag aan subsidie moest worden terugbetaald aan de provincie (ongeveer € 48.000). We hebben bij de provincie het verzoek gedaan om de overgebleven subsidiegelden uit 2024 mee te mogen nemen naar 2025. Inclusief een aanvraag voor nieuwe procesgelden, waarbij we een begroting Woondeal 2025 hebben aangeleverd. Verder resteert een Rijkssubsidie (uit 2020, ca. € 200.000) die in 2025 afloopt en waarvoor we een bestedingsdoel formuleren.
Voor de uitvoering van de Woondeal (procesgelden) hebben we in 2024 o.a. de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Wekelijks kernteam waarin de actualiteiten worden gedeeld en activiteiten worden gecoördineerd. Ook wordt gezorgd voor de bestuurlijke verbinding naar de diverse gemeenten en richting andere overheden en partners, inclusief communicatie;
- In 2024 is een een start gemaakt met de update van de Woondeal. Uitgaven die bij deze activiteiten horen zijn o.a. inzet programmamanager (Bram Klouwen) en secretaris en communicatieadviseurs;
- Verkenning naar ondersteuningsbehoefte bij gemeenten om woningbouw vlot te trekken. Dit heeft in september geresulteerd in een advies om een projectleiderspool in te richten, naast andere versnellingsmogelijkheden zoals parallel plannen;
- Onderzoek kansen van grondbeleid, door prof. Erwin van der Krabben. In 2025 vertalen we dit onderzoek naar instrumentarium en mogelijk kansrijke interventies;
- Samen met de provincie en woningcorporaties is geparticipeerd in trajecten voor betere benutting van de bestaande woningvoorraad;
- Organisatie van vier tempotafels, waarvan drie met publiek-private partijen en één met bestuurders. Hier is casuïstiek besproken en zijn randvoorwaardelijke oplossingsrichtingen verkend. Met de tempomakers zijn afspraken gemaakt over de doorontwikkeling van de tafel;
- In 2024 zijn grote stappen gezet in de uitrol van conceptueel en circulair bouwen (Regio Deal). Er is een aanpak met bouwbedrijven samen;
- Uitwerking en vaststelling van het afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen. Vervolgens is een projectleider voor de uitvoering van het afsprakenkader in het najaar begonnen;
- Samen met de Productieve regio is onderzoek gedaan naar de inzet van arbeidsmigranten in de regio en de daarbij behorende huisvestingsopgave. Vervolgens is een projectleider huisvesting arbeidsmigranten aan de slag gegaan om gemeenten en bedrijven te stimuleren en te helpen bij concrete huisvestingsopgaven voor arbeidsmigranten.

Samengevat

De Groene groeiregio heeft in 2024 € 796.132 inwonerbijdrage te besteden. Uit de inwonerbijdrage 2023 was € 96.671 gereserveerd. In totaal is in 2024 € 809.248 besteed of in verplichtingen vastgelegd. Het restant (€ 83.555) zal aan de deelnemende gemeenten worden terugbetaald.

Het restant van subsidies uit 2023 bedraagt € 468.388. In 2024 is daar € 1.273.178 bijgekomen. Hiervan is in 2024 € 662.022 uitgegeven. Per 2025 blijft nog € 820.963 te besteden subsidie over.

1.3.7 Wat hebben de opgaven gekost?

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Verbonden regio					
Lasten	1.267.913	1.504.609	2.772.522	2.676.053	-96.469
Baten	1.267.913	1.504.609	2.772.522	2.676.053	-96.469
Mutaties bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Productieve regio					
Lasten	878.570	-8.400	870.170	898.702	28.532
Baten	843.570	-8.400	835.170	863.702	28.532
Mutaties bestemmingsreserve	35.000	-	35.000	35.000	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Circulaire regio					
Lasten	1.679.566	214.507	1.894.073	1.954.163	60.090
Baten	1.679.566	214.507	1.894.073	1.954.163	60.090
Mutaties bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Ontspannen regio					
Lasten	532.048	-30.000	502.048	599.944	97.896
Baten	532.048	-30.000	502.048	599.944	97.896
Mutaties bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Groene groeiregio					
Lasten	881.600	1.189.129	2.070.729	1.296.473	-774.256
Baten	881.600	1.189.129	2.070.729	1.296.473	-774.256
Mutaties bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal					
Lasten	**5.239.697**	**2.869.845**	**8.109.542**	**7.425.335**	**-684.207**
Baten	**5.204.697**	**2.869.845**	**8.074.542**	**7.390.335**	**-684.207**
Mutaties bestemmingsreserve	**35.000**	**-**	**35.000**	**35.000**	**-**
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

1.4 Resultaat 2024 uitgelegd en samengevat

De inwonerbijdrage bij de GMR kan gerelateerd worden aan enerzijds het regiobureau met een exploitatie en anderzijds de opgaven met een projectadministratie.
Kenmerkend voor het regiobureau is dat het de bedrijfsvoering betreft en de activiteiten over het algemeen aan een kalenderjaar zijn gerelateerd. De ontvangen inwonerbijdrage bij het regiobureau wordt volledig in de staat van baten en lasten opgenomen. Daartegenover komen de uitgaven te staan en per saldo resteert het rekeningresultaat. Een positief resultaat vloeit terug naar de deelnemende gemeenten. Een negatief saldo komt, mits toereikend, ten laste van de algemene reserve.
Het programma Opgaven omvat een groot aantal activiteiten die elk afzonderlijk als een project gedefinieerd kunnen worden. Deze projecten zijn vastgelegd in de regionale agenda en voor deze projecten heeft de GMR met achttien gemeenten opgavenovereenkomsten afgesloten. De doorlooptijd van de projecten wijkt in veel gevallen van het kalenderjaar af. Daarom worden in het programma Opgaven de ontvangen bijdragen van deelnemende gemeenten en ontvangen subsidies en andere externe bijdragen niet volledig in staat van baten en lasten opgenomen, maar slechts dat deel ter dekking van de kosten van de projecten. Einde boekjaar resulteert een rekeningresultaat van € 0 en resteert een overschot op de balans. Elk jaar wordt het niet bestede of in verplichtingen vastgelegde deel van de inwonerbijdrage aan de deelnemende gemeenten terugbetaald. Subsidies en andere externe middelen blijven conform looptijd van de beschikking beschikbaar voor het project. Is het project voltooid of niet uitgevoerd, dan wordt het restant van de beschikbare middelen terugbetaald.

Voor 2024 is het resultaat als volgt:

Regiobureau	€ 244.427 (resultaat)
Opgaven	€ 434.657 (schuld)
Totaal	€ 679.084 (saldo onbenutte inwonerbijdrage 2024)

Een nadere toelichting op de terug te betalen inwonerbijdrage is opgenomen in paragraaf 3.8.
Conform artikel 31 lid 8 van de gemeenschappelijke regeling vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeenten.

1.5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-
Mutaties bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Conform Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de post Onvoorzien apart als programma worden gepresenteerd. In 2024 zijn geen kosten ten laste van de post onvoorzien geboekt. De post muteert dus niet in het resultaat.
In artikel 25, lid 1, onder c (BBV) wordt gevraagd om in de programmaverantwoording het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien op te nemen.

1.6 Vennootschapsbelasting

In artikel 25, lid 1, onder b (BBV) wordt gevraagd het bedrag voor vennootschapsbelasting te vermelden. Dit is voor de GMR niet van toepassing.
Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, ingeval aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

3. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijk of middellijke participerende publiekrechterlijke rechtspersonen;
4. De activiteiten zouden de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
5. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op het overschot dat wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting betaald worden.

De GMR verricht voor derden vooral werk voor “activiteiten verricht in verband met de uitoefening van een overheidstaak of van een publiekrechtelijke bevoegdheid”. Daarbij worden de werkzaamheden kostendekkend uitgevoerd.
De organisatie voldoet aan bovenstaande drie voorwaarden en is derhalve vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

2. Paragrafen

2.1 Risicobeheersing en weerstandsvermogen

Op grond van artikel 11 BBV moet de GMR in de paragraaf weerstandsvermogen[1] inzicht verschaffen in de robuustheid van de rekening. Het weerstandsvermogen van de GMR is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers op te vangen, zodat taken kunnen voortgezet.

2.1.1 Risico's

De risico's kunnen worden ingedeeld in:

1. risico's voortvloeiend uit eigen beleid;
2. risico's voortvloeiend uit het beleid van een hogere overheid;
3. risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties;
4. risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden;
5. risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen

Risico's voortvloeiend uit het eigen beleid

Er zijn geen risico's voortvloeiend uit het eigen beleid. Om eventuele kortingen op de exploitatie op te vangen, is er op grond van de gemeenschappelijke regeling artikel 31, lid 8 een reserve van in totaal € 100.000 gevormd.

Risico's voortvloeiend uit het beleid van een hogere overheid

Het risico dat een gemeente niet aan zijn betalingsverplichting (de inwonerbijdrage) voldoet, wordt zeer klein geacht. Daarnaast is in de gemeenschappelijke regeling artikel 29, lid 6 vastgelegd dat gemeenten zorgen dat het samenwerkingsverband te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. Het risico voor de GMR bedraagt bij de achttien deelnemende gemeenten, conform de begroting 2024, gemiddeld € 415.500. Daarbij geldt een bandbreedte van € 16.500 voor de gemeente Rozendaal tot € 1.743.000 voor de gemeente Nijmegen.

Risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties

Gekeken naar de voorgaande punten en de flexibele inzet van adviseurs, kan het achterwege blijven van financiering van gemeenten, provincie en andere opgevangen worden door het afvloeien van flexibele inzet. Er is een zeer laag risico dat gelden niet betaald worden. Mocht dit het geval zijn, dan worden projecten on-hold gezet en stroomt de flexibele inzet per direct uit.

Risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden

De risico's worden beperkt door het hanteren van onze eigen inkoopvoorwaarden. Het maximale risico volgens het verplichtingenregister begin 2025 bedroeg € 100.000 voor een leverancier.

Risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden/autonome ontwikkelingen

Vanaf 2025 gaat de Belastingdienst handhaven op de Wet DBA (Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties). Deze wet heeft als doel schijnzelfstandigheid tegen te gaan en duidelijkheid te scheppen over de arbeidsrelatie tussen opdrachtgevers en zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers). De opheffing van het handhavingsmoratorium is een van de maatregelen die genomen zijn om schijnconstructies te bestrijden en draagt bij aan meer zekerheid op de arbeidsmarkt. Bedrijven en organisaties die mensen als zzp'er inhuren voor werk dat zij niet zelfstandig uitvoeren, kunnen een boete en naheffingen krijgen. De GMR heeft ongeveer 20 inhuurcontracten die voldoen, die te duiden zijn als zzp'er. Deze worden aan de hand van een beoordelingskader getoetst op schijnzelfstandigheid.

[1] Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de GMR beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de GMR.

Overige verzekerde risico

De GMR heeft de inventaris verzekerd tegen brand en diefstal. Voor personeel is een aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering afgesloten. De aansprakelijkheid van bestuurders in de GMR is afgedekt door de verzekering van de gemeente voor de betreffende bestuurder.

2.1.2 Overzicht reserves 2024

Op grond van de gemeenschappelijke regeling mag de algemene reserve € 100.000 zijn. Deze algemene reserve is eind 2022 gevormd uit het rekeningresultaat van 2021. In 2024 is door de uittreding van de gemeente Montferland € 4.557 onttrokken aan de algemene reserve (zie 3.8 Toelichting op posten op de balans onderdeel 4).
Eind 2021 is een bestemmingsreserve gevormd voor optimalisatie van het regiobureau en het versnellen van de opgaven. Deze reserve is 2024 benut. Er resteert nu nog € 31.911. Hieronder volgt de specificatie van de reserve.

2.1.3 Rente

Ten aanzien van de rente van de middelen vastgelegd in schatkistbankieren, is het algemene beleidsuitgangspunt om deze ten gunste van de exploitatie te brengen.

2.1.4 Financiële kengetallen

In de paragraaf worden enkele financiële kengetallen opgenomen. De berekeningswijze is via een ministeriële regeling voorgeschreven. Hiermee wordt de (onderlinge) vergelijkbaarheid (van gemeenschappelijke regelingen) bevorderd.

	2024
Netto schuldquote	0,00%
Solvabiliteitsratio	5,24%
Structurele exploitatieruimte	90,60%

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De uitkomst geeft geen aanleiding tot verhoogde risico's.
De solvabiliteitsratio geeft het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal weer. Deze ratio ligt net onder de gebruikelijke norm van de provincie, maar past bij een startende organisatie.
Een positief percentage structurele exploitatieruimte geeft aan dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

2.1.5 Conclusie

Kenmerkend voor het risicoprofiel is dat de organisatie beperkt risico loopt en dat voor dit risico een algemene reserve is gevormd. Op basis van de gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen, artikel 29 lid 6, is de beschikking over voldoende middelen en het nakomen van verplichtingen te allen tijde door de deelnemende gemeenten gewaarborgd.

2.2 Financiering

Algemeen

Artikel 13 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de GMR beschrijft hoe zij in 2024 de investeringen heeft gefinancierd. Het doel van deze paragraaf is inzicht te verschaffen in de financieringssystematiek en de risico's die daarmee samenhangen. Met deze paragraaf wordt eveneens voldaan aan een aantal verplichtingen volgend uit de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet Fido). In de vergadering van het algemeen bestuur op 6 september 2023 is het Treasury statuut vastgesteld.

Rentelasten/baten

De GMR heeft in 2021 met de Rabobank een rekeningcourant-overeenkomst gesloten. Per 1 maart 2022 wordt deelgenomen aan het voor gemeenschappelijke regelingen verplicht gestelde Schatkistbankieren.

Rentelasten:	In 2024 sprake van minimale rentelasten
Rentebaten:	In 2024 ongeveer € 154.970 aan rentebaten ontvangen
Renteresultaat:	In 2024 geen sprake van renteresultaat
Toerekening rente aan taakvelden:	In 2024 geen rente toegerekend aan taakvelden

Financieringspositie

Er is een rekeningcourant-overeenkomst met de Rabobank met een tegoed van € 121.710. De GMR kent geen langlopende financieringsmiddelen.

Rente-risiconorm

Om het herfinancieringsrisico voor de samenwerkingsverbanden te beperken, is een norm ingesteld waaraan de samenwerkingsverbanden worden getoetst: de rente-risiconorm.
De rente-risiconorm is voor de GMR niet van toepassing aangezien er geen externe langdurige financiering is afgesloten.

Geldstroombeheer

De GMR is verplicht liquiditeitsoverschotten met een drempelbedrag van € 1 miljoen af te storten bij het Rijk (Schatkistbankieren).

2.3 Bedrijfsvoering

Algemeen

Artikel 14 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht de GMR om in elk geval de stand van zaken en de voornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering weer te geven. Met bedrijfsvoering worden bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de vijf opgaven te realiseren. Hierbij staat het belang van een rechtmatig, doelmatig en doeltreffend beleid en beheer voorop.
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering, het algemeen bestuur heeft hierbij een kader stellende en controlerende taak. De directeur is tekeningsbevoegd en heeft mandaat om personeel aan te nemen, verplichtingen aan te gaan tot € 100.000 en om opdracht tot betaling tot € 250.000 te geven.

Huisvesting

Vanaf september 2021 heeft de GMR haar kantoor in Elst met dertien werkplekken. Door de medewerkers wordt veel hybride gewerkt. Maar met de groei van het personeelbestand en de omvang van de flexibele schil, ontstaat er grote druk op de beschikbare werkplekken en ontmoetings- en vergadermogelijkheden in het kantoor. De omstandigheden zijn verre van optimaal. Zoals reeds gemeld is een start gemaakt met het opstellen van een PvE voor de huisvesting van de werknemers en ontmoetings- en vergaderfaciliteiten.

Personeelszaken

Met de gemeente Nijmegen is een dienstenverleningsovereenkomst voor het uitbesteden van salarisadministratie en ondersteuning op personeelszaken verlengd.

Archief en informatiemanagement

De archiefinspectie is toevertrouwd aan de archiefinspecteur van Rijk van Nijmegen. De GMR heeft afgelopen jaren veel stappen gezet om verder inrichting te geven aan invulling van de Archiefwet. Er vonden in 2024 meerdere gesprekken met de Archiefinspecteur plaats, om de selectie en waardering van archiefwaardige stukken verder te verbeteren.
In 2024 is de samenwerking met M&I partners voortgezet. M&I partners is verantwoordelijk voor: functionaris gegevensbescherming, privacy officer, SISA functioneel beheer en informatiemanagement.

Verbonden partijen
De GMR heeft, zoals bedoeld in de BBV-voorschriften, geen verbonden partijen.

Schatkistbankieren
De GMR maakt sinds 2022 gebruik van een Schatkistbankieren-faciliteit.

Planning & control en administratie
Naast reguliere werkzaamheden uit de planning en control cyclus en het (laten) voeren van de financiële administratie, zijn ondersteunende werkzaamheden voor de vijf opgaven bijvoorbeeld subsidieaanvragen en -verantwoordingen.

Btw-compensatiefonds
De zogenaamde transparante c.q. doorschuif btw kan door de GMR aan de deelnemende gemeenten worden gefactureerd. Deze gemeenten kunnen deze facturen vervolgens bij het zogenaamde btw-compensatiefonds verhalen. In dit jaarverslag worden de cijfers exclusief btw gepresenteerd.

Juridische zaken en inkoop
Ook in 2024 leverde de gemeente Arnhem juridische expertise op het gebied van publiek- en privaatrecht. Op het gebied van inkoop- en aanbesteding werd in 2024 gebruik gemaakt van externe adviseur voor de meer complexe vraagstukken.

Rechtmatigheidsverantwoording
Vanaf het verslagjaar 2023 is het dagelijks bestuur verantwoordelijk om een rechtmatigheids-verantwoording af te geven en deze op te nemen in de jaarrekening. In deze verklaring verantwoordt het dagelijks bestuur zich direct tot het algemeen bestuur over het (financieel) rechtmatig handelen van de organisatie.

Het dagelijks bestuur verantwoordt aan het algemeen bestuur in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in, of afwijkingen in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals begroting en interne verordeningen en met de bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Het algemeen bestuur bepaalt de verantwoordingsgrens en spelregels. De uitgangspunten waar het dagelijks bestuur aan moet voldoen zijn vastgelegd in de door de commissie BBV uitgegeven kadernota Rechtmatigheid 2024.

In hoofdstuk 3.3 van dit jaarverslag is de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen over het boekjaar 2024. De uitkomst is dat naar oordeel van het dagelijks bestuur de geconstateerde begrotings overschrijdingen acceptabel zijn en daarmee geen sprake is van niet acceptabele afwijkingen boven de verantwoordingsgrens blijven (3% van de lasten).

Op basis van de spelregels, opgesteld door het algemeen bestuur, moeten individuele afwijkingen groter dan € 50.000 aanvullend worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Conform de door de commissie BBV uitgegeven kadernota Rechtmatigheid 2024 in combinatie met de Financiële verordening 2024, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur op 5 februari 2025, worden alleen de overschrijdingen van de lasten in dit jaarverslag toegelicht. Deze overschrijdingen zijn niet meegenomen in tussentijdse begrotingswijzigingen en niet aan het algemeen bestuur gecommuniceerd. In de financiële verordening is tijdig melden als volgt gedefinieerd: Onder ‘tijdig melden’ wordt verstaan het melden van de afwijkingen in de P&C producten gedurende het jaar of in de jaarstukken.

Uit de analyse op de begrotingsrechtmatigheid blijkt dat sprake is van afwijkingen van begrote baten en lasten. De afwijkingen zijn toegelicht in hoofdstuk 3.5 Analyse begrotingsrechtmatigheid.

De afwijkingen bestaan uit:
- Regiobureau – onderschrijding van lasten (€ 238.343) en onderschrijding van baten (€ 41.109)
- Verbonden regio – onderschrijding van lasten en baten (€ 96.469)

- Productieve regio – overschrijding van lasten en baten (€ 28.532)
- Circulaire regio – overschrijding van lasten en baten (€ 60.090)
- Ontspannen regio – overschrijding van lasten en baten (€ 97.896)
- Groene groeiregio – onderschrijding van lasten en baten (€ 774.256)

Voorwaardencriterium

De GMR heeft een zogeheten SPEND-analyse uitgevoerd waarmee de rechtmatigheid van aanbestedingen wordt getoetst. Op basis van regelgeving is hierbij uitsluitend een analyse gemaakt ten opzichte van de wettelijke bepalingen in de Aanbestedingswet en Gids Proportionaliteit. Uit deze analyse blijkt dat de overschrijdingen voldoen aan de gestelde criteria zijnde verschillende opdrachten dan wel aanbesteed via DAS-procedures. Dit betekent dat er geen sprake is van fouten of onduidelijkheden op basis van het voorwaardencriterium. Dit betekent dat er geen sprake is van fouten of onduidelijkheden op basis van het voorwaardencriterium.

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O)

De basis voor de toetsing op mogelijke risico's ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) is de uitgevoerde verbijzonderde interne controles en evaluaties. Uit deze werkzaamheden zijn geen bevindingen gebleken die moeten worden opgenomen ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording.

3. Jaarrekening

In dit hoofdstuk staan de volgende financiële overzichten:

- Staat van baten en lasten
- Toelichting op staat van baten en lasten
- Rechtmatigheidsverantwoording 2024
- Incidentele en structurele baten en lasten
- Analyse begrotingsrechtmatigheid
- Balans per 31 december 2024
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- Toelichting op de posten van de jaarrekening
- Niet in de balans opgenomen verplichtingen
- Publicatie Wet normering topinkomens (WNT)
- Taakvelden

3.1 Staat van baten en lasten

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Programma Regiobureau					
Lasten	2.882.419	248.529	3.130.948	2.892.605	238.343
Baten	2.882.419	204.379	3.086.798	3.045.689	41.109
Mutaties bestemmingsreserve	-	118.698	118.698	91.344	27.354
Saldo	**-**	**74.548**	**74.548**	**244.427**	**-169.879**
Programma Opgaven (bestaande uit)					
Verbonden regio					
Lasten	1.267.913	1.504.609	2.772.522	2.676.053	96.469
Baten	1.267.913	1.504.609	2.772.522	2.676.053	96.469
Mutaties bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Productieve regio					
Lasten	878.570	-8.400	870.170	898.702	-28.532
Baten	843.570	-8.400	835.170	863.702	-28.532
Mutaties bestemmingsreserve	35.000	-	35.000	35.000	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Circulaire regio					
Lasten	1.679.566	214.507	1.894.073	1.954.163	-60.090
Baten	1.679.566	214.507	1.894.073	1.954.163	-60.090
Mutaties bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Ontspannen regio					
Lasten	532.048	-30.000	502.048	599.944	-97.896
Baten	532.048	-30.000	502.048	599.944	-97.896
Mutaties bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Groene groeiregio					
Lasten	881.600	1.189.129	2.070.729	1.296.473	774.256
Baten	881.600	1.189.129	2.070.729	1.296.473	774.256
Mutaties bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal					
Lasten	**8.122.116**	**3.118.374**	**11.240.490**	**10.317.940**	**922.550**
Baten	**8.087.116**	**3.074.224**	**11.161.340**	**10.436.024**	**725.316**
Mutaties bestemmingsreserve	**35.000**	**118.698**	**153.698**	**126.344**	**27.354**
	-	**74.548**	**74.548**	**244.427**	**-169.879**

3.2 Toelichting op staat van baten en lasten

De baten en lasten over 2024 bedragen respectievelijk € 10.436.024 en € 10.317.940. Er is een mutatie in de bestemmingsreserve geweest van € 51.344. Het verschil in baten en lasten en mutatie bestemmingsreserve resulteert in een voordeling rekeningresultaat van € 244.427, wat gelijk is aan het resultaat van het regiobureau.

Programma regiobureau

De baten en lasten van het regiobureau bedragen respectievelijk € 3.045.689 en € 2.892.605. Saldo toevoeging en onttrekking in bestemmingsreserve bedraagt € 91.344 negatief.

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Lasten					
1.1 Salarissen en sociale lasten	1.396.248	372.124	1.768.372	1.271.146	497.226
3.5.1 Ingeleend personeel	103.223	-	103.223	450.445	-347.222
3.8. Overige goederen en diensten	671.138	-48.874	622.264	585.255	37.009
4.3.2 Inkomensoverdrachten - gemeenten	711.810	17.711	729.521	729.521	-
7.3 Afschrijvingen	-	10.000	10.000	11.207	-1.207
7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente	-	-102.432	-102.432	-154.970	52.538
Onvoorzien	-	-	-	-	-
Saldo lasten	**2.882.419**	**248.529**	**3.130.948**	**2.892.605**	**238.343**
Baten					
4.3.2 Inkomensoverdrachten - gemeenten	2.882.419	26.879	2.909.298	2.905.694	3.604
4.3.4 Inkomensoverdrachten - provincies	-	57.500	57.500	139.995	-82.495
4.3.8 Inkomensoverdrachten - Overige instellingen en personen	-	120.000	120.000	-	120.000
Saldo baten	**2.882.419**	**204.379**	**3.086.798**	**3.045.689**	**41.109**
Saldo	**-**	**-44.150**	**-44.150**	**153.083**	**-197.233**
Bestemmingsreserve					
Toevoeging reserve	-	4.557	4.557	-	4.557
Onttrekking reserve	-	123.255	123.255	91.344	31.911
Mutaties bestemmingsreserve	**-**	**118.698**	**118.698**	**91.344**	**27.354**
Resultaat Regiobureau	**-**	**74.548**	**74.548**	**244.427**	**-169.879**

Programma opgaven

Voor de opgaven zijn door de GMR ongeveer € 7.394.935 aan lasten gerealiseerd. Deze lasten worden gefinancierd door de inwonerbijdrage van de deelnemende gemeenten en subsidies van o.a. provincie en Rijk. Daarnaast heeft een onttrekking van de bestemmingsreserve 2024 plaatsgevonden.
In onderstaande tabellen is per opgave een specificatie per speerpunt weergegeven.

Verbonden regio

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Lasten					
Algemeen	243.786	-	243.786	396.783	-152.997
Gebiedsgerichte corridors	202.690	2.625	205.315	257.638	-52.323
Fiets	243.650	-	243.650	291.048	-47.398
Hubs en knooppunten	107.273	-	107.273	114.208	-6.935
Gedrag en duurzame mobiliteit	354.054	1.501.984	1.856.038	1.523.593	332.445
Verkeersveiligheid	116.460	-	116.460	92.783	23.677
Saldo lasten	**1.267.913**	**1.504.609**	**2.772.522**	**2.676.053**	**96.469**
Baten					
Inwonerbijdrage deelnemende gemeenten	1.267.913	-	1.267.913	1.319.071	-51.158
Andere bijdrage deelnemende gemeenten	-	100.000	100.000	50.000	50.000
Subsidies	-	1.401.984	1.401.984	1.234.959	167.025
Overige baten	-	2.625	2.625	72.023	-69.398
Saldo baten	**1.267.913**	**1.504.609**	**2.772.522**	**2.676.053**	**96.469**
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Bestemmingsreserve					
Toevoeging reserve	-	-	-	-	-
Onttrekking reserve	-	-	-	-	-
Mutaties bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Verbonden regio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Productieve regio

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Lasten					
Algemeen	296.566	-2.857	293.709	318.956	-25.247
Toekomstbestendige werklocaties	237.239	-2.267	234.972	270.730	-35.758
Human Capital	164.335	-1.596	162.739	257.189	-94.450
Stimuleren ondernemersschap MKB	180.430	-1.680	178.750	51.827	126.923
Saldo lasten	**878.570**	**-8.400**	**870.170**	**898.702**	**-28.532**
Baten					
Inwonerbijdrage deelnemende gemeenten	843.570	-8.400	835.170	742.634	92.536
Andere bijdrage deelnemende gemeenten	-	-	-	36.312	-36.312
Subsidies	-	-	-	84.756	-84.756
Overige baten	-	-	-		-
Saldo baten	**843.570**	**-8.400**	**835.170**	**863.702**	**-28.532**
Saldo	**-35.000**	**-**	**-35.000**	**-35.000**	**-**
Bestemmingsreserve					
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	35.000	-	35.000	35.000	-
Mutatie	**35.000**	**-**	**35.000**	**35.000**	**-**
Resultaat Productieve regio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Circulaire regio

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Lasten					
Algemeen	176.315	-	176.315	157.768	18.547
Circulaire bouw- en infrastructuur	168.051	-	168.051	455.175	-287.124
Grondstoffen en ketens	121.217	-	121.217	56.470	64.747
Water en klimaatadaptie	66.118	-	66.118	56.002	10.116
Transitie naar duuzame energie	1.147.865	214.507	1.362.372	1.228.748	133.624
Saldo lasten	**1.679.566**	**214.507**	**1.894.073**	**1.954.163**	**-60.090**
Baten					
Inwonerbijdrage deelnemende gemeenten	1.177.566	-	1.177.566	1.170.858	6.708
Andere bijdrage deelnemende gemeenten	502.000	108.387	610.387	195.832	414.555
Subsidies	-	106.120	106.120	565.064	-458.944
Overige baten	-	-	-	22.409	-22.409
Saldo baten	**1.679.566**	**214.507**	**1.894.073**	**1.954.163**	**-60.090**
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Bestemmingsreserve					
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Circulaire regio	-	-	-	-	-

Ontspannen regio

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Lasten					
Algemeen	169.902	-	169.902	128.159	41.743
Duurzaam toerisme	194.415	-30.000	164.415	248.984	-84.569
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	10.448	-	10.448	-	10.448
Groen-blauw-raamwerk	125.375	-	125.375	151.086	-25.711
Sterke culturele infrastructuur	31.908	-	31.908	71.715	-39.807
Saldo lasten	**532.048**	**-30.000**	**502.048**	**599.944**	**-97.896**
Baten					
Inwonerbijdrage deelnemende gemeenten	502.048	-	502.048	532.184	-30.136
Andere bijdrage deelnemende gemeenten	-	-	-		-
Subsidies	-	-	-	37.360	-37.360
Overige baten	30.000	-30.000	-	30.400	-30.400
Saldo baten	**532.048**	**-30.000**	**502.048**	**599.944**	**-97.896**
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Bestemmingsreserve					
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Ontspannen regio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Groene groeiregio

(alle bedragen in €)

	Begroting 2024	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2024	Verschil realisatie/ begroting
Lasten					
Algemeen	191.023	-	191.023	232.072	-41.049
Versnellingsopgave woningbouw	479.925	1.189.129	1.669.054	806.052	863.002
Uitwerking verstedelijkingsstrategie	116.620	-	116.620	186.670	-70.050
Ruimtelijke integratie opgave	94.032	-	94.032	71.679	22.353
Saldo lasten	**881.600**	**1.189.129**	**2.070.729**	**1.296.473**	**774.256**
Baten					
Inwonerbijdrage deelnemende gemeenten	796.133	-	796.133	757.626	38.507
Andere bijdrage deelnemende gemeenten	-	-	-		-
Subsidies	85.467	1.189.129	1.274.596	536.845	737.751
Overige baten	-	-	-	2.002	-2.002
Saldo baten	**881.600**	**1.189.129**	**2.070.729**	**1.296.473**	**774.256**
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Bestemmingsreserve					
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

3.3 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede balansmutaties, blijkt een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Hierbij gaat het om begrotings-, voorwaarden- en misbruik en oneigelijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties het begrotings-, voorwaarden- en misbruik en oneigelijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen van de GMR en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op 27 november 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.
Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 309.538. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding

Het dagelijks bestuur stelt vast dat de omvang de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 186.518 bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 309.538. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het dagelijks bestuur een van bedrag van € 186.518 acceptabel op basis van door het algemeen bestuur vastgestelde afspraken.

(alle bedragen in €)

	Afwijking
Begrotingscriterium	
1a. Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door het dagelijks bestuur vastgesteld autorisatieniveau)	186.518
1b. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	-
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	-
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet tijdig aan de raad zijn gemeld.	-
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	**186.518**
4. Totaal van de begrotingsrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daar vooraf als acceptabel is geduid. In de rechtmatigheidsverantwoording wordt verwezen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	-
De niet-accpetabele begrotingsonrechtmatigheden worden inhoudelijk in de rechtmatigheidsverantwoording en in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht	-
Voorwaardencriterium	
5. Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed (indien van toepassing inhoudelijk hier toegelicht en in de paragraaf bedrijfsvoering)	-
M&O criterium	
6. Geen bevindingen	-
Totaal onrechtmatigheden	186.518
Waarvan acceptabel	186.518
Waarvan niet-acceptabel	-

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspreken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het dagelijks bestuur ook beschreven welke actie zij ondernemen om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Onderschrijding van lasten welke tijdig via jaarstukken wordt gemeld en verklaard

Productieve regio

Uitgaven met betrekking tot in 2023 aangegane verplichtingen zijn niet via een begrotingswijziging in de begroting van 2024 doorgevoerd.

Circulaire regio

De uitgaven met betrekking tot de projecten mede gefinancierd door toekenning van Regio Deal, zijn onvoldoende tot uiting gekomen in een begrotingswijziging.

Ontspannen regio

De middels een begrotingwijziging uit 2023 gereserveerde inwonerbijdrage 2023, is in 2024 volledig besteed.

Afspraken

Met het algemeen bestuur zijn nadere afspraken gemaakt op welke wijze, in afwijking van begrotingswijzigingen, het algemeen bestuur tijdig kan worden geïnformeerd over overschrijdingen van lasten.

3.4 Incidentele en structurele baten en lasten

Regiobureau

(alle bedragen in €)

	Realisatie 2024	Incidenteel 2024	Structureel 2024
Lasten			
1.1 Salarissen en sociale lasten	1.271.146	-25.000	1.296.146
3.5.1 Ingeleend personeel	450.445	47.061	403.384
3.8. Overige goederen en diensten	585.255	19.876	565.379
4.3.2 Inkomensoverdrachten - gemeenten	729.521	-	729.521
7.3 Afschrijvingen	11.207		11.207
7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente	-154.970		-154.970
Onvoorzien			
Totaal lasten	**2.892.605**	**41.937**	**2.850.669**
Baten			
4.3.2 Inkomensoverdrachten - gemeenten	2.905.694	5.564	2.900.130
4.3.4 Inkomensoverdrachten - provincies	139.995		139.995
4.3.8 Inkomensoverdrachten - Overige instellingen en personen	-		-
Totaal baten	**3.045.690**	**5.564**	**3.040.125**
Saldo	**153.084**	**-36.373**	**189.457**
Bestemmingsreserve			
Toevoeging reserve	-	-	-
Onttrekking reserve	91.344	91.344	-
Mutaties bestemmingsreserve	**91.344**	**91.344**	**-**
Resultaat Regiobureau	**244.428**	**54.971**	**189.457**

In 2024 heeft een onttrekking van de bestemmingsreserve van € 91.344 plaatsgevonden voor o.a. opleidingskosten, afkoop domeinnaam en programmakosten Regio Deal.

Opgaven

De opgaven worden gefinancierd uit inwonerbijdrage en subsidies. In 2024 zijn voor de opgaven geen incidentele uitgaven gedaan. In 2024 heeft een onttrekking van de bestemmingsreserve 2024 plaatsgevonden van € 35.000 ter dekking van loonkosten medewerker Logistiek.

3.5 Analyse begrotingsrechtmatigheid

Bij de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording over 2024, zoals opgenomen in hoofdstuk 2.3, heeft de GMR een toetsing gedaan op het begrotingscriterium.
In de toelichting op het Besluit accountscontrole decentrale overheden (Bado) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:
“Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, evenals het begrotingsjaar van belang zijn.”
Op basis van de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV wordt onderscheid gemaakt tussen begrotingsafwijkingen die wel en niet meetellen in de foutevaluatie als basis voor de rechtmatigheidsverantwoording.
In de volgende tabel staan per programma de overschrijding ten opzichte van de begroting per ‘soort’ begrotingsafwijking weergegeven. De toelichting per ‘soort’ begrotingsafwijking staat hieronder weergegeven.

(alle bedragen in €)

	Afwijking lasten	Afwijking baten	Over- of Onderschrijding	Conclusie t.a.v. rechtmatigheid
Programma Regiobureau	238.343	41.109	onderschrijding	rechtmatig indien tijdig gemeld
Programma Opgaven				
Verbonden regio	96.469	96.469	onderschrijding	rechtmatig indien tijdig gemeld
Productieve regio	28.532	28.532	overschrijding	Overschrijding baten indien tijdig gemeld, overschrijding lasten onrechtmatig maar acceptabel
Circulaire regio	60.090	60.090	overschrijding	Overschrijding baten indien tijdig gemeld, overschrijding lasten onrechtmatig maar acceptabel
Ontspannen regio	97.896	97.896	overschrijding	Overschrijding baten indien tijdig gemeld, overschrijding lasten onrechtmatig maar acceptabel
Groene groeiregio	774.256	774.256	onderschrijding	rechtmatig indien tijdig gemeld

Op basis van de bepalingen van de Kadernota Rechtmatigheid 2024 worden de afwijkingen hieronder individueel toegelicht.

Overschrijdingen van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die tot een begrotingswijziging hebben geleid maar bij tijdig melden niet meetellen in foutevaluatie

Uit de analyse op de begrotingsrechtmatigheid blijkt dat voor de opgaven Productieve, Circulaire en Ontspannen regios prake is van afwijkingen van begrote baten en lasten. Het algemeen bestuur autoriseert de begroting op het saldo van baten en lasten; in bovenstaande analyse is daarmee rekening gehouden.

Toelichting op begrotingsafwijkingen

In hoofdstuk 2.3 is per programma een toelichting opgenomen op de begrotingsafwijkingen.

3.6 Balans per 31 december 2024

	ref	31-12-2024	31-12-2023
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1		
Investeringen met economisch nut		33.288	44.495
		33.288	**44.495**
Financiële vaste activa			
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	2	4.768	4.768
		4.768	**4.768**
Vlottende activa			
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3		
Vorderingen op openbare lichamen		1.637.247	1.309.650
Uitzettingen in 's Rijks schatkist		4.292.506	3.521.125
Liquide middelen	4	121.710	82.952
Overlopende activa	5		
Overige nog te ontvangen bedragen		900.663	741.849
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen		110.266	-
		7.062.392	**4.913.727**
TOTAAL ACTIVA		**7.100.447**	**5.704.839**

	ref	31-12-2024	31-12-2023
		€	€
PASSIVA			
Vaste passiva			
Eigen vermogen	6		
Algemene reserve		95.443	100.000
Bestemmingsreserve		31.911	83.255
Onverdeeld resultaat boekjaar		244.429	197.682
		371.783	**380.937**
Voorzieningen	7		
Voorziening verlofuren		-	25.000
		-	**25.000**
Vlottende passiva			
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	8		
Overige schulden		1.471.570	1.540.756
Overlopende passiva	9		
Vooruit ontvangen bedragen van overige Nederlandse overheidslichamen		4.892.152	3.556.448
Overige overlopende passiva		364.942	201.698
		6.728.664	**5.298.902**
TOTAAL PASSIVA		**7.100.447**	**5.704.839**

3.7 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.
De vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar zijn waar nodig, slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zijn betrekking hebben, Verliezen en risico's, die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen al zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Bedrag heffing vennootschapsbelasting

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, ingeval aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijk of middellijke participerende publiekrechterlijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op het overschot dat wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting betaald worden.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van de activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurends beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Algemene waarderingsgrondslagen voor rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van het kader zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekend dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van artikel 17, Financiële verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium omvat:
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 27 november 2024 door het algemeen bestuur is vastgesteld;

    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van lasten onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld;
    - Ten aanzien van het M&O criterium is de beleidsnotitie M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
    - Een verantwoordingsgrens van 3% is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
    - Een rapporteringstolerantie van € 50.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. De afschrijvingen zijn in het algemeen lineair berekend en gerelateerd aan de verwachte economische levensduur, met inachtneming van de restwaarde. Eventuele tegemoetkomingen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs. Duurzame waardevermindering van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in acht genomen.
In de financiële verordening is het afschrijvingsbeleid opgenomen. Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs onder € 10.000 worden niet geactiveerd. Voor inrichting van gebouwen en inventaris is de afschrijvingstermijn 15 jaar.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de aldus bepaalde waarde van de vordering.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor zover liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, is hiermee indien noodzakelijk, bij de waardering rekening gehouden.

Overige activa en passiva

Activa worden conform artikel 63, lid 1 (BBV) gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Passiva worden gewaardeerd conform artikel 63, lid 7 (BBV) op basis van nominale waarde.

Eigen vermogen

De grondslag van het eigen vermogen is bepaald als de resultante van de, volgens wettelijke voorschriften van BBV, afzonderlijk gewaardeerde activa en de schulden, voorzieningen en overlopende posten.
In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van het algemeen bestuur. In de

gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat de algemene reserve maximaal € 100.000 bedraagt. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserve en bestemmingsreserve. Zodra het algemeen bestuur aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis een bestuursbesluit genomen voor het einde van het beteffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Alle posten in de rekening van baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen die op de balansdatum in rechte afdwingbaar zijn of zijn aan te merken als een ‘feitelijke’ verplichting waarbij het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen of verliezen middelen of andere activa de onderneming zullen verlaten en van de verplichtingen en verliezen een betrouwbare schatting is te maken.
Het bedrag dat als voorziening wordt opgenomen, is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Bij deze schatting is zoveel mogelijk rekening gehouden met alle risico’s en onzekerheden die samenhangen met de voorziening. Voor zover de uitgaven voor de afwikkeling van voorzieningen op derden kunnen verhaald, zijn deze vergoedingen niet in de voorziening netrokken maar als afzonderlijk actief op de balans opgenomen.
Tenzij anders vermeld in deze toelichting, zijn de voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde. Bij waardering tegen de contante waarde is de voorziening contant gemaakt tegen de actuele marktrente per balansdatum (disconteringsvoet vóór belastingen), gebaseerd op hoogwaardige ondernemingsobligaties.
De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.
Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van ‘het jaarlijks vergelijkbaar volume’ is een tijdsperiode van vier jaar gehandteerd/

3.8 Toelichting op de posten van de balans

1. Materiële vaste activa

Het waardeverloop van de overige materiële vast activa is als volgt samen te vatten:

Investeringen met economisch nut

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Stand begin boekjaar		
Aanschaffingsprijs	64.092	64.092
Cumulatieve afschrijvingen	-19.597	-9.798
Boekwaarde per 1 januari	**44.495**	**54.294**
Mutaties		
Investeringen	-	-
Afschrijvingen	-11.207	-9.798
Saldo mutaties	**-11.207**	**-9.798**
Stand einde boekjaar		
Aanschaffingsprijs	64.092	64.092
Cumulatieve afschrijvingen	-30.804	-19.597
Boekwaarde per 31 december	**33.288**	**44.495**

De afschrijvingen zijn in het algemeen lineair berekend en gerelateerd aan de verwachte economische levensduur, met inachtneming van de restwaarde.

2. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één of langer

Alle vorderingen hebben een looptijd langer dan 1 jaar.

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Borgsom	4.768	4.768
Totaal	**4.768**	**4.768**

3. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Vorderingen op openbare lichamen

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Btw-compensatiefonds samenwerkingsverband	1.446.225	1.238.817
Debiteuren	191.022	70.833
Totaal	**1.637.247**	**1.309.650**

Uitzettingen in ’s Rijks schatkist

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Schatkistbankieren NL 51 RABO 0374 5541 61	4.292.506	3.521.125
Totaal	**4.292.506**	**3.521.125**

Uitzettingen in ’s Rijks schatkist

Voor het schatkistbankieren is een drempelbedrag berekend. Dit drempelbedrag is ingesteld om te voorkomen dat elke dag alle positieve banksaldi afgeroomd moeten worden naar nihil. Het drempelbedrag is € 1.000.000 (0,75% van de begrote lasten met een minimum van € 1.000.000).

alle bedragen x € 1.000

		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**1.000**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen**	911	434	1.055	340
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	89	566	-	660
(3b) = (1) > (2)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	55	-

		Verslagjaar
(1) Berekening drempelbedrag		
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	7.410
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	7.410
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat € 500 miljoen te boven gaat	0

(1) = (4b) x 0,02 + (4c) 0,002 met een minimum van € 1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is, is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat

	(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen				
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	82.880	39.466	97.041	31.253
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen	911	434	1.055	340

4. Liquide middelen

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Rabobank NL 15 RABO 039 8279 02	121.710	82.673
Creditcard	-	279
Totaal	**121.710**	**82.952**

5. Overlopende activa

Overige nog te ontvangen bedragen

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Nog te ontvangen rente	43.193	37.099
Nog te ontvangen subsidies overige Nederlandse overheidslichamen	640.516	704.750
Nog te vorderen inwonerbijdrage	189.401	-
Overige vorderingen	27.554	-
	900.663	**741.849**

Nog te vorderen inwonerbijdrage betreft de eigen bijdrage van de GMR in Slim en Schoon Onderweg 2022 en 2023. Bij het opstellen van de subsidieafrekening is gebleken dat conform de subsidievoorwaarden de eigen bijdrage van de GMR onvoldoende is gebleken.

Verloopoverzicht nog te ontvangen subsidies overige Nederlandse overheidslichamen

(alle bedragen in €)

Omschrijving	Zaaknummer	Saldo 1-jan-24	Toegekend	Ontvangen	Correctie	Saldo 31-dec-24
Slim en Schoon 2022	2023-010818	169.390	-169.390		-	-
Multidisciplinaire leerlijn bouwen regisseren	2022-0118661	10.000			-8.350	1.650
Woondeal 2e tranche	2022-012073	36.978	-36.978			-
Slim en Schoon 2023	2023-009774	264.858	-264.858			-
Wijchen - Oss	2023-002998	10.000		10.000		-
Human Capital	2023-006348	20.000	-9.995			10.005
Circulaire GWW	2023-004576	15.000			-15.000	-
Circulair en conceptueel bouwen	2023-011107	13.000		13.000		-
Regionale energie expertise 2023/2024	2023-004501	45.000				45.000
DeCarb Pro	Interreg	56.304	35.484			91.788
Vitaliteitsprogramma 2023	2023-011810	6.700				6.700
Verhaallijnen 2023	2023-011810	3.500				3.500
Woondeal 2023	2023-004272	41.054	-41.054			-
Procesgelden reg. Woondeals Prov. Gld	2022-016158	12.966	-12.966			-
Slim en Schoon 2024	2024-001929	-	1.426.262	1.141.010	-285.252	-
REE ontzorging het klein en micro MKB	2024-007307	-	420.000	336.000	-84.000	-
Ondersteuning procesbegeleiding GMR voor Netcongestie	2024-009190	-	89.640	71.712	-17.928	-
Toekomstbestendig bouwen	2024-012745	-	1.370.000	284.960	-778.160	306.880
Toekomstbestendig bouwen	2024-012747	-	120.000	96.000	-16.911	7.089
Vitaliteitsprogramma 2024	2024-010559	-	74.600	29.840	-14.920	29.840
Verhaallijnen 2024	2024-010556	-	77.500	31.000	-15.500	31.000
Oprichting personele pools Arnhem-Nijmegen	2024-006098	-	100.000	80.000	-20.000	-
Procesgelden regionale Woondeal GMR 2023	2024-000638	-	178.000	142.400	-8.000	27.600
Mobiliteitsaanpakker	Bijdrage	-	50.000	-	-	50.000
RPW 2024	Bijdrage	-	29.464	-	-	29.464
Totaal		**704.750**	**3.435.709**	**2.235.922**	**-1.264.021**	**640.516**

In de jaarstukken van 2023 is de post Nog te ontvangen subsidies overige Nederlandse overheidslichamen niet conform BBV gebruikt. Om de aanpassing zichtbaar te maken, is in het verloopoverzicht de kolom correctie toegevoegd.

Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Vooruitbetaalde kosten	110.266	-
Totaal	**110.266**	**-**

6. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bedraagt € 371.783 en bestaat uit een algemene reserve van € 95.443 en een bestemmingsreserve van € 31.911 en onverdeeld resultaat boekjaar van € 244.429.

Verloop overzicht eigen vermogen:

Algemene reserve

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Beginstand	100.000	100.000
Allocatie van het resultaat voorgaand jaar	-	-
Toevoeging		
Onttrekking	-4.557	
Eindstand	**95.443**	**100.000**

Op grond van de gemeenschappelijke regeling mag de algemene reserve € 100.000 zijn. Deze algemene reserve is eind 2022 gevormd uit het rekeningresultaat van 2021. In 2024 is door de uittreding van de gemeente Montferland € 4.557 onttrokken aan de algemene reserve.

Bestemmingsreserve

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Beginstand	83.255	90.000
Allocatie van het resultaat voorgaand jaar	75.000	-
Onttrekking	-126.344	-6.745
Eindstand	**31.911**	**83.255**

De toevoeging aan de bestemmingsreserve betreft programmakosten Regio Deal (€ 75.000).
De onttrekking betreft uitgaven in het kader van inhuur programmanager Regio Deal, ontwikkeling personeel, loonkosten medewerker logistiek, kopen domeinnaam GMR en optimalisatie regiobureau.

Resultaat boekjaar

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Beginstand	197.682	157.799
Allocatie van het resultaat voorgaand jaar	-197.682	-157.799
Mutatie uit resultaatbestemming	244.429	197.682
Eindstand	**244.429**	**197.682**

Ultimo 2023 was het resultaat € 197.682. In de vergadering van het algemeen bestuur d.d. 3 juli 2024 is de jaarrekening vastgesteld en daarmee de resultaatbestemming. In 2024 is € 75.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve en € 122.682 is terug betaald aan de deelnemende gemeenten.

7. Voorziening verlofuren

Op basis van overzicht verlofuren per ultimo 2024 is er geen bovenmatig saldo van bovenwettelijk verlofuren, derhalve valt de in 2023 gevormde voorziening vrij.

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Beginstand	25.000	-
Dotatie		25.000
Vrijval	-25.000	-
Eindstand	**-**	**25.000**

7. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Overige schulden

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Loonheffing	156.890	119.524
Netto lonen	-	73
Afdracht pemies sociale verzekeringen	-	228
Premies pensioen- en sociale fondsen	36.049	27.056
Nog te betalen declaraties	746	1.496
Crediteuren	846.593	1.213.857
Betalingen onderweg	-	178.522
Terug te betalen subsidies	431.293	-
Totaal	**1.471.570**	**1.540.756**

8. Overlopende passiva

Vooruit ontvangen bijdragen overige Nederlandse overheidslichamen

De post vooruit ontvangen bijdrage overige overheidslichamen bedraagt ultimo 2023 €.4.986.288.
Het programma Opgaven binnen de GMR wordt gefinancierd vanuit inwonerbijdragen en subsidies.

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Nog te besteden subsidies overige Nederlandse overheidslichamen	4.021.694	1.685.091
Overlopende inwonerbijdrage regiobureau	-	27.300
Overlopende verplichtingen subsidies	-	872.507
Terug te betalen inwonerbijdrage	434.657	166.634
Overlopende verplichtingen inwonerbijdrage	435.801	804.916
Totaal	**4.892.152**	**3.556.448**

Verloopoverzicht Nog te besteden subsidies overige Nederlandse overheidslichamen

(alle bedragen in €)

	Saldo 01-01-2024	Terugbetaald Te betalen	Ontvangen bedragen	Middelen besteed	Saldo 31-12-2024	Reeds verplicht	Nog te besteden
Regiobureau	-	-	60.000	15.000	45.000	45.000	-
Verbonden regio	1.663.483	616.937	1.070.892	1.356.981	760.457	320.013	440.444
Productieve regio	101.599	9.995	29.464	121.068	-	-	-
Circulaire regio	261.420		2.667.386	783.304	2.145.502	483.750	1.661.752
Ontspannen regio	37.360		121.680	37.360	121.680	101.425	20.255
Groene groeiregio	493.733	41.054	1.129.360	632.982	949.058	218.286	730.772
Totaal	**2.557.595**	**667.986**	**5.078.782**	**2.946.695**	**4.021.694**	**1.168.474**	**2.853.223**

Verloopoverzicht Inwonerbijdrage

(alle bedragen in €)

	Saldo 01-01-2024	Terug-betaald	Ontvangen bedragen	Middelen besteed	Saldo 31-12-2024	Reeds verplicht	Terug te betalen
Verbonden regio	387.233	70.157	1.312.373	1.335.631	293.818	239.474	54.345
Productieve regio	173.191	50.784	835.170	742.634	214.943	37.095	177.848
Circulaire regio	159.392	36.331	1.177.564	1.170.859	129.766	9.000	120.767
Ontspannen regio	155.065	9.362	502.049	532.184	115.568	117.426	-1.857
Groene groeiregio	96.671	-	777.316	757.627	116.360	32.806	83.555
Totaal	**971.552**	**166.634**	**4.604.472**	**4.538.935**	**870.455**	**435.801**	**434.658**

Overige overlopende passiva

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Nog te besteden bijdragen overige partijen	101.303	-
Nog te betalen kosten	261.661	194.297
Nog te betalen accountants- en administratiekosten	1.976	2.222
Nog te betalen overige kosten	-	4.500
Tussenrekening PGB	-	679
Totaal	**364.940**	**201.698**

3.9 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

De GMR is een huurovereenkomst aangegaan inzake kantoorruimte aan de Nijverheidsweg 2a te Elst. De huurverplichting is aangegaan voor een periode van 5 jaar en loopt tot en met 31 augustus 2026. De totale huurverplichting bedraagt € 71.815.

Huurverplichting binnen 1 jaar	€	43.089	
Huurverplichting binnen 1-5 jaar	€	28.726	Tot en met 31-08-2026

De GMR is een huurovereenkomst aangegaan inzake een ruimte aan de Square de Meeûs 1-1000 te Brussel. De huurverplichting is aangegaan voor een periode en loopt tot en met 31 maart 2025. De totale huurverplichting bedraagt € 8.129.

Huurverplichting binnen 1 jaar	€	8.129	Tot en met 31-03-2025
Huurverplichting binnen 1-5 jaar	€	-	

Accountants- en administratiekosten

Accountants- en administratiekosten worden conform artikel 49 van het BBV verantwoord in het jaar waarin de prestatie plaatsvindt. Voor 2025 wordt een uitgave van € 60.000 verwacht.

Regio Deal

In 2023 hebben drie partijen uit de regio te weten, provincie Gelderland, GMR en The Economic Board Arnhem-Nijmegen een Regio Deal (RD) met het Rijk afgesloten.
Aan deze deal zijn cofinancieringsverplichtingen voor de deelnemende partijen verbonden. Voor de GMR betekent dit dat zij voor de twee projecten waarvoor zij penvoerder is, te weten Toekomstbestendig bouwen en Wijk- en dorpsgericht werken, gedurende de looptijd van de projecten een verplichting heeft. Het betreft de volgende bedragen, gebaseerd op looptijd en resterende cofinanciering na aftrek van realisatie in 2024:

RD Toekomstbestendig bouwen, looptijd 1-1-2024 / 31-12-2027	€ 814.986
RD Wijk- en dorpsgericht werken, looptijd 1-4-2024 / 31-12-2026	€ 78.165

Naast deze twee projecten neemt de GMR deel aan het project RD Human Capital Akkoord waarvoor The Economic Board penvoerder is. Dit project loopt tot 31-12-2026 en de verplichting voor de GMR bedraagt € 316.000.

3.10 Publicatie Wet normering topinkomens

Op 1 januari 2013 is de WNT in werking getreden. De WNT is van toepassing op de GMR. De maximale bezoldiging van een topfunctionaris bedraagt per kalenderjaar ten hoogste € 233.000, dit betreft het algemeen bezoldigingsminimum.
De leden van het dagelijks- en algemeen bestuur van de GMR vallen onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT, maar ontvangen van de GMR geen bezoldiging.
De directie van de GMR valt onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT. De directie bestaat uit één lid:
Drs. H. Tiemens (1 januari 2024 - 31 december 2024)

Verantwoordingsmodellen

WNT-verantwoording 2024 GMR

1a Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog vier jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

(alle bedragen in €)

Gegevens 2024	H. Tiemens
Functiegegevens	**Regiodirecteur**
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	132.998
Beloningen betaalbaar op termijn	22.736
Subtotaal	**155.734**
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t
Bezoldiging	155.734
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t

(alle bedragen in €)

Gegevens 2023	H. Tiemens
Functiegegevens	**Regiodirecteur**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	129.066
Beloningen betaalbaar op termijn	21.570
Subtotaal	**150.636**
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t
Bezoldiging	150.636
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t

1b Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Niet van toepassing

1c Toezichthoudende topfunctionarissen

Niet van toepassing

1d Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 2.100 of minder

Algemeen Bestuur

Gegevens 2024 Naam topfunctionaris	functie
A. Marcouch (burgemeester Arnhem)	
M. Slinkman (burgemeester Berg en Dal)	
D.A. Bergman (burgemeester Beuningen)	
L.W.C.M. van der Meijs (burgemeester Doesburg)	
S.W.P.J. Sengers (burgemeester Druten)	
H.B. Hieltjes (burgemeester Duiven)	
J. Minses (burgemeester Heumen)	
P.T.A.M. Kalfs (burgermeester Lingewaard)	
H.H. de Vries (burgemeester Montferland)	
I.M van Dijk (burgemeester Mook en Middelaar)[1]	
H. Rodoe (wethouder Mook en Middelaar)[1]	
H.M.F. Bruls (burgemeester Nijmegen)	voorzitter
P. Hoytink-Roubos (burgemeester Overbetuwe)	
A.M.J. Schaap (burgemeester Renkum)	
C.F. van Eert (burgemeester Rheden)	
E. Weststeijn (burgemeester Rozendaal)	
A.J. van Hout (burgemeester Westervoort)	
R.D. Helmer-Englebert (burgemeester Wijchen)	
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)	

[1] Per 1 september is mevrouw I.M. van Dijk lid van het algemeen bestuur

Dagelijks Bestuur

Gegevens 2024 Naam topfunctionaris	functie
P.T.A.M. Kalfs (burgermeester Lingewaard)	
H.M.F. Bruls (burgemeester Nijmegen)	voorzitter
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)	

1e Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 2.100

Niet van toepassing.

1f Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 2.100 waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is

Niet van toepassing.

1g Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 2.100 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is

Niet van toepassing.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

3.11 IV3 taakvelden

alle bedragen in €

	Begroting		Realisatie	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0. Bestuur en ondersteuning				
0.4 Overhead	4.161.533	4.161.533	4.244.427	4.126.343
0.10 Mutaties reserves	153.698	-	126.344	-
	4.315.231	**4.161.533**	**4.370.771**	**4.126.343**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1 Verkeer en vervoer	2.528.736	2.528.736	2.279.270	2.279.270
	2.528.736	**2.528.736**	**2.279.270**	**2.279.270**
3. Economie				
3.1 Economische ontwikkeling	2.398.699	2.398.699	2.447.820	2.447.820
3.4 Economische promotie	164.415	164.415	248.984	248.984
	2.563.114	**2.563.114**	**2.696.804**	**2.696.804**
5. Sport, cultuur en recreatie				
5.5 Cultureel erfgoed	157.283	157.283	222.801	222.801
	157.283	**157.283**	**222.801**	**222.801**
8.Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.669.054	1.669.054	806.052	806.052
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	116.620	116.620	186.670	186.670
	1.785.674	**1.785.674**	**992.722**	**992.722**
Totaal	**11.350.038**	**11.196.340**	**10.562.368**	**10.317.940**

0.4 Overhead

Tot dit taakveld behoren de kosten van overhead, dat wil zeggen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.
Bij de GMR betekent dat programma regiobureau en alle algemene onderdelen van programma opgaven onder het taakveld overhead worden gepresenteerd.

0.10 Mutaties reserves

Op dit taakveld worden alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves geboekt die verband houden met de taakvelden 0. tot en met 8.
Bij de GMR betreft dit onttrekking uit de bestemmingsreserves conform vaststelling bestemmingsreserve.

2.1 Verkeer en vervoer

Tot dit taakveld behoren de taken op het gebied van ver verkeer te land (inclusief voetgangers en bijbehorende droge infrastructuur.
Bij de GMR zijn de speerpunten van de Verbonden regio gekwalificeerd als ‘Verkeer en vervoer’.

3.1 Economische ontwikkeling

Tot dit taakveld behoort algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid.
Bij de GMR vallen speerpunten van Productieve, Circulaire en Ontspannen regio onder het taakveld ‘Economische ontwikkeling’.

3.4 Economische promotie

Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het scheppen van fysieke condities voor alle vormen van bedrijvigheid.
Bij de GMR valt het speerpunt ‘Duurzaam toerisme’ onder het taakveld ‘Economische promotie’.

5.5 Cultureel erfgoed

Tot dit taakveld behoren taken gericht op conserveren en voor publiek toegankelijk van cultureel erfgoed.
Bij de GMR worden de speerpunten ‘Groen-blauw raamwerk’ en ‘’Sterke culturele infrastructuur’ onder het taakveld ‘Cultureel erfgoed’ gepresenteerd.

8.1 Ruimte en leefomgeving

Tot dit taakveld behoren taken op het gebied van de ruimtelijke ordening en ontwikkeling en functietoedeling van de leefomgeving.
De GMR verantwoord het speerpunt ‘Versnellingsopgave woningbouw’ onder het taakveld ‘Ruimte en leefomgeving’.

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Tot dit taakveld behoren activiteiten op het gebied van gemeentelijke bouwgrondexploitatie.
Het speerpunt ‘Uitwerking verstedelijkingsstrategie’ van de opgave groene groei is de door de GMR gekwalificeerd als ‘Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen).

BIJLAGEN

Bijlage 1 Algemene informatie regiobureau en inwoneraantallen

Algemene informatie regiobureau GMR

Naam : Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Rechtspersoon : Publiekrechtelijke rechtspersoon

Bezoekadres : Nijverheidsweg 2a, 6662 NG Elst

Kamer van Koophandel : 81903421

Inwoneraantallen

Gemeente	Per 01-01-2023
Arnhem	165.712
Berg en Dal	35.421
Beuningen	26.576
Doesburg	11.081
Druten	19.511
Duiven	24.939
Heumen	16.793
Lingewaard	47.217
Montferland	36.883
Mook en Middelaar	7.985
Nijmegen	182.465
Overbetuwe	48.703
Renkum	31.468
Rheden	43.584
Rozendaal	1.752
Westervoort	15.110
Wijchen	41.540
Zevenaar	45.054
Totaal	**801.794**

Bijlage 2 Bestuurlijke opgaveteams per 31-12-2024

Verbonden regio

Nenima Kundiç (Arnhem)	- *bestuurlijke opdrachtgever*
Igor van der Valk (Lingewaard)	- *contactpersoon netwerkdirectie*
Wijnte Hol (Overbetuwe)	Frans Houben (Beuningen)
Johan Sluiter (Lingewaard)	Twan Bronkhorst (Wijchen)
Cilia Daemen (Nijmegen)	Toon Albers (Zevenaar)
Pepijn Baneke (Heumen)	Ronald Thoonen (Druten)

Productieve regio

Sifrid Sengers (Druten)	- *bestuurlijke opdrachtgever*
Peter Werkman (Doesburg)	- *contactpersoon netwerkdirectie*
Huub Hieltjes (Duiven)	John Brom (Nijmegen)
Ronald ter Hoeven (Rheden)	Arthur Boone (Zevenaar)
Maurits van der Geijn (Arnhem)	Martijn Derks (Wijchen)

Circulaire regio

Tobias van Elferen (Nijmegen)	- *bestuurlijke opdrachtgever*
Dyanne Kocken (Beuningen)	- *contactpersoon netwerkdirectie*
Joa Maouche (Renkum)	Evert Westerbeek (Overbetuwe)
Laura Kaper (Westervoort)	Maarten van den Bos (Lingewaard)
Pascal Cobussen (Beuningen)	Bea Schouten (Wijchen)
Bart Kagei (Zevenaar)	Alex ten Westeneind (Berg en Dal)

Ontspannen regio

Agnes Schaap (Renkum)	- *bestuurlijke opdrachtgever*
Edwin van der Velde (Berg en Dal)	- *contactpersoon netwerkdirectie*
Rik van den Dam (Overbetuwe)	Noël Vergunst (Nijmegen)
Stan Hillenaar (Doesburg)	Kees Telder (Beuningen)
Nick Hubers (Lingewaard)	Erik Weijers (Berg en Dal)
Jan Derksen (Westervoort)	Marco van der Wel (Arnhem)
Ester Weststeijn (Rozendaal)	Dorus Klomberg (Rheden)

Groene groeiregio

Carol van Eerdt (Rheden)	- *bestuurlijke opdrachtgever*
Boy Jansen (Druten)	- *contactpersoon netwerkdirectie*
Aad van Orden (Zevenaar)	Cathelijne Bouwkamp (Arnhem)
Noël Vergunst (Nijmegen)	Wijnte Hol (Overbetuwe)
Sijmen Versluijs (Beuningen)	Gea Hofstede (Rheden)
Geert Gerrits (Wijchen)	Ronald Thoonen (Druten)

Bijlage 3 Controleverklaring

Groningensingel 1
Postbus 9221
6800 KB ARNHEM
telefoon (088) 236 7777
e-mail Audit@Flynth.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2024

Oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te Elst gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van zowel de baten en lasten over 2024 als van het vermogen van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen op 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de staat van baten en lasten over 2024;
2. de balans per 31 december 2024;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2024, en;
4. het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (IV3 taakvelden).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Flynth Audit B.V. is lid van BKR International. Bankrekeningnummer IBAN NL67 RABO 0106 6642 20 - BIC: RABONL2U.
Handelsregister 09063021. www.flynth.nl.
Dienstverlening vindt plaats onder algemene voorwaarden, op aanvraag verkrijgbaar en gedeponeerd bij de KvK in Arnhem.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 103.179. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoeging aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2024. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve- of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o ‘Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarstukken opgenomen andere informatie
De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- het jaarverslag;
- de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag en de paragrafen in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het algemeen bestuur, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 27 november 2024 en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden, waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.
  Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie.

Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Arnhem, 28 maart 2025
Flynth Audit B.V.

Digitaal ondertekend door Mark Vink

M. Vink RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

M.V.

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@gmr.nl
www.gmr.nl

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
t.a.v. Algemeen Bestuur
Nijverheidsweg 2a
6662 NG ELST

Nijmegen, 31 maart 2025
Betreft: aanvraag vaststelling subsidie The Economic Board 2024

Geacht bestuur,

Bijgaand treft u het jaarverslag en de jaarrekening 2024 van The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen aan. Tijdens de Boardvergadering van 28 maart jl. heeft het Algemeen Bestuur van The Economic Board de jaarrekening vastgesteld en het jaarverslag goedgekeurd.

Jaarverslag
Het afgelopen jaar hebben wij vanuit economie, innovaties en transities ons ingezet voor de verdere versterking van de brede welvaart in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen. In 2024 hebben we samen met ondernemers, overheid en kennisinstellingen uit Lifeport Regio Arnhem Nijmegen een talentplan ingediend als onderdeel van het Nationaal Versterkingsplan Microchip-talent bij het Rijk en Brainport Eindhoven. Sindsdien hebben we, samen met ons consortium, de plannen verder uitgewerkt en afgestemd met partners. Er is veel ingezet om de tweede semicon-regio van Nederland te versterken en zo bij te dragen aan de groei en continuïteit van de Nederlandse halfgeleiderindustrie. Eveneens hebben we afgelopen jaar hard gewerkt met veel partners aan de projecten en programma's waaronder de Regio Deal. Voor de realisatie van een nieuw strategisch plan 2026-2030 is een evaluatie gehouden onder meer dan 40 stakeholders (triple helix), overheden waaronder de Groene Metropoolregio (GMR), bedrijfsnetwerken en maatschappelijke organisaties.. Dit plan, ontwikkeld in samenwerking met partners, richt zich op duurzame groei en brede welvaart. Samen met bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden versterken we de economie en het welzijn van onze inwoners. Het jaarverslag 2024 biedt een uitgebreid overzicht van de vele gerealiseerde activiteiten en projecten van The Economic Board.

Jaarrekening
In 2024 is de financiering versterkt door extra cashbijdragen van kennisinstellingen en het bedrijfsleven. Daarnaast is, samen met de GMR en de Provincie, de Regio Deal 4e tranche gerealiseerd. The Economic Board heeft hierin twee projecten ingebracht: het Human Capital Akkoord, gericht op een toekomstbestendige arbeidsmarkt, en het Zonnepark, ter ondersteuning van de energietransitie. Daarnaast is het lobbytraject Beethoven gestart om de positie van de semicon sector te versterken, met een bijdrage aan het Nationaal Versterkingsplan Microchip-talent. Bovendien heeft de gemeente Berg en Dal per 1 juli 2024 weer bijgedragen aan The Economic Board.

Naast de inwonerbijdragen van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, namens de deelnemende gemeenten, ontvangt The Economic Board substantiële financiële en in-kind bijdragen van bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden binnen de triple helix. De toegenomen financiële steun van ondernemers, kennisinstellingen en overheden onderstreept het gedeelde commitment aan regionale groei en innovatie. Deze gezamenlijke inspanningen hebben geleid tot een toename van de baten ten opzichte van de begroting.
In 2024 bedroegen de werkelijke inkomsten € 1.961.816,- , terwijl € 1.400.388,- was begroot.
In 2024 is het gerealiseerde percentage van de bijdragen als volgt verdeeld:

- 37% afkomstig van inwonerbijdragen van de deelnemende gemeenten.
- 63% (cash en in-kind) vanuit bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden binnen de triple helix samenwerking.

Van de totale personeelslasten is 86% direct geïnvesteerd in programma's en projecten, terwijl 14% naar organisatiekosten ging. Voor het eerst is in 2024 een risicoparagraaf opgenomen in de jaarrekening. In 2025 volgt een uitgebreide risicoanalyse om financiële en operationele stabiliteit verder te waarborgen.

Tot slot
Graag wil ik u heel hartelijk danken voor de financiële bijdrage en de prettige en constructieve samenwerking van het afgelopen jaar.

Met vriendelijke groet,

Jan van Dellen
Algemeen Directeur

Bijlage: Jaarverslag en jaarrekening The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen 2024
Cc: College Burgemeester & Wethouders gemeenten regio Arnhem-Nijmegen

The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen
Mercator II, Toernooiveld 300
6525 EC Nijmegen

+31 (0) 85 0409 980
bureau@theeconomicboard.com
www.theeconomicboard.com

KVK: 65371992
NL70 RABO 0187 4542 05

Jaarverslag en jaarrekening 2024

The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen

THE ECONOMIC BOARD
Regio Arnhem Nijmegen

2024 in vogelvlucht

Regio Deal

€ 15 miljoen Rijk, 6 programmalijnen,
15 projecten X cofinanciering in 8 maanden
tijd 80% volgemaakt

Internationale samenwerking

Marokko, EU Brussel, Duisburg en Euregio

Strategisch Plan

Nieuw strategisch plan voor komende vijf jaar, 2026-2030, welke inzet op brede welvaart, innovatie en economische groei in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen.

Human Capital Akkoord

Toekenning Regio Dealproject ‘Samenwerken aan een arbeidsmarkt die werkt’ waarmee een aantal projecten inmiddels is opgezet, o.a.:

- Arbeidsmatchplatform Energy
- Junior Technovium in Wijchen
- Impuls gegeven aan de talentplannen Energy en Semicon (Beethoven).

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen

Lifeport Regio Arnhem-Nijmegen is het merk waarmee de regio zich als één herkenbaar geheel presenteert richting het Rijk, Brussel en Europa. Onder de naam Lifeport versterken we de zichtbaarheid van de regio Arnhem-Nijmegen en tonen we de kracht en potentie van deze innovatieve hub voor een duurzame en vitale samenleving.

Semicon – Programma Beethoven

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is de tweede semiconregio van Nederland en de enige met chipproductie. Gezamenlijk met ondernemers, overheden en kennisinstellingen is een uitgebreid plan opgesteld om het in Nederland én onze regio benodigde talent te ontwikkelen.

Verkenningsmissie Marokko

Met deelnemers uit de overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen uit de regio Arnhem-Nijmegen en de Duitse grensregio is een kennismissie naar Marokko gemaakt. Met als doel samenwerkingsmogelijkheden en kennisuitwisseling op het gebied van waterstof

Naar inhoudsopgave

Voorwoord

Het jaar 2024 stond wereldwijd in het teken van geopolitieke onzekerheid en economische transities. De oorlog in Oekraïne, de spanningen in het Midden-Oosten en de mondiale energiecrisis hebben de urgentie van strategische autonomie voor Europa benadrukt. De woorden van Mario Draghi "Europa moet haar concurrentiekracht en veerkracht herwinnen" klinken door in het economisch beleid van de EU en onze nationale strategieën. Ook in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen voelen we deze dynamiek en zetten we vol in op innovatie, samenwerking en duurzame groei.

Juist in deze tijd is de kracht van onze regio meer dan ooit van belang. De clusters Energy, Health en High Tech vormen het fundament onder onze economische en maatschappelijke ambities. Energy is essentieel voor een stabiele en duurzame energievoorziening in Nederland en Europa, waarbij innovaties zoals smart energie hubs en oplossingen voor netcongestie bijdragen aan de energietransitie. De High Techsector, met een sterke focus op semiconductors, versterkt de positie van Nederland als cruciale speler in de mondiale chipindustrie en draagt bij aan technologische soevereiniteit. Tegelijkertijd blijft de Health-sector een onmisbare pijler in onze samenleving, met doorbraken op het gebied van digital health en gepersonaliseerde zorg die bijdragen aan brede maatschappelijke welvaart.

In 2024 hebben we als regio grote stappen gezet. De Regio Deal bracht €15 miljoen van het Rijk naar onze regio en zette belangrijke programma's in beweging, in samenwerking met provincie Gelderland en de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. We verstevigden onze internationale samenwerking met onder andere Brussel en Duitsland en droegen actief bij aan de nationale strategie voor halfgeleiders en duurzame energie met ons talent plan. De samenwerking binnen de triple helix bedrijven, kennisinstellingen en overheden heeft ons innovatievermogen versterkt en de regio internationaal op de kaart gezet als Lifeport Regio Arnhem Nijmegen, een merk dat symbool staat voor vooruitgang en samenwerking.

Vooruitkijkend naar 2025 en verder, blijven we ons inzetten voor een sterke en duurzame economie waarin technologie en talentontwikkeling hand in hand gaan. We bouwen aan een regio die niet alleen economische groei stimuleert, maar ook bijdraagt aan een veerkrachtige, innovatieve en inclusieve samenleving.

Ahmed Marcouch
Voorzitter

Jan van Dellen
Algemeen Directeur

Naar inhoudsopgave

Inhoudsopgave

2024 in vogelvlucht 2

Voorwoord 3

Hoofdstuk 1

Samen werken aan een vitaal en duurzaam leven in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen 5

Hoofdstuk 2

Opgaven en activiteiten 6

2.1 Innovatie, technologie en ondernemen 6
2.2 Talent 20
2.3 Regionale welvaart en welzijn 25

Hoofdstuk 3

Organisatie & Financiën 32

3.1 Organisatie 32
3.2 Financiën 34
3.3 Risico's 35
Jaarrekening incl. accountantsverklaring 42

Bijlage 1

Tijdlijn 37

Bijlage 2

De Board 40

Hoofdstuk 1

Samen werken aan een vitaal en duurzaam leven in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen

Lifeport Regio Arnhem-Nijmegen is dé innovatiehub voor economische ontwikkeling en vernieuwing. Hier werken ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties intensief samen aan baanbrekende oplossingen binnen de sectoren Energy, Health en High Tech. Om deze samenwerking te versterken en versnellen, speelt The Economic Board een cruciale rol als verbinder, aanjager, regisseur en facilitator.
We proberen van één plus één drie te maken, door activiteiten op te pakken die niet natuurlijkerwijs bij één van de triple helix-organisaties thuishoren. Als onafhankelijke partij werken wij samen met het bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden aan een sterke, duurzame, welvarende en economische regio. In een wereld waarin technologische ontwikkelingen en maatschappelijke uitdagingen steeds sneller op elkaar inwerken wordt de urgentie om samen te werken alleen maar groter. Alleen gezamenlijk kunnen we de grote obstakels op weg naar een vitaal en duurzaam leven in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen overwinnen. Met een integrale aanpak creëren we doorbraken die organisaties alléén niet voor elkaar krijgen.

Grote transities op het gebied van duurzaamheid, digitalisering en arbeidsmarkt vragen om een integrale aanpak. The Economic Board brengt partijen bij elkaar die elkaar anders misschien niet zouden vinden, waardoor innovatieve ideeën en projecten daadwerkelijk tot uitvoering komen.
Met een sterk netwerk van bedrijven, kennisinstellingen en overheden stimuleert The Economic Board niet alleen economische groei, maar draagt het ook bij aan een regio waar welvaart en welzijn hand in hand gaan. Door in te zetten op thema's zoals slimme duurzaamheid (circulariteit), human capital en artificial intelligence (AI), zorgen we ervoor dat de innovaties die hier ontstaan niet alleen impact hebben op de regio, maar ook als voorbeeld kunnen dienen voor heel Nederland en daarbuiten.

Onze aanpak richt zich op het signaleren van kansen, het verbinden van initiatieven en het ondersteunen van projecten die bijdragen aan een toekomstbestendige regio. We zoeken actief naar samenwerking tussen bedrijven en onderwijs, helpen innovaties versnellen en zorgen ervoor dat kennis en nieuwe technologieën daadwerkelijk landen bij inwoners en ondernemers.

Met een Board van 18 topbestuurders en CEO's uit diverse sectoren staat The Economic Board midden in het regionale ecosysteem. We combineren strategische inzichten met concrete actie, waardoor we niet alleen plannen maken, maar ook resultaten boeken die impact hebben op de samenleving.

Samen maken we de Lifeport Regio Arnhem Nijmegen klaar voor de toekomst: een regio waarin innovatie, duurzaamheid en economische kracht samenkomen voor een gezonder en welvarender leven.

Naar inhoudsopgave

Hoofdstuk 2

Opgaven en activiteiten

2.1 Innovatie, technologie en ondernemen

Opgave 1

Technologie marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken

The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen ontwikkelt meerjarige publiek-private programma's op het snijvlak van sleuteltechnologieën en markten, met als doel zowel economische kansen te benutten als maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Door innovatie en samenwerking stimuleert The Economic Board de ontwikkeling van nieuwe technologieën die bijdragen aan een duurzame en inclusieve samenleving. Lifeport Regio Arnhem Nijmegen biedt, met haar sterke innovatie-ecosystemen, de mogelijkheid om maatschappelijke opgaven en kansen in de regio te versterken.

Naar inhoudsopgave

Energy

Het Nederlandse energie- en klimaatbeleid bevindt zich in een cruciale uitvoeringsfase. De energietransitie stelt grote uitdagingen, vooral op het gebied van netcapaciteit en energiezekerheid. Ook Lifeport Regio Arnhem Nijmegen ervaart een snel groeiende elektriciteitsvraag door duurzame opwek, industrie en elektrisch vervoer.

Netcongestie vormt een van de grootste knelpunten: het elektriciteitsnet is overbelast, waardoor duurzame energie moeilijk te verdelen is. Dit bedreigt huishoudens en bedrijven die afhankelijk zijn van een stabiele energievoorziening. Daarom onderzoekt de regio innovatieve oplossingen zoals batterijopslag, waterstof en slimme warmtenetten. Decentrale energiesystemen zorgen ervoor dat lokaal opgewekte energie optimaal wordt benut.

De energiesector is de snelst groeiende sector in de regio en draagt jaarlijks € 2,5 miljard bij aan de economie. De sector biedt veel werkgelegenheid: momenteel werken hier 1,7 keer zoveel mensen in de energiesector als gemiddeld in Nederland.

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen heeft een sterke energiecluster met grote spelers als TenneT, Alliander, KEMA en DNV. De regio is een broedplaats voor innovatie, met projecten zoals Smart Energy Hubs, Green Deals en campusontwikkelingen die bijdragen aan verduurzaming en netcongestie-oplossingen.

Een belangrijk strategisch initiatief is het Nationaal Expertisecentrum Netcongestie. Hierbij werken we nauw samen met provincie Gelderland en Groene Metropoolregio, kennisinstellingen en uitvoeringspartners als Connectr, Lifeport@ en Oost NL. Op zes bedrijventerreinen in Gelderland worden decentrale energiesystemen ontwikkeld, waarbij slimme technieken energieverdeling efficiënter maken en de afhankelijkheid van traditionele netwerken verminderen.

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen staat voor een grote energie-uitdaging, maar biedt ook enorme kansen. Dankzij een sterke kennisinfrastructuur, innovatieve projecten en strategische samenwerkingen groeit de regio uit tot een toonaangevend energieknooppunt in Nederland en Europa.

Netcongestie

Begin 2024 maakte TenneT bekend dat het elektriciteitsnetwerk in Gelderland zijn maximale capaciteit heeft bereikt. Dit betekent dat vrijwel elke extra netbelasting wordt afgewezen, wat een flinke rem zet op innovatie en ondernemerschap – juist de kernkwaliteiten van onze regio. Daarnaast brengt het de economische en duurzame ontwikkeling in gevaar. In samenwerking met VNO-NCW, de provincie Gelderland en de Groene Metropoolregio heeft The Economic Board zich actief ingezet om oplossingen te verkennen met TenneT. Daarbij ligt de focus op wat wél mogelijk is, zoals het faciliteren van pilots voor Smart Energy Hubs.

Zonnepark haalbaarheidsonderzoek Smart Energy Hub Nijmeegse wijken en bedrijven in balans

Doel
Onderzoeken of grootschalige opwekking van zonne-energie op circa 10.000 bestaande (sociale) huurwoningen in de wijken rondom NXP Semiconductors in Nijmegen technisch, financieel en organisatorisch haalbaar is. Hierbij staat het gebruik van de opgewekte energie door de bewoners centraal, met de mogelijkheid om eventuele overschotten aan nabijgelegen bedrijven te leveren tegen een vergoeding aan de huurders.

Resultaat
Goedkeuring van het project door de kassier van de Regio Deal en de start van de haalbaarheidsstudie. De eerste uitkomsten van het onderzoek worden in de eerste helft van 2025 verwacht.

Invloeden zon en wind, ‘regiohub’

Doel
Het onderzoek richt zich op de mogelijkheden om drie windparken en drie zonneparken te koppelen aan TPN-West en Bijsterhuizen, met ARN als balanceringspartij. Dit initiatief, onderdeel van het Regio Deal-project “Toekomstbestendige Bedrijventerreinen / TPN-West”, heeft als doel netcongestie te verminderen. Hierdoor ontstaat ruimte voor nieuwe bedrijven, krijgen bestaande bedrijven meer aansluitcapaciteit, en wordt woningbouw in de regio verder gefaciliteerd.

Resultaat
Het onderzoek is in volle gang, en de eerste resultaten worden in januari 2025 verwacht.

Ontwikkeling Hydrogen Valley, waterstof ecosysteem

Doel
Het opzetten en demonstreren van een lokaal-regionaal waterstofecosysteem in Oost-Nederland. Oost NL, The Economic Board, Strategische Board Stedendriehoek en Twenteboard bundelen hun krachten om het project Hy East NL te ontwikkelen en een consortium te vormen voor samenwerking op het gebied van waterstof in de regio Oost-Nederland.

Resultaat
In november 2024 werd de position paper gepresenteerd tijdens de Hydrogen Europe-beurs in Brussel. Momenteel wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van het project en het opstellen van een projectplan, met als doel een subsidieaanvraag in te dienen bij de EU in april 2025.

Health

Het medische cluster is het grootste cluster in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen met in economische opzicht ook de meeste toegevoegde waarde. Het cluster speelt daardoor ook een cruciale rol in de brede maatschappelijke welvaart in onze regio. De gezondheidszorg is de grootste werkgever in onze regio: ruim 21% van de arbeidsplaatsen is hier te vinden, ver boven het landelijk gemiddelde van 15%. Grote instellingen zoals Radboudumc, CWZ, Rijnstate en de Sint Maartenskliniek, evenals thuiszorgorganisaties en onderzoeksinstituten, stimuleren groei en innovatie in de zorgsector.

De zorg staat voor grote uitdagingen, zoals personeelstekorten en een toenemende zorgvraag. Deze uitdagingen zijn organisatie overstijgend; waarbij intensieve samenwerking nodig is voor systeemverandering. Vanaf 2030 is het beleid gericht op het verplaatsen van 50% van de zorg naar de eigen leefomgeving van de patiënt, wat vraagt om zowel technologische als organisatorische innovaties. Er is een geïntegreerde aanpak nodig waarbij wonen, werken en gezondheid beter op elkaar worden afgestemd. De regio zet daarom in op duurzame zorgconcepten waarin preventie en behoud van gezondheid centraal staan.

Voor het innovatie cluster Health onderscheiden we drie speerpunten: Drug Discovery & Development, Digital Health (inclusief AI) en Neuro Science & Technology. Vanuit deze speerpunten wordt gewerkt aan regionale én internationale innovaties die de zorg verbeteren. Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is hiermee een voorloper in zorginnovatie en draagt bij aan een toekomstbestendig zorgsysteem.

Om impact te realiseren is een triple helix aanpak met een sterk integrale benadering extra belangrijk. Samenwerkingspartner Briskr ondersteunt startups en innovatief mkb life sciences, health en high tech. Radboud Universiteit, Radboudumc en Wageningen University & Research bundelen krachten via OnePlanet, terwijl ook Boxmeer, Oss en Pivot Park waardevolle samenwerkingspartners zijn.

Digital Health Challenge Lab

Doel

Het Digital Health Challenge Lab ontwikkelt innovatieve oplossingen voor regionale uitdagingen op het gebied van zorg, gezondheid en wonen. Door nauw samen te werken met inwoners, zorgverleners, woningcorporaties en bedrijven, worden concrete uitdagingen geïdentificeerd en omgezet in technologische oplossingen. Dit living lab stimuleert zowel het welzijn van zorgpersoneel als de ontwikkeling van nieuwe zorgconcepten die bijdragen aan meer zelfredzaamheid van inwoners, een efficiëntere inzet van zorgpersoneel en het verkleinen van gezondheidsverschillen. Bovendien creëert het project economische kansen door innovatie, investeringen en werkgelegenheid in de regio te bevorderen. Het doel van het project is om op basis van vragen challenges van inwoners en professionals in een drietal wijken nieuwe zorgconcepten te ontwikkelen. Deze concepten zorgen ervoor dat inwoners langer zelfredzaam zijn minder zorgpersoneel nodig is en dat de gezondheidsverschillen afnemen.

Resultaat

Op 7 november 2024 werd het Digital Health Challenge Lab officieel gelanceerd. Ondanks enige vertraging in de subsidieaanvraag is de projectorganisatie volledig ingericht en zijn de eerste zorg- en inwonergerichte challenges opgehaald en bij bedrijven uitgezet. MKB-bedrijven krijgen hiermee de kans om zorginnovaties te valideren en op te schalen. Het project loopt volgens plan en wacht op de definitieve subsidiebeschikking van de Provincie.

Build4Health

Doel

Build4Health stimuleert een gezondere leefstijl door de leefomgeving zo in te richten dat bewegen vanzelfsprekend wordt. Onze huidige infrastructuur is gericht op gemak en comfort, maar door straten, pleinen en fietsroutes aantrekkelijker en toegankelijker te maken, wordt actief bewegen in huis, de wijk, de stad en de regio gestimuleerd. Dit project onderzoekt hoe een slimme inrichting van de openbare ruimte en gedragsstimulering samen kunnen bijdragen aan een actievere en gezondere samenleving.

Resultaat

Het Build4Health-project is eind 2024 ingediend bij de kassier van de Regio Deal. Binnen vijf living labs in de regio worden praktijkexperimenten uitgevoerd om te testen hoe de inrichting van de leefomgeving en gedragsbeïnvloeding kunnen bijdragen aan meer beweging en betere gezondheid. De inzichten uit deze experimenten vormen de basis voor toekomstig beleid en opschaalbare oplossingen.

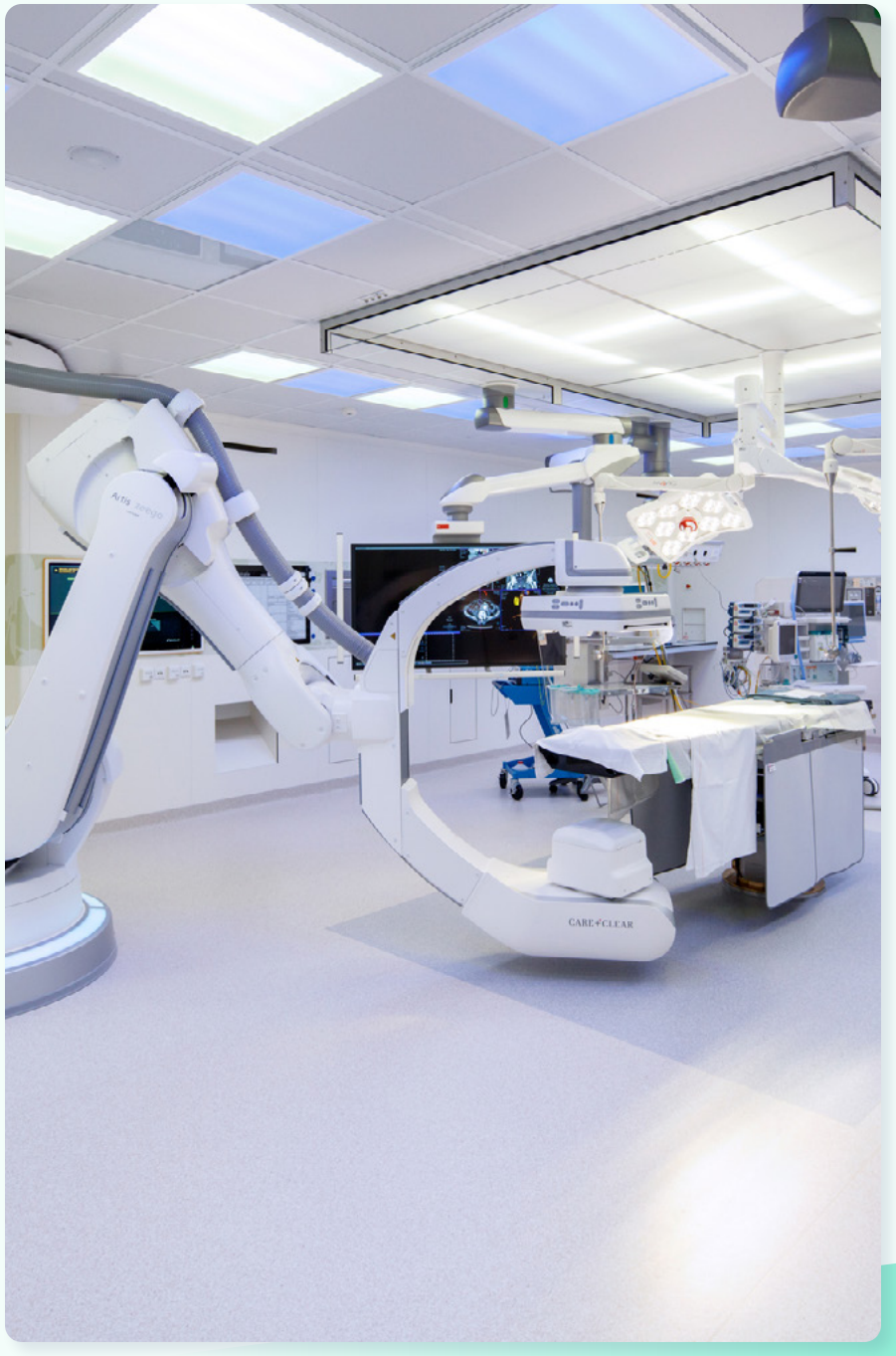
Gezonde Data

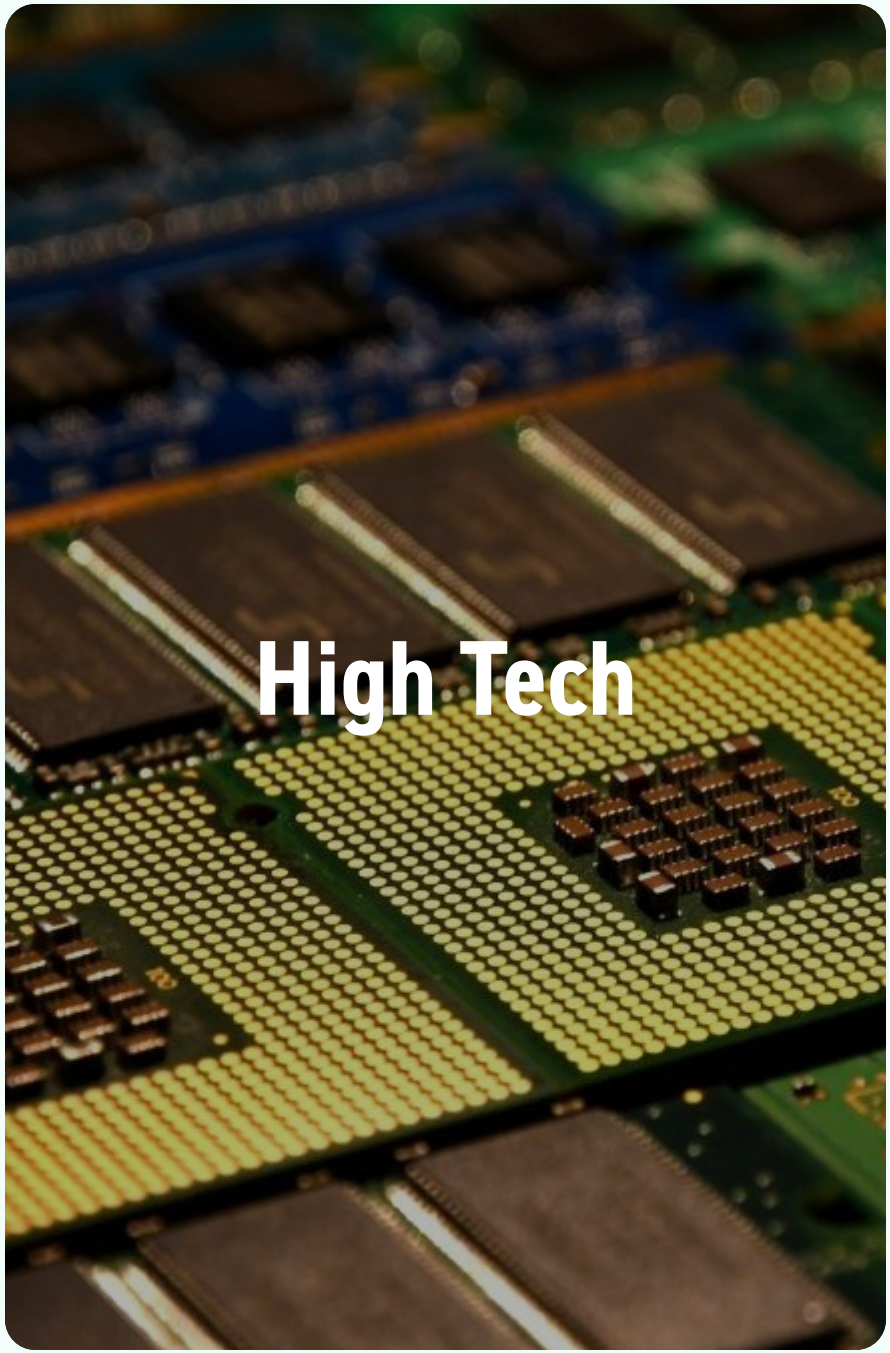
Doel

Gezonde Data richt zich op de ontwikkeling van een veilige en geïntegreerde data-infrastructuur die persoonlijke gezondheidsgegevens vanuit de thuissituatie koppelt aan beveiligde zorgsystemen. Dit is essentieel voor zowel preventieve zorg als optimale, persoonsgerichte behandeling. Door deze infrastructuur te verbinden met proeftuinprojecten en field labs in de wijk, wordt digitale zorg toegankelijker en effectiever.

Resultaat

Gezonde Data is opgenomen in de subsidieaanvraag voor de 6e tranche van de Regio Deal. De aanvraag is in het najaar van 2024 ingediend en helaas is begin 2025 bericht ontvangen dat onze regio geen bijdrage ontvangt van het Rijk. Er zullen alternatieve financieringsbronnen worden onderzocht om de verdere ontwikkeling en implementatie van het project te ondersteunen.

High Tech

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is een van de belangrijkste hightechregio's in Nederland en speelt een cruciale rol in de halfgeleiderindustrie (semicon). De regio is, na Brainport Eindhoven, de tweede grootste semicon-regio van Nederland en huisvest vier van de zes grootste chipbedrijven in Nederland. Met internationaal toonaangevende bedrijven als NXP, Nexperia, Besi en Ampleon is onze regio hét centrum voor de ontwikkeling en productie van microchips.

Op de Noviotech Campus in Nijmegen staat de enige chipfabriek van Nederland, waar NXP al decennialang miljarden chips produceert voor de wereldwijde markt. Nederland behoort, samen met de Verenigde Staten en Japan, tot de weinige landen met een compleet geïntegreerde halfgeleiderindustrie. Naast Brainport Eindhoven, dat zich richt op de productie van chipmachines, heeft Lifeport een sterke positie in de ontwikkeling en productie van de chips zelf.

Met meer dan 10.000 medewerkers is de hightechsector een essentiële economische motor voor de regio. Door de snelle technologische ontwikkelingen en de vergrijzing is er de komende jaren behoefte aan nog eens 10.000 extra werknemers. De semicon-sector telt circa 50 bedrijven, met een gezamenlijke omzet van €3,5 miljard. Hiermee vertegenwoordigt de regio meer dan 10% van de totale semicon-sector in Nederland.

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is een strategische hotspot voor de halfgeleiderindustrie en een essentiële pijler voor de toekomst van de Nederlandse, Europese en mondiale chipsector.

Naar inhoudsopgave

Bijdrage Nationaal Versterkingsplan Microchip-Talent – Lifeport Regio Arnhem-Nijmegen

Doel

De halfgeleiderindustrie is één van de pijlers van de Nederlandse economie en speelt een cruciale rol in innovatie, digitalisering en technologische vooruitgang. Met de verwachte groei in de vraag naar chips en de wereldwijde concurrentie in de semiconductormarkt, is het essentieel om te investeren in talentontwikkeling. Het aantrekken, opleiden en behouden van technisch talent is dé sleutel tot het versterken en laten meegroeien van het Nederlandse semicon-ecosysteem. In Lifeport Regio Arnhem Nijmegen, de tweede semicon regio van Nederland – en de enige waar chips in grote volumes worden geproduceerd – hebben we een consortium gevormd van bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Gezamenlijk is een uitgebreid plan opgesteld om het in Nederland én onze regio benodigde talent te ontwikkelen. Dit consortium richt zich op:

- Het ontwikkelen van gerichte opleidingen en leertrajecten, van mbo tot wo, die aansluiten op de behoeften van de semiconsector.
- Het creëren van hybride leer/werkomgevingen waarin studenten direct praktijkervaring opdoen binnen toonaangevende bedrijven zoals NXP, Nexperia en Ampleon.
- Het enthousiasmeren van jongeren en zij-instromers voor een technische carrière in de halfgeleiderindustrie.
- Het versterken van de positie van de Lifeport Regio Arnhem Nijmegen als dé tweede semicon-hotspot van Nederland, naast Brainport Eindhoven.
- Investeringen in bereikbaarheid, woningbouw en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor talent en bedrijven.

Deze gezamenlijke inspanningen sluiten naadloos aan op het nationale beleid om de Nederlandse halfgeleiderindustrie internationaal competitief te houden en verder te laten groeien. In nauwe samenwerking met Brainport Eindhoven en het bredere semicon-ecosysteem zetten we concrete stappen om dit plan te realiseren.

Resultaat

Op 27 september 2024 hebben wij onze bijdrage aan het Nationaal Versterkingsplan Microchip Talent ingediend bij het Rijk en Brainport Eindhoven. Sindsdien hebben we, samen met ons consortium, intensief gewerkt aan de verdere uitwerking van onze plannen en de afstemming met relevante partners. In het eerste kwartaal van 2025 verwachten we te starten met de uitvoering van de eerste initiatieven. Daarnaast blijven we in nauw overleg met het Rijk en Brainport Eindhoven om onze positie als tweede semicon-regio van Nederland verder te versterken. Door gezamenlijk in te zetten op talentontwikkeling, innovatie en investeringen in de keten, zorgen we ervoor dat Nederland zijn toppositie in de halfgeleiderindustrie behoudt en verder uitbouwt.

"Bij NXP geloven we dat samenwerking essentieel is om de Nederlandse halfgeleiderindustrie te versterken. Het Nationaal Talentplan Semicon in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen biedt een unieke kans om talent te ontwikkelen en de brug te slaan tussen onderwijs en semiconsector. Samen investeren we in de toekomst van innovatieve chiptechnologie in Nederland."

Jan-Paul Kimmel
Social Responsibility Manager NXP Semiconductors Nijmegen

Oprichting semicon bedrijvennetwerk - Chiptech Gelderland

Doel

Chiptech Gelderland brengt semicon-bedrijven in de regio samen om innovatie, talentontwikkeling en het vestigingsklimaat te versterken. Dit netwerk stimuleert samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen, met een gezamenlijke missie en visie voor de toekomst van de halfgeleiderindustrie in Gelderland. Door een sterke regionale positionering en gerichte initiatieven wordt de sector klaargestoomd voor verdere groei en internationale concurrentie.

Resultaat

Het ambitiedocument is nagenoeg afgerond en de vier programmalijnen zijn vastgesteld. In januari 2025 wordt een concrete planning gepresenteerd, waarmee de eerste initiatieven van het netwerk van start gaan.

Slimme Duurzaamheid

Voor de economische groei van onze clusters en een toekomstbestendige Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is een circulaire, klimaatadaptieve basis met een gezond ecosysteem essentieel. Dit versterkt natuur, infrastructuur en gezondheid, terwijl tekorten aan schoon water, grondstoffen en een gezonde leefomgeving de brede welvaart bedreigen.

Helixgroep Slimme Duurzaamheid

Doel

De helixgroep Slimme Duurzaamheid versnelt duurzame transities in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen, met focus op een gezonde en duurzame leefomgeving. De helixgroep verbindt overheid, onderwijs- en kennisinstellingen en bedrijfsleven structureel om duurzame transities te versnellen. Dit gebeurt via strategische advisering, consortiavorming (versterking ecosysteem), helpen vinden van cofinanciering en de versterking van thematische hubs. In 2024 is de samenwerking binnen de helixgroep verdiept, met afspraken over ambities, rollen en een gezamenlijke agenda. Er wordt gewerkt aan een sterker netwerk van circulaire bedrijven en hubs, ondersteund door evenementen die duurzame innovatie bevorderen. Slimme duurzaamheid is de motor achter de groei van de topsectoren Energy, Health en High Tech. Door innovaties in klimaatadaptatie, circulair en duurzaam bouwen, en de grondstoftransitie te stimuleren, bouwen we aan toekomstbestendige bedrijven en een veerkrachtige economie.

Resultaat

De helixgroep Slimme Duurzaamheid, met 10 regionale partners uit de triple helix, is afgelopen jaar maandelijks samengekomen om te werken aan versterking van de kennis- en innovatiehubs rond klimaat adaptatie, toekomstbestendig bouwen en circulaire economie. Daar waar gewenst is een lobby gevoerd, zoals voor het opnemen van regionale bedrijventerreinen in het Groeifondsprogramma Werklandschappen van de toekomst, waar de Noviotech Campus de status van landelijk ambassadeursterrein heeft gekregen. Daarnaast is gestart met het in kaart brengen van bedrijven met duurzame certificeringen, uitgevoerd door helixpartner HAN University of Applied Sciences. De interactieve Lifeport kaart visualiseert bedrijven met een duurzaam profiel, waarmee circulaire samenwerking wordt geïnitieerd. De helixgroep heeft bijgedragen aan evenementen zoals het Lifeport Circulair Festival en de Week van de Circulaire Economie, door organisatie, workshops en verslaglegging.

Strategische duurzaamheidsagenda

Doel

De strategische agenda's van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) en The Economic Board op het gebied van circulaire economie en duurzaamheid worden versterkt en beter op elkaar afgestemd. Door samenwerking tussen regionale partners worden innovatieve initiatieven ontwikkeld en opgeschaald, met een focus op klimaatadaptatie, circulariteit en waterbeheer.

Resultaat

Watercongestie door Hogeschool Van Hall Larenstein als nieuw urgent thema binnen Slimme Duurzaamheid erkend. In 2024 is vooral de samenwerking met de GMR versterkt. Dat heeft geleid tot concrete samenwerkingsafspraken tussen The Economic Board (de ambassadeurs Slimme Duurzaamheid) en de Groene Metropoolregio (Opgavemanager Circulaire Regio), om gezamenlijk een sterke beweging met bijbehorend netwerk te verstevigen. Een voorbeeld van synergie is de vertaling van de WUR 2120-visie naar een breed Europees project binnen Pathways to Resilience, waarbij de GMR en Soil Valley als partners zijn aangesloten. Daarnaast is bij de GMR Park Lingezegen geselecteerd als nieuw Living Lab rond waterbeheer en klimaat adaptatie.

Kennis- en Innovatiehubs

Doel

De Kennis- en Innovatiehubs versnellen de transitie naar een duurzame, circulaire en klimaatbestendige Lifeport Regio Arnhem-Nijmegen. De focus ligt op drie cruciale transitieopgaven: klimaat-adaptatie, circulair bouwen en de circulaire economie. Hierdoor worden drie thematische hubs ondersteund: Soil Valley (klimaat-adaptatie), Via-T (circulair bouwen) en de Hub Circulaire Topregio (circulaire economie). In deze kennis- en innovatienetwerken werken overheid, onderwijs, onderzoek en ondernemers samen om duurzame oplossingen te versnellen en op te schalen. De helixgroep stimuleert waar nodig het netwerk, bevordert kennisdeling en creëert mogelijkheden voor praktische toepassingen

Resultaat

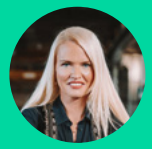
Binnen deze drie hubs is gewerkt aan uitwerking van de vier voorstellen voor de Regio Deal Arnhem-Nijmegen: Soil Valley, Lifeport Cool Lab, Via-T en de Circulaire Topregio (met de hub Gezond Circulair).

Opgave 2

Stimuleren en ondersteunen van bedrijvigheid en ondernemerschap

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen telt meer dan 20.000 mkb-bedrijven, die samen de drijvende kracht vormen achter de regionale economie. Hun ondernemerschap zorgt voor groei, innovatie en economische vitaliteit in onze regio. Tegelijkertijd staan veel ondernemers voor uitdagingen op het gebied van duurzaamheid, digitalisering, financiering, personeelswerving en netcongestie. Om mkb'ers hierin te ondersteunen worden er diverse inspirerende kennissessies en bijeenkomsten georganiseerd. Voor ondernemers in de regio Arnhem-Nijmegen is toegang tot passende financiering en ondersteuning essentieel om te groeien en innoveren. Hieronder een beknopt overzicht.

"AI biedt MKB-bedrijven de kans om slimmer te werken en processen te automatiseren. Met het MKB Datalab krijgt het midden- en kleinbedrijf de kans om AI praktisch en efficiënt in te zetten. Van data naar slimme inzichten samen maken we innovatie toegankelijk!"

Chantal Peters
Eigenaar EKI & Papierfabriek Nijmegen

AI en Economie

Doel

De regio Arnhem-Nijmegen positioneren als een toonaangevend centrum voor AI-innovatie door unieke ontwikkelingen, toepassingen en samenwerkingen zichtbaar te maken. Daarnaast wordt gestreefd naar een grotere economische impact van AI door ondernemers actief te betrekken en de regio nationaal en internationaal op de kaart te zetten.

Resultaat

In samenwerking met Boardleden vanuit ondernemers en kennisinstellingen is een AI-strategiepaper ontwikkeld, dat richting geeft aan de versterking van de AI-economie in de regio. Dit document biedt een routekaart om AI-economie in de regio Arnhem-Nijmegen te versterken. Uitkomst is dat er meerdere kennis AI sessies worden gehouden voor ondernemers. Dit wordt gedaan door de Radboud Universiteit en de HAN University of Applied Sciences. Hiermee wordt met AI gericht op kennisdeling, talentbehoud en -aantrekking. Innovate heeft in samenwerking met The Economic Board en Briskr een Innovate Meetup over AI georganiseerd waar bezoekers met elkaar in contact kwamen over AI. The Economic Board was destijds mede initiator van dit MKB-Datalab. Het MKB-Datalab Oost ondersteunt mkb-ondernemingen in Oost-Nederland bij het efficiënter ondernemen met behulp van data en kunstmatige intelligentie. Studenten AI en Datascience van de Radboud University Nijmegen gaan aan de slag met data- en AI-vraagstukken van mkb-ondernemers.

Meet ups met bedrijfsleven

Doel
Ondernemers in de regio Arnhem-Nijmegen ondersteunen met hun vraagstukken op het gebied van samenwerking, financiering, arbeidsmarkttekorten etc.

Resultaat
Bezoek aan enkele ondernemers tijdens de week van de circulaire economie en de Dag van de ondernemer, aansluiten bij partner- en netwerkbijeenkomsten, realiseren van partnerovereenkomsten met ondernemers voor (financiële) bijdrage aan diverse programma's en projecten en overige bezoeken aan individuele bedrijven en netwerkbijeenkomsten.

Parel Award

Doel
Twee keer per jaar reikt The Economic Board de Lifeport Parel-Award uit aan bedrijven en organisaties die zich onderscheiden door interessante innovaties of juist door hun beproefde bedrijfsprocessen. Organisaties met impact door grootte, bereik of innovatie, werkzaam op het gebied van Energy, Health, High Tech, Food of duurzaamheid. De prestaties van deze bedrijven zijn een inspiratie voor andere bedrijven en zetten onze regio (inter)nationaal op de kaart.

Resultaat
Op 11 juni ontving Save Plastics de eerste Parel-award 2024. Save Plastics, een innovatieve en sociale onderneming, is een initiatief dat plastic afval hergebruikt voor duurzame bouwmaterialen en producten. Op 4 oktober ontving Modderkolk uit Wijchen de Lifeport Parel Award als erkenning voor hun innovatieve bijdrage aan de regio. Modderkolk staat voor innovatieve technische oplossingen in water, industrie en zorg, waarbij samenwerking en kennisdeling centraal staan om technologische ontwikkelingen in de regio te stimuleren.

"De Parel Award erkende onze innovatieve aanpak in het hergebruiken van moeilijk recyclebaar huishoudelijk plastic afval voor duurzame bouwmaterialen en producten. De award versterkte de zichtbaarheid van Save Plastics als circulaire koploper en opende deuren naar nieuwe samenwerkingen en kansen."

Bram Peters
Directeur Save Plastics

BANN

Doel
Start-ups en scale-ups in de regio ondersteunen door hen in contact te brengen met investeerders, met een specifieke focus op medische hightech. Dit netwerk stimuleert ondernemerschap en bevordert investeringskansen.

Resultaat
Het Business Angel Netwerk Nijmegen, opgezet door Briskr, Oost NL, Gemeente Nijmegen, Rabobank en The Economic Board, verbindt start-ups en scale-ups met investeerders. Het accent ligt op medische High Tech. Door dit netwerk kunnen vraag en aanbod van investeringen beter op elkaar worden afgestemd. Tijdens de drie bijeenkomst in 2024 presenteerden steeds vier start-ups hun investeringsvraagstukken aan potentiële investeerders, wat leidde tot waardevolle connecties en financieringsmogelijkheden.

MKB Dienstverlening

Doel
Het midden- en kleinbedrijf laten profiteren van de innovatie en transities binnen de regio, met focus op digitalisering, AI, verduurzaming en energietransitie.

Resultaat
Mkb bedrijven uit verschillende sectoren zijn aangesloten bij het MKB Lab voor AI en honderden bedrijven dragen via de Regio Deal bij aan de verduurzaming van bedrijventerreinen. Daarnaast worden circulaire evenementen georganiseerd en wordt de ontwikkeling van energy hubs actief ondersteund. Daarnaast ondersteunen we verduurzaming van bedrijven via het REE en organiseren we circulaire evenementen in samenwerking met Lifeport@. Binnen de Regio Deal blijven we nadrukkelijk aandacht vragen voor verduurzaming, de energietransitie en de ontwikkeling van energy hubs.

Financieringskalender

Doel
Het ondersteunen van start- en scale-ups, evenals mkb-bedrijven met innovatieve uitdagingen, door hen te helpen bij zowel innovatie als financiering. De Financieringskalender is een gezamenlijk initiatief van ING, Rabobank en ABN-AMRO, in samenwerking met The Economic Board en Oost NL, om ondernemers te begeleiden in hun financieringsbehoeften.

Resultaat
Op lifeport.nl is een financieringskalender beschikbaar, die een overzicht biedt van relevante bijeenkomsten en evenementen rondom financiering.

2.2 Talent

Opgave 3

Arbeidsmarkt in balans

Samen werken aan een sterke arbeidsmarkt in de regio Arnhem-Nijmegen
De regio Arnhem-Nijmegen staat voor een grote uitdaging: een arbeidsmarkt in balans brengen en houden. Met 108 vacatures per 100 werkzoekenden is de krapte in 2024 duidelijk voelbaar, vooral in sectoren zoals gezondheid, hightech en energie. Zonder voldoende gekwalificeerd personeel dreigen belangrijke maatschappelijke opgaven – zoals de energietransitie, woningbouw, klimaatadaptatie en hervormingen in de zorg – in gevaar te komen. De regio Arnhem-Nijmegen blijft groeien, maar de genoemde uitdagingen op de arbeidsmarkt vragen om actie. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, bundelen bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden hun krachten binnen het Human Capital Akkoord regio Arnhem-Nijmegen. Dit samenwerkingsverband, gestart in 2023, richt zich op concrete oplossingen: een Leven Lang Ontwikkelen, gerichte bij- en omscholing, talentbehoud, internationale werving en het benutten van onbenut arbeidspotentieel. Met ingang van 2024 is de regie van het Human Capital Akkoord belegt bij The Economic Board.

"Met het Human Capital Akkoord zetten we in op een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Door samen te werken met bedrijven en onderwijsinstellingen, verbinden we talent aan de juiste kansen en zorgen we ervoor dat iedereen in onze regio mee kan doen en zich kan blijven ontwikkelen."

Laura Schutter
Senior Bestuursadviseur Arbeidsmarkt – gemeente Arnhem

Talentplan Energy – Arbeidsmatchplatform

Doel
Ontwikkeling van een (digitaal) platform dat werkgevers, publieke partners en onderwijsinstellingen samenbrengt om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt optimaal te matchen op basis van skills. Het arbeidsmatchplatform verbindt werkgevers, publieke partners en onderwijsinstellingen door vacatures, kandidaten en scholingsmogelijkheden te delen en een skillsgerichte aanpak te implementeren.

Resultaat
In Q3 2024 is financiering toegekend voor de opstart van een regionaal Arbeidsmatchplatform Energy voor Lifeport Regio Arnhem Nijmegen. Een kwartiermaker is aangesteld om bedrijven te betrekken en afspraken te maken. Tevens is vanuit verschillende private fondsen cofinanciering opgehaald. De lancering van het platform staat gepland voor Q1 2025.

Human Capital Akkoord – Optimalisatie financiële structuur en meerjarenfinanciering

Doel
Het realiseren van een duurzame financiële structuur en structurele financiering om de uitvoering van het Human Capital Akkoord te waarborgen. Dit omvat tevens de aanstelling van een programma-team. Hierdoor wordt continuïteit gegarandeerd en kunnen de ambities op het gebied van human capital effectief worden gerealiseerd.

Resultaat
In oktober 2024 is de subsidie uit de Regio Deal toegekend voor het project 'Samenwerken aan een arbeidsmarkt die werkt', waarmee een deel van de financiering voor de komende jaren is gewaarborgd. Hiermee worden talentplannen, programma's, projecten en samenwerkingsstructuren geïnitieerd en opgeschaald. In het eerste half jaar van 2024 zijn afspraken gemaakt met de HAN University of Applied Sciences, die de komende drie jaar zal monitoren op zowel de output van de individuele projecten en programma's en de relatie tot de doelen in het HCA, als op de outcome van het geheel, de impact op de regionale arbeidsmarkt. Per 1 september 2024 is een programma-manager aangesteld en is het programmateam verder gevormd.

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen - Talentplan Semicon

Doel
Versterken van het Nederlandse semicon-ecosysteem door het opleiden van meer technisch talent en de positionering van de Lifeport Regio Arnhem Nijmegen als tweede semicon-regio van Nederland. We willen al het talent – nationaal en internationaal - door middel van gerichte studiemogelijkheden een passende en duurzame plek geven in de semicon industrie in onze regio en elders in Nederland.

Resultaat
In de Lifeport Regio Arnhem-Nijmegen hebben we een consortium gevormd met bedrijven, kennisinstellingen en de overheid, en een uitgebreid plan opgesteld om dit talent te ontwikkelen. We willen dit plan verder uitvoeren in samenwerking met het Rijk, Brainportregio, regio Twente en het bredere semicon ecosysteem. Met het Talentplan en de Lifeport Chiptech Academy onderstrepen wij het belang van de strategische samenwerking tussen de regio's in een landelijke aanpak voor versterking van de halfgeleidersector en van het verdienvermogen van Nederland. Sinds onze indiening van het Nationaal Versterkingsplan Microchip Talent op 27 september werkt ons consortium intensief aan de verdere uitwerking en eerste implementaties in Q1 2025.

Digitaal Integraal in de Zorg

Doel
Ontwikkeling van een ‘cockpit’ die de opleidingsbehoefte van zorginstellingen in kaart brengt en koppelt aan gerichte interventies om zorgpersoneel te ondersteunen bij digitale transformatie.

Resultaat
De door HCA aangestelde kwartiermaker heeft in juni 2024 zijn rapport opgeleverd, waaruit blijkt dat zorginnovaties en personeelsbeleid onvoldoende samenkomen. In samenwerking met regionale partners zoals HAN University of Applied Sciences en werkgeversorganisatie WZW wordt gewerkt aan een vervolg en de opstart van pilotlocaties in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen.

“IT Student Lab werkt samen met het Human Capital Akkoord om IT-talent en regionale bedrijven te verbinden. Door deze samenwerking krijgen studenten inzicht in lokale en regionale carrièrekansen. Bedrijven kunnen vroegtijdig investeren in jong talent, wat de regio versterkt en de IT-sector toekomstbestendig maakt.”

Job Sluiter
IT Student Lab

Junior Techovium Wijchen

Doel
Het openen van een technieklab om Wijchense scholieren in een vroegtijdig stadium te inspireren en kennis te laten maken met Wetenschap en Techniek.

Resultaat
Op 5 november 2024 is het Junior Technovium Wijchen gelanceerd. Er is een gedragen en gedekt vierjarig projectplan met publiek private financiering opgezet en het JTW is operationeel. Het project is ondersteund en gefinancierd vanuit het Human Capital Akkoord.

HCA IT Student Lab

Doel
Verbinden van studenten met regionale bedrijven door het ontwikkelen van proof of concepts voor de energie- en gezondheidssector. Hierdoor worden studenten verbonden aan regionale bedrijven, die zo vroegtijdig talent kunnen aantrekken en toekomstige werknemers kunnen werven.

Resultaat
The Economic Board fungeerde in 2024 als launching customer en gaf de eerste groep studenten de opdracht een dashboard te ontwikkelen. Dit is eind 2024 succesvol opgeleverd (zie ook hoofdstuk 3.1-dashboard).

HCA ICT – Regionaal Actieplan

Doel
Ontwikkeling van een breed gedragen regionaal arbeidsmarktprogramma om het groeiende tekort aan ICT-professionals aan te pakken. Dit programma richt zich op aansluiting bij nationale initiatieven en toekomstige groeifondsaanvragen, met als doel een structurele en duurzame versterking van de ICT-arbeidsmarkt.

Resultaat
Eind 2024 is een regionaal plan opgeleverd en ingediend bij Platform Talent voor Technologie. Ondanks het wegvallen van het Nationaal Groeifonds worden mogelijkheden verkend om delen van het plan via andere kanalen te financieren en uit te voeren. We sluiten met de regionale partners aan bij deze landelijke ontwikkelingen om (delen van) het regionale actieplan ICT én andere HCA-projecten te kunnen uitvoeren.

Talentplan Energy – Techniekpromotie

Doel
Creëren van een regionale samenwerking voor techniekpromotie, met focus op alle leeftijden en zijinstroom, om instroom in techniek- en energiesector te vergroten.

Resultaat
Er is een verkenning opgezet naar de doorstart van TechGelderland. Deze heeft aangetoond dat er geen draagvlak is voor continuering, maar wel behoefte aan samenwerking en coördinatie van techniekpromotie. In 2025 wordt deze behoefte geconcretiseerd in projecten.

Symposium ‘Flexibiliteit in werk’

In december 2024 kwamen zo’n 50 bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen bijeen in Technoforum in Wijchen voor een symposium over innovatieve oplossingen voor arbeidsmarktvraagstukken. Thema’s zoals combinatiebanen, mantelzorg, internationaal talent en co-intelligentie stonden centraal, met inspirerende inzichten en samenwerking als rode draad. Het symposium opende met een krachtige oproep aan het Rijk om te blijven investeren in onderwijs, onderzoek en de instroom van internationaal talent – cruciaal voor de toekomst van Nederland. De organisatie was in handen van studenten Bedrijfskunde van HAN University of Applied Sciences in samenwerking met The Economic Board.

Expertgroep Human Capital Akkoord

The Economic Board team HCA adviseert over meerjarenplanvorming voor onze arbeidsmarktregio's. Vanuit ministerie SZW wordt geacht dat aansluiting arbeidsmarktregio's en human capital agenda's duidelijker wordt belegd in de planvorming en uitvoeringsstructuur. In onze regio zijn we al maanden aan het investeren in de onderlinge verbinding en het verdiepen in elkaars agenda's en leefwereld.

Eind 2024 is de expertgroep HCA opgezet met daarin experts op verschillende arbeidsmarktthema's vanuit de regio. De expertgroep heeft als doel om de lange termijn samenwerking te versterken, versnippering tegen te gaan en de realisatie van de HCA te verbinden aan bestaande arbeidsmarktinstrumenten. In de expertgroep wordt gezamenlijk gekeken naar een toekomstbestendige strategie op basis van lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. De expertgroep fungeert tevens ook als klankbord groep voor het HCA team en geeft advies op lopende projecten en programma's en de verankering daarvan in het bestaande ecosysteem.

2.3 Regionale welvaart en welzijn

Opgave 4

De triple helix als hulpmotor voor brede welvaart

Brede welvaart draait om het welzijn van mensen en omvat meer dan werk en inkomen. Het gaat ook over gezondheid, onderwijs, milieu, sociale cohesie, persoonlijke ontwikkeling en veiligheid. Hoewel de regio Arnhem-Nijmegen sterke punten heeft, zoals sociale structuren, goede werk-privébalans en hoogwaardig onderwijs, zijn er uitdagingen op het gebied van gezondheid, milieu, inkomen en wonen. Economische groei brengt kansen, maar ook risico's zoals druk op ruimte, mobiliteit en luchtkwaliteit. Gerichte investeringen en beleidsmaatregelen zijn nodig om zwakke plekken aan te pakken en brede welvaart voor iedereen te vergroten.

The Economic Board werkt aan brede welvaart door economische en sociale doelen te combineren. Uitdagingen op het gebied van wonen, werken en mobiliteit worden met elkaar verbonden en aangepakt door slimme, concrete en praktische oplossingen te ontwikkelen. De focus ligt niet alleen op financiële groei, maar ook op het welzijn en de bloei van de gemeenschap. Alle programma's en projecten van The Economic Board dragen bij aan de versterking van brede welvaart en het welzijn van de inwoners in de regio. De regio staat onder druk door personeelstekorten, klimaatproblemen en groeiende ongelijkheid. Brede welvaart vereist een evenwicht tussen economische groei en duurzaamheid. Prioriteiten zijn talentbehoud, inclusie, woningnood en het verbeteren van infrastructuur, met betrokkenheid van overheden, bedrijven, onderwijs en maatschappelijke organisaties.

Lifeport Scholarship

Doel

Op initiatief van de HAN University of Applied Sciences, Hogeschool Van Hall Larenstein, ArtEZ en Radboud Universiteit heeft The Economic Board in 2023, samen met deze kennisinstellingen, het Lifeport Scholarship opgericht. Dit scholarship biedt cruciale ondersteuning aan studenten uit crisisgebieden die studeren aan een van onze onderwijsinstellingen. Het initiatief combineert humanitaire hulp met het aantrekken en behouden van talent voor de regio. Dankzij de financiële steun van ondernemers krijgen deze studenten in de regio Arnhem-Nijmegen hulp bij hun levensonderhoud, zodat zij hun studie hier kunnen voortzetten of succesvol afronden.

Resultaat

Vanaf de start van het studiejaar 2024-2025 zijn opnieuw aanvragen binnengekomen voor het Lifeport Scholarship, met vier extra studenten die in aanmerking komen voor ondersteuning. In totaal hebben inmiddels 15 studenten, verspreid over de vier kennisinstellingen, financiële hulp ontvangen om hun studie in de regio Arnhem-Nijmegen voort te zetten of af te ronden. Dit onderstreept de impact van het Scholarship, dat niet alleen humanitaire steun biedt, maar ook talent aantrekt en behoudt voor de regio. Hiermee is de financiële ondersteuning voor studenten voorlopig beëindigd, aangezien het budget van het scholarship is volledig benut.

JINC-samenwerking

Doel

JINC zet zich in voor een samenleving waarin iemands achtergrond niet de toekomst bepaalt en elk kind gelijke kansen krijgt. Honderdduizenden kinderen groeien op in een omgeving met hoge werkloosheid en een gebrek aan rolmodellen. Daarom helpt JINC jongeren van 8 tot 16 jaar bij een sterke start op de arbeidsmarkt. The Economic Board ondersteunt JINC actief met diverse projecten.

Resultaat

In het voorjaar namen meerdere boardleden van The Economic Board deel aan de sollicitatietraining, een van de initiatieven van JINC. Hierbij leren ondernemers uit het bedrijfsleven en de overheid leerlingen essentiële sollicitatievaardigheden.

Een ander krachtig initiatief van JINC is Baas van Morgen. Op 6 juni droeg de top van toonaangevende organisaties in Nederland hun functie voor één dag over aan een leerling uit een sociaaleconomisch kwetsbare omgeving. Dit bood jong talent niet alleen een uniek kijkje in het bedrijfsleven, maar ook een waardevolle ervaring die hun toekomstperspectief vergroot. Ook enkele leden van The Economic Board gaven hun positie voor een dag uit handen en droegen zo direct bij aan het creëren van nieuwe kansen voor deze jongeren.

Naar inhoudsopgave

Opgave 5

Instrumenten ter ondersteuning van publiek-private ecosystemen

Regio Deal

Doel

De Regio Deal is gericht op het aanpakken van belangrijke uitdagingen en het versterken van de leefbaarheid, woonomgeving en werkomstandigheden voor inwoners en ondernemers in de regio Arnhem-Nijmegen. Samen met het Rijk investeert de regio in een 'Gezonde groene groei' door innovatieve oplossingen te bieden voor complexe vraagstukken op het gebied van zorg, woningbouw, economie en arbeidsmarkt.

Resultaat

De Regio Deal 'Gezonde groene groei' is een samenwerking tussen het Rijk en de regio (Groene Metropoolregio, The Economic Board en provincie Gelderland) en richt zich op de aanpak van belangrijke opgaven en de verbetering van de kwaliteit van leven, wonen en werken (zgn. brede welvaart) in de regio Arnhem-Nijmegen. De Regio Deal omvat zes programmalijnen, waarin dertien projecten zijn ondergebracht. Deze projecten worden uitgevoerd binnen consortia die samenwerken volgens het triple helix-model. Sinds de openstelling van de subsidieregeling op 2 april 2024 verloopt de toekenning van Rijksmiddelen voorspoedig. Binnen acht maanden was 80% van de projecten toegekend. Vanuit het Rijk wordt geadviseerd om, aanvullend op het jaarlijkse Rijk-Regio overleg, een gebiedsgerichte benadering te hanteren. Dit betekent dat er een integrale investeringsagenda wordt opgesteld die zowel fysieke als sociale opgaven omvat. Regio Arnhem-Nijmegen is uitgenodigd om als een van de drie pilotregio's deze aanpak te verkennen, los van de Regio Deal en andere lopende projecten, via een zogeheten 'gebiedstafel'.

In oktober 2024 is een aanvraag ingediend voor een volgende Regio Deal. Aangezien slechts een deel van de Regio Deal 4e tranche is toegekend, is een aantal overgebleven projecten opgenomen voor een regio propositie binnen de 6e en laatste tranche Regio Deals. Begin februari 2025 ontvingen we bericht dat onze regio geen middelen toegewezen krijgt uit deze zesde tranche.

Lobby

Doel

Belangen en initiatieven van de regio Arnhem-Nijmegen zijn vaak nog te weinig bekend bij belangrijke spelers in Den Haag, Europa en in de samenwerking met Duitsland. The Economic Board lobbyt al dan niet in samenwerking met de provincie en de Groene Metropoolregio bij het Rijk om de regionale belangen kenbaar te maken en hoe deze bijdragen aan de ontwikkeling van Nederland en Europa. Dit wordt gedaan door evenementen te organiseren en gesprekken te voeren met ambtenaren en bewindspersonen. Maar ook lobby richting de provincie is belangrijk.

Resultaat

- **Werkbezoek leden Provinciale Staten Gelderland**
  Leden van Provinciale Staten Gelderland bezochten op uitnodiging van The Economic Board en de GMR de regio Arnhem-Nijmegen. De provincie is een onmisbare partner in het realiseren van de ambities voor onze regio. Bij Landwinkel de Woerd bespraken zij de verstedelijkingsopgave, het groen-blauwraamwerk en mobiliteitsopgave. Op Industriepark Kleefse Waard werd Connectr - Energy innovation bezocht. In het testcentrum van ElaadNL leerden Statenleden over slim en duurzaam opladen van elektrische voertuigen.

- **Metropoolcafé in Den Haag**
  Het Metropoolcafé in Den Haag vergrootte de zichtbaarheid van de regio Arnhem-Nijmegen in Den Haag. Deze bijeenkomst stond in het teken van toekomstige ontwikkelingen in Nederland en de regio. Gesprekken met Kamerleden, ministeriële ambtenaren en bestuurders benadrukten de samenwerking tussen Rijk en regio.

- **Elektriciteitsnetwerk op slot – Bericht TenneT**
  De gevolgen van het bericht van TenneT dat het elektriciteitsnetwerk in Gelderland de grens heeft bereikt heeft gevolgen voor onze woningbouw en bedrijfsterreinen opgave. The Economic Board, VNO-NCW en Provincie Gelderland vragen netbeheerders om maatwerkoplossingen.

- **Werkbezoeken ministeries en ambassades**
  The Economic Board ontving ministeriële directies en ambtenaren. Het Ministerie van EZK besprak Smart Energy Hubs bij bedrijventerreinen zoals Innofase en AVR. OCW en SZW spraken over arbeidsmarktontwikkelingen, talentbehoud en Leven Lang Ontwikkelen. Het ministerie van OCW bezocht de regio over de Wet Internationalisering in Balans (WIB). Verschillende Boardleden gingen met de ambtenaren van het ministerie in gesprek over de consequentie van het wetsvoorstel voor de regio Arnhem-Nijmegen. Een waardevol gesprek waar het belang van het internationaal talent in de regio Arnhem-Nijmegen door iedereen aan tafel werd erkent. Directieleden van de ministeries EZK en BZK brachten een werkbezoek aan het High Tech Semicon Cluster in Nijmegen.

  Rondom de Europese Verkiezingen kwamen enkele Europarlementariërs naar onze regio. Tijdens hun bezoek is gesproken over de triple helix samenwerking in onze regio en de opgaven waar we als

regio voor staan. De Europarlementariërs spraken met NXP over de rol van de regio in de High Tech- en semiconsector en aansluitend maakte hij kennis met het belang van academische zorg en het belang van investeren in onderzoek in het Radboudumc.

- **Lifeport Semicon**
  Een consortium uit de semiconsector Arnhem-Nijmegen heeft een talentplan opgesteld binnen het Nationaal Versterkingsplan Microchip-talent. De Profilering Lifeport Regio Arnhem Nijmegen voor het Nationaal Versterkingsplan Microchip-talent is een talentplan voor de chipsector dat zich inzet om de aansluiting tussen onderwijsinstellingen en bedrijfsleven te versterken. Vanuit Brainport is positief gereageerd voor een samenwerking met de totale as van de Semicon sector, inclusief regio Arnhem-Nijmegen. Van belang is dat we meer aandacht hiervoor krijgen in Den Haag. Parallel zijn we de samenwerking met Brainport gezamenlijk met aangrenzende regio's aan het uitwerken.

- **Bezoek Commissaris van de Koning en Gedeputeerden**
  Het bezoek aan Connectr - Energy Innovation richtte zich op netcongestie en innovatieve oplossingen. De regio Arnhem-Nijmegen speelt een cruciale rol in energie-innovatie. Er werd gepleit voor een Nationaal Kennis- en Innovatiecentrum Netcongestie in de regio.

- **Lifeport Café – Energy Den Haag**
  In december organiseerde The Economic Board het Lifeport Café - Energy, waar Alliander, VNO-NCW, Connectr en Provincie Gelderland spraken over de energietransitie. Overheden, ondernemers en onderwijsinstellingen bespraken kansen voor netcongestie met ministeries en Kamerleden.

- **Europese Initiatieven**
  European Week of Regions and Cities – Presentatie over waterstof en de aansluiting van Oost-Nederland op de Europese waterstof-backbone. Samen met NXP werd de semiconsector belicht.

  European Hydrogen Week – Lancering van Hydrogen Valley East Netherlands en presentatie van onze Hydrogen (waterstof) position paper in het Holland Paviljoen in Brussel. Samenwerking tussen The Economic Board, Twente Board, Oost NL en Duitse partners om een grensoverschrijdende waterstofvallei te vormen.

Lifeport Café Energy – Den Haag

Kennismissie Marokko waterstof

Doel

De kennismissie naar Marokko had een tweeledig doel. Enerzijds werkt Marokko aan de bouw van een gigantisch zonnepark voor de productie van groene waterstof en zoekt daarbij kennis en expertise van ondernemers en kennisinstellingen. Anderzijds heeft de regio Arnhem-Nijmegen in de komende jaren groene waterstof nodig om de Gelderse industrie te verduurzamen. Deze missie bracht beide werelden samen om mogelijkheden voor samenwerking en kennisuitwisseling te verkennen.

Resultaat

The Economic Board heeft i.s.m. Eco-Stream een verkenningsmissie naar Marokko georganiseerd rondom waterstof. Van 20 tot 22 mei 2024 heeft een delegatie van 25 deelnemers uit de overheid, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en de energiesector uit de regio Arnhem-Nijmegen en de Duitse grensregio een kennismissie naar Marokko gemaakt. Doel was het verkennen van samenwerkingsmogelijkheden en kennisuitwisseling op het gebied van waterstof, zowel op nationaal als regionaal niveau. Deze missie heeft een belangrijke basis gelegd voor verdere samenwerking tussen Marokko, Duitsland en Nederland, met het oog op een duurzame en welvarende toekomst.

Ontwikkeling nieuw Strategisch Plan 2026-2030

Het huidige strategische plan van The Economic Board loopt af in 2025, waardoor de organisatie zich op een cruciaal moment bevindt. Ter voorbereiding op de strategische overgang is input verzameld van belangrijke stakeholders uit de regio. Deze input is gebundeld in het rapport ‘Kwalitatief Evaluatieonderzoek The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen’. Op basis van deze inzichten en verschillende onderzoeksrapporten en diverse gesprekken is een nieuw strategisch plan ontwikkeld voor de periode 2026-2030, waarin brede welvaart, innovatie en economische groei in de Lifeport Regio Arnhem Nijmegen centraal staan.

Op basis van gesprekken met overheden, ondernemers, ondernemersverenigingen en onderwijs- en kennisinstellingen is een nieuw strategisch plan ontwikkeld. Dit plan, dat begin 2025 wordt opgeleverd, zet in op brede welvaart, innovatie en economische groei in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen. Door de focus te leggen op de drie clusters Energy, High Tech en Health, hebben we een sterke economische impuls gerealiseerd. Innovaties in digitalisering, energietransitie en gezondheid moeten bijdragen aan een betere levenskwaliteit voor iedereen. De kernclusters blijven de economische motor, met Food, AI, duurzaamheid en Human Capital als verbindende thema’s.

Met dit strategisch plan wordt de economische potentie van de regio Arnhem Nijmegen optimaal benut. De focus op brede welvaart, innovatie en economische groei in de kernclusters, gecombineerd met verbindende thema’s als duurzaamheid en digitalisering, zorgt voor een toekomstbestendige en aantrekkelijke regio voor ondernemers, inwoners en kennisinstellingen.

Samenwerking gemeenten regio Arnhem-Nijmegen

Doel
Gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen informeren over de activiteiten van The Economic Board.

Resultaat
Ook in 2024 is er door de directeur samen met een Boardlid een bezoek gebracht aan de gemeenten (college, raad of commissiebijeenkomsten) in de regio Arnhem-Nijmegen. Naast een update over de activiteiten van The Economic Board en de versterking van de samenwerking met de gemeenten is er waardevolle input opgehaald voor het nieuwe strategisch plan 2026- 2030. Gemeente Berg en Dal heeft besloten om vanaf 1 juli 2024 weer deel te nemen aan The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen.

"Samenwerken binnen Lifeport Leren en innoveren draagt bij aan de ontwikkeling van kennis en innovatie in de regio, en bouwt en versterkt bruggen tussen onderwijs, onderzoek en praktijk. In Lifeport Regio Arnhem Nijmegen maken we, samen met onze partners uit het werkveld, impact én leiden we "changemakers" op voor een vitaal en duurzame toekomst."

Cécile de Boer
Strategisch adviseur in- & externe betrekkingen – HAN University of Applied Sciences

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen

Lifeport Regio Arnhem-Nijmegen is het merk waarmee de regio zich als één herkenbaar geheel presenteert richting het Rijk, Brussel en Europa. Onder de naam Lifeport versterken we de zichtbaarheid van de regio Arnhem-Nijmegen en tonen we de kracht en potentie van deze innovatieve hub voor een duurzame en vitale samenleving. Lifeport draagt bij aan een verbeterde brede welvaart, met de mens en inwoner centraal.

Het afgelopen jaar is samen met de Board en diverse boardleden het narratief van Lifeport aangescherpt. Dit benadrukt de essentie en het onderscheidend vermogen van Lifeport nog sterker. We bouwen samen aan een vitale en duurzame samenleving, waarin innovatie en samenwerking de sleutel vormen.

Binnen deze merkstrategie is gestart met de profilering van alle kennisinstellingen in de regio Arnhem-Nijmegen onder Lifeport. Het initiatief Lifeport Leren en Innoveren, opgezet door de kennisinstellingen, richt zich op samenwerking en gezamenlijke profilering binnen de regio. Uit een Why-How-What-analyse en een implementatieplan blijkt dat Leren en Innoveren de verbindende factor is in het netwerk. Naast de Boardleden hebben ook ArtEZ, Yuverta en Rijn IJssel zich aangesloten. Eind 2024 hebben ook de wethouders economie van de Productieve Regio aangegeven Lifeport te omarmen en mee te helpen om verdere invulling te gaan geven. Hiermee gaan we dit initiatief gezamenlijk tot een succes maken.

Hoofdstuk 3

Organisatie & financien

3.1 Organisatiestructuur

The Economic Board stimuleert samenwerking voor een vitaal en duurzaam leven in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen. The Economic Board is een dynamisch netwerk van organisaties die samenwerken aan innovaties binnen de speersectoren Energy, Health en High Tech. Dit draagt bij aan de groei van de brede welvaart in de regio. Door sterke verbindingen te leggen binnen de regio Arnhem-Nijmegen, zet The Economic Board de economische kracht van de regio in om samenwerking binnen de triple helix – ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen en overheid – te versterken.

De Board bestaat uit 18 topbestuurders en CEO's van kennis- en onderwijsinstellingen, overheden en bedrijven. Zij bepalen de strategische koers en zetten hun netwerk actief in als ambassadeurs voor de belangrijkste thema's en projecten binnen Lifeport Regio Arnhem Nijmegen.

Het projectbureau ondersteunt op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Het brengt kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheden samen en legt de basis voor samenwerking en allianties. Afhankelijk van de behoeften van projecten en programma's vervult The Economic Board verschillende rollen. Het projectbureau wordt geleid door een algemeen directeur en bestond in 2024 uit 15 medewerkers (7,27 fte). Niet alle medewerkers zijn in dienst van The Economic Board; sommige, zoals strategen, worden in kind beschikbaar gesteld door partners en tevens wordt op projectbasis tijdelijk personeel ingehuurd.

Verdieping rol The Economic Board
Met een krachtig netwerk van ondernemers, kennisinstellingen en overheden werken wij samen aan het verbeteren van de brede welvaart en het versterken van de economie in de regio Arnhem-Nijmegen. Met focus op Energy, Health en High Tech stimuleren we innovatie, doorbreken we barrières en versnellen we economische groei. We signaleren kansen, zetten strategie om in actie en nemen regie bij urgente uitdagingen. Waar nodig verbinden, faciliteren en lobbyen we om de regio nationaal en internationaal te versterken. Samen bouwen we aan een toekomstbestendige, inclusieve economie en een duurzame samenleving.

In 2024 heeft een afvaardiging van onze Boardleden zich gebogen over het aanscherpen van onze rol. Vanuit het regionale ecosysteem als uitgangspunt is gekeken naar hoe The Economic Board zich optimaal kan positioneren en welke rolverdeling het meest effectief is tussen de Board, het projectbureau en de partners. Dit voorstel is eind 2024 goedgekeurd door de Board en wordt in 2025 verder geïmplementeerd in nauwe afstemming met onze partners.

Dashboard
In opdracht van The Economic Board hebben studenten van IT Student Lab een Dashboard gerealiseerd. Dit dashboard geeft één brondocument met alle projecten en programma's van The Economic Board (TEB), de rollen van TEB, verloop van de projecten, aan welke KPI's deze bijdragen en welke partijen hierbij betrokken zijn. IT Student Lab wordt ondersteund door twee gevestigde softwarebedrijven. Vanuit het Human Capital Akkoord heeft IT Student lab een starterssubsidie ontvangen. Daarna volgde een eerste klus bij The Economic Board. Met dit dashboard hebben we meer inzicht in de projecten die we doen en de impact die we maken. IT Student Lab zorgt ervoor dat studenten praktijkervaring opdoen en kennis maken met de diverse bedrijven en organisaties in de regio.

In contact met ons netwerk

Communicatie

Het profileren van de regio Arnhem-Nijmegen op economisch en sociaal maatschappelijk gebied, rondom de clusters Energy, Health, High Tech en de thema's Slimme Duurzaamheid, Human Capital en AI vindt zowel binnen als buiten de regio plaats. In een concurrerende en internationale wereld is het essentieel te laten zien waar je kracht ligt. Afgelopen jaar heeft

The Economic Board deelgenomen aan diverse communicatie- en projectwerkgroepen die verband houden met het DNA, gekoppeld aan de clusters, van de regio. We laten zien aan welke thema's we werken. We communiceren vanuit relevante, op feiten gebaseerde inhoud en spelen in op de actualiteit. Dit doen we onder andere via de website theeconomicboard.com en lifeport.nl, de maandelijkse nieuwsbrief, onze sociale mediakanalen en via verschillende mediapartners. Begin 2024 is er een nieuwe website lifeport.nl gelanceerd. We maken in nieuws- of vakmedia zichtbaar hoe The Economic Board met haar initiatieven en programma's impact realiseert op een vitaal en duurzaam leven in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen en welke bijdrage dit levert aan het versterken van de brede welvaart van haar inwoners en ondernemers.

Events

Alle events, meetups en kennissessies die wij organiseren of aan bijdragen, dragen bij aan de ambities en doelstellingen van The Economic Board. Onze medewerkers bezoeken ook events van andere netwerkorganisaties en andere partners.

Een aantal voorbeelden van afgelopen jaar:

- Samen met gemeente Arnhem, Citymarketing Arnhem, Connectr, HAN University of Applied Sciences en Kiemt heeft The Economic Board aansluitend aan het World Energy Congress een internationale perstrip naar Arnhem georganiseerd rondom het thema Energie.
- Met Innovate en Briskr is een Innovate AI Meetup georganiseerd waar innovators uit Energy, Health en High Tech en mkb toonden hoe zij AI gebruiken om impact te maken op de maatschappelijke vraagstukken.
- 'Symposium Flexibiliteit in werk' met dit symposium toonde Lifeport Regio Arnhem Nijmegen visie op de arbeidsmarkt van morgen. Van combinatiebanen en mantelzorg tot de kracht van internationaal talent en het belang van voldoende leraren: inspirerende inzichten en samenwerking stonden centraal.
- The Economic Board, VNO-NCW Midden en Rijn IJssel organiseerden in 'Het Restaurant' van Rijn IJssel begin december een Inspiratiediner met inspirerende table speeches rondom de thema's AI, circulair en arbeidsmarkt.
- Voor Kamerleden en ambtenaren van ministeries is in december het Lifeport café georganiseerd in Den Haag waarbij ook afgevaardigden vanuit overheden, ondernemers en onderwijs- en kennisinstellingen uit Lifeport Regio Arnhem Nijmegen aanwezig waren.

Symposium HCA `Flexibileit in werk'

Naar inhoudsopgave

3.2 Financiën

De werkelijk gerealiseerde baten bedroegen in 2024 € 1.961.816 terwijl € 1.400.388 was begroot. De toename ten opzichte van de initiële begroting is toe te schrijven aan extra cash partnerbijdragen van onderwijs- en kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheden voor onder andere lobbyactiviteiten, uitvoering projecten en programma's en de Regio Deal.

In 2024 hebben provincie Gelderland, Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en The Economic Board een Regio Deal met het Rijk gesloten. Voor de periode 2024-2027 wordt in diverse programmalijnen in de Regio Deal gewerkt aan het versterken van de Brede Welvaart. Op basis van minimaal 50% cofinanciering draagt het Rijk bij aan de Regio Deal. The Economic Board heeft twee projecten ingebracht bij deze Regio Deal, namelijk het Human Capital Akkoord (Samenwerken aan een arbeidsmarkt die werkt) en Zonnepark (energietransitie). De in kind bijdragen zijn in overeenstemming met de initiële begroting ingezet en daarom is er geen afwijking op deze post.

Het exploitatieresultaat bedraagt € 0,-; de bestemmingsreserve blijft ongewijzigd. Met de te besteden partnerbijdragen en de inwonerbijdragen zijn de organisatiekosten dit jaar volledig gefinancierd, wat heeft geresulteerd in dit resultaat.

The Economic Board ontvangt jaarlijks inwonerbijdragen van de gemeenten via de Groene Metropoolregio. Deze financiering bestaat uit een bijdrage van € 1,- per inwoner van de deelnemende gemeenten. In 2024 hebben vijftien gemeenten bijgedragen aan The Economic Board. Halverwege 2024 heeft de gemeente Berg en Dal zich opnieuw aangesloten, vandaar de positieve afwijking op de begroting. Naast deze bijdragen ontvangt The Economic Board cash- en in kind bijdragen van onderwijs- en kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven binnen de triple-helix.

Van de gerealiseerde bijdragen is 37% afkomstig van de jaarlijkse bijdragen van de deelnemende gemeenten, 57% (inclusief in kind) van onderwijs- en kennisinstellingen en bedrijfsleven binnen de triple helix samenwerking en 6% van de provincie Gelderland. De kosten zijn verdeeld over de programma's zoals deze op bladzijde 26 bijlage 1 van de jaarrekening zijn weergeven. Daarin zijn separaat de projecten van de Regio Deal opgenomen. Per saldo worden de kosten van deze projecten volledig gefinancierd door partnerbijdragen en de subsidie van het Rijk.

Personeel
In 2024 is 7.27 fte in loondienst bij The Economic Board, verdeeld over acht medewerkers. Daarnaast zijn zeven strategen (1,22 fte) verbonden aan The Economic Board. De strategen zijn ter beschikking gesteld door onderwijs- en kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven. De personeelskosten zijn volgens inzet verdeeld over de drie programmalijnen.

ANBI-status
Sinds 2017 is de Stichting Economic Board Arnhem Nijmegen aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Partijen die ons willen helpen bij onze doelstelling door middel van een donatie, kunnen deze gift aftrekken van de winst- of inkomstenbelasting.

Financiële kerngegevens
Over de jaarrekening 2024 van The Economic Board is op 21 maart 2025 door de externe accountant Reith & Ten Böhmer Accountants en Belastingadviseurs, in de persoon van de heer N.H.M. Reith AA, een goedkeurende controleverklaring verstrekt. Voor een verdere toelichting op de cijfers 2024, verwijzen wij u naar de jaarrekening, zie pagina 1.

3.3 Risico's

Onderstaande risicoanalyse geeft inzicht in welke risico's kunnen worden geïdentificeerd, de impact en waarschijnlijkheid van deze risico's en de maatregelen om deze risico's te beheersen.

- Financiële risico's
- Operationele risico's
- Regelgevende risico's
- Fiscale risico's
- Continuïteit

Financiële risico's

- Financieringstekorten: als subsidies of partnerbijdragen bijdragen wegvallen dan is de organisatie redelijk goed in staat om kosten te reduceren. Veel projecten worden uitgevoerd door tijdelijke adviseurs en deze contracten kunnen dan ontbonden worden.
- Budgetafwijkingen: op basis van een maandelijkse rapportage kunnen kostenoverschrijdingen geprognotiseerd worden en zo maatregelen genomen worden om bijvoorbeeld een project af te bouwen of stop te zetten.
- Liquiditeitsrisico's: betreft onzekerheid over voldoende financiële reserves om operaties voort te zetten bij financiële tegenslagen zoals recessie en inflatie. De inwonerbijdrage van de gemeenten via de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen waarborgt een basis van activiteiten die door de deelnemende gemeenten aan The Economic Board zijn overgedragen. Bij een tekort aan liquiditeiten zullen de projecten die niet uit de inwonerbijdragen worden gefinancierd noodgedwongen gestopt of afgebouwd moeten worden. Mogelijke oplossing zou het aantrekken van externe financiering kunnen zijn.

Operationele risico's

- Projectvertragingen: zoals bijvoorbeeld bij innovatieve projecten als Smart Energy Hubs en Hydrogen Valley kunnen hinder ondervinden van wet- en regelgeving of technische uitdagingen. Door het continue monitoren van projecten kan hierdoor adequaat gestuurd worden op de beheersing van de looptijd, capaciteit en de financiële investering.
- Personeelstekorten: bij het initiëren en/of opstarten van een project of programma wordt ook de personeelscapaciteit meegenomen in de risicoanalyse.

Regelgevende risico's

Niet voldoen aan subsidieverordening: met het afsluiten van een Regio Deal is de financieringsstroom uit subsidiegelden sterk gestegen. De subsidie wordt achteraf door de subsidieverstrekker op basis van een inhoudelijk verslag en een accountantscontrole op de financiële cijfers vastgesteld. Als niet voldaan wordt aan de eisen van de subsidieverordening kan de subsidieverstrekker een deel van de subsidie inhouden. Dit wordt voorkomen door de administratie zo in te richten dat de financiële cijfers van een project eenvoudig gefilterd uit de administratie kunnen worden. Daarnaast vindt regelmatig een inhoudelijke afstemming met de subsidieverstrekker plaats om aan de vereisten van het projectplan te blijven voldoen.

Fiscale risico's

In 2025 zal door een externe partij beoordeeld worden of er fiscale risico's aanwezig zijn.

Continuïteit

In 2025 eindigt het vijfjarige strategisch plan (2020-2025) van The Economic Board en daarmee ook de financiële afspraken met de gemeenten over de inwonerbijdragen. Het nieuwe strategisch plan van The Economic Board voor de periode 2026-2030 is in januari 2025 vastgesteld door de Board van The Economic Board. De gemeenten is gevraagd om hun bijdrage voor de komende vijf jaar voort te zetten. Indien niet het huidige aantal gemeenten blijft bijdragen betekent dit het afschalen van de activiteiten.

Baten in €	
Inwonerbijdragen	729.521
Bijdrage provincie Gelderland	50.000
Projecten en overige baten	260.121
Bijdragen in kind	**538.578**
Radboud Universiteit, Gemeente Nijmegen, Radboudumc Google Grants, HAN University of Applied Sciences, De Droomfabriek, EnergieMarke en diverse partners	
Bijdragen in cash	**383.596**
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, Provincie Gelderland, CCV Nederland, NXP Semiconductors Nederland, HAN University of Applied Sciences, Gemeente Nijmegen, ROC Nijmegen, Van Hall Larenstein University of Applied Sciences, St. Platform Talent voor Technologie, Alliander, Rijn IJssel, Radboudumc en Oost NL	
Totaal	**1.961.816**

Lasten in €	
Organisatiekosten	
Huisvesting	104.553
Overige kosten	6.451
Projectbureau	
Organisatiekosten	107.008
Advieskosten	29.572
Overige kantoorkosten	41.501
Subtotaal	**289.085**
Projecten en programma's	
Innovatie, technologie en ondernemen	229.521
Opgave 1 Technologie marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken	
Opgave 2 Stimuleren en ondersteunen van bedrijvigheid en ondernemerschap	
Talent	184.496
Opgave 3 Arbeidsmarkt in balans	
Regionale welvaart en welzijn	481.088
Opgave 4 Hulpmotor voor brede welvaart	
Opgave 5 Instrumenten voor publiek en private ecosystemen	
Regio Deal en projecten	305.155
Totaal	**1.961.816**
Exploitatieresultaat	0,00

Klik hier om naar de jaarrekening te gaan

Naar inhoudsopgave

Bijlage 1

Tijdlijn

Naar inhoudsopgave

Tijdlijn

Per maand enkele belangrijke gebeurtenissen die plaatsvonden in 2024.
Het overzicht is niet uitputtend.

Januari

- Werkbezoek Provinciale Staten regio Arnhem-Nijmegen
- Nieuwjaarsbijeenkomst Human Capital Akkoord
- Groene Metropoolcafé - Den Haag
- Boardvergadering The Economic Board

Februari

- Werkbezoek directie ministerie EZK regio Arnhem-Nijmegen - werklocaties + Energie
- Gesprekstafel aanpak ruimtelijk programmeren, EZK, locatie Saxion
- Werkgroepen GMR, Netcongestie, Campussen
- Presentatie HCA bij regio Zuid Limburg
- Innovate Meet Up - AI

Maart

- BANN event
- Week circulaire economie
- Circulaire safari Rijk van Nijmegen
- Nationaal congres Circulaire Economie
- Werkbezoek circulaire raad aan Chemelot Campus
- Health Valley Event
- Werkbezoek ministerie OCW, SZ en EZK - arbeidsmarkt
- Boardvergadering The Economic Board

April

- Intentieovereenkomst Bedrijventerrein TPN West
- Dinershow Rijn IJssel - tafel Human Capital Akkoord
- House warming VIA-T
- Naar het energiesysteem van de toekomst - gemeente Arnhem
- Werkbezoek ministerie OCW regio Arnhem Nijmegen - Wet internationalisering in balans
- World Energy congress Rotterdam
- Internationale persreis Arnhem - Energy

Werkbezoek ministerie OCW aan de regio Arnhem-Nijmegen

Mei

- Bezoek Europarlementariër - programma Health & Hightech
- Bezoek ministerie India - IPKW Arnhem - waterstof
- Verkenningsmissie Marokko - waterstof
- BANN event
- Werkbezoek Semincon Nijmegen - DG ministerie EZK en ministerie BZ
- Arnhem Electricity week
- Kick off Regio Farma

- Lancering Europees Centrum voor Flexibele Energiesystemenen
- Partnerbijeenkomst Human Capital Akkoord
- Regio Reis

Juni

- Aan de slag: creatieve oplossingen voor een toekomst zonder netcongestie
- Lancering brandvideo
- Baas van Morgen
- Inspiratiediner Foodvalley
- Verkiezingen Europa -Think Europe
- Save Plastics Parel Award
- Overleg strategen TEB en opgavemanagers GMR
- Boardvergadering The Economic Board
- International Days Duisburg
- Kick off Regio Deal programma Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Juli – september

- Bezoek ronde langs 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen

Augustus

- Werkbezoek Commisaris van de Koning en Gedeputeerde Staten Provincie - Energy Arnhem
- Verhuizing The Economic Board naar Mercator II 2e etage

September

- Vibe of the Future
- Boardvergadering The Economic Board

Oktober

- Parel award uitreiking Modderkolk
- Netwerktafel Energy - Human Capital Akkoord
- European Week of Region and Cities - Brussel
- Economic Boards Nederland bijeenkomst Utrecht

November

- Opening Technovium Wijchen
- Lancering Digital Health Challenge Lab
- Dag van de Ondernemer
- BANN event
- Helixgroep Energy bijeenkomst
- Hydrogen Valley - Brussel / lancering Hydrogen Valley East Netherlands
- Boardvergadering The Economic Board

December

- Lifeport Café - Energy in Den Haag
- Symposium Flexibiliteit in Werk - Human Capital
- Bekendmaking werklandschappen van de toekomst
- Inspiratiediner; Opgave van vandaag naar morgen
- Netwerktafel High Tech - Semicon - Human Capital

Dag van de ondernemer

Naar inhoudsopgave

Bijlage 2

De Board

Naar inhoudsopgave

Ahmed Marcouch

Burgemeester gemeente Arnhem, voorzitter The Economic Board

Ilko Bosman

Voorzitter VNO-NCW regio Arnhem-Nijmegen

John Brom

Wethouder gemeente Nijmegen, lid DB

Rens Buchwaldt

Raad van Bestuur van de Wageningen University & Research

Huub Hieltjes

Burgemeester gemeente Duiven, voorzitter auditcommissie

Sander Hulsebos

CEO van Hoogwegt Group, lid auditcommissie

Jan van Iersel

Voorzitter College van Bestuur Van Hall Larenstein University of Applied Sciences

Nermina Kundić

Wethouder gemeente Arnhem

Bertine Lahuis

Voorzitter Raad van Bestuur Radboudumc

Peter van Mulkom

Voorzitter College van Bestuur ROC Nijmegen

Jean Schreurs

Executive Director NXP Semiconductors Netherlands BV (tot en met 29 november 2024)

Bram Sieben

Directeur Corporate & Social Affairs Alliander

Enny van de Velden

Voorzitter en CCO CCV Group, lid DB, vicevoorzitter The Economic Board

Rob Verhofstad

Voorzitter College van Bestuur HAN University of Applied Sciences, lid auditcommissie

René Verhulst

Burgemeester gemeente Ede, voorzitter Regio Foodvalley

Daniël Wigboldus

Voorzitter College van Bestuur Radboud Universiteit, lid DB (tot en met 29 november 2024)

Helga Witjes

Gedeputeerde provincie Gelderland

d.d. 2024

Naar inhoudsopgave

Jaarrekening Stichting Economic Board Regio Arnhem Nijmegen 2024

Naar inhoudsopgave

JAARREKENING 2024

STICHTING ECONOMIC BOARD REGIO ARNHEM-NIJMEGEN

NIJMEGEN

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT

A.	Opdracht	pagina 3
B.	Samenstellingsverklaring	pagina 3
C.	Algemeen	pagina 4
D.	Resultaten	pagina 4
E.	Financiële positie	pagina 5

JAARREKENING

1.	Balans per 31 december 2024	pagina 7
2.	Staat van baten en lasten over 2024	pagina 9
3.	Kasstroomoverzicht 2024	pagina 10
4.	Grondslagen voor waardering en bepaling exploitatieresultaat	pagina 11
5.	Toelichting op de balans per 31 december 2024	pagina 14
6.	Toelichting op de staat van baten en lasten	pagina 17

Overige gegevens

1.	Ontbreken van de verklaring	pagina 25
2.	Statutaire regeling bestemming exploitatieresultaat	pagina 25

Bijlage

1.	Overzicht verdeling kosten programma's	pagina 26

Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Toernooiveld 300
6525 EC Nijmegen

Nijmegen, 20 maart 2025

Geacht bestuur,

A. Opdracht

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2024 van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen te Nijmegen samengesteld.

Het bestuur van de stichting is op grond van wettelijke bepalingen verantwoordelijk voor de jaarrekening.

B. Samenstellingsverklaring

De jaarrekening van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen te Nijmegen is door ons samengesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2024 en de staat van baten en lasten over 2024 met de daarbij horende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen.

Bij deze jaarrekening wordt door de externe accountant Reith & Ten Böhmer, in de persoon van de heer N.H.M. Reith AA, een controleverklaring verstrekt. Voor deze controleverklaring verwijzen wij naar de overige gegevens.

C. Algemeen

Doelstelling
De stichting heeft ten doel het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren Energy, Health, High Tech, Food en de cross-overs daartussen om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en de regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.

Directie
Per balansdatum wordt de directie gevoerd door de heer J. van Dellen.

D. Resultaten

Het exploitatieresultaat over 2024 bedraagt € 0,-.
De vergelijking van de staat van baten en lasten ten opzichte van de begroting ziet er als volgt uit:

	Gerealiseerd		Begroot		Verschil
	€	%	€	%	€
Inwonerbijdragen gemeenten	729.521	52,1	711.810	50,8	17.711
Subsidie Provincie Gelderland	0	0,0	100.000	7,1	-100.000
Bijdragen in kind partners	538.578	38,5	538.578	38,5	0
Bijdragen cash partners	574.432	41,0	50.000	3,6	524.432
Subsidies en overige baten	119.285	8,5	0	0,0	119.285
Totaal Baten	**1.961.816**	**140,09**	**1.400.388**	**100,0**	**561.428**
Personeels- en salariskosten (*)	980.266	50,0	942.640	67,3	37.626
Huisvestingskosten (*)	104.553	5,3	104.407	7,5	146
Reiskosten	7.260	0,4	8.000	0,6	-740
Projectondersteuning	602.630	30,7	96.691	6,9	505.939
Communicatie / Media (*)	191.158	9,7	192.000	13,7	-842
Advieskosten	29.572	1,5	12.500	0,9	17.072
Administratiekosten	14.599	0,7	15.500	1,1	-901
Afschrijvingskosten	4.439	0,2	4.500	0,3	-61
Kantoorkosten	26.902	1,4	23.150	1,7	3.752
Onvoorzien	437	0,0	1.000	0,1	-563
Totaal Lasten	**1.961.816**	**100,0**	**1.400.388**	**100,0**	**561.428**
Exploitatieresultaat	**0**	**0,0**	**0**	**0,0**	**0**

*De met een * gemarkeerde posten bevatten een in kind bijdrage, deze worden onder de baten en lasten nader toegelicht (pagina's 17 t/m 21).*

Wijziging interne rapportagestructuur

In 2024 is overgegaan naar een nieuwe indeling, waarbij gekozen is
de verschillende programma's, projecten en speerpunten binnen de clusters
samen te brengen in drie hoofdlijnen en vijf concrete opgaven.
Door deze nieuwe indeling zijn wij beter in staat de verantwoording van jaarplan en begroting in één lijn te houden en meer transparantie te geven tussen opgaven, begrotingsposten en activiteiten.
Aan deze jaarrekening is een bijlage toegevoegd, die de nieuwe rapportagestructuur weergeeft.

E. Financiële positie

In dit hoofdstuk wordt de financiële positie van de stichting toegelicht.

In het algemeen geldt, dat het voor een gezonde financiering noodzakelijk is, dat vaste activa gefinancierd worden met op lange termijn beschikbaar vermogen, zoals eigen vermogen en langlopende schulden. Voor de financiering van vlottende activa behoeft dan slechts van kortlopend vreemd vermogen gebruik te worden gemaakt. voor zover het op lange termijn beschikbare vermogen hierin niet voorziet.

	31-12-2024 %		31-12-2023 %	
	x € 1.000		x € 1.000	
Kapitaalcomponenten:				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	12	2%	12	6%
	12	2%	12	6%
Vlottende activa				
Overige vorderingen	149	22%	23	11%
Liquide middelen	529	77%	181	84%
	690	100%	216	100%
Vermogenscomponenten				
Stichtingskapitaal	41	6%	41	19%
Kortlopende schulden	649	94%	175	81%
	690	100%	216	100%

Current ratio
De liquiditeitspositie, uitgedrukt in het kengetal "current ratio", is de verhouding vlottende activa/kortlopende schulden. Dit kengetal wordt wel beschouwd als een aanwijzing van de mogelijkheid dat de stichting de schulden, die op korte termijn invorderbaar worden, ook op korte termijn kan inlossen. Dit kengetal dient in een gezonde situatie meer dan 1 te bedragen.

Voor de stichting geldt per 31 december 2024: 1,04

Solvabiliteit
De solvabiliteitspositie wordt uitgedrukt in de verhouding eigen vermogen/totaal vermogen x 100%. Wil de stichting in staat zijn alle schulden te voldoen zal de solvabiliteit positief moeten zijn.

Voor de stichting geldt per 31 december 2024: 6%

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,
De Administratiekamer B.V.

De heer A.W.N. Wijers

1. BALANS PER 31 DECEMBER 2024
(na verwerking exploitatieresultaat)

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Vaste activa		
Materiële vaste activa	**11.696**	**11.503**
Vlottende activa		
Overige vorderingen	149.271	23.076
	149.271	**23.076**
Liquide middelen	**528.561**	**181.175**
Totaal	**689.528**	**215.754**

1. BALANS PER 31 DECEMBER 2024
(na verwerking exploitatieresultaat)

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Stichtingskapitaal		
Continuïteitsreserve	50.000	50.000
Bestemmingsreserve	-9.385	-9.385
	40.615	**40.615**
Kortlopende schulden		
Crediteuren	42.129	42.272
Belastingen	20.037	15.228
Overige schulden	586.747	117.639
	648.913	**175.139**
Totaal	**689.528**	**215.754**

2. STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024

	2024	2023
	€	€
Inwonerbijdragen gemeenten	729.521	704.383
Subsidie Provincie Gelderland	0	100.000
Bijdragen in kind partners	538.578	440.674
Bijdragen cash partners	574.432	115.980
Subsidies en overige baten	119.285	98.042
Totaal baten	**1.961.816**	**1.459.079**
Personeels- en salariskosten	980.266	877.466
Huisvestingskosten	104.553	96.099
Reiskosten	7.260	3.239
Projectondersteuning	602.630	231.263
Communicatie/Media	191.158	197.681
Advieskosten	29.572	14.813
Administratiekosten	14.599	13.985
Afschrijvingskosten	4.439	4.525
Kantoorkosten	26.902	23.986
Onvoorzien	437	0
Totaal lasten	**1.961.816**	**1.463.057**
Exploitatieresultaat	**0**	**-3.978**

3. KASSTROOMOVERZICHT OVER 2024

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

	2024	
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	0	
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	4.439	
Veranderingen in het werkkapitaal		
Mutatie vorderingen	-126.195	
Mutatie kortlopende schulden	473.774	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		352.018
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa		-4.632
		347.386

Samenstelling geldmiddelen

	2024	
	€	€
Liquide middelen per 1 januari	181.175	
Mutatie liquide middelen boekjaar	347.386	
Geldmiddelen per 31 december		528.561

4. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN BEPALING EXPLOITATIERESULTAAT

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen is statutair gevestigd te Nijmegen en feitelijk gevestigd op Toernooiveld 300, 6525 EC te Nijmegen. De stichting is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 65371992; RSIN 856085261.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling, Na balansdatum is bekend geworden dat veertien van de zeventien regiogemeenten via de inwonersbijdrage zullen blijven bijdragen aan de basisfinanciering van The Economic Board. Per 1 januari 2025 maakt de gemeente Montferland geen deel meer uit van de Groene Metropoolregio, maar draagt nog wel bij aan The Economic Board. De bijdragen van de gemeenten in 2025 bedraagt € 784.615.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde of vervaardigingskosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waarde-verminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de aanschaffings- of vervaardigingskosten, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De materiële vaste activa waarvan de stichting krachtens een financiële lease-overeenkomst de economische eigendom heeft, worden geactiveerd. De uit de financiële lease-overeenkomst voortkomende verplichting wordt als schuld verantwoord. De in de toekomstige leasetermijnen begrepen interest wordt gedurende de looptijd van de financiële lease-overeenkomst ten laste van het resultaat gebracht.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. Voor zover niet anders is vermeld hebben de vorderingen een looptijd van korter dan 1 jaar.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan enkel uit banktegoeden en zijn direct opneembaar.
De liquide middelen worden gewaardeeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Waarderingsgrondslagen voor de staat van baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit subsidiebijdragen van €1,00 per inwoner van de deelnemende gemeenten.

Overige bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, boekwinsten alleen voor zover deze niet in mindering zijn gebracht op vervangende investeringen.

Bestemming exploitatieresultaat 2024
Het exploitatieresultaat over 2024 bedraagt € 0,-.
De bestemmingsreserve wijzigt niet.

5. TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Materiële vaste activa		
Stand 1 januari	11.503	14.699
Investeringen	4.632	1.329
Afschrijving (-)	4.439	4.525
Stand 31 december	11.696	11.503

De materiële vaste activa betreft inventaris. Er wordt voor de inventaris geen restwaarde gehanteerd.

Overige vorderingen		
Vooruitbetaalde kosten	1.325	585
Waarborg	136	225
Subsidie Provincie Gelderland	76.348	15.000
Overige vorderingen	3.595	7.266
Nog te ontvangen van partners	67.867	0
	149.271	23.076

De post "Nog te ontvangen van partners" betreft vorderingen op partners voor toegezegde partnerbijdragen voor 2024 en declaraties van kosten inzake Regio Deal Human Capital Akkoord bij de penvoerder Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Liquide middelen		
Rabobank The Economic Board	478.043	119.193
Rabobank Lifeport Scholarship	0	11.982
Rabobank spaarrekening The Economic Board	50.518	50.000
	528.561	181.175

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

De gelden in het Lifeport Scholarship zijn in 2024 geheel uitgekeerd aan studenten uit oorlogs- en conflictgebieden.
De rekening-courant van het Lifeport Scholarship is eind 2024 opgeheven.

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Continuïteitsreserve		
Stand 1 januari	50.000	50.000
Dotatie boekjaar	0	0
Stand 31 december	50.000	50.000
Bestemmingsreserve		
Stand 1 januari	-9.385	-5.407
Resultaat boekjaar	0	-3.978
Stand 31 december	-9.385	-9.385
Crediteuren		
Crediteuren	42.129	42.272
	42.129	42.272
Belastingen		
Loonheffingen	20.037	15.228
	20.037	15.228
Overige schulden		
Voorziening vakantiegeld	26.302	21.921
Nettolonen	2.249	2.008
Overige te betalen kosten	19.919	1.600
Rabobank Creditcard	0	110
Vooruitontvangen project "Aanjaag- versnellingsmiddelen regionale economische ontwikkelingen"	0	30.000
Nog te betalen project "Aanjaag- versnellingsmiddelen regionale economische ontwikkelingen"	0	50.000
Nog te betalen "Lifeport Scholarship"	0	12.000
Vooruitontvangen van partners	113.300	0
Vooruitontvangen project "Aanjaag- versnellingsmiddelen t.b.v. Energy cluster The Economic Board"	100.000	0
Vooruitontvangen project "Zonnepark Regio Deal"	60.756	
Vooruitontvangen project "HCA Regio Deal"	264.221	0
	586.747	117.639

Aangezien partnerovereenkomsten gerelateerd zijn aan meerjarige projecten worden de ontvangen gelden over de looptijd verdeeld.
De subsidie "Aanjaag- versnellingsmiddelen t.b.v. Energy cluster The Economic Board" van de provincie Gelderland is in het 4e kwartaal beschikt.
Voor het eerste jaar van de Regio Deal is voor de projecten Zonnepark en HCA Arbeidsmarkt een voorschot betaald door de provincie Gelderland. De late toekenning van de subsidie heeft er toe geleid dat de werkzaamheden slechts deels zijn uitgevoerd. Het restant van deze subsidie zal in 2025 worden uitgegeven.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

The Economic Board heeft per 1 mei 2019 een huurovereenkomst afgesloten met Stichting Radboud Universiteit voor de huur van kantoorruimten (inclusief kelder) staande en gelegen op de vijfde verdieping aan het Toernooiveld 300 te Nijmegen. De huurovereenkomst liep tot en met 31 augustus 2024.
Met ingang van 1 september 2024 zijn partijen onderling overeengekomen dat The Economic Board kantoorruimten huurt op de tweede verdieping aan het Toernooiveld 300 te Nijmegen. De kantoorruimten op de vijfde verdieping zijn per die datum vrijgekomen en het huurcontract is overgegaan naar de 2e verdieping. De huurovereenkomst loopt tot en met 31 augustus 2027.
De totale huurverplichting bedraagt op jaarbasis € 90.865, hiervan draagt het College van Bestuur van de Stichting Radboud Universiteit € 61.280 bij. Het restant ad. € 29.584 komt voor rekening van The Economic Board. Opzegging kan plaatsvinden met inachtneming van een termijn van drie maanden.

De stichting heeft in 2023 via de Provincie Gelderland een subsidie toegekend gekregen voor aanjaag- en versnellingsmiddelen t.b.v. de regionale economische ontwikkeling van The Economic Board. Dit betreft een bijdrage voor de strategische agenda van The Economic Board, die door triple helix advies de meerwaarde en de impact vergroot in de regio. Het project loopt van 1 juli 2023 tot 1 oktober 2024, dit is inclusief een verlenging van drie maanden.
De totale subsidie voor het project is vastgesteld op € 100.000. 80% hiervan zijnde € 80.000 is als voorschot uitgekeerd in 2023.
Het restant voorschot van 20% zijnde € 20.000 wordt uitgekeerd na vasstelling subsidie in 2025.
Deze baten worden op basis van gerealiseerde kosten verdeeld over de looptijd van het project.

In 2024 hebben drie partijen uit de regio te weten, provincie Gelderland, Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en The Economic Board een Regio Deal met het Rijk afgesloten.
Uit deze deal vloeien cofinancieringsverplichtingen voor de deelnemende partijen, voor The Economic Board bedragen deze voor de looptijd 2024-2026 € 95.873 en betreffen het project "Samenwerken aan een arbeidsmarkt die werkt".

6. TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2024

	2024	2023
	€	€
Inwonerbijdragen gemeenten		
via Groene Metropoolregio	729.521	704.383
	729.521	704.383
Subsidie Provincie Gelderland		
Subsidie Provincie Gelderland	0	100.000
	0	100.000
Bijdragen in kind		
Radboud Universiteit	54.852	49.416
KplusV	0	13.842
Buro Kantelaar	0	7.865
Gemeente Nijmegen	56.628	56.628
Radboudumc	56.628	56.628
Google Grants	120.000	120.000
HAN - University of Applied Sciences	28.314	12.584
De Droomfabriek	28.314	15.101
EnergieMarke	56.628	53.240
Diverse partners	137.214	55.370
	538.578	440.674
Bijdragen cash		
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	167.343	10.980
Provincie Gelderland	79.471	0
CCV Nederland	60.000	50.000
NXP Semiconductors Nederland	60.000	5.000
HAN - University of Applied Sciences	50.000	50.000
Gemeente Nijmegen	41.968	0
ROC Nijmegen	30.000	0
Van Hall Larenstein University of Applied Sciences	30.000	0
St. PlatForm Talent voor Technologie	18.150	0
Alliander	15.000	0
Rijn IJssel	15.000	0
Radboudumc	5.000	0
Oost NL	2.500	0
	574.432	115.980

	2024	2023
	€	€
Subsidies- en overige baten		
Subsidie Provincie Gelderland project "Human Capital Akkoord"	0	37.500
Subsidie Provincie Gelderland project "Aanjaag- versnellingsmiddelen regionale economische ontwikkelingen"	50.000	50.000
Bijdrage Groene Metropoolregio project "Human Capital Akkoord"	0	5.000
Overige baten	0	5.542
Subsidie Provincie Gelderland project "HCA Regio Deal"	69.285	0
	119.285	98.042

Subsidies worden alleen opgenomen indien hiervoor kosten zijn gemaakt.
De resterende subsidiesgelden worden gereserveerd voor de komende boekjaren, passend binnen de looptijd van de subsidie.

Personeels- en salariskosten		
Loonkosten	452.584	431.639
Voorziening vakantiegeld	36.754	34.078
Sociale verzekeringen	73.220	76.314
Pensioenpremie	17.451	15.527
Ziekengeldverzekering	19.380	17.990
Reiskostenvergoedingen	5.353	6.752
Onkostenvergoedingen	3.600	3.600
Werkkostenregeling vrije ruimte	7.510	6.229
Scholingskosten	0	1.835
Overige personeelskosten	688	1.264
	616.540	595.228
Loonkosten (in kind*)	363.726	271.258
Bijdragen partners (cash)	0	10.980
	980.266	877.466

**Gemeente Nijmegen, Radboudumc, EnergieMarke, De Droombaanfabriek en HAN - University of Applied Sciences hebben in 2024 strategen ter beschikking gesteld voor de clusters en opgaven van The Economic Board. Daarnaast hebben diverse strategen hun expertise ter beschikking gesteld voor de opgaven van The Economic Board.*

	2024	2023
	€	€
Huisvestingskosten		
Huur	43.250	44.558
Parkeerkosten	2.400	2.125
Overige huisvestingskosten	4.051	0
	49.701	46.683
Huur (in kind*)	54.852	49.416
	104.553	96.099

**De Radboud Universiteit heeft in 2024 een in kind bijdrage geleverd aan de huur van de kantoorruimte van The Economic Board.*

Reiskosten		
Reis- en verblijfkosten	7.260	3.239

Projectondersteuning		
Projectstimulering	392.047	16.368
Events	4.090	8.473
Project Regio Deal	455	5.966
Kosten project "Human Capital Akkoord"	0	45.456
Kosten project "Aanjaag- versnellingsmiddelen regionale economische ontwikkelingen"	36.379	50.000
Kosten project "HCA Regio Deal"	138.819	0
Kosten project "Zonnepark Regio Deal"	30.840	0
	602.630	126.263
Lifeport Welcome Center (cash)	0	50.000
Lifeport Scholarship (cash)	0	55.000
	602.630	231.263

De kosten "Projectondersteuning" zijn gestegen door lobby activiteiten, herijking strategie, evaluatie The Economic Board en positionering Lifeport. Tegenover deze kosten staat ook een stijging van de partnerbijdragen.

	2024	2023
	€	€
Communicatie/Media		
Abonnementen en contributies – Print / digitaal	577	277
Abonnementen en contributies – Tools	7.408	4.219
Vertalingen	1.468	1.464
Website – Techniek	4.918	16.790
Website – Content	20.543	27.788
Events	4.112	4.048
Advertentie- en reclame-uitgaven	13.189	11.313
Vormgeving	711	1.209
Corporate	18.232	4.704
Campagnes	0	5.869
	71.158	77.681
Campagnes Google Grants (in kind*)	120.000	120.000
	191.158	197.681

**Het Google Grants Fund stelt (in kind) online advertentiebudget ter beschikking aan organisaties met een ANBI status. Dit budget wordt aangewend om de vindbaarheid van de website te vergroten.*

Advieskosten		
Accountant- en notariskosten	9.853	8.836
Advieskosten	19.719	5.977
	29.572	14.813
Administratiekosten		
Administratiekosten	12.655	12.168
Salarisadministratie	1.944	1.817
	14.599	13.985
Afschrijvingskosten		
Afschrijvingskosten	4.439	4.525

	2024	2023
	€	€
Kantoorkosten		
Kantoorartikelen	3.207	5.490
Internet en automatiseringskosten	17.469	12.037
Telefoon	319	348
Verzekeringen	2.265	2.328
Kleine aanschaffingen	720	60
Contributies en abonnementen	54	0
Representatiekosten	3.129	3.138
Rente en bankkosten	562	565
Ontvangen rente spaarrekening	-828	0
Overige kantoorkosten	5	20
	26.902	23.986
Onvoorzien		
Uitgaven onvoorzien	437	0

Binnen de Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen waren over het boekjaar 2024 7,27 fte werkzaam (2023: 6,92 fte). Deze fte is verdeeld over 8 medewerkers.
Daarnaast is 1,22 fte (7 strategen) in kind verbonden aan The Economic Board.
De salarissen binnen de Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen voldoen voor 2024 aan de vereisten van de Wet Normering Topinkomens (WNT).

ONDERTEKENING BESTUUR VOOR AKKOORD

Nijmegen, 28 maart 2025

Directie

Directeur:	De heer J. van Dellen

Dagelijks bestuur:

Voorzitter:	De heer A. Marcouch
Vicevoorzitter:	Mevrouw H. van de Velden
Lid dagelijks bestuur	De heer L. J. M. Verhofstad
Lid dagelijks bestuur:	De heer J.A.R. Brom

Voorzitter financiële auditcommissie: De heer H.B. Hieltjes

Algemeen bestuur:

Bestuurder:	De heer I. P. Bosman
Bestuurder:	De heer L. A. C. Buchwaldt
Bestuurder:	Mevrouw A.C. van Huffelen
Bestuurder:	De heer S. C. Hulsebos
Bestuurder:	De heer J. van Iersel
Bestuurder:	Mevrouw N. Kundić
Bestuurder:	Mevrouw B. E. Lahuis
Bestuurder:	De heer P. A. A. van Mulkom

Bestuurder:	De heer B. Sieben
Bestuurder:	De heer D. Terpstra
Bestuurder:	De heer L. J. Verhulst
Bestuurder:	Mevrouw H. W. M. Witjes

OVERIGE GEGEVENS

1. Ontbreken van de verklaring

Conform artikel 15.3 van de oprichtingsakte wordt de accountantsverklaring door de directie van de stichting aan deze jaarrekening toegevoegd.

2. Statutaire regeling bestemming exploitatieresultaat

In de statuten is geen vermelding over de bestemming van het exploitatieresultaat opgenomen. Echter in de vergadering is overeengekomen, dit resultaat mee te nemen naar een opvolgend jaar. Voor 2024 bedraagt het resultaat € 0,- en is bovenstaande niet van toepassing.

BIJLAGE

1. Overzicht verdeling kosten programma's

In 2024 is The Economic Board overgegaan naar een nieuwe indeling. Hierbij is gekozen om de verschillende programma's, projecten en speerpunten binnen de clusters samen te brengen in drie hoofdlijnen en vijf concrete opgaven. In onderstaand overzicht is de verdeling aangegeven van de organisatiekosten

	2024				
	begroting cash	begroting in kind	begroting totaal	realisatie totaal	afwijking
Lasten					
Organisatiekosten	291.943	418.578	710.521	565.432	-145.089
Programmateams/clusters (communicatie)	72.000	120.000	192.000	191.158	-842
Programma innovatie, technologie en ondernemen	209.103	-	209.103	229.521	20.418
Programma talent	144.382	-	144.382	184.496	40.114
Programma regionale welvaart en welzijn	144.382	-	144.382	481.088	336.706
Projecten vanuit subsidies	-	-	-	50.000	50.000
Totaal	***861.810***	***538.578***	***1.400.388***	***1.701.695***	***301.307***
Baten					
Inwonerbijdrage	711.810	-	711.810	729.521	17.711
Partnerbijdrage	150.000	538.578	688.578	922.174	233.596
Subsidies	-	-	-	50.000	50.000
Totaal	***861.810***	***538.578***	***1.400.388***	***1.701.695***	***301.307***
Subtotaal	-	-	-	-	-
Lasten					
Regio Deal Zonnepark	101.592	-	101.592	35.870	-65.722
Regio Deal Human Capital Akkoord	619.724	-	619.724	219.285	-400.439
Baten					
Partnerbijdrage	-	-	-	190.836	
Subsidies Regio Deal	721.316	-	721.316	69.285	-652.031
	-	-	-		

Reith Ten Böhmer
Accountants en Belastingadviseurs

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport op bladzijde 7 tot en met bladzijde 21 opgenomen jaarrekening van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen te Nijmegen, gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2024 en de staat van baten en lasten over 2024 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor de financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Buskesdries 13b
6673 DP Andelst
Postbus 85
6670 AB Zetten
T 0488 - 473347
F 0488 - 473348
E info@rentb.nl

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met in Nederland aanvaarde waarderingsgrondslagen. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijke te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor de financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Reith Ten Böhmer

Accountants en Belastingadviseurs

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen per 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met Nederlands recht.

Andelst, 21 maart 2025
Reith & Ten Böhmer Accountants en Belastingadviseurs

N.H.M. Reith
Accountant-administratieconsulent

THE ECONOMIC BOARD
Regio Arnhem Nijmegen

The Economic Board
Mercator II, Toernooiveld 300
6525 EC NIJMEGEN
T +31 (0) 85 040 9980
E bureau@theeconomicboard.com

theeconomicboard.com / lifeport.nl

GEMEENTE ZEVENAAR

Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen
Aan het dagelijks bestuur
Nijverheidsweg 2a 1
6662 NG ELST

datum	21 mei 2025
uw brief	2 april 2025
zaaknummer	Z/25/491661/UIT/25/1251950
onderwerp	Zienswijze op Jaarstukken 2024, Begroting 2026-2029 en deelname The Economic Board 2026-2030
contactpersoon	Yvette Abbing

Geacht bestuur,

Op 2 april jl. stuurde u ons de concept Jaarstukken 2024 en de concept Begroting 2026-2029. U nodigt ons uit om zienswijze in te dienen op deze stukken. In onze gemeenteraadsvergadering van 21 mei hebben wij deze stukken behandeld en besloten hierop zienswijze in te dienen. In deze brief informeren wij u hierover.

Zienswijze concept Jaarstukken 2024
In de concept jaarstukken lezen wij dat de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen een mooi resultaat op de vijf regionale opgaven heeft geboekt. U heeft onderzoeken en projecten uitgevoerd en resultaten behaald die bijdrage aan de versterking van de regio en van meerwaarde zijn voor onze gemeente. De uitgaven voor het regiobureau liggen onder het begrote budget. Wij stellen vast dat u een flink positief resultaat heeft behaald. Wij zijn akkoord met de teruggave hiervan aan de deelnemende regiogemeenten. Het valt ons op dat de verkregen subsidies niet goed te voorzien zijn, maar wel een grote invloed hebben op het resultaat. Wij begrijpen dat dit lastig te budgetteren is. Wij vragen u hier wel scherp op te blijven.

Zienswijze concept Begroting 2026-2029
Wij stellen vast dat de financiële vertaling van de vijf opgaven in de concept Begroting 2026-2029 is opgenomen. Volgens de uitgangspunten in uw brief van februari (financiële en algemene uitgangspunten begroting 2026) heeft u de begroting opgesteld. Ook de door ons gevraagde bezuiniging op de uitgaven in 2026 zijn verwerkt. Hier kunnen wij mee instemmen.

Continuering deelname aan The Economic Board
In uw begroting heeft u de subsidie aan The Economic Board verwerkt. Wij informeren u over ons besluit om voor de komende vijf jaar onze bijdrage aan The Economic Board te continueren.

Tot slot
Wij complimenteren u met de volledigheid en helderheid van de jaarstukken en de begroting. Deze laten zien dat wij samen op de goede weg zitten en geven ons vertrouwen in de uitvoering van de regionale samenwerking. Wij zien de reactie op onze zienswijze graag tegemoet.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar, gehouden op 21 mei 2025

de griffier	de voorzitter
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

Aan de gemeenteraden en colleges van B&W
van de 17 gemeenten in de
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	2 april 202
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2025-GMDB-014
Contactpersoon	:	Henk van den Berg
Telefoonnummer	:	06-46737374

Onderwerp: aanbieden conceptbegroting Groene Metropoolregio 2026-2029

Geacht college, geachte raad,

Met gepaste trots presenteren wij u de conceptbegroting 2026-2029.

Onze regio staat voor de uitdaging om de groei van wonen, werken en mobiliteit zo te realiseren dat we een balans vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit. We noemen dat groene groei. In 2024 heeft het algemeen bestuur de regionale agenda 2025-2028 vastgesteld waarin de ambities en activiteiten van onze samenwerking zijn vastgelegd. Samen hebben we de keuze gemaakt om wat de afgelopen jaren in gang is gezet, doorgezet kan worden.

Wij vragen u
In 2024 heeft u met de GMR een opgaveovereenkomst gesloten waarmee u, met uitzondering van een enkele gemeente, heeft ingetekend op de 5 opgaven. De conceptbegroting 2026-2029 is gebaseerd op de ambities en activiteiten die in de regionale agenda zijn beschreven. De regionale agenda vormt de basis voor de inzet van menskracht en middelen in 2026.

De gemeenteraden worden uitgenodigd een zienswijze in te dienen. We vragen u vóór 27 juli 2025 te reageren en de zienswijze in te dienen bij Henk van den Berg (henk.van.den/berg@GMR.nl), graag in cc aan carine.schuring@gmr.nl.

Inwonerbijdrage 2026
De inwonerbijdrage 2026 is opgebouwd uit de bijdrage voor het regiobureau (€ 2,83) en bijdragen voor de vijf inhoudelijke opgaven (gezamenlijk € 5,80). Daarmee komt de inwonerbijdrage voor 2026 uit op € 8,63.

Naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen op de regionale agenda en begroting 2025-2028 is door ons bestuur, in opdracht van het algemeen bestuur, een proces gestart dat moest leiden tot een substantiële reductie van de inwonerbijdrage voor het jaar 2026. Het resultaat van deze opdracht, waarin de bestuurlijke opgaveteams een grote rol hebben gespeeld, hebben wij met u gedeeld in onze brief van 5 februari 2025 waarin we de beleidsmatige en financiële uitgangspunten voor 2026 met u hebben gedeeld.

Verdere procedure
Na de zienswijzeprocedure wordt de begroting 2026-2029 op 10 september 2025 vastgesteld door het algemeen bestuur. Voor dat moment ontvangen de gemeenteraden de op te stellen zienswijzennotitie.

Het regiobureau biedt aan een actieve rol te spelen bij de behandeling van de begroting door de gemeenteraad. U kunt hiervoor contact opnemen met Henk van den Berg.

Wij zien uw zienswijze tegemoet.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Drs. H.M.F. Bruls
Voorzitter

Drs. H. Tiemens
secretaris

Bijlagen:
1. conceptbegroting Groene Metropoolregio 2026-2029

in afschrift aan: regiocoördinatoren

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

BEGROTING 2026-2029

CONCEPT

2 april 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord 2

1. Inleiding 3

2. Uitgangspunten en planning 3

3. Programma regiobureau 4

4. Programma opgaven 4

5. Begroting Groene Metropoolregio 2026-2029 9

6. Bedrag heffing vennootschapsbelasting 13

7. Paragrafen 14

BIJLAGEN 18

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2026-2029, de tweede begroting van de regionale agenda 2025-2029. Deze vierjarige regionale agenda vormt de basis voor de ambities en samenwerking in 2026. Deze begroting 2026-2029 is daardoor beperkt van omvang en combineert per opgave de financiële vertaling van de activiteiten met een korte duiding van de activiteiten. Voor een uitgebreide beschrijving van de ambities van de vijf opgaven en speerpunten verwijzen wij u naar de regionale agenda 2025-2029.
De inwonerbijdrage voor 2026 voor het regiobureau en de vijf opgaven bedraagt €8,63. De hoogte van de inwonerbijdrage is bepaald na een proces om, op uw verzoek, de hoogte van de inwonerbijdrage 2026 te beperken. U bent hierover tijdens de vergadering van het algemeen bestuur op 27 november geïnformeerd. De verlaging van de inwonerbijdrage 2026 bedraagt ca. 7% van de inwonerbijdrage 2025. Hierover zijn de gemeenten (college en gemeenteraad) ook in de brief over de financiële en beleidsmatige uitgangspunten (dd. 5 februari 2025) geïnformeerd.
In deze begroting ziet u in vergelijking met de regionale agenda 2025-2029 wijzigingen gezien actualiteiten en wijzigingen als gevolg van keuzes die gemaakt zijn om de inwonerbijdrage te beperken. Het is gelukt om zodanig het budget te korten dat onze hoofdopgaven doorgang kunnen vinden.

Met vriendelijke groet,
namens het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen,

Elst, 2 april 2025

1. Inleiding

In de regionale agenda voor 2025-2028 gaven wij aan wat de doelen zijn die we met regionale samenwerking in deze periode willen bereiken en wat de bijdrage van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) is om dit te realiseren. De regionale agenda is op 11 september 2024 door het algemeen bestuur (AB) vastgesteld, voorzien van de begroting 2025-2028.
In 2025 zijn we van start gemaakt met de uitvoering van de agenda. Onze ambitie blijft in 2026 ongewijzigd: werken aan een gezonde groei van onze regio, waarbij het accent meer en meer komt te liggen op uitvoering van onze gezamenlijke ambities.

Intekenen op opgaven door gemeenten

Met uitzondering van een tweetal gemeenten, hebben alle gemeenten een vierjarige opgave-overeenkomst gesloten voor de vijf opgaven. De gemeente Overbetuwe koos ervoor om uitsluitend een verbintenis aan te gaan met de regionale samenwerkingspartners voor het jaar 2025. In deze begroting gaan we ervan uit, dat de gemeente Overbetuwe ook voor 2026 e.v. meedoet aan alle opgaven.

Financieel perspectief 2026

Bij de vaststelling van de regionale agenda en begroting 2025-2028 is door gemeenteraden aandacht gevraagd voor het ravijnjaar 2026. Door ons bestuur is hierop geanticipeerd en dat heeft geleid tot een pakket van besparingen. Dit pakket is door het AB in haar vergadering van 27 november 2024 omarmd. In de brief van 5 februari 2025 heeft het dagelijks bestuur (DB) de colleges en gemeenteraden geïnformeerd over de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen voor de begroting 2026 e.v. Het pakket van besparingen maakt hier onderdeel van uit. In de brief zijn verder een aantal ontwikkelingen geschetst. Deze vinden hun vertaling in de voorliggende begroting.

The Economic Board

In 2026 start de derde periode van vijf jaar van het Strategisch Plan van The Economic Board (TEB). De gemeenten zijn door TEB uitgenodigd om voor de periode 2025-2028 subsidie te verstrekken. In deze begroting is de bijdrage per inwoner opgenomen volgens de stand van zaken in 2025. Na de besluitvorming door de gemeenten passen we de begroting aan. Het AB heeft op 5 februari 2025 een besluit genomen over de indexering van de subsidie. Met ingang van 2026 wordt de subsidie jaarlijkse subsidie geïndexeerd met de BRN-norm. Hiermee sluiten we aan bij de indexering van de inwonerbijdrage GMR.

2. Uitgangspunten en planning

De begroting 2026-2029 is de financiële vertaling van het jaar 2026 van de regionale agenda 2025-2028. De daarin beschreven activiteiten lopen grotendeels vanuit 2025 door in het begrotingsjaar 2026.
De activiteiten binnen de opgaven blijven gelijk, met dien verstande dat door het AB is verzocht om voor 2026 - gelet op het ravijnjaar 2026 waarmee de gemeenten geconfronteerd worden - voorstellen voor besparingen op te nemen. Deze voorstellen, op 27 november 2024 door het DB aan het AB gepresenteerd, zijn in deze begroting verwerkt en leiden tot een lagere inwonerbijdrage. Per opgave worden deze afwijkingen ten opzichte van de vastgestelde regionale agenda 2025-2028 toegelicht.
Vaststelling van de begroting door het AB vindt plaats op 10 september 2025.
Bij de berekening van de bijdrage per inwoner is uitgegaan van het aantal inwoners op 1 januari 2025 en de deelname van de gemeenten volgens de getekende opgaveovereenkomsten.

Afwijkingen op deze begroting die in de loop van 2026 ontstaan, leggen wij conform de gedragslijn zoals deze wordt vastgelegd in het financieel spoorboekje 2025-2026, door middel van begrotingswijzigingen aan het AB voor.

3. Programma regiobureau

Het regiobureau heeft de volgende taken:

- Het voorbereiden van de opgaven - inhoudelijk en financieel - en het zorgen voor coördinatie en integraliteit van de opgaven;
- Organisatie, voorbereiden en uitwerken van DB- en AB-vergaderingen;
- Profilering, positionering en lobby van de regio (provincie, Rijksoverheid, Euregio, Europa);
- Informatie, communicatie en ontmoeting in/van de regio (bestuurders en raden);
- Aanspreekpunt van externe partners;
- Ondersteuning en advisering van colleges en raden en de regionale agendacommissie bij het regionale werk;
- Het tijdig zien en vertalen van nieuwe opgaven en kansen voor de regio;
- Bedrijfsvoering (zoals financiën, archief, privacy, juridische zaken, aanbestedingsbeleid en personeelszaken);
- Het verstrekken van de subsidie aan TEB.

De begroting van het regiobureau bouwt verder op het in 2021 geactualiseerde bedrijfsplan. Vanuit het regiobureau wordt regie gehouden op capaciteit met betrekking tot communicatie, financiën, bedrijfsvoering en procesondersteuning.
De gemeente Mook en Middelaar krijgt een korting van 50% op de inwonerbijdrage voor het regiobureau.

4. Programma opgaven

4.1 Groene groeiregio

Voor de opgave Groene groeiregio ligt de focus in 2026, zoals afgesproken in de regionale agenda 2025-2028, op:

- Verder uitvoering aan Water en bodem sturend, als vervolg op de studie van de WUR over de GMR 2120 en de studie van de Commissie Rijksadviseurs over Water en bodem sturend in de GMR;
- Uitvoering van de prioritaire maatregelen van de gebiedsprogramma's in de vier deelgebieden: de Liemers, Middengebied, Veluwezoom en Rijk van Nijmegen. En daarnaast aanscherping van de inhoudelijke doelstellingen;
- Agenderen van bovenregionale maatregelen (randvoorwaarden Woningbouw) op de tafel van NOVEX en regioarrangement, als ook in nieuwe ruimtelijke documenten zoals Rijks- en provinciale omgevingsvisies;
- Aanjagen van voldoende huisvesting voor specifieke doelgroepen, zoals ouderen, arbeidsmigranten en mensen in een kwetsbare situatie door kennis en goede voorbeelden te delen met gemeenten, maar ook in hulp of kennis bij de ontwikkeling van specifieke locaties;
- Uitbreiden van personele ondersteuning aan gemeenten door de in 2025 gestarte projectleiderspool Woningbouw te vergroten en te koppelen aan het detacheringsconstruct.
- Gemeenten ondersteunen bij versnelling in planvorming Woningbouw. Zoals bij parallel plannen, grondbeleid, typegoedkeuring van fabrieksmatige woningbouw, samen met het programma Regio Deal Toekomstbestendig bouwen;
- Monitoring van de woningbouwproductie en woningbehoefte en coördinatie tussen gemeenten en uitvoering van de Woondeal;

- De publiek-private samenwerking via o.a. tempotafels stimuleren en de samenwerking met de corporaties in Woonkr8 verband.

Dashboard ruimtelijke kaarten

We hebben voor het maken van een dashboard ruimtelijke kaarten een post gereserveerd van € 30.000. Dit bedrag kunnen we bezuinigingen, omdat we hiervoor inmiddels met de provincie Gelderland afspraken hebben gemaakt. Zij hebben een portal ontwikkeld met allerlei kaartlagen voor de GMR, inclusief o.a. kaarten vanuit het regioarrangement. We schrappen deze post niet volledig, we houden een bedrag om ook zelfstandig kaarten te maken (ca. € 30.000).

Gebiedsprocessen deelgebieden regioarrangement

We werken het regioarrangement uit in vier verschillende deelgebieden (Veluwezoom, Liemers, Middengebied, Rijk van Nijmegen). Het is aan de gemeenten van die gebieden om zelf te komen tot een gebiedsprogrammering en zij leveren hiervoor eigen capaciteit. De GMR heeft tot nu toe hierin een ondersteunende rol gespeeld met o.a. een coördinator en financiering voor externe onderzoeken of adviezen in de deelgebieden. Daarnaast levert de GMR een vergoeding aan de gemeenten die trekkers leveren in de deelgebieden.

Voor de bezuinigingsopdracht hebben we voorgesteld om de bijdrage voor de gebieden te verminderen door o.a. geen aparte coördinator meer in te zetten en dit via het regiobureau zelf op te pakken. Daarnaast verminderen we de post adviezen per deelgebied. Als gemeenten in deelgebieden onderzoeken nodig hebben, moeten ze dit (grotendeels) zelf financieren. Er blijft wel een kleine post over. De vergoeding voor de trekkers vanuit de gemeenten blijft bestaan.

Wat mag Groene groeiregio kosten?

(bedragen x € 1.000)

	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	1.296	1.783	1.820	1.820	1.820	1.820
Baten	1.296	1.783	1.820	1.820	1.820	1.820
Saldo baten en lasten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

4.2 Productieve regio

Voor de Productieve regio ligt, zoals afgesproken in de regionale agenda 2025-2028, de focus in 2026 op:

- De uitvoering van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW). Nieuwe plannen worden door het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW) getoetst aan het RPW en basis hiervan adviseert het bestuurlijke platform Productieve regio (BPPR) de provincie. Ook worden de trajecten rondom herstructurering en omgaan met netcongestie verder geconcretiseerd en waar mogelijk tot uitvoering gebracht. Wij ondersteunen gemeenten daarbij op verschillende manieren. Zo inventariseren we o.a. de capaciteitsbehoefte van gemeenten voor deze opgave, maken wij een handleiding herstructurering en werken wij de uitgiftevoorwaarden voor gemeenten verder uit. In 2027 monitoren wij het RPW en sturen wij bij waar nodig;
- Om de dienstverlening aan het mkb te vergroten blijven wij de samenwerking en kennisdeling tussen alle betrokken partijen faciliteren. We maken samen met onze partners een “no wrong door” systeem (Regiolink) zodat de ondernemer die met vragen aanklopt altijd op de juiste plek terecht komt;

- Uitvoering van de Roadmap logistiek. Het gaat daarbij om het signaleren van externe ontwikkelingen, het versterken en verschonen van multimodaliteit, het verslimmen van de aanpak laadinfrastructuur en ruimtelijke inpassing.

Speerpunt Toekomstbestendige werklocaties

In het kader van de bezuinigingen voor het jaar 2026 is besloten niet meer te investeren in Vergroening Werklocaties. Niet starten met iets nieuws is logischer dan stoppen met (succesvolle) onderwerpen die al langer lopen. Vandaar dat deze keuze is gemaakt. In de regionale agenda 2025-2028 was hiervoor € 25.000 gereserveerd.

Speerpunt Economische monitor

Gezien de bezuinigingen, is besloten de Economische Monitor niet meer jaarlijks op te stellen maar om het jaar. In 2026 en 2028 verschijnt er daarom geen Economische Monitor. Voor de begroting betekent dat in die jaren een bezuiniging van € 60.000.

Wat mag Productieve regio kosten?

	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	899	714	687	557	597	657
Baten	864	714	687	557	597	657
Saldo baten en lasten	**-35**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	35	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

4.3 Ontspannen regio

Voor de Ontspannen regio ligt, zoals afgesproken in de regionale agenda 2025-2028, de focus op:

- Het verder uitwerken, actualiseren en uitvoeren van het Uitwerkingsplan Groen-blauw raamwerk en landelijk gebied. Zo komen we stapsgewijs tot een concrete invulling van het versterken van natuur, water, landschap en cultuurhistorie in onze regio;
- Het aantrekkelijk(er) maken van onze regio voor recreanten en bezoekers, door inzet op het versterken van de verhaallijnen. Daaronder bevinden zich de Romeinen, de Tweede Wereldoorlog, “De rivier, je kunt er niet omheen” en het verbeteren van het fiets- en wandelroutenetwerk;
- Het stimuleren van een goede spreiding van recreatief-toeristische voorzieningen in de regio, met het oog op de leefbaarheid voor inwoners en natuurbehoud en herstel. We doen dit door het inzicht dat we in 2025 hierin hebben gekregen, te vertalen naar mogelijke maatregelen om een betere spreiding te realiseren;
- Het stimuleren van goede culturele voorzieningen en een actief cultureel netwerk door het regionaal cultuurplan uit te voeren. Dat stellen we in 2025 op. Dit wordt voor een groot deel gefinancierd met een subsidie van de provincie.

Speerpunt Recreatie en toerisme

- Stopzetten vitaliteitsprogramma voor de vrijetijdssector
  In het kader van de bezuinigingen voor het jaar 2026, heeft het AB het voorstel overgenomen om in 2026 niet meer te investeren in het vitaliteitsprogramma voor de vrijetijdssector. Dit betekent dat deze activiteit in 2026 is of wordt afgerond en het budget van € 75.000 dat hiervoor voor 2026 oorspronkelijk begroot was, in mindering wordt gebracht op de begroting.

- Ambitie document verhaallijnen
  Het ambitiedocument verhaallijnen is inmiddels uitgewerkt en geaccordeerd door de betrokken bestuurders. In dit document is een nadere uitwerking en uitbreiding van de verhaallijnen opgenomen. Naast “Leven met het water”, de Tweede Wereldoorlog en Romeins verleden gaan we nu ook aan de slag met “Gezond en lekker leven” en “Verborgen en verrassende verhalen”. Dit heeft geen consequenties voor de begroting.

Speerpunt Cultuur

- Nieuw regioplan cultuur
  Als vervolg op het Transformatievoorstel cultuur, investeert de provincie in 2025 t/m 2028 in een nieuw regioplan op het gebied van cultuur. Zij stelt hiervoor € 200.000 per jaar beschikbaar. In 2025 stellen we dit plan op, om vervolgens in 2025 en verder het plan uit te voeren. De coördinatie hiervan ligt bij de GMR, namens de deelnemende gemeenten. Dit heeft waarschijnlijk geen consequenties voor de begroting van de GMR, omdat de kassiersfunctie naar verwachting bij een gemeente komt te liggen. Wel kunnen we met deze provinciale bijdragen onze doelen uit de regionale agenda op het gebied van cultuur, dichterbij brengen, onder coördinatie van de GMR.

Wat mag Ontspannen regio kosten?

(bedragen x € 1.000)

	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	570	703	664	664	664	664
Baten	570	703	664	664	664	664
Saldo baten en lasten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

4.4 Verbonden regio

Overeenkomstig de eerder vastgestelde regionale agenda 2025-2028, werken we voor de Verbonden regio in 2026 aan twee speerpunten: Duurzame mobiliteit en gedrag en Voorzieningen en infrastructuur.
We voeren het Regionaal Mobiliteitsprogramma uit. Samen met de betrokken gemeenten worden de projecten geprioriteerd en geprogrammeerd. Dit zou nog impact kunnen hebben op de maat-regelen, projecten en financiën van 2026.
Onduidelijk zijn de bijdragen van derden (provincie en Rijk) aan met name het programma Slim & Schoon Onderweg. De provincie Gelderland stelde voor 2026 hiervoor nog middelen beschikbaar en daarom hangt de bijdrage af van politieke besluitvorming.

Speerpunt Duurzame mobiliteit en gedrag

Gedragsaanpak op mobiliteit vergt een lange adem. Voor 2026 houden we vast aan kaders van het programma Slim & Schoon Onderweg. Scherpere CO^2-regels zorgen ervoor dat we specifiek inzetten op de werkgeversaanpak, duurzame logistiek en versnelde uitrol van laadinfrastructuur.
We streven ernaar, dat er eind 2026 ongeveer 20.000 meer ‘Slimme & Schone reizigers’ zijn ten opzichte van 2022.

Speerpunt Voorzieningen en infrastructuur

In 2026 concretiseren wij een drietal gebiedsaanpakken en zijn een aantal mobiliteitsafspraken met het Rijk uitgewerkt (o.a. netwerkanalyse, spoor Utrecht en Arnhem-Duitse grens). Voor drie door-fietsroutes zijn samenwerkingsovereenkomsten getekend.

In het kader van de bezuinigingen voor het jaar 2026, heeft het AB de keuze gemaakt om in 2026 niet meer te investeren in procesbegeleiding van fysieke netwerken. Dit zijn werkzaamheden die wij hadden voorzien op het grensvlak van projectleider/planvoorbereider rondom onze doorfietsroutes.

Wat mag Verbonden regio kosten?

(bedragen x € 1.000)

	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	2.676	1.224	1.184	1.184	1.184	1.184
Baten	2.676	1.224	1.184	1.184	1.184	1.184
Saldo baten en lasten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

4.5 Circulaire regio

In het kader van de begroting 2026 van de Circulaire regio zijn onderstaande ontwikkelingen vermeldenswaardig.
We zetten weer flinke stappen om onze regio circulair te ontwikkelen. Dat doen we door gemeenten te helpen om bij de inkoop van producten circulariteit invulling te geven. In het bijzonder bij de gezamenlijke inkoop van energie, maar ook in de bouw- en Grond-, Weg- en Waterbouwsector. Dat voorkomt dat alle gemeenten in onze regio zelf veel specialistische kennis en ervaring moeten opbouwen. Het project ‘Toekomstbesteding bouwen’ geeft ons hierbij de kansen om deze aanpak te versnellen.

Het speerpunt Water en Klimaatadaptatie levert in 2026 de resultaten op van het project Pathways2Resilience. Die resultaten geven richting aan een regionaal innovatie- en investeringsprogramma voor een meer klimaatbestendige regio.

De aanpak voor de Regionale Energiestrategie (RES) krijgt in 2026 verdere invulling. Gemeenten worden geholpen met het realiseren van grote wind- en zonprojecten. Daarnaast krijgt de regionale warmtestrategie verdere uitwerking en wij zetten stappen in het terugdringen van de netcongestieproblematiek in onze regio. We ondersteunen gemeenten met behulp van Rijksmiddelen bij het natuurinclusief inrichten van duurzame energieprojecten.

De invulling van de RES heeft inmiddels een breder karakter gekregen. Integraal programmeren en netcongestievraagstukken maken nu ook onderdeel uit van het takenpakket. Het Rijk heeft voor de duur van twee jaar hiervoor extra middelen aan RES-regio’s toegekend. Het gaat om tweemaal € 370.500 grotendeels te besteden in de jaren 2025 en 2026. Ook voor de warmtestrategie zijn extra middelen toegekend, via een specifieke uitkering die in meerdere tranches beschikbaar komt. Naar verwachting is in 2026 daarvoor nog € 300.000 beschikbaar. Daarnaast loopt de jaarlijkse Rijksbijdrage voor de uitvoering van RES-taken nog door tot 2030.

Gelet op de bezuinigingstaakstelling, is afgesproken om in het jaar 2026 € 100.000 te bezuinigen op de inwonerbijdrage voor de uitvoering van RES-taken. Vanaf 2027 gaat het om een bedrag van structureel € 65.000. Hierbij is bestuurlijk opgemerkt dat het op dit moment erg onzeker is of vanaf 2027 vergelijkbare rijksmiddelen beschikbaar komen voor de uitvoering van RES-taken. Mogelijk is dan een heroverweging van deze structurele bezuiniging op de inwonerbijdrage aan de orde.
Voor het Regionaal Expertisecentrum Energie (REE) zijn eveneens extra middelen verworven via de Regio Deal en op grond van SPUK-regeling. Het gaat om subsidies van samen € 230.000 per jaar voor de jaren 2024-2027.

Hetzelfde geldt voor het Regio Deal-project Toekomstbestendig bouwen. Hierbij gaat het om een bedrag van gemiddeld € 430.000 per jaar.

Wat mag Circulaire regio kosten?

(bedragen x € 1.000)

	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	1.954	2.453	3.087	2.526	2.509	2.509
Baten	1.954	2.453	3.087	2.526	2.509	2.509
Saldo baten en lasten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

5. Begroting Groene Metropoolregio 2026-2029

5.1 Inleiding

De begroting is opgebouwd uit twee programma's:
1. Programma regiobureau
2. Programma opgaven
De begroting is opgesteld voor de jaren 2026-2029 en materieel sluitend.

Het benodigde budget voor het programma regiobureau wordt gefinancierd uit een bijdrage van de zeventien deelnemende gemeenten. Om deze gemeentelijke bijdrage te berekenen, hanteren wij het inwoneraantal per 1 januari 2025 als verdeelsleutel (zie bijlage 3).

Naast de gemeentelijke bijdrage voor de kosten van het regiobureau, betalen de gemeenten een bijdrage (subsidie) voor TEB. De GMR heeft op grond van de gemeenschappelijke regeling de bevoegdheid op namens de colleges TEB te subsidiëren. Deze subsidie wordt verantwoord binnen het programma regiobureau. Voor 2026 is begroot dat veertien gemeenten een bijdrage leveren. Ook hier hanteren wij het inwoneraantal per 1 januari 2025. De subsidie per inwoner aan TEB bedraagt € 1,07. Het AB heeft op 5 februari 2025 besloten dat de subsidie per inwoner per 2026 geïndexeerd wordt volgens de BRN-norm.

De middelen voor het programma opgaven worden enerzijds gevormd door gemeenten die intekenen op de opgaven en anderzijds subsidies en externe bijdragen van Rijk en provincies en andere partners zoals koepelorganisaties, onderwijsinstellingen of bedrijven.

Samengevat zijn voor 2026 de bijdragen per inwoner als volgt:

	2025		2026	
Programma regiobureau[1]		€ 2,77		€ 2,83
Programma opgaven				
Groene groeiregio	€ 1,18		€ 1,00	
Productieve regio	€ 0,92		€ 0,90	
Ontspannen regio	€ 0,92		€ 0,87	
Verbonden regio	€ 1,59		€ 1,52	
Circulaire regio	€ 1,63		€ 1,51	
subtotaal		€ 6,24		€ 5,80
Totaal		€ 9,01		€ 8,63

[1] excl. inwonerbijdrage The Economic Board

In overeenstemming met de bezuinigingsopdracht voor 2026 neemt de inwonerbijdrage in de begroting 2026-2029 ten opzichte van de inwonerbijdrage 2026 uit de regionale agenda 2025-2028 (€ 9,28) met € 0,66 (± 7%) af.

5.2 Programma regiobureau

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat afzonderlijke aandacht moet worden besteed aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume. Zoals uit de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling blijkt, wordt voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen. Alle arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn in de exploitatiebegroting verwerkt.

Investeringsbegroting

De organisatie verwacht in 2026 geen investeringen te plegen, daarom ontbreekt de investeringsbegroting en daarmee toe te kennen investeringskredieten.

Begroting Programma regiobureau

(bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029
Lasten				
1.1 Salarissen en sociale lasten	1.541	1.541	1.541	1.541
3.5.1 Ingeleend personeel	262	262	162	162
3.8 Overige goederen en diensten	638	638	638	638
7.3 Afschrijvingen	12	12	12	12
7.4 Toegekende reële en bespaarde rente	-146	-146	-121	-121
Totaal lasten	**2.307**	**2.307**	**2.232**	**2.232**
Baten				
Inwonerbijdrage deelnemende gemeenten	2.202	2.202	2.202	2.202
Andere bijdrage deelnemende gemeenten	0	0	0	0
Subsidies	75	75	0	0
Overige bijdrage	30	30	30	30
Totaal baten	**2.307**	**2.307**	**2.232**	**2.232**
Saldo	**0**	**0**	**0**	-0
Aantal inwoners deelenemende gemeenten t-1	777.929	777.929	777.929	777.929
Bijdrage per inwoner	**€ 2,83**	**€ 2,83**	**€ 2,83**	**€ 2,83**

Bijdrage TEB

(bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029
Aantal deelnemende gemeenten vanuit GMR	14	15	15	15
Aantal inwoners per t-1	723.126	723.126	723.126	723.126
Bijdrage per inwoner	**€ 1,07**	**€ 1,07**	**€ 1,07**	**€ 1,07**
Totale subsidie door GMR verstrekt (x € 1.000)	772	772	772	772
Aantal deelnemende gemeenten	16	16	16	16
Aantal inwoners per t-1	723.126	723.126	723.126	769.862
Totale subsidie TEB te ontvangen (x € 1.000)	772	772	772	772

5.3 Programma opgaven

De financiële uitwerking van de opgaven is ook dit jaar voorbereid in het betreffende bestuurlijke opgaveteam (BOT). Uitgangspunt is dat de regionale agenda 2025-2028 verder uitgevoerd wordt in 2026.

Begroting programma opgaven

(bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029
Lasten (per opgave)				
Groene groeiregio	1.819	1.819	1.820	1.820
Productieve regio	686	557	597	657
Ontspannen regio	664	664	664	664
Verbonden regio	1.184	1.184	1.184	1.184
Circulaire regio	3.087	2.527	2.509	2.509
Totaal lasten	**7.440**	**6.751**	**6.774**	**6.834**
Baten (per financieringsstroom)				
Inwonerbijdrage deelnemende gemeenten	4.481	4.465	4.506	4.566
Andere bijdrage deelnemende gemeenten	0	0	0	0
Subsidies	2.959	2.286	2.268	2.268
Overige baten	0	0	0	0
Totaal baten	**7.440**	**6.751**	**6.774**	**6.834**
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**

5.4 Totaaloverzicht begroting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029
Lasten				
0.0 Bestuur en ondersteuning				
0.4 Overhead	3.670	3.741	3.606	3.666
subtotaal	3.670	3.741	3.606	3.666
2.0 Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1 Verkeer en vervoer	652	652	652	652
subtotaal	652	652	652	652
3.0 Economie				
3.1 Economische ontwikkeling	4.233	3.473	3.555	3.555
subtotaal	4.233	3.473	3.555	3.555
5.0 Sport, cultuur en recreatie				
5.5 Cultureel erfgoed	497	497	497	497
subtotaal	497	497	497	497
8.0 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing				
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.254	1.254	1.254	1.254
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	213	213	213	213
subtotaal	1.466	1.466	1.466	1.466
Totaal Lasten	**10.519**	**9.829**	**9.777**	**9.837**
Baten				
0.0 Bestuur en ondersteuning				
0.4 Overhead	3.670	3.741	3.606	3.666
subtotaal	3.670	3.741	3.606	3.666
2.0 Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1 Verkeer en vervoer	652	652	652	652
subtotaal	652	652	652	652
3.0 Economie				
3.1 Economische ontwikkeling	4.233	3.473	3.555	3.555
subtotaal	4.233	3.473	3.555	3.555
5.0 Sport, cultuur en recreatie				
5.5 Cultureel erfgoed	497	497	497	497
subtotaal	497	497	497	497
8.0 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing				
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.254	1.254	1.254	1.254
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	213	213	213	213
subtotaal	1.466	1.466	1.466	1.466
Totaal Baten	**10.519**	**9.829**	**9.777**	**9.837**
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**

5.5 Geprognoticeerde balans

(bedragen x € 1.000)

	31-dec-24	31-dec-25	31-dec-26	31-dec-27	31-dec-28	31-dec-29
Activa						
Materiële vaste activa						
Investeringen met economisch nut	33	22	11	-	-	-
	33	22	11	-	-	-
Uitzettingen met looptijd > 1 jaar						
Borgsom	5	5	5	5	5	5
	5	5	5	5	5	5
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar						
Vorderingen op openbare lichamen	1.966	2.000	2.000	2.000	-	-
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	4.293	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Liquide middelen	122	100	100	100	100	100
Overlopende activa	2.058	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
	8.438	8.100	8.100	8.100	6.100	6.100
TOTAAL ACTIVA	8.476	8.127	8.116	8.105	6.105	6.105

	31-dec-24	31-dec-25	31-dec-26	31-dec-27	31-dec-28	31-dec-29
Eigen Vermogen						
Algemene reserve	95	100	100	100	100	100
Bestemmingsreserve	32	-	-	-	-	
Saldo van rekening	244	-	-	-	-	
	372	100	100	100	100	100
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar						
Overige schulden	1.370	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
Overlopende passiva						
Vooruit ontvangen bedragen van overige Nederlandse overheidslichamen	6.370	6.400	6.400	6.400	4.400	4.400
Overlopende passiva	365	228	217	206	206	206
	8.105	8.028	8.017	8.006	6.006	6.006
TOTAAL PASSIVA	8.476	8.127	8.116	8.105	6.105	6.105

6. Bedrag heffing vennootschapsbelasting

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, ingeval aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijk of middellijke participerende publiekrechterlijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op het overschot dat wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting betaald worden.
De Groene Metropoolregio verricht voor derden vooral werk voor “activiteiten verricht in verband met de uitoefening van een overheidstaak of van een publiekrechtelijke bevoegdheid”. Daarbij worden de werkzaamheden kostendekkend uitgevoerd.
De organisatie voldoet aan bovenstaande drie voorwaarden en is derhalve vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

7. Paragrafen

7.1 Risico’s en weerstandsvermogen

Op grond van artikel 11 BBV moet de GMR in de paragraaf weerstandsvermogen[1] inzicht verschaffen in de robuustheid van de begroting.

Het weerstandsvermogen van de GMR is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers op te vangen, zodat taken kunnen voortgezet.

Wij onderschrijven de principes van risicomanagement en risicobeheersing in ons werk. Dit houdt in dat risico’s gekoppeld worden aan doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico’s te beheersen.

Beleid t.a.v. reserves en voorzieningen

De GMR heeft een reserve voor het exploitatierisico, i.c. de algemene reserve, gevormd. Deze reserve (€ 100.000) wordt toereikend geacht gelet op de voorwaarden in de gemeenschappelijke regeling.

Stille reserves

De GMR heeft geen stille reserves.

Stelposten

In de begroting 2026 is een stelpost van € 100.000 opgenomen. Dit bedrag is gereserveerd voor uitgaven die ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet voorzien waren.

Risico's

De risico's kunnen worden ingedeeld in:

1. Risico’s voortvloeiend uit het eigen beleid

Er zijn risico’s voortvloeiend uit het eigen beleid. Om eventuele kortingen op de exploitatie op te vangen, is er op grond van de gemeenschappelijke regeling artikel 31, lid 8 een reserve van in totaal € 100.000 gevormd.

2. Risico’s voortvloeiend uit het beleid van een hogere overheid

Het risico dat een gemeente niet aan zijn betalingsverplichting (de inwonerbijdrage) voldoet, wordt zeer klein geacht. Daarnaast is in de Gemeenschappelijke Regeling artikel 29, lid 6 vastgelegd dat gemeenten zorgen dat het samenwerkingsverband te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.

3. Risico’s voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties

Gekeken naar de voorgaande punten en de flexibele inzet van adviseurs, kan het achterwege blijven van financiering van gemeenten, provincie en anderen opgevangen worden door het afvloeien van flexibele inzet. Er is een zeer laag risico dat gelden niet betaald worden. Mocht dit het geval zijn, dan worden projecten on-hold gezet en stroomt de flexibele inzet per direct uit.

4. Risico’s voortvloeiend uit doen/nalaten van derden

De risico’s worden beperkt door het hanteren van onze eigen inkoopvoorwaarden.

5. Risico’s voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen

Vanaf 2025 gaat de Belastingdienst handhaven op de Wet DBA (Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties). Deze wet heeft als doel schijnzelfstandigheid tegen te gaan en duidelijkheid te scheppen over de arbeidsrelatie tussen opdrachtgevers en zelfstandigen zonder personeel (zzp’ers). De opheffing van het handhavingsmoratorium is een van de maatregelen die genomen is

[1] Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de GMR beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico’s waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de GMR.

om schijnconstructies te bestrijden en draagt bij aan meer zekerheid op de arbeidsmarkt. Bedrijven en organisaties die mensen als zzp'er inhuren voor werk dat zij niet zelfstandig uitvoeren, kunnen een boete en naheffingen krijgen.

Secundaire arbeidsvoorwaarden

Op grond van de Gemeenschappelijke Regeling volg de GMR de CAO SGO, hierin zijn de secundaire arbeidsvoorwaarden vastgelegd.

Werkkostenregeling

De werkkostenregeling is vanaf 01-01-2020. Over de eerste € 400.000 wordt het percentage van 1,92% van de fiscale loonsom, over het bedrag boven de € 400.000 blijft het percentage 1,2%. Daarnaast hoeven een aantal kostensoorten niet meer vanuit de WKR (werkkostenregeling) betaald te worden. Voor vergoedingen boven dit bedrag moet een eindheffing van 80% worden betaald.

7.2 Financiering

Algemeen

De begroting van de GMR wordt grotendeels door de deelnemende gemeenten gedragen. De in de Gemeenschappelijke Regeling vastgelegde afspraak over de bijdragen van gemeenten (art. 29 lid 1) waarborgt, dat de inkomende en uitgaande geldstromen in evenwicht zijn. Financiering van de organisatie door het aantrekken van leningen is niet aan de orde.

Rentelasten/baten

De GMR heeft met de Rabobank een rekening-courant overeenkomst gesloten en maakt gebruik van schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën.
De rente wordt niet aan de taakvelden toegekend.

Financieringspositie

De GMR kent geen langlopende financieringsmiddelen.

Rente-risiconorm

De GMR heeft geen vaste schuld en daarom is de rente-risiconorm niet van toepassing.

7.3 Bedrijfsvoering

Algemeen

Artikel 14 BBV verplicht de organisatie om de stand van zaken en de voornemens voor de bedrijfsvoering weer te geven. De gemeenten hebben gekozen voor een compacte organisatie van het regiobureau, die ten dienste staat van de opgavegerichte samenwerking.

Taken en bevoegdheden zijn geformaliseerd in de Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en onderliggende regelingen en mandaatbesluiten. Voor de hoge ambities in het programma ter uitvoering van de regionale visie en agenda is een efficiënt en slagvaardig bureau nodig. Voor bureau-ondersteunende taken, zoals archief en P&O, wordt gebruik gemaakt van de dienstverlening van de gemeente Nijmegen.

De GMR is een netwerksamenwerking. Uitgangspunt van de regionale samenwerking is dat deze wordt ondersteund door een regiobureau, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van de in de gemeenten aanwezige capaciteit en kennis.

Financiën

De ontwikkeling van adequate bedrijfsvoering (scheiding van functies, administratieve organisatie, bewaking, verantwoording en rechtmatigheid) is een continu proces. De regiodirecteur is tekeningsbevoegd en heeft mandaat om opdracht tot betaling te geven. De controller beheert en regisseert de financiële organisatie; aaff (voorheen ABAB) verzorgt de administratie.

BTW
De bedragen in de begroting zijn exclusief BTW. De door de organisatie betaalde BTW wordt gecompenseerd door de regiogemeenten. Deze zogenaamde doorschuif BTW/transparante BTW wordt verantwoord in de jaarrekening en is opgenomen in de balans.

Personeelszaken
Op het personeel van de GMR is de rechtspositie van de Gemeenschappelijke Regeling van toepassing. Voor inzet van de bedrijfsgezondheidsdienst wordt gebruik gemaakt van de gemeente Nijmegen. Een personeelsconsulent van deze gemeente is tevens adviseur van de GMR en ook aanspreekpunt voor het personeel. De salarisadministratie wordt eveneens door de gemeente Nijmegen verzorgd.

Automatisering
De GMR maakt ook in 2026, na een uitvoerig aanbestedingsproces waarbij ook gemeentelijke samenwerkingsverbanden zijn betrokken, gebruik van de diensten van een ICT-dienstverlener. Zij ondersteunt de regio-organisatie en adviseert bij de aankoop van hardware.

Interne zaken
De postregistratie vindt plaats op het regiobureau en van hieruit worden ook de verslaglegging, correspondentie en agendabeheer voor het bestuur verzorgd.

Informatiemanagement, privacy officer en FG diensten worden ingehuurd bij een particuliere dienstverlener.

Huisvesting
De GMR huurt een kantoorruimte in een bedrijfsverzamelgebouw in Elst (Gld). Verder huren wij voor de afdeling Public Affairs een kantoorruimte in Brussel.

Overhead
Volgens het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV moeten de kosten van overhead in overeenstemming met de definitie in de notitie Overhead van de commissie BBV inzichtelijk worden gemaakt. In 5.2 is de specificatie van het regiobureau opgenomen. Daarnaast is binnen het programma opgaven per opgave overhead opgenomen voor managementkosten.

Rechtmatigheid
Het AB dient vooraf de kaders en normen te bepalen voor de rechtmatigheidsverantwoording voor het DB en de getrouwheid voor de accountant. Gedurende het jaar dient het DB uitvoering te geven aan de vastgestelde kaders en normen. Het DB legt in de jaarstukken verantwoording af over de rechtmatigheid.

7.4 Verbonden partijen

De GMR heeft zelf geen verbonden partijen, met dien verstande dat zij voor de regiogemeenten wel een verbonden partij is. In de Gemeentewet is opgenomen dat de kosten van gemeenschappelijke regelingen behoren tot de verplichte uitgaven van gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat de verdeling tussen de regiogemeenten geschiedt op basis van inwoneraantal per 1 januari van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

7.5 Ontwikkeling van het EMU saldo

(bedragen x € 1.000)

	2024 Realisatie	2025 Begroting	2026 Begroting	2027 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-		-	-	-	-
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	-11	-11	-11	-	-	-
3 Mutatie voorzieningen (dotatie - onttrekkingen)	-		-	-	-	-
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-		-	-	-	-
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van de financiële vaste activa	-		-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	-11	-11	-11	-	-	-

BIJLAGEN

Bijlage 1: Deelnemende gemeenten

Gemeenten	Groene groeiregio	Productieve regio	Ontspannen regio	Verbonden regio	Circulaire regio	TEB
Arnhem	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Berg en Dal	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Beuningen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Doesburg	ja	nee	nee	ja	ja	ja
Druten	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Duiven	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Heumen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Lingewaard	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Mook en Middelaar	ja	nee	ja	ja	nee	nee
Nijmegen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Overbetuwe	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Renkum	ja	ja	ja	ja	ja	nee
Rheden	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Rozendaal	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Westervoort	ja	ja	ja	ja	ja	nee
Wijchen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Zevenaar	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Totaal	17	15	16	17	16	14

Bijlage 2: Inwoneraantallen per gemeente

	Per 1- 1-2024	Per 1-1-2025
Arnhem	167.651	169.302
Berg en Dal	35.478	35.556
Beuningen	26.723	26.742
Doesburg	11.081	11.120
Druten	19.581	19.748
Duiven	24.869	24.937
Heumen	16.839	16.866
Lingewaard	47.342	47.655
Mook en Middelaar	8.153	8.103
Nijmegen	187.011	188.981
Overbetuwe	48.909	49.553
Renkum	31.419	31.498
Rheden	43.656	43.785
Rozendaal	1.831	1.836
Westervoort	15.152	15.202
Wijchen	41.543	41.833
Zevenaar	45.050	45.212
Totaal	**772.288**	**777.929**

Bijlage 3: Bijdrage per gemeente

Deelnemers GMR	Regio bureau	Bijdrage TEB	Groene groeiregio	Productieve regio	Ontspannen regio	Verbonden regio	Circulaire regio	Totaal
Bedrag per inwoner	***€ 2,83***	***€ 1,07***	***€ 1,00***	***€ 0,90***	***€ 0,87***	***€ 1,52***	***€ 1,51***	
Arnhem	479.125	181.153	169.302	152.372	147.293	257.339	255.646	1.642.229
Berg en Dal	100.623	38.045	35.556	32.000	30.934	54.045	53.690	344.893
Beuningen	75.680	28.614	26.742	24.068	23.266	40.648	40.380	259.397
Doesburg	31.470	11.898	11.120			16.902	16.791	88.182
Druten	55.887	21.130	19.748	17.773	17.181	30.017	29.819	191.556
Duiven	70.572	26.683	24.937	22.443	21.695	37.904	37.655	241.889
Heumen	47.731	18.047	16.866	15.179	14.673	25.636	25.468	163.600
Lingewaard	134.864	50.991	47.655	42.890	41.460	72.436	71.959	462.254
Mook/ Middelaar	22.931		8.103		7.050	12.317		50.401
Nijmegen	534.816	202.210	188.981	170.083	164.413	287.251	285.361	1.833.116
Overbetuwe	140.235	53.022	49.553	44.598	43.111	75.321	74.825	480.664
Renkum	89.139		31.498	28.348	27.403	47.877	47.562	271.828
Rheden	123.912	46.850	43.785	39.407	38.093	66.553	66.115	424.715
Rozendaal	5.196	1.965	1.836	1.652	1.597	2.791	2.772	17.809
Westervoort	43.022		15.202	13.682	13.226	23.107	22.955	131.193
Wijchen	118.387	44.761	41.833	37.650	36.395	63.586	63.168	405.780
Zevenaar	127.950	48.377	45.212	40.691	39.334	68.722	68.270	438.556
Totaal	2.201.539	773.745	777.929	682.835	667.124	1.182.452	1.162.437	7.448.061

Bijlage 4: Lasten en baten per opgave

(bedragen x € 1.000)

Groene groeiregio	taakveld	2026	2027	2028	2029
Lasten					
Algemeen	0.4	215	215	215	215
speerpunten					
Versnellingsopgave woningbouw	8.1	1.254	1.254	1.254	1.254
Gebiedsprocessen	8.2	213	213	213	213
Ruimtelijke integratie opgaven	3.1	138	138	138	138
Totaal lasten		**1.820**	**1.820**	**1.820**	**1.820**
Baten					
Algemeen	0.4	215	215	215	215
speerpunten					
Versnellingsopgave woningbouw	8.1	1.254	1.254	1.254	1.254
Gebiedsprocessen	8.2	213	213	213	213
Ruimtelijke integratie opgaven	3.1	138	138	138	138
Totaal baten		**1.820**	**1.820**	**1.820**	**1.820**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking					
Inwonerbijdrage		780	780	780	780
Extern		1.039	1.039	1.039	1.039
Totaal		**1.819**	**1.819**	**1.819**	**1.819**
Aantal inwoners		777.929	777.929	777.929	777.929
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00

(bedragen x € 1.000)

Productieve Regio	taakveld	2026	2027	2028	2029
Lasten					
Algemeen	0.4	276	343	283	343
speerpunten					
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	175	135	235	235
Human Capital	3.1	158	0	0	0
Stimuleren ondernemerschap MKB	3.1	78	79	79	79
Totaal lasten		**687**	**557**	**597**	**657**
Baten					
Algemeen	0.4	276	343	283	343
speerpunten					
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	175	135	235	235
Human Capital	3.1	158	0	0	0
Stimuleren ondernemerschap MKB	3.1	78	79	79	79
Totaal baten		**687**	**557**	**597**	**657**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking					
Inwonerbijdrage		686	557	597	657
Extern		0	0	0	0
Totaal					
Aantal inwoners		758.706	777.929	777.929	777.929
Bijdrage per inwoner		€ 0,90	€ 0,72	€ 0,77	€ 0,84

(bedragen x € 1.000)

Ontspannen Regio	taakveld	2026	2027	2028	2029
Lasten					
Algemeen	0.4	166	166	166	166
speerpunten					
Recreatie en toerisme	3.4	255	255	255	255
Groen-blauw raamwerk en landelijk gebied	5.5	217	217	217	217
Cultuur	5.5	26	26	26	26
Totaal lasten		**664**	**664**	**664**	**664**
Baten					
Algemeen	0.4	166	166	166	166
speerpunten					
Recreatie en toerisme	3.4	255	255	255	255
Groen-blauw raamwerk en landelijk gebied	5.5	217	217	217	217
Cultuur	5.5	26	26	26	26
Totaal baten		**664**	**664**	**664**	**664**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking					
Inwonerbijdrage		664	664	664	664
Extern		0	0	0	0
Totaal		**664**	**664**	**664**	**664**
Aantal inwoners		766.809	769.826	769.826	769.826
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 0,87	€ 0,86	€ 0,86	€ 0,86

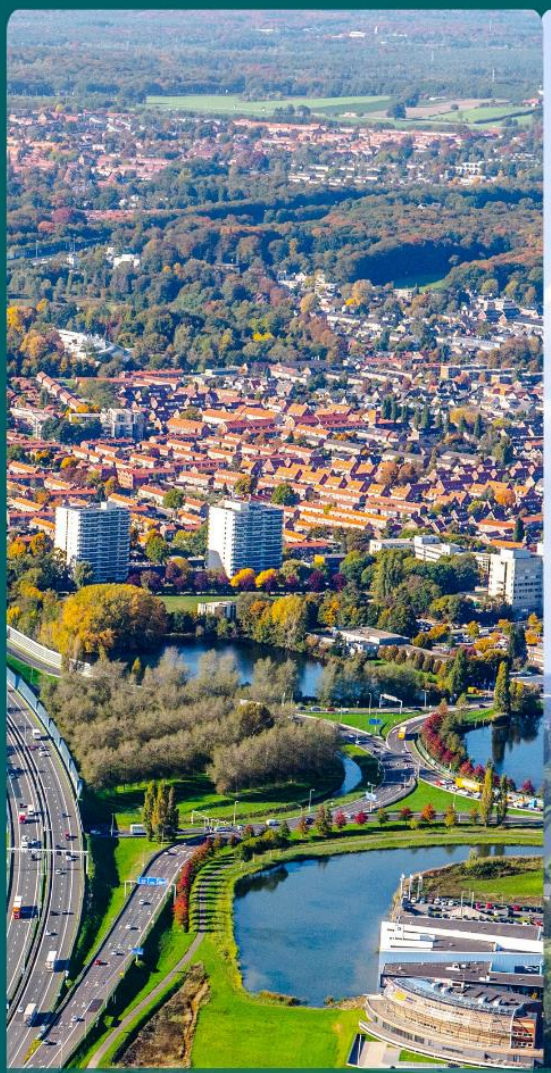
(bedragen x € 1.000)

Verbonden Regio	taakveld	2026	2027	2028	2029
Lasten					
Algemeen	0.4	532	532	532	532
speerpunten					
Fysieke Netwerken	2.1	294	294	294	294
Duurzame mobiliteit en gedrag	2.1	359	359	359	359
Totaal lasten		**1.184**	**1.184**	**1.184**	**1.184**
Baten					
Algemeen	0.4	532	532	532	532
speerpunten					
Fysieke Netwerken	2.1	294	294	294	294
Duurzame mobiliteit en gedrag	2.1	359	359	359	359
Totaal baten		**1.184**	**1.184**	**1.184**	**1.184**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking					
Inwonerbijdrage		1.184	1.184	1.184	1.184
Extern		0	0	0	0
Totaal		**1.184**	**1.184**	**1.184**	**1.184**
Aantal inwoners		777.929	777.929	777.929	777.929
Bijdrage per inwoner		€ 1,52	€ 1,52	€ 1,52	€ 1,52

(bedragen x € 1.000)

Circulaire Regio	taakveld	2026	2027	2028	2029
Lasten					
Algemeen	0.4	174	178	178	178
speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1	649	663	663	663
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1	129	132	132	132
Water en klimaatadaptatie	3.1	88	89	72	72
Transitie naar duurzame energie	3.1	2.048	1.464	1.464	1.464
Totaal lasten		**3.087**	**2.526**	**2.509**	**2.509**
Baten					
Algemeen	0.4	174	178	178	178
speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1	649	663	663	663
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1	129	132	132	132
Water en klimaatadaptatie	3.1	88	89	72	72
Transitie naar duurzame energie	3.1	2.048	1.464	1.464	1.464
Totaal baten		**3.087**	**2.526**	**2.509**	**2.509**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking					
Inwonerbijdrage		1.166	1.279	1.279	1.279
Extern		1.922	1.248	1.231	1.231
Totaal		**3.088**	**2.527**	**2.510**	**2.510**
Aantal inwoners		769.826	769.826	769.826	769.826
Bijdrage per inwoner in euro's		**€ 1,51**	**€ 1,66**	**€ 1,66**	**€ 1,66**

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@gmr.nl
www.gmr.nl

Per mail	Datum	: 5 februari 2025
Aan de gemeenteraden en colleges van de	Uw kenmerk	:
17 deelnemende gemeenten	Ons kenmerk	: 2025-GMAB-002
	Zaaknummer	:
	Contactpersoon	: H. van den Berg
	Telefoonnummer	: 06 – 46 73 73 74

Onderwerp: financiële en algemene uitgangspunten begroting 2026

Geachte heer, mevrouw,

Inleiding
Wij informeren u over beleidsmatige en financiële ontwikkelingen voor de begroting 2026 e.v. van de Groene Metropoolregio. De conceptbegroting wordt in april aan de deelnemende gemeenten aangeboden. Wij vragen de colleges en gemeenteraden kennis te nemen van deze brief. De informatie uit de brief kunt u betrekken bij het opstellen van uw eigen financiële.

Vertrekpunt
De actuele regionale agenda 2025-2028, in september 2024 vastgesteld door het algemeen bestuur, vormt het vertrekpunt. Bij de vaststelling van deze agenda is door veel gemeenten aandacht gevraagd voor het sobere financieel producten perspectief voor het jaar 2026. Door het algemeen bestuur is in haar vergadering van november 2024 een duidelijke richting aangegeven over de hoogte van de inwonerbijdrage 2026. Verderop in deze brief komen we hierop terug.

Uitgangspunten
Voor het opstellen van de begroting 2026 e.v. hanteren we de volgende uitgangspunten:

1. de begroting 2026-2029 heeft als uitgangspunt de activiteiten die zijn vastgelegd in de regionale agenda 2025-2028;
2. het Bedrijfsplan GMR en de vastgestelde financiële verordeningen;
3. het spoorboekje P&C-cyclus 2024-2025;
4. de GMR hanteert de indexeringsmethodiek zoals die is opgesteld door de adviesfunctie gemeenschappelijke regelingen en vastgelegd in de Begrotingsrichtlijnen regio Nijmegen (BRN). De index voor 2026 is 2,71%;
5. de totale inwonerbijdrage is opgebouwd uit de 5 opgaven en het regiobureau;
6. hoogte algemene reserve is in overeenstemming met de Gemeenschappelijke Regeling maximaal € 100.000,00;
7. The Economic Board biedt binnenkort aan de gemeenten het recent vastgestelde Strategisch Plan 2026-2030 aan. De gemeenten worden uitgenodigd te besluiten over subsidiëring van deze 3e vijfjaarsperiode. Het algemeen bestuur heeft op 5 februari 2025 besloten dat TEB voor 2026 kan rekenen op een bijdrage per inwoner ter grootte van € 1,04 (bijdrage 2025) vermeerderd met een indexatie volgens de BRN-norm (= 2,71%). Het subsidiebedrag wordt voorts jaarlijks met de norm geïndexeerd;
8. de Netwerkdirectie wordt gevraagd een ‘uitvoeringstoets’ uit te voeren op de activiteiten zoals opgenomen voor 2026 in de regionale agenda;

9. bij het bepalen van de hoogte van de inwonerbijdrage is het uitgangspunt dat de deelname van de gemeenten aan de 5 opgaven ongewijzigd blijft ten opzichte van het jaar 2025;
10. Ter dekking van de kosten die het regiobureau maakt voor de opgaven wordt een bijdrage in rekening gebracht van 5% over de ontvangen subsidiegelden (> € 125.000).

Ontwikkelingen

- Ravijnjaar 2026
  In de zienswijzen op de regionale agenda 2025-2028 is door veel gemeenteraden aandacht gevraagd voor de gevolgen voor het ravijnjaar 2026. Door het algemeen bestuur is opdracht gegeven aan het dagelijks bestuur om voor het jaar 2026 e.v. een meerjarig integraal voorstel te komen om kosten te besparen zodat de bijdrage van de gemeenten aan de regionale samenwerking kan worden verminderd. Door ons bestuur is in haar vergadering van september jl. de opdracht vastgesteld. Er dienden twee scenario's uitgewerkt te worden: één scenario dat leidt tot 5% reductie van de inwonerbijdrage 2026 en één scenario dat leidt tot 10% reductie. Vertrekpunt hierbij is de hoogte van de inwonerbijdrage 2026 zoals opgenomen in de begroting 2025-2028 t.w. € 9,28.

  In haar vergadering van november heeft het algemeen bestuur met tevredenheid kennisgenomen van het resultaat van de exercitie. Een reductie van de kosten bij de opgaven en regiobureau leidt tot een reductie van ca. 7% op genoemde inwonerbijdrage voor 2026. In de conceptbegroting wordt dit nader uitgewerkt.

- Opgave voor 2026
  In de regionale agenda 2025-2028 hebben wij benoemd dat de regionale samenwerking in een nieuwe fase is gekomen. Lag in de eerste jaren de focus op beleidsontwikkeling, onderzoek en planvorming. In de jaren 2025 en verder ligt de focus meer en meer op uitvoering. Dit doen we als regio niet zelf maar gebeurt door de gemeenten en partners. De regio ondersteunt de uitvoering. Dit zullen we in 2026 blijven doen op allerlei manieren zoals aangegeven in de regionale agenda (blz. 7).

- Inflatie
  Een aantal jaren geleden is besloten om op basis van de BRN-methodiek de inwonerbijdrage te indexeren. Voor 2026 bedraagt het percentage 2,71%. In de begroting 2025-2028 is een stijging van de inwonerbijdrage voor 2026 met 2,5% als uitgangspunt genomen (tenzij omstandigheden aanleiding gaven tot een afwijkende verhoging). De inwonerbijdrage van € 9,28 heeft ook aan de basis gestaan van het proces zoals hierboven beschreven en uiteindelijk geleid heeft tot een reductie van de inwonerbijdrage 2026 met ca. 7%.
  In de lijn van eerdere besluiten van het algemeen bestuur wordt de inwonerbijdrage voor 2026 aangepast met de nu bekende BRN-norm. Uitgangspunt voor ons bestuur blijft een reductie van deze (bijgestelde) inwonerbijdrage met bovengenoemde 7%.

- Arbeidsmarkt
  Het is voor gemeenten niet eenvoudig om openstaande vacatures ingevuld te krijgen. Onze regionale samenwerking is een netwerkorganisatie waarbij één van de uitgangspunten is dat

medewerkers van de 17 samenwerkende gemeenten actief, veelal in deeltijd, een bijdrage leveren aan de 5 opgaven en de speerpunten binnen deze opgaven. De personele krapte bij de gemeenten maakt dat de Groene Metropoolregio steeds vaker genoodzaakt wordt externen in te huren. Dit heeft naast een prijseffect ook consequenties voor (de versteviging) van het regionale netwerk. Samen met de Netwerkdirectie is afgelopen jaar gezocht naar oplossingen. Deze worden in 2025 gestart en gecontinueerd in 2026.

- Regiobureau
  Het regiobureau is de afgelopen jaren gegroeid mede omdat, op verzoek van de betrokken gemeenten, een aantal medewerkers die fulltime waren gedetacheerd in vaste dienst zijn gekomen. De groei van het aantal subsidies die de regionale samenwerking weet binnen te halen vraagt o.m. groei van administratieve inzet en verantwoording. Net als de gemeenten krijgt de regionale samenwerking ook te maken met groeiende (wettelijke) verplichtingen. Hoewel de basis op orde is van het regiobureau vraagt dit voortdurend aandacht binnen een organisatie van geringe omvang. Hierbij zal daar waar mogelijk beroep worden gedaan op gemeenten.
  Voorts eindigt in 2026 het huurcontract van het regiobureau in Elst. Een gegeven is dat het huidige kantoor te klein is en onvoldoende (vergader-)faciliteiten heeft. De oriëntatie op nieuwe huisvesting is gestart. Aannemelijk is dat hiermee de huisvestingskosten gaan stijgen.

- Regio Deal
  Het regiobureau is verantwoordelijk voor 3 programmalijnen binnen de op 1 november 2023 ondertekende Regio Deal “Gezonde groene groei”. De benodigde cofinanciering is opgenomen in de opgaven. De samenwerking met alle regionale partners geeft zoveel energie en eerste mooie resultaten dat door de samenwerkende partners (The Economic Board, provincie Gelderland en Groene Metropoolregio) besloten is ook een aanvraag in te dienen voor de 6e (en laatste) tranche. Helaas is onze aanvraag niet gehonoreerd. Samen met de partners gaan we bezien hoe we de concrete projecten uit deze aanvraag toch kunnen starten.

- Gemeenteraadsverkiezingen
  In 2026 eindigt de bestuursperiode 2022-2026. Dit betekent dat medio 2026 17 colleges in een nieuwe samenstelling gaan aantreden. Het verzorgen van een kennismakingsprogramma voor de nieuwe gemeenteraden, in samenspraak met de RegioAgendacommissie en de griffierskringen, staat op de agenda. Ook een inwerkprogramma voor de nieuwe colleges, gekoppeld aan de selectie van bestuurlijk opdrachtgevers en speerpunttrekkers, vraagt aandacht medio 2026.

Proces begroting 2026-2029

In eerdergenoemd spoorboekje is het begrotingsproces uiteengezet. Hieronder in grote lijnen de stappen die gezet worden:

1. *2 april 2025 - Behandeling conceptbegroting 2026-2029 door het algemeen bestuur en vervolgens aanbieding aan de 17 gemeenten.*
   Zienswijzeperiode gemeenteraden loopt tot 27 juli 2025.

2. *10 september 2025 - Vaststellen begroting 2026-2029 door het algemeen bestuur*

Slot

Met deze brief hebben wij getracht u een beeld te geven van actuele ontwikkelingen die van invloed zijn op de op te stellen begroting voor 2026 e.v. Naast de inmiddels genoemde reductie van de inwonerbijdrage, mag u verwachten dat we kritisch blijven kijken naar de omvang van de bijdrage van gemeenten. Echter ook bedacht moet worden dat het succesvol binnenhalen van externe gelden voor de gedeelde agenda, niet kan zonder deze inwonerbijdrage.

Mocht de brief aanleiding geven tot vragen dan kunt u contact opnemen met Henk van den Berg.

Met vriendelijke groet,

het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

Drs. H.M.F. Bruls
Voorzitter

Drs. H. Tiemens
Secretaris

i.a.a.: RAC, algemeen bestuur, regiocoördinatoren, Regiobureau (Duin, Van den Berg)

NAAM
ADRES
PC WOONPLAATS

Nijmegen, 26 februari 2025
Betreft: Strategisch Plan The Economic Board – verzoek continuering subsidie 2026-2030

Geacht College,

Met veel genoegen bieden wij u hierbij het Strategisch Plan 2026-2030 'Brede welvaart en innovatie in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen', van The Economic Board aan.

Het nieuwe strategisch plan, met een looptijd van vijf jaar, biedt een heldere visie en strategie voor regionale ontwikkeling. Door innovatie en samenwerking te stimuleren, benutten we de kracht en potentie van onze ondernemers, overheden en kennisinstellingen optimaal. Dit plan is tot stand gekomen in nauwe samenspraak met onze partners en richt zich op duurzame economische groei en maatschappelijke vooruitgang.

De wereld om ons heen verandert in hoog tempo. Grote transities en maatschappelijke vraagstukken stellen ons voor uitdagingen, maar bieden ook kansen. In de planperiode 2026-2030 zetten wij ons in om met technologische innovaties en publiek-private samenwerkingen bij te dragen aan een sterke, duurzame en inclusieve regio. Daarbij blijven we focussen op onze kernclusters: Energy, Health en High Tech. Het strategisch plan 2026-2030 van The Economic Board schetst de ambities en prioriteiten voor de Lifeport Regio Arnhem Nijmegen in een nationale en internationale context. Het plan richt zich op vijf opgaven: technologie-marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken, stimulering van ondernemerschap, een evenwichtige arbeidsmarkt, brede welvaart als leidend principe, en de versterking van publiek-private ecosystemen. De strategie benadrukt samenwerking binnen de triple helix en een intensievere betrokkenheid van mkb en maatschappelijke organisaties.

Samen met bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden – zetten wij in op duurzame economische groei en het versterken van brede welvaart en het welzijn van onze inwoners.

Evaluatie als basis voor vernieuwing
Om een solide basis te leggen voor de strategische transitie, heeft The Economic Board een uitgebreide evaluatie uitgevoerd onder verschillende stakeholders. Deze evaluatie heeft sterke punten, regionale uitdagingen en groeikansen in kaart gebracht. De inzichten zijn gebundeld in het rapport *'Kwalitatief Evaluatieonderzoek The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen'*, waarin concrete aanbevelingen zijn opgenomen. Deze waardevolle input vanuit het bedrijfsleven, de overheid en het onderwijs is integraal verwerkt in de hernieuwde strategie.

Verzoek tot continuering van de subsidiebijdrage in de periode 2026-2030
Wij zijn de regiogemeenten zeer erkentelijk voor de financiering die wij de afgelopen jaren hebben mogen ontvangen. Het Strategisch Plan 2026–2030 laat zien dat onze ambities hoog zijn. Graag vragen wij u voor continuering van deze financiële bijdrage, gebaseerd op een inwonersbijdrage van € 1,04 per inwoner plus jaarlijkse indexering volgens de BRN-norm, voort te zetten voor de periode 2026–2030. De toezegging van voortzetting van de basisfinanciering door de gemeenten is de essentiële basis. Vanuit deze basis zetten wij in om de bijdragen van andere partijen structureel hoger te krijgen, om nog meer impact te kunnen realiseren.

Begin maart publiceren wij het Strategisch Plan 2026-2030 'Brede welvaart en innovatie in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen', op de website van theeconomicboard.com, zodat iedereen zich kan informeren over onze strategie voor de komende jaren.

Graag blijven wij samen met u werken aan een innovatieve, duurzame en inclusieve regio!

Met vriendelijke groet,

Ahmed Marcouch
Voorzitter

Jan van Dellen
Algemeen Directeur

Bijlage: 'Brede welvaart en innovatie in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen' - Strategisch Plan 2026-2030
The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen

The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen
Mercator II, Toernooiveld 300
6525 EC Nijmegen

+31 (0) 85 0409 980
bureau@theeconomicboard.com
www.theeconomicboard.com

KVK: 65371992
NL70 RABO 0187 4542 05

Brede welvaart en innovatie in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen

Strategisch Plan 2026-2030

THE ECONOMIC BOARD
Regio Arnhem Nijmegen

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

Samenvatting 4

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen 6

Hoofdstuk 1

De grote (inter)nationale transities, uitdagingen en kansen 7

1.1 Grote maatschappelijke transities 7
1.2 Internationale concurrentiestrijd Europa 8
1.3 De economische ontwikkeling van onze regio blijft achter 8
1.4 Verbetering brede welvaart noodzakelijk 8
1.5 Groeiende bevolking en Arbeidsmarkt 9

Hoofdstuk 2

Onze rol 11

2.1 The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen 11
2.2 Een diversiteit aan activiteiten 12
2.3 Versterking samenwerking binnen en buiten de regio 12
2.4 Strategische slagkracht en impact 12
2.5 Behoefte aan meer regie en inzet 13
2.6 Regionale profilering; Lifeport Regio Arnhem Nijmegen 13

Hoofdstuk 3

Strategisch Plan 2026-2030 en kritieke succesfactoren 14

3.1 Kritieke Succesfactoren 14

Hoofdstuk 4

Onze opgaven voor 2026-2030 16

Opgave 1 Technologie-marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken 17
4.1 Investeren in clusters 17
4.2 Cluster Energy 17
4.3 Cluster Health 19
4.4 Cluster High Tech 21
4.5 Strategisch belangrijke thema's 22
Opgave 2 Stimuleren en ondersteunen van bedrijvigheid en ondernemerschap 24
4.6 Betrekken van en samenwerken met mkb 24
4.7 Ondersteuning mkb 24
Opgave 3 Arbeidsmarkt in balans 25
4.8 Structurele arbeidskrapte in de clusters 25
Opgave 4 Hulpmotor voor de brede welvaart 28
4.9 Leidend principe 28
4.10 Sociale agenda 28
Opgave 5 Versterken publiek-private ecosystemen 30
4.11 Reflectie en actie 30

Hoofdstuk 5

Strategische samenwerkingen 31

Hoofdstuk 6

Financiering 33

6.1 Bijdrage per inwoner 33
6.2 Hybride financieringsmodel 34
6.3 Transparante verantwoording 34

Bijlage 1

Uitgangspunten financiële begroting 2026-2030 35

Bijlage 2

De rol van The Economic Board in de regio Arnhem-Nijmegen 38

Bijlage 3

Managementsamenvatting 42

Bijlage 4

Gebruikte bronnen 45

Voorwoord

Met genoegen presenteren we u dit Strategisch Plan van The Economic Board 2026-2030. U vindt de inbreng verwerkt van vele stakeholders, overheden, ondernemers en onderwijsinstellingen uit Lifeport Regio Arnhem Nijmegen. In dit strategisch plan geven wij uitdrukkelijk prioriteit aan brede welvaart. Want we doen het pas goed als iedereen in onze regio profijt heeft van de economische ontwikkeling. Innovaties die het leven thuis verbeteren, voor bedrijven oplossingen bieden in de energietransitie en het arbeidstekort Economisch blijf onze regio acher bij andere regio's, terwijl we als regio absoluut de potentie hebben om dit voor elkaar te krijgen. Met dit plan gaan we alle aanwezige potentie beter benutten voor iedereen.

Welvaart en welzijn gaan goed samen. Sterker nog, zij zijn afhankelijk van elkaar. Voor de economie zijn mensen nodig en mensen hebben een omgeving nodig die vormt, opleidt en een woning biedt in een groene en leefbare omgeving. In onze regio kan dat, en gelukkig zien we een grote bereidheid en hoge ambitie in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen om schouder aan schouder de toekomst vorm te geven voor huidige en toekomstige generaties. Bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden vinden en versterken elkaar. Ook mbo, mkb en wijkorganisaties zijn hierin opgenomen. Wij zijn trots op wat we als triple helix gepresteerd hebben

Intussen hebben wij met onze blik gericht op de drie clusters Energy, High Tech en Health een krachtige economische motor gecreëerd. Die focus blijft de kracht van onze strategie steeds geholpen door Food, Artificial Intelligence, duurzaamheid en Human Capital, die als verbindende rode draad door onze drie clusters lopen.

Wij zijn ervan overtuigd dat onze strategie onder het meerjarenplan bijdraagt aan een krachtige en aantrekkelijke regio. Met een goede toekomst voor alle ondernemers, en met mooie perspectieven voor de inwoners van Lifeport Regio Arnhem Nijmegen, die hier wonen, werken, leren en leven.

Veel inspiratie toegewenst!

Ahmed Marcouch
Voorzitter

Jan van Dellen
Algemeen Directeur

Samenvatting

Ambities en prioriteiten op hoofdlijnen
In het strategisch plan beschrijven we op hoofdlijnen onze ambities en prioriteiten voor de periode van 2026 tot en met 2030. Hier volgt dan jaarlijks de uitvoeringsagenda uit, die we vastleggen in jaarplannen. Zo zorgen we voor een meer houdbare richting voor de lange termijn, terwijl we op korte termijn steeds flexibel kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen. Een belangrijk uitgangspunt in de huidige zeer dynamische tijd.

Nationale en internationale context
We kunnen de ontwikkeling van onze regio niet los zien van de (inter)nationale context waarin we ons bevinden. Grote transities en maatschappelijke vraagstukken bieden ons kansen en uitdagingen. Enerzijds hebben we te maken met problemen – zoals netcongestie, tekorten op de arbeidsmarkt, gezondheidsproblemen –, anderzijds kunnen we in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen hiervoor innovatieve oplossingen ontwikkelen en (inter)nationaal in de markt zetten.

De verhevigende concurrentie tussen Europa, de Verenigde Staten en China maakt dat we ook vanuit onze regio opnieuw naar de wereld moeten kijken. Het rapport 'The Future of European Competitiveness' (september 2024) van Draghi is hier een goede leidraad voor. Hij vestigt de aandacht op het belang van verhogen van arbeidsproductiviteit, (valorisatie van) innovaties en van onze Europese waarden (die te relateren zijn aan brede welvaart).

Onze regio presteert economisch minder dan vergelijkbare kennisintensieve, stedelijke regio's in Nederland. Ook de brede welvaart blijft hierdoor achter. Voor de planperiode is het onze missie om onze potentie volledig tot zijn recht te laten komen en iedereen daarvan te laten profiteren. Dat kan door te investeren in (valorisatie van) innovaties, te blijven focussen op drie clusters en brede welvaart centraal te stellen.

De rol van The Economic Board
Op verschillende manieren hebben we ons functioneren geëvalueerd. Daaruit blijkt dat we goede stappen hebben gezet, maar er valt ook nog te verbeteren. Vooral als het gaat om de verdere verduidelijking van onze rol, het nemen van nog meer regie, versterken van de samenwerking binnen de triple helix en verder professionaliseren van de lobby. Ook het beter betrekken van mkb en maatschappelijke organisaties heeft meer aandacht nodig. Deze punten pakken we op in de planperiode binnen de hierna genoemde vijf opgaven.

Vijf opgaven
In onze strategie voor 2026 tot en met 2030 zien we vijf opgaven waar we aan werken om onze regio en de triple helix te versterken:

1. Technologie-marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken
We blijven focussen op drie clusters: Energy, Health en High Tech (met name semicon), in samenwerking met Food. Het zijn clusters waar we (historisch) al sterk in zijn en die groeikansen bieden. Ook omdat ze bijdragen aan maatschappelijke transities, en zo in onze regio de brede welvaart kunnen versterken. We zien ook drie voor de clusters belangrijke thema's, waar we een actieve rol op pakken: slimme duurzaamheid, AI en arbeidsmarkt.

2. Stimuleren en ondersteunen van bedrijvigheid en ondernemerschap
Het mkb – inclusief startups en scale-ups – is belangrijk voor de innovatiekracht van onze regio. Toch weten we het mkb onvoldoende te verbinden met de triple helix, en helpen we het mkb nog onvoldoende bij hun specifieke vragen rond bijvoorbeeld financiering en arbeidsmarkt. In de planperiode gaan we verschillende initiatieven doorvoeren om het mkb beter te betrekken en ondersteunen.

3. Arbeidsmarkt in balans

De vraag naar personeel – zowel mbo als hbo/wo – blijft de komende jaren groot, en dat geldt nog meer voor de drie clusters waar we in onze strategie op focussen. Voor de planperiode zetten we in onze strategie in op één samenhangend, meerjarig publiek-privaat arbeidsmarktprogramma. Wij hebben daarbij de regie op de uitvoering van het Human Capital Akkoord gekregen. Centraal hierbij staan drie speerpunten: een leven lang ontwikkelen voor iedereen, aantrekken en behoud talent en onbenut arbeidspotentieel.

4. Hulpmotor voor brede welvaart

Bij al onze inzet in de drie clusters moet brede welvaart het leidende principe zijn. Dat betekent dat we innoveren voor maatschappelijke vraagstukken, en de innovaties in onze regio inzetten en voor onze regio laten renderen. Naast de economische agenda wil The Economic Board werken aan een sociale agenda. De investeringsagenda van de provincie, GMR en The Economic Board willen we meer strategisch laden als middel om te investeren in brede welvaart.

5. Instrumenten voor publiek-private ecosystemen

De triple helix samenwerking heeft haar waarde bewezen. Toch kan Lifeport Regio Arnhem Nijmegen hier nog meer uit halen. We willen onze lobby verder professionaliseren om de regio nog steviger op de kaart te zetten. Daarvoor stellen we ook een internationale strategie op. Verder willen we mkb en maatschappelijke organisaties steviger verbinden met de triple helix. Ook zien we dat de triple helix meer is gaan verwachten van onze inzet. We willen daarom onze regiekracht versterken.

Samenwerkingen

Zowel binnen als buiten de triple helix zien we de behoefte om samenwerkingen te intensiveren. Daarbij is het wel belangrijk dat de rolverdeling in de samenwerking met gemeenten, provincie en GMR duidelijk(er) is. Daar willen we de komende planperiode aan werken. Interregionaal en internationaal liggen er goede kansen om verbanden aan te gaan gericht op innovatie.

Financiering

De uitgangspunten voor de meerjarenbegroting zijn toegevoegd als bijlage bij dit plan. The Economic Board ontvangt financiering via inwonersbijdragen van gemeenten, in kind en cash bijdragen van partners én subsidies voor specifieke opgaven, programma's en projecten. Voor de inwonerbijdragen stellen we – naast de in 2025 doorgevoerde indexering – geen verhoging voor, gezien de financiële situatie van gemeenten. We verwachten wel extra bijdragen te ontvangen van partners (zoals bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen). We verwachten geen wijziging in de verhouding organisatiekosten (16%) en kosten voor projecten en programma's (84%). We voorzien een uitbreiding met 4 fte voor ons bureau. Dit om te voldoen aan het toenemende beroep dat wordt gedaan op The Economic Board.

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen

Alleen samen lopen we voorop

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen, gelegen tussen de Randstad en het Ruhrgebied, combineert natuurlijke schoonheid met een hoge levenskwaliteit. Arnhem en Nijmegen, dicht bij elkaar en omgeven door bossen, rivieren en heuvels, bieden een unieke mix van groen en stad. Met ruim 800.000 inwoners genieten we van iconische natuurgebieden zoals Nationaal Park Veluwezoom, de Ooijpolder en de Hatertse Vennen. Historie speelt hier ook een grote rol. Van oudsher centraal gelegen aan de belangrijkste handelsroutes, of het nu gaat om de zijdehandel of als onderdeel en noordgrens van het Romeinse Rijk. Met levendige binnensteden, culturele hotspots, topattracties en evenementen trekt onze regio jaarlijks een breed publiek.

De regio blinkt uit in duurzaamheid en innovatie, met de sectoren Energy, Health en High Tech als economische speerpunten. Deze clusters zijn historisch gegroeid. Onze regio ademt van oudsher energie met grote partijen als TenneT, Alliander, KEMA en DNV. Het High Tech cluster is breed vertegenwoordigd en is organisch gegroeid uit onder meer de baanbrekende Philips semicon activiteiten en uit innovaties die in Nijmegen 70 jaar geleden de basis hebben gelegd voor wereldspelers als NXP, Ampleon, Besi en Nexperia. In Health hebben wij een concentratie van gerenommeerde zorg- en onderzoeksinstellingen, versterkt door onder meer de aanwezigheid van het sportcentrum Papendal.

Vraagstukken als de klimaatverandering, energietransitie en verbeteren van de brede welvaart zijn te groot om individueel en los van elkaar op te lossen. Samen kunnen we meer. Ondernemers én onderwijsinstellingen én onderzoeksinstituten én overheden mét elkaar. En met de meer dan 800.000 inwoners in onze regio. De vooruitgang die we gezamenlijk creëren is toegankelijk, innovatief en duurzaam voor iedereen. Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is dé innovatie hub met als inzet het verbeteren van de brede welvaart en een duurzame & vitale samenleving.

Hoofdstuk 1

De grote (inter)nationale transities, uitdagingen en kansen

1.1 Grote maatschappelijke transities

We leven in een tijdperk van grote maatschappelijke transities – internationaal, nationaal én regionaal. Denk aan transities op het gebied van energie, grondstoffen, eiwit, water, zorg, digitalisering en arbeidsmarkt. De periode 2026–2030 lijkt hierin een sleutelperiode te worden. Voor Lifeport Regio Arnhem Nijmegen heeft dit twee implicaties.

Aan de ene kant moet de regio deze transities zelf succesvol zien te doorlopen en hebben we last van de achterliggende problemen (denk aan netcongestie). Aan de andere kant bieden de achterliggende vraagstukken ook veel kansen om met innovaties bij te dragen aan de oplossingen én onze regio zo economisch te versterken. Onze clusters Energy en Health sluiten hier direct op aan, terwijl High Tech in brede zin veel oplossingen kan aandragen voor de maatschappelijke vraagstukken. Zo kan innovatie in het cluster Energy helpen de netcongestieproblemen voor onze regio op te lossen en tegelijk producten en diensten opleveren die goed commercieel in de markt te zetten zijn.

De maatschappelijke transities leiden ook tot Europees beleid en regelgeving, waar we in de komende periode meer en meer mee te maken krijgen. Voorbeelden daarvan zijn wetgeving gericht op meer strategische autonomie, zoals de EU Chips Act en de Green Deal voor investeringen in een Hydrogen Valley. Voorbeelden die beide onze ondernemers kunnen stimuleren. Op het vlak van duurzaamheid gebeurt er meer, denk aan de EU-taxonomie, een belangrijk instrument voor markttransparantie in duurzaamheid. Of ETS2, een nieuw systeem voor emissiehandel, gericht op CO_2-emissies van de gebouwde omgeving, transport en andere sectoren. CSRD-reporting is voor grote ondernemingen inmiddels een realiteit.

1.2 Internationale concurrentiestrijd Europa

De economische concurrentie tussen Europa, de Verenigde Staten en China verhevigt de komende planperiode. Draghi stelt in zijn rapport 'The Future of European Competitiveness' (september 2024) dat Europa daarbij een grote uitdaging heeft: voor het eerst moeten we economische groei realiseren met een krimpende bevolking. Hij benadrukt dat Europa daarom moet werken aan een hogere productiviteit. Er is ook een radicale verandering nodig om de innovatiekloof met de VS en China te dichten, vooral in geavanceerde technologieën. Met name de valorisatiefase van innovaties is een probleem. Daarnaast ziet hij een groeikans in schone technologieën.

Draghi noemt het een existentiële uitdaging om de fundamentele Europese waarden te behouden. Juist deze waarden – welvaart, gelijkheid, vrijheid, vrede en democratie in een duurzame omgeving –, die je als fundament onder brede welvaart kunt zien, beschouwt Draghi als belangrijke wapens in de concurrentie, inclusief kansen voor onderwijs en goede banen voor iedereen gedurende het hele leven. Voor onze regio bevestigen de conclusies van Draghi het belang van inzet op en investeren in (valorisatie van) innovatie, de focus op de drie clusters en een kanteling in aandacht naar brede welvaart.

De keuze om met onze programma's en projecten te focussen op de clusters Energy, Health en High Tech sluit goed aan bij zowel de nationale als Europese economische agenda en de vraag economische activiteiten te richten op maatschappelijke opgaven en transities. Voor de drie clusters is de integratie met thema's als Food, AI, digitalisering, arbeidsmarkt en slimme duurzaamheid essentieel.

1.3 De economische ontwikkeling van onze regio blijft achter

Kijkend naar de economische ontwikkeling van onze regio zien we dat deze een sterke correlatie heeft met de nationale economie. Maar hij blijft achter bij die van vergelijkbare kennisintensieve, stedelijke regio's, die op landelijk niveau vaak een trekkende rol hebben gekregen. Gemiddeld groeien bedrijven in onze regio ook minder hard dan vergelijkbare bedrijven. Terwijl veel ingrediënten voor succes aanwezig zijn, lijkt het dat de regio zich te weinig heeft kunnen vernieuwen en te weinig nieuwe economische activiteit heeft ontwikkeld.
Een belemmerende factor voor de economische ontwikkeling is de beperkte beschikbaarheid van talent. Halverwege 2022 was er in de regio volgens de GMR Monitor gemiddeld maar één werkzoekende per vijf beschikbare banen. De krapte op de arbeidsmarkt nam weliswaar recent iets af, maar toch blijft de krapte de komende vijftien tot twintig jaar structureel. De krapte neemt vooral toe in health, techniek en digitale sectoren. Daarnaast verdwijnen bepaalde type banen, terwijl er ook nieuwe ontstaan.

1.4 Verbetering brede welvaart noodzakelijk

Zoals ook het rapport van Draghi laat zien, is brede welvaart niet alleen een mooi sociaal perspectief. Het is ook een harde noodzaak geworden om economische ontwikkeling mogelijk te maken. Het één kan niet zonder het ander. Maar in de Lifeport Regio Arnhem Nijmegen vertaalt economische groei zich niet evenredig in brede welvaart. Onze brede welvaart blijft ook iets achter ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Werken aan brede welvaart vereist investeringen, bijvoorbeeld in woningbouw, groen, voorzieningen en arbeidsmarkt.

Brede welvaart is een existentieel thema geworden, waar The Economic Board ook vol aan wil bijdragen. Het is het leidende principe dat richting geeft aan onze strategische economische agenda. Tegelijkertijd kunnen we vanuit de clusters ontwikkelde oplossingen in onze regio inzetten en in de praktijk toetsen.

1.5 Groeiende bevolking en arbeidsmarkt

Een belangrijk maatschappelijk thema is de groei en samenstelling van de bevolking: de komende 25 jaar wordt een groei van 7% verwacht voor onze regio. Iets meer dan landelijk. Tegelijk zijn we ook een vergrijzende regio, waardoor de beroepsbevolking krimpt. Terwijl in de clusters Energy en High Tech er wel 25.000 banen bijkomen (deels vervangingsvraag). Dat maakt dat wij net als aanpalende regio's nationaal én internationaal talent hard nodig hebben. Oplossen van dit vraagstuk is een cruciale factor voor de toekomst van onze regio en daarvoor zijn samenwerking en een inclusieve regio nodig. Met inzet in twee richtingen: uitvoering van het Human Capital Akkoord én de ontwikkeling van arbeidsproductiviteit verhogende innovaties in de clusters.

Nog een belangrijke ontwikkeling is de groei van het aandeel éénpersoons-huishoudens van 38,6% naar 41,7% over de periode 2011-2023. Deze groei van de bevolking en meer eenpersoonshuishoudens legt een extra druk op de woningmarkt. In het NOVEX-gebied, regio Arnhem, Nijmegen, Ede en Wageningen, moeten tot 2030 dan ook 100.000 woningen worden bijgebouwd.

Onbenut potentieel

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is een regio met veel onbenut potentieel. Onze regio blijft daardoor achter bij vergelijkbare stedelijke, innovatieve regio's. Door een goede triple helix samenwerking kunnen we de potentie wél ontsluiten. Niet alleen ten gunste van de economie en ondernemers. Juist voor alle inwoners van de regio, waar op dit moment de brede welvaart afneemt. Voor The Economic Board zien wij voor de komende periode het als onze missie om de potentie van onze regio – zoals het complete onderwijsaanbod op alle niveaus, de keur aan koplopers in topsectoren én een fijn leefklimaat – volledig tot zijn recht te laten komen en iedereen daarvan te laten profiteren.

SWOT-analyse / The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen

Samengevat zien wij in onze regio sterke en zwakke punten, met kansen en bedreigingen.

Sterktes (strengths)	Zwaktes (weaknesses)
Geografische ligging: Strategisch knooppunt tussen de Noordzee, Randstad en het Ruhrgebied, met mooie natuur en goede infrastructuur.	**Arbeidsmarktkrapte:** Structureel tekort aan gekwalificeerd personeel, vooral in techniek en zorg.
Innovatieclusters: Sterke focus op Energy, Health en High Tech. Met bewezen successen en historisch gegroeide sterktes.	**Beperkte economische groei:** De regio loopt achter op vergelijkbare kennisintensieve stedelijke regio's.
Triple helix-samenwerking: Effectieve samenwerking tussen bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden.	**Gefragmenteerd speelveld:** Gebrek aan duidelijkheid in taakverdeling binnen de triple helix leidt tot inefficiëntie.
Internationale focus: Initiatieven zoals de EU Chips Act en waterstofinfrastructuur bieden een concurrentievoordeel.	**MKB-betrokkenheid:** ondanks dat er een start is gemaakt met kennisdeling, is er te geringe ondersteuning van MKB-bedrijven binnen het ecosysteem.
Regio-specifieke expertise: Leidende rol in deelgebieden als AI, waterstoftechnologie en packaging (chips).	**Financieringsbeperkingen:** Huidige middelen zijn ontoereikend voor ambitieuze doelen.

Kansen (opportunities)	Bedreigingen (threats)
Europese programma's en fondsen: Mogelijkheden om te profiteren van Horizon Europe en Interreg.	**Internationale concurrentie:** Groeiende kloof met de Verenigde Staten en China in geavanceerde technologieën.
Nieuwe technologieën: Groeikansen in energieopslag, AI en duurzame technologieën zoals waterstof.	**Netcongestie:** Beperkingen in energie-infrastructuur die transities kunnen vertragen.
Groeiende regionale bevolking: Potentieel voor het aantrekken en behouden van jong talent.	**Demografische uitdagingen:** Vergrijzing en een krimpende beroepsbevolking beperken groei op lange termijn.
Living labs en pilots: Mogelijkheden om innovaties te testen en te implementeren in regionale projecten.	**Regelgeving:** Complexiteit en stringente EU-vereisten, zoals de EU-taxonomie en CSRD, kunnen obstakels vormen.
Internationale partnerships: Samenwerkingen met aangrenzende regio's en landen, zoals Duitsland en Europese netwerken.	**Onvoldoende middelen:** Onzekerheid rond financiering kan ambitie en uitvoering van projecten belemmeren.

Hoofdstuk 2

Onze rol

“De regio Arnhem-Nijmegen staat economisch voor grote opgaven. De energietransitie en circulaire economie, het zal niet vanzelf gaan. Daarom is de samenwerking in The Economic Board tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden zo belangrijk. Want er liggen grote kansen, en er is veel kennis en innovatiekracht voor AI, chipproductie, energiesystemen en gezondheidszorg. Ik zet me graag samen met The Economic Board in om gericht te investeren in maatschappelijke en economische impact. Samen zetten we de schouders onder onze economie.”

Helga Witjes
Gedeputeerde provincie Gelderland,
Lid The Economic Board

2.1 The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen

The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen is acht jaar geleden opgericht en heeft binnen het triple helix ecosysteem van Lifeport Regio Arnhem Nijmegen een adviserende, verbindende, aanjagende en regisserende rol. De organisatie van The Economic Board bestaat uit een Board van 18 topbestuurders van bedrijven, kennisinstellingen en overheden én een projectbureau. Gezamenlijk werken we met onze partners aan het versterken van verbindingen in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen – met nadruk op samenwerking binnen de triple helix – en verbeteren van de brede welvaart. The Economic Board werkt vanuit een strategische economische agenda, voor de regio en met de regio. Wij hebben een leidende rol bij het bepalen van deze strategische agenda. De agenda is breed opgezet en gedurfd, met een focus

op de clusters Energy, Health en High Tech. Clusters die niet alleen essentieel zijn voor economische groei, maar ook voor onze toekomst en het creëren van een duurzame en inclusieve maatschappij. Verder initiëren en drijven wij vanuit deze clusters strategische programma's en projecten rondom food en pharma, in nauwe samenwerking met clusters in andere regio's.

2.2 Een diversiteit aan activiteiten

Onze rol gaat verder dan het signaleren van kansen en uitdagingen en het bepalen van de strategische economische agenda. Wij ontwikkelen proactief plannen, stimuleren en verbinden initiatieven en maken met onze partners de vertaalslag naar concrete programma's en projecten. Waar geen duidelijke eigenaar is, nemen wij de regie om projecten op gang te helpen, totdat ze kunnen worden overgedragen aan andere organisaties. Ook wanneer zich binnen onze strategische agenda acute kansen en uitdagingen voordoen, pakken wij – wanneer opportuun – de regie om ons hier samen met de triple helix partners voor te organiseren. Als bepaalde programma's of projecten niet naar verwachting verlopen, stappen wij in om barrières weg te nemen en de voortgang te versnellen. Samen met onze partners organiseren en monitoren wij onze initiatieven, programma's en projecten zorgvuldig om een succesvolle en impactvolle uitvoering door onze partners te borgen. Ook identificeren en organiseren we de voor onze strategie relevante thema's en randvoorwaarden. En spelen we een actieve rol in de regionale lobbyagenda en de positionering van het regionale merk Lifeport Regio Arnhem Nijmegen.

2.3 Versterking samenwerking binnen en buiten de regio

In de afgelopen jaren heeft The Economic Board met haar partners de samenwerking in de triple helix van de Lifeport Regio Arnhem Nijmegen weten te versterken. Daardoor is de afstemming over doelen en belangen verbeterd en is er meer focus. Dit is ook bevestigd in interviews met partijen in de triple helix (evaluatieonderzoek The Economic Board najaar 2024). Daarnaast heeft The Economic Board gewerkt aan een grotere zichtbaarheid in én samenwerking met Den Haag. Dit heeft geholpen om vanuit samenwerkingsverbanden belangrijke financiering en projecten binnen te halen, zoals de Regio Deal en onze bijdrage aan het Nationaal Versterkingsplan Microchip-Talent ('Beethoven'). De mkb-sector is dichter bij The Economic Board gebracht door deze projecten, frequente bijeenkomsten en betere communicatie met lokale bedrijven. Ook provincie en gemeenten ervaren volgens het eindrapport 'Kwalitatief evaluatieonderzoek The Economic Board' een meer proactieve aanpak en zijn meer betrokken bij de strategische doelstellingen. De evaluatie benoemt ook enkele kansen en aanbevelingen die wij mee zullen nemen in onze plannen, zoals betere aansluiting mkb, versterking (inter)nationale lobby, meer aandacht voor brede welvaart vanuit economie en innovaties, optimalere integrale afstemming tussen regionale economische doelstellingen van The Economic Board en de lokale prioriteiten van gemeenten én verbeteren samenwerking overheid met bedrijfsleven en onderwijs.

De strategische ligging dichtbij de grensregio met Duitsland biedt unieke kansen voor samenwerking op het gebied van arbeidsmarkt, zorginnovatie en duurzame technologieën in de energietransitie. In dit kader is een sterke samenwerking met Euregio Rijn-Waal van grote meerwaarde. Door kennis en middelen te bundelen, kunnen we grensoverschrijdende uitdagingen aanpakken en innovatieve oplossingen ontwikkelen.

2.4 Strategische slagkracht en impact

De versterkte positie van The Economic Board in de triple helix samenwerking zien we ook terug in het toenemend aantal strategische onderwerpen waar we op worden ingezet en waar we gevraagd worden de regie te nemen. Zo leiden of ondersteunen we initiatieven als de Regio Deal, het Human Capital Akkoord, onze regionale bijdrage aan het Nationaal Versterkingsplan van Microchip-talent (Beethoven) en de oprichting van het European Center for Flexible Energy Solutions. Hierbij werken we nauw samen met provincie Gelderland, Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, kennisinstellingen en uitvoeringspartners als Connectr, Briskr, Lifeport@ en Oost NL. Wij voorzien dus in een behoefte aan meer regie en lange termijn strategie. Dit past bij een triple helix organisatie. The Economic Board kan snel schakelen en besluiten nemen door korte lijnen.

2.5 Behoefte aan meer regie en inzet

We hebben grote stappen vooruitgezet. Toch zijn we nog niet in de positie die we willen. Volgens het recentste Rabobank Lifeport rapport is er nog te veel fragmentatie en te weinig gerichte samenwerking binnen de triple helix. Ook behoeft de rolverdeling tussen The Economic Board en andere partijen meer duidelijkheid. Mede daardoor blijven projecten soms te lang in de planningsfase en komen ze niet (snel genoeg) tot implementatie. Er is mede daarom een sterke behoefte aan meer samenhang, met een duidelijk onderschreven gezamenlijke agenda, heldere rolverdeling en integrale aanpak. Hoewel we die weg al zijn ingeslagen, is er dus duidelijk ruimte voor en behoefte aan nog meer regie en inzet om de triple helix in haar kracht te zetten. Dit is dan ook één van onze speerpunten voor de komende jaren.

2.6 Regionale profilering: Lifeport Regio Arnhem Nijmegen

In 2021 kwam het Rabobankrapport ‘Samen bouwen aan een economisch sterk Lifeport’ uit. Het schetste een beeld van achterblijvende brede welvaart in de regio. Om hier iets aan te doen, luidde de aanbeveling in het rapport, moeten we stevig inzetten op regionaal samenwerken in één ecosysteem: Lifeport. Dit advies werd overgenomen in het Bestuursakkoord dat provincie Gelderland, de Groene Metropoolregio en The Economic Board sloten in 2022. Medio 2023 heeft The Economic Board besloten om de naam aan te scherpen naar: Lifeport Regio Arnhem Nijmegen. The Economic Board zet zich in om de merkidentiteit te versterken, in samenhang met andere initiatieven en profileringen, zodat onze regio nationaal en internationaal beter op de kaart komt. Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is dus niet alleen een regionale aanduiding, het is bovenal een netwerk van ondernemers, onderwijsinstellingen, onderzoeksinstituten, 17 gemeenten en provincie in de regio Arnhem-Nijmegen. Een netwerk dat proactief de samenwerking zoekt, zowel binnen als buiten onze regio, om verbindingen te realiseren die onze impact vergroten.

Hoofdstuk 3

Strategisch Plan 2026-2030 en kritieke succesfactoren

In de voorgaande hoofdstukken beschreven we de context waarin dit strategisch plan is opgesteld, en onze eigen rol als The Economic Board. De navolgende hoofdstukken vormen de kern van het Strategisch Plan 2026-2030. Ze geven onze visie weer op hoe we Lifeport Regio Arnhem Nijmegen verder economisch kunnen laten groeien, met brede welvaart als leidraad. In dit hoofdstuk gaan we nog verder in op enkele factoren die volgens ons cruciaal zijn voor het realiseren van onze ambities in de planperiode.

Belangrijk is het besef dat dit strategisch plan de ambities op hoofdlijnen weergeeft. De gedetailleerde uitwerking van deze ambities in concrete acties vindt onder meer plaats in onze jaarplannen.

3.1 Kritieke Succesfactoren

3.1.1 Heldere rol- en taakverdeling in de triple helix

De afgelopen jaren hebben we gemerkt dat samenwerken essentieel is, maar de rolverdeling tussen The Economic Board, de Groene Metropoolregio en andere partijen niet altijd duidelijk is. Dit leidt tot overlap, inefficiënties en mogelijk een gebrek aan focus. Daarom hebben we afgelopen jaar een gedetailleerde rolverdeling en governance-model gecreëerd om taken en verantwoordelijkheden te verduidelijken. Dit komt de besluitvorming, snelheid en resultaat ten goede. In deze governance opzet hebben we een integrale programmatische aanpak opgezet, met duidelijke doelen, tijdslijnen en verantwoordelijken om projecten sneller te operationaliseren. Deze aspecten zijn in een dashboard gezet en altijd op te vragen, en ze worden gebruikt om onze inspanningen te monitoren. In dit dashboard definiëren we SMART-doelen (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden) voor elke strategische pijler en rapporteren we regelmatig over voortgang.

3.1.2 Aanpak arbeidsmarktkrapte als structureel knelpunt

Het plan erkent de structurele krapte op de arbeidsmarkt, maar we bieden ook concrete strategieën om dit op korte termijn aan te pakken. We sturen op inzet die schaalbaar is en waarmee we bestaande arbeidsmarktprogramma's kunnen versnellen. We stellen concrete doelstellingen voor talentbehoud, internationalisering en zij-instroom.

3.1.3 Betrokkenheid van mkb en maatschappelijke partners

We hebben geconstateerd dat het mkb onvoldoende is geïntegreerd in het triple helix-ecosysteem. De wens is dat er meer kennis wordt gedeeld met mkb, waardoor het mkb meer kan profiteren en bijdragen aan economische en (sociale) transities.

We werken verder aan een dedicated mkb-partnergroep en organiseren werktafels waar ondernemers kennis kunnen delen en invloed kunnen uitoefenen. We stemmen dit uiteraard af met de bestaande netwerken en ondernemersverenigingen, zoals VNO-NCW, OKA (Ondernemers Kontakt Arnhem) en IKN (Industriële Kring voor Nijmegen en omgeving), maar ook met netwerken vanuit de Rabobank en uitvoeringspartners als Briskr, Connectr en Lifeport@.

3.1.4 Benutten potentie van internationale samenwerking

Onze regio kan meer halen uit internationale samenwerking, bijvoorbeeld via EU-programma's en het aangaan van partnerschappen met vergelijkbare regio's.

We willen meer inzet op kennisdeling, fondsenwerving en positionering voor onze opgaven in de regio. Daarom stellen we een internationale strategie op met concrete doelen en prioriteiten en benoemen een verantwoordelijke voor (inter)nationale lobby en partnerschappen.

Hoofdstuk 4

Onze opgaven voor 2026-2030

De kansen die we waarnemen voor onze regio liggen in het vergroten van het rendement van onze clusters, de positie van het mkb versterken, aantrekken en behouden van talent, de brede welvaart omarmen en triple helix samenwerking versterken. Deze kansen krijgen een prominente plek in de strategische agenda en vertalen we naar vijf opgaven. Deze opgaven werken we verder uit in de paragrafen 4.1 tot en met 4.11.

 # Innovatie, technologie en ondernemen

Opgave 1	Technologie-marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken
Opgave 2	Stimuleren en ondersteunen van bedrijvigheid en ondernemerschap

 # Talent

Opgave 3	Arbeidsmarkt in balans
Opgave 4	Hulpmotor voor de brede welvaart

 # Regionale welvaart en welzijn

Opgave 5	Instrumenten voor publiek-private ecosystemen

Opgave 1

Technologie-marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken

4.1 Investeren in clusters

De focus binnen onze strategische economische agenda op de clusters Energy, Health en High Tech en in samenwerking met Food, biedt een strategisch sterke positie voor de regio. Deze keuze is enerzijds gebaseerd op de al aanwezige potentie binnen de triple helix en anderzijds op de economische groeikansen. Deze clusters worden ook benoemd in de Nationale Technologie strategie van het Rijk. Bovendien hebben deze clusters een duidelijke bijdrage aan grote maatschappelijke transities. Tegelijkertijd constateerden we in hoofdstuk 1 dat de regio die goede uitgangspositie nog onvoldoende weet te benutten. In de komende planperiode gaan we daarom investeren in het (inter)nationaal op de kaart zetten van de clusters. Daarbij moeten we ervoor zorgen dat de focus ook echt gaat renderen. Dat betekent veel aandacht voor valorisatie: welke proposities zijn er te maken en hoe kunnen we onze kennis en innovaties vermarkten.

"De explosieve groei in elektriciteitsvraag door verduurzaming, digitalisering en woningbouw overbelast het net, ook in Gelderland. Netcongestie blijft nog vele jaren een uitdaging. Met netuitbreidingen, energy hubs en flexibel energiegebruik willen we de energietransitie blijven versnellen, woningbouw mogelijk maken en economische groei ondersteunen. De hechte samenwerking in de regio tussen netbeheerders, overheden, onderzoeksinstellingen en bedrijven maakt innovatie en versnelling mogelijk. Onze ambitie is om deze samenwerking de komende jaren verder te versterken en gezamenlijk te werken aan een toekomstbestendige regio."

Bram Sieben
Directeur Corporate en Social Affairs bij Alliander,
Lid The Economic Board

4.2 Cluster Energy

4.2.1 Snelst groeiende sector

De energiesector is de snelst groeiende sector in de regio, met een toegevoegde waarde van € 2,5 miljard per jaar. Tot 2034 investeert de energiesector in onze regio meerdere miljarden. Die investeringen zijn ook nodig. Bijvoorbeeld om te voldoen aan de groeiende vraag naar klantaansluitingen, de behoefte aan meer transportcapaciteit, de snelle bouw en uitbreiding van het hoogspanningsnet, de benodigde capaciteit voor de woonopgave én de ontwikkelingen op bedrijventerreinen. Er zal een toenemende trend zijn van regionale en Europese samenwerking, waarbij regio's zoals Arnhem-Nijmegen hun krachten bundelen om kennis, investeringen en innovatie te delen. Vergeleken met het Nederlands gemiddelde heeft de regio circa 1,7 keer zoveel werkzame personen in deze sector, en de werkgelegenheid blijft sterk toenemen. De verwachting is dat er de komende tien jaar 15.000 banen bij komen in onze regio, inclusief vervangingsvraag.

4.2.2 Historische roots

Het cluster Energy heeft historische roots in de regio, zoals ook beschreven in het advies 'Regio Arnhem Nijmegen Europese Hotspot Energy'. Onze regio ademt van oudsher energie, met grote spelers als TenneT, Alliander, KEMA en DNV. Er zijn veel innovatieve praktijkcases te vinden, zoals Smart Energy Hubs, samenwerkingsverbanden op bedrijventerreinen voor de Green Deals – verduurzamen, vergroenen en oplossingen voor netcongestie – en campus ontwikkelingen. Er zijn strategische initiatieven, zoals het European Center for Flexible Energy Solutions én initiatieven rond waterstof en kenniscampussen.

4.2.3 Programmalijnen en actielijnen

Vanuit de historische roots, is enkele jaren geleden gekozen voor meer focus op het Energy cluster, om vanuit innovaties en sleuteltechnologieën economie te kunnen maken. Economie die transities versnelt, een verdienmodel voor de regio is en talent aantrekt en behoudt. Er is toen gekozen om Connectr op te richten, met focus op de drie programmalijnen Elektriciteitsnet als verbinder, Opslagtechnologie en Slim en groen aandrijven. Vanuit deze programmalijnen ligt de focus op decentralisatie, AI en digitalisering, energieopslag, elektrificatie van vervoer en emissiereductie. Daarnaast zijn er in januari 2024 vanuit The Economic Board vijf actielijnen vastgesteld:

1. Ruimte en infrastructuur voor bedrijvigheid en inwoners
2. Energie innovaties stimuleren en toepassen
3. Voldoende en goed gekwalificeerd personeel
4. Betere (inter)nationale positionering cluster Energy ;
   Lifeport is dé regio met kennis, expertise en baankansen op gebied van energie en innovatie én ook talentontwikkeling op mbo, hbo, wo.
5. Versterken onderlinge relaties en samenwerking
   Het zijn van dé innovatieve energieregio met sterk vestigingsklimaat met praktisch toepasbaar energieonderzoek en scholing voor regionale bedrijven en organisaties

Voor actielijn 5 zijn we in het najaar van 2024 gestart met een helixgroep Energy, bestaande uit stakeholders vanuit de triple helix. Aanleiding is dat we met een aantal partijen in de regio constateren dat sommige belangrijke energievraagstukken op dit moment niet (optimaal) worden opgepakt, waardoor er economische en maatschappelijke kansen worden gemist. Zo wordt ook aandacht gegeven aan het verkrijgen van meer inzicht in lobby en het meer actiegericht inzetten hiervan.

4.2.4 Kansen

Lokale opwek en verbruik van energie

De noodzaak om de CO2-uitstoot drastisch te verminderen, versnelt de vraag naar duurzame energiebronnen. De uitbreiding van zonneparken, windenergieprojecten en warmtenetten biedt kansen voor regionale zelfvoorziening en vermindering van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. Wij zien hierdoor ook kansen voor nieuwe technieken voor opslag en energie en voor decentralisatie door lokale opwek en lokaal verbruik van energie. Denk aan technologie voor kortdurende (mobiele) energieopslag, technologie voor langdurige stationaire energieopslag en modellering en systeemintegratie. Deze ontwikkeling vraagt ook om een flexibeler netwerk.

Elektrificatie en groene waterstof

Elektrificatie is een belangrijk onderdeel van de energietransitie, die zich richt op het bereiken van een duurzame, fossielvrije energievoorziening. Elektrificatie biedt kansen, denk aan ontwikkelen van laadsystemen voor auto's en vrachtwagens. Maar elektrificatie kan niet overal (snel) worden toegepast. Alternatieve energiebronnen zullen de komende jaren een tussenoplossing moeten bieden om te voorzien in de energievraag: bijvoorbeeld wind en zonenergie, biogas, waterstof, waterkracht of geothermie. Als energiebron wordt waterstof zo steeds belangrijker voor industrie en mobiliteit. De regio ontwikkelt veel kennis over waterstof, vanuit kennisinstellingen van HAN Universtity of Applied Science of Van Hall Larenstein en ondernemers zoals HyGear en Elestor. Via de sterke positie in de opkomende waterstofeconomie, kan de regio een (inter)nationale waterstof hub worden, samen met de provincies Gelderland en Overijssel en samen met de Duitse grensregio.

Oplossingen voor netcongestie
Onze regio loopt voorop in de transitie in de energiesector, waardoor we zelf ook geconfronteerd worden met netcongestie. Netcongestie die mede veroorzaakt wordt door de toenemende vraag naar opwekking van duurzame energie. Tegelijkertijd heeft onze regio op verschillende locaties voorbeelden hoe dit netcongestieprobleem opgelost kan worden: van Smart Energy Hubs (TPN-West in Nijmegen/Beuningen, Innofase in Duiven en Bijsterhuizen in Wijchen) tot en met AI en digitalisering. Zo werken de Radboud Universiteit, HAN Universtity of Applied Sciences en Alliander nauw samen in het 'AI for Energy Grids Lab' dat de belangrijke status van ICAI-lab heeft. Daarnaast zien we op Industriepark Kleefse Waard (IPKW) en Arnhems Buiten twee bijzondere energiecampussen ontstaan waar de innovaties in de praktijk worden gebracht. Deze voorbeelden willen we bundelen in het European Center for Flexible Energy Solutions. Dit initiatief biedt kansen om kennis bij elkaar te brengen en transities te versnellen.

Focusprogramma 2026-2030

European center for flexible energy solutions
Overheden hebben behoefte aan informatie uit de praktijk over oplossingen voor de energietransitie. Dat geldt ook voor collectieven van ondernemers die samen oplossingen willen realiseren. Dus is het belangrijk alle kennis bij kennisinstellingen, netwerkbedrijven en innovatieve bedrijven te bundelen. Bij Connectr komen de lijnen al samen. Gezamenlijk zetten wij ons in voor een fysieke kennis campus in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen, waar alle oplossingen en transities worden gebundeld in een European center for flexible energy solutions.

4.3 Cluster Health

"De zorguitdagingen vragen om focus op gezondheid en ziekte-preventie. Dit vereist een leefomgeving die wonen, werken, vrije tijd, bewegen en voeding gezond maakt. Met kennis van gedrag, sociale behoeften, vrije tijd, bewegen en voeding én medische zorg en technologie kunnen we samen bouwen aan een innovatieve zorgregio voor een vitaal en duurzaam leven. Innovaties hierin zijn cruciaal."

Bertine Lahuis
Voorzitter Raad van Bestuur Radboudumc,
Lid The Economic Board

4.3.1 Meeste toegevoegde waarde
Het cluster Health is met ruim € 3 miljard het cluster met de meeste toegevoegde waarde in de regio Arnhem-Nijmegen. Grote instellingen zoals het Radboudumc, CWZ, Rijnstate, Sint Maartenskliniek, thuiszorgorganisaties en diverse onderzoeksinstituten dragen fors bij aan deze cijfers en fungeren als katalysatoren voor groei en innovatie in de gezondheidszorg. In onze regio biedt de gezondheidssector 21% van de arbeidsplaatsen, veel hoger dan het landelijke gemiddelde van 15%.

4.3.2 Complexiteit zorginnovaties
De gezondheidszorg is een uitdagend domein voor innovatieve bedrijven. Bedrijfsmodellen zijn veelal complex, en aan kunnen tonen van veiligheid is essentieel. Kennis en ervaring met innovatie in de zorg is, met name voor startups, nodig. Ook bestaat de zorg uit veel verschillende spelers, kent het veel verschillende thema's en een verkokerde financiering. Om impact te realiseren is een triple helix aanpak met een sterk integrale benadering extra belangrijk. Vanuit de samenwerkingspartner Briskr kunnen we startups en innovatief mkb ondersteunen met gerichte workshops, toegang tot risico-

kapitaal en validatiediensten, en ondersteunen bij het ontwikkelen van het businessmodel. Dit doen we samen met een netwerk van partners die ervaring hebben met innovatie in de zorg, met een indrukwekkende staat van dienst en met volledige steun van veel van de zorgorganisaties in de regio. Radboud Universiteit en Radboudumc werken nauw samen met Wageningen University & Research en combineren voeding en gezondheid via het OnePlanet-initiatief. Ook de aanpalende regio's Boxmeer, Oss met het Pivot park zijn belangrijke samenwerkingspartners.

4.3.3 Drie speerpunten

Voor het cluster Health onderscheiden we drie speerpunten: Drug Discovery & Development, Digital Health (inclusief AI) en Neuro Science & Technology. Vanuit deze drie speerpunten komen de grootste innovaties in het Health cluster en willen we ook bijdragen aan de grote maatschappelijke opgaven op het gebied van zorg en welzijn in de regio. Met het perspectief dat wat in de regio wordt ontwikkeld en ingezet ook buiten de regio toepasbaar en te vercommercialiseren is. In de periode 2026-2030 is de potentie daarvoor groot bij Digital Health, want:

- Verhoogt de arbeidsproductiviteit in de zorgketen
- Vergroot de toegankelijkheid van de zorg en de eigen invloed van de burger
- Heeft invloed door de hele zorgketen heen (preventie, diagnose, interventie, permanente monitoring)
- Versnelt diagnoses, waardoor tijdiger kan worden ingegrepen

4.3.4 Zorg bij de inwoner

Er is ook een transitie gaande van passende zorg vanuit de ziekenhuizen naar de omgeving van de patiënt en de burger. We stimuleren daarvoor wijkgerichte initiatieven, pilots, experimenten en living labs. Binnen het triple helix ecosysteem rond deze transitie kunnen ondernemers zo nieuwe producten en diensten valideren en testen.

4.3.5 Vraaggestuurde innovaties

Verder zetten we in op meer vraaggestuurde innovaties. Ontwikkelde innovaties worden te vaak niet toegepast in de zorg. Zorgprofessionals missen bijvoorbeeld de kennis en tijd om nieuwe technologie op te pakken. Het innovatieproces moet daarom meer vraaggestuurd worden, en gericht op betekenisvolle inzet in zorgprocessen. Daarnaast moet er meer aandacht komen voor digivaardigheid in de zorg.

4.4 Cluster High Tech

4.4.1 Brede High Tech regio

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is een brede High Tech regio. De drie meest prominente deelclusters binnen High Tech zijn: Chip integration (semicon), Radio Frequency Technology en Artificial Intelligence (AI wordt verder besproken bij 4.5). De focus in dit strategisch plan ligt vanwege haar potentie en uitstraling op de semicon sector. In het cluster High Tech werken op dit moment meer dan 10.000 medewerkers en het cluster heeft de komende jaren door stijgende vraag en vergrijzing nog een keer 10.000 nieuwe medewerkers nodig.

"De Nederlandse microchipsector is innovatief en sterk, maar met een groeiende vraag naar 38.000 technische professionals in vijf jaar staat het voor een grote uitdaging. Samen met bedrijven, kennisinstellingen en overheden werken we aan een concrete aanpak om talent te ontwikkelen en Lifeport Regio Arnhem Nijmegen binnen het semicon-ecosysteem te versterken, in samenwerking met de as Eindhoven, Arnhem-Nijmegen, Twente, Leiden."

Doeco Terpstra
Directeur NXP Semiconductors Nederland,
Lid The Economic Board

4.4.2 Semicon in de regio: chips ontwikkelen en produceren

De wereld verandert en digitaliseert in hoog tempo en microchips zijn niet alleen de motor, maar ook de belangrijkste bouwstenen voor deze transitie. Verwacht wordt dat de wereldwijde markt voor chips de komende decennia substantieel blijft groeien (van $ 590 miljard in 2021 tot $ 1.300 miljard in 2030). Semicon is van nationaal strategisch belang en onderdeel van de Nationale Technologie Strategie (NTS). Nederland is het enige land naast de VS en Japan met een complete eigen halfgeleiderindustrie. En Lifeport Regio Arnhem Nijmegen heeft – naast Brainport Eindhoven – een belangrijke positie in deze Nederlandse halfgeleiderindustrie (semicon). Brainport Eindhoven richt zich op de ontwikkeling van machines die chips produceren en Lifeport Regio Arnhem Nijmegen op het ontwikkelen en produceren van chips.

4.4.3 Koplopers en grote internationale spelers

Voor ontwikkeling en productie van chips zijn wij de grootste regio van Nederland. NXP in Nijmegen is de grootste chipfabriek van Nederland, die al decennialang miljarden chips over de hele wereld levert. Van de vijf koplopers in de semicon sector hebben drie bedrijven hun grootste vestiging in onze regio: NXP, Nexperia en Besi. Daarnaast zijn er in onze regio grote internationale spelers, zoals imec, Ampleon, Infineon, Neways en Trymax.

In totaal telt het Gelderse semicon cluster ongeveer 50 bedrijven met een totale jaaromzet van circa € 3,5 miljard. Het cluster heeft een totale werkgelegenheid van ruim 7.000 banen. Daarmee is onze regio qua omzet en arbeidsplaatsen goed voor ruim 10% van de totale semicon sector in Nederland en is daarmee na Brainport Eindhoven de tweede regio in Nederland. Aangezien de semicon sector de grootste bijdrage levert, aan de high tech sector, is de high tech sector met meer dan 10.000 banen een essentiele economische sector.

Het cluster schept veel nieuwe werkgelegenheid, waarvan een belangrijk deel op mbo-niveau. Er is een aansluitende kennisinfrastructuur rond onderwijs- en kennisinstellingen ontstaan. De samenwerking tussen deze instellingen en bedrijven is belangrijk en wordt verder aangevuld met gerenommeerde chiptech opleidingen in samenwerking met het Chip Integration Technology Center (CITC), OnePlanet, imec en het bedrijfsleven.

4.4.4 Talent aantrekken en opleiden

De enorme groei van de semicon sector in combinatie met vergrijzing vertaalt zich naar een enorme talentvraag in Nederland en onze regio. Hiertoe hebben wij een consortium van bedrijven, kennisinstellingen en overheden gevormd en een Microchip-Talentplan opgesteld om de komende jaren een structurele bijdrage te kunnen leveren bij het aantrekken, ontwikkelen en behouden van talent. Wij werken hierbij in multidisciplinaire werkgroepen om deze plannen verder uit te werken en uit te voeren. Hierbij sluiten wij ook proactief aan bij het Nationaal Versterkingsplan Microchip-Talent en zoeken wij nadrukkelijk samenwerking met aangrenzende regio's Brainport Eindhoven en Twente.

4.5 Strategisch belangrijke thema's

Vanuit de grote economische ontwikkelingen en transities, zijn keuzes gemaakt op de huidige clusters. Echter logistiek en de maakindustrie zijn belangrijke sectoren binnen de clusters, die goed vertegenwoordigd zijn in en rond De Liemers tot en met rondom Nijmegen. De logistieke- en maakindustrie worden niet apart behandeld, maar hebben een belangrijke plek, denk aan bijvoorbeeld de transities van vervoer naar elektrificeren, laad infrastructuur, maar ook toeleveranciers voor onderdelen van energieopslag en cleanrooms. Naast de clusters kennen we een aantal thema's die van belang zijn voor de strategie en ontwikkeling van de clusters en waarop we visie vormen, organiseren en agenderen, en waarvoor we de uitvoering zoveel mogelijk bij onze partners beleggen. Van deze drie thema's bespreken we er hier kort twee (slimme duurzaamheid en AI), het derde thema (arbeidsmarkt) werken we dieper uit bij opgave 3 Arbeidsmarkt in Balans (4.8).

4.5.1 Slimme duurzaamheid

Voor de economische groei van onze clusters is het belangrijk om de transitie naar schone economie te maken. Innovatieve of slimme duurzaamheid moet daarom een integraal onderdeel worden van de drie clusters. Ook voor een toekomstbestendige regio is een circulaire en klimaatadaptieve basis nodig, als bodem voor brede welvaart. Duurzaamheid moet daarom integraal onderdeel worden van al ons handelen. De huidige triple helix samenwerking blijven we inzetten om bij te dragen aan maatschappelijke opgaven, met in het bijzonder aandacht voor klimaatadaptatie en circulaire economie (inclusief circulair bouwen).

Als regio hebben we door de jaren heen diverse circulaire awards ontvangen. De ambitie om uit te groeien tot circulaire topregio pakken we nu breder op. De regio werkt aan een goed functionerend ecosysteem waarbij innovatieve initiatieven gemakkelijk tot opschaling kunnen komen en tegelijkertijd mensen worden opgeleid om hier ook in de toekomst aan te kunnen blijven bijdragen. We hebben behoefte aan gekwalificeerde arbeidskrachten en professionals, grondstoffenbeschikbaarheid, duurzame financieringsmogelijkheden en clustering van kennis en ondernemerschap. Onze regio kent een unieke aanwezigheid van onderwijsvormen en -inhoud om daar wat aan te doen. Dat moeten we verzilveren.

Voor de periode 2026–2030 heeft de triple helix-groep Slimme Duurzaamheid de drie hierna benoemde ambities. Daarnaast hebben we oog voor de relatie tussen duurzaamheid en andere maatschappelijke transities, zoals AI, eiwittransitie, digitalisering en de arbeidsmarkt.

1. **Brug geslagen tussen overheid, kennis- en onderwijsinstellingen en bedrijfsleven**

   De Regio Deal-projecten zijn een belangrijk vehikel om ons ecosysteem te versterken en kennisuitwisseling en samenwerking te verbeteren tussen partijen. Dit betekent op strategisch niveau afspraken maken in de triple helix, die leiden tot gezamenlijke besluitvorming en actie. Met als uitgangspunt een gezamenlijke ambitie en strategische onderzoeksagenda, waarin de triple helix vraag en aanbod van kennis bij elkaar brengt rond het thema Slimme Duurzaamheid. Dit doen we samen met de Groene Metropoolregio. Onderwijs- en onderzoeksinstellingen, overheden en innovatiehubs als Soil Valley, Via-T en Lifeport Innovation Hub Circulair kunnen elkaar via samenwerking en afstemming in de initiatieven versterken.

2. Duurzaamheid beter geïntegreerd in Energy, Health en High Tech
Dit vraagt om meer kennisdeling en samenwerking tussen de clusters, waarbij duurzaamheid niet slechts een bijkomend aspect is, maar centraal staat in innovaties en groei. Dit vergt een sterkere focus op duurzaamheid als economische motor. Dus ook circulair/CO_2-neutraal/klimaatadaptief in Health en High Tech en Energy. Een groene omgeving is daarnaast nodig voor talentwerving voor de clusters en biedt kansen voor biobased grondstoffen (Energy).

3. Water

Water en bodem zijn cruciaal voor onze leefomgeving. De urgentie voor structureel waterbeheer groeit wereldwijd, met water als mondiaal goed en strategisch thema. De EU en SER onderstrepen dit belang, terwijl provincie Gelderland dit vertaalt naar beleid met vijf gidsprincipes. Wij verwachten dat water de volgende grote maatschappelijke uitdaging wordt. Schoon water is onmisbaar voor productieprocessen en daarmee essentieel voor de economie en brede welvaart van onze regio. Dankzij de expertise van onze kennisinstellingen kan onderzoek worden gedaan naar duurzame oplossingen voor (drink)watervoorziening en effectief waterbeheer in droge en natte periodes (klimaatadaptatie).

Onze regio, met onder andere het Land van Maas en Waal, biedt een unieke kans om waterbeheer, innovatie en ruimtelijke ontwikkeling te verbinden binnen de triple helix van overheid, kennisinstellingen en bedrijven. Door water als strategische thema te omarmen, kan de regio uitgroeien tot een voorbeeld voor duurzame watertechnologie en klimaataanpassing met impact op economie, ecologie en leefbaarheid.

4.5.2 Artificial Intelligence

Artificial Intelligence (AI) kan op veel manieren bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Dat geldt zeker ook voor de clusters Energy en Health waar Lifeport regio Arnhem Nijmegen al een sterke uitgangspositie op het vlak van AI heeft, met bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen die al volop bezig zijn met AI. Zo behoren kennisinstellingen als Radboud Universiteit, Donders instituut en het Radboudumc tot de top van de wereld in AI en gedragswetenschap. The Economic Board neemt AI als belangrijk thema mee in haar activiteiten en agendering voor de clusters.

Ondanks dat Lifeport Regio Arnhem Nijmegen ook goed vertegenwoordigd is bij landelijke platformen als NLAIC (Nederlandse AI Coalitie) of regionaal met AI-hub Oost-Nederland, is onze zichtbaarheid en impact beperkt. Om de kansen op het vlak van AI te benutten, innovaties de ruimte te geven, talent aan te trekken en te behouden en ook investeringen te kunnen aantrekken, is het daarom belangrijk om de regio te positioneren als een toonaangevende AI-innovatie hub in Nederland. Met een innovatie hub bedoelen we een samenwerkingsverband van aangesloten partijen met een gezamenlijke strategie op economie en innovatie, met impact op de bede welvaart.

Onze regio kan een substantiële bijdrage leveren aan de AI-innovatiestrategie van Nederland. Het versterken van het ecosysteem zorgt voor een sterke nationale en internationale positie, biedt kansen om in Europa fondsen te werven en ontsluit beter kennis voor het bedrijfsleven, zodat onze regio de concurrentiepositie van (Oost-)Nederland vergroot. Daarnaast zijn er drie prioriteiten voor de planperiode:

1. Vergroten toegang mkb tot AI-kennis, -talent en -projecten.
2. Uitbouwen netwerken voor AI-toepassingen binnen Energy en Health.
3. Betere afstemming tussen trekkers diverse kennisinstellingen en bedrijven

Opgave 2

Stimuleren en ondersteunen van bedrijvigheid en ondernemerschap

4.6 Betrekken en samenwerken met mkb

Het mkb, inclusief startups en scale-ups, speelt een cruciale rol in de innovatiekracht van onze regio. Toch wordt het potentieel nog niet volledig benut. Het mkb is onvoldoende verbonden met het ecosysteem van The Economic Board en loopt tegen uitdagingen aan, zoals het vinden van financiering en personeel. Onze ambitie is om het mkb beter te integreren in dit ecosysteem en te ondersteunen bij groei en innovatie.

We willen een vertegenwoordiging van het mkb koppelen aan The Economic Board als klankbord voor adviezen en plannen. Organisaties zoals Connectr, Briskr, Health Valley en Lifeport@ kunnen verder helpen het mkb dichterbij te brengen. Daarnaast willen we grote transities, zoals AI en netcongestie, vertalen naar kansen voor het mkb. Initiatieven zoals het MKB Datalab, Smart Energy Hubs en het project Toekomstbestendige Bedrijventerreinen (Regio Deal) worden hierbij ontsloten.

4.7 Ondersteuning mkb

4.7.1 Actieagenda mkb-dienstverlening

Het rapport Dienstbare Dienstverlening (2022) wijst op de complexe overheidsdienstverlening voor het mkb. The Economic Board ziet de Actieagenda mkb-dienstverlening 2024-2026 als basis voor regionale ondersteuning. De regio Arnhem-Nijmegen zet in 2025 in op meedoen als pilotregio. Inzet is om kennis te delen met het mkb op het vlak van digitalisering, AI, subsidiemogelijkheden voor energietransitie en verduurzamen van bedrijventerreinen. We doen dit met onze partners VNO-NCW, Groene Metropoolregio, de start up clubs, Kamer van Koophandel, Oost NL, HAN University of Applied Sciences, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen.

4.7.2 Organiseren via bedrijventerreinen

Via de Regio Deal werken we, samen met partners zoals VNO-NCW, aan een platform op tien bedrijventerreinen, goed voor 400 bedrijven. Dit platform biedt kennisdeling over digitalisering, arbeidsmarkt, scholing en financiering.

4.7.3 Meer ondernemers en starters bereiken

Om ook de brede groep van mkb'ers en starters beter te bereiken en te ondersteunen, werken we samen met partners als VNO-NCW, ondernemersverenigingen zoals OKA, IKN, TPN-West bedrijvenvereniging, Liemerse Ambassade en start up clubs. Voor concrete vraagstukken wordt bijvoorbeeld het energieloket (REE) ingezet voor gesprekken over de energietransitie. Ook benutten we de ervaringen met digitaliseringsvouchers om ondernemers te informeren. Koplopers binnen The Economic Board spelen hierbij een sleutelrol. Met het MKB Dienstverlening actieplan willen we hier meer op inzetten.

4.7.4 Financiering

Financiering is voor startups, scale-ups en gevestigd mkb een blijvend knelpunt. Dat belemmert bijvoorbeeld de valorisatie van innovaties, omdat er geen voorfinanciering gevonden wordt om een innovatie tot een commercieel haalbaar product te maken. Naast de bestaande initiatieven – zoals de Energy Investor Day – ontwikkelen we een visie op wat nog meer nodig is. Zo kunnen we het mkb helpen door beter inzichtelijk te maken waar financiering beschikbaar is. Bijvoorbeeld met de financieringskalender waarop financiële bijeenkomsten vermeld staan.

Opgave 3

Arbeidsmarkt in balans

4.8 Structurele arbeidskrapte in de clusters

Nederland heeft te maken met een weliswaar iets afnemende en fluctuerende, maar toch structureel grote arbeidsmarktkrapte. Dit wordt veroorzaakt door vergrijzing en beperkte productiviteitsgroei. Er moet dan meer of langer gewerkt worden. In onze regio is dat niet anders: de vraag naar personeel is groot en blijft de komende jaren groot. De sectoren die de meeste krapte ervaren zijn de gezondheidszorg, de technische en digitale sectoren. De krapte raakt dus juist onze clusters extra. Ook is er een tekort aan vaardigheden en vakmensen. De vraag naar digitale vaardigheden en functies blijft onverminderd groot en verspreid over alle sectoren. Complicerende dynamiek daarbij is de opkomst van nieuwe banen versus banen die juist verdwijnen. De eerste vooral rond de duurzaamheidstransitie en de toenemende digitalisering. Bij verdwijnbanen gaat het veelal om banen met veel routinematige taken.

"De arbeidsmarkt is voortdurend in beweging: nieuwe banen ontstaan, bestaande verdwijnen, en functies veranderen van inhoud. Deze dynamiek biedt zowel kansen als uitdagingen. Net als in de rest van Nederland kampt de regio Arnhem-Nijmegen met een aanzienlijke arbeidsmarktkrapte. Vooral binnen de sectoren Energie, Zorg en High Tech — de speerpunten van de regio en essentieel voor haar economische groei en profilering — is de mismatch groot. Bij de HAN werken we samen met ondernemers en overheden aan een duurzame samenleving en een inclusieve arbeidsmarkt, waarin een leven lang ontwikkelen centraal staat."

Rob Verhofstad
Voorzitter College van Bestuur HAN University of Applied Sciences, Lid The Economic Board

4.8.1 Strategische bijstelling

Als regio hebben we met het Human Capital Akkoord een belangrijke stap gezet naar een gezamenlijke aanpak van de arbeidsmarktproblematiek. Maar de urgentie vraagt om (meer) strategische, structurele samenwerking en eigenaarschap om de noodzakelijke opschaling te realiseren. Zo is er nog te veel sprake van een versnipperde, individuele en incidentele inzet op projecten. Belangrijk uitgangspunt in onze strategie voor 2026-2030 is daarom dat we per cluster één samenhangend en meerjarig publiek-privaat arbeidsmarkt-programma ontwikkelen, waarin we de bestaande projecten van publieke en private partners in de regio als basis nemen. De programma's omvatten aandacht voor instroom, oriëntatie, om- en bijscholing, ontwikkeling van modulair en flexibel onderwijs, match met werkgevers, goed werkgeverschap en (sociale en technologische) innovatie.

We versterken de bestaande regionale samenwerking en arbeidsmarkt-structuur. Het blijft noodzakelijk om gericht boven- en intersectorale samenwerking te stimuleren via kennisuitwisseling, cross-overs te stimuleren en thematische inzet te clusteren, zoals bijvoorbeeld het enthousiasmeren van studenten richting bèta-opleidingen. Dit doen we samen met partners, zoals regionale werkcentra, UWV en arbeidsmarktregio's.

4.8.2 Drie speerpunten Human Capital Akkoord

Inhoudelijk houden we vast aan de drie speerpunten uit het Human Capital Akkoord:

1. Een leven lang ontwikkelen voor iedereen

We stimuleren intersectorale mobiliteit en mobiliteit binnen de sectoren, door werkzoekenden en werknemers gericht te scholen en om te scholen. Daarvoor ontwikkelen we in de genoemde programma's onder meer modulair onderwijs gericht op zij-instroom naar toekomstige banen in de drie clusters. Hierbij stimuleren we gezamenlijke verantwoordelijkheid van onderwijsinstellingen, overheden en ondernemers door creatieve oplossingen te omarmen en ontwikkelen, maatwerk toe te passen waar nodig en gezamenlijk te investeren in opleidings- en begeleidingscapaciteit voor zij-instromers. We stimuleren samenwerking en proberen zo de concurrentiegedachte tegen te gaan.

2. Aantrekken en behoud van talent

Een van de uitdagingen voor onze regio is het aantrekken en behoud van talent. Dat betekent dat talent de mogelijkheden van de arbeidsmarkt moet zien én dat ze de regio ervaart als een fijne regio om in te werken en te leven. Behoud van talent – ook internationaal talent – kan bijvoorbeeld door stageprogramma's aan te bieden bij verschillende bedrijven in de regio. En studenten zo te laten ervaren dat onze regio veel aantrekkelijke en hoogwaardige banen biedt. Talent moet dan de regio wel zien als een fijne regio om te leven en te blijven. Dat vraagt investeringen in bijvoorbeeld woningbouw, infrastructuur en culturele voorzieningen, en een inclusieve samenleving. Ook moet talent de regio ervaren als een fijne plek om te werken, waarin werkgevers voorop lopen met goed werkgeverschap en investeren in het welzijn en productiviteit van de werknemer. Voor de regio is aantrekken (en behouden) van internationale studenten en onderzoekers een speerpunt in de planperiode.

3. Onbenut arbeidspotentieel

Ieder talent telt. Ondanks dat de vraag naar personeel groot blijft, zien we nog steeds dat er mensen aan de kant staan of in een baan werken die niet past bij hen. We stimuleren dat mensen zonder baan of met een niet-passende baan gericht worden begeleid naar werk in Energy, Health en High Tech. Bijvoorbeeld via maatwerktrajecten van de arbeidsmarktregio's voor doelgroepen zoals statushouders, jongeren en deeltijders. Ook werken we samen met werkbedrijven en impactondernemers, die in de keten een bijdrage leveren aan de clusters. Het onbenutte potentieel bestaat nu uit 51.000 mensen die nog wel (deels) werken, en 40.000 mensen die aan de kant staan en niet werken. We moeten erop inzetten dat dit onbenutte potentieel ook vanuit arbeidsmarktperspectief wordt benaderd.

4.8.3 Krachtige regie doorzetten

De noodzakelijke triple helix-aanpak van de arbeidsmarktproblematiek vraagt om een krachtige regie. The Economic Board heeft met het Human Capital Akkoord de regierol op de uitvoering gekregen. Vanuit deze rol bundelen we krachten, en zorgen we voor aansluiting op landelijke opgaven, actieplannen en aanvalsplannen. Zo draagt The Economic Board ook bij aan het binnenhalen van rijksgelden voor de regio. Ook de Provincie Gelderland heeft hierin een belangrijke rol. Intensieve samenwerking is nodig om projecten op te schalen en duurzaam te verankeren in de arbeidsmarktstructuur, om innovatie in het onderwijs en op de werkvloer te stimuleren en om best practices van de ene sector te vertalen naar de andere sector. Onze regierol moet de komende jaren doorgezet worden. Het plan erkent de structurele krapte op de arbeidsmarkt, maar we bieden ook concrete strategieën om dit op korte termijn aan te pakken. We sturen op inzet die schaalbaar is en waarmee we bestaande arbeidsmarktprogramma's kunnen versnellen.
We stellen concrete doelstellingen voor talentbehoud, internationalisering en zij-instroom.

Focusprogramma 2026-2030

Human Capital Akkoord

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen blijft qua aantal inwoners en bedrijven groeien. Tegelijk blijven de uitdagingen op de arbeidsmarkt groot. Met het Human Capital Akkoord regio Arnhem-Nijmegen zijn de krachten gebundeld van bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden. Samen zorgen we voor een arbeidsmarkt die werkt: waar vraag en aanbod elkaar beter vinden en tekorten in zorg, techniek en energie worden aangepakt.

Ontwikkeling arbeidsmarkt in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen

3,5% werklozen

van de beroepsbevolking in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen, evenveel als landelijk

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen -1%
(2022 t.o.v. 2021)

Nederland -0,7%
(2022 t.o.v. 2021)

Werkgelegenheid

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen +11,3%
(2022 t.o.v. 2011)

Nederland +12%
(2022 t.o.v. 2011)

415.315 werkzame personen in de regio (2022)

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen +4,9%
(t.o.v. 2021)

Nederland +2,9%
(t.o.v. 2021)

451.000 personen

vormden de regionale beroepsbevolking in 2022, goed voor een bruto arbeidsparticipatie* van 75%

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen 75%
(in 2022)

Nederland 74,8%
(in 2022)

* participatiegraad betreft het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet beroepsbevolking)

Opgave 4

Hulpmotor voor de brede welvaart

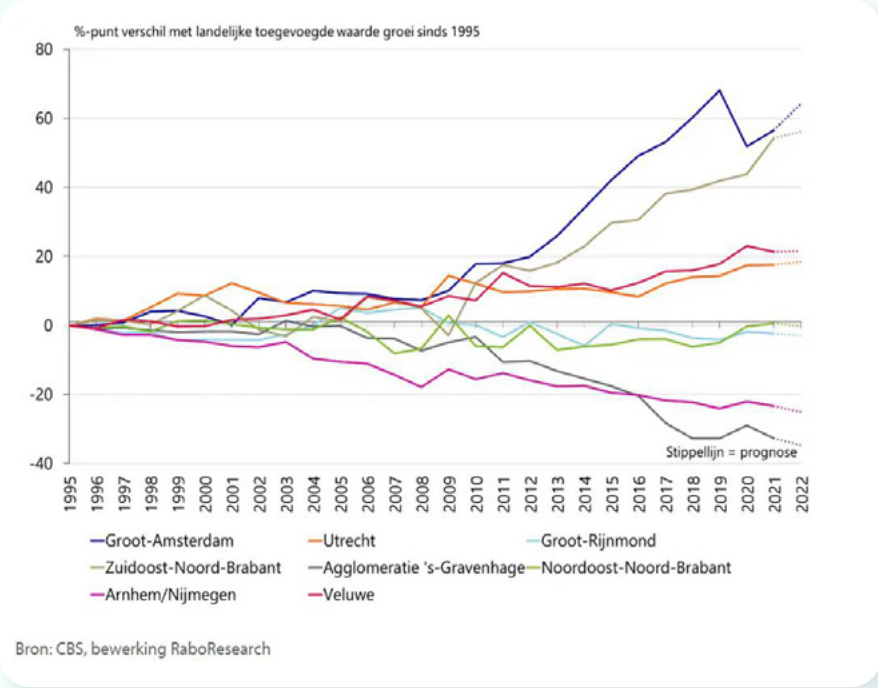
4.9 Leidend principe

Een belangrijke strategische ontwikkeling voor The Economic Board is de onderkenning van het belang van brede welvaart. Bij al onze inzet in de clusters moet brede welvaart het leidende principe zijn. We brengen in kaart hoe onze initiatieven bijdragen aan zowel economisch als sociaal kapitaal. Dat betekent dat we innovaties ontwikkelen die bijdragen aan maatschappelijke vraagstukken, zoals de energietransitie, duurzaamheid, de woningnood en de toenemende zorgvraag. De innovaties die ontwikkeld worden in onze regio, moeten daadwerkelijk landen in het dagelijkse leven van de inwoners in onze regio. Daarmee is een goede brede welvaart ook randvoorwaardelijk voor verdere economische ontwikkeling. Het versterkt een ondernemersvriendelijk klimaat en maakt de regio aantrekkelijker voor talent.

4.10 Sociale agenda

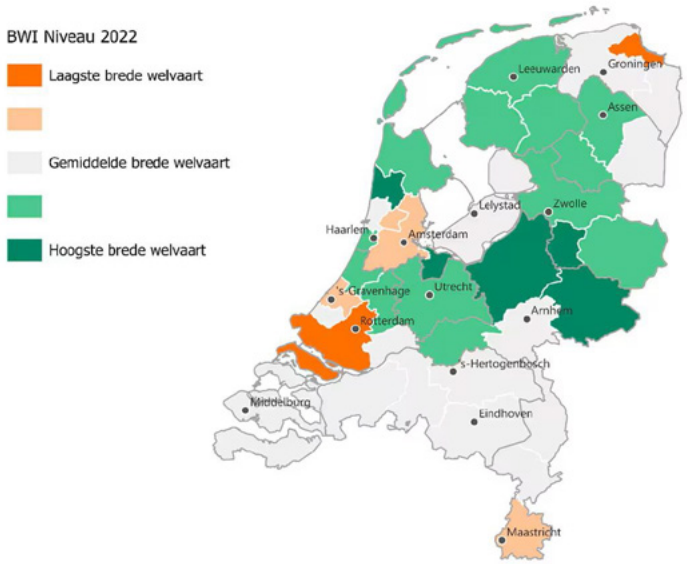
Het belang van brede welvaart geldt niet alleen voor onze regio, maar wél in het bijzonder. De brede welvaart in de Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is lager dan het Nederlands gemiddelde, en daalt. Dit sterkt The Economic Board in de keuze om de komende planperiode brede welvaart onlosmakelijk te verbinden aan economische groei. The Economic Board wil mede daarom een agenderende en verbindende rol spelen bij het ontwikkelen van brede welvaart in onze regio. Naast de economische agenda werkt de board aan een sociale agenda, om vanuit innovaties, transities en economie een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke uitdagingen.

De Investeringsagenda van de provincie Gelderland, de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en The Economic Board, is een dragend belangrijk vehikel om investeringen in brede welvaart te initiëren en te laten landen. Het is belangrijk deze investeringsagenda de komende periode strategischer te laden. Met investeringen kunnen we bedrijven en kennisinstellingen helpen plekken te creëren waar zij met pilots de grote maatschappelijke transities kunnen oppakken en versnellen. Bijvoorbeeld investeringen in living labs waarvan inwoners concreet profiteren in het dagelijks leven. Deze living labs en innovatie hubs kunnen ons als een regio positioneren waar bedrijven hun innovatieve producten en diensten kunnen testen, valideren en naar de markt brengen. Dat trekt weer de juiste bedrijven en investeringen van buiten de regio aan, waarmee de diverse transities kunnen worden versneld. Overheden kunnen ook aanbestedingsregels moderniseren zodat regionale innovaties ook daadwerkelijk kunnen landen in de regio.

Grote verschillen in groei bij economisch krachtigste regio's

Brede welvaart in Nederlandse regio's (COROP-gebieden) 2022

Bron: RaboResearch 2024

"De regio Arnhem-Nijmegen combineert fijn wonen, een gezonde economie en sterke samenwerking tussen ondernemers, overheden en kennisinstellingen. Innovaties vanuit onze ondernemers zijn essentieel om ons verdienvermogen intact te houden, en een bijdrage te leveren aan onze maatschappelijke uitdagingen zoals klimaatverandering, energietransitie en gezondheid. "

John Brom
Wethouder gemeente Nijmegen,
Lid The Economic Board

Opgave 5

Versterken publiek-private ecosystemen

4.11 Reflectie en actie

De afgelopen jaren hebben de kracht van het triple helix-ecosysteem – met The Economic Board als verbindende factor – bewezen. Toch hebben we ook geconstateerd dat er nog veel onbenutte potentie in onze regio is. Dat vraagt reflectie en actie op het verder versterken van het ecosysteem, inclusief The Economic Board.

4.11.1 Versterken lobby

Een belangrijk doel voor 2026-2030 is de regio nog steviger op de kaart te zetten. Daarvoor is lobby een belangrijk instrument. In onze Board zit op persoonlijk niveau veel lobbykracht, maar we moeten onze lobby als regio verder professionaliseren. Daarbij wil The Economic Board de regie nemen en voor de regio de relevante lobbykansen signaleren. Die kunnen dan door meerdere partijen in de triple helix opgepakt worden. Daarbij moeten we ervoor zorgen dat lobbyactiviteiten als een vliegwiel werken, waar niet alleen grotere partners van profiteren, maar bijvoorbeeld ook het mkb.
We ontwikkelen een gericht lobby plan, afgestemd met onze stakeholders, met focus op nationale en internationale fondsen. Onze regio kan ook meer halen uit EU-programma's en partnerschappen met vergelijkbare regio's. We willen meer inzet op kennisdeling, fondsenwerving en positionering voor onze opgaven in de regio. Daarom stellen we een internationale strategie op met concrete doelen en prioriteiten, waaruit de samenhang en samenwerking van de regio blijkt, en benoemen we een verantwoordelijke voor internationale lobby en partnerschappen. We zetten vooral in op gezamenlijke planvorming en integrale lobby agenda vanuit de volledige triple helix.

4.11.2 Inbedding mkb en maatschappelijke partners

We hebben in voorgaande hoofdstukken geconstateerd dat we maatschappelijke organisaties en het mkb sterker moeten verbinden met The Economic Board. De komende planperiode onderzoeken we hoe we dit het beste vorm kunnen geven. Voor maatschappelijke organisaties denken we aan een aparte partnergroep die adviseert aan The Economic Board, maar ook een vertegenwoordiging in de board zelf kan een optie zijn. Daarbij kunnen we thematische overlegtafels organiseren, waar mkb-bedrijven ideeën uitwisselen met grotere bedrijven, overheden en kennisinstellingen.

4.11.3 Versterken regiekracht

De ambities en de verbreding van onze scope waar we richting 2030 aan moeten werken, vraagt van The Economic Board meer regiekracht dan het nu heeft. Ook het eindrapport 'Kwalitatief evaluatieonderzoek The Economic Board' bevestigt dit. Er wordt gevraagd om meer focus, en ondanks de al toegenomen slagkracht van The Economic Board willen stakeholders uitbreiding op het gebied van strategische coördinatie. Met name voor het aansluiten van het mkb, het versterken van de samenwerking en lobby en de verdieping van de strategische agenda is er behoefte aan uitbreiding met 4 fte. Voor de financiering wordt gewezen op additionele financiële bijdragen vanuit externe subsidies (Rijk, Brussel), lokale overheid en bijdragen van bedrijven en onderwijsinstellingen. Verdere onderbouwing van de financiën wordt nader toegelicht in hoofdstuk 6 en in de bijlage 1, Uitgangspunten financiële begroting 2026-2030 .

Lifeport
Regio Arnhem Nijmegen

Focusprogramma 2026-2030

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen
Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is het merk om de regio als één herkenbaar gezicht naar het Rijk, Brussel en Europa te presenteren. Onder de noemer Lifeport Regio Arnhem Nijmegen willen we de kracht en de potentie van de regio zichtbaarder maken. Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is dé innovatie hub voor een duurzame en vitale samenleving die bijdraagt aan een verbeterde brede welvaart.

Hoofdstuk 5

Strategische samenwerkingen

Samenwerking is de kern van de triple helix. Die samenwerking stimuleren wij: binnen de triple helix en met partners daarbuiten. Het succes van de regio is dan ook een optelsom van bijdragen van een diversiteit aan partners. Wij willen kijken hoe we nog vaker die individuele bijdragen aan het collectief een podium kunnen geven. Hieronder gaan we in op een aantal samenwerkingen en onze visie daarop. In de planperiode willen we de rollen in samenwerking en bij projecten duidelijker verdelen en inzichtelijk maken. Gemeenten ervaren nu bijvoorbeeld soms een overlap in en verwarring over de taakverdeling tussen The Economic Board en GMR, wat kan leiden tot inefficiënties. Met het nieuwe dashboard van The Economic Board werken we hieraan, zodat we beter kunnen sturen, meer inzicht hebben in waar – en met welke rol – we bij betrokken zijn, en concreter maken wat de impact van ons gezamenlijke werk is.

Gemeenten

In de voorgaande periode heeft The Economic Board zich meer proactief opgesteld naar gemeenten en hen ook meer betrokken bij de bredere strategische doelstellingen van The Economic Board. Deze samenwerking willen we continueren en verder verstevigen, zodat lokale en regionale doelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Los van het feit dat de lokale gemeenten ongeveer de helft aan de financiële begroting bijdragen, zijn zij ook belangrijke partij in het gezamenlijk bijdragen op visie en agenda's van de regio. Gemeenten kunnen The Economic Board nog meer betrekken bij hun beleidsagenda's, wat bij bijna alle gemeenten in 2024 al gebeurde. Zo kunnen we meedenken, adviseren en meeschrijven, en daarbij verschillende partners betrekken. Deze activiteiten lopen per jaar al snel op tot meer dan € 50.000 aan waarde per gemeente. De grote strategische programma's – zoals Human Capital, Waterstof backbone en Digital health – laten zich moeilijk per gemeente in een financieel getal uitdrukken. Maar deze programma's hebben meer dan € 1 miljard aan economische en innovatiewaarde in de komende 10 jaar. De gemeenten kunnen samen met The Economic Board binnen deze strategische programma's meer hun agenda's betrekken. Hier liggen kansen voor de regio.

Provincie Gelderland
De provincie voert proactief economisch beleid en schept voorwaarden. The Economic Board bepaalt haar eigen strategische economische agenda. Uitvoeringspartners (zoals Briskr en Connectr en overige partners) kunnen een rol spelen richting de uitvoering. Het proces om vanuit strategische opgaven een uitvoeringspartner te betrekken, is uiteraard een afweging van de uitvoeringspartner of deze dit kan uitvoeren en of dit ook past in de agenda van de partner. Daarnaast is het vaak nog essentiëler dat de provincie meedoet als strategisch partner, om aanjager te zijn en partijen te mobiliseren. We vragen de Provincie Gelderland dus niet alleen om financieel mee te doen, maar echt betrokken te zijn als strategisch partner.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR)
The Economic Board en GMR zijn belangrijke dragende spelers in de regio. De GMR is daarmee een belangrijke en logische partner die door gezamenlijkheid impact maakt met regionale afspraken over ruimteverdeling, die gemeenten helpt met kennis en kunde in circulair opdrachtgeverschap, lobby en communicatie, en afstemming met overheidsagenda's (17 gemeenten, provincie, waterschappen). De GMR en The Economic Board zijn partners en bestuurlijk aan elkaar gekoppeld. The Economic Board kan met haar triple helix netwerk nieuwe ontwikkelingen signaleren en daarop adviseren. En ze kan bijdragen aan structuurversterking – dankzij inzet voor kennishubs, programma's en leerprojecten –, en aan consortiumvorming en cofinanciering, en kan inzetten op communicatie. De opgaven van The Economic Board en GMR raken elkaar op meerdere terreinen. De taakverdeling is grofweg dat The Economic Board oppakt wat triple helix moet worden georganiseerd. De GMR pakt zaken op die vooral betrekking hebben op de samenwerking met andere overheden zoals wetgeving, financiering en de ruimtelijke vraagstukken. Goede onderlinge afstemming en samenwerking is daarbij essentieel. Bij boardleden bestaat de behoefte meer te adviseren op strategische vraagstukken die bij GMR liggen. Dit biedt kansen voor de regio.

Interregionaal
We zien een toenemend belang van en enthousiasme tot samenwerking met andere regio's. Dat zijn bijvoorbeeld direct aanpalende regio's, zoals bij Foodvalley en Fruitdelta voor cross-overs tussen Health en Food. Maar het zijn ook 'assen' van regio's die krachten bundelen op specifieke thema's. Zoals de as Eindhoven-Arnhem-Nijmegen-Twente voor semicon. Deze samenwerkingen willen we nog verder intensiveren. Zoals bijvoorbeeld via onze Human Capital Agenda voor semicon, waarmee we ook talent voor Brainport Eindhoven opleiden.

Internationaal
Onze ervaringen met internationale samenwerking – zoals een gezamenlijke reis met Duitsland naar Marokko – nodigen uit tot meer. Er zijn over de grenzen best practices in vergelijkbare regio's, waar we van kunnen leren voor bijvoorbeeld energietransitie en gezondheidszorg. En er zijn internationale partners met wie we onze innovatiekracht nog verder kunnen versterken. Vooral op het gebied van Energy en Health liggen er kansen voor Europese partnerships. Voor internationale samenwerking zijn er via Interreg en de EU extra financieringsmogelijkheden.

Focusprogramma 2026-2030

Regio Deal Gezonde groene groei
De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, The Economic Board en de provincie Gelderland werken samen aan de Regio Deal Gezonde groene groei voor Lifeport Regio Arnhem Nijmegen. Hiermee zorgen we voor de aanpak van belangrijke opgaven en verbetering van kwaliteit van leven, wonen en werken en leefomgeving van inwoners en ondernemers (brede welvaart) in onze regio. Met een totale investering van de gezamenlijke triple helix voor de komende jaren van meer dan € 40 miljoen gaat dit voor veel positieve impact in onze regio zorgen.

Hoofdstuk 6

Financiering

De ambities van The Economic Board zijn niet haalbaar zonder voldoende financiering. Naast de bestaande financiering van inwonerbijdragen van gemeenten, subsidies voor specifieke projecten en partnerbijdragen is er behoefte aan een structurele vorm van extra financiering. Deze extra financiering dient als een buffer die financiële flexibiliteit en slagkracht waarborgt, waardoor we snel en adequaat in kunnen spelen op (onverwachte) veranderingen in de markt en nieuwe strategische kansen kunnen benutten. The Economic Board heeft te maken met beperkte middelen om grote regionale vraagstukken aan te pakken. Dit creëert financiële spanningen, vooral omdat The Economic Board ambitieus is in het oplossen van kwesties die cruciaal zijn voor de regio, zoals de energietransitie en economische groei.

6.1 Bijdrage per inwoner

In het rapport over andere Economic Boards in Nederland is een vergelijking gemaakt over de investering door de overheid van euro's per inwoner. Voor het economische domein is € 2 tot € 3 per inwoner gebruikelijk, waarbij Brainport daar flink bovenuit steekt. Er zijn Economic Boards die zelfs van twee provincies tegelijk financiële bijdragen ontvangen. In het eindrapport 'Kwalitatief evaluatieonderzoek The Economic Board' wordt door verschillende overheidsbestuurders en ondernemers geadviseerd te onderzoeken of de bijdrage per inwoner aan The Economic Board verhoogd kan worden. Gezien de huidige financiële situatie van gemeenten hebben we besloten hen niet meer te vragen dan de vaste indexatie.

6.2 Hybride financieringsmodel

Naast de overheidsfinanciering wordt actief onderzocht op welke wijze bedrijven, kennisinstellingen en onderwijsinstellingen een grotere bijdrage kunnen leveren. Dit kan onder meer door structurele bijdragen of cofinanciering binnen projecten. Daarnaast wordt ingezet op intensievere lobbyactiviteiten rondom strategische thema's en het actief werven van aanvullende financiering.Tevens wordt een hybride financieringsmodel ontwikkeld, met specifieke aandacht voor Europese fondsen zoals Horizon Europe en Interreg. Verder wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een systeem van partner- en/of lidmaatschapsbijdragen voor bedrijven en onderwijsinstellingen, met als doel de financiële basis en duurzame samenwerking te versterken.

6.3 Transparante verantwoording

De financiële bijdrage van veel verschillende partners verplicht The Economic Board om zo transparant mogelijk te rapporteren over de bestedingen van gelden. Uitgangspunt is dat elke euro die geïnvesteerd wordt in The Economic Board, voor het grootste gedeelte landt bij programma's, projecten en speerpunten binnen de clusters welke zijn opgenomen in drie hoofdlijnen en vijf concrete opgaven. Elke geïnvesteerde euro wordt door onze samenwerking en aanvullende subsidies en middelen tenminste vermenigvuldigd, wat zorgt voor maximale impact en economische waardecreatie. Van de personeelskosten voor het projectbureau wordt gemiddeld 86% van de capaciteit ingezet op de projecten en programma's. Gezien de opgaven en doelstellingen van The Economic Board verwachten wij een benodigde uitbreiding van 4,0 fte in de komende jaren. Deze uitbreiding is met name gericht op vier domeinen: lobby, analyse en financieel management, governance richting overheid en bestuurders en aansluiting mkb.

Bijlage 1

Uitgangspunten financiële begroting 2026-2030

The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen financiert haar activiteiten uit drie bronnen:

- inwonerbijdragen van de gemeenten
- in kind en cash bijdragen partners
- subsidies voor specifieke opgaven, programma's en projecten

Inwonerbijdragen van de gemeenten
Via de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen ontvangt The Economic Board jaarlijks een bijdrage van de gemeenten gebaseerd op het aantal inwoners. Voor de planperiode verwacht The Economic Board dat de totale bijdrage iets stijgt door de toename van het aantal inwoners. Tot en met 2024 bestond de bijdrage uit € 1,00 per inwoner. Vanaf 2025 wordt de inwonerbijdrage jaarlijks geïndexeerd. Zoals gesteld in dit strategisch plan, vragen we vooralsnog geen additionele bijdrage aan de gemeenten.

In kind en cash bijdragen partners
De cash en in kind bijdragen van partners zijn afkomstig van ondermeer onderwijs- en kennisinstellingen en bedrijfsleven. De in kind bijdragen bestaan uit het ter beschikking stellen van strategen. De in kind en cash bijdragen worden ingezet voor het financieren, aanjagen en versnellen van de opgaven, projecten en programma's van The Economic Board. De totale begroting voor 2025 bestaat voor 45% uit bijdragen van ondernemers en onderwijsinstellingen en voor 55% uit bijdragen van overheden. Medio 2024 is het aantal partners dat cash bijdraagt aan de programma's en doelstellingen van The Economic Board toegenomen. De verwachting is dat in de planperiode (2026-2030) de financiële bijdragen van partners met 5-10% toeneemt. De toename van partnerbijdrage verwachten wij vanuit ondernemers, onderwijs-en kennisinstellingen en uit onder andere het afromen van subsidietrajecten. De verwachte groei is niet gegarandeerd, gezien de afhankelijkheid van macro-economische factoren en maatregelen buiten de invloed van The Economic Board.

Subsidies specifieke opgaven, projecten en programma's
De financiën zullen in de periode 2026-2030 toenemen door de lopende Regio Deal. In september 2024 zijn de door The Economic Board ingediende projecten beschikt welke doorlopen tot en met 2027. Ook verwachten we dat door de financiële toename van de partnerbijdragen en subsidietrajecten, diverse programma's en projecten zoals o.a. het Human Capital Akkoord zullen toenemen.

Organisatie- en personeelskosten
Van de totale begroting 2025 wordt 16% besteed aan organisatiekosten en 84% aan de projecten en programma's van The Economic Board. Wij verwachten voor de periode 2026-2030 eenzelfde verhouding met focus op projecten en programma's. Ruim 65% van de huisvestingslasten wordt in kind ter beschikking gesteld door de Radboud Universiteit.

In 2025 is 7,22 fte in loondienst. Van deze 7,22 fte wordt 6,2 fte (86%) ingezet op de programma's en opgaven van The Economic Board. Daarnaast is 1,2 fte aan strategen in kind ter beschikking gesteld door kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven.

Bij vaststelling van dit Strategisch Plan 2026-2030 verwachten we – gezien de opgaven en doelstellingen van The Economic Board – in de komende jaren met 4,0 fte te moeten uitbreiden.

Meerjarenraming 2026-2030

Situatie ten opzichte van begroting 2025

	begroting	totaal raming				
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Organisatiekosten	266.440	282.999	299.074	315.801	333.209	351.335
Programmateams/clusters/communicatie	119.000	121.285	128.175	135.343	142.804	150.572
Programma innovatie, technologie en ondernemen	542.161	456.854	468.275	479.982	491.981	504.281
Programma talent	331.620	340.607	349.122	357.850	366.796	375.966
Programma regionale welvaart en welzijn	331.620	340.607	349.122	357.850	366.796	375.966
Regio Deal Human Capital Akkoord (partnerbijdrage)	220.000	180.000				
Totaal	**1.810.841**	**1.722.352**	**1.593.768**	**1.646.826**	**1.701.587**	**1.758.120**
Baten						
Inwonerbijdrage	784.615	771.832	797.957	824.276	850.810	877.559
Partnerbijdrage (cash en in kind)	706.226	761.660	801.527	818.838	835.605	852.842
Subsidie provincie Gelderland t.b.v. energy cluster	100.000					
Regio Deal Human Capital Akkoord (partnerbijdrage)	220.000	180.000				
Totaal	**1.810.841**	**1.713.492**	**1.599.484**	**1.643.114**	**1.686.415**	**1.730.401**
	–	**-8.859**	**5.716**	**-3.712**	**-15.172**	**-27.719**

Toelichting raming 2026-2030 zie pag. 37

Toelichting raming

- De inwonerbijdrage van de gemeenten wordt vanaf 2026 geïndexeerd conform de BRN-norm. Voor 2026 is uitgegaan 2,71%. Voor de jaren 2027-2030 is vooralsnog 2,5% indexering opgenomen. Daarnaast is rekening gehouden met een groei van het inwoneraantal van gemiddeld 4.000 inwoners per jaar.
- De partnerbijdrage is het totaal van cash en in kind bijdragen. De verhouding hiervan is ongeveer 1/3 cash en 2/3 in kind.
- De kosten worden jaarlijks geïndexeerd met 2,5%, dit heeft ook effect op de in kind partner bijdrage.
- De Regio Deal voor het Human Capital Akkoord loopt in december 2026 af. Daarmee eindigt ook de daaraan verbonden partnerbijdrage. Vanaf 2027 is nog geen bijdrage opgenomen voor voortzetting van het Human Capital Akkoord.

Ambitie strategisch plan

In het 'Eindrapport kwalitatief evaluatieonderzoek The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen 2024', is door de onderwijs- en kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleden, aangegeven dat de ingezette lijn van de afgelopen 2,5 jaar voortgezet dient te worden. Deze lijn is gericht op meer regie op de strategische programma's zoals talent programma's Semicon (Beethoven) Energy, Health, de Schaalsprong, Human Capital Akkoord, mkb en lobby richting Den Haag en Brussel. Om deze rol te kunnen uitvoeren willen wij vanaf 2025 het aantal fte uitbreiden naar 4 fte in de komende jaren (zie ook hoofdstuk 6). Hiervoor is extra financiële dekking nodig te starten met € 300.000 in 2025 oplopend tot € 700.000,- in 2028.

Deze financiële bijdragen willen we compenseren uit:

- Afromen van subsidietrajecten
- Structurele bijdrage van provincie Gelderland
- (Europese) subsidies
- Toename (in kind) partnerbijdrage

Op dit moment is, uitgaande van de begroting van 2025, geen dekking voor uitbreiding van de benodigde strategische capaciteit. Deze capaciteitsuitbreiding kan alleen plaatsvinden indien er voldoende financiële dekking is.

Bijlage 2

De rol van The Economic Board in de regio Arnhem-Nijmegen

The Economic Board speelt een essentiële rol in het versterken van de economische en maatschappelijke positie van de regio Arnhem-Nijmegen. Wij stimuleren duurzame economische groei en brede welvaart door ondernemers, kennisinstellingen en overheden te verbinden. Met een scherpe focus op de strategische sectoren Energy, Health en High Tech, versterken we samen de economie van morgen. In 2024 is er door een afvaardiging van boardleden gewerkt aan een verdere verdieping en aanscherping van de rol van The Economic Board welke eind 2024 door de Board is vastgesteld. Hierbij is het regionale ecosysteem als startpunt genomen en vervolgens gekeken naar de rol die The Economic Board hierin kan en wil vervullen en de rolverdeling tussen de Boardleden, het projectbureau en het ecosysteem.

1. Sterke samenwerking voor economische ontwikkeling en brede welvaart
The Economic Board fungeert als een verbindende schakel binnen het regionale ecosysteem. Met een krachtig netwerk van ondernemers, kennisinstellingen en overheden werken wij samen aan het verbeteren van de brede welvaart.

2. Leiderschap in economische strategie
Wij geloven in de kracht van samenwerking en nemen een leidende rol bij het bepalen van de strategische economische agenda voor Lifeport Regio Arnhem Nijmegen. Zo leggen wij samen met onze partners het fundament voor een toekomstbestendige samenleving.

3. Strategische agenda en economische ontwikkeling
Onze strategische agenda is breed opgezet en gedurfd, met een focus op de clusters Energy, Health, en HighTech. Deze sectoren zijn niet alleen essentieel voor economische groei, maar ook voor onze toekomst en het creëren van een duurzame en inclusieve maatschappij.

4. Identificeren en organiseren van relevante thema's
Wij identificeren en organiseren de voor onze strategie relevante thema's en randvoorwaarden, zoals kunstmatige intelligentie, arbeidsmarktontwikkeling en slimme duurzaamheid. Hierbij zoeken we proactief samenwerking met partners, zowel binnen als buiten onze regio, om verbindingen te realiseren die onze impact vergroten.

5. Van kansen naar concrete projecten
The Economic Board signaleert niet alleen kansen en uitdagingen. Wij ontwikkelen proactief plannen, stimuleren en verbinden initiatieven en maken met onze partners de vertaalslag naar concrete programma's en projecten. Waar er geen duidelijke eigenaar is, nemen wij de regie om projecten op gang te helpen, totdat deze door andere organisaties kunnen worden overgenomen.

6. Regie bij acute kansen en uitdagingen
In situaties waarin zich urgente kansen of uitdagingen voordoen binnen de strategische agenda, neemt The Economic Board proactief de regie om samen met triple helix-partners te werken aan oplossingen.

7. Oplossen van knelpunten en stimuleren van voortgang
Wanneer projecten of programma's niet naar verwachting verlopen, treedt de Board op als katalysator om barrières te doorbreken en de voortgang te versnellen. Dankzij haar uitgebreide netwerk kan de Board snel schakelen en de juiste partijen bij elkaar brengen.

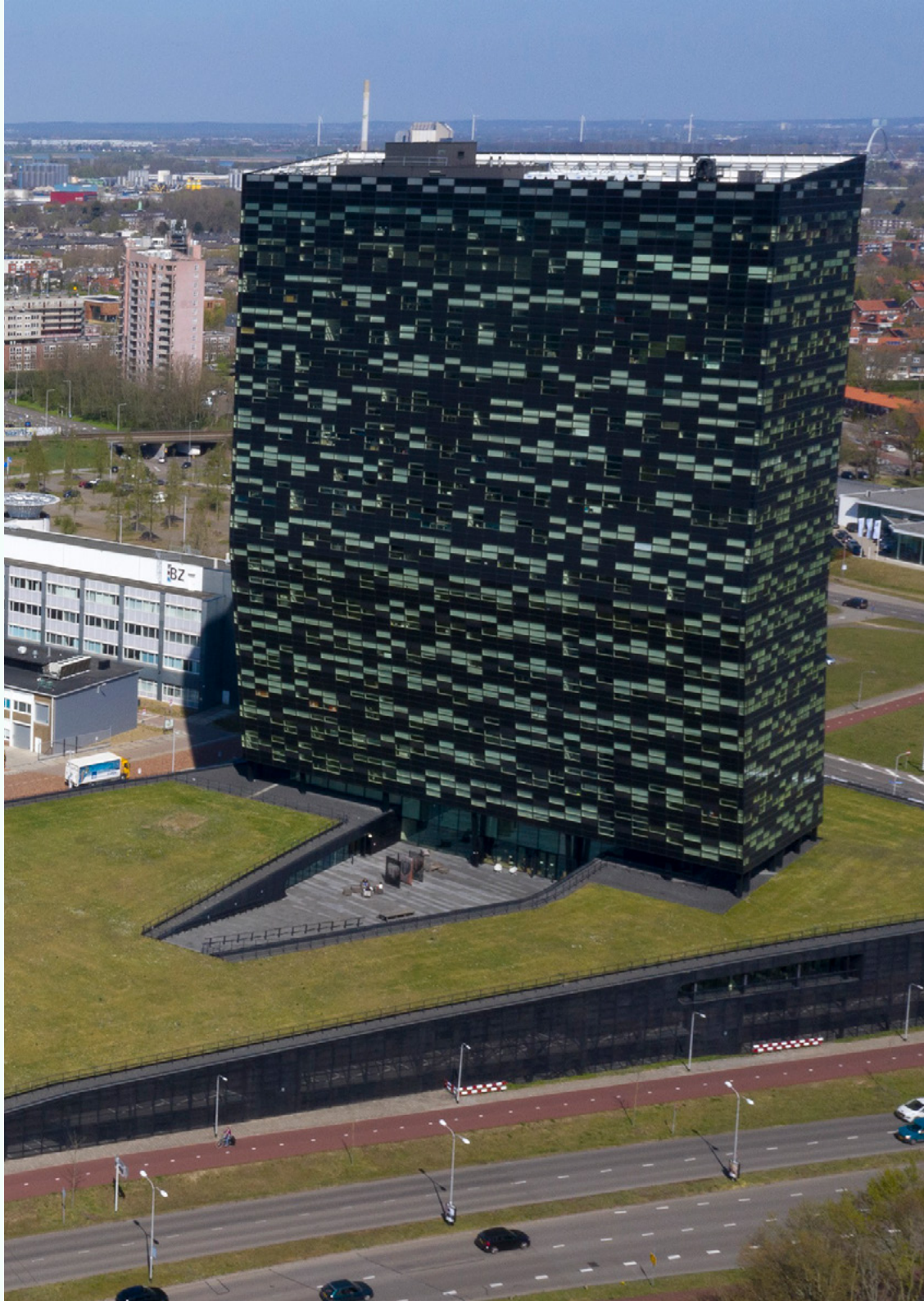
8. Positionering en lobby voor de regio
Naast economische ontwikkeling speelt de Board een actieve rol in de regionale lobbyagenda en de positionering van het merk Lifeport Regio Arnhem-Nijmegen. Door de regionale identiteit te versterken en optimaal te benutten, in samenhang met andere initiatieven, zorgen wij voor een betere nationale en internationale zichtbaarheid van de regio.

9. Monitoring en evaluatie van initiatieven
Samen met onze partners organiseren en monitoren wij onze initiatieven, programma's en projecten zorgvuldig om een succesvolle en impactvolle uitvoering door onze partners te borgen.

10. Duurzame impact op Brede Welvaart
Door haar strategische aanpak en actieve rol in samenwerking, innovatie en lobby draagt The Economic Board bij aan een duurzame en positieve impact op de brede welvaart in de regio Arnhem-Nijmegen.

In de volgende figuren (zie pagina 40 en 41) wordt een visueel overzicht gegeven van de uitkomsten van de gesprekken met de triple helix-bestuurders. Hierin komen dilemma's aan bod zoals: Waar is The Economic Board van en waarvan niet? Wat betekent de 'E' van Economie in The Economic Board? Welke rollen zijn er voor The Economic Board binnen verschillende programma's? Waar begint The Economic Board en waar houdt The Economic Board op?

De figuren tonen in schematische vorm de gemaakte keuzes met betrekking tot deze dilemma's. De blauw gemarkeerde keuzes geven aan waar The Economic Board zich, samen met partners, voor gaat inzetten.

The Economic Board – Why en How

Why	Keuzes per onderwerp			
Brede welvaart	Verbeteren van de brede welvaart is leidend in alles wat we doen.	Verbeteren brede welvaart is secundair doel.	Wij verbeteren brede welvaart maar dit is geen doel op zich.	
Economie	De economie, strategische agenda en prioriteiten zijn leidend in alles wat we doen.	Wij als triple helix afvaardiging bepalen de strategische economische agenda en prioriteiten voor onze regio.	Wij versterken met onze programma's en projecten de economie in onze regio, nu en naar toekomst.	Wij initiëren en werken aan programma's en projecten waar we economie van kunnen maken.
Efficiëntie en excellentie	Onze hoogste prioriteit is het bouwen en hoeden van een goed functionerend triple helix ecosysteem.	Een van onze prioriteiten is het hoeden van een goed functionerend triple helix ecosysteem. Wij werken - gevraagd en ongevraagd - voortdurend aan verbeteren samenwerking.	Wij zijn het oliemannetje, strijken alle plooien glad en zijn in principe de 'go to person' wanneer niet direkt duidelijk is binnen triple helix wie het op moet pakken.	
Horizon	20 jaar.	10 jaar.	5 jaar.	1 jaar.

How	Keuzes per onderwerp			
Topclusters	Onze strategische agenda en prioriteiten zijn breed opgezet. Speciale focus op topclusters Energy, Health, High Tech waar van oudsher onze kracht ligt.	Wij definiëren strategie, agenda en prioriteiten voor onze regio op de topclusters en geven deze als opdracht aan uitvoeringspartners.	Wij bespreken strategische en jaarplannen van uitvoeringspartners op de topclusters en stellen deze vervolgens als triple helix vast.	Wij ondersteunen uitvoeringspartners en overige stakeholders op onze topclusters, participeren, scheppen randvoorwaarden, nemen hindernissen weg.
Thema's	In onze strategische agenda stellen wij prioriteiten op onze topclusters en relevante en goedgekeurde thema's als AI, slimme duurzaamheid en HCA.	Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om voor onze strategie relevante thema's zoals AI en slimme duurzaamheid te organiseren en waar mogelijk te beleggen.	Wij agenderen relevante thema's en randvoorwaarden zoals AI en duurzaamheid waar nodig met position papers.	Onze focus ligt op de topclusters en overige thema's beleggen wij in principe elders.

The Economic Board – What

What	Keuzes per onderwerp			
Acute triple helix kansen en uitdagingen	Dit is structureel onderdeel van onze scope. Wij hebben team van programma en project managers aan ons verbonden verantwoordelijk voor initiatie en uitvoering.	Wij maken proactief plannen en zijn geëquipeerd om acute events snel te tackelen en met klein triple helix team snel regie te pakken inclusief eerste fase van executie, waarna verantwoordelijkheden overgedragen worden aan organisaties.	Wij brengen zo snel mogelijk relevante partijen bij elkaar om tot initiatie gezamenlijk plan te komen.	Wij signaleren en agenderen.
Triple helix initiatieven en programma's	Regie functie is verantwoordelijkheid TEB. Wij hebben regisseurs in dienst die grotere programma's en projecten opstarten en executeren in samenwerking met partners.	Wij definiëren initiatieven en vertalen deze naar concrete programma's en projecten. Wanneer geen duidelijke eigenaar dan pakken wij tevens regie voor eerste fase totdat wij deze kunnen overdragen.	Wij brengen mensen samen rondom nieuwe initiatieven en acteren als verbinder en aanjager. In programma's acteren wij vooral als critical friend en verbinder.	
Escalaties en interventies	Dit is structureel onderdeel van onze scope. Wij hebben troubleshooters in team die we kunnen inzetten waar nodig.	Waar programma's en projecten met triple helix relevantie in regio niet lekker lopen of onvoldoende voortgang maken stappen wij in om (met behulp van netwerk) belemmeringen weg te nemen.	Wij kunnen worden ingeschakeld als er hulp nodig is om zaken vlot te trekken.	
(Inter)nationale profilering en lobby	Een van onze prioriteiten. Wij bepalen als triple helix vertegenwoordiging de gezamenlijke regionale lobbyagenda en pakken hierin gezamenlijk een actieve rol, ook in uitvoering. Wij hebben aantal lobbyisten nauw aan ons verbonden. Wij zijn hoeder van het regionale merk Lifeport Regio Arnhem-Nijmegen.	Wij zijn mede opsteller van de gezamenlijke regionale lobbyagenda en pakken hierin gezamenlijk een actieve rol, ook in uitvoering. Wij zijn hoeder van het regionale merk Lifeport Regio Arnhem Nijmegen om te zorgen dat dit optimaal gepositioneerd en gebruikt wordt in samenhang met andere merken.	Wij ondersteunen profilering en lobby door actief bij te dragen aan lobby agenda en actief te participeren in de verschillende profileringen en lobby's.	Wij faciliteren profilering en lobby door informatie te verschaffen en aan te sluiten bij meetings.
Uitvoering en impact	Uitvoering en impact zijn key en wij organiseren ons hier structureel voor binnen ons projectbureau.	Goede impactvolle uitvoering nemen wij nadrukkelijk mee in onze programma's en projecten en organiseren wij, waar nodig door kortstondige ondersteuning met ons team.	Wij voelen ons verantwoordelijk voor uitvoering en sturen daarom nadrukkelijk op impactvolle uitvoering bij onze partners.	Wij zijn niet van de uitvoering en beleggen alles bij anderen.

Bijlage 3

Managementsamenvatting: Strategisch Plan 2026-2030 The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen

De regio Arnhem-Nijmegen heeft een sterke positie op het gebied van Energy, Health en High Tech. Desondanks blijft de economische groei achter bij vergelijkbare stedelijke regio's. Dit strategisch plan voor 2026-2030 richt zich op samenwerking tussen ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheid om innovatie, talentontwikkeling en economische groei te bevorderen. The Economic Board wil met deze triple helix-aanpak de potentie van Lifeport Regio Arnhem Nijmegen beter benutten en de brede welvaart vergroten.

Meerwaarde voor ondernemers
Voor ondernemers in de regio Arnhem-Nijmegen biedt The Economic Board belangrijke voordelen op het gebied van innovatie, talentontwikkeling en samenwerking met onderwijs- en kennisinstellingen en overheden.

Stimulering en ondersteuning van mkb en startups
Het mkb, inclusief startups en scale-ups, is cruciaal voor de innovatiekracht van de regio. The Economic Board werkt aan betere verbindingen tussen mkb en de triple helix (samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid). De komende jaren zetten we verder in op een betere aansluiting met mkb ondernemers door een actieplan mkb dienstverlening. Dit omvat o.a:

- Betere toegang tot financiering en subsidies: Via initiatieven zoals de Energy Investor Day, financieringskalenders, Regio Deal en subsidies van het Rijk en Brussel.
- Ondersteuning bij digitalisering en AI: Samenwerking met partners zoals VNO-NCW en de Kamer van Koophandel om bedrijven te helpen bij digitale transformatie.
- Kennisdeling via bedrijventerreinen en netwerken: Gericht op verduurzaming, innovatie en internationale groeikansen.

Innovatie en technologieontwikkeling
Vanuit de drie clusters – Energy, Health en High Tech – komen technologieontwikkeling in samenwerking met kennisinstellingen die we willen inzetten voor onze ondernemers, zodat onze ondernemers kunnen profiteren van deze transities.

The Economic Board speelt een cruciale rol in het versnellen van transities in zorg en energie door o.a. aandacht te vragen voor AI en subsidies te realiseren. Voorbeelden hiervan zijn samenwerkingen met Radboud Universiteit en Radboudumc voor kankeronderzoek, en de samenwerking van Alliander met Radboud Universiteit en HAN University of Applied Sciences dragen bij aan oplossingen voor de netcongestie Daarnaast is waterstof een sleutel in de energietransitie, met een belangrijke lobby voor hergebruik van de gasleiding Groningen-Maastricht. Zonder inzet van The Economic Board worden subsidies gemist en vertragen transities, met grote gevolgen voor innovatie en economie. Een sterke economie is essentieel voor banen, innovatie en maatschappelijke vooruitgang.

Meerwaarde voor onderwijs
Voor onderwijs- en kennisinstellingen in de regio Arnhem-Nijmegen biedt The Economic Board belangrijke voordelen op het gebied van talentontwikkeling, innovatie en samenwerking met bedrijven en overheden.

Talentontwikkeling en aansluiting op de arbeidsmarkt
De regio kampt met een tekort aan gekwalificeerd personeel, vooral in de sectoren techniek en zorg. The Economic Board werkt aan een structurele aanpak voor het aantrekken, ontwikkelen en behouden van talent via:

- Het Microchip-Talentplan: Gericht op het opleiden van specialisten voor de groeiende semicon-sector.

- Leven Lang Ontwikkelen (LLO) en skillsontwikkeling: Door samenwerking met bedrijven en overheden kunnen onderwijsinstellingen flexibele leertrajecten en bijscholing aanbieden, passend bij de veranderende arbeidsmarkt. Maatwerkprogramma's voor bij- en omscholing in samenwerking met hogescholen, universiteiten én bedrijven.
- Aantrekken en behouden van talent in de regio: Regio aantrekkelijker maken voor studenten en professionals.
- Internationale samenwerking: Aantrekken en behouden van internationaal talent via stageprogramma's en gezamenlijke onderzoeksprojecten.
- Integratie van duurzaamheid en digitalisering in het onderwijs Onderwijsinstellingen spelen een cruciale rol in het voorbereiden van studenten op de toekomst. The Economic Board stimuleert samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven om curricula te verrijken met thema's als circulaire economie, AI en duurzame technologieën.

Het Human Capital Akkoord (HCA), met meer dan 40 partners uit het bedrijfsleven en kennisingstellingen onder regie van The Economic Board, pakt het arbeidstekort aan. Programma's zoals Lifeport Chiptech Campus en het Versterkingsplan Microchip Talent zijn voorbeelden van strategische programma's die hier uit voortkomen. Hetzelfde wordt gerealiseerd voor de Energy en Health clusters. De focus ligt op: 1) Leven Lang Ontwikkelen voor 10.000 medewerkers in techniek en digitalisering, 2) Aantrekken en behouden van 40.000 jongeren en jongvolwassenen, 3) Activeren van 1.000 werkzoekenden. De waarde voor deze HCA programma's is ingeschat op 400 miljoen euro voor de komende tien jaar.

Meerwaarde voor overheid

Voor gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen biedt The Economic Board een strategische kans om economische ontwikkeling te stimuleren, innovatie te versnellen en een bijdrage te leveren voor de versterking van de brede welvaart voor haar inwoners.
Dit omdat:

- The Economic Board draagt bij aan de oplossingen voor de maatschappelijke vraagstukken waar we als regio, én in heel Nederland, voor staan. The Economic Board is een belangrijke motor voor regionale samenwerking, voor behoud én voor toekomstbestendige groei
- Internationale concurrentiepositie versterken: The Economic Board investeert strategisch in samenwerking binnen de triple helix (onderwijs, overheid en bedrijfsleven) om Lifeport Regio Arnhem Nijmegen te positioneren als een toonaangevende, innovatieve topregio
- Krachtige lobby voor nationale en Europese investeringen: Actieve belangenbehartiging richting provincie, Rijk en EU om substantiële subsidies en financieringen aan te trekken voor behoud van bedrijvigheid en innovatie.
- Versterking regionale economie: Focus op de kernsectoren Energy, Health en High Tech, waarbij innovatie en ondernemerschap de regionale economie versterken.
- Duurzame en slimme infrastructuur: Samen met overheden en bedrijven investeren in innovatieve energieoplossingen en circulaire bouw, waardoor de regio toekomstbestendig en klimaatneutraal wordt.
- Arbeidsmarkt in balans brengen: De krapte op de arbeidsmarkt vraagt om een gecoördineerde aanpak. The Economic Board voert regio op de uitvoering van het Human Capital Akkoord, gericht op een verbeterde aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en een Inclusieve arbeidsmarkt: Door talentontwikkeling, Leven Lang Ontwikkelen (LLO) en gerichte bijscholing wordt het regionale arbeidsaanbod beter afgestemd op de vraag vanuit het bedrijfsleven.
- Versnelling van innovatie en digitalisering: Stimuleren van startups en scale-ups door toegang tot financiering, netwerken en kennis, wat leidt tot een dynamisch en concurrerend ondernemersklimaat.

The Economic Board adviseert gemeenten en bedrijven over macro- en regionale economische ontwikkelingen, met focus op de ontwikkeling van bedrijfsterreinen (bijv. semicon of energy clusters). Dit helpt maakbedrijven zich te positioneren en ondersteunt gemeenten bij beleidskeuzes. In tegenstelling tot dure adviesrapporten biedt The Economic Board haar expertise en netwerk aan waardoor de kosten voor een groot gedeelte gedekt uit de basisfinanciering waardoor de kosten een veelvoud minder zijn.

Bijlage 4

Gebruikte bronnen

Voor de totstandkoming van deze strategische visie zijn de volgende bronnen gebruikt:

- Eindrapport kwalitatief evaluatieonderzoek The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen
- Eerst de bruggenhoofden, dan de brug; Brede welvaart en economie in Lifeport – Rabobank 2024
- Samen bouwen aan een economisch sterk Lifeport – Rabobank 2022
- Verkenning eindversie Economic Boards
- Draghi's report on EU competitiveness: Five key takeaways | Euronews
- Regionale Agenda 2025-2028 GMR
- Ruimte voor Economie - provincie Gelderland
- Adviesrapport: Regio Arnhem—Nijmegen Europese Hotspot Energy
- Propositie Lifeport Regio Arnhem Nijmegen Nationaal Versterkingsplan Semicon
- Nationale technologie strategie
- GMR monitor 2022-2023
- Economische ontwikkelingen komende 6-10 jaar regio Arnhem-Nijmegen
- Rapport Dienstbare Dienstverlening van Nederlands Comité voor Ondernemerschap
- Rapport Elke Regio Telt
- Actieplan MKB Dienstverlening

Colofon:
The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen
theecononomicboard.com

Redactie: The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen en JCM Context
Ontwerp: Harm van der Burgt
Fotografie: Radboud Universiteit, Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen, Alliander, DAR, AVISI, Michèle Giebing, Luuk van der Lee, Radboudumc en The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen

THE ECONOMIC BOARD
Regio Arnhem Nijmegen

The Economic Board
Mercator II, Toernooiveld 300
6525 EC NIJMEGEN
T +31 (0) 85 040 9980
E bureau@theeconomicboard.com

theeconomicboard.com / lifeport.nl

Dashboard verbonden partij

Naam: Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GMR)

Datum: 17-04-2025

Samenwerkingsvorm: Gemeenschappelijke regeling	**Samenwerkingspartners:** Gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.	**Aandeel Zevenaar:** 45.212 inwoners op een totaal van 777.929 is 5,81%
Aard van de samenwerking: Gemeenten werken samen om de positie van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te versterken en een kwalitatieve groei van de regio te bewerkstelligen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme, leefbaarheid en cultuur), waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn.	**Belangrijk voor wie:** • College • Gemeenteraad	**Bestuurlijke vertegenwoordiging:** L. van Riswijk (AB en DB lid), A. van Orden, A. Boone, B. Kagei, T. Albers (BOT leden) Het algemeen bestuur bestaat uit leden van de deelnemende gemeenten, de voorzitter inbegrepen. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en twee andere leden, door en uit het algemeen bestuur gekozen.
Taken: • het bevorderen en faciliteren van de samenwerking op majeure maatschappelijke thema's en opgaven; • het voorbereiden, vastleggen, regisseren van de uitvoering en monitoring van de regionale agenda bestaande uit opgaven gericht op ruimtelijke ontwikkeling en sociaaleconomische ontwikkeling op de schaal van de regio; • het inspireren en stimuleren van de gemeenten en samenwerkingspartners om deel te nemen en bij te dragen aan de opgaven uit de regionale agenda; • het positioneren en profileren van		**Risico's:** • Bestuurlijk • Financieel

de regio, en het behartigen van de belangen van de regio op interregionaal, nationaal en internationaal niveau in partnerschap met andere overheden, bedrijven en maatschappelijke partners.		
Bijzonderheden: In 2026 start de derde periode van vijf jaar van het Strategisch Plan van The Economic Board (TEB). In onze begroting is de bijdrage per inwoner opgenomen volgens de stand van zaken in 2025. Met ingang van 2026 wordt de subsidie geïndexeerd. We betalen dan € 1,07 per inwoner.		**Risicoprofiel:** Gemiddeld Het werkgebied van de GMR kent een gemiddeld aantal financiële en beleidsmatige ontwikkelingen. Als een gemeente niet deelneemt aan een opgave, dan vrijwaart de GMR deze gemeente voor kosten en risico's die met deze opgave verband houden.
Begrote kosten en baten 2025 € 452.753 (deel ZNR)	**Dekking meerjarenbegroting Zevenaar:** € 452.753	**Bijdrage per inwoner 2025:** € 9,01
Begrote kosten en baten 2026 € 438.941(deel ZNR)	**Dekking meerjarenbegroting Zevenaar:** P.M. (kadernota 2026)	**Bijdrage per inwoner 2026:** € 8,63 per inwoner
Nieuw beleid: In de regionale agenda 2025-2028 hebben wij benoemd dat de regionale samenwerking in een nieuwe fase is gekomen. In de eerste jaren lag de focus op beleidsontwikkeling, onderzoek en planvorming. Vanaf de jaren 2025 en verder ligt de focus meer en meer op uitvoering. Dit doen we als regio niet zelf maar gebeurt door de gemeenten en partners. De regio ondersteunt de uitvoering. Dit zullen we in 2026 blijven doen op allerlei manieren zoals aangegeven in de Regionale Agenda.	**Kostenstijging/verlaging**. De begroting is opgesteld conform de vastgestelde financiële en algemene uitgangspunten 2026 van de GMR. De bezuinigingsopgave van 7% in 2026 is verwerkt en daarna is de indexering (uit de Begrotingsrichtlijn regio Nijmegen) verwerkt. De index voor 2026 is 2,71%.	**Ontwikkelingen:** Het is voor gemeenten niet eenvoudig om openstaande vacatures ingevuld te krijgen. De personele krapte bij de gemeenten maakt dat de Groene Metropoolregio steeds vaker genoodzaakt wordt externen in te huren. Samen met de Netwerkdirectie is afgelopen jaar gezocht naar oplossingen. Deze worden in 2025 gestart en gecontinueerd in 2026.

Raadsvoorstel

onderwerp	VGGM: Ontwerpbegroting 2026 en jaarstukken 2024
zaaknummer	Z/25/492603
documentnummer	INT/25/1252935
portefeuillehouder	Burgemeester Lucien van Riswijk en wethouder Stef Bijl
portefeuille	Veiligheid, jeugdgezondheidzorg en volksgezondheid

1. Samenvatting

In de ontwerpbegroting 2026 presenteert het bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (hierna: VGGM) de taken en de activiteiten voor het jaar 2026. In deze begroting zijn tevens de beleidsmatige en financiële kaders opgenomen, die voortvloeien uit de reeds besproken Kaderbrief 2026, besproken in uw raad van 26 februari 2025.
De VGGM heeft de zienswijzen van alle gemeenten op de kaderbrief ontvangen. De rode lijn uit deze zienswijze van de gemeenten is: mogelijke besparingen in beeld te brengen, er zorgen zijn rondom de continuïteit van dienstverlening en als laatste dat de zienswijze periode (vanaf 2 december tot 14 februari 2025) door meerdere gemeenten als te kort is ervaren.

Voor de begroting van 2025 en 2026 is een (incidentele) besparing van 2% opgenomen. Het algemeen bestuur VGGM heeft het dagelijks bestuur verzocht verdergaande inhoudelijke besparingsmaatregelen in beeld te brengen, voorzien van een duidelijke onderbouwing die risico's en impact inzichtelijk maakt. Zo kunnen in de zomer van 2025 weloverwogen besluiten worden genomen die verdere uitwerking krijgen in de kaders voor de begroting van 2027 en verder, maar mogelijk ook voor de begroting 2026.

Dit staat op gespannen voet met elkaar. Besparen moet in deze financieel zware tijden, maar aan de andere kant vraagt het Rijk aan gemeenten, veiligheidsregio's en GGD'en om meer inspanningen die de samenleving voorbereiden op nieuwe soorten crises en mogelijke maatschappelijke ontwrichting.
Dit spanningsveld vormt voor 2025 en verder een belangrijke uitdaging en legt extra druk op de opdracht om mogelijke besparingen in beeld te brengen. Tevens bezuinigt het Rijk ook op een aantal GGD-taken, waardoor dat spanningsveld nog meer onder druk staat.

De gemeentelijke inwonerbijdrage van Zevenaar wordt in 2026 een bedrag van €5.410.000. In 2025 was dat nog €5.182.000. Dit is een verhoging van ruim € 200.000.
De gemeenteraad van Zevenaar wordt in de gelegenheid gesteld om uiterlijk 2 juli 2025 een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2026 van de VGGM.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2024 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
2. In te stemmen met de resultaatbestemming van de jaarstukken VGGM 2024 waarmee € 1,5 miljoen wordt toegevoegd aan de algemene reserve en €2,5 miljoen terugvloeit naar de gemeenten;
3. In te stemmen met de gewijzigde VGGM begroting 2025 en de VGGM begroting 2026;

4. Het college te verzoeken om geen inhoudelijke zienswijze kenbaar te maken aan VGGM, conform bijgevoegde concept-reactiebrief.

3. Waarom naar de raad

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) bepaalt waaraan gemeenschappelijke regelingen moeten voldoen, onder andere met betrekking tot de procedure voor de begroting van het openbaar lichaam. Op grond van artikel 34b zendt de VGGM de jaarstukken, op grond van artikel 35 Wgr zendt de VGGM de kaders en de ontwerpbegroting aan de deelnemende gemeenten vóór vaststelling door het algemeen bestuur van de VGGM. De gemeenteraad kan zijn zienswijze geven over de resultaatbestemming 2024 en de ontwerpbegroting 2026 van de VGGM. De gemeenteraden moeten de zienswijzen voor 2 juli 2025 kenbaar maken aan de VGGM.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Wij stellen u in de gelegenheid uw zienswijze te geven over de ontwerpbegroting van VGGM om invloed te houden op en sturing te kunnen geven aan de taken, te behalen doelstellingen en financiën van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

2.1. Het resultaat over 2024 is €4,0 miljoen

Over 2024 resteert een overschot op de beschikbare budgetten van € 4,0 miljoen. Dit komt bij de GGD door een toename in de opbrengst uit maatschappelijke opgaven, de moeizame invulling van vacatures en bij de brandweer door vertraging in de levering van nieuw materieel.
Het dagelijks bestuur stelt voor om het gerealiseerde resultaat voor € 1,5 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve en het restant van € 2,5 miljoen terug te laten vloeien naar de gemeenten. De toevoeging van de € 1,5 miljoen aan de algemene reserves van VGGM is in overeenstemming met de vastgestelde notitie risicobeheer en weerstandsvermogen. Uit signalen van de accountant is gebleken dat VGGM een kleine algemene reserve heeft die te beperkt is qua omvang om risicobeheersing vorm te kunnen geven.

3.1. De ontwerpbegroting is gebaseerd op de kaderbrief 2026

Op 26 februari 2025 is de kaderbrief VGGM 2026 besproken. Het advies is om deze ontwerpbegroting in samenhang met de kaderbrief te lezen. Naast de beleidsontwikkelingen zijn in deze begroting de opgedragen activiteiten, beoogde beleidsdoelstellingen en (financiële) risico's opgenomen.
De enige wijziging in de ontwerpbegroting ten opzichte van de kaderbrief heeft betrekking op de invulling van benoemde implementatie van het Digitaal Kinddossier Jeugdgezondheidszorg (kosten, €1 miljoen).

Wij zijn positief over de invoering van het Digitaal Kinddossier Jeugdgezondheidszorg. Met de implementatie hiervan komen kindgegevens in een digitale omgeving (in plaats van een papieren dossier). Hiermee zijn gegevens beter leesbaar en overdraagbaar naar een andere instantie. Uitwisseling van gegevens uit het digitaal kinddossier vindt alleen plaats na goedkeuring van de ouders/verzorgers. De implementatie vraagt om een incidentele investering.

Tot slot stelt VGGM voor de kosten voor het programma Nu Niet Zwanger in de regionale bijdrage op te nemen. Het merendeel van de regiogemeenten, waaronder Zevenaar, doet sinds 2019 mee aan dit programma, bekostiging volgde vanuit budget lokaal aanbod JGZ VGGM. Het programma Nu Niet

Zwanger kent goede resultaten door zorgvuldige gesprekken met kwetsbare inwoners met een kinderwens. De kosten hiervoor worden nu opgenomen in de regionale bijdrage. In de praktijk gaat het dus om een verschuiving van de kosten en geen verhoging van de bijdrage. Wij vinden het hierbij van belang dat VGGM dit onderdeel goed blijft monitoren voor de gemeenten.

3.2. Bezuinigingsvoorstellen 2026 en verder
Met het oog op het ravijnjaar 2026 verkennen gemeenten en VGGM in hoeverre VGGM een bijdrage kan leveren aan de spanning op de gemeentelijke financiën. Het algemeen bestuur heeft gevraagd een indicatieve incidentele besparing van tenminste 2% op de ontwerpbegroting van 2026 én een mogelijk grotere besparing voor de jaren daarna. Voor de structurele maatregelen in de taakuitvoering heeft het bestuur verschillende scenario's besproken. Met het gegeven dat VGGM een breed dienstverleningspakket uitvoert tegen een relatief lage prijs betekent dat veelal pijnlijke keuzes worden gemaakt. Op dit moment werkt de organisatie verschillende maatregelen nader uit. Deze uitwerking omvat:

- Effect op de beleidsdoelstellingen;
- Gevolgen op de activiteiten van VGGM;
- De besparing die met de maatregel gerealiseerd kan worden
- De snelheid waarmee de besparing gerealiseerd kan worden.

In het voorjaar van 2025 bespreekt het algemeen bestuur deze uitwerking en maken we keuzes in de taakuitvoering. Deze keuzes worden verwerkt in een gewijzigde begroting 2026 en/of in de kaderbrief 2027.

Alternatieven
2.1 Financiële risico's dekken door reserves te verhogen
Door de besparing van 2% loopt de VGGM financieel grotere risico's omdat het weerstandsvermogen mogelijk wordt aangetast. Bedrijfsmatig gezien kan een hoger weerstandvermogen gewenst zijn. Om het weerstandsvermogen van de VGGM te vergroten kan de VGGM de deelnemende gemeenten vragen om de reserves te verhogen.

3.1. Temporiseren van het programma Beter Bedrijfsvoeren
Zevenaar heeft dit programma altijd als noodzakelijk beschouwd. Eerder in de kaderbrief, nu ook in de ontwerpbegroting wordt voorgesteld om de versterking van de bedrijfsvoering met € 500.000 te temporiseren en daarnaast de noodzakelijke stijging van de bedrijfsvoeringkosten bij te stellen tot € 3 miljoen (in plaats van € 4 miljoen), met als gevolg dat de versterking minder snel wordt gerealiseerd en het programma langer doorloopt. De VGGM geeft nu ook in de ontwerpbegroting, net als in de kaderbrief, aan dat temporiseren leidt tot efficiëntieverlies en hogere kosten voor het programma.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Door middel van een brief maken wij de reactie van uw raad aan de VGGM kenbaar. Evaluatie is niet van toepassing.

7. Klimaat en duurzaamheid
n.v.t.

8. Communicatie
Communicatie over de ontwerpbegroting ligt bij de VGGM.

9. Kosten, baten en dekking

Ondanks de eerste bezuiniging (2%) gaat de bijdrage voor de VGGM omhoog. Naast de reguliere loon- en prijsontwikkeling zien we verhogingen in de inwonerbijdrage vanwege het project Nu Niet Zwanger, versterking bedrijfsvoering en het Digitaal Kinddossier Jeugdgezondheidszorg. Een mutatie oftewel herverdeling in de OOV-verdeelsleutel van de bijdrage voor veiligheid pakt voor Zevenaar voordelig uit. De benodigde verhogingen van de budgetten op de verschillende programma's verwerken wij in onze Kaderbrief 2026-2029.

De bijdrage van Zevenaar aan VGGM over 2026 is als volgt opgebouwd (bedragen x € 1.000) :

Mutaties (x €1.000)	*2025 (begroot)*	*2026 (begroot)*
Brandweer	3228	3299
Crisisbeheersing	51	54
GGD	1146	1249
JGZ	638	687
RVP	118	121
Totaal	**5.181**	**5.410**

10. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	*Documentnummer*	*Naam*
1.	INK/25/1252929	Aanbiedingsbrief begroting 2026 VGGM
2.	INT/25/1252931	Jaarverslag VGGM 2024
3.	INK/25/1252932	Ontwerpbegroting 2026
5.	UIT/25/1252936	Reactiebrief
6.	INT/25/1253426	Dashboard VGGM 2025

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris
Danielle Jansen

De burgemeester
Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	VGGM: Ontwerpbegroting 2026 en jaarstukken 2024
zaaknummer	Z/25/492603
documentnummer	INT/25/1252935

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat de Wet gemeenschappelijke regelingen aan de gemeenteraad de bevoegdheid geeft om zijn zienswijze kenbaar te maken op de resultaatbestemming 2024 en de ontwerpbegroting 2026 van de VGGM.

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 108 van de Gemeentewet en artikel 34b en artikel 35 van Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 13 lid 2, sub e en f evenals artikel 31, 32 en 34 Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

besluit:

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2024 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
2. In te stemmen met de resultaatbestemming van de jaarstukken VGGM 2024 waarmee € 1,5 miljoen wordt toegevoegd aan de algemene reserve en €2,5 miljoen terugvloeit naar de gemeenten;
3. In te stemmen met de gewijzigde VGGM begroting 2025 en de VGGM begroting 2026;
4. Het college te verzoeken om geen inhoudelijke zienswijze kenbaar te maken aan VGGM, conform bijgevoegde concept-reactiebrief.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025

De griffier	De burgemeester
L.F. Sluis	L.J.E.M. van Riswijk

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Gemeenteraad en College van Burgemeester en Wethouders
van deelnemende gemeenten in de regio Gelderland-Midden

Datum 8 april 2025
Kenmerk SN25_000493
Contactpersoon Eric van Neerrijnen
E-mailadres bestuurssecretariaat@vggm.nl

Onderwerp Ter consultatie: conceptbegroting VGGM 2026, gewijzigde begroting 2025, bestemming resultaat jaarrekening 2024

Geachte voorzitter en leden van de Raad, leden van het College,

Hierbij bieden wij u de ontwerpbegroting aan voor het begrotingsjaar 2026 en het jaarverslag over het jaar 2024. De ontwerpbegroting 2026 bevat tevens de eerste gewijzigde begroting 2025. Op onze website (www.vggm.nl/bestuurlijk/raadsinformatieronde) vindt u achterliggende documentatie.

De ontwerpbegroting is gebaseerd op de kaderbrief (reeds in uw bezit) en ontvangen zienswijze vanuit de gemeenteraden op de kaderbrief. Wij adviseren u onderliggende begroting in samenhang te lezen met deze kaderbrief. De enige wijziging ten opzichte van de kaderbrief heeft betrekking op de invulling van in de kaderbrief benoemde implementatie van het Digitaal Kinddossier Jeugdgezondheidszorg (€1 mln).

In deze brief informeren wij u tevens over de van u ontvangen zienswijzen op de kaderbrief, aangevuld met een voorstel vanuit het Dagelijks Bestuur aan het Algemeen Bestuur over hoe opvolging gegeven wordt aan de ontvangen zienswijzen. De grondslag hiervoor ligt in artikel 35, lid 4 wet Gemeenschappelijke Regelingen. Als bijlage bij deze brief is een weergave van de ontvangen zienswijzen toegevoegd.

Besparingen

Toenemende en onvoorspelbare ontwikkelingen hebben een grote invloed op de gezondheid en veiligheid van onze inwoners en daarmee op het VGGM werkveld. Dit vraagt om een weerbare en veerkrachtige samenleving die voorbereid is op onzekere tijden. Het Rijk vraagt ons – gemeenten, veiligheidsregio's en GGD-en – om meer inspanningen die de samenleving voorbereiden op nieuwe soorten crises en mogelijke maatschappelijke ontwrichting. Anderzijds lopen beschikbare middelen terug. Dit spanningsveld vormt voor 2025 en verder een belangrijke uitdaging, zoals is verwoord in de begroting 2026 en legt extra druk op de opdracht om mogelijke besparingen in beeld te brengen.

Het bestuur van VGGM heeft op 2 april 2025 de ontwerpbegroting 2026 besproken. Hierbij is onder meer gesproken over de ontvangen reacties vanuit gemeenteraden op de kaderbrief.

Voor de begroting van 2025 en 2026 is een (incidentele) besparing van 2% gerealiseerd. Het algemeen bestuur VGGM heeft het dagelijks bestuur verzocht verdergaande inhoudelijke besparingsmaatregelen in beeld te brengen, voorzien van een duidelijke onderbouwing die risico's en impact inzichtelijk maakt. Zo kunnen in de zomer van 2025 weloverwogen besluiten worden genomen die verdere uitwerking krijgen in de kaders voor de begroting van 2027 e.v. en mogelijk ook voor de begroting 2026.

Voorzien is dat het algemeen bestuur op 10 september 2025 de begroting voor 2026 vast stelt. Indien de begroting 2026 op basis van de besluitvorming over de besparingen gewijzigd wordt, zal begin september de gewijzigde begroting 2026 als ontwerp voor zienswijze worden voorgelegd aan de gemeenteraden. Ook de kaders voor de begroting 2027 worden voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden.

Consultatie resultaatbestemming 2024
Op 2 april 2025 heeft het algemeen bestuur het jaarverslag over 2024 vastgesteld. Ten aanzien van de voorgenomen bestemming van het resultaat, waarover nog geen besluit genomen is, worden de raden van deelnemende gemeenten uitgenodigd een zienswijze uit te brengen.

In financiële zin resteert een overschot op de beschikbare budgetten van € 4,0 miljoen. Van dit overschot is € 2,5 miljoen gerealiseerd door lagere kapitaallasten door vertraging van projecten en investeringen en oplopende rentebaten.
Specifiek voor het programma GGD geldt dat door toenemende zorgvragen een voordeel is gerealiseerd door een hogere dan begrote activiteitenniveau. Hierdoor is een bezettingsvoordeel van € 1,5 miljoen gerealiseerd. Daar staat tegenover dat de werkdruk en het ziekteverzuim binnen dit programma zijn toegenomen. Indien van toepassing wordt dit risico nader geduid in de eerste voortgangsrapportage die medio september beschikbaar komt.

Het dagelijks bestuur stelt voor, in lijn met de besluitvorming door het algemeen bestuur op 27 november 2024 over de actualisatie van het weerstandsvermogen en het risicobeleid alsmede de gewijzigde begroting 2024, om het gerealiseerde resultaat voor € 1,5 miljoen toe te voegen aan de Algemene Reserve en het restant van € 2,5 miljoen terug te laten vloeien naar de gemeenten.
Deze resultaatsbestemming is opgenomen in paragraaf 4.4 van de onderliggende ontwerpbegroting 2026.

Zienswijzeprocedure ontwerpbegroting
Op grond van artikel 35 Wet Gemeenschappelijke Regelingen worden de raden van de deelnemende gemeenten uitgenodigd hun zienswijze over de ontwerpbegroting 2026 (incl. gewijzigde begroting 2025) naar voren te brengen bij het dagelijks bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Het dagelijks bestuur voegt deze zienswijze bij de ontwerpbegroting, zodat deze aan het algemeen bestuur op 10 september a.s. ter vaststelling wordt aangeboden. Wij verzoeken u vriendelijk uw zienswijze vóór 2 juli 2025 toe te sturen (via bestuurssecretariaat@vggm.nl) zodat wij u vóór de besluitvorming op 10 september een beargumenteerde reactie kunnen toezenden op uw ingebrachte zienswijze.

Aankondiging informatieve raadsbijeenkomsten
VGGM organiseert een reeks van raadsinformatiebijeenkomsten voor raadsleden en collegeleden om een toelichting te geven op de documenten die ter consultatie worden voorgelegd. Net als vorige jaren is er voor gekozen voor bijeenkomsten op verschillende locaties in de regio met minimaal 10 deelnemers vanuit de raden. De uitnodiging voor deze bijeenkomsten wordt separaat verstuurd via de griffies en bestuurssecretariaten. Deelnemers kunnen zelf kiezen aan welke bijeenkomst zij willen deelnemen.

Wij hopen u voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Namens het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden,

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

www.vggm.nl

Jaarverslag 2024

Versie Algemeen Bestuur

april 2025

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Digitaal ondertekend door:
Jim Van Der Borg
4 april 2025 09:05 -00:00

Inhoudsopgave

Inhoud

1		Jaarverslag	4
	1.1	Programma Crisisbeheersing	4
	1.2	Programma Brandweer	11
	1.3	Programma GGD	22
	1.4	Programma Ambulancezorg	38
	1.5	Programma Bedrijfsvoering	43
2		Paragrafen	49
	2.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	49
	2.2	Onderhoud kapitaalgoederen	51
	2.3	Verbonden partijen	52
	2.4	Financiering	55
	2.5	Bedrijfsvoering	58
	2.6	Paragraaf WOO	59
3		Jaarrekening	60
	3.1	Balans en toelichting	60
	3.2	Overzicht van baten en lasten	62
	3.3	Waarderingsgrondslagen	63
	3.4	Toelichting op de balans	65
	3.5	Toelichting op de baten en lasten	74
	3.6	Normering topinkomens	78
	3.7	Verantwoording in het kader van SISA	80
	3.8	Rechtmatigheidsverantwoording	81
	3.9	Overige	82
	3.10	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83
4		Bijlagen	84

Digitale toegankelijkheid

Dit document voldoet niet aan de toegankelijkheidseisen voor digitale informatie volgens de Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 2.1). Als u meer informatie over het rapport wilt, of alsnog een toegankelijke complete versie van een rapport, kunt u contact opnemen met de auteurs via telefoonnummer 0800 8446 000. Als u ondanks de maatregelen die wij al hebben genomen een toegankelijkheidsprobleem ervaart, laat het ons dan weten. De contactmanieren en toegankelijkheidsverklaringen vindt u op: https://vggm.nl/digitale-toegankelijkheid

Voorwoord

In 2024 zijn belangrijke stappen gezet in het versterken van de basis van de organisatie.

De reorganisatie van Brandweer en Crisisbeheersing is in belangrijke mate afgerond. Hiermee is een aparte afdeling Crisisbeheersing ontstaan die de komende jaren met extra middelen vanuit het Rijk versterkt wordt. Het nieuwe kabinet heeft echter aangekondigd de omvang van deze extra middelen te verlagen en stelt gelijktijdig dat er extra investeringen noodzakelijk zijn door verschillende partijen om de weerbaarheid van de samenleving te vergroten. Deze spagaat is door het bestuur onderkend en staat in 2025 prominent op de landelijke en regionale agenda.

Ook is de basis van de GGD substantieel versterkt, met als uitgangspunt dat het nooit meer nodig hoeft te zijn om de basisdienstverlening af te schalen. De toekomstbestendigheid van de GGD staat opnieuw onder druk door toenemende zorgvragen en aangekondigde besparingen door het Rijk en mogelijk door gemeenten.

Ten aanzien van de versterking van de bedrijfsvoering zijn in het programma '*Samen. Beter. Bedrijfsvoeren*.' het afgelopen jaar flinke stappen gezet, vooral door de implementatie van AFAS, het beschrijven van de processen van AFAS, opstellen van een visie op bedrijfsvoering en IT en de daarmee samenhangende inrichting van de organisatie. Daarnaast heeft een cultuuronderzoek plaatsgevonden. Overall is het programma halverwege haar doelstelling van gestandaardiseerd werken.

In financiële zin resteert een overschot op de beschikbare budgetten van € 4,0 miljoen. Specifiek voor het programma GGD geldt dat door toenemende zorgvragen een voordeel is gerealiseerd door een hogere dan begrote activiteitenniveau. Hierdoor is een bezettingsvoordeel van € 1,5 miljoen is gerealiseerd. Anderzijds heeft dit voordeel tot een stevige werkbelasting voor onze GGD medewerkers geleidt. De resterende € 2,5 miljoen wordt gerealiseerd door lagere kapitaallasten door vertraging van projecten en investeringen en oplopende rentebaten.

Kortom: de basis is gelegd. 2025 is het jaar om door te pakken, rekening houdend met onzekerheden en het risico van een zekere mate van plan-optimisme. De arbeidsmarkt is immers nog steeds krap en dit drukt op de realisatie van ambities.

Dit jaarverslag start met een toelichting op de ontwikkelingen en resultaten die binnen onze programma's zijn gerealiseerd. Daarmee nemen we de gelegenheid om ook vooruit te kijken.
Hoofdstuk 2 gaat nader in op de (financiële) weerbaarheid van de organisatie aan de hand van risico's, vermogenspositie en naleving van financiële wet- en regelgeving. In hoofdstuk 3 is de jaarrekening opgenomen.

Anton Slofstra en Henk Bril
Directie VGGM

1 Jaarverslag

1.1 Programma Crisisbeheersing

Sinds 1 maart 2024 heeft VGGM een eigenstandige afdeling Crisisbeheersing. De afdeling richt zich op het uitvoeren van de taken genoemd in de Wet veiligheidsregio's. Hierbij horen ook de GHOR en de gemeentelijke samenwerking op het gebied van Bevolkingszorg. Het jaar 2024 stond hierdoor grotendeels in het teken van het inrichten van de afdeling zoals is vastgelegd in het inrichtings- en versterkingsplan crisisbeheersing. Naar verwachting wordt eind 2025 volledig volgens dit plan gewerkt.

De samenleving staat voor grote uitdagingen door onder andere klimaatverandering, toenemende spanningen in de wereld, energietransitie en verdergaande digitalisering. De afdeling is ingericht om voorbereid te zijn op huidige en toekomstige dreigingen en crises die voor kunnen komen in de veranderde wereld. Die kunnen ingewikkeld, onvoorspelbaar, groot en langdurig zijn.

1.1.1 Veiligheidsregio taken

Onder veiligheidsregio taken verstaan we de werkzaamheden die worden uitgevoerd door de taakvelden (multi) risicobeheersing, crisisorganisatie en informatievoorziening. Behalve het inrichten van deze nieuwe taakvelden is er uitvoering gegeven aan het beleidsplan Veiligheidsregio 2020-2024 multidisciplinaire taakuitvoering. In 2024 is een nieuw beleidsplan Crisisbeheersing 2025-2026 vastgesteld, als onderdeel van het beleidsplan VGGM.

De eerste stappen voor de benodigde versterking crisisbeheersing zijn gezet. Met de BDUR-versterkingsgelden is geïnvesteerd in het op orde brengen van de personele capaciteit van onder andere de processen informatievoorziening en partnermanagement. Ditzelfde geldt voor OTOTEL. Ook inhoudelijk is gewerkt om de omslag van OTO (opleiden, trainen en oefenen) naar OTOTEL (Opleiden, Trainen, Oefenen, Testen, Evalueren en Lessons Learned) mogelijk te maken. Met de toevoeging van testen, evalueren en lessons learned, wordt de leercyclus rondgemaakt. Een hoogtepunt uit ons oefenprogramma was de reeks multidisciplinaire realistische oefeningen (MRO) waaraan iedere avond meer dan 100 hulpverleners hebben deelgenomen.

Versterken van een weerbare samenleving

Ingegeven door geopolitieke spanningen en de toenemende kans op uitval van vitale voorzieningen, moeten overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en burgers samenwerken aan het versterken van een weerbare samenleving. Vooruitlopend op dit speerpunt uit het beleidsplan 2025-2026 zijn we in 2024 begonnen met visievorming rondom dit thema.

Incidenten en dreigingen

In 2024 hebben zes GRIP1-incidenten plaatsgevonden in de regio. Bijzondere incidenten waren onder andere een brand op een opvangboot van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers in Arnhem, de gijzeling bij café Petticoat in Ede in het paasweekend en de onwel wording van Vitesse-supporters in een bus op de terugweg van een uitwedstrijd. Ook zijn onderdelen van de crisisorganisatie, zoals het VIK (veiligheidsinformatieknooppunt), actief ingezet in dreigende situaties onder andere tijdens diverse digitale verstoringen, demonstraties van Pediga in Arnhem en weerswaarschuwingen. Alle GRIP-incidenten zijn geëvalueerd volgens de vastgestelde evaluatiesystematiek.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
Voorkomen, voorbereiden en beperken Het hebben van regie op voorbereiding van rampen en crises	**Risicomanagement** Het hebben van inzicht in en adviseren over risico's van rampen en crises.	- Regionale trendverkenning uitgevoerd. - Gestart met de ontwikkeling van een nieuw regionaal risicoprofiel. - We zijn gestart met het organiseren van dreigingstafels rondom belangrijke dreigingsthema's.	Het beperken van veiligheids- en gezondheidsschade voor inwoners van Gelderland-Midden.
	Planvorming Het hebben van actuele, bruikbare en 24/7 beschikbare (inter)regionale plannen die tijdens een ramp of crisis handvatten bieden.	- 6 rampenbestrijdingsplannen geactualiseerd.	Goede en actuele planvorming helpt de crisisorganisatie efficiënt en effectief op te treden en de gevolgen van een crisis te beperken.
	OTOTEL Het hebben van een gevarieerd en op de actualiteiten gebaseerd programma van multidisciplinaire opleidingen, oefeningen en trainingen voor multidisciplinaire crisisfunctionarissen en -teams. De prestaties van crisisteams en -functionarissen stapsgewijs en continu verbeteren.	- Alle crisisteams hebben in verschillende oefeningen en trainingen gewerkt aan vakbekwaamheid. - Nieuwe crisisfunctionarissen hebben een opleiding voor de uitvoering van hun functie gevolgd. Indien van toepassing inclusief certificering. - Diverse leerfilms, webinars en podcasts opgeleverd.	Er is een goed gepreppareerde crisisorganisatie die zoveel mogelijk de samenleving overeind kan houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Middelen en voorzieningen Het 24/7 beschikbaar hebben van alle vaste en mobiele ruimten, systemen en middelen t.b.v. de crisisorganisatie die goed beheerd en regelmatig getest worden op hun functioneren en cyberweerbaarheid.	- We hebben onderhoud gepleegd aan onze crisisruimtes en middelen op de 24/7 beschikbaarheid van onze middelen en voorzieningen te garanderen. - Er is een Mobiele Commando Unit aanbesteed die in 2025 wordt geleverd.	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Netwerkmanagement Het hebben van inzicht in ons netwerk en actief contact met relevante crisispartners en relevante burger- en belangenorganisaties.	- Er is een nieuwe aanpak netwerkmanagement in concept opgeleverd. - We bouwen aan zicht op onze belangrijkste stakeholders en partners en hebben actief contact met ons netwerk.	Overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven werken nauw samen om de samenleving overeind te houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Risicocommunicatie Het zorgen dat burgers zich veiliger voelen, beter in staat zijn om gevaarlijke situaties te herkennen en deze kunnen duiden zodat de zelfredzaamheid vergroot wordt.	- Landelijke campagne weerbaarheid gestart. Deze is gedeeld met de gemeenten.	Bijdrage aan het vergroten van een veerkrachtige, voorbereide en weerbare samenleving.

	Informatievoorziening Adequate informatievoorziening; het hebben van de juiste informatie, op de juiste plek, voor de juiste mensen op het juiste moment beschikbaar.	- Functioneel beheer is verder versterkt. - Het VIK (Veiligheidsinformatieknooppunt) is verder ontwikkeld. - Database basisregistratie GRIP-incidenten opgezet.	Adequate informatievoorziening ondersteunt crisisfunctionarissen bij het zoveel mogelijk overeind houden van de samenleving tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Bestrijden Het organiseren van 24/7 slagkracht en het hebben van uithoudingsvermogen met onze crisisorganisatie.	**Leiding en coördinatie** Slagkracht en uithoudingsvermogen hebben met onze crisisorganisatie. Zowel tijdens een flitsincident als bij een langdurige crisis kunnen wij voorzien in de vier basisprocessen van crisisbeheersing: alarmering, op- en afschalen, leiding & coördinatie, informatiemanagement.	- Onze crisisorganisatie is iedere dag 24/7 inzetbaar geweest. - De crisisorganisatie is actief geweest tijdens zes GRIP1-incidenten. - (Delen van) de crisisorganisatie is ingezet tijdens 9 dreigende situaties in de regio. - Crisisorganisatie die voldoet aan toetsingskader inspectie J&V. - Versterking samenwerking met Meldkamer Oost-Nederland.	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Terug naar het (nieuwe) normaal Het voorbereiden van goede overdracht van acute fase naar de nafase ten behoeve van herstel en nazorg.	**Evalueren en leren** We schikken over voldoende capaciteit en kwaliteit om in te zetten op kennisontwikkeling en het zelflerende vermogen volgens gestelde kwaliteitsnormen. We zijn een organisatie en hebben crisisfunctionarissen met een actieve leerhouding	- Er zijn zes GRIP-evaluaties opgeleverd. De leerpunten worden meegenomen in het oefenprogramma of leiden tot aanpassing van procedures e.d.	We evalueren ons handelen en informeren gemeenten ten behoeve van een goede democratische legitimatie en verantwoording.

1.1.2 Bevolkingszorg

Binnen de afdeling Crisisbeheersing faciliteert Bevolkingszorg de gemeentelijke crisisbeheersingstaken voor de vijftien gemeenten van onze veiligheidsregio. Daarnaast vormt Bevolkingszorg de verbindende schakel tussen gemeenten, de veiligheidsregio en het land. Onze gemeenten zijn gezamenlijk procesverantwoordelijk voor de bevolkingszorg. Door middel van een convenant werken zij slim en nauw samen op het gebied van bevolkingszorg. Deze gemeentelijke samenwerking wordt voor de bedrijfsvoering ondersteund door VGGM.

Het jaar 2024 heeft in het teken gestaan van het inrichten van Bevolkingszorg binnen de afdeling Crisisbeheersing. Door personele wijzigingen is er een half jaar onderbezetting geweest. De focus lag hierdoor op het in orde houden van de basis en het voortzetten van het opleidings-, trainings- en oefenprogramma en minder op de versterking van bevolkingszorg. Sinds eind 2024 is Bevolkingszorg weer op sterkte.

In het voorjaar van 2024 is de houtskoolschets Piketorganisatie Bevolkingszorg vastgesteld door de gemeentesecretarissen. Deze biedt een richting voor de doorontwikkeling van de piketorganisatie. In de tweede helft van 2024 hebben we ingezet op het vullen van de piketten. Deze inspanning heeft geresulteerd in nieuwe piketmedewerkers en een pool van geïnteresseerde mensen. Hierdoor zijn de tekorten grotendeels weggewerkt.
De aangepaste governance van Bevolkingszorg heeft geleid tot een sterkere verbinding tussen Bevolkingszorg en de gemeentesecretarissen van onze vijftien gemeenten. De houtskoolschets en de inspanning voor de piketorganisatie zijn hier voorbeelden van.

Eind 2023 is het project Versterking Crisiscommunicatie afgerond met de oplevering van een reeks aanbevelingen. In 2024 heeft dit geleid tot het werven van een coördinator Risico- en Crisiscommunicatie. Daarnaast is

gestart met een traject om te komen tot een alternatief voor het gebruik van X (voorheen Twitter) in het proces crisiscommunicatie.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		**Wat hebben we bereikt?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
Voorkomen, voorbereiden en beperken Het hebben van regie op voorbereiding van rampen en crises	**Planvorming** Het hebben actuele, bruikbare en 24/7 beschikbare plannen die tijdens een ramp of crisis handvatten bieden.	- Taakkaarten en plannen zijn actueel.	Goede en actuele planvorming helpt de crisisorganisatie efficiënt en effectief op te treden en de gevolgen van een crisis te beperken.
	OTOTEL Het hebben van een gevarieerd en op de actualiteiten gebaseerd programma van opleidingen, oefeningen en trainingen voor crisisfunctionarissen. De prestaties van crisisfunctionarissen stapsgewijs en continu verbeteren.	- Alle crisisfunctionarissen hebben in verschillende oefeningen en trainingen gewerkt aan vakbekwaamheid. - Nieuwe crisisfunctionarissen hebben een opleiding voor de uitvoering van hun functie gevolgd.	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Middelen en voorzieningen Het 24/7 beschikbaar hebben van alle systemen en middelen t.b.v. de crisisorganisatie die goed beheerd en regelmatig getest worden op hun functioneren en cyberweerbaarheid.	- Uitbreiding crisis connect met roosters van alle piketten - Crisis connect actueel gehouden.	Er is een goed gepreparereerde crisisorganisatie die zoveel mogelijk de samenleving overeind kan houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Netwerkmanagement Het hebben van inzicht in ons netwerk en actief contact met relevante crisispartners en relevante burger- en belangenorganisaties.	- We hebben zicht op onze belangrijkste stakeholders en partners. - We hebben actief contact met ons netwerk; Belangrijkste stakeholders zijn gemeenten, omgevingsdiensten, Salvage en rode kruis.	Overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven werken nauw samen om de samenleving overeind te houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Bestrijden Het 24/7 in staat zijn om tijdens rampen en crises te coördineren en aan te sturen	**Leiding en coördinatie** Slagkracht en uithoudingsvermogen hebben met onze bevolkingszorg crisisorganisatie tijdens een flitsincident en bij een langdurige crisis.	- Onze crisisorganisatie is iedere dag 24/7 inzetbaar geweest. - Er is éénmaal monodisciplinair opgeschaald.	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Crisiscommunicatie Er wordt geïnformeerd over de dreiging en/of gevaren en de maatregelen die de overheid getroffen heeft tijdens crises.	- Er is gestart met een traject om te komen tot een nieuw crisiscommunicatieplatform voor VGGM. - Netwerkdag voor adviseurs crisiscommunicatie in Oost-5 verband.	Het goed informeren van inwoners draagt bij aan het zoveel mogelijk overeind houden van de samenleving tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.

Terug naar het (nieuwe) normaal Het voorbereiden van goede overdracht van acute fase naar de nafase ten behoeve van herstel en nazorg.	**Overdracht** Het zorgdragen voor een duidelijke overdracht van de crisisorganisatie naar de nafase-organisatie	- Na afloop van multidisciplinaire opschalingen heeft overdracht plaatsgevonden tussen de crisisorganisatie en de betreffende gemeente.	Een effectieve terugkeer naar normaal of een nieuw normaal.
	Evalueren en leren We schikken over voldoende capaciteit en kwaliteit om in te zetten op kennisontwikkeling en het zelflerende vermogen volgens gestelde kwaliteitsnormen.	- De GRIP1 Gijzeling Ede is monodisciplinair nabesproken. - De ontploffing in een flat in Ede is nabesproken.	We evalueren ons handelen om hiervan te leren en een effectievere crisisorganisatie te worden.

1.1.3 GHOR

De Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) coördineert bij crises en rampen de opgeschaalde publieke en acute gezondheidszorg in de regio en stuurt op zorgcontinuïteit in de keten. De GHOR werkt daarvoor samen in een groot netwerk met acute en niet-acute zorgpartners.

Versterken zorgnetwerk
In navolging van het opgeleverde zorgrisicoprofiel met zorgpartners in 2023, heeft er in 2024 een netwerkdag GHOR met zorgpartners plaatsgevonden. Gezamenlijk is de voorbereiding op het thema ontruimen en evacueren aangepakt. Gedurende het jaar is invulling gegeven aan een intensieve samenwerking met de zorgpartners, de acute zorgregio Oost en de veiligheidsregio ten behoeve van een maximale voorbereiding.

Versterken OTOTEL
In 2024 is gewerkt aan de verdere professionalisering van het opleiden, trainen, oefenen, evalueren en leren van de crisisfunctionarissen GHOR en functionarissen met sleutelposities bij publieke en acute zorgpartners. Naast diverse oefeningen gericht op leiding, coördinatie en informatiemanagement bij GHOR-functionarissen vindt ondersteuning plaats bij het onderwijsprogramma van de zorgketen.

Versterken informatiepositie GHOR
Het hebben van juiste informatie, op de juiste plek, voor de juiste mensen op het juiste moment, zodat deze beschikbaar is in de keten van zorg bij rampen en crisis is van groot belang. In 2024 is het netcentrisch systeem LCMS-GZ laagdrempelig ingezet met zorgpartners voor het uitwisselen van informatie bij verschillende dreigingen.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		**Wat hebben we bereikt?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
Voorkomen, voorbereiden en beperken Het hebben van regie op de voorbereiding van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	**Risicomanagement** Het hebben van inzicht in en adviseren over risico's van rampen en crises.	- We hebben de beschikking over een zorgrisicoprofiel. In navolging daarop hebben we een themabijeenkomst (ontruimen & evacueren) voor onze zorgpartners georganiseerd.	Beperken veiligheids- en gezondheidsschade voor inwoners van Gelderland-Midden.
	Netwerkmanagement Zorginstellingen zijn zich bewust van hun rol en eigen verantwoordelijkheid binnen de zorgketen.	- We hebben schriftelijke afspraken met acute en niet-acute zorgpartners. - We monitoren de zorgketen ten aanzien van continuïteit van zorg middels structurele afspraken en accountgesprekken.	Zorgorganisaties en veiligheidsregio werken nauw samen om de samenleving overeind te houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal

			of de nieuwe gewenste situatie.
	OTOTEL Het hebben van een gevarieerd en op de actualiteiten gebaseerd programma van opleidingen, oefeningen en trainingen voor geneeskundige crisisfunctionarissen en -teams.	- Uitvoeren van activiteiten voor ontwikkeling en blijvende vakbekwaamheid bij crisisfunctionarissen GHOR - Ondersteuning bij onderwijsprogramma zorgketen - Leerbehoeften crisisfunctionarissen zijn voorafgaand aan een oefening in kaart gebracht.	Er is een goed gepreparereerde crisis (zorg)organisatie die zoveel mogelijk de samenleving overeind kan houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Informatievoorziening Het hebben van juiste informatie, op de juiste plek, voor de juiste mensen op het juiste moment beschikbaar in de keten van zorg bij rampen en crises.	- We bereiden het gebruik voor van het netcentrisch systeem geneeskundige zorg (LCMS-GZ) en zetten dit laagdrempelig(er) in.	Er is een goed gepreparereerde crisis (zorg)organisatie die zoveel mogelijk de samenleving overeind kan houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Advisering van andere overheden en organisaties op het gebied van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	**Adviseert** over crisisbeheersing (het optreden tijdens rampen en crises of (dreigende) verstoring van de zorg continuïteit).	- Adviseren en bieden van ondersteuning aan partners in de zorgketen om hun zorgcontinuïteit te garanderen.	Zorgorganisaties en veiligheidsregio werken nauw samen om de samenleving overeind te houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Adviseert over risicobeheersing.	- Bijdragen aan multidisciplinaire advisering over evenementen en infrastructurele projecten aan gemeenten, andere overheden en bedrijven. - Inzet op samenwerking voor evenementenveiligheid.	Beperken gezondheidsschade voor inwoners van Gelderland-Midden.
Bestrijden Het 24/7 in staat zijn om tijdens rampen en crises de geneeskundige hulpverlening te coördineren, aan te sturen en te registreren.	**Leiding en coördinatie** Slagkracht en uithoudingsvermogen hebben met onze geneeskundige crisisorganisatie tijdens een flitsincident en bij een langdurige crisis. Verbinden van de geneeskundige hulpverlening met openbare orde en veiligheid tijdens crises of rampen.	- Onze crisisorganisatie geneeskundige zorg is iedere dag 24/7 inzetbaar geweest. - De crisisorganisatie is actief geweest tijdens zes GRIP1-incidenten. - Versterking samenwerking met Meldkamer Oost-Nederland.	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Terug naar het (nieuwe) normaal Het voorbereiden van een goede overdracht van acute fase naar de nafase ten behoeve van herstel en nazorg.	**Evalueren en leren** We beschikken over voldoende capaciteit en kwaliteit om in te zetten op kennisontwikkeling en het zelflerende vermogen volgens gestelde kwaliteitsnormen. We zijn één organisatie en hebben crisisfunctionarissen met een actieve leerhouding	- Nabespreken incidenten met de geneeskundige kolom en betrokken crisisfunctionarissen. - Evalueren van incidenten en dit terugkoppelen middels korte infograhpics richting betrokken ketenpartners.	We evalueren ons handelen en informeren gemeenten ten behoeve van een goede democratische legitimatie en verantwoording.

Wat heeft het programma Crisisbeheersing in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	3e Gew. Begr. 2024	Realisatie 2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Veiligheidsregio taken	2.965	4.893	3.117	3.053
GHOR	1.140	1.501	1.404	1.229
Bevolkingszorg	1.526	780	693	635
Lasten	**5.631**	**7.174**	**5.214**	**4.917**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Gemeentelijke bijdrage	4.571	4.703	4.564	4.564
Rijksbijdragen	2.566	3.612	3.281	3.290
Overige baten	403	168	50	45
Baten	**7.540**	**8.483**	**7.895**	**7.899**
Doorbelasting	-1.215	-1.309	-1.491	-1.482
Resultaat voor bestemming	**694**	**0**	**-1.190**	**1.499**
Mutatie reserves	0	0	-1.190	-913
Resultaat na bestemming	**694**	**0**	**0**	**587**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**694**	**0**	**0**	**587**

Het resultaat van het programma Crisisbeheersing bedraagt € 0,6 miljoen. De belangrijkste elementen die dit resultaat verklaren zijn:

- De lagere lasten op de activiteiten binnen het programma crisisbeheersing hebben voor € 0,1 miljoen betrekking op personeelskosten, met name door vacatureruimte en door medewerkers die het einde van hun loonschaal niet hebben bereikt na indexering.
- Binnen de materiële kosten is derhalve € 0,2 miljoen minder besteed op met name oefenen en software.

Aanvullend wordt opgemerkt dat de Rijksbijdrage afgelopen 2 jaar met € 1,8 miljoen is toegenomen voor de versterking van de activiteiten Crisisbeheersing. In de begroting is uitgegaan van het volledig besteden van deze middelen. In 2024 is de in 2023 ingezette versterking voortgezet en heeft nog voornamelijk in het teken gestaan van planvorming om deze extra middelen doelmatig in te zetten. Hierdoor is uiteindelijk € 0,9 miljoen van de extra middelen niet besteed in 2024 leidend tot € 0,3 miljoen extra resultaat in vergelijking met de begrote € 1,2 miljoen aan niet bestede Rijksbijdrage. Deze middelen worden toegevoegd aan de reserve Rijksbijdragen, zodat deze in latere jaren beschikbaar blijven voor het programma crisisbeheersing.

1.2 Programma Brandweer

2024 stond in het teken van de implementatie van de nieuwe structuur rondom de afdeling Brandweer en de vorming van de eigenstandige afdeling Crisisbeheersing. Voor het programma Brandweer resulteerde dit in de vorming van twee inhoudelijke afdelingen: Brandweerzorg en Risicobeheersing. Op 1 maart 2024 ging de nieuwe structuur formeel van start.
Voor de afdeling Risicobeheersing was de impact beperkt, aangezien de organisatiestructuur hier al grotendeels stond. Binnen de afdeling Brandweerzorg daarentegen vonden verschuivingen plaats. Medewerkers bleven op hun bestaande plek of kregen de kans om te solliciteren op openstaande of nieuwe functies. Mede door het zogenaamde domino-effect werden er tientallen vacatures ingevuld. Deze veranderingen hebben binnen het programma Brandweer gezorgd voor een (hernieuwde) kennismaking met elkaar in nieuwe rollen en functies. Het was gedurende dit jaar essentieel om de onderlinge verbinding te behouden. Communicatie en informatie-uitwisseling stonden daarom hoog op de agenda.

1.2.1 Brandweerzorg

Ontwikkeling van de afdeling Brandweerzorg
Op 1 maart 2024 begon de implementatie van de afdeling Brandweerzorg. De zeven nieuwe teams – de repressieve teams Noord, Midden, Zuidwest en Zuidoost, aangevuld met de teams Vakbekwaam, Techniek & Logistiek, en Advies & Ondersteuning – hebben 2024 benut om hun rol binnen de afdeling te verkennen en te implementeren. Er is daarbij tijd en energie gestoken in het ondersteunen van deze ontwikkeling en het begeleiden van de medewerkers om daarmee de implementatie soepel te laten verlopen.
Naast de nieuwe ontwikkelingen liepen er ook nog thema's door vanuit de oude samenstelling. Dankzij goed onderling contact heeft de reorganisatie geen negatieve impact gehad op de werkzaamheden.
Zodra duidelijk werd welke werkzaamheden bij welke persoon of team hoorden, is conform afspraken met de OR in 2024 ook gestart met het opstellen van taakbeschrijvingen. Halverwege december is dit grotendeels afgerond, en nu beschikt iedereen over een taakomschrijving waarin ze zichzelf herkennen.

Dekkingsplan
Het Veiligheidsberaad heeft in 2023 de herziene handreiking ‘Landelijk uniforme systematiek voor dekkingsplannen’, hierna te noemen Gebiedsgerichte Opkomsttijden (GGO) vastgesteld. De nieuwe systematiek is bedoeld om het bestuur beter in staat te stellen keuzes te maken en besluiten te nemen over de inrichting van de brandweerzorg. Met uiteindelijk als doel om zo onze hoogwaardige brandweerzorg in Nederland te behouden en te borgen.
In 2023 is het voorstel voor Gelderland-Midden voorbereid en in 2024 is het dekkingsplan aan het AB VGGM ter besluitvorming voorgelegd en goedgekeurd. Het jaar 2025 wordt gebruikt om te kijken of de afgesproken uitgangspunten ook standhouden binnen Brandweer Gelderland-Midden (BGM).

Nieuwe hulpverleningsvoertuigen
In 2021 is de visie op hulpverlening vastgesteld. Op basis van deze visie zijn, via een aanbesteding, drie nieuwe hulpverleningsvoertuigen besteld voor Arnhem-Noord, Barneveld en Ede-Centrum. Deze voertuigen worden als specialistisch team ingezet bij incidenten. Om dit goed te begeleiden, is in samenwerking met de teams Advies & Ondersteuning en Vakbekwaam gestart met het opstellen van een nieuw meerjarig opleidings- en oefenplan, zodat de gebruikers bij de verwachte oplevering van de voertuigen optimaal voorbereid zijn op hun nieuwe rol.

Nieuwbouw brandweerkazerne Ede
In september 2024 is de gemeente Ede gestart met het zoeken naar een alternatieve geschikte locatie voor de nieuwbouw van kazerne Ede. De keuze is gevallen op een terrein aan de Kastelenlaan. Om te bepalen of deze locatie geschikt is, wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd. De resultaten van het onderzoek worden eind maart 2025 verwacht. Vervolgens zal het College van Burgemeester en Wethouders van Ede een besluit nemen over het vervolgtraject.

Vrijwilligers

Het werven en behouden van vrijwilligers blijft essentieel voor het operationele werk van de brandweer en vormt een voortdurende uitdaging. Het behouden van personeel vraagt om een continue inspanning op het gebied van betrokkenheid, motivatie en ontwikkeling.
In 2024 is het aantal repressieve vrijwilligers is met vier personen toegenomen van 811 in 2023 naar 815 in 2024. In totaal zijn er in 2024, 59 nieuwe repressieve vrijwilligers ingestroomd en 55 uitgestroomd. De vrijwilliger is in de regel tevreden over zijn of haar werk bij de brandweer, maar dit blijft voortdurend om aandacht vragen.
Binnen de jeugdbrandweer was er dit jaar maar één lid die, gezien de leeftijd, de overstap kon maken naar een brandweerpost. Voor de jeugdbrandweer is er landelijk een traject opgezet dat zich richt op doorlopende leerlijnen, zodat jeugdleden nog beter worden voorbereid op een toekomstige carrière als beroeps- of vrijwillige brandweer.

Techniek en Logistiek (T&L)
De paraatheid en betrouwbaarheid van blusvoertuigen, ander materieel en communicatiemiddelen wordt gewaarborgd door middel van preventief onderhoud, reparaties en periodieke keuringen, volgens wettelijke normen. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd door de medewerkers van T&L. Dankzij goed geplande uitvoering door gekwalificeerd en gecertificeerd personeel binnen de organisatie, wordt een hoge betrokkenheid en snelle interne service gegarandeerd. Ze zorgen ervoor dat voertuigen en bijbehorende materialen na gebruik of preventief onderhoud snel weer inzetbaar zijn. Dit vergt vaak een uitgebreide logistieke operatie.

In 2024 vond een grote overgang plaats naar nieuwe ademluchtapparatuur, inclusief cilinders en maskers. Voor de uitgifte werden alle apparaten eerst geregistreerd in een nieuw systeem. Vervolgens werd de gehele regio voorzien van het nieuwe materiaal, wat een intensieve logistieke operatie vereiste. Dankzij de inzet van de medewerkers konden zowel beroepskrachten als vrijwilligers zonder problemen in een korte tijd aan de slag met de nieuwe apparatuur.

Wanneer nieuw materiaal of voertuigen worden geleverd, werkt T&L samen met het team Vakbekwaam aan lesprogramma’s om gebruikers goed voor te bereiden. Daarnaast zorgt T&L ervoor dat brandweerpersoneel tijdens incidenten is voorzien van essentiële middelen zoals ademlucht, communicatiemiddelen en beschermende kleding. Ook bieden zij dagelijks service en ondersteuning aan alle 41 brandweerposten.

Vakbekwaam (VB)
In 2024 is volop aandacht besteed aan het versterken van de professionaliteit van brandweermedewerkers, met oog voor zowel de samenleving als het personeel. Het team VB ondersteunde alle 41 brandweerposten en hun medewerkers, waaronder beginnende beoefenaars, manschappen, specialisten, chauffeurs prio voertuigen, bevelvoerders en (hoofd)officieren. Hierdoor kon iedereen wekelijks deelnemen aan uitdagende programma’s om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen.

Het team VB werkt vanuit het principe ‘de basis op orde’ en onderhoudt nauwe contacten met de posten en ploegen. Dit omvat het opstellen van een helder, uitvoerbaar en goed afgestemd oefenrooster, dat verwerkt wordt in het veiligheidspaspoort en de posten optimaal ondersteunt.
Daarnaast organiseert en begeleidt het team grootschalige oefeningen, zowel lokaal als op oefencentra. Het behalen van oefendoelen gebeurt op een efficiënte en professionele manier. Door intensievere samenwerking met de posten op het gebied van vakbekwaamheid is het eenvoudiger geworden om maatwerkadvies te geven.
Opleidingen worden verzorgd door de BOGO (Stichting Brandweer Opleidingen Gelderland Overijssel), het opleidingsinstituut voor de brandweer, waar Brandweer Gelderland-Midden gebruik van maakt. Dit omvat zowel basistrainingen voor beginnende beroepsbeoefenaars als specialistische vervolgopleidingen. Het team VB coördineert de inschrijvingen, lesroosters en benodigdheden, in samenwerking met T&L. In 2024 behaalden 154 collega’s een diploma of certificaat, waarmee zij hun vakbekwaamheid verder versterkten.
Het team VB richt zich op kennisdeling, waarbij inzichten uit landelijke ontwikkelingen en evaluaties van incidenten, zowel binnen VGGM als landelijk, worden gebruikt om het lerend vermogen van medewerkers te vergroten.
Voor het verspreiden van kennis maakt het team gebruik van diverse sociale mediakanalen, zoals Facebook, Instagram, WhatsApp en YouTube.

Advies en Ondersteuning (A&O)
Het nieuwe team A&O omvat specialisten op diverse gebieden, zoals brand- en natuurbrandbestrijding, gevaarlijke stoffen, veilige energietransitie, hulpverlening, waterongevallen, vitaliteit en Arbo. Samen met de teams T&L en VB zorgen zij ervoor dat de kennis en innovatie van het repressieve personeel actueel blijven. Daarnaast adviseren zij het management over landelijke ontwikkelingen binnen hun expertisegebieden. Ook functioneel beheer van digitale systemen en data-analyse wordt vanuit dit team verzorgd. Het team draagt bovendien zorg voor een optimaal functionerend navigatiesysteem in de brandweervoertuigen, zodat deze snel en efficiënt bij incidenten aankomen.

Het thema Vitaliteit, dat gericht is op goed werkgeverschap, een veilige werkomgeving en PTSS-preventie, behoort ook tot de taken. De coach Sport & Welzijn speelt hierin een centrale rol als schakel tussen de postmedewerkers en de werkgever. Daarnaast worden er sportieve activiteiten en ondersteuningsprogramma's georganiseerd, zoals partneravonden, om zowel medewerkers als hun families te ondersteunen en het brandweervak te begrijpen.

De liason Meldkamer vanuit dit team onderhoudt eveneens de contacten met de Meldkamer Oost-Nederland (MKON). Samen zetten zij zich in om kinderziektes aan te pakken, alarmeringsprocedures soepel te laten verlopen en andere zaken te optimaliseren die ervoor zorgen dat brandweervoertuigen op de juiste wijze naar een incident worden gestuurd.

De afdelingen Brandweerzorg en Crisisbeheersing organiseren regelmatig grootschalige oefeningen. Om te voorkomen dat deze gelijktijdig plaatsvinden en bijvoorbeeld het team T&L onvoldoende ondersteuning kan bieden, beoordeelt het team A&O de haalbaarheid van de oefeningen door middel van een integrale planning.

Het team A&O begeleidt en ondersteunt inkooptrajecten en aanbestedingen vanaf de voorbereiding, bouwbegeleiding tot aan de afronding. Via werkgroepen, waarin zowel beroepskrachten als vrijwilligers participeren, wordt een breed gedragen voorstel ontwikkeld, van bijvoorbeeld handschoenen tot tankautospuiten. Een essentieel aspect van het werk is het beheer van contracten, dat plaatsvindt na het inkoopproces.

Ook de leden van het team Brandweeronderzoek worden aangestuurd vanuit het team A&O. In 2024 heeft het brandonderzoeksteam een periode van groei doorgemaakt. Een nieuwe collega voltooide met succes de opleiding tot brandonderzoeker en versterkt sindsdien het team. Deze extra expertise bleek waardevol, aangezien het team dit jaar te maken kreeg met complexe onderzoeken, waaronder enkele tragische branden waarbij dodelijke slachtoffers vielen.
Het team heeft in totaal 37 onderzoeken uitgevoerd, waaronder één natuurbrand, wat opvallend is aangezien dit namelijk de enige natuurbrand van enige omvang was in het verzorgingsgebied dit jaar.

Een belangrijke mijlpaal was de landelijke uitwerking van het onderzoek naar de brand aan de Van Kinsbergenstraat in Arnhem Presikhaaf uit 2023. Om de leerpunten uit dit onderzoek breed te delen zijn een leerfilm en een *infographic* ontwikkeld. Deze materialen dragen bij aan de kennisdeling binnen de brandweerorganisatie in Nederland.

Voor 2025 heeft het team brandonderzoek een specifiek aandachtspunt geïdentificeerd: meterkastbranden. Vanwege signalen dat deze branden mogelijk vaker voorkomen, zal hier gericht onderzoek naar worden gedaan.

Repressieve teams, Noord, Zuidoost, Zuidwest en Midden
De 41 posten van onze vier repressieve teams hebben zich dit jaar met volle inzet toegelegd op de veilige bestrijding van 4.562 unieke incidenten. In samenwerking met VB bereiden de vrijwilligers zich minimaal wekelijks voor op incidenten tijdens hun oefenavond, terwijl de beroepskrachten trainen tijdens hun 24 uursdiensten.

In 2018 werd het project beroepsorganisatie Arnhem-Ede gestart, waarna in 2021 de samenvoeging van de beroepsposten Arnhem en Ede volgde. In 2024 is het programma Brandweer Vooruit! 24 uursdienst gestart. Binnen dit programma wordt de beroepsorganisatie geëvalueerd. De begeleidingscommissie heeft een top 10 van aandachtspunten opgesteld, die verder worden uitgewerkt binnen verschillende deelprojecten.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		**Wat hebben we bereikt?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestatie 2024**	**Maatschappelijk effect?**
Slagvaardig	Basis op orde	- Trainingen op specifieke scenario's.	Snelle en doeltreffende hulpverlening beperkt schade en redt levens. De gemeenschap ervaart een grotere betrouwbaarheid en kwaliteit van hulpverlening. Betrouwbaar materieel verhoogt de kans op succesvolle interventies, wat levens redt en eigendommen beschermt.
		- Het in stand houden van een leercultuur binnen de organisatie.	
	Paraatheid	- Investeren in moderne en duurzame apparatuur	
		- Het waarborgen van de beschikbaarheid, betrouwbaarheid en functionaliteit van materieel en materiaal, zodat dit ten alle tijden inzetbaar is voor een effectieve en efficiënte hulpverlening.	
Toekomstbestendig	Vakmanschap	- Bijhouden van technologische innovaties en toepassingen.	Blijvende ontwikkeling zorgt voor efficiëntere methoden en inspirerende samenwerkingen met andere partijen.
	Informatie gestuurd	- Versterken van de digitale omgeving van de brandweermedewerker.	
Goed werkgeverschap en duurzame inzetbaarheid	Aandacht en Verbinden	- Investeren in communicatie naar het personeel toe, door weekberichten en meningsvormende onderwerpen in het ploegcommandanten / bevelvoerders overleg te bespreken.	Goed geïnformeerde en betrokken medewerkers werken effectiever samen tijdens incidenten, wat leidt tot een betere dienstverlening naar de samenleving.
	Vitaliteit	- In 2024 is een start gemaakt met het programma 'Goed werkgeverschap en duurzame inzetbaarheid'. Het doel van dit programma is het bevorderen van fysieke en mentale gezondheid en het verbeteren van de arbeidsomstandigheden.	Gezonde, gemotiveerde medewerkers dragen bij aan een stabiele en toekomstbestendige organisatie. Een verbonden team, dat zich gehoord en gesteund voelt, functioneert beter onder druk en kan daardoor doeltreffender bijdragen aan de veiligheid van burgers tijdens branden en andere incidenten.

1.2.2 Meldkamer

Meldkamer Oost-Nederland

De Meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn is een geïntegreerde meldkamer waar hulpdiensten samenwerken om mensen in nood zo snel mogelijk te assisteren. De wettelijke taak van de meldkamer is het ontvangen, registreren en beoordelen van alle acute hulpvragen ten behoeve van deze diensten, het bieden van een adequaat hulpaanbod, en het begeleiden en coördineren van de hulpdiensten. De meldkamer is voortdurend in ontwikkeling. De MKON bedient maar liefst 79 gemeenten in de regio's IJsselland, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden, Gelderland-Zuid en Twente, met gezamenlijk 3,2 miljoen inwoners. Dit is het grootste meldkamergebied van Nederland. Elke regio behoudt zijn eigen identiteit, maar de werkwijzen worden op elkaar afgestemd om optimaal samen te werken.

Aantal meldingen binnengekomen bij en zelfstandig afgehandeld door de meldkamer

Niet alle meldingen die bij de meldkamer binnenkomen worden doorgestuurd naar de brandweer, omdat sommige zelfstandig door de meldkamer kunnen worden afgehandeld. In 2024 zijn er 23.995 meldingen ontvangen, waarvan 8.882 zonder tussenkomst van de brandweer door de MKON zijn afgehandeld.

	2024
Aantal binnengekomen meldingen voor de brandweer Gelderland-Midden	23.995
Door meldkamer zelfstandig afgehandeld	8.882
Aandeel zelfstandig afgehandeld	37,0%

Aantal Incidenten brandweer

In het jaar 2024 zijn er 4.562 incidenten geweest (2023: 5.124). Dit aantal is inclusief 206 incidenten die bij de buurgemeenten zijn geweest.

In onderstaande tabel staat de verdeling per gemeente volgens de landelijke meldingsclassificaties.

Gemeente	Brand	Brand OMS	Alarm PAC	Dienstverlening	Leefmilieu	Ongeval	Gezondheid	Verkeer	Overig	TOTAAL
Arnhem	647	100	10	204	194	112	191	2	29	1.489
Barneveld	104	21	2	29	71	52	79		2	360
Doesburg	16	12		6	13	12	17		1	77
Duiven	31	7		14	8	15	23		2	100
Ede	242	66	2	97	125	90	142	1	17	782
Lingewaard	55	5		22	30	20	45			177
Nijkerk	71	12		12	43	27	38		4	207
Overbetuwe	107	13	3	30	32	57	64	1	5	312
Renkum	63	41		19	40	25	35		2	225
Rheden	75	18	1	36	45	30	68		8	281
Rozendaal	1	1		1	3	1	2			9
Scherpenzeel	13	6	1	3	3	3	11			40
Wageningen	39	18		32	27	20	26		4	166
Westervoort	19	4	1	2	11	6	22		3	68
Zevenaar	78	11		19	42	45	65	1	8	269
Buurgemeenten	102	4		16	20	38	23		3	206
Totaal 2024	1.663	339	20	542	707	553	851	5	88	4.562
Totaal 2023	1.610	304	20	636	848	628	814	6	258	5.124

Toelichting meldingsclassificaties:

- Brand: alle alarmeringen voor (verdenking van) brand
- Brand OMS: alle automatische brandmeldingen gekoppeld aan een OMS-installatie
- Alarm PAC: meldingen die binnenkomen via een particuliere alarmcentrale
- Dienstverlening: liftopsluiting, dier in problemen, meting, buitensluiting, dienst aan derden, enz.
- Leefmilieu: wateroverlast, weeroverlast, stormschade, gladheid
- Ongeval: verkeersongevallen en ongevallen met gevaarlijke stoffen
- Gezondheid: reanimatie, onwel/ziekte, tilassistentie voor ambulancedienst
- Verkeer: vervuild wegdek, wegversperringen
- Overig: alle zaken die niet onder een bovenstaande categorieën vallen

In 2023 waren er 562 incidenten meer. Een daling van incidenten is vooral te zien bij meldingsclassificaties leefmilieu (-141 stuks), ongeval (-75 stuks) en dienstverlening (-94 stuks). De reden hiervan is lastig te bepalen. Wel kunnen we zeggen dat in 2024 minder voor extreem weer is gealarmeerd. Opvallend is de stijging van het aantal branden met 3%. Er is ook een toename zichtbaar in de categorie 'gezondheid'. Steeds meer burgers wonen tot op hoge leeftijd zelfstandig, zelfs wanneer zij hulpbehoevend zijn. Bij problemen wordt niet alleen ambulancezorg ingezet, maar ook de brandweer. Deze helpt bijvoorbeeld bij fysieke ondersteuning of andere praktische handelingen waarvoor extra hulp nodig is.

First Responder Brandweer-taak (FRB)

Onder de categorie ‘gezondheid’ valt ook de buitenwettelijke First Responder Brandweer-taak (FRB) van Brandweer Gelderland-Midden. Hieronder wordt onder andere het aantal alarmeringen van FRB getoond.

	2022	2023	2024
Aantal alarmeringen FRB voor hartfalen bij de brandweer is geregistreerd[1]	515	467	443
Aantal daadwerkelijke reanimaties geregistreerd bij de ambulancedienst	352	423	293
Geen reanimatie	163	140	150
Inzet FRB zonder ambulancerit	162	164	112
FRB niet ter plaatse geweest of niet geplot	52	39	65
Aantal patiënten vervoerd naar ziekenhuis met hartritme (daadwerkelijke reanimaties)	105	146	181

[1]De melding is aangemaakt als reanimatie, maar kan bij aankomst een andere medische indicatie hebben.

Het aantal alarmeringen FRB is niet zuiver, omdat niet elke alarmering ‘gezondheid’ daadwerkelijk om hartfalen gaat. Het aantal FRB-alarmeringen is redelijk stabiel ten opzichte van voorgaande jaren. Bij deze alarmeringen is volgens de ambulancedienst ongeveer 300 keer sprake van een daadwerkelijke reanimatie.

1.2.3 Risicobeheersing

Risicobeheersing in het kort

Risicobeheersing heeft in 2023 haar reorganisatie afgerond. Daarmee is een afdeling ontstaan met zes taakvelden, te weten: brandveiligheid, omgevingsveiligheid, industriële veiligheid, brandveilig leven, informatievoorziening en beleid & ondersteuning. De afdeling kent drie primaire producten: advies, toezicht en voorlichting/kennisdeling. De focus ligt op de voorkant van de veiligheidsketen: het voorkomen en beperken van incidenten. De collega’s van Brandweerzorg zijn heel zichtbaar met hun taakvervulling. De afdeling Risicobeheersing werkt vanuit de aard van ons werk aan ‘onzichtbare’ veiligheid, maar bieden ook een belangrijke toegevoegde waarde voor de samenleving. Risicobeheersing werkt als één collectief. Dat betekent dat er geen nadere verdeling is naar inhoudelijke teams. Gezamenlijk werken we aan onze opgaven: zowel horizontaal (collega’s met dezelfde taken) als verticaal (collega’s op verschillende niveaus) en ook over de taakvelden heen. Intern werken we samen met de afdelingen Brandweerzorg en Crisisbeheersing om de veiligheidsketen te sluiten en om adequaat en veilig

optreden van de hulpdiensten mogelijk te maken, maar ook met de GHOR en GGD om een logische koppeling te maken tussen veiligheid en gezondheid.
In 2024 bleek dat vacatures moeilijk of niet te vervullen zijn vanwege de krapte op de arbeidsmarkt, ondanks extra inzet op wervingsactiviteiten. Een extra teammanager is wel gevonden en aangesteld.

Nieuw meerjarenbeleidsplan 2025-2028 'Risicobeheersing in beweging'
In het afgelopen jaar is met de nodige energie gewerkt aan het formuleren van een meerjarenbeleidsplan Risicobeheersing . Onze visie voor dit plan is dat we de lijn doorzetten die we al hadden ingezet: we willen (nog meer) een expertisecentrum voor een veilige en gezonde leefomgeving worden. Dat wil zeggen dat we ons richten op de risico's die ertoe doen en dat we deze risico's actief proberen te beïnvloeden. We werken aan 'onzichtbare' veiligheid maar willen juist daarom zichtbaar zijn en invloed uitoefenen. En we bewegen van een manier van werken vanuit de regelgeving naar een manier van samenwerken die risicogericht, informatiegestuurd, projectmatig, integraal en opgavegericht is. In dit meerjarenbeleidsplan hebben we concreet gemaakt hoe we de komende jaren daaraan werken. Namelijk door een programma te realiseren, waarin per jaar één maatschappelijke opgave centraal staat (energietransitie, verstedelijking, klimaatverandering, vergrijzing).

Risicogerichtheid
Naast de regelgeving is het belangrijk voor een expertisecentrum om juist de daadwerkelijke risico's als uitgangspunt te nemen. Bij de advisering en het toezicht vanuit industriële- en omgevingsveiligheid doen we dat van oudsher al. Bij brandveiligheid werken we grotendeels op basis van de regelgeving. Op dit taakveld zijn we de afgelopen jaren ook meer risicogericht gaan werken; bijvoorbeeld door inzet van de Risico Analyse Monitor (RAM) en door hoog-risico gebouwen en doelgroepen te onderscheiden. Met risicogericht en informatie gestuurd werken bieden we meer maatwerk en kunnen we nieuwe risico's, voortkomend uit maatschappelijke opgaven, het hoofd bieden.

Veilige Energietransitie (VET)
De brandweer-regiegroep VET volgt de ontwikkelingen, verbindt en deelt informatie: intern, regionaal (Oost 5) en landelijk. Via Connectr op Industriepark Kleefse Waard in Arnhem werken we samen met innovatieve bedrijven in onze regio. We stimuleren veiligheidsbewustzijn en benoemen relevante risico's. Met presentaties voor omgevingsdiensten, interne afdelingen Brandweerzorg en Risicobeheersing tonen we waar complexe vragen thuishoren. Samen met gemeenten ontwikkelen we pragmatische, risicogerichte oplossingen.

Binnen Oost 5 rondden we het project Veilig huis vinkie - Brandweer af, waarmee landelijk inwoners geïnformeerd worden over veiligheids- en gezondheidsaspecten van de energietransitie in- en om huis, gesubsidieerd door Omgevingsdienst.nl. Hieruit werd ook het onderwerp laden van elektrische fietsen en stepjes benut voor de landelijke Brandpreventieweken in oktober. We dragen ook bij aan de landelijke handreiking voor thuisbatterijen.

Alle adviesaanvragen (voornamelijk over energieopslagsystemen, zonnevelden en waterstof) zijn afgehandeld. Daarnaast adviseren we over multifuel tankstations, een biomassacentrale, geothermie en duurzaam bouwen, waarbij o.a. Cross Laminated Timber wordt toegepast. Het aantal aanvragen groeit door onze proactieve aanpak en toenemende naamsbekendheid.

Veilige en Gezonde Leefomgeving
VGGM adviseert bij ruimtelijke vraagstukken, zoals omgevingsvisies en -plannen, ruimtelijke initiatieven en complexe vraagstukken rondom transport via water-, weg-, en buisleidingen. Deze adviezen stellen we samen op als brandweer, GGD, GHOR en de politie. Daarmee leveren wij een bijdrage aan een veilige (en gezonde) leefomgeving. Vanuit deze samenwerking en synergie ontstaat een integraal afgewogen advies. Dat gebeurt met inachtneming van allerlei factoren: de mens en de omgeving die beschermd moeten worden (risico-ontvangers), de risicoveroorzaker en de economische belangen en het veilig optreden van de hulpdiensten. Met het programma Veilige en Gezonde Leefomgeving hebben Risicobeheersing, GGD en GHOR gewerkt aan de doorontwikkeling naar een deskundige en proactieve partner voor een veilige en gezonde leefomgeving. Ook na de beëindiging van dit programma (2022) en met de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2024 hebben we ons ingezet om

gemeenten, initiatiefnemers en partners zó te informeren en te adviseren dat hun keuzes bijdragen aan een veiligere en gezondere leefomgeving.

Brandveilig Leven
Met het programma Brandveilig Leven vergroten we de bewustwording van inwoners, bedrijven en instellingen over brandrisico's en proberen wij ook meer en meer het daadwerkelijk (onveilige) gedrag te beïnvloeden. Op deze wijze dragen wij bij aan een brandveiligere samenleving. Dit kunnen we niet alleen, want brandveiligheid is een coproductie.
Hiervoor werken we daarom samen met andere partijen, zoals gemeenten (WMO), zorgaanbieders, woningcorporaties en VvE's. We richten ons daarbij op hoog-risico groepen. Dit zijn schoolgaande jongeren (brandveilige generatie) en kwetsbare inwoners bij brand (thuiswonende ouderen en zorgbehoevenden; zorginstellingen en migranten, vluchtelingen en inwoners van lagere sociaaleconomische wijken). Ook sociale media zetten we in om deze hoog-risico groepen in de samenleving te bereiken.

Tijdens de Brandpreventieweken hebben we binnen Oost-5 de krachten gebundeld en de campagne 'Ik laad accuraat' uitgevoerd, onder meer via plaatsen van stoeptegelstickers in samenwerking met gemeenten, via fietswinkels en social media. Hierop is ook aangesloten vanuit het Project 'Brandweer op School; door leerlingen van groep 7 en 8 actief voor te lichten over het laden van accu's.
Samen met Oost-5 is een contentkalender ontwikkeld voor het thema 'Een veilige en warme winter'. Deze kalender, specifiek gemaakt voor onze social mediakanalen, belicht essentiële thema's zoals veilig stoken, vegen van de schoorsteen, gebruik van een CO-melder, stoken met schoon en droog hout en het belang van goede ventilatie.
In Oost-5 verzamelen we de data over woningbranden, o.a. brandoorzaken. Op basis hiervan passen wij onze voorlichting aan voor de doelgroepen en stellen we een beeld op van brandoorzaken van de afgelopen jaren.

Gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbestrijding
Een grote onbeheersbare natuurbrand is voor onze regio één van de grootste risico's. Door klimaatverandering (droogte, extreem weer) neemt zowel de kans op, als de impact van, natuurbranden toe. De gebiedsgerichte aanpak van dit risico is daarom één van de hoogste prioriteiten van de brandweer. Deze aanpak houdt in dat risicogericht gekeken wordt naar de beheersing van natuurbranden voor de verschillende natuurgebieden in Gelderland. Het doel is het reduceren van de kans op onbeheersbare natuurbranden naar een maatschappelijk verantwoord en aanvaardbaar niveau, zodat de veiligheid en continuïteit van de samenleving beter gewaarborgd zijn.

Eind 2023 heeft het bestuur van VGGM ingestemd met het voorstel om de gebiedsgerichte aanpak te versnellen. Daarvoor is een extra adviseur natuurbrandbeheersing voor een periode van 2 jaar aangesteld, naast de al toegewezen, bestaande capaciteit van Risicobeheersing.

De werkzaamheden zijn gestart langs de twee sporen die het project kent. Spoor 1 betreft advisering van risicovolle locaties (recreatie, zorg, wonen & werken en vitale objecten); onder verantwoordelijkheid van de betreffende gemeenten. In dit spoor zijn bezoeken gebracht aan locaties en is advies uitgebracht aan de hand van de RAM-Natuurbrand (Risico Analyse Monitor). Spoor 2 betreft de uitvoering van een natuurbrandpreventie-plan (hoofd- en sub compartimentering natuurgebieden) samen met natuur- en de infrabeheerders waarbij de veiligheidsregio's adviseren; onder verantwoordelijkheid van de provincie Gelderland. In dit spoor is de rapportage opgeleverd voor de hoofdcompartimenten en is een plan van aanpak opgesteld voor de uitvoering van de sub compartimenten.

Risicorelevante bedrijven
In 2024 zijn we gestart met het project Risicorelevante bedrijven. Risicorelevante bedrijven zijn industriële bedrijven in onze regio die beschikken over zulke hoeveelheden gevaarlijke stoffen dat zij een substantieel veiligheidsrisico voor de omgeving kunnen vormen. Maar zij hoeven (nog net) niet te voldoen aan het strenge veiligheidsregime onder de Seveso richtlijn en zijn daardoor onvoldoende in beeld. Doel van het project is om deze bedrijven beter in beeld te krijgen en (zo nodig) de veiligheidssituatie te verbeteren.

- We zijn gestart met de inventarisatie en hebben de samenwerking gezocht met de omgevingsdiensten De Vallei en Regio Arnhem en het waterschap Vallei en Veluwe.

- In 2025 volgt de afronding van de inventarisatie, training voor inspecties en het uitvoeren van een pilot toezicht bij vijf risicorelevante bedrijven.
- Op basis van de evaluatie daarvan volgt in 2026 het toezicht op de methodiek en het borgen van de uitvoering daarvan in de staande organisatie.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		**Wat hebben we bereikt?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestatie 2024**	**Maatschappelijk effect?**
Een veilige (en gezonde) leefomgeving. Centraal hierin staan: • Mensen helpen beschermen tegen gevaren uit de omgeving; • Mensen uitnodigen gezond en veilig te leven; • Randvoorwaarden scheppen zodat hulpdiensten veilig kunnen optreden.	Bijdragen aan de fysieke veiligheid [1] van bedrijven en hun omgeving. [1] Dit betreft brand-, industriële - en omgevingsveiligheid.	De basis voor een veilige leefomgeving hebben we gelegd met advisering en toezicht: - Met advisering dragen we aan de voorkant bij aan de fysieke veiligheid, zowel risicogericht als regelgericht. - Met toezicht dragen we bij aan een veiligere situatie in de bebouwde omgeving, bij het gebruik van gebouwen, bij bedrijven met gevaarlijke stoffen en bij evenementen. Want het stimuleerde het naleefgedrag en dwingt dat soms ook af, in samenwerking met de gemeenten en omgevingsdiensten.	Een grotere veiligheid en een groter veiligheidsgevoel in de samenleving.
	Bewustzijn creëren over fysieke veiligheid bij inwoners, bedrijven, organisaties en partners.	Kennisdeling en samenwerken met gemeenten, omgevingsdiensten, woningcoöperaties, Verenigingen van Eigenaren en zorginstellingen is voortgezet: - Kennis- en inspiratiebijeenkomst voor woningcorporaties in het kader van het project Samen brandveilig - Bijeenkomst voor gemeente-ambtenaren om te ervaren (rijden met een tankautospuit of ambulance) wat aanpassingen in de gemeentelijke infrastructuur (lagere snelheid, verkeersremmende maatregelen) betekenen voor de hulpdiensten; - Kennisbijeenkomst voor installatie-bedrijven (brandmeldinstallaties) over de oplossing van nodeloze alarmen: de bevestigde brandmelding. Deze oplossing is in Oost-5 ontwikkeld en getest in onze regio; we dragen dit verder landelijk uit. - Kennisdeling over (nieuwe) risico's in contact met zowel externe bedrijven en organisaties als interne partners.	Meer kennis over (rest)risico's en een groter veiligheidsgevoel in de samenleving. Ook resulterend in betere samenwerking met partners en organisaties ter bevordering van een veilige (en gezonde) leefomgeving.
	Samenwerking zowel extern met gemeenten en omgevingsdiensten als intern met Crisisbeheersing, GHOR en GGD	- In afstemming uitvoering gegeven aan onze uitvoeringsprogramma's. - Specifiek zijn de samenwerkingsafspraken met onze gemeenten en omgevings-diensten uitgebreid en actueel gemaakt; ondertekening van deze afspraken gaat begin januari 2025 plaatsvinden.	Nauwe afstemming en samenwerking met de meest nauwe ketenpartners (in- en extern) bevordert het sluiten van de veiligheidsketen en een veilige en gezonde leefomgeving.
	Kennisoverdracht/ samenwerking tussen Risicobeheersing en Brandweerzorg	- Betrokkenheid van Brandweerzorg bij bijzondere/ complexe objecten en de kennisoverdracht daarvan via ROI (repressieve object informatie). - Kennisoverdracht over gebiedsontwikkeling/ complexe gebouwen naar Brandweerzorg.	

	In beeld hebben van risico's met behulp van data	- Met RISK hebben we een risicoprofiel voor diverse risicobronnen, zoals natuurbrand en gevaarlijke stoffen (bedrijven en vervoer). Dit is zó geografisch weergegeven dat het mogelijkheden biedt om verdiepende analyses uit te voeren die onze werkzaamheden ondersteunen. - Daarnaast is de afgelopen jaren gewerkt aan een (dynamisch) brandrisicoprofiel; dit profiel is medio 2025 gereed.	Basis randvoorwaarden organiseren voor adequaat en veilig optreden. Een goed beeld van de risico's biedt een sterke basis om de risico's in onze samenleving te voorkomen of te verminderen, wat bijdraagt aan een veilige (en gezonde) leefomgeving.
Expertise-centrum voor een veilige en gezonde leefomgeving.	Toekomst-bestendige Risicobeheersing die meebeweegt met de maatschappelijke opgaven.	Gevraagd en ongevraagd proactief bijdragen aan een integrale en samenhangende benadering van risico's in de fysieke leefomgeving: - Steeds meer informatie gestuurd en met het oog op (nieuwe) risico's en maatschappelijke opgaven. - Om optimaal in te spelen op de vragen die spelen. - Bij voorkeur in samenwerking intern (met GGD en GHOR) en met externe partners zoals gemeente, politie, zorgorganisaties of andere organisaties in onze samenleving.	Een meebewegende Risicobeheersing kan beter inspelen op ontwikkelingen en risico's. Dus beter bijdragen aan een vellige (en gezonde) leefomgeving.

Wat heeft het programma Brandweer in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	3e Gew. Begr. 2024	Realisatie 2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Brandweerzorg	34.903	36.750	38.249	36.699
Risicobeheersing	5.224	5.321	5.346	6.145
Meldkamer	1.444	1.470	1.104	1.047
Lasten	**41.571**	**43.541**	**44.699**	**43.891**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Gemeentelijke bijdrage	45.645	50.157	50.245	50.245
Lokaal aanbod	375	298	287	411
Rijksbijdragen	5.913	5.835	8.178	8.184
Overige baten	1.497	1.222	1.621	1.174
Baten	**53.430**	**57.513**	**60.332**	**60.014**
Doorbelasting	-12.627	-14.187	-13.518	-13.737
Resultaat voor bestemming	**-768**	**-215**	**2.114**	**2.386**
Mutatie reserves	975	215	-2.114	-2.289
Resultaat na bestemming	**207**	**0**	**0**	**97**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**207**	**0**	**0**	**97**

Het resultaat van het programma Brandweer bedraagt € 0,1 miljoen. Dit resultaat is een resultante van verschillende incidentele mee- en tegenvallers.

Het programma Brandweerzorg laat een voordeel op de lasten zien van € 0,6 miljoen door:

- Hogere personeelslasten van € 0,4 miljoen: Dit betreft een hogere dotatie aan de personeelsvoorzieningen voor verlofsparen en RVU (€ 0,6 miljoen nadeel). Daarnaast heeft vacatureruimte (€ 0,8 miljoen voordeel) geleid tot extra specialistische externe inhuur (€ 0,8 miljoen nadeel) en additionele wervingskosten (€ 0,2 miljoen nadeel). Tot slot, is er een voordeel gerealiseerd op de vergoedingen voor brandweer vrijwilligers (€ 0,4 miljoen voordeel).
- Lagere kapitaallasten van € 1,2 miljoen gerealiseerd door uitgestelde investeringen.
- Lagere materiele lasten van € 0,1 miljoen gerealiseerd door hogere onderhoudskosten van materieel (€ 0,5 miljoen nadeel) gecompenseerd door lagere opleidingskosten voornamelijk gerealiseerd door het annuleren van de opleidingsweken in Zweden en een het niet uitvoeren van geplande leergangen.
- Hogere huisvestingslasten van € 0,3 miljoen gerealiseerd door hogere onderhoudskosten.

Daarnaast is een nadeel van € 0,3 miljoen gerealiseerd op de baten door:

- Hogere opbrengsten door deelname aan de FLO-regeling van € 0,1 miljoen gerealiseerd in het Lokaal Aanbod.
- Lagere overige baten van € 0,4 miljoen door minder gerealiseerde inkomsten uit incidentele baten waaronder de opbrengsten vanuit de verkoop van bedrijfsmiddelen.

Het verschil in de begrote mutatie reserves komt vanuit het verschil in de gerealiseerde overschotten van Rijksbijdrage.

1.3 Programma GGD

1.3.1 GGD overkoepelend:

Het jaar 2024 stond in het teken van grote maatschappelijke uitdagingen en samenwerking. Op het gebied van preventie en gezondheidsbevordering zijn belangrijke stappen gezet. De oprichting van een regionale preventiestructuur, met aandacht voor thema's als overgewicht, valpreventie en een kansrijke start, weerspiegelt de gezamenlijke inzet van gemeenten, ketenpartners en de GGD om gezondheid in de regio te bevorderen. Daarnaast is gestart met het programma Vaccineren met als strategisch doel om infectieziekten te voorkomen.. Ondanks de inspanningen om de basis van de GGD te versterken, is gebleken dat er nog werk aan de winkel is. De basis is nog niet op orde en ook in 2025 gaan we hier mee verder. Om toekomstbestendig te worden, is geïnvesteerd in de kennis- en adviesfunctie, regionale samenwerking en data-ontwikkeling. Daarnaast werd gestart met het opzetten van een crisisorganisatie, zodat de GGD beter voorbereid is op rampen en crises.

Zorg voor vluchtelingen
De GGD speelde een cruciale rol in de zorg voor asielzoekers, waaronder een groeiende groep alleenstaande minderjarige vluchtelingen, en het ondersteunen van Oekraïense gezinnen.
In 2024 was de instroom van vluchtelingen minder hoog dan voorafgaande jaren. De piek lag vooral in het eerste en tweede kwartaal van 2024. De instroom betreft enerzijds asielzoekers op de bestaande locaties en anderzijds instroom op nieuwe locaties binnen de VGGM-regio. Het gaat om reguliere verblijfslocaties, maar ook om crisis- en noodopvang. Locaties waar gezinnen, nareizigers en minderjarige alleenstaande asielzoekers worden opgevangen. Er is een toename in minderjarige alleenstaande asielzoekers; dit vraagt extra inspanning van de GGD, omdat de problematiek rond deze groep enorm complex is. Het vraagt om veel afstemming met het COA en andere disciplines. De GGD is verantwoordelijk voor de publieke gezondheidszorg in alle COA-locaties. Voor asielzoekers richt deze zorg zich op het voorkomen van infectieziekten, voorlichting, consultatie, en eventuele doorverwijzing. Zo zorgt de GGD ook voor vaccinaties bij kinderen van asielzoekers en controleert ze de hygiëne in de opvangcentra. De kosten voor publieke gezondheidszorg voor asielzoekers worden via het COA vergoed vanuit GGD GHOR Nederland.

Daarnaast kwam in 2024 opnieuw een aantal Oekraïners naar Nederland, en specifiek ook naar onze regio. Zo ook een aantal gezinnen met kinderen. Kinderen die voor langere tijd in Nederland verblijven, hebben recht op jeugdgezondheidszorg. De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) heeft de inspanningsverplichting al deze jeugdigen in beeld te krijgen en te houden om een passend JGZ-aanbod te doen. In 2024 is de GGD diverse malen ingezet voor diverse voorlichtingen voor deze specifieke doelgroep.

Programma Vaccineren
In 2024 is besloten om te starten met het programma Vaccineren, dat gericht is op het versterken van de preventie van infectieziekten en het verbeteren van de vaccinatie-infrastructuur. Het programma bundelt kennis en ervaring van zowel AGZ (Algemene Gezondheidszorg) als JGZ (Jeugdgezondheidszorg), met als doel een uniforme en efficiënte aanpak van vaccinaties voor alle inwoners, van jong tot oud. Met een gezamenlijke visie en betere samenwerking worden processen geoptimaliseerd, zoals voorlichting, vaccinbeheer en logistiek.

Regionale preventiestructuur: ketenaanpakken, werkagenda's en (sub)regionale invulling
In extra opdracht van gemeenten heeft VGGM in Centraal Gelderland en Vitale Gelderse Vallei intensief gewerkt aan de oprichting en inrichting van de regionale preventie infrastructuur. Hierbij is ingezet op de vijf regionale ketenaanpakken:• Welzijn op Recept

- Overgewicht/Obesitas bij Kinderen
- Overgewicht/Obesitas bij Volwassenen
- Valpreventie
- Kansrijke Start

In Centraal Gelderland hebben de regionale ketencoördinatoren de afgelopen periode gewerkt aan een inventarisatie, ofwel startfoto. Met behulp van dit overzichtelijke document met resultaten werken deelnemende gemeenten aan een implementatie advies en monitoringstool. In de Vitale Gelderse Vallei is een inventarisatie

gedaan om te komen tot een regionaal plan van aanpak. In beide regio's wordt hier samen met gemeenten opgetrokken. Er is een structureel overleg opgezet met Menzis om tot een goede afstemming te komen met het Regionale Preventie-infrastructuur (RPI-)team en VGGM/GGDrU.

In Centraal Gelderland is in opdracht van gemeenten de werkagenda van themalijn 2 preventie geschreven. In Vitale Gelderse Vallei heeft VGGM zich ingezet bij verschillende coalities. GGDrU en VGGM zijn tevens actief betrokken bij de ambtelijke strategische werkgroep van gemeenten, wat heeft bijgedragen aan een sterke regionale samenwerking.

Toekomstbestendige GGD: ontwikkelingen in 2024

Continuering en uitbreiding kennis- en adviesfunctie
In 2024 zijn belangrijke stappen gezet binnen het traject Toekomstbestendige GGD. Dankzij een incidentele ophoging van de inwonerbijdrage kon de rol van adviseurs Publieke Gezondheid in 2024 worden gecontinueerd op het niveau van 2023. De adviseurs richtten zich op het versterken van de kennis- en adviesfunctie van de GGD en verbinding tussen gemeenten en de GGD.

Een andere wijze waarop we onze kennis- en adviesfunctie versterken is het ontsluiten van data. Een concreet resultaat hiervan is de toevoeging van een GALA-tegel aan het dashboard 'Gelderland-Midden in Cijfers'. Bovendien is verder gewerkt aan de concretisering van Gezonde Inwoner: Gezondheidsbevordering 2025.

Strategische keuzes en prioriteiten
De ambtelijke werkgroep Toekomstbestendige GGD heeft in 2024 richting gekozen voor de verdere versterking in 2025 op thema's de Gezonde School-aanpak en de thema's Vitaal ouder worden, Mentale gezondheid en Gezonde leefomgeving. De uitvoering van dit scenario staat gepland voor 2025.

Toekomstbestendige Jeugdgezondheidszorg: keuzes en scenario's
Eerder werd binnen de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) twee scenario's voorgelegd aan het Bestuurlijk Overleg Publieke Gezondheid (BOPG). Gekozen werd voor scenario 2, waarin de continuïteit van de JGZ wordt gewaarborgd. Gemeenten hebben echter begin 2024 besloten de aanvullende keuzemodules niet af te nemen.

Ondanks eerdere inspanningen om de basis op orde te krijgen, bleek in 2024 dat de JGZ nog steeds kampt met structurele uitdagingen, waaronder een tekort aan jeugdartsen, toenemende complexiteit en een toenemende werkdruk. Om de continuïteit en kwaliteit van de zorg te waarborgen, is een meerjarig project gestart, onderverdeeld in twee fasen:

<u>Fase I: Basis op orde</u>
Deze fase richt zich op het herstellen van het volledige wettelijke basispakket JGZ. Ondanks extra middelen om de werkdruk te verlagen, realistische normen te hanteren en organisatorische verbeteringen door te voeren, blijft er werk aan de winkel; de basis is structureel nog niet op orde.

<u>Fase II: Innovatie en ontwikkeling</u>
Naast het herstellen van de basis zou in 2024 worden ingezet op verdere vernieuwing en ontwikkeling. Projecten zoals 'Zorg op maat 0-4' en 'Centrale Locaties 4-12' hebben als doel beter in te spelen op de behoeften van ouders en kinderen. Deze projecten worden echter geconfronteerd met uitdagingen zoals beperkte financiële ruimte, wijzigingen in het Rijksvaccinatieprogramma en de noodzaak om budgetneutraal te werken. Dat is de reden dat we deze projecten tijdelijk 'on hold' hebben gezet.

Om toekomstbestendig te worden, is een heldere prioritering van projecten en een gezamenlijke inzet van alle betrokken partijen essentieel. Hier hebben we in 2024 verschillende keren met gemeenten over gesproken. Hoewel er stappen zijn gezet, blijft het een prioriteit om de basis van de JGZ duurzaam te versterken en tegelijkertijd in te spelen op toekomstige behoeften. Daar zetten we in 2025 extra op in.

Balans tussen lokaal en regionaal aanbod
Een speerpunt binnen het traject Toekomstbestendige GGD is het herijken van het productenportfolio en het vinden van een balans tussen lokaal en regionaal aanbod van producten en diensten van de GGD. Deze onderwerpen worden besproken in de werkgroep Toekomstbestendige GGD, met als doel een toekomstbestendig regionaal aanbod te realiseren.

Versterking door projectleiding
Om de implementatie en verdere ontwikkeling van een toekomstbestendige GGD te ondersteunen, is een projectleider aangesteld. Deze investering is gericht op het versterken van zowel interne als externe samenwerking, met specifieke aandacht voor de thema's IZA/GALA en de structurele versterking van de GGD.

Gezondheid en zorgcontinuïteit beschermen tijdens rampen en crises
Uit voorgaande langdurige crisis is gebleken dat de GGD onvoldoende voorbereid is op rampen en crises. Er is in de zomer van 2024 een beleidsadviseur (1 fte) gestart om de GGD-taken bij rampen en crises in te richten. De crisisorganisatie GGD gaat primair over de vier wettelijke processen uit de Wpg, te weten; infectieziektebestrijding (IZB), medisch milieukunde (MMK), psychosociale hulpverlening bij ongevallen en rampen (PSHOR) en gezondheidsonderzoek bij rampen (GOR). Daarnaast is de nog in te richten crisisorganisatie GGD verantwoordelijk voor de zorgcontinuïteit van de GGD. In 2025 staat vooral planvorming, inrichting en startbekwaamheid van de crisisorganisatie op het programma.

1.3.2 Algemene Gezondheidszorg

Infectieziektebestrijding inclusief corona
In 2024 is het team Infectieziekten zowel kwantitatief als kwalitatief verder versterkt dankzij het project 'Versterking Infectieziektebestrijding en Pandemische Paraatheid (VIP)' met gelden vanuit het Rijk. In het afgelopen jaar is er veel aandacht geweest voor differentiatie en opleiding binnen het team Infectieziektebestrijding. Verder is een start gemaakt met de versterking van de bovenregionale samenwerking en de aansluiting op de Landelijke Functionaliteit Infectieziektebestrijding (LFI). Het doel van de LFI is om voorbereid te zijn op een toekomstige pandemie waarbij GGD'en vanuit één punt operationeel aangestuurd worden. Door een gezamenlijke voorbereiding, raken alle partijen op elkaar ingespeeld, wat de uniformiteit en slagvaardigheid tijdens een crisis vergroot. Dit alles gebeurde naast de reguliere werkzaamheden waarin de GGD een toename zag van de werkzaamheden: in 2024 ontving de GGD 1.506 meldingen van infectieziekten, ten opzichte van 1.031 meldingen in 2023.

In 2024 heeft VWS structurele financiering toegezegd voor de versterking, maar deze toezegging is met de komst van het nieuwe kabinet komen te vervallen. Sterker nog: er is sprake van flinke bezuinigingen in de komende jaren. Hoe deze bezuinigingen er precies uit komen te zien is vooralsnog onzeker en onduidelijk. De versterking van de afgelopen jaren komt met de bezuinigingen onder druk te staan waardoor er minder (financiële) ruimte is voor bron- en contactonderzoek, infectiepreventie en voorlichting en minder expertise en mogelijkheden om op te schalen bij uitbraken van infectieziekten.

In 2024 is opnieuw een najaarscampagne corona uitgevoerd door de GGD. De doelgroepen voor deze campagne waren: personen van 60 jaar en ouder, mensen van 18 tot en met 59 jaar die jaarlijks een uitnodiging voor de griepprik ontvangen, zorgmedewerkers die direct contact hebben met kwetsbare patiënten en kinderen en volwassenen met een medisch hoog risico. In Gelderland-Midden zijn 120.238 prikken gezet.

Voorbereid op gezondheidsbedreigingen tuberculosebestrijding
We hebben ook in 2024 een toename gezien in tuberculose-werkzaamheden, mede door de sterke toename van asielzoekers, migranten en statushouders uit landen waar tuberculose vaak voorkomt. Vooruitlopend op structurele financiering in 2025 is in 2024, op basis van incidentele extra middelen, al benodigde capaciteit geworven.

Landelijke regeling Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG)
De huidige landelijke regeling aanvullende seksuele gezondheidszorg (ASG-regeling) betreft gratis en -indien gewenst- anonieme soa-zorg aan groepen met een hoog risico op soa, en gratis en -indien gewenst- anonieme

seksualiteitshulpverlening aan jongeren onder de 25 jaar. In 2024 is een nieuwe ASG-regeling ingegaan waarin ook PrEP-zorg wordt geïncludeerd. GGD'en geven uitvoering aan de ASG-regeling. Eind 2023 is de toekomstverkenning van de ASG-regeling aangeboden aan de Tweede Kamer. Door adviesbureau AEF is een onderzoek uitgevoerd. In het rapport constateert AEF dat het doel van de regeling niet behaald kan worden. Er zijn grote financiele tekorten met nadelige gevolgen voor de volksgezondheid.

Milieu en Gezondheid

Toekomstbestendige GGD: een gezonde leefomgeving

Team Milieu en Gezondheid heeft in 2024 extra capaciteit gekregen om in te zetten voor een betere besluitvorming rondom de inrichting van de omgeving. Hierdoor was het onder andere mogelijk met een van onze gemeenten te werken aan de ontwikkeling van een toetsingskader voor endotoxinen (schadelijke deeltjes afkomstig vanuit intensieve veehouderijen). Deze norm voor endotoxinen gaat de gemeente helpen om in hun omgevingsplan een onderbouwde beleidskeuze te kunnen maken: inzichten vanuit gezondheid moeten worden afgewogen tegen andere maatschappelijke opgaven (zoals woningbouw).

GGD Leefomgeving

GGD Gelderland-Midden voert de redactie en coördinatie van de website GGDLeefomgeving.nl. Het is de gezamenlijke (gefinancierde) publiekswebsite van alle GGD'en over omgeving en gezondheid. Gemeenten kunnen voor hun publieksinformatie naar deze site verwijzen want het is dé plek waar burgers betrouwbare informatie vinden over de invloed van je omgeving op je gezondheid. Bijvoorbeeld over wat te doen bij hitte, over wat bekend is van de gezondheidsrisico's van PFAS of hoe je je woning gezond kunt houden. In 2024 hebben alle GGD'en besloten om meerjarig te investeren in de doorontwikkeling en de vergroting van de reikwijdte van de site. Het levert alle GGD'en efficiëntie en voordeel op, op het gebied van voorlichting over omgeving en gezondheid.

Toezicht

De GGD voert op een aantal terreinen de toezichthoudende functie uit voor de gemeenten in Gelderland-Midden: kinderopvang, gastouderopvang, jeugdverblijven, seks- en escortbedrijven, tattoo- en piercingbedrijven, salons voor permanente make-up en bij aanbieders van Wmo-ondersteuning en begeleiding.

Toezicht kinderopvang

In 2024 zijn alle geregistreerde kinderopvanglocaties onderzocht. Daarmee is de 100% norm gehaald.

Risicoprofielen kinderopvanglocaties

In het werkgebied van GGD Gelderland-Midden is de verdeling van de risicoprofielen[1] als volgt:

Risicoprofielen	2022	2023	2024
Groen	58,5%	54,5%	52,1%
Geel	31,7%	39,6%	41,2%
Oranje	1,5%	0,3%	0,5%
Rood	0,3%	0,6%	0,5%
Geen	8,0%	5%	5,7%

Een rood profiel betekent dat de toezichthouder ernstige zorg heeft over de kwaliteit van de opvang. Er vindt dan meer dan één keer per jaar een onderzoek plaats. Daarnaast doet de toezichthouder een uitgebreider onderzoek. Een groen profiel staat voor één onderzoek per jaar met minder onderzoeksonderwerpen. Een groen risicoprofiel betekent dat de toezichthouder geen zorgen over de actuele situatie of over de situatie in de nabije toekomst heeft. Bij 5% van de kindercentra is er nog geen sprake van een risicoprofiel, omdat deze kindercentra net gestart zijn.

Intensivering toezicht gastouderopvang

Vanaf 2023 zijn gemeenten wettelijk verplicht om jaarlijkse minimaal 50% (was 5%) van het totaal aantal voorzieningen voor gastouderopvang te onderzoeken. In 2024 is in alle gemeenten minimaal 50% van het aantal geregistreerde gastouders onderzocht.

[1] Profielen van kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en gastouderbureaus op datum inspectie als percentage van het totaal aantal jaarlijkse onderzoeken met en zonder profiel

Wetswijziging per 1 juli 2024
Door de wetswijziging die op 1 juli 2024 van kracht werd, kwamen er nieuwe inspectie-items bij. In 2024 hebben de toezichthouders deze items getoetst als de onderwerpen **binnen** de reguliere inspectieactiviteit pasten. Voor 2025 hebben gemeenten en GGD afgesproken dat de toezichthouders de nieuwe items **aanvullend** op de reguliere inspectieactiviteit gaan toetsen. Voor deze extra toetsing heeft het rijk financiële middelen in het gemeentefonds gestort. Conform de afspraken in de dienstverleningsovereenkomst declareren toezichthouders extra tijd voor de uitvoering van deze taak.

Toezicht Wmo
Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor de kwaliteit van de geboden ondersteuning in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo). Sinds 2015 voert GGD Gelderland-Midden kwaliteits- en calamiteitentoezicht uit op de Wmo-voorzieningen in alle 15 gemeenten in ons werkgebied. Sinds de start is het Wmo-toezicht voor GGD Gelderland-Midden niet kostendekkend en wordt met gemeenten (en inkooporganisatie) de benodigde en gewenste inzet besproken.

OGGZ
De OGGZ (Openbare Geestelijke Gezondheidzorg) voert voor centrumgemeente Arnhem de centrale toegang tot de maatschappelijke opvang uit. Hierbij richten zij zich op (dreigend) dak- en thuisloze gezinnen, jongeren en volwassenen. Daarnaast voert OGGZ een coördinerende taak uit op het D.A.K. (Daklozen Advies Kantoor, Arnhem). Ook draagt OGGZ zorg voor een aantal meldpunten en voert zij aanvullend lokale taken uit in Arnhem, op basis waarvan zij de doelgroep goed in beeld heeft en houdt.

Regionaal takenpakket onbegrepen gedrag
GGD Gelderland-Midden voert sinds 2020 het meldpunt Wet verplichte ggz (verder: Wvggz) en verkennende onderzoeken uit in het kader van de Wvggz voor 14 gemeenten in de regio. Niet iedereen die belt naar het meldpunt Wvggz wil direct een melding doen. Naast meldingen heeft GGD Gelderland-Midden in 2024 150 consultatie- en adviesgesprekken gevoerd die binnen zijn gekomen op het meldpunt Wvggz.
Met ingang van 1 januari 2024 is het regionaal takenpakket Onbegrepen gedrag van kracht. Een van de taken die hieruit volgt is het bemensen van het Meldpunt Zorgwekkend gedrag Gelderland-Midden. In 2024 heeft VWS een publiekscampagne gevoerd voor de landelijke meldpunten Zorgwekkend gedrag (0800-1205). Dit heeft in Gelderland-Midden geresulteerd in een grotere vindbaarheid voor burgers van het meldpunt.

Voorheen voerde OGGZ ook het meldpunt Onverzekerden uit voor gemeenten. In 2024 is landelijk onderzocht of dit meldpunt een doorstart krijgt. Het is aannemelijk ervan uit te gaan dat dit meldpunt zal verdwijnen en aan de regionale meldpunten verzocht zal worden deze taak bij hun meldpunt onder te brengen.

Wijk-GGD
OGGZ heeft ingespeeld op de behoefte van verschillende gemeenten om een Wijk-GGD te koppelen aan de zorg- en veiligheidsstructuur. Zo is een aantal medewerkers van OGGZ, in gemeente Arnhem en gemeente Zevenaar, beschikbaar om 'outreachend' met deze inwoners in contact te treden.

Forensische Geneeskunde
Stabiliseren van de dienstverlening
De uitvoering van de taakvelden binnen forensische geneeskunde wordt mede uitgevoerd in samenwerking met 4 andere GGD'en en Kring Oost Nederland (KON). In 2024 is de strategie ingezet om ZZP-artsen in loondienst te nemen en het rooster, in samenspraak met de regio, anders in te delen om de dienstverlening dekkend te houden in de regio, wat ook daarmee gelukt is.

Aanbesteding medische arrestantenzorg
In oktober in 2023 is de aanbesteding medische arrestantenzorg gepubliceerd door de politie. Vanuit de KON-regio is een aanbestedingsteam geformeerd waar VGGM aan deelneemt. In 2024 heeft de politie de gunning van de aanbesteding uitgesteld tot het voorjaar 2025.

Zorg & Veiligheid
Vanuit de samenwerkplaats Niet Wijken! is in 2024 uitvoering gegeven aan twee deelprojecten 'Thuis in de wijk' en 'Ervaring centraal'. Voor 'Thuis in de wijk' heeft literatuuronderzoek plaats gevonden en zijn professionals in de wijken geïnterviewd. De eerste voorlopige conclusies en aanbevelingen zijn gedeeld met de regio (ambtelijk en bestuurlijk). Voor 'Ervaring centraal' zijn circa 20 personen geïnterviewd met als doel de kernervaringen van mensen rondom onbegrepen gedrag op te halen. Het werken aan betrokkenheid van de regio bij de samenwerkplaats was in 2024 een uitdaging en blijft ook het komende jaar een aandachtspunt.

ZonMw heeft in 2024 ook een regionale subsidieaanvraag 'domeinoverstijgend samenwerken zorg en veiligheid' gehonoreerd. Deze subsidie maakt het mogelijk om opnieuw aan de slag te gaan het meldpunt acuut, ter ondersteuning van politie bij onbegrepen gedrag buiten kantoortijden, 'Gewoon samen doen!' en met de invoering van Wijk-GGZ in drie wijken in de regio. In de laatste dagen van 2024 kwamen er zorgelijke signalen t.a.v. het rond krijgen van de reguliere exploitatiekosten voor de Wijk-GGZ.

Het in 2023 vanuit Menzis gestarte traject Convenant Wet Zorg en Dwang (zonder Wlz-indicatie) heeft geleid tot een conceptvoorstel dat regionaal bestuurlijk geagendeerd is. De formele besluitvorming door alle betrokken partijen volgt in 2025.

Doelenboom AGZ

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid in Gelderland-Midden	Signaleren en bestrijden van infectieziekten + monitoren vaccinatiegraad, corona.	- Afhandelen van meldingen van infectieziekten. - Preventieve activiteiten om infectieziekten te voorkomen. - Voorlichting en advies over hygiëne en gezondheid. - Bijdragen aan kennisontwikkeling en activiteiten infectiepreventie.	Beperken verspreiding besmettelijke infectieziekten en daarmee verminderen ziektelast.
	Opsporen van tuberculose en behandelen van patiënten.	- Screening tuberculose. - Consulten tuberculose. - Behandeling actieve en latente tuberculose. - Bron- en contactopsporing. - Preventie/voorlichting.	

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
	Het bevorderen en beschermen van risicogroepen tegen soa's.	- Screening op soa. - Consulten Soa en Sense. - Consulten PrEP. - Behandeling soa. - Bron- en contactopsporing. - Beperkte voorlichting aan jongeren en risicogroepen. - Preventieve activiteiten.	
	Beschermen van reizigers en voorkomen van verspreiding ziekten bij terugkeer.	- Adviseren van reizigers en uitvoeren vaccinaties.	
	Beschermen van inwoners tegen gezondheidsrisico's en bevorderen van een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag.	- (Pro)actief adviseren over gezondheidsrisico's op gebied van milieu: luchtkwaliteit, geluid, hitte. - (Pro)actief adviseren over hoe de inrichting van de leefomgeving de gezondheid kan bevorderen. - (Pro)actief adviseren in samenhang met klimaat adaptieve maatregelen en de energietransitie. - Adviseren over gezondheidsrisico's van gevaarlijke stoffen (koude en warme fase). - Ondersteunen van gemeenten bij invoering Omgevingswet en borging van gezondheid in omgevingsvisies en -plannen. - Voorlichting, onder andere via de website GGDleefomgeving.nl.	Een gezonde en veilige leefomgeving voor de inwoners van Gelderland-Midden.
	Voorkomen van dakloosheid sociaal kwetsbare inwoners.	- Uitvoeren diverse meldpunten	Voorkomen van verdere teloorgang, ontruiming of overlast en het toeleiden (van zorgmijders) naar zorg, dan wel organiseren van hulpverlening.
	Cliënten maatschappelijke opvang in beeld hebben en waar nodig toeleiden naar passende hulpverlening.	- Intake (dreigend) dak- en thuisloze volwassenen, jongeren en gezinnen (inclusief bemensing en coördinatie daklozenloket). - Verpleegkundig spreekuur dak- en thuislozen. - Passende begeleiding organiseren voor bezoekers Spoorhoek Arnhem.	
	Bieden van kennis en ondersteuning aan inwoners, gemeenten en partners bij multi-problematiek.	- Meldpunt Zorgwekkend gedrag Gelderland-Midden, (pro) actief adviseren van professionals, burgers en ketenpartners over complexe problematiek t.a.v. personen met onbegrepen gedrag.	
	Bevorderen afstemming en samenwerking keten.	- Beheren Verwijsindex.	Bevorderen 1 gezin - 1 plan (voorkomen langs elkaar heen werken hulpverleners).
	Uitvoeren forensisch geneeskundige zorg.	- Lijkschouw bij vermoeden van niet-natuurlijke dood en bij euthanasie.	Zorgen dat politie en OM op de hoogte zijn (van vermoedens) van niet-natuurlijke dood.

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
		- Uitvoeren forensisch medisch onderzoek bij incidenten, huiselijk geweld, zedenzaken, kindermishandeling etc.. - Afname testen voor alcohol- en drugscontroles politie. - Opstellen letselbeschrijvingen.	Onderzoeken en beschrijven van letsels voor onderzoek politie en OM.
		- Uitvoeren medische arrestantenzorg. - Adviseren van politie (zoals insluitadviezen).	Bieden van medische zorg aan arrestanten.
	Monitoren van de gezondheid van de inwoners van Gelderland-Midden.	- Het uitvoeren van gezondheidsmonitors onder kinderen, jongeren, jongvolwassenen, volwassenen en ouderen om de gezondheidstoestand in beeld te brengen. Met behulp van de resultaten en andere bronnen stellen we rapportages op. We adviseren gemeenten over de trends en ondersteunen hen bij de ontwikkeling van hun (gezondheids)beleid. We doen aanvullend en verdiepend onderzoek op eigen initiatief en op verzoek van gemeenten en ketenpartners. In 2024 heeft dataverzameling onder jongvolwassenen, volwassenen en ouderen plaatsgevonden. - Website GGD Gelderland-Midden (GMincijfers) als actuele en toegankelijke bron voor cijfers en rapportages vanuit de gezondheidsmonitors, zowel intern als extern. In 2024 zijn de GALA-tegel en overgewichtcijfers van 3-jarigen toegevoegd.	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid van inwoners van Gelderland-Midden en bijdragen aan goed onderbouwde gezondheidsbeleidsbesluiten van gemeenten en ketenpartners.
Het houden van toezicht.	Uitvoeren van toezicht op de kinderopvang .	- Uitvoeren van jaarlijkse onderzoeken bij kinderdagverblijven (KDV), buitenschoolse opvang (BSO) en gastouderbureaus (GOB). - Uitvoeren van onderzoek bij aanvraag exploitatie van nieuwe opvanglocaties. - Uitvoeren onderzoeken bij gastouders (GO). - Uitvoeren overige onderzoeken bij KDV, BSO, GOB en GO.	Toezien op een veilige en kwalitatief goede omgeving voor een kwetsbare groep (kinderen). Gemeenten adviseren over toezicht en handhaving.
	Uitvoeren van toezicht op jeugdverblijven/ internaten.	- Deelname aan landelijke pool en uitvoeren onderzoek bij jeugdverblijven/ internaten in Oost-Nederland.	
	Uitvoeren toezicht op WMO-zorgaanbieders.	- Onderzoek (laten) doen naar aanleiding van meldingen van calamiteiten bij Wmo-zorgaanbieders. - Onderzoeken uitvoeren naar de kwaliteit van Wmo zorgaanbieders	

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
		(diverse zorgvormen en ZIN/ PGB) naar aanleiding van signalen. - Proactief onderzoek (QuickScans) uitvoeren naar de kwaliteit van Wmo zorgaanbieders (diverse zorg-vormen en ZIN/PGB).	
	Uitvoeren toezicht op vergunde bedrijven.	Inspecties uitvoeren bij - Ondernemers in de branche: tat-too, piercing en permanente make-up. - Seksbedrijven.	Toezien op de hygiënevoorwaar-den en gemeenten adviseren over vergunningverlening.

1.3.3 Jeugdgezondheidszorg

Algemeen

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) biedt preventieve jeugdgezondheidszorg, vastgelegd in de Wet Publieke Gezond-heid (Wpg), en uitgevoerd in overeenstemming met het Landelijk Professioneel Kader. De JGZ volgt hiervoor bijna alle kinderen en jongeren (jeugdigen) in Nederland op meerdere momenten in hun leven. Door vroegtijdig signa-leren, ondersteunen en meedenken levert de JGZ een waardevolle bijdrage aan de zorg voor jeugdigen van - 9 maanden tot 18 jaar en (aanstaande) ouders.

De JGZ bevordert veilig en gezond opgroeien en geeft betrouwbare informatie over vaccineren, gezonde voeding of gezond gedrag. De JGZ investeert in het gewone opgroeien en opvoeden, in het normaliseren en demedicalise-ren. Samen met basisvoorzieningen en eerstelijns zorg werkt de JGZ aan preventie en gelijke kansen voor alle jeugdigen. Door vroegtijdig te investeren in preventie en normaliseren levert de JGZ een bijdrage aan het vermin-deren van gezondheidsverschillen, en het terugdringen van gebruik van specialistische voorzieningen en zorgge-bruik op langere termijn.

Ontwikkelingen 2024

Er zijn voor 2024 vijf grote thema's te onderscheiden:

1. Doorontwikkeling Toekomstbestendige JGZ
2. Kansrijke Start
3. Uitvoering Rijksvaccinatieprogramma JGZ
4. Zorg voor vluchtelingen
5. Doorontwikkeling afdeling JGZ

1. Doorontwikkeling Toekomstbestendige JGZ

In 2024 hebben GGD Gelderland-Midden en de gemeenten samengewerkt aan het herstellen en versterken van de basis binnen de Jeugdgezondheidszorg (JGZ). Het (minimale) wettelijk basispakket wordt weliswaar weer volle-dig aangeboden maar 'Basis op orde' blijft structureel onze aandacht vragen.
De Basis op orde betekent voor de JGZ minimaal de uitvoering van de wettelijke taken. Als de basis niet op orde is kunnen we geen andere dingen doen. Door verder afbouwen van taken (bezuiniging) kan de primaire uitvoer ón-der het wettelijk minimum komen.

Hoewel er belangrijke stappen zijn gezet, hebben de gemeenten van Gelderland-Midden beging 2024 aangegeven voorlopig geen aanvullende keuzemodules naast het basispakket af te nemen. Dit heeft invloed op de uitvoering van enkele adviezen uit de rapportage Toekomstbestendige JGZ. Hierdoor is de ruimte voor innovatie, maatwerk en versterking van netwerkpartnerschappen beperkt. Ook de mogelijkheden om meer kwetsbare groepen te on-dersteunen of in te zetten op collectieve preventie blijven hierdoor onder druk staan. Veranderingen in gemeen-telijke begrotingen en aanpassingen in het Rijksvaccinatieprogramma maken het bovendien noodzakelijk om en-kele eerder gestarte initiatieven, zoals 'Zorg op Maat 0-4' en 'Centrale Locaties 4-12', opnieuw te beoordelen.

Dagelijks hebben we afwegingen gemaakt om ervoor te zorgen dat de dienstverlening beschikbaar blijft voor de jongeren en ouders die dit het hardst nodig hebben. We merkten echter dat het steeds moeilijker wordt om de gewenste kwaliteit te blijven leveren.

Vooruitkijkend vraagt deze situatie om een herijking van plannen en een zorgvuldige prioritering van JGZ-projecten. De focus blijft voorlopig gericht op het versterken van de basis, terwijl verdere ontwikkeling en innovatie pas kunnen plaatsvinden zodra er voldoende stabiliteit is bereikt. Het gezamenlijke doel blijft een toekomstbestendige JGZ die slagvaardig kan inspelen op de behoeften van ouders, jongeren en de maatschappij.

2. Kansrijke Start

De eerste 1.000 dagen (± 2,5 jaar) in het leven van een kind blijken een belangrijke voorspeller voor de ontwikkeling en gezondheid op latere leeftijd. Afgelopen jaren heeft VWS intensief geïnvesteerd in de versterking van de integrale perinatale zorg met het landelijke programma Kansrijke Start.

In de periode 2021-2024 heeft de afdeling JGZ van GGD Gelderland-Midden samen met gemeenten, TNO, samenwerkingspartners in de Geboortezorg en het sociaal domein een praktijkonderzoek uitgevoerd ter verbetering van de lokale praktijk. Dit onderzoek werd gesubsidieerd door ZonMw. Het plan van aanpak richtte zich op de verbetering van de lokale samenwerkingspraktijk voor kwetsbare aanstaande en jonge ouders. In november 2024 is het onderzoek afgerond en afgesloten middels een bijeenkomst voor ketenpartners, ambtenaren en bestuurders. De resultaten zijn gepresenteerd in de regiorapportages en gedeeld met professionals, ambtenaren en bestuurders.

TNO heeft bij de start van het project, samen met de projectpartners, een set van indicatoren opgesteld. Deze indicatoren zijn gedurende 3 jaar gemonitord en hebben betrekking op de (lokale) zorg voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie.
Onderstaand een korte weergave van de successen, uitdagingen en aanbevelingen.

Successen:
- Toename inzet Prenatale huisbezoeken
- Uitrol van programma Nu Niet Zwanger
- Inzet Voorzorg als interventie in alle 15 gemeenten, Stevig Ouderschap in 14 gemeenten
- Multidisciplinair overleg geïmplementeerd in enkele gemeenten

Uitdagingen:
- Onvoldoende cijfers en borging: Onvoldoende kwantitatieve data.
- Onvoldoende bekendheid met samenwerkingsafspraken.
- Veel zwangeren en jonge kinderen krijgen nog niet altijd de beschikbare benodigde ondersteuning.
- Niet alle verloskundigen gebruiken gevalideerde tools om kwetsbare situaties te kunnen signaleren.

Aanbevelingen
- Regionale borging: Onderhoud van tools zoals het Zorgpad kwetsbare zwangeren.
- Gebruik van ervaringsdeskundigheid: Cliënten betrekken bij verbeteringen, bijvoorbeeld middels het platform van ervaringsdeskundigen.
- Uniforme signalering: Alle verloskundigen gebruiken betrouwbare, gevalideerde instrumenten.
- Multidisciplinair overleg uitrollen: Specifiek in kwetsbare wijken, hiervoor is aanvullende financiering noodzakelijk.

Conclusie
Het project heeft zich gericht op het versterken van samenwerking, het ontwikkelen en implementeren van interventies en verbeteringen in de zorg voor kwetsbare (aanstaande) ouders en kinderen. Dit vraagt blijvende aandacht, inzet en borging van de betrokken samenwerkingspartners in het medisch en sociaal domein, in samenwerking met gemeenten.

Inmiddels is bij ZonMw een vervolg subsidie aangevraagd: een Verspreidings- en Implementatieplan (VIMP). Deze aanvraag richt zich erop de projectresultaten van het programma Onbedoelde zwangerschap en kwetsbaar (jong) ouderschap in de praktijk te brengen. De VIMP biedt de mogelijkheid om resultaten uit lopende en afgeronde

projecten verder te implementeren in beleid en veldpraktijk.

Daarnaast is JGZ actief betrokken bij de uitvoering van lokale coalities in gemeenten. De fase waarin JGZ is aangesloten op lokale coalities, is in elke gemeente anders. Het feit dat de GGD interventies als Voorzorg, Stevig Ouderschap en het Prenataal huisbezoek, maar ook Nu Niet Zwanger in nagenoeg alle gemeenten uitvoert, geeft een mooie basis aan dit geheel. Voor alle 15 gemeenten is er sinds 2024 een aandachtfunctionaris Kansrijke Start vanuit de Jeugdgezondheidzorg aanspreekpunt voor gemeenten.
Voor de cijfermatige verantwoording van de Kansrijke Start interventies verwijzen we naar het Maatwerkverslag 2024 per gemeente.

3. Uitvoering Rijksvaccinatieprogramma

Ook in 2024 heeft de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) een grote rol ingenomen.

- **Voorbereidingen op de herziening van het vaccinatieschema:** Vanaf januari 2025 verandert het vaccinatieschema voor jeugdigen. De wijzigingen worden doorgevoerd om zuigelingen en kwetsbaren beter te beschermen tegen infectieziekten. In 2024 zijn we vol op bezig geweest met de voorbereidingen.

- **Rotavirusvaccinatie**: In 2024 startte de JGZ met het rotavirusvaccin binnen het RVP. Het vaccin, een drinkvaccin, wordt aanbevolen voor kinderen van 2 en 3 maanden.
- **RS-virusvaccinatie**: In 2024 adviseerde de Gezondheidsraad een RS-virusvaccinatie voor pasgeborenen. Sinds eind 2024 wordt er gestuurd op implementatie per september/oktober 2025. We zijn in 2024 gestart met de voorbereidingen hierop.
- **HPV-vaccinatie:** In 2022-2023 werd een eenmalige campagne voor de HPV-vaccinatie aangeboden aan 19- tot 27-jarigen (geboortejaren 1996-2003). De campagne eindigde op 1 juni 2024.
- **Monitoring vaccinatiegraad:** Door de registratie met 'informed consent' is het moeilijk om de vaccinatiegraad nauwkeurig vast te stellen. Het ministerie van VWS bereidde een wetsvoorstel voor om de gegevensverwerking te verbeteren, maar dit is vertraagd door de demissionaire status van het kabinet.
- **Onderzoeksprogramma Sociovax:** Het RIVM is gestart met het programma Sociovax om veranderingen in vaccinatiegraad en bijbehorende factoren te onderzoeken.
- **Herinnering gemiste vaccinaties 4 tot 18-jarigen door RIVM:** Bij de Meningokokken ACWY-vaccinaties is in 2024 gecontroleerd of jongeren andere vaccinaties misten, waarover zij per brief zijn geïnformeerd. De gemiste vaccinaties worden voortaan standaard toegevoegd aan uitnodigingen voor 4-18-jarigen, zodat zij gemiste vaccinaties kunnen inhalen tijdens de groepssessies.
- **Vaccinatievoorziening voor volwassenen**: Een onderzoek naar vaccinaties voor volwassenen bij de GGD'en is afgerond, maar door de demissionaire status van het kabinet is er nog geen besluit. Desondanks heeft GGD Gelderland-Midden intern stappen gezet om vaccinaties efficiënter te coördineren.

Voor een uitgebreide verslaglegging over het RVP verwijzen we naar de RVP-rapportages per gemeente.

4. Zorg voor vluchtelingen

In 2024 is op 17 locaties JGZ uitgevoerd in het kader van de Publieke Gezondheidheidszorg Asielzoekers (PGA). Het gaat om reguliere verblijfslocaties, maar ook om crisis- en noodopvang plus locaties waar alleen minderjarige alleenstaande asielzoekers worden opgevangen.
Vooral de zorg op nood- en crisislocaties brengt een logistieke uitdaging met zich mee om hier tijdig alle kinderen van de juiste zorg te voorzien. In 2024 hebben alle locaties een locatieverantwoordelijke JGZ-medewerker toegewezen gekregen. Dit maakt het eenvoudiger, met kortere lijntjes, om zaken op de locatie te regelen. In totaal zijn

er ruim 3100 contactmomenten uitgevoerd door een jeugdverpleegkundige of een jeugdarts. Hiervan waren er ruim 230 verpleegkundige intakes en 200 medische onderzoeken.

5. Doorontwikkeling afdeling JGZ:

De afdeling JGZ is de afgelopen jaren sterk gegroeid, maar de financiële middelen zijn niet in hetzelfde tempo meegegroeid. Er is in het verleden voor gekozen de JGZ minimaal in te richten. We ervaren nu echter een complexere zorgvraag, een vastlopende zorgketen (waardoor wij jeugdigen langer monitoren) en krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast was het ziekteverzuim ook in 2024 binnen de organisatie erg hoog. Hierdoor hadden we onvoldoende mensen en middelen om de dienstverlening op het gewenste niveau te blijven uitvoeren. Dit heeft ertoe geleid dat het zittende personeel zwaar belast werd en niet alle spreekuren en contactmomenten konden doorgaan. Hierover zijn gemeenten rond de zomer geïnformeerd. Om toekomstbestendig te worden is een herinrichting noodzakelijk. Door het versterken van onze structuur – met onder meer een duidelijke splitsing in productgroepen en een betere verdeling van taken – willen we de kwaliteit van onze dienstverlening verbeteren, medewerkers ondersteunen en de werkdruk verlagen. Hiermee bouwen we aan een organisatie die beter is toegerust om de jeugdgezondheidszorg op gewenst niveau te blijven leveren. In 2024 hebben we de voorbereidingen hiervoor gedaan, in 2025 volgt de implementatie.

Doelenboom JGZ

Wat wilden we bereiken		**Wat hebben we bereikt?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel?	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
Veilig en gezond opgroeien van alle kinderen en jongeren in Gelderland-Midden.	Uitvoeren basispakket JGZ.	- Grotendeels uitgevoerd. - Flexibel aanbod, conform LPK.	- Creëren van een gezonde en veilige basis voor alle jeugdigen. - Verkleinen van gezondheidsverschillen. - Gelijkwaardige kansen in de maatschappij voor alle kinderen en jongeren. - Ondersteuning van ouders bij opvoed- en opgroeivragen en het normaliseren van opvoed- en opgroeiproblematiek.
	Aanbieden van extra zorg voor kinderen en jongeren met extra zorgbehoeften.	- Is niet geheel uitgevoerd. Door personeelstekort en hoog ziekteverzuim is de zorg op een aantal scholen afgeschaald.	
Proactief inspelen op behoeften van gemeenten, ouders en jongeren op het gebied van jeugdgezondheidszorg.	Uitvoeren lokaal aanbod JGZ.	- Zo goed mogelijk uitgevoerd: niet in alle gemeenten hebben we de ingekochte producten uit lokaal aanbod kunnen realiseren zoals begroot. Flexibel zorgaanbod, conform LPK.	
Optimale start voor alle kinderen.	Aanbieden van zorg op maat in eerste 1.000 dagen van het kind.	- Doorontwikkeling Kansrijke Start/ lokale coalities in alle gemeenten; inzet van interventies daar waar nodig.	
Bevorderen gezondheid van 'nieuwkomers' in onze gemeenten.	Uitvoeren Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA).	- Is uitgevoerd: In 73% van de situaties hebben we een volledige intake uitgevoerd (medisch onderzoek en verpleegkundige intake). Ten opzichte van andere GGD-en is dit gemiddeld.	
Optimale vaccinatiegraad van kinderen en jongeren.	Minimaal 95% van kinderen en jongeren (WHO-norm) is gevaccineerd conform RVP.	- Vaccinatieprogramma is uitgevoerd. - Vaccinatiegraad is in sommige gemeenten echter gedaald, en ligt regionaal onder de WHO-norm. Dit is een van de speerpunten voor 2025.	Voorkomen van betreffende infectieziekten op individueel en populatieniveau.
Behouden en verstevigen van de unieke kennispositie	Informeren en adviseren van gemeenten over gezondheidsbeleid.	- Conform afspraken uitgevoerd.	Input leveren voor gemeentelijke beleidsontwikkeling.

Wat wilden we bereiken		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel?	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
op het gebied van jeugdgezondheid.			
Sluitend aanbod van preventieve en gespecialiseerde zorg.	Samenwerking in sociaal domein versterken.	- Deels uitgevoerd, deels afgeschaald ten gevolge van hoog ziekteverzuim en tekort aan personeel.	• Optimaal aanbod van zorg voor alle kinderen en jongeren. • Voorkomen van versnippering van aanbod.

1.3.4 Monitoring & Advies

Algemeen

Team Onderzoek, informatie en advies (OIA) heeft een GGD-breed takenpakket. OIA speelt -nadrukkelijk in samenspraak en samenwerking met andere teams en afdelingen binnen de GGD- een rol in het bevorderen, beschermen en bewaken van de gezondheid van alle inwoners in Gelderland-Midden. OIA heeft een brede blik op publieke gezondheid en adviseert gemeenten over waar en hoe inzet van gezondheid het meest nodig is. Daarmee speelt OIA een rol in het verkleinen van gezondheidsverschillen en het bevorderen van kansengelijkheid. Dit doet OIA vanuit drie taakgebieden:
Monitoringsrol: zicht op de gemeente, wijk en kwetsbare groepen
Adviesrol: betrouwbare gespreks- en sparringpartner voor gemeenten
Gezondheidsbevordering: passende en effectieve interventies

Monitoringsrol: zicht op de gemeente, wijk en kwetsbare groepen

Gezondheidsmonitors: OIA monitort de gezondheid van de inwoners van de gemeenten met de gezondheidsmonitors. De wettelijke basis voor monitoring ligt in de Wet publieke gezondheid (Wpg). Gemeenten hebben de taak om (gezondheids)beleid op te stellen, uit te voeren en te evalueren. Het gaat om beleid en interventies die bijdragen aan de gezondheid, leefstijl en welzijn van inwoners. Om adequate keuzes te kunnen maken, is inzicht in de situatie nodig. OIA ondersteunt gemeenten bij het maken van informatie gestuurde keuzes. Hierdoor worden onderbouwd (beter) passende en effectievere interventies gekozen.
In 2024 heeft de dataverzameling van Volwassenen en Ouderen plaatsgevonden en zijn de rapportages van de gezondheidsmonitor Jeugd beschikbaar gekomen en besproken met de gemeenten.

Extra gezondheidsmonitors: gezondheidsonderzoek bij rampen (GOR). Vanuit het ministerie van VWS zijn tijdelijk extra gelden beschikbaar gesteld voor gezondheidsonderzoek bij rampen om de gevolgen van de coronacrisis langdurig in kaart brengen. In totaal worden vijf extra gezondheidsmonitors uitgevoerd, naast de reguliere

gezondheidsmonitors. In 2024 heeft de dataverzameling van de gezondheidsmonitor Jongvolwassenen plaatsgevonden.
We hebben ook voor gemeenten beschikbare data verder ontsloten door de website Gelderland-Midden in cijfers door te ontwikkelen en aan te vullen door het toevoegen van een GALA-tegel en cijfers overgewicht onder 3-jarigen.

Adviesrol: betrouwbare gespreks- en sparringpartner (versterking kennis- en adviesrol)
In het Gezond en Actief Leven Akkoord staat een programma dat zich richt op het versterken van de kennis- en adviesfunctie van de GGD. In de bijbehorende SPUK-regeling zijn hiervoor middelen opgenomen voor de GGD. In 2024 hebben we hier op de volgende wijze invulling aan gegeven:
In 2024 hebben de adviseurs publieke gezondheid hun rol verder kunnen uitbouwen. Het doel is om gemeenten beter passende en gerichte adviezen te geven, de dialoog aan te gaan en sparringpartner te zijn. Dat doen we op basis van de lokale gezondheidsinformatie van gemeenten en kennis over de gemeentelijke situatie en context.
Ter versterking van het netwerk, de kennis over publieke gezondheid en het leren kennen van elkaar zijn twee inhoudelijke sessies voor de ambtenaren Publieke Gezondheid georganiseerd.

Gezondheidsbevordering: passende en effectieve interventies
In 2024 is samen met de gemeenten invulling gegeven aan hoe gezondheidsbevordering er vanaf 2025 uit komt te zien.

In 2024 hebben we de volgende werkzaamheden uitgevoerd met behulp van andere financiele middelen dan de inwonerbijdrage:
Publieke Gezondheid Asielzoekers (PGA). In 2024 hebben de gezondheidsvoorlichters 329 voorlichtingen verzorgd voor asielzoekers.
Nu Niet Zwanger (NNZ). Dertien van de vijftien gemeenten werken met het programma NNZ.
Gezonde School aanpak (GSa) en Jong Leren Eten. In schooljaar 2024-2025 hebben 124 schoollocaties een stimuleringsregeling van deze programma's aangevraagd, 47 locaties met een toegekende regeling van Gezonde School zijn ondersteund met de Gezonde School aanpak. In opdracht van gemeente Ede zijn Edese scholen actief benaderd, gestimuleerd en begeleid om met de Gezonde School aanpak te werken en zijn met 33 scholen gesprekken gevoerd.
Programma Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO), een programma gericht op het gelukkiger en gezonder op laten groeien van jongeren en te voorkomen dat zij alcohol of drugs gebruiken of roken. De gemeenten Ede, Barneveld en Nijkerk nemen deel aan het programma.
Rookvrij. Alle gemeenten werken aan een Rookvrije generatie. Twee wijken (in Ede en Arnhem) zijn aan de slag met het programma 'Een rookvrij leven voor iedereen'.
Gezondheidsmakelaar. In twee gemeenten (Ede en Arnhem) is in 2024 een gezondheidsmakelaar werkzaam.
IZA/GALA:

- In 2024 zijn we op verschillende manieren aangehaakt bij de IZA/GALA ontwikkelingen in de beide subregio's Centraal Gelderland en Gelderse Vallei. In beide regio's hebben we een adviserende rol richting de gemeenten, leveren we een bijdrage aan de regionale preventie infrastructuur, de coordinatie van de uitvoering van de regioplannen; in het bijzonder de regionale coördinatie van de ketenaanpakken en de monitoring.
- In 2024 hebben we subsidie gekregen om een extra impuls te kunnen geven aan het versterken van de regionale preventie infrastructuur.
- Mentale gezondheid. In 2024 hebben we subsidie gekregen om in 2025 welzijn en welbevinden extra onder de aandacht te brengen bij scholen (in het bijzonder bij scholen met een kwetsbare leerling populatie).
- Gezond gewicht voor jeugdigen. In 2024 is de tijdelijke opdracht om verder te werken aan een ketenaanpak voor gezond gewicht voor jeugdigen afgerond. In 2024 zijn we uitgenodigd om een vervolgsubsidie aan te vragen voor het verder uitbouwen van de integrale aanpak in de regio.

Doelenboom OIA

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2024**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken van de publieke gezondheid ten behoeve van regionaal en lokaal gezondheidsbeleid.	Monitoren van de gezondheid van de inwoners van Gelderland-Midden door Gezondheidsmonitors, panelonderzoeken, verdiepende analyses etc. die gezamenlijk bijdragen aan het inzicht in de gezondheidstoestand van de inwoners van onze gemeenten zodat gemeenten hun lokaal (gezondheids)beleid hiermee kunnen ontwikkelen, onderbouwen en evalueren.	Mensen bevraagd t.b.v. de gezondheidsmonitors - Jongvolwassenenmonitor - Volwassenen en ouderen monitor. Opgeleverde rapportages - Jeugdmonitor: 15 gemeentelijke rapportages en tabellenboeken; 15 schoolrapportages en een landelijk kwalitatief onderzoek aanvullend aan de kwantitatieve rapportage - Jongvolwassenenmonitor: 14 gemeentelijke rapportages - Rapportages Rijksvaccinatieprogramma - Factsheets panelonderzoeken: Vallen en het voorkomen van vallen en Versterken sociale basis. Doorontwikkeling GGDGMincijfers (dashboard): GALA tegel en overgewicht bij 3-jarigen toegevoegd.	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid van inwoners van Gelderland-Midden en bijdragen aan goed onderbouwde gezondheidsbeleidsbesluiten van gemeenten.
Het met behulp van de monitorresultaten adviseren over regionaal en lokaal gezondheidsbeleid. Health in all policies.	Integraal gezondheidsbeleid stimuleren.	- Alle gemeenten hebben een uitnodiging ontvangen om over de resultaten van de Jeugd in gesprek te gaan en samen te duiden naar de lokale context. - Adviseren van gemeenten rondom IZA en GALA.	Meer samenwerking tussen gemeenten en tussen domeinen op het terrein van gezondheid.
	Kennis delen en inspireren.	- Kenniscafés Versterken sociale basis en Vallen en het voorkomen van vallen - Twee PG-sessies voor gemeenten.	Door het delen van kennis en goede voorbeelden en door het bij elkaar brengen van mensen bijdragen aan meer samenwerking.
Het bevorderen van de publieke gezondheid in Gelderland-Midden en het hierover adviseren.	Uitvoeren gezondheidsbevordering Publieke Gezondheid Asielzoekers.	- Voorlichtingen geven aan asielzoekers opvanglocaties en statushouders/ nieuwkomers/ Oekraïners	Bijdragen aan betere gezondheidsvaardigheden en daarmee een betere gezondheid van asielzoekers.
	Bijdragen aan lokale en regionale netwerken rond leefstijl en preventie.	- Bijdrage aan de regionale preventie infrastructuur, de coördinatie van de uitvoering van de regioplannen en de monitoring. - Rookvrije generatie in 15 gemeenten. - Rookvrij leven voor iedereen in 2 gemeenten. - NNZ in 13 gemeenten. - Gezondheidsmakelaar in Arnhem (tot sept. 2025) en Ede (tot sept. 2024).	Meer en betere samenwerking op het terrein van preventie met diverse organisaties uit zorg, onderwijs en met gemeenten.
	Scholen adviseren en ondersteunen bij Gezonde School.	- Schoollocaties ondersteund met Gezonde School.	Kinderen en jongeren zo jong mogelijk kennis laten maken met een gezonde leefstijl op alle gebieden.
Bewaken en bevorderen van de gezondheid in Gelderland-Midden rondom COVID-19.	Inzicht in de lange termijn impact van de pandemie.	- Betrokken bij diverse onderzoeken om de lange termijn impact in beeld te brengen.	Gemeenten en andere ketenpartners hebben een goed beeld van de lange termijn impact.

Wat heeft het programma GGD in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	3e Gew. Begr. 2024	Realisatie 2024
7.1 Volksgezondheid				
Jeugdgezondheidszorg	20.398	23.041	22.418	22.095
Algemene gezondheidszorg	25.309	9.649	14.598	15.075
Monitoring en Advies	2.508	2.639	3.848	3.810
Lasten	**48.215**	**35.329**	**40.864**	**40.980**
7.1 Volksgezondheid				
Gemeentelijke bijdrage	23.263	27.882	27.933	27.933
Lokaal aanbod	8.303	7.531	9.413	9.620
Rijksbijdragen	15.391	563	4.849	5.266
Overige baten	8.011	6.880	6.606	8.057
Baten	**54.968**	**42.856**	**48.801**	**50.876**
Doorbelasting	-6.817	-7.551	-7.961	-8.019
Resultaat voor bestemming	**-63**	**-25**	**-25**	**1.875**
Mutatie reserves	21	25	25	6
Resultaat na bestemming	**-42**	**0**	**0**	**1.881**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**-42**	**0**	**0**	**1.881**

Het resultaat van het programma GGD bedraagt €1,9m. Dit wordt voor een klein deel (0,35Mio) veroorzaakt door taken die vanuit de inwonerbijdrage gefinancierd worden. Het gaat om taken uit het traject toekomstbestendige GGD (Gezonde Leefomgeving, GGD crisisorganisatie en Gezondheidsbevordering) waarbij vacatures pas lopende het jaar ingevuld zijn waardoor een tijdelijk voordeel is ontstaan. Op GGD-niveau nemen de baten met circa €2,1m toe. Dit wordt veroorzaakt door een kleine toename (€0,2m) van het lokale aanbod (maatwerk- en P x Q producten AGZ), hogere Rijksbijdrage (€0,4m) voor versterking pandemische paraatheid en een toename van de overige baten (€ 1,4m). Dit komt door de toename van de opbrengsten uit maatschappelijke opgaven met tijdelijke financiering van derden (€ 0,3 miljoen), Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA, € 0,4 miljoen), Reizigersvaccinaties (€ 0,3 miljoen), en door aanpassing in de tariefstelling van Forensisch Medische Expertise en Medische Arrestantenzorg (beide Politie, € 0,2 miljoen). Daarnaast zijn nog overige meer inkomsten gerealiseerd van € 0,2 miljoen. De lasten stijgen beperkt mee (€0,1m) omdat voor een deel van extra opbrengsten geen of beperkte extra lasten gemaakt zijn.

Specifiek voor JGZ geldt dat meer dienstverlening geleverd is vanuit de inwonerbijdrage gefinancierde activiteiten. Belangrijkste reden hiervoor is de stagnatie in de zorgketen waardoor JGZ langer betrokken blijft. Conform huidige afspraken wordt dit niet verrekend met gemeenten. De extra dienstverlening is ten koste gegaan van het lokale aanbod waardoor een deel niet uitgevoerd is. Het lokale aanbod wordt terugbetaald aan gemeenten waardoor per saldo een deel van de activiteiten niet gefinancierd is. De GGD gaat met gemeenten in gesprek over een werkwijze waarbij de financiering beter aansluit bij de uitgevoerde werkzaamheden.

Daarnaast hebben we bij een aantal taken (niet gefinancierd uit inwonerbijdrage') een toename gezien ten opzichte van de begroting, vaak omdat deze P x Q gefinancierd zijn. Dit speelt onder andere bij Forensische Geneeskunde, Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers, Versterking Pandemische Paraatheid, Corona en OGGZ. Een deel van die extra werkzaamheden is (tijdelijk) opgevangen met extra inzet van bestaande formatie waardoor de kosten minder hard zijn gestegen dan de opbrengsten.

Het overige resultaat van het programma GGD komt met name voort uit de inzet op maatschappelijke opgaven die tijdelijk gefinancierd worden of een fluctuerend karakter kennen. Dit geldt voor projecten en werkzaamheden vanuit IZA/GALA, Kansrijke Start, ASG/Prep en Reizigers & vaccinaties. De GGD brengt hier bij partijen een

marktconform tarief, conform vastgestelde tarievenlijst VGGM, in rekening . Daarbij aangevuld dat dit marktconforme tarief in balans is met de toegankelijkheid van de betreffende dienstverlening aangezien VGGM een publieke organisatie is. De extra opbrengsten in 2024 zijn fors hoger dan begroot waardoor het effect op het resultaat significant is. Deze financieringsconstructen kennen ook risico's omdat inkomsten van jaar tot jaar kunnen fluctueren. Dit 'sociaal ondernemerschap' vraagt feitelijk ook om een andere kijk op risicobeheersing om fluctuatie in vraag en aanbod in volgende jaren te kunnen opvangen. Dit risico is nader uitgewerkt in paragraaf 2.1 (weerstandsvermogen en risico's) en daarmee onderdeel van het weerstandsvermogen.

De teams TBC en Toezicht WMO kennen een negatief resultaat, als gevolg van respectievelijk een toename van werkzaamheden en een structureel onjuiste toepassing van de wijze van inbedding en financiering van de taak toezicht WMO. N.b. voor TBC is de inwonerbijdrage vanaf 2025 verhoogd in het kader van Toekomstbestendige GGD en zou daarmee komende jaren kostendekkend moeten zijn.

1.4 Programma Ambulancezorg

Ambulancezorg Gelderland-Midden (AGM) voorziet alle mensen in Gelderland-Midden met een acute hulpvraag van hoogwaardige ambulancezorg. Dit doen wij vanuit onze meldkamer, onze rijdende dienst en samen met alle andere professionals binnen onze organisatie.

1.4.1 Mobiele Zorg

Beschikbaarheid
In 2024 heeft Ambulancezorg Gelderland-Midden (AGM) het aantal diensten (hoe veel ambulances op de weg rijden) voor de regio uitgebreid. Deze uitbreiding is afgesproken met onze zorgverzekeraars. Hiermee komen we tegemoet aan de kaders in het Landelijk Referentiekader Spreiding en Beschikbaarheid. Om de dienstenuitbreiding mogelijk te maken werven, selecteren en leiden we nieuwe ambulancezorgprofessionals op.

Productie en prestatiecijfers
In 2024 zijn er meer ritten gereden ten opzichte van 2023. In 2024 hebben we 51.052 ritten gereden. Dat is een optelling van spoedeisende en niet-spoedeisende ritten. De landelijke norm is dat 95% van de spoedeisende ritten onder de 15 minuten bij de patiënt is. De tendens van de afgelopen jaren bij alle ambulancezorg organisaties is dat daarin een (licht) dalende of gelijkblijvende lijn is te zien. Onze prestatiecijfers op die 15 minuten norm lopen de afgelopen jaren terug. In 2024 waren wij in 85% van de gevallen binnen de 15 minuten nadat onze meldkamer de telefoon aannam bij de patiënt.

De terugloop in prestatie is aanleiding geweest om een onderzoek te starten, zodat we effectieve verbetermaatregelen kunnen nemen om onze prestatie op de 15 minuten norm te verbeteren. De sturing op onze prestaties doen we zo veel als mogelijk data- en informatie gedreven. Digitalisering, verbeterde registraties, doorontwikkeling op de bedrijfsvoering en compliance-regels zorgen ervoor dat AGM, net als andere organisaties extra aandacht besteedt aan een verbetering van haar stuurinformatie.

Wijziging Ambulanceposten
<u>Dieren</u>
Na het sluiten van de oude post, zagen we onze aanrijtijden in dit gebied oplopen. Hierop hebben we actie ondernomen door in 2024 een nieuwe (tijdelijke) post in Dieren te openen. Deze post maakt gebruik van de faciliteiten van de brandweerlocatie in Dieren. Deze locatie zorgt voor een betere dekking van ons gebied.

<u>Ede en het westelijk gebied van de regio</u>
De brandweerpost in Ede moet op termijn verhuizen. Dit betekent dat voor AGM ook een andere locatie gevonden moet worden, die de dekking van dit gebied ten goede komt. Het is weerbarstig gebleken een toekomstbestendige locatie te verwerven. De hoge grondprijs, in combinatie met de grote woningbouwopgave en schaarste van geschikte locaties speelt hierbij een belangrijke rol. AGM zoekt met de gemeente naar geschikte locaties.

Nieuwe urgentieclassificatie

Om een betere inschatting te maken met welke urgentie een ambulance bij een patiënt moet zijn, heeft de ambulancesector een verbeterde urgentie-indeling geïmplementeerd. In 2024 is de ambulancesector gestart met de invoering. Ook binnen AGM passen we sinds 2024 een aantal van deze nieuwe urgentieclassificaties toe. De uitbreiding van het aantal urgenties is gedaan op medisch-logische gronden. Er is van drie naar zeven urgenties uitgebreid. De urgenties A0 (hoogste spoed) en B (planbare ambulancezorg) zijn in onze regio volledig geïmplementeerd, de C-urgenties (verwijzing en zelfzorgadvies) implementeren we in 2025. De urgenties A1 en A2 zijn niet veranderd.

Zorgdifferentiatie

AGM biedt verschillende vormen van ambulancezorg. Hierbij gaat het om hoog complexe ambulancezorg, midden complexe ambulancezorg en rapid responders[2]. De meldkamer bepaalt welke zorg wordt ingezet. Bij de allerhoogste spoed (zoals bij een adem- of circulatiestilstand) alarmeert zij ook andere hulpverleners, zodat de hulpverlening zo snel mogelijk wordt opgestart. Een groot deel van de zorgvragen kunnen we goed ter plaatse behandelen. De patiënt hoeft dan niet naar het ziekenhuis. Daarbij is niet de snelheid, maar de kwaliteit van zorg die we de patiënt bieden van doorslaggevend belang. Sinds januari 2024 voert AGM een pilot uit met Physician Assistants (PA)[3] als mogelijke nieuwe vorm van zorginzet. Tijdens deze pilot is geconcludeerd dat ook PA's zorg leveren die toegankelijk, van goede kwaliteit en veilig is. AGM gaat daarom verder met het voorbereiden van de invoering van PA-zorgverlening.

Ambulancezorg na een mobiel zorgconsult

Een inzet van een ambulance eindigt in toenemende mate in een mobiel zorgconsult (zorg ter plaatse), in plaats van vervoer naar het ziekenhuis. Wij geven de patiënt dan zelf medische hulp, instructie, advies en soms een doorverwijzing. De patiënt hoeft dan niet door ons naar het ziekenhuis gebracht te worden. Soms moet een ambulance toch terugkomen nadat een patiënt is thuisgelaten. AGM heeft onderzocht wat de reden is dat de ambulance een tweede keer binnen drie dagen bij dezelfde patiënt terugkomt. We vinden het belangrijk dit te weten om ervan te leren en onze zorgverlening te verbeteren. In bijna de helft van de gevallen gaat het om een ziekte waarbij we sowieso vaker ter plaatse komen (bv. bij COPD). Over het onderzoek en de resultaten heeft AGM landelijk en internationaal gepubliceerd.

Doelenboom mobiele zorg

Nota Goede ambulance zorg/ Jaarplan Ambulance zorg NL	Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogde effect?
	Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties 2024	Maatschappelijke effect
Bereikbare en beschikbare zorg	Ambulancezorg is 24/7 beschikbaar voor alle inwoners in de regio.	De patiënt voorzien van tijdige ambulancezorg.	AGM heeft in 2024 het aantal diensten uitgebreid.	Beschikbaarheid van de juiste zorg op het juiste moment.
Bereikbare en beschikbare zorg	De juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener.	De patiënt met een acute zorgvraag wendt zich tot het regionale loket voor de acute zorg.	In 2024 hebben de ROAZ-regio's voorbereidingen getroffen voor het operationaliseren en implementeren van zorgcoördinatie. AGM levert een actieve bijdrage aan dit traject. Vanuit de meldkamer ambulancezorg wordt nauw samengewerkt met	Beschikbaarheid van de juiste zorg op het juiste moment.

[2] De Rapid Responder is een klein ambulancevoertuig, waarin een ambulanceverpleegkundige alleen rijdt. De Rapid Responder biedt dezelfde hulp als een gewone ambulance. Het enige dat een Rapid Responder niet kan, is een patiënt naar het ziekenhuis vervoeren.

[3] Physician Assistent (PA): de PA heeft meer medische bevoegdheden dan een ambulanceverpleegkundige. De PA verricht ter plaatse medische zorg en geeft aan wat de best passende (vervolg)zorg is (bijvoorbeeld een verwijzing naar een huisarts of andere zorgverlener).

Nota Goede ambulance zorg/ Jaarplan Ambulance zorg NL	Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogde effect?
	Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties 2024	Maatschappelijke effect
			huisartsen(posten), thuiszorg en geestelijke gezondheidszorg.	
Patiënt centraal	De patiënt weet waar de ambulancezorg voor staat.	Potentiële patiënten richten zich met de juiste zorgvraag tot de ambulancezorg	AGM ziet een toename van het aantal mobiele zorgconsulten (zorgafhandeling ter plaatse). Niet al deze zorgvragen horen bij de ambulancezorg thuis. Door de patiënt de juiste (vervolg) informatie te verstrekken stuurt AGM op de juiste spreiding van acute zorg.	Geen onrechtmatig gebruik van acute zorg. Juiste toewijzing van (acute) zorg.
Veiligheid.	Veilige zorgverlening.	Leveren van zorg in een veilige werkomgeving.	Onderzoek naar her consulten bij mobiele zorg.	Veiligheid patiënt en ambulanceprofessional is optimaal gewaarborgd.
Professionaliteit en professionele standaard.	Leveren van goede ambulancezorg.	AGM houdt zich aan landelijke richtlijnen en wetgeving voor goede ambulancezorg en scoort voldoende tot goed op de kwaliteitssignalen van het kwaliteitskader ambulancezorg.	Alle ambulancezorgprofessionals voldoen aan de eisen die aan hun gesteld worden op het gebied van bekwaam en bevoegdheid.	De patiënt ontvangt hoge kwaliteit van zorg.
Professionaliteit en professionele standaard/ samenwerken.	Verantwoorde ambulancezorg bij rampenbestrijding en crisisbeheersing.	Werken volgens grootschalige geneeskundige hulpverlening (GGB).	Jaarlijks neemt AGM deel aan de multi-realistische oefening van de veiligheidsregio. Daarmee bereidt AGM zich voor op opschalings-scenario's.	Voorbereiding op GGB.
Samenwerken	Meerwaarde voor de keten van acute zorg door kennisdeling en samenwerking met partners binnen de sector.	Knelpunten in acute zorg en dienstverlening zoveel mogelijk voorkomen.	AGM heeft samen met de huisartsenposten gewerkt aan herziende samenwerkingsafspraken. Het convenant ligt ter beoordeling voor bij de HAP's.	Doelmatige, goed afgestemde keten van diensten op het gebied van acute en opgeschaalde gezondheidszorg.

1.4.2 Meldkamer en zorgcoördinatie

Situatie Meldkamer Ambulancezorg

In 2023 (maar ook daarvoor) is de uitstroom van personeel vanwege de verhuizing van de meldkamer naar Apeldoorn groter geweest dan normaal. In 2023 en 2024 is extra geïnvesteerd in werving, selectie en opleiding van nieuwe collega's. Dit zorgde voor meer instroom van nieuwe collega's. De uitstroom van collega's is in 2024 beperkt gebleven. Het 'op formatie komen' is onderdeel van onze meerjarenplanning.

In 2024 is gewerkt volgens een nieuw werkproces. Zo wordt een gedeelte van de werkprocessen vanuit de meldkamer in Apeldoorn uitgevoerd en een gedeelte vanuit Arnhem. De beoogde verbetering in het ambulancezorgproces is hierbij uitgebleven. Daarnaast leert de ervaring dat de meldkamercentralisten het splitsen van de werkprocessen als ongewenst ervaren, daarin zien we ook een toegenomen belasting van de centralisten. Om de meldkamer robuust en toekomstbestendig in te richten is in 2024 gestart met een onderzoek hoe hier het beste uitvoering aan gegeven kan worden. Bij deze heroriëntatie wordt niet alleen naar het werkproces gekeken, maar

ook naar de locatie. Vanuit een eerste verkenning is de voorkeur uitgesproken om de processen samen te brengen in Apeldoorn. In 2025 verwachten we hier meer duidelijkheid over.

Duurzame inzetbaarheid van medewerkers
In 2024 heeft AGM, in samenwerking met Gelderland-Zuid, een project uitgevoerd om de duurzame inzetbaarheid van MKA-centralisten te verbeteren. Hiermee is gestart naar aanleiding van signalen dat de duurzame inzetbaarheid en het werkplezier van centralisten onder druk staat. Na een grondige probleemanalyse is een advies opgesteld met acties om MKA-centralisten duurzaam inzetbaar te maken en te houden. Dit is belangrijk omdat we huidige en nieuwe collega's in goede gezondheid aan ons willen blijven binden. In 2025 start AGM met het uitvoeren van de acties.

Planmodule ambulancezorg
De meldkamer heeft in 2024 nieuwe ondersteunende software geïmplementeerd. De software helpt bij het effectief en efficiënt inplannen van planbare ambulancezorg. De applicatie maakt het mogelijk dat ketenpartners via een digitaal portaal planbare ambulancezorg aanvragen. Dit reduceert het telefonisch contact. Dit scheelt naar verwachting tijd voor de zorgverleners en het zorgt voor minder werkdruk binnen de meldkamer. Dit zorgt ook voor een completere informatievoorziening voor zowel de meldkamer, als de rijdienst, zeker wanneer zorginstellingen in de toekomst zelf digitaal een aanvraag tot vervoer bij ons doen. In 2025 wordt aan de implementatie een vervolg gegeven en worden partijen die planbare ambulancezorg aanvragen actief betrokken bij dit proces.

Samenwerking Oost-5
Binnen de meldkamer werken we samen met andere regio's van Oost-Nederland (Oost-5): Gelderland-Zuid, Noord- en Oost-Gelderland, Twente en IJsselland. Waar 2023 in het teken stond van de migratie van de MKA en elkaar leren kennen, heeft directie, management en teamleiding in 2024 de samenwerking geïntensiveerd. Samen hebben zij een traject doorlopen dat meer inzicht heeft gegeven in elkaars regionale beleid, bedrijfsvoering en visie. Samen met zorgverzekeraars is het inkoopproces 2025 voor de meldkamerzorg voorbereid. We gaan door met het intensiveren van de samenwerking.

Zorgcoördinatie
Goede resultaten uit een pilot zorgcoördinatie heeft AGM in 2024 bestendigd: het betreft het digitaal uitwisselen van triageberichten tussen de meldkamer en de huisartenspoedpost. Het Regionaal Overleg Acute Zorg (ROAZ) heeft opdracht gekregen om de implementatie van (virtuele) zorgcoördinatie verder te begeleiden. Daar blijven wij bij aansluiten.

Doelenboom Meldkamer en Zorgcoördinatie

Nota Goede ambulancezorg/Jaarplan Ambulancezorg NL	Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt?		Wat is het beoogde effect ?
	Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties 2024	maatschappelijk effect
Bereikbare en beschikbare zorg	Ambulancezorg is 24/7 beschikbaar voor alle inwoners in de regio Gelderland-Midden.	De patiënt voorzien van tijdige ambulancezorg.	Er is hard gewerkt om de formatie van de meldkamer beter op orde te krijgen. Daar zijn goede stappen in gezet en de vaste formatie van het team is verder toegenomen. Een goede formatie en het kunnen invullen van benodigde diensten (en deze op termijn ook uitbreiden) draagt	De meldkamer ambulancezorg is bereikbaar en beschikbaar om zorgvragen te ontvangen en verwerken. Hierdoor werken we aan de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener.

Nota Goede ambulance-zorg/Jaar-plan Ambu-lancezorg NL	Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt?		Wat is het beoogde effect ?
	Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties 2024	maatschappelijk ef-fect
			bij aan betere be-reikbaarheid van de meldkamer. In 2024 hebben we op ge-zette tijden uitge-breid met een tus-sendienst.	
Bereikbare en beschik-bare zorg	De juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorg-verlener.	Een inwoner met zorgvraag wordt door de best pas-sende zorgverlener geholpen. Ook als de inwoner een 'verkeerde' toegang tot de zorg kiest.	Er is ingespannen om structurele overleggen tussen ketenpartners weer in te richten. De meldkamer werkt veelvuldig samen met de huisartsen-spoedpost en een goede relatie en werkafspraken zijn dan van belang. We zetten de samen-werking met de acute nachtzorg (thuiszorg) voort. We participeren ac-tief in beleidsont-wikkeling zorgcoör-dinatie.	Ongeacht de zorg-vraag of zorgingang van een patiënt, wordt de patiënt geholpen door de juiste zorgverlener.
Patiënt cen-traal	De patiënt weet waar ambulancezorg voor staat.	Potentiële patiën-ten weten wanneer zij zich met een zorgvraag tot ambu-lancezorg moeten richten	De vraag naar acute zorg neemt toe, het is belangrijk om het mogelijk te maken de juiste zorg toe te wijzen. Met keten-partners maken we daar passende af-spraken over.	De zorgverlening is patiëntgericht en met maatwerk afge-stemd.

Wat heeft het programma Ambulancezorg in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	3e Gew. Begr. 2024	Realisatie 2024
7.1 Volksgezondheid				
Meldkamer en Zorgcoördinatie	4.516	2.542	3.027	3.322
Mobiele zorg	24.967	28.864	27.571	28.970
Lasten	**29.483**	**31.406**	**30.598**	**32.292**
7.1 Volksgezondheid				
Rijksbijdragen	205	215	76	76
Zorgverzekeraars	27.941	28.919	31.498	31.454
Overige baten	4.378	4.473	1.933	3.561
Baten	**32.524**	**33.606**	**33.507**	**35.091**
Doorbelasting	-2.018	-2.200	-2.909	-2.888
Resultaat voor bestemming	**1.023**	**0**	**0**	**-89**
Mutatie reserves	-1.023	0	0	89
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**

Het resultaat van het programma Ambulancezorg voor resultaatbestemming bedraagt € 0,1 miljoen nadelig en wordt overeenkomstig wet- en regelgeving onttrokken aan de reserve aanvaardbare kosten. Dit resultaat bestaat uit een negatief resultaat bij de meldkamer van € 0,2 miljoen met name door inzet van externe inhuur en een positief resultaat van € 0,1 miljoen bij mobiele zorg.

De totale lasten zijn € 1,7 miljoen hoger dan begroot. Dit zijn hogere personeelslasten voor € 2,1 miljoen. Dit is veroorzaakt door niet ingevulde personeelsformatie wat heeft geleid tot extra externe inhuur kosten (€ 0,9 miljoen na vacatureruimte) en uitbetalingen van niet opgenomen vakantiedagen (€ 0,2 miljoen). Daarnaast zijn de kosten hoger door deelname aan de FLO-regeling (€ 1,0 miljoen) welke grotendeels worden gecompenseerd door de declaratie bij VWS. De hogere personeelslasten worden gecompenseerd door lagere huisvestingslasten (€ 0,1 miljoen) en lagere kapitaallasten door uitgestelde investeringen (€ 0,3 miljoen).

De baten zijn € 1,6 miljoen hoger dan verwacht en volledig gerealiseerd vanuit de overige baten. Dit zijn de meer opbrengsten vanuit de FLO (€ 0,9 miljoen), vergoedingen vanuit samenwerkingsafspraken (€ 0,6 miljoen) en de verkoop van bedrijfsmiddelen (€ 0,1 miljoen).

1.5 Programma Bedrijfsvoering

Algemeen

Het programma bedrijfsvoering ondersteunt het primaire proces van de afdelingen in het bedrijfsvoeren. Dit gebeurt zowel vanuit kaderstellende, controlerende, uitvoerende als service verlenende rollen op gebied van Control, Juridische zaken, Kwaliteit, Informatiebeveiliging, Privacy, Inkoop, Financiën, Informatievoorziening, ICT, HRM, Facilitair en Communicatie. We werken vanuit diverse wet- en regelgeving op het gebied van bijvoorbeeld financiën, arbo, kwaliteit, informatiebeveiliging, arbeidsvoorwaarden, privacy en de aanbestedingswet.

In 2024 is uitvoering gegeven aan het meerjarenprogramma *Samen. Beter. Bedrijfsvoeren*. om het bedrijfsvoeren binnen VGGM te versterken. Daarnaast is invulling gegeven aan diverse beleidsontwikkelingen onder andere als gevolg van veranderende wet- en regelgeving. Denk hierbij bijvoorbeeld aan wetgeving op gebied van informatieveiligheid.

Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.
Binnen VGGM bestaat de noodzaak om op korte termijn ondersteuning op het bedrijfsvoeren en de onderlinge samenwerking in de organisatie te versterken en verbeteren. Dit is een belangrijke conclusie uit KPMG-onderzoek (2023). Het gaat om een behoorlijke inhaal- en verbeterslag: investering is nodig in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken om toekomstige risico's het hoofd te bieden. Dit sluit ook aan bij de resultaten van de Benchmark van Berenschot op de personele overhead uit 2021. Daarom heeft VGGM in 2023 het meerjarenprogramma *Samen. Beter. Bedrijfsvoeren. (SBB)* ingericht. Met behulp van KPMG en in afstemming met de bestuurlijke begeleidingscommissie is een programmaplan opgesteld. Binnen het programma worden vijf deelprojecten onderscheiden:

- Management & Organisatie
- Data & Systemen
- Mensen & Cultuur
- Processen & Procedures
- ViA (VGGM-implementatie AFAS)

Resultaten van het programma zijn onder andere verbetering van de planning & control cyclus en het interne toezicht. Daarnaast het vergroten van de capaciteit van Informatievoorziening & ICT met als doel om de informatievoorziening te verbeteren, risico's rond cybercrime te mitigeren en het verbeteren van de bronregistratie voor het primaire proces. Met het bestuur is het ambitieniveau bepaald waarbij we gedurende de looptijd van het programma ontwikkelen van niveau 1 (incidenteel georganiseerd) naar niveau 3 (gestandaardiseerd georganiseerd). Het versterkingsbudget is volledig uitgenut. Om 2024 financieel sluitend te maken en de voortgang van het programma te borgen is tevens kritisch gekeken naar de inzet van bestaande bedrijfsvoeringbudgetten en formatie. In 2024 zijn de deelprojectgroepen ingericht en zijn de eerste stappen gezet richting niveau 3. De eerste processen zijn ingericht in AFAS (inrichting CRM JGZ, contractbeheer en financiën). Op gebied van compliance zijn belangrijke stappen gezet in het voorkomen van risico's op gebied van rechtmatigheid en informatieveiligheid. Ook is een 0-meting houding en gedrag gehouden onder alle medewerkers. In 2025 wordt verder gewerkt om de risico's op de benoemde sporen van het programma te verminderen en te borgen. Er wordt een impactanalyse gemaakt om inzicht te krijgen in het gevolg van het temporiseren van de versterkingsgelden.

Beleidsontwikkeling
Informatievoorziening en digitale transformatie
De ontwikkeling om informatiesystemen naar de cloud te brengen zetten wij voort. Hiermee voldoen wij aan wet- en regelgeving, verminderen we de beheerslast van het ICT-team en kunnen we bijblijven in de technologische ontwikkelingen. Dit is een continue ontwikkeling die zich ook de komende jaren doorzet.

Landelijk bestaat steeds meer behoefte om data uit te wisselen. Niet alleen met andere veiligheidsregio's, maar ook met ketenpartners. Het verbeteren van datakwaliteit blijft onze focus. In 2024 hebben we gewerkt aan de implementatie van het datawarehouse naar de cloud. Hier bouwen we de komende jaren op verder.

De uitvoering van een aantal ICT infrastructurele projecten zoals de vervanging van de telefooncentrale, Wifi netwerk en het Datacenter zijn of worden enigszins later uitgevoerd dan gepland om moverende redenen (capaciteit, samenhang of aanvullende analyse). Zo is eind 2024 de vervanging van de telefooncentrale gestart na een nieuwe marktverkenning. De investeringen voor en uitvoering van deze projecten lopen door in 2025 waarin realisatie alsnog zal plaatsvinden.

Informatiebeveiliging en privacy
Door de taken van de CISO en de taken van de Functionaris Gegevensbescherming onder te brengen in twee separate functies en uitbreiding van formatie is de noodzakelijk scheiding tussen kaderstelling en uitvoering gecreëerd. In 2024 hebben we verder gebouwd aan visie en beleid en het robuuster maken van onze systemen als het gaat om onze informatiebeveiliging en privacy. We willen risico's terugdringen. De belangrijkste risico's zijn in beeld. Implementatie en betere borging van bestaande maatregelen zijn de volgende stap. Bewustwording bij medewerkers houdt onze continue aandacht.

Informatiebeheer
In 2024 is door VGGM een eerste stap gezet om de traditionele documentaire informatievoorziening (DIV) om te vormen naar een toekomstbestendig informatiebeheer. De huidige situatie is onderzocht en er is een plan van aanpak opgesteld hoe toe te werken naar een pragmatisch informatiebeheer dat past bij de werkomgeving. Met als belangrijkste uitgangspunt wat realiseerbaar en werkbaar is binnen de wettelijke kaders. Een belangrijk besluit hierin is het organiseren van informatiebeheer bij de bron. Dit heeft geleid tot minder ad-hoc werken en meer proces- en procedure gericht werken. Hierdoor is dossiervorming direct uitvoerbaar in het proces waardoor informatiebeheer naar de voorkant verschuift en niet achteraf nog uitgevoerd moet worden. Er wordt gewerkt aan een 'kapstok' voor informatiebeheer met duidelijke principes, kaders en richtlijnen. Aandachtspunt hierbij is organisatie brede samenwerking.

De Wet open overheid (Woo) is in 2023 inwerking getreden. De wet verplicht overheden om ervoor te zorgen dat overheidsinformatie vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De resultaten van de nulmeting die voor de invoering van de Woo in 2023 is uitgevoerd én het onderzoek van de archivaris van het Gelders Archief, hebben geleid tot een breed plan van aanpak voor het duurzaam toegankelijk maken van het informatiebeheer binnen VGGM. In 2024 is verder gewerkt aan het Documentair Structuurplan (DSP): het fundament van het informatiebeheer. Het DSP gaat overzicht bieden van alle aanwezige informatie- en archiefbestanden van VGGM in relatie tot het werk dat wordt gedaan en in relatie tot relevante wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld de Woo, de AVG en de Archiefwet. Daarnaast is een project gestart rondom het beheer van de (meta) data in MS365 om meer grip en inzicht te krijgen op de bestaande informatie.

Rechtmatigheid
Over het verslagjaar 2024 neemt VGGM een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening waarmee VGGM voldoet aan de vernieuwde wetgeving. Het doel is met een redelijke mate van zekerheid vast te stellen dat financiële beheershandelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van wet- en regelgeving en de begroting, waarbij geïdentificeerde verbeterpunten richting de toekomst worden aangepakt. Onderdeel hiervan zijn de uitkomsten van de interne controles om vast te stellen of wet- en regelgeving zijn nageleefd. Dit betekent dat de organisatie zelfstandig vaststelt of wordt voldaan aan het normenkader waarin relevante wet- en regelgeving is opgenomen. In 2024 is de interne controlefunctie verder vormgegeven, zijn verbeterpunten voor het inkoopproces meegenomen bij de ViA implementatie en worden aanbevelingen vanuit de interne rapportage meegenomen in verbetervoorstellen richting verslagjaar 2025 en de toekomst. Hierover is een verdere toelichting gegeven in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Arbeidsmarkt en werkgeverschap
Arbeidsmarktkrapte is een continu aandachtspunt. Met name artsen, verpleegkundigen, brandweerspecialisten, ICT'ers en bedrijfsvoeringspecialisten blijven lastig te werven doelgroepen. Juist voor die functies is het cruciaal om de continuïteit in uitvoering te borgen. Het effect van de krapte op de arbeidsmarkt is dat tijdelijke inhuur van ZZP'ers noodzakelijk was in 2024. Om dit te voorkomen en vacatures tijdig in te vullen, is actief ingezet op arbeidsmarktcommunicatie. De komende jaren is extra aandacht nodig voor een gerichte arbeidsmarktstrategie waarbij ook inclusie en diversiteit wordt meegenomen. Voor het werven van brandweervrijwilligers is in 2024 bijvoorbeeld nadrukkelijk gebruik gemaakt van social media.

De Belastingdienst heeft aangekondigd om per 1 januari 2025 volledig te gaan handhaven op schijnzelfstandigheid. Als werkgever vinden wij het van belang om te voldoen aan het arbeidsrecht en daarmee aan onze verplichting richting werknemers rondom bescherming bij ontslag of ziekte. In de praktijk betekent de handhaving dat zowel de zzp'ers als VGGM moeten zorgen voor een juiste kwalificatie van de arbeidsrelatie om correcties, naheffingen en boetes te voorkomen. Het is het van belang dat er duidelijkheid is over de werkrelatie. Hiervoor is in 2024 een Handreiking ter beoordeling van de arbeidsrelatie vastgesteld. Op basis van deze Handreiking is geïnventariseerd of er contracten zijn die aanpassing behoeven. Daarnaast borgt de handreiking het voorkomen van risico's bij toekomstige inhuur.

In de afgelopen jaren zijn er grotere verschillen ontstaan in het pakket van arbeidsvoorwaarden tussen de CAO VVT en de AVGGM/CAR- (UWO) Veiligheidsregio's. Dit leidde bij JGZ (Jeugdgezondheidszorg) tot onderlinge verschillen in waardering tussen collega's. Het werken met minder verschillende Cao's leidt daarnaast tot minder complexiteit. In 2024 is in goed overleg met bestuur en de OR GGD gekozen om de afbouw van medewerkers

CAO VVT binnen JGZ te versnellen. Medewerkers hebben de mogelijkheid gekregen om met ingang van 1 januari 2025 vrijwillig over te stappen naar de AVGGM/CAR- (UWO) Veiligheidsregio's. Ruim 50 van de 85 medewerkers CAO VVT binnen JGZ heeft daar gebruik van gemaakt. Dit betekent dat de complexiteit nog niet op korte termijn is teruggebracht.

Duurzaamheid
Binnen de organisatie zijn diverse initiatieven die bijdragen aan een duurzame bedrijfsvoering. Van aandacht voor duurzaam voedsel in de kantine tot vervanging verlichting, de aanschaf van elektrische auto’s en aandacht voor gedrag. In 2024 is vanwege capaciteit nog niet ingezet op het inrichten van de CO2 prestatieladder als meetinstrument. In 2024 is de GGD aangesloten bij de Green Deal duurzame zorg.

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties 2024	Maatschappelijk effect
Doelmatige, doeltreffende en verantwoorde organisatie.	Stroomlijnen en digitaliseren registratieve en administratieve processen voor betere en snellere informatievoorziening.	- Ingebruikname verlofsysteem waardoor werk- en verlofuren inzichtelijk zijn en hierop gestuurd kan worden. - Inrichting AFAS ten behoeve van contractbeheer en financiën.	Betaalbare overheid met een verantwoorde bedrijfsvoering en gewenste dienstverlening op adequaat niveau.
	Meer voor minder.	- Samenwerking op inkoopdossiers met andere GGD'en/ Veiligheidsregio's. - Doelmatig beheren en gebruiken van gebouwen door opvang van organisatiewijziging/ uitbreiding binnen de huidige gebouwen.	
	Duurzaam ondernemen.	- Ondertekening Green Deal voor duurzame zorg & aansluiting bij duurzaamheidsagenda VR's. - Aandacht voor duurzaamheidsaspecten bij aanbestedingen. - Inkoop elektrische auto's bij vervanging wagenpark. - Vervanging verlichting door LED.	
Gezonde financiële huishouding.	Adequaat budgetteren en transparant verantwoorden.	Beschikbare gelden zijn ingezet voor het realiseren van de geplande doelen.	Verantwoorde besteding van gemeenschapsgeld.
	Realiseren van voldoende financiële weerstand.	Actualisatie van het risicoprofiel in relatie tot het vastgestelde reservebeleid.	
Kwaliteit van de externe (bestuurlijke) informatie en communicatie verhogen.	Voldoen aan de archiefwetgeving voor digitalisering.	Er is verder gewerkt aan het Document Structuur Plan (DSP) en er is een project gestart rondom het beheer van de (meta) data in MS365.	Een goede en transparante besturing van de organisatie en het in verbinding zijn met de relaties van de organisatie (gemeenten, ketenpartners, inwoners, bedrijven) met informatie-uitwisseling.
	Tevredenheid bestuursorganen/-raden over de opgeleverde informatie.	- Interne kennisdeling en aandacht voor vormgeving, leesbaarheid en taalgebruik van bestuurlijke documenten. - Directie en medewerkers van de VGGM onderhielden op ambtelijk en bestuurlijk niveau goede contacten met de gemeenten. De raadsinformatieavonden, ambtelijke overleggen en gesprekken met stakeholders zijn terugkerende initiatieven.	
	Tijdige, rechtmatige en juiste informatie delen met ketenpartners en inwoners.	- Aangesloten bij het actualiseren van de nieuwe VeRA (Veiligheidsregio Referentie Architectuur), zodat we deze nieuwe referentie architectuur actief kunnen gaan naleven in de komende periode. - Een start gemaakt met de ontwikkeling van een Data Governance Framework, zodat we onze (meta)datakwaliteit op diverse dimensies kunnen gaan monitoren en verbeteren.	
Goed werkgeverschap	Realiseren duurzaam inzetbaar personeel en gevarieerd medewerkersbestand.	- Investeren in leiderschap door het introduceren van organisatie brede managementdagen (gericht op organisatieontwikkeling, intervisie en leiderschapsontwikkeling) - Aandacht voor diversiteit en inclusie bij werving en selectie.	Een organisatie die een afspiegeling vormt van de maatschappij, met medewerkers die vakbekwaam zijn én blijven en waarbij continu geanticipeerd wordt op ontwikkelingen.
	Aantrekkelijk werkgever zijn, nu en in de toekomst	- Tijd en plaats onafhankelijk werken is mogelijk voor alle kantoormedewerkers	

Wat willen we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties 2024	Maatschappelijk effect
	(borgen continuïteit van de organisatie).	- Met diverse werving en selectieprocedures hebben we een betere aansluiting met de doelgroep gezocht. Dit hebben we gedaan door onze vacatures actief op andere kanalen te plaatsen, tekstueel beter aan te sluiten op de doelgroep en landelijke krachten te bundelen (werving vrijwilligers).	

Wat heeft het programma Bedrijfsvoering in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	3e Gew. Begr. 2024	Realisatie 2024
0.4 Overhead				
Bedrijfsvoering	24.408	26.438	27.508	26.188
Lasten	**24.408**	**26.438**	**27.508**	**26.188**
0.4 Overhead				
Rijksbijdragen	158	56	56	56
Overige baten	2.193	934	974	1.086
Baten	**2.351**	**990**	**1.030**	**1.142**
Doorbelasting	22.676	25.247	25.880	26.127
Resultaat voor bestemming	**619**	**-200**	**-597**	**1.082**
Mutatie reserves	254	200	597	412
Resultaat na bestemming	**873**	**0**	**0**	**1.493**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**873**	**0**	**0**	**1.493**

Het financiële resultaat van het programma Bedrijfsvoering is € 1,5 miljoen voordeliger dan begroot.

Analyse van het resultaat over het hele programma:
Het later realiseren van een aantal projecten leidt tot een voordeel op de begrootte exploitatie kosten van € 1,3 miljoen. Dit zijn veelal reguliere vervangingen die getemporiseerd zijn door projecten binnen het programma SBB prioriteit te geven. Daarnaast zijn hierdoor ook de geplande investeringen vertraagd en leiden tot een voordeel van € 0,7 miljoen. Door moeilijk invulbare vacatures die zijn ontstaan bij de gewenste uitbreidingen in relatie tot de versterking bedrijfsvoering is een financieel nadeel ontstaan van € 0,9 miljoen. Dit nadeel is het saldo van externe inhuur (€ 3,1 miljoen) en vacature ruimte (€ 2,2 miljoen). Daarnaast leidt het rentevoordeel een bijdrage aan het financiële resultaat (€ 0,3 miljoen). Tenslotte zijn de overige baten € 0,1 miljoen hoger vanwege beperkte extra opbrengsten vanuit detacheringen.

Versterking Samen.Beter.Bedrijfsvoeren.
De kosten van de versterking Samen.Beter.Bedrijfsvoeren zijn integraal onderdeel van de programmaverantwoording bedrijfsvoering en hebben met name betrekking op externe inhuur. Gezien het belang van de versterking bedrijfsvoering is specifieke toelichting van de gemaakte kosten opgenomen.
De kosten voor de versterking bedroegen € 2,1 miljoen, waarvan € 0,4 is gedekt vanuit de reserve versterking bedrijfsvoering). Vanuit de gemeente bijdrage was € 1,0 miljoen extra beschikbaar en door autonome groei van de organisatie en herprioritering van geplande vervangingsprojecten is de resterende € 1,1 gedekt.
Van de kosten in de exploitatie heeft € 1,1 miljoen betrekking op de implementatie van AFAS en € 1,0 miljoen op kosten voor de sturing op de integrale versterking en deelprojecten binnen de aandachtsgebieden Management & Organisatie, Mens & Cultuur, Data & Systemen en Processen en Procedures.

2 Paragrafen

2.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om omvangrijke tegenvallers op te vangen, zonder dat aanpassing van het beleid nodig is. Het weerstandsvermogen dient dus om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. De weerstandscapaciteit bestaat uit de beschikbare middelen om risico's op te vangen als deze zich voordoen. Voor zover VGGM daar niet toe in staat is, is wettelijk geregeld dat de deelnemende Gemeenten aanspreekbaar zijn voor tekorten. Het Bestuur kiest ervoor om onderscheid te maken tussen majeure en beperkte risico's op tekorten en heeft in haar beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing dit nader uitgewerkt.

Beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen & Risicobeheersing' vastgesteld voor de periode 2024-2027. Dit zijn de hoofdlijnen van dit beleid:

- De belangrijkste risico's en risico's die mogelijk op termijn impact hebben op de begroting staan overzichtelijk in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' gesplitst naar VGGM en Ambulancezorg. Dit is vanwege de wettelijke verplichting voor het aanhouden van de Reserve Aanvaardbare Kosten.
- In de VGGM-begroting houden we geen structurele weerstandscapaciteit aan voor risico's.
- De algemene reserve betreft enkel een egalisatiereserve voor het resultaat. De hoogte van deze reserve bepalen we op basis van het begrotingstotaal. De ondergrens bedraagt 2% van het begrotingstotaal en de bovengrens 5%. Er wordt geen aparte post 'onvoorzien' opgenomen.
- Het Algemeen Bestuur heeft besloten de Algemene Reserve te verhogen naar € 3,0 miljoen met een toevoeging van 50% van het resultaat van 2024.
- Risicomanagement is een regulier onderdeel van onze planning en control cyclus.
- De geïdentificeerde risico's ondervangen we waar mogelijk door beheersmaatregelen.

Inventarisatie van de risico's

De belangrijkste risico's voor VGGM zijn geïdentificeerd in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen & Risicobeheersing'. Deze zijn voor VGGM en voor de Ambulancezorg specifiek in onderstaande tabellen opgenomen:

VGGM

Nr.	Risico
1.	Hogere loon- en prijsstijgingen dan de indexatie opgenomen in de begroting
2.	Risico op negatief renteresultaat
3.	Organisatie en maatschappij in verandering in relatie tot druk op gemeentelijke budgetten
4.	Financiële schade datalekken
5.	Tegenpartij risico: Afhankelijkheid bedrijf kritische applicaties, materieel en leveranciers
6.	Klimaatveranderingsrisico's in de operatie inclusief nieuwe (brand)risico's
7.	Versnelde vervanging materieel VGGM in het kader van verduurzaming
8.	Uitval ICT-voorzieningen met bedrijf ontregelende gevolgen
9.	Huisvestingsproblematiek VGGM
10.	Ontwikkelingen samenleving leidend tot langdurige crises/ inzet: Geopolitieke dreiging, weerbare samenleving en polarisatie
11.	Continuïteit en Variëteit in GGD-dienstverlening op het wettelijke niveau inclusief reactie op crises. Wegvallen van tijdelijke financieringsconstructen ten behoeve van maatschappelijke opgaven

Ambulancezorg

Nr.	Risico
1.	Incidentele tekorten budgetten NZA
2.	Personeelsbestand vergrijzing: Onvoldoende personeelsbezetting
3.	De kosten Persoonlijk Levensfasebudget (PLB), Verlofsparen of overige arbeidsvoorwaarden overschrijden voorzieningen
4.	Klachten afhandeling middels claims + juridische kosten
5.	Ziektegolf leidend tot meer verzuim dus externe inhuur
6.	Uitvallen langere periode ziekenhuizen in de omgeving waardoor aanrijroutes wijzigen
7.	Meldkamer/ZCC migratie leidend tot frictiekosten en investeringen materieel

Daarnaast identificeren we risico's die een structureel effect op de begroting kunnen hebben waarbij de incidentele impact is opgenomen in de weerstandscapaciteit:

- Financiering van de overgang van de CAO VVT naar CAR-UWO Veiligheidsregio's voor personeel beloond naar de huidige CAO VVT.
- Effecten van decentralisatie Specifieke Uitkeringen (SPUK's) naar het Gemeentefonds inclusief een korting op de totale financiering van specifieke taken.
- Het verduurzamen van gebouwen en materieel in het kader van de energietransitie en het bereiken van de Europese doelstellingen (akkoord van Parijs) met een kortere levensduur van bestaand materieel tot gevolg.
- Toename verloop van vrijwilligers en vakbekwaam brandweer personeel wat leidt tot mogelijk grotere werving en opleidingskosten.
- Rijksbezuinigingen in de Publieke Gezondheidszorg waarvoor het kader voor de te versoberen taken bepaald moet worden.
- Ontwikkelingen omtrent de tijdelijke Regeling Vervroegd Uittreden (RVU) waarvoor op dit moment geen financiering is en arbeidsvoorwaarden voor beroepsbrandweerpersoneel voor duurzame inzetbaarheid.

Weerstandsvermogen

Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect"-methode wordt minimaal vierjaarlijks een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering is de weerstandscapaciteit bepaald voor bovenstaande risico's (€ 6M per 2024). Het weerstandsvermogen is de ratio van de vrije reserves (Algemene Reserve) versus de vereiste weerstandscapaciteit. Het eigen vermogen van VGGM is beperkt. Met het vaststellen van de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het Bestuur de ambitie uitgesproken om de algemene reserve minimaal naar het niveau van € 3M te verhogen met de helft van de overschotten van komende jaren. De stand van de Algemene Reserve voor resultaatbestemming per 31 december 2024 bedraagt € 1.5M wat leidt tot een weerstandsvermogen van 0.25. Na resultaatbestemming bedraagt dit € 3.0M wat leidt tot een weerstandsvermogen van 0.5.

Kengetallen

In overeenstemming met Artikel 26 van de Wettelijke regels begroting (BBV) worden hier de voor VGGM van toepassing zijnde kengetallen opgenomen.

Kengetallen	Jaarverslag 2024	Jaarverslag 2023	Jaarverslag 2022
Netto schuldquote	14,9%	16,2%	14,3%
Solvabiliteitsratio	23,1%	16,0%	14,6%
Structurele exploitatieruimte	2,7%	0,0%	0,0%

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlasten ten opzichte van de eigen middelen. Dit geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote van 14,9% blijft ruim onder dit gestelde maximum.

Solvabiliteitsratio

Naast een buffer tegen optredende risico's wordt eigen vermogen benut voor de financiering van investeringen. Investeringen worden ook gefinancierd met vreemd vermogen (leningen). Een gezonde verhouding tussen vreemd en eigen vermogen (solvabiliteit) draagt bij aan een doeltreffende en efficiënte vervulling van de publieke functie van VGGM. Deze solvabiliteit wordt uitgedrukt in een ratio. De ratio per ultimo 2024 bedraagt 23,1% (per eind 2023: circa 16,0%). Volgens de VNG norm van minimaal 20% is dit financieel ongezond waarbij de kanttekening wordt gemaakt dat VGGM een 100% wettelijke garantstelling van Gemeenten heeft voor verplichtingen.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een veiligheidsregio heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Structurele uitgaven en inkomsten zijn binnen VGGM in evenwicht.

2.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Dit gaat om zaken die regelmatig onderhoud vergen. Binnen VGGM zijn de belangrijkste kapitaalgoederen gebouwen en inrichting, wagenpark (inclusief bepakking)en beschermende kleding en beschermende middelen.

Gebouwen
Eind 2013 zijn de kazernes Bemmel, Dieren, Harskamp, Doorwerth, Pannerden en Valburg van gemeenten overgenomen door VGGM. De kazernes Doorwerth, Harskamp, Bemmel, Valburg en Dieren zijn indien van toepassing inclusief grond in voorgaande jaren weer terug verkocht aan de betreffende gemeenten. In 2024 is de kazerne Pannerden terug verkocht aan de gemeente Zevenaar. Met gemeenten zijn afspraken gemaakt over het gebruik en onderhoud.

Voor het pand Groningensingel 1249 heeft de gemeente Arnhem het juridisch eigendom, terwijl het economische eigendom bij VGGM berust.
De kazerne aan de Rietgrachtstraat in Arnhem is begin 2016 officieel in gebruik genomen. Het groot onderhoud hiervan ligt bij de gemeente Arnhem.

Aan diverse panden zijn in 2024 kleine onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Wagenpark (inclusief bepakking)
Beleid is dat het onderhoud van rijdend brandweermaterieel en bepakking in belangrijke mate in eigen beheer wordt uitgevoerd. Daarnaast is het onderhoud van de ambulances uitbesteed middels langdurige contracten. Dat gebeurt in overeenstemming met de eigen onderhoudsplanning.

Beschermingsmiddelen en beschermende kleding
Beschermingsmiddelen en beschermende kleding worden direct na een incident gereinigd en geïnspecteerd. Bij eventuele schade vindt reparatie of vervanging plaats. Voor vervanging en onderhoud is budget beschikbaar.

2.3 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin VGGM een bestuurlijk en/of financieel belang heeft en waarvoor VGGM financiële risico's loopt om doelen te realiseren (bedragen in € x 1.000).

Naam	Vestigings-plaats	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Begroting 2024
		1/1/24	31/12/24	1/1/24	31/12/24	
Stichting Publieke Gezondheid Gelderland-Midden	Arnhem	226	226	944	1.152	5.255
Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden	Arnhem	350	140	1.284	1.487	7.883
Stichting het Veluws Bosbrandweer Comité (stand betreft jaar 2023)	Apeldoorn	94	129	37	5	110
Stichting Brandweeropleidingen Gelderland Overijssel (BOGO)[4]	Hattem	2.973	2.781	5.974	5.348	4.130

2.3.1 Stichting Publieke Gezondheid Gelderland-Midden

Doelstelling
De activiteiten van Stichting Publieke Gezondheidszorg Gelderland-Midden bestaan uit het uitvoeren van de aan de stichting opgedragen taken in het kader van de jeugdgezondheidszorg voor 0 tot 4-jarigen in de regio Gelderland-Midden.

Bestuurlijk en financieel belang
Het bestuur van de stichting wordt gevormd door de directeur Publieke Gezondheid van VGGM. De volledige kosten van de stichtingen worden jaarlijks doorbelast aan VGGM.

Mate van invloed op bedrijfsvoering
Een grote mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via het bestuur.

Risicoanalyse
De stichting is een verbonden partij met eigen rechtspersoonlijkheid. VGGM neemt personele capaciteit af bij deze stichting, waarbij alle kosten bij VGGM in rekening worden gebracht. De risico's van deze stichting komen met name voort uit personele aangelegenheden.

2.3.2 Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden

Doelstelling
In 2017 is onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van VGGM de Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden in het leven geroepen. De activiteiten van de stichting bestaan uit het uitvoeren van de aan de stichting opgedragen taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling als genoemd in de Wmo 2015 voor de regio Gelderland-Midden. En verder uit het verrichten van al hetgeen daarmee verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn.

Bestuurlijk en financieel belang
Het bestuur van de stichting wordt gevormd door de directeur Publieke Gezondheid van VGGM. Voorts heeft VGGM met de stichting een regeling inzake kosten gemene rekening in relatie tot de bedrijfsvoeringsactiviteiten.

Mate van invloed op bedrijfsvoering
Een grote mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via het bestuur.

[4] Het boekjaar van Stichting BOGO loopt van 1 september tot en met 31 augustus. De opgenomen bedragen corresponderen met de jaarrekening over de periode 2023/2024.

Risicoanalyse
De stichting is een verbonden partij met eigen rechtspersoonlijkheid. De risico's van deze stichting komen met name voort uit de gevolgen van de nieuwe meldcode, de nieuwe werkwijze die vanaf 2019 van toepassing is en uit personele aangelegenheden.

2.3.3 Veluwse Bosbrandweer Comité

Doelstelling
De stichting is een samenwerking van twintig gemeenten op de Veluwe en heeft als doel het voorkomen en beperken van bos- en natuurbranden op de Veluwe.

Bestuurlijk en financieel belang
Het bestuur van de stichting bestaat uit twee leden. Het stichtingsbestuur benoemt de leden. VGGM heeft één lid in het bestuur. De stichting heeft een raad van toezicht bestaande uit twee leden. VGGM heeft één lid in de raad van toezicht.

Mate van invloed op bedrijfsvoering
Een beperkte mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via het lid in het bestuur.

Risicoanalyse
De stichting is een verbonden partij met eigen rechtspersoonlijkheid. VGGM betaalt namens de aangesloten gemeenten een jaarlijkse bijdrage die gebaseerd is op de begroting. Het risico bestaat dat de werkelijke activiteiten groter zijn dan begroot en dus aan het einde van het jaar een afrekening plaatsvindt.

2.3.4 Stichting Brandweeropleidingen Gelderland Overijssel (Stichting BOGO)

Doelstelling
Het bevorderen van de opleiding, oefening en training van brandweermedewerkers. Hieronder vallen geen commerciële en marktgerichte activiteiten. Stichting BOGO is gevestigd in Hattem.

Bestuurlijk en financieel belang
Het algemeen bestuur van de stichting bestaat uit negen leden. Het stichtingsbestuur benoemt de bestuursleden. De directeur Brandweer van VGGM heeft zitting in het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat uit drie leden van het algemeen bestuur. Na liquidatie van de stichting komt het aanwezig batig saldo ter beschikking van de deelnemende samenwerkingsverbanden.
VGGM staat niet garant voor de eventuele tekorten van Stichting BOGO.

Mate van invloed op bedrijfsvoering
Een beperkte mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via de twee leden in het bestuur.

Risicoanalyse
De stichting is een verbonden partij met eigen rechtspersoonlijkheid en zonder overwegende zeggenschap. VGGM betaalt niet een jaarlijkse bijdrage, maar neemt diensten (cursussen) af. De eventuele onrechtmatige transacties door Stichting BOGO werken niet door naar VGGM.

2.3.5 Overige partijen

Naast bovenstaande verbonden partijen bestaat een aantal andere samenwerkingsverbanden waarin bestuurders of directieleden van VGGM een invloedbepalende functie bekleden. Eveneens worden aan deze samenwerkingsverbanden contributies en/of bijdragen voor gezamenlijke initiatieven voldaan. Het gaat om de volgende verbanden:

GGD GHOR Nederland
De Directeur Publieke Gezondheid van Gelderland-Midden is lid van de landelijke DPG-raad

Ambulancezorg Nederland (AZN)
VGGM is lid van deze organisatie en de DPG wordt afgevaardigd naar de ledenvergaderingen

Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV)
De voorzitter van het Algemeen Bestuur van VGGM is ook bestuurslid van dit samenwerkingsverband voor de veiligheidsregio's

Werkgeversvereniging Samenwerkende Veiligheidsregio's (WVSV)
De WVSV kent een Algemene Vergadering die bestaat uit de 25 voorzitters van de veiligheidsregio's. De bestuurders van de WVSV zijn lid van het Algemeen Bestuur (AB) van de eigen veiligheidsregio waar zij als burgemeester aan verbonden zijn.

Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's (expertisebureau) en Stichting waarborgfonds
Het Expertisebureau werkt voor alle 25 veiligheidsregio's en alle medewerkers daarin. De Landelijke regeling geldt voor alle medewerkers die onder de CAR(-UWO) Veiligheidsregio's vallen. Het expertisebureau is een kennisplatform voor de veiligheidsregio's rondom goed werkgeverschap na dienstongevallen.

Het Expertisebureau Risicobeheer beschikt over een vergunning van de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Tevens staat het Expertisebureau onder toezicht van een Raad van Advies, bestaande uit een afvaardiging van algemeen directeuren en directeuren bedrijfsvoering van de veiligheidsregio's. Het Waarborgfonds is vrijgesteld van toezicht door De Nederlandsche Bank (DNB) mits een Raad van Toezicht is geïnstalleerd. De Raad van Toezicht is ingesteld en voorziet in de noodzakelijke specifieke deskundigheid die daarmee in het Waarborgfonds is geborgd. Daarnaast zijn er beperkingen gesteld aan de financiële omvang van het fonds.

De 25 veiligheidsregio's dragen gezamenlijk zorg voor de financiering. Dit geschiedt door deelname aan beide stichtingen. Het Waarborgfonds geeft dekking voor aanspraken voor zover deze niet verzekerd zijn. Een deel van de aanspraken is nog verzekerd via een collectieve ongevallenpolis. De kosten van het Expertisebureau Risicobeheer en de inleg in het Waarborgfonds worden betaald uit de premies die de veiligheidsregio's eerder betaalden voor hun ongevallenverzekering.
Het Waarborgfonds heeft als doel om binnen 5 jaar een verzekeringstechnische voorziening op te bouwen van € 5 miljoen. In het eerste jaar (2024) heeft het Waarborgfonds een voorziening opgebouwd van ruim € 3 miljoen. Daarnaast is gewerkt aan het inrichten van de schadeafhandeling en bedrijfsvoering van de stichting ERVRS en het Waarborgfonds. Het schadeverloop in het eerste jaar is bovendien gunstiger dan de prognose, zoals in de businesscase is opgenomen.

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland VNOG)
Voor de Meldkamer Oost-Nederland (MKON) onderdeel gezamenlijke Meldkamer Brandweer/Multi (MKBM) is een convenant afgesloten. VGGM heeft een financieel en bestuurlijk belang binnen de meldkamer, maar de meldkamer is onderdeel van de VNOG en heeft geen formele entiteit. Daarom is de meldkamer niet opgenomen als verbonden partij.

Stichting FLO Ambulance
De stichting draagt zorg voor de coördinatie van kennisdeling van de FLO-overgangsregeling, fungeert als helpdesk en zorgt voor afstemming met VWS en verzekeraars.

In de verbanden hierboven gaat het allemaal om onbezoldigde functies.

2.4 Financiering

Het Algemeen Bestuur heeft op 25 november 2015 een aangepast treasury-statuut vastgesteld.
Ten aanzien van de financiering van de kapitaalbehoefte van VGGM wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten van de BNG bank. Op grond van de kapitaalbehoefte heeft VGGM diverse lange termijn leningen afgesloten. Deze lange termijn invulling kent een gespreide looptijd. De looptijd sluit aan met de periode dat VGGM brandweerkazernes in bezit heeft. In 2024 is ook de laatste kazerne in Pannerden terug verkocht aan de gemeente.
Daarnaast is in 2019 een langlopende lening afgesloten van € 15.000k met een looptijd van 15 jaar die zorgt voor een goede basis in de kapitaalbehoefte.

2.4.1 Liquiditeitenbeheer

Onderstaand kasstroomoverzicht geeft inzicht in de in- en uitgaande kasstromen, de financiering en de liquiditeit van VGGM. Waar een positief bedrag staat, is sprake van een herkomst (positieve kasstroom). Van een besteding (nadelige kasstroom) is sprake waar een negatief bedrag staat.

Kasstroomoverzicht Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	4.059	1.730
Aanpassing voor:		
Afschrijvingen materiële vaste activa	7.423	8.207
Mutatie reserves	2.693	-227
Mutatie voorzieningen	77	907
Verkoop activa (winst/verlies)	-710	-615
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	***13.541***	***10.003***
Mutatie in voorraden	-32	-4
Mutatie in vorderingen	743	-2.468
Mutatie in vlottende activa	-184	-1.871
Mutatie in vlottende passiva	-7.478	-3.759
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	***6.590***	***1.900***
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa*	-12.149	-8.618
Desinvesteringen in materiële vaste activa	710	615
Investeringen in financiële vaste activa	0	0
Desinvesteringen in financiële vaste activa	-2	115
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	***-11.441***	***-7.889***
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangsten uit langlopende schulden	0	0
Aflossing uit langlopende schulden	-277	-9
Ontvangsten uit kortlopende schulden	5.000	0
Aflossing uit kortlopende schulden	0	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	***4.723***	***-9***
Mutatie liquide middelen	**-127**	**-5.998**
Stand liquide middelen 1/1	5.737	11.735
Stand liquide middelen 31/12	5.610	5.737
Mutatie liquide middelen	**-127**	**-5.998**

*Mutatie onderhanden werk is verantwoord onder “mutatie vlottende activa”

2.4.2 Wet financiering decentrale overheden

In onderstaand overzicht wordt de werkelijke omvang van de kasgeldlimiet getoetst aan de wettelijke norm van Wet fido.

Kasgeldlimiet Bedragen x € 1.000	**1e kwt**	**2e kwt**	**3e kwt**	**4e kwt**
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	**148.882**	**148.882**	**148.882**	**148.882**
1 Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten van de grondslag	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
in bedrag	12.208	12.208	12.208	12.208
2 Omvang vlottende schuld (+/+)	0	0	0	5.000
3 Vlottende middelen (-/-)	21.815	16.502	30.076	6.001
Toets kasgeldlimiet				
4 Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-21.815	-16.502	-30.076	-1.001
Toegestane kasgeldlimiet (1)	12.208	12.208	12.208	12.208
Ruimte (+) / Overschrijding (-) (1-4)	**34.023**	**28.710**	**42.284**	**13.209**

Op basis van deze toetsing wordt aan de Wet fido voldaan. Indien in twee opeenvolgende kwartalen de limiet wordt overschreden, wordt niet aan de Wet fido voldaan.

Renterisico kort- en langlopende financiering

Kasgeldlimiet

De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld (korter dan 1 jaar) per kwartaal tot 8,2% van de totale lasten van de programma begroting.

2.4.3 Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening langer dan 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Het maximale bedrag aan aflossing en herfinanciering bedroeg daardoor in 2024 € 29,8 miljoen. VGGM blijft hier ruimschoots binnen.

Renterisiconorm Bedragen x € 1.000	**2024**
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	**148.882**
Renterisiconorm	
in procenten van de grondslag	20%
in bedrag	29.776
Renteherziening op leningen o/g	0
Aflossingen	9
Risicobedrag	**9**
in procenten van de begroting	0,01%
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**29.767**

2.4.4 Financiering

Per november 2019 is bij de BNG bank een vijftien jaar lopende geldlening aangetrokken van € 15 miljoen tegen 0,54%. In bijlage 4 is het verloopoverzicht van de leningenportefeuille opgenomen.
Het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille per ultimo 2024 bedraagt 0,56%.

2.4.5 Renteomslag

De rentelasten worden toegerekend aan de producten met het renteomslag-percentage. Dat percentage is voor 2024 vastgesteld op 0,525%.

2.4.6 Financieringsresultaat

Het financieringsresultaat bestaat uit het verschil tussen het totaal van de betaalde rente en het totaal van de ontvangen rente plus de doorgerekende rente over de vaste activa. Het financieringsresultaat over 2024 bedraagt € 1.086k.

Renteschema Bedragen x € 1.000	**2024**
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	99
b. Externe rentebaten	961
Saldo rentelasten en rentebaten	**-862**
c1. Rentetoerekening aan grondexploitaties	0
c2. Rentetoerekening aan projectfinanciering	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**-862**
d. De aan taakvelden toegerekende rente (omslagpercentage)	224
e. Renteresultaat	**1.086**

2.5 Bedrijfsvoering

Voor de strategische en operationele ontwikkelingen in het kader van de bedrijfsvoering wordt verwezen naar de toelichting op het Programma Bedrijfsvoering. In deze paragraaf wordt specifiek gefocust op de ontwikkelingen in het kader van de rechtmatigheid.

VGGM heeft onderzoek uitgevoerd in het kader van het financieel rechtmatig handelen van de organisatie. Bij meerdere processen zijn vergelijkbare bevindingen met voorgaand jaar en deze zijn te herleiden naar een aantal belangrijke kernpunten in de inrichting van de administratieve organisatie en interne beheersing.

Bij meerdere processen en procedures zijn geen algemene kaders of handreikingen beschikbaar die door alle afdelingen worden gehanteerd. Medewerkers zijn vaak niet bekend met de processen rondom controle, registratie en archivering van de onderbouwing van prestatieleveringen. De controle van prestatielevering wordt niet gefaciliteerd door de huidige processen en mede daardoor niet volledig doorleefd door de verantwoordelijke medewerkers. Het komt voor dat de verantwoordelijkheid voor controle van prestatielevering wordt gedelegeerd door beoordelaars en budgethouders naar anderen. Hierdoor komt het voor dat prestatielevering na goedkeuring van facturen pas wordt vastgesteld of achterwege is gelaten, daargelaten of de prestatie wel of niet is geleverd.

Dit leidde bij de uitvoering van de verbijzonderde interne controle ertoe dat er gezocht is naar aanvullende bewijsstukken waaruit aannemelijk gemaakt kan worden dat prestaties ten behoeve van de VGGM zijn geleverd. Hierin zijn verbeteringen geconstateerd met de implementatie van de contractbeheer module van AFAS waarbij de implementatie van het inkoop tot betalingen proces in AFAS voor verdere verbetering moet zorgen in het volledige inkoopproces voor 2025 en verder. De verbeteringen in het contractbeheer hebben tot een verbeterde controle op inkoopopdrachten geleid met als resultaat dat de organisatie onrechtmatigheden beter inzichtelijk heeft.

Bij het inkoopproces is geconstateerd dat:

- Niet altijd alle inkoopdossiers volledig gearchiveerd zijn en afdelingen verschillend met de archivering en registratie van inkoopdossiers omgaan. Daarnaast is de archivering voor inkooptransacties versnipperd binnen de volledige organisatie waarbij verschillende systemen en methodieken van archivering worden gehanteerd. Hierdoor ontstaat het risico dat niet, of niet tijdig geconstateerd wordt dat een opdracht (opnieuw) moet worden aanbesteed. Wel wordt de situatie actief verbeterd via de implementatie van de contractbeheer module van AFAS;
- Niet altijd zijn overwegingen om af te wijken van het (interne) inkoopbeleid afdoende gedocumenteerd en beschreven. Hierbij wordt al dan niet bewust afgeweken van interne en externe wet- en regelgeving.
- Capaciteitsgebrek bij de afdeling Bedrijfsvoering leidt tot het keuzes maken waar de organisatie zich op focust. Hierbij is nadrukkelijk gekozen voor de verbetering via het S.B.B. project en de implementatie van AFAS. Hierdoor worden individuele aanbestedingsonrechtmatigheden vanuit het inkoopproces vertraagd opgepakt en weggewerkt. De casuïstiek is weggezet in de aanbestedingskalender om op te volgen in 2025 en verder.

Op basis van bovenstaande bevindingen is geconstateerd dat de beheers omgeving buiten de afdeling financiën niet op het gewenste niveau is. Deze leiden tot rechtmatigheidsbevindingen die in de rechtmatigheidsverantwoording worden toegelicht. Bovenstaande bevindingen zijn meegenomen in het implementatietraject van het nieuwe applicatieplatform waarbij ook de koppeling wordt gemaakt met de ontwikkelingen in het kader van S.B.B. betreffende de strategie, beleidsstukken en processen van de organisatie.

De financiële interne controle is voor 2025 voorbereid om de rechtmatigheidscontrole volledig intern uit te voeren en daarmee het onderbouwen van de wettelijk verplichte rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast werkt de operatie aan verbeteringen in de controle, vastlegging, archivering en verantwoording van gesloten contracten en gemaakte kosten in 2025 met in acht neming van ontwikkelingen die met de implementatie van het applicatieplatform verbeterd zullen worden met ingang van 2026 en verder. Vertragingen in de ingezette ontwikkelingen via het programma S.B.B. en de implementatie van AFAS hebben een direct effect op de capaciteit van de organisatie om tekortkomingen in de interne beheersing te verhelpen.

2.6 Paragraaf WOO

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel de transparantie van de overheid te vergroten en de toegang tot overheidsinformatie te verbeteren. Binnen de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zijn in 2024 belangrijke stappen gezet om aan de eisen van deze wet te voldoen. De Woo kent twee hoofddimensies: actieve en passieve openbaarmaking. Daarnaast is verbetering van de informatiehuishouding een essentieel aspect om de openbaarmaking goed te kunnen ondersteunen. Hieronder wordt per dimensie toegelicht welke activiteiten in 2024 zijn uitgevoerd.

Actieve openbaarmaking
Een belangrijk onderdeel van de Woo is actieve openbaarmaking: het proactief publiceren van overheidsinformatie zonder dat hier een specifiek verzoek voor nodig is. In 2024 zijn gesprekken gevoerd en uitgewerkt, over de wijze waarop dit proces binnen de organisatie kan worden ingericht. Dit betrof onder andere het identificeren van relevante informatiecategorieën, het bepalen van verantwoordelijkheden en het verkennen van technische mogelijkheden voor publicatie. Hiermee is een fundament gelegd voor de daadwerkelijke implementatie van actieve openbaarmaking in de komende jaren.

Passieve openbaarmaking
Naast actieve openbaarmaking is er ook sprake van passieve openbaarmaking: het beschikbaar stellen van informatie op verzoek van burgers, bedrijven of andere belanghebbenden. In 2024 is een Woo-contactpersoon aangewezen die als centraal aanspreekpunt fungeert voor informatieverzoeken. Daarnaast is een procesvoorstel uitgewerkt om een efficiënte en eenduidige afhandeling van Woo-verzoeken te borgen. Ook is een Woo-redacteur aangesteld, om aan te sluiten op de Woo-index. Hierdoor is VGGM beter is voorbereid op het adequaat verwerken van verzoeken om informatieverstrekking.

Verbetering van de informatiehuishouding
Een goed functionerende informatiehuishouding is een randvoorwaarde voor zowel actieve als passieve openbaarmaking. In 2024 zijn daarom diverse initiatieven ontplooid om de informatiehuishouding binnen de organisatie te verbeteren. Er is een structurele afstemming ingericht tussen de CISO, de Functionaris Gegevensbescherming en het team Informatiebeheer. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen voor de instelling van een Strategisch Informatie Overleg (SIO) in 2025, waarmee strategische keuzes op het gebied van informatiebeheer beter afgestemd kunnen worden.

Ook is in 2024 een aanbesteding uitgevoerd voor een Documentair Structuurplan (DSP), en is de ondersteunende applicatie hiervoor neergezet. De daadwerkelijke inrichting hiervan vindt plaats in 2025. Verder is gestart met het monitoren van de (meta)data kwaliteit binnen het MS365-platform, aangezien dit platform een centrale rol speelt in het opslaan, bewerken en delen van informatie. Dit draagt bij aan een verbeterde toegankelijkheid en betrouwbaarheid van overheidsinformatie.

Met deze initiatieven is in 2024 een stevige basis gelegd voor verdere professionalisering van de informatiehuishouding en de naleving van de Wet open overheid. In 2025 zal hierop verder worden voortgebouwd, onder andere door de implementatie van het DSP en verdere concretisering van actieve openbaarmaking.

3 Jaarrekening

3.1 Balans en toelichting

Voor resultaatbestemming Bedragen x € 1.000	31-dec-24		31-dec-23	
ACTIVA				
Vaste activa				
Materiele vaste activa				
Grond	684		717	
Gebouwen	2.699		2.999	
Vervoermiddelen	27.970		24.208	
Machines, apparaten en installaties	11.932		10.635	
Onderhanden werk	0		1.088	
		43.285		39.647
Financiële vaste activa				
Waarborgsommen		61		59
Totaal vaste activa		43.346		39.706
Vlottende activa				
Voorraden		81		48
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	1.924		3.272	
Uitzettingen in ’s Rijks schatkist	5.591		5.715	
Rekening courant niet financiële instellingen	391		213	
Overige vorderingen	5.180		4.710	
		13.086		13.910
Liquide middelen				
Banksaldi	16		20	
Kas	3		1	
		19		21
Overlopende activa				
Overige nog te ontvangen/vooruitbetaald		5.463		4.510
Totaal vlottende activa		18.649		18.489
TOTAAL ACTIVA		**61.995**		**58.196**

Voor resultaatbestemming Bedragen x € 1.000	31-dec-24		31-dec-23	
PASSIVA				
Vaste passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserves	1.453		1.453	
Bestemmingsreserves	8.819		6.126	
Gerealiseerd resultaat	4.059		1.730	
		14.331		9.309
Voorzieningen		5.961		5.885
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar				
Onderhandse leningen	15.000		15.277	
		15.000		15.277
Totaal vaste passiva		35.292		30.471
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar				
Overige kasgeldleningen	5.000		0	
Overige schulden	5.784		9.499	
		10.784		9.499
Overlopende passiva				
Verplichtingen in het begrotingsjaar opgebouwd die in het volgend begrotingsjaar tot betaling komen	9.969		8.233	
Overige vooruit ontvangen bedragen	5.950		9.993	
		15.919		18.226
Totaal vlottende passiva		26.703		27.725
TOTAAL PASSIVA		**61.995**		**58.196**

3.2 Overzicht van baten en lasten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	3e Gew. Begr. 2024	Realisatie 2024
Programma Crisisbeheersing	5.631	7.174	5.214	4.917
Programma Brandweer	41.571	43.540	44.699	43.891
Programma GGD	48.215	35.329	40.866	40.981
Programma Ambulancezorg	29.483	31.406	30.598	32.292
Programma Bedrijfsvoering	24.408	26.438	27.508	26.188
Lasten	**149.308**	**143.888**	**148.885**	**148.270**
Gemeentelijke bijdrage	73.479	82.742	82.742	82.742
Lokaal aanbod	8.679	7.829	9.701	10.031
Rijksbijdragen	24.233	10.282	16.442	16.872
Zorgverzekeraars	27.941	28.919	31.498	31.454
Overige baten	16.481	13.677	11.183	13.924
Baten	**150.813**	**143.448**	**151.566**	**155.022**
Doorbelasting	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	**1.503**	**-440**	**2.681**	**6.752**
Mutatie reserves	227	440	-2.681	-2.693
Resultaat na bestemming	**1.730**	**0**	**0**	**4.059**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.730**	**0**	**0**	**4.059**

3.3 Waarderingsgrondslagen

3.3.1 Algemene grondslagen

Gehanteerd stelsel
De jaarrekening is samengesteld op basis van het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV).

Boekjaar en vergelijkende cijfers
Het boekjaar loopt gelijk met het begrotingsjaar en beslaat de periode van 1 januari tot en met 31 december. Als vergelijkende cijfers zijn de begroting en 3e geactualiseerde begroting over 2024 en de realisatiecijfers 2023 opgenomen. COVID-19 was in 2023 een apart programma. Met ingang van de begroting 2024 wordt COVID-19 verantwoord binnen het programma GGD pijler AGZ. De vergelijkende cijfers 2023 zijn ook in dit programma opgenomen.

3.3.2 Activa

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn onderverdeeld in de categorieën: Grond, Gebouwen, Vervoermiddelen, Machines, apparaten en installaties en Onderhanden werk. Waardering vindt plaats tegen historische kostprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen die gebaseerd zijn op de verwachte economische levensduur. Bij de waardering is rekening gehouden met een vermindering van hun waarde indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is.

Voor de verschillende categorieën van materiële vaste activa gelden verschillende afschrijvingstermijnen. Deze zijn afhankelijk van de te verwachten economische levensduur of externe voorschriften.

De zes kazernes die aan het einde van 2013 van gemeenten door VGGM zijn overgenomen zijn gewaardeerd tegen de overnameprijs en de kapitaallasten zijn afgeleid van de financieringsafspraak met de bank. Met gemeenten zijn afspraken gemaakt over onderhoud, inmiddels zijn alle kazernes teruggekocht door de betreffende gemeente.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa betreffen waarborgsommen in verband met aangegane verplichtingen en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorraden
De voorraden zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs.

Vorderingen
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een noodzakelijke geachte voorziening voor het risico van oninbaarheid. De voorziening is bepaald aan de hand van een percentage van het openstaande saldo ouder dan negentig dagen.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

3.3.3 Passiva

Voorzieningen
Een voorziening wordt gevormd voor een in rechte afdwingbare verplichting of een feitelijke verplichting waarbij een grote mate van onzekerheid bestaat over de omvang van het bedrag en tijdstip van afwikkeling. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. de voorzienbare uitgave.

Schulden met een rentetypische looptijd van één jaar en langer
De onderhandse leningen zijn opgenomen tegen nominale waarden verminderd met de eventueel gedane aflossingen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva bestaan uit kortlopende schulden, vooruit ontvangen bedragen en overlopende passiva met een resterende looptijd van minder dan een jaar en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor resultaatbepaling
Toerekeningbeginsel
Bij het opstellen van de resultatenrekening is het toerekeningbeginsel gehanteerd:
De baten en lasten, worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.
Op grond van het voorzichtigheidsbeginsel worden verliezen genomen zodra zij voorzienbaar zijn.
Op grond van het realisatiebeginsel worden (positieve) resultaten pas verantwoord indien deze gerealiseerd zijn.
Op grond van het matchingbeginsel worden de kosten van een bepaalde activiteit genomen in de periode waarin de opbrengsten van deze activiteit worden verantwoord. Kosten gemaakt voor een opbrengst die pas in een volgende periode wordt gerealiseerd, zijn per balansdatum geactiveerd.

Personeelslasten
Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidsonkosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt.

Normenkader Rechtmatigheidsverantwoording
Het normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording betreft de inventarisatie van de voor de verantwoording relevante regelgeving, van andere overheden en van de VGGM zelf. Bij regelgeving die niet afkomstig is vanuit de VGGM, moet onder meer gedacht worden aan:
- Europese richtlijnen.
- Wetten in formele zin.
- Algemene Maatregelen van Bestuur.
- Ministeriële regelingen.

Het normenkader is geactualiseerd per 27 november 2024 en aangepast basis van nieuwe wet- en regelgeving. De inventarisatie van regelgeving bestaat uit externe- en regelgeving gevormd door VGGM. Onder VGGM regelgeving worden verordeningen, Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur besluiten verstaan. Het normenkader heeft de reikwijdte zoals gespecificeerd in de geldende Kadernota rechtmatigheid. Het normenkader is geoperationaliseerd in het toetsingskader voor de controle van de interne beheersing in het kader van de financiële rechtmatigheid.

3.4 Toelichting op de balans

3.4.1 Vaste activa

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

Bedragen x € 1.000	Grond	Gebouwen	Vervoer-middelen	Machines, apparaten en installa-ties	Onderhan-den werk	Totaal
Aanschafwaarde	717	7.873	43.796	24.135	1.088	77.609
Cumulatieve afschrijving	0	4.874	19.587	13.500	0	37.961
Boekwaarde 31-12-2023	717	2.999	24.208	10.635	1.088	39.647
Mutatie boekwaarde:						
Activa in aanbouw 2023 naar in-vesteringen	0	0	0	0	-1.088	-1.088
Investeringen	0	245	7.281	4.624	0	12.149
Afschrijvingen	0	-545	-3.519	-3.326	0	-7.390
Desinvestering AW	-33	-365	-3.524	-882	0	-4.804
Desinvestering CA	0	365	3.524	882	0	4.770
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Afwaarderingen	0	0	0	0	0	0
	-33	-300	3.761	1.298	-1.088	3.638
Aanschafwaarde	684	7.753	47.553	27.876	0	83.866
Cumulatieve afschrijving	0	5.054	19.583	15.944	0	40.581
Boekwaarde 31-12-2024	**684**	**2.699**	**27.970**	**11.932**	**0**	**43.285**

Afschrijvingstermijnen

Gebouwen worden in 40 jaar afgeschreven, renovaties in 25 jaar, semipermanente nieuwbouw in 15 jaar en de inrichtingskosten in 10 jaar.

Afhankelijk van het soort vervoermiddel bedraagt de afschrijvingstermijn 20, 15, 7, 6 of 5 jaar. Inventaris wordt afhankelijk van het betreffende item afgeschreven tussen de 3 (bijvoorbeeld deel-ICT) en 10 jaar (bijvoorbeeld ademlucht apparatuur).

Grond

Betreft de grond van de brandweerkazerne Pannerden en de grond van de hoofdstandplaats ambulancezorg IJs-seloord Arnhem. In 2024 heeft terugname van de grond van de kazerne Pannerden door de gemeente Zevenaar (€ 33k) plaatsgevonden.

Gebouwen

In 2024 is de kazerne Pannerden teruggekocht door de gemeente Zevenaar. In 2024 zijn verbouwingen aan een aantal panden uitgevoerd, o.a.:

Algemeen - Eusebiusbuitensingel (€ 12k)

Algemeen - Rietgrachtstraat (€ 28k)

Brandweer - Diverse panden o.a. Giesbeek, Lunteren, Bemmel en Heteren (€ 232k)

Vervoermiddelen
In 2024 zijn door de brandweer zes tankautospuiten met bepakking, zeven dienstbussen , vierentwintig dienstauto's waarvan een deel elektrisch, twee hulpboten, drie aanhangers en een vorkheftruck (€ 5.453k) regulier vervangen. Ook zijn tien ambulances en een lesauto regulier vervangen (€ 1.827k).

Machines, apparaten en installaties
In 2024 heeft reguliere vervanging van ICT-middelen zoals hardware, laptops en smartphones plaatsgevonden (€ 781k). Daarnaast hebben reguliere investeringen plaatsgevonden in onder andere presentatiemiddelen, meubilair, audiometers, medicijnkoelkasten en mobilofoons (€ 543k). Daarnaast zijn vervangingen van ademluchttoestellen (€ 2.286k), kleding (€ 102k), bepakking voor diverse voertuigen (€ 311k), brancards (€ 215k) en Push to Talk (€ 275k) voor de ambulances gerealiseerd als grootste componenten.

Onderhanden werk
Per ultimo 2024 is er geen sprake van onderhanden werk.

Financiële vaste activa
Waarborgsommen
De financiële vaste activa bestaat uit gestorte waarborgsommen, in totaliteit € 61k (2023: € 59k). In 2024 zijn waarborgsommen teruggestort door verhuurders in verband met het afschalen van COVID-19 en daarbij behorende locaties. Openstaande waarborgsommen betreffen met name huur-waarborgen van consultatiebureaus Jeugdgezondheidszorg en het centraal oefenmiddelen magazijn van de brandweer.

Vlottende activa
Voorraden
De totale vaccinvoorraad voor de reizigersspreekuren bedraagt € 81k (jaar 2023: € 48k).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Vorderingen op openbare lichamen
Deze balanspost bestaat uit vorderingen op deelnemende gemeenten en overige openbare lichamen. De vorderingen zijn onderling afgestemd.

Uitzettingen in 's Rijksschatkist
Per december 2013 is VGGM verplicht te Schatkistbankieren bij het Rijk. Het drempelbedrag bedraagt 2,0% van het begrotingstotaal zijnde dan € 2.978k, hieraan is elk kwartaal voldaan.

Rekening courant niet financiële instellingen
VGGM heeft een rekening-courantverhouding met de Stichting PG, waarop alle verrekeningen in Stichting PG verband plaatsvinden.

Overige vorderingen

De overige vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000	31-12-2024	31-12-2023
Debiteuren verbonden partijen	96	64
Debiteuren overige	1.437	935
Debiteuren ambulancezorg	3.647	3.711
Totaal	**5.180**	**4.710**

Van de openstaande debiteuren staat per 10-02-2025 nog € 2.955k open. Dit zijn grotendeels openstaande posten op Zorgverzekeraars over de facturatie van het ambulancevervoer december 2024. Op de post debiteuren ambulancezorg is een bedrag van € 15k voor dubieuze debiteuren in mindering gebracht.

Te verrekenen Ambulancezorg

Vanaf 2016 kent de ambulancezorg één met zorgverzekeraars af te spreken totaalbudget. De tarieven voor een inzet zijn vervolgens voor het gehele land uniform.

De vaststelling van het definitieve budget geschiedt op nacalculatiebasis in overleg met zorgverzekeraars. Om het verschil tussen de werkelijk in rekening gebrachte inzetten en het totaalbudget te egaliseren is met betrekking tot nog te verrekenen tariefopbrengsten deze balanspost gecreëerd. Ultimo 2024 is deze post € 49k groot en zal conform NZA-beschikkingen worden verrekend met de zorgverzekeraars. Deze post is opgenomen onder debiteuren overige. Tot en met het jaar 2023 is beschikt.

Liquide middelen

Betreffen de saldi van de bank en kas per balansdatum. De banksaldi zijn direct opeisbaar.

Overlopende activa

De overlopende activa hebben betrekking op nog te ontvangen, inclusief nog te factureren, en vooruitbetaalde bedragen.

Bedragen x € 1.000	31-12-2024	31-12-2023
Nog te ontvangen bedragen	4.070	2.907
Vooruitbetaalde posten	1.392	1.602
Overige transitoria	0	1
Totaal	**5.462**	**4.510**

De vooruitbetaalde post bestaat grotendeels uit vooruitbetaalde facturen aan crediteuren voor onder andere verzekeringspremies en softwarelicenties.

De verantwoorde nog te ontvangen bedragen zijn als volgt te specificeren:

Nog te ontvangen bedragen

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	Toevoeging	Besteding	31-12-2024
EU/Rijk	1.757	829	1.757	829
Deelnemende gemeenten	381	414	381	414
Belastingdienst, BPM/Motorrijtuigenbelasting	0	224	0	224
Diverse overige Nog te ontvangen bedragen	292	272	292	272
Totaal	**2.430**	**1.739**	**2.430**	**1.739**

Nog te factureren bedragen

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	Toevoeging	Besteding	31-12-2024
EU/Rijk	2	22	2	22
Deelnemende gemeenten	109	49	109	49
Overige Nog te factureren bedragen	366	2.260	366	2.260
Totaal	**477**	**2.331**	**477**	**2.331**

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen is als volgt:

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Res. Best. 2023	Besteding 2024	Toevoeging 2024	Saldo 31-12-2024
Algemene reserve	1.453	0	0	0	1.453
Algemene reserve	**1.453**	**0**	**0**	**0**	**1.453**
Reserve Aanvaardbare kosten AGM	3.012	0	-89	0	2.923
Reserve Onderhoud kazernes	767	0	-11	0	756
Reserve Activa Brandweer Ede	346	0	-3	0	343
Reserve Arbeidshygiëne Brandweer	82	0	0	3	85
Reserve Doorontwikkeling JGZ	173	0	0	0	173
Reserve Jeugdgezondheidszorg	884	0	0	0	884
Reserve Onderhoud consultatiebureaus	116	0	-6	0	110
Reserve Reorganisatie Bedrijfsvoering	397	0	-397	0	0
Reserve Verdeelsleutels	215	0	-215	0	0
Reserve Bevolkingszorg	132	0	0	0	132
Reserve Wonen met Zorg	0	0	0	244	244
Reserve Rijksbijdragen	0	0	0	3.170	3.170
Bestemde reserves	**6.126**	**0**	**-723**	**3.416**	**8.819**
Nog te bestemmen resultaat	**1.730**	**0**	**-1.730**	**4.059**	**4.059**
Totaal Eigen vermogen	**9.309**	**0**	**-2.453**	**7.475**	**14.331**

Algemene bedrijfsreserve

De algemene bedrijfsreserve wordt gebruikt om exploitatieoverschotten en verliezen te compenseren en de risicoparagraaf af te dekken.

Reserve Aanvaardbare kosten AGM

De financiering van de ambulancezorg geschiedt op basis van aanvaardbare kosten. Overschrijdingen en onderscheidingen in enig jaar dienen te worden afgewikkeld via deze reserve. In 2024 wordt € 89k onttrokken aan de reserve AGM (jaar 2023: toegevoegd € 1.023k).

Reserve Onderhoud kazernes – gebruikersdeel

Na inventarisatie en op basis van een door een gespecialiseerd bureau uitgebracht 10-jarig meerjarig onderhoudsplan over de diverse brandweerkazernes is in 2017 € 980k bestemd voor toekomstig onderhoud door de gebruiker aan de kazernes. In 2024 is € 11k onttrokken (jaar 2023: € 42k).

Reserve Activa brandweer Ede

Gelijktijdig met de overname van activa in december 2013 van de gemeente Ede is de bestemmingsreserve activa meegekomen. In 2024 is € 3k onttrokken (jaar 2023: € 4k).

Reserve Arbeidshygiëne Brandweer

Bij de bespreking van de halfjaarrapportage 2015 is door het algemeen bestuur besloten een budget vrij te maken voor innovatie gericht op het vergroten van de arbeidshygiëne omdat naast reguliere activiteiten (zoals bijvoorbeeld sneller vervangen van brandweerkleding) ook geëxperimenteerd moet kunnen worden in de repressieve handelswijze. In 2024 is € 3k toegevoegd (jaar 2023: onttrokken € 64k).

Reserve Doorontwikkeling JGZ
De jeugdgezondheidszorg staat voor een grote veranderopgave, zowel inhoudelijk als in de bedrijfsvoering. Investeringen om de JGZ effectiever en efficiënter te maken zijn nodig.
Op verzoek van portefeuillehouders is budget gereserveerd voor een doorontwikkeling van deze activiteiten en het harmoniseren van de arbeidsvoorwaarden op termijn. Ook in 2023 zijn de lasten voor doorontwikkeling vanuit de exploitatie gefinancierd als ook vertraagd. In 2024 worden de activiteiten met betrekking tot de doorontwikkeling voortgezet.

Reserve Jeugdgezondheidszorg
In de bestemming van het resultaat JGZ 0-4 jaar 2016 is budgettaire ruimte opgebouwd voor het overdragen van de medewerkers JGZ 0-4 jaar uit de stichting Publieke Gezondheid Gelderland-Midden naar VGGM en de doorontwikkeling van de JGZ € 884.329.
In 2024 heeft een overgang plaatsgevonden van het merendeel van de medewerkers van de stichting PG. In 2024 konden de bijkomende lasten nog gedragen worden in de exploitatie. In komende jaren zal hiervoor de reserve worden aangewend.

Reserve Onderhoud consultatiebureaus
Op basis van een door een gespecialiseerd bureau uitgebracht 10-meerjarig onderhoudsplan over de diverse consultatiebureaus is in het verleden € 250k bestemd voor het gebruikersonderhoud aan de consultatiebureaus tot en met 2027. In 2024 is € 6k aan deze reserve onttrokken (jaar 2023: € 21k).

Reserve reorganisatie bedrijfsvoering
Om tot een verdere kwaliteitsverbetering van de bedrijfsvoering te komen worden werkwijzen en bijbehorende systemen bij de tijd gebracht. Dit leidt eenmalig tot extra werkzaamheden om deze vernieuwing te realiseren.
In 2020 is uit het resultaat over 2019 voor € 400k een bestemmingsreserve bedrijfsvoering gevormd. De extra werkzaamheden zijn als gevolg van de COVID-19 projectorganisatie pas eind 2023 werkelijk gestart.
Eind 2023 is het project gestart ter vervanging van de bestaande financiële en personele systemen (applicatieplatform). Vervolgens zijn in 2023 de activiteiten ten bate van de verbetering van de bedrijfsvoering binnen het project SBB gestart. Implementatie en daarmee de besteding van de resterende budgetten heeft in 2024 plaats gevonden. In 2024 is € 397k aan deze reserve onttrokken en is daarmee volledig besteed (jaar 2023: € 3k).

Reserve Brandweer Verdeelsleutels
In 2021 is uit het resultaat 2020 € 474k bestemd ten behoeve van de ingroei naar de nieuwe verdeelsleutel voor de bijdrage Veiligheid/brandweer. De ingroei houdt in dat de bijdrage als gevolg van de nieuwe verdeelsleutel in 2021 niet met meer of minder muteert dan 5% van de bijdrage in 2021. Dit percentage bedraagt voor 2023 25% en voor 2024 30%. Het gevolg van deze afspraak is dat de bijdrage aan gemeenten die minder gaan betalen sneller daalt dan dat de bijdrage van gemeente die meer gaan betalen stijgt. Middels deze bestemmingsreserve worden de jaarlijkse tekorten / overschotten verrekend. In 2024 is € 215k onttrokken (jaar 2023: € 269k) aan deze reserve en is daarmee volledig besteed.

Reserve Bevolkingszorg
In 2023 is uit het resultaat 2021 € 132k bestemd voor de verdere professionalisering van bevolkingszorg. Door de implementatie van de nieuwe Brandweer- en Crisisbeheersingsorganisatie heeft de doorontwikkeling in 2024 niet de gewenste vorm kunnen krijgen. In 2024 heeft derhalve geen onttrekking aan de reserve plaatsgevonden. De middelen zullen in 2025 en verder waar nodig worden ingezet voor de doorontwikkeling.

Reserve Rijksbijdragen
VGGM ontvangt jaarlijks een Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Bij de beschikking van deze middelen stelt de Minister als voorwaarde dat deze middelen niet gebruikt worden voor de reguliere (gemeentelijke)taakuitvoering en overschotten niet mogen terugvloeien aan de gemeenten. Tot vorig jaar bleven de niet bestede middelen beschikbaar via een overlopende post binnen de kortlopende schulden. Het totaal van deze beschikbare middelen per eind 2023 bedroeg € 1.802k. Deze niet bestede middelen worden aangehouden ter dekking van risico's en eventuele toekomstige verplichtingen die

samenhangen met de taken die worden bekostigd uit de Rijksbijdrage. Hierbij valt te denken aan het risico van een nieuwe crisis, risico's die samenhangen met de samenwerking in de meldkamer Oost Nederland en een spaarsaldo voor BTW compensatie voor huisvesting.
De huidige verwerkingsmethodiek is in lijn met verslaggevingsregels. Bij de derde begrotingswijziging is voorgesteld en goedgekeurd om voor overschotten een specifieke bestemmingsreserve te vormen, gerelateerd aan de risico's die samenhangen met de taken die worden bekostigd vanuit de Rijksbijdrage. Naast de beschikbare middelen per eind 2023 van € 1.802k hebben wij ook het overschot van deze BDUR over 2024 gedoteerd van € 1.368k. De eindstand van de reserve bedraagt derhalve € 3.170k.

Reserve Wonen met zorg
Voor 2024 en 2025 is jaarlijks € 325k beschikbaar gesteld voor de implementatie van de Omgevingswet. De activiteiten die VGGM hiervoor uitvoert is onder andere een inhaalslag voor het afgeven van gebruikersmelding voor wooncomplexen voor mensen die zorg nodig hebben. De vacatures voor deze specialistische functie zijn door de huidige arbeidsmarktkrapte moeizaam in te vullen. Mede door het prioriteren op de invulling van andere vacatures is deze taak in 2024 niet volledig opgepakt. In het AB van 27 november is met het instemmen van de 3e gewijzigde begroting besloten om een deel van de middelen voor deze taak (€ 244k) beschikbaar te houden, zodat de werkzaamheden in 2025 en 2026 kunnen worden uitgevoerd.

Voorzieningen
De organisatie beschikt over de navolgende voorzieningen.

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Besteding 2024	Vrijval 2024	Toevoeging 2024	Saldo 31-12-2024
Voorziening Personeelsaangelegenheden	359	-301	0	311	369
Voorziening PLB -AGM	1.790	-167	0	358	1.982
Voorziening FLO	1.941	-204	0	0	1.737
Voorziening Reorganisatie bedrijfsvoering	12	-12	0	0	0
Voorziening Verlofsparen	673	-93	0	354	933
Voorziening Meerkostenregeling Corona	727	-396	-233	471	569
Voorziening Specifieke Uitkeringen	382	-189	-76	255	372
Totaal voorzieningen	**5.885**	**-1.363**	**-309**	**1.748**	**5.961**

Voorziening Personeelsaangelegenheden
Deze voorziening is gevormd om verwachte personeelsaangelegenheden in de komende jaren te kunnen opvangen. Denk hierbij aan werk-naar-werk trajecten, outplacementafspraken en ww- en overige verplichtingen. De overige verplichtingen vloeien voort uit de samenvoeging van de brandweer meldkamer in Apeldoorn (zie ook reserve meldkamer brandweer) en RVU verplichtingen.
De voorziening is bepaald door inschatting van de totaal toekomstig te verwachten kosten op gebied van wachtgeld en (WW-) uitkeringen. In 2024 heeft een besteding van € 301k (jaar 2023: € 20k) en een toevoeging van € 311k (jaar 2023: € 359k) plaatsgevonden.

Voorziening Persoonlijk levensfasebudget - AGM
Deze voorziening volgt uit de CAO-AGM ten behoeve van het bevorderen van de duurzame inzetbaarheid van de werknemer gedurende zijn loopbaan. In 2024 heeft een besteding van € 167k (jaar 2023: € 134k) en een toevoeging van € 358k plaatsgevonden (jaar 2023: € 359k).

Voorziening FLO
VGGM heeft een verplichting die voortkomt uit ontvangen bijdragen van de gemeente Arnhem met betrekking tot de FLO-uitkering. Deze bijdragen worden in de toekomst besteed aan toekomstige FLO-verplichtingen. De verplichting heeft een langlopend karakter en zal naar verwachting een looptijd hebben tot ongeveer 2046.

Voorziening Reorganisatie bedrijfsvoering
De voorziening reorganisatie is gevormd voor op balansdatum geschatte verplichting tot in de toekomst door te betalen transitiekosten ten behoeve van personeelsleden die boventallig zijn en naar verwachting niet meer herplaatst kunnen worden binnen de organisatie. Inbegrepen in deze voorziening zijn tevens eventuele ontslagvergoedingen te betalen aan deze personeelsleden. In 2024 is € 12k onttrokken (jaar 2023: € 40k) en is daarmee volledig besteed.

Voorziening Verlofsparen
In de nieuwe CAO is de mogelijkheid voor verlofsparen opgenomen voor medewerkers. Zij kunnen de bovenwettelijke vakantie uren sparen en vervolgens inzetten voor langdurig verlof. Verlofsparen houdt in dat medewerkers o.a. bovenwettelijke vakantie uren kunnen sparen en vervolgens inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning. De commissie BBV heeft voorgeschreven dat hiervoor een voorziening wordt gevormd. In 2023 is op basis van een opgave van de medewerkers een inschatting gemaakt van de hoogte van de te vormen voorziening. In 2024 is €93k (jaar 2023: €0) besteed en € 354k toegevoegd (jaar 2023: € 300k) aan deze voorziening.

In overeenstemming met BBV is geen verplichting opgenomen voor reguliere verlofuren. Deze zijn opgenomen in de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

Voorziening Meerkostenregeling Corona
De voorziening meerkosten Corona is gevormd voor verplichtingen en kosten die direct voortkomen uit de eenzijdige opdracht van de minister aan de GGD'en omtrent COVID-19 die op 30 juni 2023 is afgelopen. Voor de doorlopende verplichtingen is een voorziening gevormd, dit betreffen voornamelijk personele kosten. Voor de kosten die voortvloeien uit de verplichtingen en zijn opgenomen in deze voorziening geldt dat er geen prestatie meer tegenover staat. Met ministerie van VWS heeft GGD'en gevraagd om te doorlopende verplichtingen in 2024 af te kopen. VGGM heeft hiervoor alle doorlopende verplichtingen herijkt (incl. ww vergoedingen). De voorziening is opgehoogd en hiervoor heeft het ministerie middels een aanvullende subsidie middelen ter beschikking gesteld. Voor VGGM verloopt dit kostenneutraal. In 2024 heeft een besteding van € 396k (jaar 2023: € 0k), een vrijval van € 233k (jaar 2023: € 0k) en een toevoeging van € 471k plaatsgevonden (jaar 2023: € 727k).

Voorziening Specifieke Uitkeringen
De voorziening specifieke uitkeringen is gevormd voor verplichtingen en kosten die direct voortkomen uit opdrachten die ten grondslag liggen aan de Specifieke Uitkeringen (SPUK) die door het Rijk of andere overheidsinstanties aan VGGM verstrekt worden. De kosten komen tot uiting in periodes na beëindiging van de opdracht vanuit het Rijk. Voor de personele kosten die voortvloeien uit de verplichtingen en zijn opgenomen in deze voorziening geldt dat er geen prestatie meer tegenover staat. In 2024 heeft een besteding van € 189k (jaar 2023: € 0k), een vrijval van € 76k (jaar 2023: € 0k) en een toevoeging van € 255k plaatsgevonden (jaar 2023: € 382k).

Schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Onderhandse leningen
Ten aanzien van de financiering van de kapitaalbehoefte van VGGM wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten van de BNG. Op grond van de kapitaalbehoefte heeft VGGM twee lange termijn leningen afgesloten. Deze lange termijn invulling kent een gespreide looptijd. In 2024 is met de terugname van de laatste kazerne door de gemeente de daarbij behorende lening afgelost. Daarnaast is in 2019 een langlopende lening afgesloten van € 15 miljoen met een looptijd van 15 jaar welke zorgt voor een goede basis in de kapitaalbehoefte.

In 2024 is € 277k afgelost (jaar 2023: € 9k). De bijbehorende rentelast bedraagt € 89k.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Overige kasgeldleningen

In december 2024 is een kasgeldlening van € 5.000k aangetrokken ter overbrugging van de liquiditeitspositie tot het moment van facturatie van de gemeentelijke bijdragen 2025 in 2025 (vanuit het nieuwe financiële systeem). Deze kasgeldlening wordt in februari 2025 afgelost.

Overige schulden

De overige schulden bestaan uit:

Bedragen x € 1.000	31-12-2024	31-12-2023
Kortlopende schulden	5.618	8.803
Kortlopende schulden overheid	166	475
Nog te verrekenen Ambulancezorg	0	221
Totaal	**5.784**	**9.499**

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden betreffen de reguliere crediteuren per balansdatum.

Kortlopende schulden overheid

De kortlopende schulden overheid betreffen te betalen bedragen aan de Belastingdienst per balansdatum.

Overlopende passiva

Verplichtingen in het begrotingsjaar opgebouwd die in het volgende begrotingsjaar tot betaling komen

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	Toevoeging	Besteding	31-12-2024
EU/Rijk	0	6	0	6
Gemeenten	508	868	508	868
Belastingdienst	5.270	5.201	5.270	5.201
Personeel VGGM, salarissen	733	108	733	108
Overig	1.722	3.786	1.722	3.786
Totaal	**8.233**	**9.969**	**8.233**	**9.969**

Overige vooruit ontvangen bedragen

Bedragen x € 1.000	31-12-2024	31-12-2023
Nog te besteden middelen	5.901	7.123
Vooruit ontvangen middelen gemeenten	16	2.870
Overige vooruit ontvangen middelen	33	0
Totaal	**5.950**	**9.993**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

VGGM breed

Ten aanzien van de opgebouwde verlofuren is in de balans geen post verplichting vanuit de werkgever voor deze verlofuren opgenomen. Doelstelling is dat een medewerker maximaal 80 uur per persoon kan meenemen naar het volgende kalenderjaar. In 2023 is een verlofregistratiesysteem geïmplementeerd, waarmee het totaal aantal verlof uren voor de gehele organisatie inzichtelijk wordt. Naar verwachting bedraagt de huidige omvang van de verlofuren circa € 2,3 miljoen.

De verwachting is dat de regelgeving volgens BBV rondom de verwerking van (bovenwettelijk) verlof in de jaarrekening in lijn wordt gebracht met de wettelijke verslaggevingsregels. In dat geval leidt deze € 2,3 miljoen tot een incidentele last.

Meerjarige overeenkomsten
Ten behoeve van de bedrijfsvoering zijn meerjarige overeenkomsten gesloten ten behoeve van de ondersteuning van de verschillende activiteiten welke de dienst uitoefent. Dit betreffen contracten op het gebied van inhuur personeel, huur gebouwen, onderhoud gebouwen en materiaal.

De grote contracten zijn:
Huurovereenkomst met de Eusebiusburg bv ten behoeve van het GGD-pand Eusebiusbuitensingel 43 met een looptijd tot 30 juni 2027 en een huurbedrag van circa € 410k per jaar. Met betrekking tot deze overeenkomst is door de BNG op verzoek een bankgarantie afgegeven van € 98k zijnde één kwartaal huur.
Huurovereenkomst met de gemeente Arnhem ten behoeve van de brandweerkazerne Arnhem, Rietgrachtstraat 74 met een looptijd tot 2056 tot een bedrag van ongeveer € 1.240k per jaar.

Fiscale aangelegenheden
VGGM en de Stichting Publieke Gezondheid Gelderland-Midden vormen met ingang van 1-1-2015 een fiscale eenheid voor de omzetbelasting.

Aansprakelijkheidstelling uitvoering COVID-19 taken
Stichting ICAM heeft de Staat, 25 veiligheidsregio's, verschillende centrumgemeenten, GGD GHOR en alle GGD'en aansprakelijk gesteld voor de schade door het datalek in de corona systemen, begin 2021. De procedure is opgestart. De rechter heeft in een tussenvonnis alle eisen van Stichting ICAM met betrekking tot schadevergoeding afgewezen. Inmiddels is duidelijk geworden dat Stichting ICAM niettemin de oorspronkelijke procedure wil hervatten. De rechtbank heeft bepaald dat dit per 12 januari 2025 zal zijn, het moment waarop betrokken partijen toelichting zullen geven en bewijsstukken zullen aanleveren rond diverse onderwerpen. Naar ons oordeel is dit primair de verantwoordelijkheid van het Rijk en niet van de afzonderlijke GGD-en.

PTSS Veiligheidsregio's
Tot op heden gaan Veiligheidsregio's verschillend om met medewerkers met PTSS symptomen. Voor Veiligheidsregio's wordt op dit moment een landelijke regeling voor PTSS uitgewerkt. Met deze regeling wordt PTSS voor Veiligheidsregio's als beroepsziekte erkend. Dit in navolging van bijvoorbeeld Defensie en Politie. Een belangrijk onderdeel van de regeling zijn preventieve maatregelen om PTSS te voorkomen. In de regeling is een bepaling opgenomen dat ook erkende PTSS gevallen met terugwerkende kracht rechten kunnen ontlenen aan de regeling. Verder is de minister gevraagd bij te dragen aan de collectieve kosten voor uitvoering van de regeling. Afhankelijk van de parlementaire besluiten over de voorjaarsnota worden hiervoor gelden toegekend.
Bij het ingaan van deze regeling bestaat een (financieel) risico voor toepassing van de regeling met terugwerkende kracht en de mogelijke negatieve uitkomst over de voorjaarsnota waardoor alle inspanningen en de daaruit voorvloeiende financiële consequenties op dit gebied door de eigen VR moeten worden gedragen.

3.5 Toelichting op de baten en lasten

Baten

Gemeentelijke bijdrage	€ x 1.000
Begroting	82.742
Jaarrekening	82.742
Verschil	**0**

De gerealiseerde gemeentelijke bijdrage is in overeenstemming met de begroting.

Lokaal aanbod	€ x 1.000
Begroting	9.700
Jaarrekening	10.031
Verschil	**330**

De hogere opbrengst lokaal aanbod zijn met name toe te schrijven aan:
- Meer inkomsten monitoren, € 155k v
- Meer inkomsten FLO-gemeenten, € 123k v
- Meer inkomsten Gezondheidsmakelaar (Ede), € 72k v
- Meer inkomsten Gezondheidsmakelaar (Arnhem), € 38k v
- Meer inkomsten gemeentelijke lijkschouw/euthanasie, €41k v
- Meer inkomsten vrijstellingsverklaring (JGZ), € 12k v
- Minder activiteiten lokaal aanbod jeugdgezondheidszorg, € 129k n
- Overige meer inkomsten, € 18k v

Rijksbijdragen	€ x 1.000
Begroting	16.441
Jaarrekening	16.872
Verschil	**432**

De hogere inkomsten vanuit het Rijk zijn veroorzaakt door de ontvangst voor doorlopende verplichtingen COVID-19, SPUK's corona in verband met (het voorbereiden van) de najaarscampagne (€ 259k v) en de SPUK VIPP pandemische paraatheid (€ 157k v). Tegenover deze baten staat eenzelfde bedrag aan lasten. De overschotten op de BDUR (o.a. Crisisbeheersing) inclusief de vrijval van de balanspost zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rijksbijdragen (opgenomen in de 3e begrotingswijziging).

Zorgverzekeraars	€ x 1.000
Begroting	31.498
Jaarrekening	31.454
Verschil	**-45**

In de opgenomen voorlopige afwikkeling met de zorgverzekeraars wordt rekening gehouden met de verwachte nacalculatie van onder andere de werkelijk geleverde paraatheid.

Overige baten	€ x 1.000
Begroting	11.183
Jaarrekening	13.924
Verschil	**2.740**

De hogere overige baten van € 2,7 miljoen zijn toe te schrijven aan:

- De GGD heeft € 1,4 miljoen extra overige baten gerealiseerd. Dit komt door de toename van de opbrengsten uit maatschappelijke opgaven met tijdelijke financiering van derden (€ 0,3 miljoen), Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA, € 0,4 miljoen), Reizigersvaccinaties (€ 0,3 miljoen), en door aanpassing in de tariefstelling van Forensisch Medische Expertise en Medische Arrestantenzorg (beide Politie, € 0,2 miljoen). Daarnaast zijn nog overige meer inkomsten gerealiseerd van € 0,2 miljoen.
- De Ambulancezorg heeft € 1,6 miljoen extra overige baten gerealiseerd. Dit zijn de meer opbrengsten vanuit de FLO (€ 0,9 miljoen), vergoedingen vanuit samenwerkingsafspraken (€ 0,6 miljoen) en de verkoop van bedrijfsmiddelen (€ 0,1 miljoen).
- De Brandweer heeft € 0,4 miljoen minder overige baten gerealiseerd door minder gerealiseerde inkomsten uit incidentele baten waaronder de opbrengsten vanuit de verkoop van bedrijfsmiddelen.
- Vanuit programma's Crisisbeheersing en Bedrijfsvoering is € 0,1 miljoen aan overige meer inkomsten gegenereerd vanuit meerdere inkomsten stromen.

Lasten

De lasten worden gepresenteerd per programma inclusief de toegerekende doorbelasting.

Programma Crisisbeheersing	€ x 1.000
Begroting	6.705
Jaarrekening	6.400
Verschil	**-305**

Het programma Crisisbeheersing laat een voordeel op de lasten zien van € 305k door:

- Lagere personeelskosten van € 78.000 door o.a. schaalvoordelen en vacatureruimte. De vacatureruimte leidt tot een voordeel van € 242.000, waar tegenover € 174.000 externe inhuur staat.
- In 2025 is een nieuw inrichtingsplan vastgesteld. Dit vond plaats gedurende de 2e helft van het jaar. Hierdoor is onder andere het nieuwe opleidings- en oefenprogramma nog niet volledig plaatsgevonden en is aanschaf van voorlichtingsmateriaal uitgesteld, waardoor € 150.000 is overgehouden op de materiele kosten.
- Lagere software kosten van € 20.000 door vertraging in de aanbesteding.
- Lagere kapitaallasten van € 47.000 door uitstel van investeringen.

Programma Brandweerzorg	€ x 1.000
Begroting	58.217
Jaarrekening	57.628
Verschil	**-589**

Het programma Brandweerzorg laat een voordeel op de lasten zien van € 0,6 miljoen door:

- Hogere personeelslasten van € 0,4 miljoen: Dit betreft een hogere dotatie aan de personeelsvoorzieningen voor verlofsparen en RVU (€ 0,6 miljoen nadeel). Daarnaast heeft vacatureruimte (€ 0,8 miljoen voordeel) geleid tot extra specialistische externe inhuur (€ 0,8 miljoen nadeel) en additionele wervingskosten (€ 0,2 miljoen nadeel). Tot slot, is er een voordeel gerealiseerd op de vergoedingen voor brandweer vrijwilligers (€ 0,4 miljoen voordeel).
- Lagere kapitaallasten van € 1,2 miljoen gerealiseerd door uitgestelde investeringen.

- Lagere materiele lasten van € 0,1 miljoen gerealiseerd door hogere onderhoudskosten van materieel (€ 0,5 miljoen nadeel) gecompenseerd door lagere opleidingskosten voornamelijk gerealiseerd door het annuleren van de opleidingsweken in Zweden en een het niet uitvoeren van geplande leergangen.
- Hogere huisvestingslasten van € 0,3 miljoen gerealiseerd door hogere onderhoudskosten.

Programma GGD	€ x 1.000
Begroting	48.826
Jaarrekening	49.000
Verschil	**174**

Met ingang van de begroting 2024 worden de COVID-19 gerelateerde activiteiten verantwoord binnen het programma GGD en niet meer als een apart programma.

Het programma GGD laat een nadeel op de lasten zien van € 174k door:
Hogere opbrengsten hebben in 2024 geresulteerd in beperkt hogere lasten. Dit betreft met name personeel. Een deel van de extra uitvoering is opgevangen binnen de bestaande formatie, via bijvoorbeeld beschikbaarheidsdiensten. Daarnaast is de lastentoename beperkt door voordelen in salarislasten, waaronder periodiekvoordelen.

Programma Ambulancezorg	€ x 1.000
Begroting	33.507
Jaarrekening	35.181
Verschil	**1.674**

Het programma Ambulancezorg laat een nadeel op de lasten zien van € 1,7 miljoen. Dit zijn hogere personeelslasten voor € 2,1 miljoen. Dit is komt door niet ingevulde personeelsformatie wat heeft geleid tot extra externe inhuur kosten (€ 0,9 miljoen na vacatureruimte) en uitbetalingen van niet opgenomen vakantiedagen (€ 0,2 miljoen). Daarnaast zijn de kosten hoger door deelname aan de FLO-regeling (€ 1,0 miljoen) welke grotendeels worden gecompenseerd door de declaratie bij VWS. De hogere personeelslasten worden gecompenseerd door lagere huisvestingslasten (€ 0,1 miljoen) en lagere kapitaallasten door uitgestelde investeringen (€ 0,3 miljoen).

Programma Bedrijfsvoering	€ x 1.000
Begroting	27.508
Jaarrekening	26.188
Verschil	**-1.319**

Het programma Bedrijfsvoering laat een voordeel op de lasten zien van € 1.319k. Hogere personeelslasten als gevolg extra werkzaamheden en tijdelijke inhuur in plaats van vaste invulling van € 800k worden volledig gecompenseerd door lagere materiele kosten met name software en vertraging projecten I&I van € 1.000k, lagere huisvestingskosten van € 50k, lagere kapitaallasten door uitgestelde investeringen van € 700k en een hoger renteresultaat van € 335k.

Incidentele baten en lasten per programma

Het resultaat voor 2024 bestaat uit een aantal incidentele posten. Onderstaand een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma.

Incidentele baten en lasten Bedragen x € 1.000	Baten	Lasten
Programma Crisisbeheersing		
Toevoeging reserve Rijksbijdragen*	-	913
Programma Brandweer		
Verkoop activa	613	-
Toevoeging reserve Wonen met zorg*	-	244
Vrijval nog te besteden rijksbijdragen balans	1.802	-
Toevoeging reserve Rijksbijdragen*	-	2.257
Programma GGD		
COVID-19 najaarscampagne (SPUK corona/- basis)	3.773	3.773
COVID-19 meerkostenregeling	358	358
HPV18+ campagne	27	27
Programma Ambulancezorg		
Verkoop activa	97	-
Programma Bedrijfsvoering		
Terugname kazerne gemeente	303	303
Totaal	**6.973**	**7.874**

*De toevoegingen aan de reserves Wonen met zorg en Rijksbijdragen betreffen reeds besloten reserve mutaties.

3.6 Normering topinkomens

Verwijzend naar de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) treft u hieronder de bijbehorende specificatie voor VGGM aan:

Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

bedragen x € 1	A. Slofstra	H. Bril
Functiegegevens	Directeur	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01-01 - 31-12	01-01 - 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	1,000	1,000
Voormalig topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	167.171	160.362
Beloningen betaalbaar op termijn	23.363	23.378
Subtotaal	190.534	183.740
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	233.000	233.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	190.534	183.740
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2023		
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01-01 - 31-12	01-01 - 31-12
Omvang dienstverband 2023 (in fte)	1,000	1,000
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	158.170	161.726
Beloningen betaalbaar op termijn	22.622	22.556
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
Totale bezoldiging 2023	180.792	184.281

VGGM verloont deze functionarissen conform CAR/UWO, schaal 17. Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Onderstaand een overzicht van de bestuurders gedurende 2024.

De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
De heer J. van der Tak	burgemeester van Barneveld
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
Mevrouw N. Kalfs	burgemeester van Lingewaard
Mevrouw L.W.C.M. van der Meijs	burgemeester van Doesburg
De heer H. Hieltjes	burgemeester van Duiven
Mevrouw P. Hoytink-Roubos	burgemeester van Overbetuwe
De heer G.D. Renkema (tot 15 november 2024)	burgemeester van Nijkerk
Mevrouw T. de Jonge (vanaf 12 december 2024)	burgemeester van Nijkerk
Mevrouw A.M.J. Schaap	burgemeester van Renkum
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Mevrouw E. Weststeijn	burgemeester van Rozendaal
Mevrouw M.C. Teunissen-Willemsen	burgemeester van Scherpenzeel
De heer F. Vermeulen	burgemeester van Wageningen
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
De heer L.J.E.N. van Riswijk	burgemeester van Zevenaar

3.7 Verantwoording in het kader van SISA

In deze SISA-verantwoording wordt zoals gebruikelijk de Brede Doeluitkering Rampen (BDUR) (A2) verantwoord. Daarnaast de Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en (H29) en de Regeling specifieke uitkering COVID-19 vaccinatie (H33). Van de Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en voor mede-overheden is geen gebruik gemaakt (H29B).

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A2	**Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)** **Besluit veiligheidsregio's artikelen 8.1, 8.2 en 8.3** Veiligheidsregio's	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A2/01*					
			€ 9.494.739					
VWS	H29	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en**	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/01*	Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H29/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – Inclusief verantwoording tussen medeoverheden *Aard controle D2* *Indicator: H29/04*	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee/Nvt) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/05*	Toelichting - verplicht als bij H29/05 "Nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/06*
			1 1327072-1045589	Kwetsbaarheden wegnemen	€ 730.174	€ 730.174	Ja	
			2 1327072-1045589	Versneld opleiden	€ 114.745	€ 114.745	Ja	
			12 1382419-1045589	Landelijke Functie opschaling Infectieziektebestrijding (transitiecapaciteit)	€ 178.486	€ 178.486	Nee	Bovenregionale/landelijke inzet (voor 1/3e van budget) voor het grootste deel niet gerealiseerd.
			Kopie Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/07*	Kopie Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/08*	Zelfstandige uitvoering? (Ja/ Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/09*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/10*		
			1 1327072-1045589	Kwetsbaarheden wegnemen	Ja	Ja		
			2 1327072-1045589	Versneld opleiden	Ja	Ja		
			3					
			4					
			5					
			6					
			7					
			8					
			9					
			10					
			11					
			12 1382419-1045589	Landelijke Functie opschaling Infectieziektebestrijding (transitiecapaciteit)	Ja	Ja		
VWS	H29B	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die GGD invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/01*	Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H29B/03*	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee/Nvt) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/04*	Toelichting - verplicht als bij H29B/04 "Nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/05*	
			1					
			2					
			3					
			4					
			5					
			6					
VWS	H33	**Regeling specifieke uitkering COVID-19-vaccinatie**	Besteding (jaar T) COVID-19-vaccinaties conform basiscapaciteit *Eerste halfjaar* *Aard controle R* *Indicator: H33/01*	Heeft u de infrastructuur ingericht ten behoeve van de basiscapaciteit covid-19-vaccinatie? (Art. 3, lid 1, onder b) (ja/nee) *Eerste halfjaar* *Aard controle D1* *Indicator: H33/02*	Besteding (jaar T) inzake voorbereidende werkzaamheden (Art. 3 lid 1, onder c) *Eerste halfjaar* *Aard controle R* *Indicator: H33/03*	Heeft u (na schriftelijke mededeling aan de minister van VWS) de infrastructuur die specifiek voor COVID-19-vaccinaties is opgezet, ingezet voor andere activiteiten die vallen onder de wettelijke taak op grond van artikel 6, eerste lid van de Wpg? (Ja/Nee) *Eerste halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/04*	Besteding (jaar T) ten behoeve van alternatieve activiteiten (verplicht als bij voorgaande indicator 'Ja' is geselecteerd) *Eerste halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/05*	
			€ 131.086	Ja	€ 383.897	Nee		
			Besteding (jaar T) COVID-19-vaccinaties *Tweede halfjaar* *Aard controle R* *Indicator: H33/06*	Heeft u (na schriftelijke mededeling aan de minister van VWS) de infrastructuur die specifiek voor COVID-19-vaccinaties is opgezet, ingezet voor andere activiteiten die vallen onder de wettelijke taak op grond van artikel 6, eerste lid van de Wpg? (Ja/Nee) *Tweede halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/07*	Besteding (jaar T) ten behoeve van alternatieve activiteiten (verplicht als bij voorgaande indicator 'Ja' is geselecteerd) *Tweede halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/08*			
			€ 3.257.599	Nee				

3.8 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting, financiële verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 27 november 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.482.700. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevindingen
Het dagelijks bestuur stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 2,8 miljoen bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van €1.482.700. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het dagelijks bestuur een bedrag van € 1,8 miljoen acceptabel op basis van door het algemeen bestuur vastgestelde afspraken. De geconstateerde afwijkingen betreffen:

€ x1.000.000	Totaal
Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door het AB vastgesteld autorisatieniveau).	1,8
1B. Overschrijding investeringsbudgetten.	-
2. Ongeautoriseerde reservemutaties.	-
3.Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan het bestuur zijn gemeld volgens de **Financiële Verordening 2024**	-
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	***1,8***
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid. In de rechtmatigheidsverantwoording wordt verwezen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	1,8
5.Resterend saldo aan niet-acceptabele begrotingsonrechtmatigheden.	-
Voorwaardencriterium	
6. Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed (inhoudelijk hier toegelicht en in de paragraaf bedrijfsvoering).	1,0
M&O criterium	
7. Geen bevindingen.	-
Totaal onrechtmatigheden	**2,8**
Waarvan acceptabel	***1,8***
Waarvan niet-acceptabel	***1,0***

De lasten overschrijdingen in het kader van het begrotingscriterium zijn gedekt door baten overschrijdingen en onderschrijdingen op programma niveau inclusief mutaties reserves. De uitzondering is de lasten overschrijding van de Ambulancezorg. Hier is voor de uitvoering van de wettelijke taak een overschrijding van € 0,1 miljoen geïdentificeerd voor de inzet van extern personeel welke niet is gedekt door baten. Dit is in lijn met het vastgestelde beleid volgens de begroting en daarom niet verder toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Daarnaast zijn er inkopen geïdentificeerd die ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed door capaciteitsgebrek bij de afdeling Bedrijfsvoering. In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het dagelijks bestuur ook beschreven welke acties ondernomen worden om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

3.9 Overige

Resultaatbestemming

Definitieve vaststelling inwonersbijdrage 2024
Op 27 november 2024 heeft het Algemeen Bestuur de 3e gewijzigde Begroting 2024 vastgesteld. De hierin opgenomen inwonersbijdrage is € 22,60 per inwoner. In deze Jaarrekening 2024 wordt de inwonersbijdrage conform verantwoord op € 22,60 per inwoner.

Voorgesteld wordt de bijdrage conform vast te stellen.

Voorstel resultaatbestemming
Het resultaat met inachtneming van de incidentele baten & lasten en financiële baten & lasten bedraagt € 4.058.564. Voorgesteld wordt dit resultaat conform de eerdere onderstaande beslispunten te bestemmen:

Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	€	6.751.769

Reeds besloten reservemutaties		
Besteding reserve Onderhoud kazernes brandweergebruikersdeel	€	11.257
Besteding reserve Activa Brandweer Ede	€	3.363
Besteding reserve Gebruikersonderhoud CB's	€	6.447
Besteding reserve Verdeelsleutels	€	215.388
Besteding reserve RAK AGM	€	89.352
Toevoeging reserve Arbeidshygiëne Brandweer	€	- 2.844
Besteding reserve Reorganisatie Bedrijfsvoering	€	397.477
Toevoeging reserve Wonen met Zorg	€	-244.000
Toevoeging reserve Rijksbijdragen	€	-3.169.646
Gerealiseerd resultaat	**€**	**4.058.564**

Met het vaststellen van de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het Bestuur de ambitie uitgesproken om de algemene reserve minimaal naar het niveau van € 3,0 miljoen te verhogen met de helft van de overschotten van komende jaren. Daarom wordt voorgesteld het gerealiseerde resultaat voor € 1,5 miljoen toe te voegen aan de Algemene Reserve en het restant van € 2,5 terug te laten vloeien naar de gemeenten.

De besluitvorming van de resultaatbestemming loopt samen met de besluitvorming van de bestuursbegroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025.

3.10 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

4 Bijlagen

Bijlage 1 - Inwonersbijdragen per gemeente

De inwonersbijdragen en de gemeentelijke bijdragen zijn opgenomen in de begroting 2024.

Bijlage 2 - Taakvelden

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023			3e Gew. Begr. 2024			Begroting 2024			Realisatie 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	87.492	77.698	**9.794**	82.308	71.464	**10.844**	76.462	66.736	**9.726**	85.966	73.273	**12.693**
Crisisbeheersing en brandweer	60.969	47.203	**13.767**	68.228	49.913	**18.315**	65.996	50.715	**15.281**	67.913	48.809	**19.104**
Treasury	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Overhead	2.351	24.408	**-22.058**	1.030	27.508	**-26.478**	990	26.438	**-25.447**	1.143	26.188	**-25.046**
Overige baten en lasten	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Saldo van baten en lasten	**150.812**	**149.309**	**1.503**	**151.566**	**148.885**	**2.681**	**143.448**	**143.888**	**-440**	**155.022**	**148.270**	**6.752**
Mutatie reserves	**227**	**0**	**227**	- 2.681	0	**-2.681**	440	0	**440**	**-2.693**	**0**	**-2.693**
Resultaat	**151.039**	**149.309**	**1.730**	**148.885**	**148.885**	**0**	**143.888**	**143.888**	**0**	**152.329**	**148.270**	**4.059**

Bijlage 3 - Specificatie ten bate van de nacalculatie Ambulancezorg

De exploitatie van de ambulancezorg is gebaseerd op de budgetafspraken met verzekeraars die zijn vastgelegd in één rekenstaat voor zowel de Ambulancehulpverlening als de meldkamertaak. Op basis van de rekenstaat wordt het nacalculatieformulier ingevuld. In deze nacalculatie zijn onder andere de definitieve loon- en prijsindexen verwerkt. Op basis van deze rekenstaat wordt het budget aanvaardbare kosten vastgesteld.
Hieronder is de voorlopige opbrengstverrekening 2024 opgenomen. Deze verrekening is gebaseerd op het met verzekeraars afgesproken budget 2024 en de verwachtte mutatie hierop op basis van de productie en afspraken. Vooralsnog wordt uitgegaan van een budget van € 31.498.157 voor het vervoer en de meldkamer tezamen. Deze vastgestelde opbrengsten zijn als volgt verantwoord:

Schulden uit hoofde van financieringsoverschot wettelijk budget ambulancezorg

	2022	2023	2024	Totaal
	€	€	€	€
Saldo per 1 januari 2024	465.838	220.991	0	686.828
Mutaties boekjaar				
Nog te verrekenen financieringsverschil zorgverzekeraars		-220.991	-49.070	-270.061
Beschikte opbrengstverrekening zorgverzekeraars		254.557	3.900.000	4.154.557
Gefactureerde opbrengstverrekening zorgverzekeraars	-159.278	-197.370	-3.900.000	-4.256.647
Subtotaal mutaties boekjaar	-159.278	-163.803	-49.070	-372.152
Saldo per 31 december 2023	**306.560**	**57.187**	**-49.070**	**314.677**
Beschikkingen opbrengstverrekening NZa	ja	ja	ja	
Stadium van vaststelling NZa:	c	c	b	

a = interne berekening
b = overeenstemming met representerende zorgverzekeraar(s) en/of voorlopige beschikking NZa
c = definitieve vaststelling NZa

	31-dec-24	31-dec-23
	€	€
Waarvan gepresenteerd als:		
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	49.070	0
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot	-363.747	-686.828
	-314.677	**-686.828**

Specificatie financieringsverschil voor het boekjaar	2024	2023
	€	€
Wettelijk budget voor ambulancezorg voorcalculatie met NZa	31.498.157	28.918.573
Wettelijk budget voor ambulancezorg ingecalculeerde budgetmutaties t.b.v. jaarrekening	-118.340	-730.005
Af: werkelijke opbrengsten ambulancezorg	-27.430.747	-26.009.558
Voorlopig financieringsverschil einde boekjaar	**3.949.070**	**2.179.009**
Mutaties budget voor ambulancezorg naar aanleiding van nacalculatie met NZa boekjaar 2023		-33.567
Definitief financieringsverschil		**2.145.442**

Vanaf 2015 kent de ambulancezorg één totaalbudget. De tarieven voor het vervoer zijn in het gehele land uniform. Aangezien de opbrengsten uit de facturering niet aansluiten met de financieringsafspraak van de aanvaardbare kosten wordt het verschil direct verrekend met de zorgverzekeraars.
De vaststelling van het definitieve budget geschiedt op nacalculatiebasis. Teneinde de jaarlijkse exploitatie te egaliseren is met betrekking tot nog te verrekenen tariefopbrengsten deze balanspost gecreëerd.
In 2024 is de afwikkeling tot en met het jaar 2023 definitief vastgesteld.

Exploitatie Ambulancezorg

Pijler Mobiele zorg

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024
7.1 Volksgezondheid			
Personeelskosten	19.768	21.613	23.132
Materiele kosten	3.767	3.592	3.999
Kapitaallasten	940	1.667	1.280
Huisvestingskosten	493	699	559
Lasten	**24.968**	**27.571**	**28.970**
7.1 Volksgezondheid			
Rijksbijdragen	73	76	76
Zorgverzekeraars	25.303	28.419	28.250
Overige baten	2.724	1.765	3.423
Baten	**28.100**	**30.261**	**31.750**
Doorbelasting	-1.829	-2.690	-2.665
Resultaat voor bestemming	**1.303**	**0**	**114**
Mutatie reserves	-1.303	0	-114
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**

Exploitatie Meldkamer

Pijler Meldkamer en Zorgcoördinatie

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024
7.1 Volksgezondheid			
Personeelskosten	2.971	2.172	3.031
Materiele kosten	1.514	200	190
Kapitaallasten	10	0	70
Huisvestingskosten	21	0	32
Lasten	**4.516**	**2.372**	**3.322**
7.1 Volksgezondheid			
Rijksbijdragen	132	131	0
Zorgverzekeraars	2.637	2.291	3.203
Overige baten	1.654	129	139
Baten	**4.423**	**2.551**	**3.342**
Doorbelasting	-189	-179	-223
Resultaat voor bestemming	**-281**	**0**	**-204**
Mutatie reserves	281	0	204
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**

Bijlage 4 - Overzicht van langlopende leningen ultimo 2024

Leningen Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Aflossingen	Vermeerderingen	Saldo 31-12-2024
BNG 40.108784	277	-277	0	0
BNG 40.113329	15.000	0	0	15.000
Totaal	**15.277**	**-277**	**0**	**15.000**

De totale rentelast voor het jaar 2024 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 89k.

Bijlage 5 - Bestuurssamenstelling

Bestuurssamenstelling
Per 31 december 2024

Samenstelling Algemeen Bestuur Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Voorzitter:	
De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
Eerste plaatsvervangend voorzitter:	
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
Tweede plaatsvervangend voorzitter:	
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Derde plaatsvervangend voorzitter:	
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
Leden:	
De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
De heer J. van der Tak	burgemeester van Barneveld
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
Mevrouw N. Kalfs	burgemeester van Lingewaard
Mevrouw L.W.C.M. van der Meijs	burgemeester van Doesburg
De heer H. Hieltjes	burgemeester van Duiven
Mevrouw P. Hoytink-Roubos	burgemeester van Overbetuwe
De heer G.D. Renkema (tot 15 november 2024)	burgemeester van Nijkerk
Mevrouw T. de Jonge (vanaf 12 december 2024)	burgemeester van Nijkerk
Mevrouw A.M.J. Schaap	burgemeester van Renkum
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Mevrouw E. Weststeijn	burgemeester van Rozendaal
Mevrouw M.C. Teunissen-Willemsen	burgemeester van Scherpenzeel
De heer F. Vermeulen	burgemeester van Wageningen
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
De heer L.J.E.N. van Riswijk	burgemeester van Zevenaar
Adviseurs:	
De heer A. Slofstra	directeur brandweer
De heer H.R. Bril	directeur publieke gezondheid

Samenstelling Bestuurscommissie Veiligheid en Gezondheid

Voorzitter:	
De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
Eerste plaatsvervangend voorzitter:	
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
Tweede plaatsvervangend voorzitter:	
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Derde plaatsvervangend voorzitter:	
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort

Leden:

De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
De heer M. van de Geijn	wethouder van Arnhem
De heer J. van der Tak	burgemeester van Barneveld
Mevrouw J.M. de Heer	wethouder van Barneveld
Mevrouw N. Kalfs	burgemeester van Lingewaard
De heer A. Slob	wethouder van Lingewaard
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Mevrouw G. Hofstede (tot 1 oktober 2024)	wethouder van Rheden
De heer R. ter Hoeven (vanaf 1 oktober 2024)	wethouder van Rheden
Mevrouw L.W.C.M. van der Meijs	burgemeester van Doesburg
De heer B. Elbers	wethouder van Doesburg
De heer H. Hieltjes	burgemeester van Duiven
De heer J. Goossen (tot 28 mei 2024)	wethouder van Duiven
Mevrouw M. Overduin (vanaf 18 juni 2024)	wethouder van Duiven
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
De heer B. van der Beek	wethouder van Ede
Mevrouw P. Hoytink-Roubos	burgemeester van Overbetuwe
Mevrouw C. Teunissen	wethouder van Overbetuwe
De heer G.D. Renkema (tot 15 november 2024)	burgemeester van Nijkerk
Mevrouw T. de Jonge (vanaf 12 december 2024)	burgemeester van Nijkerk
Mevrouw A. Rohen	wethouder van Nijkerk
Mevrouw A.M.J. Schaap	burgemeester van Renkum
Mevrouw M. Mulder (tot 26 september 2024)	wethouder van Renkum
Mevrouw E. Vink (per 26 september 2024)	wethouder van Renkum
Mevrouw E. Weststeijn	burgemeester van Rozendaal
Mevrouw T. van der Pas	wethouder van Rozendaal
Mevrouw M.C. Teunissen-Willemsen	burgemeester van Scherpenzeel
De heer H. Vlastuin	wethouder van Scherpenzeel
De heer F. Vermeulen	burgemeester van Wageningen
De heer G. van Vulpen	wethouder van Wageningen
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
De heer J. Derksen	wethouder van Westervoort
De heer L.J.E.N. van Riswijk	burgemeester van Zevenaar
De heer S. Bijl	wethouder van Zevenaar

Adviseurs:

De heer A. Slofstra	directeur brandweer
De heer H.R. Bril	directeur publieke gezondheid

Samenstelling Dagelijks bestuur

Voorzitter:

De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem

Eerste plaatsvervangend voorzitter:

De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede

Tweede plaatsvervangend voorzitter:

De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden

Derde plaatsvervangend voorzitter:

De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort

Leden:

De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
De heer M. van de Geijn	wethouder van Arnhem
Vanuit de Veluwezoom	
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Vanuit de Liemers	
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
Vanuit de West-Veluwe/Vallei	
Mevrouw J.M. de Heer	wethouder van Barneveld
Vanuit de OverBetuwe	
Mevrouw P. Hoytink-Roubos	burgemeester van Overbetuwe

Financiële commissie

Voorzitter

De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort

Leden:

De heer G. van Vulpen	wethouder van Wageningen
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
De heer G.D. Renkema	burgemeester van Nijkerk

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)
verzorgt Ambulance, Brandweer, GGD en GHOR voor de gemeenten in Gelderland-Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E info@vggm.nl
I www.vggm.nl

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

www.vggm.nl

Begroting 2026

Bevat tevens de eerste geactualiseerde begroting 2025

Versie voor gemeentelijke consultatie

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

1. Inleiding

Met deze begroting stuurt het bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden op zowel de taken en activiteiten voor het jaar 2026. In deze begroting zijn tevens de beleidsmatige en financiële kaders opgenomen, zoals het Algemeen Bestuur op 27 november 2024 heeft besproken. Aansluitend zijn de kaders in colleges en gemeenteraden besproken, waarna zienswijzen zijn vanuit de gemeenten zijn ontvangen.
De rode lijn van de ontvangen zienswijzen hebben betrekking op het voorstel om mogelijke besparingen in beeld te brengen, zorgen rondom de continuïteit van dienstverlening en de zienwijze periode vanaf 2 december tot 14 februari 2025 werd door meerdere gemeenten als kort ervaren.

In beeld brengen besparingen
De reacties op het voorstel om besparingen in beeld te brengen worden door de gemeenten goed ontvangen. Een aantal gemeenten vragen om een zorgvuldig te doorlopen proces en andere gemeenten vragen om een taakstellende besparingspercentage. Het Dagelijks Bestuur is van mening dat een zorgvuldig proces is uitgezet, waarbij eerst de gevolgen van eventuele besparingen tegen het licht worden gehouden alvorens hierover te besluiten.

Zorgen rondom continuïteit dienstverlening
Gemeenteraden uiten hun zorgen over de continuïteit van dienstverlening als gevolg van een grotere opgave voor VGGM om haar taken uit te voeren door oplopende druk op zorg- en veiligheidsketen en afnemende budgetten. Het Dagelijks Bestuur heeft oog voor deze zorgen. In deze begroting staan de verschillende uitdagingen verder uitgewerkt. Ook vraagt het Dagelijks Bestuur aandacht voor voldoende Rijksmiddelen om de continuïteit te waarborgen en is ten aanzien van de gemeentelijke besparingen een zorgvuldig proces uitgelijnd.

Doorlooptijd zienswijzen procedure
De zienswijze procedure besloeg 11 weken, waarvan 2 weken kerstreces. Deze 9 weken werd door een aantal gemeenten als te kort ervaren. Het Dagelijks Bestuur gaat in overleg met de ambtelijke organisatie om te bezien of een langere zienswijze procedure voor de kaderbrief 2027 mogelijk is.

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot aanpassing van de beleidsmatige en financiële kaders voor 2026. In de voorliggende begroting zijn deze kaders per programma nader uitgewerkt in doelstellingen en activiteiten. Daar waar voortschrijdende informatie beschikbaar is, is deze betrokken bij het opstellen van deze ontwerp begroting voor 2026.

Deze begroting geeft eveneens de mogelijkheid om de geactualiseerde begroting 2025 nauwkeuriger op te stellen, doordat diverse bekostigingsgesprekken voor diensten en producten die niet middels de gemeentelijke bijdrage worden bekostigd recent zijn afgerond. Denk hierbij aan afspraken met subsidiegevers, gemeenten inzake lokaal aanbod GGD en zorgverzekeraars.

De begroting is opgebouwd rondom de volgende programma's:

3a. Programma Crisisbeheersing

3b. Programma Brandweer

3c. Programma GGD

3d. Programma Ambulancezorg

3e. Programma Bedrijfsvoering

Binnen het programma GGD bestond tot en met begrotingsjaar een separate pijler Monitoring & Advies. Met ingang van deze ontwerp begroting is deze pijler samengevoegd met de pijler Algemene Gezondheidszorg. De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast.

Per programma zijn de beleidsontwikkelingen en beoogde resultaten beschreven, inclusief de begrote baten en lasten. Op totaalniveau geeft dat de volgende organisatie-begroting voor 2026:

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Programma Crisisbeheersing	4.917	6.802	7.039	6.690	6.690	6.690	6.690
Programma Brandweer	43.891	46.528	44.729	46.371	45.602	45.452	45.452
Programma GGD	40.981	38.719	42.711	43.685	42.684	42.684	42.669
Programma Ambulancezorg	32.292	31.192	32.567	32.437	32.437	32.437	32.437
Programma Bedrijfsvoering	26.188	27.611	27.312	29.026	29.526	29.469	29.426
Lasten	**148.270**	**150.852**	**154.358**	**158.208**	**156.939**	**156.732**	**156.673**
Gemeentelijke bijdrage	82.742	87.607	85.957	92.475	91.450	91.300	91.300
Lokaal aanbod	10.031	8.748	9.859	9.528	9.528	9.528	9.528
Rijksbijdragen	16.872	11.517	12.311	9.983	9.983	9.983	9.983
Zorgverzekeraars	31.454	31.874	33.551	33.551	33.551	33.551	33.551
Overige baten	13.924	10.881	11.420	12.202	12.202	12.202	12.202
Baten	**155.022**	**150.627**	**153.099**	**157.739**	**156.714**	**156.564**	**156.564**
Doorbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	**6.752**	**-225**	**-1.259**	**-469**	**-225**	**-168**	**-109**
Mutatie reserves	-2.693	225	1.259	469	225	168	109
Resultaat na bestemming	**4.059**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**4.059**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Inhoudsopgave

1. Inleiding 2
Inhoudsopgave 4
2. Druk op financiën 5
3. Programma-indeling 6
3a. Programma Crisisbeheersing 6
3b. Programma Brandweer 16
3c. Programma GGD 25
3d. Programma Ambulancezorg 37
3e. Programma Bedrijfsvoering 43
4. Financiën 49
4.1 Nominale ontwikkelingen 49
4.2 Investeringen 49
4.3 Effect op lopende begrotingsjaar 2025 50
4.4 Voorstel bestemming resultaat over 2024 50
4.5 Gemeentelijke bijdragen 51
4.6 Overzicht incidentele baten en lasten 51
5. Paragrafen 52
5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 52
5.2 Onderhoud kapitaalgoederen 53
5.3 Financiering 55
6. Planning en control cyclus 56
Bijlagen 57
Bijlage 1: Ontwikkelingen in gemeentelijke bijdragen 57
Bijlage 2: Specificatie gemeentelijke bijdrage per gemeente 61
Bijlage 3: Geprognotiseerde balans 65
Bijlage 4: Reserves en voorzieningen 67
Bijlage 5: Meerjaren investeringsplan 2025 – 2029 68
Bijlage 6: Taakvelden 69

2. Druk op financiën

Met het oog op het Ravijnjaar in 2026 verkennen gemeenten in hoeverre VGGM een bijdrage kan leveren aan de spanning op de gemeentelijke financiën. Daarom heeft het Algemeen Bestuur aanvullend op de ontwerpbegroting 2025 gevraagd om een indicatieve incidentele besparing van tenminste 2% én een mogelijk grotere besparing voor de jaren daarna.

Voor de structurele maatregelen in de taakuitvoering heeft het bestuur verschillende scenario's besproken. Met het gegeven dat VGGM een breed dienstverleningspakket uitvoert tegen een relatief lage prijs betekent dat veelal pijnlijke keuzes worden gemaakt. Op dit moment werkt de organisatie verschillende maatregelen nader uit. Deze uitwerking omvat:

- Effect op de beleidsdoelstellingen;
- Gevolgen op de activiteiten van VGGM;
- De besparing die met de maatregel gerealiseerd kan worden
- De snelheid waarmee de besparing gerealiseerd kan worden.

In het voorjaar van 2025 bespreken we in het algemeen bestuur deze uitwerking en maken we keuzes in de taakuitvoering. Deze keuzes worden verwerkt in een gewijzigde begroting 2026 en/of in de kaderbrief 2027. Voor de incidentele besparing over 2025 en 2026 van 2% heeft in 2024 een nadere uitwerking plaatsgevonden, welke in deze begroting nader is uitgewerkt.

Beleidskader 2025 en 2026
De besparing van 2% is voor 2025 en 2026 te vinden in de volgende onderwerpen:

- Begroten van hogere rentebaten VGGM factureert conform gemeenschappelijke regeling de gemeentelijke dienstverlening voor een belangrijk deel vooruit. Hierdoor heeft VGGM gedurende een groot deel van het jaar een positief banksaldo. Door de opgelopen marktrente ontvangt VGGM een hogere rentevergoeding dan initieel begroot. Het bestuur stelt voor om deze hogere rentevergoeding van € 600.000 voor 2026 net zoals in 2025 vooraf te begroten. Keerzijde is dat VGGM op deze begrote post een renterisico loopt. Dat doet zich voor als de marktrente daalt.
- Begroten van lagere kapitaallasten De markt voor specifiek materieel is momenteel erg krap. Dit leidt tot oplopende levertijden. Hierdoor ontstaat een vertraging in de reguliere vervanging van materieel en daarmee een (incidenteel) voordeel op de kapitaallasten. Het bestuur stelt voor om de kapitaallasten voor 2026 net zoals in 2025 € 500.000 lager te begroten.
- Begroten van hogere opbrengst verkoop afgestoten materieel Door de krappe markt van specialistisch materieel lopen nieuwprijzen aanzienlijk op. Als gevolg van de oplopende prijzen nemen eveneens de prijzen van gebruikt materieel toe. Het bestuur stelt voor om voor 2026 net zoals in 2025 een € 50.000 hogere opbrengstwaarde van afgestoten materieel te begroten.
- Temporiseren versterkingsprogramma Samen. Beter. Bedrijfsvoeren. VGGM is in 2024 gestart met het meerjarige programma Samen. Beter. Bedrijfsvoeren. Doel van dit programma is om de organisatie te ontwikkelen van ad-hoc georganiseerd naar een gestandaardiseerde werkwijze. De noodzaak voor het meerjarige programma wordt onderkend. Tegelijkertijd bestaat de behoefte voor grip op de kostenstijgingen in de meerjarenbegroting. Ook diverse gemeenteraden vragen daarom. Jaarlijks wordt in de begroting een specifieke onderbouwing van de kostenstijging voor dat jaar opgenomen. Voor nu wordt de keuze gemaakt om de noodzakelijke stijging van de bedrijfsvoeringskosten bij te stellen tot € 3 miljoen (in plaats van € 4 miljoen) en deze tegelijkertijd te temporiseren voor zowel 2025 en 2026 met € 500.000. Daarmee laten we de kostenstijging langzamer opbouwen en minder ver doorgroeien dan in de afgelopen meerjarenbegroting opgenomen. Daardoor wordt de versterking minder snel gerealiseerd en Versie:2 december 2024 Pagina 7 loopt het programma langer door. Het terugbrengen van de risico's in de kwetsbare bedrijfsvoering lopen dan ook langer door. Of ultimo 2027 of verder alsnog meer middelen nodig zijn, kan dan zowel inhoudelijk als financieel in 2026 worden afgewogen.

Risico's voor VGGM als gevolg van deze besparingen
Het aanpassen van de begrotingsuitgangspunten leidt tot de volgende risico's:

- De rente valt lager uit dan de begrote 2,5% rente die in lijn is met de DNB-verwachting;
- Prijsstijgingen in de markt zijn hoger dan de indexatie na besparingen;
- Door het temporiseren van het programma Samen. Beter. Bedrijfsvoeren worden de geïdentificeerde risico's minder snel teruggebracht. Temporiseren leidt tot efficiëntieverlies en hogere kosten voor het programma.

3. Programma-indeling

3a. Programma Crisisbeheersing

De afdeling Crisisbeheersing richt zich op het uitvoeren van de taken genoemd in de Wet veiligheidsregio's. De GHOR en de gemeentelijke samenwerking op het gebied van bevolkingszorg maken hier onderdeel vanuit. Crisisbeheersing richt zicht op het voorkomen, beperken en bestrijden van rampen en crises. Dit doen we door onze crisisorganisatie voor te bereiden op het voeren van regie tijdens situaties waarin een vitaal belang van de samenleving is aangetast of dreigt te worden. Ook zorgen we ervoor dat de samenleving zoveel mogelijk overeind blijft tijdens een crisis en helpen terug te veren naar een gewenste situatie.

Sinds 2024 wordt er door het Ministerie van Justitie en Veiligheid gewerkt aan een wijziging van de Wet Veiligheidsregio's. Na een openbare consultatie in 2025, zal de wet naar verwachting in 2026 naar de Tweede Kamer worden gestuurd ter besluitvorming. Met de wetswijziging wordt beoogd de nationale crisisstructuur te versterken en het stelsel van crisisbeheersing toekomstbestendig te maken.

Versterken crisisbeheersing

Om onze taken uit te voeren, is versterking van crisisbeheersing nodig. We zien dat de wereld verandert en er nieuwe dreigingen op ons afkomen. Denk aan klimaatverandering, geopolitiek spanningen in de wereld, energietransitie en verdergaande digitalisering. De samenleving staat hierdoor voor grote uitdagingen. We moeten ons goed voorbereiden op huidige en toekomstige crises. Die kunnen ingewikkeld, onvoorspelbaar, groot en langdurig zijn. Daarom moeten overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en burgers samenwerken om de weerbare samenleving te versterken. De weerbaarheidsopgave en veranderende omgeving hebben de basis gevorm voor ons beleidsplan 2025-2026. In 2026 werken we de ontwikkeling van het beleidsplan crisisbeheersing 2027-2030.

In 2026 werken we verder aan de uitvoering van ons beleidsplan. Daarin zijn de volgende speerpunten benoemd:

1. Een flexibele en robuuste crisisorganisatie. We werken aan het versterken van onze crisisorganisatie zodat bij een flitscrisis én bij een langdurige crisis, zij haar crisisprocessen efficiënt en effectief kan uitvoeren ongeacht de aard van de crisis.
2. Een flexibele netwerksamenwerking. We werken aan het versterken en bestendigen van ons netwerk met crisispartners, vitale bedrijven, kennisinstellingen, medeoverheden en maatschappelijke organisaties. We zijn actief in ons contact met partners en opzoek naar nieuwe partners met wie toekomstige crises kunnen bestrijden.
3. Versterking en verbinding van risico- en crisiscommunicatie. We werken aan het vergroten van de weerbaarheid en het uithoudingsvermogen van de samenleving door risico- en crisiscommunicatie in alle fasen van preparatie tot en met nafase.
4. Versterking van de informatiepositie van de veiligheidsregio. We werken vaan het versterken van de informatiepositie van de veiligheidsregio door samenwerking met crisispartners en andere veiligheidsregio's. We investeren in een goede informatiemanagementorganisatie die ervoor kan zorgen dat de juiste informatie, op de juiste plek, bij de juiste mensen op het juiste moment beschikbaar is.

In 2022 is in een bestuurlijk akkoord afgesproken dat de Rijksoverheid structureel de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) aan veiligheidsregio's verhoogd in vier stappen tussen 2023 en 2026. Uit de miljoenennota 2025 blijkt dat er in 2026 een 10% bezuiniging op de totale BDuR wordt doorgevoerd. Hierdoor wordt de eerdere investering in crisisbeheersing gedeeltelijk tenietgedaan. Als gevolg hiervan moeten de ambities, zoals vastgelegd in het inrichtings- en versterkingsplan crisisbeheersing, naar beneden toe worden bijgesteld.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Veiligheidsregio taken	3.053	4.457	5.118	4.121	4.121	4.121	4.121
GHOR	1.229	1.629	1.091	1.818	1.818	1.818	1.818
Bevolkingszorg	635	716	830	751	751	751	751
Lasten	**4.917**	**6.802**	**7.039**	**6.690**	**6.690**	**6.690**	**6.690**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	4.564	3.726	4.574	4.828	4.828	4.828	4.828
Rijksbijdragen	3.290	4.527	3.773	3.373	3.373	3.373	3.373
Overige baten	45	50	0	0	0	0	0
Baten	**7.899**	**8.303**	**8.347**	**8.201**	**8.201**	**8.201**	**8.201**
Doorbelasting	-1.482	-1.502	-1.439	-1.511	-1.511	-1.511	-1.511
Resultaat voor bestemming	**1.499**	**0**	**-132**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-913	0	132	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**587**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**587**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In 2024 heeft een organisatorische wijziging plaatsgevonden. Alle activiteiten en bijbehorende budgetten met betrekking tot crisisbeheersing zijn binnen een nieuw opgerichte afdeling crisisbeheersing ondergebracht. Als gevolg van deze wijziging is zijn gemeentelijke bijdragen en rijksbijdragen beter aan de taken gekoppeld, leidend tot een technische aanpassing van de begroting per 2025. Hierdoor is gewijzigde begroting 2025 en 2026 minder goed vergelijkbaar met de realisatie 2024 en de initiële begroting 2025.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Er dreigt een spagaat te ontstaan tussen de benodigde versterking van crisisbeheersing en de bekostiging ervan. Crisisbeheersing wordt betaald uit de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) en uit een gemeentelijke bijdrage. In lijn met de miljoenennota 2025 wordt vanaf 2026 een 10% bezuiniging op de BDuR doorgevoerd. Ook de gemeentelijke bijdrage staat onder druk.	Als gevolg hiervan zullen de ambities van de afdeling crisisbeheersing, zoals vastgelegd in het inrichtings- en versterkingsplan crisisbeheersing, herijkt en naar beneden toe moeten worden bijgesteld.
De versterking van crisisbeheersing richt zich ook op het uithoudingsvermogen bij een langdurige crisis en het robuuster maken van onze crisisorganisatie. Als de versterking onvoldoende is, heeft dat een negatief effect op de (langdurige) beschikbaarheid en inzetbaarheid van medewerkers in onze crisisorganisatie. Een uitputtingsslag van mens en organisatie dreigt dan.	Er is op de balans een reserve rijksbijdragen gevormd met niet-bestede BDuR-gelden die onder andere kan worden aangewend in geval van (langdurige) crisis om de crisisorganisatie te versterken.
Crisisbeheersing kan te maken krijgen met extra uitdagingen in de uitvoering van haar wettelijke taak. Onze netwerkpartners hebben te maken met schaarste in capaciteit en middelen. Een voorbeeld hiervan is de beperkte toegankelijkheid van de zorg als gevolg van krapte van personeel en/of een groot aanbod van patiënten.	Voor dit risico is niet direct een beheersmaatregel beschikbaar. Afhankelijk van de situatie zal gezamenlijk met andere partners moeten worden gezocht naar oplossingen. Tegelijkertijd dragen we bij aan het versterken van de weerbaarheid in Nederland zodat de samenleving de gevolgen beter kan opvangen.

3a.1 Pijler veiligheidsregio taken

Onder veiligheidsregio taken verstaan we de werkzaamheden die worden uitgevoerd door de taakvelden (multi) risicobeheersing, crisisorganisatie en informatievoorziening. We geven uitvoering aan het beleidsplan crisisbeheersing 2025-2026.

Binnen het thema risicobeheersing werken we aan het analyseren van risico's en dreigingen, risicocommunicatie, planvorming, evenementenadvisering en netwerkmanagement, met als doel het voorkomen van en voorbereiden op

crises. In 2026 werken we aan het ontwikkelen van een nieuw regionaal risicoprofiel. De resultaten zijn input voor onze risicocommunicatie naar inwoners, gemeenten en crisispartners en helpen bij het adviseren over evenementenveiligheid. We werken in verschillende netwerken samen om voorbereid te zijn op crises.

In 2026 werken we verder aan het thema crisisorganisatie door het verhogen van de paraatheid en geoefendheid van onze crisisfunctionarissen en crisisteams zodat zij, ongeacht de oorzaak, ieder korte en langdurige crisis efficiënt en effectief kunnen bestrijden. In 2026 voltooien we de transitie van OTO (opleiden, trainen en oefenen) naar OTOTEL (Opleiden, Trainen, Oefenen, Testen, Evalueren en Lessons Learned). Met de toevoeging van testen, evalueren en lessons learned, wordt de leercyclus rondgemaakt.

Op het thema Informatievoorziening werken we ook in 2026 aan de versterking van de informatiepositie van de veiligheidsregio. We trekken hierin gezamenlijke op met onze partners, andere veiligheidsregio's en de rijkoverheid. Hierdoor kunnen we ons Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) verder uitbouwen. Daarnaast werken we continue aan het beheer van onze crisissystemen.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		**Wat gaan we ervoor doen?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Voorkomen, voorbereiden en beperken Het hebben van regie op voorbereiding van rampen en crises	**Risicomanagement** Het hebben van inzicht in en adviseren over risico's van rampen en crises.	- Procesmatig houden we zicht op de actuele dreigingen in onze regio, bepalen de impact en voeren acties uit om de risico's te voorkomen, beperken en bestrijden. - Oplevering van en nieuwe Regionaal Risicoprofiel. - Coördinatie van multidisciplinaire advisering over evenementen.	Het beperken van veiligheids- en gezondheidsschade voor inwoners van Gelderland-Midden.
	Planvorming Het hebben actuele, bruikbare en 24/7 beschikbare (inter)regionale plannen die tijdens een ramp of crisis handvatten bieden.	- Op basis van onze visie op planvorming zorgen we voor actuele planvorming. - We hebben extra aandacht voor onze continuïteitsplannen.	Goede en actuele planvorming helpt de crisisorganisatie efficiënt en effectief op te treden en de gevolgen van een crisis te beperken.
	OTOTEL Het hebben van een gevarieerd en op de actualiteiten gebaseerd programma van multidisciplinaire opleidingen, oefeningen en trainingen voor multidisciplinaire crisisfunctionarissen en -teams. De prestaties van crisisteams en -functionarissen stapsgewijs en continu verbeteren.	- Uitvoering geven aan het programma OTOTEL 2026. - Ontwikkeling beleidsplan OTOTEL (als onderdeel van het beleidsplan crisisbeheersing 2027-2030).	Er is een goed geprepareerde crisisorganisatie die zoveel mogelijk de samenleving overeind kan houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Middelen en voorzieningen Het 24/7 beschikbaar hebben van alle vaste en mobiele ruimten, systemen, en middelen t.b.v. de crisisorganisatie die goed beheerd en regelmatig getest worden op hun functioneren en cyberweerbaarheid.	- We ontvangen onze Mobiele Commando Unit (MCU) en maken hem gereed voor ingebruikname. - Onze middelen en voorzieningen worden procesmatig beheerder.	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Netwerkmanagement Het hebben van inzicht in ons netwerk en actief contact met relevante crisispartners en relevante burger- en belangenorganisaties.	- Uitvoering geven aan het programma netwerkmanagement.	Overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven werken nauw samen om de samenleving overeind te houden tijdens

			crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Risicocommunicatie Het zorgen dat burgers zich veiliger voelen, beter in staat zijn om gevaarlijke situaties te herkennen en deze kunnen duiden zodat de zelfredzaamheid vergroot wordt.	- Oplevering vernieuwde pagina risicocommunicatie. - Uitvoering geven aan het programma risicocommunicatie.	Bijdrage aan het vergroten van een veerkrachtige, voorbereide en weerbare samenleving.
	Informatievoorziening Adequate informatievoorziening, dus het hebben van juiste informatie, op de juiste plek, voor de juiste mensen op het juiste moment beschikbaar.	- Informatiebronnen- en systemen worden procesmatig beheerder. - Uitbouwen Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK).	Adequate informatievoorziening ondersteunt crisisfunctionarissen bij het zoveel mogelijk overeind houden van de samenleving tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Bestrijden Het organiseren van 24/7 slagkracht en het hebben van uithoudingsvermogen met onze crisisorganisatie.	**Leiding en coördinatie** Slagkracht en uithoudingsvermogen hebben met onze crisisorganisatie. Zowel tijdens een flitsincident als bij een langdurige crisis kunnen wij voorzien in de vier basisprocessen van crisisbeheersing: alarmering, op- en afschalen, leiding & coördinatie, informatiemanagement.	- Nieuw Regionaal Crisisplan implementeren. - Uitvoering geven aan het crisisplan in geval van dreigingen en crises. - Crisisorganisatie voldoet aan toetsingskader inspectie J&V.	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Terug naar het (nieuwe) normaal Het voorbereiden van goede overdracht van acute fase naar de nafase ten behoeve van herstel en nazorg.	**Evalueren en leren** We schikken over voldoende capaciteit en kwaliteit om in te zetten op kennisontwikkeling en het zelflerende vermogen volgens gestelde kwaliteitsnormen. We zijn een organisatie en hebben crisisfunctionarissen met een actieve leerhouding	- Evaluaties uitvoeren volgens vastgestelde evaluatiesystematiek Crisisbeheersing.	We evalueren ons handelen en informeren gemeenten ten behoeve van een goede democratische legitimatie en verantwoording.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	2.374	3.650	4.251	3.220	3.220	3.220	3.220
Materiele kosten	470	562	671	703	703	703	703
Kapitaallasten	20	61	58	59	59	59	59
Huisvestingskosten	190	185	139	139	139	139	139
Lasten	**3.053**	**4.457**	**5.118**	**4.121**	**4.121**	**4.121**	**4.121**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	3.180	2.288	3.049	2.686	2.686	2.686	2.686
Rijksbijdragen	2.089	3.273	3.217	2.448	2.448	2.448	2.448
Overige baten	33	0	0	0	0	0	0
Baten	**5.302**	**5.561**	**6.266**	**5.134**	**5.134**	**5.134**	**5.134**
Doorbelasting	-1.086	-1.104	-1.148	-1.013	-1.013	-1.013	-1.013
Resultaat voor bestemming	**1.163**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-753	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**410**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**410**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In 2024 heeft een organisatorische wijziging plaatsgevonden. Alle activiteiten en bijbehorende budgetten met betrekking tot crisisbeheersing zijn binnen een nieuw opgerichte afdeling crisisbeheersing ondergebracht. Als gevolg van deze wijziging is zijn gemeentelijke bijdragen en rijksbijdragen beter aan de taken gekoppeld, leidend tot een technische aanpassing van de begroting per 2025. Hierdoor is gewijzigde begroting 2025 en 2026 minder goed vergelijkbaar met de realisatie 2024 en de initiële begroting 2025.

3a.2 Pijler bevolkingszorg

Binnen de afdeling Crisisbeheersing faciliteert Bevolkingszorg de gemeentelijke crisisbeheersingstaken voor de vijftien gemeenten van onze veiligheidsregio. Daarnaast vormt Bevolkingszorg de verbindende schakel tussen gemeenten, de veiligheidsregio en het land. Onze gemeenten zijn gezamenlijk procesverantwoordelijk voor de bevolkingszorg. Door middel van een convenant werken zij slim en nauw samen op het gebied van bevolkingszorg. Deze gemeentelijke samenwerking wordt voor de bedrijfsvoering ondersteund door VGGM.

Bevolkingszorg geeft in 2026 uitvoering aan het beleidsplan Crisisbeheersing. Dit doet Bevolkingszorg in nauwe samenwerking met onze gemeenten en crisispartners.

Binnen het thema risicobeheersing werken we aan planvorming, netwerkmanagement en een weerbare samenleving. Samen met onze gemeenten bouwen we verder aan de voorbereiding op crises.

In het thema crisisorganisatie werkt Bevolkingszorg aan het verhogen van de paraatheid en geoefendheid van onze crisisfunctionarissen en crisisteams. We zoeken samen met gemeenten naar mogelijkheden om niet alleen bij een flitscrisis, maar ook bij een langdurige crisis onze weerbaarheid te kunnen vergroten. Dit doen we onder andere door een verdere versterking van onze piketorganisatie en het versterken van het proces crisiscommunicatie.

Daarnaast werken we in lijn met de uitkomsten van het project Uniform Kwaliteitsniveau Bevolkingszorg aan het in kaart brengen en monitoren van de vakbekwaamheid. Uitgangspunt van deze ontwikkelingen is dat deze budgetneutraal uitgevoerd worden.

Ten aanzien van het thema Informatievoorziening werken we aan een sterke informatiepositie bij rampen en crises.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Voorkomen, voorbereiden en beperken Het hebben van regie op voorbereiding van rampen en crises	**Planvorming** Het hebben actuele, bruikbare en 24/7 beschikbare plannen die tijdens een ramp of crisis handvatten bieden.	- We beheren onze taakkaarten actief zodat ze altijd actueel zijn.	Goede en actuele planvorming helpt de crisisorganisatie efficiënt en effectief op te treden en de gevolgen van een crisis te beperken.
	OTOTEL Het hebben van een gevarieerd en op de actualiteiten gebaseerd programma van opleidingen, oefeningen en trainingen voor crisisfunctionarissen. De prestaties van crisisfunctionarissen stapsgewijs en continu verbeteren.	- Uitvoering geven aan het programma OTOTEL Bevolkingszorg 2026. - Registeren vakbekwaamheid piketmedewerkers.	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Middelen en voorzieningen Het 24/7 beschikbaar hebben van alle systemen en middelen t.b.v. de crisisorganisatie die goed beheerd en regelmatig getest worden op hun functioneren en cyberweerbaarheid.	- Onze middelen en voorzieningen worden procesmatig beheerd.	Er is een goed geprepareerde crisisorganisatie die zoveel mogelijk de samenleving overeind kan houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Netwerkmanagement Het hebben van inzicht in ons netwerk en actief contact met relevante crisispartners en relevante burger- en belangenorganisaties.	- We voeren twee keer per jaar accountgesprekken gemeenten. - We voeren accountgesprekken met partners (o.a. omgevingsdiensten, rode kruis en Stichting Salvage).	Overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven werken nauw samen om de samenleving overeind te houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Bestrijden Het 24/7 in staat zijn om tijdens rampen en crises te coördineren en aan te sturen	**Leiding en coördinatie** Slagkracht en uithoudingsvermogen hebben met onze bevolkingszorg crisisorganisatie tijdens een flitsincident en bij een langdurige crisis.	- We werken continue aan het op orde houden van onze piketorganisatie.	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Crisiscommunicatie Er wordt geïnformeerd over de dreiging en/of gevaren en de maatregelen die de overheid getroffen heeft tijdens crises.	- We gaan aan de slag met het verbeteren van het proces crisiscommunicatie in nauwe samenwerking met onze gemeenten.	Het goed informeren van inwoners draagt bij aan het zoveel mogelijk overeind houden van de samenleving tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Terug naar het (nieuwe) normaal Het voorbereiden van goede overdracht van acute fase naar de	**Overdracht** Het zorgdragen voor een duidelijke overdracht van de crisisorganisatie naar de nafase-organisatie	- Na afloop van multidisciplinaire opschalingen vindt overdracht plaats tussen de crisisorganisatie en de betreffende gemeente.	Een effectieve terugkeer naar normaal of een nieuw normaal.

nafase ten behoeve van herstel en nazorg.	**Evalueren en leren** We schikken over voldoende capaciteit en kwaliteit om in te zetten op kennisontwikkeling en het zelflerende vermogen volgens gestelde kwaliteitsnormen.	- We evalueren de inzet van onze crisispiketten tijdens mono-inzetten en opschalingen.	We evalueren ons handelen om hiervan te leren en een effectievere crisisorganisatie te worden.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	460	473	479	479	479	479	479
Materiele kosten	154	221	330	251	251	251	251
Kapitaallasten	1	1	1	1	1	1	1
Huisvestingskosten	19	20	20	20	20	20	20
Lasten	**635**	**716**	**830**	**751**	**751**	**751**	**751**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	791	815	800	858	858	858	858
Baten	**791**	**815**	**800**	**858**	**858**	**858**	**858**
Doorbelasting	-97	-99	-102	-108	-108	-108	-108
Resultaat voor bestemming	**59**	**0**	**-132**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	132	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**59**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**59**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3a.3 Pijler GHOR

De Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) coördineert bij crises de opgeschaalde publieke en acute gezondheidszorg in de regio en stuurt op zorgcontinuïteit in de keten. De GHOR werkt daarvoor samen in een groot netwerk met acute en niet-acute zorgpartners.

De GHOR geeft in 2026 uitvoering aan de speerpunten zoals genoemd in het beleidsplan Crisisbeheersing. Dit doet de GHOR in samenwerking met de zorgpartners en crisispartners.

Binnen het thema risicobeheersing werken we aan het analyseren van risico's en dreigingen, planvorming, evenementen- en omgevingsadvisering en netwerkmanagement. Samen met onze zorgpartners bouwen we verder aan de voorbereiding op crises in relatie tot de uitdagingen binnen de zorgsector. Het zorgrisicoprofiel is hier helpend in.

Voor het thema crisisorganisatie werkt de GHOR aan het verhogen van de paraatheid en geoefendheid van onze crisisfunctionarissen, crisisteams en zorgpartners in de acute- en publieke gezondheidszorg. We zoeken samen met zorgpartners naar mogelijkheden om niet alleen bij een flitscrisis, maar ook bij een langdurige crisis onze weerbaarheid en die van de zorgpartners te kunnen vergroten.

Ten aanzien van het thema informatievoorziening werken we aan een sterke informatiepositie bij rampen en crises in de zorgketen.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		**Wat gaan we ervoor doen?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Voorkomen, voorbereiden en beperken	**Risicomanagement** Het hebben van inzicht in en adviseren over risico's van rampen en crises	- Actualiseren zorgrisicoprofiel	Beperken veiligheids- en gezondheidsschade voor inwoners van Gelderland-Midden.

Het hebben van regie op de voorbereiding van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	**Netwerkmanagement** Zorginstellingen zijn zich bewust van hun rol en eigen verantwoordelijkheid binnen de zorgketen	- Uitvoering geven aan het programma netwerkmanagement zorg 2026. - Actuele schriftelijke afspraken met acute- en publieke zorgpartners.	Zorgorganisaties en veiligheidsregio werken nauw samen om de samenleving overeind te houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	OTOTEL Het hebben van een gevarieerd en op de actualiteiten gebaseerd programma van opleidingen, oefeningen en trainingen voor geneeskundige crisisfunctionarissen en -teams.	- Uitvoering geven aan het programma OTOTEL GHOR 2026.	Er is een goed geprepareerde crisis (zorg)organisatie die zoveel mogelijk de samenleving overeind kan houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Informatievoorziening Het hebben van juiste informatie, op de juiste plek, voor de juiste mensen op het juiste moment beschikbaar in de keten van zorg bij rampen en crisis	- Informatie-uitwisseling in de zorgketen in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing	Er is een goed geprepareerde crisis (zorg)organisatie die zoveel mogelijk de samenleving overeind kan houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
Advisering van andere overheden en organisaties op het gebied van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	**Adviseert** over crisisbeheersing (het optreden tijdens rampen en crises of (dreigende) verstoring van de zorg continuïteit)	- Uitvoering geven aan het programma netwerkmanagement zorg.2026. - Adviseren en bieden van ondersteuning aan partners in de zorgketen om hun zorgcontinuïteit te garanderen	Zorgorganisaties en veiligheidsregio werken nauw samen om de samenleving overeind te houden tijdens crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.
	Adviseert over risicobeheersing (evenementen en omgeving)	- Bijdragen aan multidisciplinaire advisering over evenementen en infrastructurele projecten aan gemeenten, andere overheden en bedrijven	Beperken gezondheidsschade voor inwoners van Gelderland-Midden
Bestrijden Het 24/7 in staat zijn om tijdens rampen en crises de geneeskundige hulpverlening te coördineren, aan te sturen en te regisseren.	**Leiding en coördinatie** Slagkracht en uithoudingsvermogen hebben met onze geneeskundige crisisorganisatie tijdens een flitsincident en bij een langdurige crisis. Verbinden van de geneeskundige hulpverlening met openbare orde en veiligheid tijdens crises of rampen.	- Uitvoering geven aan het crisisplan. - Crisisorganisatie voldoet aan toetsingskader inspectie J&V	De samenleving zoveel mogelijk overeind houden tijden crises en helpen terug te veren naar het oude normaal of de nieuwe gewenste situatie.

Terug naar het (nieuwe) normaal Het voorbereiden van een goede overdracht van acute fase naar de nafase ten behoeve van herstel en nazorg.	**Evalueren en leren** We beschikken over voldoende capaciteit en kwaliteit om in te zetten op kennisontwikkeling en het zelflerende vermogen volgens gestelde kwaliteitsnormen. We zijn een organisatie en hebben crisisfunctionarissen met een actieve leerhouding	- Evaluaties uitvoeren conform vastgestelde evaluatiesystematiek Crisisbeheersing.	We evalueren ons handelen en informeren gemeenten ten behoeve van een goede democratische legitimatie en verantwoording.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten	Realisatie	Begroting	Gew. Begr.	Begroting	Raming	Raming	Raming
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	944	1.325	696	1.409	1.409	1.409	1.409
Materiele kosten	182	202	248	260	260	260	260
Kapitaallasten	49	52	52	54	54	54	54
Huisvestingskosten	53	49	95	95	95	95	95
Lasten	**1.229**	**1.629**	**1.091**	**1.818**	**1.818**	**1.818**	**1.818**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	593	624	724	1.283	1.283	1.283	1.283
Rijksbijdragen	1.201	1.254	556	925	925	925	925
Overige baten	12	50	0	0	0	0	0
Baten	**1.806**	**1.928**	**1.280**	**2.208**	**2.208**	**2.208**	**2.208**
Doorbelasting	-299	-299	-189	-390	-390	-390	-390
Resultaat voor bestemming	**278**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-159	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**118**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**118**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In 2024 heeft een organisatorische wijziging plaatsgevonden. Alle activiteiten en bijbehorende budgetten met betrekking tot crisisbeheersing zijn binnen een nieuw opgerichte afdeling crisisbeheersing ondergebracht. Als gevolg van deze wijziging is zijn gemeentelijke bijdragen en rijksbijdragen beter aan de taken gekoppeld, leidend tot een technische aanpassing van de begroting per 2025. Hierdoor is gewijzigde begroting 2025 en 2026 minder goed vergelijkbaar met de realisatie 2024 en de initiële begroting 2025.

3b. Programma Brandweer

Het programma Brandweer valt uiteen in 3 pijlers, namelijk Brandweerzorg, Risicobeheersing en Meldkamer.

Begroting 2026: Investeren in paraatheid, veiligheid en gezonde en veilige leefomgeving

Om de brandweerparaatheid 24/7 te kunnen garanderen, is voortdurende inzet nodig op meerdere vlakken. In 2026 investeren we in:

- Goed werkgeverschap;
- Een veilige werkomgeving;
- Opleiding en training;
- Materieel dat onze slagkracht versterkt.

De activiteiten van risicobeheersing hebben een gezonde en veilige leefomgeving tot doel. Centraal hierin staan:

- Mensen helpen beschermen tegen gevaren uit de omgeving;
- Mensen uitnodigen gezond en veilig te leven;
- Randvoorwaarden scheppen zodat hulpdiensten veilig kunnen optreden.

Zowel Brandweerzorg als Risicobeheersing hebben de afgelopen jaren structureel vacatures open staan. Het gebrek aan personeel op de arbeidsmarkt maakt het uitvoeren van onze werkzaamheden lastig.

Daarnaast spelen voor heel de brandweer de thema's klimaatverandering, een weerbare samenleving en geopolitieke dreigingen een steeds grotere rol in ons werk.

De snelle ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en energietransitie lopen voor op de bijbehorende veiligheidswetgeving. Dit vraagt van ons een proactieve en flexibele aanpak om de veiligheid te blijven waarborgen.

Elke dag willen we leren, ontwikkelen en data toepasbaar maken. Informatie gestuurd werken is het continue proces waarmee de brandweer op gerichte wijze ruwe data kan verzamelen, registeren, analyseren en de daaruit resulterende informatie en kennis gebruiken om daarmee processen beter en effectiever te laten verlopen.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Brandweerzorg	36.699	39.707	37.656	39.270	38.995	38.845	38.845
Risicobeheersing	6.145	5.490	5.742	5.870	5.376	5.376	5.376
Meldkamer	1.047	1.331	1.331	1.231	1.231	1.231	1.231
Lasten	**43.891**	**46.528**	**44.729**	**46.371**	**45.602**	**45.452**	**45.452**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	50.245	53.145	51.281	54.184	53.946	53.796	53.796
Lokaal aanbod	411	268	267	267	267	267	267
Rijksbijdragen	8.184	5.630	6.559	5.959	5.959	5.959	5.959
Overige baten	1.174	1.493	487	487	487	487	487
Baten	**60.014**	**60.536**	**58.593**	**60.897**	**60.659**	**60.509**	**60.509**
Doorbelasting	-13.737	-14.007	-13.864	-14.770	-15.057	-15.057	-15.057
Resultaat voor bestemming	**2.386**	**0**	**0**	**-244**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-2.289	0	0	244	0	0	0
Resultaat na bestemming	**97**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**97**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In 2024 heeft een organisatorische wijziging plaatsgevonden. Alle activiteiten en bijbehorende budgetten met betrekking tot crisisbeheersing zijn binnen een nieuw opgerichte afdeling crisisbeheersing ondergebracht. Als gevolg van deze wijziging is zijn gemeentelijke bijdragen en rijksbijdragen beter aan de taken gekoppeld, leidend tot een technische aanpassing van de begroting per 2025. Hierdoor is gewijzigde begroting 2025 en 2026 minder goed vergelijkbaar met de realisatie 2024 en de initiële begroting 2025.

3b.1 Pijler brandweerzorg

De afdeling Brandweerzorg

De afdeling Brandweerzorg bestaat uit zeven teams: vier repressieve teams, team Techniek & Logistiek, team Vakbekwaam en team Advies & Ondersteuning. Deze teams zorgen ervoor dat de brandweer 24 uur per dag, zeven dagen per week paraat kan staan met goed opgeleide en geschoolde medewerkers.

Goed werkgeverschap en een veilige werkomgeving

Onze medewerkers vormen de ruggengraat van de brandweer. Een veilige en gezonde werkomgeving is essentieel om hun inzetbaarheid en welzijn te garanderen. Daar maken de teams Collegiale Opvang onderdeel van uit. Dit betekent investeren in goede ondersteuning door middel van trainingen en een cultuur waarin openheid en samenwerking centraal staan. Daarnaast blijven we aandacht besteden aan de balans tussen werk en privé.

Paraatheid brandweer en de beschikbaarheid van vrijwilligers

Vrijwilligers vormen een cruciaal onderdeel van de brandweerorganisatie en spelen een belangrijke rol in de paraatheid. De beschikbaarheid van vrijwilligers staat echter onder druk door maatschappelijke veranderingen en regelgeving. We blijven daarom investeren in wervings- en behoudsprogramma's om voldoende inzetbare vrijwilligers te garanderen.

Nieuw opleidingsstelsel en extra scholing voor (hoofd)officieren en bevelvoerders

Er wordt landelijk gewerkt een nieuw opleidingsstelsel dat beter aansluit op de actuele eisen en uitdagingen in het brandweervak. Dit betekent gerichte opleidingen die niet alleen de basisvaardigheden versterken. Ook moeten we extra scholing bieden voor (hoofd) officieren en bevelvoerders. Deze extra scholing richt zich op crisisbeheersing, strategisch leiderschap en besluitvorming onder druk. Hiermee zorgen we ervoor dat onze leidinggevenden optimaal zijn voorbereid op complexe situaties.

Klimaatverandering en een weerbare samenleving

De impact van klimaatverandering is steeds zichtbaarder in ons werkveld. Extreem weer, bosbranden en wateroverlast vragen om een brandweerorganisatie die snel en effectief kan reageren. We moeten investeren in training en materieel om beter voorbereid te zijn op deze nieuwe uitdagingen. Daarnaast moeten we nauw samen werken met andere hulpdiensten en gemeenten om een weerbare samenleving te bouwen waarin preventie en crisisrespons hand in hand gaan.

Geopolitieke dreigingen

De veranderende geopolitieke situatie vereist dat we als brandweer flexibel en goed voorbereid blijven. In crisissituaties, zoals cyberaanvallen of terroristische dreigingen, speelt de brandweer een cruciale rol in de hulpverlening en coördinatie. We werken hiervoor nauw samen met de afdeling Crisisbeheersing.

Technologische en maatschappelijke ontwikkelingen

De brandweer staat voor nieuwe uitdagingen door technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Innovaties zoals drones, kunstmatige intelligentie en verbeterde communicatiemiddelen kunnen de efficiëntie en veiligheid van onze operaties vergroten. Tegelijkertijd veranderen maatschappelijke structuren, waardoor de verwachtingen en rol van de brandweer ook veranderen.

Conclusie

Door in 2026 te investeren in onze mensen, opleidingen, veiligheid en materieel, zorgen we ervoor dat de brandweer ook in de toekomst paraat blijft om de burgers van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te beschermen.

Investeringsschema materieel

Brandweer heeft een omvangrijk investeringsprogramma vastgesteld waarmee onder meer de structurele vervanging van voertuigen en materialen is geborgd (ca € 84 mln).

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd maatschappelijk effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	
Het beperken en bestrijden van incidenten, rampen en crises	Het bieden van zo snel mogelijke hulp	Brandweerzorg levert dit vanuit een compact, slagvaardig en fijnmazig netwerk van brandweerposten met repressieve medewerkers die veilig en bekwaam optreden, conform het dekkingsplan.	Snelle en doeltreffende hulpverlening beperkt schade en redt levens. De gemeenschap ervaart een grotere betrouwbaarheid en kwaliteit van hulpverlening. Betrouwbaar materieel verhoogt de kans op succesvolle interventies, wat levens redt en eigendommen beschermt.
Slagvaardig	Basis op orde	Uitvoeren van lesprogramma's/instructies die aansluiten op de eisen en uitdagingen voor de blijvende vakbekwaamheid van o.a. bevelvoerders en (hoofd)officieren in een veranderende wereld.	
	Paraatheid (Materieel en materiaal)	Investeren in moderne en duurzame apparatuur voorbereid op een veranderende wereld.	
		Het waarborgen van de beschikbaarheid, betrouwbaarheid en functionaliteit van materieel en materiaal, zodat dit ten alle tijden inzetbaar is voor een effectieve en efficiënte hulpverlening.	
Toekomstbestendig	Informatie gestuurd	Versterken van de digitale omgeving van de brandweermedewerker.	Blijvende ontwikkeling zorgt voor efficiëntere methoden en inspirerende samenwerkingen met andere partijen.
	Technologische ontwikkelingen	Investeren in gespecialiseerde teams om technologische vooruitgang op het gebied van duurzaamheid en de energietransitie te bevorderen en te beheersen.	Specialistische kennis stelt de brandweer in staat om efficiënter te reageren op incidenten met nieuwe energiebronnen en duurzame technologieën.
	Klimaatverandering	Investeren in training en materieel om beter voorbereid te zijn op deze nieuwe uitdagingen	De brandweer blijft effectief en toekomstbestendig in een veranderend weersklimaat.
	Geopolitieke dreigingen	Investeren in trainingen, bewustwording en materialen	De brandweer blijft in staat om op te blijven treden bij incidenten onder verslechterde omstandigheden en kan een aanvullende lokale rol spelen in de bevolkingszorg
Goed werkgeverschap en duurzame inzetbaarheid	Aandacht en Verbinden	Investeren in communicatie naar het personeel toe, door weekberichten en meningsvormende onderwerpen in het ploegcommandanten / bevelvoerders overleg te bespreken.	Goed geïnformeerde en betrokken medewerkers werken effectiever samen tijdens incidenten, wat leidt tot een betere dienstverlening naar de samenleving.
	Vitaliteit	Vanuit het programma 'Goed werkgeverschap en duurzame inzetbaarheid'. Het doel van dit programma is het bevorderen van fysieke en mentale gezondheid en het verbeteren van de arbeidsomstandigheden.	Gezonde, gemotiveerde medewerkers dragen bij aan een stabiele en toekomstbestendige organisatie.
	Nazorg	Ondersteuning eigen personeel bij o.a. traumatische ervaringen die zijn opgedaan tijdens het bestrijden van incidenten.	Een verbonden team, dat zich gehoord en gesteund voelt, functioneert beter onder druk en kan daardoor doeltreffender bijdragen aan de

			veiligheid van burgers tijdens branden en andere incidenten.

Risico	Beheersmaatregel
Paraatheid brandweer onder druk als gevolg van afnemende beschikbaarheid vrijwilligers en gevolgen invoering WNRA. Een afnemende beschikbaarheid van vrijwilligers leidt eveneens tot een grotere instroom van nieuwe vrijwilligers. Dit leidt tot hogere opleidingskosten.	Vanuit Brandweer Gelderland-Midden vroegtijdig inspelen op maatschappelijke verandering en landelijke ontwikkelingen van de arbeidsmarkt en het toepassen van een strategische personeelsplanning
Gevolgen tweede loopbaan beleid (20 jaar) beroepsbrandweermensen repressieve dienst	Personeelsplanning afstemmen door in-, door- en uitstroombeleid. Landelijk is dit deels uitgesteld vanwege het onderzoek van de Universiteit Maastricht
Vergrijzing samenleving en uitbreiding participatiemaatschappij waardoor minder zelfredzame mensen langer zelfstandig wonen	Landelijke gedragsbeïnvloeding risicogroepen, woningcorporaties, verzekeraars, zorgaanbieders e.d., versterken samenwerking met externe partijen en inzet van innovaties die bijdragen aan brandveiligheid
Verscherping milieuregels en invoering milieuzones voor diesel (brandweer)voertuigen met mogelijke versnelde afschrijving wagenpark met bijkomende extra financiële gevolgen	Vroegtijdig anticiperen vanuit investeringsschema en incorporeren in vervangingsschema wagenpark
Extra kosten door afkopen contracten waterleidingbedrijven en verwijderen brandkranen door gemeenten.	Vroegtijdig voldoende financiële middelen door gemeenten reserveren. Op de lange termijn reductie kosten onderhoud en beheer brandkranen door gemeenten.
Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) kunnen een risico voor de gezondheid vormen en worden daarom zoveel als mogelijk uit de samenleving geweerd. PFAS komt in veel producten voor die ook door de brandweer gebruikt worden of werden. Denk hierbij aan blusschuim of impregneermiddel om persoonlijke beschermingsmiddelen waterafstotend te maken.	Reeds in 2021 heeft de brandweer het project afgerond om alle fluor houdende schuimvormende middelen te vervangen door een fluorvrij alternatief, nog voordat dit verplicht werd. Locaties, veelal in eigendom van gemeenten, die in het verleden gebruikt zijn voor schuimblusoefeningen zijn mogelijk vervuild en moeten wellicht gesaneerd worden. Het is niet ondenkbaar dat sporen van PFAS zich nog in armaturen en opslagtanks van schuimblussystemen bevinden. Door aangescherpte regelgeving leidt dit mogelijk tot verplichte aanvullende maatregelen.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	25.360	26.202	26.306	27.262	27.262	27.112	27.112
Materiele kosten	6.845	8.071	6.384	6.935	6.660	6.660	6.660
Kapitaallasten	4.299	5.335	4.835	4.942	4.942	4.942	4.942
Huisvestingskosten	195	100	131	131	131	131	131
Lasten	**36.699**	**39.707**	**37.656**	**39.270**	**38.995**	**38.845**	**38.845**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	43.111	45.810	43.974	46.896	46.908	46.758	46.758
Lokaal aanbod	411	268	267	267	267	267	267
Rijksbijdragen	6.712	4.299	5.089	4.589	4.589	4.589	4.589
Overige baten	918	1.455	271	271	271	271	271
Baten	**51.152**	**51.832**	**49.602**	**52.023**	**52.035**	**51.885**	**51.885**
Doorbelasting	-11.866	-12.125	-11.946	-12.753	-13.040	-13.040	-13.040
Resultaat voor bestemming	**2.588**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-1.670	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**918**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**918**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In 2024 heeft een organisatorische wijziging plaatsgevonden. Alle activiteiten en bijbehorende budgetten met betrekking tot crisisbeheersing zijn binnen een nieuw opgerichte afdeling crisisbeheersing ondergebracht. Als gevolg van deze wijziging is zijn gemeentelijke bijdragen en rijksbijdragen beter aan de taken gekoppeld, leidend tot een technische aanpassing van de begroting per 2025. Hierdoor is gewijzigde begroting 2025 en 2026 minder goed vergelijkbaar met de realisatie 2024 en de initiële begroting 2025.

3b.2 Pijler Risicobeheersing

Meerjarenbeleidsplan 2025 – 2028: expertisecentrum voor een veilige en gezonde leefomgeving

De visie van ons meerjarenbeleidsplan is dat we de lijn voortzetten die we al eerder hadden. We willen (nog meer) een expertisecentrum voor een veilige en gezonde leefomgeving zijn. Dat betekent dat we ons richten op de risico's die ertoe doen en deze actief proberen te beïnvloeden. We werken aan 'onzichtbare' veiligheid. Maar precies daarom willen we zichtbaar zijn en er invloed op hebben. We bewegen van een manier van werken op basis van regelgeving naar een manier van samenwerken die behalve projectmatig, integraal en opgavegericht, vooral ook:

- Informatie gestuurd (het veranderen van data naar informatie en daarna informatie naar kennis en naar passende acties) en
- Risicogericht (het zien en uitleggen van risico's die ertoe doen en deze actief en passend beïnvloeden) is.

In dit meerjarenbeleidsplan hebben we praktisch gemaakt hoe we de volgende jaren daaraan gaan werken. Namelijk door een programma uit te voeren, waarin elk jaar één maatschappelijke opgave centraal staat. Voor 2026 is dat de verstedelijking, met aandacht voor nieuwe risico's zoals verdichting en meervoudig ruimtegebruik.
Dit gaan we doen dit met het bestaande personeel en budgetneutraal.

Gebiedsgerichte aanpak Natuurbrandbeheersing

Eind 2023 is op bestuurlijk niveau (betrokken Gelderse gemeenten en de provincie) besloten om de programmatische aanpak van gebiedsgerichte natuurbrandbeheersing maatregelen te versnellen. We verwachten dat de risico's en geschikte beheersmaatregelen halverwege 2026 helemaal geprioriteerd en gedeeltelijk uitgevoerd zijn. Langs de lijn van bestuurlijke verantwoordelijkheid op twee sporen:

- Spoor 1 zorgt voor veiligheid in relatie tot het natuurbrandrisico van kwetsbare objecten en voorzieningen in de natuurgebieden in Gelderland. Dit spoor valt onder verantwoordelijkheid van de betreffende gemeenten.
- Spoor 2 zorgt voor het uitwerken van een natuurbrandpreventieplan voor de (vitale) infrastructuur en de inrichting van de natuurgebieden onder verantwoordelijkheid van de Provincie.

De opgave om de gerealiseerde beheersmaatregelen te monitoren gaat halverwege 2026 over naar de bestaande organisatie Risicobeheersing. Hiermee is 1 fte binnen de bestaande capaciteit gemoeid.

Brandveilig Leven

Onze visie Brandveilig Leven is alweer van 2014. Daarom ontwikkelen we een nieuwe visie in 2025. Daarin zullen we de lijn die we hadden grotendeels voortzetten en nieuwe zaken opnemen. In 2026 gaan we daarmee aan de slag. Uitgangspunt blijft dat brandveilig leven om te beginnen de taak van mensen en ondernemers zelf is. Wij kunnen dat aanmoedigen en daarbij helpen, want brandveiligheid is een coproductie. Dus (net)werken we met logische partners, zoals zorgorganisaties, scholen, woningcorporaties en het sociaal domein (WMO) van onze gemeenten. Uiteraard werken we intern ook samen, vooral met vrijwillige brandweermensen om in de lokale gemeenschap mensen aan te moedigen brandveilig te leven. Bij dit alles richten we ons twee risicogroepen: schoolgaande jongeren (brandveilige generatie) en kwetsbare inwoners bij brand. Deze laatste groep bestaat uit thuiswonende ouderen en zorgbehoevenden, zorginstellingen en inwoners van kwetsbare wijken. Belangrijk nieuw punt vanaf 2026 is dat we onze aandacht meer en meer van voorlichting naar gedragsbeïnvloeding gaan verleggen. Want we willen met onze activiteiten meer effect halen.
We gaan ervan uit dat de nieuwe visie brandveilig leven budgetneutraal is.

Risicorelevante bedrijven

Met de invoering van de Omgevingswet (januari 2024) is het bestuur van de veiligheidsregio de wettelijke adviseur voor milieubelastende activiteiten. Dit gaat verder dan alleen adviseren op externe veiligheid. Het gaat ook om de brandveiligheid. Bij bedrijven met veel gevaarlijke of ontplofbare stoffen of grote aantallen vuurwerk. In onze regio zijn er ongeveer 100 risicorelevante bedrijven. Op basis het project risicorelevante bedrijven is eind 2025 een beeld klaar hoeveel van deze bedrijven er zijn. Bij vijf van deze bedrijven is dan een proef voor het toezicht uitgevoerd. Op basis van de resultaten van deze proef bepalen we in 2026 de methode voor toezicht. En gaan we die methode toepassen op de andere risicorelevante bedrijven. Voor het houden van (de proef met) dit toezicht werven we in 2025 extra personeel (0,5 fte adviseur). Dit heeft VGGM als aanloop- en implementatiekosten voor 2024 en 2025 in de begroting opgenomen.
Voor de blijvende inzet van dit toezicht hebben we vanaf 2027 deze formatie structureel nodig.

Veilige energietransitie borgen

De regiegroep VET volgt de ontwikkelingen over de energietransitie en deelt kennis hierover. Dit gaat om nieuwe risico's die vaak ook ingewikkeld zijn. De innovaties op dit gebied gaan vele malen sneller dan de wetgeving kan voorzien in passende veiligheidsmaatregelen. Dit vraagt om risicogerichte advisering en conceptueel denken om

antwoordt te hebben op een toekomstige veilige leefomgeving. Hiervoor is extra personeel nodig om nieuwe kennis te vertalen naar een praktisch advies, dat én risicogericht is én het initiatief mogelijk maakt. De hiervoor noodzakelijke uitbreiding van de bestaande capaciteit met 1,5 fte, adviseurs (schaal 10) wordt gefinancierd vanuit het budget voor de energietransitie.

Meldingsplicht Wonen met zorg

In de afgelopen jaren is het aantal ouderen fors toegenomen. En is er beleid van de overheid om mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen. Daardoor zijn in deze periode gebouwen gekomen voor mensen die zorg nodig hebben. Deze gebouwen hebben een verhoogd veiligheidsrisico, want de bewoners zijn bij een brand (of ander incident) vaak niet zelfredzaam, bijv. om zelfstandig het gebouw uit te komen.

Met de komst van de Omgevingswet, is ook het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL) van kracht geworden. Nieuw in dit besluit is de verplichting om wonen met zorg te melden (art 6.7, lid 1). Op basis van een melding kan toezicht worden uitgevoerd. Wonen met zorg gaat om een groep kwetsbare burgers (hoog-risico groep). Daarom is het nodig om actief te onderzoeken of werkelijk een melding is gedaan. Als dat niet is gebeurd, dan is het noodzakelijk om gebruikers op te roepen een gebruiksmelding te doen. De aangewezen wettelijke route (het beperken van het gebruik) is een te stevig middel in deze fase. Vervolgens is het nodig om te bepalen, meestal door een schouw op locatie, of de kwetsbare groep ouderen het gebouw echt veilig kan gebruiken. Uiteindelijk maken deze gebouwen dan onderdeel uit van alle gebouwen waarop we regelmatig toezicht op het brandveilig gebruik uitvoeren.
Voor dit traject is uitbreiding van het personeel met totaal 2,5 fte nodig. Dit is 1 fte voor advisering (1 fte, schaal 8, voor beperkte duur) en 1,5 fte voor toezicht (schaal 7). Voor deze laatste hebben de formatie vanaf 2027 structureel nodig

Doelenboom

Wat willen we bereiken		**Wat gaan we ervoor doen**	**Wat is het beoogd maatschappelijk effect**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	
Een veilige (en gezonde) leefomgeving. Centraal hierin staan: • Mensen helpen beschermen tegen gevaren uit de omgeving; • Mensen uitnodigen gezond en veilig te leven; • Randvoorwaarden scheppen zodat hulpdiensten veilig kunnen optreden.	Bijdragen aan de fysieke veiligheid [1)] van bedrijven en hun omgeving. [1)] Dit betreft brand-, industriële - en omgevingsveiligheid.	De basis voor een veilige leefomgeving leggen we met advisering en toezicht: Dit doen we in samenwerking met de gemeente en/of de omgevingsdienst. We brengen de nieuwe functie wonen met zorg in beeld en zorgen actief dat de gebruiks-meldingen hiervoor binnen komen en gaan regelmatig bij deze risicogroep toezicht uitvoeren. Op basis van de proef in 2025 werken we een methode van toezicht uit voor de risicorelevante bedrijven en gaan op basis daarvan het toezicht uitvoeren.	Een grotere veiligheid en een groter veiligheidsgevoel in de samenleving.
	Bewustzijn creëren over fysieke veiligheid bij inwoners, bedrijven, organisaties en partners.	Regionale plannen verbinden met gemeentelijke plannen en zo onderdeel uit laten maken van de gemeentelijke plancyclus. Samenwerking met betrokken gemeenten en netwerkpartners voortzetten en zo mogelijk uitbreiden. Denk aan: Keurmerk Veilig Ondernemen, Brandweer op School, Samen brandveilig en Geen Nood Bij Brand! De beheersmaatregelen in het kader van Spoor 1 aanpak gebiedsgerichte aanpak	Meer kennis over (rest-) risico's en een groter veiligheidsgevoel in de samenleving. Ook resulterend in betere samenwerking met partners en organisaties ter bevordering van een veilige (en gezonde) leefomgeving.

		natuurbrandbeheersing borgen in de bestaande organisatie. Kennis overdragen en een veilige leefomgeving stimuleren bij initiatiefnemers en risicodoelgroepen. Nadrukkelijk ook op nieuwe risico's, zoals verdicht bouwen, meervoudig ruimtegebruik, klimaatadaptatie en energietransitie.	
	Samenwerking zowel extern met gemeenten en omgevings-diensten als intern met Crisis-beheersing, GHOR, GGD en politie.	In afstemming uitvoering geven aan onze uitvoerings-programma's: • Vooroverleg, advies, toezicht brandveilig gebruik, beleidsontwikkeling op basis van gezamenlijke samenwerkingsafspraken; • Multi-Risicobeheersing, (verbinding Crisis- en Risicobeheersing op het voorkomen/beperken van de prioritaire risico's van het regionaal risicoprofiel; • Advisering van C-evenementen; • Samenwerking multi-advisering bij ruimtelijke initiatieven en bij de beleidsmatige voorbereiding in omgevingsvisies en -plannen en -programma's.	Nauwe afstemming en samenwerking met de meest betrokken ketenpartners (in- en extern) bevordert het sluiten van de veilig-heidsketen en een veilige en gezonde leefomgeving.
	Kennisoverdracht/samenwerking tussen risicobeheersing en Brandweerzorg'	Betrekken van Brandweerzorg bij bijzondere/ complexe objecten en de kennisoverdracht via repressieve object informatie. Kennisoverdracht over gebiedsontwikkeling/ complexe gebouwen naar Brandweerzorg	Basis randvoorwaarden organiseren voor adequaat en veilig repressief optreden.
	In beeld hebben van risico's met behulp van data.	Gebruik maken van risicoprofielen voor allerlei risicobronnen (brand, natuurbrand, gevaarlijke stoffen, etc.) om verdiepende analyses te maken die de (advies)werkzaamheden ondersteunen. Voortdurend beheer en doorontwikkeling van de risicoprofielen, zowel technisch als inhoudelijk.	Een goed beeld van de risico's biedt een sterke basis om de risico's in onze samenleving te voorkomen of te verminderen, wat bijdraagt aan een veilige (en gezonde) leefomgeving.
Expertisecentrum voor een veilige en gezonde leefomgeving.	Toekomstbestendige Risicobeheersing die meebeweegt met de maatschappelijke opgaven.	Proactief bijdragen aan een integrale en samenhangende benadering van risico's in de fysieke leefomgeving. Meer en meer informatie-gestuurd en met het oog op (nieuwe) risico's en maat-schappelijke opgaven. Om optimaal in te spelen op de vragen die spelen.	Een meebewegende Risicobeheersing kan beter inspelen op ontwikkelingen en risico's. Dus beter bijdragen aan een vellige (en gezonde) leefomgeving.

		Bij voorkeur in samenwerking intern (met GGD en GHOR) en met externe partners zoals gemeente, politie, zorgorganisaties of andere organisaties in onze samenleving.	

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	5.300	5.197	5.464	5.587	5.093	5.093	5.093
Materiele kosten	795	254	208	214	214	214	214
Kapitaallasten	1	2	28	28	28	28	28
Huisvestingskosten	50	37	42	42	42	42	42
Lasten	**6.145**	**5.490**	**5.742**	**5.870**	**5.376**	**5.376**	**5.376**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	7.134	7.335	7.306	7.289	7.039	7.039	7.039
Rijksbijdragen	138	0	139	139	139	139	139
Overige baten	256	38	216	216	216	216	216
Baten	**7.527**	**7.373**	**7.661**	**7.643**	**7.393**	**7.393**	**7.393**
Doorbelasting	-1.870	-1.883	-1.919	-2.017	-2.017	-2.017	-2.017
Resultaat voor bestemming	**-488**	**0**	**0**	**-244**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-333	0	0	244	0	0	0
Resultaat na bestemming	**-821**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**-821**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In 2024 heeft een organisatorische wijziging plaatsgevonden. Alle activiteiten en bijbehorende budgetten met betrekking tot crisisbeheersing zijn binnen een nieuw opgerichte afdeling crisisbeheersing ondergebracht. Als gevolg van deze wijziging is zijn gemeentelijke bijdragen en rijksbijdragen beter aan de taken gekoppeld, leidend tot een technische aanpassing van de begroting per 2025. Hierdoor is gewijzigde begroting 2025 en 2026 minder goed vergelijkbaar met de realisatie 2024 en de initiële begroting 2025.

3b.3 Pijler meldkamer

De meldkamer is dé betrouwbare verbinding tussen de hulpverlening en de bevolking en werkt als meld-, regel- en coördinatiecentrum, waar alle meldingen van brandweer, politie en geneeskundige zorg binnen komen. De meldkamer alarmeert de hulpverleningsdiensten, stuurt deze aan en verzorgt de multidisciplinaire opschaling.

De Meldkamer Oost-Nederland (MKON) bedient Gelderland en Overijssel en is actief sinds maart 2023. De MKON is gevestigd in Apeldoorn. De MKON wordt ondersteund door de Landelijke Meldkamersamenwerking (LMS), die de meldkamervoorzieningen levert, namelijk het gebouw en de ICT infrastructuur. De ondersteunende taken op het gebied van Facilitair en IV/ICT zijn ook bij LMS georganiseerd.

Een zelfstandig organisatieonderdeel binnen de MKON is de Meldkamer Brandweer/Multidisciplinair samenwerking (MKBM). Deze MKBM valt onder verantwoordelijkheid van de vijf veiligheidsregio's in Gelderland en Overijssel. MKBM verzorgt de meldkamerfunctie van de brandweer en voert alarmerings- en coördinatietaken uit ten behoeve van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing.

Het centrale werkgeverschap voor de MKBM is door de vijf veiligheidsregio's belegd bij VNOG; de medewerkers zijn dan ook bij VNOG in dienst en uitgaven verlopen via de VNOG-begroting. Hoewel georganiseerd binnen VNOG als werkgever van het meldkamerpersoneel, bepalen de vijf veiligheidsregio's wat er door de MKBM geleverd wordt. Het functioneren van de MKBM valt onder hun gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Landelijk beheert de politie in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid het systeem C2000 voor de communicatie binnen de veiligheidsketen. VGGM is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf en het onderhoud van de portofoons, mobilofoons en alarmontvangers in gebruik binnen de brandweer.

Vernieuwing Missiekritische Communicatie (VMX)

Naar aanleiding van de behoefte aan een toekomstbestendige, robuuste, veilige en missiekritische communicatievoorziening, inclusief alarmering en de eindigheid van het C2000 netwerk, was er in opdracht van de Minister van Justitie en Veiligheid een programma gestart. Deze is gericht op de aanschaf en inrichting van een nieuw informatie- en communicatiesysteem voor de hulpdiensten, waaronder de brandweer. Het programma, met de werktitel NOOVA, is inmiddels stopgezet. Aanleiding daarvoor is het onderzoek van het adviescollege ICT toetsing, waarin werd geconcludeerd dat de in NOOVA gekozen aanpak dreigde vast te lopen en adviseerde eerst een stevig fundament (toekomstvisie, transitie pad en startvoorwaarden) te leggen. Inmiddels is landelijk een bestuurlijke opdracht verstrekt voor een programmamatige aanpak voor de Vernieuwing Missiekritische Communicatie (VMX). Op dit moment is niet bekend of de financiële impact past binnen de huidige financiële kaders. In de loop van dit programma komt hier meer duidelijkheid over.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	12	231	206	181	181	181	181
Materiele kosten	1.035	1.100	1.125	1.050	1.050	1.050	1.050
Lasten	**1.047**	**1.331**	**1.331**	**1.231**	**1.231**	**1.231**	**1.231**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Rijksbijdragen	1.334	1.331	1.331	1.231	1.231	1.231	1.231
Baten	**1.334**	**1.331**	**1.331**	**1.231**	**1.231**	**1.231**	**1.231**
Doorbelasting	-1	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	**286**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-286	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3c. Programma GGD

Het programma GGD bevat de activiteiten gericht op de gezondheidsbeschermende, gezondheidsbewakende en gezondheidsbevorderende maatregelen voor de bevolking of specifieke groepen daaruit, waaronder het voorkomen en het vroegtijdig opsporen van ziekten.

De GGD heeft een aantal wettelijke taken die hoofdzakelijk zijn gebaseerd op de Wet Publieke Gezondheid (Wpg). Daarnaast voert de GGD taken uit vanuit andere wettelijke taken, zoals de Wet verplichte geestelijke Gezondheidszorg (Wvggz), de Wet Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers, de Wet Kinderopvang, Warenwetbesluit en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).

Het GGD-programma valt uiteen in 2 afdelingen, namelijk algemene gezondheidszorg (AGZ) en jeugdgezondheidszorg (JGZ). Tot en met begrotingsjaar 2025 was Monitoring & Advies een aparte pijler. Deze is met ingang van 2026 opgegaan in de pijler AGZ. De gelijknamige afdelingen van de GGD werken steeds meer samen, op weg naar één GGD. In de kaderbrief 2026 zijn de belangrijkste beleidsmatige GGD brede ontwikkelingen geschetst. Tevens heeft de GGD speerpunten voor 2026 benoemd waarop beide afdelingen samenwerken. Hieronder worden deze GGD brede thema's kort toegelicht.

Landelijk politiek klimaat: bezuinigingen op gezondheid

De GGD heeft te maken met onduidelijkheid wat betreft landelijke beleidskaders en bijbehorende financiële middelen. Er zijn bezuinigingen aangekondigd bij het landelijke preventiebeleid (SPUK-middelen), de landelijke regeling Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG) en de Versterking Infectieziekten en Pandemische Paraatheid (VIP). Het ministerie van VWS gaat in totaal €250 miljoen bezuinigingen op subsidies, waaronder op -een nu nog onbekend aantal- specifieke SPUKS. Zie pijler AGZ voor nadere toelichting. Naast landelijke bezuinigingen heeft de GGD als geheel ook te maken met het inzichtelijk maken van mogelijke besparingen op de inwonerbijdrage. Dit betekent dubbele pijn voor de GGD en daarmee de gezondheid van inwoners van Gelderland-Midden.

Uitvoering geven aan toekomstbestendige GGD

Vanaf 2025 worden structurele middelen ingezet om de basis op orde te krijgen, te behouden en te versterken. Ondanks deze extra middelen merken we dat de GGD krap georganiseerd blijft en dat de komende jaren nodig blijven om de basis verder te verstevigen. Dit met als doel te voldoen aan de wettelijke eisen, kwalitatieve en stabiele taakuitvoering te kunnen realiseren en herhaling van afschaling te voorkomen. Het gaat om inhoudelijke thema's als een gezonde leefomgeving, werken aan gezondheid van inwoners, inrichten van opgeschaalde Publieke Gezondheid bij rampen en crisis en voorbereid zijn op gezondheidsdreigingen. Bij al deze thema's zetten we GGD breed in op een meer regionaal georganiseerd aanbod, met ruimte voor lokaal aanbod. We willen regio-breed meerjarige afspraken maken. Dit voorkomt versnippering van beschikbare capaciteit en financiering. Het bevordert tevens een bredere en meer overzichtelijke basis, een duurzame organisatie en effectieve en efficiënte dienstverlening.

Versterking infectieziektebestrijding, pandemische paraatheid en programma vaccineren

Het GGD-programma vaccineren is gericht op het versterken van de preventie van infectieziekten en het verbeteren van de vaccinatie-infrastructuur. Het programma bundelt kennis en ervaring van zowel AGZ als JGZ, met als doel een uniforme en efficiënte aanpak van vaccinaties voor alle inwoners, van jong tot oud. Met een gezamenlijke visie en betere samenwerking worden processen geoptimaliseerd, zoals voorlichting, vaccinbeheer en logistiek. Ondanks aangekondigde landelijke bezuinigingen heeft het behoud van gespecialiseerde inzet van bijvoorbeeld verpleegkundigen, dataspecialist en epidemioloog, evenals de borging van financiële middelen, onze volle aandacht in 2026.

Preventie (Regionale Preventiestructuur inclusief ketenaanpakken)

De GGD vervult een centrale rol in de ontwikkeling en versterking van de regionale preventie-infrastructuur in onze regio's (Gelderland-Midden en Gelderse Vallei). We dragen bij aan een infrastructuur die professionals in staat stelt om gezamenlijk en samenhangend de achterliggende oorzaken van ongezondheid aan te pakken. We geven uitwerking aan de doelstelling van het GALA en IZA om de gezondheid te bevorderen voor de populatie als geheel, voor risicogroepen binnen de populatie én inwoners met gezondheidsachterstanden.

Ontwikkeling GGD als organisatie

De maatschappelijke ontwikkelingen vragen van ons als GGD dat we aandacht besteden aan onze interne bedrijfsvoering. In 2026 geven we uitvoering aan een toekomstgericht organisatie- en inrichtingsplan, werken we toe

naar een meerjarenbeleidscyclus (2027 e.v.) en houden we voldoende aandacht voor kwaliteitsprocessen en informatiebeveiliging.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Niet langer uit kunnen voeren van de wettelijke taken door financiële beperkingen	- Inzichtelijk maken van financiële beperkingen en benodigde financiële (incidentele) ruimte - Keuzes maken in dienstverlening, zoals beperking, mogelijk stoppen van activiteiten of minder fijnmazig werken - In gesprek met gemeenten over mogelijke oplossingen
Financiële bezuinigingen op landelijk niveau, met name ten aanzien van SPUK's als pandemische paraatheid en ASG	- Invoeren programma- en portfoliomanagement - Keuzes maken in dienstverlening, zoals beperking, mogelijk stoppen van activiteiten of minder fijnmazig werken
Overgang medewerkers van CAO VVT naar CAO CAR-UWO	- Tijdelijke (deel)financiering uit reserves, daarna lastenverdeling VGGM breed
Aanbesteding en implementatie DDJGZ	
Onvoldoende bevoegd en bekwaam specialistisch personeel, vanwege arbeidsmarktkrapte en hoog ziekteverzuim, met name artsen Forensische Geneeskunde, TBC, Milieukunde en jeugdartsen	- Aandacht voor specialistische artsen - Waar mogelijk regionale samenwerking - Formatie op orde houden om de continuïteit van dienstverlening te waarborgen

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
7.1 Volksgezondheid							
Jeugdgezondheidszorg	22.095	23.318	24.445	26.552	25.552	25.552	25.536
Algemene gezondheidszorg	18.885	15.401	18.267	17.132	17.132	17.132	17.132
Lasten	**40.981**	**38.719**	**42.711**	**43.685**	**42.684**	**42.684**	**42.669**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	27.933	30.736	30.102	33.463	32.676	32.676	32.676
Lokaal aanbod	9.620	8.480	9.592	9.260	9.260	9.260	9.260
Rijksbijdragen	5.266	1.228	1.848	519	519	519	519
Overige baten	8.057	6.492	8.229	9.011	9.011	9.011	9.011
Baten	**50.875**	**46.936**	**49.771**	**52.254**	**51.466**	**51.466**	**51.466**
Doorbelasting	-8.019	-8.242	-7.987	-8.594	-8.807	-8.807	-8.807
Resultaat voor bestemming	**1.875**	**-25**	**-927**	**-25**	**-25**	**-25**	**-9**
Mutatie reserves	6	25	927	25	25	25	9
Resultaat na bestemming	**1.881**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.881**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3c.1 Pijler algemene gezondheidszorg

De activiteiten behorend tot de algemene gezondheidszorg dragen bij aan de bescherming, bewaking of bevordering van de gezondheid van inwoners van gemeenten in Gelderland-Midden. In de basis richten de activiteiten zich met name op kwetsbare doelgroepen. In deze begroting 2026 is Onderzoek, Informatie en Advies (OIA) ondergebracht binnen deze pijler AGZ en niet (meer) als aparte pijler beschreven.

Versterking infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid

Landelijk is een flinke bezuiniging aangekondigd als het gaat over de versterking infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid. Hoe deze bezuinigingen er precies uit komen te zien, is vooralsnog onzeker en onduidelijk. Wat het financiële effect hiervan is, is nog niet bekend. De versterking van de afgelopen jaren komt met de bezuinigingen onder druk te staan. Terwijl deze versterking noodzakelijk is gezien het aantal stijgende meldingen en vragen die bij infectieziektebestrijding binnenkomen na corona.

Tuberculosebestrijding

Sinds 2019 zijn de kosten van GGD-taken op het gebied van tuberculosebestrijding toegenomen, maar de vergoedingen zijn niet in dezelfde mate gegroeid. Daarnaast screenen en behandelen wij meer mensen bij de GGD in de afgelopen jaren, mede door de sterke toename van IND-migranten, asielzoekers en statushouders uit landen waar TBC vaak voorkomt. Om deze reden is extra financiële versterking opgenomen vanuit de Toekomstbestendige GGD.

De verwachting is dat de huidige ontwikkelingen door zullen zetten in de komende jaren. Wat het financiële effect hiervan is, is nog niet bekend.

Seksuele gezondheid

De huidige landelijke regeling aanvullende seksuele gezondheidszorg (ASG-regeling) betreft gratis en - indien gewenst - anonieme soa-zorg aan groepen met een hoog risico op soa, en gratis en - indien gewenst - anonieme seksualiteitshulpverlening aan jongeren onder de 25 jaar. In 2024 is een nieuwe ASG-regeling ingegaan waarin ook PrEP-zorg wordt geïncludeerd. GGD'en geven uitvoering aan de ASG-regeling. Uit onderzoek[1] is geconcludeerd dat met de nieuwe ASG-regeling er sprake is van grote financiële tekorten met nadelige gevolgen voor de volksgezondheid. Ondanks deze constatering wordt vanaf 2026 10% bezuinigd op de specifieke uitkering aanvullende seksuele gezondheidszorg. Dit betekent dat de GGD minder cliënten kan helpen met een hoog risico op soa, die niet bij een huisarts terecht kunnen. Hierdoor neemt het risico op verspreiding toe.

Forensische Geneeskunde

De vijf GGD'en in politieregio Oost-Nederland werken aan een toekomstbestendige bovenregionale organisatie van forensische geneeskunde. In 2026 wordt er verder gebouwd aan de inrichting van de bovenregionale samenwerking. Naar verwachting zullen in de loop van 2025, op basis van het landelijk onafhankelijk kostenonderzoek, uniforme tarieven gelden voor de taken lijkschouw en forensisch medisch onderzoek voor politie. De aanbestedingsprocedure voor de medische arrestantenzorg (MAZ) wordt waarschijnlijk voorjaar 2025 afgerond waarna duidelijk wordt of de uitvoering van de MAZ in Gelderland-Midden door GGD Gelderland-Midden in 2026 gecontinueerd wordt.

Toezicht Wmo

We werken toe naar regionale afspraken over een stabiele financiering van het Wmo toezicht. Deze afspraken zijn noodzakelijk om continuïteit en kwaliteit van onze dienstverlening te kunnen waarborgen. In 2025 voeren we hier diverse ambtelijke en bestuurlijke gesprekken over. De genomen bestuurlijke besluiten in 2025 zijn vervolgens leidend voor keuzes in deze dienstverlening vanaf 2026.

Toezicht Kinderopvang

Uitbreiding van het toezicht op de gastouderopvang

Het ministerie van SZW heeft een voorstel tot wijziging van de Wet kinderopvang (Wko) ingediend t.b.v. de gastouderopvang. Beoogde invoeringsdatum: 1 juli 2026. Doel: verhogen van de pedagogische kwaliteit van de opvang. De wetswijziging leidt tot een uitbreiding van de tijdsbesteding van toezichthouders voor het toezicht op de gastouderopvang. Deze uitbreiding betreft extra onderzoek naar de pedagogische kwaliteit van de opvang en de pedagogische begeleiding door het gastouderbureau. De benodigde extra tijd voor toezicht komt in het landelijk advies van GGD GHOR en VNG te staan (najaar 2025).

Meldplicht ernstige incidenten

Het ministerie van SZW is bezig met een voorstel tot wijziging van de Wko ten behoeve van de invoering van de meldplicht voor ernstige incidenten in de kinderopvang. Beoogde invoeringsdatum is 1 januari 2026. In de loop van 2025 komt duidelijkheid over de rol en verantwoordelijkheid van houder en toezichthouder. De benodigde extra uren voor het toezicht worden op dat moment duidelijk.

Toezicht op voorschoolse educatie

Toezichthouders gaan de taken van de Inspectie van het Onderwijs (IvhO) op het terrein van de voorschoolse educatie met ingang van 2027 overnemen. Daarbij verandert de vorm van het toezicht: structureel kwaliteitstoezicht door de GGD in plaats van signaal gestuurd toezicht door de IvhO. In 2026 gaan voorbereidingen van start voor de implementatie bij GGD'en. Onderdelen van deze voorbereiding zijn bijvoorbeeld trainingen voor toezichthouders en het werven van personeel.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal zorg akkoord (IZA)

Het huidige zorgsysteem is op langere termijn niet houdbaar. Om deze reden zijn het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) tot stand gekomen. Het IZA heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Om dit te bereiken zijn afspraken gemaakt die betrekking hebben op het gehele zorgstelsel (van de eerstelijnszorg, ggz tot de acute zorgketen).

[1] In november 2023 verscheen het rapport 'SOA-zorg en seksualiteitshulpverlening onder druk" over de toekomst van de regeling Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG). In het rapport constateert onderzoeksbureau AEF dat het doel van de regeling momenteel niet behaald kan worden.
Rapport

In het GALA staan de afspraken waarmee lokaal een impuls gegeven wordt aan het verbeteren van de gezondheid van alle inwoners van Nederland, met in het bijzonder aandacht voor het verbeteren van de situatie van mensen met gezondheidsachterstanden en mensen in een kwetsbare situatie. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040 met weerbare, gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Het financiële arrangement dat bij het GALA hoort, de brede SPUK, heeft als doel om gemeenten in staat te stellen de doelen te kunnen behalen.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV) van de VNG op 29 november 2024 stemden gemeenten in met de resolutie 'Stop met vervolggesprekken over IZA totdat is voldaan aan gestelde voorwaarden'. Eind januari zijn de afspraken over gelijkwaardigheid tussen de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en het ministerie van VWS door het bestuurlijk overleg IZA vastgesteld. VNG zal daarmee de inhoudelijke gesprekken over IZA partijen hervatten. De betrokken partijen van het Integraal Zorgakkoord (IZA), samen met SWN, GGD en Mind, werken naar een akkoord dat zowel financieel haalbaar als uitvoerbaar is. Dit akkoord, bekend als het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), heeft als doel de transformatie van zorg naar gezondheid verder te bevorderen. Ondanks dat aan de eerste voorwaarde is voldaan, blijft er onzekerheid hoe het AZWA verder zal verlopen. Deze onzekerheid kan invloed hebben op de begroting van 2026.

Gezonde leefomgeving en preventie

Evenals in 2024 zal ook in 2025 en de jaren erna ingezet worden op het bevorderen van een gezonde leefomgeving. De leefomgeving waarin mensen wonen, werken en recreëren heeft invloed op hun gezondheid. Grote maatschappelijke opgaven als woningbouw, klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit en energietransitie leiden tot beleidskeuzes die gezondheidswinst kunnen opleveren. Wij adviseren gemeenten over het belang en de inrichting het fysieke, sociale en zorgdomein. Vanuit de 'health in all policies gedachte' maakt gezondheid structureel onderdeel uit van alle gemeentelijke beleidskeuzes.

Sturing Zorg & Veiligheid

De samenwerkplaats Niet Wijken! is september 2023 gestart. In 2025 wordt een vervolgsubsidie aangevraagd voor drie nieuwe deelprojecten "Reflectief samenwerking", 'Hulpkaart" en 'Werktheater". De samenwerkplaats wordt bekostigd vanuit een subsidie van ZonMw en loopt door in 2026. Een deel van de vereiste cofinanciering komt vanuit gemeenten in de vorm van actieve betrokkenheid bij dit project via het ketenpartnersoverleg, stuurgroep Zorg & Veiligheid en het gesprek binnen het regio-overleg Zorg & Veiligheid.
Per 1 januari 2025 gaan ook drie deelprojecten van start die door ZonMw gesubsidieerd worden vanuit "Domein overstijgend samenwerken". Deze drie deelprojecten zijn WijkGGZ, het wederom operationeel krijgen van het meldpunt acuut en het deelproject Gewoon Samen doen. Planning is deze deelprojecten in 2025 af te ronden en een vervolgaanvraag voor 2026 te doen.

OGGZ

Complexe casuïstiek van mensen met 'onbegrepen gedrag' vraagt om een integrale casusgerichte (keten)benadering. Deze problematiek raakt aan de kerntaak en positie van team OGGZ. De ontwikkeling en doorstart van het meldpunt-acuut voor de regio Gelderland-Midden is daarin voor team OGGZ erg relevant. Daarnaast blijft de ontwikkeling en implementatie van de Wet WAMS een aandachtspunt. Ook wil team OGGZ investeren op Wijk-GGD als succesvolle dienstverlening. En inzetten op een tussenevaluatie van het regionaal takenpakket onbegrepen gedrag Gelderland-Midden (2024-2028).

Onderzoek, Informatie en Advies (OIA)

Team Onderzoek, Informatie en Advies (OIA) opereert GGD Gelderland-Midden breed. De activiteiten zijn gericht op het bevorderen, beschermen en bewaken van de gezondheid van alle inwoners in de regio Gelderland-Midden. Dit gebeurt in nauwe samenwerking en afstemming met andere teams, afdelingen en externe partners, zoals gemeenten, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties. Het uitgangspunt van OIA is een integrale aanpak van publieke gezondheid, ofwel "Health in All Policies", waarbij rekening wordt gehouden met diverse gezondheidsdeterminanten en maatschappelijke ontwikkelingen.

Bezuinigingen en uitdagingen op preventiebeleid

Er komen forse bezuinigingen op het landelijke preventiebeleid, die de gezondheidsbevorderende activiteiten van Onderzoek, Informatie en Advies (OIA) raken. Verschillende subsidies lopen na 2025 af, bijvoorbeeld op het thema Rookvrije Omgeving. Met 10% minder SPUK-middelen kunnen we minder doen aan de aanpak van overgewicht of gezondheidsachterstanden en aan het bevorderen van mentale gezondheid. Wat het financiële effect hiervan is, is nog niet bekend. Door deze bezuinigingen komen inspanningen die al zijn gedaan op het gebied van preventie en gezonde inwoner onder druk te staan.

Nu Niet Zwanger (NNZ)

Vanaf 2025 werken we met één regionale begroting en één stuurgroep voor het programma Nu Niet Zwanger (NNZ), waar dit voorheen twee aparte begrotingen en stuurgroepen voor de regio Arnhem en regio Ede waren op basis van dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) met gemeenten. Vanaf 2026 is het programma NNZ opgenomen in de inwonerbijdrage. Dit past bij de wens vanuit het bestuur om tot meer collectiviteit te komen.

Gezonde inwoner
Ook zetten we bij onze 15 gemeenten in op een aanpak gericht op de Gezonde inwoner, behorende bij Toekomstbestendige GGD. Dit doen we via de thema's Gezonde School, inclusief gezonde leefomgeving, vitaal ouder worden en mentale gezondheid.

Doelenboom AGZ

Wat willen we bereiken?		**Wat gaan we ervoor doen?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Signaleren en bestrijden van infectieziekten + monitoren vaccinatiegraad	- Taken in het kader van bestrijding coronavirus - Afhandelen van meldingen van infectieziekten - Preventieve activiteiten om infectieziekten te voorkomen - Voorlichting en advies over hygiëne en gezondheid - Bijdragen aan kennisontwikkeling en activiteiten t.b.v. Antibioticaresistentie en infectiepreventie - Inspecties (nood)opvanglocaties asielzoekers	Beperken verspreiding besmettelijke infectieziekten en daarmee verminderen ziektelast
	Opsporen van TBC en behandelen van patiënten	- Screening TBC - Consulten TBC - Behandeling actieve en latente TBC - Bron- en contactopsporing - Preventie/voorlichting	
	Het bevorderen en beschermen van risicogroepen tegen soa's	- Screening op SOA - Consulten Soa en Sense - Consulten PrEP - Behandeling SOA - Bron- en contactopsporing - Voorlichting aan jongeren en risicogroepen - Preventieve activiteiten	
	Beschermen van reizigers en voorkomen van verspreiding ziekten bij terugkeer	- Reizigersconsulten - Groepsvaccinaties (bedrijven, zorginstellingen e.d.) - Vaccinaties op maat (i.o.) - Voorlichting risicogroepen	

	Beschermen van inwoners tegen gezondheidsrisico's en bevorderen van een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag	- (Pro)actief adviseren over gezondheidsrisico's op gebied van milieu (bv. luchtkwaliteit, geluid, hitte). - (Pro)actief adviseren in samenhang met klimaatadaptieve maatregelen en de energietransitie. - (Pro)actief adviseren over hoe de inrichting van de leefomgeving de gezondheid kan bevorderen. - Adviseren over gezondheidsrisico's van gevaarlijke stoffen (koude en warme fase). - Ondersteunen van gemeenten bij invoering van de Omgevingswet en borging van gezondheid in omgevingsvisies en -plannen - Publieksinformatie/voorlichting o.a. via de website GGD Leefomgeving.	Een gezonde en veilige leefomgeving voor de inwoners van Gelderland-Midden

Wat willen we bereiken?		**Wat gaan we ervoor doen?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Voorkomen van dakloosheid sociaal kwetsbare inwoners	Uitvoeren diverse meldpunten	Voorkomen van verdere teloorgang, ontruiming of overlast en het leiden (van zorgmijders) naar zorg, dan wel organiseren van hulpverlening
	Cliënten maatschappelijke opvang in beeld hebben en waar nodig leiden naar passende hulpverlening	- Intake (dreigend) dak- en thuisloze individuen en gezinnen (inclusief daklozenloket) - Verpleegkundig spreekuur dak- en thuislozen - Passende begeleiding organiseren voor bezoekers Spoorhoek Arnhem	
	Bieden van kennis en ondersteuning aan inwoners, gemeenten en partners bij Multi problematiek	- Meldpunt Zorgwekkend gedrag Gelderland-Midden - Advisering Woonhygiëne - (Pro)actief adviseren over verbeterpunten ketensamenwerking	
	Uitvoeren forensisch geneeskundige zorg	Lijkschouw bij vermoeden van niet-natuurlijke dood en bij euthanasie.	Zorgen dat politie en OM op de hoogte zijn (van vermoedens) van niet-natuurlijke dood
		- Uitvoeren forensisch medisch onderzoek bij incidenten, huiselijk geweld, zedenzaken, kindermishandeling, etc. - Afname testen t.b.v. alcohol- en drugscontroles politie - Opstellen letselbeschrijvingen	Onderzoeken en beschrijven van letsels t.b.v. onderzoek politie en OM
		- Uitvoeren medische arrestantenzorg - Adviseren van politie (insluitadviezen e.d.)	Bieden van medische zorg aan arrestanten

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Het houden van toezicht conform wettelijke eisen en conform gemeentelijke verordeningen	Uitvoeren van toezicht op de kinderopvang	• Uitvoeren van jaarlijkse onderzoeken bij kinderdagverblijven (KDV), buitenschoolse opvang (BSO) en gastouderbureaus (GOB). • Uitvoeren van onderzoeken bij nieuwe opvanglocaties. • Uitvoeren onderzoeken bij gastouders (GO). - Uitvoeren overige onderzoeken bij KDV, BSO, GOB en GO.	Toezien op een veilige en kwalitatief goede omgeving voor kwetsbare groepen (kinderen, cliënten, etc.) en gemeenten adviseren t.b.v. handhaving.
	Uitvoeren van toezicht op jeugdverblijven/ internaten	- Deelname aan landelijke pool en uitvoeren onderzoek bij jeugdverblijven in Oost-Nederland.	
	Uitvoeren toezicht op WMO-instellingen	• Onderzoek (laten) doen naar aanleiding van meldingen van calamiteiten bij Wmo zorgaanbieders. • Onderzoeken uitvoeren naar de kwaliteit van Wmo zorgaanbieders (diverse zorgvormen en ZIN/PGB) naar aanleiding van signalen. - Proactief onderzoek uitvoeren naar de kwaliteit van Wmo zorgaanbieders (diverse zorgvormen en ZIN/PGB).	
	Uitvoeren toezicht op vergunde bedrijven	Inspecties uitvoeren bij: - Ondernemers in de tatoeage, permanente make-up en piercingbranche (vergunningen verlenen); - Seksbedrijven.	Toezien op de hygiënevoorwaarden bij seksbedrijven en vergunningverlening tatoeage-, permanente make-up- en piercingshops.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogde effect?
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties	Maatschappelijk effect
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Monitoringsrol: zicht op de gemeenten, wijken en kwetsbare groepen in Gelderland-Midden	Periodiek uitvoeren van gezondheidsmonitors (kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen) om de gezondheidstoestand te monitoren, analyseren en duiden. Aanvullende onderzoeken en analyses op eigen initiatief en op verzoek van gemeenten en ketenpartners.	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid, welzijn en leefstijl van inwoners van Gelderland-Midden
	Adviesrol: betrouwbare gespreks- en sparringpartner voor gemeenten	Adviseren over de signalen en trends die worden gezien in de onderzoeksresultaten en andere bronnen.	Bijdragen aan informatie gestuurde en passende keuzes op het terrein van gezondheid en aanpalende terreinen (HiaP)
	Gezondheidsbevordering: passende en effectieve interventies	Individueel gedrag van mensen beïnvloeden en het creëren van een gezonde leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, waar gezonde keuzes gemakkelijk en logisch zijn en waar negatieve invloed op gezondheid zo klein mogelijk zijn.	Bijdragen aan een gezonde leefstijl van inwoners in Gelderland-Midden

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
7.1 Volksgezondheid							
Personeelskosten	15.952	13.877	15.425	14.469	14.469	14.469	14.469
Materiele kosten	2.667	1.497	2.712	2.533	2.533	2.533	2.533
Kapitaallasten	11	28	25	25	25	25	25
Huisvestingskosten	256	0	105	105	105	105	105
Lasten	**18.885**	**15.401**	**18.267**	**17.132**	**17.132**	**17.132**	**17.132**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	6.401	8.133	7.499	8.539	8.752	8.752	8.752
Lokaal aanbod	5.210	4.173	4.972	4.640	4.640	4.640	4.640
Rijksbijdragen	5.266	1.228	1.848	519	519	519	519
Overige baten	6.727	5.433	7.223	7.103	7.103	7.103	7.103
Baten	**23.604**	**18.966**	**21.542**	**20.801**	**21.014**	**21.014**	**21.014**
Doorbelasting	-3.365	-3.565	-3.275	-3.669	-3.882	-3.882	-3.882
Resultaat voor bestemming	**1.354**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**1.354**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.354**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3c.2 Pijler jeugdgezondheidszorg

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) volgt bijna alle kinderen in Nederland op meerdere momenten in hun leven. Door vroegtijdig signaleren, ondersteunen en meedenken levert de JGZ een waardevolle bijdrage aan de zorg voor jeugdigen en (aanstaande) ouders, van - 9 maanden tot 18 jaar. De JGZ bevordert veilig en gezond opgroeien en geeft betrouwbare informatie over vaccineren, gezonde voeding of gezond gedrag. De JGZ investeert in het gewone opgroeien en opvoeden, in het normaliseren en demedicaliseren. De jeugdgezondheidszorg werkt, samen met basisvoorzieningen en eerstelijns zorg, aan preventie en gelijke kansen voor alle kinderen.

Door vroegtijdig te investeren in de preventie en normaliseren levert de JGZ een bijdrage aan het terugdringen van gebruik van specialistische voorzieningen en zorggebruik op langere termijn. JGZ neemt een centrale positie in het netwerk in en is zichtbaar, laagdrempelig en toegankelijk.

In het traject naar een toekomstbestendige GGD is al geconstateerd dat de JGZ krap georganiseerd en gefinancierd is. De komende jaren gebruiken we om de basis op orde te brengen om ervoor te zorgen dat de dienstverlening beschikbaar blijft voor de jongeren en ouders die dit het hardst nodig hebben. Hiervoor zal aanvullende financiering nodig zijn. De basis op orde brengen zal jaren in beslag nemen vanwege de beperkte capaciteit en financiële ruimte. Gedurende die periode is het vrijwel onmogelijk om de JGZ door te ontwikkelen en te innoveren. Dit betekent dat de JGZ achterblijft in een veranderend zorglandschap en steeds minder in staat zal zijn om in te spelen op nieuwe uitdagingen en ontwikkelingen in de zorg.

Voor de komende periode ligt de nadruk binnen de JGZ op de volgende thema's:

1) Toekomstbestendige jeugdgezondheidszorg

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is een centrale schakel in de maatschappelijke kanteling naar preventie en verkleinen van kansenongelijkheid. De vertrouwensrelatie met gezinnen, de preventieve inzet en de sociaal-medische insteek van de JGZ in het sociaal domein is daarbij cruciaal.
Tegelijkertijd staat de JGZ de komende jaren voor structurele uitdagingen die de continuïteit en doorontwikkeling van de dienstverlening onder druk zetten:

Uitdaging	Effecten	Toelichting huidige situatie	Inzet voor 2026
Toenemende complexiteit van zorgvragen + wachttijden in de keten	- Toenemende druk op preventie JGZ - Meer benodigde contactmomenten; intensievere en fijnmazigere	Langdurigere en complexere hulpvragen als gevolg van vastlopende zorgketen.	- Stoppen met leveren extra contactmomenten (voor oa overbruggingszorg en calamiteitenzorg) boven

	inzet gewenst - Grotere budgetbehoefte om aan de zorgvraag te voldoen	Het huidige budget is onvoldoende om de volledige zorgvraag te dekken. Zonder extra middelen zal eerder moeten worden afgeschaald dan dat uitbreiding of flexibele zorg op maat mogelijk is. In 2025 herijken we ons collectieve regionale aanbod.	financieringsplafond gemeenten - De uitkomsten van de herijking collectief regionaal aanbod implementeren we in 2026 in samenspraak met gemeenten - Wachtlijsten in de keten en toenemende complexiteit van zorgvragen zowel regionaal als landelijk agenderen
Basis niet op orde	- Minder efficiënte uitvoering - Verminderde productiviteit - Hogere kosten	Gemeenten hebben eerder gekozen voor een minimaal ingerichte JGZ, maar deze koers blijkt niet voldoende om in te spelen op ontwikkelingen, zoals toenemende complexiteit van zorgvragen. Om in 2026 de basis verder te versterken, zijn extra capaciteit en budget noodzakelijk. Meerdere projecten zijn lopend of gepland om de basis te versterken, maar dit proces zal nog jaren aandacht vragen.	- Implementatie van nieuw kinddossier - Verbetering van management- en stuurinformatie - Bestendigen nieuwe organisatiestructuur - Werken aan betrouwbare en transparante data infrastructuur
Hoog (ziekte)verzuim	- Knelpunten in personele bezetting - Verhoogde werkdruk (leidt tot verdere toename van ziekteverzuim) - Afschaling van dienstverlening	Het hoge ziekteverzuim en de werkdruk versterken elkaar in een vicieuze cirkel. In 2025 wordt een intern project om het ziekteverzuim te verlagen prioriteit gegeven.	- Continueren actieve sturing op verlaging (ziekte)verzuim
Arbeidsmarktproblematiek	- Grotere inspanning nodig voor werving en opleiding - Complexere roostering en planning	Door veel parttime werk ontstaan bezettingsproblemen.	
Verschraling van het takenpakket door vergaande taakherschikking	- Moeilijker om personeel aan te trekken en te behouden door een eentoniger takenpakket	Meer administratieve lasten en het overnemen van minder aantrekkelijke taken van collega's verminderen het werkplezier. Dit maakt het lastiger om personeel te behouden en nieuwe medewerkers aan te trekken.	- Inzet op werving en behoud van personeel

Deze uitdagingen bedreigen de toegang tot passende zorg voor jeugdigen en zetten het wettelijk vastgestelde basispakket onder druk. We moeten voorkomen dat we weer moeten afschalen in dienstverlening. Dit laatste is niet alleen de wens vanuit de professionals, maar ook vanuit het bestuur van VGGM. Dit kan echter niet zonder aanvullende financiering.

Tegelijkertijd is het van cruciaal belang dat de JGZ zich blijft aanpassen aan de snel veranderende samenleving en de steeds groeiende en veranderende behoeften van ouders en jongeren. Het is essentieel om het zorgaanbod te vernieuwen en aan te passen om de kwaliteit op lange termijn te waarborgen. Echter, er is vrijwel geen financiële ruimte voor doorontwikkeling en innovatie, waardoor de noodzakelijke veranderingen niet gerealiseerd kunnen worden. Zonder dringende investeringen op korte termijn komt de wendbaarheid van de organisatie ernstig onder druk te staan, met als gevolg dat we niet adequaat kunnen inspelen op toekomstige interne en externe ontwikkelingen.

2) Kansrijke Start en preventieagenda

De eerste 1000 dagen in het leven van een kind zijn cruciaal voor de verdere ontwikkelingskansen in het leven. Het landelijk programma Kansrijke Start investeert in een goede start voor alle kinderen.
Het programma kent 3 sporen. GGD Gelderland-Midden biedt diverse interventies in alle sporen.

Spoor	Interventies
Vóór de zwangerschap	Nu Niet Zwanger
Tijdens de zwangerschap	Prenataal Huisbezoek door de jeugdverpleegkundige, Stevig Ouderschap (prenataal), VoorZorg (prenataal)
Na de zwangerschap	Stevig Ouderschap (postnataal), VoorZorg (postnataal), Overstap Samen Starten naar nieuwe signaleringsmethodiek GIZ (2025-2026)

JGZ is actief aanwezig in alle lokale coalities van de gemeenten in Gelderland Midden. Gemeenten hebben via aandachtsfunctionarissen Kansrijke Start vaste aanspreekpunten binnen de JGZ.

3) Ketenaanpak in het kader van IZA/SPUK/ GALA

Binnen deze programma's speelt de JGZ een belangrijke rol bij:
1. Kind naar Gezond Gewicht: uitwerken van de rol als centrale zorgverlener.
2. Kansrijke Start: versterken van regionale en lokale samenwerking.

In 2026 vraagt de implementatie en borging van ketenafspraken binnen Kansrijke Start en Kind naar Gezond Gewicht aanzienlijke inzet van de GGD. Deze inzet komt echter onder druk te staan door de geplande bezuinigingen vanuit het Rijk en gemeenten. Hierdoor komt de rol van de JGZ als centrale zorgverlener in het gedrang, wat de effectiviteit van de ketensamenwerking bedreigt.

4) Uitvoeren en optimaliseren Rijksvaccinatieprogramma (RVP) voor kinderen en jongeren

De uitvoering van het RVP vergt in 2026 meer capaciteit dan in voorgaande jaren, mede door wijzigingen in het schema per 2025. Hierdoor moeten in 2026 twee extra cohorten worden gevaccineerd:

- Eén cohort krijgt een extra vaccinatie en wordt kleinschalig via consultatiebureaus bereikt.

- Het andere cohort wordt geïntegreerd in de reguliere groepssessies, wat extra capaciteit vraagt.

De beschikbare gemeentelijke middelen zijn ontoereikend om dit budgetneutraal uit te voeren binnen de landelijke kaders. Dit betekent dat aanvullende financiering noodzakelijk is, of dat andere activiteiten zullen moeten wijken, aangezien het RVP een wettelijke taak is die uitgevoerd móet worden.

5) Betrouwbare en transparante data infrastructuur

Betrouwbare data, rapportages en dashboards zijn essentieel voor een efficiënte dienstverlening, differentiatie in het zorgaanbod en verantwoording van zorg. In 2026 zijn verdere investeringen nodig om de ondersteunende systemen en data infrastructuur te optimaliseren. Dit is een cruciaal onderdeel van het verkrijgen van de basis op orde, maar het vereist aanzienlijke capaciteit en middelen. De noodzaak om te focussen op het optimaliseren van de data infrastructuur is zodanig dat er nauwelijks ruimte overblijft voor andere projecten. Dit betekent dat andere noodzakelijke ontwikkelingen, zoals innovatie en verdere doorontwikkeling, sterk beperkt worden door de beschikbare middelen en capaciteit.

Doelenboom JGZ

<table>
<tr><th colspan="2">Wat willen we bereiken?</th><th>Wat gaan we ervoor doen?</th><th>Wat is het beoogd effect?</th></tr>
<tr><th>Strategisch doel</th><th>Operationeel doel</th><th>Prestaties</th><th>Maatschappelijk effect</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Veilig en gezond opgroeien van alle kinderen en jongeren in Gelderland-Midden</td><td>Uitvoeren basispakket JGZ</td><td rowspan="2">- Aanbieden van contactmomenten conform Landelijk Professioneel Kader en professionele richtlijnen
- Borgen van de Basiszorg voor alle kinderen en extra zorg tot het financieringsplafond van de gemeenten</td><td rowspan="5">*Creëren van een gezonde en veilige basis voor alle kinderen met gelijkwaardige kansen in de* maatschappij</td></tr>
<tr><td>Basiszorg voor iedereen en aanbieden van extra zorg voor kinderen en jongeren met extra zorgbehoeften;</td></tr>
<tr><td>Robuuste en wendbare JGZ</td><td>Doorontwikkelen Toekomstbestendige JGZ (TB JGZ)

Data infrastructuur op orde brengen</td><td>- Prioriteren en monitoren activiteiten in het kader van TB JGZ; basis op orde brengen
- Blijvend monitoren en op orde brengen en houden van benodigde formatie jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen
- Implementatie van aanpassingen in werkwijzen
- Implementatie van project “van lokaal naar regionaal aanbod”:
• Harmonisatie van de productenportefeuille
• Komen tot een breed regionaal verankerd aanbod aangevuld met een selectie van maatwerkproducten
• Efficiëntere en effectievere inrichting van resterend lokaal aanbod

- Afronden van het op orde brengen van het technisch fundament
- Automatiseren van handmatige analyses
- Ontwikkelen van nieuwe rapportages
- Ombouwen van SAB BO-rapportages naar een generiek gegevensmodel
- Koppelen van HR-Finance-Capaciteit voor beter datagedreven werken en managementinformatie.
.</td></tr>
<tr><td>Kansrijke Start voor alle kinderen</td><td>Aanbieden van zorg op maat in eerste 1000 dagen van het kind</td><td>- Uitvoeren pre- en postnataal aanbod
○ Nu Niet Zwanger
○ GIZ in plaats van Samen Starten
○ Prenataal huisbezoek
○ Stevig Ouderschap (pre- en postnataal)
○ Voorzorg (pre- en postnataal)
- Participatie JGZ-preventieagenda
- Participatie lokale coalities Kansrijke Start</td></tr>
<tr><td>Bevorderen gezondheid van ‘nieuwkomers’ in onze gemeenten</td><td>Uitvoeren Publieke Gezondheidszorg voor asielzoekers (PGA)</td><td>- JGZ 0-18-jarigen
- Afstemming en participatie in de lokale zorgketen</td></tr>
<tr><td>Optimale vaccinatiegraad van kinderen en jongeren</td><td>Minimaal 95% van kinderen en jongeren (WHO-norm) is gevaccineerd conform het RVP</td><td>- Uitvoeren Rijksvaccinatieprogramma
- Implementeren en monitoren wijzigingen RVP
- Monitoren vaccinatiegraad</td><td>Voorkomen van betreffende infectieziekten op individueel- en populatieniveau</td></tr>
</table>

Behouden van de unieke kennis-positie op het gebied van jeugdgezondheid	Informeren en adviseren van gemeenten over gezondheidsbeleid	Opstellen - Integrale Jeugdrapportage - Kindermonitor (uitvoering in najaar 2025, uitkomsten in 2026)	Input leveren voor gemeentelijke beleidsontwikkeling
Sluitend aanbod van preventieve en gespecialiseerde zorg	Samenwerking in onderwijs, jeugd- en sociaal domein versterken	Deelname in netwerkoverleggen op kind- en collectief niveau; Doorontwikkelen Mazl methodiek	- Optimaal aanbod van zorg voor alle kinderen en jongeren - Voorkomen van versnippering van aanbod - Terugdringen van schoolziekteverzuim

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
7.1 Volksgezondheid							
Personeelskosten	19.624	21.088	21.914	22.714	22.714	22.714	22.714
Materiele kosten	1.153	889	1.141	2.447	1.447	1.447	1.447
Kapitaallasten	65	99	99	101	101	101	101
Huisvestingskosten	1.253	1.242	1.291	1.290	1.290	1.290	1.274
Lasten	**22.095**	**23.318**	**24.445**	**26.552**	**25.552**	**25.552**	**25.536**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	21.532	22.603	22.603	24.924	23.923	23.923	23.923
Lokaal aanbod	4.410	4.307	4.620	4.620	4.620	4.620	4.620
Overige baten	1.330	1.059	1.007	1.909	1.909	1.909	1.909
Baten	**27.271**	**27.970**	**28.230**	**31.452**	**30.452**	**30.452**	**30.452**
Doorbelasting	-4.655	-4.677	-4.712	-4.925	-4.925	-4.925	-4.925
Resultaat voor bestemming	**521**	**-25**	**-927**	**-25**	**-25**	**-25**	**-9**
Mutatie reserves	6	25	927	25	25	25	9
Resultaat na bestemming	**528**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**528**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3d. Programma Ambulancezorg

Het programma Ambulancezorg Gelderland-Midden heeft tot taak om acute en niet-acute zorg te verlenen aan mensen die onze hulp nodig hebben. Het programma Ambulancezorg is opgedeeld in 2 pijlers: mobiele zorg (waaronder de rijdende dienst) en meldkamer en zorgcoördinatie.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
7.1 Volksgezondheid							
Zorgcoordinatie	3.322	3.164	2.987	2.976	2.976	2.976	2.976
Mobiele zorg	28.970	28.027	29.580	29.462	29.462	29.462	29.462
Lasten	**32.292**	**31.192**	**32.567**	**32.437**	**32.437**	**32.437**	**32.437**
7.1 Volksgezondheid							
Rijksbijdragen	76	76	76	76	76	76	76
Zorgverzekeraars	31.454	31.874	33.551	33.551	33.551	33.551	33.551
Overige baten	3.561	2.173	1.956	1.956	1.956	1.956	1.956
Baten	**35.091**	**34.123**	**35.584**	**35.584**	**35.584**	**35.584**	**35.584**
Doorbelasting	-2.888	-2.931	-3.017	-3.146	-3.146	-3.146	-3.146
Resultaat voor bestemming	**-89**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	89	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3d.1 Mobiele zorg

Ambulancezorg Gelderland-Midden (AGM) bestaat uit de rijdende dienst, de meldkamer en wordt ondersteund door management en staf. We zien de aankomende jaren een aantal belangrijke ontwikkelingen op ons afkomen die we hieronder nader toelichten. Er zijn een aantal hoofdonderwerpen waar de focus op ligt en die doorwerken van 2025 in 2026: verbetering van performance, toekomstgerichte personeelsstrategie en innovaties in zorgverlening.

Verbetering van de performance

In 2025 leveren we een probleemanalyse met bijbehorend plan van aanpak op om de prestatiecijfers van AGM te verbeteren. De ingerichte taskforce draagt zorg dat gedefinieerde acties in 2026 (en verder) uitgevoerd worden. We willen zien dat onze prestatiecijfers op responstijden verbeteren. Een van de randvoorwaarden van het halen van goede responstijden is dat voertuigen op de juiste plekken in de regio staan. In 2025 maken we een strategische visie op huisvesting, in 2026 starten we met uitvoering geven aan de huisvestingsplannen. We spannen ons in om duurzame en toekomstbestendige huisvesting te realiseren voor de ambulancezorg in de regio.

Toekomstgerichte personeelsstrategie

We breiden ons personeelsbestand bij de rijdienst uit

De afgelopen jaren is de vraag naar ambulancezorg toegenomen. Uit de berekeningen van het RIVM blijkt dat in onze regio meer ambulances (en dus ook personeel) nodig zijn om aan de toenemende vraag te voldoen. In 2025 en 2026 geven we uitvoering aan deze uitbreiding. Ons doel is om de benodigde diensten zoveel mogelijk met eigen personeel in te kunnen vullen. In 2026 verwachten we meer diensten op de weg te kunnen zetten.

Doorontwikkeling sturing en beleid

Om uitvoering te geven aan onze operationele- en beleidsdoelstellingen is ondersteuning van management en staf noodzakelijk. We ontwikkelen ons team staf- en bedrijfsvoering verder door. We investeren op het doorontwikkelen van onze dashboards en de ontsluiting van stuurinformatie, zodat we nog beter en tijdiger inzicht krijgen in onze prestaties en waar nodig kunnen bijsturen.

Innovaties in zorgverlening

Visie zorgdifferentiatie

In 2025 stellen we een visie op zorgdifferentiatie op. Dat is nodig omdat de vraag naar ambulancezorg stijgt, de zorgvraag complexer wordt en we streven naar de juiste zorg op de juiste plaats door de juiste professional. Zorgdifferentiatie omvat verschillende vormen van ambulancezorg: meldkamerzorg, hoog-complexe

ambulancezorg, midden-complexe ambulancezorg en rapid responders[2]. In 2026 handelen we volgens deze opgestelde visie. Hierdoor maken we gericht keuzes welke soorten ambulancezorg we verder doorontwikkelen.

Troponine bepaling in de ambulancezorg
We houden rekening met de implementatie van de 'point of care test' troponine-bepaling in de ambulancezorg. Wij volgen hierin de landelijke ontwikkelingen. Een troponine bepaling wordt gebruikt om eventuele hartschade te detecteren. De uitslag van een troponine-bepaling geeft aanvullende informatie bij de risico inschatting van een zorgvrager met pijn op de borst. Uiteindelijk zorgt deze innovatie voor de juiste zorg op de juiste plaats door de juiste persoon.

Continuïteit van dienstverlening onder bijzondere omstandigheden
De dreigende situatie in de wereld en vernieuwde wetgeving maakt het noodzakelijk om AGM voor te bereiden op rampen en crises. Bijvoorbeeld op een natuurramp, cyberaanval of terroristische aanslag. AGM borgt haar continuïteit met een continuïteitsplan waarin mogelijke problemen of incidenten en de (preventieve) oplossingen staan omschreven.

Doelenboom
AGM heeft als missie te zorgen voor goede en passende zorg voor alle inwoners en ketenpartners die een (acute) zorgvraag hebben. Dit met als doel de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener te realiseren.

	Wat willen we bereiken?		Hoe willen we dat bereiken?	Wat is het beoogd maatschappelijk effect?
	Strategisch doel	Operationeel doel		
Verbetering performance	Snelle, doeltreffende en juiste medische hulpverlening aan zieken en gewonden.	Verbeteren van de performance op de 15 minuten norm naar 90%	Voortzetten van de taskforce 'verbetering performance'. Uitvoeren van interventies na de analysefase.	Snelheid en beschikbaarheid van ambulancezorg.
Uitbreiding van personeelsbestand rijdende dienst	Het voldoen aan de berekende dienstenset conform het RIVM model spreiding en beschikbaarheid.	In 2026 de beoogde diensten met eigen personeelsbestand kunnen leveren.	Opleveren van een strategische personeelsplanning. Werven, selecteren en opleiden van nieuwe collega's.	Vergroten ambulancezorg capaciteit in Gelderland-Midden.
Doorontwikkeling sturing en beleid	Continuïteit en betrouwbaarheid van dienstverlening.	Het invullen van sleutelfuncties binnen management en staf en doorontwikkeling van huidige functies.	Opleveren van een inrichtingsplan voor AGM. Vaststellen van sleutelfuncties en uitvoering geven aan het opgestelde inrichtingsplan.	Effectieve en efficiënte bedrijfsvoering. Goed bestuur van de ambulancezorgaanbieder in de regio.
Visie zorgdifferentiatie	AGM kan goed omgaan met toenemende zorgvragen en complexiteit en heeft een visie op doorontwikkeling in de acute zorg.	We weten welke medewerkers met welke competenties we moeten werven, selecteren en opleiden.	Ontwikkelen van visie op zorgdifferentiatie en opvolgend uitvoering geven aan de visie. Betrekken van medewerkers.	Voldoende beschikbaarheid van passende ambulancezorg.
Troponinebepaling ambulancezorg	Passende en doeltreffende invulling geven aan landelijke ontwikkelingen.	Implementeren van de troponinebepaling ambulancezorg.	Volgen van landelijke ontwikkelingen en tijdig aansluiten bij implementatietraject.	Passende en doeltreffende zorg, minder vaak patiënten insturen naar ziekenhuis.
Continuïteit van dienstverlening	AGM is een betrouwbare partner in het	AGM levert ambulancezorg, ook onder	Vervolmaken van het crisis- en continuïteitsplan.	Inwoners kunnen rekenen op ambulancezorg, ook

[2] De Rapid Responder is een klein ambulancevoertuig, waarin een ambulanceverpleegkundige alleen rijdt. De Rapid Responder biedt dezelfde hulp als een gewone ambulance. Het enige dat een Rapid Responder niet kan, is een patiënt naar het ziekenhuis vervoeren.

onder bijzondere omstandigheden	openbare orde en zorg domein	bijzondere omstandigheden	Doorlopen en beoefenen van procedures.	tijdens buitengewone omstandigheden.

Risico's

AGM heeft de gestelde doelen uitgewerkt in een risico analyse. Hieronder staat per doel beschreven welk risico het kan opleveren en welke beheersmaatregelen getroffen kunnen worden.

Risico	Beheersmaatregel
Performance loopt verder terug terwijl we deze willen verbeteren	• Het onderzoek naar de factoren die bijdragen aan de terugloop van prestatie moet een concreet advies opleveren hoe we de performance kunnen verbeteren. • Gerichte interventies uitvoeren om de performance te verbeteren. • Taskforce langer in stand houden en aanvullende aandacht op dit dossier bestendigen.
Uitbreiding van personeelsbestand rijdende dienst lukt onvoldoende	• Analyseren waarom de uitbreiding niet lukt, ligt dit aan werving, uitval tijdens opleiding of beperkte opleidingscapaciteit. Evt. aanpassen van strategie/werkwijze op onderdelen. • Inrichten taskforce 'werving, selectie en opleiden' die projectmatig naar dit vraagstuk kijkt. • Inhuur van derden langer voortzetten. • Effectieve inzet van capaciteit.
We zijn niet in staat om sturing en beleid door te ontwikkelen	• Prioriteren van opgaven en gericht inzetten van capaciteit om op onderdelen te verbeteren. • Externe inhuur / advies om sleutelfuncties op te vullen. • Externe scholing om huidig personeel verder te professionaliseren.
Het lukt niet om een visie op zorgdifferentiatie op te leveren door gebrek aan capaciteit	• Extern advies inwinnen om te ondersteunen bij opleveren visie zorgdifferentiatie.
Implementatie troponine bepaling wordt niet uitgevoerd	• Analyse waarom implementatie niet lukt, op juiste plek de knelpunten agenderen. • Landelijk / via branchevereniging agenderen. • Bij capaciteitsvraagstuk: externe implementatiescapaciteit organiseren.
Het lukt niet om continuïteit van dienstverlening te organiseren bij bijzondere omstandigheden.	• Activeren crisisteam en opgaven als crisis beheersen. Inwinnen (extern)advies crisisbeheersing VGGM. • Inzet van ambulancebijstandsplan.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
7.1 Volksgezondheid							
Personeelskosten	23.132	22.604	24.004	24.707	24.707	24.707	24.707
Materiele kosten	3.999	3.192	3.370	2.514	2.514	2.514	2.514
Kapitaallasten	1.280	1.609	1.583	1.618	1.618	1.618	1.618
Huisvestingskosten	559	623	623	623	623	623	623
Lasten	**28.970**	**28.027**	**29.580**	**29.462**	**29.462**	**29.462**	**29.462**
7.1 Volksgezondheid							
Rijksbijdragen	76	76	76	76	76	76	76
Zorgverzekeraars	28.250	28.489	30.328	30.328	30.328	30.328	30.328
Overige baten	3.423	2.173	1.956	1.956	1.956	1.956	1.956
Baten	**31.750**	**30.738**	**32.360**	**32.360**	**32.360**	**32.360**	**32.360**
Doorbelasting	-2.665	-2.711	-2.780	-2.898	-2.898	-2.898	-2.898
Resultaat voor bestemming	**114**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-114	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3d.2 Meldkamer en Zorgcoördinatie

2024 en 2025 staan in het teken van het op orde brengen van de formatie in de meldkamer. Er is meer duidelijkheid gecreëerd over richting, doel en visie voor de meldkamer en we geven hier uitvoering aan. In 2026 ronden we het intensieve werving, selectie en opleidingstraject af dat nodig was om grote tekorten op te lossen. Dit geef ruimte zodat we ons kunnen focussen op kwaliteitsverbetering en een duurzame toekomst voor de meldkamer.

Formatie op orde en ruimte voor teamontwikkeling

De prognose laat zien dat we in 2026 op formatie kunnen komen. Hierdoor zijn we in staat om diensten beter met eigen personeel in te vullen en niet afhankelijk te zijn van structurele inzet van externe krachten. Het geeft ook ruimte om uit te breiden met het aantal te leveren diensten. 2026 staat ook in het teken van verdere teamontwikkeling. Dat is nodig omdat er veel nieuwe collega's zijn binnengekomen. Een goede teamspirit en cohesie draagt bij een prettige werksfeer en onderlinge samenwerking.

Een toekomstbestendige plek voor alle MKA processen, verstevigen samenwerking Oost-5

We werken steeds intensiever samen met de Oost-5 partners, dit traject is in 2024 ingezet en loopt in 2025 en 2026 door. We delen meer informatie en ervaringen met elkaar en zorgen samen voor een fijne, robuuste en toekomstbestendige meldkamer in Apeldoorn. De werkprocessen van Gelderland-Midden (in nauwe samenwerking met Gelderland-Zuid) zijn naar verwachting structureel ondergebracht in Apeldoorn. De toekomst en doorontwikkeling van de meldkamer ligt in Apeldoorn.

Focus op kwalitatieve doorontwikkeling en investeren op relatie keten- en multipartners.

De MKA draagt bij aan het verbeteren van de prestatiecijfers van AGM. Bij meldingen met de hoogste spoed reageren we adequaat en snel. Wanneer het gaat om complexere zorgvragen, nemen we de tijd om een goede triage uit te voeren en zorg te dragen voor goede zorgtoewijzing. Passende scholing draagt hier doeltreffend aan bij. De structurele contacten met ketenpartners bestendigen we.

Ontwikkeling zorgcoördinatie krijgt operationeel verder vorm.

Virtuele zorgcoördinatie krijgt operationeel verder vorm, we participeren in technische innovaties en dragen bij aan implementatie van zorgcoördinatie in de regio. Duidelijkheid omtrent de toekomst draagt bij aan een goede relatie met multipartners. We weten wat we van elkaar mogen verwachten en bouwen de relatie verder uit.

Innovatie en digitale ontwikkeling

We verwachten dat (ondersteunende) software op de meldkamer zich blijft door ontwikkelen. We verwachten dat software het uitgifteproces verder kan ondersteunen en door ontwikkelen. Bijvoorbeeld door sneller of efficiënter koppelen van een opdracht aan een eenheid en/of zorgen voor goede spreiding van de ambulancevoertuigen. We houden rekening met doorontwikkeling van ons meldkamer informatiesysteem, een traject dat via AZN in 2024 is opgestart. Tot slot verwachten we ook dat innovaties zoals video bellen of ontvangen van beeld op de meldkamer de aankomende jaren meer aandacht krijgt.

Doelenboom

AGM heeft als missie te zorgen voor goede en passende zorg voor alle inwoners en ketenpartners die een (acute) zorgvraag hebben. Dit met als doel de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener te realiseren.

Meldkamer Ambulancezorg Gelderland-Midden	Wat willen we bereiken?		Hoe willen we dat bereiken?	Wat is het beoogd maatschappelijk effect?
	Strategisch doel	Operationeel doel		
Formatie op orde en teamontwikkeling	Realiseren continuïteit van dienstverlening MKA.	Voorzien in voldoende formatie. Verbeteren van teamspirit.	We geven uitvoering aan ons strategisch personeel-, werving en opleidingsplan. We investeren op teamontwikkeling van het nieuwe jonge team.	We leveren voldoende diensten met bekwame en gekwalificeerde medewerkers. Inwoners worden adequaat en professioneel geholpen.

Toekomstbestendige MKA	Realiseren continuïteit van dienstverlening MKA.	Een prettige werkplek en team waardoor we personeel langere tijd aan ons kunnen binden.	Onderbrengen van alle MKA werkprocessen in Apeldoorn en optimaliseren van werkprocessen.	Betrouwbare dienstverlener voor inwoners en ketenpartners.
Verstevigen samenwerking Oost-5	Duurzame samenwerking in de MKA Oost-5. Effectieve governance ingericht.	Oost-5 partners werken prettig en effectief samen.	Gezamenlijk hebben we een aantal onderwerpen vastgesteld waarbij we de samenwerking intensiveren. We spannen ons gezamenlijk in en leggen de focus van doorontwikkeling van de meldkamer op Apeldoorn.	Gezamenlijk uitbreiden van diensten. Hierdoor toename van bereikbaarheid meldkamer.
Kwalitatieve doorontwikkeling meldkamerprocessen.	Leveren van kwalitatief hoogwaardige meldkamerzorg.	Inzetten van de juiste zorgverlener, aansturing en informatie verstrekking en afhandeling van incidenten.	We bieden passende (bij)scholing aan het gehele team.	Ontvangen van een passend advies of passende en tijdige ambulancezorg.
Ontwikkeling zorgcoördinatie krijgt operationeel verder vorm	Uitvoering geven aan implementatieplan VWS.	Op het juiste moment kunnen participeren bij implementatie van doelstellingen.	Actieve deelname en inbreng aan ontwikkeling en implementatie zorgcoördinatie bij ROAZ.	Ontvangen van een passend advies of passende en tijdige ambulancezorg of een doorverwijzing/overdracht naar andere zorgverlener.
Innovatie en digitale ontwikkeling	Efficiënte, veilige en doeltreffende meldkamer zorg kunnen bieden door gebruik te maken van digitale innovatie.	Volgen en monitoren van ontwikkelingen. Implementeren van verbeteringen in ICT.	Aansluiting bij landelijke netwerken en volgen van (beleidsmatige)ontwikkelingen. Onderhouden van contacten met leveranciers.	Ontvangen van een passend advies of passende en tijdige ambulancezorg

Risico's

AGM heeft de gestelde doelen uitgewerkt in een risico analyse. Hieronder staat per doel beschreven welk risico het kan opleveren en welke beheersmaatregelen getroffen kunnen worden.

Risico	**Beheersmaatregel**
We krijgen de formatie door tegenslagen in werving en selectie onvoldoende op orde en komen onvoldoende toe aan teamontwikkeling.	• Voorzetten van werving, selectie en opleidingstraject in 2026. • Prioriteren welke werkzaamheden en teamontwikkeling wel mogelijk is en daar uitvoering aangeven. • Detacheringen/externe inhuur langer continueren
Er is onvoldoende ruimte om de werkprocessen in Apeldoorn onder te brengen.	• Alternatief plan opleveren om in tijdelijkheid te voorzien in werkplekken Apeldoorn.
Verstevigen van de samenwerking Oost-5 lukt onvoldoende.	• Prioriteren van verbetermaatregelen samenwerking en op onderdelen uitvoering aan geven. • Externe inhuur om intensivering samenwerking te begeleiden.
Kwalitatieve doorontwikkeling lukt onvoldoende, ervaringsniveau loopt terug	• Directe ondersteuning op werkplek / coaching / audits intensiveren. • Externe inhuur om (aanvullende) scholing te organiseren.
Ontwikkeling zorgcoördinatie krijgt geen vervolg.	• Agenderen bij ROAZ en brancheverenigingen van stagnatie implementatie. • Aanbrengen van focus welke doelstellingen er wel of niet geïmplementeerd worden.

Onvoldoende capaciteit om innovatieve en digitale ontwikkelingen te volgen en uit te voeren	• Prioriteren van beleid en inzet capaciteit • Inzet van informatiemanager om ontwikkelingen te volgen • Externe inhuur in voorkomend geval van implementatie

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten	Realisatie	Begroting	Gew. Begr.	Begroting	Raming	Raming	Raming
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
7.1 Volksgezondheid							
Personeelskosten	3.031	2.558	2.311	2.402	2.402	2.402	2.402
Materiele kosten	190	535	551	447	447	447	447
Kapitaallasten	70	25	78	79	79	79	79
Huisvestingskosten	32	47	47	47	47	47	47
Lasten	**3.322**	**3.164**	**2.987**	**2.976**	**2.976**	**2.976**	**2.976**
7.1 Volksgezondheid							
Zorgverzekeraars	3.203	3.385	3.223	3.223	3.223	3.223	3.223
Overige baten	139	0	0	0	0	0	0
Baten	**3.342**	**3.385**	**3.223**	**3.223**	**3.223**	**3.223**	**3.223**
Doorbelasting	-223	-220	-237	-248	-248	-248	-248
Resultaat voor bestemming	**-204**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	204	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3e. Programma Bedrijfsvoering

Het programma Bedrijfsvoering ondersteunt het primair proces van de afdelingen. Dit gebeurt vanuit zowel kaderstellende, controlerende, uitvoerende als serviceverlenende rollen en werkzaamheden op gebied van Control, Juridische zaken, Kwaliteit, Informatiebeveiliging, Privacy, Inkoop, Financiën, Informatievoorziening, ICT, HRM, Facilitair en Communicatie. We werken vanuit diverse wet- en regelgeving op het gebied van bijvoorbeeld financiën, arbo, kwaliteit, informatiebeveiliging, arbeidsvoorwaarden, privacy en de aanbestedingswet. Ook leveren we vanuit onze expertise een bijdrage aan branche specifieke vraagstukken.

Het programma wordt toegelicht langs de volgende thema's:

- Het **programma *Samen. Beter. Bedrijfsvoeren*.** waarmee een versterking van het bedrijfsvoeren binnen VGGM wordt gerealiseerd in het verlengde van de bij onderstaande thema's omschreven doorontwikkeling.
- **Informatievoorziening en digitale transformatie**, waarin onderwerpen als informatiebeheer, informatieveiligheid, informatievoorziening, stuurinfo -en datakwaliteit aan bod komen.
- **Mens en Organisatie**, waarin onderwerpen als arbeidsmarkt, leren en ontwikkelen, inclusiviteit, duurzaamheid en onderwerpen met betrekking tot de inrichting van VGGM aan bod komen.
- **Rechtmatigheid en doelmatigheid**, met onderwerpen op gebied van interne controle en doorontwikkeling van de P&C cyclus inclusief bijbehorende interne administratie.

In 2026 blijven we ontwikkelen op de speerpunten uit het beleidsplan VGGM 2025-2026: *Samen. Beter. Bedrijfsvoeren*., Informatievoorziening en digitale transformatie, Arbeidsmarkt en Duurzaamheid. Daarnaast is het mogelijk vitaal verklaren van een aantal processen door de Rijksoverheid een aandachtspunt. Ook zijn er twee aandachtspunten op het gebied van huisvesting. Namelijk het maken van keuzes als gevolg van het verstrijken van huurtermijnen en het vaststellen van de kostenverdeling voor de huisvestingslocaties van de brandweer.

Programma Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.

Een van de belangrijkste activiteiten op gebied van de ondersteuning van het primair proces is het versterken van de organisatie door het ingezette programma Samen. Beter. Bedrijfsvoeren. (S.B.B.). 'Samen' door intern de krachten te bundelen, 'Beter' door risicogericht te werken en 'Bedrijfsvoeren' als geheel van ad hoc naar meer gestandaardiseerd Aanleiding voor het programma S.B.B. is de noodzaak om op korte termijn de ondersteuning en samenwerking in de organisatie te versterken en verbeteren. Dit was een conclusie uit het KPMG-onderzoek (2022) en sluit aan bij de resultaten van de benchmark van Berenschot op de personele overhead (onderbezetting) uit 2021. Het onderzoek van KPMG kwalificeerde VGGM als een ad hoc georganiseerde organisatie. Het bestuur heeft de noodzaak van versterking onderkend en gezamenlijk is de ambitie bepaald. Concreet leidt het programma S.B.B. tot een verandering van de organisatie-inrichting, actualisatie van organisatiebeleid en processen, vernieuwing van systemen en versterking van de formatie in kwaliteit en fte's. De beleidsdoelstelling die daarbij gehanteerd wordt, is om te komen tot gestandaardiseerde werkprocessen (op de schaal van Ad Hoc; Informeel; Gestandaardiseerd; Beheerst; Geoptimaliseerd).

Binnen het programma worden de volgende deelprojecten onderscheiden:

- Management & Organisatie; de versterking van de sturing, ontwikkeling en ondersteuning van de organisatie.
- Data & Systemen; versterken van het ICT- , informatielandschap en datakwaliteit, inclusief het beheer en binnen de gebruikelijke kaders op het gebied van informatie(veiligheid).
- Mensen & Cultuur: ontwikkeling van de organisatiecultuur en de medewerkers inclusief de borging hiervan.
- Processen & Procedures; inhaalslag in het beheer van organisatieprocessen en het borging van continue leren.
- ViA (VGGM-implementatie AFAS); implementatie van AFAS als applicatieplatform voor onze CRM-, inkoop-, financiële en HRM-processen

Voortgangsrapportage en verantwoording van het programma gebeurt langs deze vijf lijnen. Compliance en Arbeidsmarkt worden bij de inhoudelijke voortgangsrapportages aan het bestuur hierbij als aanvullende lijnen meegenomen.

Er is door het bestuur opdracht gegeven het programma te temporiseren. Dit houdt in dat geplande versterking voor 2025 doorloopt in 2026 op een aantal onderdelen. In 2026 ligt daarmee de nadruk meer

en langer op bouwen dan op borgen zoals bij start van het programma voorzien. We sturen er in 2026 op om de belangrijkste projecten (grotendeels) neer te zetten. Ook moet de ontwikkeling van het management en de organisatie ertoe leiden dat we een stap maken richting het gestandaardiseerd werken. Overall resulteert de temporisering in het later - of op onderdelen gedeeltelijk - bereiken van de beleidsdoelstelling om te komen tot een gestandaardiseerde organisatie. Op basis van een risico-analyse worden de belangrijkste risico's gemitigeerd. We rapporteren de voortgang en risico's aan het bestuur.

Informatievoorziening en digitale transformatie

De maatschappij digitaliseert in snel tempo en de informatiebehoefte in zowel de samenleving als in de organisatie is fors toegenomen. Dit leidt tot diverse ontwikkelingen rondom bijvoorbeeld de digitalisering van klantcontacten, hybride samenwerken, de ontwikkeling van een veiligheids- en gezondheidsinformatieknooppunt en het ontsluiten van management- en verantwoordingsinformatie.

De snelle ontwikkeling van bijvoorbeeld generatieve AI biedt voor VGGM kansen en kent risico's. De risico's in het cyberdomein nemen steeds meer toe. Wereldwijde dreigingen op gebied van cyberaanvallen worden gevoeld. Niet alleen de kans op een incident, maar ook de impact bij een incident is groot.

We werken verder aan een aantal lange termijn ontwikkelingen op gebied van informatievoorziening, informatiebeheer, datakwaliteit en digitale transformatie. Dit betreft:

- Het borgen van informatiebeveiliging in de beleidscyclus om te voldoen aan de Europese wetgeving cybersecurity.
- Beleidsontwikkeling op gebied van de manier waarop we gebruik maken van diverse informatie en -bronnen en ontwikkelingen rondom technologische innovaties als robotics, AI, augmented reality en krachtige sensoren.
- Het vergroten van datavaardigheid en digitaal bewustzijn van de medewerkers en aandacht voor een cultuur waarin kennisdeling, bewustzijn en aanpassing aan veranderende wet- en regelgeving centraal staat.
- Het doorzetten van de beweging om lokale systemen over te zetten naar de cloud.
- Doorontwikkeling van de datakwaliteit en ontsluiten van (externe) databronnen ten behoeve van het verder door ontwikkelen van stuur- en managementinformatie en de ontwikkeling van informatieknooppunten.
- Verdere optimalisatie van het informatiebeheer om blijvend te kunnen voldoen aan archiveringswetgeving en bij te kunnen dragen aan een transparante overheid.

Mens en Organisatie

Toekomstbestendig werkgeverschap

VGGM ervaart de krapte op de arbeidsmarkt. Dit geldt op dit moment met name voor medisch personeel, ICT'ers en specialisten op gebied van bijvoorbeeld bedrijfsvoering en risicobeheersing. Dit zijn cruciale functies om de continuïteit in uitvoering te borgen.

We gaan gerichte maatregelen nemen op gewenste instroom, doorstroom en het voorkomen van ongewenste uitstroom. Diversiteit en inclusie is daarbij een belangrijk en blijvend thema. Een gezond personeelsbestand draagt bij aan ons streven om zo min mogelijk te werken met tijdelijke inhuur. Ontwikkeling van benodigde kennis en vaardigheden is aandachtspunt voor het binden en boeien van medewerkers en om nieuwe kennis en technologieën effectief te kunnen benutten.

We werken continue aan het verbeteren van onze arbeidsmarktstrategie en – communicatie om als werkgever een gezond personeelsbestand te hebben en te houden. Hierbij hebben we aandacht voor de behoefte van volgende generaties. Daarnaast starten we een project voor het borgen van opleiding en ontwikkeling. Hiermee zetten we stappen naar een lerende organisatie met een leerhuis, functiegerichte leerlijnen, een opleidingsfundament en een digitale leeromgeving. Hierbij sluiten we waar mogelijk aan bij initiatieven vanuit relevante (branche)organisaties.

Cao VVT

In 2024 is besloten dat we toewerken naar het uitgangspunt: gelijke werkzaamheden is gelijke beloning. Medewerkers binnen Jeugdgezondheidszorg hebben de vrijwillige keuze gekregen om over te stappen van de cao VVT naar de AVGGM. Niet alle medewerkers hebben gekozen voor de overstap. Dit werkt door in de begroting van 2026 en verder.

Duurzaamheid
Om te voldoen aan wet- en regelgeving wordt steeds meer gevraagd maatregelen te nemen en informatie te verstrekken aan controlerende instanties. Op termijn is een (verplichte) uitgebreide duurzaamheidsrapportage, inclusief accountantscontrole, te verwachten.

In de afgelopen jaren hebben we ingezet op verschillende acties om bijvoorbeeld CO_2-uitstoot tegen te gaan. Denk hierbij aan energiebesparing door bewustwording en aanpassing van gedrag op onze kazernes en gebouwen, minder printen, aandacht voor verlaging van de CO_2-footprint in de kantine en de inkoop van elektrische auto's bij de vervanging van niet-repressieve voertuigen. In combinatie met de actualisatie van het inkoopbeleid zetten we verder in op duurzaam inkopen. We sluiten aan bij branchebrede ontwikkelingen, zoals de duurzaamheidsagenda vanuit de Veiligheidsregio's en de Green Deal Duurzame zorg vanuit GGD-GHOR. Naast de focus op onze footprint werken we ook aan onze fingerprint. Dit doen we door onze expertise op de terreinen van gezondheid en veiligheid in te zetten in bijvoorbeeld (landelijke) planvorming.

VGGM voldoet minimaal aan de doelen zoals gesteld in het Klimaatakkoord en aan de wet- en regelgeving. Dit doen we door het stellen van concrete doelen en het monitoren van de resultaten op basis van de in 2025 in te richten CO_2-prestatieladder. Daarnaast willen we graag samen met het bestuur de ambitie bepalen op gebied van duurzaamheid. Deze ambitie is basis voor verdere activiteiten.

Vitaal verklaring Veiligheidsregio's
De Rijksoverheid wijst bepaalde sectoren aan als vitaal voor de samenleving. Het 'vitaal verklaren' van bedrijfsprocessen door de overheid betekent dat bepaalde processen, bedrijven, of sectoren als cruciaal worden aangemerkt voor de basisfunctionaliteit en veiligheid van de maatschappij. Deze vitale processen zijn essentieel om de samenleving draaiende te houden, vooral tijdens crises of noodsituaties, zoals pandemieën, grootschalige stroomuitval, natuurrampen, of cyberaanvallen. In aanvulling op bestaande vitale processen binnen de sector openbare orde en veiligheid overweegt de minister van Justitie en Veiligheid om ook de volgende processen vitaal te verklaren:

- inzet brandweer
- crisiscoördinatie en -besluitvorming
- communicatie- en informatievoorziening voor directe inzet (politie en brandweer) en crisisbeheersing.

Afhankelijk van het besluit van de minister wordt een impact analyse uitgevoerd. Hierbij worden onder andere de gevolgen voor de organisatie brede processen helder. Op basis van deze analyse kan een beleidskader voor de toekomst worden opgesteld, inclusief een financiële paragraaf.

Integraal huisvestingsplan
In 2026 en 2027 lopen een aantal huurcontracten van kantoorgebouwen af. VGGM heeft hierop geanticipeerd door een huisvestingsplan Arnhem Stad te maken waarin een analyse is gemaakt van aflopende contracten, te huisvesten functies en de kantorenmarkt in Arnhem. Op basis van dit plan worden de komende jaren keuzes gemaakt voor (her)huisvesting. De (financiële) impact hiervan wordt duidelijk bij concrete keuzes.

Harmoniseren huisvestingsafspraken
In 2020 is de gemeentelijke bijdrage voor Brandweer en Crisisbeheersing herzien met uitzondering van de huisvestingskosten. Afspraak is dat de huisvestingslocaties van de brandweer, conform de afspraken na de regionalisering in 2024, in eigendom blijven van de gemeenten, op tijdelijke uitzonderingen na. Ook zijn kosten voor huisvesting en beheer voor rekening van de betreffende gemeente gebleven. Hierbij zijn per gemeente verschillende beheerafspraken gemaakt. Het bestuur concludeerde dat dit een onwenselijke situatie vanwege:

- De diversiteit aan beheerafspraken leidt tot onduidelijkheid.
- Gebouwen met een regionale functie komen toch volledig ten laste van de betreffende gemeente.
- De huisvestinglocaties zijn integraal onderdeel van de regionale spreiding van de brandweer en daarmee ook onderdeel van de regionale bekostiging.

Als onderdeel van de evaluatie van de verdeling van de gemeentelijke bijdrage aan Brandweer en Crisisbeheersing is een eerste schatting gemaakt van de impact om te komen tot uniformering van de beheerafspraken. Door de complexiteit in eigendomsverhouding, gebruik, ouderdom en

diversiteit van de huisvesting bleek dit een zeer complexe opgave. Het algemeen bestuur heeft destijds besloten de herverdeling van de huisvestingskosten en de harmonisatie van de beheersafspraken op termijn weer op te pakken. In 2025 staat de nadere uitwerking hiervan gepland. Voor 2026 wordt rekening gehouden met verdere uitwerking van de uitkomsten van het project. (Financiele) impact hiervan wordt in de loop van 2025 duidelijk.

Rechtmatigheid en doelmatigheid

Met de ingezette versterking op de P&C cyclus wordt gewerkt aan het uitlijnen van de P&C cyclus waardoor jaarplannen en de bestuurlijke P&C producten nog beter op elkaar aansluiten en prioritering en sturing beter vormgegeven kan worden.

Ook wordt gewerkt aan een integrale rapportage rondom Governance Risicomanagement en Compliance (GRC) op basis waarvan risico's inzichtelijk zijn en beter gestuurd kan worden.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende uitvoering kunnen geven aan het Programma 'Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.' waardoor risico's op gebied van voldoen aan wet- en regelgeving en continuïteit van de dienstverlening niet voldoende gemitigeerd kunnen worden.	• Monitoren voortgang programma. • Gezamenlijke risicoafweging met bestuur ten aanzien van te maken keuzes als gevolg van temporiseren en/of reductie versterking. • Actief sturen op beschikbaar houden van capaciteit ten behoeve van het programma.
Informatiebeheer onvoldoende op orde waardoor VGGM niet voldoet aan wet- en regelgeving.	• Borgen van beleid rondom informatiebeheer, de Woo en ondersteunende systemen. • Medewerkers actief bewust maken van belang van goede archivering op de juiste plek en verwachte verbetering monitoren.
Ontoereikend niveau van informatiebeveiliging en/of datalekken	• Borgen van privacy beleid overeenkomstig de Algemene Verordening gegevensbescherming (AVG) en het beheren van een privacy register. • Borgen van het beleidsplan informatiebeveiliging binnen de landelijke norm voor veiligheidsregio's (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten en NEN 7510) en uitvoering geven aan de noodzakelijk geachte beheersmaatregelen om de beveiliging van de binnen de organisatie aanwezige informatie te borgen. • Implementatie en doorontwikkeling SOC om het informatielandschap en de digitale werkomgeving te kunnen monitoren. • Medewerkers op een actieve manier bewust maken van de do's en don'ts bij het werken met gevoelige persoonsinformatie en de risico's rondom informatieveiligheid.
Onvoldoende (deskundig) personeel	• Continue monitoren en actief inzetten op gerichte arbeidsmarktcommunicatie • Inzetten op leren en ontwikkelen van management en medewerkers
Het niet behalen van doelstellingen en wet- en regelgeving rondom duurzaamheid.	• Het inrichten van een meetinstrument • Het actief stellen van doelen en monitoren van resultaten
Uitzetting huisvestingskosten	• Bij noodzaak tot herhuisvesting sturen op budgetneutrale herhuisvesting op basis van structurele kosten.

Doelenboom

Wat willen we bereiken		Wat gaan we ervoor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2025 - 2028**	
Doelmatige, doeltreffende en verantwoorde organisatie met een gezonde financiële huishouding	Stroomlijnen en digitaliseren registratieve en administratieve processen voor betrouwbare en snellere informatievoorziening	• Het vereenvoudigen en digitaliseren van processtappen en procedures • Doorontwikkeling AFAS	Betaalbare overheid met een verantwoorde bedrijfsvoering en gewenste dienstverlening op adequaat niveau met een verantwoorde besteding van gemeenschapsgeld.
	Inrichten van een sterke bedrijfsvoering die ondersteunend is aan de kwaliteit van dienstverlening en risico's borgt.	• Uitvoering geven aan het programma S.B.B.	
	Schaalvoordelen benutten	• Realiseren inkoopvoordelen door gezamenlijke inkoop • Acties verkennen mogelijkheden van gezamenlijk gebruik van ruimten bij huisvestingsvraagstukken	
	Duurzaam ondernemen	• Verdere verduurzaming van gebouwen, het wagenpark en centrale diensten. • Duurzaamheidscriteria als standaard onderdeel van aanbestedingen meenemen • Stellen doelen en monitoren hiervan op basis van de Co2 prestatieladder	
	Adequaat budgetteren en transparant verantwoorden	• Optimaal inzetten van beschikbare gelden voor het realiseren van de doelen van de organisatie • Transparant verantwoorden over bestedingen • Doorontwikkeling P&C producten	
	Realiseren van voldoende financiële weerstand	• Jaarlijks actualiseren van het risicoprofiel in relatie tot het vastgestelde reservebeleid	
Kwalitatief juiste, toepasbare en tijdige informatie en communicatie voor de verschillende doelgroepen.	Tevredenheid bestuursorganen/ raden over de opgeleverde informatie	• Toegankelijk maken van beleids- en verantwoordingsdocumenten. • Samenwerking op basis van een lange termijn agenda. • Directie en medewerkers van de VGGM onderhouden en bestendigen op ambtelijk en bestuurlijk niveau goede contacten met de gemeenten	Een goede en transparante besturing van de organisatie en het in verbinding zijn met de relaties van de organisatie (gemeenten, ketenpartners, burgers, bedrijven) door middel van betrouwbare informatie-uitwisseling die bijdraagt aan de uitvoering van de kerntaken.
	Voldoen aan de archiefwetgeving voor digitalisering	• Borgen van beleid en optimaliseren van processen rondom informatiebeheer en ondersteunende systemen • Bewustwording medewerkers	
	Voldoen aan wet- en regelgeving op gebied van privacy en informatieveiligheid	• Borging van informatieveiligheid in de beleidscyclus • Bewustwording en training medewerkers	
	Tijdige, rechtmatige en juiste informatie delen met de verschillende doelgroepen	• Planmatig realiseren van een samenhangend informatiestelsel (met elkaar verbinden van registraties) • Doorontwikkeling interne en externe stuurinformatie • Doorontwikkelen datakwaliteit • Beleidsontwikkeling op gebied van de manier waarop we gebruik maken van diverse informatie en -bronnen en technologische innovaties op gebied van informatie.	

Toekomstbestendig werkgeverschap	Realiseren duurzaam inzetbaar personeel en een inclusief en divers medewerkersbestand	• Investeren in leiderschap (gericht op kwaliteit werkrelaties, ontwikkeling talent en duurzame inzetbaarheid personeel)
		• VGGM voor mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt toegankelijker maken
		  • Aandacht voor diversiteit en inclusie bij werving en selectie
		  • Aansluiting bij diversiteitsnetwerken in de regio
			Een organisatie die een afspiegeling vormt van de maatschappij, met medewerkers die bijdragen aan de continuïteit van de organisatie.

	Aantrekkelijk werkgever zijn nu en in de toekomst	• Actief werken aan de arbeidsmarktstrategie en communicatie • Huisvesting en faciliteiten inrichten die zorgen voor optimale ondersteuning van de werkprocessen	
Vakbekwame medewerkers	Het borgen van leren en ontwikkelen in de organisatie	• Opzetten van een algemeen introductieprogramma voor verschillende doelgroepen in de organisatie • Inrichten leerhuis met functiegerichte leerlijnen • Inrichten digitale leeromgeving	Een organisatie met medewerkers die vakbekwaam zijn én blijven waarbij continu geanticipeerd wordt op ontwikkelingen

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Gew. Begr. 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
0.4 Overhead							
Personeelskosten	16.947	16.741	16.924	18.386	18.886	18.886	18.886
Materiele kosten	4.282	5.042	5.106	5.316	5.316	5.316	5.316
Kapitaallasten	762	1.700	968	1.010	1.010	1.010	1.010
Huisvestingskosten	4.197	4.128	4.314	4.314	4.314	4.257	4.214
Lasten	**26.188**	**27.611**	**27.312**	**29.026**	**29.526**	**29.469**	**29.426**
0.4 Overhead							
Rijksbijdragen	56	56	56	56	56	56	56
Overige baten	1.086	673	748	748	748	748	748
Baten	**1.143**	**729**	**804**	**804**	**804**	**804**	**804**
Doorbelasting	26.127	26.682	26.307	28.022	28.522	28.522	28.522
Resultaat voor bestemming	**1.081**	**-200**	**-200**	**-200**	**-200**	**-143**	**-100**
Mutatie reserves	412	200	200	200	200	143	100
Resultaat na bestemming	**1.493**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.493**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

4. Financiën

Voor het opstellen van de bestuursbegroting 2026 is de vertreksituatie de jaarschijf 2025 zoals opgenomen in de begroting 2025 en vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 11 september 2024.

De financiële beschouwingen bevat de volgende onderwerpen:

- Nominale ontwikkelingen: ontwikkelingen vanaf de vaststelling van de begroting 2025 en de loon- en prijsindexering.
- Investeringen
- Effect op het lopende begrotingsjaar 2025
- Financiële begroting

4.1 Nominale ontwikkelingen

Loon- en prijsontwikkeling 2026

De door het Algemeen Bestuur vastgestelde systematiek voor loon- en prijscompensatie bestaat uit een voor-calculatie voor 2026 en een nacalculatie over 2024.

- In deze voorcalculatie van de begroting 2026 gaan we uit van een loonkostenstijging in 2026 van 2,1% en een prijsstijging van 2,2%. Deze percentages zijn gebaseerd op de MEV 2025 en worden toegepast op de gemeentelijke bijdragen 2025. We gaan uit van 70% loonaandeel en 30% prijsaandeel.

- In de begroting 2026 wordt ook een nacalculatie opgenomen voor de loon- en prijsstijgingen uit 2024 (het zogenaamde inhaaleffect). In de begroting 2024 was rekening gehouden met een loonkostenontwikkeling van 4,2% en een prijsontwikkeling van 2,4%. De nieuw te hanteren percentages zijn volgens de MEV 2025 voor 2024 respectievelijk 8,4% en 4,5%. Dit betekent een nacalculatie van 4,2% op de lonen en 2,1% op de prijzen. Deze percentages worden toegepast op de gemeentelijke bijdragen 2024 uit de gewijzigde begroting 2024.

In %	Lonen	Prijzen	Gewogen
Weging	70%	30%	
Voorcalculatie 2024	4,2	2,4	3,7
Nacalculatie 2024	8,4	4,5	7,3
Inhaaleffect	4,2	2,1	3,6
Voorcalculatie 2026	2,1	2,2	2,1
Indexering voor 2026	**6,3**	**4,3**	**5,7**

4.2 Investeringen

Investeringen zijn uitgaven waarvan het economisch nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investeringen worden geactiveerd op de balans en worden afgeschreven op basis van de economische levensduur van de investering. De kapitaallasten (rente en afschrijving) komen ten laste van de programma's en moeten worden gedekt binnen de baten en lasten van de programmabegroting.

In de programmabegroting 2026 is het MJIP 2025 - 2029 geactualiseerd. Geplande vervangingsinvesteringen zijn beoordeeld op nut en noodzaak en voor zover mogelijk, is beoordeeld of de opgenomen vervangingsbedragen toereikend zijn. Dit leidt tot fluctuatie van investeringsvolumen in de verschillende jaren. De geplande investeringen worden opgenomen in de meerjarige inkoopkalender, zodat de ondersteuning op het gebied van inkoop hierop afgestemd kan worden.
In de periode 2025-2029 is de prognose dat voor € 55,8 miljoen wordt geïnvesteerd. De totale waarde van de materiële vaste activa wordt per eind 2029 geraamd op € 53,9 miljoen. In bijlage 5 is een detailoverzicht van het investeringsplan opgenomen.

4.3 Effect op lopende begrotingsjaar 2025

Het verloop van de begroting 2025 naar de geactualiseerde begroting 2025 kan als volgt worden weergegeven:

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Gem. bijdrage	Lokaal aanbod	NZA	VVT Overgang	Rijks-bijdragen	Overig	Gew. Begr. 2025
Programma Crisisbeheersing	6.802	0	0	0	0	0	238	7.039
Programma Brandweerzorg	46.528	-500	-1	0	0	174	-1.473	44.729
Programma GGD	38.719	0	1.112	0	902	620	1.359	42.711
Programma Ambulancezorg	31.192	0	0	1.678	0	0	-302	32.567
Programma Bedrijfsvoering	27.611	-1.100	0	0	0	0	800	27.312
Lasten	**150.852**	**-1.600**	**1.111**	**1.678**	**902**	**794**	**621**	**154.358**
Gemeentelijke bijdrage	87.607	-1.650	0	0	0	0	0	85.957
Lokaal aanbod	8.748	0	1.111	0	0	0	0	9.859
Rijksbijdragen	11.517	0	0	0	0	794	0	12.311
Zorgverzekeraars	31.874	0	0	1.678	0	0	0	33.551
Overige baten	10.881	50	0	0	0	0	489	11.420
Baten	**150.627**	**-1.600**	**1.111**	**1.678**	**0**	**794**	**489**	**153.099**
Doorbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	**-225**	**0**	**0**	**0**	**-902**	**0**	**-132**	**-1.259**
Mutatie reserves	225	0	0	0	902	0	132	1.259
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In de geactualiseerde begroting 2025 zijn de navolgende aanpassingen opgenomen:

Gemeentelijke bijdrage

De gewenste besparing van 2% op de gemeentelijke bijdragen is vooruitlopend op de inhoudelijke invulling technisch vertaald op de verschillende onderdelen. Zie ook het hoofdstuk besparingen van deze begroting.

Opbrengsten gemeenten regionaal (lokaal aanbod)

Het verschil wordt veroorzaakt door wijziging van het gecontracteerde lokaal aanbod voor 2025 ten opzichte van het geraamde lokaalaanbod zoals opgenomen in de primaire begroting. Het lokaal aanbod wordt altijd 1 jaar van tevoren afgesproken, leidend tot deze bijstelling.

NZA

De kolom NZA betreft de aanpassing van de afspraken voor de bekostiging van de ambulancezorg door de zorgverzekeraars. In de primaire begroting is de verwachte bekostigingstoename voor 2025 verantwoord als overige baten. In de gewijzigde begroting vindt een aanpassing plaats naar de werkelijke bekostigingsafspraken met de verzekeraars.

Rijksbijdragen (BDUR/SPUK)

De SPUK(specifieke uitkering)-bijdragen van het rijk voor de basisinfrastructuur COVID-19 vaccinaties en Versterking Infectieziektebestrijding en Pandemische Paraatheid (VIPP) muteert naar aanleiding van de hoger dan geraamde baten en lasten over 2025. Tevens is de loon-/prijsbestelling van de BDuR hoger dan begroot.

Overige

De kolom overige betreft met name de mutatie in de overige baten als gevolg van herrubriceringen, detacheringen, subsidieverstrekkingen en overige diensten. Daarnaast vinden in de baten en lasten verschuivingen tussen de programma's en pijlers plaats als gevolg van administratieve opschoningen.

4.4 Voorstel bestemming resultaat over 2024

De jaarrekening 2024 is opgesteld. VGGM heeft van de € 106,8 miljoen euro van baten waarover de gemeente risico lopen € 4,0 miljoen niet besteed. In de jaarrekening is dit resultaat van € 4,0 miljoen als te bestemmen resultaat verantwoord.

Met het vaststellen van de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het Bestuur de ambitie uitgesproken om de algemene reserve minimaal naar het niveau van € 3,0 miljoen te verhogen met de helft van de overschotten

van komende jaren. Daarom wordt voorgesteld het gerealiseerde resultaat voor € 1,5 miljoen toe te voegen aan de Algemene Reserve en het restant van € 2,5 terug te laten vloeien naar de gemeenten.

4.5 Gemeentelijke bijdragen

De inliggende gemeenten van VGGM hebben per taakgebied afspraken gemaakt over de verdeling van de gemeentelijke bijdrage aan VGGM. Deze afspraken zijn:

Taakgebied	*Verdeling*
Veiligheid	Gemeentefonds
Bevolkingszorg	Bedrag per inwoner
GGD	Bedrag per inwoner
Jeugdgezondheidzorg 0-4	Bedrag per jeugdinwoner
Vaccinatieprogramma	Bedrag per jeugdinwoner

Bijdragen Veiligheid

De gemeentelijke bijdrage Veiligheid wordt verdeeld op basis van de onderlinge verhouding van ontvangen bijdrage in het gemeentefonds, cluster Openbare Orde & Veiligheid, subcluster Brandweer. De bijdrage voor de lasten huisvesting, functioneel leeftijdsontslag en de post Stadspoort worden op basis van werkelijke kosten met de betreffende gemeente verrekend.
De gemeentelijke bijdrage Veiligheid werd tot begrotingsjaar 2021 verdeeld op basis van historische inbreng. Op basis van de afspraken inzake de ingroei van de brandweerbijdrage naar de OOV-verdeling werd een deel van de gemeentelijke bijdrage 2022-2025 via een voorziening geëgaliseerd. 2025 was het laatste jaar waar nog van een inloop sprake was.

Bijdragen op basis van (jeugd)inwoners

De gemeentelijke bijdragen muteren jaarlijks autonoom door de mutaties in de inwoneraantallen.
De totale inwoneraantallen van de regio vertonen een lichte stijging. Het aantal jeugdigen (gedefinieerd als inwoners in de leeftijd van 0 tot 18 jaar) laat na een lichte stijging in 2023 weer een kleine daling zien.

4.6 Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten 2026 Bedragen x € 1.000	**baten**	**lasten**
Programma Brandweer		
Wonen met zorg uit reserve	244	244
Totaal Brandweer	**244**	**244**
Programma GGD		
Digitaal dossier JGZ gemeentelijke bijdrage	1.000	1.000
Totaal GGD	**1.000**	**1.000**
Totaal incidentele baten en lasten	**1.244**	**1.244**

5. Paragrafen

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om omvangrijke tegenvallers op te vangen, zonder dat aanpassing van het beleid nodig is. Het weerstandsvermogen dient dus om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. De weerstandscapaciteit bestaat uit de beschikbare middelen om risico's op te vangen als deze zich voordoen. Voor zover VGGM daar niet toe in staat is, is wettelijk geregeld dat de deelnemende Gemeenten aanspreekbaar zijn voor tekorten. Het Bestuur kiest ervoor om onderscheid te maken tussen majeure en beperkte risico's op tekorten en heeft in haar beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing dit nader uitgewerkt.

Beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen & Risicobeheersing' vastgesteld voor de periode 2024-2027. Dit zijn de hoofdlijnen van dit beleid:

- De belangrijkste risico's en risico's die mogelijk op termijn impact hebben op de begroting staan overzichtelijk in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' gesplitst naar VGGM en Ambulancezorg. Dit is vanwege de wettelijke verplichting voor het aanhouden van de Reserve Aanvaardbare Kosten.
- In de VGGM-begroting houden we geen structurele weerstandscapaciteit aan voor risico's.
- De algemene reserve betreft enkel een egalisatiereserve voor het resultaat. De hoogte van deze reserve bepalen we op basis van het begrotingstotaal. De ondergrens bedraagt 2% van het begrotingstotaal en de bovengrens 5%. Er wordt geen aparte post 'onvoorzien' opgenomen.
- Het Algemeen Bestuur heeft besloten de Algemene Reserve te verhogen naar € 3,0 miljoen met een toevoeging van 50% van het resultaat van 2024. Dit niveau wordt aangehouden tenzij anders besloten.
- Risicomanagement is een regulier onderdeel van onze planning en control cyclus.
- De geïdentificeerde risico's ondervangen we waar mogelijk door beheersmaatregelen.

Inventarisatie van de risico's

De belangrijkste risico's voor VGGM zijn geïdentificeerd in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen & Risicobeheersing'. Deze zijn voor VGGM en voor de Ambulancezorg specifiek in onderstaande tabellen opgenomen:

VGGM

Nr.	Risico
1.	Hogere loon- en prijsstijgingen dan de indexatie opgenomen in de begroting
2.	Risico op negatief renteresultaat
3.	Organisatie en maatschappij in verandering in relatie tot druk op gemeentelijke budgetten
4.	Financiële schade datalekken
5.	Tegenpartij risico: Afhankelijkheid bedrijf kritische applicaties, materieel en leveranciers
6.	Klimaatveranderingsrisico's in de operatie inclusief nieuwe (brand)risico's
7.	Versnelde vervanging materieel VGGM in het kader van verduurzaming
8.	Uitval ICT-voorzieningen met bedrijf ontregelende gevolgen
9.	Huisvestingsproblematiek VGGM
10.	Ontwikkelingen samenleving leidend tot langdurige crises/ inzet: Geopolitieke dreiging, weerbare samenleving en polarisatie
11.	Continuïteit en Variëteit in GGD-dienstverlening op het wettelijke niveau inclusief reactie op crises. Wegvallen van tijdelijke financieringsconstructen ten behoeve van maatschappelijke opgaven

Ambulancezorg

Nr.	Risico
1.	Incidentele tekorten budgetten NZA
2.	Personeelsbestand vergrijzing: Onvoldoende personeelsbezetting
3.	De kosten Persoonlijk Levensfasebudget (PLB), Verlofsparen of overige arbeidsvoorwaarden overschrijden voorzieningen
4.	Klachten afhandeling middels claims + juridische kosten
5.	Ziektegolf leidend tot meer verzuim dus externe inhuur
6.	Uitvallen langere periode ziekenhuizen in de omgeving waardoor aanrijroutes wijzigen
7.	Meldkamer/ZCC migratie leidend tot frictiekosten en investeringen materieel

Daarnaast identificeren we risico's die een structureel effect op de begroting kunnen hebben waarbij de incidentele impact is opgenomen in de weerstandscapaciteit:

- Financiering van de overgang van de CAO VVT naar CAR-UWO Veiligheidsregio's voor personeel beloond naar de huidige CAO VVT.
- Effecten van decentralisatie Specifieke Uitkeringen (SPUK's) naar het Gemeentefonds inclusief een korting op de totale financiering van specifieke taken.
- Het verduurzamen van gebouwen en materieel in het kader van de energietransitie en het bereiken van de Europese doelstellingen (akkoord van Parijs) met een kortere levensduur van bestaand materieel tot gevolg.
- Toename verloop van vrijwilligers en vakbekwaam brandweer personeel wat leidt tot mogelijk grotere werving en opleidingskosten.
- Rijksbezuinigingen in de Publieke Gezondheidszorg waarvoor het kader voor de te versoberen taken bepaald moet worden.
- Ontwikkelingen omtrent de tijdelijke Regeling Vervroegd Uittreden (RVU) waarvoor op dit moment geen financiering is en arbeidsvoorwaarden voor beroepsbrandweerpersoneel voor duurzame inzetbaarheid.

Weerstandsvermogen

Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect"-methode wordt minimaal vierjaarlijks een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering is de weerstandscapaciteit bepaald voor bovenstaande risico's (€ 6M per 2024). Het weerstandsvermogen is de ratio van de vrije reserves (Algemene Reserve) versus de vereiste weerstandscapaciteit. Het eigen vermogen van VGGM is beperkt. Met het vaststellen van de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het Bestuur de ambitie uitgesproken om de algemene reserve minimaal op het niveau van € 3M te consolideren op basis van de helft van de overschotten van komende jaren. De stand van de Algemene Reserve voor resultaatbestemming per 31 december 2024 bedraagt € 1.5M wat leidt tot een weerstandsvermogen van 0.25. Na de voorgestelde resultaatbestemming bedraagt de algemene reserve € 3.0M wat leidt tot een weerstandsvermogen van 0.5.

Solvabiliteit

Naast een buffer tegen optredende risico's wordt eigen vermogen benut voor de financiering van investeringen. Investeringen worden ook gefinancierd met vreemd vermogen (leningen). Een gezonde verhouding tussen vreemd en eigen vermogen (solvabiliteit) draagt bij aan een doeltreffende en efficiënte vervulling van de publieke functie van VGGM. Deze solvabiliteit wordt uitgedrukt in een ratio. De ratio per ultimo 2026 is naar verwachting 13,3% (per eind 2024: circa 23,1%). Voor een overheidsorganisatie is dit een redelijke waarde. Het voorstel voor resultaatbestemming 2024 om de helft van het gerealiseerde overschot toe te voegen aan de Algemene Reserve is niet in de berekening van dit kengetal meegenomen. Na resultaatbestemming is de verwachte solvabiliteitsratio 15,3% voor 2026.

Netto Schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlasten t.o.v. de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote van 25,3% blijft ruim onder dit gestelde maximum.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een Veiligheidsregio heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Structurele uitgaven en inkomsten zijn binnen VGGM in evenwicht.

5.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen welke een meerjarig nut hebben ten behoeve van de productie. Het gaat daarbij veelal om zaken die na de eerste aanschaf regelmatig onderhoud vergen. Binnen de VGGM zijn de belangrijkste kapitaalgoederen de crisis- en hulpverleningsvoertuigen, de beschermende kleding, de (inrichting van) kazernes en panden en ICT-middelen.

- Crisis- en hulpverleningsvoertuigen worden jaarlijks gekeurd en veelal onderhouden op basis van de kilometerstand. Wanneer gebreken tussentijds worden geconstateerd, vindt direct onderhoud plaats. Vervanging van de voertuigen is opgenomen in het Meerjareninvesteringsplan. Het onderhoud is opgenomen in de begroting.

- Beschermende kleding wordt direct na een incident geïnspecteerd. Bij schade vindt reparatie of vervanging plaats. Voor vervanging en onderhoud is budget beschikbaar in de begroting.
- Eind 2013 zijn de kazernes Bemmel, Dieren, Harskamp, Doorwerth, Pannerden en Valburg van gemeenten overgenomen door VGGM. Alle kazernes Harskamp, Doorwerth, Bemmel, Dieren, Valburg en Pannerden zijn weer terug verkocht aan de betreffende gemeenten. De overige kazernes zijn in eigendom en in beheer van de deelnemende gemeentes.
- Voor de gebouwen in eigendom van VGGM, met name ten behoeve van de Ambulancezorg, zijn meerjarenonderhoudsplannen beschikbaar.

5.3 Financiering

Algemeen

Wet fido

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal beheren. Die regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en gelden ook voor gemeenschappelijke regelingen als VGGM. Hoeveel geld gemeenten en provincies mogen lenen, is afhankelijk van de hoogte van de begroting. De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld ze mogen lenen voor een periode van maximaal 1 jaar. De renterisiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar.
Gemeenten en provincies mogen liquide middelen aanhouden bij de schatkist (schatkistbankieren). Hier krijgen ze een rentevergoeding voor. VGGM hanteert de volgende doelstellingen op gebied van financiering:

- Beschikbaar hebben van voldoende liquiditeiten om de vastgestelde plannen te kunnen uitvoeren.
- Beheersen van de risico's die zijn verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico en debiteurenrisico.
- Minimaliseren van de kosten van geldleningen.
- Verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten.

Renterisico kort en langlopende financiering

Kasgeldlimiet

De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld (< 1 jaar) per kwartaal tot 8,2% van de totale lasten van de programmabegroting. Voor 2026 bedraagt de limiet 12,9 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moet worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Voor VGGM komt dat neer op een bedrag van € 31,6 miljoen. De verwachting is dat we in 2026 ruimschoots onder de gestelde norm blijven.

Financiering

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen.
Deze kasstromen bestaan uit:

1. De kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie)
2. De kasstroom uit investeringen
3. De kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken geldleningen)

Het inzicht hierin wordt verkregen door het regelmatig actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Hierbij zijn de ontvangsten en uitgaven volgens de programmabegroting en het investeringsplan het uitgangspunt.

Op basis van het meerjarige investeringsplan (zie bijlage 5) en de in 2019 afgesloten meerjarige lening van € 15 miljoen wordt geen liquiditeitstekort verwacht.

Renteomslag en financieringsresultaat

Voor vergelijkbaarheid tussen overheidsorganisaties, schrijft de BBV de manier van bepalen van de renteomslag voor. Voor VGGM bedraagt de renteomslag 0,5%.

6. Planning en control cyclus

Op hoofdlijnen kan de planning & control cyclus voor begrotingsjaar 2026 als volgt worden geschetst:

Wanneer	*Wat*	*Wie*
2 april 2025	Aanbieden ontwerpbegroting 2026	Dagelijks Bestuur
april - juli 2025	Consultatie kaderbrief & ontwerpbegroting 2026	Colleges van B&W en gemeente raden
september 2025	Bespreken zienswijze en begroting 2026	Dagelijks Bestuur
10 september 2025	Bespreken zienswijze en vaststellen begroting 2026	Algemeen Bestuur
maart - sept 2026	Bespreking begrotingswijzigingen 2026	Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur
maart 2027	Bespreking jaarrekening 2026	Audit Commissie en Dagelijks Bestuur
april 2027	Bespreking en vaststellen jaarrekening 2026	Algemeen Bestuur

Bijlagen

Bijlage 1: Ontwikkelingen in gemeentelijke bijdragen

a. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Veiligheid

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader van de gemeentelijke bijdrage Veiligheid (brandweer).

In € x 1.000	2024	2025	**2026**	2027	2028	2029
Begroting t-1	53.093	53.093	**54.101**	54.200	54.524	54.524
Versterking bedrijfsvoering 2024/27		571	**574**	574		
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		844				
Omgevingswet			**-325**			
Specifieke afspraken (kazerne)		-20				
Ingroei naar oov verdeling		215				
Veilige energietransitie		250		-250		
harmonisatie huisvesting		150	**-150**			
2 % korting		-1.002				
MJB 2023-2028	53.093	54.101	**54.200**	54.524	54.524	54.524
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**3.077**	3.077	3.077	3.077
ik, wij brandweer			**150**	150		
Stadspoort				-275	-275	-275
temporiseren versterking Bedrijfsvoering		-286	**-287**	-574	-574	-574
invulling 2%		286				
MJB 2024-2029	**53.093**	**54.101**	**57.140**	**56.902**	**56.752**	**56.752**

b. *Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg*

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader gemeentelijke bijdrage bevolkingszorg:

In € x 1.000	2024	2025	**2026**	2027	2028	2029
Begroting t-1	791	791	**798**	798	798	798
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		14				
Mutatie inwoneraantallen		9				
2 % korting		-16				
MJB 2023-2028	791	798	**798**	798	798	798
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**52**	52	52	52
Mutatie inwoneraantallen			**7**	7	7	7
MJB 2024-2029	**791**	**798**	**858**	**858**	**858**	**858**

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 1,19 (2025: € 1,14 ; 2025w: € 1,12). Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2024.

c. *Budgettair kader gemeentelijke bijdrage GGD*

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader gemeentelijke bijdrage GGD:

In € x 1.000	2024	2025	**2026**	2027	2028	2029
Begroting t-1	15.964	15.964	**17.824**	18.249	18.675	18.675
Versterking bedrijfsvoering 2024/27		429	**426**	426		
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		257				
Mutatie inwoneraantallen		181				
JGZ basis op orde		113				
AGZ basis op orde		1.143				
Functiewaardering		100				
2 % korting		-364				
MJB 2023-2028	15.964	17.824	**18.249**	18.675	18.675	18.675
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**967**	967	967	967
Mutatie inwoneraantallen			**170**	170	170	170
Lokaal aanbod (nu niet Zwanger)			**332**	332	332	332
temporiseren versterking Bedrijfsvoering		-214	**-213**	-426	-426	-426
invulling 2%		214				
digitaal kinddossier			**498**			
MJB 2024-2029	**15.964**	**17.824**	**20.003**	**19.718**	**19.718**	**19.718**

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 27,73 (2025: € 25,45 ; 2025w; € 24,94) voor het basispakket. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2024.

d. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage JGZ 0-4

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader voor JGZ 0-4:

In € x 1.000	2024	2025	**2026**	2027	2028	2029
Begroting t-1	11.005	11.005	**11.171**	11.171	11.171	11.171
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		195				
Mutatie inwoneraantallen		51				
continuiteit JGZ		147				
2 % korting		-228				
MJB 2023-2028	11.005	11.171	**11.171**	11.171	11.171	11.171
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**637**	637	637	637
Mutatie inwoneraantallen			**-8**	-8	-8	-8
cao vvt			**902**	902	902	902
aanvullende besparingsopdracht			**-902**	-902	-902	-902
digitaal kinddossier			**503**			
MJB 2024-2029	**11.005**	**11.171**	**12.303**	**11.800**	**11.800**	**11.800**

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 88,83 (2025: € 82,24 ; 2025w: € 80,60) per jeugd inwoner. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal jeugd inwoners (0-18 jaar) per 1 januari 2024.

e. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage RVP

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader RVP:

In € x 1.000	2024	2025	**2026**	2027	2028	2029
Begroting t-1	1.889	1.889	**2.061**	2.061	2.061	2.061
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		29				
Maternale kinkhoest		176				
Mutatie inwoneraantallen		9				
2 % korting		-42				
MJB 2023-2028	1.889	2.061	**2.061**	2.061	2.061	2.061
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**112**	112	112	112
Mutatie inwoneraantallen			**-2**	-2	-2	-2
MJB 2024-2029	**1.889**	**2.061**	**2.172**	**2.172**	**2.172**	**2.172**

Structurele ophoging gemeentefonds (Meningokokken per 1-1-2021; HPV per 1-1-2022; Maternale kinkhoest per 1-1-2024)

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 15,68 (2025: € 15.17 ; 2025w: € 14,97) per jeugd inwoner. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal jeugd inwoners (0-18 jaar) per 1 januari 2024.

f. Verdeling van gemeentelijke bijdragen naar programma's

VGGM verdeelt onder 5 categorieën haar te ontvangen bijdragen van de gemeente, namelijk Veiligheid, Bevolkingszorg, GGD, Jeugdgezondheidszorg en Rijksvaccinatieprogramma. De aansluiting tussen deze bijdragen en de verschillende programma's is als volgt:

Verloopstaat gemeentelijke bijdragen

In € x 1.000	Veiligheid	BZ	PG	JGZ 0-4	RVP	Totaal
Begroting 2025B	**55.103**	**815**	**18.187**	**11.399**	**2.103**	**87.607**
Korting 2%	-1.002	-16	-364	-228	-42	**-1.653**
Begroting 2025W	**54.101**	**798**	**17.824**	**11.171**	**2.061**	**85.954**
Loon- en prijscompensatie	3.077	52	967	637	112	**4.845**
Mutatie inwoneraantallen		7	170	-8	-2	**168**
Omgevingswet	-325					**-325**
Harmonisatie huisvesting	-150					**-150**
Ik, wij brandweer	150					**150**
Wonen met zorg	0					**0**
CAO vvt				902		**902**
aanvullende besparing				-902		**-902**
Lokaal aanbod (NNZ)			332			**332**
digitaal kinddossier			498	503		**1.000**
Versterking BV 2025	574		426			**1.000**
temporisering versterking	-287		-213			**-500**
Bestuursbegroting 2026	**57.140**	**858**	**20.003**	**12.303**	**2.172**	**92.475**

Bijlage 2: Specificatie gemeentelijke bijdrage per gemeente

De in deze bijlage opgenomen gemeentelijke bijdragen 2025 zijn indicatief 2% verlaagd, zie ook de inleiding van deze begroting.

2a. Gemeentelijke bijdrage Veiligheid

De mutatie van de begroting 2025 naar de bijdrage 2026 per gemeente kent dan de volgende stappen:

In € x 1.000	Bijdrage Veiligheid 2025b	korting 2%	Bijdrage Veiligheid 2025W	Harmonisatie Huisvesting Vervalt	Omgevingswet vervalt	loon/prijs 2026	Versterking BV	ik, wij brandweer	OOV 2026 herverdeling	**Bijdrage Veiligheid 2026B**
Arnhem	15.887	-260	**15.627**	-39	-85	885	75	39	99	**16.602**
Barneveld	4.498	-86	**4.412**	-13	-28	259	25	13	15	**4.682**
Doesburg	825	-16	**809**	-2	-5	45	5	2	-5	**848**
Duiven	1.529	-30	**1.499**	-4	-10	89	9	4	-26	**1.560**
Ede	9.486	-165	**9.321**	-25	-54	541	48	25	46	**9.902**
Lingewaard	3.027	-58	**2.969**	-9	-19	163	16	9	-28	**3.101**
Nijkerk	2.781	-54	**2.727**	-8	-18	156	16	8	28	**2.909**
Overbetuwe	3.232	-63	**3.169**	-9	-20	179	18	9	-10	**3.336**
Renkum	2.369	-45	**2.324**	-7	-14	127	12	7	-47	**2.402**
Rheden	3.339	-65	**3.274**	-10	-21	181	18	10	-29	**3.424**
Rozendaal	186	-4	**182**	-1	-1	11	1	1	-7	**186**
Scherpenzeel	670	-13	**657**	-2	-4	36	4	2	-8	**685**
Wageningen	3.112	-61	**3.051**	-9	-20	174	18	9	20	**3.242**
Westervoort	933	-19	**914**	-3	-6	49	5	3	-2	**960**
Zevenaar	3.228	-63	**3.165**	-9	-20	183	18	9	-47	**3.299**
Totaal	**55.103**	**-1.002**	**54.101**	**-150**	**-325**	**3.077**	**287**	**150**	**0**	**57.140**

2b. Gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage voor bevolkingszorg is gebaseerd op een tarief van € 1,19 (2025: € 1,12) per inwoner. Op basis van het totaal aantal inwoners per 1 januari 2024 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Inwoners 1-1-2024	Kader 2025B	korting 2%	Kader 2025W	loon/prijs 2026	Mutatie Inwoners	**Kader 2026B**
Arnhem	167.632	189	-4	**185**	12	2	**199**
Barneveld	62.592	70	-1	**69**	5	1	**74**
Doesburg	11.079	13	0	**12**	1	0	**13**
Duiven	24.872	28	-1	**28**	2	0	**30**
Ede	123.532	139	-3	**136**	9	2	**147**
Lingewaard	47.314	54	-1	**53**	3	0	**56**
Nijkerk	45.361	51	-1	**50**	3	0	**54**
Overbetuwe	48.919	56	-1	**54**	4	0	**58**
Renkum	31.419	36	-1	**35**	2	0	**37**
Rheden	43.661	50	-1	**49**	3	0	**52**
Rozendaal	1.831	2	0	**2**	0	0	**2**
Scherpenzeel	10.343	12	0	**12**	1	0	**12**
Wageningen	42.579	47	-1	**46**	3	2	**51**
Westervoort	15.151	17	0	**17**	1	0	**18**
Zevenaar	45.041	51	-1	**50**	3	0	**54**
Totaal	**721.326**	**815**	-16	**798**	52	7	**858**
per inwoner		€ 1,14		€ 1,12			€ 1,19

2c. Gemeentelijke bijdrage GGD

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage GGD is gebaseerd op een tarief van € 27,04 (2025: € 24,94) per inwoner. Op basis van het totaal aantal inwoners per 1 januari 2024 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Inwoners 1-1-2024	Kader 2025B	korting 2%	Kader 2025W	loon/prijs 2026	Mutatie Inwoners	Lokaal aanbod (NNZ)	Digitaal Kinddossier	Versterking BV 2026	**Kader 2026B**
Arnhem	167.632	4.219	-84	**4.134**	225	47	77	116	49	**4.649**
Barneveld	62.592	1.569	-31	**1.538**	84	24	29	43	18	**1.736**
Doesburg	11.079	282	-6	**276**	15	0	5	8	3	**307**
Duiven	24.872	635	-13	**622**	33	-2	11	17	7	**690**
Ede	123.532	3.105	-62	**3.043**	166	39	57	85	36	**3.426**
Lingewaard	47.314	1.202	-24	**1.178**	63	2	22	33	14	**1.312**
Nijkerk	45.361	1.145	-23	**1.122**	61	10	21	31	13	**1.258**
Overbetuwe	48.919	1.240	-25	**1.215**	66	5	23	34	14	**1.356**
Renkum	31.419	801	-16	**785**	42	-1	14	22	9	**871**
Rheden	43.661	1.109	-22	**1.087**	59	2	20	30	13	**1.211**
Rozendaal	1.831	45	-1	**44**	2	2	1	1	1	**51**
Scherpenzeel	10.343	264	-5	**259**	14	-1	5	7	3	**287**
Wageningen	42.579	1.042	-21	**1.022**	57	41	20	29	13	**1.181**
Westervoort	15.151	385	-8	**377**	20	1	7	10	4	**420**
Zevenaar	45.041	1.146	-23	**1.123**	60	0	21	31	13	**1.249**
Totaal	**721.326**	**18.188**	**-364**	**17.824**	**967**	**170**	**332**	**498**	**213**	**20.003**
per inwoner	€	25,45	€	24,94					€	27,73

2d. Budgettair kader bijdrage JGZ 0-4

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage JGZ 0-4 is gebaseerd op een tarief van € 85,20 (2025: € 80,60) per jeugdinwoner. Op basis van het aantal 0-18 jarige inwoners per 1 januari 2024 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	inw. 0-18 1-1-2024	Kader 2025B	korting 2%	**Kader 2025W**	loon/prijs 2026	Mutatie Inwoners	Digitaal Kinddossier	CAO VVT	aanvullende besparing	**Kader 2026B**
Arnhem	30.091	2.469	-49	**2.420**	138	6	109	196	-196	**2.673**
Barneveld	15.929	1.297	-26	**1.271**	73	13	58	104	-104	**1.415**
Doesburg	1.628	137	-3	**134**	7	-3	6	11	-11	**145**
Duiven	4.336	364	-7	**357**	20	-7	16	28	-28	**385**
Ede	26.294	2.155	-43	**2.112**	121	7	95	171	-171	**2.336**
Lingewaard	8.907	742	-15	**727**	41	-9	32	58	-58	**791**
Nijkerk	9.738	800	-16	**784**	45	1	35	63	-63	**865**
Overbetuwe	9.986	829	-17	**812**	46	-7	36	65	-65	**887**
Renkum	5.125	432	-9	**423**	24	-10	19	33	-33	**455**
Rheden	7.235	597	-12	**585**	33	-2	26	47	-47	**643**
Rozendaal	409	33	-1	**33**	2	0	1	3	-3	**36**
Scherpenzeel	2.360	196	-4	**192**	11	-2	9	15	-15	**210**
Wageningen	5.943	484	-10	**474**	27	5	22	39	-39	**528**
Westervoort	2.786	226	-5	**222**	13	3	10	18	-18	**247**
Zevenaar	7.737	638	-13	**625**	36	-2	28	50	-50	**687**
Totaal	**138.504**	**11.399**	**-228**	**11.171**	**637**	**-8**	**503**	**902**	**-902**	**12.303**
per 0-18 jarige	€	82,24	€	80,60					€	88,83

2e. *Budgettair kader bijdrage RVP*

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage RVP is gebaseerd op een tarief per jeugdinwoner. Op basis van het aantal 0-18 jarige inwoners per 1 januari 2024 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	inw. 0-18 1-1-2024	Kader 2025B	korting 2%	**Kader 2025W**	loon/prijs 2026	Mutatie Inwoners	**Kader 2026**
Arnhem	30.091	455	-9	**446**	24	1	**472**
Barneveld	15.929	239	-5	**234**	13	2	**250**
Doesburg	1.628	25	-1	**25**	1	-1	**26**
Duiven	4.336	67	-1	**66**	4	-1	**68**
Ede	26.294	398	-8	**390**	21	1	**412**
Lingewaard	8.907	137	-3	**134**	7	-2	**140**
Nijkerk	9.738	148	-3	**145**	8	0	**153**
Overbetuwe	9.986	153	-3	**150**	8	-1	**157**
Renkum	5.125	80	-2	**78**	4	-2	**80**
Rheden	7.235	110	-2	**108**	6	0	**113**
Rozendaal	409	6	0	**6**	0	0	**6**
Scherpenzeel	2.360	36	-1	**35**	2	0	**37**
Wageningen	5.943	89	-2	**87**	5	1	**93**
Westervoort	2.786	42	-1	**41**	2	0	**44**
Zevenaar	7.737	118	-2	**115**	6	0	**121**
Totaal	**138.504**	**2.103**	**-42**	**2.061**	**112**	**-2**	**2.171**
per 0-18 jarige	€ 15,17		€ 14,87			€ 15,68	

2f. *Totale bijdrage per gemeente*

Alle bovengenoemde bijdragen leiden tot de volgende totale bijdrage 2026 per gemeente:

In € x 1.000	Kader 2025B	korting 2%	**Kader 2025W**	loon/prijs 2025	OOV verdeling	Mutatie Inwoners	harmonisatie huisvesting	Omgevingswet	ik, wij brandweer	cao vvt	aanvullende besparing	lokaal aanbod (NNZ)	Digitaal Kinddossier	versterking BV 2026	**Kader 2026B**
Arnhem	23.219	-406	**22.813**	1.285	99	56	-39	-85	39	196	-196	77	225	124	**24.594**
Barneveld	7.674	-150	**7.524**	433	15	40	-13	-28	13	104	-104	29	101	43	**8.157**
Doesburg	1.282	-26	**1.256**	69	-5	-3	-2	-5	2	11	-11	5	14	8	**1.338**
Duiven	2.624	-52	**2.571**	147	-26	-11	-4	-10	4	28	-28	11	33	16	**2.733**
Ede	15.283	-281	**15.002**	858	46	49	-25	-54	25	171	-171	57	181	84	**16.223**
Lingewaard	5.161	-101	**5.060**	278	-28	-8	-9	-19	9	58	-58	22	65	30	**5.400**
Nijkerk	4.925	-97	**4.828**	273	28	11	-8	-18	8	63	-63	21	67	29	**5.239**
Overbetuwe	5.508	-108	**5.400**	302	-10	-3	-9	-20	9	65	-65	23	70	32	**5.794**
Renkum	3.717	-72	**3.645**	199	-47	-13	-7	-14	7	33	-33	14	40	22	**3.846**
Rheden	5.204	-102	**5.102**	282	-29	0	-10	-21	10	47	-47	20	56	31	**5.443**
Rozendaal	272	-5	**267**	16	-7	2	-1	-1	1	3	-3	1	3	2	**282**
Scherpenzeel	1.178	-23	**1.155**	64	-8	-3	-2	-4	2	15	-15	5	16	7	**1.231**
Wageningen	4.774	-95	**4.680**	266	20	49	-9	-20	9	39	-39	20	51	30	**5.095**
Westervoort	1.603	-32	**1.571**	85	-2	4	-3	-6	3	18	-18	7	21	10	**1.690**
Zevenaar	5.182	-102	**5.080**	289	-47	-2	-9	-20	9	50	-50	21	59	31	**5.410**
Totaal	**87.607**	**-1.653**	**85.954**	**4.845**	**0**	**168**	**-150**	**-325**	**150**	**902**	**-902**	**332**	**1.000**	**500**	**92.475**

In € x 1.000	GGD	JGZ 0-4	RVP	Bev. Zorg	BRW	TOTAAL
Arnhem	4.648	2.673	472	199	16.602	**24.594**
Barneveld	1.736	1.415	250	74	4.682	**8.157**
Doesburg	307	145	26	13	848	**1.338**
Duiven	690	385	68	30	1.560	**2.733**
Ede	3.426	2.336	412	147	9.902	**16.222**
Lingewaard	1.312	791	140	56	3.101	**5.401**
Nijkerk	1.258	865	153	54	2.909	**5.239**
Overbetuwe	1.357	887	157	58	3.336	**5.794**
Renkum	871	455	80	37	2.402	**3.847**
Rheden	1.211	643	113	52	3.424	**5.443**
Rozendaal	51	36	6	2	186	**282**
Scherpenzeel	287	210	37	12	685	**1.231**
Wageningen	1.181	528	93	51	3.242	**5.095**
Westervoort	420	247	44	18	960	**1.690**
Zevenaar	1.249	687	121	54	3.299	**5.410**
Totaal	**20.002**	**12.303**	**2.172**	**858**	**57.140**	**92.475**

2g. Aantallen inwoners en OOV percentage

In bovenstaande bijlagen zijn de volgende basisgegevens gehanteerd:

Aantallen Inwoners	per 1 januari 2023		per 1 januari 2024		OOV percentage	
	0-18 jarigen	# inwoners	0-18 jarigen	# inwoners	2023	2024
Arnhem	30.022	165.770	30.091	167.632	25,92%	26,10%
Barneveld	15.773	61.655	15.929	62.592	8,61%	8,66%
Doesburg	1.662	11.081	1.628	11.079	1,63%	1,62%
Duiven	4.428	24.937	4.336	24.872	3,04%	3,00%
Ede	26.206	122.012	26.294	123.532	16,49%	16,59%
Lingewaard	9.018	47.220	8.907	47.314	5,79%	5,72%
Nijkerk	9.731	44.975	9.738	45.361	5,43%	5,48%
Overbetuwe	10.076	48.707	9.986	48.919	6,25%	6,23%
Renkum	5.247	31.461	5.125	31.419	4,45%	4,35%
Rheden	7.258	43.570	7.235	43.661	6,48%	6,42%
Rozendaal	405	1.754	409	1.831	0,37%	0,36%
Scherpenzeel	2.384	10.386	2.360	10.343	1,31%	1,29%
Wageningen	5.880	40.960	5.943	42.579	6,13%	6,17%
Westervoort	2.754	15.114	2.786	15.151	1,86%	1,85%
Zevenaar	7.761	45.042	7.737	45.041	6,24%	6,15%
Totaal	**138.605**	**714.644**	**138.504**	**721.326**		

Bijlage 3: Geprognotiseerde balans

Balans Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
ACTIVA						
Vaste activa						
Materiele vaste activa						
Grond	684	684	684	684	684	684
Gebouwen	2.699	2.898	2.596	3.045	2.862	2.541
Vervoermiddelen	27.970	33.225	34.273	34.454	35.012	36.805
Machines, apparaten en installaties	11.932	17.424	17.047	15.547	14.854	13.850
	43.285	54.231	54.600	53.730	53.412	53.880
Financiele vaste activa						
Waarborgsommen	61	61	61	61	61	61
Totaal vaste activa	43.346	54.292	54.661	53.791	53.473	53.941
Vlottende activa						
Voorraden	81	81	81	81	81	81
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar						
Vorderingen op openbare lichamen	1.924	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	5.591	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Rekening courant niet financiele instellingen	391	0	0	0	0	0
Overige vorderingen	5.180	4.100	4.100	4.100	4.100	4.100
	13.086	8.100	8.100	8.100	8.100	8.100
Liquide middelen						
Banksaldi	16	10	10	10	10	10
Kas	3	1	1	1	1	1
	19	11	11	11	11	11
Overlopende activa						
Overige nog te ontvangen/vooruitbetaald	5.463	3.800	3.800	3.800	3.800	3.800
Totaal vlottende activa	18.649	11.992	11.992	11.992	11.992	11.992
TOTAAL ACTIVA	**61.995**	**66.284**	**66.653**	**65.783**	**65.465**	**65.933**

Balans Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
PASSIVA						
Vaste passiva						
Eigen vermogen						
Algemene reserves	1.453	1.453	1.453	1.453	1.453	1.453
Bestemmingsreserves	8.819	7.901	7.432	7.207	7.039	6.930
Gerealiseerd resultaat	4.059	0	0	0	0	0
	14.331	9.354	8.885	8.660	8.492	8.383
Voorzieningen	5.961	5.961	5.961	5.961	5.961	5.961
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar						
Onderhandse leningen	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Totaal vaste passiva	35.292	30.315	29.846	29.621	29.453	29.344
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar						
Overige kasgeldleningen (sluitpost)	5.000	16.768	17.607	16.961	16.811	17.390
Overige schulden	10.906	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
	15.906	21.768	22.607	21.961	21.811	22.390
Overlopende passiva						
Verplichtingen in het begrotingsjaar opgebouwd die in het volgend begrotingsjaar tot betaling komen	4.847	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Overige vooruitontvangen bedragen	5.950	6.700	6.700	6.700	6.700	6.700
	10.797	14.200	14.200	14.200	14.200	14.200
Totaal vlottende passiva	26.703	35.968	36.807	36.161	36.011	36.590
TOTAAL PASSIVA	**61.995**	**66.284**	**66.653**	**65.783**	**65.465**	**65.933**

Bijlage 4: Reserves en voorzieningen

Algemene reserves

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2024	Toevoeging 2025	Besteding 2025	Saldo 31-12-2025	Toevoeging 2026	Besteding 2026	Saldo 31-12-2026	Verwachting ultimo 2027	2028	2029
Algemene reserve	1.453	0	0	1.453	0	0	1.453	1.453	1.453	1.453
Totaal	**1.453**	**0**	**0**	**1.453**	**0**	**0**	**1.453**	**1.453**	**1.453**	**1.453**

Bestemmingsreserves

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2024	Toevoeging 2025	Besteding 2025	Saldo 31-12-2025	Toevoeging 2026	Besteding 2026	Saldo 31-12-2026	Verwachting ultimo 2027	2028	2029
Reserve Aanvaardbare kosten AGM	2.922	0	0	2.922	0	0	2.922	2.922	2.922	2.922
Reserve Onderhoud kazernes	756	0	100	656	0	100	556	456	356	256
Reserve Activa Brandweer Ede	343	0	100	243	0	100	143	43	0	0
Reserve Arbeidshygiene Brandweer	85	0	0	85	0	0	85	85	85	85
Reserve JGZ	1.058	0	902	156	0	0	156	156	156	156
Reserve Onderhoud consultatiebureaus	109	0	25	84	0	25	59	34	9	0
Reserve Bevolkingszorg	132	0	132	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Wonen met Zorg	244	0	0	244	0	244	0	0	0	0
Reserve Rijksbijdragen	3.170	0	0	3.170	0	0	3.170	3.170	3.170	3.170
Totaal	**8.819**	**0**	**1.259**	**7.560**	**0**	**469**	**7.091**	**6.866**	**6.698**	**6.589**

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2024	Toevoeging 2025	Besteding 2025	Saldo 31-12-2025	Toevoeging 2026	Besteding 2026	Saldo 31-12-2026	Verwachting ultimo 2027	2028	2029
Voorziening Personeelsaangelegenheden	369	0	0	369	0	0	369	369	369	369
Voorziening PLB -AGM	1.982	0	0	1.982	0	0	1.982	1.982	1.982	1.982
Voorziening FLO	1.736	0	0	1.736	0	0	1.736	1.736	1.736	1.736
Voorziening Spaarverlof	933	0	0	933	0	0	933	933	933	933
Voorziening Meerkostenregeling Corona	569	0	0	569	0	0	569	569	569	569
Voorziening Specifieke Uitkeringen	372	0	0	372	0	0	372	372	372	372
Totaal	**5.961**	**0**	**0**	**5.961**	**0**	**0**	**5.961**	**5.961**	**5.961**	**5.961**

Bijlage 5: Meerjaren investeringsplan 2025 – 2029

Uitgangspunten voor het meerjaren investeringsplan zijn:

- Vervanging van huidige materieel op basis van verwachte levensduur
- Realiseren van het regionale materieelplan ten behoeve van het regionale dekkingsplan

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Programma GGD						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	50	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	160	249	26	50	0	90
Voertuigen	0	45	38	0	0	0
Totaal programma GGD	**160**	**294**	**64**	**50**	**50**	**90**
Programma Brandweer						
Bouwkundige aanpassingen	61	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	2.782	6.308	2.054	458	1.665	450
Voertuigen	5.453	8.623	3.994	3.590	4.280	4.445
Totaal programma Brandweer	**8.296**	**14.931**	**6.048**	**4.048**	**5.945**	**4.895**
Programma Crisisbeheersing						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	30	89	67	50	0	35
Voertuigen	0	0	0	0	0	0
Totaal programma Crisisbeheersing	**30**	**89**	**67**	**50**	**0**	**35**
Programma Ambulance zorg						
Bouwkundige aanpassingen	0	293	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	663	427	170	620	25	440
Voertuigen	1.827	367	1.148	960	800	1.900
Totaal programma Ambulance zorg	**2.491**	**1.087**	**1.318**	**1.580**	**825**	**2.340**
Programma Bedrijfsvoering						
Bouwkundige aanpassingen	184	210	0	809	110	0
ICT middelen	782	2.156	1.714	1.040	1.576	2.110
Bedrijfsmiddelen	207	686	102	688	415	240
Voertuigen	0	85	70	0	0	0
Totaal programma Bedrijfsvoering	**1.172**	**3.137**	**1.886**	**2.537**	**2.101**	**2.350**
Totaal investeringen	**12.149**	**19.537**	**9.383**	**8.264**	**8.921**	**9.710**

Bijlage 6: Taakvelden

Baten en lasten per taakveld

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2024			Begroting 2025			Gew. Begr. 2025			Begroting 2026		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	85.966	73.273	**12.693**	81.059	69.911	**11.148**	85.355	75.278	**10.077**	87.837	76.122	**11.715**
Crisisbeheersing en brandweer	67.913	48.809	**19.104**	68.839	53.330	**15.509**	66.940	51.768	**15.172**	69.098	53.060	**16.037**
Treasury	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Overhead	1.143	26.188	**-25.046**	729	27.611	**-26.882**	804	27.312	**-26.507**	804	29.026	**-28.222**
Overige baten en lasten	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Saldo van baten en lasten	**155.022**	**148.270**	**6.752**	**150.627**	**150.852**	**-225**	**153.099**	**154.358**	**-1.259**	**157.739**	**158.208**	**-469**
Mutatie reserves	-2.693	0	**-2.693**	225	0	**225**	1.259	0	**1.259**	469	0	**469**
Resultaat	**152.329**	**148.270**	**4.059**	**150.852**	**150.852**	**0**	**154.358**	**154.358**	**0**	**158.208**	**158.208**	**0**

Baten en lasten per taakveld meerjarig

Bedragen x € 1.000	Raming 2027			Raming 2028			Raming 2029		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	87.049	75.121	**11.928**	87.049	75.121	**11.928**	87.049	75.106	**11.944**
Crisisbeheersing en brandweer	68.860	52.291	**16.569**	68.710	52.141	**16.569**	68.710	52.141	**16.569**
Treasury	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Overhead	804	29.526	**-28.722**	804	29.469	**-28.665**	804	29.426	**-28.622**
Overige baten en lasten	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Saldo van baten en lasten	**156.714**	**156.939**	**-225**	**156.564**	**156.732**	**-168**	**156.564**	**156.673**	**-109**
Mutatie reserves	225	0	**225**	168	0	**168**	109	0	**109**
Resultaat	**156.939**	**156.939**	**0**	**156.732**	**156.732**	**0**	**156.673**	**156.673**	**0**

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) verzorgt Ambulance, Brandweer, GGD en GHOR voor de gemeenten van Gelderland-Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E info@vggm.nl
I www.vggm.nl

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

GEMEENTE ZEVENAAR

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
t.a.v. het dagelijks bestuur
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM

datum 22 mei 2025
zaaknummer Z/25/492603
onderwerp Reactie op resultaatbestemming 2024 en ontwerpbegroting 2026
contactpersoon De heer Thijs Barten

Geachte heer, mevrouw,
U heeft onze gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om uiterlijk 2 juli 2025 een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2026 van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (hierna: VGGM). In de vergadering van 21 mei 2025 heeft de gemeenteraad de resultaatbestemming van de jaarstukken 2024 en de ontwerpbegroting 2026 behandeld. We geven geen inhoudelijke zienswijze op de resultaatbestemming 2024 en de ontwerpbegroting 2026.

Kaderbrief 2026
De ontwerpbegroting 2026 volgt netjes in lijn met de eerder behandelde kaderbrief 2026 van de VGGM.

Bezuinigingsvoorstellen
We zien dat de VGGM zich bewust is van de financieel onzekere tijden bij de gemeente. Terwijl er vanuit het Rijk ook gevraagd wordt dat we beter voorbereid zijn op nieuwe soorten crises en mogelijk maatschappelijke ontwrichting. De bezuinigingen kunnen hiermee op gespannen voet staan. Zevenaar waardeert de inspanning van de VGGM om te komen met besparingsvoorstellen, zeker nu de besparingsvoorstellen ook op korte termijn concreet zijn en besproken worden. We willen daarbij benadrukken dat de uitvoering van de wettelijke taken van de VGGM door de besparingen niet onder druk mogen staan. De basis moet op orde blijven, zowel de kerntaken van VGGM als de versterkingen die gedaan zijn rondom de bedrijfsvoering. We blijven graag op de hoogte van de keuzes die gemaakt worden.

Conclusie
We danken de VGGM voor de heldere jaar- en begrotingsstukken. De extra inspanningen die geleverd worden om tot concrete besparingsvoorstellen te komen worden zeer gewaardeerd. Dit brengt moeilijke en soms pijnlijke keuzes met zich mee, maar we vinden het wel belangrijk om samen te kijken naar de mogelijkheden.
De gemeente Zevenaar kan daarom instemmen met resultaatbestemming over 2024, de gewijzigde begroting 2025 en de ontwerpbegroting 2026 VGGM.

Met vriendelijke groet,

De gemeenteraad van Zevenaar,

De griffier	De voorzitter
L.F. Sluis	L.J.E.M. van Riswijk

Dashboard verbonden partij

Organisatie: Veiligheids – en gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)
Datum: 16-04-2025

Samenwerkingsvorm: Gemeenschappelijke regeling met verplichte deelname Veilig Thuis is een zelfstandige stichting onder bestuurlijke aansturing van de gemeenschappelijke regeling VGGM met een eigen Raad van Toezicht.	**Samenwerkingspartners:** Gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar	**Aandeel Zevenaar:** 45.041 inwoners op een totaal in de regio van 721.326 = 6,15%
Aard van de samenwerking: • Beleidsafstemming • Gezamenlijke beleidsuitvoering • Netwerk of platform	**Belangrijk voor wie:** • College • Gemeenteraad	**Bestuurlijke vertegenwoordiging:** • L. van Riswijk • S. Bijl
Taken: • Openbare orde, veiligheid, hulpverlening (brandweer, ambulance) • Rampenbestrijding en crisisbeheersing • Publieke gezondheidszorg • Bevolkingszorg	**Toezichtregime Naris:** Gemiddeld	**Risico's:** • Bestuurlijk • Financieel
Beoogd resultaat: • Zo efficiënt en effectief mogelijke brandweerzorg en spoedeisende geneeskundige zorg in de regio voor alle inwoners. (Nader uitwerken met KPI's) • Het uitvoeren van de aan de stichting Veilig Thuis opgedragen taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling zoals genoemd in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015	**Bedrijfsvoering:** Voor het programma samen beter bedrijfsvoeren is cumulatieve versterking van € 1 miljoen per jaar opgenomen (tot 2027). Dit naar aanleiding van een extern onderzoek naar de interne processen bij VGGM. Daaruit is gebleken dat de bedrijfsvoering onvoldoende op orde is.	**Risicoprofiel:** • Hoog (op basis Nota verbonden partijen, vastgesteld januari 2019)

Begrote lasten 2026 € 158.208.000 (begroting VGGM)	**Bijdrage VGGM voor Zevenaar 2026:** € 5.410.000 **Bijdrage VGGM voor Zevenaar 2025:** € 5.180.000	**Bijdrage per inwoner 2026:** Samengesteld: € 120,22 *Verdeling geschiedt via:* *Bedrag per inwoner (GZ)* *Bedrag per jeugdige inwoner (JGZ)* *OOV-verdeelsleutel (brandweer)*
Ontwikkeling inwonerbijdrage: De gemeentelijke bijdrage muteert in 2026 incidenteel met € 9.000 voor het project Ik, Wij Brandweer. Er vindt een verschuiving plaats van lokaal aanbod naar de inwonerbijdrage voor het programma Nu Niet Zwanger. Het digitaal kinddossier betekent een eenmalige ophoging in 2026 van € 59.000. De Versterking van de bedrijfsvoering vergt € 31.000. De actuele herverdeling van de OOV-verdeelsleutel voor de bijdrage Veiligheid is voor Zevenaar een voordeel van € 47.000.	**Opmerking:** Zevenaar heeft aan haar verbonden partijen verzocht om met besparingsvoorstellen te komen. VGGM is hierin tegemoet gekomen met 2% korting op de bijdragen. VGGM gaat verdergaande inhoudelijke besparingsmaatregelen in beeld brengen, met onderbouwing, risico's en impact.	**Risico's:** Klimaatverandering, Versnelde vervanging materieel i.v.m. verduurzaming, vergrijzing personeelsbestand / onvoldoende personeelsbezetting. Het Algemeen Bestuur heeft besloten de Algemene Reserve te verhogen naar € 3,0 miljoen, met een toevoeging van € 1,5 miljoen van het resultaat van 2024.

Raadsvoorstel

onderwerp	Zienswijze SDL meerjarenbegroting 2026-2029
zaaknummer	Z/25/492212
documentnummer	INT/25/1252546
portefeuillehouder	L. van Riswijk
portefeuille	Bestuurlijke samenwerking, ICT en Sociale zaken

1. Samenvatting

De Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers (hierna: SDL) heeft de gemeenteraad per brief gevraagd om zijn mening (zienswijze) kenbaar te maken over de jaarstukken 2024 en de meerjarenbegroting 2026-2029. Met dit raadsvoorstel doet het college een voorstel voor een zienswijze.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2024 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers;
2. In te stemmen met de conceptbegroting 2026-2029 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers;
3. Bijgevoegde zienswijze vast te stellen en het college te verzoeken deze aan te bieden aan de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers.

3. Waarom naar de raad

Volgens artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 21, derde lid van de gemeenschappelijke regeling kunnen de raden van de deelnemende gemeenten bij het dagelijks bestuur van de SDL hun zienswijze over de begroting naar voren brengen.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Wij willen u in de gelegenheid stellen om uw zienswijze te geven over de begroting om invloed te houden op de taken, te behalen doelstellingen en financiën van de SDL.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Middels bijgevoegde jaarrekening legt de SDL verantwoording af over de inkomsten en uitgaven over 2024
In lijn met artikel 34b van de Wet gemeenschappelijke regelingen (hierna: Wgr) en artikel 23 van de SDL legt het Dagelijks bestuur over elk kalenderjaar verantwoording af over de inkomsten en uitgaven onder overlegging van de daarbij behorende bescheiden.

Jaarrekening 2024
De jaarstukken 2024 van de SDL laten in totaal een negatief resultaat zien van € 32.000. Dit is echter het resultaat na bestemming. Er wordt een bedrag onttrokken uit de bestemmingsreserve Tozo. Gelden die aan het eind van de Tozo looptijd nog in de reserve zitten, vallen volledig vrij en worden terugbetaald aan de gemeenten.

De RSD heeft € 160.000 minder uitgegeven dan begroot en de gemaakte resultaatafspraken uit de bestuurlijke opdracht zijn in 2024 volledig of grotendeels gehaald.

De RID heeft € 502.000 minder uitgegeven dan begroot. Dit is het resultaat van de doorontwikkeling RID in minimale variant en de beperkte personele capaciteit maar ook onduidelijkheden over de projectadministratie. Daarnaast is op onderhoud applicaties een voordeel behaald van € 250.000. De applicaties zijn uiterst scherp doorgenomen door sterk verbeterd contractmanagement. Overbodige licenties zijn opgeheven en de RID is consequent met leveranciers het gesprek aangegaan om tariefsverhogingen te mitigeren.

De jaarstukken 2024 geven inzicht in de ontwikkelingen, behaalde doelen en financiële verantwoording. Het jaar 2024 stond in het teken van de continuerende oorlog in Oekraïne en daaruit voortvloeiende werkzaamheden, de nieuwe Bestuurlijke Opdracht RSD en de doorontwikkeling van de RID. Maar ook de personeelstekorten op de arbeidsmarkt voor SDL als werkgever speelden een grote rol. Dit laatste bood ook mogelijkheden voor klanten van de RSD en biedt perspectieven op een hogere uitstroom.

Consolidatie op programmaniveau

Lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Programma 1: Bestuur	37.225	51.200	52.200	33.892	-18.308	I
Programma 2: RID	6.601.464	6.566.274	7.811.130	7.308.959	-502.171	I/S
Programma 3: Inkoop	346.446	354.700	246.661	257.029	10.368	I/S
Programma 4: RSD	7.595.816	6.395.817	8.183.500	8.023.217	-160.283	I
Eliminatie doorbelasting intern	-387.589	-422.617	-430.000	-450.000	-20.000	I
Totaal lasten	**14.193.363**	**12.945.374**	**15.863.491**	**15.173.096**	**-690.395**	
Baten	**Realisatie 2023**	**Begroting 2024 prim.**	**Begroting 2024 nw**	**Realisatie 2024**	**Verschil 2024**	**I/S**
Programma 1: Bestuur	37.225	51.200	52.200	33.892	-18.308	I
Programma 2: RID	6.601.464	6.566.274	7.811.130	7.308.959	-502.171	I/S
Programma 3: Inkoop	346.446	354.700	246.661	257.029	10.368	I/S
Programma 4: RSD	7.545.816	6.345.817	8.133.500	7.991.217	-142.283	I
Eliminatie doorbelasting intern	-387.589	-422.617	-430.000	-450.000	-20.000	I
Totaal Baten	**14.143.363**	**12.895.374**	**15.813.491**	**15.141.096**	**-672.395**	
Resultaat voor Bestemming	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**	**-32.000**	**18.000**	
Bestemmingsreserve Tozo	-50.000	-50.000	-50.000	-32.000	18.000	
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Bestuur
De aanpassingen naar aanleiding van de wetswijziging op de Gemeenschappelijke Regeling zijn in 2024 aan u voorgelegd. Deelnemers van een gemeenschappelijke regeling hadden tot 1 juli 2024 de tijd om hun regeling in overeenstemming te brengen met de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Er waren geen juridische consequenties verbonden aan het niet halen van de datum van 1 juli 2024. Echter voor een rechtmatige en doelmatige bedrijfsvoering was spoedige aanpassing essentieel. Inmiddels heeft besluitvorming plaatsgevonden en is de gemeenschappelijke regeling gewijzigd.

RID
De RID presenteert een voordeel van € 502.000 in 2024, dit komt door lagere uitgaven voor onderhoud aan software en lagere kapitaallasten. Op onderhoud applicaties is een voordeel behaald door verbeterd contractmanagement en het opheffen van overbodige licenties. Hier ligt een verband met de uitvoering

van de I&A visie en -strategie waarin aan een robuuste en toekomstbestendige RID wordt gebouwd. Daarnaast zijn vanwege capaciteitsgebrek bij de RID minder projecten uitgevoerd hetgeen tot lagere kapitaallasten heeft geleid. De doorontwikkeling van de ICT samenwerking is op basis van de 'minimale variant' in gang gezet, en mede door het gebrek aan personele capaciteit zijn de doelen voor 2024 deels behaald.
In 2024 is de implementatie van de Liemerse I&A visie voortvarend van start gegaan. De gemeenteraden hebben ingestemd met deze minimale variant van de doorontwikkeling. Daarnaast is succesvol gestuurd op het omzetten van tijdelijke inhuur naar vaste formatie, wat naar verwachting medio 2025 volledig zal zijn afgerond.

Inkoop
Medio 2024 zijn wij uit de inkoopsamenwerking getreden met het oog op het professionaliseren van de inkoopfunctie. De inkoopfunctie is inmiddels in eigen huis georganiseerd. Dit met als doel beter in control te komen op het complexe inkoopproces en het waarmaken van de ambities en opgaven in het collegeprogramma (duurzaamheid, social return en regionale inkoop). We willen meer grip krijgen op het inkoopproces door rechtmatig en doelmatig aan te besteden.

De inkoopsamenwerking met 1Stroom blijft door SDL onverminderd voortgezet worden.

RSD
Vanuit de RSD valt op dat de kosten € 160.000 lager uitvallen vergeleken met de bijgestelde begroting. Dit voordeel is behaald door enerzijds verbeterd liquiditeitsmanagement waardoor er minder rente betaald is en anderzijds door personele wisselingen waarbij bij bepaalde vacatures een starter op de arbeidsmarkt is aangetrokken waar een ervaren kracht was begroot. Daarnaast waren de overige inkomsten zoals subsidiegelden hoger door goede resultaten.

Het jaar 2024 stond bij RSD in het teken van de start van de nieuwe bestuurlijke opdracht 2024-2026: "Investeer in mensen met onbenut arbeidspotentieel". In de bestuurlijke opdracht zijn ook resultaatafspraken opgenomen: onder meer klanten werkfit maken, plaatsingen met loonkostensubsidie en duurzame plaatsingen zijn in 2024 volledig of grotendeels gehaald.

Ondanks de goede resultaten, werd in het voorjaar van 2024 duidelijk dat er grotere financiële tekorten op de BUIG-budgetten van de Liemerse gemeenten dreigden te ontstaan. In samenspraak met de Liemerse gemeenten heeft de RSD daarom een actieplan gemaakt met de naam "focus op werk".
Dit heeft ertoe geleid dat de uiteindelijke tekorten op de BUIG lager zijn uitgevallen dan begroot en ook lager dan voorgaande jaren. Naast deze maatregelen heeft de incidentele verhoging van het BUIG-budget door het rijk tevens bijgedragen aan een vermindering van het tekort. De vermindering van het BUIG-tekort heeft tot gevolg dat over het jaar 2024 geen Vangnetuitkering aangevraagd dient te worden.

2.1 De gemeenteraad moet in de gelegenheid worden gesteld om zijn zienswijze kenbaar te maken.
Op grond artikel 21, derde lid van de SDL kan de raad, binnen twaalf weken, zijn zienswijzen over de ontwerpbegroting kenbaar maken aan het Dagelijks bestuur. Het Dagelijks bestuur van de SDL betrekt de zienswijze van de raden in hun besluitvorming over deze financiële stukken, overeenkomstig artikel 35, derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

De meerjarenbegroting 2026 - 2029 van SDL bevat de begrotingsinformatie voor de samenwerking op het gebied van ICT, Inkoop (excl. Zevenaar) en Werk & Inkomen in het kader van de Participatiewet van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar. De richtlijnen voor de meerjarenbegroting zijn via de kaderbrief in januari 2025 vastgesteld. De SDL volgt volgens afspraak de indexcijfers voor loon- en prijsontwikkelingen uit de septembercirculaire 2024.

Verder is conform de kaderbrief een correctie doorgevoerd van 3% als een uitwerking van de bezuinigingsdoelstelling op de overige kosten. In de reactie op de zienswijze van gemeenten in 2024 heeft de SDL aangegeven met een aantal scenario's te komen om vanaf 2026 verdere bezuinigingen door te voeren. Omdat er tot dusver nog geen aanvullende bezuinigingsscenario's zijn aangeleverd zal hier aandacht voor worden gevraagd in bijgevoegde zienswijze brief.

Door het vertrek van de algemeen directeur is een interim directeur aangetrokken. De kosten zijn in 2024 binnen de bestaande begroting door de SDL gedragen. Voor 2025 is € 50.000 beschikbaar gesteld door het DB, deze is in de voorliggende meerjarenbegroting verwerkt.

Voor een overzicht van de geraamde kosten per programma verwijzen we naar de staat hieronder.

Consolidatie op programmaniveau

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Programma 1: Bestuur	33.892	51.900	400	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Programma 2: RID	7.308.959	7.932.209	57.600	7.989.809	8.040.504	8.097.615	8.178.035	8.357.245
Programma 3: Inkoop	257.029	368.800	-193.700	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Programma 4: RSD	8.023.216	8.251.700	301.700	8.553.400	8.439.845	7.077.093	7.063.831	7.366.681
Eliminatie doorbelasting intern	-450.000	-430.000	-20.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000
Totaal lasten	**15.173.096**	**16.174.609**	**146.000**	**16.320.609**	**16.257.349**	**14.958.308**	**15.028.666**	**15.516.826**

Baten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Programma 1: Bestuur	33.892	51.900	400	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Programma 2: RID	7.308.959	7.932.209	57.600	7.989.809	8.040.504	8.097.615	8.178.035	8.357.245
Programma 3: Inkoop	257.029	368.800	-193.700	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Programma 4: RSD	7.991.217	8.226.700	301.700	8.528.400	8.411.845	7.052.093	7.038.761	7.366.681
Eliminatie doorbelasting intern	-450.000	-430.000	-20.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000
Totaal Baten	**15.141.097**	**16.149.609**	**146.000**	**16.295.609**	**16.232.349**	**14.933.308**	**15.003.596**	**15.516.826**
Resultaat voor Bestemming	**-32.000**	**-25.000**	**0**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.070**	**0**
Bestemmingsreserve Tozo	32.000	25.000		25.000	25.000	25.000	25.070	0
Resultaat na Bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Concept

Bestuur
Binnen de regio zijn ontwikkelingen die mogelijk een bestuurlijke herindeling tot gevolg kunnen hebben. Dit kan dus gevolgen hebben voor de SDL. De impact hiervan op de Liemerse samenwerking is nog onduidelijk en wordt in deze begroting niet meegenomen.

RID
De inwonerbijdrage voor Zevenaar in 2026 op de RID is € 3,9 miljoen, dit is exclusief eventueel maatwerk. De doorontwikkeling van de RID zien we terug bij de begrotingsonderdelen personeel, extra informatiebeveiliging en extra capaciteit op beleid en advies. Daarnaast wordt het extra budget gebruikt om applicaties over te brengen naar de 'cloud', waardoor de RID op termijn haar eigen infrastructuur kan afschalen. Ook geeft dit de mogelijkheid om mee te bewegen met de ontwikkelingen in de markt.
Omdat de RID een hogere bijdrage vanuit de andere partners (RSD, MGR en WSP MG) ontvangt, stijgt de bijdrage vanuit de gemeenten minder sterk.

Inkoop
In 2024 heeft de gemeente Zevenaar de inkoopsamenwerking beëindigd met de SDL. Zevenaar heeft nog wel haar aandeel via de gezamenlijke RSD-RID aanbestedingen.

RSD
De huidige Bestuurlijke Opdracht RSD loopt tot 2027. Vanaf 2027 zijn er geen bedragen meer doorgetrokken in afwachting van het formele bestuursvoorstel. In de begrotingen 2024-2026 is hiervoor een verhoging van €400.000 opgenomen (van €1 miljoen naar €1,4 miljoen). In 2026 wordt met de bestuurders gesproken over de voortzetting na 2026.

De formatie van de RSD blijft stabiel ten opzichte van vorig jaar en volgt de bestandsontwikkeling van de klantdossiers.

3.1 de voorgestelde zienswijze over de concept meerjarenbegroting 2026-2029 is opgenomen in de conceptbrief
Hierin zullen we mededelen dat wij hebben kennisgenomen van de jaarstukken 2024 en in kunnen stemmen met de meerjarenbegroting 2026-2029. Hierbij zal wel worden opgemerkt dat wij, in lijn met de reactie op de zienswijze van gemeenten in 2024, nog verwachten dat de SDL komt met een aantal scenario's om vanaf 2026 verdere bezuinigingen door te voeren.

Alternatieven
Niet van toepassing.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
In lijn met artikel 22 van de gemeenschappelijke regeling stelt het Dagelijks bestuur minimaal één keer per jaar een bestuursrapportage op voor het Algemeen bestuur. Na vaststelling door het Algemeen bestuur wordt deze rapportage via het college aangeboden aan de raad.

Daarnaast is de SDL aangemerkt als een gemeenschappelijke regeling met een hoog toezichtsarrangement. Voor de SDL wordt de raad ook bij de gemeentelijke kadernota en bij de voortgangsrapportage geïnformeerd over financiële en algemene beleidsmatige ontwikkelingen.

7. Klimaat en duurzaamheid
Niet van toepassing.

8. Communicatie
Na behandeling en besluitvorming in de gemeenteraad zal bijgevoegde concept zienswijzebrief worden aangeboden aan de Dagelijks bestuur van de SDL. Het Algemeen bestuur vergadert op 15 juli waarna de begroting zal worden vastgesteld.

9. Kosten, baten en dekking
De bijdragen van de gemeente Zevenaar aan de verschillende programma's van de SDL in 2026 worden verwerkt in de Kadernota 2026-2029.

10. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	1252011	Aanbiedingsbrief SDL
2.	1252014	Jaarstukken 2024 SDL
3.	1252028	Concept meerjarenbegroting 2026-2029
4.	1252029	Concept zienswijzebrief aan SDL
5.	1252030	Dashboard SDL

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Zienswijze SDL meerjarenbegroting 2026-2029
zaaknummer	Z/25/492212
documentnummer	INT/25/1252546

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat overwegende dat de gemeenteraad een zienswijze kan indienen ten aanzien van de concept meerjarenbegroting 2026-2029 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 35, derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 21, derde lid van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers.

besluit:

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2024 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers;
2. In te stemmen met de conceptbegroting 2026-2029 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers;
3. Bijgevoegde zienswijze vast te stellen en het college te verzoeken deze aan te bieden aan de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

Aan de raden van de
Gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar

Datum : 27 maart 2025
Onderwerp : Verzoek om zienswijze

Geachte Gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de Jaarstukken 2024 en de Meerjarenbegroting 2026-2029 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers (SDL) aan. Wij nodigen u van harte uit om uw zienswijze op deze stukken kenbaar te maken.

De uitgangspunten zoals vermeld in de kaderbrief van december 2024 zijn zorgvuldig verwerkt in de begroting. Mede dankzij een efficiëntere inzet van middelen en verbeterd contractmanagement zijn er positieve ontwikkelingen zichtbaar binnen de financiële kaders van de SDL. Het Algemeen Bestuur zal op 15 juli beide stukken vaststellen, waarbij uw zienswijze een waardevolle bijdrage kan leveren.

Graag ontvangen wij deze uiterlijk 19 juni 2025.

Jaarstukken 2024
De Jaarstukken 2024 laten een financieel solide beeld zien. Het resultaat voor bestemming is € -/- 32K, dat wordt opgevangen door een onttrekking uit de Bestemmingsreserve Tozo. Ten opzichte van de tweede tussenrapportage zijn de lasten met € 690K afgenomen, wat leidt tot een lagere exploitatiebijdrage voor de gemeenten:

- Duiven: € 220K lager dan begroot;
- Westervoort: € 138K lager dan begroot;
- Zevenaar: € 422K lager dan begroot.

De gemeenten hebben in 2024 extra taken ondergebracht bij de SDL, wat leidt tot een hogere bijdrage voor dienstverlening. Dit brengt echter ook voordelen met zich mee, aangezien gemeenten hierdoor zelf minder uitvoeringslasten dragen.

Belangrijke ontwikkelingen binnen de SDL:

- Het RID heeft € 502K minder uitgegeven dan begroot, grotendeels door een efficiënte doorontwikkeling en verbeterd contractbeheer. Dit heeft geresulteerd in een besparing van € 251K op applicatie-onderhoud. De personele kosten zijn € 181K hoger uitgevallen door krapte op de arbeidsmarkt en de noodzaak tot tijdelijke inhuur van specialisten.
- Door het uittreden van Zevenaar uit de inkoopsamenwerking medio 2024 is de externe inhuur afgenomen, wat heeft geleid tot een aanzienlijke kostenreductie ten opzichte van de primitieve begroting.
- De RSD heeft € 160K minder uitgegeven dan begroot. Dit is bereikt door verbeterd liquiditeitsmanagement en personele wisselingen waarbij starters zijn aangenomen op posities waar eerder ervaren krachten waren begroot. Dit overschot wordt versterkt door hogere inkomsten uit subsidies dankzij positieve resultaten.

De accountantscontrole is nog niet volledig afgerond, maar tot op heden zijn er geen materiële afwijkingen geconstateerd. Wij verwachten hiermee een solide afronding van het financiële jaar.

Consolidatie op programmaniveau

Lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Programma 1: Bestuur	37.225	51.200	52.200	33.892	-18.308	I
Programma 2: RID	6.601.464	6.566.274	7.811.130	7.308.959	-502.171	I/S
Programma 3: Inkoop	346.446	354.700	246.661	257.029	10.368	I/S
Programma 4: RSD	7.595.816	6.395.817	8.183.500	8.023.217	-160.283	I
Eliminatie doorbelasting intern	-387.589	-422.617	-430.000	-450.000	-20.000	I
Totaal lasten	**14.193.363**	**12.945.374**	**15.863.491**	**15.173.096**	**-690.395**	

Baten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Programma 1: Bestuur	37.225	51.200	52.200	33.892	-18.308	I
Programma 2: RID	6.601.464	6.566.274	7.811.130	7.308.959	-502.171	I/S
Programma 3: Inkoop	346.446	354.700	246.661	257.029	10.368	I/S
Programma 4: RSD	7.545.816	6.345.817	8.133.500	7.991.217	-142.283	I
Eliminatie doorbelasting intern	-387.589	-422.617	-430.000	-450.000	-20.000	I
Totaal Baten	**14.143.363**	**12.895.374**	**15.813.491**	**15.141.096**	**-672.395**	

Resultaat voor Bestemming	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**	**-32.000**	**18.000**	
Bestemmingsreserve Tozo	-50.000	-50.000	-50.000	-32.000	18.000	
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Meerjarenbegroting 2026-2029

Het zijn roerige tijden wereldwijd, onder andere door de oorlog in Oekraïne en de gevolgen daarvan, zoals de opvang van Oekraïners en inflatie. Daarnaast brengen snelle ontwikkelingen op ICT-gebied uitdagingen met zich mee, evenals de krappe arbeidsmarkt, die zowel kansen als beperkingen biedt. Dit maakt het opstellen van een meerjarenbegroting voor 2026-2029 complex.

In de meerjarenbegroting zijn de volgende aanpassingen verricht:

2025

De begrotingswijzigingen voor 2025 bedragen in totaal € 146K en bestaan uit:

- € -20K hogere interne doorbelasting (RSD naar RID)
- € -30K wijziging als gevolg van de septembercirculaire, zoals aangegeven in de kaderbrief
- € -194K vermindering van de begroting voor inkoop door de terugtrekking van Zevenaar
- € +50K inhuur interim-directeur RSD/algemeen directeur SDL
- € +78K wijziging in reiskostenvergoeding SDL
- € +262K extra kosten door additionele door gemeenten afgenomen dienstverlening van de RSD

De netto begrotingsstijging is daarmee een direct resultaat van de takenverzwaring van de SDL (RSD).
De begrotingswijzigingen in de exploitatie SDL bedragen op gemeenteniveau:

- Duiven: € -33K
- Westervoort: € -22K
- Zevenaar: € -112K

Consolidatie Exploitatiekosten op kostensoort

Lasten	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw
Bestuurskosten	51.900	400	52.300
Personele kosten	11.636.370	94.700	11.731.070
Huisvestingskosten	528.200	-2.900	525.300
Automatiseringskosten	417.400	-12.600	404.800
Onderhoud applicaties	2.040.039	50.600	2.090.639
Facilitaire zaken	124.700	7.700	132.400
Advies en Controle	59.600	400	60.000
Ondersteunende dienst	246.800	2.100	248.900
Overige kosten	22.700	200	22.900
Kapitaallasten	1.046.900	5.400	1.052.300
Totaal lasten	**16.174.609**	**146.000**	**16.320.609**

De takenverzwaring is met gemeenten afgesproken op basis van een dienstverleningsovereenkomst. Doordat de RSD de juiste kennis in huis heeft, kan zij de extra taken uitvoeren tegen een tarief dat gunstig is voor de gemeenten. De extra kosten worden dus gedekt door de vrijgekomen middelen uit de gemeentebegrotingen.

De extra kosten bestaan voornamelijk uit de inhuur van een interim-directeur RSD/algemeen directeur SDL vanwege de uitval van de vorige directeur. Daarnaast is er een wijziging in de reiskostenvergoeding, die medio 2024 door het bestuur is geaccordeerd om de arbeidsvoorwaarden van de SDL op hetzelfde niveau te brengen als het minimale van de drie moedergemeenten. Tot slot heeft de RSD enkele werkzaamheden overgenomen van de gemeenten, onder andere op het gebied van Bijzondere Bijstand en de ROOO. De geschatte extra kosten hiervan bedragen € 262K en worden via een dienstverleningsovereenkomst afgerekend.

Van de € 146K wordt € 50K gedragen door hogere overige bijdragen.

RSD DE LIEMERS
MAATWERK NAAR WERK EN INKOMEN

SDL
SAMENWERKING DE LIEMERS

RID De Liemers
REGIONAAL ICT EN INKOOP DIENSTENCENTRUM
voor de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar

Consolidatie op programmaniveau

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Programma 1: Bestuur	33.892	51.900	400	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Programma 2: RID	7.308.959	7.932.209	57.600	7.989.809	8.040.504	8.097.615	8.178.035	8.357.245
Programma 3: Inkoop	257.029	368.800	-193.700	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Programma 4: RSD	8.023.216	8.251.700	301.700	8.553.400	8.436.845	7.077.093	7.063.831	7.366.681
Eliminatie doorbelasting intern	-450.000	-430.000	-20.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000
Totaal lasten	**15.173.096**	**16.174.609**	**146.000**	**16.320.609**	**16.257.349**	**14.958.308**	**15.028.666**	**15.516.826**

Baten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Programma 1: Bestuur	33.892	51.900	400	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Programma 2: RID	7.308.959	7.932.209	57.600	7.989.809	8.040.504	8.097.615	8.178.035	8.357.245
Programma 3: Inkoop	257.029	368.800	-193.700	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Programma 4: RSD	7.991.217	8.226.700	301.700	8.528.400	8.411.845	7.052.093	7.038.761	7.366.681
Eliminatie doorbelasting intern	-450.000	-430.000	-20.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000
Totaal Baten	**15.141.097**	**16.149.609**	**146.000**	**16.295.609**	**16.232.349**	**14.933.308**	**15.003.596**	**15.516.826**
Resultaat voor Bestemming	**-32.000**	**-25.000**	**0**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.070**	**0**
Bestemmingsreserve Tozo	32.000	25.000		25.000	25.000	25.000	25.070	0
Resultaat na Bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Consolidatie Exploitatiekosten op kostensoort

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Bestuurskosten	33.892	51.900	400	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Personele kosten	11.420.113	11.636.370	94.700	11.731.070	11.589.452	10.250.031	10.234.458	10.635.118
Huisvestingskosten	545.065	528.200	-2.900	525.300	525.300	525.300	525.300	537.300
Automatiseringskosten	389.000	417.400	-12.600	404.800	404.800	404.800	404.800	424.600
Onderhoud applicaties	1.754.894	2.040.039	50.600	2.090.639	2.169.997	2.253.177	2.339.708	2.382.308
Facilitaire zaken	128.999	124.700	7.700	132.400	132.400	132.400	132.400	135.400
Advies en Controle	25.044	59.600	400	60.000	60.000	60.000	60.000	61.400
Ondersteunende dienst	215.435	246.800	2.100	248.900	248.900	248.900	248.900	254.700
Overige kosten	11.931	22.700	200	22.900	22.900	22.900	22.900	23.400
Kapitaallasten	648.723	1.046.900	5.400	1.052.300	1.051.800	1.008.700	1.008.200	1.008.600
Totaal lasten	**15.173.096**	**16.174.609**	**146.000**	**16.320.609**	**16.257.349**	**14.958.308**	**15.028.666**	**15.516.826**

Baten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Bijdrage Gemeente Duiven	3.959.290	4.255.160	60.550	4.315.710	4.299.613	3.935.210	3.957.141	4.105.229
Bijdrage Gemeente Westervoort	2.600.528	2.745.760	59.230	2.804.990	2.792.163	2.537.936	2.550.731	2.648.563
Bijdrage Gemeente Zevenaar	7.360.137	7.983.689	-23.780	7.959.909	7.925.573	7.245.161	7.280.725	7.548.033
Bijdrage WSP MG	74.129	95.000	-20.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
Bijdrage MGR	141.812	70.000	70.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Overige bijdragen	1.005.200	1.000.000	-	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Totaal Baten	**15.141.096**	**16.149.609**	**146.000**	**16.295.609**	**16.232.349**	**14.933.308**	**15.003.596**	**15.516.826**
Resultaat voor Bestemming	**-32.000**	**-25.000**	**0**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.070**	**0**
Bestemmingsreserve Tozo	32.000	25.000	0	25.000	25.000	25.000	25.070	0
Resultaat na Bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Wij waarderen uw betrokkenheid en kijken uit naar uw zienswijze.

Met vriendelijke groet,

W. van der Linden
Secretaris / Algemeen Directeur SDL (a.i.)

drs. L.J.E.M. van Riswijk
Voorzitter Dagelijks Bestuur SDL

Gemeente Duiven

gemeente Westervoort

ZEVENAAR

Jaarstukken 2024

Gemeenschappelijke regeling
Samenwerking de Liemers

Concept

Versie 1.1
Datum 20 maart 2025

Inhoud

Inhoud **2**

Managementsamenvatting **4**

JAARVERSLAG **7**

PROGRAMMAVERANTWOORDING **7**

Algemene dekkingsmiddelen *8*

Overhead *8*

Vennootschapsbelasting *8*

Onvoorzien *8*

1. Programma Bestuur **9**

1.1. Directie SDL *9*

1.1.1 Missie 9

1.1.2 Visie 9

1.2. Ondernemingsraad *10*

1.2.1 Missie 10

1.2.2 Gespreksonderwerpen 10

1.2.3 Wat heeft de OR bereikt 10

1.3 Wat heeft het gekost? *10*

2. Programma RID **11**

2.1 Wat hebben we bereikt? *11*

2.2 Wat hebben we gedaan *13*

Maatwerk projecten 13

Lopende projecten 14

2.3 Informatiebeveiliging *14*

2.3.1 Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2 (BIO2) 14

3. Programma Inkoop **16**

3.1 Wat hebben we bereikt ? *16*

Afgeronde aanbestedingen 2024 inclusief resultaat 16

3.2 Wat hebben we ervoor gedaan *17*

Inkoopontwikkeling en successen 17

3.3 Wat heeft het gekost? *18*

4. Programma RSD **19**

4.1 Wat hebben we bereikt? *19*

4.1.1 Missie RSD 19

4.1.2 DNA 19

4.1.3 Benchmark Divosa 19

4.2 Wat hebben we ervoor gedaan? *22*

4.3 Wat heeft het gekost? *24*

Beleidsindicatoren **25**

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing *27*

5.1.1 Weerstandsvermogen 27

5.1.2 Kengetallen 28

5.1.3 Ontwikkelingen 28

5.2 Onderhoud Kapitaalgoederen *28*

Concept

5.3 Financiering *29*
5.3.1 Leningen/Krediet/Schatkistbankieren 29
5.3.2 EMU-saldo 29
5.3.3 Renterisicobeheer 29
5.4 Bedrijfsvoering *32*
5.4.1 Personeelsbeleid 32
5.4.2 Integriteit 32
5.4.3 Ziekteverzuim 32
5.4.4 Planning – en controlcyclus 32
5.4.5 Rechtmatigheid 33
5.4.5.3 Rechtmatigheid Europese aanbestedingen 33
5.4.5.4 Acties ter voorkoming van toekomstige afwijkingen 33
5.5 Verbonden partijen *33*
5.6 Kostenverdelingsafspraken *34*
5.7 Wet open overheid *35*
5.8 Normenkader GR Samenwerking De Liemers *35*
JAARREKENING 36
6. Balans en overzicht van baten en lasten 37
6.1 Balans *37*
6.2 Overzicht van baten en lasten *38*
7. Waarderingsgrondslagen 39
7.1 Waardering en resultaatbepaling *39*
8. Toelichting balans 41
8.1. Specificatie balansposten per 31-12-2024 ..... *41*
8.1.1. Activa 41
8.1.2. Passiva 43
8.2 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen *44*
9. Toelichting op het overzicht van baten en lasten 45
9.1 Bestuur *45*
9.2 RID *46*
9.3 Inkoop *48*
9.4 RSD *48*
9.5. Rechtmatigheidsverantwoording *50*
9.6 Incidentele baten en lasten *52*
9.7. Gebeurtenissen na balansdatum *52*
10. Overzicht Taakvelden en WNT 53
10.1 Taakvelden per programma *53*
10.2 Wet normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) *56*
11. Controleverklaring 59

Concept

Managementsamenvatting

De jaarstukken 2024 geven inzicht in de ontwikkelingen, behaalde doelen en financiële verantwoording.

Het jaar 2024 stond in het teken van de continuerende oorlog in Oekraïne en daaruit voortvloeiende werkzaamheden, de nieuwe Bestuurlijke Opdracht RSD en de doorontwikkeling RID. Maar ook de personeelstekorten op de arbeidsmarkt voor SDL als werkgever speelden een grote rol. Dit laatste bood ook mogelijkheden voor klanten van de RSD.

De jaarrekening SDL laat op basis van de lasten een verschil zien van € 690K ten opzichte van de tweede tussenrapportage 2024.

- De programma's bestuur en inkoop lagen dicht op de begroting, bij bestuur hield de SDL over (18K), bij inkoop kwam de SDL tekort (10K).
- De RSD heeft 160K minder uitgegeven dan begroot. Dit voordeel is behaald door enerzijds verbeterd liquiditeitsmanagement waardoor er minder debetrente betaald is en anderzijds door personele wisselingen waarbij geregeld een starter werd aangetrokken waar een ervaren kracht was begroot. Dit voordeel pakt voor de gemeenten nog hoger uit omdat de overige inkomsten (o.a. subsidiegelden) hoger waren dan begroot door goede resultaten.
- De RID heeft 502K minder uitgegeven dan begroot. Hiervan is 80% een overschot op de kapitaalslasten. Dit is het resultaat van de doorontwikkeling RID in minimale variant en de beperkte personele capaciteit maar ook onduidelijkheden over de projectadministratie. Deze is nu opgeschoond en er is een DB voorstel in de maak om de investeringskredieten te herindelen in logischere en duidelijkere projecten waardoor het efficienter ingezet kan worden.
- Door uitval van de Algemeen Directeur SDL/directeur RSD is een interim directeur aangetrokken. Hiervoor had het bestuur gelden beschikbaar gesteld. Deze gelden zijn uiteindelijk niet bijgevraagd en de kosten zijn binnen de bestaande begroting door de SDL gedragen.
- Op onderhoud applicaties is een voordeel behaald van € 250K. De applicaties zijn uiterst scherp doorgenomen door sterk verbeterd contractmanagement. Overbodige licenties zijn opgeheven en de RID is consequent met leveranciers het gesprek aangegaan om tariefsverhogingen te mitigeren.
- De bestemmingsreserve Tozo is gemuteerd met de daadwerkelijke urenlast die besteed is aan werkzaamheden met betrekking tot de Tozo. Dit viel 18K lager uit dan begroot. Gelden die aan het eind van de Tozo looptijd nog in de reserve zitten, vallen volledig vrij.

De toelichting van de cijfers wordt gepresenteerd in hoofdstuk 9.

Concept

Consolidatie op programmaniveau

Lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Programma 1: Bestuur	37.225	51.200	52.200	33.892	-18.308	I
Programma 2: RID	6.601.464	6.566.274	7.811.130	7.308.959	-502.171	I/S
Programma 3: Inkoop	346.446	354.700	246.661	257.029	10.368	I/S
Programma 4: RSD	7.595.816	6.395.817	8.183.500	8.023.217	-160.283	I
Eliminatie doorbelasting intern	-387.589	-422.617	-430.000	-450.000	-20.000	I
Totaal lasten	**14.193.363**	**12.945.374**	**15.863.491**	**15.173.096**	**-690.395**	

Baten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Programma 1: Bestuur	37.225	51.200	52.200	33.892	-18.308	I
Programma 2: RID	6.601.464	6.566.274	7.811.130	7.308.959	-502.171	I/S
Programma 3: Inkoop	346.446	354.700	246.661	257.029	10.368	I/S
Programma 4: RSD	7.545.816	6.345.817	8.133.500	7.991.217	-142.283	I
Eliminatie doorbelasting intern	-387.589	-422.617	-430.000	-450.000	-20.000	I
Totaal Baten	**14.143.363**	**12.895.374**	**15.813.491**	**15.141.096**	**-672.395**	

Resultaat voor Bestemming	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**	**-32.000**	**18.000**	
Bestemmingsreserve Tozo	-50.000	-50.000	-50.000	-32.000	18.000	
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Eliminatie doorbelasting intern betreffen de Lasten en Baten voor de RSD die als bate bij de RID worden verantwoord en als kosten bij de RSD.
In de consolidatie worden deze geëlimineerd omdat ze op het SDL resultaat geen invloed hebben.

Concept

Algemeen

Per 15 januari 2024 is Patrick Marelis aangetreden als nieuwe directeur RID. Onder zijn leiding is de organisatie gestart met het doorvoeren van de Liemerse I&A visie.

Conform de Financiële verordening SDL zijn in 2024 twee tussenrapportages opgemaakt en vastgesteld. In deze tussenrapportages wordt met name financieel inzicht gegeven over de stand van zaken en de prognoses voor het kalenderjaar.

In deze jaarrekening leggen wij verantwoording af over de gerealiseerde doelen en de financiele verantwoording.

RID en Inkoop

In 2024 is de implementatie van de Liemerse I&A visie voortvarend van start gegaan. De gemeenteraden hebben unaniem ingestemd met deze visie en de basis variant goedgekeurd. In de uitvoering zijn belangrijke mijlpalen bereikt: het nieuwe functiehuis is geïmplementeerd en vrijwel alle posities zijn ingevuld. Er is succesvol gestuurd op het omzetten van tijdelijke inhuur naar vaste formatie, wat naar verwachting medio 2025 volledig zal zijn afgerond.

De eerste positieve effecten van deze veranderingen zijn al merkbaar binnen de organisatie. Gezien de omvangrijke organisatorische wijzigingen en het structurele hybride werken, blijft in 2025 extra aandacht nodig voor onderlinge verbinding. Positief is dat er geen verdere uitstroom van medewerkers heeft plaatsgevonden.

Op 15 juni 2024 is de gemeente Zevenaar uit de Inkoopsamenwerking gestapt. Dit houdt in dat Zevenaar zelf bepaald of ze haar specifieke behoeftes inkoopt. Behoeftes die Liemers breed ingekocht worden blijven de verantwoordelijkheid van de RID. De samenwerking met 1Stroom blijft onverminderd voortgezet worden.

RSD
Het jaar 2024 stond in de eerste plaats in het teken van de start van de nieuwe bestuurlijke opdracht 2024-2026. De nieuwe bestuurlijke opdracht heeft als titel: “Investeer in mensen met onbenut arbeidspotentieel”.

In de bestuurlijke opdracht zijn ook resultaatafspraken opgenomen. De afgesproken resultaten op het gebied van (duurzame) plaatsingen, werkfit maken, plaatsingen met loonkostensubsidie, begeleiding van mensen die zorg en ondersteuning nodig hebben en jongeren zijn in 2024 allemaal volledig of grotendeels gehaald.

Ondanks de goede resultaten, werd in het voorjaar van 2024 duidelijk dat er grotere financiële tekorten op de BUIG-budgetten van de Liemerse gemeenten dreigden te ontstaan. In samenspraak met de Liemerse gemeenten heeft de RSD daarom een actieplan gemaakt met de naam “focus op werk”. In de tweede helft van 2024 is gestart met de uitvoering van dit plan. Dit heeft mede ertoe geleid dat de uiteindelijke tekorten op de BUIG lager zijn uitgevallen dan begroot en ook lager dan voorgaande jaren.

Programma’s
Deze jaarstukken zijn in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening, en zijn ingedeeld in vier programma’s:

Programma 1	Bestuur
Programma 2	RID
Programma 3	Inkoop
Programma 4	RSD

Concept

JAARVERSLAG

PROGRAMMAVERANTWOORDING

Concept

Algemene dekkingsmiddelen

De Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking de Liemers (SDL) voert de werkzaamheden voor Werk en Inkomen gemandateerd uit. Dit houdt in dat SDL geen algemene dekkingsmiddelen ontvangt.
De in 2020 ingevoerde Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) heeft in 2022 geleid tot de invordering van de verstrekte bedrijfskredieten. Deze uitvoeringskosten worden gedekt door de Bestemmingsreserve Tozo.
De Exploitatiekosten worden op basis van de vastgestelde begroting en de daarin opgenomen verdeelsleutels via voorschotnota's aan de opdrachtgevers in rekening gebracht. De uitkeringskosten worden in overleg met de accountmanagers ingeschat en ook via voorschotnota's in rekening gebracht. Deze kunnen eventueel naar aanleiding van een tussenrapportage bijgesteld worden. In het kader van liquiditeitsmanagement is in 2024 begonnen met het tussentijds afrekenen bij grote verschillen, zodat de SDL geen grote bedragen voorfinanciert tegen hoge debetrentes.
Na afloop van het kalenderjaar worden de jaarrekening en de definitieve afrekeningen opgemaakt.

Overhead

De kosten zijn conform het Iv3-informatievoorschrift-2024 aan de taakvelden toegerekend.
Per programma is een overzicht van de taakvelden opgenomen. In hoofdstuk 10 wordt een totaaloverzicht van de taakvelden per programma en geconsolideerd weergegeven.
De totale lasten 2024 zijn € 15.173.096. Hiervan is € 6.438.223 toe te rekenen aan Overhead, (42,43%).

Vennootschapsbelasting

In het resultaat is geen bedrag opgenomen voor de VPB omdat de uitvoeringstaken van de GR, aan de deelnemende gemeenten vallen onder de Objectvrijstelling Vpb voor samenwerkingsverbanden aangezien:

- De activiteiten verricht worden voor de in het samenwerkingsverband participerende overheidslichamen;
- De activiteiten onbelast zouden zijn als ze door de participant zelf zouden zijn verricht;
- De participanten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten bijdragen aan het samenwerkingsverband;
- De dienstverleningsovereenkomsten zijn van geringe omvang, hebben geen winstoogmerk of het doel om structurele overschotten te behalen.

Onvoorzien

In de begroting was geen expliciet bedrag voor onvoorzien opgenomen.

Concept

1. Programma Bestuur

1.1. Directie SDL

1.1.1 Missie

Leiding geven aan de Gemeenschappelijke regeling Samenwerking de Liemers (SDL), waarbij door samenwerking de dienstverlening op ICT-gebied, inkoop en het terrein van werk en inkomen, aan de deelnemende gemeenten goed verzorgd en gegarandeerd wordt.

1.1.2 Visie

Een goede dienstverlening op ICT-gebied, inkoop en het terrein van werk en inkomen.

Het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling Samenwerking de Liemers:

- Algemeen bestuur, bestaande uit leden van de colleges van de gemeenten, waaronder de voorzitter.
- Dagelijks bestuur bestaat uit 3 leden, bij voorkeur de burgemeesters; in 2024 waren dat burgemeester Van Hout van Westervoort, burgemeester Hieltjes van Duiven en burgemeester Van Riswijk van Zevenaar.
- De voorzitter van zowel het AB als het DB wordt door en uit het Algemeen bestuur gekozen. In 2024 was dat de heer H.B. Hieltjes.

Governance

De directie SDL bestaat uit algemeen directeur (tevens directeur RSD) en een adjunct directeur (tevens directeur RID en inkoop).

Het Algemeen bestuur heeft in 2024 twee keer vergaderd en het Dagelijks bestuur drie keer.

Concept

1.2. Ondernemingsraad

1.2.1 Missie

De OR-SDL is een gemeenschappelijke ondernemingsraad, waarin vertegenwoordigers van de RID en RSD zitting hebben. Zij wil fungeren als een betrouwbare, betrokken en transparante overlegpartner waarbij voortdurend gekeken wordt naar de balans tussen het collectieve belang van medewerkers en organisatie.

De Ondernemingsraad (OR) stelde zich in 2024 als doel om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan het verbeteren van de organisatie en het werkplezier van onze medewerkers.

1.2.2 Gespreksonderwerpen

Onderwerpen waar de ondernemingsraad veel over gesproken heeft zijn:

- Ontwikkeltraject RID
  - Functiehuis
  - Organogram
- Talentontwikkelprogramma van de RID
- Nieuwe arbobeleidsplan
- Project Veilig en Vertrouwd voor SDL
- Aanstelling nieuwe preventiemedewerker bij de RSD
- Aanstelling tijdelijke WOR-bestuurder
- Informatie ten behoeve van logging en monitoring
- Kantoorconcept (i.v.m. geluidsoverlast RSD)
- Vrijwilliger RSD
- Verkiezingen OR 2024
- Professionalisering OR
  - Communicatie
  - Zichtbaarheid

Concept

1.2.3 Wat heeft de OR bereikt

De OR heeft ingestemd met het talentonwikkelprogramma van de RID, de uitvoeringsagenda Veilig en Vertrouwd voor de SDL, de aanstelling van een nieuwe preventiemedewerker bij de RSD, de aanstelling van een nieuwe tijdelijke WOR-bestuurder.

De OR richtte zich ook op het verbeteren van het werkklimaat op kantoor. De RSD heeft met name last van geluidsoverlast bij de balie en de OR maakte hier een vast bespreekpunt van tijdens onze overleggen met de WOR-bestuurder. Dit resulteerde in 2022 tot toezeggingen om de geluidsoverlast weg te nemen. Dit blijft tot op heden een agendapunt tot dit opgelost is.

De OR volgde in 2024 een tweedaagse maatwerktraining. Tijdens de training werd stilgestaan bij de WOR, de jaarplanning, de communicatie met de medewerkers en de (her)verdeling van taken en het werken met commissies.

1.3 Wat heeft het gekost?

Bestuur	Rekening 2023	Begroting 2024 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024
Lasten	37.225	51.200	1.000	52.200	33.892	-18.308
Baten	37.225	51.200	1.000	52.200	33.892	-18.308
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Taakvelden	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.4 Overhead	51.200	52.200	33.892	-18.308
Totaal	**51.200**	**52.200**	**33.892**	**-18.308**

2. Programma RID

2.1 Wat hebben we bereikt?

Op basis van de in 2023 vastgestelde Bestuurlijke opdracht voor de RID zal dit verder doorgang vinden in de komende jaren. Voor 2024 werden vanuit deze Bestuurlijke opdracht de volgende hoofdpunten voortgezet dan wel opgestart.

Zorgen voor een goede stabiele bezetting binnen de RID
Begin 2024 zijn de functiehuizen afgerond en zijn een aantal medewerkers in hun nieuwe rol gezet. Er is hard gewerkt om de toen nog ontbrekende formatie op orde te brengen. In de afgelopen jaren zijn er externen ingezet om gaten dicht te lopen binnen de organisatie. In 2024 hebben we een groot deel van de externen weten te vervangen naar vaste formatie en tevens versterking doorgevoerd gelijk aan de minimale variant waar de Raden tijdens de voorjaarsnota van 2024 voor gekozen hebben. De verwachting is dat de omzetting van de standaard formatie zonder externen rond de zomer van 2025 is afgerond.

Duidelijkheid in de visie van de technische toekomst RID
De Cloudvisie is geschreven en in begin 2024 bekrachtigd. In 2025 zal hier verder uitvoering aan gegeven worden. Een onderdeel hiervan is het uitrollen van MS365 voor alle gemeenten. Momenteel is de RID volledig over, heeft er een succesvolle pilot gedraaid bij Zevenaar en zullen de overige gemeentes en klanten volgens planning nog voor de zomer van 2025 overgaan.
De in de I&A benoemde onderdelen zijn geprioriteerd en gepland en lopen tot 2028 op basis van de gekozen minimale variant. Ondanks de beperkte formatie (minimale variant) en druk bij de gemeentes streven we continue naar de beste volgorde van de I&A onderdelen. Denk hierbij aan het opstarten van een AI-traject om medewerkers te ontzien in hun werkdruk zoals deze wordt ervaren intern als ook bij de gemeentes.

Security toch nog een tandje erbij
Er zijn al flinke stappen genomen met betrekking tot het verhogen van de Informatiebeveiliging en privacy. Dit heeft ervoor gezorgd dat op een aantal vlakken beter inzichtelijk is waar de risico's zich nog bevinden en waar we verder aan moeten werken. Voor zover nog niet gerealiseerd, worden in 2025 alle procedures en bijbehorende verwachtingen en inzet uitgeschreven omtrent security. Dit doen we aan de hand van de nieuwe BIO2 en daar waar overlappingen zijn zullen we optrekken met de gemeentes.

Meer samenwerking en standaardisatie
Vanaf de initiële start van de RID en door de jaren heen zijn er verschillen gebleven in de manier van werken tussen de gemeenten. In 2024 is er ingezet om intensiever samen te werken met en tussen de gemeenten aan de voorzijde van hun behoeftes. Dit heeft de start ingeluid tot o.a. meer eenduidige oplossingen voor iedereen. Een grote stap die hierin genomen is het gezamenlijk opzetten van informatiemanagers. Deze zijn deels in dienst bij de gemeentes en deel bij de RID. Met als doelstelling om voor per domein een gezamenlijke koers te varen.

Concept

Daarnaast wordt er een onderzoek gestart om duidelijk te maken waar nu echt de verschillen zitten en te kijken of we die kunnen verminderen. De regel moet worden **standaard tenzij absoluut noodzakelijk**. Dit zal in 2025 verder worden bestendigd.

Digitale volwassenheid verhogen
Hoewel de RID van nature een digitale (ICT) organisatie is en daarmee de Digitale Volwassenheid gemiddeld hoger is dan binnen de gemeenten, zijn ook zeker hier stappen te nemen. Hier is rekening mee gehouden tijden het uitwerken van de functiehuizen. Duidelijke stappen die hierin genomen worden zijn:

- Meer inzet op security in de breedste zin van het woord;
- Meer inzet op een regie organisatie dan een beheer organisatie;
- Meer inzet op informatievoorziening aan de gemeenten

Naast dat dit duidelijke stappen zijn voor de RID, zijn er aansluitende stappen te nemen binnen de gemeenten. Alle partijen moeten hierop aanhaken om vooruitgang te kunnen boeken.

We zien dat de ontwikkelingen snel gaan zeker in het AI landschap. Het zal best wat vergen van alle medewerkers om hierin goed in mee te gaan op een juiste manier. De RID zal hierom kennis gaan delen met de gemeentes om hen mee te krijgen in dit nieuwe tijdperk.

Algemene optimalisatie RID
Binnen de RID is in 2024 hard gewerkt aan optimalisatie van de organisatie wat zich zal vervolgen in 2025.

Structuur organisatie
De nieuwe structuur die in 2024 is gerealiseerd en daarbij gehoopte stuur- en wendbaarheid van de organisatie geven goede verwachtingen voor 2025. Doel in deze is dat we inzichtelijk maken hoeveel aanvragen, lees changes/projecten, de RID aankan. Dit helpt alle partijen bij het prioriteren van het werk en geeft tevens verduidelijking in de eventueel extra benodigde ondersteuning van externen op projecten.

Security
Door de uitbreiding van ons securityteam en de werkzaamheden die ze hebben uitgevoerd, zijn we in 2024 goed vooruitgegaan op het vlak van security. Er zijn diverse analyses uitgevoerd en we blijven werken aan de bewustwording van de medewerkers en gaan we samen met de gemeenten ook daar de medewerkers bewuster maken van hun rol in deze.

Portfolio
Nu we een meer geborgd proces en structuur hebben op ons portfolio, krijgen we steeds meer grip en kunnen we de verwachtingen beter duiden en onderbouwen richting de gemeenten. Dit zorgt voor meer zekerheid richting de gemeenten omtrent hun ICT doelen.

Concept

Contractmanagement
Door de stappen die er genomen zijn op basis van contractmanagement kunnen we steeds duidelijker en indien nodig scherper communiceren met onze leveranciers. Dit helpt ons om meer waarde uit de dienstverlening te halen of in sommige gevallen de dienstverlening af te schalen. De eerste zichtbare besparingen hebben we in 2024 al weten te behalen wat zich naar verwachting in 2025 alleen maar zal vervolgen.

Changemanagement
In 2024 heeft de RID goede stappen gezet in het embedden van Changemanagement in de organisatie, met alle daarbij behorende processen. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Verbeterde communicatie (zowel intern als extern);
- Minder weerstand bij verandering door meer betrokkenheid van de medewerkers;
- Verbeterde efficiëntie;
- Verbeterde risicobeheersing;
- Verhoogde klanttevredenheid

Configuratie & Assetmanagement
Nu we uit de opstartfase van Configuratie & Assetmanagement zijn, gaan we volgend jaar vol inzetten op licentie beheer om op zoek te gaan naar kostenbesparingen. Hiervoor hebben we in 2024 de eerste stappen genomen met het testen voor het inzetten van geautomatiseerde oplossingen. Dit zullen we te vervolgen en uiteindelijk inzetten rondom alle applicatie waarbij dit mogelijk is.
Omdat we met elkaar zeer veel applicaties delen, zal het langslopen van alle contracten met het ophalen van het werkelijke gebruik en toegevoegde waarde per gemeente naar verwachting een behoorlijk lange doorlooptijd hebben.

Concept

2.2 Wat hebben we gedaan

Maatwerk projecten

Applicatie	Kosten 2024	Duiven	Wester-voort	Zevenaar	1Stroom	RSD	RID	WSPMGR
Datadistributie 1Stroom	27.256	9.710	6.983		10.562			
Software Centric Soc.Domein	47.156			47.156				
DVO WSP-MGR	631							631
Squit	255.825			142.790	113.035			
GovRoam	6.000	2.000	2.000	2.000				
Applicatie burgerzaken	244.047	64.234	46.912	130.029	2.872			
Gebruikerslicenties	689.609	19.370	9.244	294.895	243.427	61.392	26.235	35.045
ISMS WSPMGR	3.188							3.188
PKI en ov. Certificaten	10.665	3.221	2.084	3.355	1.866			139
ISMS	21.939			10.343	11.597			
Decos	10.226			10.226				
Intranet	9.186			3.464	5.722			
Kikker-Grut	7.500	2.500	2.500	2.500				
Anonimiseersoftware	14.472			7.236	7.236			
Totaal	**1.347.701**	**101.036**	**69.724**	**653.994**	**396.316**	**61.392**	**26.235**	**39.003**

Dit zijn veelal structurele projecten waarbij niet alle partijen deelnemen of waarbij de kostenverdeling niet in lijn is met de verdeelsleutel RID.

Lopende projecten
De uitvoeringscapaciteit van de RID laat een duidelijke verbetering zien, hoewel we nog niet op volle sterkte opereren. Dit is grotendeels te verklaren door het grote aantal nieuwe medewerkers dat tijd nodig heeft om zich de werkprocessen eigen te maken en hun volledige potentieel te ontwikkelen.

Een bijzondere vermelding verdient het M365-project, dat impact zal hebben op de werkwijze binnen alle aangesloten gemeenten. Ondanks een uitdagende start in 2023, waarbij belangrijke aspecten zoals security initieel niet waren meegenomen, ligt het project nu goed op koers. De verwachte implementatie binnen één jaar is een uitzonderlijke prestatie in vergelijking met soortgelijke trajecten bij andere gemeenten.

Het noodzaak blijft om alle niet bestede budgetten wel beschikbaar te houden voor de toekomst om aan de verdere doorontwikkeling uitvoering te geven.

2.3 Informatiebeveiliging

Burgers en bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen dat gemeenten de informatiebeveiliging op orde hebben. En daarbij gaat het niet alleen om techniek; medewerkers van een gemeente dienen op de hoogte te zijn van, en te handelen naar de gestelde beveiligingsrichtlijnen.

Sinds 2013 kennen we de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG), als basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen de lokale overheid. In 2018 werd de opvolger van de BIG gepresenteerd; de Baseline Informatiebeveiliging Overheid, oftewel: BIO. Ondertussen wordt de BIO opgevolgd door de BIO2.

Naast deze genoemde zaken worden er op verschillende vlakken periodiek (verplichte) audits uitgevoerd m te zien dat de RID aan de hoge hedendaagse eisen voldoet. Denk hierbij aan ENSIA, Suwinet- en DigiD-audits. Genoemde audits worden door RID De Liemers gecoördineerd, waarbij de auditors van de nodige informatie worden voorzien.

Concept

2.3.1 Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2 (BIO2)

De RID is proactief gestart met de implementatie van de BIO2, waar mogelijk in samenwerking met de aangesloten gemeenten. Met deze vroegtijdige aanpak werkt de RID aan het versterken van haar positie op het gebied van informatiebeveiliging.

“De BIO2 bevindt zich momenteel in de laatste fase van het goedkeuringstraject en wordt naar verwachting begin 2025 bestuurlijk bekrachtigd door het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO). Na goedkeuring zal de BIO2 wettelijk worden verankerd in de Wet Digitale Overheid (Wdo).”
Het implementatietraject zal naar verwachting geheel 2025 in beslag nemen.

Het is belangrijk op te merken dat bovengenoemde activiteiten slechts de kernactiviteiten betreffen; voor 2025 staan nog diverse andere ontwikkelingen en stappen op de agenda.

2.4 Wat heeft het gekost?

RID	Rekening 2023	Begroting 2024 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024
Lasten	6.601.464	6.566.274	1.244.856	7.811.130	7.308.959	-502.171
Baten	6.601.464	6.566.274	1.244.856	7.811.130	7.308.959	-502.171
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Taakvelden	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.1 Bestuur	49.700	50.600	74.070	23.470
0.2 Burgerzaken	176.430	153.489	134.070	-19.419
0.4 Overhead	5.262.126	6.513.310	6.051.016	-462.294
0.61 OZB Woningen	205.825	218.334	210.359	-7.975
2.1 Verkeer en vervoer	128.477	109.176	83.302	-25.874
3.3 Bedrijfsloket	51.009	56.544	29.709	-26.835
7.4 Milieubeheer	18.849	16.916	22.348	5.432
8.1 Ruimtelijke ordening	163.961	173.460	202.987	29.527
8.3 Wonen en Bouwen	87.281	89.301	51.097	-38.204
Totaal	**6.143.658**	**7.381.130**	**6.858.959**	**-522.171**

Het verschil tussen totaalwaarde taakvelden en lasten betreft de bijdrage van de RSD welke op SDL wordt geëlimineerd.

Concept

3. Programma Inkoop

3.1 Wat hebben we bereikt ?

Naast reguliere taken heeft RID inkoop in 2024 meegewerkt aan de ontvlechting van de inkoopondersteuning voor gemeente Zevenaar. Met ingang van 1 juli 2024 heeft gemeente Zevenaar de inkoopsamenwerking met Samenwerking De Liemers beëindigd. De inkoopadviseurs van RID De Liemers blijven wel de ICT gerelateerde aanbestedingen en, in overleg nog andere gezamenlijke aanbestedingen waarbij gemeente Zevenaar deelnemer is, begeleiden.

Inkoopresultaat

Aanbestedingsadvies en begeleiding
RID inkoop is in 2024 bij ongeveer 85 aanbestedingen betrokken geweest, waarvan er 79 in 2024 zijn afgerond, waarvan 15 Europese openbare aanbestedingen. Dat is een aanzienlijk aantal omdat een Europees openbare procedure minstens 3 maanden doorlooptijd heeft en meer capaciteit vraagt in het aanbestedingsproces. De inkoopadviseurs hebben ofwel geadviseerd over de aanbesteding ofwel het gehele aanbestedingsproces ondersteund. Ca. 200 verzoeken om advies over inkoop/aanbesteding zijn afgehandeld. In slechts 10 gevallen is de afgesproken reactietijd van 2 werkdagen niet gehaald.

Afgeronde aanbestedingen 2024 inclusief resultaat

- In totaal is, ten opzichte van de raming vooraf, € 2 miljoen lager ingeschreven. Dat is aanzienlijk meer dan in 2023.
- In veel gevallen is voldaan aan het streven van de gemeenten om maatschappelijk verantwoord in te kopen. De beleidsmedewerker Social return on Investment (SROI) van het Werkgever Service Punt Midden Gelderland ondersteunt zowel opdrachtgevers als de inkoopadviseurs bij de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Die gezamenlijke aanpak is zeer succesvol.
- Waar mogelijk zijn regionale ondernemers uitgenodigd om in te schrijven.
- Administratieve lasten voor zowel gemeenten als inschrijvers zijn beperkt door in alle gevallen het aanbestedingsproces helemaal digitaal te laten verlopen.

Concept

85 aanbestedingen waarbij RID heeft geadviseerd of begeleid.

€ 2.000.000 totaal lager ingeschreven ten opzichte van de raming.

€ 2.000.000 bijdrage SROI door winnende inschrijvers uitgedrukt in €.

200 aantal adviesaanvragen waarvan er slechts 10 buiten tijdmarge.

3.2 Wat hebben we ervoor gedaan

Inkoopontwikkeling en successen

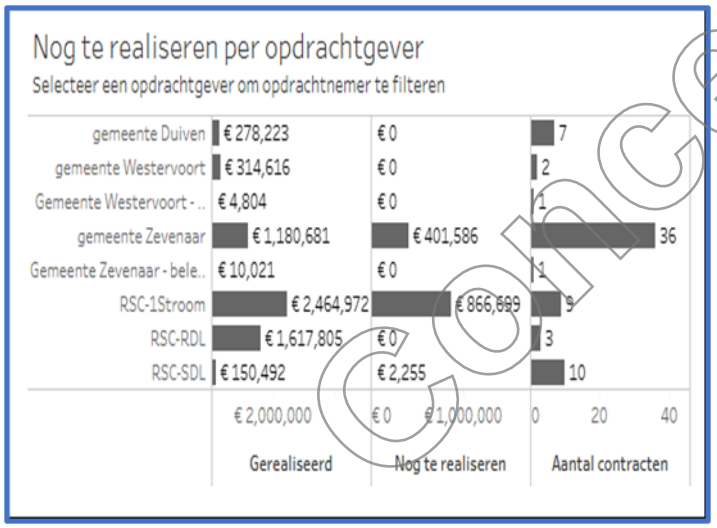
Positionering inkoopfunctie

In 2024 heeft het bestuur van Samenwerking De Liemers ingestemd met de wens van gemeente Zevenaar om de samenwerking binnen SDL op gebied van inkoopondersteuning te ontvlechten. Met ingang van 1 juli 2024 levert RID inkoop aan gemeente Zevenaar alleen nog inkoopdienstverlening die ICT gerelateerd is en, in overleg, ondersteuning bij gezamenlijke aanbestedingen. RID inkoop heeft meegewerkt aan een goede afronding en overdracht van de werkzaamheden.

Inkoopsuccessen

2024 was een jaar waarin vooral de reguliere dienstverlening doorgang moest vinden naast het ondersteunen van de ontvlechting van inkoopactiviteiten voor Zevenaar. Er zijn, ondanks het vertrek van Zevenaar, vrijwel evenveel aanbestedingen begeleid, en zelfs meer adviezen verzorgd, dan in 2023. Een mooi voorbeeld van een succesvolle aanbesteding is die van de beveiliging van opvanglocaties voor vluchtelingen in Duiven en Westervoort.

Tenslotte een overzicht van de resultaten op het gebied van SROI. De samenwerking met de beleidsmedewerker Social return on Investment (SROI) van het Werkgever Service Punt Midden Gelderland heeft geleid tot de mooie resultaten uit onderstaand overzicht van het jaar 2024.

Succesvolle aanbesteding beveiliging

Beveiliging is een snelgroeiende markt en de doelgroep is kwetsbaar. Er is daarom door het aanbestedingsteam ingezet op bewezen ervaring met beveiliging van de doelgroep, en uiteraard een goede kwaliteit tegen een eerlijk tarief. Het resultaat moet zich nog moet bewijzen in 2025 maar er is alle vertrouwen in dat dit is gelukt.

Concept

3.3 Wat heeft het gekost?

Inkoop	Rekening 2023	Begroting 2024 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024
Lasten	346.446	354.700	-108.039	246.661	257.029	10.368
Baten	346.446	354.700	-108.039	246.661	257.029	10.368
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Taakvelden	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.4 Overhead	354.700	246.661	257.029	10.368
Totaal	**354.700**	**246.661**	**257.029**	**10.368**

Concept

4. Programma RSD

4.1 Wat hebben we bereikt?

4.1.1 Missie RSD

Vanuit onze verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de participatiewet, werken wij integraal met partners in het sociaal domein en zijn wij de verbindende factor. Als netwerkorganisatie zijn wij de regisseur van de (door)ontwikkeling van de inclusieve Liemerse arbeidsmarkt.

4.1.2 DNA

Ons DNA heeft 3 kernwaarden:

Perspectief: We zoeken samen met de inwoners naar een aantrekkelijk perspectief en doen een beroep op zelfstandigheid en eigen kracht.

Maatwerk*:* We onderzoeken gezamenlijk met de individuele inwoner en onze netwerkpartners de behoeften en de mogelijkheden van individuele inwoners en doen wat nodig is.

Vakmanschap*:* Wij zijn professionals. We werken methodisch en bieden continuïteit. Onze medewerkers zijn (zelf)kritisch, hebben een lerende houding en zoeken actief de samenwerking met de netwerkpartners.

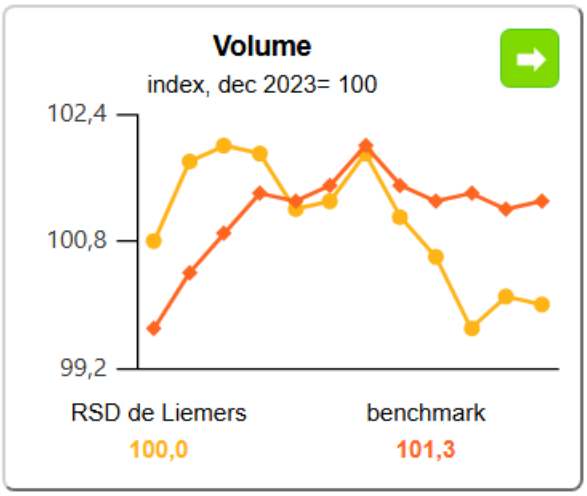
Concept

4.1.3 Benchmark Divosa

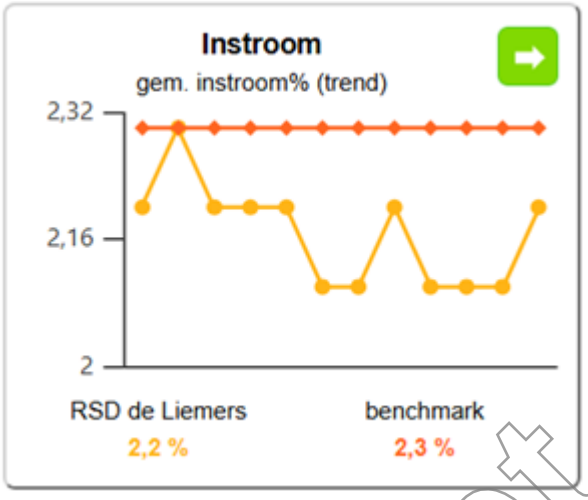
Met behulp van de cijfers uit de Divosa benchmark rapporteert de RSD in deze paragraaf wat er in 2024 bereikt is. De benchmarkcijfers geven een helder beeld op het volledige terrein van werk en inkomen. Ook wordt de vergelijking met andere vergelijkbare gemeenten mogelijk gemaakt en kunnen de prestaties over meerdere jaren in beeld worden gebracht.

Volume

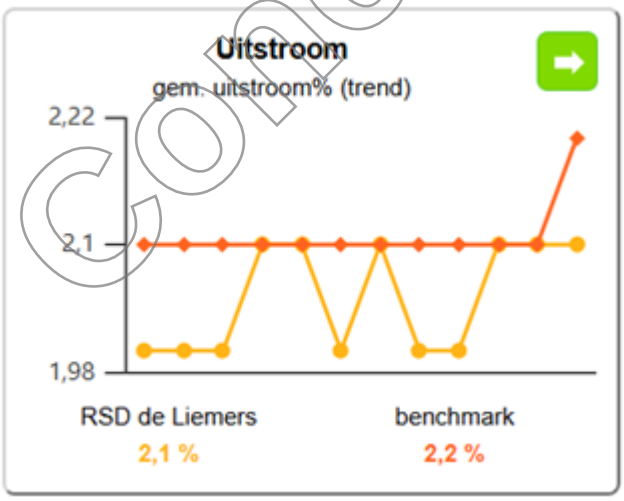
Het aantal PW-uitkeringen is in 2024 licht gedaald. Het totaal aantal PW-klanten is aanzienlijk hoger, omdat echtparen één uitkering hebben en omdat de RSD ook werkenden ondersteunt met loonkostensubsidie en jobcoaching. Het bijstandsvolume van de RSD ligt iets lager dan het benchmark-gemiddelde.

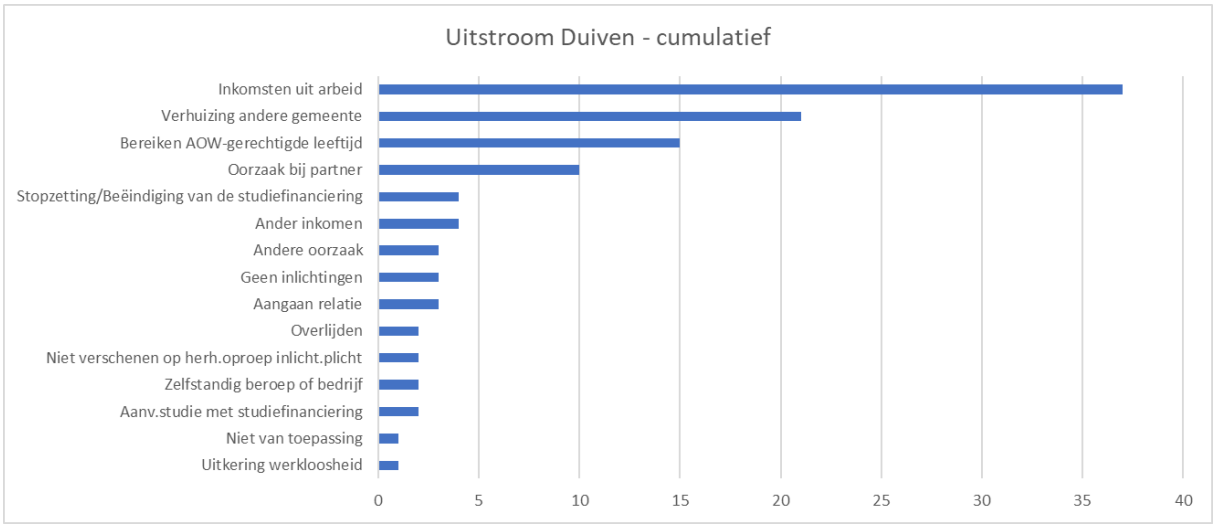
Instroom
In 2024 zijn 361 personen in de bijstand ingestroomd. Het instroomcijfer van de RSD ligt iets lager dan het benchmark-gemiddelde. Dat is een indicatie dat de RSD de poortwachtersfunctie goed invult.

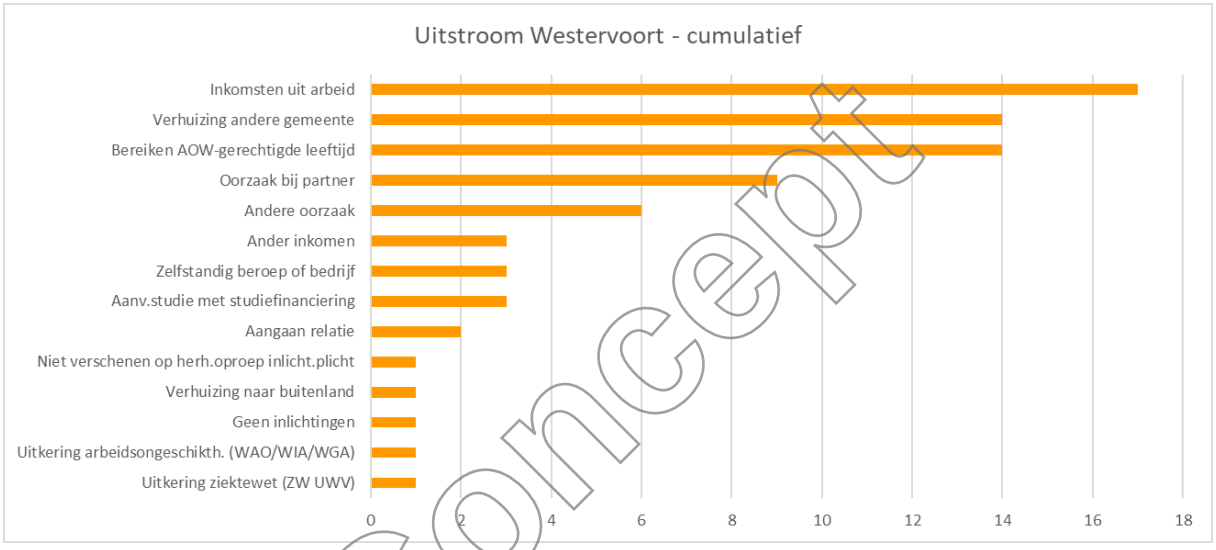

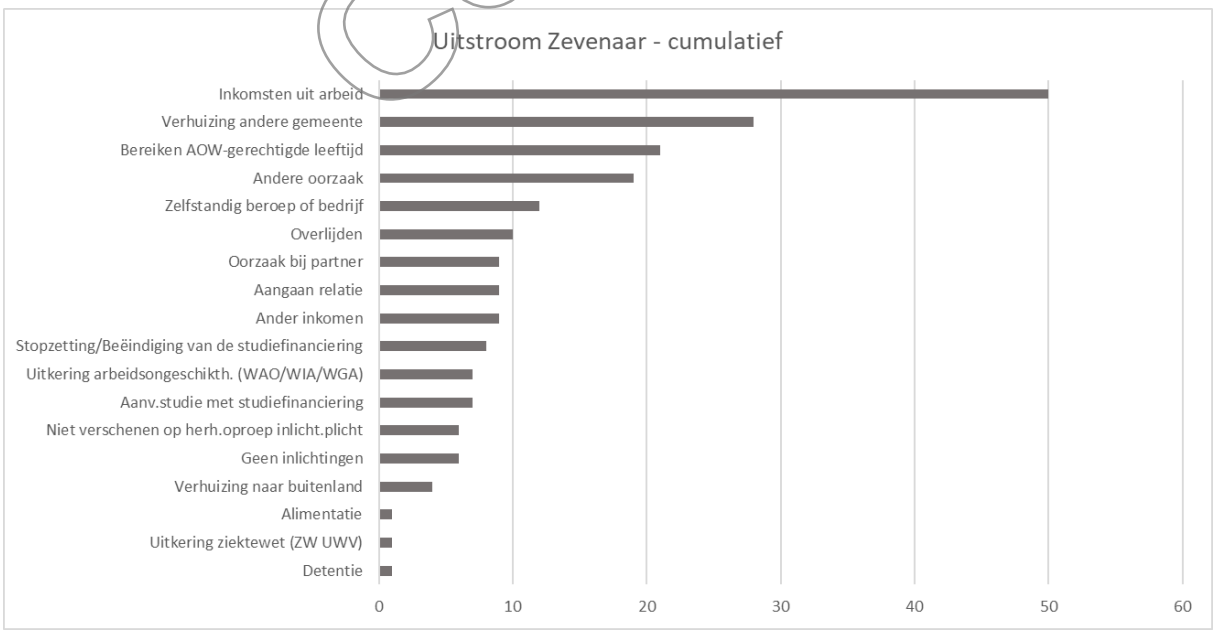
Uitstroom
In 2024 zijn 356 mensen uit de bijstand uitgestroomd. Het gemiddelde uitstroompercentage ligt iets lager dan het benchmark-gemiddelde. De ambitie van de RSD is om dit in 2025 in ieder geval te laten stijgen tot het benchmark-gemiddelde.

Concept

Uitstroom Duiven - cumulatief
Inkomsten uit arbeid
Verhuizing andere gemeente
Bereiken AOW-gerechtigde leeftijd
Oorzaak bij partner
Stopzetting/Beëindiging van de studiefinanciering
Ander inkomen
Andere oorzaak
Geen inlichtingen
Aangaan relatie
Overlijden
Niet verschenen op herh.oproep inlicht.plicht
Zelfstandig beroep of bedrijf
Aanv.studie met studiefinanciering
Niet van toepassing
Uitkering werkloosheid
0
5
10
15
20
25
30
35
40

Uitstroom Westervoort - cumulatief
Inkomsten uit arbeid
Verhuizing andere gemeente
Bereiken AOW-gerechtigde leeftijd
Oorzaak bij partner
Andere oorzaak
Ander inkomen
Zelfstandig beroep of bedrijf
Aanv.studie met studiefinanciering
Aangaan relatie
Niet verschenen op herh.oproep inlicht.plicht
Verhuizing naar buitenland
Geen inlichtingen
Uitkering arbeidsongeschikth. (WAO/WIA/WGA)
Uitkering ziektewet (ZW UWV)
0
2
4
6
8
10
12
14
16
18

Uitstroom Zevenaar - cumulatief
Inkomsten uit arbeid
Verhuizing andere gemeente
Bereiken AOW-gerechtigde leeftijd
Andere oorzaak
Zelfstandig beroep of bedrijf
Overlijden
Oorzaak bij partner
Aangaan relatie
Ander inkomen
Stopzetting/Beëindiging van de studiefinanciering
Uitkering arbeidsongeschikth. (WAO/WIA/WGA)
Aanv.studie met studiefinanciering
Niet verschenen op herh.oproep inlicht.plicht
Geen inlichtingen
Verhuizing naar buitenland
Alimentatie
Uitkering ziektewet (ZW UWV)
Detentie
0
10
20
30
40
50
60

Concept

Financiën
Het resultaat op de BUIG in 2024 was:

	2024	**2023**
Duiven:	+1,0% (69K)	-1,0% (-67K)
Westervoort:	-1,2% (-70K)	-1,1% (-55K)
Zevenaar:	-4,8% (-636K)	-9,0% (-1.062K)

Op RSD-totaalniveau waren deze resultaten beter dan afgelopen jaren. De drie gemeenten hebben variërende BUIG-financieringsmodellen die de hoogte van het BUIG-budget bepaald. De werkzaamheden van de RSD zijn niet verschillend per gemeente.

4.2 Wat hebben we ervoor gedaan?

Het jaar 2024 stond in de eerste plaats in het teken van de start van de nieuwe bestuurlijke opdracht 2024-2026. In de bestuurlijke opdracht hebben de gemeentebesturen van de Liemerse gemeenten de focus vastgelegd voor de reguliere werkzaamheden van de RSD voor de periode van 2024 tot 2026. Het overkoepelende thema van de opdracht is “investeren in mensen met onbenut arbeidspotentieel”. In de opdracht zijn ook resultaatafspraken opgenomen op het gebied van (duurzame) plaatsingen, werkfit maken, plaatsingen met loonkostensubsidie, begeleiding van mensen die zorg en ondersteuning nodig hebben en jongeren. De afgesproken resultaten zijn in 2024 allemaal volledig of grotendeels gehaald.

De re-integratiedienstverlening aan klanten is in 2024 verzorgd door de gedeeltelijk nieuwe contractpartners van het Leer- en Ontwikkelnetwerk (LEON) van de RSD. Eind 2023 was immers de nieuwe aanbesteding voor het LEON afgerond. Hierdoor kon de RSD in 2024 nog betere en completere re-integratiedienstverlening aan haar klanten bieden. Ook zijn in 2024 twee gesubsidieerde projecten voor statushouders succesvol afgerond.

Naast de reguliere werkzaamheden, heeft de RSD in 2024 extra ingezet op het plaatsen van kandidaten met loonkostensubsidie. Ook het regionale beleid van de gemeenten in Midden-Gelderland om loonkostensubsidie laagdrempeliger in te zetten, heeft hier een impuls aan gegeven. De RSD en dus ook de Liemerse gemeenten hebben in 2024 ook financieel geprofiteerd van het feit dat de RSD al een aantal jaar geleden gestart is met deze aanpak.

Ondanks al deze resultaten, dreigden in het voorjaar van 2024 grotere financiële tekorten te ontstaan op de BUIG-budgetten van de Liemerse gemeenten dreigden te ontstaan. In samenspraak met de Liemerse gemeenten heeft de RSD daarom een actieplan gemaakt met de naam “focus op werk”. Belangrijk onderdeel van dit plan is dat de nadruk direct bij de aanvraag van een uitkering op werk ligt. Aan mensen die een uitkering willen aanvragen en die kunnen werken, kan direct een dienstverband worden aangeboden (direct werk). Voor direct werk heeft in het najaar van 2024 een aanbesteding plaatsgevonden. De opdracht voor direct werk is gegund aan Scalabor. Onderdeel van het plan is ook om zo snel mogelijk de taakstelling Nieuw beschut werk te realiseren. In de tweede helft van 2024 is gestart met de uitvoering van het plan focus op werk .

Door rechterlijke uitspraken, moesten sociale diensten en dus ook de RSD vanaf 2024 bij alle terugvorderingen een belangenafweging maken. Het maken van een individuele belangenafweging is arbeidsintensief. Tevens heeft het geleid tot minder terugvorderingen. Ten slotte heeft de RSD in 2024 voor de Liemerse gemeenten het beleid over de eigen bijdrage van Oekraïense ontheemden voorbereid en uitgevoerd.

Concept

RESULTATEN 2024

Dit zijn de resultaten zoals beschreven in de bestuurlijke opdracht 2024-2026.
Deze resultaten staan los van alle wettelijke taken en regelingen die ook door de RSD worden uitgevoerd.

Doel	200 klanten Werkfit	250 plaatsingen werk/opleiding	75 plaatsingen met LKS
2024	178	350	210

Doel	max 25% jongeren in uitkering	80% duurzame plaatsingen	30% begeleiding trede 1 en 2a
2024	26%	84%	44%

RSD DE LIEMERS
MAATWERK NAAR WERK EN INKOMEN

Concept

4.3 Wat heeft het gekost?

RSD	Rekening 2023	Begroting 2024 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024
Lasten	7.595.816	6.395.817	1.787.683	8.183.500	8.023.217	-160.283
Baten	7.545.816	6.345.817	1.787.683	8.133.500	7.991.217	-160.283
Saldo	**-50.000**	**-50.000**	**0**	**-50.000**	**-32.000**	**0**

Het saldo worden onttrokken uit bestemmingsreserve.

Taakvelden Lasten	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.4 Overhead	-	-	96.286	96.286
0.5 Treasury	-	-	7.199	7.199
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	169.955	330.000	233.860	-96.140
6.2 Wijkteams	78.076	76.000	136.432	60.432
6.3 Inkomensregelingen	2.491.729	3.162.200	2.723.228	-438.972
6.5 Arbeidsparticipatie	3.453.877	4.419.300	4.603.949	184.649
6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO	30.327	30.000	22.226	-7.774
6.71a Huishoudelijke hulp (Wmo)	10.109	10.000	22.226	12.226
6.71b Begeleiding (Wmo)	30.327	30.000	22.226	-7.774
6.72a Jeugdhulp begeleiding	101.090	96.000	66.679	-29.321
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	-	55.566	55.566
6.74b Jeugdhulp crisis	30.327	30.000	33.339	3.339
	6.395.817	**8.183.500**	**8.023.217**	**-160.283**

Concept

Beleidsindicatoren

				INDICATOREN Jaarstukken 2024		
taakveld	**naam indicator**	**eenheid**	**bron**	**Indicator 2023**	**Begroting 2024**	**Verslag 2024**
0. bestuur en ondersteuning	Formatie	FTE per 1.000 inwoners	eigen gegevens	1,02	1,28	1,20
0. bestuur en ondersteuning	Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	eigen gegevens	1,30	1,44	1,40
0. bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	eigen jaarstukken	146,60	152,44	178,37
0. bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	eigen jaarstukken	32%	10%	22%
0. bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten (SDL)	eigen jaarstukken	41%	43%	42%
4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (VSV-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Waar staat je gemeente.nl (2023)	Duiven 1,9% Westervoort 2,8% Zevenaar 1,8%	Duiven 1,3% Westervoort 2,5% Zevenaar 1,8%	Duiven 2,3% Westervoort 2,8% Zevenaar 2,5%
6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	Waar staat je gemeente.nl (2023)	Duiven 1.126,8 Westervoort 323,8 Zevenaar 684,7	Duiven 905,2 Westervoort 249,2 Zevenaar 529,9	Duiven 1.001,7 Westervoort 275,2 Zevenaar 577,9
6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Waar staat je gemeente.nl (2023)	Duiven 4% Westervoort 7% Zevenaar 4%	Duiven 4% Westervoort 8% Zevenaar 4%	Duiven 4% Westervoort 7% Zevenaar 4%
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking tov de beroepsbevolking	Waar staat je gemeente.nl (2023)	Duiven 74,0% Westervoort 70,6% Zevenaar 71,0%	Duiven 74,0% Westervoort 70,6% Zevenaar 71,0%	Duiven 74,3% Westervoort 71,6% Zevenaar 71,7%
6. Sociaal domein	werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Waar staat je gemeente.nl (2023)	Duiven 1% Westervoort 2% Zevenaar 2%	Duiven 1,0% Westervoort 2,0% Zevenaar 2,0%	Duiven 2% Westervoort 2% Zevenaar 2%
6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	Waar staat je gemeente.nl (2024)	Duiven 264,1 Westervoort 343,5 Zevenaar 265,7	Duiven 310,2 Westervoort 399,2 Zevenaar 313,4	Duiven 263,0 Westervoort 331,6 Zevenaar 252,0
6. Sociaal domein	Lopende re-intgratievoor-zieningen	Aantal per 10.000 inwoners 15-64 jr	Waar staat je gemeente.nl (2022)	Duiven 203,0 Westervoort 222,2 Zevenaar 216,9	Duiven 246,6 Westervoort 308,4 Zevenaar 261,0	Duiven 203,0 Westervoort 222,2 Zevenaar 216,9

Concept

Toelichting op de Beleidsindicatoren

Punten 1 tot en met 5 zijn gebaseerd op de gerealiseerde gegevens van SDL over 2024.

Punten 19 tot en met 28 komen van 'Waar staat je gemeente', tussen de haakjes staat aangegeven van welke bron en wanneer de gegevens voor het laatst zijn geactualiseerd.

PARAGRAFEN

Concept

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De GR heeft tot 2020 geen eigen vermogen, voorzieningen of reserves gehad. Omdat de uitvoeringskosten van de Tozo-regelingen betrekking hebben op meerdere jaren moet het niet bestede deel als een bestemmingsreserve worden opgenomen. Dus alleen gedurende de afwikkeling van de Tozo-regelingen zal er een bestemmingsreserve Tozo zijn.

De exploitatielasten inclusief eventueel niet begrote kosten worden vrijwel volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Een deel wordt bij zowel de RSD (subsidies) als de RID (MGRWSP) extern gefinancierd.

Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden voorgelegd aan het bestuur en ter kennisneming naar de Raden van de deelnemende gemeenten.

5.1.1 Weerstandsvermogen

Om inzicht te geven in de risico's en dit te vertalen naar een benodigd weerstandsvermogen geven wij hieronder in de tabel een indicatie.

Omschrijving risico	Beheersmaatregel(en)	Kans	Jaarlijks/ Incidenteel	Benodigd Weerstands-vermogen
Onvoorziene andere politieke keuze Door verkiezingen of wijziging beleid	-Bestuurlijke opdracht -Regelmatige overlegstructuur en rapportage	Middel	Incidenteel	€ 250.000
Onvoorziene stijging klantenbestand	-Maandelijkse rapportage/inzicht -Netwerkorganisatie -Ondernemersloket	Middel	Incidenteel	€ 250.000
ICT-systemen niet beschikbaar	-Regelmatig back-ups en uitwijk -Firewall	Hoog	Incidenteel	€ 500.000

Concept

Naast bovenstaande risico's zijn er ook risico's benoemd waarop de volgende controles en procesverbeteringen worden uitgevoerd:

- Uitkering rechtmatig toegekend
- Uitkering voor een foutief bedrag vastgesteld
- Fraude door klanten
- Persoonsgegevens bij onbevoegden
- Ongeautoriseerd toegang tot systemen
- Hacking van het systeem
- Verstoringen van het ICT netwerk
- Uitval van het internet

Het risicomanagement focust zich op drie onderdelen: preventie (voorkomen van), detectie (tijdig ontdekken van) en respons (naar behoren reageren/maatregelen treffen).
De RSD maakt eens keer per jaar een rechtmatigheidsverslag voor het bestuur waarin de bevindingen van de kwaliteitscontrole worden voorgelegd.

In de begroting waren enkele risico's benoemd. Met betrekking tot de ICT-risico's zijn de volgende maatregelen gehanteerd:
Maatregelen die worden uitgevoerd:
1. Up-to-date houden van de hard- en software;

2. Twee- of meer factorauthenticatie;
3. Netwerksegmentatie;
4. Robuuste back-ups en het toetsen van het terugzetten van die back-ups;
5. Testen en oefenen van ICT-crisisplannen.

Met betrekking tot de RSD zijn de volgende maatregelen gehanteerd:

1. Meerjarige bestuurlijke opdracht aangaan;
2. Een regelmatige overlegstructuur en rapportage;
3. Afstemming en kennisdeling binnen de regio.

5.1.2 Kengetallen

Kengetallen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024
Netto Schuldquote	13,7%	34,1%	10,7%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	13,7%	34,1%	10,7%
Solvabiliteitsratio	2,0%	1,4%	1,1%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	0,0%	0,0%
Grondexploitatie	nvt	nvt	nvt
Belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt

5.1.3 Ontwikkelingen

De aflossingen van de verstrekte Tozo-bedrijfskredieten is begonnen met ingang van 1 juli 2022. Over de periode 1 januari 2021 tot en met 1 juli 2022 is er geen rente verschuldigd. Vanaf 1 juli 2022 is 2% rente verschuldigd, de lening(en) moeten in maximaal 72 maanden worden terugbetaald, gerekend vanaf de 1e van de maand volgende op de datum van verstrekking van de lening.
Voor de uitvoering van deze invordering is bij het toekennen al één budget toegekend, dit is voor een deel in een bestemmingsreserve TOZO gereserveerd.
Voor 2024 wordt hier voor de uitvoeringskosten € 32.000 aan onttrokken. Dit is gebaseerd op de werkelijke urenbesteding van de medewerkers die betrokken zijn bij de Tozo-uitoefening.

In 2024 zijn er verschillende gesprekken geweest met Gemeenten om taken bij de RSD te beleggen, hieronder taken met betrekking tot invordering, bijzondere bijstand en de ROOO.

SDL monitort continu de ontwikkelingen via deelname aan allerlei regionale overleggen. Daarnaast verantwoorden wij maandelijks over de behaalde resultaten ten opzichte van de afgesproken KPI's. Maandelijks wordt er een nieuwsbrief RSD en een nieuwsbrief RID opgemaakt.

5.2 Onderhoud Kapitaalgoederen

De SDL heeft geen kapitaalgoederen zoals wegen en rioleringen die gemeenten hebben. De investeringen betreffen hoofdzakelijk ICT investeringen die gemiddeld een looptijd hebben van 3 tot 10 jaar. Deze investeringen worden conform de Nota activering en afschrijving geactiveerd en de kapitaallasten worden in de exploitatie geboekt.

De kosten van de al lopende projecten worden aan het eind van het jaar geactiveerd. Het eerste jaar worden er alleen rentelasten berekend. Vanaf jaar t+1 wordt er op afgeschreven.
Een deel van een jaar wordt hier gelijkgesteld met een half kalenderjaar, rente wordt toegerekend conform het renteomslagpercentage voor een half jaar.

Concept

Structurele onderhoudslasten voor deze kapitaalgoederen worden jaarlijks in de exploitatie opgenomen.

5.3 Financiering

5.3.1 Leningen/Krediet/Schatkistbankieren

Lening
Er is een langlopende lening afgesloten in 2012 groot € 700.000. De lening heeft een looptijd van 15 jaar tegen een rentepercentage van 3,15%. Het saldo van de lening bedraagt ultimo 2024 € 167.183.
Eind oktober 2019 is een tweede lening afgesloten groot € 3.500.000 met een looptijd van 10 jaar en een rentepercentage van 0,07%. Het saldo van deze lening ultimo 2024 is € 1.750.000.

De rentelast voor 2024 op deze leningen bedraagt € 5.729.

Kredietlimiet
Met ingang van 1 januari 2011 is met de BNG bank is een financieringsovereenkomst aangegaan voor een bepaalde tijd tot 01-01-2012, waarna deze overeenkomst stilzwijgend wordt verlengd met telkens een jaar. De kredietlimiet is per 01-01-2019 gewijzigd van € 2.500.000 naar € 3.000.000.
Tot aan de limiet werd 1 maand-Euribor plus 30 basispunten in rekening gebracht door de BNG bank, dit is gewijzigd per 01-01-2019 naar 1 maand-Euribor plus 15 basispunten.

Kasgeldlening
In 2024 is door verbeterd liquiditeitsmanagement geen noodzaak geweest tot het aangaan van een kasgeldlening.

Schatkistbankieren
Het saldo van de BNG rekening wordt door de BNG ’s middags rond 15.00 uur afgeroomd.
De volgende ochtend wordt het saldo door financiën weer handmatig teruggeboekt.

Bankgarantie
Er zijn geen bankgaranties uitgegeven.

5.3.2 EMU-saldo
Het EMU saldo wordt berekend op transactiebasis. Deze berekeningswijze is in grote mate vergelijkbaar met het kasstelsel zoals dat voor het Rijk van toepassing is. Het BBV schrijft voor decentrale overheden echter een administratie op basis van het baten/lastenstelsel voor. Het EMU saldo wordt dan berekend door – afhankelijk van de kasmutatie – enkele posten erbij te tellen dan wel eraf te trekken en dan de individuele referentiewaarde (wet HOF) hier tegen af te zetten. Voor een Gemeenschappelijke regeling is geen referentiewaarde vastgesteld waardoor het berekenen van het EMU-saldo geen toegevoegde waarde heeft.

5.3.3 Renterisicobeheer
Het belangrijkste uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van de financiële risico’s bij de decentrale overheden. Daartoe zijn in die wet o.a. twee criteria benoemd die als graadmeter dienen voor het financiële risico dat een organisatie loopt. Dit is de kasgeldlimiet voor de korte termijn financiering (< 1 jaar) en de renterisiconorm voor de lange termijn financiering (> 1 jaar).

Kasgeldlimiet
De wettelijke kasgeldlimiet voor GR Samenwerking de Liemers is 8,2% van de begroting. De jaarlijks wisselende begrotingen en financieringsbehoeften passen niet binnen de kaders van de wet Fido.

Concept

In onderstaande tabel zijn de kasgeldlimietrapportages voor het jaar 2024 weergegeven. Deze rapportages worden conform de wet Fido opgenomen in deze paragraaf.
Als drie kwartalen achtereenvolgend overschreden wordt, moet er een melding gemaakt worden. Dit is in 2024 niet het geval.

Realisatie	**Kwartaal**				**Gemiddeld**
	Bedragen * € 1.000				
	jan-mrt	apr-jun	jul-sep	okt-dec	**Jaar**
Vlottende schuld	6.527	2.494	3.180	4.758	4.240
Vlottende middelen	5.714	3.104	5.617	3.593	4.507
Netto vlottende schuld	813	-610	-2.437	1.165	-267
Wettelijke norm KGL	-1.301	-1.301	-1.301	-1.301	
Afwijking wettelijke norm*	-488	-1.911	-3.738	-136	

* Een positieve afwijking geeft aan dat de wettelijke norm is overschreden, een negatief bedrag geeft de ruimte onder de wettelijke norm weer.

Concept

Renterisiconorm
De renterisiconorm geeft de norm aan met betrekking tot de renterisico's over de vaste schulden. Deze norm bepaalt het maximale deel van de vaste schuld dat in aanmerking mag komen voor aflossing (*al dan niet met herfinanciering*) en/of renteherziening. Als gevolg van deze norm kan een rentestijging op de kapitaalmarkt slechts gedeeltelijk doorwerken in de te betalen rentelasten over de vaste schuld.

Voor gemeenschappelijke regelingen, zoals GR Samenwerking de Liemers, is deze norm vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal van het betreffende jaar (met een minimum van € 2,5 miljoen). Gelet op de omvang van het begrotingstotaal 2024 van GR Samenwerking de Liemers (€ 15,86 miljoen in de tweede tussenrapportage) bedraagt de renterisiconorm in 2024 € 3,172 miljoen. Dat betekent dat in 2022 maximaal € 3,172 miljoen in aanmerking zou mogen komen voor herfinanciering en/of renteherziening.
Er zijn in 2024 geen nieuwe langlopende leningen afgesloten of er heeft geen renteherziening plaatsgevonden, waardoor het totaal met ca. € 0,4 miljoen aan aflossingen ruim onder de norm blijft.

Renteschema:		
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	12.247
b.	De externe rentebaten (idem)	5.047
	Saldo rentelasten en rentebaten	7.199
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is	0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	0
d1.	Rente over eigen vermogen	0
d2.	Rente over voorzieningen	0
	Totaal aan taakvelden toegerekende rente	0
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	7.199
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	0

Concept

5.4 Bedrijfsvoering

5.4.1 Personeelsbeleid

GR Samenwerking de Liemers heeft behoefte aan eigentijdse, moderne arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid die passen bij een veranderende omgeving. Samenwerking de Liemers heeft immers te maken met een veranderende vraag van burgers, veranderende taken en een veranderende arbeidsmarkt.
Als uitgangspunten voor het personeelsbeleid zijn geformuleerd:

- SDL werkt nadrukkelijk aan de dienstverlening, de klant- en servicegerichtheid staat centraal;
- SDL gaat uit van een grote mate van flexibiliteit, wat betekent maatwerk;
- SDL wil een competentiegericht gestuurde organisatie zijn;
- SDL wil een organisatie zijn met medewerkers die bij voorkeur flexibel en breed inzetbaar zijn;
- SDL gaat uit van vakmanschap en ondernemerschap gericht op actie;
- SDL is resultaatgericht;
- SDL geeft het personeel de mogelijkheid zich te ontwikkelen (RSD leernetwerk, RID academie).

5.4.2 Integriteit

Binnen de SDL is in 2020 een nieuwe integriteits- en geheimhoudingsverklaring ingevoerd, die voldoet aan de BIO. Hierin wordt aan alle nieuwe medewerkers (via aanstelling, payroll of inhuur) uitgebreid gevraagd te verklaren zich vertrouwd, conform de normen en waarden van de SDL, te gedragen en alles te doen of na te laten dat de SDL of haar partners schade kan berokkenen of het aanzien kan schaden. De verklaring moet bewust op elke pagina door de medewerker geparafeerd en daarna gedateerd ondertekend worden.

5.4.3 Ziekteverzuim

Binnen de SDL wordt het ziekteverzuim per kwartaal gemonitord.

Organisatorische eenheid	Verzuimpercentages							FTE	WN
	Kort	Middellang	Lang				Totaal		
	< 8 dg	8 - 42 dg	43 - 91 dg	92-182 dg	183-365 dg	> 365 dg			
Totaal 'RID'	0,57%	0,45%	0,49%	1,01%	0,00%	0,00%	2,51%	29,34	37
Totaal 'RSD'	0,74%	0,90%	0,57%	1,24%	2,36%	1,61%	7,43%	73,61	99

Toelichting gebruikte afkortingen en symbolen:
FTE = Beschikbare arbeidscapaciteit (**F**ull **T**ime **E**quivalent)
WN = Aantal **W**erk**N**emers

Het hoge verzuim bij de RSD heeft vooral te maken met een aantal langdurig zieken. De reden van verzuim van deze medewerkers is grotendeels niet werkgerelateerd. Ten opzichte van 2023 is er een daling zichtbaar (RSD van 9,1% naar 7,4%; RID van 3,3% naar 2,5%).
Eens per kwartaal vindt er afstemming plaats met de bedrijfsarts om te bespreken welke acties er nodig zijn het verzuim te reduceren.

5.4.4 Planning – en controlcyclus

Voor de gemeenschappelijke regeling geldt ook de gemeentewet, waarin een Financiële verordening op grond van artikel 212 van de Gemeentewet opgesteld, verplicht is. In november 2024 heeft het Algemeen Bestuur der SDL een geactualiseerde Financiële - en Controleverordening vastgesteld. Hierin zijn de regels van verantwoording opgenomen. Naast een meerjarenbegroting en een Jaarverslag wordt twee keer per jaar een tussenrapportage opgemaakt en jaarlijks een Verslag Kwaliteit en Rechtmatigheid opgemaakt.

M&O-beleid
Er is nog geen vastgesteld M&O beleid. Er wordt wel gewerkt aan een concept.

Concept

5.4.5 Rechtmatigheid

Elk jaar wordt het controleprotocol en om het jaar wordt het normenkader geactualiseerd en vastgesteld.
Bij de uitvoering van de Interne controle wordt gewerkt met steekproeven die door de accountant worden bepaald. Hierdoor is onpartijdigheid gewaarborgd.
In 2024 is de werkgroep Kwaliteit gecontinueerd en is het kwaliteitsplan meerjarig opgesteld. Hierbij wordt naast de rechtmatigheid, noodzakelijk voor de verantwoording naar het ministerie, ook naar de kwaliteit van de dienstverlening, de communicatie en naar de processen gekeken. Hiervan wordt twee keer per jaar verslag gedaan aan het bestuur.
Naast de Werkgroep kwaliteit is er ook een Team Informatiemanagement opgericht die de informatievraagstukken efficiënt en effectief organisatie breed gaat oppakken. Op dit moment worden de rapportage met PowerBI, Cognos en Excel opgesteld.

Zaakgericht werken is voor het aanvraagproces al volledig ingevoerd. Hierdoor wordt de controle op de rechtmatigheid en de controle op de volledigheid aanzienlijk vereenvoudigd.
De werkprocessen bij Debiteuren en Crediteurenadministratie zijn veelal via het systeem afgedwongen. Daar waar dat niet het geval is, wordt dit via de werkprocessen geregeld.

5.4.5.3 Rechtmatigheid Europese aanbestedingen

De rechtmatigheid Europese aanbestedingen heeft veel aandacht van de SDL. Hierdoor kunnen wij aangeven binnen de wet en regelgeving van de Europese aanbestedingsregels gehandeld te hebben.

5.4.5.4 Acties ter voorkoming van toekomstige afwijkingen

De grote onderschrijding op de RID is met name het gevolg van een lagere kapitaalslast die weer het gevolg is van het uitstellen van projecten door werkdruk. Doordat de RID wordt doorontwikkeld en verwacht wordt dat zij een personele groei doormaken, zullen meer projecten doorgang vinden en zullen de kapitaalslasten volledig benut worden. Ook is in het najaar 2024 het inzicht in de activa verbeterd en wordt in 2025 aan het bestuur een omzetting van de projectomschrijvingen verzocht om medewerkers meer inzicht te geven in de bestaande projectgelden.

De overschrijding op de Europese aanbestedingen is het gevolg van oude contracten die destijds niet Europees waren aanbesteed. Door de grote noodzaak en personeelstekorten is gekozen om de continuïteit niet in gevaar te brengen en zijn contracten opnieuw verlengd. Wel worden nieuw afgesloten contracten Europees aanbesteed waardoor een sterfhuisconstructie wordt gecreëerd.

De overschrijding op de investeringskredieten is het gevolg van hogere en eerder verwachtte kosten. Met de aanstelling van een contractmanager tracht het Dagelijks Bestuur deze effecten in de toekomst verder te mitigeren.

5.5 Verbonden partijen

Met ´verbonden partijen´ worden gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen bedoeld waarin de Gemeenschappelijke regeling Samenwerking de Liemers een bestuurlijk én financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur en/of het hebben van een stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld: een gemeentelijke bijdrage in de netto exploitatielasten van het samenwerkingsverband. Het risico bestaat dat de gemeente de betaalde bijdragen kwijt is bij een faillissement en/of dat de verbonden partij financiële problemen op de gemeente kan verhalen. Bij deelname in een vennootschap is het financiële belang het in bezit hebben van aandelen en het ontvangen van dividend.

Concept

De RID heeft een deelneming in Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA).

Bij de oprichting van SSGA in 2003 werd door de oprichters bepaald dat alleen deelnemers uit de publieke sector op het netwerk worden toegelaten. Dit is nogmaals vastgesteld in 2015 door het DB en AB. Ook besloot SSGA dat het aan deelnemers uitsluitend toegestaan is om verbindingen ten behoeve van de eigen organisatie te gebruiken. Door deze voorwaarde is SSGA uitsluitend aan de vraagzijde actief, vormt het SSGA-netwerk een 'gesloten' netwerk en valt SSGA als aanbieder van infrastructuur niet onder toezicht van de ACM.
SSGA concentreert zich op het hebben van infrastructuur in eigendom in Arnhem en omgeving. Er wordt niet actief geacquireerd om het aantal deelnemers te vergroten binnen het huidige verzorgingsgebied. De stichting verzorgt naast de aansluiting op het netwerk ook het beheer en onderhoud.

SSGA heeft nu een regionaal netwerk met 27 deelnemers. In het Algemeen Bestuur van de stichting zijn alle deelnemers aan het netwerk vertegenwoordigd. RID neemt voor 5,44% deel in SSGA, op basis van de toerekeningsfactoren waren de lasten per jaar voor RID 13K.

Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem is statutair gevestigd te Arnhem.

5.6 Kostenverdelingsafspraken

Bestuur
De bestuurskosten en de kosten voor de Ondernemingsraad worden voor 25% toegerekend aan Duiven en Westervoort en voor 50% aan Zevenaar.

RID
De inwoneraantallen zijn het uitgangspunt voor de kostenverdeling naar de deelnemende gemeenten.

De RID heeft naast de drie gemeenten, nog twee debiteuren:
- RSD de Liemers;
- Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland (WSP) en Modulair Gemeenschappelijke Regeling Midden Gelderland (MGR).

De dienstverleningsovereenkomst met WSP en de MGR zijn contracten met vaste prijsafspraken. Deze worden conform de afspraken gefactureerd.

De afspraken inzake de toerekening van de kosten aan de RSD bestaan uit twee onderdelen:
- De directe kosten voor software/licenties/kapitaallasten voor de RSD;
- Een doorbelasting van de exploitatiekosten RID in het kader van dienstverlening.

De gefactureerde bijdragen van WSP-MGR en de RSD bijdrage in de RID kosten worden in mindering gebracht op de totale exploitatiekosten van de RID. Het restant wordt aan de drie gemeenten in rekening gebracht conform de afgesproken verdeelsleutel o.b.v. inwoneraantal.

Inkoop
De verdeelsleutel voor de exploitatiekosten van de inkoop is gebaseerd op het aantal toe te rekenen uren van de inkoopadviseur en is als volgt bepaald: Duiven (1/3), Westervoort (1/6), Zevenaar (1/2). Na uittreding van Zevenaar is de verhouding Duiven en Westervoort beiden 50% na aftrek van de bijdrage Zevenaar met betrekking tot de gezamenlijke SDL-aanbestedingen.

Concept

RSD
De kostenverdeling die voor de exploitatiekosten van de RSD wordt gebruikt, is gebaseerd op:
50% op basis van het aantal inwoners (vastgesteld CBS-cijfer);
50% op basis van het aantal cliënten.

5.7 Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) officieel ingegaan. De Woo is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. Zo krijgt iedereen meer inzicht in het handelen van de overheid.
Een belangrijk verschil met de Wob is dat de Woo naast informatieverstrekking op verzoek (passief) overheidsorganisaties ook verplicht zelf informatie gefaseerd openbaar te maken (actief). Uitgangspunt hierbij is dat iedereen recht heeft op toegang tot publieke informatie en dat alle overheidsinformatie in beginsel openbaar is. Alleen in uitzonderingsgevallen wordt hiervan afgeweken.

Binnen de SDL is de Juridisch beleidsadviseur aangewezen als contactfunctionaris voor externen. De SDL publiceert reeds de meeste relevante informatie op de eigen website en specifieke informatie wordt conform de Wet elektronische publicaties via lokale regelgeving.overheid.nl gepubliceerd. Aangezien de uitvoering van de werkzaamheden gemandateerd zijn, worden verordeningen e.d. door de gemeenten zelf vastgesteld en gepubliceerd.

In 2024 zijn geen Woo verzoeken ingediend en afgehandeld.

5.8 Normenkader GR Samenwerking De Liemers

Op 19 november 2024 is het normenkader SDL 2024-2025 vastgesteld door het Algemeen Bestuur.

Concept

JAARREKENING

Concept

6. Balans en overzicht van baten en lasten

6.1 Balans

Activa	2024	2023	Passiva	2024	2023
			Eigen vermogen		
			Bestemmingsreserve Tozo	100.070	132.070
			Totaal Eigen vermogen	**100.070**	**132.070**
			Voorzieningen	**45.000**	**-**
Vaste activa					
Materiele vaste activa			**Vaste schulden**		
Investeringen met economisch nut	1.705.968	1.944.186	met een rentetypische looptijd van		
Totaal vaste activa	**1.705.968**	**1.944.186**	één jaar of langer	1.917.183	2.319.542
			Totaal vaste passiva	**1.917.183**	**2.319.542**
Vlottende activa					
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar			**Vlottende passiva**		
			Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar		
Uitzettingen SKB	342.085	788.030			
Vordering openbaar lichaam	4.656.086	2.217.928			
Overige vorderingen	464.984	56.021	Schuld openbaar lichaam	2.622.485	1.509.133
			Overige schulden	379.751	644.056
Liquide middelen	726.958	826.903			
			Overlopende passiva		
Overlopende activa			Verplichtingen begrotingsjaar,		
Overige nog te ontv. Bedragen	1.449.391	901.724	betaald volgend begrotingsjaar	4.280.984	2.129.992
Totaal vlottende activa	**7.639.504**	**4.790.606**	**Totaal vlottende passiva**	**7.283.220**	**4.283.181**
Totaal	**9.345.472**	**6.734.792**	**Totaal**	**9.345.472**	**6.734.792**

Concept

6.2 Overzicht van baten en lasten

Consolidatie op programmaniveau

Lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Programma 1: Bestuur	37.225	51.200	52.200	33.892	-18.308	I
Programma 2: RID	6.601.464	6.566.274	7.811.130	7.308.959	-502.171	I/S
Programma 3: Inkoop	346.446	354.700	246.661	257.029	10.368	I/S
Programma 4: RSD	7.595.816	6.395.817	8.183.500	8.023.217	-160.283	I
Eliminatie doorbelasting intern	-387.589	-422.617	-430.000	-450.000	-20.000	I
Totaal lasten	**14.193.363**	**12.945.374**	**15.863.491**	**15.173.096**	**-690.395**	

Baten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Programma 1: Bestuur	37.225	51.200	52.200	33.892	-18.308	I
Programma 2: RID	6.601.464	6.566.274	7.811.130	7.308.959	-502.171	I/S
Programma 3: Inkoop	346.446	354.700	246.661	257.029	10.368	I/S
Programma 4: RSD	7.545.816	6.345.817	8.133.500	7.991.217	-142.283	I
Eliminatie doorbelasting intern	-387.589	-422.617	-430.000	-450.000	-20.000	I
Totaal Baten	**14.143.363**	**12.895.374**	**15.813.491**	**15.141.096**	**-672.395**	

Resultaat voor Bestemming	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**	**-32.000**	**18.000**	
Bestemmingsreserve Tozo	-50.000	-50.000	-50.000	-32.000	18.000	
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Eliminatie doorbelasting intern betreffen de Lasten en Baten voor de RSD die als bate bij de RID worden verantwoord en als kosten bij de RSD. In de consolidatie worden deze geëlimineerd omdat ze op het SDL resultaat geen invloed hebben.

Consolidatie Exploitatiekosten

Lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Bestuurskosten	37.225	51.200	52.200	33.892	-18.308	I
Personele kosten	10.199.982	8.616.300	11.378.811	11.420.113	41.302	I
Huisvestingskosten	498.833	521.050	522.700	545.065	22.365	I
Automatiseringskosten	549.815	413.700	421.800	389.000	-32.800	I
Onderhoud applicaties	1.722.653	1.862.600	2.005.680	1.754.894	-250.786	I/S
Facilitaire zaken	146.164	122.900	125.200	128.999	3.799	I
Advies en Controle	92.858	58.700	59.800	25.044	-34.756	I
Ondersteunende dienst	222.664	243.500	222.300	215.435	-6.865	I
Overige kosten	2.194	22.400	22.800	11.931	-10.869	I
Kapitaallasten	720.974	1.033.024	1.052.200	648.723	-403.477	I
Totaal lasten	**14.193.363**	**12.945.374**	**15.863.491**	**15.173.096**	**-690.395**	

Baten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Bijdrage Gemeente Duiven	3.626.099	3.618.051	4.148.320	3.959.290	-189.030	I/S
Bijdrage Gemeente Westervoort	2.323.106	2.335.876	2.706.365	2.600.528	-105.837	I/S
Bijdrage Gemeente Zevenaar	6.773.408	6.768.083	7.758.806	7.360.137	-398.669	I/S
Overige bijdragen	1.420.751	173.364	1.200.000	1.221.141	21.141	I
Totaal Baten	**14.143.363**	**12.895.374**	**15.813.491**	**15.141.096**	**-672.395**	

Resultaat voor Bestemming	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**	**-32.000**	**18.000**	
Bestemmingsreserve Tozo	-50.000	-50.000	-50.000	-32.000	18.000	
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Concept

7. Waarderingsgrondslagen

7.1 Waardering en resultaatbepaling

Besluit Begroting en Verantwoording
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.
Activering en afschrijving wordt conform de Nota activerings- en afschrijvingsbeleid Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking de Liemers 2021 die het AB in juni 2021 heeft vastgesteld.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. De GR kent geen voordelig of nadelig resultaat omdat per jaar het exploitatiesaldo wordt afgerekend met de deelnemende gemeenten.
Uitzondering sinds 2021 is er voor de Uitvoeringskosten van de Tozo waar een bestemmingsreserve voor is gevormd. Dit omdat de uitvoeringskosten een all-in vergoeding is, ook voor de werkzaamheden die in de komende jaren nog moeten worden uitgevoerd. Zoals de invordering van de bedrijfskredieten. Het resultaat van de GR wordt hiermee verrekend.

In het resultaat is geen post opgenomen voor de vennootschapsbelasting (VPB) omdat de uitvoeringstaken van de GR aan de deelnemende gemeenten valt onder de Objectvrijstelling VPB voor samenwerkingsverbanden aangezien:
- De activiteiten verricht worden voor de in het samenwerkingsverband participerende overheidslichamen;
- De activiteiten onbelast zouden zijn als ze door de participant zelf zouden zijn verricht;
- De participanten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten bijdragen aan het samenwerkingsverband;
- De dienstverleningsovereenkomsten zijn van geringe omvang, hebben geen winstoogmerk of het doel om structurele overschotten te behalen.

Grondslagen balans
Vaste activa; overige investeringen met economisch nut
Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingprijs verminderd met bijdragen van derden. De normale jaarlijkse afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte levensduur. Over de investeringen wordt, rekening houdende met de levensduur, met ingang van 1 januari 2021 lineair afgeschreven. Er wordt afgeschreven vanaf het begrotingsjaar dat volgt op gereedkoming. Op de toetredingsbijdrage SGGA werd altijd al lineair afgeschreven.

Afschrijvingstermijnen

Gebouwen	15-50 jaar
Meubilair	5-15 jaar
ICT	3-10 jaar

Rente
De omslagrente voor 2024 is 0,4%.

Concept

Materiele vaste activa

Deelneming SSGA

De RID heeft een deelneming in Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem. Deze overeenkomst heeft een initiële looptijd van 15 jaar. De totale toetredingskosten bedroegen € 630.000, de boekwaarde 31-12-2024 is € 84.052. Naast de afschrijvingslasten ad € 42K zijn er de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten gemaakt ad € 13K.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Er is tot op heden nog geen reden geweest om een voorziening voor oninbaarheid te vormen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Concept

8. Toelichting balans

8.1. Specificatie balansposten per 31-12-2024

8.1.1. Activa

Vaste activa

Omschrijving	Beginbalans	Investering	Afschrijving	Eindbalans
Economisch nut RID	1.621.975	409.293	612.243	1.419.026
Economisch nut RSD	196.134	32.180	25.424	202.890
Deelname SSGA	126.076	-	42.024	84.052
Totaal	**1.944.185**	**441.473**	**679.691**	**1.705.968**

Project	Investerings-budget	Realisatie 2024	Toelichting	Budget naar 2025	Vrijval
Impl. gegevensmag.-kaartviewer (IPB 6B)(K)	58.112	-		58.112	-
Centrale storage(K)	220.600	-		220.600	-
Project Topdesk Facilitair 2025/2030(K)	8.764	-		8.764	-
Mobiele telefoons RSD 2019(K)	41.694	-	Offertes ontvangen, aanschaf in 2025	41.694	-
Mobile devices RSD(K)	136.995	32.180	Aanschaf in 2025	104.815	-
4.17.2 ICT Fouttolerantie(K)	107.000	-		107.000	-
Doorontwikkeling M365(K)	133.685	133.685	Volledig benut	-	-
Citrix GPU Licenties/imp/FSLogic(K)	70.768	-		70.768	-
4.4.3 Toptakenwebsite(K)	56.564	24.932		31.632	-
4.17.3 Vervanging Oracle Hardware 2025(K)	67.270	-		67.270	-
Centrale Software VM Ware 2025 tm 2031(K)	31.747	-		31.747	-
Project Meldingen Openbare Ruimte 2026 tm 2032(K)	23.310	-		23.310	-
Nieuwe Liemerse werkplek 2024-2028(K)	124.550	9.712	Project gestart in 2024	114.838	-
4.18.1 Netwerksegmentatie 2025/2028(K)	136.380	4.412	Project gestart in 2024	131.969	-
4.17.2 Serververvanging 2026 tm 2029(K)	5.757	-		5.757	-
Centrale server hardware/VX-rail 2025 tm 2028(K)	34.274	47.349	Overschrijding		
Firewall gasteninternet 2025 tm 2029(K)	1.278	799		479	-
4.10.1 Vervanging Laptops RID 2026 tm 2028(K)	120.089	18.488	Verdere aanschaf in 2025	101.602	-
Mobiele telefoons RID 2026 tm 2028(K)	37.165	633	Verdere aanschaf in 2025	36.532	-
4.4. Innovatiebudget (IBP1)(K)	241.764	169.283	Voornamelijk projecten mbt M365	72.481	-
BMC Implementatie(K)	26.120			26.120	-
Totaal	**1.683.886**	**441.473**		**1.255.488**	**-**

Vlottende activa

Omschrijving		Balanswaarde 2024	Balanswaarde 2023
Schatkistbankieren (SKB)		342.085	788.030
Subtotaal		**342.085**	**788.030**
Vordering openbaar lichaam			
- Gemeente Duiven		1.126.676	483.872
- Gemeente Westervoort		811.923	321.126
- Gemeente Zevenaar		2.571.028	1.205.443
- GR 1Stroom		37.285	205.952
- GR MGRWSP		109.174	1.536
Overig debiteuren		464.984	56.021
Subtotaal		**5.121.070**	**2.273.949**

Totaal		**5.463.155**	**3.061.979**

Concept

Samenwerking de Liemers

Toetsing schatkistbankieren

Jaar	2024	(bedragen x € 1000)		

(1) Berekening drempelbedrag		
Begrotingstotaal verslagjaar	€	12.945
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	€	487.055
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	€	-
DREMPELBEDRAG		
Begrotingstotaal < of = 500 miljoen		
--> drempel is € 1 miljoen		
	€	1.000
Begrotingstotaal > € 500 miljoen is		
--> drempel is € 10 miljoen		
+ 0,2% begrotingstotaal > € 500 miljoen		

Vermelding drempel in jaarrekening, toelichting balans

[2] Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		Kwartaal 1		Kwartaal 2		Kwartaal 3		Kwartaal 4
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	€	22.765	€	37.130	€	62.445	€	63.186
Dagen in het kwartaal	€	91	€	91	€	92	€	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	€	250	€	408	€	679	€	687

Vermelding tabel in jaarrekening, toelichting balans

[3] Overschrijding van het drempelbedrag		Kwartaal 1		Kwartaal 2		Kwartaal 3		Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	**€**	**250**	**€**	**408**	**€**	**679**	**€**	**687**
Ruimte onder het drempelbedrag	€	750	€	592	€	321	€	313
Overschrijding van het drempelbedrag	€	-	€	-	€	-	€	-

Er is in 2024 geen sprake geweest van overschrijdingen van het drempelbedrag.

Concept

Liquide middelen

Omschrijving		Balanswaarde 2024	Balanswaarde 2023
BNG 028.51.57.795		3.620.250	3.150.494
BNG 028.51.50.332		-2.893.292	-2.323.591
Totaal		**726.958**	**826.903**

Overlopende activa

Omschrijving		Balanswaarde 2024	Balanswaarde 2023
Vooruitbetaalde uitkeringen		694.033	140.571
Vooruitbetaald/nog te factureren		755.358	761.153
Totaal		**1.449.391**	**901.724**

8.1.2. Passiva

Eigen vermogen

Omschrijving	Beginbalans	Onttrekking	Toevoeging	Eindbalans
BR Tozo	132.070	32.000		100.070
Totaal	**132.070**	**32.000**	**-**	**100.070**

Deze reservemutatie is structureel van aard. Er zijn geen incidentele reservemutaties.

Voorzieningen

Omschrijving	Beginbalans	Onttrekking	Toevoeging	Eindbalans
RVU	-	-	45.000	45.000
Totaal	**-**	**-**	**45.000**	**45.000**

Vaste passiva

Omschrijving	Beginbalans	Verstrekking	Aflossing	Eindbalans
Lening BNG 40.107442	219.542	-	52.359	167.183
Lening BNG 40.113263	2.100.000	-	350.000	1.750.000
Totaal	**2.319.542**	**-**	**402.359**	**1.917.183**

Vlottende passiva

Omschrijving		Balanswaarde 2024	Balanswaarde 2023
Totaal			
Schuld openbaar lichaam:			
- Gemeente Duiven		567.348	477.009
- Gemeente Westervoort		382.002	246.506
- Gemeente Zevenaar		1.482.093	728.987
- GR 1Stroom		132.854	56.631
- GR MGRWSP		58.188	-
Sub-totaal		**2.622.485**	**1.509.133**
Crediteuren		379.751	644.056
Totaal		**3.002.236**	**2.153.189**

Overlopende passiva

Omschrijving		Balanswaarde 2024	Balanswaarde 2023
Af te dragen BTW		489.436	324.183
Te betalen uitkeringen		3.278.450	1.494.635
Nog te betalen		505.497	311.069
Overige overlopende passiva		7.601	105
Totaal		**4.280.984**	**2.129.992**

Concept

8.2 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Sinds 1 januari 2011 is er met de BNG bank een financieringsovereenkomst aangegaan voor een bepaalde tijd tot 01-01-2012, waarna deze overeenkomst stilzwijgend wordt verlengd met telkens een jaar. De kredietlimiet is per 01-01-2019 gewijzigd naar € 3.000.000.

De RSD heeft een huurovereenkomst met de gemeente Zevenaar gesloten voor de periode van 1 juli 2017 tot en met 30 juni 2027. De huurprijs voor 2024 is € 155K. Deze wordt jaarlijks geïndexeerd.
De RID heeft met de gemeente Westervoort een huurovereenkomst afgesloten voor de periode van 1 mei 2017 tot en met 30 april 2027. In 2024 bedroeg de huur €62K.

Bij x crediteuren is sprake van een onrechtmatige aanbesteding van in totaal € xxxK.

Concept

9. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

9.1 Bestuur

Lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Bestuurskosten	10.528	11.000	28.000	33.040	5.040	I
Ondernemingsraad	26.640	36.700	23.200	-	-23.200	I
Onvoorzien	56	3.500	1.000	851	-149	I
Totaal lasten	**37.225**	**51.200**	**52.200**	**33.892**	**-18.308**	
Baten	**Realisatie 2023**	**Begroting 2024 prim.**	**Begroting 2024 nw**	**Realisatie 2024**	**Verschil 2024**	**I/S**
Bijdrage Gemeente Duiven	9.306	12.800	13.050	8.473	-4.577	I
Bijdrage Gemeente Westervoort	9.306	12.800	13.050	8.473	-4.577	I
Bijdrage Gemeente Zevenaar	18.612	25.600	26.100	16.946	-9.154	I
Totaal Baten	**37.225**	**51.200**	**52.200**	**33.892**	**-18.308**	

Bestuur

De Wet op de Gemeenschappelijke Regeling is met ingang van juli 2022 gewijzigd. Voor deze aanpassingen is een overgangstermijn van 2 jaar. De besluitvorming is eind 2023 door het bestuur behandeld. Er is een directiestatuut vastgesteld waarin de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directie omschreven zijn.

Concept

9.2 RID

Lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Personele kosten	3.308.653	2.889.200	3.991.150	4.171.886	180.736	I
Huisvestingskosten	252.814	243.550	240.000	239.584	-416	I
Audits/Externe deskundigheid	201.537	96.800	98.600	99.435	835	I
Dir.kosten RSD	183.216	186.300	189.700	197.988	8.288	I
Datacomm.SSGA	88.122	109.000	111.000	82.978	-28.022	I
Onderhoud applicaties	1.722.653	1.862.600	2.005.680	1.754.894	-250.786	I/S
Overige kosten	2.194	22.400	22.800	11.931	-10.869	I
Ondersteunende dienst	121.300	123.400	100.000	101.540	1.540	I
Kapitaallasten	720.974	1.033.024	1.052.200	648.723	-403.477	I
Totaal lasten	**6.601.464**	**6.566.274**	**7.811.130**	**7.308.959**	**-502.171**	

Baten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Bijdrage Gemeente Duiven	1.786.368	1.761.814	2.104.472	1.947.068	-157.404	I/S
Bijdrage Gemeente Westervoort	1.070.247	1.055.421	1.275.494	1.179.800	-95.694	I/S
Bijdrage Gemeente Zevenaar	3.196.818	3.153.058	3.801.164	3.516.149	-285.015	I/S
Bijdrage RSD	387.589	422.617	430.000	450.000	20.000	I/S
Bijdrage WSP MG	67.282	173.364	120.000	74.129	-45.871	I
Bijdrage MGR	93.160	-	80.000	141.812	61.812	I
Totaal Baten	**6.601.464**	**6.566.274**	**7.811.130**	**7.308.959**	**-502.171**	

Personele kosten
De overschrijding op personeelskosten is het gevolg van de doorontwikkeling van de RID. Hoewel afscheid is genomen van enkele inhuurkrachten, is inhuur langer gebleven dan begroot, omdat gekwalificeerd personeel moeilijk te vinden is in de huidige arbeidsmarkt waardoor er langer ingewerkt moet worden.

SSGA (datacommunicatie)
De onderschrijding is het gevolg van verminderde afname van datacapaciteit.

Onderhoud applicaties
Betreft onderhoud op software vanuit :

- de vastgestelde Informatie Beleidsprojecten (IBP), zowel afgerond als op te leveren in 2020 met een onderhoudscomponent;
- tussentijdse gezamenlijke projecten;
- software en contract convergenties;
- onderhoud op software ten behoeve van centraal gegevensbeheer en geo informatie.

Het betreft dus in de regel onderhoudskosten die voortvloeien uit projecten en opdrachtverstrekking door de gemeenten.

Als gevolg van verbeterd contractmanagement zijn enkele modules, applicaties, onderdelen stopgezet of verminderd, waardoor een kostenreductie mogelijk was. Daarnaast hebben niet alle projecten doorgang gevonden, waardoor het daaraan gelieerde onderhoud via de exploitatie ook geen doorgang vond.

Kapitaallasten
Dit is het resultaat van de doorontwikkeling RID in minimale variant en de beperkte personele capaciteit maar ook onduidelijkheden over de projectadministratie. Deze is nu opgeschoond en er is

Concept

een DB voorstel in de maak om de investeringskredieten te herindelen in logischere en duidelijkere projecten waardoor het efficienter ingezet kan worden.

Baten

Regionale Sociale Dienst de Liemers (RSD):

De bijdrage van de RSD in de exploitatiekosten van de RID bestaat uit twee componenten:

- Software die gebruikt wordt door de RSD;
- Bijdrage op basis van dienstverlening van RID aan RSD.

De baten van de RSD aan het resultaat van de RID bedragen € 450K. Op SDL niveau wordt dit geëlimineerd.

Werkgeversservicepunt Gelderland Midden en Modulaire Gemeenschappelijke Regeling:

De samenwerkende gemeenten in de regio Centraal Gelderland hebben een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) opgericht. De MGR bestaat uit de uitvoeringsorganisatie voor de inkoop en het contractmanagement van de (boven)regionale zorg, die mede verantwoordelijk is voor het leveren van managementinformatie: MGR Sociaal Domein CG.

Ook het Werkgeversservicepunt (WSP) Gelderland Midden is toegevoegd als module aan deze gemeenschappelijke regeling. Binnen de MGR zullen ook resttaken van voormalig Presikhaaf Bedrijven ondergebracht worden.

Er is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten tussen RID en MGR-WSP voor ICT ondersteuning.

De ICT ondersteuning wordt door de RID geleverd op basis van standaard kantoorconfiguraties, maar betreft meerdere domeinen. Bovendien maken MGR en WSP gebruik van veel standaardapplicaties en beveiligingsaspecten die de RID en gemeenten bekostigen. Op basis van de accounts wordt hiervoor een bijdrage gevraagd.

Deze externe baten verlagen de bijdrage per gemeente. Dit betekent dus een netto lagere bijdrage per gemeente voor de RID dienstverlening en diensten.

Concept

9.3 Inkoop

Lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Personele kosten	346.446	354.700	246.661	257.029	10.368	I
Totaal lasten	**346.446**	**354.700**	**246.661**	**257.029**	**10.368**	
Baten	**Realisatie 2023**	**Begroting 2024 prim.**	**Begroting 2024 nw**	**Realisatie 2024**	**Verschil 2024**	**I/S**
Bijdrage Gemeente Duiven	115.482	118.233	81.574	89.687	8.113	I
Bijdrage Gemeente Westervoort	57.741	59.117	53.820	61.933	8.113	I
Bijdrage Gemeente Zevenaar	173.223	177.350	83.267	83.261	-6	I
Bijdrage dienstverlening Gemeente Zevenaar	-	-	28.000	22.149	-5.851	I/S
Totaal Baten	**346.446**	**354.700**	**246.661**	**257.029**	**10.368**	

Op 1 juli 2024 is Zevenaar uit de inkoopsamenwerking gestapt. De bijdrage van de gemeente Zevenaar bestaat dus uit een deel regulier (eerste helft 2024) en een deel op basis van directe uren plus frictiekosten als gevolg van de uittreding (tweede helft 2024).

9.4 RSD

Lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Realisatie 2024	Verschil 2024	I/S
Personele kosten	6.544.882	5.372.400	7.141.000	6.991.198	-149.802	I
Huisvestingskosten	246.019	277.500	282.700	305.481	22.781	I
Automatiseringskosten	464.529	444.217	452.500	458.599	6.099	I
Facilitaire zaken	146.164	122.900	125.200	128.999	3.799	I
Advies en Controle	92.858	58.700	59.800	25.044	-34.756	I
Ondersteunende dienst	101.364	120.100	122.300	113.895	-8.405	I
Totaal lasten	**7.595.816**	**6.395.817**	**8.183.500**	**8.023.217**	**-160.283**	
Baten	**Realisatie 2023**	**Begroting 2024 prim.**	**Begroting 2024 nw**	**Realisatie 2024**	**Verschil 2024**	**I/S**
Duiven: bijdrage exploitatie	1.580.831	1.618.895	1.780.971	1.715.133	-65.838	I
bijdrage dienstverlening	134.111	106.309	168.253	198.929	30.676	I
Westervoort: bijdrage exploitatie	1.099.879	1.126.275	1.247.121	1.201.142	-45.979	I
bijdrage dienstverlening	85.933	82.263	116.880	149.180	32.300	I
Zevenaar: bijdrage exploitatie	2.905.266	2.975.447	3.302.408	3.180.893	-121.515	I
bijdrage dienstverlening	479.488	436.628	517.867	540.739	22.872	I
Overige bijdragen	1.260.309	-	1.000.000	1.005.200	5.200	I
Totaal Baten	**7.545.816**	**6.345.817**	**8.133.500**	**7.991.217**	**-142.283**	

Resultaat voor Bestemming	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**	**-32.000**	**18.000**	
Bestemmingsreserve Tozo	-50.000	-50.000	-50.000	-32.000	18.000	
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Personele kosten
Dit voordeel is behaald door personele wisselingen waarbij geregeld een starter werd aangetrokken waar een ervaren kracht was begroot. Daarnaast is gestuurd op beperking van inhuur en afbouw van payroll vooruitlopend op cao afspraken.

Huisvestingskosten
De huisvestigingskosten zijn hoger uitgevallen door enkele problemen met geluidsoverlast op het kantoor te Zevenaar en de kosten van een (gedeelde) beveiliger in de Turmac Cultuurfabriek.

Concept

Advies en controle
Deze kosten zijn lager uitgevallen omdat het verbeterd liquiditeitsmanagement hier tot uitdrukking komt (bankkosten) welke de kosten mitigeren.

Bestemmingsreserve Tozo
De uitvoeringskosten voor nog enkele controles op de juistheid van de Tozo uitkeringen, wat terugvorderingen van levensonderhoud, maar hoofdzakelijk het invorderen van de verstrekte bedrijfskredieten, vergde veel tijd. Door de wisselende rentetarieven en afwijkende termijnen vergde het opstellen van de saldobiljetten de nodige tijd. De invordering gaat voor een deel moeizaam, kost veel rappelleren, bellen, afspraken maken. Deze tijd wordt vergoed vanuit de Bestemmingsreserve Tozo.

Begrotingsrechtmatigheid

Programma	Begrotingsafwijking lasten		
	Begroot	Realisatie	Verschil
Programma 1: Bestuur	52.200	33.892	-18.308
Programma 2: RID	7.811.130	7.308.959	-502.170
Programma 3: Inkoop	246.661	257.029	10.368
Programma 4: RSD	8.133.500	7.981.217	-152.283
Eliminatie doorbelasting intern	-430.000	-450.000	-20.000
	15.813.491	**15.131.096**	**-682.393**

Concept

Bestuur
Geen bijzonderheden.

RID
De onderschrijding bij de RID is het gevolg van de ontwikkelingen bij de RID de afgelopen jaren waardoor veel projecten geen doorgang konden vinden of zijn vooruitgeschoven. Voor komende jaren wordt een stijging van de kapitaallasten verwacht als gevolg van een stijging in het beschikbare personeel. Daarnaast is er een onderschrijding gerealiseerd op onderhoud applicaties. Door verbeterd contractmanagement zijn de indexaties van leveranciers gemitigeerd en is gesneden in het aantal licenties. Ook is op enkele (niet vitale) applicaties het onderhoud verminderd of uitgesteld.

Project	Begroot	Realisatie	Verschil	Toelichting
Centrale server hardware/VX-rail 2025 tm 2028(K)	34.274	47.349	-13.075	Duurder dan verwacht
Overschrijding			**-13.075**	
Financieel gevolg			**<1K**	**Hogere kapitaallasten per jaar**

Inkoop
Geen bijzonderheden.

RSD
De RSD heeft een onderschrijding van anderhalve ton op de personeelskosten. Dit is het gevolg van de huidige arbeidsmarkt: vacatures worden minder snel opgevuld en als deze opgevuld worden is dit vaak een starter die laag ingeschaald wordt, terwijl voor een ervaren kracht wordt begroot. Daarnaast heeft de RSD zich ingezet om externe inhuur te beperken wat tot een significante reductie heeft geleid.

9.5. Rechtmatigheidsverantwoording

Waarderingsgrondslagen

De in de jaarstukken opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid.
Dit betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 19-11-2024 door het AB is vastgesteld;
    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het AB zijn gemeld.
    - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Op dit moment is er nog geen M&O nota vastgesteld. De verwachting is dat dit in de loop van 2025 plaatsvindt.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening.
  Dit betekent dat:
    - Een verantwoordingsgrens van 1 % van de totale lasten van de GR (zijnde € 152K) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
    - Een rapporteringstolerantie van € 12K is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Concept

Verantwoordelijkheid Dagelijks Bestuur Samenwerking de Liemers

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met de door het algemeen bestuur vastgestelde kaders, zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht. Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op €152K . De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Conclusie
Het Dagelijks Bestuur stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 23K bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 152K. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het Dagelijks Bestuur overigens een bedrag van € 12K acceptabel op basis van door het Algemeen Bestuur vastgestelde afspraken. De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Begrotingscriterium	**EUR x 1.000**
1A Overschrijding lasten programma's	0
1B Overschrijding investeringsbudgetten	13
2 Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3 Overschrijdingen van baten en/of onderschrijding van baten en lasten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan het AB zijn gemeld	0
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	13
4 Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid	0
5 Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden	13

Voorwaardencriterium
De regels over aanbesteden staan in de Aanbestedingswet 2012 en het interne inkoop- en aanbestedingsbeleid. In de Gids Proportionaliteit (flankerend beleid bij de Aanbestedingswet) zijn de voorschriften uitgewerkt over de eisen, voorwaarden en criteria die aan inschrijvers en inschrijvingen worden gesteld. Een aanbestedende dienst dient de voorschriften toe te passen of een afwijking in de aanbestedingsstukken te motiveren. Het ten onrechte niet toepassen van de Aanbestedingswet met betrekking tot deze Europese aanbestedingsnormbedragen bij een aanbesteding van opdrachten, leidt tot een financiële rechtmatigheidsfout. Het niet naleven van de overige normbedragen uit de Gids Proportionaliteit leidt niet tot financiële rechtmatigheidsfouten voor zover de SDL afwijking hiervan adequaat heeft gedocumenteerd en gemotiveerd.

In totaal is geconstateerd dat er voor xxx crediteuren sprake is geweest van het niet correct naleven van de aanbestedingsregels. Het totaalbedrag financiële rechtmatigheidsfouten betreft €xxxK.

M&O criterium
Geen bevindingen.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het Algemeen Bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het Dagelijks Bestuur ook beschreven welke actie zij onderneemt om de afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Concept

9.6 Incidentele baten en lasten

In 2024 waren er geen incidentele baten noch lasten.

9.7. Gebeurtenissen na balansdatum

Geen bijzonderheden.

Concept

10. Overzicht Taakvelden en WNT

10.1 Taakvelden per programma

Bestuur

Taakvelden	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.4 Overhead	51.200	52.200	33.892	-18.308
Totaal	**51.200**	**52.200**	**33.892**	**-18.308**

Bovenstaande taakvelden gelden voor zowel de baten als de lasten.

RID

Taakvelden	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.1 Bestuur	49.700	50.600	74.070	23.470
0.2 Burgerzaken	176.430	153.489	134.070	-19.419
0.4 Overhead	5.262.126	6.513.310	6.051.016	-462.294
0.61 OZB Woningen	205.825	218.334	210.359	-7.975
2.1 Verkeer en vervoer	128.477	109.176	83.302	-25.874
3.3 Bedrijfsloket	51.009	56.544	29.709	-26.835
7.4 Milieubeheer	18.849	16.916	22.348	5.432
8.1 Ruimtelijke ordening	163.961	173.460	202.987	29.527
8.3 Wonen en Bouwen	87.281	89.301	51.097	-38.204
Totaal	**6.143.658**	**7.381.130**	**6.858.959**	**-522.171**

Verschil met cijfers hoofdstuk 9 betreft bijdrage RSD.
Bovenstaande taakvelden gelden voor zowel de baten als de lasten.

Inkoop

Taakvelden	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.4 Overhead	354.700	246.661	257.029	10.368
Totaal	**354.700**	**246.661**	**257.029**	**10.368**

Bovenstaande taakvelden gelden voor zowel de baten als de lasten.

Concept

RSD

Taakvelden Lasten	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.4 Overhead	-	-	96.286	96.286
0.5 Treasury	-	-	7.199	7.199
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	169.955	330.000	233.860	-96.140
6.2 Wijkteams	78.076	76.000	136.432	60.432
6.3 Inkomensregelingen	2.491.729	3.162.200	2.723.228	-438.972
6.5 Arbeidsparticipatie	3.453.877	4.419.300	4.603.949	184.649
6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO	30.327	30.000	22.226	-7.774
6.71a Huishoudelijke hulp (Wmo)	10.109	10.000	22.226	12.226
6.71b Begeleiding (Wmo)	30.327	30.000	22.226	-7.774
6.72a Jeugdhulp begeleiding	101.090	96.000	66.679	-29.321
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	-	55.566	55.566
6.74b Jeugdhulp crisis	30.327	30.000	33.339	3.339
	6.395.817	**8.183.500**	**8.023.217**	**-160.283**

Taakvelden Baten	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.4 Overhead	-	-	96.286	96.286
0.5 Treasury	-	-	79.947	79.947
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	169.955	330.000	233.860	-96.140
6.2 Wijkteams	78.076	76.000	136.432	60.432
6.3 Inkomensregelingen	2.471.729	3.142.200	2.710.428	-431.772
6.5 Arbeidsparticipatie	3.423.877	4.389.300	4.512.001	122.701
6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO	30.327	30.000	22.226	-7.774
6.71a Huishoudelijke hulp (Wmo)	10.109	10.000	22.226	12.226
6.71b Begeleiding (Wmo)	30.327	30.000	22.226	-7.774
6.72a Jeugdhulp begeleiding	101.090	96.000	66.679	-29.321
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	-	55.566	55.566
6.74b Jeugdhulp crisis	30.327	30.000	33.339	3.339
	6.345.817	**8.133.500**	**7.991.217**	**-142.283**

Concept

SDL

Taakvelden Lasten	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.1 Bestuur	49.700	50.600	74.070	23.470
0.2 Burgerzaken	176.430	153.489	134.070	-19.419
0.4 Overhead	5.668.026	6.812.171	6.438.223	-373.948
0.5 Treasury	-	-	7.199	7.199
0.61 OZB Woningen	205.825	218.334	210.359	-7.975
2.1 Verkeer en vervoer	128.477	109.176	83.302	-25.874
3.3 Bedrijfsloket	51.009	56.544	29.709	-26.835
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	169.955	330.000	233.860	
6.2 Wijkteams	78.076	76.000	136.432	60.432
6.3 Inkomensregelingen	2.491.729	3.162.200	2.723.228	-438.972
6.5 Arbeidsparticipatie	3.453.877	4.419.300	4.603.949	184.649
6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO	30.327	30.000	22.226	-7.774
6.71a Huishoudelijke hulp (Wmo)	10.109	10.000	22.226	
6.71b Begeleiding (Wmo)	30.327	30.000	22.226	
6.72a Jeugdhulp begeleiding	101.090	96.000	66.679	
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	-	55.566	55.566
6.74b Jeugdhulp crisis	30.327	30.000	33.339	3.339
7.4 Milieubeheer	18.849	16.916	22.348	5.432
8.1 Ruimtelijke ordening	163.961	173.460	202.987	29.527
8.3 Wonen en Bouwen	87.281	89.301	51.097	-38.204
Totaal	**12.945.375**	**15.863.491**	**15.173.096**	**-569.386**

Taakvelden Baten	Begroting 2024 prim.	Begroting 2024 nw	Rekening 2024	Verschil 2024
0.1 Bestuur	49.700	50.600	74.070	23.470
0.2 Burgerzaken	176.430	153.489	134.070	-19.419
0.4 Overhead	5.668.026	6.812.171	6.438.223	-373.948
0.5 Treasury	-	-	79.947	79.947
0.61 OZB Woningen	205.825	218.334	210.359	-7.975
2.1 Verkeer en vervoer	128.477	109.176	83.302	-25.874
3.3 Bedrijfsloket	51.009	56.544	29.709	-26.835
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	169.955	330.000	233.860	-
6.2 Wijkteams	78.076	76.000	136.432	60.432
6.3 Inkomensregelingen	2.471.729	3.142.200	2.710.428	-438.972
6.5 Arbeidsparticipatie	3.423.877	4.389.300	4.512.001	184.649
6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO	30.327	30.000	22.226	-7.774
6.71a Huishoudelijke hulp (Wmo)	10.109	10.000	22.226	-
6.71b Begeleiding (Wmo)	30.327	30.000	22.226	-
6.72a Jeugdhulp begeleiding	101.090	96.000	66.679	-
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	-	55.566	55.566
6.74b Jeugdhulp crisis	30.327	30.000	33.339	3.339
7.4 Milieubeheer	18.849	16.916	22.348	5.432
8.1 Ruimtelijke ordening	163.961	173.460	202.987	29.527
8.3 Wonen en Bouwen	87.281	89.301	51.097	-38.204
Totaal	**12.895.375**	**15.813.491**	**15.141.096**	**-496.638**

Concept

10.2 Wet normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2015 is de Wet verlaging Bezoldigingsmaximum WNT (hierna WNT-2) in werking getreden. De WNT is van toepassing op gemeenten volgens art. 1.2 WNT. En bij of krachtens publiekrecht ingestelde rechtspersonen vallen onder de werkingssfeer van de WNT, zoals GR Samenwerking de Liemers.

De maximale bezoldiging mag voor een topfunctionaris in dienstverband niet meer bedragen dan € 233.000 per jaar (algemene maximum 2024).
De WNT definieert het begrip topfunctionaris voor instellingen in de (semi)publieke sector als:

- De leden van de hoogste uitvoerende en toezichthoudende organen;
- De hoogste ondergeschikte of de leden van de groep hoogste ondergeschikten aan dat orgaan;
- Degene of degenen belast met de dagelijkse leiding.

De leden van het dagelijks bestuur en algemeen bestuur van GR Samenwerking de Liemers ontvangen geen bezoldiging en geen onkostenvergoeding van GR Samenwerking de Liemers.

Conform de beleidsregels toepassing WNT hebben wij in onderstaande tabel voor alle topfunctionarissen de voorgeschreven informatie opgenomen. Voor niet-topfunctionarissen is er geen informatie opgenomen omdat geen enkele medewerker boven de norm uitkomt. De in de tabel genoemde bestuursleden zijn onbezoldigd bij de GR Samenwerking de Liemers.

Concept

Gegevens 2024 **bedragen x € 1**	**W. Hekkers**
Functiegegevens	Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	113.691
Beloningen betaalbaar op termijn	19.199
Subtotaal	*132.890*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	141.118
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2023	
bedragen x € 1	**W. Hekkers**
Functiegegevens	Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	109.960
Beloningen betaalbaar op termijn	18.691
Subtotaal	*128.650*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000
Bezoldiging	128.650

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2024				
bedragen x € 1	**W. van der Linden**			
Functiegegevens	Algemeen Directeur a.i.			
Kalenderjaar	**2024**	**2023**		
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	07/11 – 31/12	nvt		
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	2	nvt		
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	240	0		
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	325.200			
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 221	€ 212		
Maxima op basis van de normbedragen per maand	61.600	nvt		
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	53.040			
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	30.000			
Bezoldiging in de betreffende periode	30.000	nvt		
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	30.000			
-/- Onverschuldigd betaald en nog	N.v.t.			

Concept

niet terugontvangen bedrag		
Bezoldiging	**30.000**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

Gegevens 2024		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
A.J. van Hout	Bestuurslid AB/DB	01-01 – 31-12
L.J.E.M. van Riswijk	Bestuurslid AB/DB	01-01 – 31-12
H.B. Hieltjes	Bestuurslid AB/DB	01-01 – 31-12
L. Kaper	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
J. Derksen	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
P. Pennekamp	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
A. van Orden	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
A. Boone	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
S. Bijl	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
B. Kagei	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
M. Overduin	Bestuurslid AB	01-05 – 31-12
T. Albers	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
J. Zwager-Komen	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
G. Schrijner	Bestuurslid AB	01-01 – 31-12
J. Goossen	Bestuurslid AB	01-01 – 01-05

Concept

11. Controleverklaring

Concept

Meerjarenbegroting 2026 – 2029

Gemeenschappelijke regeling
Samenwerking de Liemers

Concept

Versie 1.4
Datum 26 maart 2025

Inhoudsopgave

Inleiding **3**

Richtlijnen en uitgangspunten programmabegroting 2026 – 2029 ..... **4**

BELEIDSBEGROTING **6**

Programmaplan **7**

Bestuur *7*

Regionale ICT en Inkoopdiensten Centrum (RID) *8*

Inkoop *11*

Regionale Sociale Dienst (RSD) *12*

PARAGRAFEN **17**

Weerstandsvermogen en risicobeheersing *18*

Onderhoud kapitaalgoederen *20*

Financiering *20*

Bedrijfsvoering *21*

Wet open overheid *22*

Verbonden partijen *23*

FINANCIELE BEGROTING **24**

Overzicht van baten en lasten *25*

Programma Bestuur *26*

Programma RID *27*

Programma Inkoop *28*

Programma RSD *29*

Bijlage 1: Werk, inkomen en dienstverlening **31**

1.1 Participatiebudget *31*

1.2 Inkomensdeel *31*

1.3 Dienstverlening *32*

Bijlage 2: Geprognosticeerde meerjarenbalans **34**

Bijlage 3: Taakvelden SDL **35**

Bijlage 4: Totaaloverzicht KPI's RSD vanuit Bestuurlijke opdracht 2024-2026 ..... **36**

Concept

Inleiding

Voor u ligt de meerjarenbegroting 2026-2029 van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking de Liemers (SDL). Deze begroting biedt inzicht in de financiële kaders voor de samenwerking op het gebied van Werk en Inkomen, en ICT voor de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.

De komende jaren brengen onzekerheden met zich mee, zowel financieel als bestuurlijk. Naast de geopolitieke ontwikkelingen staan de gemeenten voor oplopende tekorten, met het 'ravijnjaar' 2026 als kritische mijlpaal.

Tegelijkertijd wordt regionaal nagedacht over de toekomst van gemeentelijke samenwerking, waarbij herindelingen niet worden uitgesloten. De impact hiervan op de Liemerse samenwerking is nog onduidelijk en wordt in deze begroting dan ook niet meegenomen. Wel is het mogelijk dat de samenwerking in de komende jaren een andere vorm krijgt.

De financiële druk bij de gemeenten heeft directe consequenties voor de SDL. Voor de periode 2025-2028 is een jaarlijkse besparing van 3% opgelegd. Wij verwachten deze taakstelling te realiseren door een scherpere focus op contractmanagement binnen zowel de RID als de RSD (LEON). Mocht dit onvoldoende zijn, dan zullen er verdere afwegingen nodig zijn om onze doelstellingen binnen de beschikbare middelen te behalen. De financiële vertaling hiervan is in deze begroting verwerkt.

Deze begroting begint met een Programmaplan, waarin per programma de doelstellingen en aanpak zijn uitgewerkt, inclusief beleidsindicatoren en de financiële consequenties. Vervolgens worden de verplichte paragrafen behandeld, waarna de Financiële Begroting per programma volgt. Hierin is de meerjarenraming opgenomen, inclusief de geprognosticeerde meerjarenbalans.

Met deze begroting leggen wij een solide basis voor de komende jaren, waarin we binnen de financiële mogelijkheden blijven werken aan een effectieve en toekomstbestendige samenwerking in de Liemers.

Concept

Algemeen Directeur SDL/Directeur RSD a.i.

Werner van der Linden

Adjunct-directeur SDL/Directeur RID

Patrick Marelis

Richtlijnen en uitgangspunten programmabegroting 2026 – 2029

Financiële dekking en reserves

- De GR Samenwerking de Liemers voert taken uit onder mandaat en heeft geen algemene dekkingsmiddelen, reserves of eigen vermogen. Alle kosten worden jaarlijks doorbelast aan de gemeenten.
- Sinds 2020 is een bestemmingsreserve Tozo ingesteld voor uitvoeringskosten van Tozo-uitkeringen en bedrijfskredieten. Ook na 2026 blijft de RSD verantwoordelijk voor terugvorderingen van deze kredieten.
- De bestuurlijke opdracht van de RSD loopt tot en met 2026. In de begrotingen 2024-2026 is hiervoor een verhoging van €400.000 opgenomen (van €1 miljoen naar €1,4 miljoen). In 2026 wordt met de bestuurders gesproken over de voortzetting na 2026; tot die tijd is het bedrag niet structureel doorgetrokken.
- De dienstverleningsovereenkomsten van de RSD worden jaarlijks geactualiseerd. In de meerjarenbegroting is uitgegaan van continuering van de huidige dienstverlening.
- Vrijvallende investeringskredieten in 2026 en daarna worden volledig opnieuw als investering meegenomen. De besteding van deze budgetten wordt gezamenlijk bepaald met de RID-contactpersonen.
- In deze begroting gaan we ervan uit dat de dienstverlening aan MGR-WSP na 2025 wordt gecontinueerd.

Samenwerking en inkoop

- Vanaf juli 2024 is de gemeente Zevenaar uit de Inkoopsamenwerking gestapt, maar blijft deelnemen aan gezamenlijke aanbestedingen en ICT. Hiervoor is een vast bedrag opgenomen in de begroting.
- De inkoopkosten voor 2026 en verder zijn doorgerekend op basis van de huidige bezetting. Omdat dit programma klein is en vrijwel volledig bestaat uit de personele kosten van twee medewerkers, is afgeweken van de septembercirculaire en jaarlijks met 2% geïndexeerd om een reëel beeld te geven van de kosten de komende jaren.

Overhead en personeelslasten

- De programma's Bestuur en Inkoop vallen volledig onder overhead; bij RID is dit deels het geval. Van de totale begrote kosten van € 16.247.649 voor 2026 wordt € 7.039.752 toegerekend aan overhead (43,33%), een stijging door de doorontwikkeling van RID.
- De personeelslasten houden rekening met periodieke loonstijgingen en bevorderingen per 1 januari 2025.
- In de begroting is uitgegaan van een snelle invulling van de functie Algemeen Directeur SDL/Directeur RSD.

Belastingen en financiële regelgeving

- Sinds 2018 valt de SDL niet meer onder de koepelvrijstelling en transparantieregeling, waardoor de gehele organisatie als BTW-ondernemer wordt beschouwd. De begroting is exclusief BTW opgesteld, aangezien deze voor SDL terug te vorderen is. Gemeenten kunnen echter niet altijd alle BTW compenseren, wat kan leiden tot hogere lasten per gemeente.
- De GR is vrijgesteld van vennootschapsbelasting (VPB) vanwege de objectvrijstelling voor samenwerkingsverbanden. De activiteiten worden uitsluitend uitgevoerd voor deelnemende overheidslichamen, zonder winstoogmerk of structurele overschotten.

Concept

Kapitaallasten en investeringen

- De financiële verordening van SDL is in 2024 geactualiseerd. Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingslasten en rentetoerekening.
- Afschrijvingsperioden:
    - Gebouwen: 25-50 jaar
    - Meubilair: 5-15 jaar
    - ICT: 3-10 jaar
- Voor het glasvezelnetwerk is geparticipeerd in de Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk, wat een gebruiksrecht betreft en geen eigendom. Dit wordt afgeschreven in 15 jaar.
- Investeringen onder € 10.000 worden niet geactiveerd, tenzij het gronden of terreinen betreft of deel uitmaakt van een groter totaalproject.
- De omslagrente voor 2026 is vastgesteld op 0,4%.

Prijsstijgingen en onvoorziene kosten

- Waar mogelijk zijn kostenramingen gebaseerd op concrete bedragen. Voor overige kosten is een inflatiecorrectie toegepast op basis van de CPI uit de Septembercirculaire.
- Er is geen post voor onvoorzien opgenomen. Eventuele kostenoverschrijdingen worden via de tussenrapportage voorgelegd aan het bestuur.

Concept

BELEIDSBEGROTING

Concept

Programmaplan

Bestuur

Wat willen wij bereiken?

Het besturen van de Gemeenschappelijke regeling Samenwerking de Liemers, waarbij door samenwerking de dienstverlening op ICT-gebied en het terrein van Werk en Inkomen, aan de deelnemende gemeenten goed verzorgd en gegarandeerd wordt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling Samenwerking de Liemers (SDL) bestaat ten tijde van het opmaken van deze meerjarenbegroting uit het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.

Het algemeen bestuur wordt gevormd door de colleges van de drie aangesloten gemeenten. Het algemeen bestuur komt twee keer per jaar bijeen. In het midden van het jaar om de jaarrekening, de meerjarenbegroting en de 1e tussenrapportage vast te stellen, nadat de drie gemeenteraden gelegenheid hebben gehad hun zienswijzen in te dienen. En in het najaar om de 2e tussenrapportage vast te stellen.

Het dagelijks bestuur vergadert minimaal drie keer per jaar, twee daarvan zijn voorbereidend voor het algemeen bestuur, enige weken voorafgaande aan de vergadering van het AB. De derde vergadering is aan het einde van het eerste kwartaal om de begroting en de jaarrekening voorlopig vast te stellen en voor zienswijze naar de raden te sturen.

De rol van voorzitter van AB en DB wordt bij toerbeurt ingevuld door een van de burgemeesters, telkens voor de duur van twee jaar. Met ingang van 2025 wordt deze functie vervuld door de burgemeester van Zevenaar en zal per 1-1-2027 overgedragen worden aan de burgemeester van Westervoort. De secretarisrol wordt vervuld door de algemeen directeur SDL.

Ondernemingsraad

De algemeen directeur SDL fungeert als bestuurder voor de ondernemingsraad van de SDL.

De ondernemingsraad (OR) komt op voor de belangen van de medewerkers in de organisatie en levert een bijdrage aan een betere besluitvorming. De OR doet dit door geluiden van de werkvloer mee te nemen in de overleggen met de WOR-bestuurder. Er wordt daarbij steeds gezocht naar een balans tussen het collectieve belang van medewerkers en het organisatiebelang. Deze raad vergadert ongeveer 5 keer per jaar.

Concept

Wanneer zijn we tevreden?

Gestreefd wordt naar een doelmatige en effectieve aansturing in samenspraak met de OR.

Wat mag het kosten?

Bestuur	Werkelijk 2024	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Lasten	33.892	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Baten	33.892	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Taakvelden	Werkelijk 2024	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
0.4 Overhead	33.892	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Totaal	**33.892**	**52.300**	**51.800**	**52.100**	**52.000**	**54.000**

Regionale ICT en Inkoopdiensten Centrum (RID)

Wat willen we bereiken?

Op basis van de in 2023 vastgestelde Bestuurlijke opdracht voor de RID zal dit verder doorgang vinden in de komende jaren. Voor 2025 worden vanuit deze Bestuurlijke opdracht de volgende hoofdpunten voortgezet dan wel opgestart.

Wat gaan we daarvoor doen?

Zorgen voor een goede stabiele bezetting binnen de RID
Begin 2024 zijn de functiehuizen afgerond en zijn een aantal medewerkers in hun nieuwe rol gezet. Er is hard gewerkt om de toen nog ontbrekende formatie op orde te brengen. In de afgelopen jaren zijn er externen ingezet om gaten dicht te lopen binnen de organisatie. In 2024 hebben we een groot deel van de externen weten te vervangen naar vaste formatie en tevens versterking doorgevoerd gelijk aan de minimale variant waar de Raden tijdens de voorjaarsnota van 2024 voor gekozen hebben. De verwachting is dat de omzetting van de standaard formatie zonder externen rond de zomer van 2025 is afgerond. In 2026 en verder verwachten wij ook zonder structurele externe inzet door te kunnen.

Duidelijkheid in de visie van de technische toekomst RID
De Cloudvisie is geschreven en in begin 2024 bekrachtigd. In 2025 zal hier verder uitvoering aan gegeven worden. Een onderdeel hiervan is het uitrollen van MS365 voor alle gemeenten. Momenteel is de RID volledig over, heeft er een succesvolle pilot gedraaid bij Zevenaar en zullen de overige gemeenten en klanten volgens planning nog voor de zomer van 2025 overgaan.
De in de I&A benoemde onderdelen zijn geprioriteerd en gepland en lopen tot 2028 op basis van de gekozen minimale variant. Ondanks de beperkte formatie (minimale variant) en druk bij de gemeenten streven we continue naar de beste volgorde van de I&A onderdelen. Denk hierbij aan het opstarten van een AI-traject om medewerkers te ontzien in hun werkdruk zoals deze wordt ervaren intern als ook bij de gemeenten.

Concept

Security, toch nog een tandje erbij
Er zijn al flinke stappen gezet met betrekking tot het verhogen van de Informatiebeveiliging en privacy. Dit heeft ervoor gezorgd dat op een aantal vlakken beter inzichtelijk is waar de risico's zich nog bevinden en waar we verder aan moeten werken. Voor zover nog niet gerealiseerd, worden in 2025 alle procedures en bijbehorende verwachtingen en inzet uitgeschreven omtrent security. Dit doen we aan de hand van de nieuwe BIO2 en daar waar overlappingen zijn, zullen we optrekken met de gemeenten. Ook in 2026 en verder heeft security hoge prioriteit.

Meer samenwerking en standaardisatie
Vanaf de initiële start van de RID en door de jaren heen zijn er verschillen gebleven in de manier van werken tussen de gemeenten. In 2024 is er ingezet om intensiever samen te werken met en tussen de gemeenten aan de voorzijde van hun behoeftes. Dit heeft de start ingeluid tot o.a. meer eenduidige oplossingen voor iedereen. Een grote stap die hierin genomen is, is het gezamenlijk inzetten van informatiemanagers. Deze zijn deels in dienst bij de gemeenten en deel bij de RID. Met als doelstelling om per domein een gezamenlijke koers te varen.
Daarnaast wordt er een onderzoek gestart om duidelijk te maken waar nu echt de verschillen zitten en te kijken of we die kunnen verminderen. De regel moet worden **standaard tenzij absoluut noodzakelijk**. Dit zal de komende jaren verder worden bestendigd.

Digitale volwassenheid verhogen
Hoewel de RID van nature een digitale (ICT) organisatie is en daarmee de Digitale Volwassenheid gemiddeld hoger is dan binnen de gemeenten, zijn ook zeker hier stappen te nemen. Hier is rekening mee gehouden tijden het uitwerken van de functiehuizen. Duidelijke stappen die hierin genomen worden zijn:

- Meer inzet op security in de breedste zin van het woord;

- Meer inzet op een regie organisatie dan een beheer organisatie;
- Meer inzet op informatievoorziening aan de gemeenten

Naast dat dit duidelijke stappen zijn voor de RID, zijn er aansluitende stappen te nemen binnen de gemeenten. Alle partijen moeten hierop aanhaken om vooruitgang te kunnen boeken.

We zien dat de ontwikkelingen snel gaan zeker in het AI-landschap. Het zal best wat vergen van alle medewerkers om hierin, op een juiste manier, goed in mee te gaan. De RID zal hierom kennis gaan delen met de gemeenten om hen mee te krijgen in dit nieuwe tijdperk.

Algemene optimalisatie RID
Binnen de RID is in 2024 hard gewerkt aan optimalisatie van de organisatie wat zich zal vervolgen in 2025. Onderstaand een overzicht van de directe verbeteringen voor deze meerjarenbegroting.

Structuur organisatie
De nieuwe structuur die in 2024 is gerealiseerd en daarbij gehoopte stuur- en wendbaarheid van de organisatie geven goede verwachtingen voor 2025 en verder. Doel in deze is dat we inzichtelijk maken hoeveel aanvragen, lees changes/projecten, de RID aankan. Dit helpt alle partijen bij het prioriteren van het werk en geeft tevens verduidelijking in de eventueel extra benodigde ondersteuning van externen op projecten.

Security
Door de uitbreiding van ons securityteam en de werkzaamheden die ze hebben uitgevoerd, zijn we in goed in control op het vlak van security. Daar dit altijd aandacht zal blijven vragen, staan er ook weer voor 2026 diverse analyses gepland. We blijven werken aan de bewustwording van de medewerkers en we gaan samen met de gemeenten ook daar de medewerkers bewuster maken van hun rol in deze. Naast de analyses, verplichtingen en bewustwording zullen we in 2026 op verschillende manieren onze infrastructuur en medewerkers testen. Daarbij zal ook gekeken worden of de dan lopende procedures goed functioneren.

Portfolio
Nu we een meer geborgd proces en structuur hebben op ons portfolio, krijgen we steeds meer grip en kunnen we de verwachtingen beter duiden en onderbouwen richting de gemeenten. Dit zorgt voor meer zekerheid richting de gemeenten omtrent hun ICT-doelen.

Contractmanagement
Door de stappen die er genomen zijn op basis van contractmanagement kunnen we steeds duidelijker en indien nodig scherper communiceren met onze leveranciers. Dit helpt ons om meer waarde uit de dienstverlening te halen of in sommige gevallen de dienstverlening af te schalen. De eerste zichtbare besparingen hebben we in 2024 al weten te behalen wat zich, naar verwachting, de komende jaren alleen maar zal vervolgen.

Changemanagement
Gezien we goede stappen hebben gezet in het embedden van Changemanagement in de organisatie, met alle daarbij behorende processen, verwachten we in 2026 de positieve gevolgen daarvan te zien. Hierbij kan gedacht worden aan:
- Verbeterde communicatie (zowel intern als extern);
- Minder weerstand bij verandering door meer betrokkenheid van de medewerkers;
- Verbeterde efficiëntie;
- Verbeterde risicobeheersing;
- Verhoogde klanttevredenheid

Configuratie & Assetmanagement
Nu we uit de opstartfase van Configuratie & Assetmanagement zijn, gaan we de komende jaren vol inzetten op licentie beheer om op zoek te gaan naar kostenbesparingen. Hiervoor hebben we in 2024

Concept

de eerste stappen genomen met het testen voor het inzetten van geautomatiseerde oplossingen. Dit zullen we de komende jaren vervolgen en uiteindelijk inzetten rondom alle applicaties waarbij dit mogelijk is.
Omdat we met elkaar zeer veel applicaties delen, zal het langslopen van alle contracten met het ophalen van het werkelijke gebruik en toegevoegde waarde per gemeente naar verwachting een behoorlijk lange doorlooptijd hebben.

Herstructurering Investeringsbudget
Om beter en duidelijker te kunnen acteren op het budget wordt in 2025 het budget gedeeltelijk geherstructureerd (grootboek). Doel hiervan is dat we met minimale inspanning het budget kunnen volgen door het hele jaar heen. Dit zal leiden tot een snellere sturing en correctie van de werkzaamheden ten opzichte van het vastgestelde budget. Om dit mede mogelijk te maken gaan we strakker sturen op onze leveranciers om hun facturen als e-factuur te verzenden. Uiteindelijk willen we dat er vanuit het besteden van de budgetten meer sturing en advisering kan plaatsvinden.

Wanneer zijn wij tevreden?

- Wanneer de beveiliging is verbeterd en het risico op hacking aantoonbaar is verminderd. Dit houdt onder andere in dat we voor de BIO2 minimaal een 3 dienen te scoren (we zijn in control)
- Dat de volledige organisatie in control is van de uit te voeren werkzaamheden.
- Iedereen (intern en de klanten) elkaar goed weten te vinden en informeren over lopende en toekomstige zaken.
- De klanten ons minimaal een voldoende geven, bemerken dat de RID volwassener is geworden en een goed gevoel hebben over de toekomst met de RID.
- We samen met de klanten tot meer standaardisatie komen in de oplossingen.

Wat mag het kosten

RID	Werkelijk 2024	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Lasten	7.308.959	7.989.809	8.040.504	8.097.615	8.178.035	8.357.245
Baten	7.308.959	7.989.809	8.040.504	8.097.615	8.178.035	8.357.245
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Taakvelden	Werkelijk 2024	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
0.1 Bestuur	74.070	50.700	50.700	50.700	50.700	51.900
0.2 Burgerzaken	134.070	153.990	153.983	153.386	153.379	156.584
0.4 Overhead	6.051.016	6.669.473	6.721.452	6.786.397	6.867.501	7.032.644
0.61 OZB Woningen	210.359	219.038	219.020	217.474	217.456	221.571
2.1 Verkeer en vervoer	83.302	109.383	109.347	106.230	106.194	107.023
3.3 Bedrijfsloket	29.709	56.745	56.739	56.196	56.190	57.195
7.4 Milieubeheer	22.348	16.916	16.915	16.890	16.890	17.290
8.1 Ruimtelijke ordening	202.987	173.963	173.949	172.808	172.795	176.105
8.3 Wonen en Bouwen	51.097	89.602	88.399	87.533	86.930	86.932
Totaal	**6.858.959**	**7.539.809**	**7.590.504**	**7.647.615**	**7.728.035**	**7.907.245**

Verschil tussen totaaltelling in tabellen betreft de bijdrage RSD. Deze wordt op SDL-niveau geëlimineerd.

Concept

Inkoop

Wat willen we bereiken?

In 2023 heeft de gemeente Zevenaar aangegeven de Inkoopsamenwerking te willen beëindigen. 1Stroom heeft aangegeven de samenwerking te willen voortzetten. Na gesprekken met Zevenaar in de eerste helft van 2024 heeft de uittreding gestalte gekregen. In de basis kan Zevenaar nu haar eigen aanbesteding uitvoeren mits deze alleen voor Zevenaar is. Gezamenlijke aanbestedingen blijven via de RID lopen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De komende tijd zullen er herijkte afspraken gemaakt worden met 1Stroom. Zij hebben in 2024 een onderzoek laten uitvoeren naar hun inkoopproces. In 2025 zullen we samen vervolgen of en hoe we de benoemde verbeteringen in dit rapport zullen doorvoeren. Tevens heeft een andere gemeente interesse getoond om ook samen te werken op dit vlak. Na het eerste basis onderzoek lijkt dit passend te zijn echter heeft het bestuur van de SDL verdere verzoeken bij de gemeente neergelegd voordat dit vervolgd kan worden.

Wanneer zijn we tevreden?

De RID is tevreden wanneer de opdrachtgevers tevreden zijn over de gezamenlijke uitvoering van het Inkoopbeleid en de samenwerking op de thema's duurzaamheid, maatschappelijke verantwoording en Social Return on Investment.
Maar ook als we aantoonbaar een efficiëntieverbetering en een kostenbesparing hebben kunnen realiseren.

Concept

Wat mag het kosten

Inkoop	Werkelijk 2024	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Lasten	257.029	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Baten	257.029	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Taakvelden	Werkelijk 2024	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
0.4 Overhead	257.029	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Totaal	**257.029**	**175.100**	**178.200**	**181.500**	**184.800**	**188.900**

Regionale Sociale Dienst (RSD)

Wat willen we bereiken?

Vanuit onze verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de Participatiewet, werken wij samen met partners in het sociaal domein en zijn wij de verbindende factor. Als netwerkorganisatie zijn wij de regisseur van de (door)ontwikkeling van de inclusieve Liemerse arbeidsmarkt.

De visie van de RSD op de dienstverlening aan de inwoners van de gemeenten gaat uit van kernwaarden die de RSD, als onderdeel van haar DNA, heeft vastgesteld. In deze waarden zijn de uitgangspunten voor de nieuwe opdracht van de RSD herkenbaar. Deze waarden zijn:

Perspectief We zoeken samen met de inwoners naar een aantrekkelijk perspectief en doen een beroep op zelfstandigheid en eigen kracht.

Maatwerk We onderzoeken gezamenlijk met de individuele inwoner en onze netwerkpartners de behoeften en de mogelijkheden van individuele inwoners en doen wat nodig is.

Vakmanschap Wij zijn professionals. We werken methodisch en bieden continuïteit. Onze medewerkers zijn (zelf)kritisch, hebben een lerende houding en zoeken actief de samenwerking met de netwerkpartners.

Concept

Wat gaan we daarvoor doen?

De RSD is voor de gemeenten de uitvoeringorganisatie voor de volgende wetten en regelingen:

- De Participatiewet
- De wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (Ioaw)
- De wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (Ioaz)
- Het Besluit bijstand zelfstandigen (Bbz) tot 1 januari 2020
- Besluit bijstand zelfstandigen onderdeel BUIG na 1 januari 2020
- Loonkostensubsidie (LKS)
- Studietoeslag
- Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo).

Daarnaast voert de RSD, op basis van dienstverleningsovereenkomsten, in opdracht van de deelnemende gemeenten, de volgende taken structureel uit:

- De wet Kinderopvang
- Uitbetaling bijzondere bijstand, minimaregelingen
- Uitbetalingen voorzieningen Wmo, Wmo-begeleiding en Jeugdzorg
- Adresonderzoeken voor zowel Bijzondere Bijstand als Wmo
- Participatie binnen de diverse sociale teams
- Advisering zelfstandig ondernemers
- Eerste aanspreekpunt voor zelfstandig ondernemers met schulden
- Onderdelen van de Wet inburgering met ingang van 01-01-2022
- Uitkeren van de energietoeslag aan klanten in de algemene bijstand
- Uitkeren Woon- en leefgelden en contact met Oekraïense vluchtelingen
- Terugvorderen eigen bijdragen Oekraïense vluchtelingen

Bestuurlijke opdracht 2024-2026
Naast genoemde (wettelijke) taken die besloten liggen in de regeling is er de bestuurlijke opdracht 2024-2026. Deze bestuurlijke opdracht is verwoord in het document "Investeer in mensen met onbenut arbeidspotentieel". Afgesproken is dat de RSD dit doet voor alle klantgroepen van de RSD. Er is speciale aandacht voor mensen met perspectief op werk, met name op mensen met een arbeidsbeperking, mensen met een migratieachtergrond en jongeren tot 27 jaar. Het instrument loonkostensubsidie zal hierbij zoveel mogelijk worden ingezet. Daarnaast zijn afspraken gemaakt om ook meer zorgklanten actief te begeleiden.

Bij de uitvoering van deze opgaven zetten we specifiek in op:

Unit Werk
Unit Werk richt zich op het werk-fit maken van klanten, bemiddeling naar werk en begeleiding tijdens en na plaatsing. Binnen Unit Werk werken gespecialiseerde klantmanagers, jobcoaches en een accountmanager Werken met Behoud van Uitkering.

- Klanten starten met een diagnosefase en ontvangen een plan van aanpak.
- Er wordt nazorg geboden om uitval te voorkomen en herplaatsing te vergemakkelijken.
- Klanten met loonkostensubsidie (LKS) worden tot twee jaar na plaatsing gevolgd.
- Niet-uitkeringsgerechtigden (NUG) kunnen ondersteuning aanvragen en komen in aanmerking voor dezelfde voorzieningen als andere klanten.

LEON (Leer- en Ontwikkel Netwerk)
LEON biedt een breed aanbod aan trajecten via 40 partners en 123 instrumenten:

- **Op maat**: Individuele programmaonderdelen.
- **Modulair**: Opeenvolgende fasen verzorgd door een netwerkpartner.
- **Integraal**: Gehele traject onder begeleiding van één netwerkpartner.

Vanaf 2026 wordt ingezet op verdere professionalisering en kwaliteitsbewaking, met extra aandacht voor monitoring, resultaatmeting en transparante rapportages.

Jongerenloket
Het Jongerenloket begeleidt jongeren tot 27 jaar naar werk of school en verstrekt uitkeringen en loonkostensubsidies.

- In samenwerking met Scalabor wordt een pilot gestart voor re-integratie van jongeren.
- De RSD onderzoekt samen met Scalabor de mogelijkheden van een Beroepentuin.

Zorg en Ondersteuning
Voor klanten met een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt biedt de RSD:

- Basisdienstverlening, inclusief rechtmatige uitkeringsverstrekking en doorverwijzing naar dagbesteding of vrijwilligerswerk.
- Actieve begeleiding van 30% van deze klanten (per 01-01-24) om de kans op maatschappelijke participatie te vergroten.

Werken in de keten
De RSD werkt nauw samen met andere hulpverleners om integrale ondersteuning te bieden. Dit gebeurt via multidisciplinaire overleggen en sociale teams.

- Verbindingsconsulenten zorgen voor afstemming tussen RSD en sociale teams.
- Onder regie van gemeenten wordt gestreefd naar een gezamenlijke loketfunctie.

Inkomensondersteuning

- Structurele voorlichtingsbijeenkomsten over Rechten en Plichten helpen misbruik van uitkeringen te verminderen.
- Thematische controles (zoals op schulden) blijven een speerpunt in de periode 2025-2027.

Liemers Ondernemersloket

- Biedt ondersteuning aan zelfstandige ondernemers met financiële problemen.
- Begeleidt klanten bij uitstroom naar zelfstandig ondernemerschap.

Concept

- Voert regie over schuldhulpverlening voor zelfstandigen.

Dienstverleningsconcept en communicatie
- Digitale dienstverlening wordt verbeterd via de website en e-formulieren met DigiD.
- In lijn met de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) worden werkprocessen aangepast.
- Fysieke alternatieven blijven beschikbaar voor klanten met beperkte digitale vaardigheden.
- Communicatie wordt op B1-niveau aangeboden en medewerkers worden getraind in begrijpelijke taal.

Met deze plannen werkt de RSD aan een toekomstbestendige dienstverlening, waarbij de nadruk ligt op begeleiding naar werk, integrale samenwerking en het versterken van re-integratievoorzieningen.

Relevante ontwikkelingen komende jaren
Bij de uitvoering van onze taken houden we rekening met een aantal relevante ontwikkelingen die op ons afkomen en accentverschillen die door de opdracht gevende gemeenten zijn meegegeven. Hieronder vatten wij de belangrijkste voor de komende jaren samen:

Invoering Participatiewet in Balans
De Participatiewet in Balans is een wetswijziging die gemeenten meer ruimte geeft om maatwerk te bieden aan mensen in de bijstand. Belangrijke wijzigingen zijn soepeler regels voor bijverdienen, minder strenge verplichtingen en meer aandacht voor begeleiding naar werk. Het doel is om de wet menselijker en effectiever te maken. De invoering is uitgesteld en staat nu gepland per 1 januari 2026.

Nieuw Beschut werk
Bij de invoering van de Participatiewet hebben de gemeenten in de regio Midden-Gelderland ervoor gekozen om het instrument Nieuw Beschut Werk (hierna BW) beperkt in te zetten. Het Rijk heeft iedere gemeente een indicatieve taakstelling gegeven voor plaatsingen binnen BW (momenteel is dat 68 plaatsingen voor de drie gemeenten gezamenlijk). Tot nu toe blijft de regio Midden-Gelderland achter bij deze taakstelling.

De drie Liemerse gemeenten hebben inmiddels een andere koers ingezet. De behoefte aan een versterkte inzet op BW wordt steeds duidelijker, mede door een gewijzigde bestuurlijke visie. Daarom hebben de gemeenten, de wens uitgesproken om BW actiever in te zetten, met name voor inwoners met een bijstandsuitkering die momenteel geen werk hebben.

In de komende jaren gaan we daarom trachten deze kloof te dichten in het belang van onze inwoners. Dit zal wel tot gevolg hebben dat de kosten hiervan oplopen. Naast loonkostensubsidie wordt immers ook een begeleidingsvergoeding ingezet. De som van beiden overstijgt vaak het bedrag van een reguliere uitkering. Dat betekent dat er door intensivering van Nieuw Beschut werk een extra druk komt op de BUIG- en participatiebudgetten die hiervoor worden ingezet.

Focus op werk en Direct Werk
In het kader van het project ‘Focus op werk’ is ervoor gekozen om de werkprocessen binnen de RSD aan te passen. We passen de intake aan zodat mensen die kunnen werken en zich melden voor een uitkering, direct een werkaanbod krijgen. Daarvoor intensiveren we onder andere de samenwerking met Scalabor. In de komende jaren zal deze aanpassing ertoe moeten leiden dat de druk op de BUIG budgetten van de gemeenten verder afneemt.

Concept

Loonkostensubsidie (LKS)
Met ingang van 2022 is de financieringssystematiek van loonkostensubsidie (LKS) gewijzigd. Dit was eerder onderdeel van het BUIG budget en wordt nu apart gefinancierd op basis van de realisatie van het jaar ervoor. Deze verandering stimuleert gemeenten om loonkostensubsidie actiever in te zetten. Deze extra inzet op LKS betekent ook dat de RSD veel klanten heeft die geen uitkering (meer) ontvangen, maar veel aandacht vragen om deze mensen aan het werk te houden. Dit is meegenomen in de bestuurlijke opdracht 2024-2026.

Wanneer zijn we tevreden?

Wij zijn tevreden als we voldoen aan onze ambitie om voor inwoners van meerwaarde te zijn, door ze perspectief en werk en als laatste vangnet ook een inkomen te verstrekken. Omdat dat moeilijk meetbaar is, vertalen we deze ambitie naar meetbare grootheden die onder andere zijn vervat in de vastgestelde bestuurlijke KPI's voor 2025. Als we daaraan voldoen (inclusief een klanttevredenheidsscore van een 8) zijn we voor de bestuurlijke opdracht tevreden.

Daarnaast nemen we vanaf 2025 ook deel aan de DIVOSA Benchmark. We zijn pas tevreden als we op alle onderdelen beter scoren dan de groep van vergelijkbare gemeenten.

Wat mag het kosten?

Uitgangspunten begroting

- De meerjarenbegroting 2026-2029 volgt de deelprojecten die de RSD in het implementatieplan heeft ingericht. Deze worden vanuit de kostenplaats exploitatie gevoed;
- In deze begroting 2026 is het Participatiebudget geïndexeerd op basis van de september-circulaire 2024 voor het activeren, re-integreren en aan het werk helpen van haar klanten;
- De bijdrage aan het Regionaal Werkgeversservicepunt wordt door de individuele gemeenten separaat in hun gemeentebegroting opgenomen.
- Voor de doorrekening naar het programma Dienstverlening zijn de gerealiseerde dienstverleningsovereenkomsten 2024 het uitgangspunt. Deze bijdrage is doorgetrokken voor de periode 2026-2029.

Concept

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
RSD	**2024**	**2025 nw**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Lasten	8.023.217	8.553.400	8.436.845	7.077.093	7.063.831	7.366.681
Baten	7.991.217	8.528.400	8.411.845	7.052.093	7.038.761	7.366.681
Saldo	**-32.000**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.070**	**0**

Taakvelden	Werkelijk 2024	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
0.4 Overhead	96.286	98.000	98.000	98.000	98.000	98.000
6.1 Samenkracht en burgerpartic	139.584	147.000	147.000	147.000	147.000	147.000
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorz	136.432	112.500	112.500	112.500	112.500	112.500
6.3 Inkomensregelingen	2.749.546	3.252.260	3.205.638	2.661.737	2.656.433	2.777.572
6.5 Arbeidsparticipatie	4.584.830	4.621.140	4.551.207	3.735.356	3.727.399	3.909.108
6.6 Maatwerkvoorzieningen WM	22.226	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
6.71a Huishoudelijke hulp (Wmo)	22.226	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
6.71b Begeleiding (Wmo)	22.226	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
6.72a Jeugdhulp begeleiding	66.679	67.500	67.500	67.500	67.500	67.500
6.72b Jeugdhulp behandeling	55.566	56.250	56.250	56.250	56.250	56.250
6.74b Jeugdhulp crisis	33.339	33.750	33.750	33.750	33.750	33.750
6.1 ROOO	94.276	97.500	97.500	97.500	97.500	97.500
	8.023.217	**8.553.400**	**8.436.845**	**7.077.093**	**7.063.831**	**7.366.681**

Beleidsindicatoren Sociaal Domein

GR SDL					INDICATOREN MJB 2026-2029			
nr	taakveld	naam indicator	eenheid	bron	Realisatie 2024	Begroting 2025 prim	Begroting 2025 nw	Begroting 2026
1	0. bestuur en ondersteuning	Formatie	FTE per 1.000 inwoners	eigen gegevens	1,20	1,30	1,33	1,33
2	0. bestuur en ondersteuning	Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	eigen gegevens	1,40	1,46	1,46	1,46
3	0. bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	eigen jaarstukken/ begroting	178,71	186,10	191,86	191,12
4	0. bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	eigen jaarstukken/ begroting	22%	8%	7%	7%
5	0. bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten (SDL)	eigen jaarstukken/ begroting	42,71%	43,31%	42,86%	43,36%
19	4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (VSV-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Waar staat je gemeente.nl	Duiven 2,3% Westervoort 2,8% Zevenaar 2,5%	Duiven 1,3% Westervoort 2,5% Zevenaar 1,8%	Duiven 1,3% Westervoort 2,5% Zevenaar 1,8%	Duiven 1,3% Westervoort 2,5% Zevenaar 1,8%
21	6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	Waar staat je gemeente.nl	Duiven 1.001,7 Westervoort 275,2 Zevenaar 577,9	Duiven 905,2 Westervoort 249,2 Zevenaar 529,9	Duiven 905,2 Westervoort 249,2 Zevenaar 529,9	Duiven 905,2 Westervoort 249,2 Zevenaar 529,9
23	6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Waar staat je gemeente.nl	Duiven 4% Westervoort 7% Zevenaar 4%	Duiven 4% Westervoort 8% Zevenaar 4%	Duiven 4% Westervoort 8% Zevenaar 4%	Duiven 4% Westervoort 8% Zevenaar 4%
24	6. Sociaal domein	Netto arbeids participatie	% werkzame beroepsbevolking tov de beroepsbevolking	Waar staat je gemeente.nl	Duiven 74,3% Westervoort 71,6% Zevenaar 71,7%	Duiven 74,0% Westervoort 70,6% Zevenaar 71,0%	Duiven 74,0% Westervoort 70,6% Zevenaar 71,0%	Duiven 74,0% Westervoort 70,6% Zevenaar 71,0%
26	6. Sociaal domein	werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Waar staat je gemeente.nl	Duiven 2% Westervoort 2% Zevenaar 2%	Duiven 1% Westervoort 2% Zevenaar 2%	Duiven 1% Westervoort 2% Zevenaar 2%	Duiven 1% Westervoort 2% Zevenaar 2%
27	6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	Waar staat je gemeente.nl	Duiven 263,0 Westervoort 331,6 Zevenaar 252,0	Duiven 310,2 Westervoort 399,2 Zevenaar 313,4	Duiven 310,2 Westervoort 399,2 Zevenaar 313,4	Duiven 310,2 Westervoort 399,2 Zevenaar 313,4
28	6. Sociaal domein	Lopende re-intgratievoor-zieningen	Aantal per 10.000 inwoners 15-64 jr	Waar staat je gemeente.nl	Duiven 203,0 Westervoort 222,2 Zevenaar 216,9	Duiven 246,6 Westervoort 308,4 Zevenaar 261,0	Duiven 246,6 Westervoort 308,4 Zevenaar 261,0	Duiven 246,6 Westervoort 308,4 Zevenaar 261,0

Concept

Als gevolg van de doorontwikkeling RID stijgt het aantal FTE per 1.000 inwoners. Ook de stijging van de apparaatskosten is het gevolg van de doorontwikkeling RID. Omdat de RID vrijwel volledig wordt gekenmerkt als overhead, stijgt deze indicator ook.

PARAGRAFEN

Concept

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit
De deelnemende gemeenten staan garant voor de exploitatietekorten. De Gemeenschappelijke regeling heeft normaliter geen eigen vermogen, maar sinds 2020 wel een bestemmingsreserve Tozo. Verder zijn er geen voorzieningen.

De bestemmingsreserve is gereserveerd voor de uitvoeringskosten van de Tozo. Deze tijdelijke regeling bevatte naast de inkomensregeling ook de mogelijkheid onder bijzondere voorwaarden een bedrijfskrediet aan te vragen onder gunstige omstandigheden waarbij de terugbetaling dan binnen 3 jaar moet plaatsvinden. Door verlenging van de regeling en uitstel van de start van de terugbetaling kan de afhandeling van deze bedrijfskredieten doorlopen tot in 2027. De kosten die hiervoor ook in de toekomst gemaakt moeten worden, zijn verwerkt in de uitvoeringsbijdrage per aanvraag. Daarom is voor een deel van deze bijdrage een bestemmingsreserve Tozo gevormd. De onttrekkingen zijn inschattingen. Indien er in 2027 nog gelden in de bestemmingsreserve zitten, vallen deze vrij ten gunste van de algemene middelen.

De financiële risico's worden gemonitord door de begroting en twee tussenrapportages.
In de meerjarenbegroting wordt voor dit deel van de kosten, een onttrekking van deze bestemmingsreserve, als een structurele dekking begroot. Omdat de vergoeding bij het afgeven van de beschikkingen is toegekend maar de werkzaamheden nog zeker noodzakelijk zijn tot 2027.

Meerjarenbegroting 2026-2029

Kengetallen	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Netto Schuldquote	12,01%	13,89%	14,66%	14,82%
Gecorrigeerd voor verstrekte leningen	12,01%	13,89%	14,66%	14,82%
Solvabiliteitsratio	1,55%	0,75%	0,00%	0,00%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%	0%
Grondexploitatie	nvt	nvt	nvt	nvt
Belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt	nvt

Concept

RID
Het grootste risico binnen de RID zit op het beveiligingsniveau en de risico's op ransomware.
Dit is door de directeur van de VNG landelijk uitgezet via 'de brief van Van Zanen'.
In 2022 is er incidenteel 1 ton extra beschikbaar gesteld, vanaf 2023 is structureel 2 ton aan lasten opgenomen om deze plannen structureel te borgen. Het risicomanagement focust zich op drie onderdelen: preventie (voorkomen van), detectie (tijdig ontdekken van) en respons (naar behoren reageren/maatregelen treffen).

Maatregelen die worden en of reeds zijn uitgevoerd:
1. Up-to-date houden van de hard- en software;
   Er is eerder al bij de RID een verbetering doorgevoerd waarbij we van kwartaal naar maandelijkse updates zijn gegaan. Tevens zullen kritische updates als incident behandeld worden en asap worden doorgevoerd.
2. Twee- of meer factorauthenticatie;
   Dit is doorgevoerd indien men niet op ons eigen netwerk werkt. Dit is vanuit de best praktisch methode met instemming van security doorgevoerd.
3. Netwerksegmentatie;
   Een van de projecten die loopt zal hiervoor zorgdragen;
4. Alle nieuwe en lopende projecten en of changes worden ook beoordeeld vanuit het oogpunt van security.

5. Robuuste back-ups en het toetsen van het terugzetten van die back-ups;
   Deze is gerealiseerd waarbij we een verbeterslag willen maken in toegankelijkheid van de back-up.
6. Testen en oefenen van ICT-crisisplannen;
   Dit gebeurt intern bij de RID en als alles correct staat, gaan we dit grootschalig ook testen over en bij de gemeenten.

De kapitaalmarktrente en arbeidsmarktkrapte zijn ook risico's. De kapitaalmarktrente heeft grote implicaties op de investeringscapaciteit van de RID terwijl de arbeidsmarktkrapte kan leiden tot hogere personeelsuitgaven voor externe inhuur.
Maatregelen tegen deze twee risico's zijn verbeterd liquiditeitsmanagement, positionering van de SDL als goed werkgever alsmede binding met (jonge) werknemers.

RSD
Financieel risico op Inkomensdeel
Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van uitkeringen en loonkostensubsidie. Voor de verdeling van de gebundelde uitkering wordt gebruikgemaakt van het verdeelmodel inkomensdeel Participatiewet. Dit model gebruikt onder meer kenmerken van (inwoners van) een gemeente om de hoogte van het BUIG-budget van een gemeente te bepalen.
Regiokenmerken zoals beschikbaarheid van werk, aandeel mensen die onder hun niveau werken en hoeveelheid overlast in de buurt, zijn bedoeld om wijk-, gemeente- en regiogebonden verschillen in de gemeentelijke bijstandsopgaven te verwerken in de objectieve budgetten. Met name deze regiokenmerken spelen een grote rol bij de budgetfluctuaties. Daarom is er in 2022 door Ministerie van SZW onderzoek gedaan naar deze fluctuaties en afwijkingen ten opzichte van de bestedingen. Dit onderzoek heeft voor Zevenaar geen inzicht gegeven in de oorzaak van de overschrijdingen.

Gemeenten die tekorten hebben op hun budget, moeten deze tekorten opvangen uit eigen middelen. Gemeenten die een omvangrijk tekort hebben, kunnen in aanmerking komen voor een aanvullend budget: de vangnetuitkering. Daarvoor moet onder meer het tekort op de gebundelde uitkering over het lopende jaar groter zijn dan 7,5%. Daarbij moet er over de twee voorliggende jaren en het lopende boekjaar sprake zijn van een gecumuleerd tekort dat meer bedraagt dan 7,5%.

In 2024 heeft dit zich niet voortgedaan bij de drie gemeenten. Alle drie bleven zij onder de 7,5% tekort of hadden een overschot.

Risicoparagraaf huidige bestuurlijke opdracht RSD
De in de bestuurlijke opdracht beschreven investeringen en resultaten zijn afhankelijk van een aantal factoren die mede bepalen of de opdracht van de RSD succesvol kan worden uitgevoerd.
De in de bestuurlijke opdracht genoemde factoren vallen grotendeels buiten de invloedsfeer van de RSD. Waar de RSD wel invloed heeft, zal ze deze aanwenden om de gevolgen van de risico's tot een minimum te beperken. De RSD informeert de opdrachtgevers maandelijks over de resultaten in relatie tot de afgesproken KPI's. Voorts voert de RSD haar wettelijke taken, die buiten de bestuurlijke opdracht vallen, naar behoren uit.

Daarnaast is er een risico dat de bestuurlijke opdracht niet wordt verlengd. Omdat deze al lange tijd structureel loopt, is hier structurele formatie voor aangetrokken. De RSD tracht deze risico's te mitigeren door bepaalde arbeidscontracten aan te bieden en middels natuurlijk verloop te herplaatsen binnen de organisatie.

Concept

Schema met een inschatting van het benodigde weerstandsvermogen:

Omschrijving risico	Beheersmaatregel(en)	Kans	Jaarlijks/ Incidenteel	Benodigd Weerstands-vermogen
Onvoorziene andere politieke keuze Door verkiezingen of wijz.beleid	-Bestuurlijke opdracht -Regelmatige overlegstructuur en rapportage	Middel	Incidenteel	€ 250.000,=
Onvoorziene stijging bestand	-Maandelijkse rapportage/inzicht -Netwerkorganisatie -Ondernemersloket	Middel	Incidenteel	€ 250.000,=
ICT-systemen niet beschikbaar	-Regelmatig back-ups en uitwijk -Firewall	Hoog	Incidenteel	€ 500.000,=

Onderhoud kapitaalgoederen

Binnen de GR zijn geen kapitaalgoederen zoals benoemd in art. 12 van de BBV.

Financiering

De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat Samenwerking de Liemers over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen. Voor de organisatiekosten van de dienstverlening van het basispakket worden voorschotnota's aan de deelnemende gemeenten opgemaakt. De basis hiervoor vormt de begroting van het betreffende jaar.
Twee keer per jaar wordt een tussenrapportage opgemaakt waarbij wordt besloten of bijstelling noodzakelijk is. In het kader van de liquiditeit wordt per kwartaal afgerekend. Zodoende hoeft er minder externe financiering aangetrokken te worden tegen relatief hoge rentepercentages.

Concept

Lening
In 2012 is er een lening afgesloten bij de BNG bank om een aantal investeringen en de deelname in Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk (SSGA) te bekostigen.
De lening is groot € 630.000, heeft een looptijd van 15 jaar tegen een rentepercentage van 3,15%.

Eind oktober 2019 is, om de liquiditeit te verbeteren, een lening afgesloten met een looptijd van 10 jaar, groot € 3.500.000 tegen een rentepercentage van 0,07%.

Kredietlimiet
Met ingang van 1 januari 2011 is met de BNG bank een financieringsovereenkomst aangegaan voor een bepaalde tijd tot 01-01-2012, waarna deze overeenkomst stilzwijgend wordt verlengd met telkens een jaar. De kredietlimiet is € 3.000.000.

Bankgarantie
Er zijn geen lopende bankgaranties.

Renterisicobeheer
In deze meerjarenbegroting wordt ervan uitgegaan dat er geen kasgeldleningen of nieuw aan te trekken leningen noodzakelijk zijn. De investeringen worden lineair afgeschreven, met een gehanteerde omslagrente. De omslagrente voor 2026 komt in deze begroting uit op <1%.

Bedrijfsvoering

Bestuur
De Gemeenschappelijke regeling Samenwerking de Liemers kent de bestuurscomponenten:
- Algemeen Bestuur
- Dagelijks Bestuur

Binnen de Gemeenschappelijke regeling Samenwerking de Liemers is een eigen Ondernemingsraad actief. De ambtelijk secretaris OR wordt geleverd door de Ondersteunende dienst van 1Stroom.
De kosten voor de ambtelijk secretaris en voor opleiding en training van de OR-leden wordt verantwoord onder Bestuurskosten. De bestuurskosten en de kosten voor de Ondernemingsraad worden voor ieder 25% toegerekend aan Duiven en Westervoort en voor 50% aan Zevenaar.

Planning- en Controlcyclus
Voor de gemeenschappelijke regeling is een Financiële verordening op grond van artikel 212 van de Gemeentewet opgesteld.
Naast de Begroting worden er twee tussenrapportages en de jaarrekening opgesteld.
De meerjarenbegroting wordt in maart/april aan het Dagelijks Bestuur en in juli aan het Algemeen Bestuur voorgelegd. De eerste tussenrapportage wordt in mei/juni aan het Dagelijks Bestuur voorgelegd, de tweede in september/oktober. Aan het Algemeen Bestuur in juli respectievelijk november.
Het jaarverslag en de jaarrekening worden als de Jaarstukken na afloop van het boekjaar samen met de meerjarenbegroting in maart/april voorgelegd aan het Dagelijks Bestuur.
Het Dagelijks Bestuur vraagt de deelnemende gemeenten om hun zienswijze voordat de stukken worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.

Personeelsbeleid
GR Samenwerking de Liemers heeft behoefte aan eigentijdse, moderne arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid die passen bij een veranderende omgeving. Samenwerking de Liemers heeft immers te maken met een veranderende vraag van inwoners, veranderende taken en een veranderende arbeidsmarkt.
Als uitgangspunten voor het personeelsbeleid zijn geformuleerd:
- SDL werkt nadrukkelijk aan de dienstverlening, de klant- en servicegerichtheid staat Centraal
- SDL gaat uit van een grote mate van flexibiliteit, dit betekent maatwerk
- SDL wil een competentiegericht gestuurde organisatie zijn
- SDL wil een organisatie zijn met medewerkers die bij voorkeur flexibel en breed inzetbaar zijn
- SDL gaat uit van vakmanschap en ondernemerschap gericht op actie
- SDL is resultaatgericht
- SDL geeft het personeel de mogelijkheid zich te ontwikkelen (RSD leernetwerk, RID academie).

De formatie van de RSD blijft stabiel ten opzichte van vorig jaar en volgt de bestandsontwikkeling van de klantdossiers.

RID
De regionale ICT en Inkoop Dienstencentrum werkt via een SLA voor de deelnemende gemeenten.

De inwoneraantallen zijn het uitgangspunt voor de kostenverdeling naar de deelnemende gemeenten. Naast de deelnemende gemeenten worden de diensten verleend aan de RSD die intern verrekend worden.
Er is een dienstverleningsovereenkomst met het Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland en de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling. Zij betalen een vast bedrag per licentie omdat zij niet gebruik maken van alle applicaties. Deze bijdrage wordt in mindering gebracht op de bijdrage van de gemeenten.

Concept

De toerekening van de ICT kosten aan de RSD bestaat uit twee onderdelen: de directe kosten voor software/licenties/kapitaallasten voor de RSD alsmede een doorbelasting van de exploitatiekosten RID gebaseerd op een prijs per werkplek.

Deze RSD-bijdrage in de RID-begroting wordt in mindering gebracht op de totale exploitatiekosten van de RID. Het restant wordt aan de drie gemeenten in rekening gebracht conform de afgesproken verdeelsleutel, gebaseerd op de inwonersaantallen.
Voor deze begroting worden de laatst vastgestelde CBS-gegevens - per 01-01-2024 – gehanteerd.

Gemeente	Inwoners per 01-01-2024	Aandeel RID
Duiven	24.872	29,24%
Westervoort	15.151	17,81%
Zevenaar	45.041	52,95%

Inkoop
De verdeelsleutel voor de exploitatiekosten van de inkoop is: Duiven (2/3) en Westervoort (1/3). De kosten van Zevenaar voor de gezamenlijke aanbestedingen worden op uurbasis afgerekend en verrekend met de bijdrage van Duiven en Westervoort.

RSD
De kostenverdeling die voor de exploitatiekosten van de RSD wordt gebruikt is gebaseerd op:

1. 50% op basis van het aantal inwoners
2. 50% op basis van het aantal cliënten

Gemeente	Inwoners per 01-01-2024	Cliënten per 01-01-2024	Percentage
Duiven	24.872	382	28,19%
Westervoort	15.151	299	19,53%
Zevenaar	45.041	726	52,27%

Voor de begroting 2026 - 2029 wordt ook gebruik gemaakt van de gegevens per 1-1-2024 omdat de gegevens per 1-1-2025 nog niet zijn vastgesteld.

Bezuinigingstaakstelling
De SDL heeft een taakstelling gekregen om gedurende de periode 2025-2028 jaarlijks 3% te bezuinigen. Wij verwachten aan deze taakstelling te kunnen voldoen door een betere focus op contractmanagement, zowel bij de RSD (LEON) als de RID. Mocht dit niet afdoende blijken om aan de taakstelling te voldoen, gaan wij afwegingen maken om onze doelstellingen zo goed mogelijk te behalen met de middelen die tot onze beschikking staan. Deze bedragen zijn in de begroting verwerkt.

Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) officieel ingegaan. De Woo is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. Zo krijgt iedereen meer inzicht in het handelen van de overheid.
Een belangrijk verschil met de Wob is dat de Woo naast informatieverstrekking op verzoek (passief) overheidsorganisaties ook verplicht zelf informatie gefaseerd openbaar te maken (actief). Uitgangspunt hierbij is dat iedereen recht heeft op toegang tot publieke informatie en dat alle overheidsinformatie in beginsel openbaar is. Alleen in uitzonderingsgevallen wordt hiervan afgeweken.

Binnen de SDL is de Juridisch beleidsadviseur aangewezen als contactfunctionaris voor externen.
De SDL publiceert reeds de meeste relevante informatie op de eigen website en specifieke informatie wordt conform de Wet elektronische publicaties via lokale regelgeving.overheid.nl gepubliceerd.

Concept

Aangezien de uitvoering van de werkzaamheden gemandateerd zijn, worden verordeningen e.d. door de gemeenten zelf vastgesteld en gepubliceerd.

In de afgelopen jaren zijn geen Woo verzoeken ingediend.

Verbonden partijen

Met ´verbonden partijen´ worden gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen bedoeld waarin de Gemeenschappelijke regeling Samenwerking de Liemers een bestuurlijk én financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur en/of het hebben van een stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld: een gemeentelijke bijdrage in de netto exploitatielasten van het samenwerkingsverband. Het risico bestaat dat de gemeente de betaalde bijdragen kwijt is bij een faillissement en/of dat de verbonden partij financiële problemen op de gemeente kan verhalen. Bij deelname in een vennootschap is het financiële belang het in bezit hebben van aandelen en het ontvangen van dividend.

De RID heeft een deelneming in Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA).

Bij de oprichting van SSGA in 2003 werd door de oprichters bepaald dat alleen deelnemers uit de publieke sector op het netwerk worden toegelaten. Dit is nogmaals vastgesteld in 2015 door het DB en AB. Ook besloot SSGA dat het aan deelnemers uitsluitend toegestaan is om verbindingen ten behoeve van de eigen organisatie te gebruiken. Door deze voorwaarde is SSGA uitsluitend aan de vraagzijde actief, vormt het SSGA-netwerk een ‘gesloten’ netwerk en valt SSGA als aanbieder van infrastructuur niet onder toezicht van de ACM.
SSGA concentreert zich op het hebben van infrastructuur in eigendom in Arnhem en omgeving. Er wordt niet actief geacquireerd om het aantal deelnemers te vergroten binnen het huidige verzorgingsgebied. De stichting verzorgt naast de aansluiting op het netwerk ook het beheer en onderhoud.

SSGA heeft nu een regionaal netwerk met 27 deelnemers. In het Algemeen Bestuur van de stichting zijn alle deelnemers aan het netwerk vertegenwoordigd. RID neemt voor 5,39% deel in SSGA, op basis van de toerekeningsfactoren zijn de jaarlasten voor de RID voor 2026 begroot op € 13K.

Concept

FINANCIELE BEGROTING

Concept

Overzicht van baten en lasten

Consolidatie Exploitatiekosten **op kostensoort**

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Bestuurskosten	33.892	51.900	400	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Personele kosten	11.420.113	11.636.370	94.700	11.731.070	11.589.452	10.250.031	10.234.458	10.635.118
Huisvestingskosten	545.065	528.200	-2.900	525.300	525.300	525.300	525.300	537.300
Automatiseringskosten	389.000	417.400	-12.600	404.800	404.800	404.800	404.800	424.600
Onderhoud applicaties	1.754.894	2.040.039	50.600	2.090.639	2.169.997	2.253.177	2.339.708	2.382.308
Facilitaire zaken	128.999	124.700	7.700	132.400	132.400	132.400	132.400	135.400
Advies en Controle	25.044	59.600	400	60.000	60.000	60.000	60.000	61.400
Ondersteunende dienst	215.435	246.800	2.100	248.900	248.900	248.900	248.900	254.700
Overige kosten	11.931	22.700	200	22.900	22.900	22.900	22.900	23.400
Kapitaallasten	648.723	1.046.900	5.400	1.052.300	1.051.800	1.008.700	1.008.200	1.008.600
Totaal lasten	**15.173.096**	**16.174.609**	**146.000**	**16.320.609**	**16.257.349**	**14.958.308**	**15.028.666**	**15.516.826**

Baten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Bijdrage Gemeente Duiven	3.959.290	4.255.160	60.550	4.315.710	4.299.613	3.935.210	3.957.141	4.105.229
Bijdrage Gemeente Westervoort	2.600.528	2.745.760	59.230	2.804.990	2.792.163	2.537.936	2.550.731	2.648.563
Bijdrage Gemeente Zevenaar	7.360.137	7.983.689	-23.780	7.959.909	7.925.573	7.245.161	7.280.725	7.548.033
Bijdrage WSP MG	74.129	95.000	-20.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
Bijdrage MGR	141.812	70.000	70.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Overige bijdragen	1.005.200	1.000.000	-	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Totaal Baten	**15.141.096**	**16.149.609**	**146.000**	**16.295.609**	**16.232.349**	**14.933.308**	**15.003.596**	**15.516.826**
Resultaat voor Bestemming	**-32.000**	**-25.000**	**0**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.070**	**0**
Bestemmingsreserve Tozo	32.000	25.000	0	25.000	25.000	25.000	25.070	0
Resultaat na Bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Consolidatie op programmaniveau

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Programma 1: Bestuur	33.892	51.900	400	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Programma 2: RID	7.308.959	7.932.209	57.600	7.989.809	8.040.504	8.097.615	8.178.035	8.357.245
Programma 3: Inkoop	257.029	368.800	-193.700	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Programma 4: RSD	8.023.216	8.251.700	301.700	8.553.400	8.436.845	7.077.093	7.063.831	7.366.681
Eliminatie doorbelasting intern	-450.000	-430.000	-20.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000
Totaal lasten	**15.173.096**	**16.174.609**	**146.000**	**16.320.609**	**16.257.349**	**14.958.308**	**15.028.666**	**15.516.826**

Baten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Programma 1: Bestuur	33.892	51.900	400	52.300	51.800	52.100	52.000	54.000
Programma 2: RID	7.308.959	7.932.209	57.600	7.989.809	8.040.504	8.097.615	8.178.035	8.357.245
Programma 3: Inkoop	257.029	368.800	-193.700	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Programma 4: RSD	7.991.217	8.226.700	301.700	8.528.400	8.411.845	7.052.093	7.038.761	7.366.681
Eliminatie doorbelasting intern	-450.000	-430.000	-20.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000	-450.000
Totaal Baten	**15.141.097**	**16.149.609**	**146.000**	**16.295.609**	**16.232.349**	**14.933.308**	**15.003.596**	**15.516.826**
Resultaat voor Bestemming	**-32.000**	**-25.000**	**0**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.070**	**0**
Bestemmingsreserve Tozo	32.000	25.000		25.000	25.000	25.000	25.070	0
Resultaat na Bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Concept

Programma Bestuur

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Bestuurskosten	33.040	11.100	17.000	28.100	27.800	28.000	27.900	29.000
Ondernemingsraad	-	37.200	-14.000	23.200	23.000	23.100	23.100	24.000
Overige kosten	851	3.600	-2.600	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal lasten	**33.892**	**51.900**	**400**	**52.300**	**51.800**	**52.100**	**52.000**	**54.000**

Baten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Bijdrage Gemeente Duiven	8.473	12.975	100	13.075	12.950	13.025	13.000	13.500
Bijdrage Gemeente Westervoort	8.473	12.975	100	13.075	12.950	13.025	13.000	13.500
Bijdrage Gemeente Zevenaar	16.946	25.950	200	26.150	25.900	26.050	26.000	27.000
Totaal Baten	**33.892**	**51.900**	**400**	**52.300**	**51.800**	**52.100**	**52.000**	**54.000**

Algemeen
Voor 2025 is de begroting licht bijgesteld conform de kaderbrief overige kosten.

Bestuurskosten
Er is een algemeen directeur SDL die tevens de rol vervuld van directeur RSD. Daarnaast is er een adjunct directeur SDL die tevens fungeert als directeur RID. De algemeen directeur SDL is ook secretaris van het DB SDL en AB SDL.

Normaal gesproken vergadert het DB 3 keer per jaar en het AB 2 keer.

Ondernemingsraad
De algemeen directeur SDL is de WOR bestuurder voor overleg met de Ondernemingsraad.
De secretaris voor de OR wordt geleverd via de dienstverleningsovereenkomst met 1Stroom.
Hiervoor is een fixed price afgesproken gebaseerd op 8 uur ondersteuning per week.

Concept

Programma RID

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Personele kosten	4.171.886	4.053.370	-5.200	4.048.170	4.020.007	4.037.038	4.031.427	4.149.337
Huisvestingskosten	239.584	246.900	2.100	249.000	249.000	249.000	249.000	254.600
Audits/Externe deskundigheid	99.435	98.100	800	98.900	98.900	98.900	98.900	101.200
Dir.kosten RSD	197.988	188.700	1.600	190.300	190.300	190.300	190.300	194.700
Datacomm.SSGA	82.978	110.400	1.000	111.400	111.400	111.400	111.400	114.000
Onderhoud applicaties	1.800.471	2.040.039	50.600	2.090.639	2.169.997	2.253.177	2.339.708	2.382.308
Overige kosten	21.182	22.700	200	22.900	22.900	22.900	22.900	23.400
Ondersteunende dienst	101.540	125.100	1.100	126.200	126.200	126.200	126.200	129.100
Kapitaallasten	648.723	1.046.900	5.400	1.052.300	1.051.800	1.008.700	1.008.200	1.008.600
Totaal lasten	**7.363.787**	**7.932.209**	**57.600**	**7.989.809**	**8.040.504**	**8.097.615**	**8.178.035**	**8.357.245**

Baten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Bijdrage Gemeente Duiven	1.963.139	2.150.212	-8.499	2.141.713	2.156.536	2.173.234	2.196.748	2.249.148
Bijdrage Gemeente Westervoort	1.189.537	1.303.217	1.426	1.304.643	1.313.673	1.323.845	1.338.169	1.370.088
Bijdrage Gemeente Zevenaar	3.545.170	3.883.781	-5.328	3.878.453	3.905.296	3.935.536	3.978.118	4.073.009
Bijdrage RSD	450.000	430.000	20.000	450.000	450.000	450.000	450.000	450.000
Bijdrage WSP MG	74.129	95.000	-20.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
Bijdrage MGR	141.812	70.000	70.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Totaal Baten	**7.363.787**	**7.932.209**	**57.600**	**7.989.809**	**8.040.504**	**8.097.615**	**8.178.035**	**8.357.245**

Personele kosten
De mutatie betreft de aanpassing naar aanleiding van de septembercirculaire (+32K) en de toevoeging van de aanpassing in de reiskostenvergoeding (+26K). Een deel hiervan (20K) wordt intern doorbelast (hogere bijdrage RSD). Door een hogere bijdrage van niet-gemeenten (RSD, MGR-WSP) daalt de bijdrage van de gemeenten.

Met betrekking tot de doorontwikkeling RID zit een bedrag van 1.058K in de cijfers 2025. Dit is gebaseerd op de minimale variant en was al reeds begroot.

Huisvesting
De gemeente Westervoort is de verhuurder van de huisvesting van de RID. Binnen deze post vallen ook de kosten voor verzekeringen, servicekosten, huur van de centrale computerruimte, overige huisvestingskosten.

Audits/externe deskundigheid
In het kader van security blijven de vereiste audits noodzakelijk. Derhalve blijft deze post gehandhaafd.

Kosten software RSD
Deze kosten zijn gerelateerd aan de RSD en worden daarom één op één doorberekend.

Datacommunicatie/SSGA
Onder meer gezamenlijke internetaansluiting, Gemnet-aansluiting, (vaste) telefonie gesprekskosten, gezamenlijke databundel en abonnementen.

Onderhoud applicaties
Betreft onderhoud op software vanuit :

- de vastgestelde Informatie Beleidsprojecten (IBP), met een onderhoudscomponent
- tussentijdse gezamenlijke projecten
- software en contract convergenties
- onderhoud op software ten behoeve van centraal gegevensbeheer en geo informatie
- de stijging komt voor een deel door extra onderhoudsovereenkomsten in het kader van de beveiliging

Het betreft in de regel onderhoudskosten die voortvloeien uit projecten en opdrachtverstrekking door de gemeenten.

Concept

Ook is, in het kader van de doorontwikkeling RID en op basis van het M&I rapport een bedrag van € 152K in 2025, oplopend tot € 403K in 2028 en 2029 toegevoegd aan de begroting (minimale variant).

Ondersteunende diensten
De ondersteunende diensten worden door 1Stroom en de RSD verricht. Het betreft de salarisadministratie, de werkzaamheden omtrent het personeel (P&O), informatievoorziening en de facilitaire ondersteuning inclusief juridisch zaken. De RSD verzorgt de ondersteunende dienst Financiën en Planning & Control.

Deze kosten worden binnen de SDL grotendeels verdeeld op basis van fte's. De verhouding is veelal 2/3 ten laste van de RSD en 1/3 ten laste van de RID.

Kapitaalslasten
Door de doorontwikkeling RID worden de komende jaren meer projecten gestart. De prognose is dan ook dat de kapitaalslasten hoger zullen liggen dan de realisatie van afgelopen jaren.

Baten
Regionale Sociale Dienst de Liemers (RSD)
De bijdrage van de RSD aan de begroting van de RID bestaat uit twee componenten:
- Directe kosten zoals software die gebruikt wordt door de RSD;
- Bijdrage op basis van aantal werkplekken bij de RSD, afgezet tegen het totaal aan werkplekken in de Liemers.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) / Werkgeversservicepunt (WSP)
De MGR heeft de intentie uitgesproken dat zij de ICT dienstverlening via de RID willen continueren. Omdat dit telkens voor één jaar wordt vastgelegd o.b.v. de werkelijke kosten zijn voor eenvoud de baten gelijkgetrokken.

De bovengenoemde baten wordt eerst in mindering gebracht op de exploitatielasten RID. Het restant wordt conform de verdeelsleutel toegerekend aan de 3 gemeenten.
Een hogere bijdrage RSD en MGR-WSP betekent dus een netto lagere bijdrage per gemeente aan de begroting RID.

Concept

Programma Inkoop

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Personele kosten	257.029	368.800	-193.700	175.100	178.200	181.500	184.800	188.900
Totaal lasten	**257.029**	**368.800**	**-193.700**	**175.100**	**178.200**	**181.500**	**184.800**	**188.900**

Baten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Bijdrage Gemeente Duiven	89.687	122.933	-39.533	83.400	85.467	87.667	89.867	92.600
Bijdrage Gemeente Westervoort	61.933	61.467	-19.767	41.700	42.733	43.833	44.933	46.300
Bijdrage Gemeente Zevenaar	83.261	184.400	-184.400	-	-	-	-	-
Bijdrage dienstverlening Zevenaar	22.149	-	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal Baten	**257.029**	**368.800**	**-193.700**	**175.100**	**178.200**	**181.500**	**184.800**	**188.900**

Door de uittreding van Zevenaar halverwege 2024 zijn er voor inkoop grote wijzigingen zichtbaar. Waar voorheen door onzekerheid twee externen werden ingehuurd, wordt het werk in 2025 en verder verricht door twee vaste krachten. Dit is aanzienlijk voordeliger waardoor de nieuwe begroting 2025 ruim gehalveerd wordt ten opzichte van de primitieve begroting. Daar inkoop vrijwel volledig uit personele lasten bestaat, is niet met de septembercirculaire begroot maar is een reële inschatting gemaakt van de stijgende loonlast als gevolg van cao- en periodiek-stijgingen. Hierbij is de bijdrage dienstverlening Zevenaar gelijk gehouden.

Programma RSD

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Personele kosten	6.991.198	7.214.200	293.600	7.507.800	7.391.245	6.031.493	6.018.231	6.296.881
Huisvestingskosten	305.481	281.300	-5.000	276.300	276.300	276.300	276.300	282.700
Automatiseringskosten	458.599	450.200	4.000	454.200	454.200	454.200	454.200	464.700
Facilitaire zaken	128.999	124.700	7.700	132.400	132.400	132.400	132.400	135.400
Advies en Controle	25.044	59.600	400	60.000	60.000	60.000	60.000	61.400
Ondersteunende dienst	113.895	121.700	1.000	122.700	122.700	122.700	122.700	125.600
Totaal lasten	**8.023.216**	**8.251.700**	**301.700**	**8.553.400**	**8.436.845**	**7.077.093**	**7.063.831**	**7.366.681**

Baten		Werkelijk 2024	Begroting 2025 prim.	Begrotings wijzigingen	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Duiven:	bijdrage exploitatie	1.715.133	1.867.340	15.183	1.882.523	1.849.661	1.466.284	1.462.526	1.554.981
	bijdrage dienstverlening	198.929	101.700	93.300	195.000	195.000	195.000	195.000	195.000
Westervoort:	bijdrage exploitatie	1.201.142	1.307.601	-3.530	1.304.071	1.281.307	1.015.732	1.013.129	1.077.175
	bijdrage dienstverlening	149.180	60.500	81.000	141.500	141.500	141.500	141.500	141.500
Zevenaar:	bijdrage exploitatie	3.180.893	3.462.559	27.747	3.490.306	3.429.377	2.718.576	2.711.607	2.883.025
	bijdrage dienstverlening	540.739	427.000	88.000	515.000	515.000	515.000	515.000	515.000
Overige bijdragen		1.005.200	1.000.000	-	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Totaal Baten		**7.991.217**	**8.226.700**	**301.700**	**8.528.400**	**8.411.845**	**7.052.093**	**7.038.761**	**7.366.681**
Resultaat voor Bestemming		**-32.000**	**-25.000**	**0**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.000**	**-25.070**	**0**
Bestemmingsreserve Tozo		32.000	25.000		25.000	25.000	25.000	25.070	0
Resultaat na Bestemming		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Personele lasten
De mutatie betreft de aanpassing naar aanleiding van de septembercirculaire (reductie van 62K), nieuwe door gemeenten afgenomen dienstverlening (+262K), aanpassing in de reiskostenvergoeding (+52K) alsmede inhuur interim Algemeen Directeur SDL/Directeur RSD (+50K). De bijdrage in de exploitatielast voor de drie gemeenten stijgt met 39K (+0,6%).

De structurele formatie bestaat uit de volgende functies:

Management Team (MT)	4,89 fte
Beleid en ondersteuning	21,42 fte
Team Rechtmatigheid	21,31 fte
Team Doelmatigheid	28,50 fte
Bedrijfsvoering	3,33 fte
	79,44 fte

De structurele externe inhuur neemt verder af. Doelstelling is alleen bij piek en ziek in te huren. Een deel van de functies (directeur, bedrijfsvoering) wordt ook ingezet voor SDL, RID, bestuurs- en inkooptaken en worden derhalve deels intern doorbelast.

Concept

Huisvestingskosten
RSD is gehuisvest in de Turmac Cultuurfabriek in Zevenaar, het huurcontract is aangegaan in 2017 voor een periode 10 jaar. Naast de huur en servicekosten vallen hier de toiletbenodigdheden, catering, afvalkosten, WOZ-kosten en afschrijvingskosten van de inrichting onder.

Automatiseringskosten
De bijdrage die de RSD betaalt voor de dienstverlening van de RID is de grootste kostenpost.

Facilitaire zaken
Hieronder vallen onder andere de kosten van vakliteratuur, abonnementen, multi kopieer, verzekeringen, drukwerk, portokosten en koeriersdienst.

Advies en Controle
Hierin zitten de advieskosten, kosten voor de cliëntenraad, accountantskosten, juridische- en advieskosten alsmede de rentelasten (en rente opbrengsten).

Ondersteunende dienst
GR 1Stroom voert voor de SDL ondersteunende diensten uit op het gebied van:

Salarisadministratie, HRM, Telefonie, Facilitair e.d. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst opgesteld dat voor een deel bestaat uit fixed price afspraken en anders op basis van gemaakte uren maal tarief.

Concept

Bijlage 1: Werk, inkomen en dienstverlening

1.1 Participatiebudget

Om de participatie van de inwoners in de samenleving te bevorderen, ontvangen gemeenten Participatiebudget. De RSD heeft in 2019 een start gemaakt met het LEON (Leer- En Ontwikkel Netwerk). Bij de inrichting van LEON is gebruik gemaakt van het werklandschap van VNG. Het werklandschap bestaat uit verschillende dienstverleningstegels, die gemeenten bieden om inwoners te ondersteunen in re-integratie en plaatsing op werk. Op al deze onderdelen is instrumentarium aanbesteed, zodat we passend aanbod klaar hebben liggen, die klantmanagers direct kunnen inzetten in de begeleiding.

In 2024 is gestart met de nieuwe Bestuurlijke Opdracht voor de RSD. Deze heeft een looptijd van drie jaar. Voor de uitvoering van de Bestuurlijke Opdracht ontvangt de RSD jaarlijks 1,1 miljoen euro. Dit bedrag wordt, in het kader van de taakstelling tot bezuinigen niet jaarlijks geïndexeerd gedurende de looptijd. Naast de 1,1 miljoen zijn er twee speerpunten aangewezen waarvoor een jaarlijkse vergoeding van ieder 150K (samen 300K) wordt ontvangen.

Voor 2025 blijft het primaire budget gehandhaafd. Voor 2026 en verder wordt gemuteerd met de nationale consumentenprijsindex (cpi) uit de septembercirculaire 2024.

Participatie-budget	Begroot 2025	Begroting 2025 nw	Begroot 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
Duiven	814.875	814.875	834.432	853.624	873.257	893.342
Westervoort	571.950	571.950	585.677	599.147	612.928	627.025
Zevenaar	1.512.900	1.512.900	1.549.210	1.584.841	1.621.293	1.658.583
Totaal RSD	**2.899.725**	**2.899.725**	**2.969.318**	**3.037.613**	**3.107.478**	**3.178.950**

Concept

1.2 Inkomensdeel

Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 en voor de inzet van loonkostensubsidie. Het budget is ongeoormerkt: een gemeente mag een overschot vrij besteden, maar moet een tekort in beginsel ook zelf opvangen. De financieringssystematiek van loonkostensubsidie is t+1, waardoor investeren in loonkostensubsidie (op termijn) financieel gunstig is. Middels de Focus op Werk zet de RSD daar de komende jaren ook fors op in.

De RSD zet daarom stevig in op uitstroom/(part-time) plaatsingen indien noodzakelijk met behulp van loonkostensubsidie en/of jobcoaching om een verlaging c.q. stabilisatie van het aantal uitkeringsgerechtigden te realiseren. Maar zelfs bij stabilisatie blijven de gevolgen voor het saldo van het I-deel onduidelijk. In het algemeen geldt dat wanneer de RSD beter presteert dan het landelijk gemiddelde het budget toereikend zou moeten zijn. Indien de RSD slechter presteert dan is de kans reëel dat er tekorten ontstaan. Het landelijke verdeelmodel is echter niet optimaal. Hierdoor blijft het lastig om het toekomstige saldo van het I-deel correct te ramen.

Bestands-ontwikkeling	Definitief 2024	Begroot 2025	Begroting 2025 nw	Begroot 2026	Meerjarenbegroting 2027	2028	2029
% tov T-1	-0,6%	1,4%	0,7%	1,9%	1,7%	2,3%	2,1%
Klantdossiers	1407	1465	1417	1444	1468	1502	1534

De bestandsontwikkeling is gebaseerd op de meest recente septembercirculaire.

Relaties tussen de geldstromen

De verschillende geldstromen staan niet los van elkaar. Ze hebben invloed op elkaar:

- Het Participatiebudget beïnvloedt de andere uitgavenposten. Met het Participatiebudget financiert de gemeente haar re-integratie-inspanningen. Wanneer men een groot deel van het Participatiebudget beschikbaar stelt aan de RSD kunnen er meer re-integratieactiviteiten worden

ingezet met als verwacht resultaat dat er meer klanten zullen uitstromen. Hierdoor wordt de druk op het Inkomensdeel verminderd.

- Met ingang van 1 januari 2022 is er een apart budget voor de verstrekkingen van de Loonkostensubsidies (LKS). Dit budget is uit het BUIG budget gehaald en wordt gebaseerd op de werkelijk gemaakte kosten. De toepassing van LKS zal breder worden ingezet. Voorheen werd LKS alleen ingezet als er een loonwaardemeting was met een registratie in het doelgroep register. Nu is regionaal beleid opgesteld waarbij ook gekeken wordt naar de duur dat iemand al in de uitkering zit. Dus een aanzienlijke verruiming van de toepassing. In de nieuwe bestuurlijke opdracht is de focus op de LKS dan ook verhoogd.
- Het Participatiebudget beïnvloedt ook de uitvoeringskosten. Een deel van de uitvoering (gericht op re-integratie) mag ten laste van het Participatiebudget worden gebracht. Deze kosten komen daarmee niet meer ten laste van de budgetten voor de uitvoeringskosten. Door het beperkte Participatiebudget t.b.v. de RSD zal hier nauwelijks gebruik van kunnen worden gemaakt.
- Tussen de uitvoeringskosten en het inkomensdeel bestaat een vergelijkbare relatie als tussen het Participatiebudget en het inkomensdeel. De uitvoeringskosten en de uitgaven ten laste van het inkomensdeel zijn over het algemeen positief met elkaar gecorreleerd. Meer geld voor de uitvoering kan leiden tot een kwalitatief betere uitvoering en daardoor minder mensen die afhankelijk zijn van een uitkering.

1.3 Dienstverlening

De RSD voert op verzoek van gemeenten ook extra werkzaamheden uit die buiten de kerntaken vallen. Hiervoor werkt de RSD met dienstverleningsovereenkomsten.

De RSD oriënteert zich op de ontwikkelingen en op de mogelijkheden om de bestaande dienstverleningsovereenkomsten verder uit te breiden en onderzoekt de mogelijkheden voor eventuele samenwerking met andere gemeenten.

De te leveren diensten worden vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst (DVO).
De taken en activiteiten van de dienstverleningsovereenkomst zijn o.a.:

- Opmaak uitkeringsdossier, verzorging betalingen
- Controle facturen
- Beleidsadvies, aanvragen kinderopvang incl. SMI
- Afhandelen aanvragen Bijzondere bijstand/Minimabeleid
- Uitvoeren van huisbezoeken in het kader van de Bijzondere bijstand
- Verzorging debiteurenadministratie
- Doorvoering van Gemeentelijke Basis Administratiemutaties in Suite
- BRP-onderzoek/Adresonderzoeken
- Applicatiebeheer S4SD en S2SR
- Cognosbeheer
- Ontwikkelen Cognos rapportages
- Suwinet beheer, audits
- Detachering sociaal team
- Adviesondersteuning zelfstandigen
- Advies en schuldhulpverlening zelfstandigen
- Wet inburgering
- Studietoeslag
- ROOO
- Invordering bijzondere bijstand
- Werkzaamheden met betrekking tot Jeugd/Wmo

Uitgangspunt is dat de te leveren diensten kostendekkend moeten zijn. Voor de meeste onderdelen worden prijsafspraken gebaseerd op tijdsbesteding maal tarief.

Concept

In 2024 zijn extra werkzaamheden verricht met betrekking tot de ROOO, invordering eigen bijdrage, invordering bijzondere bijstand en handhaving. De hieronder opgenomen voorschotten zijn gebaseerd op de werkelijke uitgaven 2024.

Omschrijving	**Duiven**	**Westervoort**	**Zevenaar**	**RSD**
Inkomensregelingen	50.000	35.000	70.000	155.000
Samenkracht en burgerparticipatie	30.000	20.000	60.000	110.000
Samenkracht en burgerparticipatie	10.000	7.000	20.000	37.000
Inkomensregelingen	1.500	1.200	3.000	5.700
Inkomensregelingen	2.000	1.800	7.000	10.800
Overhead	15.000	10.000	7.000	32.000
Overhead	8.000	4.000	32.000	44.000
Overhead	6.000	5.000	11.000	22.000
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	37.500	37.500	37.500	112.500
ROOO	35.000	20.000	42.500	97.500
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-	-	22.500	22.500
Huishoudelijke hulp (Wmo)	-	-	22.500	22.500
Begeleiding (Wmo)	-	-	22.500	22.500
Jeugdhulp begeleiding	-	-	67.500	67.500
Jeugdhulp behandeling	-	-	56.250	56.250
Jeugdhulp crisis	-	-	33.750	33.750
	195.000	**141.500**	**515.000**	**851.500**

Concept

Bijlage 2: Geprognosticeerde meerjarenbalans

Activa	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-2029	Passiva	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
Vaste activa					**Eigen vermogen**				
					Bestemmingsreserve Tozo	50.070	25.070	0	0
					Totaal Eigen vermogen	**50.070**	**25.070**	**0**	**0**
Materiele vaste activa					Overige lening met rentetypische				
Investeringen met economische nut	2.000.000	2.100.000	2.200.000	2.300.000	looptijd > 1 jr	1.107.464	700.000	350.000	0
Totaal vaste activa	**2.000.000**	**2.100.000**	**2.200.000**	**2.300.000**	**Totaal vaste passiva**	**1.107.464**	**700.000**	**350.000**	**0**
Vlottende activa					**Vlottende passiva**				
Uitzettingen met een rente typische looptijd < 1 jr					Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd > 1 jr				
Uitzettingen SKB	500.000	500.000	500.000	500.000	Kasgeldlening				
Overige vorderingen	400.000	400.000	400.000	400.000	Overige schulden	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Liquide middelen	250.000	250.000	250.000	250.000	**Overlopende passiva**				
Overlopende activa					Verplichtingen begrotingsjaar,				
Overige nog te ontv. Bedragen	75.000	75.000	75.000	75.000	betaald volgend begrotingsjaar	567.466	1.099.930	1.575.000	2.025.000
Totaal vlottende activa	**1.225.000**	**1.225.000**	**1.225.000**	**1.225.000**	**Totaal vlottende passiva**	**2.067.466**	**2.599.930**	**3.075.000**	**3.525.000**
Totaal	**3.225.000**	**3.325.000**	**3.425.000**	**3.525.000**	**Totaal**	**3.225.000**	**3.325.000**	**3.425.000**	**3.525.000**

Bestemmingsreserve Tozo

Datum	Toevoeging	Onttrekking	Saldo
31-12-2020	202.630		202.630
31-12-2021	54.440		257.070
31-12-2022		75.000	182.070
31-12-2023		50.000	132.070
31-12-2024		32.000	100.070
31-12-2025		25.000	75.070
31-12-2026		25.000	50.070
31-12-2027		25.000	25.070
31-12-2028		25.070	0

De onttrekkingen zijn een inschatting van de werkelijke urenbesteding aan Tozo.

EMU-saldo

Voor een gemeenschappelijke regeling zijn geen referentiewaarde vastgesteld, daarom heeft een berekening van het EMU-Saldo geen toegevoegde waarde.

Concept

Bijlage 3: Taakvelden SDL

Taakvelden	Werkelijk 2024	Begroting 2025 nw	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
0.1 Bestuur	74.070	50.700	50.700	50.700	50.700	51.900
0.2 Burgerzaken	134.070	153.990	153.983	153.386	153.379	156.584
0.4 Overhead	6.438.223	6.994.873	7.049.452	7.117.997	7.202.301	7.373.544
0.61 OZB Woningen	210.359	219.038	219.020	217.474	217.456	221.571
2.1 Verkeer en vervoer	83.302	109.383	109.347	106.230	106.194	107.023
3.3 Bedrijfsloket	29.709	56.745	56.739	56.196	56.190	57.195
6.1 Samenkracht en burgerpartic	139.584	147.000	147.000	147.000	147.000	147.000
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorz	136.432	112.500	112.500	112.500	112.500	112.500
6.3 Inkomensregelingen	2.749.546	3.252.260	3.205.638	2.661.737	2.656.433	2.777.572
6.5 Arbeidsparticipatie	4.584.830	4.621.140	4.551.207	3.735.356	3.727.399	3.909.108
6.6 Maatwerkvoorzieningen WM	22.226	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
6.71a Huishoudelijke hulp (Wmo)	22.226	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
6.71b Begeleiding (Wmo)	22.226	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
6.72a Jeugdhulp begeleiding	66.679	67.500	67.500	67.500	67.500	67.500
6.72b Jeugdhulp behandeling	55.566	56.250	56.250	56.250	56.250	56.250
6.74b Jeugdhulp crisis	33.339	33.750	33.750	33.750	33.750	33.750
7.4 Milieubeheer	22.348	16.916	16.915	16.890	16.890	17.290
8.1 Ruimtelijke ordening	202.987	173.963	173.949	172.808	172.795	176.105
8.3 Wonen en Bouwen	51.097	89.602	88.399	87.533	86.930	86.932
6.1 ROOO	94.276	97.500	97.500	97.500	97.500	97.500
Totaal	**15.173.096**	**16.320.609**	**16.257.349**	**14.958.308**	**15.028.666**	**15.516.826**

Concept

Bijlage 4: Totaaloverzicht KPI's RSD vanuit Bestuurlijke opdracht 2024-2026

Concept

GEMEENTE ZEVENAAR

Samenwerking De Liemers
Postbus 45
6920AA DUIVEN

datum 21 mei 2025
zaaknummer Z/25/492212/UIT/1252029
onderwerp Zienswijzebrief gemeente Zevenaar
contactpersoon Emy Sloot

Geacht bestuur,

Inleiding
In uw brief van 27 maart 2025 verzoekt u de raad van de gemeente Zevenaar om zijn zienswijze kenbaar te maken over de begroting 2026-2029 en kennis te nemen van de jaarstukken 2024 van Samenwerking de Liemers (SDL). De stukken zijn behandeld in de raadsvergadering van 21 mei 2025 en met deze brief informeren wij u over onze zienswijze.

Zienswijze
- De raad van de gemeente Zevenaar heeft kennis genomen van de jaarstukken 2024;
- Voor wat betreft de concept meerjarenbegroting 2026-2029 stemmen wij in;
- We vragen u echter wel om, in lijn met uw reactie op de zienswijze van gemeenten in 2024, aan te geven met welke scenario's u komt om vanaf 2026 verdere bezuinigingen door te voeren. In de Kaderbrief 2026 heeft u een kosten-baten analyse met potentiële bezuinigingsopdrachten uitgewerkt wij zien echter graag in het tweede halfjaar van 2025 een verdere uitwerking van de scenario's tegemoet.

Slot
Wij vertrouwen erop dat de goede samenwerking tot gedragen besluitvorming leidt.

Met vriendelijke groet,
De gemeenteraad van Zevenaar,

De griffier
Lennart Sluis

De burgemeester
Lucien van Riswijk

Dashboard verbonden partij

Naam: SDL (Samenwerking de Liemers)
Datum: 09-04-2025

Samenwerkingsvorm: Gemeenschappelijke regeling met verplichte deelname	**Samenwerkingspartners:** Gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.	**Aandeel Zevenaar:** 53% op basis van verdeelsleutel inwoneraantallen
Aard van de samenwerking: Samenwerking De Liemers is een samenwerkingsverband van Liemerse gemeenten op gebied ICT, inkoop en werk en inkomen.	**Belangrijk voor wie:** • College • Gemeenteraad	**Bestuurlijke vertegenwoordiging:** L. van Riswijk, S. Bijl (RSD), A. Boone (RID) Het algemeen bestuur van de SDL de Liemers wordt gevormd door de colleges van B&W van de deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit een vertegenwoordiger van elk van die colleges, bij voorkeur de burgemeester.
Taken: Uitvoering van ondersteunende taken op het gebied van ICT en Inkoop. RSD is uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet, IOAW, IOAZ, Bbz en de wet Kinderopvang. Per 01-07-2024 is Zevenaar uit de Inkoopsamenwerking gestapt.		**Risico's:** • Bestuurlijk • Financieel
		Risicoprofiel: Bovengemiddeld. De versterking van de ICT samenwerking in de vorm van de doorontwikkeling van de RID vergt financiële middelen en is noodzakelijk voor de toekomst. In 2024 hebben de raden gekozen voor de minimale variant.. De bestuurlijke opdracht bij de RSD vormt een risico. Deze is voor 3 jaar aangegaan en voor 3 jaar begroot.
Begrote kosten en baten 2025 € 7.984.000 (deel ZNR)	**Dekking meerjarenbegroting Zevenaar:**	**Bijdrage per inwoner 2025:** € 177 per inwoner

		€ 7.984.000		
Begrote kosten en baten 2026 € 7.926.000 (deel ZNR)		**Dekking meerjarenbegroting Zevenaar:** P.M. (kadernota 2026)		**Bijdrage per inwoner 2026:** € 176 per inwoner
Nieuw beleid: De RID en de ICT samenwerking wordt doorontwikkeld volgens een minimale variant die nodig om de RID en de ICT samenwerking toekomstbestendig in te richten. Hierover heeft u in de raadsvergadering van 24 april 2024 het besluit genomen. Uw raad heeft gekozen voor de minimale variant gezien de onduidelijke financiële situatie waarin de gemeente zich op dit moment bevindt. In een later stadium zal bekeken worden of het voorgestelde groeimodel alsnog financieel haalbaar is. Nieuw Beschut werk: Bij de invoering van de Participatiewet hebben de gemeenten in de regio Midden-Gelderland besloten om het instrument Nieuw Beschut Werk beperkt in te zetten.		**Kostenstijging/verlaging**. De richtlijnen voor de meerjarenbegroting zijn via de kaderbrief in januari 2025 vastgesteld. Op basis van de septembercirculaire 2024 zijn de loonkosten in 2026 geïndexeerd met 3,8 % en de overige materiele kosten met 2,4 %. Verder is conform afspraak een correctie doorgevoerd van 3% als een uitwerking van de bezuinigingsdoelstelling op de overige kosten.		**Ontwikkelingen:** In lijn met de reactie van SDL op de zienswijze van gemeenten in 2024, verzoeken wij SDL aan te geven met welke scenario's zij komen om vanaf 2026 verdere bezuinigingen door te kunnen voeren. Regionaal Werkcentrum: Het kabinet streeft ernaar om in alle 35 arbeidsmarktregio's Werkcentra op te richten. Deze centra dienen als centrale loketten waar werkenden, werkzoekenden en werkgevers terechtkunnen met vragen over werk, scholing en ontwikkeling. In de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland wordt op dit moment gewerkt aan de implementatie van een Werkcentrum per 1 juli 2026.

Raadsvoorstel

onderwerp	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland: jaarstukken 2024, begrotingswijziging 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029
zaaknummer	Z/25/491389
documentnummer	INT/25/1250233
portefeuillehouder	A. Boone
portefeuille	MGR

1. Samenvatting

Het college stelt de raad voor kennis te nemen van de jaarrekening en het jaarverslag 2024 van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR-SDCG). Ook stelt het college de raad voor om een zienswijze in te dienen over de gewijzigde begroting MGR 2025, de ontwerp meerjarenbegroting MGR 2026-2029 en het programmaplan 2026. Hiermee geeft het college invulling aan de regeling MGR en de rol van de raad en handelt zij conform het gestelde in de nota Verbonden Partijen.

2. Raadsvoorstel

Wij adviseren u om:

1. Kennis te nemen van de jaarrekening en het jaarverslag 2024 van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland;
2. Kennis te nemen van en in te stemmen met het indienen van bijgevoegde zienswijze op:
   a. de gewijzigde begroting 2025
   b. het programmaplan 2026
   c. de ontwerpmeerjarenbegroting 2026-2029

   van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland.

3. Waarom naar de raad

In de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is geregeld dat jaarrekeningen en jaarverslagen van verbonden partijen ter kennisname aan de raad dienen te worden voorgelegd. Ook is hierin geregeld dat de begrotingen van verbonden partijen voor een zienswijze aan de raad dienen te worden voorgelegd. Met dit voorstel wordt tevens invulling gegeven aan hetgeen hierover is opgenomen in de regeling MGR en de nota Verbonden Partijen.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Wij bieden de raad gelegenheid om via de portefeuillehouder invloed uit te oefenen op de werkzaamheden/activiteiten van de MGR als verbonden partij. Zevenaar participeert in de MGR in alle modules (zorg, onderwijs en participatie), plus de overkoepelende beheermodule. De MGR levert voor Zevenaar diensten op het gebied van inkoop en contractmanagement zorg en inburgeringstrajecten, leerplicht en voortijdig schooluitval, werkgeversdienstverlening en werkgeverschap voor inwoners met een SW-indicatie en facilitering overige regionale taken sociaal domein voor het programma zorg.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Het resultaat over 2024 is positief.
De benodigde gemeentelijke bijdrage is in totaal in 2024 lager geweest dan begroot. Voor enkele modules en voor beheer zijn in 2024 de bijdragen lager geweest dan begroot. Bij de module contractmanagement Inburgering is er sprake van een overschrijding van de begroting als gevolg van de incidentele inkoopopdracht die de MGR heeft gekregen van de deelnemende gemeenten. Bij de module Werkgeverschap SW is de begroting beperkt overschreden. Deze overschrijding is gedekt uit de daarvoor bestemde bestemmingsreserve, zodat er voor gemeenten geen financieel effect ontstaat. Het voordeel voor Zevenaar bedraagt €37.000,-.

2.1 Ontwikkelingen geven aanleiding om de begroting MGR voor 2025 te wijzigen.
De redenen voor het wijzigen van de begroting zijn tweeledig. Ten eerste is er sprake van autonome ontwikkelingen. Ten tweede zijn er ontwikkelingen binnen het uitvoeringsbeleid. Qua autonome ontwikkelingen hebben de indexaties van lonen en prijzen een aanzienlijke impact. In het uitvoeringsbeleid zijn met name de onderstaande ontwikkelingen van invloed op de financiële begroting:

Inkoop Zorg
Bij de module Inkoop Zorg wordt het budget voor de verbindingsdag voor zorgaanbieders niet langer opgenomen.

Regionale Facilitering Zorg
Op basis van het vastgestelde Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd wordt het programmaplan en de bijbehorende begroting geactualiseerd.

RBL
Door taakuitbreiding van het doorstroompunt en de bijdrage voor de coördinator 'team overstap' voor het regionale VSV (voortijdig school verlaten) programma nemen de personeelslasten toe.

WSP
Het Werkgever Service Punt (WSP) verwerkt enkele regionale opdrachten, waaronder de Regionaal Verbinder Statushouders.

WgSW
De totale bijdragen van de gemeenten nemen in 2025 toe ten opzichte van de primaire begroting. Personeelslasten nemen toe door het herstel van een omissie in begroting, een hogere verwachte loonkostenontwikkeling dan het gehanteerde indexpercentage o.b.v. prijsontwikkeling accres en een forse loonstijging aan het begin van 2025, wanneer er nog geen uitstroom is gerealiseerd.

CMI
Bij de Contractmanagement Inburgeringstrajecten wordt vanaf 2025 op verzoek van gemeenten een structurele inkoopopdracht verwerkt.

Beheerorganisatie
De uitvoeringslasten vallen in 2025 incidenteel hoger uit dan begroot als gevolg van enerzijds

het bestuurskrachtonderzoek dat in opdracht van het Algemene Bestuur wordt uitgevoerd. Anderzijds houden we in 2025 rekening met implementatiekosten voor het organiseren van de personeels- en financiële administratie en HR-advies.

2.2 Het programmaplan 2026 past binnen de inhoudelijke kaders.
Conform de gemeenschappelijke regeling van de MGR is een programmaplan 2026 voor de modules van de MGR opgesteld. Dit is de basis voor de begroting 2026. Deze wordt op dezelfde wijze als de begroting voorgelegd aan de raden voor een zienswijze. Het programmaplan 2026 is samen met de meerjarenbegroting een integraal onderdeel geworden van de begroting 2026.

Inkoop Zorg
Ook dit jaar zien we diverse op elkaar ingrijpende ontwikkelingen, waaronder de hervormingsagenda Jeugd, eigen bijdrage Wmo, woonplaatsbeginsel beschermd wonen en het Integraal zorg akkoord (IZA/GALA). Het is van belang dat we binnen deze ontwikkelingen prioriteiten en kaders stellen, zodat we binnen Inkoop SDCG een realistische vraag en opdracht van de regiogemeenten hebben die tevens past bij de beschikbare bemensing. Verder zijn er voor 2025 twee grote overstijgende projecten; Verbredingen 'taakstelling begroting' en Inkoop 2025.

Regionale Facilitering Zorg
Regiogemeenten werken samen aan het project 'Versterken van de regionale samenwerking'. Dit project is in 2024 gestart en wordt in 2025 geïmplementeerd. Met uitvoering van deze opdracht ontstaat een aangepaste regionale structuur, gebouwd vanuit de inhoudelijke opgaven van de regio met duidelijke rollen en verantwoordelijkheden. Mogelijke veranderingen in de regionale overleg-, en samenwerkingsstructuur kunnen gevolgen hebben voor de omvang van het takenpakket van het regiosecretariaat en de regioadviseurs jeugd. Dat geldt ook voor het bestuurskrachtonderzoek.

RBL
Het RBL voert de wettelijke taken uit op het gebied van leerplicht, kwalificatieplicht en Doorstroompunt voor de jeugdigen in de leeftijd van 5 tot 23 jaar. Daarnaast participeert het RBL bij het regionaal vsv-programma in verschillende teams. Ook voeren zij de taken van verzuim 18+ uit, zijn opdrachtnemer voor het Schakelpunt onderwijs-werk en leveren de programmaleider voor de Sluitende Keten en de coördinator van Team Overstap.

WSP
Het komende jaar wordt regionaal uitwerking gegeven aan de implementatie van de nieuw te vormen Regionale Werkcentra. Het regionale streven is om per 1 juli 2026 de werkcentra operationeel te hebben. Het WSP zal zich binnen het Werkcentrum blijven richten op het behouden en uitbreiden van werkgeverscontacten; met name bij werkgevers die inclusie hoog in het vaandel dragen.

WgSW
De module WgSW richt zich op het invullen van het formeel werkgeverschap van ca. 1480 SW-medewerkers. Eind 2024 is door iedere individuele gemeente besloten om de dienstverlening voor de komende drie jaar (2026-2028) te continueren.

Module Contractmanagement Inburgeringstrajecten
Met de inwerkingtreding van de gewijzigde wet Inburgering zijn gemeenten verplicht om aan statushouders een inburgeringsvoorziening aan te bieden. Het contractmanagement daarvan is bij de MGR belegd.

Beheerorganisatie
MGR SDCG is een uitvoeringsorganisatie. De governance van de MGR SDCG is hierop ingericht. Gemeenten dragen zorg voor een duidelijke opdrachtverlening. MGR SDCG met haar bestuurscommissies dragen zorg voor een efficiënte uitvoering. Het Algemeen Bestuur (AB) van de MGR SDCG heeft besloten om een bestuurskrachtonderzoek uit te laten voeren. Hoofdvraag van het onderzoek is *"Hoe functioneert de governance van de MGR SDCG en welke maatregelen kunnen worden genomen om de governance toekomstbestendig te houden?"*. Het onderzoek wordt uitgevoerd in de eerste helft van 2025.

2.3 Ontwerpmeerjarenbegroting 2026 – 2029
De meerjarenbegroting is gebaseerd op het Programmaplan 2026. Daarbij is voortgebouwd op de gewijzigde begroting 2025. Er is geen indexatie in de meerjarenraming meegenomen zodat de ontwikkeling in lasten enkel de verwachte wijzigingen in de hoeveelheid mensen en middelen weergeeft. De jaarlijkse verlaging van het aantal SW dienstverbanden leidt tot lagere salariskosten en tot lagere uitvoeringskosten voor de Module WgSW. Bij de andere modules zijn er geen wijzigingen in de bezetting opgenomen.

2.4 Zienswijze
De MGR is een gemeenschappelijke regeling. Dit betekent dat de deelnemende gemeenten garant staan voor een eventueel financieel tekort bij de MGR en in dat geval moeten bijbetalen. Het risico voor een financieel tekort ligt dus bij de deelnemende gemeenten. Voor gemeenten brengt de periode van deze meerjarenbegroting 2026 - 2029 grote financiële uitdagingen met zich mee.
Met het oog op deze grote financiële druk waarmee gemeenten de komende jaren geconfronteerd worden, blijven wij aandacht vragen voor de opdracht om tot bezuiniging te komen.
Dit gecombineerd met een te voeren takendiscussie binnen de MGR.

Alternatieven
N.v.t.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Voor de MGR is het gemiddelde toezichtarrangement, zoals vermeld in de nota Verbonden Partijen, van toepassing. De begroting van de MGR wordt met een voorstel voor een zienswijze aan de raad voorgelegd. Daarnaast is er regelmatig ambtelijk en bestuurlijk overleg met betrekking tot de MGR. De raad wordt naast het jaarlijks voorstel over de jaarrekening en de begroting, ook bij de gemeentelijke kadernota en bij voortgangsrapportages geïnformeerd over de MGR.

7. Klimaat en duurzaamheid
N.v.t.

8. Communicatie
De MGR heeft de conceptbegroting opgesteld in samenspraak met alle deelnemende gemeenten. Daarover is zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau overeenstemming.

9. Kosten, baten en dekking

Jaarrekening MGR 2024

De werkelijke lasten van de diverse modules t.o.v. de gewijzigde begroting 2024 leiden per saldo tot een teruggave (saldo voordeel € 37.000) aan de deelnemende gemeenten. Deze zijn verwerkt in onze jaarrekening 2024.

Gewijzigde begroting MGR 2025

Ten opzicht van de primaire begroting van de MGR 2025 neemt de bijdrage van Zevenaar in 2025 aan de MGR voor de diverse modules per saldo toe met € 91.000 (nadeel). De gewijzigde bijdragen voor diverse modules zijn incidenteel verwerkt in onze 1e VGR (voortgangsrapportage) 2025.

Begroting MGR 2026-2029

Voor 2026 indexeert de MGR de ramingen conform de septembercirculaire 2024. In de WgSW module is rekening gehouden met het verwachte SW-uitstroompercentage en de herverdeling op basis van het aantal arbeidsjaren per oktober 2024. Daarnaast is bij deze module rekening gehouden met hogere kosten t.o.v. de primaire begroting 2025. Dit wordt veroorzaakt door herstel van een omissie in de primaire begroting 2025, in combinatie met een hogere loonkostenontwikkeling dan begroot.

Overzicht beschikbaar budget 2026 en bijdragen gemeente Zevenaar aan de MGR 2026.

Module	beschikbaar 2026 *)	begroting MGR 2026	verschil
1. Inkoop	€ 223.994	€ 227.300	€ 3.306
2. Regionale facilitering Zorg	€ 120.300	€ 132.506	€ 12.206
3. Contractmanagement Inburgeringstrajecten (CMI)	€ 9.408	€ 10.767	€ 1.359
4. Onderwijs (RBL)	€ 230.347	€ 241.731	€ 11.384
5. WSP	€ 230.658	€ 240.171	€ 9.513
6. WgSW	€ 4.525.300	€ 4.786.181	€ 260.881
7. Beheer	€ 59.211	€ 49.925	€ -9.286
Totaal	€ 5.399.218	€ 5.688.581	**€ 289.363**

*) Dit is het in onze meerjarenbegroting beschikbare budget voor 2026 gebaseerd op de primitieve begroting 2025 van de GMR

Verwerking in Planning & Control cyclus Zevenaar

De financiële mutaties voor de jaren 2026 e.v. voor diverse modules verwerken wij in de Kadernota / meerjarenbegroting 2026-2029.

10. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INK/25/1250843	Aanbiedingsbrief gewijzigde begroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029
2.	UIT/25/1250239	Brief zienswijze raad
3.	INK/25/1251331	Jaarrekening MGR 2025
4.	INK/25/1251335	MGR Gewijzigde Begroting 2025 en MJB 2026-2029
5.	INT/25/1251340	Dashboard MGR

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland: jaarstukken 2024, begrotingswijziging 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029
zaaknummer	Z/25/491389
documentnummer	INT/25/1250233

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat de gemeenteraad een zienswijze kan indienen ten aanzien van de gewijzigde begroting 2025, de ontwerp meerjarenbegroting 2026 – 2029 Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), de geldende Gemeenschappelijke Regeling 'Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland' en de nota Verbonden Partijen (2019) .

besluit:

1. Kennis te nemen van de jaarrekening en het jaarverslag 2024 van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland;
2. Kennis te nemen van en in te stemmen met het indienen van bijgevoegde zienswijze op:
    a. de gewijzigde begroting 2025
    b. het programmaplan 2026
    c. de ontwerpmeerjarenbegroting 2026-2029

    van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
drs. L.F. Sluis	drs. L.J.E.M. van Riswijk

From: Evert Breman
Sent: Thu, 27 Mar 2025 15:27:53 +0000
To: Rob Janssen; Erwin Heusinkveld; Nicole Janssen - ZVN
Subject: FW: Aanbiedingsbrief gewijzigde begroting 2025 en begroting 2026-2029
Attachments: Zevenaar Aanbiedingsbrief gewijzigde begroting 2025 en begroting 2026-2029.pdf, Zevenaar Tabel.pdf

Beste allemaal,

Zie mailbericht hieronder en de info in de bijlagen.

Met vriendelijke groet,

Evert Breman
Beleidsmedewerker Sociaal Beleid

ZEVENAAR

E.Breman@zevenaar.nl
Kerkstraat 27, 6901 AA Zevenaar
Postbus 10, 6900 AA Zevenaar
www.zevenaar.nl

Van: Natasja van Beers <Natasja.vanBeers@mgrsdcg.nl>
Verzonden: donderdag 27 maart 2025 16:26
Aan: Evert Breman <E.Breman@zevenaar.nl>
Onderwerp: Aanbiedingsbrief gewijzigde begroting 2025 en begroting 2026-2029

Geachte heer Breman,

Op verzoek van Sjaak van den Brand stuur ik u bijgaand de volgende stukken toe:

- Aanbiedingsbrief voor de raden
- Begroting

De jaarrekening volgt wanneer we de accountantsverklaring binnen hebben gekregen.

Ik hoop u hiermee van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,

Natasja van Beers
Managementassistente

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Telefoon: 026-7029709
Mobiel: 06-31101504

Werkdagen: Dinsdag-woensdagmiddag-donderdag

Bezoekadres: Dorpsplein 1, 6931 CZ Westervoort

GEMEENTE ZEVENAAR

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
t.a.v. het Dagelijks Bestuur
Dorpsplein 1
6931 CZ WESTERVOORT

datum
zaaknummer Z/25/491389/UIT/25/1250239
onderwerp Brief zienswijze raad: Jaarstukken 2024, begrotingswijziging 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029
contactpersoon Nicole Janssen

Beste leden van het Dagelijks Bestuur,

Wij hebben met interesse uw jaarstukken 2024, de aangepaste begroting 2025 en de meerjarenbegroting 2026 – 2029 gelezen. Deze documenten zijn besproken in de raadsvergadering van 21 mei 2025. Op basis hiervan willen wij een zienswijze indienen.

Zienswijze
Wij brengen de volgende zienswijze uit:

- We zijn tevreden over de resultaten die de MGR over het jaar 2024 heeft behaald.
- De MGR handelt volgens de door ons gestelde kaders.
- Omdat gemeenten de komende jaren te maken krijgen met grote financiële druk, blijven wij aandacht vragen voor het verlagen van de kosten. Dit moet samen gaan met een gesprek binnen de MGR over welke taken écht nodig zijn.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

de griffier | de voorzitter

drs. L.F. Sluis | Lucien van Riswijk

Samenvatting jaarverslag en jaarrekening 2024 MGR SDCG

De MGR staat voor een krachtige en samenhangende aanpak van lokale en regionale opgaven binnen het sociaal domein.

Jaarverslag 2024:
De resultaten van onze diensten staan in het jaarverslag. Dit is per module apart weergegeven. Hieronder volgt een korte samenvatting van de inhoudelijke resultaten.

Module Inkoop Zorg
In 2024 hebben meerdere onderzoeken plaatsgevonden die bijdragen aan een hogere kwaliteit van dienstverlening door Inkoop SDCG, aan een betere beheersing van (zorg)kosten en aan het beschikbaar hebben van voldoende passende zorg. Eind 2023 is een volledig tarievenonderzoek uitgevoerd door een onafhankelijke partij. De nieuwe tarieven zijn per april 2024 geïmplementeerd.

Er zijn in het afgelopen jaar diverse signalen geweest rondom de financiële gezondheid van aanbieders. Inkoop SDCG is betrokken in het verhelderen van vraagstukken, het zoeken naar structurele oplossingen en de communicatie richting alle belanghebbenden.

In de doorontwikkeling van zorgvormen, de inkoop en het contractmanagement zijn zowel nieuwe producten toegevoegd als bestaand zorgaanbod gewijzigd en verbeterd. In 2024 zijn we samen met de gemeenten gestart met de doorontwikkeling van de zorgvorm Behandeling.

Per 1 juli 2024 respectievelijk 1 januari 2025 zijn de nieuwe raamovereenkomsten gestart voor de zorgvormen Verblijf Jeugd en Essentiële functies. Met de inkoop van deze (zeer) specialistische jeugdhulp lopen we als regio voor op de Hervormingsagenda Jeugd. In 2024 is binnen de regionale inkoop van zorg en ondersteuning voor de Wmo en Jeugdzorg, besloten de Wet Bibob als toetsingsinstrument toe te passen.

De nieuwe zoektool gecontracteerd aanbod is medio 2024 live gegaan. Hiermee kan de lokale toegang passend aanbod vinden bij een hulpvraag. De werking is vereenvoudigd zodat aanbieders en specialismen eenvoudiger vindbaar zijn.

Met het regionaal prioriteren van werkzaamheden is het oppakken van het regionaal plan van aanpak arbeidsmarktkrapte in 2024 tijdelijk on hold gezet. Dit plan wordt in 2025 door een regionale werkgroep opgepakt en verder uitgewerkt.

Module RFZ
De module is op 1 januari 2024 ondergebracht binnen de MGR SDCG en 2024 stond in het teken van opbouw van de module, die bestaat uit het Regioadvies Jeugd en het Regiosecretariaat. Door het Regioadvies Jeugd is er uitvoering gegeven aan het Regionale Uitvoeringsplan Jeugd 2024. De drie hoofdthema's zoals benoemd in het Uitvoeringsplan zijn Kind en gezinsbescherming, Sterke lokale toegang en Complexe hulpvragen.

Personele ontwikkelingen binnen de module en bij gemeenten in de regionale samenwerking leidden tot noodgedwongen prioriteiten binnen het uitvoeringsprogramma. De behaalde resultaten en ontwikkelingen in 2024 zijn onderdeel geweest van de herijking van het uitvoeringsplan voor 2025.

Het regiosecretariaat heeft in 2024 procesmatig werken geïmplementeerd en werkzaamheden zijn beschreven in werkinstructies. Documenten van het vorige regiosecretariaat zijn uitgezocht en gestructureerd. Dit alles naast de reguliere ondersteuning van de bestuurlijke (RPO Zorg, BC Inkoop

Zorg, Adviescommissie RFZ) en ambtelijke overleggen (RAO Zorg), de facilitaire ondersteuning en het beheer van contactpersonen.

Module Onderwijs (RBL)

Het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) heeft de ambitie dat zoveel mogelijk jeugdigen een route volgen naar een startkwalificatie. Hiervoor werkt het RBL binnen het sociaal domein intensief samen met scholen, gemeenten, jeugdartsen en andere professionals op casusniveau en zijn we actief deelnemer aan het regionaal programma vroegtijdig schoolverlaten (vsv). De in voorgaande jaren reeds zichtbare stijgende trend in het aantal verzuimmeldingen heeft zich in het afgelopen schooljaar verder doorgezet. Het aantal leerlingen op de Internationale Schakelklas (ISK) is flink gestegen met als gevolg dat ook hier het aantal verzuimmeldingen fors is gestegen. Ook zien we dat meldingen zwaarder en complexer geworden zijn.

In 2024 is een nieuwe organisatiestructuur van het RBL geïmplementeerd en is de leerplichtformatie uitgebreid. Met de nieuwe structuur versterken we de verbinding met de (lokale) ketenpartners, de kwaliteit van dienstverlening en deskundigheidsbevordering om goed te kunnen inspelen op alle ontwikkelingen.

De invoering van de nieuwe wet 'Van School naar Duurzaam Werk' is uitgesteld. Naar verwachting treedt de wet in plaats van 1 augustus 2025 op 1 januari 2026 in werking. In voorbereiding op de nieuwe wet 'Van School naar Duurzaam Werk' heeft het RBL de dienstverlening al uitgebreid voor jeugdigen vanaf 16 jaar op het praktijkonderwijs en speciaal onderwijs, jongeren in kwetsbare positie en is de rol van de transitiecoach geïntegreerd.

Het jaarverslag van het RBL over schooljaar 2023-2024 is door het algemeen bestuur van de MGR vastgesteld en ter informatie aangeboden aan de deelnemende gemeenteraden en is gepubliceerd op onze Website.

Module WSP

Het Werkgeversservicepunt (WSP) is strategisch partner, een gids voor de werkgevers en draagt bij aan het bij elkaar brengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. WSP bestaat uit een team van medewerkers van UWV (WSP-UWV) en MGR (WSP-gemeenten). In de dienstverlening heeft WSP voor 2024 de focus gehad op vijf belangrijke pijlers; Preventie en baanbehoud, Inclusieve arbeidsmarkt, Maatwerk, Drempelloze klantreis en Intensiveren samenwerking. Uit de landelijke monitor naar de werkgeverstevredenheid blijkt dat WSP Midden-Gelderland, met een 8.0 landelijk op een prachtige gedeelde 2^{e} plaats staat. Een mooi resultaat waar we trots op zijn.

In 2024 is in de regio Midden-Gelderland gestart met de hervorming van de arbeidsmarkt infrastructuur. Daarmee sluit de regio aan bij de landelijke ontwikkelingen. Onderdeel daarvan is het toewerken naar een Regionaal WerkCentrum (RWC) waarbinnen de werkgeversdienstverlening wordt opgenomen. In dit bestuurlijke en samenwerkingsproces neemt het WSP actief deel.

Het steunpunt SROI (Social Return on Investment) maakt vanaf 2024 formeel onderdeel uit van het WSP. Het WSP richt zich op de taak die inkooporganisaties van gemeenten of gemeenschappelijke regelingen hebben om in hun aanbestedingen SROI-verplichtingen op te nemen en ondersteunt ondernemers bij de uitvoering van gemeentelijke opdrachten/ contracten.

Per februari 2024 is de functie van de Regionaal verbinder statushouders belegd bij het WSP. Hiermee wordt de kennis en expertise van het WSP over de doelgroep statushouders en de intensieve contacten die er zijn met werkgevers, optimaal benut. In 2024 zijn in totaal acht Harrie-trainingen en twee intervisiebijeenkomsten georganiseerd en is de eerste 'Harrie helpt' statushouders-training georganiseerd voor werkgevers.

Module WgsW

Het doel van de module WgSW is invulling gegeven aan de formele werkgeversrol voor SW-medewerkers. Verder ligt de focus op de naleving van de afspraken met Scalabor zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst.

In 2024 hebben de individuele gemeenten een besluit genomen over de voortzetting van de afspraken en de voorwaarden die daarvoor gelden met Scalabor. Hetzelfde geldt voor de MGR en voor Scalabor. Besloten is om voor een periode van drie jaar (2026-2028) de samenwerking voort te zetten.

Module CmI

De MGR voert voor de gemeenten het contractmanagement uit van de inburgeringsvoorzieningen. Daarnaast is er in 2024 een verzoek gedaan om een nieuwe inkoopprocedure voor deze voorzieningen. Inmiddels zijn de percelen (opnieuw) gegund. De contracten zijn in eerste instantie afgesloten voor een periode van twee jaar: van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2026. Hierna kan de looptijd steeds worden verlengd met een jaar.

Voor de module CmI is in 2024 de startende samenwerking ingevuld met deelname aan de regionale werkgroep Inburgering en het verbinden van de Regionaal verbinder statushouders. Daarnaast hebben de aanbieders van inburgeringstrajecten een SROI-verplichting waarbij het steunpunt SROI (onderdeel van het WSP) ondersteuning biedt.

Financiële resultaten 2024

Alle modules hebben in 2024 hun werkzaamheden uitgevoerd. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven bij het jaarverslag en de jaarrekening over 2024.

Baten **€ x 1.000**	*Realisatie voor afrekening*	*Realisatie na afrekening*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*
Lasten per module				
Inkoop	€ 2.156	€ 2.156	€ 2.170	*-€ 14*
RFZ	€ 1.251	€ 1.251	€ 1.295	*-€ 44*
Onderwijs	€ 3.738	€ 3.738	€ 4.078	*-€ 340*
WSP	€ 2.310	€ 2.310	€ 2.408	*-€ 98*
WgSW	€ 54.609	€ 54.609	€ 54.411	*€ 198*
CMI	€ 99	€ 99	€ 81	*€ 18*
Beheer	€ 677	€ 677	€ 678	*-€ 1*
Lasten (incl. overhead)	**€ 64.840**	**€ 64.840**	**€ 65.121**	***-€ 281***
Baten				*€ 0*
Gemeentelijke bijdrage	€ 61.318	€ 60.911	€ 61.296	*-€ 385*
Regionale bijdrage (DSP)	€ 1.374	€ 1.156	€ 1.374	*-€ 217*
Buitengemeenten (SW)	€ 1.805	€ 1.805	€ 1.660	*€ 145*
Overige baten	€ 561	€ 561	€ 683	*-€ 122*
Onvoorzien	€ 15	€ 15	€ 37	*-€ 22*
Rentebaten	€ 237	€ 237	€ 70	*€ 167*
Baten	**€ 65.310**	**€ 64.685**	**€ 65.121**	***-€ 435***
Onttrekking aan reserve	€ 154	€ 154	€ 0	*€ 154*
Totaal baten	**€ 65.464**	**€ 64.840**	**€ 65.121**	**-€ 281**

Gemeentelijke bijdrage alle modules	*Realisatie 2024*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*	*Reeds gefactureerd*	*Te crediteren*
Gemeente Arnhem	€ 31.053.745	€ 31.212.100	*€ 158.354*	*€ 31.212.104*	*€ 158.353*
Gemeente Doesburg	€ 1.591.434	€ 1.597.436	*€ 6.002*	*€ 1.597.434*	*€ 6.003*
Gemeente Duiven	€ 2.340.879	€ 2.362.614	*€ 21.735*	*€ 2.362.610*	*€ 21.736*
Gemeente Lingewaard	€ 4.779.094	€ 4.819.375	*€ 40.281*	*€ 4.819.367*	*€ 40.277*
Gemeente Overbetuwe	€ 4.373.668	€ 4.417.379	*€ 43.710*	*€ 4.417.376*	*€ 43.709*
Gemeente Renkum	€ 381.598	€ 407.155	*€ 25.557*	*€ 407.151*	*€ 25.555*
Gemeente Rheden	€ 7.178.978	€ 7.216.874	*€ 37.896*	*€ 7.216.879*	*€ 37.898*
Gemeente Rozendaal	€ 104.594	€ 106.112	*€ 1.518*	*€ 106.111*	*€ 1.515*
Gemeente Wageningen	€ 297.729	€ 319.078	*€ 21.349*	*€ 319.078*	*€ 21.350*
Gemeente Westervoort	€ 3.169.754	€ 3.183.236	*€ 13.482*	*€ 3.183.235*	*€ 13.484*
Gemeente Zevenaar	€ 5.654.377	€ 5.691.747	*€ 37.370*	*€ 5.691.745*	*€ 37.369*
Totaal gemeenten	**€ 60.925.849**	**€ 61.333.105**	**€ 407.255**	**€ 61.333.090**	**€ 407.247**

Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland

BEGROTING 2026

Incl. gewijzigde begroting 2025 - actualisatie programmaplan 2025

programmaplan 2026 en meerjarenbegroting 2026 - 2029

'Wij staan voor een krachtige en samenhangende aanpak

van regionale vraagstukken in het sociaal domein'

Zorg **Participatie** **Onderwijs**

INHOUD

Voorwoord 3

Deel 1: Hoofdlijnen van beleid 4
- Algemene ontwikkelingen 2025 en 2026
- Uitgangspunten voor de begrotingsramingen
- Ontwikkelingen 2025 en 2026 in cijfers
- Impact uitvoeringsbeleid 2025
- Impact uitvoeringsbeleid 2026

Deel 2: Beleidsbegroting 7
- Programmaplan 2025
- Programmaplannen
  - Thema Zorg
  - Thema Onderwijs
  - Thema Participatie
  - MGR Beheerorganisatie
- Overzicht kosten van overhead
- Het bedrag van onvoorzien
- Overzicht algemene dekkingsmiddelen
- Beleidsindicatoren bestuur en organisatie
- De Paragrafen

Deel 3: De Financiële begroting 42
- Overzicht baten en lasten
- Toelichting overzicht baten en lasten
- Overzicht geraamde incidentele baten en lasten
- Uiteenzetting van de financiële positie
- Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid
- Geprognotiseerde eindbalans 2025 en 2026
- Ontwikkeling van het EMU saldo
- Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Deel 4: De meerjarenraming 49
- Meerjarenraming 2026 - 2029
- De geprognotiseerde balans
- De uiteenzetting van de financiële positie
- Baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid

Deel 5: Bijlagen 53
- Bijdragen per gemeente

Voorwoord

Voor u ligt de actualisatie van het programmaplan 2025, de begrotingswijziging 2025 en het programmaplan 2026 met de meerjarenbegroting 2026 – 2029 van de Modulaire gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR SDCG).

Deze begroting is tot stand gekomen in samenwerking met diverse ambtelijke- en bestuurlijke vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten. Hierdoor zijn we erin geslaagd om een begroting voor 2025 te presenteren die kan rekenen op herkenning bij onze opdrachtgevers. Transparantie en draagvlak zijn tenslotte belangrijke uitgangspunten voor onze samenwerking.

Voor gemeenten brengt de periode van deze (meerjaren)begroting grote financiële uitdagingen met zich mee. Op basis van besprekingen in de bestuurscommissies en het algemeen bestuur zijn de mogelijkheden geïnventariseerd en waar mogelijk verwerkt in de programmaplannen en begrotingen van de modules. We blijven zoeken naar mogelijkheden om gemeenten te ontzorgen en kosten te besparen door samen te werken in de regio.

De begroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2029 is geïndexeerd met prijsontwikkeling van het accres gemeentefonds, om rekening te houden met financiële posities van gemeenten. Dit hebben we kunnen doen door scherp te kijken naar onze kosten. De omvang van de begroting 2025 is hoger dan die van 2024. Dit is grotendeels terug te herleiden tot de gestegen prijzen (indexering) van leveranciers en hogere beloningen als gevolg van CAO-ontwikkelingen. U kunt per module de programmaplannen en financiële consequenties teruglezen. De afrekening per module kunt u terugvinden in de bijlage.

Uiteindelijk is waar wij als MGR voor staan: het ontzorgen van gemeenten en zorgen voor samenhang en een efficiënte uitvoering voor de samenwerkende gemeenten. De samenwerking in onze Modulaire GR werkt praktisch, kostenbesparend en zorgt voor focus op efficiënte uitvoering.

We hebben het afgelopen jaar gemerkt dat de arbeidsmarkt voor de MGR, met name voor specifieke functies, uitdagend is. We zien de uitdaging van de arbeidsmarkt voor alle sectoren waar we werkzaam zijn. Dit betreft de zorg, het onderwijs en gemeenten. Het is daarom nog meer van belang om een aantrekkelijk werkgever te zijn en professionals te boeien en te binden. Daarin wordt samen met andere organisaties in opgetrokken.

We nodigen u uit kennis te nemen van de plannen en begroting voor de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland.

T.A.F.A. Klomberg
Voorzitter MGR SDCG

S. van den Brand
Secretaris/directeur MGR SDCG

1. HOOFDLIJNEN VAN BELEID

- Algemene ontwikkelingen 2025 en 2026
- Uitgangspunten voor de begrotingsramingen
- Ontwikkelingen 2025 en 2026 in cijfers
- Impact uitvoeringsbeleid 2025
- Impact uitvoeringsbeleid 2026

Algemene ontwikkelingen 2025 en 2026

Inkoop Zorg
De module Inkoop Zorg neemt vanaf 2025 niet langer budget op voor de verbindingsdag voor zorg-aanbieders.

Regionale Facilitering Zorg
Het programmaplan en bijbehorende begroting zijn geactualiseerd op basis van het door colleges vastgestelde Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd.

RBL
Binnen de module RBL blijven we door ontwikkelen richting de nieuwe wet Van school naar duurzaam werk. Deze en andere maatschappelijke ontwikkelingen hebben geleid tot een nieuwe organisatieontwikkeling, die in 2025 tot volwassenheid zal gaan groeien.

WSP
Het WSP verwerkt enkele regionale opdrachten, waaronder de Regionaal Verbinder Statushouders.

WgSW
Binnen de module WgSW is sprake van een herverdeling van de gemeentelijke baten op basis van het aantal arbeidsjaren per oktober 2024.

Contractmanagement Inburgeringstrajecten
Bij de Contractmanagement Inburgeringstrajecten verwerken we vanaf 2025 op verzoek van gemeenten een structurele inkoopopdracht.

Uitgangspunten voor de begrotingsramingen

Tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 12 december 2024 zijn de kaders voor de begrotingswijziging 2025 en begroting 2026 vastgesteld. De begroting 2026 wordt berekend op basis van de prognose 2025 en de onderstaande kaders voor bestaand beleid. Het AB heeft besloten uit te gaan van de prijsontwikkeling van het accres uit de septembercirculaire 2024 voor loonkosten en overige indexeringen.

Op basis van de septembercirculaire 2024 (zijn de volgende indexeringen van toepassing voor de komende jaren:

	2025	2026
Prijsontwikkeling Accres	3,5%	2,7%

Voor 2027 en verder wordt er in de meerjarenraming zonder indexatie gerekend.

- De CAO SGO verloopt per 31 maart 2025. Op het moment van schrijven is er nog geen nieuwe CAO voor na deze periode. De onderhandelingen zijn nog in volle gang. Afhankelijk van de uitkomst van de onderhandeling kunnen de loonontwikkelingen wel of niet worden opgevangen binnen bovenstaande indexatiepercentages.
- De CAO SW verloopt per 31-12-2025. Er is nog geen zicht op een nieuwe CAO.

Het verwachte uitstroompercentage SW op basis van pensionering, langdurige ziekte, ondergrens etc. is door de bestuurscommissie WgSW vastgesteld in maart 2024.

Ontwikkelingen 2025 en 2026 in cijfers

Lasten en baten € x 1000	Realisatie 2024	Primaire begroting 2025	Gewijzigde Begroting 2025	Begroting 2026	*Verschil 2025*	*Verschil 2026*
Lasten per module						
Inkoop	€ 2.156	€ 2.238	€ 2.255	€ 2.320	*€ 17*	*€ 65*
RFZ	€ 1.252	€ 1.304	€ 1.399	€ 1.437	*€ 96*	*€ 38*
Onderwijs	€ 3.738	€ 4.101	€ 4.431	€ 4.272	*€ 330*	*-€ 160*
WSP	€ 2.310	€ 2.215	€ 2.411	€ 2.294	*€ 196*	*-€ 117*
WgSW	€ 54.609	€ 53.546	€ 55.237	€ 54.070	*€ 1.691*	*-€ 1.167*
CMI	€ 99	€ 84	€ 94	€ 97	*€ 10*	*€ 3*
Beheer	€ 677	€ 655	€ 786	€ 677	*€ 130*	*-€ 108*
Lasten (ind. overhead)	**€ 64.841**	**€ 64.144**	**€ 66.614**	**€ 65.168**	*€ 2.470*	*-€ 1.447*
Baten						
Gemeentelijke bijdrage	€ 60.925	€ 61.030	€ 62.688	€ 61.807	*€ 1.658*	*-€ 881*
Regionale bijdrage (DSP)	€ 1.156	€ 1.296	€ 1.426	€ 1.335	*€ 130*	*-€ 92*
Buitengemeenten (SW)	€ 1.805	€ 1.592	€ 1.724	€ 1.652	*€ 133*	*-€ 73*
Overige baten	€ 561	€ 197	€ 626	€ 225	*€ 429*	*-€ 401*
Rentebaten	€ 237	€ 30	€ 150	€ 150	*€ 120*	*€ 0*
Baten	**€ 64.685**	**€ 64.144**	**€ 66.614**	**€ 65.168**	*€ 2.470*	*-€ 1.447*
Resultaat	**-€ 154**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	*€ 0*	*€ 0*
Onttrekking aan reserve	€ 154	€ 0	€ 0	€ 0	*€ 0*	*€ 0*
Dotatie aan reserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	*€ 0*	*€ 0*
Eindresultaat	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Impact uitvoeringsbeleid 2025

Voor de begroting 2025 zijn er enkele autonome ontwikkelingen. De overige ontwikkelingen kunnen binnen begroting worden gerealiseerd.

De grootste impact ten opzichte van de primaire begroting 2025 wordt veroorzaakt door:

1. **Alle modules:** Bij alle modules houden we rekening met een hogere doorbelasting van ICT en administratiekosten door gemeentelijke dienstverleners.
2. **Regionale Facilitering Zorg:** Het programmaplan en de begroting zijn geactualiseerd op basis van het door colleges vastgestelde Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025.
3. **WSP en RBL:** In 2025 worden verschillende regionale opdrachten uitgevoerd, waaronder de Harrie-trainingen en inzet voor het RMT. Hier staan regionale middelen tegenover. Voor 2026 zijn deze beperkt begroot.
4. **CMI:** Bij de module Contractmanagement Inburgeringstrajecten houden we rekening met een structurele inkoopopdracht.
5. **Overhead:** Op basis van de realisatie 2024 houden we vanaf 2025 rekening met hogere rentebaten, waarmee we de uitvoeringslasten financieren. Vanaf 2026 organiseren we zelf onze financiële, personele en salarisadministratie. In 2025 houden we rekening met implementatiekosten.

Impact uitvoeringsbeleid 2026

Voor de primaire begroting 2026 is op dit moment onvoldoende in te schatten welke extra regionale opdrachten er bij de MGR worden ondergebracht. We houden in de begroting 2026 rekening met de volgende ontwikkelingen:

1. **RBL:** Vanaf 2026 worden de Doorstroompuntactiviteiten bij het RBL op een andere wijze gefinancierd door het Rijk. Hoewel nog niet zeker is welke inhoudelijke wijzigingen dit met zich meebrengt in de dienstverlening en financiering, is al wel rekening gehouden met een verschuiving in de financiering.

2. BELEIDS-BEGROTING

- **Programmaplan 2025**
- **Programmaplannen**
  - Thema Zorg
  - Thema Onderwijs
  - Thema Participatie
  - MGR Beheerorganisatie
- **Overzicht kosten van overhead**
- **Het bedrag van onvoorzien**
- **Overzicht algemene dekkingsmiddelen**
- **Beleidsindicatoren bestuur en organisatie**
- **De Paragrafen**
  - Weerstandsvermogen en risicobeheersing
  - Beschikbare weerstandscapaciteit
  - Inventarisatie van de risico's
  - Beleid weerstandscapaciteit en de risico's
  - Kengetallen
  - Verhouding kengetallen i.r.t. financiele positie
  - Financiering
  - Openbaarheid van informatie

De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de verplichte paragrafen volgens het Besluit Begroting & Verantwoording (BBV).

Programmaplan 2025

Het programmaplan bestaat voornamelijk uit een overzicht van de te realiseren programma's en een overzicht van de kosten van de overhead. Het programmaplan is opgebouwd uit:

a. De belangrijkste ontwikkelingen die betrekking hebben op de uitvoering van de dienstverlening: met welke ontwikkelingen houden we rekening?
b. de doelstelling, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, ten minste toegelicht aan de hand van de bij ministeriële regeling vast te stellen beleidsindicatoren: wat willen we bereiken?
c. de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken, en de betrokkenheid hierbij van verbonden partijen: wat gaan we daarvoor doen?
d. de raming van baten en lasten: wat gaat het kosten?

Programmaplan thema Zorg

Module Inkoop Zorg

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028
De Hervormingsagenda Jeugd heeft als doel knelpunten in de jeugdhulp structureel aan te pakken. Een ander doel is het jeugdhulpstelsel financieel houdbaar te maken voor de toekomst. De hervormingsagenda omvat een groot pakket afspraken om deze doelen te bereiken. In de uitwerking van deze hervormingen worden een aantal principes gehanteerd die van belang zijn voor de regiogemeenten en Inkoop SDCG. Zo wordt uitvoering gegeven aan de opgaven door o.a. sturing op het terugdringen van het gebruik van residentiële Jeugdhulp door het vergroten van de inzet van ambulante alternatieven.

Financiële positie aanbieders en gemeenten
Hoewel er reden blijft tot zorgen over de financiële positie van een deel van de zorgaanbieders, zien we ook dat de invoering van de nieuwe reële tarieven de tarieven perspectief biedt. Samen met het feit dat het voor sommige aanbieders financieel gezien ingewikkeld blijft om kostendekkend te werken maakt dat er een reëel risico op discontinuïteit en daarmee op de beschikbaarheid van voldoende zorg voor inwoners blijft.
Ook voor gemeenten worden de nodige financiële uitdagingen verwacht. Er is sprake van onzekerheid in de ontwikkeling van het gemeentefonds in algemene zin. Hierdoor komt de uitvoerbaarheid van de wettelijke taken van en door gemeenten verder onder druk te staan.

Daarbij maakt de arbeidsmarktkrapte het voor een deel van de aanbieders en gemeenten lastig om personeel aan te trekken en te behouden. Dit kan naast een financieel effect ook inhoudelijk effect hebben op de tijdigheid en beschikbaarheid van passende hulp voor inwoners.

Beschermd wonen
Onder leiding van het programmamanagement Samen aan Zet wordt sinds 2023 gewerkt aan de nieuwe inkoopopdracht voor de zorgvorm Beschermd wonen. Inkoop SDCG blijft ook in 2025 het programmamanagement ondersteunen in de voorbereiding van de inkoop(opdracht).

Krapte op de arbeidsmarkt
Niet alleen zorgaanbieders, maar ook regiogemeenten hebben te maken met krapte op de arbeidsmarkt waardoor het lastiger is om personeel te werven. We hebben de regiogemeenten als beleidsverantwoordelijken hard nodig, zodat we daarmee meer sturing kunnen geven aan de uitvoering van het beleid. Ook de gemeenten hebben te maken met krapte op de arbeidsmarkt. Wij zien dat door personeelswisselingen kennis uit de regio verdwijnt. Tegelijkertijd hebben wij de regiogemeenten hard nodig voor de beleidsvisie op korte en langere termijn.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Regiogemeenten zijn voor ons een belangrijke partner en bepalen de beleidsmatige doelstellingen. Inkoop SDCG kan, met inkopen en het managen van contracten als een belangrijk instrumenten, bijdragen aan het realiseren van de beoogde doelstellingen. Inkoop SDCG kan als gesprekspartner tevens een verbinder zijn tussen gemeenten en de zorgaanbieders die daadwerkelijke hulp leveren aan kwetsbare inwoners.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Ook dit jaar zien we diverse op elkaar ingrijpende ontwikkelingen waaronder de hervormingsagenda jeugd, eigen bijdrage Wmo, woonplaatsbeginsel beschermd wonen en het Integraal zorg akkoord (IZA/GALA). Het is van belang dat we binnen deze ontwikkelingen prioriteiten en kaders stellen, zodat we binnen Inkoop SDCG een realistische vraag en opdracht van de regiogemeenten hebben die tevens past bij de beschikbare bemensing.

Naast onze reguliere werkzaamheden met betrekking tot contractering sociaal domein en de op basis van vraag/behoefte vanuit gemeenten op te starten themagerichte projecten, zijn er voor 2025 twee grote overstijgende projecten.

1. Verbredingen ‘Taakstelling begroting’
Voor het lokaal maatwerk en de samenloop lokaal & regionaal contractmanagement is in 2024 onderzocht of op regionale schaal voordelen te behalen zijn die bijdragen aan dit taakstellingsverzoek. De uitkomsten van beide onderzoeken bieden mogelijkheden om op regionale schaal efficiënter met middelen om te gaan. De onderzoeksresultaten worden in 2025 verder uitgewerkt tot concrete voorstellen.
De voorstellen bevatten inhoudelijke keuzes in de dienstverlening van Inkoop SDCG die van belang zijn voor de begroting van 2026 en verder. Een voorwaarde voor het uitwerken van de concrete voorstellen is besluitvorming door de regiogemeenten om te bepalen waar ruimte zit voor het regionaliseren van taken. Daarbij zetten we tevens in op meer uniforme uitvoering en standaardisering van de inkoop ter vermindering van de administratieve lasten in lijn met de opgave vanuit de landelijke hervormingsagenda Jeugd.

2. Inkoop 2025

Verlenging contracten 2025

De huidige overeenkomsten Ambulant worden per 1 juli 2025 verlengd voor de periode van één jaar waarmee de looptijd wordt verlengd tot 1 juli 2026. We grijpen dit verleningsmoment aan om een aantal verbeteringen door te voeren binnen de bestaande inkoop. Deze verbeteringen hebben betrekking op:

- In 2025 start een onderzoek naar de geconstateerde 'overlap' in indexering door een gespecialiseerd onderzoeksbureau. Inkoop SDCG maakt op basis van de bevindingen een voorstel waarbij gekeken wordt naar het doorvoeren van een correctie op de indexering van 2025 bij verlengen van de overeenkomsten per 1 juli 2025.
- Het verlengen van de overeenkomsten per 1 juli 2025 is een natuurlijk moment om over te gaan naar de contractstandaarden. Inkoop SDCG start in 2025 met het doorlopen van een proces met aanbieders en regiogemeenten voor het invoeren van de contractstandaarden.

Doorontwikkelen zorgaanbod

Ook dit jaar ondersteunt Inkoop SDCG de regiogemeenten bij het doorontwikkelen van ingekochte zorg en het verbeteren van het ondersteuningsaanbod.

- Op dit moment lopen er trajecten rondom Behandeling en Beschermd wonen, die in 2025 worden voortgezet.
- Het regionaal plan van aanpak arbeidsmarktkrapte loopt door in 2025. In dit plan zijn diverse mogelijkheden verkend hoe de instroom van professionals vergroot kan worden en hoe we de professionals kunnen behouden in de zorg.
- De AMvB-zorgvormen bepaalt welke jeugdhulp minimaal regionaal wordt ingekocht. Dat zijn de zorgvormen die ook landelijk worden gestandaardiseerd. In de loop van 2025 worden de uniforme begrippenlijst en de landelijke productstructuur verwacht. Later volgt nog de concretisering in product-dienstbeschrijving. Na analyse zal Inkoop SDCG regiogemeenten een advies geven voor de implementatie van de AmvB zorgvormen in de regio Centraal Gelderland.

Inkoop regionale zorgdashboard

Naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie m.b.t. de bruikbaarheid van het regionale zorgdashboard is besloten om het dashboard opnieuw in te kopen. Inkoop SDCG is trekker van dit project en werkt daarbij samen met de werkgroep regionaal dashboard.

Implementatie functies zoektool 2025

Met de verbetering van de zoektool in 2024 zijn ook wensen opgehaald bij gebruikers uit de regiogemeenten. In 2025 wordt de zoektool verder doorontwikkeld, diverse functionaliteiten worden gefaseerd geïmplementeerd. Ook verbeterwensen vanuit het regionaal uitvoeringsplan Jeugd 'het versterken van de toegang' worden meegenomen in de doorontwikkeling van de zoektool.
De zoektool kan een gunstig effect hebben op het inzichtelijk maken en verminderen van wachtlijsten. Onderzocht wordt hoe ook voor andere zorgvormen via de zoektool betrouwbaar inzicht in wachttijden gegeven kan worden.

Wat gaat het kosten?

De begroting neemt in 2025 toe met € 17.000 als gevolg van een hogere doorbelasting van gemeentelijke leveranciers. Alle overige ontwikkelingen worden binnen begroting opgevangen.
In 2026 houden we enkel rekening met indexatie.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten Inkoop Zorg	Realisatie 2024	Primaire begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Primaire begroting 2026	Verschil 2025	Verschil 2026-2025
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 1.506	€ 1.544	€ 1.569	€ 1.611	€ 24	€ 42
Programma - Uitvoering	€ 219	€ 253	€ 225	€ 231	-€ 28	€ 6
Overheadlasten	€ 423	€ 441	€ 461	€ 478	€ 20	€ 17
Programmalasten	**€ 2.147**	**€ 2.238**	**€ 2.255**	**€ 2.320**	**€ 17**	**€ 65**
Deelnemende gemeenten	€ 2.147	€ 2.238	€ 2.255	€ 2.320	€ 17	€ 65
Baten	**€ 2.147**	**€ 2.238**	**€ 2.255**	**€ 2.320**	**€ 17**	**€ 65**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

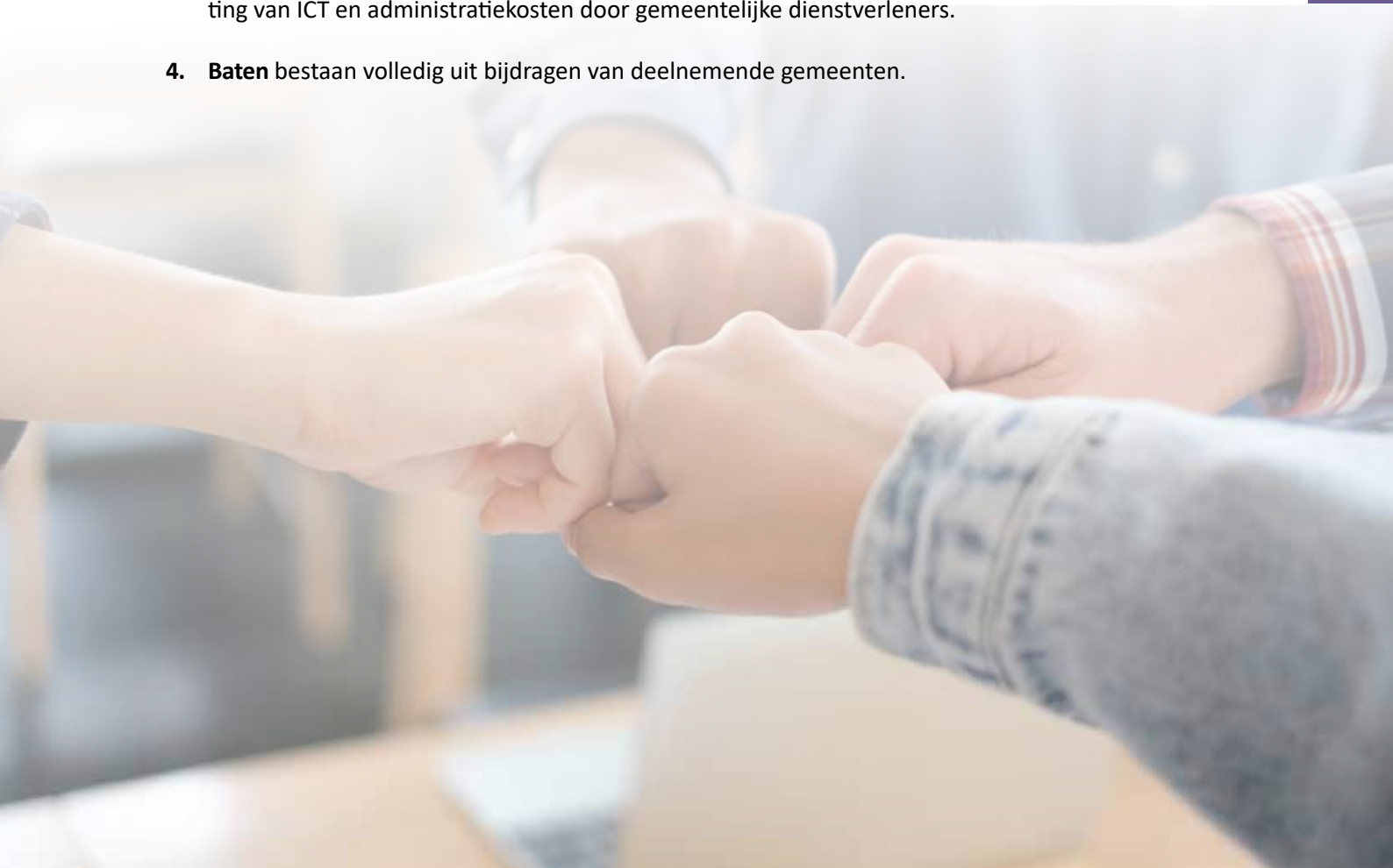
Toelichting:

1. **Personeelslasten** nemen in 2025 toe met € 24.000 als gevolg van een hoger verwachte loonkostenstijging dan de gehanteerde indexatie.

2. **Uitvoeringslasten** dalen in 2025 met € 28.000 door de relatie dag voor zorgaanbieders niet te organiseren, ter compensatie van de hogere loonkosten.

3. **Overheadlasten** stijgen in 2025 met € 20.000, dit wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van ICT en administratiekosten door gemeentelijke dienstverleners.

4. **Baten** bestaan volledig uit bijdragen van deelnemende gemeenten.

Module Regionale Facilitering Zorg

Het team Facilitering Zorg is verantwoordelijk voor de uitvoeringstaken van het regiosecretariaat en het regioadvies bij de uitvoering van het 'Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd' voor de regio Centraal Gelderland.

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

Regiogemeenten werken samen aan het project 'Versterken van de regionale samenwerking'. Dit project is in 2024 gestart en wordt in 2025 geïmplementeerd. Met uitvoering van deze opdracht ontstaat een aangepaste regionale structuur gebouwd vanuit de inhoudelijke opgaven van de regio met duidelijke rollen en verantwoordelijkheden. Mogelijke veranderingen in de regionale overleg-, en samenwerkingsstructuur kunnen gevolgen hebben voor de omvang van het takenpakket van het regiosecretariaat en de regioadviseurs jeugd. Gewenste wijzigingen worden verwerkt indien hierover in de regio overeenstemming is.

Regioadvies Jeugd en regionale activiteiten
De themalijnen en de bijbehorende inspanningen die in 2025 worden opgepakt zijn:

1. Verbeteren van de regionale samenwerking; er wordt o.a. gewerkt aan een regionale visie jeugdhulp.
2. Verstevigen lokale teams en toegang; o.a. door het implementeren van de werkwijze verklarende analyse.
3. Voorkomen van complexe hulpvragen en bevorderen uitstroom; o.a. door het zorgaanbod voor jeugdigen met complexe hulpvragen verder te ontwikkelen.
4. Versterken kind en gezinsbescherming; waaronder de uitvoering van de Toekomstscenario.
5. Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen gericht op verbeteren van de regionale samenwerking gemeenten-jeugdhulp- onderwijs

In het 'Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025, regio Centraal Gelderland' (UVP jeugd 2025) staat beschreven welke werkzaamheden worden verricht.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Het regiosecretariaat en de regioadviseurs jeugd werken zowel met bestuurlijke als ambtelijke collega's van de regiogemeenten samen. Met als doel om de bestuurlijke en ambtelijke overleggen efficiënt en effectief te ondersteunen en de bestuurlijke en ambtelijke opdrachten, zoals opgenomen in het '"UVP jeugd 2025', efficiënt en effectief uit te voeren. Ook werken zij met hetzelfde doel samen met de collega's van de module Inkoop SDCG binnen de MGR SDCG.

Een stevige randvoorwaarde voor het behalen van onze doelstellingen is de inzet vanuit gemeenten, zowel kwantitatief als kwalitatief. In de gezamenlijke opgave die er ligt is het nodig met elkaar deze beweging te maken om de gewenste resultaten te behalen binnen de planning. Hierbij laveren we tussen gemeente en aanbieders, zowel beleidsmatig, inhoudelijk en vanuit de uitvoering. Er ligt een uitdaging om over de juiste en voldoende informatie te beschikken om daarmee de gemeenten bestuurlijk en inhoudelijk goed te kunnen adviseren en recht te doen aan het spanningsveld tussen de verschillende belangen.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Vanuit het regiosecretariaat blijven wij in 2025 bijdragen aan het versterken van de regionale samenwerking. Dit doen we onder andere door de bestuurlijke regionale overleggen (RPO Zorg, de Bestuurscommissie Inkoop Zorg en de Adviescommissie) en het overleg in voorbereiding hierop (RAO Zorg) efficiënt en effectief te ondersteunen.
Ook neemt de regiosecretaris deel in de projectgroep van het project 'Versterken regionale samenwerking'. Tevens wordt in 2025 blijvend gewerkt aan het procesmatig werken bij het regiosecretariaat en verder ontwikkelen van de administratieve organisatie.

Regioarchief
Het project regioarchief ronden we in 2025 af. Hiermee waarborgen we dat we voldoen aan de eisen van de archiefwet maar bovenal dat alle informatie zodanig beheerd en be¬waard wordt dat deze nu en ook later bruikbaar is.

Teamontwikkeling
Voor regiosecretariaat en regio advies heeft teamontwikkeling en samenwerking zowel binnen het team als in de regio focus voor 2025.

Uitvoeren regionaal uitvoeringsplan jeugd
De focus voor de regioadviseurs jeugd ligt op de rol regisseur, verbinder, adviseur en woordvoerder. Daarnaast vervullen de regioadviseurs de rol van opdrachtgever voor projecten die in het 'UVP jeugd 2025' zijn beschreven. Daarbij ondersteunen en houden zij overzicht op (de voortgang van) alle activiteiten en thema's en daarmee ook op de voortgang van het Regionale Uitvoeringsplan Jeugd 2025.

Regionale samenwerking vraagt om een actieve rol van regiogemeenten en regioadviseurs:
- Voor beleidsmedewerkers van regiogemeenten ligt het accent ligt op goede voorbereiding van werkgroepen, een actieve rol als schrijver en doener in werkgroepen en de verantwoordelijkheid om regionale ontwikkelingen en besluitvorming in eigen gemeenten verder te brengen (horizontaal en verticaal).
- Voor regioadviseurs jeugd ligt het accent op het voeren van regie op de thema's in het uitvoeringsplan. Zij vormen de schakel tussen het beleid, regionale afspraken en (boven)regionale en landelijke ontwikkelingen. Daarbij is de rol van het team gericht op regie voeren, adviseren , stimuleren, informeren, verbinden, rapporteren, 'halen en brengen', samen met de ambtelijke regio-collega's. De regioadviseurs jeugd adviseren het Regionale Ambtelijke Overleg Zorg. Tevens zijn zij ambtelijk woordvoerder voor de regio en nemen zij deel aan verschillende regionale, bovenregionale en landelijke bijeenkomsten om kennis en ervaringen te delen.

Wat gaat het kosten?

De begroting 2025 neemt met € 96.000 toe, voornamelijk door actualisatie van het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd. In 2026 houden we enkel rekening met indexatie.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten Regioadvies en projecten	Realisatie 2024	Primaire begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Primaire begroting 2026	Verschil 2025	Verschil 2026-2025
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 450	€ 381	€ 381	€ 391	€ 0	€ 10
Programma - Uitvoering	€ 542	€ 654	€ 745	€ 765	€ 91	€ 20
Regioadvies	*€ 44*	*€ 62*	*€ 144*	*€ 141*	*€ 82*	*-€ 3*
Regionale projecten	*€ 499*	*€ 592*	*€ 601*	*€ 625*	*€ 9*	*€ 24*
Overhead	€ 65	€ 69	€ 72	€ 74	€ 3	€ 2
Programmalasten	**€ 1.057**	**€ 1.103**	**€ 1.198**	**€ 1.230**	**€ 94**	**€ 32**
Deelnemende gemeenten	€ 1.017	€ 1.103	€ 1.198	€ 1.230	€ 94	€ 32
Overige baten	€ 40					
Baten	**€ 1.057**	**€ 1.103**	**€ 1.198**	**€ 1.230**	**€ 94**	**€ 32**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Subsidie via Arnhem						
Digitaal Scheidingsloket		*€ 100*	*€ 100*	*€ 105*	*€ 0*	*€ 5*
Totaal lasten RUJ	***€ 1.057***	***€ 1.203***	***€ 1.298***	***€ 1.335***	***€ 94***	***€ 37***

De module Regionale Facilitering Zorg bestaat uit het regiosecretariaat, regioadvies en projecten.

Regiosecretariaat

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten Regiosecretariaat	Realisatie 2024	Primaire begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Primaire begroting 2026	Verschil 2025	Verschil 2026-2025
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 157	€ 157	€ 157	€ 161	€ 0	€ 4
Programma - Uitvoering	€ 4	€ 16	€ 16	€ 16	€ 0	€ 0
Overhead	€ 33	€ 28	€ 30	€ 30	€ 1	€ 1
Programmalasten	**€ 194**	**€ 200**	**€ 202**	**€ 207**	**€ 1**	**€ 5**
Deelnemende gemeenten	€ 194	€ 200	€ 202	€ 207	€ 1	€ 5
Baten	**€ 194**	**€ 200**	**€ 202**	**€ 207**	**€ 1**	**€ 5**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Toelichting:

1. **Personeelslasten** blijven conform de primaire begroting.

2. **Uitvoeringslasten** blijven conform de primaire begroting.

3. **Overheadlasten** stijgen in 2025 beperkt; dit wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van ICT en administratiekosten door gemeentelijke dienstverleners.

4. **Baten** bestaan volledig uit bijdragen van deelnemende gemeenten.

Regioadvies en regionale projecten

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten	Realisatie	Primaire	Gewijzigde	Primaire	Verschil	Verschil
Regioadvies en projecten	2024	begroting	begroting	begroting 2026	2025	2026-2025
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 450	€ 381	€ 381	€ 391	€ 0	€ 10
Programma - Uitvoering	€ 542	€ 654	€ 745	€ 765	€ 91	€ 20
Regioadvies	*€ 44*	*€ 62*	*€ 144*	*€ 141*	*€ 82*	*-€ 3*
Regionale projecten	*€ 499*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*
Overhead	€ 65	€ 69	€ 72	€ 74	€ 3	€ 2
Programmalasten	**€ 1.057**	**€ 1.103**	**€ 1.198**	**€ 1.230**	**€ 94**	**€ 32**
Deelnemende gemeenten	€ 1.017	€ 1.103	€ 1.198	€ 1.230	€ 94	€ 32
Overige baten	€ 40					
Baten	**€ 1.057**	**€ 1.103**	**€ 1.198**	**€ 1.230**	**€ 94**	**€ 32**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Subsidie via Arnhem						
Digitaal Scheidingsloket		*€ 100*	*€ 100*	*€ 105*	*€ 0*	*€ 5*
Totaal lasten RUJ	***€ 1.057***	***€ 1.203***	***€ 1.298***	***€ 1.335***	***€ 94***	***€ 37***

Toelichting:

1. **Personeelslasten** blijven conform de primaire begroting.

2. **Uitvoeringslasten** stijgen in 2025 met € 82.000. Deze stijging ontstaat in de actualisatie van het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd.

3. **Overheadlasten** stijgen in 2025 beperkt; dit wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van ICT en administratiekosten door gemeentelijke dienstverleners.

4. **Baten** bestaan volledig uit bijdragen van deelnemende gemeenten.

NB: ter vergelijk met het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd is de subsidieverstrekking via Arnhem opgenomen in bovenstaande tabel. Deze subsidieverstrekking maakt expliciet geen onderdeel uit van de begroting RFZ.

Programmaplan thema Onderwijs

Module Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

- We verwachten dat de stijging van het aantal meldingen doorzet gezien de stijging van 13% van het aantal leerplichtmeldingen in het eerste halve schooljaar (augustus 2024 t/m januari 2025). Dit zet de continuïteit en kwaliteit van de huidige dienstverlening van het RBL onder druk. De onderstaande ontwikkelingen zijn hiervoor mede de aanleiding:
  - De toegenomen meldingsfrequentie van de scholen;
  - De verwachting dat de migratiestroom van jongeren verder toeneemt;
  - Oplopende wachttijden voor de inzet van jeugdhulp en speciaal onderwijs;
  - Meer meldingen van luxeverzuim;
  - Toename van ernst en complexiteit van de problematiek van de jeugdigen.
- De nieuwe wetten ‘Van School naar Duurzaam Werk’ en ‘Terugdringen Verzuim’ zijn naar de Tweede Kamer. In de loop van 2025 wordt concreter wat dit betekent voor de dienstverlening en organisatie van het RBL Midden-Gelre.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Vanwege de toenemende complexiteit van de opgave van het RBL, wordt er steeds vaker een beroep gedaan op de expertise van professionals om jeugdigen passende ondersteuning en ontwikkelingskansen te bieden. Om dit te regelen is de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs, de sociale (wijk) teams en andere partners in het sociaal en justitieel domein belangrijk. Het RBL is hierin vaak de verbindende schakel tussen de verschillende niveaus. Daarom zijn we ook op beleidsniveau gesprekspartner op het snijvlak van onderwijs, zorg en participatie. De Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) is in de regio de gezamenlijke basis.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Met de uitvoering van (wettelijke) taken heeft het RBL de ambitie dat zoveel mogelijk jeugdigen een route volgen naar een startkwalificatie[1]. Deze startkwalificatie geeft hen een betere uitgangspositie op de arbeidsmarkt. Jeugdigen die ongeoorloofd verzuimen of (dreigen) uit te vallen, begeleidt het RBL terug naar school of naar een andere passende route in zorg of arbeid. Jongeren in een kwetsbare positie houden we in beeld.

[1] Een startkwalificatie is een diploma op ten minste mbo-2, havo of vwo-niveau.

Beleidsindicatoren taakveld Onderwijs[1]

Beleidsindicatoren	Landelijk gemiddelde 2023[2]	2023[2]	2024[3]	Prognose 2025	Prognose 2026
Absoluut verzuim[4] (per 1.000 leerplichtigen)	**6,3**	1	1,4	1,4	1,4
Relatief verzuim (per 1.000 leerplichtigen)	**27**	37	47	52	55
vsv-percentage regio Arnhem (12-23 jaar)	**2,3%**	2,6%	Prognose[5]: 2,8%	2,8%	2,8%

Toelichting

- De stijging van absoluut verzuim kent een sterke relatie met migratie. De prognose voor absoluut verzuim is daarmee ook afhankelijk van de ontwikkelingen omtrent migratie en het daarmee samenhangende overheidsbeleid.
- We verwachten dat de stijgende trend in het aantal verzuimmeldingen verder doorzet. Deels doordat we als RBL investeren in de samenwerkingsrelatie met scholen en daarmee inzetten op vroegtijdig en consequenter melden. Daarnaast zijn er maatschappelijke ontwikkelingen en factoren die nadrukkelijk een rol spelen, zoals de toename van (complexe) problematiek onder jeugdigen, beschikbaarheid van jeugdhulp en dagbestedingsplekken. Dit is een landelijk beeld.
- De afgelopen jaren is het vsv-percentage, zowel landelijk als regionaal, gestegen. We zien ook in het schooljaar 2023-2024 een toename van het aantal jeugdigen met een vsv-melding en verwachten daarom dat het vsv-percentage stijgt. De voortdurende krapte op de arbeidsmarkt en de hierboven beschreven maatschappelijke ontwikkelingen en multiproblematiek onder jeugdigen zijn hiervan invloed.
- De nieuwe definitie van voortijdig schoolverlaten als gevolg van de nieuwe wet ‘Van School naar Duurzaam Werk’ is nog niet bekend. Zodra deze bekend is kan een nieuwe inschatting gemaakt worden van de prognose voor het vsv-percentage.

[1] In de regeling 'beleidsindicatoren gemeenten' zijn drie beleidsindicatoren vastgesteld die door gemeenten in de programmaverantwoording opgenomen moeten worden: absoluut verzuim, relatief verzuim en het vsv-percentage.
[2] Bron: DUO/Ingrado op website ‘Waarstaatjegemeente.nl’
[3] Bron: DUO art25 rapportage, oktober. Voor deze rapportage wordt een andere peildatum gebruikt dan het jaarverslag van het RBL. De cijfers wijken om die reden af.
[4] Het landelijk gemiddelde van absoluut verzuim ligt al jaren veel hoger en we zien grote verschillen tussen regio's op de website ‘Waarstaatjegemeente’. We vermoeden dat dit te maken heeft met een verschil in registratie. Zo registreren wij absoluut verzuim wanneer na een administratieve controle blijkt dat leerlingen niet zijn ingeschreven en er actie vanuit leerplicht nodig is. Er zijn ook regio’s waarbij elke melding van absoluut verzuim als zodanig wordt geregistreerd. Hierdoor is het niet goed te vergelijken.
[5] Voorlopige vsv-cijfers zijn pas in maart beschikbaar.

Wat gaan we daar voor doen?

Het RBL voert de wettelijke taken uit op het gebied van leerplicht, kwalificatieplicht en Doorstroompunt voor de jeugdigen in de leeftijd van 5 tot 23 jaar. Daarnaast participeert het RBL bij het regionaal vsv-programma in verschillende teams. We voeren de taken van verzuim 18+ uit, zijn opdrachtnemer voor het Schakelpunt onderwijs-werk en we leveren de programmaleider voor de Sluitende Keten en de coördinator van Team Overstap.

Een aantal focuspunten uitgelicht:

- Vanwege de toename van het aantal verzuimmeldingen van de Internationale Schakelklas (ISK) maken we in samenwerking met de ISK aanvullende afspraken over de verzuimaanpak en onderzoeken we of inzet van extra formatie op de ISK mogelijk is.
- Voor een effectievere aanpak van thuiszittersproblematiek wordt een overeenkomst opgesteld voor gegevensdeling van thuiszitters tussen de samenwerkingsverbanden en het RBL. De nieuwe wet 'Terugdringen schoolverzuim' lijkt hier namelijk niet in te voorzien.
- We bereiden ons voor op de verruiming van de doelgroep en de uitbreiding van de taken van het Doorstroompunt vanwege de nieuwe wet 'Van School naar Duurzaam Werk'
- Alle brieven worden herschreven en gecontroleerd op begrijpelijke taal.
- We werken aan het ontwikkelen van een actueel dashboard. Daarmee krijgen we meer inzicht in onze werkzaamheden, prestaties, knelpunten, ontwikkelingen en trends. Op deze manier zijn we beter in staat passend advies te geven en tevens de impact van beleid te toetsen en analyseren.

Wat gaat het kosten?

De begroting neemt in 2025 toe met € 330.000 als gevolg van aanvullende en uitbreiding van regionale opdrachten. De ontwikkelingen passend bij de basisdienstverlening, worden binnen begroting opgevangen.
In 2026 houden we enkel rekening met indexatie (2,7%) en mutaties in de regionale opdrachten.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten RBL	Realisatie 2024	Primaire begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Primaire begroting 2026	Verschil 2025	Verschil 2026-2025
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 2.706	€ 3.005	€ 3.356	€ 3.164	€ 351	-€ 192
Programma - Uitvoering	€ 58	€ 52	€ 68	€ 70	€ 16	€ 2
Overheadlasten	€ 974	€ 1.044	€ 1.007	€ 1.038	-€ 37	€ 31
Programmalasten	**€ 3.738**	**€ 4.101**	**€ 4.431**	**€ 4.272**	**€ 330**	**-€ 160**
Deelnemende gemeenten	€ 2.448	€ 2.805	€ 2.820	€ 2.937	€ 15	€ 117
Overige baten	€ 133	€ 0	€ 185	€ 0	€ 185	-€ 185
Regionale bijdrage	€ 1.156	€ 1.296	€ 1.426	€ 1.335	€ 130	-€ 92
Baten	**€ 3.738**	**€ 4.102**	**€ 4.431**	**€ 4.272**	**€ 330**	**-€ 160**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Toelichting:

1. **Personeelslasten** nemen in 2025 toe met € 351.000 ten opzichte van de primaire begroting:
- Als gevolg van nieuwe regionale opdrachten en uitbreiding van taken binnen de bestaande regionale opdrachten, stijgen de personeelslasten (€ 315.000).
- Als gevolg van een hoger dan verwachte loonkostenstijging dan past binnen de indexatie, stijgen personeelslasten met circa € 36.000.

In 2026 dalen de personeelskosten. De gevolgen van indexatie (€ 88.000) worden tenietgedaan door het wegvallen van een tijdelijke opdracht met bijbehorende personeelslasten uit 2025 (€ 100.000), en de onzekerheid over het nieuwe regionaal programma vsv.

2. **Uitvoeringslasten** stijgen in 2025 met € 16.000: de groei van de Internationale Schakelklas brengt hogere tolkkosten met zich mee.

3. **Overheadlasten** dalen in 2025 met € 37.000:
- Kosten van de managementuitbreiding vallen € 50.000 lager uit dan begroot.
- Administratiekosten door de gemeentelijke dienstverlener stijgen met circa € 14.000.

4. **Baten** bestaan uit bijdragen van deelnemende gemeenten, de regionale bijdrage voor het Doorstroompunt, het regionaal programma vsv en overige baten.

Gemeentelijke bijdragen
- In 2025 nemen deze beperkt toe met € 15.000 als gevolg van de hogere doorbelasting door de gemeentelijk dienstverlener. Overige ontwikkelingen worden binnen de primaire begroting opgevangen.
- In 2026 stijgen de gemeentelijke bijdragen als gevolg van reguliere indexatie en het wegvallen van de bijdrage voor de Coördinator Team Overstap.
- Vanaf 2027 houden we rekening met het wegvallen van de Arnhemse vsv-bijdrage (€ 149.500).

Regionale bijdragen
- In 2025 stijgen de regionale bijdragen met € 130.000 als gevolg van taakuitbreiding binnen de huidige DSP opdracht.
- In 2026 stijgt de DSP bijdrage als gevolg van de nieuwe DSP financiering. De bijdrage voor het Schakelpunt wordt hierin verwerkt.
- Vanaf 2026 wordt een nieuw regionaal programma vsv van kracht. Hoewel daar vanuit historisch en inhoudelijk oogpunt wel aanleiding toe is, is het nog niet zeker of hierin een taak voor het RBL is weggelegd; de bijbehorende vergoeding wordt voorzichtigheidshalve niet geraamd (€ 180.000). De bijbehorende lasten zijn eveneens afgeschaald.

Dit leidt in totaal tot een daling van regionale bijdragen in 2026 van € 92.000.

Overige baten
- In 2025 bestaan de overige baten uit bijdragen voor de coördinator Team Overstap voor het regionale vsv programma, een regionale opdracht voor Werk&Inkomen en een aanvullende beleidsopdracht in voorbereiding op de nieuwe DSP financiering.
- Deze middelen vervallen in 2026 en worden deels onderdeel van de DSP financiering.

Programmaplan thema Participatie

Het programma Participatie bestaat uit de modules:
- Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland (WSP)
- Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW)
- Contractmanagement Inburgeringstraject (CmI)

Module WSP

Het WSP bestaat uit een team dat aangestuurd wordt vanuit UWV en een team dat onderdeel uitmaakt van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR SDCG). De teams werken samen op het gebied van kennisdeling, arbeidsbemiddeling en ontmoetingen.

Met de bestuurscommissie Participatie is de afspraak gemaakt dat het programmaplan voor het daaropvolgende jaar (in dit geval 2026) beperkt blijft tot de financiële kaders van de begroting 2026. In het najaar, tijdens de vergadering van de bestuurscommissie in november, wordt het inhoudelijke jaarplan 2026 voorgelegd. Hierdoor sluit het jaarplan beter aan op de actuele arbeidsmarktsituatie.

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

Arbeidsmarktinfrastructuur
Het komende jaar wordt regionaal uitwerking gegeven aan de implementatie van de nieuw te vormen Regionale Werkcentra.

Het regionale streven is om per 1 januari 2026 de werkcentra operationeel te hebben. Het WSP zal zich binnen het Werkcentrum blijven richten op het behouden en uitbreiden van werkgeverscontacten; met name bij werkgevers die inclusie hoog in het vaandel dragen. Daarbij zal de nadruk steeds meer komen te liggen op:
- het faciliteren van de ontmoeting tussen werkgevers en werkzoekenden;
- het acteren als adviseur van werkgevers bij HR-vraagstukken.;
- het ondersteunen van werkgevers bij de inzet van instrumenten, voorzieningen en subsidies.

Verhuizing WSP-gemeenten
Begin 2026 gaat WSP verhuizen. De planning is om samen met Scalabor begin 2026 een geheel nieuw pand te betrekken.

Uitfasering UWV-systemen en Transparantie van bestanden
De uitfasering van de UWV-applicaties Sonar en WBS staat gepland voor januari 2026. Binnen het WSP betekend dit dat een nieuw (CRM) systeem moet worden geïmplementeerd. Parallel hieraan loopt regionaal het proces om te komen tot afspraken met betrekking tot het onderling delen van gegevens.

Regionale samenwerking
Gelijk aan eerdere jaren zal het WSP bijdragen aan regionale ontwikkelingen, projecten en samen-werkingen die in het kader van de regionale strategische agenda worden opgezet. Belangrijke thema's hierbij zijn het verkleinen van de afstand van jongeren naar werk en het vergroten van het netwerk van inclusieve werkgever en arbeidsmarktkansen voor statushouders vergroten.

Projecten waaraan het WSP vanuit het jaarplan 2025 van de arbeidsmarktregio een bijdrage levert:
- Regionaal Verbinder Statushouders
- Beschut Werk
- HARRIE-trainingen en intervisiebijeenkomsten
- Matchingstafel
- Buses for jobs
- Stage- en banenfestival specifiek voor jongeren van VSO/Pro- en Entree-onderwijs.

Deze activiteiten worden gefinancierd uit regionale middelen.
Verder neemt het WSP deel aan ambitieteams en werkgroepen waarbij een directe verbinding met de regionale werkgeversdienstverlening is.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

- Uitgangspunt in de relatie met de negen deelnemende gemeenten is dat gemeenten en WSP directe samenwerkingspartners zijn.
- Het team WSP-UWV is onderdeel van de WSP-organisatie in Midden-Gelderland. Daarnaast is de werkzoekendendienstverlening van UWV, gelijk aan onze gemeentelijke partners, de partij waar bemiddelbare kandidaten vandaan komen.
- Scalabor is een belangrijke partner van het WSP. Nagenoeg alle kandidaten van de gemeente Arnhem starten het traject naar werk via Scalabor. Bemiddeling van werkfitte kandidaten wordt uitgevoerd door Scalabor en nog 4 ingekochte partijen. Het WSP is voor al deze partijen partner richting de arbeidsmarkt.
- Het WSP is betrokken bij de regionale implementatie van de nieuwe wet ‘Van school naar duurzaam werk’ die in 2026 in werking zal treden. Bij deze nieuwe wet speelt het levenslang ontwikkelen en de verbinding tussen school en de arbeidsmarkt een grotere rol.
- Contacten met het onderwijs en SBB ten behoeve van het levenslang ontwikkelen (o.a. praktijkverklaringen, ontwikkelpaden).
- Werkgeverscontacten worden onder meer onderhouden via de lokale en regionale ondernemersverenigingen, de gemeentelijke afdelingen Economische Zaken en via ondernemersverenigingen zoals VNO-NCW.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Doelstelling op vacaturevervulling en plaatsingen
Het team WSP-gemeenten heeft met de gemeenten afgesproken om met name kwalitatieve resultaatafspraken te maken op onder meer het gebied van samenwerking/partnership, vacaturevervulling en plaatsingen. De aantallen worden gemonitord en gerapporteerd.

Prestatie-indicatoren
Voor WSP-gemeenten wordt de verantwoording van de resultaatafspraken vormgegeven tijdens de evaluatiegesprekken met gemeenten, het halfjaarbericht en jaarverslag aan de Bestuurscommissie.
- *Aansluiting op ambities gemeenten*: in onze gesprekscyclus met gemeenten bespreken we welke ontwikkelingen zich voordoen in de werkzoekendendienstverlening en hoe wij hier onze bijdrage aan kunnen leveren, zodat we maximaal aansluiten op de gemeentelijke ambities. De focus voor 2025 ligt vooral op maatwerk, aansluiten op de lokale arbeidsmarkt, stimuleren van samenwerking met andere (gemeentelijke) partijen en de contacten met Economische Zaken
- *Vacaturevervulling*: in aansluiting hierop zijn we met gemeenten in gesprek over een andere be-nadering van de taakstelling en meetbaarheid op vacaturevervulling. De prestaties op deze KPI’s zijn namelijk ook afhankelijk van het aantal werkfitte kandidaten/werkzoekenden dat door ketenpartners in beeld is gebracht. De meetbaarheid van deze prestatie is tevens afhankelijk van de ICT-systemen.

Wat gaan we daar voor doen?

Ambities WSP Midden-Gelderland

- Focus op core business: WSP is als strategisch partner een gids voor werkgevers en draagt bij aan het bij elkaar brengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.
- Uitwerking geven aan de drempelloze klantreis: WSP werkt nauw samen met de verschillende disciplines van UWV en op subregionaal niveau met gemeenten met als resultaat een hogere klanttevredenheid en hogere uitstroom.
- Vakmanschap en deskundigheidsbevordering: WSP organiseert zes keer per jaar een kennis¬sessie over actuele arbeidsmarktthema's voor eigen medewerkers.

Regionale samenwerking

Gelijk aan eerdere jaren blijft het WSP bijdragen aan regionale ontwikkelingen en projecten/samenwerkingen die in het kader van onder meer de regionale strategische agenda worden opgezet. Een aantal projecten toegelicht:

Harrie-training

Met deze training kunnen werkgevers hun werknemers met een arbeidsbeperking beter zelf begeleiden. WSP blijft zich in 2025 inzetten om werkgevers te motiveren aan de Harrie-training deel te nemen. Samen met CNV is een maatwerk Harrie training gericht op werken met statushouders ontwikkeld. Deze training wordt vanaf 2025 minimaal 2x per jaar aangeboden.

Aanpak jongeren

In het kader van de Regionale Aanpak Jeugdwerkloosheid (RAJ) is het WSP betrokken bij een aantal projecten.

- WSP is kartrekker van de Matchingstafel. Het doel van de Matchingstafel is om met de partners tot succesvolle matches te komen tussen jongeren en werkgevers.
- Buses voor Jobs geeft jongeren/schoolverlaters de mogelijkheid zich te oriënteren op de arbeidsmarkt. Samen met het onderwijs worden jaarlijks 6 verschillende bustours georganiseerd met jongeren naar werkgevers.
- Het Stage en Banenfestival wordt vanuit het WSP voor leerlingen uit het VSO/Pro en Entree-onderwijs georganiseerd. Het doel van het festival is het ontwikkelen van een platform waar leerlingen in contact komen met potentiële werkgevers en vice versa.

Statushouders/nieuwkomers
Voor deze doelgroep specifieke aanpak zijn rijksmiddelen verstrekt die ingezet kunnen worden voor de financiering van de Regionaal Verbinder Statushouders. Deze functie is belegd bij het WSP zodat zowel de expertise van het WSP over de doelgroep statushouders als de intensieve contacten die er zijn met werkgevers hiervoor optimaal benut kunnen worden. Vanaf 2025 is binnen deze financiering gestart met de pilot Jobcoaching Verkort Nieuwkomers met als doel en hogere uitstroom en duurzame plaatsingen.

Ontmoetingen en evenementen
Een inclusieve arbeidsmarkt vraagt om kennisdeling en verbinding tussen werkgevers en werkzoekenden (met een afstand tot de arbeidsmarkt). Dit doen we ook door het organiseren van ontmoetingen in de vorm van kennissessies, evenementen, banenmarkten en kleinere meet & greets.

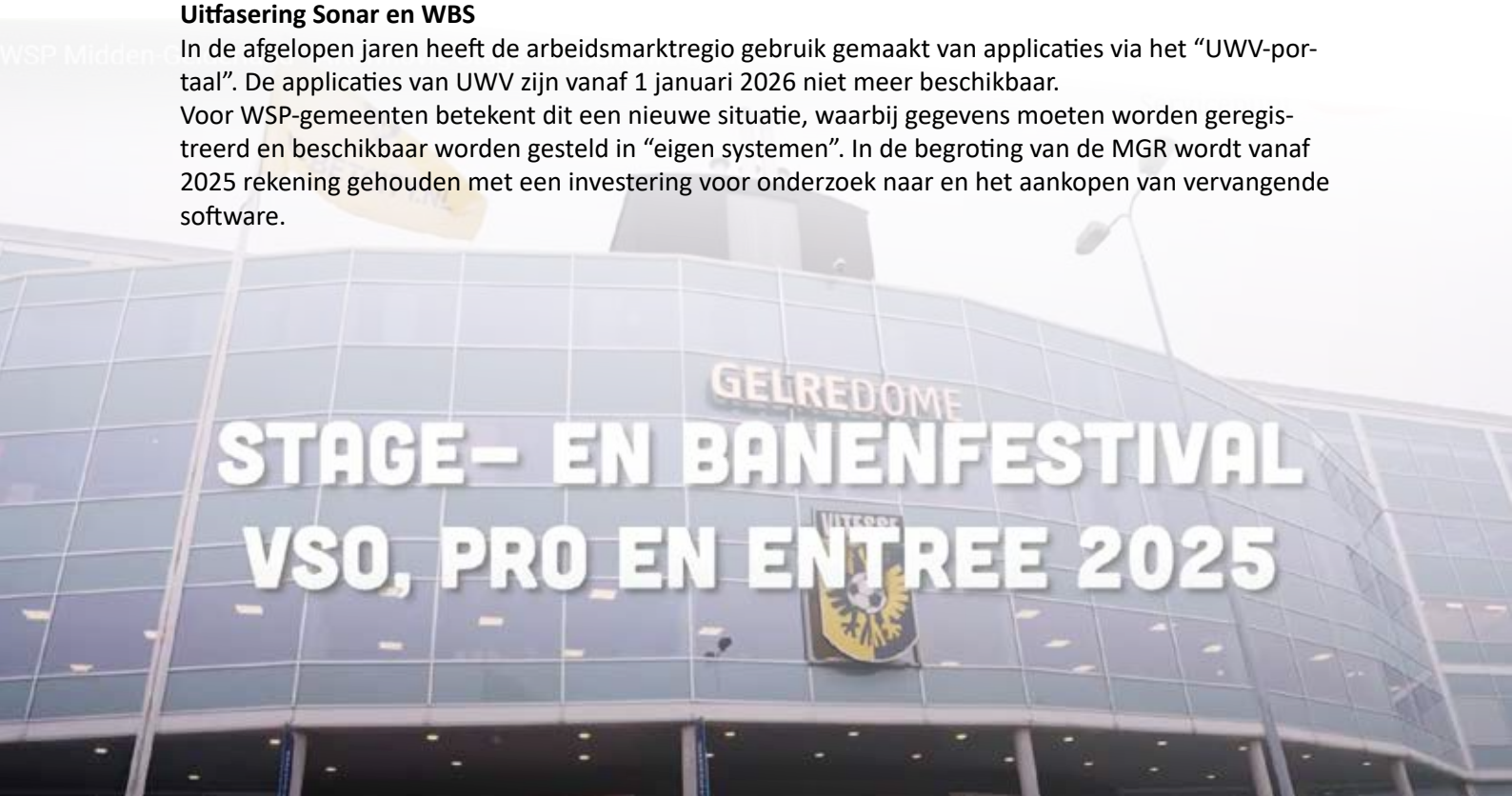
Voor 2025 staan de volgende activiteiten gepland:

Planning	Event	Financiering
Q1	• Grootschalige banenbeurs voor de doelgroepen statushouders en asielzoekers • Stage en Banenfestival voor jongeren VSO/PRO/Entree-onderwijs	• Regionaal Verbinder Statushouders • Regionale middelen (Regionale Aanpak Jeugdwerkloosheid).
Q2	Evenement voor de brede doelgroep	WSP
Q3	Ontdek je werkplek-markt (FNV)	WSP levert financiële bijdrage
Q4	‘Maand van inclusie’ met Slotevent	Samen voor een Baan Netwerk

Naast deze groot opgezette evenementen organiseren we kleinere “ontmoetingen” in de vorm van banenmarkten, meet & greets en kennissessie. WSP werkt met een **digitale eventkalender** die gepubliceerd wordt op de website van het WSP.

Deskundigheidsbevordering
Het WSP organiseert zes keer per jaar een kennissessie voor de eigen medewerkers als ook kennissessies voor werkgevers.

Uitfasering Sonar en WBS
In de afgelopen jaren heeft de arbeidsmarktregio gebruik gemaakt van applicaties via het “UWV-portaal”. De applicaties van UWV zijn vanaf 1 januari 2026 niet meer beschikbaar.
Voor WSP-gemeenten betekent dit een nieuwe situatie, waarbij gegevens moeten worden geregistreerd en beschikbaar worden gesteld in “eigen systemen”. In de begroting van de MGR wordt vanaf 2025 rekening gehouden met een investering voor onderzoek naar en het aankopen van vervangende software.

Wat gaat het kosten?

De begroting neemt in 2025 toe met € 196.000 als gevolg van toegewezen regionale opdrachten. De ontwikkelingen passend bij de basisdienstverlening worden binnen begroting opgevangen.
In 2026 houden we enkel rekening met indexatie en mutaties in de regionale opdrachten.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten WSP	Realisatie 2024	Primaire begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Primaire begroting 2026	Verschil 2025	Verschil 2026-2025
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 1.595	€ 1.622	€ 1.622	€ 1.663	€ 0	€ 41
Programma - Uitvoering	€ 157	€ 74	€ 249	€ 74	€ 176	-€ 175
Overhead	€ 558	€ 521	€ 540	€ 558	€ 20	€ 18
Programmalasten	**€ 2.310**	**€ 2.216**	**€ 2.411**	**€ 2.294**	**€ 196**	**-€ 117**
Deelnemende gemeenten	€ 2.021	€ 2.215	€ 2.060	€ 2.157	-€ 155	€ 97
Overige baten	€ 289	€ 0	€ 351	€ 137	€ 351	-€ 214
Baten	**€ 2.310**	**€ 2.215**	**€ 2.411**	**€ 2.294**	**€ 196**	**-€ 117**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Toelichting:

1. **Personeelslasten** blijven conform de primaire begroting.

2. **Uitvoeringslasten** stijgen in 2025 met € 176.000: de stijging wordt volledig veroorzaakt door regionale opdrachten. Deze regionale opdrachten zijn niet zeker, en daarom niet begroot in 2026.

3. **Overheadlasten** stijgen in 2025 met € 20.000; dit wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van ICT en administratiekosten door gemeentelijke dienstverleners.

4. **Baten** bestaan uit bijdragen van deelnemende gemeenten en bijdragen voor regionale opdrachten:
   - Gemeentelijke bijdragen dalen in 2025 met € 155.000; het beschikbaar komen van regionale opdrachten zorgt dat de bijbehorende vaste loonkosten gedekt worden.
   - In 2026 stijgen de gemeentelijke bijdragen, enerzijds als gevolg van reguliere indexatie, anderzijds omdat overige baten niet zeker zijn.
   - Regionale baten bestaan in 2025 bestaan onder andere uit de Harrie-trainingen, de Matchingstafel, het evenementenbudget en het regionaal verbindingsproject statushouders. In 2026 is vooralsnog alleen de bijdrage voor het regionaal verbindingsproject zeker.

Module Werkgeverschap SW-medewerkers

Sinds 2018 voert Scalabor de begeleiding- en ontwikkelingstaken uit voor mensen met een SW-indicatie in de regio Midden-Gelderland. Het formeel werkgeverschap voor de SW-medewerkers in de arbeidsmarktregio is sinds 2019 ondergebracht bij de MGR/module WgSW.

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

In 2020 is de dienstverlening én het gekozen construct met de scheiding tussen het formeel werkgeverschap (MGR) en materieel werkgeverschap (Scalabor) voor de eerste keer geëvalueerd. De afspraken tussen Scalabor, gemeenten en de MGR zijn, na een verkennend onderzoek, met ingang van 2022 gecontinueerd voor de periode 2022 – 2025 (met een opzegtermijn van twaalf maanden). Eind 2024 is door iedere individuele gemeente besloten om de dienstverlening voor de komende drie jaar (2026-2028) te continueren. Hetzelfde geldt voor de MGR en Scalabor.

In lijn met het vernieuwde aanwijzingsbesluit is door de MGR ook een hernieuwde dienstverleningsovereenkomst aangegaan met Scalabor voor de uitvoering van de personeels- en salarisadministratieve taken.

De groep SW-medewerkers daalt jaarlijks met ruim 100 mensen. Begin 2025 zijn er nog 1.480 medewerkers (1.318 fte) in dienst bij de MGR en dat dat aantal eind 2027 zal zijn gedaald tot ca. 1.200 personen. Deze aantallen zijn inclusief ca. 56 Begeleid Werkers. De gemiddelde uitstroom in de begroting is berekend op 5%.

De begroting voor de module WgSW is niet toereikend ten gevolge van een aantal structurele, niet beïnvloedbare factoren. Wijzigingen in de CAO en landelijke voorzieningen zoals het wegvallen van het LIV (lage inkomensvoordeel) en loonsverhogingen hoger dan het geïndexeerde kunnen niet volledig worden opgevangen binnen de begroting. Hiertoe is de gewijzigde begroting 2025 opgesteld.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Naast de negen deelnemende gemeenten heeft de module WgSW voornamelijk contact met Scalabor als materieel werkgever voor de SW-populatie en met Cedris als kennispartner.

Op welke wijze gaat de module invulling geven aan (burger)participatie? Hoe en met welk doel?

Scalabor voert onder haar medewerkers twee jaarlijks een medewerkersbelevingsonderzoek uit. De uitkomsten van dit onderzoek worden gedeeld met de MGR/module WgSW.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Ook voor 2025 wordt invulling gegeven aan de formele werkgeversrol voor SW-medewerkers. Dat betekent dat ontwikkelingen die van invloed zijn op de werkgeversrol vanuit de module worden gesignaleerd en daar waar nodig vertaald naar beleid en/of regelgeving ten aanzien van de SW-medewerkers. Verder blijft de focus op de naleving van de afspraken met Scalabor zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst.

Wat gaan we daar voor doen?

Het doel van de module werkgeverschap SW is het formeel werkgeverschap voor de SW-medewerkers van de negen deelnemende gemeenten te borgen en zorgen voor aansluiting op het aanwijzingsbesluit van deze gemeenten. Per 2023 zijn hernieuwde afspraken gemaakt met Scalabor over het vervullen van de taken in het kader van het materieel werkgeverschap, bestaande uit:

- Invulling geven aan de werkgeversrol, te weten formele kwesties als in- en uitdiensttreding van personeel, aanstellingen en ontslag.
- De betaling en financiering van de loonkosten en werkgeverslasten. Deze kosten worden door de deelnemende gemeenten betaald. De module WgSW draagt er zorg voor dat dit bedrag vooraf goed wordt begroot en geïnd bij de deelnemende gemeenten en dat de betalingen aan SW-medewerkers goed verloopt.

De module WgSW ziet erop toe dat de afspraken die zijn gemaakt in de DVO met Scalabor goed worden nageleefd en dat de ontwikkelingen en resultaten worden gedeeld in de bestuurscommissie.

Wat gaat het kosten?

De begroting voor de WgSW stijgt in 2025 met € 1,7 miljoen, als gevolg van een hoger dan begrootte loonkostenstijging, in combinatie met herstel van een onvolkomenheid in de primaire begroting.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten WgSW	Realisatie 2024	Primaire begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Primaire begroting 2026	Verschil 2025	Verschil 2026-2025
	€x1.000					
Programma - Personeel	€ 52.208	€ 51.151	€ 52.784	€ 51.602	€ 1.633	-€ 1.182
Loonkostensubsidie BW	€ 585	€ 589	€ 610	€ 626	€ 21	€ 16
DVO Scalabor	€ 1.042	€ 1.073	€ 1.000	€ 976	-€ 73	-€ 24
Overige kosten	€ 672	€ 587	€ 703	€ 722	€ 117	€ 19
Programma - Uitvoering	€ 2.299	€ 2.249	€ 2.313	€ 2.324	€ 65	€ 11
Overhead	€ 102	€ 147	€ 140	€ 144	-€ 7	€ 4
Programmalasten	**€ 54.609**	**€ 53.546**	**€ 55.237**	**€ 54.070**	**€ 1.691**	**-€ 1.167**
Deelnemende gemeenten	€ 52.551	€ 51.758	€ 53.423	€ 52.331	€ 1.665	-€ 1.092
Overige baten	€ 99	€ 197	€ 90	€ 88	-€ 107	-€ 2
Buitengemeenten	€ 1.805	€ 1.592	€ 1.724	€ 1.652	€ 133	-€ 73
Baten	**€ 54.455**	**€ 53.546**	**€ 55.237**	**€ 54.070**	**€ 1.691**	**-€ 1.167**
Saldo	**-€ 154**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve	€ 154	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

1. **Personeelslasten** nemen in 2025 met €1,6 miljoen toe ten opzichte van de primaire begroting. Hiervoor zijn verschillende oorzaken:

   Herstel omissie in begroting: In de actualisatie van de begroting 2024 is een omissie terecht gekomen in de raming van de personeelslasten, als gevolg van een onjuiste verwerking van het vakantiegeld en de bijbehorende sociale lasten. Dit heeft een doorwerkfout met zich meegebracht in de primaire begroting. Deze omissie wordt nu hersteld, het financieel effect is circa € 600.000.

   Effect loonkostenontwikkeling en uitstroom: De primaire begroting 2025 is opgesteld op basis van het gehanteerde indexpercentage van 3,5%, zijnde de prijsontwikkeling van het accres van het gemeentefonds. Dit indexpercentage is lager dan de verwachte loonkostenontwikkeling. In januari heeft een stijging plaatsgevonden van 3,3% (op basis van de LPO 2024 van 6,4%[1], minus de loonstijging van juli 2024 van 3,1%). Daarnaast verwachten we in juli 2025 een stijging van 1,77%, op basis van de Macro Economische Verkenningen 2024-2025. Voor heel 2025 middelt zich dit uit op 4,2%.

   Daarnaast doet zich een effect voor dat zich in eerdere jaren niet heeft laten zien: Er vindt in januari 2025 een plotse en flinke loonstijging plaats, terwijl de uitstroom nog niet op gang is gekomen. De uitstroom van SW'ers gebeurt immers geleidelijk door het jaar heen. In de eerste vier maanden van het jaar nemen de loonkosten toe. Rond het eerste halfjaar komen uitstroom en loonontwikkeling enigszins in balans, maar dan vindt in juli de volgende loonstijging plaats. Op jaarbasis houden de geleidelijke uitstroom en de plotse en flinke loonstijging elkaar daarmee in evenwicht, waardoor er zelfs een beperkte stijging te zien is in de totale loonkosten ten opzichte van 2024. Het effect hiervan is circa € 1 miljoen.

[1] https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/fnv-overheid/2024/06/loonsverhogingen-cao-sw

Personeelskosten SW Euro x 1.000	2024 *Realisatie*	2025 *Primaire Begroting*	*Aannames 2025*	2025 *Gewijzigde Begroting*	2026 *Primaire Begroting*
Salarissen	**€ 51.455**	**€ 50.033**	**3,50%**	**€ 51.707**	**€ 50.550**
Transitievergoeding	**€ 96**	**€ 20**		**€ 50**	**€ 50**
LIV	**-€ 371**			**€ 0**	
Reiskosten	**€ 830**	**€ 957**		**€ 829**	**€ 809**
Overige personeelskosten	**€ 198**	**€ 211**		**€ 198**	**€ 193**
Totaal Personeelskosten SW	**€ 52.208**	**€ 51.220**		**€ 52.784**	**€ 51.602**
Indicatoren					
Dienstverbanden SW (Fte)	**1.216**	1.247	-5,00%	1.155	1.097
Personeelkosten/Fte	**€ 42.934**	€ 41.075		€ 45.693	€ 47.021
CAO stijging	**6,0%**	3,5%	3,5%	5,1%	2,7%
Totaal loonkosten/Fte	**€ 42.315**	€ 40.123		€ 44.760	€ 46.062
Sociale lasten/Fte	**€ 6.070**	€ 5.653		€ 6.387	€ 6.559

Voor het jaar 2026 houden we rekening met een uitstroompercentage van 5%, en een loonkostenstijging van 2,7%. De CAO SW loopt eind 2025 af, voor 2026 is er nog geen zicht op ontwikkelingen. Gelet op de MEV 2025 lijkt dit aan de lage kant, en is het reëel dat de daadwerkelijke loonkostenontwikkelingen hoger uit zullen vallen.

2. **Uitvoeringskosten** vallen in 2025 € 65.000 hoger uit dan primair begroot:
    1. De loonkostensubsidie Begeleid Werkers neemt toe als gevolg van het stijgende aantal begeleid werkers (€ 21.000).
    2. De DVO kosten dalen met € 73.000 als gevolg van de uitstroom van SW-medewerkers.
    3. De kosten voor begeleid werken nemen toe met € 117.000, als gevolg van stijging van de rijksbijdrage SW. In de DVO met Scalabor is afgesproken dat voor iedere begeleid werker Scalabor van MGR de rijksbijdrage ontvangt. Dit om te bevorderen dat SW'ers ook daadwerkelijk doorstromen richting begeleid werk; immers als Scalabor deze medewerkers niet meer in kan zetten voor regulier werk, dan zal deze medewerker ook geen omzet voor Scalabor genereren. De rijksbijdrage SW geldt dan ook als compensatie

3. **Overheadlasten** dalen beperkt (€ 7.000) als gevolg van een wijziging in de personele inzet.

4. **Baten** bestaan uit de bijdragen van deelnemende gemeenten, overige baten en de rijksbijdrage voor SW-medewerkers uit buitengemeenten:
    1. De gemeentelijke bijdragen stijgen in € 2025 met € 1,7 miljoen ten opzichte van de primaire begroting. In 2026 dalen de bijdragen, waarbij we er vanuit gaan dat de loonkostenstijging lager ligt dan de uitstroom.
    2. Overige baten dalen met € 107.000 ten opzichte van de primaire begroting 2025. Deze overige baten bestaan uit overige kosten die de MGR aan Scalabor kan doorbelasten, en bestaan voornamelijk uit uitbetaalde verlofuren en reiskosten. Deze laatste categorie valt sinds vorig jaar onder de CAO SW, en komen voor rekening van de formeel werkgever. Dat leidt er toe dat de MGR deze niet langer kan doorbelasten aan Scalabor.
    3. De vergoeding voor SW'ers uit buitengemeenten stijgt, door de stijging van de rijksbijdrage SW, met structureel doorwerkend effect. Voor 2025 is het effect € 133.000.

Scalabor VERBINDT TALENT & WERK

Module Contractmanagement Inburgeringstrajecten

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

Per 1 januari 2022 is de nieuwe wet Inburgering (Wi2021) in werking getreden. De negen gemeenten van de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland hebben voor de uitvoering van deze wet gezamenlijk contracten afgesloten met aanbieders van het taal- en participatie gedeelte van deze leerroutes. Hiervoor is in percelen ingekocht op de volgende leerroutes:

- De B1 route; een route voor taal en (vrijwilligers)werk. Inburgeringsplichtigen spreken en schrijven binnen maximaal 3 jaar de Nederlandse taal op niveau B1. Tegelijk kunnen zij meedoen door (vrijwilligers)werk. Voor deze route worden de percelen taal en participatie als aparte percelen ingekocht.
- De onderwijsroute; een route vooral voor jongeren. Zij leren de Nederlandse taal op niveau B1 of hoger. Ook worden zij dan voorbereid op het volgen van een mbo-, hbo- of universitaire opleiding.
- De zelfredzaamheidsroute; een route voor inburgeringsplichtigen waarvoor route 1 en 2 te moeilijk is. Zij leren de Nederlandse taal op een lager niveau (A1-niveau, waar mogelijk hoger). Deze mensen worden voorbereid (op een eenvoudige manier) om mee te doen in de Nederlandse samenleving. Voor deze route worden de percelen taal en participatie als aparte percelen ingekocht.
- De Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) voor gezinsmigranten en overige migranten wordt los ingekocht.

Regionaal zijn er twee ambtelijke overleggremia actief op het gebied van inburgering. Maandelijks vindt het regionale beleidsoverleg plaats met beleidsmedewerkers uit alle gemeenten, evenals aanwezigheid vanuit het WSP. Dit overleg is gericht op het (door)ontwikkelen van inburgeringsbeleid en de daaraan te relateren participatie van inburgeraars in de maatschappij. Eens per kwartaal vindt er een overleg plaats tussen de beleidsmedewerkers en de contractmanagers van de gemeente, hierbij sluit ook het WSP aan. Dit overleg is gericht op het stroomlijnen van de contacten met aanbieders en het toezien op de contractafspraken.

De deelnemende gemeenten hebben bij de MGR de opdracht neergelegd tot contractbeheer over de inburgeringstrajecten en in voorkomende gevallen de inkoop hiervan. Het gaat om de volgende taken:

- contractbeheer en contractmanagement;
- toegankelijk maken van contractinformatie;
- informatie ophalen over de behaalde resultaten;
- contractgesprekken voeren op grond van informatie en signalen;
- het verzorgen van rapportages;
- op basis van inkoopopdrachten uitvoeren van inkoopprocessen.

De contracten met de huidige taalaanbieders B1 en Z-route lopen formeel tot eind 2026. In de contracten is opgenomen dat er een mogelijkheid is om telkens voor één jaar te verlengen. De contracten met de huidige aanbieders Onderwijsroute lopen formeel tot eind 2026, hierin is geen verlenging meer mogelijk. Ten tijde van het schrijven van deze gewijzigde begroting wordt gestart met het onderzoek voor en de voorbereidingen op de nieuwe inkoopopdracht Onderwijsroute per 2027. Zodra hierover meer duidelijk is, zal naar verwachting in de tweede helft van 2025, afhankelijk van de bijbehorende planning, eventueel een aanvullende opdracht richting de module Contractmanagement Inburgering komen. Als dat het geval is, dan zullen hiervoor aanvullende afspraken tussen de MGR en de deelnemende gemeenten gemaakt worden.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

De module CmI heeft contacten met:

- De bestuurders en ambtenaren van de aan de module deelnemende gemeenten;
- De contractpartijen waarmee afspraken zijn gemaakt op één of meerdere percelen.

Wat gaat het kosten?

De begroting neemt in 2025 toe met € 10.000, primair als gevolg van taakuitbreiding binnen de module. In 2026 houden we enkel rekening met indexatie.

		A		C	B-A	C-B
Lasten en baten CMI	Realisatie 2024	Primaire begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Primaire begroting 2026	Verschil 2025	Verschil 2026-2025
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 66	€ 53	€ 60	€ 62	€ 7	€ 2
Programma - Uitvoering	€ 8	€ 8	€ 8	€ 9	€ 0	€ 0
Overheadlasten	€ 25	€ 22	€ 26	€ 26	€ 3	€ 1
Programmalasten	**€ 99**	**€ 84**	**€ 94**	**€ 97**	**€ 10**	**€ 3**
Deelnemende gemeenten	€ 99	€ 84	€ 94	€ 97	€ 10	€ 3
Baten	**€ 99**	**€ 84**	**€ 94**	**€ 97**	**€ 10**	**€ 3**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Toelichting:

1. **Personeelslasten** nemen in 2025 toe met € 7.000 de deelnemende gemeenten hebben een structurele inkoopopdracht toegevoegd aan deze module, waarvoor aanvullende capaciteit nodig is. De werkzaamheden binnen de module CMI worden uitgevoerd door het team Inkoop Zorg.

2. **Uitvoeringslasten** blijven conform de primaire begroting.

3. **Overheadlasten** stijgen in 2025 met € 3.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere doorbelasting van ICT en administratiekosten door gemeentelijke dienstverleners.

4. **Baten** bestaan volledig uit bijdragen van deelnemende gemeenten.

Programmaplan MGR Beheerorganisatie

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

MGR SDCG is een uitvoeringsorganisatie. De governance van de MGR SDCG is hierop ingericht. Gemeenten dragen zorg voor een duidelijke opdrachtverlening. MGR SDCG met haar bestuurscommissies dragen zorg voor een efficiënte uitvoering. Het is belangrijk om iedereen bewust te houden op deze rolverdeling. In 2025 wordt de regeling geëvalueerd. Het Algemeen Bestuur (AB) van de MGR SDCG heeft besloten om een bestuurskrachtonderzoek uit te laten voeren.
Hoofdvraag van het onderzoek is *"Hoe functioneert de governance van de MGR SDCG en welke maatregelen kunnen worden genomen om de governance toekomstbestendig te houden?"*. Het onderzoek wordt uitgevoerd in de eerste helft van 2025.

Gemeenten hebben te maken met een sterke terugval van hun inkomsten vanuit het gemeentefonds. Zij voelen zich gedwongen om harde keuze te maken in uitvoering en dienstverlening. MGR SDCG wil als regionale uitvoerder van gemeentelijk beleid constructief zijn en daar waar mogelijk taken efficient uitvoeren voor de gemeenten. Ook voor de bestaande dienstverlening wordt in overleg met de bestuurscommissies doorlopend gekeken naar efficiëntie of het niveau van dienstverlening.

De samenleving heeft te maken met een krappe arbeidsmarkt. Dit merkt MGR SDCG ondertussen ook bij de invulling van vacatures. Daarnaast merkt MGR SDCG ook dat het bij gemeenten moeizaam wordt om voldoende medewerkers aan te trekken en te behouden. Dit heeft invloed op de continuïteit en kwaliteit van beleidsontwikkeling en besluitvorming. MGR SDCG kijkt samen met de gemeenten hoe we hier het beste mee om kunnen gaan.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Intensieve samenwerking
Het uitvoeren van onze werkzaamheden op basis van een duidelijke opdrachtverlening door de deelnemende gemeenten kan alleen door een intensieve samenwerking met een groot aantal partners. Voor MGR SDCG Beheer gaat het met name om de bestuurlijke omgeving en de gemeentelijk organisaties waarmee intensief wordt samengewerkt.

Colleges en gemeenteraden
Ook in 2025 gaan we door om met samen met de griffies en andere gemeenschappelijke regelingen uit Centraal Gelderland raadsinformatiebijeenkomsten te organiseren. Dit is alle partijen goed bevallen en zal worden voortgezet en doorontwikkeld.

Andere GR-en en gemeenten
In 2025 blijven we voor onze bedrijfsvoering samenwerken met gemeenten en andere gemeenschappelijke regelingen. Het gaat dan om huisvesting, HR-dienstverlening en financiële administratie en ICT-dienstverlening. Vanaf 2026 organiseren we zelf onze financiële, personele en salarisadministratie. In 2025 houden we rekening met implementatiekosten.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Inclusie en diversiteit
MGR SDCG staat met haar dienstverlening voor een inclusieve samenleving en inclusief werkgeverschap. Er wordt grote waarde gehecht aan de inclusie en diversiteit in de dienstverlening, maar ook in de eigen organisatie.

Signalerende, adviserende en faciliterende rol MGR SDCG
MGR SDCG heeft een signalerende, adviserende en faciliterende rol. Signalen, trends en risico's die worden ervaren in de uitvoering worden teruggekoppeld aan de deelnemende gemeenten. In 2025 willen we investeren in de samenwerking met de gemeentelijke organisaties om taken, rollen en verantwoordelijkheden beter op elkaar aan te laten sluiten.

Meerwaarde Governance
Het AB van MGR SDCG heeft besloten om een bestuurskrachtonderzoek uit te laten voeren. Hoofdvraag van het onderzoek is "Hoe functioneert de governance van MGR SDCG en welke maatregelen kunnen worden genomen om de governance toekomstbestendig te houden?". Met de uitkomsten van het onderzoek wil het bestuur de organisatie klaarmaken voor de komende jaren.

Bijdrage beheerorganisatie
MGR SDCG voert basistaken uit die randvoorwaardelijk zijn voor de modules en die zorgen voor transparantie van de uitvoering en kosten die hiermee gemoeid zijn voor gemeenten. Het gaat dan om de bestuurlijke besluitvorming en informatievoorziening aan deelnemende gemeenten, colleges en raden enerzijds en aspecten van de bedrijfsvoering zoals financiën, HR en het waarborgen van zaken als privacy en informatieveiligheid anderzijds.
Onder druk van de financiële positie van gemeenten, worden bij gemeenten en gemeenschappelijke regelingen keuzes gemaakt in de dienstverlening. Dit werkt soms door in de samenwerking of dienstverlening aan andere gemeenschappelijke regelingen zoals MGR SDCG. We blijven op dit terrein naar samenwerking zoeken om niet alleen als MGR SDCG, maar als collectief effectief en efficiënt te blijven. De huisvesting van de module Inkoop SDCG, de module Regionale Facilitering Zorg en de beheerorganisatie is tot eind 2025 verlengd bij de gemeente Westervoort. De overeenkomsten op het vlak van ICT met RID de Liemers en HR-dienstverlening en de financiële administratie met 1Stroom, zijn ook verlengd tot eind 2025. In 2025 gaan we besluiten hoe we ons in 2026 en verder willen laten ondersteunen.

Wat gaan we daar voor doen?

De werkzaamheden van de beheerorganisatie bestaan o.a. uit:

- Het voorbereiden van bestuursvergaderingen, de verslaglegging daarvan en uitvoeren van de bestuursbesluiten;
- Toepassing van de governance van MGR SDCG;
- Het HR-beleid en werkgeverschap van medewerkers met de focus op talent- en opgavegericht werken van medewerkers en gezond en veilig werken. Leren en ontwikkelen van medewerkers is essentieel en wordt actief ondersteund;
- Het financieel beheer is op orde en leidt tot inzichtelijke rapportages voor het management en bestuurders. Transparantie van de resultaten en kosten staan hoog in het vaandel;
- Actieve informatievoorziening voor alle betrokkenen, waaronder gemeenteraden, met goed digitaal toegankelijke websites. De websites hebben op het gebied van digitale toegankelijkheid een B-status;
- Zorgvuldig omgaan met informatie en gegevensbescherming van alle betrokkenen in het kader van privacy, informatiebeheer en archivering;
- Behandelen van klachten en ondersteuning bij WOO-verzoeken;
- Uitvoeren van een bestuurskrachtonderzoek en het opvolging geven aan de aanbevelingen.
- In 2025 implementeren we een ERP pakket voor de financiële, personele en salarisadministratie. Vanaf 2026 verzorgen we deze zelfstandig.

Wat gaat het kosten?

De beheerorganisatie heeft te maken met een enkele prijsontwikkelingen voor 2025 en 2026. In 2025 zijn er enkele inhoudelijke ontwikkelingen, in 2026 betreft de ontwikkeling enkel de toegestane indexatie van 2,7%.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten Beheer	Realisatie 2024	Primaire begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025	Primaire begroting 2026	Verschil 2025	Verschil 2026-2025
€ x 1.000						
Beheer	€ 662	€ 616	€ 757	€ 648	€ 140	-€ 109
Onvoorzien	€ 15	€ 39	€ 29	€ 30	-€ 10	€ 1
Programmalasten	**€ 677**	**€ 655**	**€ 786**	**€ 677**	**€ 130**	**-€ 108**
Deelnemende gemeenten	€ 439	€ 625	€ 636	€ 527	€ 10	-€ 108
Rentebaten	€ 237	€ 30	€ 150	€ 150	€ 120	€ 0
Baten	**€ 677**	**€ 655**	**€ 786**	**€ 677**	**€ 130**	**-€ 108**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Beheer wordt gezien als overhead. In de kosten beheer zijn de personeelslasten, uitvoeringskosten en overhead opgenomen. We lichten deze posten hieronder toe.

1. **Personeelslasten** vallen in 2025 hoger uit dan primair begroot (€ 10.000) als gevolg van het lagere indexatiepercentage. Dit effect wordt gecompenseerd door de post onvoorzien af te schalen. In 2026 is er slechts sprake van indexatie.

2. **Uitvoeringskosten** vallen in 2025 incidenteel € 128.000 hoger uit dan begroot als gevolg van enerzijds het bestuurskrachtonderzoek dat in opdracht van het Algemeen Bestuur wordt uitgevoerd (€ 28.000). Anderzijds houden we in 2025 rekening met implementatiekosten (€ 100.000) voor een ERP pakket om zelf de verschillende administraties te kunnen organiseren. In 2026 is er slechts sprake van indexatie.

3. **Overhead** valt € 3.000 hoger uit dan begroot. Dit ontstaat door hogere doorbelasting van gemeentelijke dienstverleners 1Stroom en de RID. In 2026 is er slechts sprake van indexatie.

4. **Onvoorzien** is per 2025 met € 10.000 afgeschaald om loon- en prijsontwikkelingen die niet binnen de toegestane indexatie passen, op te vangen.

5. **Baten** stijgen in 2025 met € 130.000:
   - De bijdragen van deelnemende gemeenten stijgen in 2025 met € 10.000 ten opzichte van de
   - primaire begroting, als gevolg van de incidentele kosten voor implementatie van een ERP systeem. In 2026 is er geen sprake van een incidentele uitgave, en dalen de gemeentelijke bijdragen weer.
   - In 2024 is voor het eerst rekening gehouden met structurele rentebaten; uit de realisatie blijkt dan we rekening kunnen houden met hoger uitvallende rentebaten, ook als het resultaat van het voorgaand boekjaar is uitbetaald. Voor 2025 en verder houden we daarom rekening met hogere (€ 120.000) rentebaten.

Overzicht kosten van overhead

Conform de uitgangspunten is de MGR 'lean en mean' ingericht. De meeste ondersteunende functies worden afgenomen bij externe dienstverleners.

Het gaat om de volgende ondersteunende taken bij 1Stroom:
- Financiële administratie;
- Salaris- en personeelsadministratie;
- P&O advisering.

1Stroom heeft aangegeven per 1 januari 2026 niet langer de bovenstaande ondersteuning te kunnen leveren. Ook bij andere gemeenten is er geen mogelijkheid om de MGR te ondersteunen. Dat betekent dat we in 2025 ERP systeem zullen implementeren, en vanaf 2026 zelf deze administraties en P&O advisering gaan organiseren. Voor 2025 houden we rekening met incidentele implementatiekosten. Voor de jaren 2026 gaan we er, ook met het oog op het organiseren van continuïteit, vanuit dat de kosten ongeveer gelijk blijven.

Andere ondersteunende taken op het terrein van ICT worden afgenomen door de RID (Inkoop, WSP, WG SW en beheer) of De Connectie (Onderwijszaken).

De MGR kent een Privacy & Information Security Officer met ondersteunende taken op het brede terrein van privacy, informatiebeleid en archief en informatiebeveiliging voor de MGR en haar modules. Vanaf de tweede helft van 2025 wordt de FG functie vervuld door een extern bureau. We blijven zoeken naar samenwerking met andere gemeenten en/of GR-en, om zo specialistische functies met beperkte omvang in kunnen vullen. Met deze samenwerking willen we beogen dat we interessante functies met voldoende omvang en kruisbestuiving kunnen vormgeven om zo een interessant werkgever te blijven voor experts.

De MGR wil zelf als werkgever invulling blijven geven aan de banenafspraak. Binnen Beheer geven we sinds 2023 invulling aan de banenafspraak door middel van een administratief ondersteuner informatiebeheer.

Huisvesting en duurzaamheid

De MGR is met haar vier modules gehuisvest op 3 locaties, te weten:
- Gemeentehuis Westervoort – Modules Inkoop Zorg, Facilitering Zorg en Beheer – in 2020 energielabel D met verwarming via stadsverwarming, ledverlichting, stroom via Groene Stroomfabriek, mede afkomstig van zonnepanelen dat gemeentehuis en bibliotheek.
- Stadskantoor Arnhem – module onderwijszaken – in 2025 energielabel A++. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een warmtepomp die kan koelen en verwarmen. Voor verwarmen in koude periodes is de warmtepomp aangesloten op het warmtenet. Ook daar wordt groene stroom van de Groene stroomfabriek gebruikt.
- Bedrijfsverzamelgebouw op Het Broek – module WSP – Het pand is modern, goed geïsoleerd en heeft goede klimaatbeheersing.

Op de locaties is sprake van gescheiden afvalverwerking voor papier en overige. De mate van afvalscheiden verschilt per locatie. Er wordt door medewerkers gebruik gemaakt van elektrische fietsen voor dienstreizen. Met mobiliteitsregeling wordt fietsen en gebruik OV gestimuleerd, o.a. via gebruik businesscard voor OV, leenauto en leenfietsen. In 2025 verruimen we de reiskostenregeling zodat fiets en OV verkeer beter vergoed en daardoor meer gestimuleerd worden.

Op het gebied van duurzame inzetbaarheid van medewerkers wordt ingezet op het inzetten van de eigen talenten en vergroten van ontwikkelmogelijkheden, verlagen van werkdruk, opnemen van verlof, inzet preventiemedewerkers, aandacht voor goede werkhouding ter verhoging van het werkplezier en beperken van verzuim. Een goede balans tussen op kantoor werken en thuiswerken draagt tevens bij aan de duurzame inzetbaarheid van medewerkers. In 2023 is de hernieuwde arbobeleidscyclus, na evaluatie van de voorgaande cyclus, voor 3 jaar vastgesteld.

De totale overheadkosten worden in de onderstaande tabel zowel per kostengroep als per module gepresenteerd.

Overzicht Overhead €x 1.000	Classificat	*Realisatie 2024*	Primaire begroting 2025	Gewijzigde Begroting 2025	Begroting 2026	*Verschil 2025*	*Verschil 2026*
Kosten Groep	Personeel	€ 1.515	€ 1.610	€ 1.607	€ 1.636	*-€ 2*	*€ 28*
	Huisvestir	€ 215	€ 210	€ 209	€ 218	*€ 0*	*€ 8*
	ICT kosten	€ 319	€ 319	€ 344	€ 357	*€ 25*	*€ 13*
	P&O & FA	€ 344	€ 371	€ 491	€ 421	*€ 120*	*-€ 70*
	Overige kc	€ 449	€ 416	€ 409	€ 394	*-€ 7*	*-€ 15*
Totaal Overheadlasten		**€ 2.842**	**€ 2.926**	**€ 3.061**	**€ 3.026**	*€ 135*	*-€ 36*
Module	Inkoop	**€ 423**	€ 441	€ 461	€ 478	*€ 20*	*€ 17*
	RFZ	**€ 98**	€ 97	€ 102	€ 104	*€ 5*	*€ 3*
	Onderwijs	**€ 974**	€ 1.044	€ 1.007	€ 1.038	*-€ 37*	*€ 31*
	WSP	**€ 558**	€ 520	€ 540	€ 558	*€ 20*	*€ 18*
	WgSW	**€ 102**	€ 147	€ 140	€ 144	*-€ 7*	*€ 4*
	CMI	**€ 25**	€ 22	€ 26	€ 26	*€ 3*	*€ 1*
	Beheer	**€ 662**	€ 655	€ 786	€ 677	*€ 130*	*-€ 108*
Totaal Overhead lasten		**€ 2.842**	**€ 2.926**	**€ 3.061**	**€ 3.026**	*€ 135*	*-€ 36*

Toelichting

- Personeelskosten en Huisvestingskosten volgen in 2025 de primaire begroting.
- ICT kosten, P&O en FA kosten nemen toe ten opzichte van de primaire begroting als gevolg van hogere doorbelasting door gemeentelijk dienstverleners, en in 2025 de implementatie van een ERP pakket.
- Overige kosten nemen beperkt af door efficiëntere invulling van enkele elementen rondom informatiebeveiliging.

Het bedrag van onvoorzien

Er is een bedrag opgenomen van € 27.000 voor onvoorziene uitgaven in de overhead (module Beheer).

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

n.v.t. voor de MGR.

Beleidsindicatoren bestuur en organisatie

De beleidsindicatoren voor bestuur en organisatie geven een beeld van de ontwikkeling van de formatie en de verhouding tussen vaste bezetting en externe inhuur. De ontwikkeling van de kengetallen over meer jaren geeft een goed inzicht in verbetering van de structuur van de organisatie. Het aantal SW dienstverbanden is in onderstaande tabel niet opgenomen. Deze zijn apart benoemd bij de module WgSW.

Formatie & Indicatoren Bestuur en organisatie		2024 Realisatie	2025 Primaire Begroting	2025 Gewijzigde Begroting	2026 Primaire Begroting
1. Formatie (fte) (formatieplan)	Beheer	4,3	4,3	4,3	4,3
	Inkoop	15,1	15,1	15,1	15,1
	RFZ	4,5	4,5	4,5	4,5
	Onderwijs	37,2	37,2	37,2	37,2
	WSP	19,0	19,0	19,0	19,0
	WgSW	0,8	0,8	0,8	0,8
	CMI	0,6	0,6	0,6	0,6
Totale formatie		81,5	81,4	81,4	81,4
2. Bezette formatie (fte)	Beheer	4,1	4,3	4,3	4,3
	Inkoop	15,9	15,1	15,1	15,1
	RFZ	4,7	3,8	3,8	3,8
	Onderwijs	38,2	37,2	37,2	37,2
	WSP	19,3	19,0	19,0	19,0
	WgSW	0,8	0,8	0,8	0,8
	CMI	0,6	0,6	0,6	0,6
Totaal bezette formatie		83,6	80,8	80,8	80,8
3. Indicatoren	Externe inhuur %	9%	3%	2%	2%
	Overhead %	*4%*	*5%*	*5%*	*5%*
	Apparaatskosten per inwoner	*€ 21,69*	*€ 22,28*	*€ 23,73*	*€ 23,14*
	Formatie Fte per 1.000 inwoners	*0,17*	*0,17*	*0,17*	*0,17*
	Bezette vaste formatie fte per 1.000 inwoners	*0,18*	*0,17*	*0,17*	*0,17*

In 2025 en 2026 begroten we de externe inhuur respectievelijk op 5% en 2% van de totale loonsom. Hierbij gaan we er van uit dat we vacatureruimte snel zelf in kunnen vullen.

De Paragrafen

Voor de MGR zijn enkel de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Bedrijfsvoering en Openbaarheid van informatie van toepassing.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover MGR beschikt om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de MGR in staat is om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De MGR beschikt niet over algemene reserves die kunnen worden ingezet ter dekking van risico's. In 2019 is er voor de module WgSW een specifieke bestemmingsreserve opgenomen voor het op- vangen van negatieve fluctuaties in de personeelslasten van SW dienstverbanden. Voor de overige modules is er een mogelijkheid om een beperkte bestemmingsreserve op te bouwen bij een positief resultaat van maximaal € 50.000.

In totaal zijn er eind 2024 vijf bestemmingsreserves met in totaal € 560.000. De bestemmingsreserves mogen alleen voor de specifieke module worden ingezet. De module beheer beschikt over een begrotingspost voor onvoorziene uitgaven van € 27.000.

Voor de MGR is een 'open einde' systematiek afgesproken. In de regeling is opgenomen dat in de jaarrekening de kosten per module na aftrek van de inkomsten, worden verdeeld over de deelnemende gemeenten volgens de in de regeling vastgestelde kostenverdeelsleutel. Alle resterende risico's vallen daarmee ten laste van de deelnemende gemeenten.

Inventarisatie van de risico's

Als onderdeel van het risicomanagement zijn de volgende belangrijkste risico's geïnventariseerd en beheersmaatregelen vastgesteld:

	Risico	Kans	Reputatie en/of maatschappelijke impact	Financiële impact	Beheersmaatregelen
1	Incident/hack ICT beveiliging/ AVG / ICT systeem niet beschikbaar	Laag	Hoog	200k of 20k per dag	▪ DVO's RID De Liemers & De Connectie; ▪ Informatiebeveiliging beleid ▪ Beveiligde mobiele telefoons. ▪ Aanstellen Ciso.
2	Loonkostenstijging SW > Begroting	40%		500k (1%)	▪ Bestemmingsreserve. ▪ Behoedzaam begroten. ▪ Accepteren kans op overschrijding. ▪ Begrotingswijziging in het volgende jaar
3	Liquiditeitstekort	Laag	Laag	Hoog	▪ Afstemmen voorschotnota's op verwachte uitgaven. ▪ Resultaat boekjaar als buffer tot aangepaste voorschotnota's verstuurd kunnen worden.
4	Onrechtmatigheid of fraude	Laag	Hoog	<50k	Intern controleplan: ▪ Betalingen door vier mensen goedgekeurd; ▪ Notitie Misbruik en Oneigenlijk gebruik.
5	Specifieke uitvoeringsrisico's bij modules leiden er toe dat maatschappelijke doelstellingen niet worden gehaald.	Medium	Medium/Hoog	Indirect	Signalering en advisering door ambtelijk overleg en bestuurscommissies. Planning & control cyclus: actualiseren van uitvoeringsprogramma. Talent- en kennisontwikkeling: Inzet op kennis, houding en motivatie van medewerkers.
6	De MGR wordt verantwoordelijk gehouden voor regionaal beleid	Medium	Hoog	Indirect	**Algemeen:** De deelnemende gemeenten maken duidelijke en niet vrijblijvende afspraken over het bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgeverschap en eigenaarschap dat opgenomen wordt in een DVO. De colleges stellen ook het lokale en/of regionale beleid vast. **Specifiek:** MGR SDCG voert enkel taken uit op basis van het door de colleges vastgestelde uitvoeringsplan Jeugd.
7	Wegvallen van deel financiering van gemeenten, door uittreden bij één of meer modules.	Laag		500k (10% structuur)	Goede lange termijnplanning. Bescherming in regeling waarbij reorganisatiekosten bij uittreders worden gelegd.

	Risico	Kans	Reputatie en/of maatschappelijke impact	Financiële impact	Beheersmaatregelen
8	Geen passend personeel met expertise kunnen vinden voor het uitvoeren van de opdrachten	Hoog	Medium	100k	▪ Een betrouwbare, zorgvuldige en interessante werkgever zijn waar mensen graag willen werken. ▪ Inzetten op een regionale arbeidsmarkt voor overheidsorganen, om zo meer te kunnen bieden aan huidige en potentiele werknemers. ▪ Eventueel inhuren van specifieke deskundigheid, die niet zelf geworven kan worden tegen hogere kosten. ▪ Inhuur van ZZP is, gelet op het afschaffen van het handhavingsmoratorium, niet langer vanzelfsprekend.
9	Niet voldoen aan wet- en regelgeving voor gemeenten (waaronder privacy en gegevensbescherming)	Laag	Hoog	50K	▪ Monitoring door manager bedrijfsvoering en privacyofficer. ▪ Voortdurende afweging wat van toepassing is op een kleine GR met beperkte taken. ▪ Kennis en expertise samen organiseren met andere GR'en of gemeenten. ▪ Afweging maken tussen inhuren of in dienst nemen.
10	Financiële situatie bij gemeenten leidt tot beperkingen bij GR'en	Hoog	Medium	500K	▪ Lean & mean begroten en organiseren. ▪ Deelnemende gemeenten bepalen welke taken zij bij de MGR SDCG leggen ter uitvoering. ▪ Regionale uitvoering (bij de MGR SDCG) kan kosteneffectiever zijn dan zelfstandige uitvoering.
11	Rente-inkomsten vallen lager uit dan begroot	Medium	Medium	100K	Behoedzaam begroten. Renteontwikkelingen op de voet volgen.
12	Onzekere inkomsten uit regionale opdrachten (ten opzichte van structurele kosten)	Medium	Medium	100K	▪ Strategische personeelsplanning i.r.t. incidentele en onzekere regionale opdrachten; ▪ Aangesloten blijven op regionale ontwikkelingen.
13	Onzekere (continuïteit) en/of beperkte dienstverlening door gemeenten en GR'en	Hoog	Hoog	200k	▪ Langdurige en concrete dienstverleningsovereenkomsten afsluiten. ▪ Bestuurlijk commitment op ondersteuning door gemeenten en GR'en. ▪ Eventueel zelf organiseren.
14	Onduidelijke of willekeurige opdrachtverstrekking door gemeenten	Hoog	Medium	100k	▪ Kritisch opdrachtnemersrol uitvoeren. ▪ Governance toekomstgericht inrichten en uitvoeren.

Beleid weerstandscapaciteit en de risico's

In de Planning & Control cyclus wordt er aan het Dagelijks Bestuur op kwartaalbasis gerapporteerd m.b.t. de gerealiseerde en geprognotiseerde uitgaven tot jaareinde. De bestuurscommissies van de modules krijgen twee keer per jaar een financiële rapportage. Het algemeen bestuur krijgt 2 keer per jaar een geconsolideerde financiële rapportage met adviezen van de bestuurscommissie en het DB hoe er bij eventuele overschrijdingen gehandeld kan worden.
De bovengenoemde beheersmaatregelen in samenhang met de bestemmingsreserves voor de grootste risico's (loonkosten SW en overschrijdingen modules) leidt tot een beheerste situatie.

Kengetallen

Met de bestemmingsreserves is er een beperkt eigen vermogen. Dit is beperkt ten opzichte van de totale baten. De voorfinanciering door gemeenten leidt tot een negatieve schuldquote. Er zijn geen externe leningen.

Financiële kengetallen *Euro x 1.000*	2024 Realisatie	**2025 Gewijzigde Begroting**	2026 Begroting
netto schuldquote	-0,01	-0,01	-0,01
solvabiliteitsratio (A/B)	0,11	0,11	0,11
structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Verhouding kengetallen i.r.t. financiële positie

De solvabiliteitsratio is goed en blijft de komende jaren stabiel. Het eigen vermogen (bestemmingsreserves) en voorzieningen worden langzaam afgebouwd, en enig resultaat wordt altijd geretourneerd aan de deelnemende gemeenten.

De structurele exploitatieruimte blijft daarmee op nul staan doordat er geen sprake is vrij besteedbare middelen vanuit algemene reserves. Structurele lasten en baten zijn meerjarig in evenwicht. Er wordt immers jaarlijks afgerekend zoals hierboven is aangegeven. Er is dus sprake van een stabiele ontwikkeling zonder opbouw van structurele exploitatieruimte bij de MGR.

Er is nadrukkelijk niet gekozen om een algemene reserve aan te houden. De weerstandscapaciteit, gevormd door de module specifieke bestemmingsreserves. Hiermee kan een groot deel van de risico's in eerste instantie worden opgevangen. Het weerstandsvermogen daarmee is op korte termijn redelijk in balans. Daarnaast wordt er sterk ingezet op de beheersmaatregelen inclusief de tijdige rapportage in de P&C-cyclus.

Financiering

De financiering van de activiteiten van de MGR gebeurt door voorfinanciering op kwartaalbasis door de deelnemende gemeenten gebaseerd de begroting. De financiering van de verloning van de SW medewerkers gebeurt maandelijks voor de 15e kalendermaand. De verlegde BTW wordt per halfjaar achteraf verrekend. Op basis van deze begrotingscijfers met gezonde solvabiliteit is er geen externe financiering voor werkkapitaal nodig.

Vanaf 2023 zijn we onderhavig aan een Wet gemeenschappelijke regelingen waarin is vastgelegd dat gemeenteraden twaalf weken tijd krijgen voor het indienen van een zienswijze. Hierdoor kan de begroting niet voor medio september worden vastgesteld. Wachten tot de begroting definitief is vastgesteld alvorens de gewijzigde gemeentelijke bijdragen de factureren kan liquiditeitsproblemen tot gevolg hebben. Om te voorkomen dat de MGR daardoor alsnog externe financiering aan zou moeten trekken is besloten na het vaststellen van de conceptbegroting reeds de gewijzigde gemeentelijke bijdragen te factureren.

Vanaf het najaar 2022 ontvangt de MGR rente op de schatkist. In 2025 houden we rekening met een rentebate, gebaseerd op de rentebaten ontvangen in het vierde kwartaal van 2024. De MGR heeft geen beleid om rentebaten te minimaliseren of maximaliseren.

Omzetbelasting
De MGR kan de btw op de kosten van de beheersorganisatie en de modules doorschuiven naar de deelnemende gemeenten, zodat deze btw door de deelnemende gemeenten kan worden gecompenseerd. Dit betekent dat de begroting van de MGR voor de beheerstaken en de respectievelijke modules exclusief btw wordt opgesteld. Na afloop van het jaar wordt een opgave van de btw aan iedere deelnemer verstrekt. Gemeenten kunnen de verschuldigde btw bij het btw-compensatiefonds declareren. Alleen de administratieve activiteiten met betrekking tot de verloning van SW dienstverbanden is BTW plichtig. Dit wordt apart doorbelast.

Vennootschapsbelasting
Het kabinet heeft eind 2014 wetgeving vastgesteld, die erop is gericht dat overheidsbedrijven, die economische activiteiten uitoefenen, op dezelfde wijze als private bedrijven aan vennootschapsbelasting zullen worden onderworpen. Deze wetswijziging is per 1 januari 2016 in werking getreden. Aangezien de MGR geen winstoogmerk heeft en in de GR is bepaald dat positieve rekeningresultaten aan de deelnemers worden terugbetaald is MGR geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering betreft de sturing en beheersing van de primaire en ondersteunende processen om het voorgenomen beleid en de daarmee samenhangende doelstellingen van de MGR te realiseren.

In 2023 is de financiële administratie en interne controle zodanig ingericht dat het Dagelijks Bestuur de rechtmatigheidsverantwoording kan afgeven. In de jaarverantwoording 2023 en 2024 is dit succesvol gebeurd, en is de conclusie dat het enige thema met invloed op de rechtmatigheidsverantwoording de Europese aanbestedingen bedraagt. In 2024 is het intern controleplan geactualiseerd.

De planning & control cyclus start met de begroting en uitvoeringsprogramma waarin de afspraken over het te voeren beleid per module worden vastgelegd. Aan de partners wordt per module gerapporteerd. De rapportages worden halfjaarlijks opgesteld. Het jaar wordt afgesloten met de jaarrekening waarin verantwoording, per module, wordt afgelegd over het afgesloten jaar.

De administratieve organisatie is zodanig opgesteld dat de dagelijkse gang van zaken erop ingericht is dat de financiële verordening, de controleverordening en het mandaat van de treasury nageleefd worden. Daarbij moet er opgemerkt worden dat MGR de financiële en personeelsadministratie uitbesteed heeft een externe dienstverlener: 1Stroom. De salarisadministratie voor de verloning van de SW-dienstverbanden en de administratie van SW-gerelateerde betaling is bij Scalabor belegd.

Openbaarheid van informatie

De Wet open overheid (WOO) is per 1 mei 2022 in werking getreden als vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB). Binnen de MGR is de manager bedrijfsvoering aangewezen als contact-functionaris voor externen. Een van de grote wijzigingen ten opzichte van de WOB is de verplichte actieve openbaarmaking van gegevens: er zijn elf categorieën van gegevens die de MGR verplicht moet publiceren. De MGR publiceert reeds de meest relevante informatie op de eigen website, en specifieke informatie zoals verordeningen en aangewezen besluiten worden conform de Wet elektronische publicaties al via lokaleregelgeving.overheid.nl gepubliceerd. In 2024 zijn er geen WOO verzoeken binnengekomen. In 2025 zetten we de ingezette koers voort.

3. FINANCIELE BEGROTING

- Het overzicht van baten en lasten en de toelichting
- Overzicht baten en lasten
- Overzicht geraamde incidentele baten en lasten
- Uiteenzetting van de financiële positie
- Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid
- Geprognotiseerde eindbalans 2025 en 2026
- Ontwikkeling van het EMU saldo
- Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Het overzicht van baten en lasten en de toelichting

In het overzicht van baten en lasten worden de verschillende onderdelen van het programmaplan (hoofdstuk 2) samengevoegd.

Overzicht baten en lasten

De overheadlasten zijn integraal in de programma's van de modules verantwoord, in plaats van in een apart programma overhead. Dat doen we ook zo voor de beheerorganisatie. Op deze manier zijn de lasten van de modules binnen de programma's in evenwicht met de baten.

Een overzicht van de totale lasten van overhead is conform de bepalingen in het BBV opgenomen in het programmaplan.

Overzicht baten en lasten		2024 Realisatie	2025 Primaire Begroting	2025 Gewijzigde Begroting	2026 Begroting	*2025 Verschil*	*2026 Verschil*
Programma							
Inkoop	Lasten	€ 2.156	€ 2.238	€ 2.255	€ 2.320	*€ 17*	*€ 65*
	Baten	€ 2.156	€ 2.238	€ 2.255	€ 2.320	*€ 17*	*€ 65*
	Resultaat Inkoop	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***	***€ 0***
RFZ	Lasten	€ 1.252	€ 1.304	€ 1.399	€ 1.437	*€ 96*	*€ 38*
	Baten	€ 1.252	€ 1.304	€ 1.399	€ 1.437	*€ 96*	*€ 38*
	Resultaat RFZ	**€ 0**	€ 0	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***	***€ 0***
Onderwijs	Lasten	€ 3.738	€ 4.101	€ 4.431	€ 4.272	*€ 330*	*-€ 160*
	Baten	€ 3.738	€ 4.102	€ 4.431	€ 4.272	*€ 330*	*-€ 160*
	Resultaat Onderwijs	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***	***€ 0***
WSP	Lasten	€ 2.310	€ 2.215	€ 2.411	€ 2.294	*€ 196*	*-€ 117*
	Baten	€ 2.310	€ 2.215	€ 2.411	€ 2.294	*€ 196*	*-€ 117*
	Resultaat WSP	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***	***€ 0***
WgSW	Lasten	€ 54.609	€ 53.546	€ 55.237	€ 54.070	*€ 1.691*	*-€ 1.167*
	Baten	€ 54.455	€ 53.546	€ 55.237	€ 54.070	*€ 1.691*	*-€ 1.167*
	Saldo	-€ 154	€ 0	€ 0	€ 0	*€ 0*	*€ 0*
	Onttrekking bestemmingsreserve	€ 154	€ 0	€ 0	€ 0	*€ 0*	*€ 0*
	Resultaat WgSW	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***	***€ 0***
CMI	Lasten	€ 99	€ 84	€ 94	€ 97	*€ 10*	*€ 3*
	Baten	€ 99	€ 84	€ 94	€ 97	*€ 10*	*€ 3*
	Resultaat CMI	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***	***€ 0***
Beheer	Lasten	€ 677	€ 655	€ 786	€ 677	*€ 130*	*-€ 108*
	Baten	€ 677	€ 655	€ 786	€ 677	*€ 130*	*-€ 108*
	Resultaat Beheer		**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***	***€ 0***
Totaal	**Lasten**	**€ 64.841**	**€ 64.144**	**€ 66.614**	**€ 65.168**	**€ 2.470**	**-€ 1.447**
	Baten	**€ 64.687**	**€ 64.144**	**€ 66.614**	**€ 65.168**	**€ 2.470**	**-€ 1.447**
	Saldo	**-€ 154**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***	***€ 0***
	Onttrekking bestemmingsreserve	**€ 154**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***	***€ 0***
Eindresultaat		-	-	-	-	-	-

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

De belangrijkste afwijkingen in de ontwikkelingen in de baten en lasten door nieuw beleid wordt hier toegelicht. De uitgangspunten van de ramingen voor bestaand beleid zijn reeds toegelicht vanaf pagina 4. Per programma zijn de cijfers toegelicht in hoofdstuk 2. De impact van incidentele baten en lasten wordt in een aparte tabel aan het einde van deze paragraaf toegelicht.

1. De module RFZ heeft voor het onderdeel Regioadvies en Regionale projecten de begroting geactualiseerd op basis van het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025.
2. De module Onderwijs krijgt vanaf 2026 te maken met gewijzigde financiering voor het Doorstroompunt.
3. De module WSP voert extra activiteiten uit voor het regionale RMT: deze zijn als overige lasten en baten (€ 350.000 vanuit regionale middelen) opgenomen in de begroting 2025
4. Bij de module WgSW liggen de kosten hoger dan in de primaire begroting. Dit wordt veroorzaakt door herstel van een omissie in de primaire begroting 2025, in combinatie met een hogere loonkostenontwikkeling dan begroot.
5. Bij de module beheer houden we rekening met hogere rentebaten vanaf 2025, en implementatie van een ERP pakket in 2025.
6. De baten en lasten zijn in evenwicht.

Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten *Programma*		2024 Realisatie	2025 Primaire Begroting	2025 Gewijzigde Begroting	2026 Begroting
Inkoop	Lasten	€ 0	€ 15	€ 15	€ 0
	Baten	€ 0	€ 15	€ 15	€ 0
	Resultaat Inkoop	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
RFZ	Lasten	€ 115	€ 0	€ 0	€ 0
	Baten	€ 115	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat RFZ	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onderwijs	Lasten	€ 121	€ 0	€ 125	€ 0
	Baten	€ 133	€ 0	€ 125	€ 0
	Resultaat Onderwijs	**€ 12**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
WSP	Lasten	€ 150	€ 0	€ 164	€ 0
	Baten	€ 323	€ 0	€ 214	€ 0
	Resultaat WSP	**€ 173**	**€ 0**	**€ 50**	**€ 0**
WgSW	Lasten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Baten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Onttrekking bestemmingsreserve	€ 154	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat WgSW	**€ 154**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
CMI	Lasten	€ 18	€ 0	€ 0	€ 0
	Baten	€ 18	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat CMI	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Beheer	Lasten	€ 73	€ 0	€ 128	€ 0
	Baten	€ 45	€ 0	€ 128	€ 0
	Resultaat Beheer	**-€ 28**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Totaal	**Lasten**	**€ 476**	**€ 15**	**€ 432**	**€ 0**
	Baten	**€ 633**	**€ 15**	**€ 482**	**€ 0**
	Saldo	**€ 157**	**€ 0**	**€ 50**	**€ 0**
	Onttrekking bestemmingsreserve	**€ 154**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Eindresultaat		**€ 3**	-	**€ 50**	-

Toelichting

1. De module Inkoop begroot € 15.000 voor vervanging van mobiele telefoons in 2025.
2. De module RBL (Onderwijs) begroot € 125.000 incidentele baten voor regionale opdrachten.
3. De module WSP voert extra activiteiten uit voor het RMT: deze zijn als overige lasten (€ 164.000) en baten (€ 214.000) vanuit regionale middelen opgenomen in de begroting 2025. Hiermee worden deels structurele lasten gedekt.
4. Bij Beheer is in 2025 sprake van een bestuurskrachtonderzoek (€ 28.000) en implementatie van een ERP pakket (€ 100.000).

Uiteenzetting van de financiële positie

De jaarlijkse lasten bestaan grotendeels uit personeelskosten. Deze zijn stabiel, met incidentele lasten voor extra opdrachten. De kosten van de SW dienstverbanden neemt stapsgewijs af. Er zijn beperkte bestemmingsreserves voor het opvangen van risico's zoals toegelicht in de paragraaf financiering. De voorzieningen voor boventalligen wordt afgebouwd totdat de voormalig medewerkers van Presikhaaf Bedrijven de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. De waardering van niet opgenomen vakantie-dagen en niet uitbetaald vakantiegeld SW dienstverbanden is niet op de balans opgenomen. Deze posten nemen af met de afname van het aantal SW dienstverbanden.

Financiële gevolgen van het bestaande en nieuw beleid

In het volgende overzicht is een raming van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuw beleid opgenomen.

Ontwikkeling financiële positie		Omschrijving Euro x 1.000	2024 Realisatie	2025 Primaire Begroting	2025 Gewijzigde begroting	2026 Primaire Begroting
Jaarlijkse lasten	A1	Loonsom (vast)	€ 6.523	€ 7.999	€ 8.256	€ 8.281
	A2	Externe inhuur	€ 604	€ 149	€ 149	€ 153
	A3	SW dienstverbanden	€ 52.208	€ 51.151	€ 52.784	€ 51.602
Eindstand per balansdatum	B	Investeringen ICT	€ 34	€ 15	€ 15	€ 5
	C	Externe financiering	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	D1	Bestemmingreserve WgSW	€ 360	€ 516	€ 360	€ 360
	D2	Bestemmingsreserve WSP	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D3	Bestemmingreserve Inkoop	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D4	Bestemmingsreserve Onderwijs	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D5	Bestemmingreserve Beheer	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	E1	Voorziening boventalligen	€ 145	€ 100	€ 100	€ 50
	E2	Voorziening latente verplichtingen PHB	€ 145	€ 0	€ 0	€ 0
	E3	Voorziening verlofsparen	€ 81	€ 30	€ 60	€ 60
	F1	Niet opgenomen vakantiedagen ambtelijk	€ 299	€ 150	€ 150	€ 150
	F2	Niet opgenomen vakantiedagen SW dienstverbanden	€ 4.500	€ 4.157	€ 4.275	€ 4.061
	F3	Niet uitbetaald vakantiegeld SW dienstverbanden	€ 1.700	€ 1.534	€ 1.615	€ 1.534

Toelichting

A. De jaarlijks terugkerende arbeidskosten kunnen worden verdeeld in de loonsom voor vaste dienstverbanden, externe inhuur en de loonkosten voor SW dienstverbanden.
B. Er is geen behoefte aan externe financiering.
C. Er is geen behoefte aan externe financiering doordat er wordt gewerkt met voorschotfacturen aan gemeente. Ook is er vanaf 2020 een financiële buffer met de opgebouwde bestemmingsreserves en de overgenomen voorziening Presikhaaf Bedrijven.
D. Er zijn komende jaren geen onttrekkingen voorzien aan de bestemmingsreserve WgSW, deze voorziening mag maximaal 1% bedragen van de totale loonsom. Na de onttrekking eind 2024 valt de stand van de reserve lager uit.
E. De beoogde ontwikkeling verplichting op balansdatum voor niet opgenomen vakantiedagen en niet uitbetaald vakantiegeld laat een langzame daling zien door het gecombineerde effect van de uitstroom SW-dienstverbanden en de begrote salarisstijgingen. De uitbetaalde vakantiedagen bij uitdiensttreding worden deels vergoed door Scalabor die verantwoordelijk is voor de tijdig afbouw van dit saldo.

Geprognotiseerde eindbalans 2025 en 2026

Het balanstotaal is in 2024 gedaald tot € 5 miljoen. De komende jaren zal het balanstotaal afnemen door afbouw van voorzieningen. We houden in de begroting rekening met beperkte overlopende posten.

ACTIVA (Euro x1.000)	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	PASSIVA	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vaste activa	**24**	**13**	**12**	**Vaste passiva**	**931**	**720**	**660**
Materiële vaste activa				*Eigen vermogen*			
Investeringen met een economisch nut	**24**	**13**	**12**	Bestemmingsreserves	560	560	560
Vlottende activa	**5.049**	**2.709**	**2.570**				
Uitzettingen (looptijd<1 jaar)				**Totaal eigen vermogen**	**560**	**560**	**560**
Vorderingen op openbare lichamen	694	500	500	*Voorzieningen*	371	160	100
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	3.300	1.549	1.810	*Vaste schulden*	-	-	-
Overige vorderingen	169	100	100	**Vlottende passiva**	**4.142**	**2.002**	**1.922**
Totaal uitzettingen	**4.163**	**2.149**	**2.410**	*Netto-vlottende schulden (looptijd <1 jaar)*			
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	-	-	-	**Overige schulden**	**1.794**	**400**	**400**
				Overige Kasgeldleningen			
				Overige vlottende schulden			
Overlopende activa				*Overlopende passiva*			
Nog te ontvangen bijdragen van overige Nederlandse overheidslichamen	833	500	100	Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	59	-	-
Overige overlopende activa	53	60	60	Overige Overlopende passiva	2.288	1.602	1.522
Totaal overlopende activa	**886**	**560**	**160**	**Totaal Overlopende passiva**	**2.347**	**1.602**	**1.522**
Totaal Activa	**5.073**	**2.722**	**2.582**	**Totaal Passiva**	**5.073**	**2.722**	**2.582**

Ontwikkelingen van het EMU saldo

Het EMU-saldo of vorderingensaldo is het financieringssaldo waarin het exploitatie resultaat wordt gecorrigeerd voor baten en lasten die geen financiële uitgaven of inkomsten zijn.

	Berekening EMU-saldo Omschrijving Euro x 1.000	2024 Realisatie	2025 Primaire Begroting	**2025 Gewijzigde begroting**	**2026 Primaire Begroting**
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-154	0	**0**	**0**
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	23	0	**-9**	**-9**
3	Mutatie voorzieningen (dotatie - onttrekkingen)	-20	-130	**-130**	**-60**
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)				
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa				
Berekend EMU-saldo		**-151**	**-130**	**-139**	**-69**

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Conform de BBV worden de baten en lasten verdeeld over de taakvelden. Voor de baten is dit grotendeels in lijn met de verdeling per module (Onderwijs, WgSW en WSP). De lasten zijn verdeeld tussen programmataakvelden en overhead taakvelden zoals opgenomen in het programmaplan (hoofdstuk 2). Voor de modules beheer en Inkoop, en het regiosecretariaat Zorg zijn zowel de baten als de lasten onder overhead geclassificeerd.

Overzicht Taakvelden		Taakveld	2024 Realisatie	2025 Primaire begroting	2025 Gewijzigde begroting	2026 Begroting
€ x 1.000						
Lasten	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	€ 2.668	€ 3.057	€ 3.424	€ 3.233
	6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	€ 0	€ 0	€ 1.126	€ 1.156
	6.4	Begeleide participatie	€ 54.267	€ 53.400	€ 55.097	€ 53.926
	6.5	Arbeidsparticipatie	€ 1.471	€ 1.695	€ 1.871	€ 1.737
	0.4	Overhead	€ 3.877	€ 4.666	€ 5.067	€ 5.085
	0.8	Overige baten en lasten	€ 1	€ 39	€ 29	€ 30
	0.10	Mutaties reserves	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal Lasten			€ 62.284	€ 62.857	€ 66.614	€ 65.168
Baten	0.5	Rente	€ 222	€ 0	€ 150	€ 150
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	€ 3.738	€ 4.102	€ 4.431	€ 4.272
	6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	€ 0	€ 0	€ 1.198	€ 1.230
	6.4	Begeleide participatie	€ 54.455	€ 53.546	€ 55.237	€ 54.070
	6.5	Arbeidsparticipatie	€ 2.310	€ 2.215	€ 2.411	€ 2.294
	0.4	Overhead	€ 2.324	€ 2.908	€ 3.158	€ 3.121
	0.8	Overige baten en lasten	€ 1	€ 39	€ 29	€ 30
	0.10	Mutaties reserves	€ 154	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal Baten			€ 63.204	€ 62.810	€ 66.614	€ 65.168

Een korte toelichting voor de administratieve verwerking:

"Bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen moeten als directe lasten op de taakvelden worden geboekt. De bijdragen worden aan de lastenkant bij gemeenten en batenkant bij gemeenschappelijke regelingen verwerkt zonder afsplitsing van de overhead naar het taakveld Overhead. Aan de lastenkant bij de gemeenschappelijke regelingen vindt de afsplitsing van de overhead op het taakveld Overhead wel plaats."

"Wanneer de gemeenschappelijke regeling overheadtaken van de gemeente uitvoert, dan wordt de bijdrage voor deze gemeentelijke overheadtaken aan de lastenkant bij gemeenten en batenkant bij gemeenschappelijke regelingen wel op het taakveld Overhead begroot en verantwoord."

4. MEERJAREN-RAMING

- Meerjarenraming 2026 - 2029
- De geprognotiseerde balans
- De uiteenzetting van de financiële positie
- Baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid

Meerjarenraming 2026 - 2029

De meerjarenraming bevat voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar een geprognosticeerde begin- en eindbalans en een raming van de financiële gevolgen, waaronder de baten en de lasten van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.

Geprognotiseerde balans

De geprognotiseerde balans laat een geleidelijke daling zien als gevolg van een daling in de voorziening (boventalligen). De impact van het teruglopen van het SW personeelsbestand komt terug in lagere overlopende activa en overlopende passiva.

ACTIVA (Euro x1.000)	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	PASSIVA	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
Vaste activa	**12**	**11**	**1**	**34**	**Vaste passiva**	**660**	**620**	**620**	**620**
Materiële vaste activa					*Eigen vermogen*				
Investeringen met een economisch nut	12	11	1	34	Bestemmingsreserves	560	560	560	560
Vlottende activa	**2.570**	**2.455**	**2.392**	**2.291**					
Uitzettingen (looptijd<1 jaar)					**Totaal eigen vermogen**	**560**	**560**	**560**	**560**
Vorderingen op openbare lichamen	500	500	500	500	*Voorzieningen*	100	60	60	60
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	1.810	1.695	1.632	1.531	*Vaste schulden*	-	-	-	-
Overige vorderingen	100	100	100	100	**Vlottende passiva**	**1.922**	**1.846**	**1.773**	**1.705**
Totaal uitzettingen	**2.410**	**2.295**	**2.232**	**2.131**	*Netto vlottende schulden (looptijd <1 jaar)*				
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	-	-	-	-	**Overige schulden**	**400**	**400**	**400**	**400**
					Overige Kasgeldleningen				
					Overige vlottende schulden				
Overlopende activa					*Overlopende passiva*				
Nog te ontvangen bijdragen van overige Nederlandse overheidslichamen	100	100	100	100	Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	-	-	-	-
Overige overlopende activa	60	60	60	60	Overige Overlopende passiva	1.522	1.446	1.373	1.305
Totaal overlopende activa	**160**	**160**	**160**	**160**	**Totaal Overlopende passiva**	**1.522**	**1.446**	**1.373**	**1.305**
Totaal Activa	2.582	2.466	2.393	2.325	Totaal Passiva	2.582	2.466	2.393	2.325

De uiteenzetting van de financiële positie

De begrote baten en lasten vanaf 2025 zijn zonder indexatie berekend. De financiële positie wijzigt wel door minder SW dienstverbanden en afname van de voorziening boventalligen en niet uit de balans blijkende verplichtingen zoals niet opgenomen vakantie dagen en niet uitbetaald vakantiegeld van SW medewerkers. Er is geen externe financieringsbehoefte, in 2028 is een nieuwe investering gepland voor de vervanging van hardware.

kkeling financiële positie		Omschrijving Euro x 1.000	2026 Primaire Begroting	2027 Meerjaren raming	2028 Meerjaren raming	2029 Meerjaren raming
kse lasten	A1	Loonsom (vast)	€ 8.281	€ 8.281	€ 8.281	€ 8.281
	A2	Externe inhuur	€ 153	€ 153	€ 153	€ 153
	A3	SW dienstverbanden	€ 51.602	€ 49.022	€ 46.571	€ 44.242
tand per	B	Investeringen ICT	€ 5	€ 5	€ 20	€ 5
sdatum	C	Externe financiering	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	D1	Bestemmingreserve WgSW	€ 360	€ 360	€ 360	€ 360
	D2	Bestemmingsreserve WSP	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D3	Bestemmingreserve Inkoop	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D4	Bestemmingsreserve Onderwijs	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D5	Bestemmingreserve Beheer	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	E1	Voorziening boventalligen	€ 50	€ 0	€ 0	€ 0
	E2	Voorziening latente verplichtingen PHB	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	E3	Voorziening verlofsparen	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60
	F1	Niet opgenomen vakantiedagen ambtelijk	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150
	F2	Niet opgenomen vakantiedagen SW dienstverbanden	€ 4.061	€ 3.858	€ 3.665	€ 3.482
	F3	Niet uitbetaald vakantiegeld SW dienstverbanden	€ 1.534	€ 1.458	€ 1.385	€ 1.315

Baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid

Overzicht baten en lasten *Programma*		2026 Begroting	2027 Meerjaren raming	2028 Meerjaren raming	2029 Meerjaren raming
Inkoop	Lasten	€ 2.320	€ 2.320	€ 2.320	€ 2.320
	Baten	€ 2.320	€ 2.320	€ 2.320	€ 2.320
	Resultaat Inkoop	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
RFZ	Lasten	€ 1.437	€ 1.437	€ 1.437	€ 1.437
	Baten	€ 1.437	€ 1.437	€ 1.437	€ 1.437
	Resultaat RFZ	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onderwijs	Lasten	€ 4.272	€ 4.272	€ 4.272	€ 4.272
	Baten	€ 4.272	€ 4.272	€ 4.272	€ 4.272
	Resultaat Onderwijs	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
WSP	Lasten	€ 2.294	€ 2.294	€ 2.294	€ 2.294
	Baten	€ 2.294	€ 2.294	€ 2.294	€ 2.294
	Resultaat WSP	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
WgSW	Lasten	€ 54.070	€ 51.367	€ 48.798	€ 46.359
	Baten	€ 54.070	€ 51.367	€ 48.798	€ 46.359
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Onttrekking bestemmingsreserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat WgSW	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
CMI	Lasten	€ 97	€ 97	€ 97	€ 97
	Baten	€ 97	€ 97	€ 97	€ 97
	Resultaat CMI	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Beheer	Lasten	€ 677	€ 677	€ 677	€ 677
	Baten	€ 677	€ 677	€ 677	€ 677
	Resultaat Beheer	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Totaal	**Lasten**	**€ 65.168**	**€ 62.464**	**€ 59.896**	**€ 57.456**
	Baten	**€ 65.168**	**€ 62.464**	**€ 59.896**	**€ 57.456**
	Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
	Onttrekking bestemmingsreserve	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Eindresultaat		-	-	-	-

Toelichting

De belangrijkste uitgangspunten voor de meerjarenraming zijn:

a. Er is geen indexatie in de meerjarenraming meegenomen zodat de ontwikkeling in lasten enkel de verwachte wijzigingen in de hoeveelheid mensen en middelen weergeeft.
b. De jaarlijkse verlaging van het aantal SW dienstverbanden leidt tot lagere salariskosten en tot lagere uitvoeringskosten voor de Module WgSW. Bij de andere modules zijn er geen wijzigingen in de bezetting opgenomen.
c. Er zijn geen incidentele baten en lasten geraamd voor deze periode.
d. Er wordt in principe jaarlijks afgerekend met de deelnemende gemeenten. Hierdoor is er geen sprake van structurele toevoegingen of onttrekkingen aan de reserves.

De geprognotiseerde meerjaren-ontwikkeling van het EMU-saldo is als volgt:

Berekening EMU-saldo	Omschrijving Euro x 1.000	2026 Primaire Begroting	2027 Meerjaren raming	2028 Meerjaren raming	2029 Meerjaren raming
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	**0**	0	0	0
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	**-9**	-9	-9	-9
3	Mutatie voorzieningen (dotatie - onttrekkingen)	**-60**	-60	0	0
4	Mutatie voorraden (ind. bouwgronden in exploitatie)				
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa				
Berekend EMU-saldo		**-69**	**-69**	**-9**	**-9**

5. BIJLAGEN

» **Bijdragen per gemeente:**

- Module Inkoop Zorg
- Module Regionale Facilitering Zorg
- Module CmI
- Module RBL
- Module WSP
- Module WgSW
- Module Beheer
- Totaaloverzicht

Bijdragen per gemeente

Module Inkoop

Gemeentelijke bijdrage Programma Inkoop Euro x 1	2025 Primaire begroting	2025 Prognose	Verschil 2025	2026 Begroting	Verschil 2026
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 766.202	€ 773.143	€ 6.941	€ 798.093	€ 24.950
Gemeente Doesburg	€ 51.217	€ 51.681	€ 464	€ 52.747	€ 1.066
Gemeente Duiven	€ 122.628	€ 123.423	€ 795	€ 125.726	€ 2.302
Gemeente Lingewaard	€ 211.427	€ 212.753	€ 1.325	€ 217.686	€ 4.933
Gemeente Overbetuwe	€ 239.299	€ 240.859	€ 1.560	€ 246.964	€ 6.105
Gemeente Renkum	€ 145.415	€ 146.733	€ 1.317	€ 149.585	€ 2.853
Gemeente Rheden	€ 214.177	€ 215.569	€ 1.392	€ 220.563	€ 4.995
Gemeente Rozendaal	€ 8.614	€ 8.671	€ 56	€ 9.221	€ 550
Gemeente Wageningen	€ 183.368	€ 184.529	€ 1.162	€ 195.378	€ 10.849
Gemeente Westervoort	€ 74.271	€ 74.755	€ 484	€ 76.513	€ 1.758
Gemeente Zevenaar	€ 221.149	€ 222.596	€ 1.448	€ 227.300	€ 4.704
Totaal gemeenten	**€ 2.237.767**	**€ 2.254.711**	**€ 16.944**	**€ 2.319.776**	**€ 65.065**

Module Regionale Facilitering Zorg

Gemeentelijke bijdrage Programma RFZ Euro x 1	2025 Primaire begroting	2025 Prognose	Verschil 2025	2026 Begroting	Verschil 2026
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 461.770	€ 495.774	€ 34.003	€ 512.090	€ 16.317
Gemeente Doesburg	€ 26.365	€ 28.253	€ 1.888	€ 28.573	€ 320
Gemeente Duiven	€ 68.313	€ 73.329	€ 5.017	€ 74.100	€ 771
Gemeente Lingewaard	€ 137.622	€ 147.829	€ 10.206	€ 150.584	€ 2.755
Gemeente Overbetuwe	€ 152.062	€ 163.454	€ 11.392	€ 167.043	€ 3.589
Gemeente Renkum	€ 81.753	€ 87.703	€ 5.950	€ 88.457	€ 754
Gemeente Rheden	€ 113.107	€ 121.338	€ 8.231	€ 124.575	€ 3.237
Gemeente Rozendaal	€ 6.026	€ 6.484	€ 457	€ 6.767	€ 284
Gemeente Wageningen	€ 94.017	€ 100.702	€ 6.684	€ 105.229	€ 4.528
Gemeente Westervoort	€ 42.320	€ 45.439	€ 3.119	€ 47.253	€ 1.813
Gemeente Zevenaar	€ 120.294	€ 129.091	€ 8.796	€ 132.506	€ 3.416
Totaal gemeenten	**€ 1.303.651**	**€ 1.399.394**	**€ 95.744**	**€ 1.437.178**	**€ 37.784**

Module Contractmanagement Inburgeringstrajecten

Gemeentelijke bijdrage Contractmanagement Inburgeringstrajecten Euro x 1	*2025 Primaire begroting*	*2025 Prognose*	*Verschil 2025*	*2026 Begroting*	*Verschil 2026*
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 34.516	€ 38.805	€ *4.288*	€ 40.071	€ *1.266*
Gemeente Doesburg	€ 2.307	€ 2.594	€ *287*	€ 2.648	€ *54*
Gemeente Duiven	€ 5.192	€ 5.837	€ *645*	€ 5.945	€ *108*
Gemeente Lingewaard	€ 9.832	€ 11.054	€ *1.222*	€ 11.310	€ *256*
Gemeente Overbetuwe	€ 10.142	€ 11.402	€ *1.260*	€ 11.694	€ *292*
Gemeente Renkum					
Gemeente Rheden	€ 9.072	€ 10.199	€ *1.127*	€ 10.437	€ *238*
Gemeente Rozendaal	€ 365	€ 411	€ *45*	€ 438	€ *27*
Gemeente Wageningen					
Gemeente Westervoort	€ 3.147	€ 3.538	€ *391*	€ 3.622	€ *84*
Gemeente Zevenaar	€ 9.378	€ 10.544	€ *1.165*	€ 10.767	€ *223*
Totaal gemeenten	**€ 83.952**	**€ 94.383**	**€ *10.431***	**€ 96.931**	**€ *2.548***

Module RBL

Gemeentelijke bijdrage Programma Onderwijs Euro x 1	*2025 Primaire begroting*	*2025 Prognose*	*Verschil 2025*	*2026 Begroting*	*Verschil 2026*
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 1.233.221	€ 1.240.062	€ *6.841*	€ 1.294.370	€ *54.308*
Gemeente Doesburg	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Duiven	€ 142.506	€ 143.296	€ *790*	€ 149.572	€ *6.276*
Gemeente Lingewaard	€ 249.014	€ 250.396	€ *1.381*	€ 261.362	€ *10.966*
Gemeente Overbetuwe	€ 286.008	€ 287.595	€ *1.586*	€ 300.190	€ *12.595*
Gemeente Renkum	€ 155.661	€ 156.525	€ *863*	€ 163.379	€ *6.855*
Gemeente Rheden	€ 257.098	€ 258.525	€ *1.426*	€ 269.847	€ *11.322*
Gemeente Rozendaal	€ 8.326	€ 8.373	€ *46*	€ 8.739	€ *367*
Gemeente Wageningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Westervoort	€ 93.804	€ 94.324	€ *520*	€ 98.455	€ *4.131*
Gemeente Zevenaar	€ 230.311	€ 231.588	€ *1.278*	€ 241.731	€ *10.142*
Totaal Leerplicht	**€ 2.655.950**	**€ 2.670.682**	**€ *14.733***	**€ 2.787.644**	**€ *116.962***
VSV Gemeente Arnhem	€ 149.500	€ 149.500	€ -	€ 149.500	€ -
Totaal gemeenten	**€ 2.805.450**	**€ 2.820.182**	**€ *14.733***	**€ 2.937.144**	**€ *116.962***
Regionale bijdrage					€ -
Kwalificatieplicht	€ 439.192	€ 439.192	€ -	€ 451.050	€ *11.858*
Doorstroompunt VSV	€ 485.838	€ 615.838	€ *130.000*	€ 883.466	€ *267.628*
Programma Schakelpunt	€ 191.000	€ 191.000	€ -	€ -	€ *-191.000*
Programma Sluitende Keten	€ 20.000	€ 20.000	€ -	€ -	€ *-20.000*
Programma Verzuim 18+	€ 160.000	€ 160.000	€ -	€ -	€ *-160.000*
Totaal regionale bijdrage	**€ 1.296.030**	**€ 1.426.030**	**€ *130.000***	**€ 1.334.516**	**€ *-91.514***
Overige baten					
Opdracht beleidsondersteuning		€ *100.000*	€ *100.000*	€ -	€ *-100.000*
Pilot W&I		€ *60.000*	€ *60.000*	€ -	€ *-60.000*
RijnIJssel		€ *25.091*	€ *25.091*	€ -	€ *-25.091*
Totaal overige baten		**€ *185.091***	**€ *185.091***	**€ -**	**€ *-185.091***
Totaal baten	**€ *4.101.480***	**€ *4.431.303***	**€ *329.824***	**€ *4.271.660***	**€ *-159.643***

Module WSP

Gemeentelijke bijdrage Programma WSP Euro x 1	2025 Primaire begroting	2025 Prognose	Verschil 2025	2026 Begroting	Verschil 2026
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 912.557	€ 849.039	€ -63.518	€ 893.859	€ 44.820
Gemeente Doesburg	€ 56.836	€ 52.039	€ -4.797	€ 54.278	€ 2.239
Gemeente Duiven	€ 137.277	€ 127.722	€ -9.555	€ 132.624	€ 4.902
Gemeente Lingewaard	€ 259.944	€ 241.851	€ -18.093	€ 252.291	€ 10.440
Gemeente Overbetuwe	€ 268.130	€ 249.467	€ -18.663	€ 260.849	€ 11.382
Gemeente Renkum	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Rheden	€ 239.851	€ 223.156	€ -16.695	€ 232.812	€ 9.656
Gemeente Rozendaal	€ 9.656	€ 8.984	€ -672	€ 9.763	€ 780
Gemeente Wageningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Westervoort	€ 83.202	€ 77.411	€ -5.791	€ 80.789	€ 3.378
Gemeente Zevenaar	€ 247.954	€ 230.696	€ -17.259	€ 240.171	€ 9.475
Totaal gemeenten	**€ 2.215.407**	**€ 2.060.364**	**€ -155.043**	**€ 2.157.436**	**€ 97.071**
Overige baten					
Matchingtafel		49.500			
Evenementen		58.964			
Harry trainingen		50.000			
Stagebanen		26.000			
Buses for Jobs		7.500			
Regionaal verbindingsproject		137.000		137.000	
Arnhem Oost		22.000			
Totaal overige baten		350.964	€ 350.964	137.000	€ -213.964
Totaal baten	2.215.407	2.411.328	€ 367.000	2.294.436	€ -116.892

Module WgSW

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage is conform de regeling aangepast voor de gewijzigde begroting op basis van het aantal arbeidsjaren per gemeente op 30/10/2024. Voor 2025 wordt gerekend met dezelfde verdeling op basis van een gelijkmatige uitstroom voor alle gemeenten. De bijdrage van medewerkers woonachtig in buitengemeenten verloopt via gemeente Arnhem.

Gemeentelijke bijdrage Programma WgSW Euro x 1	2025 Primaire begroting	2025 Prognose	Verschil 2025	2026 Begroting	Verschil 2026	Arbeidsjaren primaire begroting 2025	Arbeidsjaren wijziging begroting 2025 Primaire begroting 2026
Deelnemende gemeenten							
Gemeente Arnhem	€ 27.232.153	€ 28.059.674	€ 827.520	€ 27.486.047	€ -573.626	721,96	661,34
Gemeente Doesburg	€ 1.431.087	€ 1.550.762	€ 119.675	€ 1.519.060	€ -31.702	37,94	36,55
Gemeente Duiven	€ 1.849.777	€ 1.899.100	€ 49.324	€ 1.860.277	€ -38.823	49,04	44,76
Gemeente Lingewaard	€ 3.877.968	€ 3.746.862	€ -131.106	€ 3.670.265	€ -76.597	102,81	88,31
Gemeente Overbetuwe	€ 3.401.190	€ 3.745.165	€ 343.975	€ 3.668.602	€ -76.563	90,17	88,27
Gemeente Renkum	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	-	-
Gemeente Rheden	€ 6.275.435	€ 6.435.981	€ 160.546	€ 6.304.410	€ -131.571	166,37	151,69
Gemeente Rozendaal	€ 71.290	€ 80.190	€ 8.900	€ 78.551	€ -1.639	1,89	1,89
Gemeente Wageningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	-	-
Gemeente Westervoort	€ 2.841.429	€ 3.019.213	€ 177.784	€ 2.957.491	€ -61.722	75,33	71,16
Gemeente Zevenaar	€ 4.777.961	€ 4.886.068	€ 108.107	€ 4.786.181	€ -99.886	126,67	115,16
Totaal gemeenten	**€ 51.758.291**	**€ 53.423.015**	**€ 1.664.724**	**€ 52.330.884**	**€ -1.092.132**	**1.372,18**	**1.259,13**
Buitengemeenten	€ 1.591.550	€ 1.724.215	€ 132.665	€ 1.651.652	€ -72.563	50,04	48,76

Module Beheer

Gemeente *Beheer* *Euro x 1*	*2025* *Primaire begroting*	*2025* *Prognose*	*Verschil 2025*	*2026* *Begroting*	*Verschil 2026*
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 217.918	€ 221.554	€ *3.636*	€ 183.740	€ *-37.814*
Gemeente Doesburg	€ 14.567	€ 14.810	€ *243*	€ 12.282	€ *-2.528*
Gemeente Duiven	€ 32.782	€ 33.329	€ *547*	€ 27.640	€ *-5.688*
Gemeente Lingewaard	€ 62.074	€ 63.110	€ *1.036*	€ 52.339	€ *-10.771*
Gemeente Overbetuwe	€ 64.029	€ 65.098	€ *1.068*	€ 53.987	€ *-11.111*
Gemeente Renkum	€ 41.358	€ 42.048	€ *690*	€ 34.872	€ *-7.177*
Gemeente Rheden	€ 57.276	€ 58.232	€ *956*	€ 48.293	€ *-9.939*
Gemeente Rozendaal	€ 2.306	€ 2.344	€ *38*	€ 1.944	€ *-400*
Gemeente Wageningen	€ 53.845	€ 54.744	€ *899*	€ 45.400	€ *-9.343*
Gemeente Westervoort	€ 19.869	€ 20.200	€ *332*	€ 16.752	€ *-3.448*
Gemeente Zevenaar	€ 59.211	€ 60.199	€ *988*	€ 49.925	€ *-10.274*
Totaal gemeenten	**€ 625.235**	**€ 635.668**	**€ *10.433***	**€ 527.175**	**€ *-108.492***
Rentebaten	€ 30.000	€ 150.000	€ *120.000*	€ 150.000	€ -
Totaal baten	**€ 655.235**	**€ 785.668**	**€ *130.433***	**€ 677.175**	**€ *-108.492***

Totaaloverzicht

Gemeentelijke bijdrage *Totaal* *Euro x 1*	*2025* *Primaire begroting*	*2025* *Prognose*	*Verschil 2025*	*2026* *Begroting*	*Verschil 2026*
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 31.007.837	€ 31.827.550	€ *819.713*	€ 31.357.770	€ *-469.779*
Gemeente Doesburg	€ 1.582.380	€ 1.700.139	€ *117.759*	€ 1.669.588	€ *-30.551*
Gemeente Duiven	€ 2.358.474	€ 2.406.037	€ *47.563*	€ 2.375.884	€ *-30.153*
Gemeente Lingewaard	€ 4.807.883	€ 4.673.854	€ *-134.028*	€ 4.615.836	€ *-58.019*
Gemeente Overbetuwe	€ 4.420.859	€ 4.763.039	€ *342.179*	€ 4.709.329	€ *-53.709*
Gemeente Renkum	€ 424.187	€ 433.008	€ *8.821*	€ 436.293	€ *3.285*
Gemeente Rheden	€ 7.166.017	€ 7.323.000	€ *156.983*	€ 7.210.937	€ *-112.063*
Gemeente Rozendaal	€ 106.584	€ 115.455	€ *8.871*	€ 115.423	€ *-32*
Gemeente Wageningen	€ 331.230	€ 339.974	€ *8.744*	€ 346.008	€ *6.033*
Gemeente Westervoort	€ 3.158.042	€ 3.334.880	€ *176.838*	€ 3.280.875	€ *-54.005*
Gemeente Zevenaar	€ 5.666.259	€ 5.770.782	€ *104.523*	€ 5.688.581	€ *-82.201*
Totaal gemeenten	**€ 61.029.752**	**€ 62.687.718**	**€ *1.657.965***	**€ 61.806.524**	**€ *-881.194***

Dashboard verbonden partij

Naam: Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR)

Samenwerkingsvorm
Gemeenschappelijke regeling

Aard van de samenwerking
- Beleidsafstemming
- Gezamenlijke beleidsuitvoering
- Netwerk of platform

Belangrijk voor wie
- College
- Gemeenteraad

Samenwerkingspartners

Programma	Zorg		Onderwijs	Participatie		
Gemeente	Regionale Facilitering Zorg	Inkoop zorg	Onderwijs RBL	WSP	WgSW	CMI
Arnhem	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Doesburg	✓	✓		✓	✓	✓
Duiven	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lingewaard	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Overbetuwe	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Renkum	✓	✓	✓			
Rheden	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Rozendaal	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Wageningen		✓				
Westervoort	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Zevenaar	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Aandeel Zevenaar
8,7% van de begroting 2026: € 65.167.000, waarvan voor Zevenaar: € 5.689.000)

Bestuurlijke vertegenwoordiging
- Alg Bestuur: A. Boone
- Zorg: S. Bijl
- Onderwijs: B. Kagei
- Participatie: S. Bijl

Taken

Zorg
Regionale facilitering geeft invulling aan het regiosecretariaat Zorg, regioadvies Jeugd en enkele regionale projecten Jeugd.
Inkoop en (juridisch) inkoopadvies, contractmanagement en contractbeheer van maatwerkvoorzieningen Jeugdzorg, Wmo, beschermd wonen en activerend werk. Daarnaast voert de module de wettelijke taak van gemeenten voor wat betreft kwaliteitstoetsing Wmo en rechtmatigheidstoetsing uit.

Onderwijs
Het RBL ziet toe op de naleving van de leerplichtwet voor leer-en kwalificatie plichtige jeugdigen (5 tot 18 jaar) en voert de regionale meld- en coördinatie-wetgeving voor jeugdigen van 18 tot 23 jaar zonder startkwalificatie uit.

Participatie
- Het Werkgeversservicepunt (WSP) voorziet werkgevers met arbeidsmarkt- en personele vraagstukken van advies. Het WSP werkt met en voor alle uitkeringsgerechtigden/werkzoekenden van gemeenten en UWV.
- Werkgeverschap SW (WgSW) zorgt dat het formeel werkgeverschap voor ruim 1.600 SW-ers van de negen deelnemende gemeenten goed geborgd is en aansluit op het aanwijzingsbesluit van deze gemeenten.
- Het contractmanagement inburgering (CMI) verzorgt contractbeheer en contractmanagement van inburgeringstrajecten die de

	deelnemende gemeenten hebben ingekocht ten behoeve van de uitvoering van de wet inburgering.
Risico's • Bestuurlijk • Financieel	**Risicoprofiel** • Gemiddeld (op basis Nota verbonden partijen, vastgesteld januari 2019)

Beoogd resultaat

Zorg	Onderwijs	WSP	WgsW	CMI
Voor onze inwoners die dat nodig hebben is kwalitatief goede en passende zorg beschikbaar. Verhoging van de kwaliteit van zorg, efficiency in de uitvoering van taken, lastendruk-verlaging bij aanbieders, door eenduidige uitvoering en versnelling van de transformatie door bundeling van kennis en inkoopkracht.	Het RBL volgt de schoolloopbaan van 83.000 leerlingen vanaf 5 jaar, totdat ze een startkwalificatie hebben behaald of 23 jaar worden, met als doel het bieden van professionele ondersteuning in de netwerksamenwerking aan leerplichtige jongeren (tot 18 jaar) waarbij de school-loopbaan niet altijd soepel verloopt. Deze samenwerking zorgt ervoor dat jongeren die ongeoorloofd verzuimen de draad op school weer oppakken en naar een diploma toewerken. De regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten vormt een sluitend regionaal vangnet om jongeren te helpen bij het vinden van een passende plek in onderwijs, werk, zorg of een combinatie hiervan. Met als doel een zo zelfstandige mogelijke deelname aan de maatschappij.	Onze belangen behartigen op het gebied van de dienstverlening aan werkgevers in relatie tot het plaatsen van de doelgroepen waarvoor wij een re-integratie-verantwoordelijkheid hebben. Kengetallen voor de te behalen prestaties zijn: • de vacature-vervulling die afhankelijk is van het aantal door gemeenten en UWV aangedragen werkfitte werkzoekenden • de vervullingsquote van het aantal vervulde vacatures • werkgevers-tevredenheid.	Het vormgeven van het (formeel) werkgeverschap voor ruim 1.480 SW medewerkers, waarvan 129 afkomstig uit Zevenaar. Daarmee krijgen de SW medewerkers hun salaris betaald en zijn HR en arbodienstverlening voor deze medewerkers goed geborgd.	De uitvoering van de inburgeringstrajecten op management-niveau volgen om zo snel te kunnen bijsturen waar resultaten achter-blijven. .

Realisatie / begroting MGR

	Jaar	Totaal	Zevenaar	Per inwoner
Inkoop	2022	€ 1.667.629	€ 163.100	€ 3,62
	2023	€ 2.301.862	€224.900	€ 5,01
	2024	€ 2.170.000	€214.500	€ 4,76
	2025	€ 2.255.000	€222.600	€ 4,94
	2026	€ 2.320.000	€227.300	€ 5,03
Onderwijs	2022	€ 1.664.800	€ 131.800	€ 2,93
	2023	€ 2.300.914	€186.600	€ 4,16
	2024	€ 4.078.000	€211.400	€ 4,69
	2025	€ 4.431.000	€231.600	€ 5,14
	2026	€ 4.272.000	€241.700	€ 5,35
WSP	2022	€ 1.616.962	€ 178.500	€ 3,96
	2023	€ 1.780.480	€197.300	€ 4,40
	2024	€ 2.408.000	€228.400	€ 5,07
	2025	€ 2.411.000	€230.700	€ 5,12
	2025	€ 2.294.000	€240.200	€ 5,31
				Per SW'er
WgSW	2022	€ 51.692.617	€ 4.710.800	€ 30.992
	2023	€ 54.894.980	€5.088.400	€ 33.476
	2024	€ 54.411.000	€4.851.100	€ 31.915
	2025	€ 54.894.980	€4.886.100	€ 32.145
	2026	€ 54.070.000	€4.786.200	€ 31.488
CMI	2023	€ 75.518	€8.400	€ 0,19
	2024	€ 81.000	€9.100	€ 0,20

	2025	€ 94.000	€10.500	€ 0,23
	2026	€ 97.000	€10.800	€ 0,24
Beheer	2021	€ 353.000	€ 35.500	€ 0,82
	2022	€ 364.972	€ 34.168	€ 0,76
	2023	€ 538.316	€50.613	€ 1,13
	2024	€ 678.000	€ 57.600	€ 1,28
	2025	€ 665.000	€ 63.000	€ 1,40
Regionale facilitering zorg	2024	€ 1.295.000	€119.600	€ 2,65
	2025	€ 1.399.000	€129.100	€ 2,86
	2026	€ 1.437.000	€132.500	€ 2,93

Raadsvoorstel

onderwerp	Gedenktekens en eerherstel eerste generatie Molukse KNIL militairen
zaaknummer	Z/23/458638
documentnummer	INT/25/1251851
portefeuillehouder	Toon Albers
portefeuille	Kunst en cultuur

1. Samenvatting

In 1951 kwamen 12.900 Molukse KNIL-militairen met hun gezinnen naar Nederland, waar zij onder zware omstandigheden werden opgevangen. Veel van deze mensen waren getraumatiseerd door de Tweede Wereldoorlog en de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog. Bij hun aankomst verloren zij hun KNIL-status en werden zij opgevangen in barakkenkampen, vaak voormalige concentratiekampen. Dit leidde tot grote onzekerheid en een lange periode van sociaal isolement. Vanaf 1960 werden vanuit de kampen de eerste Molukkers in Zevenaar gehuisvest.

De Molukse gemeenschap in Zevenaar heeft om erkenning gevraagd voor het leed dat de eerste generatie KNIL-militairen en hun gezinnen is aangedaan. In 2023 vroeg een werkgroep uit de Molukse gemeenschap concreet om erkenning en eerherstel door het plaatsen van gedenktekens. Dit voorstel is het resultaat van meerdere gesprekken met een afvaardiging van de Molukse gemeenschap in de vorm van een werkgroep. Het draagt bij aan de erkenning van het leed en eerherstel voor de eerste generatie Molukse KNIL-militairen en versterkt de band tussen de gemeente en de Molukse gemeenschap. Dit is een belangrijke stap in het zichtbaar en betekenisvol houden van deze gezamenlijke geschiedenis voor toekomstige generaties.

2. Raadsvoorstel

De raad wordt voorgesteld om:

1. Het leed te erkennen van de voormalige eerste generatie Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes bij hun ontvangst en opvang in Nederland.
2. Het college te verzoeken gebruik te maken van de bevoegdheid om een speciale status toe te kennen aan hun graven op de gemeentelijke begraafplaats Rosorum in Zevenaar, zoals bedoeld in artikel 28 van de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen.
3. Met ingang van 1 januari 2026 deze graven vrij te stellen van betaling van grafrechten tot 2060, door deze vrijstelling einde van dit jaar op te nemen in de wijziging 'verordening lijkbezorgingsrechten'.
4. Medewerking te verlenen aan het plaatsen van gedenktekens op de begraafplaatsen in Zevenaar waar eerste generatie KNIL-militairen begraven liggen; R.K. Begraafplaats, Protestantse begraafplaats en openbare begraafplaats Rosorum (bijlage 1).
5. Ten laste van de algemene reserve eenmalig een bedrag van € 19.761,00 bij te ramen en toe te voegen aan het budget Kunst & Cultuur voor de plaatsing van de gedenktekens.
6. De erkenning van het leed uit te laten spreken door de burgemeester van de gemeente Zevenaar tijdens een bijeenkomst met de Molukse gemeenschap in 2025.

3. Waarom naar de raad

Dit onderwerp heeft een groot maatschappelijk belang en raakt veel Zevenaarse inwoners persoonlijk. Dit voorstel gaat over een groep inwoners met een bijzondere en traumatische geschiedenis. Het is daarmee een gevoelig onderwerp dat om zorgvuldige afweging vraagt. Daarom is het belangrijk dat uw raad hierover besluit. Ook heeft uw raad de bevoegdheid het geld incidenteel beschikbaar te stellen voor de uitvoering.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Dit voorstel erkent het leed van de Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes bij hun komst naar Nederland en Zevenaar. De gemeente Zevenaar draagt bij aan eerherstel en waardering door hun graven een speciale status te geven, gedenktekens te plaatsen en een officiële erkenning door de burgemeester. Dit versterkt de band met de Molukse gemeenschap en doet recht aan de gezamenlijke geschiedenis. Zo blijft dit belangrijke verleden zichtbaar en betekenisvol voor toekomstige generaties.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Historische erkenning en rechtvaardigheid

Het leed van de voormalige Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes wordt erkend. Zij hebben trouw gediend, zijn getraumatiseerd geraakt en werden bij aankomst collectief ontslagen. Hierdoor verloren zij hun KNIL-status. Dit zorgde voor grote onzekerheid over hun toekomst. Zij zijn onder zeer moeilijke en onzekere omstandigheden opgevangen.

1.2 Gelijke behandeling en precedentwerking

De gemeente Zevenaar is eigenaar van openbare begraafplaats Rosorum. De beheerders en/of eigenaren van de R.K. Begraafplaats en Protestantse begraafplaats hebben al ingestemd met het overnemen van de grafrechten van eerste generatie KNIL militairen. Ook zijn zij akkoord met het plaatsen van het gedenktekens op de begraafplaatsen die zij beheren. Daarnaast sluit Zevenaar aan bij andere gemeenten die al een vergelijkbare erkenning hebben gegeven. Dit voorstel draagt bij aan een bredere erkenning en eerherstel voor de eerste generatie Molukse KNIL-militairen.

2.1 Bevoegdheid college

Zoals vastgelegd in artikel 28 van de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen heeft het college van B&W de bevoegdheid om een speciale status toe te kennen aan graven met historische betekenis.

3.1 Gelijke behandeling en oprechte erkenning

Ingang per 1 januari 2026 zorgt voor praktische duidelijke uitvoerbaarheid en gelijke behandeling onder nabestaanden. Daarmee voorkomt het willekeur en ook onderstreept het de oprechte erkenning van het historische onrecht. Eerdere ingang is binnen de huidige Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen en verordening lijkbezorgingsrechten juridisch niet mogelijk.

4.1 Cultureel en emotioneel belang voor de Molukse gemeenschap in Zevenaar

De eerste generatie Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes krijgen een blijvende en zichtbare plek in het collectieve geheugen. De gedenktekens geven nabestaanden en de gemeenschap een plek om te herdenken en de geschiedenis door te geven. Zo blijft dit belangrijke verleden ook voor toekomstige generaties zichtbaar en betekenisvol. De gemeenschap voelt zich erkend en gewaardeerd. Dit laat zien dat gemeente Zevenaar de geschiedenis en bijdrage aan de samenleving erkent.

4.2 Geïnitieerd en gedragen door de Zevenaarse Molukse gemeenschap
In gesprekken zijn meerdere opties besproken, waaronder een gedenkteken op een centrale plek. De vorm uit dit voorstel past binnen de wensen van de Zevenaarse Molukse gemeenschap en hun tradities.

5.1 Incidentele kosten
Er zullen slechts beperkte structurele kosten en minimale derving van inkomsten zijn. De kosten voor het plaatsen van de gedenktekens zijn incidenteel, zie paragraaf 'Financiën'.

6.1 Aansluiting bij de culturele waarden van de Molukse gemeenschap
De erkenning is extra belangrijk respect voor hiërarchie en autoriteit belangrijk is binnen de Molukse gemeenschap. Een officiële uitspraak van de burgemeester wordt daarom als waardevol en respectvol gezien.

6.2 Bijdrage aan maatschappelijke bewustwording en educatie
Een officiële erkenning door de burgemeester benadrukt de historische betekenis en draagt bij aan bewustwording binnen de gehele samenleving.

Alternatieven
1.1 Geen erkenning voor het aangedane leed
Er is geen wettelijke verplichting om erkenning te verlenen voor het leed van de Molukse gemeenschap. Wel zijn er al vele gemeenten die de gemeente Zevenaar hierin zijn voorgegaan o.a. naar aanleiding van kamervragen en verzoeken vanuit diverse gemeenten aan de landelijke politiek voor landelijke richtlijnen.

4.1 Geen gedenktekens plaatsen of andere vorm
De gedenktekens zoals voorgesteld in bijlage 1 zijn tot stand gekomen door veelvuldig overleg met de Molukse werkgroep die de aanvraag voor plaatsing heeft ingediend. Andere varianten zijn ook met hen besproken, maar zijn om diverse (culturele) redenen minder passend bevonden door de Molukse gemeenschap.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
Dit voorstel is tot stand gekomen door veelvuldig in gesprek te zijn met een afvaardiging van de Molukse gemeenschap in Zevenaar. Zij staan achter de inhoud van dit voorstel en de beoogde stappen, zoals weergegeven in de beslispunten.
Het toekennen van een speciale status aan de graven van eerste generatie KNIL militairen en hun echtgenotes. Het plaatsen van gedenktekens op de begraafplaatsen waar zij begraven liggen. En de erkenning van het leed laten uitspreken door de burgemeester, zullen het leed binnen de gemeenschap verzachten. Tijdens de uitvoering en erna zal het gesprek met de werkgroep gevoerd moeten blijven worden, om ervoor te zorgen dat het beoogde resultaat ook bereikt wordt.

7. Klimaat en duurzaamheid
Voor de gedenktekens wordt gebruik gemaakt van natuursteen uit Europa. De gedenktekens worden gemaakt en geplaatst door lokale ondernemer Ariës natuursteen. Natuursteen is een materiaal met lange levensduur.

8. Communicatie

Met de vertegenwoordiging van de Molukse gemeenschap, zijn meerdere gesprekken geweest om tot dit voorstel te komen. Zij stemmen in met het voorliggende voorstel.
Alle Zevenaarse inwoners worden bij openbaarheid van uw besluit geïnformeerd en middels de lokale media.
De Molukse gemeenschap wordt met hulp van de Molukse werkgroep, apart geïnformeerd over uw besluit. Daarna wordt in overleg met hen een geschikt moment gekozen voor de plaatsing en onthulling van de gedenktekens. Met in achtneming van de voorbereiding, productie en leveringstermijn zal dit waarschijnlijk in Q3 van 2025 plaatsvinden.

Kosten, baten en dekking
De kosten behorend bij dit voorstel komen voort uit verschillende posten. Als de desbetreffende graven vrijgesteld worden van grafrechten tot 2060, betekent dit derving van inkomsten van grafrechten voor de gemeente Zevenaar van zeven graven voor 35 jaar.

- Derving grafrechten (prijspeil 2025) over 35 jaar á € 29.736,00 (€ 849,60 per jaar)
- Plaatsen van drie gedenktekens; R.K. Begraafplaats, Protestantse begraafplaats en begraafplaats Rosorum, o.b.v. offerte Ariës natuursteen á € 19.761,00 (eenmalige kosten)
- Onderhoud gedenkteken begraafplaats Rosorum á € 5.250,00 (€ 150,00 per jaar)

Het onderhoud van (individuele) grafmonumenten en graftuinen op/bij de graven blijft voor de nabestaanden.

Deze kosten/derving zijn niet opgenomen in de meerjarenbegroting 2025-2028. Uw raad wordt gevraagd de eenmalige kosten voor de gedenktekens € 19.761,00 te dekken uit de algemene reserve door deze bij te ramen op het budget Kunst & Cultuur.

De derving van inkomsten van € 849,60 per jaar in te houden op de inkomsten grafrechten, dit wordt opgevangen binnen het bestaande programma. Het onderhoud van de drie gedenktekens van € 150,00 per jaar wordt vanaf 2026 meegenomen in het onderhoudsplan voor begraafplaats Rosorum.

9. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INT/25/1249472	Tekening gedenkteken(s)

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Raadsvoorstel gedenktekens en eerherstel 1e generatie KNIL militairen
zaaknummer	Z/23/458638
documentnummer	INT/25/1251851

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat:

- De Molukse gemeenschap in Zevenaar om erkenning heeft gevraagd voor het leed van de eerste generatie KNIL-militairen en hun echtgenotes;
- Dit voorstel is ontstaan uit gesprekken met een werkgroep van de Molukse gemeenschap in Zevenaar en draagt bij aan de erkenning van het leed en eerherstel voor deze groep;
- Het voorstel voorziet in de erkenning door het vrijstellen van grafrechten voor de graven van deze militairen en hun echtgenotes op de gemeentelijke begraafplaats Rosorum en het plaatsen van gedenktekens op de begraafplaatsen in Zevenaar;
- Hiervoor een incidenteel budget nodig is;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar,

gelet op artikel 108, artikel 147 en artikel 160 van de Gemeentewet

besluit:

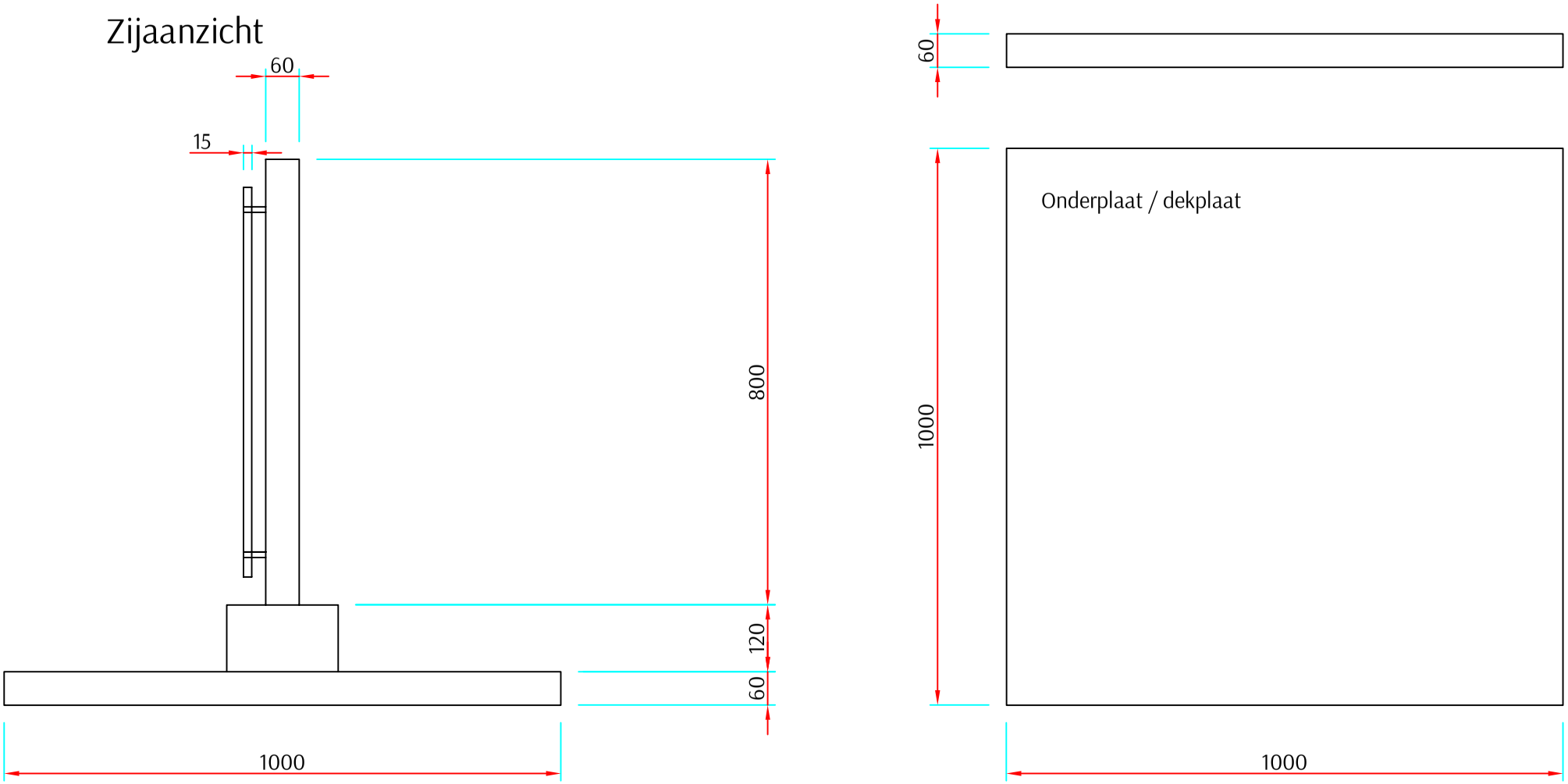
1. Het leed te erkennen van de voormalige eerste generatie Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes bij hun ontvangst en opvang in Nederland.
2. Het college te verzoeken gebruik te maken van de bevoegdheid om een speciale status toe te kennen aan hun graven op de gemeentelijke begraafplaats Rosorum in Zevenaar, zoals bedoeld in artikel 28 van de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen.
3. Met ingang van 1 januari 2026 deze graven vrij te stellen van betaling van grafrechten tot 2060, door deze vrijstelling einde van dit jaar op te nemen in de wijziging 'verordening lijkbezorgingsrechten'.
4. Medewerking te verlenen aan het plaatsen van gedenktekens op de begraafplaatsen in Zevenaar waar eerste generatie KNIL-militairen begraven liggen; R.K. Begraafplaats, Protestantse begraafplaats en openbare begraafplaats Rosorum (bijlage 1).
5. Ten laste van de algemene reserve eenmalig een bedrag van € 19.761,00 bij te ramen en toe te voegen aan het budget Kunst & Cultuur voor de plaatsing van de gedenktekens.
6. De erkenning van het leed uit te laten spreken door de burgemeester van de gemeente Zevenaar tijdens een bijeenkomst met de Molukse gemeenschap in 2025.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

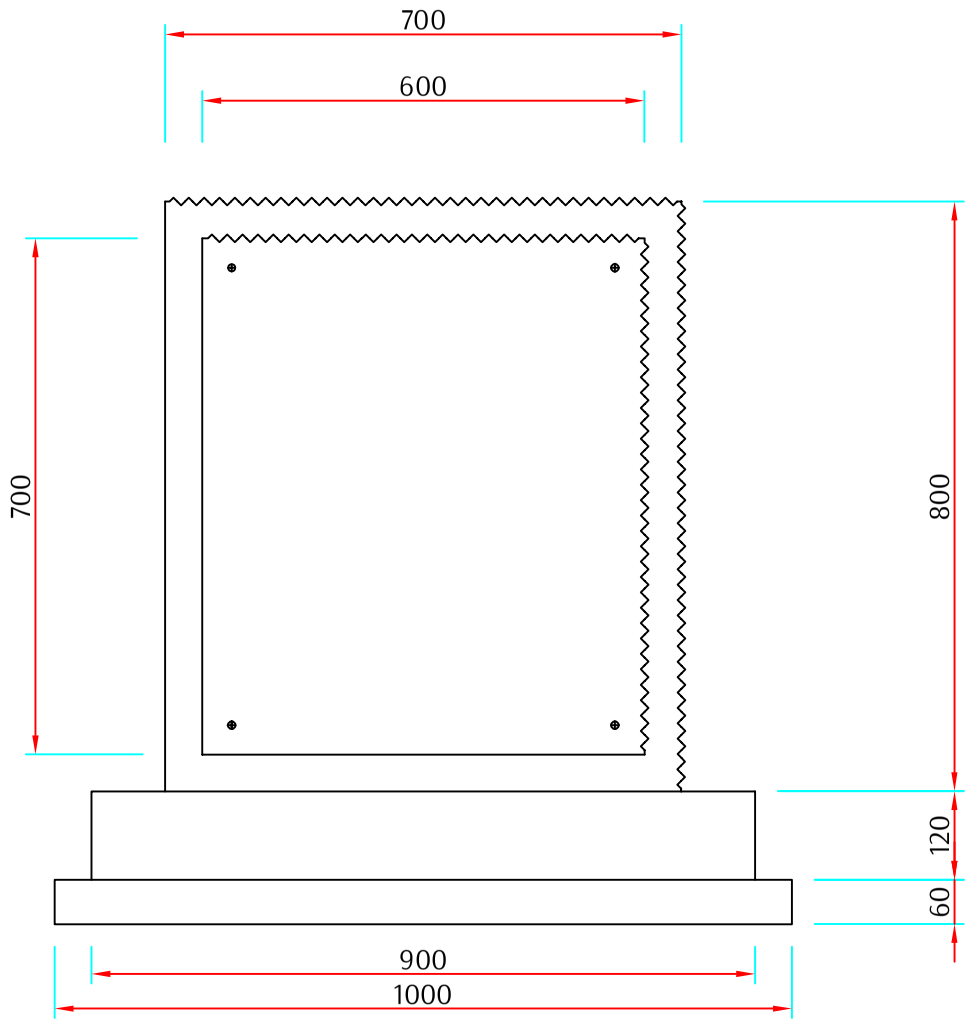

Lorem ipsum dolor sit amet,
consectetuer adipiscing elit, sed diam
nonummy nibh
voornaam achternaam
voornaam achternaam
voornaam achternaam
voornaam achternaam
voornaam achternaam
voornaam achternaam
voornaam achternaam
voornaam achternaam
voornaam achternaam

Zijaanzicht

Ariës
Passie voor natuursteen
Handelsstraat 3
6905 DK Zevenaar
+31 (0)316 523 362

Tekeningnummer	-	Materiaalsoort 1	-	Banden/Kerbs	-
Ordernummer	-	Oppervlakte afwerking	-	Bloemenstrook/kerb	-
Ordernaam	-	Materiaalsoort 2	-	Opschrift	-
Getekend door	-	Oppervlakte afwerking	-	Handtekening voor akkoord	
Formaat	A4	Dekplaat/Coverplate	-		
Schaal	-	Letterplaat/Headstone	-		
Betonplaat	-	Voetstuk/Base	-	Getekend door:	-

Ariës
Passie voor natuursteen
Handelsstraat 3
6905 DK Zevenaar
+31 (0)316 523 362

Tekeningnummer	-	Materiaalsoort 1	-	Banden/Kerbs	-
Ordernummer	-	Oppervlakte afwerking	-	Bloemenstrook/kerb	-
Ordernaam	-	Materiaalsoort 2	-	Opschrift	-
Getekend door	-	Oppervlakte afwerking	-	Handtekening voor akkoord	
Formaat	A4	Dekplaat/Coverplate	-		
Schaal	-	Letterplaat/Headstone	-		
Betonplaat	-	Voetstuk/Base	-	Getekend door:	-

Raadsvoorstel

onderwerp	Raadsvoorstel 1e voortgangsrapportage 2025
zaaknummer	Z/25/491804
documentnummer	INT/25/1253174
portefeuillehouder	A. Boone
portefeuille	Financiën

1. Samenvatting

Het college evalueert de voortgang van het beleid en brengt de daaruit voortkomende substantiële financiële afwijkingen onder andere in beeld in de 1e voortgangsrapportage. Uitgangspunt is om u een goed beeld te geven hoe de gemeente Zevenaar er financieel, met name met betrekking tot het jaar 2025, voor staat. In deze rapportage nemen wij in principe alleen veranderingen mee die onvermijdelijk zijn. Nieuw beleid wordt dan ook niet opgenomen.
De mutaties die volgen uit deze voortgangsrapportage resulteren in 2025 in een nadeel van € 1.888.000 en een bijgesteld begrotingssaldo 2025 van € 2.791.000 negatief. De resultaten van deze 1e voortgangsrapportage worden verwerkt in het begrotingsresultaat.

Op advies van de auditcommissie is het kleurgebruik in deze voortgangsrapportage aangepast. Bij de programma's zijn de vaste en niet geactualiseerde teksten, meestal afkomstig uit het collegeprogramma, nu voorzien van een grijze achtergrond.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. De eerste voortgangsrapportage 2025 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp;
2. In te stemmen met 'stand van zaken" en "voorstel raad' zoals bij de resultaten met een oranje en rode status aangegeven;
3. Het nadelig saldo van deze rapportage ten laste te brengen van het begrotingsresultaat 2025;
4. In te stemmen met een investeringsbudget van € 350.000 voor bodemsanering Lobith-Zuid.

3. Waarom naar de raad

Op grond van artikel 189 van de Gemeentewet heeft de raad het budgetrecht. Ook is in onze financiële verordening vastgelegd dat het college tussentijds aan de raad rapporteert over de realisatie van de begroting van de gemeente over het lopende boekjaar, in dit geval 2025. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid is het van belang dat de raad de in deze 1e voortgangsrapportage voorgestelde mutaties vaststelt.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Met deze rapportage geven wij u inzicht in de beleidsmatige stand van zaken (resultaten), bijbehorende tijdsplanning en de financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting 2025-2028. Met deze voortgangsrapportage geven wij inzicht in de beleidsmatige en financiële stand van zaken, met name voor het huidige jaar 2025. Wij vragen u om de wijzigingen vast te stellen. Dit zorgt voor een zo actueel mogelijk beeld, maar u geeft ons hiermee ook het mandaat te beschikken over de gewijzigde budgetten.

Dit is onderdeel van het budgetrecht van de raad. Hiermee voorkomen we dat er onrechtmatig uitgaven worden gedaan.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Focus op de voortgang van het beleid

Bij de voortgangsrapportages richten wij ons op de voortgang van het beleid en de mate waarin wij de resultaten behalen die zijn benoemd in de begroting. Net als voorgaande jaren brengen wij met het kleurenmodel in beeld wat de stand van zaken is. Op basis van deze methodiek kunt u in één oogopslag zien wat de stand van zaken is van het betreffende onderdeel.

De betekenis van de kleuren is als volgt:

Lichtgrijs	Met dit resultaat is nog niet gestart, dit past binnen de vastgestelde planning.
Groen	Dit resultaat loopt op schema binnen de gestelde kaders (beleidsdoel, tijdsplanning en financieel). De groene activiteiten worden niet toegelicht met een stand van zaken.
Oranje	Dit resultaat dreigt óf qua beleidsdoel óf qua tijdsplanning óf financieel uit de pas te gaan lopen, bijsturing is noodzakelijk.
Rood	Dit resultaat loopt uit de pas, dit geldt voor 1 of meer indicatoren (beleidsdoel, tijdsplanning en financieel). Corrigerende maatregelen zijn noodzakelijk.
Donkergrijs	Dit resultaat is behaald en wij stellen voor deze af te sluiten.

1.2 De voortgangsrapportage voldoet aan de financiële verordening gemeente Zevenaar

Wij hebben de voortgangsrapportage binnen de kaders van de financiële verordening opgesteld. De voortgangsrapportage is een document in onze planning & control cyclus. Afwijkingen op de ramingen van de baten en lasten groter dan € 25.000 lichten wij toe bij de betreffende programma's. We houden nog geen rekening met de nog door u vast te stellen nieuwe financiële verordening 2025 waar we een rapporteringsgrens voorstellen van € 100.000. De voortgangsrapportage is opgesteld met de kennis en inzichten per (peildatum) 1 april 2025.

2.1 Resultaten met oranje en rode status vragen om uw bijsturing of corrigerende maatregelen

In de rapportage is per programma bij het onderdeel "wat doen we" bij elk resultaat de status aangegeven. De resultaten die op oranje staan lopen niet zoals met u is afgesproken en vragen daarom om bijsturing. In voorkomende gevallen informeren wij u ook over de huidige status om kennis te nemen van maatregelen die al getroffen zijn, dan wel getroffen worden. De resultaten die op rood staan, vragen om corrigerende maatregelen. Bij zowel de oranje als de rode resultaten is in de rapportage daarom "voorstel raad" opgenomen, zodat duidelijk wordt waar u mee instemt of wat de vervolgstap wordt.

3.1 Het nadelige saldo ten laste te brengen van het begrotingsresultaat

Het saldo in de primitieve begroting 2025 was € 902.000 negatief. De mutaties die volgen uit deze 1e VGR komen in 2025 uit op een nadeel van € 1.888.000. Het totaal van de mutaties leidt tot een geactualiseerd begrotingssaldo voor 2025 van € 2.791.000 negatief.

4.1 Wij vragen instemming voor het investeringsbudget bodemsanering Lobith-Zuid
In het kader van uw budgetrecht wordt in programma 7 een investeringsbudget gevraagd van € 350.000 om de saneringskosten te betalen. Het structurele nadeel verrekenen we binnen de rioolheffing en is daarmee budgettair neutraal.

Alternatieven
N.v.t.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
De actuele begroting 2025 wordt aangepast op basis van de financiële en beleidsmatige bijstellingen die zijn opgenomen in deze rapportage. De 1e voortgangsrapportage is een standaard onderdeel van de P&C-cyclus en kan aanleiding zijn om de gemaakte keuzes bij te stellen of te herzien. In onze cyclus van plannen, bijsturen en verantwoorden is dit het eerste bijstellingsmoment voor 2025.

7. Klimaat en duurzaamheid
N.v.t.

8. Communicatie
De 1e voortgangsrapportage 2025 wordt digitaal ter beschikking gesteld via de portal / website: https://zevenaar.pcportal.nl/ . Onze tool voor de planning & control documenten is webbased. Dit heeft als beperking dat in de PDF-versie teksten bij herhaling voor kunnen komen.

9. Kosten, baten en dekking
Hieronder brengen wij het bijgestelde begrotingsresultaat 2025-2028 in beeld. Het verloop van het saldo is als volgt:

Exploitatie (bedragen x€ 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Meerjarenbegroting 2025-2028	-902	-6.464	-5.445	-6.029
Tot 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Saldo tot de 1e voortgangsrapportage	**-902**	**-6.464**	**-5.445**	**-6.029**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
1. Autonome ontwikkelingen	-83	154	406	604
2. Actualisatie bestaand beleid	-1.805	-555	-488	-415
Totaal 1e voortgangsrapportage	**-1.888**	**-401**	**-82**	**189**
Begrotingssaldo na de 1e voortgangsrapportage	**-2.791**	**-6.865**	**-5.527**	**-5.840**

Wij verwachten een tekort van € 2.791.000 in 2025
Het oorspronkelijke begrotingssaldo wordt in deze 1e voortgangsrapportage met € 1.888.000 negatief bijgesteld. Ook de jaren daarna wordt het saldo neerwaarts beïnvloed door deze voortgangsrapportage, maar minder dan in 2025. We merken hierbij op dat dit een wat vertekend beeld geeft, omdat wij ook voor de jaren van 2026 (mogelijke) negatieve effecten verwachten op basis van de mutaties in 2025.

We hebben namelijk 6 posten bijgesteld voor alleen 2025, maar gezien het structurele karakter schuiven we in totaal € 859.000 vanaf 2026 door naar de kadernota. Zo kunnen we beter een integrale afweging mogelijk maken op dat moment. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Budgetmutatie formatie uitvoering Wet inburgering (Wi2021)	83.000
- Budgetmutatie dienstverleningsovereenkomst (DVO) Sportbedrijf	124.000
- Budgetmutatie Dividenduitkering Ataro BV	130.000
- Budgetmutatie versterking bibliotheekwerk	133.000
- Actualisatie budgetten openbaar groen en buitensport	334.400
- Budgetmutatie onderwijshuisvesting PO (plaatsen noodlokaal)	55.000

Doorgeschoven budgetten
In deze voortgangsrapportage worden een aantal budgetten opgevoerd die zijn doorgeschoven vanuit 2024 naar 2025. Dit zijn incidentele (project) budgetten die in 2024 niet volledig zijn ingezet en die nu opnieuw worden aangevraagd. In totaal gaat het om € 505.000. In de jaarrekening 2024 is een voordeel zichtbaar, in deze voortgangsrapportage ziet u nu dus een nadeel.
Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Eerder beschikbaar gesteld budget compact maken centrum Zevenaar	35.000
- Eerder beschikbaar gesteld budget organisatie in ontwikkeling	170.000
- Eerder beschikbaar gesteld budget rechtmatigheidsverantwoording	100.000
- Eerder beschikbaar gesteld budget Rhederlaagse Meren	50.000
- Eerder beschikbaar gesteld budget uitbreiden online dienstverlening	150.000

De mutaties met een effect groter dan € 100.000 worden toegelicht bij de 'Financiële hoofdlijnen'.
Voor een totaaloverzicht met alle wijzigingen in deze voortgangsrapportage verwijzen wij naar het 'overzicht financiële mutaties in de 1e voortgangsrapportage'.
Per programma zijn de mutaties toegelicht en samengevoegd onder de noemers 'autonome ontwikkelingen' en 'actualisatie bestaand beleid'.

Financieel gezonde toekomst
Om te komen tot een structureel sluitende meerjarenraming 2026-2029 is het project 'Financieel gezonde toekomst' gestart. In deze voortgangsrapportage ligt de nadruk op 2025. Er zijn dus geen maatregelen of mutaties opgenomen die betrekking hebben op de financieel gezonde toekomst. Deze bieden wij op een later moment aan, gelijktijdig met de kadernota.

10. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INT/25/1254200	1e voortgangsrapportage 2025

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Raadsvoorstel 1e voortgangsrapportage 2025
zaaknummer	Z/25/491804
documentnummer	INT/25/1253174

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat de raad het budgetrecht heeft en dat wij in onze financiële verordening hebben opgenomen dat het college tussentijds aan de raad rapporteert over de realisatie van de gemeente over het lopende boekjaar. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid is het van belang dat de raad de in deze rapportage voorgestelde mutaties vaststelt;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 189 van de Gemeentewet.

besluit:

1. De eerste voortgangsrapportage 2025 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp;
2. In te stemmen met 'stand van zaken" en "voorstel raad' zoals bij de resultaten met een oranje en rode status aangegeven;
3. Het nadelig saldo van deze rapportage ten laste te brengen van het begrotingsresultaat 2025;
4. In te stemmen met een investeringsbudget van € 350.000 voor bodemsanering Lobith-Zuid.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
Lennart Sluis	Lucien van Riswijk

1e Voortgangsrapportage
2025

Versie Raad 21 mei 2025

GEMEENTE ZEVENAAR

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave **2**

Algemeen **3**
Hoofdlijnen 4
Leeswijzer 10

Programma's **11**
0. Bestuur en ondersteuning 12
1. Veiligheid 23
2. Verkeer, vervoer en waterstaat 27
3. Economie 33
4. Onderwijs 37
5. Sport, cultuur en recreatie 42
6. Sociaal domein 48
7. Volksgezondheid en duurzaamheid 57
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 64

Financiën **68**
Algemeen 68
Overzicht financiële mutaties in de 1e voortgangsrapportage 69
Financieel meerjarenbeeld 81
Overzicht van baten en lasten 84

Bijlagen **85**
Overzicht resultaten 86
Overzicht begrotingswijzigingen tot de 1e voortgangsrapportage 91
Overzicht mutaties op investeringen 95

ALGEMEEN

HOOFDLIJNEN

BESTUURLIJKE HOOFDLIJNEN

Met deze voortgangsrapportage informeren wij u tussentijds over de voortgang van onze doelen en plannen voor 2025, inclusief een prognose van het financiële resultaat. Het biedt de raad de gelegenheid om bij te sturen en proactief te reageren op knelpunten.

De meerderheid van de resultaten verloopt volgens planning en is gemarkeerd als groen, wat aangeeft dat deze binnen de gestelde kaders en deadlines worden gerealiseerd. Enkele resultaten vragen echter om extra inspanning en gerichte maatregelen. Deze zijn gemarkeerd met oranje of rood en vereisen specifieke aandacht om tijdig en binnen budget te worden afgerond.

Hoewel veel doelen op schema liggen, zien we nog steeds stijgende kosten en een afname van rijksmiddelen, wat ons financieel meerjarenperspectief onder druk zet. Vanwege deze extra opgaven die er liggen in het kader van een financieel gezonde toekomst kan dit zorgen voor verdere bijsturing. De financiële strategiebepaling krijgt steeds meer vorm waardoor binnenkort aan de raad inzicht kan worden gegeven in voorgestelde maatregelen in hoofdlijnen om zo langdurige stabiliteit te waarborgen.

Naast financiële uitdagingen blijven wij ons als gemeente ook inzetten om andere ambities te realiseren. Om de jaarlijkse woningbouwambitie te realiseren wordt middels situationeel grondbeleid en de Wet voorkeursrecht gemeenten (WVG) regie gevoerd op onze woningbouwopgave. Hiermee houden we grip op woningbouwontwikkelingen. Daarnaast heeft de definitieve uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over de doortrekking van de A15 en de verbreding van de A12 ook belangrijke gevolgen voor onze ambities op gebied van mobiliteit. Naast een positief effect op de mobiliteit in de regio heeft dit ook gevolgen voor onze ambities op 7Poort II, de Fashion Outlet en de bereikbaarheid en verkeersveiligheid in de gemeente Zevenaar.

Vanwege de druk op ons financieel meerjarenperspectief zal er sprake zijn van een beleidsarm jaar. Binnen het sociaal domein wordt gewerkt vanuit de vastgestelde integrale visie voor het sociaal domein. Met deze duidelijke visie en de verdere vertaling die wordt gezet naar concrete uitvoeringsplannen, inclusief een specifieke visie op de toegang en de samenwerking met de sociale basis wordt een duidelijke koers gezet. Maar door de druk op beschikbare financiële middelen resulteert dit ook binnen het sociaal domein tot bezuinigingsvraagstukken in het licht van de financieel gezonde toekomst.

Door de ontwikkelingen bij de gemeenten om ons heen en omdat de ogen op Zevenaar als mogelijke samenwerking- of fusiepartner zijn gericht is het onderzoek uit 2014, dat was gericht op de herindelingsvarianten van de vier Liemerse gemeenten Westervoort, Duiven, Zevenaar en voormalig Rijnwaarden, herijkt. Het doel hiervan is één ‘gemeenschappelijke’ visie op een toekomstbestendige bestuurlijke organisatie in het gebied van de vier Liemerse gemeenten Doesburg, Duiven, Westervoort en Zevenaar. Omstreeks de zomer van 2025 zal er meer duidelijkheid komen over de keuzes in de regio waarna mogelijk bekeken moet gaan worden hoe de reeds genoemde uitdagingen verder vorm kunnen krijgen naast de mogelijke vraagstukken die vanuit de regio gaan volgen.

Deze uitdagingen onderstrepen de complexe opgaven waar onze gemeente mee te maken heeft. We blijven dan ook risico's zorgvuldig monitoren en evalueren om inzicht te krijgen in hun impact op onze financiële positie. Tegelijkertijd blijven we waar het kan werken aan het realiseren van de doelen uit het coalitieakkoord en het collegeprogramma.

FINANCIËLE HOOFDLIJNEN

Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij u op hoofdlijnen inzicht in het verloop van de begroting en de actuele financiële ontwikkelingen. In het hoofdstuk Financiën vindt u een uitgebreide specificatie van de financiële effecten van deze 1e voortgangsrapportage. Bij de 1e voortgangsrapportage zijn alle effecten boven de € 25.000 in beeld gebracht.

Exploitatie (bedragen x€ 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Meerjarenbegroting 2025-2028	-902	-6.464	-5.445	-6.029
Tot 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Saldo tot de 1e voortgangsrapportage	**-902**	**-6.464**	**-5.445**	**-6.029**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
1. Autonome ontwikkelingen	-83	154	406	604
2. Actualisatie bestaand beleid	-1.805	-555	-488	-415
Totaal 1e voortgangsrapportage	**-1.888**	**-401**	**-82**	**189**
Begrotingssaldo na de 1e voortgangsrapportage	**-2.791**	**-6.865**	**-5.527**	**-5.840**

Toelichting financieel meerjarenbeeld

We zijn dit jaar begonnen met een primitieve begrotingssaldo voor 2025 van € 902.000 negatief. De voorgestelde bijstellingen in deze voortgangsrapportage voor het jaar 2025 komen uit op een nadeel van € 1.888.000. Deze bijstelling wordt gedeeltelijk veroorzaakt door vertragingen in het proces waardoor incidentele (projectmatige) budgetten worden doorgeschoven van 2024 naar 2025 (€ 505.000). Daarnaast vragen wij een verhoging van het budget voor ziekteverzuim (€ 375.000). Verder zijn er overige budgetmutaties (€ 1.200.000). Bijvoorbeeld door prijsstijgingen op het gebied van vastgoed, openbaar groen en buitensport (deels ook BTW-aanpassingen).
Het totaal van de mutaties leidt tot een geactualiseerd begrotingssaldo voor 2025 van € 2.791.000 negatief. Een aantal mutaties werkt structureel door waardoor ook het begrotingsresultaat voor de komende jaren verslechtert. Daarbij merken wij op dat in deze voortgangsrapportage bedragen zijn opgenomen voor 2025 (€ 859.000), waarbij we de structurele effecten doorschuiven naar de integrale afweging in de kadernota 2026.

Zoals gesteld verslechtert het begrotingstekort voor de jaren 2025-2028 verder met deze voortgangsrapportage. De onzekerheden die daar mee gepaard gaan blijven onverminderd.

Wij zijn, samen met u, bezig met het traject Financieel gezonde toekomst, waarvan de resultaten worden gepresenteerd bij de kadernota 2026-2029. Dit om te komen tot een structureel sluitende begroting.

Mutaties met een financieel effect van € 100.000 of meer:

Hieronder vindt u een tabel waarin de mutaties met een budgettair effect op de begroting van meer dan € 100.000 worden gepresenteerd. Daarna worden deze mutaties toegelicht.

Bedragen x € 1.000

Mutatie omschrijving	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht van de mutaties >= € 100.000				
1. Autonome ontwikkelingen	-43	154	406	604
Algemene uitkering - decembercirculaire 2024	156 V	147 V	339 V	470 V
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024	-75 N	1.407 V	1.467 V	1.534 V
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0 V	-1.400 N	-1.400 N	-1.400 N
Budgetmutatie dienstverleningsovereenkomst (DVO) Sportbedrijf	-124 N	0 V	0 V	0 V
2. Actualisatie bestaand beleid	-1.752	-483	-483	-394
Actualisatie budget vastgoed	-232 N	-232 N	-232 N	-232 N
Actualisatie budgetten openbaar groen en buitensport	-401 N	-67 N	-67 N	-67 N
Actualisatie fasering vrijval reserve kapitaallasten	-195 N	-14 N	-14 N	-95 N
Actualisatie investeringen bedrijfswagens	134 V	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie Dividenduitkering Ataro BV	-130 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie inhuur derden wegens ziekte en vervanging	-375 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie Minimabeleid - collectieve zorgverzekering	100 V	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie project sportpark Hengelder	-100 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie versterking bibliotheekwerk	-133 N	0 V	0 V	0 V
Eerder beschikbaar gesteld budget organisatie in ontwikkeling	-170 N	-170 N	-170 N	0 V
Eerder beschikbaar gesteld budget rechtmatigheidsverantwoording	-100 N	0 V	0 V	0 V
Eerder beschikbaar gesteld budget uitbreiden online dienstverlening	-150 N	0 V	0 V	0 V

(V = Voordeel; N = Nadeel)

Toelichting bij de mutaties met een financieel effect van € 100.000 of meer:

1. Autonome ontwikkelingen

Algemene uitkering - decembercirculaire 2024 *€ 156.000* V
In RIB 2024-484 informeerden wij u over de gevolgen van de decembercirculaire 2024 voor de gemeente Zevenaar. De decembercirculaire is nu verwerkt. Voor Zevenaar betekent dit per saldo een verhoging van de inkomsten vanaf 2025 met € 156.000 oplopend tot € 602.000 in 2029.

Algemene uitkering - septembercirculaire 2024 *€ 75.000 N*
In RIB 2024-461 informeerden wij u over de gevolgen van de septembercirculaire 2024 voor de gemeente Zevenaar. De belangrijkste mutatie hierin is het vervallen van de aanvullende besparing op de jeugdzorg uit het coalitieakkoord Rutte IV van € 1.400.000 voor Zevenaar. Met deze mutatie was in de begroting al rekening gehouden middels een stelpost waardoor het effect budgettair neutraal is verwerkt.

Budgetmutatie dienstverleningsovereenkomst (DVO) Sportbedrijf *€ 124.000 N*
In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is geconstateerd dat de dienstverleningsovereenkomsten met Ataro niet kostendekkend is. Er is afgesproken dit te corrigeren. Voorgesteld wordt voor 2025 een bedrag van € 124.000 beschikbaar te stellen. De structurele effecten worden, vanwege de integrale afweging, in de kadernota 2026-2029 opgenomen.

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie budget vastgoed *€ 232.000 N*
Door een wijziging in de regels met betrekking tot BTW bij sportaccommodaties kan deze niet meer worden gecompenseerd. Dit betekent een structureel nadeel van € 58.000. Daarnaast wordt voorgesteld het budget voor elektriciteit te verhogen met € 148.000. Daarnaast vragen wij het budget voor Kulturhus De Brede Blik te verhogen met € 26.000 door hogere schoonmaak- en onderhoudskosten.

Actualisatie budgetten openbaar groen en buitensport *€ 401.000 N*
De bestekken voor groenonderhoud worden geconfronteerd met een prijsindexering van 6,5%. Dit betekent een kostenstijging van € 153.000.
Voor het groen-, bermen- en bomenonderhoud in de gemeente Zevenaar zijn meerdere contracten afgesloten met verschillende aannemers. Toezichthouders en directievoerders begeleiden deze contracten. Bij het opstellen van de begroting worden normaal gesproken VAT-kosten (Voorbereiding, Advies, Toezicht en directievoering) meegenomen, maar dit is bij de huidige contracten niet gebeurd. Hierdoor is er onvoldoende capaciteit binnen de vaste formatie om al het toezicht en de directievoering uit te voeren, waardoor externe inhuur nodig is. De kosten hiervan bedragen €150.000 in 2025. Eén aannemer vraagt bovendien buitensporig veel aandacht om de afgesproken kwaliteit en kwantiteit te waarborgen.
Voor het opstellen van een meerjarig onderhoudsplan voor de buitensportaccommodaties vragen wij een incidenteel budget van € 32.000. Daarnaast is gebleken dat wij BTW-plichtig zijn voor de onderhoudsbijdrage voor de sportterreinen aan Ataro. Dit leidt tot een incidenteel nadeel van € 401.000 in 2025 en een structurele kostenstijging van € 67.000.

Actualisatie fasering vrijval reserve kapitaallasten *€ 195.000 N*
De meeste investeringen die in deze voortgangsrapportage worden gefaseerd, worden gedekt uit specifieke bestemmingsreserves voor kapitaallasten. De voordelen op de verschillende programma's door het vervallen van kapitaallasten worden gecompenseerd door een nadeel, omdat ook de onttrekking uit de bestemmingsreserve vervalt. Dit leidt over de verschillende programma's tot een nadeel van € 195.000. Per saldo zijn de reservemutaties en de afschrijvingslasten van de gefaseerde investeringen budgettair neutraal.

Actualisatie investeringen bedrijfswagens *€ 134.000 V*
We hebben de bedrijfswagens gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. Door uitstel (fasering) van investeringen ontstaat een voordeel op de afschrijvingslasten in 2025 van € 134.000.

Budgetmutatie Dividenduitkering Ataro BV *€ 130.000 N*

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is afgesproken dat Ataro BV jaarlijks een bedrag van ten minste €100.000 als dividend uitkeert. Eventuele winsten uitkomend boven dit bedrag mag Ataro inzetten ter versterking van haar eigen vermogen, met een maximaal bedrag van € 450.000. In de begroting is rekening gehouden met een dividenduitkering van € 230.000. Gebaseerd op de uitkeringen de afgelopen jaren is het in de begroting opgenomen bedrag te hoog. Het nadeel bedraagt € 130.000. De structurele effecten worden, vanwege de integrale afweging, meegenomen in de kadernota 2026-2029.

Budgetmutatie inhuur derden wegens ziekte en vervanging *€ 375.000 N*

Op dit moment stijgt het ziekteverzuim en melden we een percentage van bijna 8% (2024: 7,88% - 2023: 6,12%.). We zien met name een aantal langdurige arbeidsongeschiktheidssituaties, waarvoor langdurige vervanging noodzakelijk is. Ook van invloed op het vervangingsbudget is het aantal ouderschaps- en zwangerschapsverloven. Het aantal verloven is toegenomen door de verjonging van de organisatie. De raming van het budget is in de primitieve begroting al enkele jaren € 290.000. Als we kijken naar de afgesloten inhuurcontracten wegens vervanging, zitten we nu op een overschrijding van € 125.000. Naast het bijstellen van het budget, zetten we in op maatregelen om ziekteverzuim te verlagen. Zo intensiveren we in samenwerking met de bedrijfsarts verzuimbegeleiding. Over geheel 2025 bezien houden we rekening met een nadeel van € 375.000.

Budgetmutatie Minimabeleid - collectieve zorgverzekering *€ 100.000 V*

Via de raadsinformatiebrief van 24 september 2024 bent u geïnformeerd over de wijzigingen in de collectieve zorgverzekering. De wijzigingen resulteren in een verwachte besparing van € 100.000 voor 2025. Deze besparing is nu voor 2025 opgenomen. In 2025 onderzoeken we een mogelijk alternatief voor de collectieve zorgverzekering, waardoor het vooralsnog om een incidentele besparing gaat.

Budgetmutatie project sportpark Hengelder *€ 100.000 N*

Voor het jaar 2025 zijn incidentele middelen (€ 100.000) nodig vanwege voortgang van het project sportpark Hengelder (projectleiding / advieskosten).

Budgetmutatie versterking bibliotheekwerk *€ 133.000 N*

Het Rijk stelt via de algemene uitkering (Doeluitkering - septembercirculaire 2024) voor 2025 en 2026 extra middelen beschikbaar voor versterking bibliotheekwerk (€ 133.000). De inzet van deze middelen is conform het jaarplan en prestatieafspraken 2025 t.a.v. de bibliotheek (onderdeel van 'Kunstwerk'). Een klein deel wordt gebruikt voor het opstellen van het bibliotheekbeleid dat vanaf 1 juli 2026 wettelijk verplicht is. Voor de jaren 2026 e.v. nemen wij een voorstel voor extra middelen op in de op te stellen kadernota 2026-2029.

Eerder beschikbaar gesteld budget organisatie in ontwikkeling *€ 170.000 N*

In de meerjarenbegroting 2023-2026 heeft u budget beschikbaar gesteld voor de organisatieontwikkeling. In 2024 zijn kosten gemaakt voor de werving en selectie van de domein- en teammanagers. Eind 2024 was een bedrag van € 510.000 nog niet besteed. Dit is bedoeld voor de verdere doorontwikkeling in 2025, 2026 en 2027, onder meer de verdere detaillering van structuren en processen. We vragen de restantbedragen nu opnieuw aan, hetgeen leidt tot nadelen in 2025-2026-2027 van € 170.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget rechtmatigheidsverantwoording *€ 100.000 N*

Vanaf het verslagjaar 2023 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. Doordat het wetgevingstraject lange tijd onduidelijk was en wij de meeste voorbereidende werkzaamheden zelf hebben kunnen uitvoeren is dit budget in 2024 niet nodig geweest. In 2025 zetten wij de nog niet bestede middelen in om met de ervaringen en aanbevelingen van de accountant aan de slag te gaan. Een nadeel in 2025 van € 100.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget uitbreiden online dienstverlening *€ 150.000 N*

Voor 2024 was er een budget van € 188.000 beschikbaar voor het uitbreiden van de online dienstverlening. Onder andere door uitstel van de invoering van de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WEMBV) naar 1 januari 2026, is een groot deel van het budget niet uitgegeven. Hierdoor is bij de jaarrekening 2024 een bedrag van € 150.000 vrijgevallen. In 2025 is inmiddels gestart met de werkzaamheden rond de invoering van de WEMBV. Daarnaast is in 2024 gestart met het maken van klantreizen om processen inwonergerichter te maken en met het laten onderzoeken van onze websites & apps op digitale

toegankelijkheid. Deze activiteiten worden in 2025 voortgezet. Wij vragen om hiervoor weer een bedrag van € 150.000 beschikbaar te stellen. Een éénmalig nadeel in 2025 van € 150.000.

LEESWIJZER

Inleiding
Wij hebben deze voortgangsrapportage opgebouwd volgens de inrichting van de meerjarenbegroting 2025-2028.
Bij de programmaonderdelen zijn vaste, bij iedere P&C document terugkerende teksten weergegeven met een grijze achtergrond. Met deze achtergrond in de programma's van de P&C-documenten willen wij het onderscheid aangeven tussen vaste, ongewijzigde teksten en nieuwe, gewijzigde teksten.

Naast de papieren versie wordt deze voortgangsrapportage ook digitaal gepubliceerd. Door de mogelijkheden van het internet kunnen wij meer informatie op een eenvoudigere manier beschikbaar stellen. Via de menustructuur kiest u welke informatie u tot u neemt en hoeft u niet eerst het boekwerk door te bladeren. De opbouw van de (online) voortgangsrapportage is als volgt:

- Algemeen

Na het voorwoord krijgt u inzicht in de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen. Hier staan de belangrijkste bestuurlijke, beleidsmatige en financiële ontwikkelingen.

- Programma's

Bij de programma's komen de 3 W-vragen terug: Wat willen we? Wat doen we? en Wat kost het?
Op programmaniveau hebben wij ook de vastgestelde beleidskaders opgenomen. U kunt deze via de digitale voortgangsrapportage direct openen. Daarmee hebt u per programma het meest relevante vastgestelde beleid direct beschikbaar.

Het onderdeel 'Wat doen we?' beginnen we met een totaaloverzicht van de resultaten binnen dit programma. Achter de resultaat presenteren wij de stand van zaken met een kleur. Op basis hiervan kunt u in één oogopslag zien wat de stand van zaken is van de betreffende activiteit. De kleuren betekenen het volgende:

Lichtgrijs	Met dit resultaat is nog niet gestart, dit past binnen de vastgestelde planning.
Groen	Dit resultaat loopt op schema binnen de gestelde kaders (beleidsdoel, tijdsplanning en financieel). De groene activiteiten worden niet toegelicht met een stand van zaken.
Oranje	Dit resultaat dreigt óf qua beleidsdoel óf qua tijdsplanning óf financieel uit de pas te gaan lopen, bijsturing is noodzakelijk.
Rood	Dit resultaat loopt uit de pas, dit geldt voor 1 of meer indicatoren (beleidsdoel, tijdsplanning en financieel). Corrigerende maatregelen zijn noodzakelijk.
Donkergrijs	Dit resultaat is behaald en wij stellen voor deze af te sluiten.

- Financiën

Voor een overzicht van alle financiële mutaties verwijzen wij naar het overzicht 'financiële mutaties in de 1e voortgangsrapportage'. Dit overzicht geeft een totaalbeeld van alle mutaties inclusief de toelichting. De toelichting op de financiële mutaties is een toelichting op gesaldeerde (netto) bedragen, dat wil zeggen de baten en lasten samengeteld. Dit geldt voor de toelichting in de programma's en bij het overzicht "financiële mutaties" achterin deze rapportage.

Vanwege afronding op € 1.000 kunnen afrondingsverschillen ontstaan in de (sub)totalen van financiële tabellen.

PROGRAMMA'S

0. BESTUUR EN ONDERSTEUNING

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma gaat over de beleidsvelden bestuur, gemeentelijke organisatie, dienstverlening en belastingen.

Ontwikkelingen

Bestuurlijke samenwerking

Uw raad heeft aan de provincie gevraagd om het onderzoeksrapport "Herindelingsvarianten in de Liemers" uit 2014 te herijken. Dit gelet op alle ontwikkelingen en omdat de ogen op Zevenaar als mogelijke samenwerking- of fusiepartner zijn gericht. Het onderzoek uit 2014 was gericht op de herindelingsvarianten van de vier Liemerse gemeenten Westervoort, Duiven, Zevenaar en voormalig Rijnwaarden. Doesburg wordt nu ook meegenomen in het onderzoek. De herijking van dit rapport wordt uitgevoerd door & Van de Laar. Het doel hiervan is één 'gemeenschappelijke' visie op een toekomstbestendige bestuurlijke organisatie in het gebied van de vier Liemerse gemeenten Doesburg, Duiven, Westervoort en Zevenaar.

Organisatie in ontwikkeling

In 2025 werken we verder aan de organisatie in ontwikkeling en bouwen we aan een organisatie die goed in staat is om toekomstige taken, voortkomend uit veranderende eisen, politieke beslissingen of organisatorische overwegingen, effectief te organiseren. Het werken in verschillende domeinen en daarbij horende teams helpt mee om de aansturing en beheersing effectiever en efficiënter te maken en om onze strategische slagkracht te vergroten. Daarnaast leggen we de focus op de detaillering van structuren, processen en regelingen zodat het aansluit bij de nieuwe organisatiestructuur. Naast de structuurinrichting van onze organisatie vinden we het belangrijk om aandacht te geven aan het onderling samenwerken. Hier maken we gaandeweg 2025 concreet door invulling te geven aan het Programma Organisatie in Ontwikkeling.

Digitalisering

Onze inwoners en bedrijven bieden wij de gelegenheid zoveel mogelijk digitaal, online te kunnen regelen. Betrouwbaarheid en veiligheid staan daarbij voorop. Voor wie dit lastig is, blijft persoonlijk contact uiteraard mogelijk. Binnen de organisatie voeren we in 2025 verdere digitale ontwikkelingen door. Wij zien in verbeteren met ICT mede de oplossing voor verandervraagstukken die op ons afkomen. Dan gaat het bijvoorbeeld over het centraal organiseren van het functioneel (applicatie)beheer waarmee we in voorbereiding bezig zijn.
Door steeds meer digitale technologieën te gebruiken zijn we in staat om processen, diensten en producten voor onze inwoners en bedrijven te verbeteren. Zo wordt in de organisatie vaker gebruik gemaakt van kwantitatieve en kwalitatieve data om strategische en operationele beslissingen te onderbouwen en te optimaliseren. Zo is er bijvoorbeeld meer inzicht door middel van dashboarding meer grip verkregen datavraagstukken bij schuldhulpverlening en meldingen openbare ruimte.
Ook hebben we in het eerste kwartaal de productiviteits- en samenwerkingssoftware van Microsoft ingevoerd. Concreet resultaat is dat de organisatie in het eerste kwartaal 2025 is gaan werken met de Microsoft 365 omgeving. Zo maken tools als Teams, SharePoint en OneDrive verdere samenwerking (aan documenten) mogelijk en zal communiceren via chat en videovergaderingen toe gaan nemen. Wij zetten daarbij ook de komende periode nadrukkelijk in op gebruikersadoptie. Dit zorgt ervoor dat dit nieuwe systeem daadwerkelijk wordt omarmd en effectief binnen de organisatie wordt gebruikt.

Toekomstbestendige regionale ICT-dienst (RID)

In 2024 hebben de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten de I&A-visie en -strategie vastgesteld. De uitvoering is gestart met de zogenoemde minimumvariant als uitgangspunt. We werken aan een toekomstbestendige en robuuste ICT-samenwerking, waarbij zowel bij de RID als bij de gemeenten stappen worden gezet in het professionaliseren van de IT/IV-organisatie.
Samen met de gemeenten Duiven en Westervoort zijn in het eerste kwartaal 2025 drie informatiemanagers geworven om de drie domeinen te ondersteunen bij complexere informatievraagstukken. De RID heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt in het op orde krijgen van het functiehuis en heeft inhuur vervangen door vaste medewerkers.

De raad heeft de opdracht gegeven om de speerpunten nader uit te werken in prestatie-indicatoren. Hiermee kunnen de gemeenten richting geven aan de prioriteiten van de RID en hebben zij een objectieve manier om de prestaties te meten en te evalueren. Daarnaast geven wij via een Raadsinformatiebrief een overzicht van de inverdieneffecten die de investering in de RID zal opleveren en al heeft opgeleverd.

Juridische zaken
Op 11 juni a.s. staan (voorlopig) de zittingen gepland bij de Raad van State over procedures die verband houden met de raadsenquête.

Beleidskaders
- Visie op dienstverlening 2024-2028
- Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2017 Liemerse gemeenten en SDL
- Collegeprogramma 2022-2026 (2022)
- Financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) 2023
- Verordening controle financieel beheer en organisatie (artikel 213 Gemeentewet) 2023
- Nota Verbonden partijen
- Nota reserves en voorzieningen 2018
- Nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2022
- Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen 2023
- Nota garantiebeleid 2023
- Normen- en toetsingskader 2023
- Verordening Rekenkamer 2023
- Verordening op de raadscommissies (3e wijziging, 2023)
- Datastrategie 2023-2025
- I&A-visie en -strategie 2023-2025 "Beter samen"

WAT WILLEN WE?

0. Bestuur en ondersteuning

Wij stellen in ons handelen goede dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties centraal. We willen meer gebruik maken van digitalisering om dienstverlening te verbeteren en zetten daarbij ook in op het versimpelen en digitaal toegankelijk maken van onze dienstverlening. We nemen onze inwoners serieus en betrekken hen actief bij het maken van ons beleid en de uitvoering.

Door vanuit respect, gelijkwaardigheid en transparantie te denken en te doen, zorgen we voor een goede basis voor de organisatie van morgen. We werken daarom ook aan strategisch personeelsbeleid.

De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 2024	Status 1e VGR
0.1.2 Wij breiden onze online dienstverlening uit	2022-2026		
0.1.3 Wij communiceren in begrijpelijke taal	2022e.v.		
0.1.4 Wij maken onze processen klantgerichter	2024-2026		
0.2.1 Wij coördineren participatie	2023-2024		
0.3.1 Wij werken aan verbetering van de (organisatie)cultuur	Doorlopend		

0.4.1 Wij verbeteren onze interne beheersing	Doorlopend	
0.4.2 Wij herijken het inkoopbeleid en positioneren de inkoopfunctie	2023-2024	
0.4.3 Wij groeien verder als aantrekkelijke werkgever	2022-2026	
0.4.4 Wij voeren een strategisch personeelsbeleid	2023-2024	
0.4.6 Wij verbeteren onze datahuishouding en datagedreven werken in Zevenaar	2022-2026	
0.4.7 Wij verbeteren het functioneel beheer in de informatievoorziening	2022-2025	
0.4.8 Wij verbeteren het (digitaal) documentenbeheer	2022-2025	
0.4.9 Wij voeren de Wet open overheid (Woo) uit	2022-2027	
0.4.10 Wij herijken het Integraal Accommodatiebeleid 2020-2040	2025-2026	
0.5.1 Wij voeren de planning- en controlcyclus uit	2022-2026	

0.2 Stimuleren van betrokkenheid van inwoners, ondernemers en instellingen

0.2.1 Wij coördineren participatie — 2023-2024

Participatie gaat over op welke manieren inwoners mogen meedenken en meepraten over onderwerpen en beleid in de gemeente. Participatie is een belangrijk thema voor onze bestuursperiode. Participatie is een rode draad in het coalitieakkoord en in dit collegeprogramma, maar ook onderwerp op de raadsagenda. In verschillende resultaten in dit collegeprogramma is participatie concreet benoemd, onder andere bij energietransitie (7.2.1), ruimtelijke plannen en wonen (8.2.3), invoering van de omgevingswet (8.2.2) en openbare ruimte (5.6.5 en 8.2.3).
Wij brengen de verschillende initiatieven op het gebied van participatie samen in een uniforme werkwijze door hiervoor een programma participatie in te richten. We stellen hiervoor een toolbox samen. De middelen en methodes uit deze toolbox helpen medewerkers en inwoners om op een effectieve manier participatie in te zetten. We stellen een tijdelijke programmamanager aan om dit te realiseren.

	Status 2024	**Status 1e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

Er zijn gesprekken gevoerd om een duidelijke taakstelling voor de programmamanager participatie te krijgen. Er is een vacature opgesteld in samenspraak met sociaal beleid. Momenteel loopt de werving.

Voorstel raad
We komen in het eerste halfjaar van 2025 met een concreet voorstel om participatie structureel te verankeren in onze organisatie. De nadruk komt te liggen op de samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Dit omvat duidelijke richtlijnen over hoe en wanneer inwoners worden betrokken bij beleidsprocessen, met als doel participatie een vast onderdeel te maken van onze werkwijze.

0.3 Optimaliseren van bestuurlijk ambtelijk samenspel

0.3.1 Wij werken aan verbetering van de (organisatie)cultuur — Doorlopend

Het verbeteren van de bestuurlijke en ambtelijke werk- en omgangsvormen richt zich op verschillende dimensies. In de eerste plaats raakt dit het functioneren van de raad zelf. Daarnaast gaat het om de betrekkingen tussen het college en de raad. Verder is er het samenspel tussen het bestuur en de ambtelijke organisatie en tenslotte het samenspel met de samenleving. Van belang is dat men op een respectvolle manier met elkaar omgaat met ruimte voor eenieders mening en standpunt. Het debat wordt op een goede

en toegankelijke manier gevoerd, het besluitvormingsproces is helder en duidelijk en men gunt elkaar een succes.

Raad en college moeten vanuit een duidelijke taakverdeling werken met een heldere rolverdeling in termen van opdrachtgever- en opdrachtnemersrol. Het college ondersteunt de raad bij het nemen van uitvoerbare besluiten en voert deze besluiten uit. Rolzuiverheid, verantwoording, evalueren en leren moeten structureel onderdeel zijn van het samenspel tussen raad en college.

De ambtelijke organisatie ondersteunt het college (en de raad) vanuit een integrale werkwijze en fungeert als antennefunctie voor het bestuur. Zij informeert het bestuur over belangrijke opgaven en urgente ontwikkelingen in de samenleving. In de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie hebben we de uitdaging om onze organisatie hierop nog beter in te richten en onze medewerkers daarvoor de goede uitrusting te geven.

Voor een goed samenspel met de samenleving is het van belang om samen op te trekken en zuiver te zijn over rolverdeling, taken en verantwoordelijkheden. Rond concrete maatschappelijke opgaven organiseren we samenwerking en bundelen we de krachten. Participatie vormt een rode draad in de aanpak van de ambities uit dit collegeprogramma.

Het verbeteren van de bestuurlijke en ambtelijke werk- en omgangsvormen is een proces van lange adem. Een allesomvattende aanpak is er eigenlijk niet. De bereidheid om te willen veranderen en het inzicht in de mogelijkheden en kansen om elkaar te versterken en te helpen, zijn de eerste stappen naar een verbeterde samenwerking. In de raadagenda wordt de verdere aanpak uitgewerkt.

	Status 2024	**Status 1e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

De raad, ambtelijke organisatie en het college blijven gezamenlijk werken aan de verbetering van bestuurlijke en ambtelijke werk- en omgangsvormen. De ingezette weg op de politieke beeldvorming en de bijpassende vergadersystematiek worden doorgezet. Deze beeldvorming biedt de ruimte om verschillende perspectieven met elkaar uit te wisselen en mogelijk ook inzichten uit de samenleving op te halen. De beeldvormende vergadering wordt door meer dialoog in plaats van eenzijdig zenden een effectieve manier om ook participatie toe te kunnen passen. Vergaderingen worden opgenomen en uitgezonden, waardoor het mogelijk is om vergaderingen vanuit andere locaties dan de raadzaal live te volgen of op een later moment terug te kijken.
De stappen en ontwikkelingen op het vlak van organisatie- en bestuurscultuur maken het mogelijk om in gezamenlijkheid te spreken over onder andere gemeentelijke herindeling en toekomstbestendige financiën.

Voorstel raad
De raad, college en ambtelijke organisatie blijven gezamenlijk werken aan de ontwikkeling van een betere organisatie- en bestuurscultuur.

0.4 Verbeteren van de bedrijfsvoering (betere sturing en beheersing van processen) als ondersteuning aan het realiseren van taken en doelen van de gemeente

0.4.1 Wij verbeteren onze interne beheersing — Doorlopend

Een goede interne beheersing is de basis voor een transparante en betrouwbare gemeente, die zijn doelstelling weet te realiseren en verantwoord omgaat met de middelen die zij beheert. We willen een (digitaal) toegankelijke, betrouwbare organisatie zijn waarbij veiligheid en zorg voor onze inwoners voorop staat. Om dit te kunnen realiseren moet de interne beheersing van onze bedrijfsvoeringsprocessen op orde

zijn.

Wij zijn verantwoordelijk voor het in kaart brengen van de risico's en moeten daar adequate maatregelen voor inrichten. Hiervoor is concernbreed aandacht, ook waar het gaat om de beschikbare capaciteit om de uitvoering van de bestuurlijke ambities te realiseren vanuit alle domeinen (fysiek, sociaal en bedrijfsvoering). Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor het behalen van de doelen in het coalitieakkoord en dit collegeprogramma.

Wij leggen verantwoording af aan de raad over de kwaliteit van de interne beheersing in de paragraaf bedrijfsvoering van de documenten uit de planning en controlcyclus. Daar gaan we in op de kwaliteit van de interne beheersing met specifieke aandacht voor onderwerpen als rechtmatigheid, privacy en informatieveiligheid. Met name ook de verwachte toename van het aantal cyberincidenten de komende jaren, vereist dat cybersecurity integraal onderdeel moet zijn binnen onze processen. We blijven dan ook investeren in het veilig inrichten van onze bedrijfsvoeringsprocessen en zorgen voor bewustwording bij onze medewerkers.

Ter ondersteuning hiervan starten we met de doorontwikkeling van meetlatten en (beleids)indicatoren om de effectiviteit van beleid beter te kunnen meten.

	Status 2024	**Status 1e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

In 2025 geven wij verder vorm aan de organisatieverbetering. In 2024 zijn belangrijke stappen gezet om de structuur van de nieuwe organisatie vorm te geven. Zoals opgenomen in de managementletter van de accountant en de reactie daarop van het college zullen wij in 2025 weer stappen zetten. Dat de aandacht in 2025 in eerste instantie uit gaat naar het traject financieel gezonde toekomst, zal mogelijk leiden tot vertraging in de te zetten stappen.

Voorstel raad
Wij ondernemen diverse stappen om verder in control te komen. Aandacht voor het voor een financieel gezonde toekomst geeft mogelijk vertraging in het realiseren van verbeteringen.

0.4.4 Wij voeren een strategisch personeelsbeleid 2023-2024

Het uitgangspunt hierbij is dat er aansluiting is op de visie en missie van de organisatie. Het doel van het strategisch personeelsbeleid is om ondersteunend te zijn aan het realiseren van doelstellingen (beleidsmatig en organisatorisch) door adequate inzet van personeel en organisatie. Het stapsgewijs toewerken naar een vernieuwd strategisch personeelsbeleid stelt ons in staat om in te spelen op veranderingen in de toekomst. Na de herindeling in 2018 zijn we vooral bezig geweest met consolideren en de basis van de organisatie op orde brengen. We willen nu meer gaan kijken naar veranderingen in de samenleving, maatschappelijke opgaven, nieuwe taken en de arbeidsmarkt. We brengen op basis daarvan kansen en uitdagingen in beeld.

Door dit anticiperend inzicht kunnen we tijdig interventies in gang zetten om de organisatie wendbaar te houden. Bijvoorbeeld door:

- Arbeidsmarktcommunicatie.
- Doorontwikkeling van de Zevenaar Academie.
- Beleid voor duurzame inzetbaarheid.
- Verhogen van digitale vaardigheden.
- Datagedreven werken.
- Digitalisering, automatisering en robotisering.
- Aanpassing van arbeidsvoorwaarden.
- Aansluiting beschikbare formatie t.o.v. uitvoeringsvraag borgen (m.n. binnen fysiek en sociaal domein).

Een onderdeel van het strategisch personeelsbeleid is het opmaken van een strategische personeelsplanning. Op basis van de opgedane inzichten inventariseren we welke competenties noodzakelijk zijn om de

doelstellingen en ambities van bestuur en organisatie te realiseren. We brengen kwantitatief en kwalitatief in beeld wat de huidige situatie is en waar we naar toe willen groeien. Wij houden daarbij rekening met de te verwachten competenties als gevolg van de ambities zoals deze in het coalitieakkoord zijn opgenomen. Wij sturen op het (verplicht) ontwikkelen en bijhouden van (dienstverlenings)competenties, schriftelijke en mondelinge communicatie en vakinhoudelijke kennis en competenties.

	Status 2024	Status 1e VGR
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

Wij starten met de kwalitatieve analyse van ons personeelsbestand zodra de detailinrichting van de domeinplannen is afgerond. Op basis van de daarin gestelde ambities kunnen we de kwalitatieve personeelsplanning verder uitwerken. We onderzoeken in hoeverre de benodigde kennis en competenties aanwezig zijn om onze organisatie wendbaar en toekomstbestendig te houden. Wendbaarheid vereist immers continue alertheid op nieuwe ontwikkelingen en een permanente aanscherping en actueel houden van onze vakinhoudelijke kennis en vaardigheden.

Dit vraagt niet alleen om vakinhoudelijke bijscholing, maar ook om het stimuleren van leer- en ontwikkelvaardigheden, nieuwsgierigheid en aanpassingsvermogen bij onze medewerkers. We verwachten dan ook een investering in professionele en persoonlijke ontwikkeling. Om dit te faciliteren, zetten we sterk in op de doorontwikkeling van de Zevenaar Academie. Deze wordt uitgebreid met specifieke vakinhoudelijke trainingen, gericht op het vergroten van expertise en het versterken van de professionele vaardigheden van onze medewerkers. Door deze gerichte investeringen zorgen we ervoor dat onze organisatie ook in de toekomst adequaat en slagvaardig blijft inspelen op maatschappelijke en organisatorische ontwikkelingen.

Voorstel raad
Er wordt op dit moment gewerkt aan de detailinrichting van de domeinen. Op basis van de definitieve domeinplannen/organisatiestructuur vindt de kwalitatieve analyse van ons personeelsbestand plaats.

0.4.7 Wij verbeteren het functioneel beheer in de informatievoorziening 2022-2025

Inwoners moeten zoveel mogelijk zaken digitaal, online kunnen regelen. Betrouwbaarheid en veiligheid staan daarbij voorop. Voor wie dit lastig is, blijft persoonlijk contact mogelijk.
Digitalisering van onze dienstverlening en een efficiënt werkende gemeente vragen om goed georganiseerde informatievoorziening. Maar informatievoorziening is meer dan dat, want het is ook een randvoorwaarde voor het behalen van maatschappelijke doelen. De realisatie van de digitale transformatie van de gemeente Zevenaar gaat gepaard met een goede centraal georganiseerde informatievoorziening op het gebied van het functioneel beheer van de gemeentelijke applicaties.

	Status 2024	Status 1e VGR
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

De verdere professionalisering van het functioneel beheer verloopt goed, hoewel niet geheel volgens planning. Dit komt doordat het centraliseren van het functioneel beheer is afgestemd op de verdere inrichting van de organisatie. Dit zorgvuldige proces neemt meer tijd in beslag dan oorspronkelijk ingeschat. Ondertussen worden de activiteiten uit het ontwikkeltraject die wel uitgevoerd kunnen worden, opgepakt.

Voorstel raad
Een belangrijk aspect van de professionalisering is het centraliseren van functioneel beheer binnen de organisatie, wat nu deel uitmaakt van de organisatieontwikkeling. De inrichtingsplannen zullen duidelijkheid verschaffen over deze centralisatie. Met de huidige functioneel beheerders zijn al stappen gezet in de professionalisering, met name op het gebied van procesmatig werken en kennisdeling.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	124.048	118.361	118.969	119.251
Tot de 1e voortgangsrapportage	165	85	85	85
Baten tot de 1e voortgangsrapportage	**124.214**	**118.446**	**119.054**	**119.251**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
1. Autonome ontwikkelingen	**421**	**1.954**	**2.206**	**2.404**
Algemene uitkering - decembercirculaire 2024	156	147	339	470
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024	325	1.807	1.867	1.934
Dividend Alliander	-60	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	**-138**	**-8**	**-8**	**-8**
Budgetmutatie Dividenduitkering Ataro BV	-130	0	0	0
Startersleningen	-8	-8	-8	-8
Totaal mutaties baten 1e voortgangsrapportage	**283**	**1.946**	**2.198**	**2.396**
Totaal baten na de 1e voortgangsrapportage	**124.497**	120.392	**121.252**	**121.647**
LASTEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	28.787	28.644	28.895	27.896
Tot de 1e voortgangsrapportage	155	-66	-66	-66
Lasten tot de 1e voortgangsrapportage	**28.942**	**28.578**	**28.830**	**27.831**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
1. Autonome ontwikkelingen	**400**	**400**	**400**	**400**
Algemene uitkering - decembercirculaire 2024	0	0	0	0
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024	400	400	400	400
Dividend Alliander	0	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	**626**	**148**	**160**	**-10**
Actualisatie fasering investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	0	5	5	5
Actualisatie investering hardware	0	-12	0	0
Actualisatie investeringen bedrijfswagens	-133	0	0	0
Actualisatie investeringen vastgoed	-21	0	0	0
Budgetmutatie Dividenduitkering Ataro BV	0	0	0	0
Budgetmutatie inhuur derden wegens ziekte en vervanging	375	0	0	0

Eerder beschikbaar gesteld budget organisatie in ontwikkeling	170	170	170	0
Eerder beschikbaar gesteld budget rechtmatigheidsverantwoording	100	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget uitbreiden online dienstverlening	150	0	0	0
Startersleningen	-15	-15	-15	-15
Totaal mutaties lasten 1e voortgangsrapportage	**1.026**	**548**	**560**	**390**
Totaal lasten na de 1e voortgangsrapportage	**29.968**	**29.126**	**29.389**	**28.221**
Saldo voor bestemming	**94.529**	**91.265**	**91.863**	**93.426**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	451	462	450	358
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	379	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	-117	-26	-14	-95
Totaal onttrekkingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoegingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal mutaties reserves	**713**	**436**	**436**	**262**
Saldo na bestemming	**95.242**	**91.701**	**92.298**	**93.689**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Algemene uitkering - decembercirculaire 2024	**156**	**147**	**339**	**470**

In RIB 2024-484 informeerden wij u over de gevolgen van de decembercirculaire 2024 voor de gemeente Zevenaar. De belangrijkste mutatie is de correctie van de volumegroei bbp (bruto binnenlands product) welke niet was meegenomen in de septembercirculaire 2024. Daarnaast is nog een aantal maatstaven aangepast. Voor Zevenaar betekent dit per saldo een verhoging van de inkomsten vanaf 2025 met € 156.000 oplopend tot € 602.000 in 2029.

Algemene uitkering - septembercirculaire 2024	**-75**	**1.407**	**1.467**	**1.534**

In RIB 2024-461 informeerden wij u over de gevolgen van de septembercirculaire 2024 voor de gemeente Zevenaar. De belangrijkste mutaties zijn:
*De compensatie voor loon- en prijsontwikkeling vanaf 2025 bedraagt € 400.000. De stijging bestaat uit zowel een stijging van de lonen als een stijging van de kosten. Dit bedrag zetten wij apart om de budgetten te verhogen.
*Het Rijk heeft haar ramingen van de groei van de bevolking en economie verlaagd. Hierdoor komen hiervoor minder middelen beschikbaar. Dit is oplopend vanaf 2025 een lager bedrag van € 36.000 tot € 458.000 lager in 2029.
*In het coalitieakkoord Rutte IV was een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die opliep naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027. Het kabinet Schoof laat de besparing vanaf 2026 structureel vervallen. Om die reden wordt in 2026 € 500 miljoen en vanaf 2027 € 511 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van ongeveer € 1.400.000 per jaar vanaf 2026.
*Tenslotte is ook het begrotingsjaar 2029 toegevoegd aan de berekening van de algemene uitkering. Dit heeft een positief effect in 2029 van € 937.000.

Per saldo een verlaging van de inkomsten in 2025 met € 75.000 en vanaf 2026 een verhoging van de inkomsten met € 1.407.000 oplopend tot € 2.461.000 in 2029.

Dividend Alliander	**-60**	**0**	**0**	**0**

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 16 april 2025 is het voorstel tot uitkering van het reguliere dividend over het boekjaar 2024 van € 95,8 miljoen (2023: € 120,3 miljoen) ter vaststelling aan de aandeelhouders voorgelegd.
Voor Zevenaar betekent dit een lagere dividenduitkering dan begroot en een vooralsnog eenmalig nadeel in 2025 van € 60.000.

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie fasering investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	**0**	**-5**	**-5**	**-5**

In de meerjarenbegroting 2024-2028 is investeringsbudget opgenomen voor duurzaamheidsmaatregelen van de eigen organisatie. Dit budget is in 2024 niet volledig gebruikt waardoor de afschrijvingslast 2025 vrijvalt. Daarnaast hevelen wij met deze wijziging € 62.000 over naar het investeringsbudget Bloemenkamp: vernieuwen rioolstelsel. Dit budget bedraagt hierdoor nu in totaal € 2.078.000. Ook hevelen wij € 38.000 over naar het investeringsbudget aanbrengen zonnepanelen brandweerkazerne. Dit budget bedraagt hierdoor in totaal € 38.000. Tenslotte hevelen wij € 58.000 investeringsbudget over voor vervanging zonnepanelen/warmtepomp gemeentewerf Zevenaar. Dit budget bedraag hierdoor € 58.000. Per saldo levert deze mutatie een voordeel in de afschrijvingslasten op in 2025 van € 23.000 eenmalig en € 5.000 structureel vanaf 2026.

Actualisatie investering hardware	**0**	**12**	**0**	**0**

De investering in de hardware (laptops) voor raadsleden met het investeringsbedrag van € 47.300 verschuiven we van 2025 naar 2026.
Tegenover de afschrijvingslasten staat de inzet van de reserve afschrijvingslasten. Derhalve geen effect op het resultaat.

Actualisatie investeringen bedrijfswagens	**133**	**0**	**0**	**0**

We hebben de bedrijfswagens gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 in programma 0 van: € 133.000, programma 2: € 30.000, programma 7: € 11.000.

Actualisatie investeringen vastgoed	**21**	**0**	**0**	**0**

We hebben de gerelateerde investeringsbudgetten van vastgoed nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit betreft de bouwkosten voor de inrichting van Raadhuisplein 1D. Het werk is december 2024 in opdracht gegeven, na ontvangst van de omgevingsvergunningen. De verwachte opleverdatum is eind maart 2025. Daarnaast de verduurzaming van de brandweerkazerne in afwachting van het aanbrengen van zonnepanelen. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 21.000 in programma 0.

Budgetmutatie Dividenduitkering Ataro BV	**-130**	**0**	**0**	**0**

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is afgesproken dat Ataro BV jaarlijks een bedrag van ten minste €100.000 als dividend uitkeert. Eventuele winsten uitkomend boven dit bedrag mag Ataro inzetten ter versterking van haar eigen vermogen, met een maximaal bedrag van € 450.000. In de begroting is rekening gehouden met een dividenduitkering van € 230.000. Gebaseerd op de uitkeringen de afgelopen jaren, waaronder € 101.000 ten behoeve van het jaar 2023, is het in de begroting opgenomen bedrag te hoog. Het nadeel bedraagt € 130.000. De structurele effecten worden, vanwege de integrale afweging, meegenomen in de kadernota 2026-2029.

Budgetmutatie inhuur derden wegens ziekte en vervanging	**-375**	**0**	**0**	**0**

Op dit moment stijgt het ziekteverzuim en melden we een percentage van bijna 8% (2024: 7,88% - 2023: 6,12%.). We zien met name een aantal langdurige arbeidsongeschiktheidssituaties, waarvoor langdurige vervanging noodzakelijk is. Ook van invloed op het vervangingsbudget is het aantal ouderschaps- en zwangerschapsverloven. Het aantal verloven is toegenomen door de verjonging van de organisatie. De raming van het budget is in de primitieve begroting al enkele jaren € 290.000. Als we kijken naar de afgesloten inhuurcontracten wegens vervanging, zitten we nu op een overschrijding van € 125.000. Naast het bijstellen van het budget, zetten we in op maatregelen om ziekteverzuim te verlagen. Zo intensiveren we in samenwerking met de bedrijfsarts verzuimbegeleiding. Over geheel 2025 bezien houden we rekening met een nadeel van € 375.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget organisatie in ontwikkeling	**-170**	**-170**	**-170**	**0**

In de meerjarenbegroting 2023-2026 heeft u budget beschikbaar gesteld voor de organisatieontwikkeling. In 2024 zijn kosten gemaakt voor de werving en selectie van de domein- en teammanagers. Eind 2024 was een bedrag van € 510.000 nog niet besteed. Dit is bedoeld voor de verdere doorontwikkeling in 2025, 2026 en 2027, onder meer de verdere detaillering van structuren en processen. We vragen de restantbedragen nu opnieuw aan, hetgeen leidt tot nadelen in 2025-2026-2027 van € 170.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget rechtmatigheidsverantwoording	**-100**	**0**	**0**	**0**

Vanaf het verslagjaar 2023 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. Doordat het wetgevingstraject lange tijd onduidelijk was en wij de meeste voorbereidende werkzaamheden zelf hebben kunnen uitvoeren is dit budget in 2024 niet nodig geweest. In 2025 zetten wij de nog niet bestede middelen in om met de ervaringen en aanbevelingen van de accountant aan de slag te gaan. Een nadeel in 2025 van € 100.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget uitbreiden online dienstverlening	**-150**	**0**	**0**	**0**

Voor 2024 was er een budget van € 188.000 beschikbaar voor het uitbreiden van de online dienstverlening. Onder andere door uitstel van de invoering van de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WEMBV) naar 1 januari 2026, is een groot deel van het budget niet uitgegeven. Hierdoor is bij de

jaarrekening 2024 een bedrag van € 150.000 vrijgevallen.
In 2025 is inmiddels gestart met de werkzaamheden rond de invoering van de WEMBV. Daarnaast is in 2024 gestart met het maken van klantreizen om processen inwonergerichter te maken en met het laten onderzoeken van onze websites & apps op digitale toegankelijkheid. Deze activiteiten worden in 2025 voortgezet. Wij vragen om hiervoor weer een bedrag van € 150.000 beschikbaar te stellen. Een éénmalig nadeel in 2025 van € 150.000.

Startersleningen	**7**	**7**	**7**	**7**

De gemeente Zevenaar verstrekt steeds meer startersleningen. Dit is positief voor de mensen die starten op de koopwoningmarkt. Echter door dit succes stijgen de rentelasten en -baten en stijgt de variabele beheersvergoeding over het saldo van de uitstaande leningen. Hier is in de begroting geen rekening mee gehouden. Een structureel nadeel vanaf 2025 van € 27.000.

Totaal mutaties	**-743**	**1.398**	**1.638**	**2.006**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie fasering vrijval reserve kapitaallasten	**-77**	**-14**	**-14**	**-95**

In deze voortgangsrapportage worden investeringen gefaseerd. Met dit journaal corrigeren we ook de vrijval van de reserve kapitaallasten behorende bij deze investeringen. Dit journaal raakt meerdere programma's. Per saldo zijn de reserve mutaties en de afschrijvingslasten van de gefaseerde investeringen budgettair neutraal.

Actualisatie investering hardware	**0**	**-12**	**0**	**0**

De investering in de hardware (laptops) voor raadsleden met het investeringsbedrag van € 47.300 verschuiven we van 2025 naar 2026.
Tegenover de afschrijvingslasten staat de inzet van de reserve afschrijvingslasten. Derhalve geen effect op het resultaat.

Actualisatie investeringen bedrijfswagens	**-40**	**0**	**0**	**0**

We hebben de bedrijfswagens gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 in programma 0 van: € 133.000, programma 2: € 30.000, programma 7: € 11.000.

Totaal reservemutaties	**-117**	**-26**	**-14**	**-95**

1. VEILIGHEID

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma gaat over brandweerzorg, crisisbeheersing en integrale veiligheid.

Ontwikkelingen

Schietincident Pannerden en Zevenaar

In de nacht van 14 februari zijn we opgeschrikt door meerder schietincidenten in onze gemeente. De burgemeester heeft twee woningen in onze gemeente direct gesloten voor twee weken om de veiligheid en leefbaarheid in de buurt te herstellen. Op 28 februari is de sluiting op advies van politie met 3 maanden verlengd.

Als gemeente zijn we in het kader van zorgplicht verantwoordelijk voor tijdelijke huisvesting van de (op dat moment ingeschreven) bewoners waarvan de woning is gesloten. Hiertoe hebben we als gemeente inmiddels opvangkosten gemaakt.

Aanpak recreatiepark

In januari hebben meerdere zaken gediend bij de bestuursrechter tussen de gemeente en het recreatiepark Rhederlaagse Meren. We zijn teleurgesteld over de uitspraak en het feit dat we niet op alle punten in het gelijk zijn gesteld. Het is duidelijk dat er veel speelt op het park, wat de rechter ook heeft benadrukt. Daarnaast erkent de rechter dat wij terecht hebben ingegrepen tegen deze misstanden. De juridische onderbouwing van onze handhavingsaanpak is echter niet volledig juist bevonden. Wij zullen ons daarom beraden op onze handhavingsstrategie.

Subsidie OOV op Orde

In de voorgaande jaren is er hard gewerkt op het thema zorg en veiligheid binnen de gemeente Zevenaar. We willen ons graag blijven doorontwikkelen en daartoe is vanuit veiligheid een subsidie aangevraagd bij het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV). Dit is een uitvoeringsorgaan van het ministerie van J&V waarbij kennisvergaring en samenwerking binnen het domein veiligheid centraal staat. De subsidie is ontvangen om op het thema zorg en veiligheid de benodigde vervolgstappen te kunnen zetten die benodigd zijn op het gebied van zorg en veiligheid voor de gemeente Zevenaar. Een manier van werken die past bij de schaal van Zevenaar. De samenwerking en gegevensuitwisseling op zorg en veiligheid hiermee formeel is geregeld en dit ook op een veilige manier kan plaatsvinden waarbij de inwoners erop kunnen vertrouwen dat de privacy is gewaarborgd. Dit gaat verder dan het maken van een convenant of samenwerkingsovereenkomst. De uitwerking en randvoorwaarden die benodigd zijn brengen we in beeld en maken daarin de noodzakelijke keuzes voor de gemeente Zevenaar in samenwerking met de benodigde samenwerkingspartners. De subsidie betreft een totaalbedrag van € 75.000,- en moet in 2025 besteed worden.

Beleidskaders

- Integrale Veiligheidsagenda 2023-2026
- Toezicht en handhavingsbeleid 2018-2022

WAT WILLEN WE?

1. Veiligheid

We zetten ons in voor een veilige en leefbare samenleving. Samen met onze inwoners werken we aan een omgeving waarin iedereen zich veilig voelt. Thuis, op straat, in het dorp of de stad én in het buitengebied.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 2024	Status 1e VGR
1.1.1 Wij voorkomen dat jongeren overlast op straat veroorzaken en treden op tegen van overlast gevende en/of criminele jeugdgroepen	2022-2026		
1.1.2 Wij zetten in op het terugdringen van meldingen van personen met verward gedrag en betere begeleiding naar passende hulp	2022-2024		
1.1.3 Wij vergroten en bewaken de veiligheid en leefbaarheid in alle kernen	2022e.v.		

1.1 Bestrijden van ernstige overlast en criminaliteit

1.1.2 Wij zetten in op het terugdringen van meldingen van personen met verward gedrag en betere begeleiding naar passende hulp 2022-2024

Er kan sprake zijn van ordeverstorend verward gedrag bij bepaalde ziektebeelden, verslavingsproblematiek of andere onderliggende psychosociale problemen. De verbinding tussen zorg en veiligheid is van cruciaal belang voor het integraal bieden van ondersteuning voor kwetsbare inwoners met multiproblematiek en begeleiding naar passende hulp.

We beschrijven onze integrale aanpak op het gebied van preventie en dienstverlening in een lokaal plan kwetsbare inwoners. Dit doen we samen met maatschappelijke partners, ervaringsdeskundigen en (vertegenwoordigers van) inwoners. Lokaal richten we ons op voorzieningen als respijtzorg en tijdelijke opvang. We werken daarbij via de lijn: voorkomen en signaleren – dienstverlening – toezicht en handhaving.

Regionale voorzieningen gelden als vangnet. Veiligheid en handhaving is het sluitstuk van de keten. We werken samen met de politie indien er sprake is van verstoring van de openbare orde en veiligheid, maar ook wanneer er sprake is van zorgvragen die door politie geconstateerd worden. Vanuit deze samenwerking zorgen we voor een zorgvuldige en adequate hulpverlening bij huiselijk geweld en overlast gevende personen.

	Status 2024	Status 1e VGR
Stand van zaken	 Niet volgens plan	 Niet volgens plan

Er wordt een dementiescan uitgevoerd zodat we weten welke punten wij nog moeten verbeteren om een dementievriendelijke gemeente te worden.

Voorstel raad
Bij de jaarstukken 2024 is voorgesteld om jaar gereed aan te passen naar 2025.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	133	133	133	133
Tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Baten tot de 1e voortgangsrapportage	**133**	**133**	**133**	**133**

Mutaties 1e voortgangsrapportage

Totaal mutaties baten 1e voortgangsrapportage				
Totaal baten na de 1e voortgangsrapportage	**133**	133	**133**	**133**
LASTEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	4.841	4.841	4.833	4.839
Tot de 1e voortgangsrapportage	15	15	15	15
Lasten tot de 1e voortgangsrapportage	**4.856**	**4.856**	**4.848**	**4.854**

Mutaties 1e voortgangsrapportage

2. Actualisatie bestaand beleid	**50**	**0**	**0**	**0**
Eerder beschikbaar gesteld budget Rhederlaagse Meren	50	0	0	0
Totaal mutaties lasten 1e voortgangsrapportage	**50**	**0**	**0**	**0**
Totaal lasten na de 1e voortgangsrapportage	**4.906**	**4.856**	**4.848**	**4.854**
Saldo voor bestemming	**-4.773**	**-4.723**	**-4.715**	**-4.721**

Mutaties reserves

Onttrekkingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028				
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage				
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
Totaal onttrekkingen reserves				
Toevoegingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028				
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage				
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
Totaal toevoegingen reserves				
Totaal mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo na bestemming	**-4.773**	**-4.723**	**-4.715**	**-4.721**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Eerder beschikbaar gesteld budget Rhederlaagse Meren	**-50**	**0**	**0**	**0**
Om het project Rhederlaagse Meren uit te kunnen voeren heeft u in 2024 € 50.000 beschikbaar gesteld voor de inzet van extra capaciteit vanuit OOV. Het project is in 2024 veelal gericht geweest op voorbereiding en behandeling van de procedures bij de Rechtbank. Het was niet nodig het budget daarvoor aan te spreken. We vragen het budget nu opnieuw aan om projectleiding te kunnen intensiveren. Een eenmalig nadeel in 2025 van € 50.000.				
Totaal mutaties	**-50**	**0**	**0**	**0**

2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma gaat over verkeer en vervoer (wegen, openbare verlichting e.d.), parkeren en openbaar vervoer.

Ontwikkelingen

Project ViA15: doortrekken A15 en verbreden A12

De Raad van State heeft op woensdag 2 oktober 2024 het Tracébesluit ViA15 onherroepelijk verklaard. Met deze uitspraak van de rechter komt, na een beroepsprocedure van zeven jaar, een einde aan de onzekerheid over het tracébesluit. Rijkswaterstaat (RWS) is samen met GelreGroen, het consortium, in overleg over het contract. De verwachting is dat in het voorjaar 2025 duidelijkheid komt over de planning. In ieder geval is aangegeven dat het uitgangspunt blijft om als eerste te starten met de A12 en aansluiting Zevenaar Oost.

Vervanging VRI's Doesburgseweg

De huidige VRI's op de kruising Doesburgseweg/Ringbaan/Noordeinde zijn al vier jaar technisch afgeschreven en dringend aan vervanging toe. Uitstel is vanuit oogpunt van veiligheid niet meer acceptabel. Over vervanging van deze voorzieningen hebben wij recent met Rijkswaterstaat een samenwerkingsovereenkomst gesloten. In 2024 hebben we onderzoek gedaan naar de asfaltconstructie. Daaruit bleek dat de gehele asfalttoplaag dringend aan vervanging toe was en dat op sommige plekken ook de wegconstructie verbeterd diende te worden. Volgens planning is in de zomerperiode 2024 de asfalttoplaag vervangen. Medio 2025 gaan we de VRI-armaturen vervangen.

Beleidskaders

- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030 (2013)
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 (2017)
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (2022)
- Gemeentelijke verkeers- en vervoersplan 2020
- Beheerplan openbare verlichting (2022)
- Beheerplan straatmeubilair (2022)
- Beheerplan verkeersregelinstallaties (2022)
- Beheerplan wegen en civiele kunstwerken (2022)

WAT WILLEN WE?

2. Verkeer en vervoer

Wij willen dat de gemeente Zevenaar voor elke inwoner en bezoeker goed bereikbaar is. Of je nu wandelt of jezelf met de fiets, auto of het openbaar vervoer verplaatst. Dit moet voor iedereen comfortabel en veilig zijn. Hierbij hebben we oog voor verkeersgedrag, de inrichting van de infrastructuur en het verkeersveiligheidsgevoel van inwoners.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 2024	Status 1e VGR
2.1.1 Wij anticiperen op het doortrekken van de A15 en het verbreden van de A12	2024-2028		
2.1.3 Wij beschermen en geven voorrang aan fietsers, voetgangers en mensen met een beperking in het verkeer	2022-2030		
2.1.4 Wij actualiseren het verkeers- en mobiliteitsbeleid	2024-2025		

2.1.5 Wij inventariseren verkeersonveilige situaties en ondersteunen lokale initiatieven	2022-2026		
2.1.6 Wij nemen regie op de verbetering van de verkeerssituatie Witte Kruis en stimuleren RWS en de provincie om het wegennet rondom Babberich en Zevenaar te verbeteren en hierop te anticiperen	2022-2030		
2.1.7 Wij anticiperen op wijzigingen in de infrastructuur en op toename van verkeer	2024-2025		
2.1.8 Wij richten de Edisonstraat opnieuw in	2024-2028		
2.2.1 Wij spannen ons in voor de komst van hub Zevenaar Oost	2023-2030		
2.2.2 Wij behouden de buurtbus	2022-2030		
2.2.3 Wij zetten in op het voorkomen van de realisatie van de Noordtak	2022-2026		
2.2.4 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Verbonden Regio	2021-2026		
2.3.1 Wij actualiseren het parkeerbeleid.	2022-2024		

2.1 Optimaliseren van de bereikbaarheid via verkeersveilig infrastructuur

2.1.6 Wij nemen regie op de verbetering van de verkeerssituatie Witte Kruis en stimuleren RWS en de provincie om het wegennet rondom Babberich en Zevenaar te verbeteren en hierop te anticiperen — 2022-2030

Wij benutten elke gelegenheid om de gewenste aanpassingen aan het wegennet in en rondom Babberich en Zevenaar (Witte Kruis) onder de aandacht te brengen bij de provincie en Rijkswaterstaat. Wij zetten in op het stimuleren van verbeteringen en anticiperen hierop. Dit doen we zowel ambtelijk als bestuurlijk. De hiervoor reeds gedane inspanningen in de afgelopen jaren zetten wij voortvarend voort in deze collegeperiode. Daarbij zetten wij ons in om de gebiedsoplossing samen met de provincie gerealiseerd te krijgen. Het doortrekken van de Witte Kruis maakt onderdeel uit van de gebiedsoplossing Babberich. Zo nodig en mogelijk treffen wij kleinschalige maatregelen voor wegen waar de gemeente wegbeheerder van is.

	Status 2024	**Status 1e VGR**
		
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

Momenteel is de Gebiedsoplossing opgenomen in het regioarrangement voor Arnhem-Nijmegen. Of het kabinet ook geld hierin wil investeren moet de komende tijd duidelijk worden. De provincie heeft in het bestuurlijk overleg van oktober 2023 aangegeven vooralsnog geen geld voor het project te hebben. Voor de uitvoering van de gebiedsoplossing zal Zevenaar ook financieel moeten bijdragen. Dit is in de begroting 2023-2026 gehonoreerd. Daarnaast wordt een deel van de doortrekking ook meegenomen in de ontwikkeling van de uitbreidingslocatie Groot Holthuizen. In deze plannen en in de uitbreiding van 7Poort houden wij rekening met de doortrekking. Dit is ook tijdens de gesprekken met de gedeputeerde aangegeven.

Voorstel raad

Kennis te nemen dat de gesprekken met de provincie nog niet geleid hebben tot financiële bijdragen van de provincie

2.1.8 Wij richten de Edisonstraat opnieuw in — 2024-2028

Het opnieuw inrichten van de Edisonstraat is nodig om een goede aansluiting van de diverse bedrijventerreinen (vooral Mercurion) op de nieuwe aansluiting op de A12 bij Zevenaar Oost te realiseren. De Edisonstraat wordt hiervoor aangepast.

	Status 2024	**Status 1e VGR**

Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

Er is een verkeersstructuur opgesteld voor Hengelder en Tatelaar. De Edisonstraat maakt hier deel van uit. Het concept ontwerp wordt verder uitgewerkt met kruispuntoplossingen. In 2025 wordt het ontwerp besproken met de ondernemers. Er zijn verschillende varianten om de Edisonstraat door te trekken naar de Hunneveldweg. Deze varianten worden in beeld gebracht en besproken tijdens een collegebrede middag.

Voorstel raad
ter kennisname

2.3 Met een doelmatig parkeerbeleid de leefbaarheid en veiligheid in de kernen bevorderen

2.3.1 Wij actualiseren het parkeerbeleid. 2022-2024

Met de gemeenteraad en samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers onderzoeken we wat er goed is en wat kan worden verbeterd aan het parkeren in de gemeente Zevenaar. Op de raadsagenda staat dit onderwerp opgenomen als onderdeel van het thema Mobiliteitsvisie (zie 2.1.4).

Met actieve betrokkenheid van genoemde groepen maken we een plan waarin in ieder geval de volgende onderdelen zijn opgenomen:
• Het opstellen van een parkeerbeleid voor de gehele gemeente (o.a. parkeernormen).
• Een evaluatie en zo nodig het bijstellen van het betaald parkeren en vergunningen-parkeren in het reguleringsgebied in Zevenaar.
• Het zo nodig actualiseren van de Parkeerverordening Zevenaar 2017.

	Status 2024	**Status 1e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

Voorstel raad
Bij de jaarstukken 2024 is voorgesteld om jaar gereed aan te passen naar 2025.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	349	349	349	349
Tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Baten tot de 1e voortgangsrapportage	**349**	**349**	**349**	**349**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
2. Actualisatie bestaand beleid	**200**	**200**	**200**	**200**
Actualisatie budget werkzaamheden kabels en leidingen nutsbedrijven	200	200	200	200
Totaal mutaties baten 1e voortgangsrapportage	**200**	**200**	**200**	**200**

Totaal baten na de 1e voortgangsrapportage	**549**	549	**549**	**549**
LASTEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	7.984	8.361	8.114	8.549
Tot de 1e voortgangsrapportage	25	0	0	0
Lasten tot de 1e voortgangsrapportage	**8.009**	**8.361**	**8.114**	**8.549**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
2. Actualisatie bestaand beleid	**46**	**250**	**200**	**198**
Actualisatie budget werkzaamheden kabels en leidingen nutsbedrijven	200	200	200	200
Actualisatie fasering project advies en begeleiding project A12/A15	50	0	0	0
Actualisatie investeringen bedrijfswagens	-30	0	0	0
Actualisatie investeringen openbare verlichting	-5	0	0	0
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 2)	-52	0	0	-2
Actualisatie investeringen wegen	-67	0	0	0
Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort	-50	50	0	0
Totaal mutaties lasten 1e voortgangsrapportage	**46**	**250**	**200**	**198**
Totaal lasten na de 1e voortgangsrapportage	**8.055**	**8.611**	**8.314**	**8.747**
Saldo voor bestemming	**-7.506**	**-8.062**	**-7.765**	**-8.198**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	92	150	50	39
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	38	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoegingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal mutaties reserves	**130**	**150**	**50**	**39**
Saldo na bestemming	**-7.376**	**-7.912**	**-7.716**	**-8.159**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budget werkzaamheden kabels en leidingen nutsbedrijven	0	0	0	0
Nutsbedrijven leveren een bijdrage voor de verhardingen. Deze ontvangsten doteren we aan de voorziening wegen. Gezien de komende jaren hier fors meer inkomsten (€ 200.000) worden verwacht ramen we deze meerdere uitgaven in de exploitatie. Dit betreft een budgettair neutrale wijziging.				
Actualisatie fasering project advies en begeleiding project A12/A15	-50	0	0	0
De Raad van State heeft op woensdag 2 oktober 2024 het Tracébesluit ViA15 onherroepelijk verklaard. Rijkswaterstaat is samen met GelreGroen, het consortium, in overleg over het contract. Wij verwachten hierdoor in 2025 € 50.000 meer inzet vanuit gemeente Zevenaar. Dekking vindt plaats uit de bestemmingsreserve. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.				
Actualisatie investeringen bedrijfswagens	30	0	0	0
We hebben de bedrijfswagens gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 in programma 0 van: € 133.000, programma 2: € 30.000, programma 7: € 11.000.				
Actualisatie investeringen openbare verlichting	5	0	0	0
We hebben de openbare verlichting en verkeersregelinstallaties gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een investeringsbudget worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 5.000 in programma 2.				
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 2)	52	0	0	2
Wij hebben de startdatum van drie investeringsprojecten in de tijd verschoven. Het gaat hierbij om drie projecten die afhankelijk zijn van de start van het project ViA15. Deze projecten zijn afhankelijk van externe besluitvorming. Daarnaast is o.a. het project herinrichting parkeerterrein centrum/Babberichseweg in 2024 niet afgerond waardoor de kapitaallast in 2025 vrijvalt. Voor Gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis gaan wij uit van realisatie in 2028 waardoor in 2029 de kapitaallasten in de exploitatie worden opgenomen. Tenslotte zien wij af van een extra tussentijdse monitoring van de luchtkwaliteit effecten A12/A15 Arnhemseweg en weg Hengelder. Wij verrichten de meting nadat de werkzaamheden A15/A12 zijn afgerond. Hierdoor is het totaal van het begrote investeringsbudget hiervoor € 116.000. Per saldo in deze wijziging een voordeel in 2025 van € 52.000, een voordeel in 2028 van € 2.000 en een nadeel in 2029 van € 13.000.				
Actualisatie investeringen wegen	67	0	0	0
We hebben de wegen gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten, waaronder Spijk en Pannerden worden de kapitaallasten in 2025				

gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 67.000 in programma 2, in programma 3 € 27.000 en in programma 5 € 1.000.

Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort	**50**	**-50**	**0**	**0**

In de kadernota 2022 is € 50.000 beschikbaar gesteld om de mogelijkheden voor een HUB op de locatie 7Poort nader te verkennen. In 2025 wordt naar verwachting het mobiliteitsprogramma vastgesteld waarin de prioriteit voor deze ontwikkeling beschreven wordt. In combinatie met de beschikbare capaciteit schuiven wij dit budget door naar 2026.

Totaal mutaties	**154**	**-50**	**0**	**2**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie fasering project advies en begeleiding project A12/A15	**50**	**0**	**0**	**0**

De Raad van State heeft op woensdag 2 oktober 2024 het Tracébesluit ViA15 onherroepelijk verklaard. Rijkswaterstaat is samen met GelreGroen, het consortium, in overleg over het contract. Wij verwachten hierdoor in 2025 € 50.000 meer inzet vanuit gemeente Zevenaar. Dekking vindt plaats uit de bestemmingsreserve. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Actualisatie fasering vrijval reserve kapitaallasten	**-12**	**0**	**0**	**0**

In deze voortgangsrapportage worden investeringen gefaseerd. Met dit journaal corrigeren we ook de vrijval van de reserve kapitaallasten behorende bij deze investeringen. Dit journaal raakt meerdere programma's. Per saldo zijn de reserve mutaties en de afschrijvingslasten van de gefaseerde investeringen budgettair neutraal.

Totaal reservemutaties	**38**	**0**	**0**	**0**

3. ECONOMIE

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma gaat over economische ontwikkeling, werklocaties, regelingen voor ondernemers en promotie van de gemeente.

Ontwikkelingen

Economie relateren we steeds vaker aan het begrip Brede Welvaart. Economische prestaties zoals inkomen, werkgelegenheid, bruto binnenlands product, en arbeidsproductiviteit dragen bij aan het algeheel welbevinden van onze inwoners. Zowel nu als in de toekomst. Wanneer we besluiten nemen die betrekking hebben op economische ontwikkelingen zoals de realisatie van werklocaties, een gezonde arbeidsmarkt en een toekomstbestendig centrum, nemen we altijd de bijdrage aan de brede welvaart als afweging mee. Economie is geen einddoel meer op zich, maar een middel geworden. De rol van de overheid is hierbij het faciliteren van een goed ondernemers- en vestigingsklimaat. De ondernemers zorgen voor de economische prestaties. Hierbij is het van wezenlijk belang - in de strijd om de ruimte - om de ruimte voor economie te behouden.

Beleidskaders

- Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025 (2015)
- Liemers Economische Visie LEV (2019)
- Economische Agenda Zevenaar (2021)
- Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2021 - 2024
- Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030 (2012)

WAT WILLEN WE?

3. Economie

Economische ontwikkeling is een essentieel onderdeel van de brede welvaart. We willen 'Onderneem het in Zevenaar!' op de kaart zetten. Dit doen we om economisch groeien, vernieuwen en ondernemen in Zevenaar aantrekkelijker te maken. Daarvoor bieden we ruimte voor ondernemerschap op toekomstbestendige bedrijventerreinen, in een bruisend stadscentrum en in levendige dorpscentra. Ons buitengebied is aantrekkelijk en combineert agrarische en vrijetijdseconomie op duurzame wijze. We zorgen voor het juiste aanbod van kavels op nieuwe bedrijventerreinen en verbetering van de kwaliteit van bestaande. Dat laatste kan als ondernemers zich per bedrijventerrein weten te organiseren rond het thema van 'toekomstbestendige bedrijventerreinen'.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 2024	Status 1e VGR
3.1.1 Wij werken samen aan een toekomstbestendig centrum van Zevenaar	2022-2026		
3.2.1 Wij blijven inzetten op de realisatie van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ)	2017-2024		
3.2.2 Wij zetten in op het toekomstbestendig maken van het bedrijventerrein Tatelaar/Hengelder	2021-2024		
3.3.1 Wij stimuleren partners om in te zetten op meer balans op de krappe arbeidsmarkt	2023-2025		
3.3.2 Wij participeren in de Liemerse Ambassade	2023-2026		

3.3.3 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Productieve Regio	2021-2026		
3.3.4 Wij voeren de Economische Agenda Zevenaar uit	2022-2026		
3.3.5 Wij voeren de Liemers Economische Visie uit	2023-2026		

3.2 Ruimte bieden voor groei- en ontwikkelkansen voor bedrijven

3.2.1 Wij blijven inzetten op de realisatie van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ) 2017-2024

We blijven inzetten op het realiseren van de Fashion Outlet Zevenaar. Deze ontwikkeling levert circa 500 directe arbeidsplaatsen op. We werken aan een positief effect voor de binnenstad. Daarnaast benutten we de FOZ om de regio te promoten. Dit heeft een economische spin-off. Samen met de Regionale Opleidingscentra (ROC's) leidt de FOZ haar personeel op.

	Status 2024	**Status 1e VGR**
Stand van zaken	 Niet volgens plan	 Niet volgens plan

In de jaarstukken 2024 hebben wij u gemeld dat het Tracébesluit ViA15 onherroepelijk is. Op basis van de huidige inzichten is de verwachting dat de gronden dit jaar geleverd worden. De fashion outlet zal op basis van de huidige verwachtingen in 2027 gereed zijn.

Voorstel raad
Bij de jaarstukken 2024 is voorgesteld om jaar gereed aan te passen naar 2027.

3.2.2 Wij zetten in op het toekomstbestendig maken van het bedrijventerrein Tatelaar/Hengelder 2021-2024

Om de economische structuur en de positie van Zevenaar te versterken investeren we in toekomstbestendige werklocaties, waar duurzaamheid en mobiliteit onderdeel van uitmaken. Om Hengelder en Tatelaar toekomstbestendig te maken, is onderzocht wat de actuele knelpunten zijn. Alternatieve invullingen worden hierbij ook afgewogen. Denk aan de mogelijkheid van transformatie naar een woongebied.
Samen met ondernemersvereniging Lindus voeren we gesprekken met ondernemers. De inzet is gericht op het vergroten van de organisatiegraad en het opstellen en uitvoeren van maatregelen. Voor de uitvoering van de maatregelen dienen we een subsidieaanvraag bij de provincie in.

	Status 2024	**Status 1e VGR**
Stand van zaken	 Niet volgens plan	 Niet volgens plan

De afgelopen jaren zijn we samen met een stuurgroep van ondernemers en Lindus actief aan de slag gegaan om een vereniging voor Hengelder en Tatelaar op te richten. De gemeente was trekker in het geheel. De vereniging staat inmiddels en is 16 januari 2025 officieel opgericht. Hiermee voldoen we aan de eisen van o.a. de provincie waarbij een organisatiegraad één van de voorwaarde is voor het verkrijgen van subsidies. Middels een aanbestedingsprocedure is een parkmanager voor één jaar geselecteerd met uitzicht op vervolg. De helft van de kosten wordt gesubsidieerd door de provincie, de andere helft door de gemeente. De tweede Dag van Hengelder en Tatelaar is georganiseerd waar ondernemers en vastgoedeigenaren samen komen om over de toekomst van beide bedrijventerreinen te praten. Vanuit de gemeente wordt het groen- en verkeersplan opgesteld en is gestart met het ontwerp van de Edisonstraat.

Voorstel raad
Bij de jaarstukken 2024 is voorgesteld om jaar gereed aan te passen naar 2025.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	23.773	485	9.261	10.000
Tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Baten tot de 1e voortgangsrapportage	**23.773**	**485**	**9.261**	**10.000**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
2. Actualisatie bestaand beleid	**30**	**0**	**0**	**0**
Eerder beschikbaar gesteld budget compact maken centrum Zevenaar	30	0	0	0
Totaal mutaties baten 1e voortgangsrapportage	**30**	**0**	**0**	**0**
Totaal baten na de 1e voortgangsrapportage	**23.803**	485	**9.261**	**10.000**
LASTEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	24.329	1.081	9.858	10.553
Tot de 1e voortgangsrapportage	85	85	85	85
Lasten tot de 1e voortgangsrapportage	**24.414**	**1.166**	**9.943**	**10.638**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
2. Actualisatie bestaand beleid	**38**	**0**	**-17**	**0**
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 3)	0	0	-17	0
Actualisatie investeringen wegen	-27	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget compact maken centrum Zevenaar	65	0	0	0
Totaal mutaties lasten 1e voortgangsrapportage	**38**	**0**	**-17**	**0**
Totaal lasten na de 1e voortgangsrapportage	**24.452**	**1.166**	**9.926**	**10.638**
Saldo voor bestemming	**-649**	**-681**	**-665**	**-637**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	15	17	17
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0

Totaal onttrekkingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoegingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal mutaties reserves	**0**	**15**	**17**	**17**
Saldo na bestemming	**-649**	**-666**	**-648**	**-621**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 3)	**0**	**0**	**17**	**0**
Wij hebben de startdatum van twee investeringsprojecten beiden met een jaar in de tijd verschoven. Voor project toekomstbestendig bedrijventerrein Lobith-Halve Maan geldt dat we 2025 benutten om samen met VNO/NCW een traject te doorlopen om de ondernemers op de Halve Maan te organiseren. Dit is de basis voor het opstellen van een gezamenlijk plan van aanpak om het bedrijventerrein toekomstbestendig te maken. Start uitvoering vanaf 2026. Voor project herinrichten Edisonstraat/Doesburgseweg geldt dat, afhankelijk van ViA15-A12 de uitvoering zal plaatsvinden in 2026 en 2027. Een voordeel in de kapitaallasten in 2027 van € 17.000.				
Actualisatie investeringen wegen	**27**	**0**	**0**	**0**
We hebben de wegen gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten, waaronder Spijk en Pannerden worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 67.000 in programma 2, in programma 3 € 27.000 en in programma 5 € 1.000.				
Eerder beschikbaar gesteld budget compact maken centrum Zevenaar	**-35**	**0**	**0**	**0**
In de 1e VGR 2024 is € 35.000 beschikbaar gesteld voor het vervolg project compact maken centrum Zevenaar. Echter voor dit project is co-financiering van de provincie vereist. Deze subsidie is pas eind 2024 beschikt waardoor het project in 2024 niet heeft kunnen starten. Het gemeentelijke budget vragen wij om die reden opnieuw aan om dit in te kunnen zetten als co-financiering. Een nadeel in 2025 van € 35.000.				
Totaal mutaties	**-8**	**0**	**17**	**0**

4. ONDERWIJS

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma gaat over alle onderwijszaken, zoals het openbaar onderwijs, huisvesting van scholen en leerlingzaken (leerlingenvervoer, kinderopvang, volwasseneneducatie, onderwijskansenbeleid).

Ontwikkelingen

Leerlingenvervoer

Het leerlingenvervoer maakt, naast jeugd- en Wmo vervoer, onderdeel uit van het zogenaamde doelgroepenvervoer. In 2024 is het verbeterplan doelgroepenvervoer vastgesteld. In dit plan zijn ook verbeteringen voor het leerlingenvervoer opgenomen. Deze zijn doorgevoerd en worden in de 1e helft van 2025 uitgevoerd tijdens de aanvraagprocedure voor het schooljaar 2025-2026.

Onderwijskansenbeleid

In september 2024 is het beleidsplan onderwijskansen 2024-2027 vastgesteld. We hebben in overleg met de schoolbesturen en kinderopvang een uitvoeringsagenda opgesteld. We verlenen subsidies voor de activiteiten in de uitvoeringsagenda. Deze subsidies kunnen betaald worden uit de rijksmiddelen voor het onderwijskansenbeleid. Zo ondersteunen we de Taalklas op 5 scholen voor 4- en 5- jarige kinderen, die niet naar de Taalschool de Liemers gaan. Deze nieuwkomerskinderen zijn te jong om naar de Taalschool te reizen en gaan naar de buurtschool. Ondersteuning van de Taalklas past binnen de kaders van het onderwijskansenbeleid.

Onderwijshuisvesting

We zijn bezig met de definitiefase voor IKC De Wissel. We verwachten rond de zomer 2025 een voorstel voor het beschikbaar stellen van het voorbereidingskrediet en het reserveren van het bouwkrediet aan de raad ter besluitvorming voor te leggen. Op de beoogde locatie voor IKC De Wissel is op dit moment de Taalschool gehuisvest. Binnen de regio van de Taalschool zijn afspraken gemaakt om gezamenlijk te onderzoeken waar de Taalschool, bij voorkeur vanaf schooljaar 2026/2027, gehuisvest kan worden voor een periode van 4 jaar. Ook zal er worden gekeken voor een structurele oplossing. Hierbij gaat de voorkeur uit naar huisvesten bij/in een bestaande basisschool.

Eind 2024 hebben wij de initiatieffase voor het project Heerenmäten/Zonegge kunnen afronden. In 2025 gaan we verder met de definitiefase voor het verder onderzoeken en uitwerken van de haalbaarheid. In maart 2025 heeft de gemeenteraad het benodigde budget hiervoor beschikbaar gesteld. Dit verwachten we in najaar 2025 af te ronden. Bij positieve uitkomst zal er dan ook een raadsvoorstel worden voorgelegd ter besluitvorming.

In 2024 is er een doorstart gemaakt voor het nieuwe Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2025-2050 voor primair onderwijs. Dit bieden we in juni 2025 aan ter besluitvorming aan de raad. Voor het IHP voortgezet onderwijs wordt binnen de gemeenschappelijke regeling huisvesting voortgezet onderwijs de Liemers een project opgezet. Ook dit zal ter besluitvorming worden voorgelegd aan de betreffende gemeenteraden en onderdeel worden van het IHP PO 2025-2050. Het IHP heeft in 2024 wat vertraging opgelopen. Vanwege de langere doorlooptijd worden er ook extra kosten gemaakt.

Volwasseneneducatie

Eind 2024 is het nieuwe regioplan volwasseneneducatie Midden-Gelderland vastgesteld voor de periode 2025-2028. Hieraan wordt in Zevenaar uitvoering gegeven door het Liemers Taalhuis, hiervoor is een nieuw jaarplan 2025 opgesteld. Monitoring gebeurt via de landelijke registratietool MATCH en middels de jaarlijkse impactmeting van professor Maurice de Greef. De Liemerse aanbieders hebben voor hun aanbod nieuwe WEB subsidies aan kunnen vragen bij de regio en deze ook toegekend gekregen om voor Zevenaar passend aanbod te kunnen voortzetten voor inwoners met een (digi)taalvraag.

Beleidskaders

- Beleidsplan onderwijskansen 2024-2027
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 (2024)
- Beleidsregels uitvoering gemeentelijke taken Wet Kinderopvang Zevenaar 2019
- Convenant Schoolveiligheid, 14-06-2018 (Liemers College, Politie Basiseenheid Rivierenland-Oost, Gemeente Zevenaar)
- Beleidsregels Handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen 2014 (Liemers) (vastgesteld in 2014)
- Integraal Huisvestingsplan 2020-2036 (2019)
- Beleidsnota Harmonisatie Kinderopvang Peuterspeelzalen gemeente Zevenaar 2018 e.v. (vastgesteld in 2018)
- Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs Zevenaar 2020 (2019)
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Zevenaar 2020 (2019)
- Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs Zevenaar 2019 (2019)
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Zevenaar 2024
- Beleidsregels bekostiging leerlingenvervoer gemeente Zevenaar 2024
- Subsidieregeling peuteropvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie (2024)
- Notitie Participatie, een kijk op de samenwerking tussen inwoners en gemeente 2018
- Programma volwasseneneducatie & aanpak versterking basisvaardigheden regio Midden Gelderland 2025-2028 (2024)

WAT WILLEN WE?

4. Onderwijs

We vinden het belangrijk dat kinderen zo dicht mogelijk bij huis naar school kunnen gaan. Hierdoor is de school een ontmoetingsplaats voor kinderen en ouders. Kinderen moeten lopend of met de fiets naar de basisschool kunnen.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 2024	Status 1e VGR
4.1.1 Wij vernieuwen het Integraal Huisvestingsplan (IHP)	2023-2025		

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	1.174	1.174	1.174	1.174
Tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Baten tot de 1e voortgangsrapportage	**1.174**	**1.174**	**1.174**	**1.174**

Mutaties 1e voortgangsrapportage

1. Autonome ontwikkelingen	**110**	**0**	**0**	**0**
Budgetmutatie onderwijsachterstandenbeleid	110	0	0	0
Totaal mutaties baten 1e voortgangsrapportage	**110**	**0**	**0**	**0**

Totaal baten na de 1e voortgangsrapportage	**1.284**	1.174	**1.174**	**1.174**
LASTEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	6.467	6.789	6.557	7.219
Tot de 1e voortgangsrapportage	-17	-17	-17	-17
Lasten tot de 1e voortgangsrapportage	**6.450**	**6.772**	**6.540**	**7.202**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
1. Autonome ontwikkelingen	**90**	**0**	**0**	**0**
Budgetmutatie leerlingenvervoer	-20	0	0	0
Budgetmutatie onderwijsachterstandenbeleid	110	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	**142**	**0**	**0**	**0**
Budgetmutatie onderwijshuisvesting PO (plaatsen noodlokaal)	55	0	0	0
Budgetmutatie project IHP (integraal huisvestingsplan) onderwijs	87	0	0	0
Totaal mutaties lasten 1e voortgangsrapportage	**232**	**0**	**0**	**0**
Totaal lasten na de 1e voortgangsrapportage	**6.682**	**6.772**	**6.540**	**7.202**
Saldo voor bestemming	**-5.399**	**-5.598**	**-5.366**	**-6.028**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	123	123	123	248
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	-55	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoegingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal mutaties reserves	**68**	**123**	**123**	**248**
Saldo na bestemming	**-5.331**	**-5.474**	**-5.243**	**-5.780**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Budgetmutatie leerlingenvervoer	**20**	**0**	**0**	**0**
De bijdrage aan de BVO DRAN wordt aangepast aan de gewijzigde meerjarenbegroting 2025 van de BVO DRAN. De bijdrage voor het leerlingenvervoer daalt in 2024 daalt € 20.000. Dit wordt veroorzaakt door een daling van het aantal en een efficiëntere inzet.				
Budgetmutatie onderwijsachterstandenbeleid	**0**	**0**	**0**	**0**
De specifieke uitkering van het Rijk voor het onderwijsachterstandenbeleid (OAB) wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de door het CBS bepaalde achterstandsscore van elke gemeente. De ramingen voor 2025 e.v. jaren zijn hierop aangepast. Wij verhogen de baten en de lasten structureel met € 110.000. Deze aanpassing is budgettair neutraal.				
2. Actualisatie bestaand beleid				
Budgetmutatie onderwijshuisvesting PO (plaatsen noodlokaal)	**-55**	**0**	**0**	**0**
IKC De Wissel heeft te maken met ruimtetekort en de beschikbare lokalen zijn nu onvoldoende om ruimte te bieden aan alle klassen. In het kader van onze wettelijke verplichting en in afwachting van de gepande nieuwbouw is het plaatsen van een noodlokaal noodzakelijk. Om dit mogelijk te maken is voor 2025 een incidenteel budget van € 55.000. De incidentele bedragen voor de jaren 2026 en 2027 nemen we mee in de 'Kadernota 2026-2029'.				
Budgetmutatie project IHP (integraal huisvestingsplan) onderwijs	**-87**	**0**	**0**	**0**
In 2024 is incidenteel voor het actualiseren van het IHP 2025-2050 en onderzoek verduurzaming schoolgebouwen een budget beschikbaar gesteld van € 101.000. De middelen zijn nog niet volledig ingezet in 2024 en het proces ronden wij in 2025 af. Voorgesteld wordt om het nog resterende incidentele budget, zijnde € 25.000, weer beschikbaar te stellen voor deze projecten. Daarnaast is voor afronding van het project extra budget nodig van € 62.000 voor verlenging van de projectleiding en kosten van advies en externe begeleiding. Totaal incidenteel benodigd budget voor 2025 € 87.000.				
Totaal mutaties	**-122**	**0**	**0**	**0**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				

Actualisatie fasering vrijval reserve kapitaallasten	**-55**	**0**	**0**	**0**

In deze voortgangsrapportage worden investeringen gefaseerd. Met dit journaal corrigeren we ook de vrijval van de reserve kapitaallasten behorende bij deze investeringen. Dit journaal raakt meerdere programma's. Per saldo zijn de reserve mutaties en de afschrijvingslasten van de gefaseerde investeringen budgettair neutraal.

Totaal reservemutaties	**-55**	**0**	**0**	**0**

5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma gaat over de beleidsvelden sport, kunst en cultuur, erfgoed, media (bibliotheek), openbaar groen en vrijetijdseconomie.

Ontwikkelingen

Beleidsnota Sport 2021-2028

De in 2021 vastgestelde beleidsnota sport wordt momenteel uitgevoerd. Het sportbeleid is gericht op de positieve en preventieve effecten van een gezonde leefstijl met voldoende beweging. We werken hiervoor nauw samen met onze uitvoeringspartner Ataro B.V. en hun team Sportservice. Zij zoeken de verbinding met sportaanbieders, kinderopvang, zorg- en welzijnsaanbieders en het onderwijs. Dit vertaalt zich onder andere in een lokaal Sportakkoord, intensief contact met sportaanbieders en projecten om minder actieven te motiveren een gezonde leefstijl te omarmen.

Cultuur

In januari 2025 heeft de provincie de nieuwe regeling voor cultuur en erfgoed pacten geopend. Hierbij bleek dat er onverwacht andere voorwaarden gelden dan de voorgaande pact perioden. Dit betekent dat naast gemeente Duiven, Westervoort en Zevenaar er nog minimaal één andere gemeente moet aansluiten in de aanvraag. Hiervoor zijn diverse gesprekken gevoerd met Doesburg, Lingewaard en Overbetuwe. Inmiddels wordt de aanvraag voorbereid met Duiven, Westervoort, Lingewaard en Overbetuwe, zodat naar verwachting uiterlijk zomer 2025 de aanvraag compleet kan zijn bij de provincie. Voor het Cultuur en Erfgoed Pact de Liemers 2025-2028. De opzet en werkwijze zal wegens succes in grote lijnen gelijk blijven aan het huidige pact, waarin de inbreng van de nieuwe gemeenten wordt verwerkt. Het pact is een belangrijk middel om Liemers brede initiatieven te kunnen ondersteunen, hierdoor zijn er al vele succesvolle projecten gerealiseerd in de Liemers.
Samen met Kunstwerk! en de gemeenten Duiven, Westervoort en Montferland vernieuwen we het beleidskader Kunstwerk!, waarbij monitoring en prestatieafspraken verder worden doorontwikkeld. Aandachtsgebied hierbij is de bibliotheek in combinatie met volwasseneducatie.
Vanaf 2026 hebben gemeenten zelf de zorgplicht voor bibliotheken, waarbij moet worden zorg gedragen voor de uitvoering van de 5 bibliotheekfuncties uit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (WSOB). Met Kunstwerk! zijn aanvullende afspraken vastgelegd in de beschikking voor het borgen van volwasseneneducatie in hun aanbod en de inzet van de versterkingsgelden voor de bibliotheek.
In februari heeft een collegebrede middag plaatsgevonden aangaande de toekomst van het Filmhuis, input uit deze bijeenkomst en de richting die de raad heeft meegegeven eind 2024 worden verwerkt in een raadsvoorstel, waarbij nauw verband zal worden gelegd met de plannen voor Turmac Cultuurfabriek als geheel. Op het gebied van cultuureducatie zetten de we de inzet van een cultuurcoach voort in het primair onderwijs, de opdracht voor deze combinatiefunctionaris is hiervoor verduidelijkt. In januari 2025 is de cultuurcoach gestart voor het VO, die ook project Kunstbende begeleidt, dit wordt gefinancierd door SPUK gelden (combinatiefunctionaris) en middelen vanuit een aanvraag bij de Groene Metropool Regio.

Harmonisering subsidiebeleid

Eind 2023 is er gestart met de harmonisering van het subsidiebeleid sport, cultuur en welzijn. Op verzoek van de raad vindt er een uitgebreid participatietraject plaats. Hieraan nemen ruim 120 verenigingen en stichtingen deel in verschillende rondes, en vinden individuele gesprekken plaats met de verenigingen en stichtingen.

Beleidskaders

- Beleidsnota Sport 2021-2028
- Cultuur en erfgoedpact de Liemers 2022-2024 (2022)
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2028 (2024)
- Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2012-2030
- Een visie op het erfgoed 2015-2019 (Zevenaar)

- Beleidskader vrijetijdseconomie 2030 (2019)
- Archeologie in de gemeente Zevenaar, actualisatie van de archeologische waarden en verwachtingskaart
- Notitie kunstbezit
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (2022)
- Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie (DPRA) (2022)
- Beheerplan openbaar groen (2022)
- Beheerplan speelvoorzieningen (2022)
- Beleidskader de Liemers Kunstwerk! 2022-2025 (2021)
- Visie Turmac Cultuurfabriek 2030
- Uitvoeringsplan Turmac Cultuurfabriek 2025 - 2030

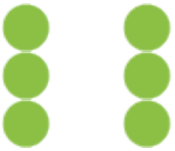
WAT WILLEN WE?

5. Sport, cultuur en recreatie

Wij vinden het belangrijk dat inwoners hun vrije tijd op een aangename en zinvolle wijze kunnen invullen. Een goed aanbod van sport, cultuur en recreatie is hiervoor essentieel en draagt bij aan de leefbaarheid, ontmoeting en verbinding. Sport is goed voor de gezondheid en brengt mensen samen. We willen een divers en kwalitatief sterk cultureel en educatief aanbod dat toegankelijk is voor alle inwoners. De gemeente Zevenaar is een mooie bestemming. We hebben diverse natuurgebieden, recreatiegebieden en landgoederen. Zowel inwoners als toeristen moeten zich kunnen ontspannen en vermaken in onze gemeente.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 2024	Status 1e VGR
5.1.1 Wij benutten subsidies beter om onze beleidsdoelstellingen te bereiken	2023-2026		
5.2.1 Wij verhogen de sport- en beweegdeelname	2022-2026		
5.2.2 Wij promoten het sportaanbod	2023-2026		
5.2.3 Wij maken sportpark Hengelder toekomstbestendig	2023-2026		
5.2.4 Wij willen vitalere sportverenigingen en sportaanbieders	2023-2026		
5.2.5 Wij stimuleren aangepast sporten	2023-2026		
5.3.1 Wij stellen een Beleidsnotitie Erfgoed op en geven hier uitvoering aan	2023e.v.		
5.3.2 Wij stellen de herziene Archeologische Beleidskaart Zevenaar en een parapluplan Archeologie Zevenaar vast	2023e.v.		
5.3.4 Wij zetten in op doorontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek	2022-2026		
5.3.5 Wij zetten in op doorontwikkeling van de prestatieafspraken met Kunstwerk! en Filmhuis Zevenaar	2022-2026		
5.4.1 Wij voeren het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 uit	2022-2030		
5.4.2 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Ontspannen Regio	2022-2026		
5.6.1 Wij hebben meer aandacht voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte	2022-2032		
5.6.2 Wij vergroten de biodiversiteit	2023-2026		
5.6.3 Wij breiden het aantal bomen uit	2023-2026		
5.6.4 Wij bestrijden schadelijke planten	2023-2026		

5.6.5 Wij betrekken de samenleving bij de openbare ruimte	2023-2026	
5.6.6 Wij verbeteren speel- en ontmoetingsplekken	2023-2025	
5.6.7 Wij bevorderen de toegankelijkheid van de openbare ruimte	2023-2026	

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	1.425	1.398	1.398	1.398
Tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Baten tot de 1e voortgangsrapportage	**1.425**	**1.398**	**1.398**	**1.398**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
2. Actualisatie bestaand beleid	**60**	**0**	**0**	**0**
Budgetmutatie versterking cultuureducatie	60	0	0	0
Totaal mutaties baten 1e voortgangsrapportage	**60**	**0**	**0**	**0**
Totaal baten na de 1e voortgangsrapportage	**1.485**	1.398	**1.398**	**1.398**
LASTEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	12.916	12.666	12.652	12.731
Tot de 1e voortgangsrapportage	37	0	0	0
Lasten tot de 1e voortgangsrapportage	**12.954**	**12.666**	**12.652**	**12.731**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
1. Autonome ontwikkelingen	**124**	**0**	**0**	**0**
Budgetmutatie dienstverleningsovereenkomst (DVO) Sportbedrijf	124	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	**894**	**299**	**299**	**299**
Actualisatie budget vastgoed	232	232	232	232
Actualisatie budgetten openbaar groen en buitensport	401	67	67	67
Actualisatie investeringen openbaar groen	-31	0	0	0
Actualisatie investeringen wegen	-1	0	0	0
Budgetmutatie project sportpark Hengelder	100	0	0	0
Budgetmutatie versterking bibliotheekwerk	133	0	0	0
Budgetmutatie versterking cultuureducatie	60	0	0	0
Totaal mutaties lasten 1e voortgangsrapportage	**1.018**	**299**	**299**	**299**

Totaal lasten na de 1e voortgangsrapportage	**13.972**	**12.965**	**12.951**	**13.029**
Saldo voor bestemming	**-12.487**	**-11.567**	**-11.553**	**-11.631**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	604	254	254	254
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	37	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	-56	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoegingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal mutaties reserves	**585**	**254**	**254**	**254**
Saldo na bestemming	**-11.902**	**-11.313**	**-11.299**	**-11.377**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Budgetmutatie dienstverleningsovereenkomst (DVO) Sportbedrijf	**-124**	**0**	**0**	**0**

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is geconstateerd dat de dienstverleningsovereenkomsten met Ataro niet kostendekkend zijn. Door onder andere kostenstijgingen op grondstoffen en personele lasten, die niet gecorrigeerd zijn middels de verstrekte indexatie, is een tekort ontstaan. Er is afgesproken dit te corrigeren. Voorgesteld wordt voor 2025 een bedrag beschikbaar te stellen voor dekking van de hogere kosten van de dienstverleningsovereenkomst. Het nadeel bedraagt € 124.000. De structurele effecten worden, vanwege de integrale afweging, in de kadernota 2026-2029 opgenomen.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budget vastgoed	**-232**	**-232**	**-232**	**-232**

Uit de BTW controle is gebleken dat onterecht BTW is gecompenseerd bij de sportaccommodaties. De BTW wordt voortaan kostprijsverhogend geboekt en heeft een structureel karakter. Tevens is in verband met hoger verbruik van elektriciteit en het lagere begrote bedrag in 2025 het budget verhoogd met (€ 148.000). Dit heeft een structureel negatief effect in 2025 van € 206.000 in programma 5.

Daarnaast wordt het budget Kulturhus De Brede Blik verhoogd in verband met hogere kosten schoonmaak als gevolg van kwaliteit en prijs en de hogere onderhoudskosten. Dit heeft een structureel negatief effect in 2025 van € 26.000 in programma 5. Totaal nadeel van € 232.000 in programma 5.

Actualisatie budgetten openbaar groen en buitensport	**-401**	**-67**	**-67**	**-67**

Voor het uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden aan het gemeentelijk groen wordt in verband met een prijsindexering van 6,5% van de onderhoudskosten de groenbestek budgetten verhoogd. Dit leidt tot stijging van de structurele onderhoudskosten van totaal (€ 153.000). Het structurele deel van de onderhoudskosten wordt opgenomen in de Kadernota. Dit in verband met de integrale afweging die plaats vindt.

Voor het groen-, bermen- en bomenonderhoud in de gemeente Zevenaar zijn meerdere contracten afgesloten met verschillende aannemers. Toezichthouders en directievoerders begeleiden deze contracten. Bij het opstellen van de begroting worden normaal gesproken VAT-kosten (Voorbereiding, Advies, Toezicht en directievoering) meegenomen, maar dit is bij de huidige contracten niet gebeurd. Hierdoor is er onvoldoende capaciteit binnen de vaste formatie om al het toezicht en de directievoering uit te voeren, waardoor externe inhuur nodig is. De kosten hiervan bedragen €150.000 in 2025. Eén aannemer vraagt bovendien buitensporig veel aandacht om de afgesproken kwaliteit en kwantiteit te waarborgen.
Voor de buitensportaccommodaties moet in 2025 een meerjareninvestering- en meerjarenonderhoudsplan worden opgesteld. Hiervoor is een eenmalig budget van € 50.000 nodig waarvoor eenmalig € 32.000 wordt bijgeraamd, het restant wordt uit bestaande middelen betaald.

Daarnaast zijn wij, voor de onderhoudsbijdrage voor de sportterreinen aan Ataro, BTW-plichtig. Dit leidt tot een structurele verhoging van € 67.000.

Dit leidt in 2025 tot € 401.000 hogere lasten en structureel tot hogere lasten van € 67.000. Dit nadeel brengen we ten laste van het begrotingsresultaat.

Actualisatie investeringen openbaar groen	**31**	**0**	**0**	**0**

We hebben de groen gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit betreft o.a. vervanging bomen en -groen, aantrekkelijk en uitnodigend groen en Bizetstraat. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 25.000 in programma 5.

Actualisatie investeringen wegen	**1**	**0**	**0**	**0**

We hebben de wegen gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten, waaronder Spijk en Pannerden worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 67.000 in programma 2, in programma 3 € 27.000 en in programma 5 € 1.000.

Budgetmutatie project sportpark Hengelder	**-100**	**0**	**0**	**0**

Voor het jaar 2025 zijn incidentele middelen nodig vanwege voortgang van het project sportpark Hengelder (projectleiding / advieskosten).
Het bedrag was eigenlijk voorzien als onderdeel van de, in het voorjaar 2025, aan te vragen middelen voor de investeringen. Omdat in tegenstelling tot eerdere planning het voorstel pas eind 2025 wordt aangeboden aan de raad vragen wij incidentele middelen aan voor dit project in 2025.

Budgetmutatie versterking bibliotheekwerk	**-133**	**0**	**0**	**0**

Het Rijk stelt via de algemene uitkering (Doeluitkering - septembercirculaire 2024) voor 2025 en 2026 extra middelen beschikbaar voor versterking bibliotheekwerk € 133.000). In voorgaande jaren zijn hiervoor van het Rijk specifieke uitkeringen ontvangen en ingezet. De verwachting is dat de extra bijdrage structureel in de algemene uitkering opgenomen wordt om gemeenten in staat te stellen, na de invoering, te voldoen aan de wettelijke zorgplicht.
De inzet van deze middelen is conform het jaarplan en prestatieafspraken 2025 t.a.v. de bibliotheek (onderdeel van 'Kunstwerk'). Een klein deel wordt gebruikt voor het opstellen van het bibliotheekbeleid dat vanaf 1 juli 2026 wettelijk verplicht is. Voor de jaren 2026 e.v. nemen wij een voorstel voor extra middelen op in de op te stellen kadernota 2026-2029.

Budgetmutatie versterking cultuureducatie	**0**	**0**	**0**	**0**

In het laatste kwartaal 2024 is een door Duiven, Westervoort en Zevenaar een gezamenlijk subsidie aangevraagd voor 2024/2025 bij de GMR Groene Metropool Regio Arnhem Nijmegen. De subsidie is verleend voor versterking cultuureducatie in de Liemers (ondersteuning/doorontwikkeling/samenwerking). De ontvangen subsidie wordt hiervoor ingezet en bedraagt € 60.000. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Totaal mutaties	**-958**	**-299**	**-299**	**-299**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie fasering vrijval reserve kapitaallasten	**-51**	**0**	**0**	**0**

In deze voortgangsrapportage worden investeringen gefaseerd. Met dit journaal corrigeren we ook de vrijval van de reserve kapitaallasten behorende bij deze investeringen. Dit journaal raakt meerdere programma's. Per saldo zijn de reserve mutaties en de afschrijvingslasten van de gefaseerde investeringen budgettair neutraal.

Actualisatie investeringen openbaar groen	**-6**	**0**	**0**	**0**

We hebben de groen gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit betreft o.a. vervanging bomen en -groen, aantrekkelijk en uitnodigend groen en Bizetstraat. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 25.000 in programma 5.

Totaal reservemutaties	**-56**	**0**	**0**	**0**

6. SOCIAAL DOMEIN

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma gaat over de beleidsvelden maatschappelijke ontwikkeling, jeugd, arbeidsparticipatie, leefbaarheid en wijkgericht werken, vrijwilligers- en mantelzorgbeleid. Samen vormen deze beleidsvelden het sociaal domein. Voor het realiseren van de opgaven in het sociaal domein nemen we ook onderdelen uit de beleidsvelden sport, cultuur, veiligheid, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, gezondheid en onderwijs mee die bij andere programma's zijn ondergebracht.
Op 26 juni 2024 is de visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 vastgesteld. Dit document is gemaakt samen met input van onze inwoners, maatschappelijke partners, collega's, participatieraad, het college en gemeenteraad.
In de visie sociaal domein 2020 – 2023 lag de nadruk op financiële beheersbaarheid en haalbaarheid. Er was minder aandacht voor onder andere sociale verbinding, de invloed van leefstijl en het benutten van gemeenschapskracht. Nu willen we meer bouwen en ontwikkelen, met aandacht voor bestaanszekerheid en gelijke kansen voor iedereen. We gaan samen aan de slag met de huidige opgaven en vraagstukken in het sociaal domein, vanuit een andere houding. Daarbij houden we de drie kernwaarden van de gemeente Zevenaar voor ogen: samenwerking, resultaatgerichtheid en klantgerichtheid.

Onze visie:
"In de gemeente Zevenaar staan het sociale netwerk, gezondheid en leefbaarheid centraal. We werken aan de mogelijkheden voor iedereen om een eigen, zelfstandig en betekenisvol leven te leiden. Dit vanuit een stabiele (financiële) basis en gelijke kansen voor iedereen. In een prettige en gezonde leefomgeving. Met en voor elkaar. Zo maken we Zevenaar een nog fijnere plek om te wonen, werken en leven!"

Deze visie en integrale nota:
geven aan wat voor gemeente we willen zijn;
geven richting aan beleid en uitvoering binnen het sociaal domein;
sluiten aan op de woonzorgvisie, omgevingsvisie en onze visie op de dienstverlening.

Om het beleid en de uitvoering vorm te geven, hebben we zes bouwstenen beschreven. Dit zijn:
1. bestaanszekerheid;
2. sociale basis;
3. leefbaarheid;
4. gezondere leefstijl;
5. kansrijk en veilig opgroeien;
6. veerkrachtig ouder worden.

De concrete vertaling van alle doelen, keuzes en uitdagingen in de bouwstenen uiten zich in uitvoeringsplannen per bouwsteen. Bij de uitwerking houden we rekening met de volgende uitgangspunten:
- iedereen doet ertoe en is van waarde (inclusie);
- de mens staat centraal (positieve gezondheid);
- voorkomen is beter dan genezen (preventie);
- niet ieder probleem vraagt om een professional voor de oplossing (normaliseren);
- de kosten gaan soms voor de baten uit (investeren);
- we maken het mogelijk houding (we denken in oplossingen).

Ontwikkelingen

Armoede en Schulden
Er is een nieuw beleidsplan Armoede en Schulden opgesteld voor de jaren 2025-2028. Dit beleidsplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 26 maart 2025.

Ontwikkelingen jeugd
In 2025 werken beleid en uitvoering jeugd samen aan het uitvoeren van de Jeugdwet. Een van de instrumenten hierin is de nieuwe verordening Jeugd die in mei 2025 aan de raad wordt voorgelegd. De eigen kracht / probleemoplossend vermogen krijgt een prominentere plek in de nieuwe verordening.

Verder vindt in het kader van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd momenteel een onderzoek plaats over hoe we zo goed mogelijk een Sterk Lokaal Team kunnen vormgeven. Voor de zomer worden hier de eerste resultaten van verwacht. Verder heeft een landelijke commissie onderzoek gedaan naar de opgaven van de jeugdhulp / Hervormingsagenda. Wij zijn in afwachting van de landelijke ontwikkelingen naar aanleiding van de uitspraken van deze commissie.

De samenwerking met ketenpartners, zoals Veilig Thuis en de gezinsvoogdinstellingen, hebben significante aandacht gekregen, resulterend in afspraken om gezamenlijk op te trekken en de veiligheid binnen gezinnen te verbeteren. De verdere uitwerking van deze ontwikkelingen vindt in 2025 plaats. De wachtlijst bij het team Jeugd vertoont fluctuaties, maar door een grondige evaluatie van de werkprocessen is er meer grip op de instroom verkregen. Daarnaast heeft een pilot met een gezinscoach in 2024 bijgedragen aan het verkorten van de wachttijd bij de toegang. ondersteunen van gezinnen. Hiermee werd de wachttijd voor hulp aan gezinnen verkort. Er ligt een voorstel om de gezinscoach permanent op te nemen in het team Jeugd als alternatief voor geïndiceerde zorg. Dit zal ook weer positieve invloed hebben op de wachttijd bij de Toegang.

Maatschappelijk werk op school
Er is ook in 2025 maatschappelijk werk beschikbaar voor de scholen in Zevenaar. Het gaat om laagdrempelig advies en individuele gesprekken met ouders en kinderen. In 2024 is daar veel gebruik van gemaakt. Daar waar hulpvragen van ouders of kinderen overeen komen, biedt Sante Partners groepsaanbod aan. Hiermee kunnen ouders en kinderen ervaringen van elkaar horen en zien zij hoe met problematiek om te kunnen gaan. Sante Partners is de uitvoeringsorganisatie voor het maatschappelijk werk. Zoals we u eerder hebben gemeld, kunnen wij het maatschappelijk werk op school in 2025 nog betalen uit incidentele middelen. In 2025 ontvangt u bij de Kadernota 2026 een voorstel voor continuering van de voorliggende voorzieningen jeugd. Dit betreft in ieder geval het voorstel om maatschappelijk werk op school na 2025 te kunnen blijven ondersteunen.

Huisvesting statushouders
In 2024 heeft het college besloten om jaarlijks maximaal vijf gezinnen hervestigers te huisvesten en begeleiden, met een maximum van één gezin per missie. Hiervoor werken we samen met de woningcorporaties en partner voor maatschappelijke begeleiding. Het rijk heeft besloten om per 1 januari 2025 het aantal hervestigers dat Nederland jaarlijks huisvest en begeleidt naar beneden gaat van 500 naar 200 personen. Daarom komen er jaarlijks minder missies met hervestigers naar Nederland. Naar verwachting dit jaar drie missies. Dit betekent dat er dit jaar naar verwachting drie gezinnen in Zevenaar gehuisvest en begeleid worden.

Inburgering
In het eerste halfjaar van 2025 werken we aan de implementatie van de nieuwe leerroutes voor de Zelfredzaamheids- en B1-route inburgering. De inzet op voorinburgering op het AZC wordt in het eerste halfjaar daarom niet opgepakt. Dit betekent dat statushouders die nog in een AZC verblijven voordat ze naar Zevenaar verhuizen nog niet beginnen aan hun inburgering.

Opvang Oekraïners
De oorlog duurt voort en Oekraïense vluchtelingen kloppen nog steeds aan voor een veilig onderkomen. Voor het realiseren van de taakstelling heeft de gemeente een nieuwe locatie aan de Bandijk geopend. In 2025 worden nog twee andere locaties geopend. Naarmate de opvang langer duurt, wordt de behoefte aan meer duurzame opvang en integratie groter.
Met ingang van 1 januari 2025 is de dagvergoeding voor de opvang van de Oekraïners verlaagd van € 61 naar € 44. Dit normbedrag is bepaald op basis van onderzoek naar de geschatte kosten onder een aantal gemeenten. Dit bedrag is naar verwachting niet toereikend. Dit is ook door ongeveer 70% van de gemeenten geconstateerd. De VNG heeft bij het ministerie aangedrongen op een passende dagvergoeding. Het blijft wel mogelijk om de daadwerkelijke gemaakte kosten te declareren. Dit is echter een omslachtige en arbeidsintensieve werkwijze. Dit is een landelijk knelpunt en bekend bij de VNG.

Asielzoekers en COA
De taakstelling asiel voor 2025 is door de minister van Asiel en Migratie vastgesteld op 227. Met de opvang van de nareizigers aan de Hunneveldweg en Mercurion voldoet de gemeente aan deze taakstelling. Met het COA is een bestuursovereenkomst afgesloten voor vijf jaar (2022-2027) en zijn nadere werkafspraken

gemaakt. Op basis van de bestuursovereenkomst ontvangt de gemeente een bescheiden vergoeding.

Wet van school naar duurzaam werk
Het doel van dit wetsvoorstel is om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid.
Dit gebeurt met vier samenhangende maatregelen:
1. Aanvullende loopbaanbegeleiding tot een jaar na diplomering of het verlaten van de school in het beroepsonderwijs, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs.
2. De maximumleeftijd van de doelgroep van de Doorstroompunt-functie (voorheen Regionaal Meld- en Coördinatiepunt/ RMC-functie) wordt verhoogd van 23 naar 27 jaar.
3. Gemeenten krijgen in de Participatiewet een meer preventieve rol bij het ondersteunen van jongeren naar werk.
4. Het wetsvoorstel stimuleert de samenwerking tussen onderwijs, Doorstroompunten en gemeenten op casusniveau en bij een regionaal programma.

De inwerkingtreding van het wetsvoorstel is uitgesteld naar 1 januari 2026.

Regionaal Werkcentrum:
Het kabinet streeft ernaar om in alle 35 arbeidsmarktregio's Werkcentra op te richten. Deze centra dienen als centrale loketten waar werkenden, werkzoekenden en werkgevers terechtkunnen met vragen over werk, scholing en ontwikkeling. Dit initiatief is bedoeld om de arbeidsmarktinfrastructuur te verbeteren en de dienstverlening toegankelijker en efficiënter te maken. In de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland wordt op dit moment gewerkt aan de implementatie van een Werkcentrum per 1 juli 2026.

Participatiewet in balans:
De 'Participatiewet in Balans' is een initiatief van het kabinet om de huidige Participatiewet te herzien, met als doel deze beter af te stemmen op de behoeften en mogelijkheden van individuen. Het wetsvoorstel omvat meer dan twintig maatregelen die de balans tussen rechten en plichten moeten herstellen.
Op 17 maart 2025 heeft de staatssecretaris een tweede nota van wijziging met betrekking tot het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd. Deze nota bevat verdere aanpassingen en verduidelijkingen om de wetgeving beter aan te laten sluiten bij de beoogde doelen.
Het streven van het kabinet is om met deze herzieningen meer vertrouwen en de menselijke maat centraal te stellen in de uitvoering van de Participatiewet. Dit moet leiden tot een effectievere ondersteuning van bijstandsgerechtigden en een vereenvoudiging van de uitvoering voor gemeenten en professionals.

Maatschappelijke ondersteuning
In 2025 werken beleid en uitvoering Wmo samen (verder) aan het effectiever en efficiënter uitvoeren van maatschappelijke ondersteuning.
Regionaal en lokaal wordt de transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis verder uitgewerkt. Voor de invulling van de lokale infrastructuur voor kwetsbare inwoners investeren we in samenwerking met maatschappelijke partners. Zo zijn we aangesloten bij het project Wachtlijsten GGZ de Liemers. Met dit project voldoen we ook aan de voorwaarden voor een Mentaal Gezondheidsnetwerk die we vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) op moeten zetten. Inwoners met psychische kwetsbaarheid, waaronder ook de doelgroep die beschermd thuis komt te wonen, zijn vaak eenzaam omdat zij weinig aansluiting vinden in de maatschappij. Hiervoor zetten van een herstelacademie op. Hier kunnen inwoners met een psychische kwetsbaarheid elkaar ondersteunen, herstellen en zo mogelijk weer mee doen in de maatschappij.
In 2025 komen we tot nieuwe samenwerkingsafspraken met woningcorporaties voor Wmo-woningaanpassingen. Met de woningcorporaties zoeken we naar samenwerking als het gaat om het realiseren van voldoende scootmobielstallingen en om de invoering van het systeem van deelscootmobielen. Bij dit laatste werken we samen met de gemeenten Duiven en Westervoort (1Stroom).

AED's
Zoals aangekondigd in de jaarstukken 2024 is naar aanleiding van de vlekkenkaart die is opgeleverd door Stichting Liemers Hartveilig duidelijk geworden dat er nog diverse plekken in de gemeente zijn die voorzien moeten worden van een AED om aan resultaat 7.1.1 uit het collegeprogramma van 2022 te voldoen. Om deze reden wordt gevraagd de financiële middelen die eerder niet gebruikt zijn omdat de vlekkenkaart nog niet gereed was alsnog aan te spreken. Dit zodat er eind dit jaar een voldoende dekkend AED netwerk en

voldoende opgeleide burgerhulpverleners zijn.

Maatschappelijke ontwikkeling
We geven uitvoering aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), via een specifieke uitkering van het Rijk. Hierbij wordt vanuit het principe van integraal beleid gewerkt aan gezonde leefstijl, sterke sociale basis en deskundigheidsbevordering.
Op regionaal niveau nemen we actief deel aan de ontwikkelingen in het kader van het Integraal Zorg Akkoord (IZA), waarbij intensivering van de relatie tussen de medische en gemeentelijke (zorg)wereld aan de orde is. Middels enkele pilotprojecten wordt gewerkt aan de beweging van zorg naar preventie. Op regionaal (Gelderland Midden) en subregionaal (de Liemers) niveau zijn we hierin actief. Eind 2024 staakte de VNG de gesprekken met het rijk omdat niet was voldaan aan de basisvoorwaarden van gelijkwaardigheid en financiële facilitering (de ziekenhuis-specialistische zorg trok zich in januari 2025 ook terug uit dat overleg; februari 2025 werd duidelijk dat de gesprekken weer zijn opgestart, omdat aan de basisvoorwaarden van gelijkwaardigheid is tegemoet gekomen).

Beleidskaders

- Notitie participatie, een kijk op de samenwerking tussen inwoners en gemeente 2018
- Convenant Schoolveiligheid (Financiële en inhoudelijke onderlegger: Samenwerkingsagenda Veilig en Zorgzaam Schoolklimaat)
- Beleidsplan Armoede en Schulden 2025-2028
- Bestuurlijke opdracht RSD 2024-2026
- Re-integratieverordening 2024
- Beleidsplan Jeugdwet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en Participatiewet 2020-2023 (2020)
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 (2024)
- Beleidsplan onderwijskansen gemeente Zevenaar 2024-2027
- Uitvoeringsagenda Onderwijskansenbeleid 2020-2023
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar 2024.
- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar 2024.
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar 2024.
- Kadernota Samen aan Zet 2022 en verder (transformatie beschermd wonen naar beschermd thuis).
- Verordening jeugdhulp 2023 inclusief beleidsregels en nadere regels
- Beleidsregels inburgering gemeente Zevenaar 2025
- Beleidsplan inburgering 2022-2025

WAT WILLEN WE?

6. Sociaal domein

Wij willen dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Mensen die hier hulp bij nodig hebben ondersteunen we zo goed mogelijk. We richten ons op preventie: voorkomen is beter dan genezen. Als problemen eerder gesignaleerd worden, kan er op een laagdrempelige manier een oplossing gezocht worden. Voor werkzoekenden zetten we primair in op het vinden van passend werk.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 2024	Status 1e VGR
6.1.1 Bestendigen en versterken samenwerking armoedeplatform	2022-2026		
6.1.2 Wij synchroniseren waar mogelijk de inkomensgrenzen van minimaregelingen	2022-2024		

6.2.2 Wij bieden een herkenbare toegang tot het sociaal domein	2023-2025	
6.2.3 Wij verbeteren de afspraken en sturen op het aantal contracten met (regionale) aanbieders van jeugdzorg en wmo	2022-2026	
6.2.4 Wij werken efficiënt en eenvoudig in het sociaal domein	2022-2026	
6.2.6 Wij volgen de landelijke (financiële) ontwikkelingen rondom jeugdzorg	2022-2026	
6.4.1 Wij willen een passende uitvoering van de Participatiewet	2022-2025	

6.1 Verruimen van de inkomensondersteuning voor meer bestaanszekerheid van inwoners

6.1.2 Wij synchroniseren waar mogelijk de inkomensgrenzen van minimaregelingen 2022-2024

De ambitie is om dezelfde inkomensgrens te gebruiken voor alle regelingen. Zo is het voor inwoners eenvoudiger te bepalen wanneer zij op welke hulp kunnen rekenen. De inkomensgrenzen voor de minimaregelingen zijn, op de individuele inkomenstoeslag (110%) en de collectieve zorgverzekering (140%, derde pakket) na, allemaal gesteld op 120%. We onderzoeken verdere synchronisatie van de inkomensgrenzen.

	Status 2024	Status 1e VGR
Stand van zaken	 Niet volgens plan	Niet volgens plan

In 2025 worden de beleidsregels van de bijzondere bijstand herzien. Hierin wordt de individuele inkomenstoeslag meegenomen en waar mogelijk wordt de hiervoor geldende inkomensgrens gesynchroniseerd. Deze inkomensgrens staat nu nog op 110%.

Voorstel raad
Bij de jaarstukken 2024 is voorgesteld om jaar gereed aan te passen naar 2025.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	14.911	18.875	19.375	19.375
Tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Baten tot de 1e voortgangsrapportage	**14.911**	**18.875**	**19.375**	**19.375**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
1. Autonome ontwikkelingen	**860**	**-540**	**-540**	**-540**
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	-1.400	-1.400	-1.400
Budgetmutatie bijstandsuitkeringen (BUIG)	860	860	860	860
2. Actualisatie bestaand beleid	**4.525**	**0**	**0**	**0**
Specifieke uitkering kinderopvangtoeslagenproblematiek	325	0	0	0
Specifieke uitkering opvang ontheemden Oekraïne	4.200	0	0	0

Totaal mutaties baten 1e voortgangsrapportage	**5.385**	**-540**	**-540**	**-540**
Totaal baten na de 1e voortgangsrapportage	**20.296**	18.335	**18.835**	**18.835**
LASTEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	77.682	80.773	81.261	81.209
Tot de 1e voortgangsrapportage	17	17	17	17
Lasten tot de 1e voortgangsrapportage	**77.700**	**80.790**	**81.278**	**81.226**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
1. Autonome ontwikkelingen	**860**	**860**	**860**	**860**
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	0	0	0
Bijdrage gemeenschappelijke regeling MGR sociaal domein Centraal Gelderland	91	0	0	0
Bijdrage Scalabor SW aanwijsbesluit	-70	0	0	0
Budgetmutatie bijstandsuitkeringen (BUIG)	860	860	860	860
Budgetmutatie doelgroepenvervoer	-21	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	**4.481**	**0**	**0**	**0**
Actualisatie fasering investeringen opvang Oekraïners	-27	0	0	0
Budgetmutatie formatie uitvoering Wet inburgering (Wi2021)	83	0	0	0
Budgetmutatie Minimabeleid - collectieve zorgverzekering	-100	0	0	0
Specifieke uitkering kinderopvangtoeslagenproblematiek	325	0	0	0
Specifieke uitkering opvang ontheemden Oekraïne	4.200	0	0	0
Totaal mutaties lasten 1e voortgangsrapportage	**5.341**	**860**	**860**	**860**
Totaal lasten na de 1e voortgangsrapportage	**83.040**	**81.650**	**82.138**	**82.086**
Saldo voor bestemming	**-62.744**	**-63.315**	**-63.303**	**-63.251**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	124	24	24	24
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoegingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0

Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal mutaties reserves	**124**	**24**	**24**	**24**
Saldo na bestemming	**-62.620**	**-63.291**	**-63.278**	**-63.227**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	**0**	**-1.400**	**-1.400**	**-1.400**

In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die oploopt naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027. Het kabinet Schoof laat de besparing vanaf 2026 structureel vervallen. Om die reden wordt in 2026 € 500 miljoen en vanaf 2027 € 511 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van ongeveer € 1.400.000 per jaar vanaf 2026. In verband met deze geraamde besparing (het bedrag is eerder uit de algemene uitkering gehaald) hebben wij in het verleden een stelpost opgenomen in onze begroting van € 1.400.000 (inkomst). Doordat de bedragen nu toch weer zijn toegevoegd in de algemene uitkering vervalt de te verwachten stelpost. Een structureel nadeel vanaf 2026 van € 1.400.000. Echter dit bedrag is toegevoegd aan de algemene uitkering. Dus per saldo een budgettair neutrale mutatie.

Bijdrage gemeenschappelijke regeling MGR sociaal domein Centraal Gelderland	**-91**	**0**	**0**	**0**

De gemeentelijke bijdragen voor de Modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR SDCG) worden bijgesteld n.a.v. de prognose 2025.
De bijdrage voor de module WSP daalt doordat er meer regionale opdrachten beschikbaar zijn gekomen waarmee de vaste loonkosten kunnen worden gedekt (voordeel € 17.000).
De bijdrage voor de module WgSW stijgt als gevolg van een hoger dan begrootte loonkostenstijging, in combinatie met herstel van een onvolkomenheid in de primaire begroting. In de actualisatie van de begroting 2024 is een omissie terecht gekomen in de raming van de personeelslasten, als gevolg van een onjuiste verwerking van het vakantiegeld en de bijbehorende sociale lasten.
Daarnaast is binnen de module WgSW sprake van een herverdeling van de gemeentelijke bijdragen op basis van het aantal arbeidsjaren per oktober 2024 (nadeel module WgSW € 108.000). Per saldo een nadeel voor deze modules € 91.000.

Bijdrage Scalabor SW aanwijsbesluit	**70**	**0**	**0**	**0**

Het voorschotbedrag voor de deelnemende gemeenten van de financiële bijdrage voor het materieel werkgeverschap Wsw aan Scalabor is in 2025 verlaagd omdat er sprake is van een hogere SW-bezettingsgraad.
Dit betekent dat het bedrag opgenomen in de gemeentelijke begroting 2025 met € 70.000 verlaagd kan worden.

Budgetmutatie bijstandsuitkeringen (BUIG)	**0**	**0**	**0**	**0**

De ramingen van de uitkeringslasten en -baten (BUIG bijdrage van het Rijk) zijn geactualiseerd. Hierbij is uitgegaan van het voorlopig vastgestelde bedrag van de rijksvergoeding 2025. Wij ramen structureel € 860.000 aan extra lasten en baten. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Budgetmutatie doelgroepenvervoer	**21**	**0**	**0**	**0**

De bijdrage aan de BVO DRAN wordt aangepast aan de gewijzigde meerjarenbegroting 2025 van de BVO DRAN. In totaal dalen de kosten met € 21.000. Dit voordeel is het resultaat van een nadeel op Wmo-vraagafhankelijkvervoer (€ 32.000), een voordeel op het Wmo-vervoer dagbesteding (€ 13.000) en het jeugdvervoer (€ 40.000).

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie fasering investeringen opvang Oekraïners	**27**	**0**	**0**	**0**

Door vertraging worden de werkzaamheden aan twee opvanglocaties pas in 2025 afgerond. Een eenmalig voordeel van de kapitaallasten in 2025 van € 27.000.

Budgetmutatie formatie uitvoering Wet inburgering (Wi2021)	**-83**	**0**	**0**	**0**

De gemeente heeft inburgeringsconsulenten in dienst om de inburgeringsplichtigen te begeleiden bij hun traject. Het aantal inburgeraars is sinds de inwerkingtreding van de Wi2021 gestegen, maar de formatie van de inburgeringsconsulenten is hetzelfde gebleven. De caseload van de inburgeringsconsulenten is te groot en er zijn wachtlijsten voor de start van de inburgering waardoor inburgeraars langer een beroep doen op de bijstandsuitkering. Om dit te voorkomen is uitbreiding van de formatie in 2025 van de inburgeringsconsulenten noodzakelijk. De uitbreiding is vooralsnog tijdelijk en kan niet gerealiseerd worden binnen de formatie (het tijdelijk in dienst nemen van nieuwe medewerker) waardoor deze met duurdere inhuur moet worden ingevuld.
De structurele uitbreiding wordt, vanwege de integrale afweging, meegenomen in de 'kadernota 2026-2029'.

Budgetmutatie Minimabeleid - collectieve zorgverzekering	**100**	**0**	**0**	**0**

Via de raadsinformatiebrief van 24 september 2024 is de raad geïnformeerd over de wijzigingen in de collectieve zorgverzekering (onderdeel van het minimabeleid). De wijzigingen in de collectieve zorgverzekering resulteren in een verwachte totale besparing van circa € 100.000 voor 2025. De besparing is in eerste instantie incidenteel voor 2025, gebaseerd op de specifieke aanpassingen in gemeentelijke bijdragen en verwachte verschuivingen in deelnemersaantallen. Echter, als de daling in het aantal deelnemers en de gewijzigde bijdragen aanhouden, kan dit mogelijk een structurele besparing opleveren vanaf 2025 en volgende jaren. Voorgenomen is om in 2025 te onderzoeken naar een mogelijk alternatief voor de collectieve zorgverzekering, waardoor het vooralsnog om een incidentele besparing gaat.

Specifieke uitkering kinderopvangtoeslagenproblematiek	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor de gemeentelijke taak met betrekking tot de kinderopvangtoeslagenproblematiek worden kosten gemaakt. Wij verwachten een bedrag van € 325.000 uit te geven. Deze begrotingswijziging is budgettair neutraal omdat de uitgaven door het Rijk via een specifieke uitkering worden vergoed.

Specifieke uitkering opvang ontheemden Oekraïne	**0**	**0**	**0**	**0**

Op basis van de huidige opvanglocaties en de daarin opgevangen vluchtelingen uit de Oekraïne ramen wij hierbij zowel de uitgaven als de rijkscompensatie. De verwachting is dat alle kosten door het Rijk worden vergoed. Wij ramen de baten en lasten op € 4.100.000. Per saldo is deze raming budgettair neutraal.

Totaal mutaties	**44**	**-1.400**	**-1.400**	**-1.400**

7. VOLKSGEZONDHEID EN DUURZAAMHEID

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma gaat over de beleidsvelden volksgezondheid, milieu en duurzaamheid. Volksgezondheid richt zich op een gezonde leefomgeving en leefstijl. Milieu richt zich op de onderdelen lucht, geluid, bodem, externe veiligheid en duurzaamheid (klimaat).
Over duurzaamheid/klimaat zijn in het Nationaal Klimaatakkoord afspraken gemaakt waarbij de uitvoering bij de gemeenten is belegd. De aanpak en invulling van Zevenaar is onderverdeeld in de 'resultaten': energietransitie, warmtetransitie, circulaire economie/fairtrade gemeente en klimaatadaptatie.

Ontwikkelingen

Volksgezondheid

Gemeenten hebben de wettelijke taak zorg te dragen voor de publieke gezondheidszorg voor hun inwoners. Deze publieke gezondheidszorg wordt uitgevoerd door de GGD (VGGM) en biedt gezondheidsbeschermende en gezondheidsbevorderende maatregelen voor alle inwoners (Algemeen Publieke Gezondheidszorg) en preventieve jeugdgezondheidszorg voor 0-18 jarigen (Jeugdgezondheidszorg). Voor de Algemeen Publieke Gezondheidszorg (APG) en de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) geldt dat in 2022-2023 een aantal taken tijdelijk niet of minder uitgevoerd zijn vanwege financiële en personele krapte. Voor 2024 heeft een bijstelling van budgetten plaatsgevonden en is personeel geworven, waarmee in 2024 alle basistaken APG en JGZ zijn uitgevoerd. Voor 2025 e.v. ligt de uitdaging voor om enerzijds verder toekomstbestendig te worden en anderzijds bestaat de druk op beschikbare financiële middelen, resulterend in een bezuinigingsvraagstuk.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan 2013-2030 Zevenaar
- Beleidsvisie Externe Veiligheid 2012 Zevenaar
- Nota Bodembeheer 2011 Zevenaar
- Geluidbeleid 2008 Zevenaar
- Geluidbeleid Rijnwaarden
- Watertakenplan de Liemers 2022-2026 (2022)
- Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie (DPRA) (2022)
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (2022)
- Beheerplan water en riolering (2022)
- Beheerplan begraafplaatsen (2022)
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 (2024)

WAT WILLEN WE?

7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Wij willen een bijdrage leveren aan een gezonder Zevenaar. Dit bereiken we door meer dan een goede gezondheidszorg alleen. De omgeving waarin we leven is ook belangrijk om ons geestelijk en lichamelijk fit te voelen. We werken ook aan een duurzame samenleving. Zo borgen we de toekomstbestendigheid en leefbaarheid van de samenleving voor onze toekomstige generaties.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 2024	Status 1e VGR
7.1.1 Wij optimaliseren de aanwezigheid van AED's in wijken en dorpen	2022-2025		
7.1.2 Wij werken aan verbetering van aanrijdtijden van ambulancezorg	2022-2025		

7.1.3 Wij versterken de ondersteuning van (aanstaande) ouders en bieden van passende hulp aan kwetsbare (aanstaande) ouders	2023-2025		
7.1.4 Wij zetten ons in voor behoud van de ziekenhuiszorg in ziekenhuis Rijnstate Zevenaar	2022-2025		
7.2.1 Wij stimuleren maatschappelijke discussie, bewustwording en voorlichting over de energietransitie	2023-2026		
7.2.2 Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed	2025-2026		
7.2.3 Wij werken in de regio samen aan de regionale energiestrategie	2023e.v.		
7.2.4 Wij zetten in op energiebesparing	2023-2026		
7.2.5 Wij verruimen de laadinfrastructuur voor elektrische auto's	2022-2026		
7.3.1 Wij voeren de plannen van de Warmtevisie uit	2023-2026		
7.3.2 Wij zetten in op een warmtenet en het gebruik van restwarmte	2023-2026		
7.4.1 Wij zetten ons in voor het keurmerk Fairtrade gemeente	2023-2026		
7.4.2 Wij werken aan de opgave circulaire economie, ook via de Groene Metropoolregio	2023-2025		
7.4.3 Wij vernieuwen het afvalbeleid	2024-2025		
7.5.1 Wij nemen maatregelen ter voorkoming van wateroverlast en droogte	2023-2026		

7.2 Inzetten voor uitsluitend gebruik van duurzame vormen van energie

7.2.2 Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed 2025-2026

De CO_2-Prestatieladder zetten we in om als organisatie op de onderdelen energie inkoop, mobiliteit en eigen vastgoed (gemeentehuis, Turmac Cultuurfabriek en de gemeentewerf) 100% CO_2-neutraal zijn.

	Status 2024	**Status 1e VGR**
		
Stand van zaken	Volgens plan	Niet volgens plan

In Q2 wordt het concept-uitvoeringsprogramma Klimaatneutrale Organisatie opgeleverd. Daarna wordt dit besproken met verschillende interne belanghebbenden. Op basis van de ontvangen input wordt het uitvoeringsprogramma aan het eind van Q2 afgerond en aangeboden voor besluitvorming door het college.

In 2022 stelde de gemeenteraad de bestemmingsreserve Duurzaamheid in om de uitvoering van de duurzaamheidsdoelstellingen te versnellen. Er is hierbij voor 2025 € 500.000 beschikbaar gesteld voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed. Na de zomer van 2025 ontvangt de gemeenteraad een apart raadsvoorstel om deze middelen vrij te geven, op basis van een plan voor extra verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed.

Voorstel raad
Kennis te nemen van de stand van zaken.

7.4 Werken aan een volledig circulaire economie in 2050

7.4.1 Wij zetten ons in voor het keurmerk Fairtrade gemeente 2023-2026

Met de werkgroep Fairtrade gemeente Zevenaar zetten we ons in om het keurmerk Fairtrade gemeente te verwerven. De voorbereidingen zijn nagenoeg afgerond. Naar verwachting kan het keurmerk nog in 2022 worden aangevraagd en vindt toekenning plaats in 2023. Dat is een eerste stap naar verantwoord inkopen tegen een eerlijke prijs.

	Status 2024	Status 1e VGR
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

In 2024 stelde de werkgroep Fairtrade Gemeente een verdiepingsplan op. Dit plan bevat acties en maatregelen om Fairtrade beter onder de aandacht te brengen bij inwoners, bedrijven en instellingen. Een belangrijke uitdaging is het tekort aan vrijwilligers. Momenteel zijn er slechts twee actieve vrijwilligers, die zich enkele uren per week inzetten voor de campagne. Dit is niet genoeg om alle acties en maatregelen uit te voeren en de titel Fairtrade Gemeente te behouden. Daarom beperkt de werkgroep in 2025 de inspanningen tot het organiseren van (Fairtrade) koffieproeverijen, zichtbaarheid tijdens de jaarlijkse avondvierdaagse en het werven van nieuwe ondernemers voor de campagne Fairtrade Gemeente Zevenaar. Daarnaast blijft de werkgroep zich actief inzetten om nieuwe leden aan te trekken.

Voorstel raad
Kennisnemen van de stand van zaken.

7.4.2 Wij werken aan de opgave circulaire economie, ook via de Groene Metropoolregio 2023-2025

Een circulaire economie is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen. Het vormt een gesloten kringloop, waarin producten en grondstoffen hun waarde behouden. Zevenaar heeft als doelstelling in 2030 50% en 2050 100% circulair te zijn. Via een routekaart circulaire economie zetten we routes uit om dat doel te bereiken.
Regionale samenwerking is belangrijk om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. Wij nemen deel aan de opgave circulaire regio van de Groene Metropoolregio 2023-2025. Via deze regionale samenwerking bevorderen we circulaire opdrachtgeverschap en inkoop in de grond-, weg en waterbouw.

	Status 2024	Status 1e VGR
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

Circulaire routekaart
Aan het begin van Q2 wordt het concept-uitvoeringsprogramma Klimaatneutrale Organisatie opgeleverd. Daarna wordt dit besproken met verschillende interne belanghebbenden. Op basis van de ontvangen input wordt het uitvoeringsprogramma aan het eind van Q2 afgerond en aangeboden voor besluitvorming door het college.

Regionale samenwerking
In 2023 sloot de gemeente Zevenaar zich aan bij de regionale Woondeal 2.0 voor de regio Arnhem-Nijmegen en het programma 'Conceptueel en Circulair Bouwen'. Vervolgens werd gestart met het opstellen van een regionaal plan van aanpak, dat uiteindelijk een handreiking werd. In maart 2025 is de Handreiking Praktische Toepassing Circulaire Impactladder 2025 opgeleverd. Hiermee kunnen we de Circulaire Impactladder gebruiken als screenings- en toetsingsinstrument om de regionale circulaire doelstellingen te monitoren. De Impactladder is vooruitlopend in het concretiseren van deze doelstellingen en het bieden van handvatten om circulaire doelstellingen vast te leggen in afspraken binnen de bouwkolom.

Voorstel raad
Kennis te nemen van de stand van zaken.

7.4.3 Wij vernieuwen het afvalbeleid 2024-2025

Het plaatsen van ondergrondse containers voor restafval bij hoogbouw is het laatste grote onderdeel van de harmonisatie van het afvalbeleid. Ook het nieuwe aanbiedstation op 7Poort nadert zijn voltooiing. In 2023 kunnen we de effecten van deze ontwikkelingen op het afvalaanbod en de afvalscheiding in kaart brengen. Mede op basis daarvan moet de gemeente brengen we in beeld hoe we verder willen met het afvalbeleid in de toekomst, welke doelen wij nastreven en welke middelen hiervoor nodig zijn. Hierna volgt actualisatie van het afvalstoffenbeleid. Wij moeten daarnaast bepalen hoe wij in overleg met de gemeente Montferland gevolg willen geven aan het onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de Reinigingsdienst De Liemers (RDL).

	Status 2024	Status 1e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Niet volgens plan

Toekomstbestendigheid van de RDL loopt vertraging op. De zienswijze van de gemeente Zevenaar had 1 januari 2025 gereed moeten zijn. De behandeling start vanaf april 2025. Hierdoor wordt de inwerkingtreding van de nieuwe GR op 1 juni 2025 niet gehaald.

Voorstel raad
Kennisnemen van de stand van zaken.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	11.788	11.851	11.607	11.943
Tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Baten tot de 1e voortgangsrapportage	**11.788**	**11.851**	**11.607**	**11.943**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
Totaal mutaties baten 1e voortgangsrapportage				
Totaal baten na de 1e voortgangsrapportage	**11.788**	11.851	**11.607**	**11.943**
LASTEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	15.871	14.509	14.054	15.015
Tot de 1e voortgangsrapportage	163	51	51	51
Lasten tot de 1e voortgangsrapportage	**16.033**	**14.559**	**14.105**	**15.066**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
1. Autonome ontwikkelingen	**0**	**0**	**0**	**0**

Actualisatie budget Lobith-Zuid in verband met Sanering bodemverontreiniging Walhof	0	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	**-34**	**-10**	**-10**	**-10**
Actualisatie fasering investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	-23	-10	-10	-10
Actualisatie investeringen afval	0	0	0	0
Actualisatie investeringen bedrijfswagens	-11	0	0	0
Actualisatie investeringen riolering	0	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget watertakenplan klimaatadaptieve maatregelen	0	0	0	0
Totaal mutaties lasten 1e voortgangsrapportage	**-34**	**-10**	**-10**	**-10**
Totaal lasten na de 1e voortgangsrapportage	**15.999**	**14.550**	**14.095**	**15.056**
Saldo voor bestemming	**-4.212**	**-2.699**	**-2.488**	**-3.113**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	1.211	0	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	112	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoegingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal mutaties reserves	**1.323**	**0**	**0**	**0**
Saldo na bestemming	**-2.889**	**-2.699**	**-2.488**	**-3.113**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget Lobith-Zuid in verband met Sanering bodemverontreiniging Walhof	**0**	**0**	**0**	**0**

Bij de uitvoering van de revitaliseringswerkzaamheden in Lobith is op de Waldhof een omvangrijke bodemverontreiniging vastgesteld met aanwezigheid van minerale oliën en veel zware metalen. Bij een vooronderzoek is deze verontreiniging niet aan het licht gekomen. In de raming van de investering voor deze revitalisering is dan ook geen rekening gehouden met een eventuele sanering. De post onvoorzien binnen de oorspronkelijk geraamde werkzaamheden biedt onvoldoende ruimte om de saneringskosten ad € 350.000 te dekken. Aanleg van een nieuwe riolering en een nieuwe Vitens waterleiding is nu niet mogelijk en kan pas uitgevoerd worden nadat de grond gesaneerd is. Ook vanuit het oogpunt van het geruststellen van de aanwonenden is uitstel van de sanering niet gewenst. Dit resulteert in een structureel nadeel van € 6.000 die we verrekenen binnen de rioolheffing. Hiermee gaat het om een budgettair neutrale wijziging.

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie fasering investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	**23**	**10**	**10**	**10**

In de meerjarenbegroting 2024-2028 is investeringsbudget opgenomen voor duurzaamheidsmaatregelen van de eigen organisatie. Dit budget is in 2024 niet volledig gebruikt waardoor de afschrijvingslast 2025 vrijvalt. Daarnaast hevelen wij met deze wijziging € 62.000 over naar het investeringsbudget Bloemenkamp: vernieuwen rioolstelsel. Dit budget bedraagt hierdoor nu in totaal € 2.078.000. Ook hevelen wij € 38.000 over naar het investeringsbudget aanbrengen zonnepanelen brandweerkazerne. Dit budget bedraagt hierdoor in totaal € 38.000. Tenslotte hevelen wij € 58.000 investeringsbudget over voor vervanging zonnepanelen/warmtepomp gemeentewerf Zevenaar. Dit budget bedraag hierdoor € 58.000. Per saldo levert deze mutatie een voordeel in de afschrijvingslasten op in 2025 van € 23.000 eenmalig en € 5.000 structureel vanaf 2026.

Actualisatie investeringen afval	**0**	**0**	**0**	**0**

We hebben de afval gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een investeringsbudget afval worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit bedrag van € 79.500 wordt gestort in de voorziening afval. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Actualisatie investeringen bedrijfswagens	**11**	**0**	**0**	**0**

We hebben de bedrijfswagens gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 in programma 0 van: € 133.000, programma 2: € 30.000, programma 7: € 11.000.

Actualisatie investeringen riolering	**0**	**0**	**0**	**0**

De riool-gerelateerde investeringen hebben we nagelopen en waar gewenst de raming geactualiseerd. In verband met het niet afsluiten van investeringsbudgetten van bijvoorbeeld gemalen mechanisch / bouwkundig en minigemalen, hebben we de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Bovenstaande wijzigingen verrekenen we binnen de voorziening riolering. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Eerder beschikbaar gesteld budget watertakenplan klimaatadaptieve maatregelen	**0**	**0**	**0**	**0**

Bij het watertakenplan is een exploitatiebudget beschikbaar gesteld. Het budget 'Klimaatadaptatie Maatregelen Gemeente Zevenaar 2024-2027', gericht op het nemen van fysieke maatregelen ter beperking van klimaatrisico's, heeft wegens capaciteitstekorten en vertraagde coördinatie tussen de drie deelnemende gemeenten binnen de DPRA-werkregio De Liemers een achterstand ontwikkeld in de uitvoering. Als gevolg hiervan is een deel van het beschikbare budget in 2024 niet besteed. De samenwerking binnen de werkregio blijft gebaseerd op het oorspronkelijke uitvoeringsprogramma, waarin alle projectuitgaven zijn opgenomen.

Derhalve wordt gevraagd het restant budget van 2024, € 57.000 als aanvulling op het budget van 2025 opnieuw beschikbaar te stellen. Dit wordt verrekend met de voorziening riolering en is derhalve budgettair neutraal.

Totaal mutaties	**34**	**10**	**10**	**10**

8. VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma gaat over de beleidsvelden ruimtelijke ordening, grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) en wonen.

Ontwikkelingen

Ontwikkeling Woningbouw

Binnen het kader van de ruimtelijke (regionale) opgave en ontwikkelingen is gewerkt aan een omgevingsvisie met aandacht voor aspecten zoals wonen, werken, infrastructuur, recreatie, natuur en energietransitie. Dit zal niet alleen bijdragen aan een aansluitende ruimtelijke planning, maar ook een positieve impact hebben op sociaal-maatschappelijke vraagstukken. De vaststelling is in kwartaal 2 van 2025.

Voor de woningbouw is de ambitie om per jaar 150 tot 200 woningen toe te voegen. In 2024 zijn er ca. 213 woningen toegevoegd. De meest recente woningmarktonderzoeken geven aan dat de woningvraag de laatste jaren nog sterker is toegenomen dan eerdere onderzoeken aangaven. Dit impliceert dat de woningaantallen waar wij nu rekening mee houden de komende jaren waarschijnlijk nog verhoogd zullen moeten worden. Daarvoor wordt nu gewerkt aan de update van de woondeal.

We hebben daarom positie genomen in de grondmarkt door het voeren van een situationeel grondbeleid en hebben Wet voorkeursrecht gemeenten (WVG) gevestigd op meerdere locaties binnen onze gemeente. Dit met als doel om meer regie te kunnen voeren op de woningbouwproductie. Het voorstel naar de haalbaarheid van de Wvg-locaties op financieel en ruimtelijk vlak is in 2024 uitgevoerd en daarop is door u positief besloten. Een andere belangrijke stap die is gezet is de vaststelling van de uitgangspunten en het open van de grondexploitatie voor Vestersbos. De selectieleidraad daarvoor is in februari 2025 uitgezet.

Wet goed verhuurderschap (arbeidsmigranten)

Sinds 1 januari 2024 heeft de gemeente een meldpunt voor goed verhuurderschap, waar inwoners ongewenst gedrag van verhuurders kunnen melden, zoals oneerlijke kosten, discriminatie of bedreiging, op basis van de Wet goed verhuurderschap. Er zijn 10 meldingen ontvangen, die niet tot handhaving hebben geleid. Inwoners zijn doorverwezen naar andere organisaties voor passende hulp. Verder is onderzocht of een vergunningsstelsel voor huurders en/of arbeidsmigranten nodig is voor de gemeente Zevenaar, dat is niet het geval.

Beleidskaders

- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 (2017)
- Woonzorgvisie Zevenaar 2024-2028
- Plan Woningbouw (2022)
- Nota grondbeleid Zevenaar 2021
- Woondeal regio Arnhem-Nijmegen 2.0 (2023)
- Nota vastgoedbeleid
- Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2021 - 2024
- Toets- en afwegingskader grootschalige duurzame energieopwekking (zon en wind)
- Integraal accommodatieplan 2020-2040 (IAP)

WAT WILLEN WE?

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

We maken gewenste ontwikkelingen mogelijk en bevorderen de ruimtelijke kwaliteit en een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Hierbij respecteren wij het landschap en de natuur- en cultuurhistorische waarden. We zetten de veranderopgave van de Omgevingswet in voor een andere manier van werken binnen het fysieke domein. We vinden dat er voor iedereen een geschikte woning moet zijn en dat onze inwoners prettig moeten kunnen wonen in een veilige en schone omgeving.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 2024	Status 1e VGR
8.1.2 Wij zetten een doorstroommakelaar in	2023-2026		
8.1.3 Wij maken jaarlijks prestatieafspraken met woningcorporaties	2023e.v.		
8.1.4 Wij stellen een woningbouwplan voor een continue bouwstroom op en geven uitvoering aan dit plan	2022-2026		
8.2.1 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Groene Groeiregio	2023-2025		
8.2.2 Wij geven uitvoering aan de Omgevingswet	2022-2026		
8.2.3 Wij intensiveren participatie bij ruimtelijke plannen en wonen	2022-2026		
8.2.4 Wij werken samen met partners aan de realisering van het Rivierklimaatpark	2022e.v.		

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	-245	1.724	35.980	2.834
Tot de 1e voortgangsrapportage	8.140	2.292	-31.366	0
Baten tot de 1e voortgangsrapportage	**7.895**	**4.016**	**4.614**	**2.834**
Mutaties 1e voortgangsrapportage				
2. Actualisatie bestaand beleid	**23**	**8**	**8**	**8**
Budgetmutatie dorpendeal Lathum later	15	0	0	0
Startersleningen	8	8	8	8
Totaal mutaties baten 1e voortgangsrapportage	**23**	**8**	**8**	**8**
Totaal baten na de 1e voortgangsrapportage	**7.918**	4.024	**4.622**	**2.842**
LASTEN				
Meerjarenbegroting 2025-2028	2.588	4.280	38.384	5.331
Tot de 1e voortgangsrapportage	8.990	2.292	-31.366	0

Lasten tot de 1e voortgangsrapportage	**11.578**	**6.572**	**7.018**	**5.331**

Mutaties 1e voortgangsrapportage

2. Actualisatie bestaand beleid	**-446**	**24**	**78**	**42**
Actualisatie fasering plan woningbouw	-518	-18	36	0
Budgetmutatie dorpendeal Lathum later	30	0	0	0
Startersleningen	42	42	42	42
Totaal mutaties lasten 1e voortgangsrapportage	**-446**	**24**	**78**	**42**
Totaal lasten na de 1e voortgangsrapportage	**11.132**	**6.597**	**7.096**	**5.373**
Saldo voor bestemming	**-3.213**	**-2.572**	**-2.474**	**-2.530**

Mutaties reserves

Onttrekkingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	602	102	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	636	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	-518	-18	36	0
Totaal onttrekkingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoegingen				
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal mutaties reserves	**720**	**84**	**36**	**0**
Saldo na bestemming	**-2.494**	**-2.488**	**-2.438**	**-2.530**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie fasering plan woningbouw	**518**	**18**	**-36**	**0**

In de raadsvergadering van 26 juni 2024 en 25 september 2024 zijn besluiten genomen over de inzet van de middelen uit de bestemmingsreserve woningbouw. Met deze begrotingswijziging actualiseren wij de fasering. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Budgetmutatie dorpendeal Lathum later	**-15**	**0**	**0**	**0**

Vanuit het dorp Lathum wordt in samenspraak met de gemeente al enige tijd gewerkt aan het opstellen van een masterplan. De planning was dat dit proces eind 2024 kon worden afgerond, maar het blijkt dat de voorbereiding mede door capaciteitsproblemen meer tijd vraagt dan oorspronkelijk gepland. In aanloop naar de besluitvorming over het plan door de raad is voor 2025 ook nog inzet van capaciteit en expertise noodzakelijk. De kosten hiervoor zijn becijfers op € 30.000. Hiervan wordt 50% gedekt uit een subsidie van de provincie. Een nadeel in 2025 van € 15.000.

Startersleningen	**-34**	**-34**	**-34**	**-34**

De gemeente Zevenaar verstrekt steeds meer startersleningen. Dit is positief voor de mensen die starten op de koopwoningmarkt. Echter door dit succes stijgen de rentelasten en -baten en stijgt de variabele beheersvergoeding over het saldo van de uitstaande leningen. Hier is in de begroting geen rekening mee gehouden. Een structureel nadeel vanaf 2025 van € 27.000.

Totaal mutaties	**469**	**-16**	**-70**	**-34**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie fasering plan woningbouw	**-518**	**-18**	**36**	**0**

In de raadsvergadering van 26 juni 2024 en 25 september 2024 zijn besluiten genomen over de inzet van de middelen uit de bestemmingsreserve woningbouw. Met deze begrotingswijziging actualiseren wij de fasering. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Totaal reservemutaties	**-518**	**-18**	**36**	**0**

FINANCIËN

ALGEMEEN

Inleiding
In dit onderdeel gaan wij in op de ontwikkelingen in de financiële situatie van onze gemeente. Wij presenteren het overzicht van baten en lasten, de financiële ontwikkelingen uit deze rapportage en het actuele financieel meerjarenbeeld.

Beleidskaders
Voor wat betreft de financiën van onze gemeente gelden de volgende beleidskaders:

- Financiële verordening 2023
- Nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2024
- Nota reserves en voorzieningen 2018

OVERZICHT FINANCIËLE MUTATIES IN DE 1E VOORTGANGSRAPPORTAGE

In onderstaande tabel staat een overzicht van alle financiële baten en lasten, zoals die zijn opgenomen in deze rapportage. In de tabel worden baten en lasten apart gepresenteerd.
Na de tabel geven wij de toelichtingen op alle financiële mutaties. Deze toelichtingen staan op alfabetische volgorde, maar er is geen indeling op baten en lasten. Elke wijziging wordt daarmee eenmalig ("netto") toegelicht.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
1. Autonome ontwikkelingen	**1.391**	**1.414**	**1.666**	**1.864**
Algemene uitkering - decembercirculaire 2024	156	147	339	470
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024	325	1.807	1.867	1.934
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	-1.400	-1.400	-1.400
Budgetmutatie bijstandsuitkeringen (BUIG)	860	860	860	860
Budgetmutatie onderwijsachterstandenbeleid	110	0	0	0
Dividend Alliander	-60	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	**4.700**	**200**	**200**	**200**
Actualisatie budget werkzaamheden kabels en leidingen nutsbedrijven	200	200	200	200
Budgetmutatie Dividenduitkering Ataro BV	-130	0	0	0
Budgetmutatie dorpendeal Lathum later	15	0	0	0
Budgetmutatie versterking cultuureducatie	60	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget compact maken centrum Zevenaar	30	0	0	0
Specifieke uitkering kinderopvangtoeslagenproblematiek	325	0	0	0
Specifieke uitkering opvang ontheemden Oekraïne	4.200	0	0	0
Startersleningen	0	0	0	0
Totaal mutaties 1e voortgangsrapportage - Baten	**6.091**	**1.614**	**1.866**	**2.064**
LASTEN				
1. Autonome ontwikkelingen	**1.474**	**1.260**	**1.260**	**1.260**
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024	400	400	400	400
Bijdrage gemeenschappelijke regeling MGR sociaal domein Centraal Gelderland	91	0	0	0
Bijdrage Scalabor SW aanwijsbesluit	-70	0	0	0
Budgetmutatie bijstandsuitkeringen (BUIG)	860	860	860	860
Budgetmutatie dienstverleningsovereenkomst (DVO) Sportbedrijf	124	0	0	0
Budgetmutatie doelgroepenvervoer	-21	0	0	0
Budgetmutatie leerlingenvervoer	-20	0	0	0
Budgetmutatie onderwijsachterstandenbeleid	110	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	**5.797**	**712**	**711**	**519**
Actualisatie budget vastgoed	232	232	232	232
Actualisatie budget werkzaamheden kabels en leidingen nutsbedrijven	200	200	200	200

Actualisatie budgetten openbaar groen en buitensport	401	67	67	67
Actualisatie fasering investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	-23	-5	-5	-5
Actualisatie fasering investeringen opvang Oekraïners	-27	0	0	0
Actualisatie fasering plan woningbouw	-518	-18	36	0
Actualisatie fasering project advies en begeleiding project A12/A15	50	0	0	0
Actualisatie investering hardware	0	-12	0	0
Actualisatie investeringen bedrijfswagens	-174	0	0	0
Actualisatie investeringen openbaar groen	-31	0	0	0
Actualisatie investeringen openbare verlichting	-5	0	0	0
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 2)	-52	0	0	-2
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 3)	0	0	-17	0
Actualisatie investeringen vastgoed	-21	0	0	0
Actualisatie investeringen wegen	-96	0	0	0
Budgetmutatie dorpendeal Lathum later	30	0	0	0
Budgetmutatie formatie uitvoering Wet inburgering (Wi2021)	83	0	0	0
Budgetmutatie inhuur derden wegens ziekte en vervanging	375	0	0	0
Budgetmutatie Minimabeleid - collectieve zorgverzekering	-100	0	0	0
Budgetmutatie onderwijshuisvesting PO (plaatsen noodlokaal)	55	0	0	0
Budgetmutatie project IHP (integraal huisvestingsplan) onderwijs	87	0	0	0
Budgetmutatie project sportpark Hengelder	100	0	0	0
Budgetmutatie versterking bibliotheekwerk	133	0	0	0
Budgetmutatie versterking cultuureducatie	60	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget compact maken centrum Zevenaar	65	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget organisatie in ontwikkeling	170	170	170	0
Eerder beschikbaar gesteld budget rechtmatigheidsverantwoording	100	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget Rhederlaagse Meren	50	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget uitbreiden online dienstverlening	150	0	0	0
Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort	-50	50	0	0
Specifieke uitkering kinderopvangtoeslagenproblematiek	325	0	0	0
Specifieke uitkering opvang ontheemden Oekraïne	4.200	0	0	0
Startersleningen	27	27	27	27
Totaal 1e voortgangsrapportage - Lasten	**7.271**	**1.972**	**1.971**	**1.779**
Totaal mutaties 1e VGR voor bestemming	**-1.180**	**-358**	**-105**	**285**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen	-709	-43	22	-95
Toevoegingen	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	**-709**	**-43**	**22**	**-95**

Totaal mutaties 1e VGR na bestemming	**-1.888**	**-401**	**-82**	**189**

TOELICHTING MUTATIES IN DE EXPLOITATIE

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget Lobith-Zuid in verband met Sanering bodemverontreiniging Walhof	**0**	**0**	**0**	**0**

Bij de uitvoering van de revitaliseringswerkzaamheden in Lobith is op de Waldhof een omvangrijke bodemverontreiniging vastgesteld met aanwezigheid van minerale oliën en veel zware metalen. Bij een vooronderzoek is deze verontreiniging niet aan het licht gekomen. In de raming van de investering voor deze revitalisering is dan ook geen rekening gehouden met een eventuele sanering. De post onvoorzien binnen de oorspronkelijk geraamde werkzaamheden biedt onvoldoende ruimte om de saneringskosten ad € 350.000 te dekken. Aanleg van een nieuwe riolering en een nieuwe Vitens waterleiding is nu niet mogelijk en kan pas uitgevoerd worden nadat de grond gesaneerd is. Ook vanuit het oogpunt van het geruststellen van de aanwonenden is uitstel van de sanering niet gewenst. Dit resulteert in een structureel nadeel van € 6.000 die we verrekenen binnen de rioolheffing. Hiermee gaat het om een budgettair neutrale wijziging.

Algemene uitkering - decembercirculaire 2024	**156**	**147**	**339**	**470**

In RIB 2024-484 informeerden wij u over de gevolgen van de decembercirculaire 2024 voor de gemeente Zevenaar. De belangrijkste mutatie is de correctie van de volumegroei bbp (bruto binnenlands product) welke niet was meegenomen in de septembercirculaire 2024. Daarnaast is nog een aantal maatstaven aangepast. Voor Zevenaar betekent dit per saldo een verhoging van de inkomsten vanaf 2025 met € 156.000 oplopend tot € 602.000 in 2029.

Algemene uitkering - septembercirculaire 2024	**-75**	**1.407**	**1.467**	**1.534**

In RIB 2024-461 informeerden wij u over de gevolgen van de septembercirculaire 2024 voor de gemeente Zevenaar. De belangrijkste mutaties zijn:
*De compensatie voor loon- en prijsontwikkeling vanaf 2025 bedraagt € 400.000. De stijging bestaat uit zowel een stijging van de lonen als een stijging van de kosten. Dit bedrag zetten wij apart om de budgetten te verhogen.
*Het Rijk heeft haar ramingen van de groei van de bevolking en economie verlaagd. Hierdoor komen hiervoor minder middelen beschikbaar. Dit is oplopend vanaf 2025 een lager bedrag van € 36.000 tot € 458.000 lager in 2029.
*In het coalitieakkoord Rutte IV was een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die opliep naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027. Het kabinet Schoof laat de besparing vanaf 2026 structureel vervallen. Om die reden wordt in 2026 € 500 miljoen en vanaf 2027 € 511 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van ongeveer € 1.400.000 per jaar vanaf 2026.
*Tenslotte is ook het begrotingsjaar 2029 toegevoegd aan de berekening van de algemene uitkering. Dit heeft een positief effect in 2029 van € 937.000.

Per saldo een verlaging van de inkomsten in 2025 met € 75.000 en vanaf 2026 een verhoging van de inkomsten met € 1.407.000 oplopend tot € 2.461.000 in 2029.

Algemene uitkering - septembercirculaire 2024 **0** **-1.400** **-1.400** **-1.400**

hervormingsagenda jeugd

In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die oploopt naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027. Het kabinet Schoof laat de besparing vanaf 2026 structureel vervallen. Om die reden wordt in 2026 € 500 miljoen en vanaf 2027 € 511 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van ongeveer € 1.400.000 per jaar vanaf 2026. In verband met deze geraamde besparing (het bedrag is eerder uit de algemene uitkering gehaald) hebben wij in het verleden een stelpost opgenomen in onze begroting van € 1.400.000 (inkomst). Doordat de bedragen nu toch weer zijn toegevoegd in de algemene uitkering vervalt de te verwachten stelpost. Een structureel nadeel vanaf 2026 van € 1.400.000. Echter dit bedrag is toegevoegd aan de algemene uitkering. Dus per saldo een budgettair neutrale mutatie.

Bijdrage gemeenschappelijke regeling MGR sociaal domein Centraal Gelderland **-91** **0** **0** **0**

De gemeentelijke bijdragen voor de Modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR SDCG) worden bijgesteld n.a.v. de prognose 2025.
De bijdrage voor de module WSP daalt doordat er meer regionale opdrachten beschikbaar zijn gekomen waarmee de vaste loonkosten kunnen worden gedekt (voordeel € 17.000).
De bijdrage voor de module WgSW stijgt als gevolg van een hoger dan begrootte loonkostenstijging, in combinatie met herstel van een onvolkomenheid in de primaire begroting. In de actualisatie van de begroting 2024 is een omissie terecht gekomen in de raming van de personeelslasten, als gevolg van een onjuiste verwerking van het vakantiegeld en de bijbehorende sociale lasten.
Daarnaast is binnen de module WgSW sprake van een herverdeling van de gemeentelijke bijdragen op basis van het aantal arbeidsjaren per oktober 2024 (nadeel module WgSW € 108.000). Per saldo een nadeel voor deze modules € 91.000.

Bijdrage Scalabor SW aanwijsbesluit **70** **0** **0** **0**

Het voorschotbedrag voor de deelnemende gemeenten van de financiële bijdrage voor het materieel werkgeverschap Wsw aan Scalabor is in 2025 verlaagd omdat er sprake is van een hogere SW-bezettingsgraad.
Dit betekent dat het bedrag opgenomen in de gemeentelijke begroting 2025 met € 70.000 verlaagd kan worden.

Budgetmutatie bijstandsuitkeringen (BUIG) **0** **0** **0** **0**

De ramingen van de uitkeringslasten en -baten (BUIG bijdrage van het Rijk) zijn geactualiseerd. Hierbij is uitgegaan van het voorlopig vastgestelde bedrag van de rijksvergoeding 2025. Wij ramen structureel € 860.000 aan extra lasten en baten. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Budgetmutatie dienstverleningsovereenkomst (DVO) Sportbedrijf **-124** **0** **0** **0**

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is geconstateerd dat de dienstverleningsovereenkomsten met Ataro niet kostendekkend zijn. Door onder andere kostenstijgingen op grondstoffen en personele lasten, die niet gecorrigeerd zijn middels de verstrekte indexatie, is een tekort ontstaan. Er is afgesproken dit te corrigeren. Voorgesteld wordt voor 2025 een bedrag beschikbaar te stellen voor dekking van de hogere kosten van de dienstverleningsovereenkomst. Het nadeel bedraagt € 124.000. De structurele effecten worden, vanwege de integrale afweging, in de kadernota 2026-2029 opgenomen.

Budgetmutatie doelgroepenvervoer **21** **0** **0** **0**

De bijdrage aan de BVO DRAN wordt aangepast aan de gewijzigde meerjarenbegroting 2025 van de BVO DRAN. In totaal dalen de kosten met € 21.000. Dit voordeel is het resultaat van een nadeel op Wmo-

vraagafhankelijkvervoer (€ 32.000), een voordeel op het Wmo-vervoer dagbesteding (€ 13.000) en het jeugdvervoer (€ 40.000).

Budgetmutatie leerlingenvervoer	**20**	**0**	**0**	**0**

De bijdrage aan de BVO DRAN wordt aangepast aan de gewijzigde meerjarenbegroting 2025 van de BVO DRAN. De bijdrage voor het leerlingenvervoer daalt in 2024 daalt € 20.000. Dit wordt veroorzaakt door een daling van het aantal en een efficiëntere inzet.

Budgetmutatie onderwijsachterstandenbeleid	**0**	**0**	**0**	**0**

De specifieke uitkering van het Rijk voor het onderwijsachterstandenbeleid (OAB) wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de door het CBS bepaalde achterstandsscore van elke gemeente. De ramingen voor 2025 e.v. jaren zijn hierop aangepast. Wij verhogen de baten en de lasten structureel met € 110.000. Deze aanpassing is budgettair neutraal.

Dividend Alliander	**-60**	**0**	**0**	**0**

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 16 april 2025 is het voorstel tot uitkering van het reguliere dividend over het boekjaar 2024 van € 95,8 miljoen (2023: € 120,3 miljoen) ter vaststelling aan de aandeelhouders voorgelegd.
Voor Zevenaar betekent dit een lagere dividenduitkering dan begroot en een vooralsnog eenmalig nadeel in 2025 van € 60.000.

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie budget vastgoed	**-232**	**-232**	**-232**	**-232**

Uit de BTW controle is gebleken dat onterecht BTW is gecompenseerd bij de sportaccommodaties. De BTW wordt voortaan kostprijsverhogend geboekt en heeft een structureel karakter. Tevens is in verband met hoger verbruik van elektriciteit en het lagere begrote bedrag in 2025 het budget verhoogd met (€ 148.000). Dit heeft een structureel negatief effect in 2025 van € 206.000 in programma 5.
Daarnaast wordt het budget Kulturhus De Brede Blik verhoogd in verband met hogere kosten schoonmaak als gevolg van kwaliteit en prijs en de hogere onderhoudskosten. Dit heeft een structureel negatief effect in 2025 van € 26.000 in programma 5. Totaal nadeel van € 232.000 in programma 5.

Actualisatie budget werkzaamheden kabels en leidingen nutsbedrijven	**0**	**0**	**0**	**0**

Nutsbedrijven leveren een bijdrage voor de verhardingen. Deze ontvangsten doteren we aan de voorziening wegen. Gezien de komende jaren hier fors meer inkomsten (€ 200.000) worden verwacht ramen we deze meerdere uitgaven in de exploitatie. Dit betreft een budgettair neutrale wijziging.

Actualisatie budgetten openbaar groen en buitensport	**-401**	**-67**	**-67**	**-67**

Voor het uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden aan het gemeentelijk groen wordt in verband met een prijsindexering van 6,5% van de onderhoudskosten de groenbestek budgetten verhoogd. Dit leidt tot stijging van de structurele onderhoudskosten van totaal (€ 153.000). Het structurele deel van de onderhoudskosten wordt opgenomen in de Kadernota. Dit in verband met de integrale afweging die plaats vindt.

Voor het groen-, bermen- en bomenonderhoud in de gemeente Zevenaar zijn meerdere contracten afgesloten met verschillende aannemers. Toezichthouders en directievoerders begeleiden deze contracten. Bij het opstellen van de begroting worden normaal gesproken VAT-kosten (Voorbereiding, Advies, Toezicht en directievoering) meegenomen, maar dit is bij de huidige contracten niet gebeurd. Hierdoor is er onvoldoende capaciteit binnen de vaste formatie om al het toezicht en de directievoering uit te voeren,

waardoor externe inhuur nodig is. De kosten hiervan bedragen €150.000 in 2025. Eén aannemer vraagt bovendien buitensporig veel aandacht om de afgesproken kwaliteit en kwantiteit te waarborgen.
Voor de buitensportaccommodaties moet in 2025 een meerjareninvestering- en meerjarenonderhoudsplan worden opgesteld. Hiervoor is een eenmalig budget van € 50.000 nodig waarvoor eenmalig € 32.000 wordt bijgeraamd, het restant wordt uit bestaande middelen betaald.

Daarnaast zijn wij, voor de onderhoudsbijdrage voor de sportterreinen aan Ataro, BTW-plichtig. Dit leidt tot een structurele verhoging van € 67.000.

Dit leidt in 2025 tot € 401.000 hogere lasten en structureel tot hogere lasten van € 67.000. Dit nadeel brengen we ten laste van het begrotingsresultaat.

Actualisatie fasering investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	**23**	**5**	**5**	**5**

In de meerjarenbegroting 2024-2028 is investeringsbudget opgenomen voor duurzaamheidsmaatregelen van de eigen organisatie. Dit budget is in 2024 niet volledig gebruikt waardoor de afschrijvingslast 2025 vrijvalt. Daarnaast hevelen wij met deze wijziging € 62.000 over naar het investeringsbudget Bloemenkamp: vernieuwen rioolstelsel. Dit budget bedraagt hierdoor nu in totaal € 2.078.000. Ook hevelen wij € 38.000 over naar het investeringsbudget aanbrengen zonnepanelen brandweerkazerne. Dit budget bedraagt hierdoor in totaal € 38.000. Tenslotte hevelen wij € 58.000 investeringsbudget over voor vervanging zonnepanelen/warmtepomp gemeentewerf Zevenaar. Dit budget bedraag hierdoor € 58.000. Per saldo levert deze mutatie een voordeel in de afschrijvingslasten op in 2025 van € 23.000 eenmalig en € 5.000 structureel vanaf 2026.

Actualisatie fasering investeringen opvang Oekraïners	**27**	**0**	**0**	**0**

Door vertraging worden de werkzaamheden aan twee opvanglocaties pas in 2025 afgerond. Een eenmalig voordeel van de kapitaallasten in 2025 van € 27.000.

Actualisatie fasering plan woningbouw	**518**	**18**	**-36**	**0**

In de raadsvergadering van 26 juni 2024 en 25 september 2024 zijn besluiten genomen over de inzet van de middelen uit de bestemmingsreserve woningbouw. Met deze begrotingswijziging actualiseren wij de fasering. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Actualisatie fasering project advies en begeleiding project A12/A15	**-50**	**0**	**0**	**0**

De Raad van State heeft op woensdag 2 oktober 2024 het Tracébesluit ViA15 onherroepelijk verklaard. Rijkswaterstaat is samen met GelreGroen, het consortium, in overleg over het contract. Wij verwachten hierdoor in 2025 € 50.000 meer inzet vanuit gemeente Zevenaar. Dekking vindt plaats uit de bestemmingsreserve. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Actualisatie investering hardware	**0**	**12**	**0**	**0**

De investering in de hardware (laptops) voor raadsleden met het investeringsbedrag van € 47.300 verschuiven we van 2025 naar 2026.
Tegenover de afschrijvingslasten staat de inzet van de reserve afschrijvingslasten. Derhalve geen effect op het resultaat.

Actualisatie investeringen afval	**0**	**0**	**0**	**0**

We hebben de afval gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een investeringsbudget afval worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit bedrag van € 79.500 wordt

gestort in de voorziening afval. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Actualisatie investeringen bedrijfswagens **174** **0** **0** **0**

We hebben de bedrijfswagens gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 in programma 0 van: € 133.000, programma 2: € 30.000, programma 7: € 11.000.

Actualisatie investeringen openbaar groen **31** **0** **0** **0**

We hebben de groen gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit betreft o.a. vervanging bomen en -groen, aantrekkelijk en uitnodigend groen en Bizetstraat. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 25.000 in programma 5.

Actualisatie investeringen openbare verlichting **5** **0** **0** **0**

We hebben de openbare verlichting en verkeersregelinstallaties gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een investeringsbudget worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 5.000 in programma 2.

Actualisatie investeringen riolering **0** **0** **0** **0**

De riool-gerelateerde investeringen hebben we nagelopen en waar gewenst de raming geactualiseerd. In verband met het niet afsluiten van investeringsbudgetten van bijvoorbeeld gemalen mechanisch / bouwkundig en minigemalen, hebben we de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Bovenstaande wijzigingen verrekenen we binnen de voorziening riolering. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Actualisatie investeringen team OFLV (programma 2) **52** **0** **0** **2**

Wij hebben de startdatum van drie investeringsprojecten in de tijd verschoven. Het gaat hierbij om drie projecten die afhankelijk zijn van de start van het project ViA15. Deze projecten zijn afhankelijk van externe besluitvorming. Daarnaast is o.a. het project herinrichting parkeerterrein centrum/Babberichseweg in 2024 niet afgerond waardoor de kapitaallast in 2025 vrijvalt. Voor Gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis gaan wij uit van realisatie in 2028 waardoor in 2029 de kapitaallasten in de exploitatie worden opgenomen. Tenslotte zien wij af van een extra tussentijdse monitoring van de luchtkwaliteit effecten A12/A15 Arnhemseweg en weg Hengelder. Wij verrichten de meting nadat de werkzaamheden A15/A12 zijn afgerond. Hierdoor is het totaal van het begrote investeringsbudget hiervoor € 116.000. Per saldo in deze wijziging een voordeel in 2025 van € 52.000, een voordeel in 2028 van € 2.000 en een nadeel in 2029 van € 13.000.

Actualisatie investeringen team OFLV (programma 3) **0** **0** **17** **0**

Wij hebben de startdatum van twee investeringsprojecten beiden met een jaar in de tijd verschoven. Voor project toekomstbestendig bedrijventerrein Lobith-Halve Maan geldt dat we 2025 benutten om samen met VNO/NCW een traject te doorlopen om de ondernemers op de Halve Maan te organiseren. Dit is de basis voor het opstellen van een gezamenlijk plan van aanpak om het bedrijventerrein toekomstbestendig te maken. Start uitvoering vanaf 2026. Voor project herinrichten Edisonstraat/Doesburgseweg geldt dat, afhankelijk van ViA15-A12 de uitvoering zal plaatsvinden in 2026 en 2027. Een voordeel in de kapitaallasten in 2027 van € 17.000.

Actualisatie investeringen vastgoed	**21**	**0**	**0**	**0**

We hebben de gerelateerde investeringsbudgetten van vastgoed nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit betreft de bouwkosten voor de inrichting van Raadhuisplein 1D. Het werk is december 2024 in opdracht gegeven, na ontvangst van de omgevingsvergunningen. De verwachte opleverdatum is eind maart 2025. Daarnaast de verduurzaming van de brandweerkazerne in afwachting van het aanbrengen van zonnepanelen. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 21.000 in programma 0.

Actualisatie investeringen wegen	**96**	**0**	**0**	**0**

We hebben de wegen gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten, waaronder Spijk en Pannerden worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 67.000 in programma 2, in programma 3 € 27.000 en in programma 5 € 1.000.

Budgetmutatie Dividenduitkering Ataro BV	**-130**	**0**	**0**	**0**

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is afgesproken dat Ataro BV jaarlijks een bedrag van ten minste €100.000 als dividend uitkeert. Eventuele winsten uitkomend boven dit bedrag mag Ataro inzetten ter versterking van haar eigen vermogen, met een maximaal bedrag van € 450.000. In de begroting is rekening gehouden met een dividenduitkering van € 230.000. Gebaseerd op de uitkeringen de afgelopen jaren, waaronder € 101.000 ten behoeve van het jaar 2023, is het in de begroting opgenomen bedrag te hoog. Het nadeel bedraagt € 130.000. De structurele effecten worden, vanwege de integrale afweging, meegenomen in de kadernota 2026-2029.

Budgetmutatie dorpendeal Lathum later	**-15**	**0**	**0**	**0**

Vanuit het dorp Lathum wordt in samenspraak met de gemeente al enige tijd gewerkt aan het opstellen van een masterplan. De planning was dat dit proces eind 2024 kon worden afgerond, maar het blijkt dat de voorbereiding mede door capaciteitsproblemen meer tijd vraagt dan oorspronkelijk gepland. In aanloop naar de besluitvorming over het plan door de raad is voor 2025 ook nog inzet van capaciteit en expertise noodzakelijk. De kosten hiervoor zijn becijfers op € 30.000. Hiervan wordt 50% gedekt uit een subsidie van de provincie. Een nadeel in 2025 van € 15.000.

Budgetmutatie formatie uitvoering Wet inburgering (Wi2021)	**-83**	**0**	**0**	**0**

De gemeente heeft inburgeringsconsulenten in dienst om de inburgeringsplichtigen te begeleiden bij hun traject. Het aantal inburgeraars is sinds de inwerkingtreding van de Wi2021 gestegen, maar de formatie van de inburgeringsconsulenten is hetzelfde gebleven. De caseload van de inburgeringsconsulenten is te groot en er zijn wachtlijsten voor de start van de inburgering waardoor inburgeraars langer een beroep doen op de bijstandsuitkering. Om dit te voorkomen is uitbreiding van de formatie in 2025 van de inburgeringsconsulenten noodzakelijk. De uitbreiding is vooralsnog tijdelijk en kan niet gerealiseerd worden binnen de formatie (het tijdelijk in dienst nemen van nieuwe medewerker) waardoor deze met duurdere inhuur moet worden ingevuld.
De structurele uitbreiding wordt, vanwege de integrale afweging, meegenomen in de 'kadernota 2026-2029'.

Budgetmutatie inhuur derden wegens ziekte en vervanging -375 0 0 0

Op dit moment stijgt het ziekteverzuim en melden we een percentage van bijna 8% (2024: 7,88% - 2023: 6,12%.). We zien met name een aantal langdurige arbeidsongeschiktheidssituaties, waarvoor langdurige vervanging noodzakelijk is. Ook van invloed op het vervangingsbudget is het aantal ouderschaps- en zwangerschapsverloven. Het aantal verloven is toegenomen door de verjonging van de organisatie. De raming van het budget is in de primitieve begroting al enkele jaren € 290.000. Als we kijken naar de afgesloten inhuurcontracten wegens vervanging, zitten we nu op een overschrijding van € 125.000. Naast het bijstellen van het budget, zetten we in op maatregelen om ziekteverzuim te verlagen. Zo intensiveren we in samenwerking met de bedrijfsarts verzuimbegeleiding. Over geheel 2025 bezien houden we rekening met een nadeel van € 375.000.

Budgetmutatie Minimabeleid - collectieve zorgverzekering 100 0 0 0

Via de raadsinformatiebrief van 24 september 2024 is de raad geïnformeerd over de wijzigingen in de collectieve zorgverzekering (onderdeel van het minimabeleid). De wijzigingen in de collectieve zorgverzekering resulteren in een verwachte totale besparing van circa € 100.000 voor 2025. De besparing is in eerste instantie incidenteel voor 2025, gebaseerd op de specifieke aanpassingen in gemeentelijke bijdragen en verwachte verschuivingen in deelnemersaantallen. Echter, als de daling in het aantal deelnemers en de gewijzigde bijdragen aanhouden, kan dit mogelijk een structurele besparing opleveren vanaf 2025 en volgende jaren. Voorgenomen is om in 2025 te onderzoeken naar een mogelijk alternatief voor de collectieve zorgverzekering, waardoor het vooralsnog om een incidentele besparing gaat.

Budgetmutatie onderwijshuisvesting PO (plaatsen noodlokaal) -55 0 0 0

IKC De Wissel heeft te maken met ruimtetekort en de beschikbare lokalen zijn nu onvoldoende om ruimte te bieden aan alle klassen. In het kader van onze wettelijke verplichting en in afwachting van de gepande nieuwbouw is het plaatsen van een noodlokaal noodzakelijk. Om dit mogelijk te maken is voor 2025 een incidenteel budget van € 55.000. De incidentele bedragen voor de jaren 2026 en 2027 nemen we mee in de 'Kadernota 2026-2029'.

Budgetmutatie project IHP (integraal huisvestingsplan) onderwijs -87 0 0 0

In 2024 is incidenteel voor het actualiseren van het IHP 2025-2050 en onderzoek verduurzaming schoolgebouwen een budget beschikbaar gesteld van € 101.000. De middelen zijn nog niet volledig ingezet in 2024 en het proces ronden wij in 2025 af. Voorgesteld wordt om het nog resterende incidentele budget, zijnde € 25.000, weer beschikbaar te stellen voor deze projecten. Daarnaast is voor afronding van het project extra budget nodig van € 62.000 voor verlenging van de projectleiding en kosten van advies en externe begeleiding. Totaal incidenteel benodigd budget voor 2025 € 87.000.

Budgetmutatie project sportpark Hengelder -100 0 0 0

Voor het jaar 2025 zijn incidentele middelen nodig vanwege voortgang van het project sportpark Hengelder (projectleiding / advieskosten).
Het bedrag was eigenlijk voorzien als onderdeel van de, in het voorjaar 2025, aan te vragen middelen voor de investeringen. Omdat in tegenstelling tot eerdere planning het voorstel pas eind 2025 wordt aangeboden aan de raad vragen wij incidentele middelen aan voor dit project in 2025.

Budgetmutatie versterking bibliotheekwerk -133 0 0 0

Het Rijk stelt via de algemene uitkering (Doeluitkering - septembercirculaire 2024) voor 2025 en 2026 extra middelen beschikbaar voor versterking bibliotheekwerk € 133.000). In voorgaande jaren zijn hiervoor van het

Rijk specifieke uitkeringen ontvangen en ingezet. De verwachting is dat de extra bijdrage structureel in de algemene uitkering opgenomen wordt om gemeenten in staat te stellen, na de invoering, te voldoen aan de wettelijke zorgplicht.
De inzet van deze middelen is conform het jaarplan en prestatieafspraken 2025 t.a.v. de bibliotheek (onderdeel van 'Kunstwerk'). Een klein deel wordt gebruikt voor het opstellen van het bibliotheekbeleid dat vanaf 1 juli 2026 wettelijk verplicht is. Voor de jaren 2026 e.v. nemen wij een voorstel voor extra middelen op in de op te stellen kadernota 2026-2029.

Budgetmutatie versterking cultuureducatie **0** **0** **0** **0**

In het laatste kwartaal 2024 is een door Duiven, Westervoort en Zevenaar een gezamenlijk subsidie aangevraagd voor 2024/2025 bij de GMR Groene Metropool Regio Arnhem Nijmegen. De subsidie is verleend voor versterking cultuureducatie in de Liemers (ondersteuning/doorontwikkeling/samenwerking). De ontvangen subsidie wordt hiervoor ingezet en bedraagt € 60.000. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Eerder beschikbaar gesteld budget compact maken centrum Zevenaar **-35** **0** **0** **0**

In de 1e VGR 2024 is € 35.000 beschikbaar gesteld voor het vervolg project compact maken centrum Zevenaar. Echter voor dit project is co-financiering van de provincie vereist. Deze subsidie is pas eind 2024 beschikt waardoor het project in 2024 niet heeft kunnen starten. Het gemeentelijke budget vragen wij om die reden opnieuw aan om dit in te kunnen zetten als co-financiering. Een nadeel in 2025 van € 35.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget organisatie in ontwikkeling **-170** **-170** **-170** **0**

In de meerjarenbegroting 2023-2026 heeft u budget beschikbaar gesteld voor de organisatieontwikkeling. In 2024 zijn kosten gemaakt voor de werving en selectie van de domein- en teammanagers. Eind 2024 was een bedrag van € 510.000 nog niet besteed. Dit is bedoeld voor de verdere doorontwikkeling in 2025, 2026 en 2027, onder meer de verdere detaillering van structuren en processen. We vragen de restantbedragen nu opnieuw aan, hetgeen leidt tot nadelen in 2025-2026-2027 van € 170.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget rechtmatigheidsverantwoording **-100** **0** **0** **0**

Vanaf het verslagjaar 2023 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. Doordat het wetgevingstraject lange tijd onduidelijk was en wij de meeste voorbereidende werkzaamheden zelf hebben kunnen uitvoeren is dit budget in 2024 niet nodig geweest. In 2025 zetten wij de nog niet bestede middelen in om met de ervaringen en aanbevelingen van de accountant aan de slag te gaan. Een nadeel in 2025 van € 100.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget Rhederlaagse Meren **-50** **0** **0** **0**

Om het project Rhederlaagse Meren uit te kunnen voeren heeft u in 2024 € 50.000 beschikbaar gesteld voor de inzet van extra capaciteit vanuit OOV. Het project is in 2024 veelal gericht geweest op voorbereiding en behandeling van de procedures bij de Rechtbank. Het was niet nodig het budget daarvoor aan te spreken. We vragen het budget nu opnieuw aan om projectleiding te kunnen intensiveren. Een eenmalig nadeel in 2025 van € 50.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget uitbreiden online dienstverlening **-150** **0** **0** **0**

Voor 2024 was er een budget van € 188.000 beschikbaar voor het uitbreiden van de online dienstverlening. Onder andere door uitstel van de invoering van de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WEMBV) naar 1 januari 2026, is een groot deel van het budget niet uitgegeven. Hierdoor is bij de jaarrekening 2024 een bedrag van € 150.000 vrijgevallen.
In 2025 is inmiddels gestart met de werkzaamheden rond de invoering van de WEMBV. Daarnaast is in 2024

gestart met het maken van klantreizen om processen inwonergerichter te maken en met het laten onderzoeken van onze websites & apps op digitale toegankelijkheid. Deze activiteiten worden in 2025 voortgezet. Wij vragen om hiervoor weer een bedrag van € 150.000 beschikbaar te stellen. Een éénmalig nadeel in 2025 van € 150.000.

Eerder beschikbaar gesteld budget watertakenplan klimaatadaptieve maatregelen 0 0 0 0

Bij het watertakenplan is een exploitatiebudget beschikbaar gesteld. Het budget 'Klimaatadaptatie Maatregelen Gemeente Zevenaar 2024-2027', gericht op het nemen van fysieke maatregelen ter beperking van klimaatrisico's, heeft wegens capaciteitstekorten en vertraagde coördinatie tussen de drie deelnemende gemeenten binnen de DPRA-werkregio De Liemers een achterstand ontwikkeld in de uitvoering. Als gevolg hiervan is een deel van het beschikbare budget in 2024 niet besteed. De samenwerking binnen de werkregio blijft gebaseerd op het oorspronkelijke uitvoeringsprogramma, waarin alle projectuitgaven zijn opgenomen. Derhalve wordt gevraagd het restant budget van 2024, € 57.000 als aanvulling op het budget van 2025 opnieuw beschikbaar te stellen. Dit wordt verrekend met de voorziening riolering en is derhalve budgettair neutraal.

Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort 50 -50 0 0

In de kadernota 2022 is € 50.000 beschikbaar gesteld om de mogelijkheden voor een HUB op de locatie 7Poort nader te verkennen. In 2025 wordt naar verwachting het mobiliteitsprogramma vastgesteld waarin de prioriteit voor deze ontwikkeling beschreven wordt. In combinatie met de beschikbare capaciteit schuiven wij dit budget door naar 2026.

Specifieke uitkering kinderopvangtoeslagenproblematiek 0 0 0 0

Voor de gemeentelijke taak met betrekking tot de kinderopvangtoeslagenproblematiek worden kosten gemaakt. Wij verwachten een bedrag van € 325.000 uit te geven. Deze begrotingswijziging is budgettair neutraal omdat de uitgaven door het Rijk via een specifieke uitkering worden vergoed.

Specifieke uitkering opvang ontheemden Oekraïne 0 0 0 0

Op basis van de huidige opvanglocaties en de daarin opgevangen vluchtelingen uit de Oekraïne ramen wij hierbij zowel de uitgaven als de rijkscompensatie. De verwachting is dat alle kosten door het Rijk worden vergoed. Wij ramen de baten en lasten op € 4.100.000. Per saldo is deze raming budgettair neutraal.

Startersleningen -27 -27 -27 -27

De gemeente Zevenaar verstrekt steeds meer startersleningen. Dit is positief voor de mensen die starten op de koopwoningmarkt. Echter door dit succes stijgen de rentelasten en -baten en stijgt de variabele beheersvergoeding over het saldo van de uitstaande leningen. Hier is in de begroting geen rekening mee gehouden. Een structureel nadeel vanaf 2025 van € 27.000.

Totaal mutaties	**-1.180**	**-358**	**-105**	**285**

TOELICHTING RESERVEMUTATIES

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie fasering plan woningbouw	**-518**	**-18**	**36**	**0**
In de raadsvergadering van 26 juni 2024 en 25 september 2024 zijn besluiten genomen over de inzet van de middelen uit de bestemmingsreserve woningbouw. Met deze begrotingswijziging actualiseren wij de fasering. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.				
Actualisatie fasering project advies en begeleiding project A12/A15	**50**	**0**	**0**	**0**
De Raad van State heeft op woensdag 2 oktober 2024 het Tracébesluit ViA15 onherroepelijk verklaard. Rijkswaterstaat is samen met GelreGroen, het consortium, in overleg over het contract. Wij verwachten hierdoor in 2025 € 50.000 meer inzet vanuit gemeente Zevenaar. Dekking vindt plaats uit de bestemmingsreserve. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.				
Actualisatie fasering vrijval reserve kapitaallasten	**-195**	**-14**	**-14**	**-95**
In deze voortgangsrapportage worden investeringen gefaseerd. Met dit journaal corrigeren we ook de vrijval van de reserve kapitaallasten behorende bij deze investeringen. Dit journaal raakt meerdere programma's. Per saldo zijn de reserve mutaties en de afschrijvingslasten van de gefaseerde investeringen budgettair neutraal.				
Actualisatie investering hardware	**0**	**-12**	**0**	**0**
De investering in de hardware (laptops) voor raadsleden met het investeringsbedrag van € 47.300 verschuiven we van 2025 naar 2026. Tegenover de afschrijvingslasten staat de inzet van de reserve afschrijvingslasten. Derhalve geen effect op het resultaat.				
Actualisatie investeringen bedrijfswagens	**-40**	**0**	**0**	**0**
We hebben de bedrijfswagens gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 in programma 0 van: € 133.000, programma 2: € 30.000, programma 7: € 11.000.				
Actualisatie investeringen openbaar groen	**-6**	**0**	**0**	**0**
We hebben de groen gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. In verband met het niet afsluiten van een aantal investeringsbudgetten worden de kapitaallasten in 2025 gecorrigeerd. Dit betreft o.a. vervanging bomen en -groen, aantrekkelijk en uitnodigend groen en Bizetstraat. Dit heeft een eenmalig positief effect in 2025 van € 25.000 in programma 5.				
Totaal reservemutaties	**-709**	**-43**	**22**	**-95**

FINANCIEEL MEERJARENBEELD

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
Primitieve begroting 2025-2028	191.753	158.341	168.832	168.522
Mutaties tot de 1e Voortgangsrapportage 2025	8.305	2.377	-31.281	85
Totale baten tot de 1e VGR	**185.661**	**156.727**	**166.966**	**166.458**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
1. Autonome ontwikkelingen	1.391	**1.414**	1.666	1.864
Algemene uitkering - decembercirculaire 2024	156	147	339	470
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024	325	1.807	1.867	1.934
Algemene uitkering - septembercirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	-1.400	-1.400	-1.400
Budgetmutatie bijstandsuitkeringen (BUIG)	860	860	860	860
Budgetmutatie onderwijsachterstandenbeleid	110	0	0	0
Dividend Alliander	-60	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	4.700	**200**	200	200
Actualisatie budget werkzaamheden kabels en leidingen nutsbedrijven	200	200	200	200
Budgetmutatie Dividenduitkering Ataro BV	-130	0	0	0
Budgetmutatie dorpendeal Lathum later	15	0	0	0
Budgetmutatie versterking cultuureducatie	60	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget compact maken centrum Zevenaar	30	0	0	0
Specifieke uitkering kinderopvangtoeslagenproblematiek	325	0	0	0
Specifieke uitkering opvang ontheemden Oekraïne	4.200	0	0	0
Startersleningen	0	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**6.091**	**1.614**	**1.866**	**2.064**
Totale baten tot en met de 1e VGR	**191.753**	**158.341**	**168.832**	**168.522**
LASTEN				
Primitieve begroting 2025-2028	181.466	161.944	204.609	173.341
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage 2025	9.470	2.377	-31.281	85
Totale lasten tot de 1e VGR	**190.936**	**164.321**	**173.328**	**173.426**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (lasten)				
1. Autonome ontwikkelingen	1.474	**1.260**	1.260	1.260

Algemene uitkering - septembercirculaire 2024	400	400	400	400
Bijdrage gemeenschappelijke regeling MGR sociaal domein Centraal Gelderland	91	0	0	0
Bijdrage Scalabor SW aanwijsbesluit	-70	0	0	0
Budgetmutatie bijstandsuitkeringen (BUIG)	860	860	860	860
Budgetmutatie dienstverleningsovereenkomst (DVO) Sportbedrijf	124	0	0	0
Budgetmutatie doelgroepenvervoer	-21	0	0	0
Budgetmutatie leerlingenvervoer	-20	0	0	0
Budgetmutatie onderwijsachterstandenbeleid	110	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	5.797	**712**	711	519
Actualisatie budget vastgoed	232	232	232	232
Actualisatie budget werkzaamheden kabels en leidingen nutsbedrijven	200	200	200	200
Actualisatie budgetten openbaar groen en buitensport	401	67	67	67
Actualisatie fasering investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	-23	-5	-5	-5
Actualisatie fasering investeringen opvang Oekraïners	-27	0	0	0
Actualisatie fasering plan woningbouw	-518	-18	36	0
Actualisatie fasering project advies en begeleiding project A12/A15	50	0	0	0
Actualisatie investering hardware	0	-12	0	0
Actualisatie investeringen bedrijfswagens	-174	0	0	0
Actualisatie investeringen openbaar groen	-31	0	0	0
Actualisatie investeringen openbare verlichting	-5	0	0	0
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 2)	-52	0	0	-2
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 3)	0	0	-17	0
Actualisatie investeringen vastgoed	-21	0	0	0
Actualisatie investeringen wegen	-96	0	0	0
Budgetmutatie dorpendeal Lathum later	30	0	0	0
Budgetmutatie formatie uitvoering Wet inburgering (Wi2021)	83	0	0	0
Budgetmutatie inhuur derden wegens ziekte en vervanging	375	0	0	0
Budgetmutatie Minimabeleid - collectieve zorgverzekering	-100	0	0	0
Budgetmutatie onderwijshuisvesting PO (plaatsen noodlokaal)	55	0	0	0
Budgetmutatie project IHP (integraal huisvestingsplan) onderwijs	87	0	0	0
Budgetmutatie project sportpark Hengelder	100	0	0	0
Budgetmutatie versterking bibliotheekwerk	133	0	0	0
Budgetmutatie versterking cultuureducatie	60	0	0	0

Eerder beschikbaar gesteld budget compact maken centrum Zevenaar	65	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget organisatie in ontwikkeling	170	170	170	0
Eerder beschikbaar gesteld budget rechtmatigheidsverantwoording	100	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget Rhederlaagse Meren	50	0	0	0
Eerder beschikbaar gesteld budget uitbreiden online dienstverlening	150	0	0	0
Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort	-50	50	0	0
Specifieke uitkering kinderopvangtoeslagenproblematiek	325	0	0	0
Specifieke uitkering opvang ontheemden Oekraïne	4.200	0	0	0
Startersleningen	27	27	27	27
Totaal gemuteerde lasten	**7.271**	**1.972**	**1.971**	**1.779**
Totale lasten tot en met de 1e VGR	**198.207**	**166.292**	**175.298**	**175.206**
Resultaat voor bestemming	**-6.454**	**-7.951**	**-6.466**	**-6.683**

ONTTREKKINGEN

Primitieve begroting 2025-2028	3.207	1.129	917	939
Mutaties tot de 1e Voortgangsrapportage 2025	1.165	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage 2025	-709	-43	22	-95
Totaal onttrekkingen reserves	3.663	**1.086**	939	844

TOEVOEGINGEN

Primitieve begroting 2025-2028	0	0	0	0
Mutaties tot de 1e voortgangsrapportage 2025	0	0	0	0
Mutaties 1e voortgangsrapportage 2025				
Totaal toevoegingen reserves	0	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**3.663**	**1.086**	**939**	**844**
Resultaat na bestemming	**-2.791**	**-6.865**	**-5.527**	**-5.840**

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
0. Bestuur en ondersteuning	124.497	120.392	121.252	121.647
1. Veiligheid	133	133	133	133
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	549	549	549	549
3. Economie	23.803	485	9.261	10.000
4. Onderwijs	1.284	1.174	1.174	1.174
5. Sport, cultuur en recreatie	1.485	1.398	1.398	1.398
6. Sociaal domein	20.296	18.335	18.835	18.835
7. Volksgezondheid en milieu	11.788	11.851	11.607	11.943
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	7.918	4.024	4.622	2.842
Actuele stand begroting - baten	**191.753**	**158.341**	**168.832**	**168.522**
Lasten				
0. Bestuur en ondersteuning	29.968	29.126	29.389	28.221
1. Veiligheid	4.906	4.856	4.848	4.854
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	8.055	8.611	8.314	8.747
3. Economie	24.452	1.166	9.926	10.638
4. Onderwijs	6.682	6.772	6.540	7.202
5. Sport, cultuur en recreatie	13.972	12.965	12.951	13.029
6. Sociaal domein	83.040	81.650	82.138	82.086
7. Volksgezondheid en milieu	15.999	14.550	14.095	15.056
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke	11.132	6.597	7.096	5.373
Actuele stand begroting - lasten	**198.207**	**166.292**	**175.298**	**175.206**
Saldo voor bestemming				
0. Bestuur en ondersteuning	98.033	98.566	97.825	99.528
1. Veiligheid	-4.773	-4.723	-4.715	-4.721
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-7.376	-7.912	-7.716	-8.159
3. Economie	-649	-666	-648	-621
4. Onderwijs	-5.331	-5.474	-5.243	-5.780
5. Sport, cultuur en recreatie	-11.902	-11.313	-11.299	-11.377
6. Sociaal domein	-62.620	-63.291	-63.278	-63.227
7. Volksgezondheid en milieu	-2.889	-2.699	-2.488	-3.113
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-2.494	-2.488	-2.438	-2.530
Saldo 1e voortgangsrapportage voor bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves				
0. Bestuur en ondersteuning	713	436	436	262
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	130	150	50	39
3. Economie	0	15	17	17
4. Onderwijs	68	123	123	248
5. Sport, cultuur en recreatie	585	254	254	254
6. Sociaal domein	124	24	24	24
7. Volksgezondheid en milieu	1.323	0	0	0
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	720	84	36	0
Totaal mutaties reserves	**3.663**	**1.086**	**939**	**844**
Saldo 1e voortgangsrapportage na bestemming	**-2.791**	**-6.865**	**-5.527**	**-5.840**

BIJLAGEN

OVERZICHT RESULTATEN

Onderstaande tabel geeft alle resultaten weer die zijn opgenomen in deze collegeperiode. Ook de resultaten die zijn gerealiseerd in eerdere documenten worden hier gepresenteerd.

Resultaat	Jaar realisatie	Status 2024 2e VGR	Status 2024 REK	Status 2025 1e VGR
0. Bestuur en ondersteuning				
0.1.1 Wij stellen een nieuw dienstverleningsbeleid op	2023-2024			
0.1.2 Wij breiden onze online dienstverlening uit	2022-2026			
0.1.3 Wij communiceren in begrijpelijke taal	2022-e.v.			
0.1.4 Wij maken onze processen klantgerichter	2024-2026			
0.2.1 Wij coördineren participatie	2023-2024			
0.3.1 Wij werken aan verbetering van de (organisatie)cultuur	Doorlopend			
0.4.1 Wij verbeteren onze interne beheersing	Doorlopend			
0.4.2 Wij herijken het inkoopbeleid en positioneren de inkoopfunctie	2023-2024			
0.4.3 Wij groeien verder als aantrekkelijke werkgever	2022-2026			
0.4.4 Wij voeren een strategisch personeelsbeleid	2023-2024			
0.4.5 Wij herijken de bestuurlijke opdracht aan RID de Liemers	2022-2024			
0.4.6 Wij verbeteren onze datahuishouding en datagedreven werken in Zevenaar	2022-2026			
0.4.7 Wij verbeteren het functioneel beheer in de informatievoorziening	2022-2025			
0.4.8 Wij verbeteren het (digitaal) documentenbeheer	2022-2025			
0.4.9 Wij voeren de Wet open overheid (Woo) uit	2022-2027			
0.4.10 Wij herijken het Integraal Accommodatiebeleid 2020-2040	2025-2026			
0.5.1 Wij voeren de planning- en controlcyclus uit	2022-2026			
0.5.2 We herijken de lokale belastingen	2023-2026			
1. Veiligheid				
1.1.1 Wij voorkomen dat jongeren overlast op straat veroorzaken en treden op tegen van overlast gevende en/of criminele jeugdgroepen	2022-2026			
1.1.2 Wij zetten in op het terugdringen van meldingen van personen met verward gedrag en betere begeleiding naar passende hulp	2022-2024			
1.1.3 Wij vergroten en bewaken de veiligheid en leefbaarheid in alle kernen	2022-e.v.			
1.2.1 Wij vergroten de zichtbaarheid van de boa's in buurten en wijken en werken aan het verhogen van het veiligheidsgevoel	2023-2023			
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				

2.1.1 Wij anticiperen op het doortrekken van de A15 en het verbreden van de A12	2024-2028	
2.1.2 Wij verbeteren de aansluiting van de fietsstraat Babberichseweg met het centrum	2022-2024	
2.1.3 Wij beschermen en geven voorrang aan fietsers, voetgangers en mensen met een beperking in het verkeer	2022-2030	
2.1.4 Wij actualiseren het verkeers- en mobiliteitsbeleid	2024-2025	
2.1.5 Wij inventariseren verkeersonveilige situaties en ondersteunen lokale initiatieven	2022-2026	
2.1.6 Wij nemen regie op de verbetering van de verkeerssituatie Witte Kruis en stimuleren RWS en de provincie om het wegennet rondom Babberich en Zevenaar te verbeteren en hierop te anticiperen	2022-2030	
2.1.7 Wij anticiperen op wijzigingen in de infrastructuur en op toename van verkeer	2024-2025	
2.1.8 Wij richten de Edisonstraat opnieuw in	2024-2028	
2.2.1 Wij spannen ons in voor de komst van hub Zevenaar Oost	2023-2030	
2.2.2 Wij behouden de buurtbus	2022-2030	
2.2.3 Wij zetten in op het voorkomen van de realisatie van de Noordtak	2022-2026	
2.2.4 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Verbonden Regio	2021-2026	
2.3.1 Wij actualiseren het parkeerbeleid.	2022-2024	
3. Economie		
3.1.1 Wij werken samen aan een toekomstbestendig centrum van Zevenaar	2022-2026	
3.1.2 Wij zetten in op het herinrichten en aantrekkelijker maken van de pleinen in het centrum van Zevenaar	2022-2024	
3.2.1 Wij blijven inzetten op de realisatie van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ)	2017-2024	
3.2.2 Wij zetten in op het toekomstbestendig maken van het bedrijventerrein Tatelaar/Hengelder	2021-2024	
3.2.3 Wij maken plannen voor de ontwikkeling van 7Poort II	2022-2035	
3.3.1 Wij stimuleren partners om in te zetten op meer balans op de krappe arbeidsmarkt	2023-2025	
3.3.2 Wij participeren in de Liemerse Ambassade	2023-2026	
3.3.3 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Productieve Regio	2021-2026	
3.3.4 Wij voeren de Economische Agenda Zevenaar uit	2022-2026	
3.3.5 Wij voeren de Liemers Economische Visie uit	2023-2026	
3.3.6 Wij zetten in op een toekomstbestendig ondernemersklimaat voor agrariërs	2022-2024	
4. Onderwijs		
4.1.1 Wij vernieuwen het Integraal Huisvestingsplan (IHP)	2023-2025	
4.1.2 Wij onderzoeken de invulling van de locatie Vestersbos 4	2022-2022	

5. Sport, cultuur en recreatie

5.2.1 Wij verhogen de sport- en beweegdeelname	2022-2026	
5.2.2 Wij promoten het sportaanbod	2023-2026	
5.2.3 Wij maken sportpark Hengelder toekomstbestendig	2023-2026	
5.2.4 Wij willen vitalere sportverenigingen en sportaanbieders	2023-2026	
5.2.5 Wij stimuleren aangepast sporten	2023-2026	
5.3.1 Wij stellen een Beleidsnotitie Erfgoed op en geven hier uitvoering aan	2023-e.v.	
5.3.2 Wij stellen de herziene Archeologische Beleidskaart Zevenaar en een parapluplan Archeologie Zevenaar vast	2023-e.v.	
5.3.3 Wij stellen een Individueel Management Plan De Neder-Germaanse Limes, Herwen-De Bijland op en geven hier uitvoering aan	2022-e.v.	
5.3.4 Wij zetten in op doorontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek	2022-2026	
5.3.5 Wij zetten in op doorontwikkeling van de prestatieafspraken met Kunstwerk! en Filmhuis Zevenaar	2022-2026	
5.4.1 Wij voeren het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 uit	2022-2030	
5.4.2 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Ontspannen Regio	2022-2026	
5.5.1 Wij zetten in op verduurzaming van dorpshuizen	2023-2026	
5.6.1 Wij hebben meer aandacht voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte	2022-2032	
5.6.2 Wij vergroten de biodiversiteit	2023-2026	
5.6.3 Wij breiden het aantal bomen uit	2023-2026	
5.6.4 Wij bestrijden schadelijke planten	2023-2026	
5.6.5 Wij betrekken de samenleving bij de openbare ruimte	2023-2026	
5.6.6 Wij verbeteren speel- en ontmoetingsplekken	2023-2025	
5.6.7 Wij bevorderen de toegankelijkheid van de openbare ruimte	2023-2026	
5.1.1 Wij benutten subsidies beter om onze beleidsdoelstellingen te bereiken	2023-2026	

6. Sociaal domein

6.1.1 Bestendigen en versterken samenwerking armoedeplatform	2022-2026	
6.1.2 Wij synchroniseren waar mogelijk de inkomensgrenzen van minimaregelingen	2022-2024	
6.1.3 Wij breiden de aanpak vroegsignalering schulden uit en zetten in op doorontwikkeling hiervan	2022-2024	
6.2.1 Wij beoordelen en evalueren de Beleidsvisie Sociaal Domein 2020-2023	2023-2023	
6.2.2 Wij bieden een herkenbare toegang tot het sociaal domein	2023-2025	
6.2.3 Wij verbeteren de afspraken en sturen op het aantal contracten met (regionale) aanbieders van jeugdzorg en wmo	2022-2026	

6.2.4 Wij werken efficiënt en eenvoudig in het sociaal domein	2022-2026	
6.2.5 Wij stellen een verbeterplan doelgroepenvervoer op	2023-2025	
6.2.6 Wij volgen de landelijke (financiële) ontwikkelingen rondom jeugdzorg	2022-2026	
6.3.1 Wij onderzoeken een manier van waardering voor mantelzorgers	2022-2024	
6.4.1 Wij willen een passende uitvoering van de Participatiewet	2022-2025	
6.4.2 Wij heroverwegen de bezuinigingen in het maatschappelijke veld	2023-2024	
6.4.3 Wij experimenteren met de regels voor werkzoekenden voor het verkrijgen van een baan en de regels voor vrijwilligerswerk	2022-2024	
7. Volksgezondheid en milieu		
7.1.1 Wij optimaliseren de aanwezigheid van AED's in wijken en dorpen	2022-2025	
7.1.2 Wij werken aan verbetering van aanrijdtijden van ambulancezorg	2022-2025	
7.1.3 Wij versterken de ondersteuning van (aanstaande) ouders en bieden van passende hulp aan kwetsbare (aanstaande) ouders	2023-2025	
7.1.4 Wij zetten ons in voor behoud van de ziekenhuiszorg in ziekenhuis Rijnstate Zevenaar	2022-2025	
7.2.1 Wij stimuleren maatschappelijke discussie, bewustwording en voorlichting over de energietransitie	2023-2026	
7.2.2 Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed	2025-2026	
7.2.3 Wij werken in de regio samen aan de regionale energiestrategie	2023-e.v.	
7.2.4 Wij zetten in op energiebesparing	2023-2026	
7.2.5 Wij verruimen de laadinfrastructuur voor elektrische auto's	2022-2026	
7.4.1 Wij zetten ons in voor het keurmerk Fairtrade gemeente	2023-2026	
7.4.2 Wij werken aan de opgave circulaire economie, ook via de Groene Metropoolregio	2023-2025	
7.4.3 Wij vernieuwen het afvalbeleid	2024-2025	
7.5.1 Wij nemen maatregelen ter voorkoming van wateroverlast en droogte	2023-2026	
7.5.2 Wij verminderen hittestress	2024-2026	
7.3.1 Wij voeren de plannen van de Warmtevisie uit	2023-2026	
7.3.2 Wij zetten in op een warmtenet en het gebruik van restwarmte	2023-2026	
7.6.1 Wij onderzoeken de mogelijkheden van verbeteren van de luchtkwaliteit	2023-2024	
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
8.1.1 Wij actualiseren de woonvisies	2023-2024	
8.1.2 Wij zetten een doorstroommakelaar in	2023-2026	

8.1.3 Wij maken jaarlijks prestatieafspraken met woningcorporaties	2023-e.v.			
8.1.4 Wij stellen een woningbouwplan voor een continue bouwstroom op en geven uitvoering aan dit plan	2022-2026			
8.2.1 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Groene Groeiregio	2023-2025			
8.2.2 Wij geven uitvoering aan de Omgevingswet	2022-2026			
8.2.3 Wij intensiveren participatie bij ruimtelijke plannen en wonen	2022-2026			
8.2.4 Wij werken samen met partners aan de realisering van het Rivierklimaatpark	2022-e.v.			

OVERZICHT BEGROTINGSWIJZIGINGEN TOT DE 1E VOORTGANGSRAPPORTAGE

In deze bijlage nemen wij het overzicht op van de wijzigingen van de begroting die nog niet in de meerjarenbegroting 2025-2028 zijn verwerkt tot deze voortgangsrapportage. Dit betreft de wijzigingen tot de 1e voortgangsrapportage en de administratieve wijzigingen.
De wijzigingen tot de 1e voortgangsrapportage betreffen de verwerking van uw besluiten in de afgelopen maanden die nog niet in de meerjarenbegroting verwerkt konden worden. In de administratieve wijzigingen nemen wij aanpassingen op de vastgestelde begroting op, zonder financieel effect.

Wijzigingen tot de 1e voortgangsrapportage

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
BATEN				
0. Bestuur en ondersteuning				
Verordening bedrijveninvesteringszone Centrum Zevenaar 2025-2029	85	85	85	85
Totaal programma 0.	**85**	**85**	**85**	**85**
Totaal baten	**85**	**85**	**85**	**85**
LASTEN				
0. Bestuur en ondersteuning				
Budgetmutatie brandschade voetgangers-/fietsbrug de Bijland	-25	0	0	0
Doorontwikkeling Turmac Cultuurfabriek	60	0	0	0
Restant budgetten 2024 met dekking vanuit een reserve	105	0	0	0
Verordening bedrijveninvesteringszone Centrum Zevenaar 2025-2029	0	0	0	0
Totaal programma 0.	**140**			
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Actualisatie budget straatreiniging	0	0	0	0
Budgetmutatie brandschade voetgangers-/fietsbrug de Bijland	25	0	0	0
Totaal programma 2.	**25**			
3. Economie				
Verordening bedrijveninvesteringszone Centrum Zevenaar 2025-2029	85	85	85	85
Totaal programma 3.	**85**	**85**	**85**	**85**
5. Sport, cultuur en recreatie				
Restant budgetten 2024 met dekking vanuit een reserve	37	0	0	0
Totaal programma 5.	**37**			
7. Volksgezondheid en milieu				
Restant budgetten 2024 met dekking vanuit een reserve	112	0	0	0
Totaal programma 7.	**112**			
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Restant budgetten 2024 met dekking vanuit een reserve	850	0	0	0
Verwervingsbudget Wvg locaties woningbouw	0	0	0	0
Totaal programma 8.	**850**			

Totaal lasten	**1.250**	**85**	**85**	**85**
Saldo voor bestemming	**-1.165**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen	1.165	0	0	0
Toevoegingen	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	1.165	**0**	**0**	**0**
Saldo na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Actualisatie budget straatreiniging	**0**	**0**	**0**	**0**

Als gevolg van het besluit raadsvoorstel 'Begroting RDL 2025' is met ingang van 2025 het onderdeel straatreiniging van de RDL naar de gemeente Zevenaar en Montferland overgegaan en is de bijdrage van de gemeente Zevenaar aan de RDL voor dit onderdeel vervallen. Dit betreft de nadere uitwerking van de veegtaken qua verdeling van de onderhouds, materieel en afschrijvingslasten van de de veegmachines. Eén van de tweedehands overgenomen veegtrucks van de RDL is in slechte staat en moet voor de winter in 2025 worden vervangen. Hiervoor wordt een investeringsbudget aangevraagd van € 100.000. De afschrijvingslasten (€17.000) vanaf 2026 passen binnen het budget en hiermee is reeds rekening gehouden. Dit betreft een budgettair neutrale wijziging.

Budgetmutatie brandschade voetgangers-/fietsbrug de Bijland	**0**	**0**	**0**	**0**

De voetgangers-/fietsbrug aan de Bijland is In verband met brand ernstig beschadigd. De geraamde kosten voor herstel bedragen (€ 60.000). Wij stellen voor om hiervoor de post onvoorzien (€ 25.000) in te zetten als gedeeltelijke dekking voor de ontstane schade. Het restant kan gedekt worden uit de bestaande voorziening kunstwerken. Deze mutatie is zichtbaar in programma 0 en 2. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Doorontwikkeling Turmac Cultuurfabriek	**-60**	**0**	**0**	**0**

Op 29 januari 2025 is door de raad besloten eenmalig een budget beschikbaar te stellen van € 60.000 voor de doorontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek. Het bedrag wordt ingezet voor het begeleiden van een Europees aanbestedingstraject voor de horecavoorziening, inclusief een marktconsultatie. Dit bedrag wordt onttrokken uit de algemene reserve.

Restant budgetten 2024 met dekking vanuit een reserve	**-1.105**	**0**	**0**	**0**

Diverse budgetten waar een dekking vanuit een reserve tegenover staat zijn, conform de financiële verordening, doorgeschoven van 2023 naar 2024. Per saldo is dit een budgettair neutrale wijziging.

Verordening bedrijveninvesteringszone Centrum Zevenaar 2025-2029	**0**	**0**	**0**	**0**

In de raadsvergadering van 29 januari 2025 is de verordening bedrijveninvesteringszonde (BIZ) Centrum Zevenaar 2025-202696 vastgesteld. De beoogde BIZ-inkomsten voor de stichting zijn € 190.000. Het invoeren van de BIZ en afschaffen van de reclamebelasting is voor de gemeente budgetneutraal. De perceptiekosten van de BIZ schatten wij, evenals de perceptiekosten van de reclamebelasting, in op € 7.500. De uit te keren subsidie aan de SAZ verlagen wij met dit bedrag.

Verwervingsbudget Wvg locaties woningbouw	**0**	**0**	**0**	**0**

In de raadsvergadering van 26 februari 2025 is een verwervingsbudget van € 16.500.000 beschikbaar gesteld voor de aankoop van gronden binnen de Wvg locaties: Dijkweg, Reisenakker, Groot Holthuizen veld A en B en Witte Kruis.

Totaal mutaties	**-1.165**	**0**	**0**	**0**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Doorontwikkeling Turmac Cultuurfabriek	**60**	**0**	**0**	**0**

Op 29 januari 2025 is door de raad besloten eenmalig een budget beschikbaar te stellen van € 60.000 voor de doorontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek. Het bedrag wordt ingezet voor het begeleiden van een Europees aanbestedingstraject voor de horecavoorziening, inclusief een marktconsultatie. Dit bedrag wordt onttrokken uit de algemene reserve.

Restant budgetten 2024 met dekking vanuit een reserve	**1.105**	**0**	**0**	**0**

Diverse budgetten waar een dekking vanuit een reserve tegenover staat zijn, conform de financiële verordening, doorgeschoven van 2023 naar 2024. Per saldo is dit een budgettair neutrale wijziging.

Totaal reservemutaties	**1.165**	**0**	**0**	**0**

Administratieve wijzigingen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0. Bestuur en ondersteuning				
0,25 fte formatie OR ambtelijk secretaris	0	0	0	0
Aanpassing doorbelasting kabel en leidingen	0	0	0	0
Actualisatie budget openbare werken	15	15	15	15
Budget voor reiskosten e.d. naar ECL reiskosten	0	0	0	0
Heffing belastingen	0	0	0	0
Inhuur wegens ziekte: verdeling budget naar de teams	0	0	0	0
Overheveling budget GR-ODRA	51	51	51	51
Uitsplitsing sociaal budget sociaal domein	0	0	0	0
UWV/WIA gelden	0	0	0	0
Verdeling compensatie OR budget	0	0	0	0
Verdeling opleidingsbudgetten	0	0	0	0
Totaal programma	**66**	**66**	**66**	**66**
1. Veiligheid				
Actualisatie budget openbare werken	-15	-15	-15	-15
Totaal programma	**-15**	**-15**	**-15**	**-15**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Eerder beschikbaar gesteld budget voorziening openbare verlichting en verkeersregelinstallaties	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**0**	**0**	**0**
3. Economie				
Verliesvoorziening grondexploitaties	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**0**	**0**	**0**
4. Onderwijs				
Aanpassing doorbelasting medewerker doelgroepenvervoer	17	17	17	17
Totaal programma	**17**	**17**	**17**	**17**
5. Sport, cultuur en recreatie				
Budgetmutatie onderhoud kunstobjecten	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**0**	**0**	**0**
6. Sociaal domein				
Aanpassing doorbelasting medewerker doelgroepenvervoer	-17	-17	-17	-17
Aanpassing doorbelasting naar taakvelden SD	0	0	0	0
Totaal programma	**-17**	**-17**	**-17**	**-17**
7. Volksgezondheid en milieu				
Aanpassing doorbelasting kabel en leidingen	0	0	0	0
Overheveling budget GR-ODRA	-51	-51	-51	-51
Totaal programma	**-51**	**-51**	**-51**	**-51**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Verliesvoorziening grondexploitaties	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Administratieve wijzigingen exploitatie	**0**	**0**	**0**	**0**

OVERZICHT MUTATIES OP INVESTERINGEN

Onderstaande tabel geeft alle mutaties met betrekking tot investeringsbedragen die zijn opgenomen in deze voortgangsrapportage.Hierbij treft u ook de investeringsbedragen van raadsbesluiten sinds de vaststelling van de meerjarenbegroting 2025-2028 aan. De kapitaallasten van deze investeringen zijn verwerkt in de baten en lasten van de verschillende programma's.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Actualisatie budget Lobith-Zuid in verband met Sanering bodemverontreiniging Walhof	350	0	0	0
Actualisatie budget straatreiniging	236	0	0	0
Actualisatie fasering investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	0	0	0	0
Actualisatie investering hardware	-47	47	0	0
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 2)	-224	45	25	0
Actualisatie investeringen team OFLV (programma 3)	-250	0	250	0
Restant investeringsbudgetten 2024	8.315	0	0	0
Verwervingsbudget Wvg locaties woningbouw	16.500	0	0	0

Behandeladvies

Planning en Control documenten – 1e Voortgangsrapportage 2025

Nb. Bij de programmaonderdelen zijn vaste, bij ieder P&C document terugkerende teksten weergegeven met een grijze achtergrond.
Met deze achtergrond in de programma's van de P&C-documenten wil het college onderscheid aangeven tussen vaste, ongewijzigde teksten en nieuwe, gewijzigde teksten.

Commissie Samenleving
Programma's:

4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
   (*teksten t.a.v. 5.2.1 t/m 5.2.5 en 5.3.1 t/m 5.3.5)*
6. Sociaal domein
6.1 Verruimen van de inkomensondersteuning…
7. Volksgezondheid en duurzaamheid
   (teksten t.a.v. 7.1.1 t/m 7.1.4)

Bijlagen
** alleen de teksten ten aanzien van de programma's die tot deze commissie behoren*

Commissie Ruimte
Programma's:

2. Verkeer, vervoer en waterstaat
2.1 Optimaliseren van de bereikbaarheid…
2.3 Met een doelmatig parkeerbeleid…
5. Sport, cultuur en recreatie
   (*teksten t.a.v. 5.6.1 t/m 5.6.7*)
7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid
   (teksten t.a.v. 7.3.1 en 7.3.2 en 7.5.1)
7.2 Inzetten voor uitsluitend gebruik …
7.4 Werken aan een volledig circulaire …
7.4.1 Fairtrade gemeente
7.4.3 Afvalbeleid
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en…

Bijlagen
** alleen de teksten ten aanzien van de programma's die tot deze commissie behoren*

Commissie Middelen
Programma's:

- ALGEMEEN
  ** teksten ten aanzien van programma's die tot een andere commissie behoren kunnen in die betreffende commissie aan de orde komen*
0. Bestuur en ondersteuning
1. Veiligheid
1.1 Bestrijden van ernstige overlast en criminaliteit
3. Economie
3.2 Ruimte bieden voor groei- en ontwikkel…
5. Sport, cultuur en recreatie
   (teksten t.a.v. 5.1.1, 5.4.1 en 5.4.2)
7.4.2 Opgave circulaire economie GMR

Alle paragrafen aangaande Financiën

Bijlagen
** alleen de teksten ten aanzien van de programma's die tot deze commissie behoren*

Raadsvoorstel

onderwerp	Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025
zaaknummer	Z/25/491190
documentnummer	INT/25/1250974
portefeuillehouder	Stef Bijl
portefeuille	Sociaal Domein, Jeugdhulp

1. Samenvatting

Er verandert veel in het sociaal domein en specifiek in de jeugdhulp. In 2024 heeft de Centrale Raad van Beroep (CRvB) hierover belangrijke uitspraken gedaan. Daarom moet de verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 aangepast worden. Zo kan de Jeugdwet goed uitgevoerd (blijven) worden.

2. Raadsvoorstel

1. De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 vast te stellen;
2. De verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023 in te trekken.

3. Waarom naar de raad

De gemeenteraad beslist over verordeningen.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Een actueel juridisch kader voor de uitvoering van de Jeugdwet.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Met de verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 ligt er een actueel kader

De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 (zie bijlage 1) is aangepast. Een paar uitspraken van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) zijn verwerkt. Ook is de nieuwe modelverordening Jeugd van de VNG geraadpleegd en zijn delen (in het licht van de genoemde uitspraken) overgenomen. In de regio wordt gekeken op welke manier de verordeningen op elkaar afgestemd kunnen worden. Gezien de urgentie van bovengenoemde uitspraken wachten wij echter niet op regionale afstemming en leggen wij deze verordening nu voor.

Naast dat er artikelen zijn toegevoegd vanwege de genoemde uitspraken van de CRvB, zijn door de hele verordening heen kleine aanpassingen gedaan (begripsbepalingen toegevoegd; vormen van jeugdhulp aangevuld; artikelnummering gewijzigd door nieuwe artikelen; etc). Een zogenaamde 'was-wordt' lijst zou een groot, praktisch onleesbaar geheel worden. Daarom is gekozen om aan te geven wat de belangrijkste wijzigingen zijn in plaats van een dergelijke lijst op te stellen. Daarnaast is in de verordening in het blauw aangegeven wat nieuw is. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Er is een artikel over draagkracht en draaglast toegevoegd. De CRvB heeft bepaald dat gemeenten duidelijk moeten maken wat 'eigen mogelijkheden' en 'probleemoplossend vermogen' betekent. Dit moet in de verordening staan en niet in de beleidsregels. Zo is het voor jongeren en ouders duidelijk hoe een aanvraag voor jeugdhulp wordt beoordeeld. Dit zorgt voor meer zekerheid.

- Er is een artikel over deskundig oordeel, advies en voorbereiding van de besluitvorming toegevoegd. De CRvB heeft bepaald dat in de verordening moet staan welke kwaliteitseisen gelden voor deskundigen die een aanvraag beoordelen. Ook mogen de hulpverleners niet dezelfde zijn als de adviseurs die bepalen of jeugdhulp wordt toegekend.

- Er is een artikel over jeugdwetvervoer toegevoegd. Hierin wordt uitgelegd wat de regels zijn voor het vervoer naar (en van) een jeugdhulplocatie waar de jeugdige de geïndiceerde jeugdhulp ontvangt. Eerst wordt gekeken naar de eigen mogelijkheden en het sociale netwerk. Wanneer dit niets oplevert, kan het college jeugdwetvervoer verstrekken. Het sluit ook aan bij de uitspraken van de CRvB over draagkracht en draaglast.

1.2 De gemeenteraad beslist over verordeningen
Conform artikel 147 van de Gemeentewet is het aan de gemeenteraad om verordeningen vast te stellen. Op basis van dit voorstel kunt u besluiten de verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 vast te stellen. Zoals hiervóór aangegeven heeft de CRvB bepaald dat gemeenten duidelijk in de verordening moeten aangeven wat 'eigen mogelijkheden' en 'probleemoplossend vermogen' betekenen. Dit is (net als de invulling van de overige voorzieningen) derhalve een bevoegdheid van de raad.

2.1 Intrekken oude regeling
De verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023 wordt ingetrokken op de eerste dag na datum van bekendmaking van de verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025.

Alternatieven
N.v.t.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
De nieuwe verordening zorgt voor een actueel kader. Door ieder jaar de verordening tegen het licht van de actualiteit te houden evalueren we deze qua inhoud.

7. Klimaat en duurzaamheid
N.v.t.

8. Communicatie
De PRZ heeft schriftelijk advies gegeven over de nieuwe verordening, zie bijlage 2. Wij hebben goede gesprekken met de PRZ gevoerd. De reactie van het college van B&W op het advies van de PRZ staat in bijlage 3. De PRZ begrijpt dat we niet op alle vragen heel uitgebreid antwoord geven, omdat sommige vragen de scope van de verordening overstijgen. We zijn hierover uiteraard met ze in gesprek; we willen de PRZ graag aan de voorkant betrekken.

Verder hebben we de uitvoering betrokken bij de totstandkoming van deze verordening.

Een verordening is een juridisch document. Het is belangrijk dat inwoners begrijpen wat erin staat. Daarom komt er een publieksvriendelijke versie waaruit blijkt waar de verordening voor is. Deze wordt op www.zevenaar.nl geplaatst.

Nadat de verordening door de raad is vastgesteld, wordt deze gepubliceerd op www.overheid.nl.

9. Kosten, baten en dekking

Dit voorstel vraagt niet om een financiële dekking. Een verordening legt een basis om in het kader van de taakstellingen een bijdrage te leveren aan kostenreductie binnen de jeugdhulp. De voorgestelde bezuinigingen op residentiële jeugdhulp en onze nieuwe visie op het sterke lokale team sluiten aan bij deze verordening; de eigen verantwoordelijkheid van ouders en hun probleemoplossend vermogen hebben een grotere rol gekregen. In de praktijk betekent dit vaker 'nee' verkopen, omdat niet elke vraag een jeugdhulpvraag is. Daarnaast willen we meer inzetten op andere/overige voorzieningen. Dit zal tot een kostenreductie moeten leiden.

10. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	Z/25/491190/INT/25/1250966	Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025.
2.	Z/25/491190/INK/25/1250968	Advies van de Participatieraad Zevenaar op de verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025.
3.	Z/25/491190/UIT/25/1249758	Brief met reactie op het advies van de Participatieraad Zevenaar.

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025
zaaknummer	Z/25/491190
documentnummer	INT/25/1250974

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat ;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 147, eerste lid van de Gemeentewet en artikelen van 2.9, 2.10, 2.11 en 8.1.1, derde lid van de Jeugdwet.

besluit:

1. De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 vast te stellen;
2. De verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023 in te trekken.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier	De burgemeester
drs. L.F. Sluis	drs. L.J.E.M. van Riswijk

VERORDENING JEUGDHULP GEMEENTE ZEVENAAR 2025

Intitulé
VERORDENING JEUGDHULP GEMEENTE ZEVENAAR 2025

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025

gezien het advies van de Participatieraad van 27 maart 2025;

gelet op de artikelen 2.9, 2.10, 2.11 en 8.1.1, derde lid, van de Jeugdwet en artikel 2.1.3, derde lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en artikel 147, eerste lid, van de Gemeentewet;
overwegende dat:

- de Jeugdwet de verantwoordelijkheid voor het organiseren van goede en toegankelijke jeugdhulp bij de gemeente heeft belegd;
- het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en jeugdige zelf ligt;
- het noodzakelijk is om regels vast te stellen over:
    - de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen;
    - de voorwaarden voor toekenning, de wijze van beoordeling van en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening;
    - de wijze waarop de toegang tot en de toekennen van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen;
    - de wijze waarop de hoogte van een persoonsgebonden budget wordt vastgesteld;
    - de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een persoonsgebonden budget, alsmede misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet;
    - de waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan;
- het wenselijk is te bepalen onder welke voorwaarden degene aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstrekt de jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot zijn sociale netwerk;
- de gemeente door artikel 2.3, tweede lid, uit de Jeugdwet een taak heeft in vervoer van en naar jeugdhulp;
- de missie en transformatierichting uit de beleidsvisie sociaal domein uitgangspunt zijn voor alle beleidsterreinen van jeugd en onderwijs,

besluit vast te stellen:

De Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025

De griffier, De voorzitter,

VERORDENING JEUGDHULP GEMEENTE ZEVENAAR 2025

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. In deze verordening en de daarop rustende bepalingen wordt verstaan onder:
    a. andere voorziening: een voorziening anders dan in het kader van de Jeugdwet op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning of werk en inkomen;
    b. budgetbeheerder: wettelijk vertegenwoordiger of gemachtigde van de budgethouder.
    c. draagkracht: de normale, dagelijkse hulp die ouder(s) en/of andere huisgenoten vanuit eigen kracht elkaar onderling kunnen bieden. Ouder(s)/verzorger(s) moeten de tot hun gezin behorende minderjarige kinderen verzorgen, opvoeden en toezicht op hen houden. Ook al is er sprake van een jeugdige met een ziekte, aandoening of beperking. Het betreft hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf;

d. draaglast: wanneer de draaglast groter wordt dan de draagkracht ontstaan problemen. De weegschaal slaat door naar één kant. Dit kan gebeuren doordat er bijvoorbeeld veel in korte tijd gebeurt of het heel druk is, waardoor de draaglast groter wordt (zwaarder). Maar het kan ook zijn dat iemand moe of ziek is, waardoor zijn draagkracht vermindert. Resultaat is dat de eisen die gesteld worden groter zijn dan wat de persoon aan kan of denkt aan te kunnen;
e. besluit: het Besluit Jeugdwet;
f. college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zevenaar;
g. hulpvraag: de behoefte van een jeugdige aan jeugdhulp in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen als bedoeld in artikel 2.3, eerste lid, van de wet;
h. iJw: door het Zorginstituut beheerde standaarden bestaande uit bedrijfsregels, berichtenstandaarden en berichtspecificaties.
i. individuele voorziening: een op de jeugdige toegesneden jeugdhulpvoorziening die door het college in natura of als pgb wordt verstrekt;
j. jeugdige: een jeugdige, als bedoeld in de Jeugdwet, of zijn ouder of ouders/verzorger(s), dan wel de jeugdige met zijn ouder(s) of verzorger(s) gezamenlijk;
k. overige voorziening: een algemene jeugdhulpvoorziening die voor de jeugdige toegankelijk is zonder tussenkomst van het college;
l. pgb: een persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1 van de Jeugdwet;
m. pgb plan: het verplicht door of namens de jeugdige en/of ouders in te dienen plan dat de voorgenomen besteding van een aan te vragen persoonsgebonden budget beschrijft;
n. sociaal netwerk: een familielid, huisgenoot, (voormalig) echtgenoot of andere personen met wie de jeugdige of ouder een sociale relatie onderhoudt;
o. wet: de Jeugdwet;

2. Begrippen die in deze verordening worden gebruikt en die niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de wet.

Artikel 2 Vormen van jeugdhulp

1. De volgende vormen van overige voorzieningen zijn beschikbaar:
   Vrij toegankelijke voorzieningen:
   a. informatie, consultatie, (opvoed)advies en -ondersteuning;
   b. voorlichting, cursussen en trainingen;
   c. jeugd/jongerenwerk;
   d. maatschappelijk werk op school
2. De volgende vormen van individuele voorzieningen zijn beschikbaar:
   a. ambulante trajecten jeugd op het gebied van basis- en specialistische begeleiding en jeugd- en opvoedhulp;
   b. ambulante trajecten jeugd op het gebied van behandeling, zoals basis- en specialistische jeugd ggz;
   c. ambulante trajecten jeugd op het gebied van observatie en diagnostiek;
   d. dagbesteding;
   e. persoonlijke verzorging
   f. pleegzorg;
   g. residentiële en semi-residentiële jeugdhulp;
   h. gesloten jeugdhulp;
   i. preventieve jeugdbescherming en beschermingsmaatregelen door gecertificeerde instellingen;
   j. crisisjeugdhulp;
   k. vervoer: het, naar het oordeel van het college, noodzakelijke vervoer van de jeugdige van en naar de locatie waar de jeugdhulp wordt geboden in verband met een medische noodzaak of beperkingen in de zelfredzaamheid.
3. Het college kan nadere regels vaststellen over welke voorzieningen op basis van het eerste en tweede lid beschikbaar zijn.

Artikel 3 Doelgroep

1. Een hulpvraag kan bij het college worden gemeld door:
   a. een jeugdige die conform het woonplaatsbeginsel onder verantwoordelijkheid valt van de gemeente Zevenaar als bedoeld in artikel 1.1 van de wet;
   b. een jeugdige, tevens vreemdeling, die rechtmatig verblijft in Nederland in de zin van artikel 8 van de Vreemdelingenwet 2000 en die zijn woonplaats heeft in de gemeente Zevenaar, met inachtneming van artikel 1.2, vierde lid, van het besluit;
   c. een jeugdige, tevens vreemdeling, die geen rechtmatig verblijf heeft in Nederland maar verblijft in de gemeente Zevenaar met inachtneming van artikel 1.2, tweede en derde lid, van het besluit.
2. Een jeugdige en diens ouder(s)/verzorger(s) kan zich rechtstreeks wenden tot een overige voorziening.

Artikel 4 Toegang

1. Het college verleent degene die op grond van artikel 3 een hulpvraag schriftelijk heeft gemeld een individuele voorziening wanneer het college de voorziening in het individuele geval noodzakelijk acht, gelet op het bepaalde in artikel 2.3 van de wet.
2. Ter beoordeling van de noodzaak om een individuele voorziening in te zetten onderzoekt het college:
   a. de hulpvraag van de jeugdige en/of ouders/verzorgers;
   b. of er sprake is van opgroei- en opvoedingsproblemen, van psychische problemen, of van stoornissen, en zo ja: welke;
   c. welke hulp naar aard en omvang nodig is voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau en opvoedsituatie, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren;
   d. in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige en/of ouders/verzorgers en de personen die tot hun sociale omgeving behoren toereikend zijn om zelf de nodige ondersteuning, hulp en zorg te bieden, een en ander conform artikel 7;
   e. de mogelijkheden om gebruik te maken van een andere voorziening, en;
   f. de mogelijkheden om jeugdhulp te verlenen met gebruikmaking van een overige voorziening.
3. Het college betrekt bij de bepaling van de in te zetten individuele voorziening onder meer de volgende factoren:
   a. de behoeften, persoonskenmerken, voorkeuren, veiligheid, ontwikkeling en gezinssituatie van de jeugdige;
   b. het gewenste resultaat van de jeugdhulp, en;
   c. hoe rekening zal worden gehouden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige.
4. Het college wijst op de mogelijkheid om gebruik te maken van een vertrouwenspersoon en gratis cliëntondersteuning.
5. Indien een familiegroepsplan wordt opgesteld, betrekt het college dit in het onderzoek en biedt waar nodig ondersteuning bij de opstelling van het plan.
6. Tenzij een spoedeisend belang zich daartegen verzet, onderzoekt het college de noodzaak tot het verlenen van een individuele voorziening in een gesprek.
7. Voor het gesprek verschaffen de jeugdige en/of zijn ouders aan het college alle overige gegevens en bescheiden die naar het oordeel van het college voor het onderzoek nodig zijn en waarover zij redelijkerwijs de beschikking kunnen krijgen. De jeugdige en/of zijn ouders geven in ieder geval een identificatiedocument als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage.
8. Indien het college van oordeel is dat met het inzetten van een overige voorziening of een andere voorziening de noodzaak tot het verlenen van een individuele voorziening wordt weggenomen, en die overige of andere voorziening voor de jeugdige open staat, ziet het college af van het verlenen van een individuele voorziening.

9. Het college verstrekt geen voorziening voor hulp die voortkomt uit normale ontwikkeling van de jeugdige, tenzij er een geobjectiveerde problematiek is.
10. Van het onderzoek wordt een verslag gemaakt dat aan jeugdige en/of ouders wordt verstrekt.
11. Als een jeugdige en/of ouder(s) de jeugdhulp zelf wenst in te kopen met een pgb, dan dient hij daartoe een pgb plan in.
12. Het college neemt de noodzaak tot het verlenen van een individuele voorziening als bedoeld in het eerste lid, in ieder geval aan:
    a. wanneer een huisarts, medisch specialist of jeugdarts een verwijzing naar de individuele voorziening heeft afgegeven, of;
    b. wanneer het verlenen van de individuele voorziening noodzakelijk wordt geacht als bedoeld in artikel 2.4, tweede lid, onderdeel b, van de wet.

Artikel 5 Deskundig oordeel, advies en voorbereiding van de besluitvorming

1. Het college wint, met in achtneming van artikel 2.1, van het Besluit Jeugdwet, een specifiek deskundig oordeel en advies in, als het onderzoek of de beoordeling van een aanvraag dit vereist.
2. Het in het eerste lid bedoelde advies wordt uitgebracht door of onder verantwoordelijkheid van een adviseur die beschikt over een registratie als professional:
   a. bij de Stichting Kwaliteitsregister Jeugd in het kwaliteitsregister jeugd;
   b. bij het Nederlands Instituut van Psychologen in het register Kinder- en Jeugdpsychologen; of
   c. op grond van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg in het BIG-register.
3. Het college treft voorzieningen waarmee is gewaarborgd dat het onderzoek en de voorbereiding van de besluitvorming via de gemeente op zorgvuldige wijze plaatsvindt, in het bijzonder door te voorkomen dat (medewerkers van) de organisatie die de jeugdhulp biedt of mogelijk gaat bieden, ook het advies geeft over het al dan niet toekennen van jeugdhulp of het daarop betrekking hebbende besluit neemt.

Artikel 6 Jeugdwetvervoer

1 De jeugdige en/of ouders is/zijn zelf verantwoordelijk voor het vervoer naar de jeugdhulplocatie waar de jeugdige de geïndiceerde jeugdhulp ontvangt en terug, en betrekt daarbij zo nodig de hulp van zijn sociaal netwerk.
2 Vervoer wordt alleen verstrekt als de eigen mogelijkheden of het probleemoplossend vermogen van ouders en het sociale netwerk ontoereikend zijn.
3 Indien naar het oordeel van het college het niet mogelijk is voor de jeugdige, het vervoer zoals bedoeld in het eerste lid te organiseren, dan kan het college jeugdwetvervoer verstrekken in het geval dat de jeugdige onvoldoende zelfredzaam is om zelfstandig te reizen of er een medische noodzaak voor (aangepast) vervoer is.
4 Indien er aanspraak bestaat op jeugdwetvervoer kan de jeugdige die gebruik maakt van eigen vervoersmogelijkheden, een kilometervergoeding ontvangen.
5 Het besluit tot verstrekking van jeugdwetvervoer wordt vastgelegd in een beschikking als bedoeld in artikel 10.
6 Het college kan nadere regels stellen ter uitvoering van het bepaalde in dit artikel.

Artikel 7 Draagkracht en draaglast

1. Een individuele voorziening wordt niet verstrekt als naar het oordeel van het college uit het onderzoek blijkt dat de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige of zijn ouder(s) toereikend zijn om binnen de eigen mogelijkheden, zo nodig met inzet van het sociale netwerk of met ondersteuning van andere (hulpverlenende) instellingen, de hulp te bieden die passend is bij de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouder(s).
2. Tot het sociale netwerk behoren andere personen binnen de kring van familie, vrienden, kennissen en bekenden die van betekenis zijn voor – en bijdragen aan – het welzijn en welbevinden van de jeugdige of zijn ouder(s).
3. Tot de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen behoort in elk geval het aanspreken van een aanvullende zorgverzekering als die is afgesloten.

4. Bij de beoordeling van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen, bedoeld in het eerste lid, neemt het college, gelet op het bepaalde in de artikelen 82 en 247, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, tot uitgangspunt dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen, ook als sprake is van psychische problemen of stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of beperkingen, allereerst bij de ouder(s) zelf ligt en dat de hulp die daarvoor nodig is in beginsel ook door hen geleverd kan worden. Uit het onderzoek kan evenwel blijken dat de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouder(s) tekortschiet, omdat sprake is van:
   a. geobjectiveerde beperkingen om noodzakelijke hulp te bieden;
   b. een gebrek aan kennis of vaardigheden om noodzakelijke hulp te bieden; of
   c. overbelasting of dreigende overbelasting, waardoor geen noodzakelijke hulp kan worden verwacht totdat deze belasting of dreigende overbelasting is opgeheven.
5. Bij de beoordeling van het vierde lid, onder c, wordt ook vastgesteld welke mogelijkheden de ouder(s) hebben om de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen, waarbij redelijkerwijs verwacht mag worden dat de ouder(s) maatschappelijke activiteiten beperken en betaalde arbeid verminderen of anders organiseren om overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen. Hierbij houdt het college ook rekening met:
   a. de behoefte en mogelijkheden van de jeugdige;
   b. de duur van de inzet, waarbij als uitgangspunt geldt dat kortdurende inzet van niet langer dan 3 maanden in een jaar niet tot overbelasting leidt;
   c. de planbaarheid van de hulp;
   d. de benodigde ondersteuningsintensiteit;
   e. de samenstelling van het gezin en de woonsituatie; en
   f. de noodzaak van de ouder(s) om in een inkomen te voorzien.

Artikel 8 Regels voor pgb

1. Het college verleent met inachtneming van het bepaalde in artikel 8.1.6 van de wet op verzoek van de jeugdige en/of ouders een pgb indien:
   a. de jeugdige of zijn ouders/verzorgers zelf dan wel met hulp uit het sociale netwerk dan wel van een curator, bewindvoerder, mentor of gemachtigde in staat is tot een redelijke waardering van de belangen, en in staat kan worden geacht om de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
   b. naar het oordeel van het college voldoende is gemotiveerd dat een individuele voorziening in natura niet passend en toereikend te achten is;
   c. gewaarborgd is dat de voorziening die met het pgb betaald wordt, van goede kwaliteit is; en
   d. de budgethouder beschikt over een actuele verklaring omtrent het gedrag.
2. Als een jeugdige of zijn ouders in aanmerking komt voor een individuele voorziening en de ondersteuning zelf wenst in te kopen met een pgb, dan toetst het college door middel van het pgb plan als genoemd in artikel 4, elfde lid, of voldaan wordt aan de in de wet opgenomen voorwaarden. In dit plan wordt daarnaast opgenomen wie de voorgenomen uitvoerder van de individuele voorziening is, de wijze waarop de jeugdhulp uitgevoerd wordt en de kosten van de uitvoering, uitgedrukt in aantal eenheden en tarief.
3. De volgende voorzieningen worden alleen in natura verleend en zijn derhalve uitgesloten voor pgb:
   a. jeugdbescherming;
   b. jeugdreclassering;
   c. crisisjeugdhulp en spoedeisende zorg;
   d. pleegzorg;
   e. voortgezette diagnostiek;
   f. gesloten jeugdhulp;
   g. wonen met behandeling ggz en de zorgzwaartepakketten (licht)verstandelijk gehandicapten 4 en 5;
   h. vervoer bij een voorziening die in natura wordt verleend;
   i. landelijk gecontracteerde zorg;
   j. dyslexiezorg.

4. Onverminderd het bepaalde in het eerste lid kan de jeugdige aan wie een pgb wordt verstrekt de jeugdhulp betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk, op voorwaarde dat door de jeugdige voldoende gemotiveerd is dat dit tot betere en efficiëntere ondersteuning leidt en doelmatiger is dan het betrekken van de jeugdhulp van een persoon buiten het sociale netwerk, gelet op:
   a. de frequentie van de hulp;
   b. het type hulp;
   c. de aard van de hulpvraag waaraan met de verstrekking van het pgb tegemoet wordt gekomen;
   d. de duur van die hulpvraag, en;
   e. de mate van verplichting die voortvloeit uit het pgb en de daaraan verbonden voorwaarden voor de persoon van wie de jeugdhulp betrokken wordt.
5. Een pgb wordt niet besteed aan:
   a. tussenpersonen en belangenbehartigers;
   b. eenmalige uitkeringen;
   c. feestdagenuitkeringen;
   d. administratieve kosten van de zorgaanbieder;
   e. zorg die zonder toestemming van het college daartoe in het buitenland wordt afgenomen.
6. Voor een pgb voor professionele hulp geldt dat de professional die de professionele hulp verleent voldoet aan de door Inkoop Sociaal Domein Centraal Gelderland gestelde eisen voor zorgaanbieders en de product specifieke eisen die aan de individuele voorziening gesteld worden. Deze eisen zijn te raadplegen op de website van Sociaal Domein Centraal Gelderland.
7. Een pgb door informele hulp, dat wil zeggen hulp die wordt geboden vanuit het sociale netwerk van de jeugdige, ook als dat personen zijn die voldoen aan de criteria als bedoeld in lid 6, wordt alleen verstrekt als:

a. de ondersteuning de gebruikelijke hulp overstijgt;
b. de geboden ondersteuning passend, adequaat en veilig is;
c. de persoon uit het sociale netwerk die de ondersteuning gaat verlenen, zich voldoende op de hoogte heeft gesteld van de verantwoordelijkheden die aan het bieden van de ondersteuning verbonden zijn;
d. de persoon uit het sociale netwerk die de hulp gaat bieden niet dezelfde is als de persoon die het pgb beheert;
e. er bij de persoon uit het sociale netwerk die de hulp gaat bieden geen sprake is van overbelasting of dreiging daarvan;
f. de persoon uit het sociale netwerk op basis van opleiding en/of ervaring in staat moet zijn de in de individuele situatie vereiste dienstverlening te realiseren;
g. de persoon uit het sociale netwerk beschikt over een actuele verklaring omtrent het gedrag;
h. deze de Nederlandse taal spreekt en schrijft.

Artikel 9 De hoogte van een pgb

1. De hoogte van het pgb:
   a. wordt gebaseerd op een door of namens de jeugdige opgesteld plan of het verslag als bedoeld in artikel 4, elfde lid, waarin de wijze van besteding van het pgb wordt toegelicht;
   b. is toereikend om effectieve en kwalitatief goede zorg in te kopen en;
   c. wordt bepaald op 90% van het laagst toepasselijke tarief voor een in de betreffende situatie goedkoopste, adequate en beschikbare individuele voorziening in natura die gecontracteerd is, tenzij op basis van het door de jeugdige en/ of zijn ouders ingediende pgb plan passende en toereikende jeugdhulp voor een lager tarief kan worden ingekocht;
2. Het college kan een pgb weigeren voor zover de kosten van de met het pgb in te kopen individuele voorziening hoger zijn dan 90% van de kosten van dezelfde goedkoopste gecontracteerde voorziening in natura. Het verschil tussen deze kosten wordt geacht te worden betaald door jeugdige en/of ouders/verzorgers.

3. Een pgb voor formele hulp wordt jaarlijks vastgesteld waarbij, indien van toepassing, een indexering wordt toegepast gelijk aan de indexering voor de goedkoopst adequate voorziening in natura.
4. Voordat de berekening van het tarief als bedoeld in art. 7, eerste lid, onder c wordt toegepast, worden voor intramurale zorg de kosten van huisvesting en hotelmatige kosten in mindering gebracht op het tarief waarvoor de betreffende individuele voorziening in natura is gecontracteerd.
5. In afwijking van het tweede lid wordt de hoogte van het pgb-tarief voor jeugdhulp die wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk van de jeugdige bepaald op het bedrag genoemd in artikel 5.22, eerste lid, van de Regeling langdurige zorg.
6. Indien de jeugdhulp wordt betrokken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk die de jeugdhulp bedrijfsmatig verleent, geldt het tarief als bedoeld in het eerste lid.
7. Jeugdhulp wordt bedrijfsmatig verleend door een persoon die behoort tot het sociale netwerk als bedoeld in het vijfde lid indien de betreffende persoon:
    a. aantoonbaar gekwalificeerd is;
    b. ingeschreven staat in een op de werkzaamheden betrekking hebbend kwaliteitsregister (SKJ of BIG), indien van toepassing, en;
    c. de jeugdhulp verleent ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht.
8. Het college stelt in of bij nadere regels tarieven vast die voortvloeien uit dit artikel en die gehanteerd worden bij het vaststellen van een pgb.

Artikel 10 De inhoud van een beschikking

1. Het college legt de beslissing omtrent het al dan niet verstrekken van een individuele voorziening vast in een beschikking.
2. In de beschikking tot verstrekking van een individuele voorziening in natura wordt vastgelegd:
    a. welke individuele voorziening wordt verstrekt, wat de omvang en het beoogde resultaat daarvan is;
    b. dat de voorziening in natura wordt verstrekt;
    c. de ingangsdatum en de duur; en indien van toepassing;
    d. welke andere voorzieningen relevant zijn of kunnen zijn.
3. In de beschikking tot verstrekking van een individuele voorziening in pgb wordt vastgelegd:
    a. dat de voorziening in de vorm van een pgb wordt verstrekt, wat de hoogte is van het pgb en hoe deze is bepaald;
    b. aan welk doel het pgb moet worden besteed;
    c. de ingangsdatum en duur van de voorziening;
    d. welke voorwaarden aan het pgb verbonden zijn;
    e. hoe de besteding van het pgb verantwoord moet worden.

Artikel 11 Nieuwe feiten en omstandigheden, herziening, intrekking en terugvordering

1. Onverminderd artikel 8.1.2 van de wet doet een jeugdige op verzoek of onverwijld uit eigen beweging aan het college mededeling van alle feiten en omstandigheden, waarvan hem redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat deze aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van een beslissing aangaande een individuele voorziening.
2. Onverminderd artikel 8.1.4 van de wet kan het college een beslissing aangaande een individuele voorziening herzien dan wel intrekken als het college vaststelt dat:
    a. de jeugdige onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid;
    b. de jeugdige niet langer op de individuele voorziening is aangewezen;
    c. de individuele voorziening niet meer toereikend is te achten;
    d. de jeugdige niet voldoet aan de voorwaarden van de individuele voorziening, of;
    e. de jeugdige de individuele voorziening niet of voor een ander doel gebruikt dan waarvoor het is bestemd.
3. Als het college een beslissing op grond van het tweede lid, onder a, heeft herzien of ingetrokken en de verstrekking van de onjuiste of onvolledige gegevens opzettelijk heeft plaatsgevonden, kan het college van degene die opzettelijk onjuiste of onvolledige gegevens heeft verschaft geheel of gedeeltelijk het ten onrechte genoten pgb terugvorderen.

4. Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden herzien of ingetrokken als blijkt dat het pgb binnen 3 maanden na uitbetaling niet of slechts ten dele is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden.
5. Het college onderzoekt uit het oogpunt van kwaliteit van de geleverde zorg, al dan niet steekproefsgewijs, de bestedingen van de pgb's.

Artikel 12 Opschorting betaling uit het pgb

1. Het college kan de Sociale Verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken als er ten aanzien van een jeugdige een ernstig vermoeden is gerezen dat er sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 8.1.4, eerste lid, onder a, d of e, van de wet.
2. Het college stelt de jeugdige schriftelijk op de hoogte van het verzoek.

Artikel 13 Maatregelen ter voorkoming en bestrijding van misbruik of oneigenlijk gebruik

1. Het college informeert de jeugdige over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik.
2. Het college kan onderzoek doen naar het gebruik van individuele en overige voorzieningen met het oog op de beoordeling van de kwaliteit en de recht- en doelmatigheid.
3. Het college wijst ter uitvoering van het tweede lid een toezichthouder aan die belast is met het houden van toezicht op de naleving van rechtmatige uitvoering van de wet, waaronder bestrijding van misbruik, oneigenlijk gebruik en niet-gebruik van deze wet.
4. Het college kan nadere regels vaststellen over de (reikwijdte van) taken en bevoegdheden van de gemeentelijke toezichthouder Jeugd (zie ook artikel 5:14 Awb). De toezichthouder is bij de uitoefening van zijn taak gebonden aan de regels zoals vastgelegd in de artikelen 5:11 tot en met 5:20 van de Awb.
    a. Een jeugdhulpaanbieder is verplicht aan een toezichthouder binnen de door hem gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden.
    b. Bij schending van de meewerkplicht zoals bedoeld in het eerste lid is het college bevoegd een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom op te leggen.
    c. Om oneigenlijk gebruik van de wet te voorkomen, controleert het college de rechtmatigheid van de verstrekte individuele voorziening en de besteding van het Pgb. Dit kan in de vorm van een steekproef.
5. Het college is gerechtigd tot het uitvoeren van controles waaronder materiële controle, calamiteiten- en fraudeonderzoek. Het college kan nadere regels ter uitwerking van deze verordening opstellen met betrekking tot de wijze waarop deze onderzoeken vorm worden gegeven.
6. Het college zoekt waar mogelijk samenwerking met organisaties die zich ook bezighouden met het tegengaan van oneigenlijk gebruik en fraude op het terrein van de zorg of aanverwante terreinen;
7. Het college maakt afspraken met aanbieders van voorzieningen over de facturatie, resultaat-sturing en accountantscontroles, zodat declaraties en uitbetalingen in overeenstemming zijn met de contractuele afspraken, de leveringsopdracht, de prestatieafspraken en de feitelijk geleverde prestaties.
8. Het college draagt zorg voor een meldpunt waar signalen over oneigenlijk gebruik en fraude kunnen worden gemeld in het kader van uitvoering van de wet.

Artikel 14 Kwaliteitseisen jeugdhulp

1. Jeugdhulpaanbieders zorgen voor een goede kwaliteit van jeugdhulp en eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen het volgende:
    a. het afstemmen van jeugdhulp op de persoonlijke situatie van de jeugdige;
    b. het afstemmen van jeugdhulp op andere vormen van zorg en ondersteuning aanwezig in het gezin;
    c. erop toe te zien dat beroepskrachten tijdens hun werkzaamheden in het kader van het leveren van jeugdhulp handelen in overeenstemming met de professionele standaard;

d. voor zover van toepassing, erop toe te zien dat de kwaliteit van de jeugdhulp en de deskundigheid van beroepskrachten ten minste voldoen aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de in de toepasselijke sector erkende keurmerken.

2. Een jeugdhulpaanbieder doet op grond van artikel 11 van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) onverwijld melding bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) van:
   a. iedere calamiteit die bij de zorgverlening heeft plaatsgevonden;
   b. van geweld in de zorgrelatie;
   c. of bij de opzegging, ontbinding of niet voortzetting van een overeenkomst met een zorgverlener op grond van zijn oordeel dat de zorgverlener ernstig is tekort geschoten in zijn functioneren.
3. De jeugdhulpaanbieder meldt de genoemde meldingen tevens onverwijld aan de met toezicht belaste ambtenaar.
4. Met een pgb bekostigde bedrijfsmatig verleende jeugdhulp moet aan dezelfde kwaliteitseisen voldoen als gecontracteerde jeugdhulp.
5. Onverminderd andere handhavingsbevoegdheden ziet het college toe op de naleving van deze eisen door periodieke overleggen met de jeugdhulpaanbieders, een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek en het zo nodig in overleg met de jeugdige ter plaatse controleren van de geleverde jeugdhulp.

Artikel 15 Verhouding prijs en kwaliteit

1. Ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering als bedoeld in artikel 2.12 van de wet en de eisen die gesteld worden aan de kwaliteit daarvan stelt het college vast:
   a. een vaste prijs, die geldt voor een inschrijving als bedoeld in de Aanbestedingswet 2012 en het aangaan van een overeenkomst met een derde; of
   b. een reële prijs die geldt als ondergrens voor:
      1°. een inschrijving en het aangaan overeenkomst met de derde, en
      2°. de vaste prijs, bedoeld in onderdeel a.
2. Het college stelt de prijzen, bedoeld in het eerste lid, vast:
   a. overeenkomstig de eisen aan de kwaliteit van die dienst, waaronder de eisen aan de deskundigheid van de beroepskracht, bedoeld in artikel 2.12 van de wet, en;
   b. rekening houdend met de continuïteit in de hulpverlening, bedoeld in artikel 12.4, eerste lid onder a, van de wet, tussen degenen aan wie de dienst wordt verstrekt en de betrokken hulpverleners.
3. Het college baseert de vaste prijs of de reële prijs op de volgende kostprijselementen:
   a. de kosten van de beroepskracht;
   b. redelijke overheadkosten;
   c. kosten voor niet productieve uren van de beroepskrachten als gevolg van verlof, ziekte, scholing, werkoverleg;
   d. reis en opleidingskosten;
   e. indexatie van de reële prijs voor het leveren van een dienst;
   f. overige kosten als gevolg van door de gemeente gestelde verplichtingen voor aanbieders waaronder rapportageverplichtingen en administratieve verplichtingen.
4. Het college kan, onder verantwoording aan de gemeenteraad, het eerste lid, onderdeel b, buiten beschouwing laten indien bij de inschrijving aan de derde de eis wordt gesteld een prijs voor de dienst te hanteren die gebaseerd is op hetgeen gesteld is in het tweede en derde lid.

Artikel 16 Hardheidsclausule

Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de jeugdige gemotiveerd afwijken van de bepalingen in deze verordening indien onverkorte toepassing daarvan leidt tot disproportionele onredelijkheid of onbillijkheid voor die jeugdige.

Artikel 17 Inspraak en medezeggenschap

1. Het college betrekt de ingezetenen van de gemeente, waaronder in ieder geval jeugdigen of hun vertegenwoordigers, onder andere via de Participatieraad Zevenaar, bij de voorbereiding

van het beleid betreffende jeugdhulp overeenkomstig de krachtens artikel 150 van de Gemeentewet gestelde regels met betrekking tot de wijze waarop inspraak wordt verleend.
2. Het college stelt ingezetenen van de gemeente, waaronder in ieder geval jeugdigen of hun vertegenwoordigers, onder andere via de Participatieraad Zevenaar, vroegtijdig in de gelegenheid voorstellen voor het beleid betreffende jeugdhulp te doen, advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen betreffende jeugdhulp, en voorziet hen van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen.

Artikel 18 Intrekking oude verordening en overgangsrecht

1. De Verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023 wordt ingetrokken per gelijke datum als bedoeld in artikel 19 eerste lid.
2. Een jeugdige of ouder houdt recht op een lopende voorziening (voor de afgegeven duur) verstrekt op grond van de Verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023, totdat het college een nieuw besluit heeft genomen.
3. Aanvragen die zijn ingediend onder de Verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023 en waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van de Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025, worden afgehandeld krachtens de Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025.
4. Op bezwaarschriften tegen een besluit op grond van de Verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023 wordt beslist met inachtneming van die verordening.

Artikel 19 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op de eerste dag na datum bekendmaking.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar op 21 mei 2025

Ondertekening

De griffier	De burgemeester
Drs. C.M. Steenbergen	drs. L.J.E.M. van Riswijk

PARTICIPATIERAAD ZEVENAAR
ADVIESRAAD SOCIAAL DOMEIN

Gemeente Zevenaar
T.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 10
6900 AA Zevenaar

Datum: 27 maart 2025
Referentie: PRZ 003-2025
Onderwerp: Advies verordening Jeugd 2025

Geacht College,

Op 13 februari 2025 vroeg u de Participatieraad Zevenaar (PRZ) om advies over de verordening jeugd. Die hebben we een eerste keer besproken in onze vergadering van 24 februari. Veel vragen en opmerkingen hebben we doorgenomen met de behandelend ambtenaar (waarvoor dank!). In onze vergadering van 24 maart hebben we vastgesteld, op welke punten we willen adviseren.

De PRZ is zich ervan bewust dat het hier gaat om een verordening, die enerzijds aanhaakt bij de integrale visie op het sociaal domein en die anderzijds nog in beleidsregels wordt uitgewerkt. Dat maakt een verordening tot een scharnier tussen beleid en uitvoering. Met dat oog heeft de PRZ ernaar gekeken, wat resulteert in de adviespunten hierna.

1. Overweging: In de inleiding van de verordening stelt het u: “De missie en transformatierichting uit de beleidsvisie sociaal domein (zijn) uitgangspunt voor alle beleidsterreinen van jeugd en onderwijs”. Toch is deze verordening weer sectoraal.
Advies: doe bij de volgende verordening de bedoeling van de decentralisaties recht en zet alles op alles om daar een daadwerkelijk integrale verordening van te maken. Bereid dat voor door nu snel het jeugdbeleid uit te werken waarvan de hoofdlijnen zijn geschetst in de integrale visie op het sociaal domein. Betrek daar aan de voorkant expliciet jeugdigen en hun ouders, instellingen en voorzieningen in brede zin bij, ontvouw daarin uw visie op hoe de gesloten jeugdzorg terug kan naar nul (vgl. artikel 2 verordening), hoe de lange wachtlijsten gaan worden bekort (vgl. artikel 5), hoe de betrokkenheid van burgers / betrokkenen bij de regionale inkoop (vgl. artikel 15) kan worden versterkt, et cetera.

2. Overweging: de verordening gaat over het verlenen van jeugdhulp vanuit het professionele en sociale netwerk. De hulpvraag neemt toe, de professionele tekorten ook. Versterking van het voorliggend veld en preventie zijn in brede zin essentieel om het beroep op hulp waar mogelijk te *voorkomen* en als die nodig is, *betaalbaar* te houden.
Advies: uit de verordening wordt niet duidelijk hoe u het voorliggend veld versterkt en preventie stimuleert. Geef daar, tenminste in de inleiding op de verordening, expliciet aandacht aan.

3. Overweging: De PRZ checkt altijd of burgers en uitvoerenden betrokken zijn geweest bij het bedenken van de plannen. Uit de verordening wordt niet duidelijk, of dat is gebeurd en hoe breed u in de voorbereiding de netten heeft uitgegooid.

Advies: besteed daar in de verordening expliciet aan dacht aan, ook als het nog niet voldoende is gelukt om burgers en uitvoerenden (ook buiten strikt de jeugdhulp) te raadplegen. Vertel er vooral bij waarom dat dan nog niet is gelukt. Dat zal alleen maar helpen, het een volgende keer beter te doen.

4. Overweging: de PRZ vraagt zich ook altijd af of alles begrijpelijk is opgeschreven. We stellen vast dat de verordening veel juridische taal bevat die niet voor iedereen gemakkelijk is te lezen.
Advies: het is al haast gebruikelijk dat we adviseren om naast het juridische document een begrijpelijke publieksversie te maken. Nu willen we benadrukken dat het belangrijk is, niet eerst het juridische document te maken en pas daarna de publieksversie. Dan komt de publieksversie letterlijk op de tweede plaats. Maak in plaats daarvan eerst de publieksversie, toets die op begrijpelijkheid bij een focusgroep en vertaal die daarna in de juridische termen die nodig zijn om rechtszekerheid en -gelijkheid te garanderen.

5. Overweging: in artikel 4, lid 4 wijst u op clientondersteuning en de vertrouwenspersoon. Al vaker heeft de PRZ erop gewezen dat deze mogelijkheden niet vanzelfsprekend en breed bekend is bij de doelgroepen.
Advies: maak bij de doelgroep actief bekend dat en hoe clientondersteuning en vertrouwenspersoon beschikbaar zijn. Een vermelding op de website en door consulenten is in de praktijk niet voldoende. Doe die actieve communicatie in nauwe samenspraak met clientondersteuners en vertrouwenspersoon.

6. Overweging: In Artikel 4 lid 7 benoemt u dat de jeugdige en/of zijn ouders naast een identificatiedocument “alle overige gegevens en bescheiden die naar het oordeel van het college voor het onderzoek nodig zijn en waarover zij redelijkerwijs de beschikking kunnen krijgen” moeten verschaffen. Dat roept de vraag op, hoe ver dat gaat en hoe zich dat verhoudt tot de privacy van burgers.
Advies: geef voorbeelden, benoem om welke gegevens en documenten het kan gaan en vermeld er ook bij waar burgers terecht kunnen als zij vinden dat hun teveel wordt gevraagd.

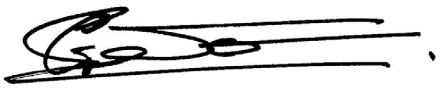
7. Overweging: in artikel 7 lid 5 schrijft u van ouders te verwachten dat zij maatschappelijke activiteiten beperken en betaalde arbeid verminderen of anders organiseren om (dreigende) overbelasting op te heffen. Dit verbaast en verontrust de PRZ. Hier wreekt zich mogelijk de sectorale benadering van de verordening. Want van maatschappelijk actief zijn door betaald en onbetaald werk, sport, deelnemen aan verenigingen et cetera gaat veel positiefs uit: sociale contacten, het opbouwen van netwerken, het verzetten van de zinnen en daardoor nieuwe energie krijgen, het opdoen van ideeën, het gevoel krijgen er niet alleen voor te staan enz. enz.
Advies: schrap dit artikel en zo niet, nuanceer het dan met wat wij in de overweging opschrijven. Geef er vooral blijk van dat u breder kijkt dan de sectorale jeugdhulpbenadering en dat van maatschappelijk actief zijn een grote preventieve werking kan uitgaan. Zoek liever naar mogelijkheden om ouders daarbij te helpen, dan hen daarin te beperken. Evalueer deze verordening en besteed dan vooral aan de werking van dit artikel veel aandacht.

8. Overweging: artikel 9, lid 1c gaat over de bepaling van de hoogte van het PGB. Wat daar staat is abstract tot op het onbegrijpelijke af.
Advies: maak van de (regionaal ingekochte) zorg een lijst met prijzen en openbaar die. Dit biedt transparantie aan de hulpvragers, zodat zij zelf een keuze kunnen maken of zij gebruik willen maken van de ingekochte hulp of van een andere partij.

9. Overweging: volgens artikel 13 lid 8 zorgt u voor een meldpunt voor oneigenlijk gebruik en fraude. Dat staat er plompverloren, waardoor het veel vragen oproept. Hoe gaat dat meldpunt eruit zien, wie bemenst het, wordt het een kliklijn, kun je daar anoniem melden of juist niet, hoe wordt de privacy gegarandeerd van melder en over wie de melding wordt gedaan, wat doet de gemeente bij valse meldingen, et cetera.
Advies: werk dit artikel in elk geval in een aantal hoofdlijnen verder uit en schrijf erbij, hoe en wanneer u dit concreet maakt.

De Participatieraad verzoekt het College om dit gevraagde advies te overwegen en ziet uw reactie graag tegemoet!

Met vriendelijke groet,
Namens de Participatieraad,

Gert van der Kolk
Voorzitter

Rik Kors
Secretaris

Participatieraad Zevenaar

datum	15 april 2025
zaaknummer	Z/25/491190/UIT/25/1249758
onderwerp	Reactie op advies van de Participatieraad Zevenaar inzake verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025
contactpersoon	Feitze van Zwol

Beste leden van de Participatieraad,

Wij hebben het advies over de verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 goed ontvangen: bedankt daarvoor! Dit helpt ons in het aanscherpen ervan. We reageren hieronder graag op het advies:

1. **Integrale verordening:** jullie adviseren om de volgende keer een integrale verordening te maken. Wij begrijpen deze wens en bekijken ook de haalbaarheid hiervan. Eén integraal juridisch document gebaseerd op meerdere wetten heeft echter ook nadelen; zo is ook de jurisprudentie nog steeds gebaseerd op de verschillende wetten. Wij zoeken de integraliteit dan ook meer in ons beleid (integrale nota sociaal domein) en uitvoering.

2. **Voorliggend veld:** jullie geven aan om het versterken van het voorliggend veld en het stimuleren van preventie op te nemen. Wij vinden dit ook belangrijk en werken hieraan. De gemeenteraad heeft in 2024 de visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 vastgesteld. Hiermee is een nieuwe koers ingezet. Dit wordt uitgewerkt in een uitvoeringsplan. Hier worden jullie ook weer bij betrokken. In artikel 2 lid 1 staan ook de vrij toegankelijke (preventieve) voorzieningen. Maar de verordening is niet de juiste plek om uit te leggen hoe we het voorliggend veld versterken.

3. **Betrokkenheid burgers en uitvoerenden**: jullie adviseren om te benoemen hoe de betrokkenheid van inwoners is meegenomen. Het betrekken van inwoners bij ons beleid vinden wij belangrijk. Maar de verordening is niet de juiste plek om dit te benoemen.

4. **Publieksversie**: jullie raden aan om een publieksversie van de verordening te maken. Je adviseert om eerst een publieksversie te maken en daarna het juridische document. Een begrijpelijke versie van de verordening vinden wij ook belangrijk. Alleen een verordening moet juridisch kloppen en is de basis voor een afgeleide ervan. Daarom houden wij de volgorde: eerst een verordening en daarna een publieksversie.

5. **Cliëntondersteuning en vertrouwenspersoon**: jullie geven aan dat er beter gecommuniceerd moet worden over cliëntondersteuning en de vertrouwenspersoon. Wij vinden goede bekendheid hiervan belangrijk. De informatie hierover staat op onze website en wordt benoemd tijdens de kennismaking met ouders. We krijgen ook geen signalen dat ouders niet op de hoogte waren van de ondersteuning via een vertrouwenspersoon.

6. **Verschaffen van gegevens**: jullie adviseren om voorbeelden te geven om welke gegevens en documenten gevraagd kan worden. Ook een vermelding waar inwoners terecht kunnen als zij vinden dat ze overvraagd worden is belangrijk. Wij onderschrijven het belang van privacy en vragen alleen informatie die nodig is voor het onderzoek. Om een goede invulling te geven aan het systeemgericht werken, is voor het onderzoek overigens een bredere uitvraag nodig dan alleen een paar basisgegevens. Wanneer een cliënt vindt dat er teveel wordt gevraagd, kan de cliënt dit voorleggen aan de cliëntondersteuner.

7. **Draagkracht en draaglast**: jullie vragen om artikel 7 lid 5 (over het beperken van maatschappelijke activiteiten en verminderen van betaalde arbeid om overbelasting te voorkomen) te schrappen of te nuanceren. Wij zien ook het belang van maatschappelijk actief zijn en (betaald) werk te hebben. Aan de andere kant vinden wij dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen, allereerst bij de ouder(s) zelf ligt. De hulp die daarvoor nodig is, komt in eerste instantie van hen zelf.

   We erkennen ook dat ouders soms hulp nodig hebben. Er moet een balans zijn tussen je gesteund voelen als ouder en erkennen dat opvoeden tijd en energie kost. Er is vanzelfsprekend ruimte voor maatwerk.

8. **Lijst met prijzen van zorg**: jullie adviseren om een prijslijst van regionaal ingekochte zorg te maken. De vertaling van de hoogte van het PGB nemen wij mee in de regels. Op basis hiervan kunnen de hulpvragers zelf een keuze maken of zij kiezen voor regionaal ingekochte hulp, of middels een PGB de hulp zelf willen regelen.

   Een prijslijst is daarom niet nodig. Verder staan de tarieven op de website van Inkoop sociaal domein Centraal Gelderland (www.inkoopsdcg.nl). Hier kun je zoeken op een zorgvorm en de gecontracteerde partijen terugvinden, inclusief het tarief.

9. **Meldpunt oneigenlijk gebruik en fraude**: jullie geven aan dat dit verder uitgewerkt moet worden en hoe dit concreet gemaakt wordt. Wij begrijpen jullie advies, maar de verordening is niet de juiste plek om dit in uit te werken. Het meldpunt is ingericht op www.zevenaar.nl/meldpunt-zorgfraude-en-onrechtmatigheid. Hier staat ook hoe het meldpunt werkt.

Hebben jullie vragen na het lezen van deze brief?
Wij bedanken jullie nogmaals voor het adviseren en meedenken over de verordening Jeugdhulp. Zijn er vragen na het lezen van deze brief? Neem dan contact op met ons via (0316) 595 111. We kijken dan graag hoe we kunnen helpen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Danielle Jansen
secretaris

Lucien van Riswijk
burgemeester

Amendement Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025

De ondergetekenden stellen volgend amendement voor bij voorstel:
Z/25/491190 Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025:

Het ontwerpbesluit:
De raad besluit:
1. De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 vast te stellen;
2. De verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023 in te trekken.

Wordt gewijzigd in:
De raad besluit:
1. De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 vast te stellen, met inachtneming van de volgende wijziging:

    Artikel 7 lid 5
    Bij de beoordeling van het vierde lid, onder c, wordt ook vastgesteld welke mogelijkheden de ouder(s) hebben om de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen, waarbij redelijkerwijs verwacht mag worden dat de ouder(s) maatschappelijke activiteiten beperken en betaalde arbeid verminderen of anders te organiseren om overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen. Hierbij houdt het college ook rekening met:
    a. De behoefte en mogelijkheden van de jeugdige;
    b. De duur van de inzet, waarbij als uitgangspunt geldt dat kortdurende inzet van niet langer dan 3 maanden in een jaar niet tot overbelasting leidt;
    c. De planbaarheid van de hulp
    d. De benodigde ondersteuningsintensiteit;
    e. De samenstelling van het gezin en de woonsituatie; en
    f. De noodzaak van de ouder(s) om in een inkomen te voorzien.

    Wordt gewijzigd in:

    Artikel 7 lid 5
    Bij de beoordeling van het vierde lid, onder c, wordt ook vastgesteld welke mogelijkheden de ouder(s) hebben om de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen. Hierbij houdt het college ook rekening met:
    a. De behoefte en mogelijkheden van de jeugdige;
    b. De duur van de inzet, waarbij als uitgangspunt geldt dat kortdurende inzet van niet langer dan 3 maanden in een jaar niet tot overbelasting leidt;
    c. De planbaarheid van de hulp
    d. De benodigde ondersteuningsintensiteit;
    e. De samenstelling van het gezin en de woonsituatie; en
    f. De noodzaak van de ouder(s) om in een inkomen te voorzien.

2. De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2023 in te trekken.

Toelichting
Zoals ook wordt aangegeven in het advies van de Participatieraad, gaat er veel positiefs uit van maatschappelijk actief zijn door betaald en onbetaald werk, sport en deelnemen aan verenigingen, namelijk sociale contacten, het opbouwen van netwerken, het verzetten van de zinnen en daardoor nieuwe energie te krijgen, het opdoen van ideeën en het gevoel krijgen er niet alleen voor te staan. Daarnaast staat er in de verordening al meermaals benoemd dat dat de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van ouders, aangesproken dient te worden en is het dus volgens indieners niet nodig om het beperken van maatschappelijke activiteiten of betaalde arbeid te verminderen, apart te benoemen of van mensen te vragen.

Zevenaar, 21 mei 2025

Lotte van der Velden, Lijst van der Velden
Nanne van Dellen, WijZZ
Jojanneke de Nooij, CDA

Dit amendement is verworpen in de vergadering van 21 mei 2025.

Stemverhouding:
Voor stemden de leden van de fracties: Lijst Van der Velden, WijZZ en CDA (9)
Tegen stemden de leden van de fracties: Lokaal Belang, PvdA, D66, Sociaal Zevenaar, GroenLinks en VVD (16)

Amendement Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025

De ondergetekende stelt volgend amendement voor bij voorstel:
Z/25/491190 Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025:

Het ontwerpbesluit:
De raad besluit:
1. De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 vast te stellen;
2. De verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023 in te trekken.

Wordt gewijzigd in:
De raad besluit:
1. De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2025 vast te stellen;
2. De verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2023 in te trekken.

Toelichting
Dit is een wijziging van het ontwerpbesluit waarin werd voorgesteld om de "Verordening Jeugdwet gemeente Zevenaar 2023" in te trekken, waar dit de "Verordening Jeugdhulp gemeente Zevenaar 2023" moet zijn.

Zevenaar, 21 mei 2025

Maaike Jansen, PvdA

Dit amendement is aangenomen met 25 stemmen voor en 0 stemmen tegen in de vergadering van 21 mei 2025.

Motie Verbeteren afvalvoorzieningen rondom zitbanken in de centra van Zevenaar en de kernen

De raad van de gemeente Zevenaar, in vergadering bijeen op 21 mei 2025;

Constaterende dat:

- De pleinen en centra in Zevenaar en de omliggende kernen populaire en drukbezochte locaties zijn voor zowel inwoners als bezoekers;
- Er momenteel onvoldoende prullenbakken en asbakken aanwezig zijn in de directe omgeving van zitbanken, wat leidt tot zwerfafval en peuken op straat;
- Sigarettenpeuken wereldwijd tot de meest voorkomende vorm van zwerfafval behoren en schadelijke stoffen zoals microplastics, nicotine en zware metalen bevatten die in de bodem en het water terechtkomen;
- Dit alles de netheid, uitstraling én de milieukwaliteit van de openbare ruimte negatief beïnvloedt;

Overwegende dat:

- Het plaatsen van goed zichtbare prullenbakken en voldoende asbakken nabij groepen van banken inwoners en bezoekers stimuleert om afval op een verantwoorde manier weg te gooien;
- Het toevoegen van minimaal één of twee asbakken bij groepjes van banken bijdraagt aan een schoner straatbeeld en een duurzamere leefomgeving;
- Dit niet alleen relevant is voor het centrum van Zevenaar, maar ook voor de centra van de andere kernen binnen de gemeente;
- Het gemeentebestuur zich heeft gecommitteerd aan het bevorderen van een schone, veilige en aantrekkelijke openbare ruimte;

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders:

- Zich in te spannen voor het plaatsen van prullenbakken die duidelijk zichtbaar zijn vanuit zitbanken op drukbezochte locaties, met nadruk op het centrum van Zevenaar én de centra van de andere kernen binnen de gemeente;
- Bij groepjes van zitbanken in deze gebieden minimaal één tot twee asbakken te plaatsen, afhankelijk van de locatie en het gebruik;
- Hierbij rekening te houden met esthetiek, functionaliteit en duurzaamheid van de voorzieningen;
- Een plan van aanpak en begroting voor deze maatregelen uiterlijk in september 2025 voor te leggen aan de gemeenteraad;

Zevenaar, 21 mei 2025

Peter Pollmann, D66 Zevenaar
Tjeerd Boekhorst, Lokaal Belang

Deze motie is ingetrokken in de vergadering van 21 mei 2025.

Motie vreemd: Bestuurlijke herindeling binnen de Liemers

De raad van de gemeente Zevenaar, in vergadering bijeen op woensdag 21 mei 2025;

Constaterende dat:

- De afspraken rondom de verkeerssituatie Witte Kruis (bij Babberich), zoals overeengekomen bij de herindeling uit 2018, nog niet tot het gewenste resultaat hebben geleid;
- Er binnen de regio de Liemers al op verschillende terreinen wordt samengewerkt, maar dat de effectiviteit hiervan soms wordt belemmerd door bestuurlijke versnippering;
- Er maatschappelijke en bestuurlijke uitdagingen zijn die vragen om meer slagkracht en regionale samenhang.
- De positie van individuele gemeenten, zoals de door de gemeente Doesburg geuite zorgen haar zelfstandig functioneren in de toekomst en de door de gemeente Westervoort uitgesproken wens voor herindeling tot één Liemerse gemeente, aanleiding kan geven voor een mogelijke herindeling;
- De raad aan de provincie Gelderland heeft verzocht onderzoek te doen naar een toekomstbestendige bestuurlijke organisatie van de vier Liemerse gemeenten en dit rapport (incl. adviezen) is opgeleverd;
- Bestuurlijke schaalvergroting leidt tot een efficiëntere dienstverlening en versterking van de regionale positie van Zevenaar en andere regio's (t.o.v. Rijk en Provincie);
- De ambtelijke organisatie van de gemeente Zevenaar na de vorige herindeling volledig opnieuw is ingericht en inmiddels goed en robuust functioneert;

Overwegende dat:

- Het nakomen van de afspraken rondom de verkeerssituatie Witte Kruis (bij Babberich) een belangrijk signaal is van bestuurlijke betrouwbaarheid en een cruciaal aspect vormt voor verdere herindeling besprekingen;
- In de ARHI[1]-procedure er ruimte is voor het tijdig en actief informeren en betrekken van inwoners en voor het meten van draagvlak onder inwoners en ondernemers, wat een belangrijk onderdeel is voor een succesvol herindelingsproces;
- Een gemeentelijke herindeling een ingrijpend besluit is – met mogelijk financieel en maatschappelijk zwaarwegende gevolgen - dat zorgvuldig dient te moeten worden voorbereid, waarbij lessen uit eerdere trajecten optimaal benut dienen te worden;
- Het rapport van &VDL een situatie op hoofdlijnen beschrijft die mogelijkheden biedt tot bestuurlijke herindeling;
- Dat bestuurlijke herindeling geen doel op zich is, maar een middel is om slagkracht, continuïteit en dienstverlening van een gemeentelijke organisatie te versterken;
- Een zorgvuldige organisatieontwikkeling heeft geleid tot een robuuste en goed ingerichte gemeentelijke organisatie;
- Van gemeenten wordt verwacht dat zij bijdragen aan maatschappelijke opgaven, lokaal én regionaal, nu en in de toekomst;

[1] De Wet algemene regels herindeling is een Nederlandse wet, bedoeld om het proces van herindelingen en grenscorrecties te begeleiden en gevolgen te ondervangen. De wet is in 1984 vastgesteld en regelt hoe gemeenten, provincies en de Minister van Binnenlandse Zaken moeten handelen als er bij van één van hen een initiatief is om het grondgebied van een provincie of gemeente te wijzigen.

Roept het college op om:

1. De provincie aan te geven dat een goede afronding van de afspraken rondom het Witte Kruis, zoals toegezegd bij de vorige herindeling, voor de raad van Zevenaar randvoorwaardelijk zijn voor eventuele stappen richting een herindeling. Onder randvoorwaardelijk wordt verstaan: een substantiële bijdrage aan het toekomstige tracé;
2. Te komen tot een concept uitgangspuntennotitie en deze ter vaststelling voor te leggen aan de raad (uiterlijk in oktober 2025);
3. In deze concept uitgangspuntennotitie nadrukkelijk aandacht te besteden aan:
    a. De (toekomstige) financiële positie van gemeenten, inclusief kansen en risico's;
    b. Behoud van regionale identiteit en bestuursnabijheid binnen onze kernen;
    c. De mogelijke (financiële) voordelen en verbeteringen die een mogelijke herindeling voor (de inwoners van) Zevenaar kunnen opleveren, bijvoorbeeld op het gebied van schaalvoordelen, arbeidsmarktpotentieel, gezamenlijke investeringen en een sterkere positie richting het Rijk;
    d. De robuustheid en vorm van de huidige ambtelijke organisatie.
    e. Mogelijkheden voor harmonisatie van beleid, lokale lasten en dienstverlening.
4. Het gesprek over bovenstaande (dictum)punten 2 en 3 met de gemeenten Doesburg, Duiven en Westervoort en de raad van Zevenaar te faciliteren;
5. De raad actief te informeren over de stand van zaken rondom de opvolging van de provinciale toezegging inzake het Witte Kruis (dictumpunt 1) en de realisatie hiervan te beschouwen als een essentieel element van de uiteindelijke besluitvorming over een (mogelijke) bestuurlijke herindeling.

Zevenaar, 21 mei 2025

Peter Pollmann, D66 Zevenaar
Tjeerd Boekhorst, Lokaal Belang

Deze motie is ingetrokken in de vergadering van 21 mei 2025.

Motie Vreemd – Harde toezegging provincie m.b.t. oplossing Witte Kruis

Toelichting
In 2018 zijn de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar tot de huidige gemeente Zevenaar gefuseerd. Toentertijd zijn er afspraken gemaakt over het doortrekken van het Witte Kruis. Tot op heden heeft de provincie Gelderland deze afspraken niet nagekomen. Sterker nog, in een bestuurlijk overleg van oktober 2023 (1e VGR 2025) heeft de provincie opgenomen dat zij voor de doortrekking Witte Kruis geen geld heeft gereserveerd.

Nu ligt er een verzoek om te komen tot een grote Liemerse gemeente met Duiven, Westervoort en Doesburg.

De raad van de gemeente Zevenaar, in vergadering bijeen op 21 mei 2025;

Constaterende dat:

1. De discussie rondom het nakomen van de door de provincie Gelderland gedane toezegging de besluitvorming over de mogelijke herindeling ernstig kan vertragen of verstoren (advies afkomstig uit rapportage Nu of Nooit van bureau &VDL);
2. De provincie Gelderland opdrachtgever is voor deze rapportage Nu of Nooit (op vraag van onze raad tot het actualiseren van eerdere rapportages);
3. De afspraken rondom de verkeerssituatie Witte Kruis (bij Babberich), zoals overeengekomen bij de herindeling uit 2018, nog niet tot het gewenste resultaat hebben geleid.

Overwegende dat:

1. De oplossing voor 'Het Witte Kruis' volledig los gezien dient te worden van het proces tot herindeling van de Liemerse gemeenten, d.w.z. dat de provincie een harde toezegging dient te doen zonder randvoorwaarden m.b.t. deze herindeling of het proces daaromtrent.

Roept het college op:

1. De provincie duidelijk te maken dat de afronding van de afspraken rondom het Witte Kruis, conform advies in rapportage Nu of Nooit afgerond dienen te worden.

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 21 mei 2025

Nanne van Dellen, WijZZ
Lotte van der Velden, Lijst Van der Velden
Huub Meijer, Sociaal Zevenaar
Jojanneke de Nooij, CDA Zevenaar
Peter Vos, VVD
Micha van Aken, GroenLinks
Peter Pollmann, D66
Tjeerd Boekhorst, Lokaal Belang

Deze motie is aangenomen met 24 stemmen voor en 0 stemmen tegen in de vergadering van 21 mei 2025.

Motie Vreemd: Vervolgonderzoek Zevenaar bestuurlijke herindeling binnen de Liemers

De raad van de gemeente Zevenaar, in vergadering bijeen op woensdag 21 mei 2025;

Constaterende dat:

- De gemeenten Doesburg en Westervoort (o.b.v. bestuurskrachtonderzoeken) hun bestuurlijke zelfstandigheid hebben opgegeven;
- Het voleinden van een proces tot gemeentelijke herindeling een tijdsbestek van minimaal drie jaar betreft. In de tussenliggende periode kan hulp (bijvoorbeeld ambtelijke ondersteuning aan gemeente Doesburg) ter overbrugging aangeboden worden;
- De raad aan de provincie Gelderland heeft verzocht onderzoek (actualisatie Rapport Herindelingsvarianten in de Liemers 2014) te doen naar een toekomstbestendige bestuurlijke organisatie van de vier Liemerse gemeenten en dit rapport (incl. adviezen) is in het voorjaar van 2025 opgeleverd;
- De onderzochte varianten in de rapportage zag op herindeling van de vier gemeenten samen en een twee-twee variant. Doesburg heeft daarnaast verkennende gesprekken met andere gemeenten/varianten. De reële variant van drie Liemerse gemeenten (zonder Doesburg) is niet onderzocht;
- De genoemde rapportage voorziet niet in alle antwoorden op de vooraf gestelde vragen d.w.z. de (financiële en maatschappelijke) gevolgen voor de inwoners van onze gemeente Zevenaar zijn niet in kaart gebracht;
- De andere betrokken gemeenten (Duiven, Westervoort en Doesburg) al minimaal 2 jaar actief zijn om toekomstscenario's m.b.t. een mogelijke herindeling te onderzoeken en te verscherpen. Daarbij zijn de financieel en maatschappelijke gevolgen voor de inwoners van desbetreffende gemeenten alsmede de gemeentelijke individuele positie nadrukkelijk meegenomen;
- Onze gemeenteraad pas zes maanden actief is om deze toekomstscenario's in te vullen en de noodzakelijke informatie over de (financieel en maatschappelijke) gevolgen voor onze inwoners in kaart te brengen. De genoemde rapportage voorziet hier onvoldoende in.

Overwegende dat:

- Een gemeentelijke herindeling niet slechts een bestuurlijke herindeling is. Het is een ingrijpend besluit dat zorgvuldig dient te worden voorbereid, waarbij lessen uit eerdere trajecten optimaal benut dienen te worden;
- Een gemeentelijke herindeling juist ook financieel en maatschappelijk zwaarwegende gevolgen kan hebben;
- Het rapport Nu of Nooit een situatie beschrijft die op hoofdlijnen enkel bestuurlijke mogelijkheden biedt tot herindeling;
- Dat bestuurlijke herindeling een middel kan zijn om slagkracht, continuïteit en dienstverlening van een gemeentelijke organisatie te versterken;

- Van gemeenten wordt verwacht dat zij bijdragen aan maatschappelijke opgaven, lokaal én regionaal, nu en in de toekomst;
- Het lastig is om op basis van beperkte informatie (onder hogedruk) besluitvorming aan te gaan inzake herindelingsprocessen.

Roept het college op om:

1. Als opdrachtgever op te treden voor het vervolgonderzoek naar de vraag wat de gevolgen zijn (financieel en maatschappelijk) van een mogelijke herindeling. In deze rapportage dient expliciet aandacht te zijn voor de (toekomstige) financiële positie van de gemeente Zevenaar, onze inwoners, onze ondernemers en het maatschappelijke middenveld. Deze opsomming is niet limitatief;
2. Deze rapportage zo spoedig mogelijk ter vaststelling voor te leggen aan onze gemeenteraad, doch uiterlijk oktober 2025;
3. Op basis van deze vaststelling en bespreking van e.e.a. in onze gemeenteraad, dan pas met de andere betrokken gemeenten een (concept) uitgangspuntennotitie op te stellen en deze ter vaststelling voor te leggen aan de raden.

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 21 mei 2025

Nanne van Dellen, WijZZ
Lotte van der Velden, Lijst Van der Velden
Huub Meijer, Sociaal Zevenaar
Jojanneke de Nooij, CDA Zevenaar

Deze motie is ingetrokken in de vergadering van 21 mei 2025.

Motie vreemd: Uitspreken intentie tot gemeentelijke fusie

De raad van de gemeente Zevenaar in vergadering bijeen op 21 mei 2025;

Constaterende dat:

- er op dit moment gesprekken worden gevoerd over een mogelijke gemeentelijke herindeling met de betrokken gemeenten Zevenaar, Duiven, Westervoort en Doesburg;
- zorgvuldige besluitvorming aanzienlijk wordt bevorderd en aan effectiviteit wint na een gezamenlijk uitgesproken intentie om dit proces in te gaan;
- de benodigde onderzoeken en verdere processtappen pas zinvol zijn indien alle betrokken gemeenten bereid zijn om de gemeentelijke herindelingsproces gezamenlijk op te pakken;

Overwegende dat:

- bestuurlijke samenwerking alleen kans van slagen heeft wanneer deze voortkomt uit een gedeelde ambitie en politieke wil;
- het efficiënter en doelmatiger is om middelen en capaciteit pas in te zetten nadat de intentie tot herindelen is uitgesproken;
- het uitspreken van een intentie nog geen definitieve beslissing inhoudt, maar wel duidelijkheid en richting geeft;
- in het rapport van & Van de Laar Adviesbureau van 7 april 2025 op pagina 72 onder "D2. Processtappen herindeling, in de tijd gezet" de volgende processtappen worden vermeld:
  1. Principebesluit gemeenten: betrokken gemeenten spreken intentie uit tot herindelen.
  2. Opstelling herindelingsontwerp, inclusief participatietraject (doorlooptijd circa 5 tot 8 maanden).
  3. Besluit op herindelingsontwerp door gemeenteraden.
  4. Zienswijzeperiode herindelingsontwerp (doorlooptijd 8 weken).
  5. Definitief besluit op herindelingsadvies door gemeenteraden.
  6. Herindelingsadvies GS Provincie (doorlooptijd 3 tot 4 maanden).
  7. Aanbieden herindelingsadvies aan minister (BZK), voorbereiding wetsvoorstel (BZK).
  8. Aanbieding wetsvoorstel aan Raad van State, Tweede en Eerste Kamer en besluitvorming (doorlooptijd circa 16 maanden).
  9. Herindelingsverkiezingen voor nieuwe gemeenteraad (november enig jaar).
  10. Start nieuwe gemeente (1 januari, na herindelingsverkiezingen)

Spreekt uit:

- dat de gemeenteraad van Zevenaar de intentie heeft om een gemeentelijk herindelingsproces aan te gaan samen met de gemeenten Duiven, Westervoort en Doesburg, onder de voorwaarden van een zorgvuldig, transparant en inhoudelijk gedegen onderbouwd proces;

En verzoekt het college:

- om deze intentie te communiceren aan de overige herindelingspartners en provincie;
- om uiterlijk in de raad van oktober 2025 terug te komen met een voorgestelde uitgangspuntennotitie voor de gemeente Zevenaar;
- om de vervolgstappen van het gemeentelijk herindelingsproces, inclusief de benodigde onderzoeken, in gang te zetten zodra alle betrokken raden deze intentie hebben uitgesproken.

En gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 21 mei 2025

Peter Vos, VVD Zevenaar
Jojanneke de Nooij, CDA Zevenaar
Micha van Aken, GroenLinks

Deze motie is aangenomen / verworpen in de vergadering van 21 mei 2025.

Stemverhouding:
Voor stemden de leden van de fracties:
Tegen stemden de leden van de fracties:

Motie vreemd Uitspreken intentie tot gemeentelijke fusie

De raad van de gemeente Zevenaar in vergadering bijeen op 21 mei 2025;

Constaterende dat:

- er op dit moment gesprekken worden gevoerd over een mogelijke gemeentelijke herindeling met de betrokken gemeenten Zevenaar, Duiven, Westervoort en Doesburg;
- zorgvuldige besluitvorming aanzienlijk wordt bevorderd en aan effectiviteit wint na een gezamenlijk uitgesproken intentie om dit proces in te gaan;
- de benodigde onderzoeken en verdere processtappen pas zinvol zijn indien alle betrokken gemeenten bereid zijn om de gemeentelijke herindelingsproces gezamenlijk op te pakken;

Overwegende dat:

- bestuurlijke samenwerking alleen kans van slagen heeft wanneer deze voortkomt uit een gedeelde ambitie en politieke wil;
- het efficiënter en doelmatiger is om middelen en capaciteit pas in te zetten nadat de intentie tot herindelen is uitgesproken;
- het uitspreken van een intentie nog geen definitieve beslissing inhoudt, maar wel duidelijkheid en richting geeft;

Spreekt uit:

- dat de gemeenteraad van Zevenaar de intentie heeft om een gemeentelijk herindelingsproces aan te gaan samen met de gemeenten Duiven, Westervoort en Doesburg, onder de voorwaarden van een zorgvuldig, transparant en inhoudelijk gedegen onderbouwd proces;

En verzoekt het college:

- om deze intentie te communiceren aan de overige herindelingspartners en provincie;
- om uiterlijk in de raad van oktober 2025 terug te komen met een voorstel voor de contouren van een uitgangspuntennotitie voor de gemeente Zevenaar;
- In dit voorstel voor de contouren van een uitgangspuntennotitie voor de gemeente Zevenaar nadrukkelijk aandacht te besteden aan:
    a. De (toekomstige) financiële positie van gemeenten, inclusief kansen en risico's;
    b. Behoud van regionale identiteit en bestuursnabijheid binnen onze kernen;
    c. De mogelijke (financiële) voordelen en verbeteringen die een mogelijke herindeling voor (de inwoners van) Zevenaar kunnen opleveren, bijvoorbeeld op het gebied van schaalvoordelen, arbeidsmarktpotentieel, gezamenlijke investeringen en een sterkere positie richting het Rijk;

    d. De robuustheid en vorm van de huidige ambtelijke organisatie.
    e. Mogelijkheden voor harmonisatie van beleid, lokale lasten en dienstverlening.
- om de vervolgstappen van het gemeentelijk herindelingsproces, inclusief de benodigde onderzoeken, in gang te zetten zodra alle betrokken raden deze intentie hebben uitgesproken.

En gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 21 mei 2025.

Peter Vos, VVD Zevenaar
Jojanneke de Nooij, CDA Zevenaar
Micha van Aken, GroenLinks
Peter Pollmann, D66
Tjeerd Boekhorst, Lokaal Belang
Huub Meijer, Sociaal Zevenaar
Nanne van Dellen, WijZZ

Deze motie is aangenomen met 23 stemmen voor 1 stem tegen in de vergadering van 21 mei 2025.

Voor stemden de leden van de fracties VVD, CDA, GroenLinks, D66, Lokaal Belang, Sociaal Zevenaar, WijZZ en PvdA
Tegen stemde het lid van de fractie Lijst Van der Velden

Besluitenlijst raadsvergadering d.d. 23 april 2025

De beraadslagingen zijn terug te kijken en luisteren op de website van de gemeente Zevenaar: https://channel.royalcast.com/zevenaar/#!/gemeentezevenaar/20250423_1

Tijd	19:30 - 20:34 uur
Locatie	Raadzaal
Voorzitter	Lucien van Riswijk
Griffier	Lennart Sluis
College	Toon Albers, Stef Bijl, Arthur Boone, Bart Kagei en Aad van Orden
Aanwezigen	Lokaal Belang: Britte van Die, Harry Staring en Tjeerd Boekhorst; WijZZ: Anita van Loon, Hans Winters, Dorien Riswick-Keultjes, Nanne van Dellen en Jelle Hugen; CDA: Frank Evers en Willy van Dinther; VVD: Pascal de Winkel, Glen Stokman en Martin Bloemberg; PvdA: Maaike Jansen, Nathani Niebuur-Sluiter en Berend Metz; D66: Ben van Bindsbergen en Peter Pollmann; GroenLinks: Micha van Aken en Koen Godschalk; Lijst van der Velden: Lotte van der Velden; Sociaal Zevenaar: Huub Meijer en Guido Ariessen; Ons Zevenaar: Martin Witjes
Afwezig	VVD: Peter Vos en Eric Vernes; CDA: Jojanneke de Nooij

1	**Opening** De voorzitter opent de vergadering om 19:30 uur.
2	**Vaststellen agenda** De raad besluit de agenda ongewijzigd vast te stellen.
3	**Benoemingen, ontslag en ontheffingen**
3.a	**Z/25/491799 Benoeming van M.A. (Martijn) de Vries tot commissielid** Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk *Toelichting:* De commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven heeft de stukken onderzocht die betrekking hebben op de heer M.A. (Martijn) de Vries. De commissie is tot de conclusie gekomen dat de heer M.A. (Martijn) de Vries kan worden benoemd tot commissielid namens de fractie van het CDA. *Besluit:* De raad besluit te benoemen tot commissielid namens de fractie van het CDA: M.A. (Martijn) de Vries.

CONCEPT

3.b	**Z/25/492736 Ontslag D.G.G. (Danny) Berntssen als commissielid** Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk *Besluit:* De raad besluit te ontslaan als commissielid namens de fractie van Lokaal Belang: D.G.G. (Danny) Berntssen.
4	**Mededelingen** **a. Mededelingen raadsleden vanuit hun vertegenwoordigende rol in diverse gemeenschappelijke doelen** Er zijn geen mededelingen gedaan. **b. Mededelingen college** • Wethouder Albers doet een mededeling over de verkeerssituatie van het Broek. • Wethouder Kagei doet een mededeling over de geplaatste Stolpersteine.
5	**Mondelinge vragen aan het college** Er zijn geen schriftelijke vragen ter mondelinge beantwoording ingediend.
6	**Hamerstukken**
6.a	**Z/25/489639 Financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) gemeente Zevenaar 2025** Portefeuillehouder: Arthur Boone *Besluit:* De raad besluit: 1. het bedrag voor toelichting op afwijkingen in artikel 6. Tussentijdse rapportages, lid 3 gewijzigd vast te stellen op een bedrag van € 100.000; 2. de reikwijdte voor de begrotingsrechtmatigheid opgenomen in artikel 12 Begrotingscriterium, lid 4 gewijzigd vast te stellen; 3. artikel 12. lid 6 toe te voegen aan de financiële verordening 2025; 4. de financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) gemeente Zevenaar 2025 vast te stellen en de financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) gemeente Zevenaar 2023 in te trekken.

CONCEPT

7	**Bespreekpunten**
7.a	**Z/23/449851 Ontwikkeling Enghuizen, 2e fase** Portefeuillehouder: Aad van Orden • De fracties GroenLinks en CDA hebben een amendement Enghuizen, 2e fase ingediend (agendapunt 7.a.1). • De fracties WijZZ, D66, CDA en VVD hebben een amendement ingediend inzake Enghuizen 2e fase/parkeren en mobiliteit (agendapunt 7.a.2). • De fracties WijZZ, D66, CDA en VVD hebben een amendement ingediend inzake het aanpassen van het raadsbesluit Enghuizen, fase 2 (technische wijziging) (agendapunt 7.a.3). *Stemuitslag:* Het geamendeerde voorstel is aangenomen met 22 stemmen voor en 2 stemmen tegen. *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld om: 1. in te stemmen met het toevoegen van een gebouwde parkeervoorziening en ruim 40 woningen aan het plan Enghuizen, 2e fase door middel van gestapelde bouw op het NS-Vastgoeddeel; 2. het college van burgemeester en wethouders op te dragen een voorstel met daarbij behorende varianten uit te werken voor het exploiteren en beheren van een gebouwde parkeervoorziening op het huidige parkeerterrein; 3. dit voorstel integraal met het Stedenbouwkundig plan, grondaankoop en de te openen grondexploitatie uiterlijk in het 3e kwartaal ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen. *Besluit:* De raad besluit: 1. in te stemmen met het toevoegen van een gebouwde parkeervoorziening en ruim 40 woningen aan het plan Enghuizen, 2e fase door middel van gestapelde bouw op het NS-Vastgoeddeel; 2. het college van burgemeester en wethouders op te dragen een voorstel met daarbij behorende varianten uit te werken voor het exploiteren en beheren van een gebouwde parkeervoorziening op het huidige parkeerterrein; 3. dit voorstel integraal met het Stedenbouwkundig plan, de Mobiliteitsvisie, grondaankoop en de te openen grondexploitatie uiterlijk in oktober 2025 aan de gemeenteraad ter definitieve de besluitvorming voor te leggen.

CONCEPT

7.a.1	**Amendement GroenLinks en CDA Enghuizen, 2e fase** *Stemuitslag:* Het amendement is verworpen met 5 stemmen voor en 19 stemmen tegen. *Voorgesteld besluit:* **Het ontwerpbesluit:** De raad besluit: 1. in te stemmen met het toevoegen van een gebouwde parkeervoorziening en ruim 40 woningen aan het plan Enghuizen, 2e fase door middel van gestapelde bouw op het NS-Vastgoeddeel; 2. het college van burgemeester en wethouders op te dragen een voorstel met daarbij behorende varianten uit te werken voor het exploiteren en beheren van een gebouwde parkeervoorziening op het huidige parkeerterrein; 3. dit voorstel integraal met het Stedenbouwkundig plan, grondaankoop en de te openen grondexploitatie uiterlijk in het 3e kwartaal ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen. **wordt gewijzigd in:** De raad besluit: 1. in te stemmen met de intentie van het toevoegen van een gebouwde parkeervoorziening en van ruim 40 woningen aan het plan Enghuizen, 2e fase door middel van gestapelde bouw op het NS-Vastgoeddeel; 2. het college van burgemeester en wethouders op te dragen een voorstel met daarbij behorende varianten uit te werken voor het exploiteren en beheren van een gebouwde parkeervoorziening op het huidige parkeerterrein, waarbij tevens de financiële consequenties van ten minste één alternatieve parkeeroplossing in kaart worden gebracht; 3. dit voorstel integraal met het Stedenbouwkundig plan, de grondaankoop en de te openen grondexploitatie indien mogelijk in het 3e kwartaal van 2025 aan de gemeenteraad ter definitieve besluitvorming voor te leggen.
7.a.2	**Amendement WijZZ, D66, CDA en VVD Enghuizen 2e fase omtrent het parkeren en mobiliteit** *Stemuitslag:* Het amendement is aangenomen met 22 stemmen voor en 2 stemmen tegen. *Besluit:* **Het ontwerpbesluit:** De raad besluit: 1. in te stemmen met het toevoegen van een gebouwde parkeervoorziening en ruim 40 woningen aan het plan Enghuizen, 2e fase door middel van gestapelde bouw op het NS- Vastgoeddeel; 2. het college van burgemeester en wethouders op te dragen een voorstel met daarbij behorende varianten uit te werken voor het exploiteren en beheren van een gebouwde parkeervoorziening op het huidige parkeerterrein; 3. dit voorstel integraal met het Stedenbouwkundig plan, grondaankoop en de te openen grondexploitatie uiterlijk in het 3e kwartaal ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen.

CONCEPT

	Te wijzigen in: De raad besluit: 1. in te stemmen met het toevoegen van een gebouwde parkeervoorziening en ruim 40 woningen aan het plan Enghuizen, 2e fase door middel van gestapelde bouw op het NS-Vastgoeddeel; 2. het college van burgemeester en wethouders op te dragen een voorstel met daarbij behorende varianten uit te werken voor het exploiteren en beheren van een gebouwde parkeervoorziening op het huidige parkeerterrein; 3. dit voorstel integraal met het Stedenbouwkundig plan, de Mobiliteitsvisie, de grondaankoop en de te openen grondexploitatie uiterlijk in oktober van 2025 aan de gemeenteraad ter definitieve besluitvorming voor te leggen.
7.a.3	**Amendement WijZZ, D66, CDA en VVD aanpassen raadsbesluit Enghuizen, fase 2** Dit amendement is ter vergadering ingetrokken.
7.b	**Z/22/424269 Ontheffing vereiste ingezetenschap wethouder A.M. Boone** Portefeuillehouder: Lucien van Riswijk *Stemuitslag:* Het voorstel is aangenomen met 20 stemmen voor en 4 stemmen tegen. *Voorgesteld besluit:* De wordt voorgesteld om: 1. de ontheffing van het vereiste van ingezetenschap van wethouder A.M. Boone met ingang van 15 juni 2025 te verlengen met een periode van één jaar. *Besluit:* De raad besluit: 1. de ontheffing van het vereiste van ingezetenschap van wethouder A.M. Boone met ingang van 15 juni 2025 te verlengen met een periode van één jaar.
8	**Moties vreemd aan de orde van dag** • Door de fracties van het CDA en WijZZ is een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend inzake de walstroom bij overnachtingshaven Spijk (agendapunt 8.a). • Door de fracties PvdA, GroenLinks, WijZZ, D66, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar en Lokaal Belang is een motie vreemd aan de orde ingediend over de kwijtscheldingsregels Waterschap Rijn en IJssel.
8.a	**Motie CDA en WijZZ walstroom overnachtingshaven Spijk** Deze motie is ter vergadering ingetrokken.

CONCEPT

8.b	**Motie PvdA, GroenLinks, WijZZ, D66, Lijst Van der Velden, Sociaal Zevenaar en Lokaal Belang Kwijtscheldingsregels Waterschap Rijn en IJssel** De indieners verzoeken het college om: • Het Waterschap Rijn en IJssel op te roepen te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn binnen de waterschapsbelasting om gebruik te maken van een ruimhartiger kwijtscheldingsbeleid om onder andere inwoners in de gemeente Zevenaar die het minder breed hebben te helpen. • Binnen het bestuurlijk overleg met het Waterschap Rijn en IJssel in gesprek te gaan over kwijtscheldingsbeleid voor deze inwoners. • De motie te delen met de gemeenten binnen het Waterschap Rijn en IJssel. *Besluit:* De motie is aangenomen met 24 stemmen voor en 0 stemmen tegen. *Toezegging:* Wethouder Kagei zegt toe dat het college het Waterschap Rijn en IJssel gaat oproepen te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn binnen de waterschapsbelasting om gebruik te maken van een ruimhartiger kwijtscheldingsbeleid om onder andere inwoners in de gemeente Zevenaar die het minder breed hebben te helpen. Het college zal binnen het bestuurlijk overleg met het Waterschap Rijn en IJssel in gesprek gaan over het kwijtscheldingsbeleid voor deze inwoners en deze motie met de gemeenten binnen het waterschap Rijn en IJssel delen.
9	**Vaststellen besluitenlijst van de vorige raadsvergadering** De raad besluit de besluitenlijst van de raadsvergadering van 26 maart 2025 ongewijzigd vast te stellen.
10	**Raadsinformatiebrieven (RIB) ter kennisname** *Besluit:* De raad neemt de raadsinformatiebrieven ter kennisname aan. *Raadsinformatiebrieven:* 25-499 Nieuws vanuit de Groene Metropoolregoio (2024-2) 25-500 Voortgang wijk-GGD 25-501 Tussentijdse evaluatie collegeprogramma 2022-2026 25-502 Jaarverslag bezwaren, klachten en Woo-verzoeken 2024 25-503 Evaluatie gehandicaptenparkeerkaart (GPK) 2024
11	**Ingekomen stukken afdoen conform advies** *Besluit:* De raad stelt de lijst van ingekomen stukken vast conform advies. *Ingekomen stukken raad:* 1. 250325 Zienswijze Energie De Liemers ontwerpversie Omgevingsvisie gemeente Zevenaar 2040 2. 250324 Zienswijze IX Zon ontwerpversie Omgevingsvisie gemeente Zevenaar 2040

CONCEPT

	3. 250325 Zienswijze ontwerpversie Omgevingsvisie Zevenaar 2040 Dorpsraad Lathum 4. 250325 Zienswijze 250320 Gasunie tegen ontwerp projectomgevingsvergunning Energievoorziening zonnepark Ganzepoelweg te Angerlo 5. 250325 Zienswijze ontwerp omgevingsvisie Zevenaar 2040 namens diverse bewoners 6. 250326 Zienswijze Dorpsplatform Giesbeek Omgevingsvisie Zevenaar 2040 7. 250326 VNG Ledenbrief 25/017 Gevolgen Cyberbeveiligingswet voor gemeenten 8. 250327 Zienswijze Stichting Dorpsnetwerk InOudZevenaar op de ontwerp Omgevingsvisie Zevenaar 2040 9. 250327 Zienswijze LTO Noord ontwerp Omgevingsvisie Zevenaar 2040 10. 250326 VNG Ledenbrief 25/017 Gevolgen Cyberbeveiligingswet voor gemeenten 11. 250327 Zienswijze Tennet ontwerp Omgevingsvisie Zevenaar 2040 12. 250328 Verzoek 250327 om maatregelen onveilige verkeerssituatie Wilhelminalaan te Zevenaar 13. 250328 Brief RAC GMR aan DB-AB 250326 - advies en verslag vergadering 24 maart 2025 14. 250328 Zienswijze inwoner ontwerpversie Omgevingsvisie Zevenaar 2040 15. 250331 Zienswijze ontwerp Omgevingsvisie Zevenaar 2040 gemeente Duiven 16. 250331 Brief van 113 Zelfmoordpreventie inzake gemeentelijk beleid suïcidepreventie 17. 250403 Conceptbegroting Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem-Nijmegen 2026-2029 18. 250403 Concept jaarrekening 2024 Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem-Nijmegen inclusief jaarstukken The Economic Board 19. 250403 Brief Groene Metropoolregio (GMR) Definitief Regionaal Programma Werklocaties 20. 250403 Brief Armoedefonds inzake onderzoek stijging van armoede te zien in praktijk 21. 250404 Burgerbrief informatieverzoek niet verhogen bedrag voor personen met bijstandsuitkering 22. 250407 Brief Activiteiten en centrummanagement Zevenaar over Planontwikkeling Enghuizen 23. 250407 Aanbiedingsbrief en eindrapport &VDL "Nu of Nooit - bestuurlijke toekomst Liemers" 24. 250407 Brief Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninksrijksrelaties 7 april 2025 informatie over werving- en selectieprocedure kandidaat-raadsleden 25. 250410 Brief Jantje Beton politieke partijen - prioriteit aan speelruimte en speelkansen voor kinderen in uw gemeente 26. 250408 Agenda en stukken bestuursvergadering BVO DRAN d.d. 17 april 2025 (link) 27. 250408 Brief Provincie 8 april jl. inzake update website geldersefinancien.nl/cijfers begrotingen 2025 28. 250410 Brief Groene Metropoolregio | Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Regio Arnhem-Nijmegen 29. 250414 Brief VNG Inzet VNG voor Overhedenoverleg_brief aan minister-president Schoof 30. 250415 Brief Passend en Veilig Leerlingenvervoer - toezending Position Paper

CONCEPT

	31. 250416 Brief Alliantie Vrijwillige Schuldhulp inzake het versterken van vrijwillige schuldhulp 32. 250416 Agendabundel bestuursvergadering RDL 10 april 2025 33. 250418 Informatieverzoek Werkgroep Gebiedsvisie Liemerse Broek 250415 inzake mogelijke voorbereiding zandwinning Liemerse Broek 34. 250418 KTO vraagafhankelijk vervoer jaarrapportage 2024 vastgesteld door bestuur BVO DRAN
12	**Sluiting** De voorzitter sluit de vergadering om 20:34 uur.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar, gehouden op 21 mei 2025.

Met vriendelijke groet,

Lennart Sluis
Griffier

Lucien van Riswijk
Burgemeester

CONCEPT

GEMEENTE ZEVENAAR

Lijst van ingekomen stukken gemeenteraad Zevenaar - raadsvergadering d.d. 21 mei 2025

Nr.	Datum van ontvangst	Titel	Wijze van afdoening
1.	18-04-2025	Zienswijze Cuypersgenootschap ontwerp TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22b Vestersbos 2-4 Zevenaar	Ter afdoening in handen stellen van het college
2.	22-04-2025	Brief 250418 inzake tarief na aanbieden schone graszoden bij milieustraat Zevenaar / Didam	Ter afdoening in handen stellen van het college
3.	22-04-2025	VNG-ledenbrief 25/018 - Uitkomsten Overhedenoverleg en Voorjaarsnota	Voor kennisgeving aannemen
4.	22-04-2025	Voorlopige jaarstukken BVO DRAN	Ter afdoening in handen stellen van het college
5.	23-04-2025	Brief Provincie Gelderland - Begrotingscirculaire 2026	Voor kennisgeving aannemen
6.	23-04-2025	Inwonerbrief afspraken herstraten voorterrein bij garageboxen JP Coenstraat	Ter afdoening in handen stellen van het college
7.	24-04-2025	VNG Ledenbrief 25/019 Ledenraadpleging Eindresultaat Cao Gemeenten 2025-2027	Voor kennisgeving aannemen
8.	24-04-2025	Brief Euregio Rijn-Waal 040425 ondersteuning activiteiten in het kader van 80 jaar vrijheid	Voor kennisgeving aannemen
9.	24-04-2025	Brief raadslid Van Bindsbergen beëindiging raadslidmaatschap	Voor kennisgeving aannemen
10.	24-04-2025	Kwartaalbericht Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen - 1e kwartaal 2025	Voor kennisgeving aannemen

GEMEENTE ZEVENAAR

Nr.	Datum van ontvangst	Titel	Wijze van afdoening
11.	29-04-2025	Zienswijze omgevingsplan Herontwikkeling Vestersbos 2-4 naar woningbouw -verzoek tot wijziging groenbestemming naar tuinbestemming	Ter afdoening in handen stellen van het college
12.	30-04-2025	Raadsinformatiebrief BVO DRAN 28-04-2025 instroom- en wijzigingsmomenten 2025	Voor kennisgeving aannemen
13.	02-05-2025	Zienswijze ProRail ontwerp TAM-omgevingsplan "Hoofdstuk 22b Vestersbos 2-4"	Ter afdoening in handen stellen van het college
14.	02-05-2025	Brief Stichting JOGG 28-04-2025 Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst: input t.b.v. verkiezings-programma's GR 2026	Voor kennisgeving aannemen
15.	02-05-2025	Brief Basisinkomen Nederland teksten voor gemeentelijke verkiezingsprogramma's met een relatie tot het basisinkomen	Voor kennisgeving aannemen
16.	07-05-2025	Kennisgeving aan raad benoeming E. (Erik) Verkampen tot lid van de gemeenteraad	Voor kennisgeving aannemen
17.	08-05-2025	Brief INretail 060525 oproep met zes voorstellen voor een vitale binnenstad en sterke lokale economie	Voor kennisgeving aannemen
18.	08-05-2025	Pro-forma zienswijze Provincie Gelderland omgevingsplan Vestersbos 2-4 Zevenaar	Ter afdoening in handen stellen van het college
19.	08-05-2025	Brief raadslid Pollmann overstap van D66 naar Lokaal Belang	Voor kennisgeving aannemen
20.	08-05-2025	Brief aan raad aanneming benoeming E. (Erik) Verkampen	Voor kennisgeving aannemen
21.	08-05-2025	Gezamenlijk position d.d. 060525 paper van de Euregio's	Voor kennisgeving aannemen

Nr.	Datum van ontvangst	Titel	Wijze van afdoening
22.	09-05-2025	Jaarstukken 2024 en Kaderbrief 2026 Reinigingsdienst de Liemers	Ter afdoening in handen stellen van het college
23.	09-05-2025	Nieuwsbericht juridische fusie ODRA-ODRA	Voor kennisgeving aannemen
24.	13-05-2025	VNG Ledenbrief 25/021 Ledenraadpleging Eindresultaat Cao Aan de slag 2025	Voor kennisgeving aannemen
25.	14-05-2025	VNG Ledenbrief 25/020 Plaatsing van trafohuisjes	Voor kennisgeving aannemen
26.	14-05-2025	VNG Ledenbrief 25/022 Bekendmaking voorgedragen kandidaten VNG-bestuur en -commissies	Voor kennisgeving aannemen
27.	15-05-2025	Raadsinformatiebrief 140525 RID De Liemers Voortgangsrapportage I&A-visie en strategie de Liemers	Voor kennisgeving aannemen

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 21 mei 2025.

De griffier
Lennart Sluis

De burgemeester
Lucien van Riswijk